ספר

# פני יצחק

**בטרם** תחיל הח'רם קדמה לפני כפתחי שערים הודעתי מן כתיב עיני כנפתני לעותת תאכריתי פני מלי מלי קע'כי· מתכי ינתו חדכריס : מקלה מזה כתו'כרת · הנ'חה סוכ'רת · קלח ער'ת מיו"ר ותם"ע ות"מ להקטיר קטורת · לשער עלתם מזודתי · חזל כד'ל למרתי · ובשיגה ידי יד כהם כחשר קעשנם הדכו'ריס : ואת לרכות · קלת דיני כרכות · לקוטי כחר לקוטי · מנוי ולח מנוי · ולספרתי כחות'ריס : מפי קופרים ומפי קצרים · לורח חיים למעלה מרחם שור'ים : לשער הכיוותי לפי כשנוי ידענת כנפשלי ערכי ענלי סתות שכערכים · לין לומר ולין דכרים : דלח ידעגת לכוין לפ'רש פקודי ק'יצרים· ושפרי כמרומים · דלח ליקרח רילי ודכית לפח עכי' כ"ל ליקכם"ו ללמד וללמר לת נעדי כני ישרחל מלוזים ומוכירים : ולהקריב לפני ה' לת קרכני לחמי לחמת של תורם לעושה לוזים · וכשם קרחתיו **פני יצחק** להיות לי לזכרון לפני ס' תמיד לדור דורים · עיני לשמיע נעלית בכעו וכמעו קול כרחמיו יזכני להכטות בכמים זכריס · כולם כרורים ירחי ה' ומוזכי שמו לפי' כחדרי קדרים · ומתם מבמים · לעזרת ס' כנבורים · ויחיר עיני בקודחו ויעודני ע"ד ככוד שמו להופיל לחוד כל מלקי נר"ן מתי' קורם שקבלו כמעמד הר סיני זה מלקי מכל עמלי וק' שלרים יעזור לי כלשר השמים מספרים · וקיו עיני רחות בנחמת ציון · וככתוב לפרוין · מלך כיופיו תחזינה עיניו תכיה כקבטתו כמהרה בימינו כי"ר חנם"ו :

פי סמדכר דל כשפי זעירא רמן תכריף והוא מלעיר **יצחק אבואלעפיא** ס"ט

כן לח"ח ועט"ר הדב הכולל לור גולל זר"ק כמהר"ר **משה אבואלעפיא**
סי"ו ניו וגכד לחוקו לדיק עט"ר מרן זקני הוף
עדינו העלני הנחון המפורסם משכנם"נ רחמון לניון כמהר"ר רפ **חנ"א**
זטוק"ל ויצ"ו :

---

כדשם שיכו מי סי"ו ן' הרב כמהר"ר תכרהם בשון זטק"ל

**ה'תרל"א**

# אבן העזר

## סימן י

**שאלה** מעשה שהיה כך היה ברחובן שהיה משורר עם כתולה יקום מקץ מלכה שמה מתוסכי עה"ק עכת"ו ואחר שעברו ימים במספר ירחים נהפך לבם בקרבם הכת הנז' וקרוביה לחמה ואחיה ואחיותיה ולא רצו עוד להניחה ליכנס לרחובן הנז' כשום קופן וטעמם ונמוקם עמם ויהי כשמוע הדבר הזה לרחובן תכף כת מעבירו לעה"ק הנז' שפם הם קרוביה הנז' דריס כרס הכת הנז' לא היתה שמה כי אם נמלטת כו בפרק כעכו ועמד רחובן הנז' ותבע לדין למורשה הכת לפרוע לו הסך אשר טוענן שנתקייבו הם יחזרו כהם ולא עלתה לו לפו"ר כלל ונגמר הדבר ביניהם בכית דין וכל אחד לדרכו פנה וכרחובן רחובן כי כלתה שיו הרעה מחלה וטועה יען תחכולות בסתר וכמרמה להכל דמה ללכת לעיר ציושבת משוכתו הכת הנז' ולקדשה כע"כ כעלילות מנערי נכר ותכף כיה כלילה נסע לדרכו רחובן הנז' ולקח כ' עדיס עמו כשכרס שנתן להם יותר מדאי להעיד לו וילכו יקדיו לבית הכת הנז' ועשו מה שעשו ולא נודע ליך היה המעשה ולת"ו הנז' סוליף רחובן קול גדול בעיר הנז' שנתקדשה לו הכת הנז' והיה שמח ועוזב לב משתה תמיד ואחר יום או יומים נסע רחובן הנז"ל חלף הלך לו הוא ונערו שהוא אחר מכ' עדיו הנז' והלכו לדרכם ש עירם וש שער מקומם וכשמוע היתומה הנז' את הקול אשר כשמע עליה ואשר הוליף רחובן הנז' שנתקדשה לו לנערה הנערה לבקה גדולה ומרה שעקר עגה ולהד"מ ושהיה לא רצתה לקבל הקי' ממנו ותכף זרקתם מידה הרחק כמטחוי קשת ויכוהו עדיס ויעידוה שם נתרלת היה לקבל קדושיה ממנו שם נלו ולהיות שהיתומה הנז' היתה רולה לחזור לעירה ונפשה לשאו"ל הגיעה ארטוה להכיף עדיס שיעידו לפניה ולקבל עדותם להיות בידה לרחיה מחימנת וכבר זכרנו שאחד מהעדיס כבר נסע עם רחובן הנז' להיות שכח עמו הלך עמו ולא נשאר כעיר הנז' כי אם העד השני ושם נמלטו ושם היו תרי מרכבן מתוסכי עה"ק עכת"ו נטפלו לנערה של ריכה זו כי נכמרו רחמיהם עליה ושתפו עמהם אחד מהמון העם מכני העיר הנז' ושלחו להעד הכ' אשר נמלט שם והביאוהו לפניהם ולפני הנערה וזה אשר העיד לפניהם העלוהו ככתב כתו"ק ע"ג כדת וכהלכה וזה נוסח קבלת עדות הנז' לותו בלותו וז"ל :

**במותב** תלתא כאידך חוינן נחנך כ"ד דשתמי לתתא כד אתא קדמנא ה"ר יעקב הי"ו והעיד לפנינו בתורת עדות נמורה לאחר החיוס והנזוס בלא לא יעיד וכו' ע"כ וע"י לוך לאתת ולרך ביום ה' כ"ח לאו' חשון שנכר היה עוסק במלאכתו בכית גוי אחד הוא ושמו, וכאו הר' רחובן והר' שאול ושילו פניו שיבא עמהם הר' יעקב הנז' לבית פ' שיעידו על רצו' הנז' הוא ושאול הנז' לוך הוא מקדם להכתולה מלכה כת פ' וכאו כיאך הפלגה הנז' לבית הנז' ומצאו להכתולה הנז' יושבת בבית הכפה של מורמו טרי הי"ו והיה כחיקה וכצוליה מעט לוכייה ותופסתם כב' ידיה וכא הר רצו' הנז' ואמר לה תקקי את הרוב' ממני ולא רצת לקבלה מידו ותפס להכתולם הנז' מורועה מלמעלה ורצה לתת לה ע"כ שלא כטובתה והיה קנרה ידה כתקף נדול ונתן לה הרוב' על נבי תגבעותיה והיו שפתיו נעות ונדות וקולו לא ישמע אם אמר לה הרי את מקודשת לי וכו' אם לאו ותכף ומיד כלתי אחור כלל היה הפליכה הרוב' הנז' מעל נבי תגבעותיה ולא רצתה לקבלה והתחילה לנעוק לעקה נדולה ומרה ונשארה הרוב' הנז' מושלכת בארץ עד שבאו לחריס ונטלוה מהארץ והיא לא קבלה אותה כלל כי אם כשהניעה לנב תגבעותיה הפליכתה לארץ ולעקה הנערה ודמעתה על לחיה וברחה מפניו והלכה לה · כל זה העיד כפניו הר' יעקב הנז' כתורת עדות נמורה ע"ן וע"י לאחר החיוס והנזוס שכל הנז' היה לפניו ולפני הר' שאול הנז' ולין עוד לאחר לתתם וכפניהם לירע ענין הנז' לין נגרע דבר וכשומעו לנחנו לת כל דבריו מרחם ועד סוף קבלו עדותו כהוגן וכתחו"ל להיות החתת נהד"ת ועל מע' הרבים המופלגים היושבים ברחובה על כסף ההוראה כי היכן רבה דעה"ק עכת"ו מוטל להגיד לת דבר המשפט של הנערה הזאת ולרחית לחמו"ן כתבנו וקתמנו שמותנו פה עכו יע"ל כש"ת לת' כפלגיו שנת התרי"ג ליצירה והכל ברוך וברוך וקיים :

הנעיר פ' הנעיר פ' הנעיר פ'

**והנה** לאחר עכור זה ומן ימים לו עשור שלח בכתב רצו' המקדם הנז' לתבוע לת הבת משוכתו הנז' כלומרו שהיא מקודשת לו כאשר ים כידו שער רציה מהעדיס שהיא מקודשת לו וגם לו ישלמו לו להנשא עמו יניח לותה עונגה כל ימי חייה עד שתלכין רשעה ולא יפטרנה כגט כשום לופן ושלח להם טופס הזכרון עדות לאר כידו הובתק מהביקרי לות כלות תיכה כתיכה וזה טופחו · לפניו עדיס מ"מ שבא לפנו הר' רחובן הנז' ואמ"ל כתקבלי הקי' מידי לאתם הוו עלי עדיס על הקידושין שהני רולה לקדש להכתולה מ' מלכה כת פ' כ"ע והלכנו עמו לאחר לאשר היא יושבת בו ואמר לה כתקבלי הקי' מידי וקדם לותה כדת משה ויסרל ולרחית לתו"ן כיד הר' רחובן הנז"ם פה עכו יע"ל כש"ט תשון ס' תרי"ג ליצירה ושו"כ וקיים ·

הנעיר יעקב הנעיר שאול
ס"ט ס"ט

**ובכן** יורנו המורה לנדקה וכתוב ע"ם חוקה מה משפט הנערה הזאת על פי השטר וקבלת העדות הלזו שם מותרת להנשא שם לאו ומריכה נט מאחר שנתן כתף סורדת סיניתנה עגונה ולא יפטרנה כגט כשום לופן וחייסינן לעגונה על הכל יבא דברו הטוב ככל אשר יורוהו מן השמים ויבא שכמ"ה :

**תשובה** ג שהיה סוף היובל ועד כשמת נחמן עלי שלא היה רשאי להטפל בענין זה מכמה סיבות וכל שהוא עיקר כי יודע לפי בעלמי שהיכי כדאי ומה לפי לכת בקהל קדושים פחות שבערכין לפי לך רק ריקין ולכין לעניר לפכי ליתיס ע"כ ואלתי ואירא מחות רעי לפילו כדבר פשוט כביעתא בכותחא כ"ם וק"ו כעיב נעוין וקידושין כהשר חכמים הגידו כל מי שהיה יודע כעיב נעוין וקידושין וכו' וכפרט רעדה לחזקני כרחות מה שכתב הרי"ם כחלק ג' סי' כ"ד כפסק רעזיזת והרב מהדשד"ם כחלה"ע סי' ג' אשר טוגה להם וירחה להם עקב עטה ירחת ה' להגיד לת דבר המשפט כעניך נעוין וקידושין וכמקום שמליטו גדולתם שם מליטו עטחטחם ולם הרחשוכים כמלחכים לחזו לעבר ומה רחו על ככה ומה הגיע שיהם על לחת כמה החמירו על עלמם שלא ליטפל בהם וכעסקיהם לגלא לפי כה לזוב לשר כקיר בר כי רב דחד יומת לפרוח שלא נתפקחו עיניו כמוני היום מה לעגה ומה לומר מה לדבר ומה לנטדק כוחת פני כסחני כל עלמותי יחזמו רעד ולרכוכתי רל לרל כשקן ניטל רוב המדבר דין קטיע ליען ומה לעשה כי מוכרח לפי כעלמי ליטפל כדין עפק כיש ולא לזכל להמלט להשיב שוחי ריקס ודעתי כי'כי ידעתי כי לא עלי ועל דעתי יסמוכו ולא על פי הורחתי יפשוטו ולא מפי הם חיין כי שלי"ת יש שהיס שופטים כארן המה הגבורי' העומדים כפרן מו"ר הרבנים המופלחים היושבים על מדין כעם"ק טכת"ו ולהם יחתה להורות לת כני ישרל לת הדרך לשר ילכו כה משפטי ה' לחמת וע"ד שמכתי ולפניס ממחיצתי רחקתי ונכנסתי לחריתי ויהי מה לקומה וחמו' כספרן של גריקים ומפתי כחומדים רחשית לחריס מפי סיפריס ומפי ספריס מה שטוב לרכר הלכה כדיך קלרה ולא לרוכה ולא כחתי ק"ו להורות לת הדין למעשה ולהלכה כי ליכי מלכשיה זולת לדבר מעט כוחתי להקל עודת הכתיבה והטעתקה ממו"ר ולהיכ כל שלא להעתיק כל פשוט' רלשוני'ולחרו' לשר סורטו ולשר למדטו כענין הטוגע לשלחנו וחדון לפניהם כקרקע כתלמיד הטוגע וטוען ומוסר דבריו לפני רבותיו ומתה כחכמת'וכרוכה מכינתם יבינו וירחו מה תשפט הנערה הזקת ומה תעשיה כי הם רשחים ולא לחי וחה החלי וה' שהיס יעזר לי :

**תחלה** ורחים ניחזי לחן הלי שטרת דנת רקא נפיק מתוחיה ידי דרחוכן המקדש לי מעלנת לית ליה לפוס דינת שלא יוכלו העדיים לחזור ולהגיד כל כתי לפכת ממ"ש וחתמו כשטרת דנת דכבר ידוע כין רש"י והרמב"ם עם ר"ת שם יכולים העדיים לשלוח עדותם ככתב לב"ד אשם לאו דלרש"י והרמב"ם שום עדות כבהכ"ג ולפילו כשטר נמור לא תועיל כלל מסחורה דרחמנא לחמר מפיהם ולא מפי כתכם ומר"ם הוא דתקינו לחתך דיכי תמוטת על פי עדות כשטר כדי שלא תכטל דלת כפני לוזין כאשר כיאר הרמב"ם לת דבריו כפ"ג מה' עדות ע"ש והטור כח"מ סי' כ"ח הכיא דכרי רש"י והרמב"ם הנו"ל ושר"ת פליג עליהו ופ"ל דנם עדות כתכת תוכיל מן התורה דלא מיעט רחמנא שלא שם דליתיה כהגדה כלל ע"ש ומדן כ"י שם מחריך הרחיב כדעתם ז"ל וכשם"ט סי' הכ"ז סי"כ פסק כדכרי הרמב"ם כיעו"ש וכל הטוסקים הכחיס לחריו החריכו למעניתם כישוב דעת גדולים הללו כאשר ירחה הרחוק להרב כנה"ג וסרח"ש ומרב מט"ש שחסמו וקכלו כל לחקת הפוסק' סס המרכיים כענין זה לא עט החסק סו"ד זו הל'העלו דמדי פלוגתא לא נפקא · ולמחי דקמן כשטרי קידושין הטומדים לריחים כעלמא להחדיש ולהודש לית ל' קדש כח פ' וכה"ג דל"ד עיינו הרוחות פלוגתא דלכוחתא מערכה לקרחת מער' ועיקר שורשוחי תשוכה ג'לא' קחש מדכר ולת שמו לא הניד הו"ד כמהריק"ו שורש ע"ד לשר הפליא עשה הגדיל חושים והפליג להחמיר כשטר קי' החתום כשני עדיים המוכח לב"ד ולין כת"י יוצא ממקום לחר ומעדיים עלמם עוטים ולומרים לא חתמט על זה מעולם ולין זה כתב ידיט ומקדם עלמו מודה ששטרת זיפה הוא ולמד"מ ועם כל זה מחמיר הרב להעריכה נט והדכה רלחות לזה יעשר"כ והכית דכריו מרן כב"י ח"ם סי' מ"כ ושוב רמז לט דכרי הגסמ"ר דסוף קי' ושם הוכיח תשובה לרוכה מלר"ם מרכיט לכיגדוד ומר חמיו הכחב"ם דסכרי מרכן רלש שטרי מקויים שפיר כהלכתו שוב לין מעדיים יכולים לחזור ולהגיד יעשר"כ נמלא דס"ל כמוהריק"ו כחדש ופליג עליים כחדש וכמוכן למנם כסוף תשובה רפ"ל הנו' רלו הכיא לט סכרת רכיט שמתה ס"ל למר דשטר קידושין הטומר לריחים לא נתן ליכתב ולפילו מקויים כידט לית מועיל ולא חיישינן ליה דרחמנא למר מפיהם ולא מפי כתכם ועש"ם עוד רלו הכיא לט מרן כב"י סי' הנו' תשובת הרשב"ם שהיס כהלכתן דכל שטר שנכתב ונחתם שלא מדעת המתחייב ושלא מדעת המתקדשת לית כלום ומפי כתכם קיימן כיה ועריך שיחזרו העדיים להעיד כפיהם דוקא כיעו"ש ובסברת הרשב"ם סט"ל לפלוגו כיה רשוחקת דלדעת מרן כב"י שם דדוקא כשטרי קידושין הוא דלמרה הרשב"ם וכל שאר הפוסקים חלקו והשיגו עליו כזה כאשר ירחה פרושה להרב מהרח"ש סי' רכ"ט ולהרב מסרש"ח כתשו' סי' לכ"ג ולהרב פ"מ מ"כ סי' ג' ולהרב ג"ד ח"מ סי' ט"ל סק"ח ובסי' מ"ו סק"ט ע"ש זולת ועוד לחרת לפליגו רשוחקת כדעת עליון הרשב"ם ורשרב מהרשד"ם ס"ה סי' ל"כ וסי' ל"ך וסי' ז"ך ס"ל למר ודעמיה דכשטר מקויים מודה הרשב"ם ומהני לפי' שלא נכתב מדעת המתחייב ולקלו עליהם כל גדולי הפוסק' וס"ל דככל נוונת ס"ל להרשב"ם ז"ל דלא מהני וכאשר ירחה הרוחה לית ליה שיהיה לכל הדכרות ולכל החמירות הכיתכים כדכרי הפוסקי' לחי שטרת דכ"ד מדי פלוגתא לנפ"ק והנם שכל גדולי הפוסקים נלכו כמו כד לרחות לת דכרי תשו' שכמוהריק"ו הנו' מעיקרן והמה רלו כן תמהו כאשר ירחה הרוחה להרב מהר"י טוחיטק הו"ד כתשו' מהר"י מדרכי סי' קפ"ו ובמהרשד"ם לכן העזר סי' כ' והמכי"ט חלק ג' סי' ק"ל והרב משפטי שמעל סי' ס"ח והרב מהר"ם שלזיך סי' מ' לשר הקיפותו כחכילות של רחוות לדכ' מוסריק"ו הנו"ל והכיא דכריהם הכנה"ג הגב"י חות ל"ח כמ"מ הנו"ל ועו"ש וכן מור"ם כסי' מ"כ ס"ד פסק כדכרי הגמ"ר סנ' דלא כמוהריק"ו וע"ש כבית שמעל

סקט"ו וכח"מ סק"י ובקי"ל שהחריבו כזה ע"ם הנה
עם כל זה לחד הרואה למהרשד"ם שם בתצו' הנז'
ולהרב מהרח"מ בתצו' הנז' שהליטו כעד מוהריק"ו וקיימו
את דבריו ועוד תרתה בכנה"ג סי' הנז' אות הנז' שסק
לית טעור כל דברי הפיוקים כזה וכברט להרב מהרש"ל
בתצו' הנז' ובביאורו לעת"מ סי' כ"ח הנז' שגלל כמים
תדירים כענין זה ולא הניח פנה חוץ ולא היתה קרי'ה
לעשר שנבה ממנו וחייב לה מר לסברת מוהריק"ו
וכמו כן כל הפוסקים לתרונים תשו להה דמוהריק"ו
להחמיר כעשר ירתה המעיין והסמ"ע בח"מ סי' מ"ו
סק"ח הביא דברי הנמ"ר הנז' והב"ד שם סקט"ח החריך
הרחיב הרב' המרדכי ומהריק"ו הלנו והסכים למהריק"ו
כחדת דהויה כשתין העדים לפניה וכע"ר טעין מוזיף
כהה תיתי מדתור' לא בעי קיום ברם כשהעדים לפניה
ואומרים לא תתמנו כהה פלוג עליה דמהריק"ו וס"ל
כהגמ"ר דבעי קיום מהת' וכל זמן שלא נתקיים חסקת
כעלמא הוא וכ"ז כשטר נמור שנכתב מדעת המתחייב
או מדעת המתקדשת לתנם שטר שנכתב שלא מדעתם
לפיולו נתקיים כריט לתו כלום הוא כדעת הרשב"ץ
שו תור"ק שם יעשר"כ ובסוף ט"ל סקי"ט החריך למעניתו
לעשר ולקיים דברי הרשב"ץ דכל שטר שנכתב שלא
מדעת כעל דין בין שטרי ממונות בין שטרי קדושין
לפי' לם יתקיים כרתוי לתו כלום הוא ולית כיה מששב
וליכא מאן דפלוג על הרש"כ בהתי דינא יעשר"כ
ועיין להרב ערוך השולחן ח"מ סי' מ"ו אות ח' שהביא
לכמה פוס' דס"ל כרביט תכינדור יעו"ש · עוד הרואה
תנכי לבר"י בהלכותיו כפ' ר' לחין דד"ק עמדו לפני
כבותל כר"ר כמ"ם ליש קושית הרתשונים התוספות
והעמיוהו וקבירת ליה למר דכל שטרת דפיק מתוקי
ידי דבעל דין הוי כמי שמקרע עדותם בר"ר וקריכן
בהו מפיהם הנם שלא העידו מפיהם לבלתי יוכלו
לחזור ולהגיד כיעו"ש וכפי ד"ק תיכי לרייבו דייבי בהתי
שטרת לר"ר שנתן ומסר כיד המקדש והשתא הכא נפיק
מתוקיה וייש וכפי סברת הרי"ף הלזו שטר חזק הוא
ום כרתי מעלק כאשר ירתה כן לבאורה בסברת הרי"ף
הנ"ל · קשה לממנם רתיתי לאחרי רוחי דחין מדברי
הרי"ף הללו תברת לר"ר כלל דהחכם עיניו יקוו בכל
דברי הפוסקים הרשומים למעלה אשר כשתו ובתטו
בתמונה בענין זה דמפיהם ולא מפי כתבם ועמדו
על דברי מסריק"ו ולתיות מכללא הם המה הכיולו
לדברי הרי"ף הללו וכל אחד כשום חוליה לדרכו פנה
לפרשם ולבארם ע"פ שטתו ויסודו כאשר ירתה הרואה
בחופן שלדברי כולם והמד הזה שבהם שחין מדברי
הר"יף שום דבר שתר לר"ר ולחין נשתר מתמתו ובפרט
להרב מהרי"ט שהוכיח דבריו במהרשד"ם שם ע"ש
סי' כ' ובמהרי"ף סי' קפ"ו בנו"ל שהוכיח מסוגייתו זו
דפ' ר' לחין וממתי דלמיקו עלה הרתשונים הרי"ף
והרא"ם והרתב"ן והרתב"ד והרשב"ץ המורם מכל דשטר
קידושין שכתוב בו זמן לחין רתוי למוקמי כיד הכעלים
ולא הוי שטרת כלל שלא כפנקס כעלמא ולחין בו מיעיל
כיעו"ש שלא שבזה חלקו עליו הכתים לחריו הרב
מהרשד"ם שם בהגה והרב מהרח"ם בתצו' סי' תכנ"ד
הנ"ל ונם כזה העלה הרב מהרח"ם דפלונתת דהבותת



הוי כאשר ירתה הרו' בר' תצו' הנו' ולא הרואה בתצו' הנו'
וכביאורו לעת"מ שם שהעיקר יסוד פלפו' לתסוקי שמע'
שיכת דהלכתת עיקר שרשוני שמבוני וענפוני הוא
התי סוגיית דפ' ר' לחין וכל התוכים עליו דברי הרי"ף
הנ"ל ות"ם עליו הרתשונים הנז' ונשת וכתן כדבריהם
כיר ה' העוכה עליו ושו"ר זו הלכה העלה דשטר רתית
קידושין שנכתב שלא מדעת המתקדשת הנם דנפיק
מתוקי ידי דמקדש דעתו להקל כיה כיותר תם העדים
טוענים לא תתמנו והוא נם היא טוענת שטרת זיפת
הוא כה"נ דכדון דיתך כיבושר"כ · והרב מהר"ם שלזיך
בתצו' סי' מ' החזיק במנו לפסול שטר רתית קידושין
דפ"ר משום תתי טעמת דמפיהם ולא מפי כתבם כעיכן
והכיא לנו סוגיית דפ' ר' לחין הנו' וקושית הרתשונים
שהכיא הרי"ף ותרץ לה על פי דברי הימב"ם דפ"נ
מה' עדות וכמו שתירץ שם כן מרן בפ"ת וכב"י ח"מ
סכ"ת שפיהם נתנכתו כפנטן לחד ללמוד מדברי
הרמב"ם לחלק בין דיני ממונות לדיני נפשות דכשטרי
ממון תקטו חכמים משום נעילת דלת דלא כעיכן
מפיהם הכל כשטרי קדושין דלא שייכת הך תקנה לדין
דמי וכעיכן מפיהם וכו' והסכים לזה דעת הרשב"ץ
ודפ"י והמרדכי והר' מכינדור דכללו מחלקי כן שטרי
ממון לשטר קידושין ושוב נרגש מהרי"ף דלא משכי
הכי וכתב דהרי"ף מחלק כין שטר שהוא עלמו הקידושין
לשטר דהיה על קדושי כסף דשטר קידושין ממש לממון
מרמינן ליה לכל שטר דהיה לחריכן כיה ולא מפי
כתכם וכסברת דכיט שמחה שהכיא המרדכי ומשום הכי
לא מצי מתרץ דשאני שטרי קדושין וכו' יעשר"כ ·
מתכאר מדכריו דכשטר דחית קידושין לף הרי"ף לחזיל
ומודה דהנם דנפיק מתיתיה ידיה דמקדש ליט מועיל
דכעיכן מפיהם וכו' כאשר מבואר וה כפי' כר"ק · שלא
שים לעמוד קלת כרב"ק כמה שהקשיתם דעתו כדעתיה
דהרשב"ץ דנם הוא מחלק כין שטרי ממון לשטרי קי'
ולפי הנראה שליט כן הלא הייט טעמיה דהרשב"ץ
דסכירא ליה דכל שטר שלא נכתב מדעת המתחייב
והמתקדשת לתו שטרת הוא וקריכן ביה מפי כתבם
ופסול הוי ולתו דוקא כשטר קידושין הוא דאמר הכי
שלא ככל שטר לף על ממון סכירת ליה להרשב"ץ הכי
וכמש"ל ובסברת זו דהרב מהרח"ם בדעת הרשב"ץ היה
תולחת כב"י לה"ע סמ"ב וכבר נתבו עליו כמו כך
להקת הפוסקים ותמהו וחלקו עליו כזה וכמש"ל לית
שיהיה על כל פנים לף להרח"ם נטלים לחמט כל"ר
מסברת הרי"ף כיון דשטרת דב"ד הוי שטר רתיה וכמובן
נם הרב משפטי שמואל בתצו' סק"ח עמד ככל עז
לפסול שטר קידושין דנדון דידן וכתב דאפילו שנמלא
שטר כתוב וחתום בעדים לית ף' קדם לת פ' ולא כמלא
פסול וזיוף כדבר כלל עם כל זה פשיטא דלית לחלק
ולומר שתהיה מקודשת על פי השטר ההוא משום דכעי'
מפיהם וכו' וכמו שכתב הרשב"ץ ודה"ר לכיגרור ור"ם
והביא למהריק"ו דמחמיר כזה ודחקם מהלכה מכח
שלא הכיאו מהריב"ל כתקירותיו ושוב נרגש מדברי
הרי"ף הנ"ל דסכירא ליה דכיונת מיד הכעל דין לא
כעיכן מפיהם כלל ועמיד דברי הרי"ף דהייט דוקא
כשהמתחייב מודה כדבר ר"ל שהמתקדשת מודה לכל

כשהיה מכחשה פשיטא דכעינן מפיהם וכמו שכתב
הרשב"ם דכל שלא נעשה מרטנו הוי כפנקס בעלמא
ש"ו תוד"ק יעש"כ ודבריו הם המה דברי הרז"ה בספר
המאור כף מרכבה לחיז שחיזן כן לקו' הרשטונים
שהביא הרי"ף והתוס' יע"ש וכתב עליו הרמב"ן שם
כמלחמותיו שגם הרי"ף מורה לדברי הרז"ה דכל שטר
דכתבי העדים מנפשייהו מבלי שיאמר להם כתבו לא
חזי ול"מ דעל פי כתבם הוא דהוי וכמו שביאר הכריהם
בשר רחבות הרב מהרש"ח בחצו' הנ' ומשם בחרה
ואתה תחזה להרמ"ע מפאנו סקכ"ה שכתב בפי' שכל
הרשטונים הנ' כלו לפרש ולהוסיף זה על זה ולא פליגי
להדדי יע"ש שלא דלדברי הרשטונים הנ"ל יוצא לנו
דה' כל דכתביהי מיטין המתחייב ומדעת המתקדשת הנם
דהשתא נפיק מתוחיה ידי דסהדי לא ליכפת לן וכמי
שנתקרע עדותם בבית דין דמי ולפי דברי הרב מהרש"ק
הנ"ל דהרי"ף מיירי כשטר שנעשה מדעת המתחייב
ועם כל זה מחלק בין היכא דנפיק מתוחי ידי סהדי
להיכא דנפיק מתוחי ידיה דכעל דין דהיכא
דנפיק מתוחי ידי דסהדי הנם שנכתב מדעת
המתחייב והמתקדשת לא מהני וזה הוי דלא כסברת
הרשטונים הנ' ונם הרשב"ם מודה לזה דהיכא דנכתב
מדעת ודעתן המתחייב והמתקדשת לא ליכפת לן תו
לי נפיק מתוחי ידי דסהדי לו מתחת יד הבעל דין
כמבואר כל זה בדברי הטור' המובאים שם למעלה
ותמהני מהרב מהרש"ק שלא וכר שר לדברי הרז"ה
והרמב"ן והרשב"ד והרשב"ם וילא לחלק מדעתו ככל
דברי הרשטונים והוסיף על הסמוכה . נקוט מיהת
על כל פנים דלדברי הרב מהרש"ק והם המה דברי
הרז"ה והרמב"ן דלדעת הרי"ף וכן דעתם במתקבלי
בדברי הרב מהרש"ח בתשובה הנ' דכל שטר שנכתב
שלא מדעת המתחייב והמתקדשת לא מהני שטרה הוא
ומימרינן בים מפיהם וכו' וכדברי הרשב"ם שם שחני
תמיה על הרב מהרש"ק דהיכו רגה להעמיד דברי
הרי"ף בכבי כדי להשווקו לם' הרשב"ם ודוקא לומר
דהרשב"ם נופיה מוכרח לתקומי להרי"ף בכבי שלא
יהיה תילק עליו ותבן קא חזינן להרשב"ם נופיה
כחי' ליכמות בסו' דפ' ד' לחין הנ' דהעמיד דברי הרי"ף
בסברת הרמב"ד דשאני הכא דחין רחוי למוקרו כיד
הבעלים ודוחק לומר דמשמיה דהרמב"ן קאמר לה ולית
לה סבירה ליה דכל כי הא היה לו לפרש ומיך הני
להתיישב בכל זה לעת הפנאי בע"ה . עוד דוקא לגבי
להרב משנטו שמוע נופיה דהכריה לנחזיה בחצו' סי'
קכ"ו דשם החזיק במעות לחם ולקיים לדברי מהריק"ו
ותפס דברי הרי"ף בפשטן דכל שטר היוצא מתחת יד
הבעל דין מכשיר הרי"ף ותמה על הרשב"ם שכתב
הטך מוה יעשה"כ שבכל דבריו שבפי' הנ' לא הם ממש
כל בתר חיפוף למ"ש בפי' ס"ח הנ"ל ודחיתי להרב
בנה"נ בחה"ע סי' מ"כ הנב"י חות פ"ח שתמה עליו
בזה יע"ש והחמת יורה דרכו שחצו' זו דפי' ס"ח היא
העיקר ולה לחו שומעים היא בעצית בחרונה כל שהיא
עיקר והיינו דפי' קכ"ו לחו דסמכת היא דבעצית בית'
דעדין לא נתנלו לו דברי מהריב"ל שלא הכשיר לסברת
מוהריק"ו וכת"ש בפי' ס"ח הנ"ל בחקירותיו ובקצר
ידהה הרוחה שם בפי' קכ"ו שלא הזכיר למהריב"ל כלל
ולא העלהו על דל שפתיו וגם דעדין לא הוער לפניו
על מהרשד"ם שלא חשם לסברת מהריק"ו וכמ"ש בפי'
ס"ח הנ"ל . והנם דהיינו דפי' קכ"ו כתובה וקרורה
בקימניה בלחרונה הדבר ידוע דחין מהקימנים רחיה
כרורה ומני הנדונת יוכיחו דהיינו דפי' ס"ח היא
הלחרונה דהיינו דפי' קכ"ו הרוחה ירחה בשלחו
דנופא דעובדא הוי בשנת הם"ך ליצירה בכתוב ומפורש
בקבלת עדות הנ' שם ושילו היינו דס"ח מעשה שהיה
בש' השל"ט ליצירה כתוכר שם הרי שים י"ט שנים
בין זו לזו שם כן מוכרח דהיינו דפי' ס"ח היא העיקר
וכמובן וכפי ד"ק יוצא לנו להועיל נם כן בב"ד דנכתב
בשטר שלא מדעת המתקדשת ולחדכת טוענת שנשקר
ענו לא להרי"ף דבר פשוט דלא הוי שטרה כלל ומפיהם
ולא מפי כתבם בעי' וכמדובר דבר הלמד מכל הרשום
בכתב דחין מדברי הרי"ף שוש דחים לקיומי הך דב"ד
וכמובן כרם מה נענה ביום שידובר בנו סב' מהריק"ו
הנ"ל שדובב וכהנעו כולם חייבי לפא דמהריק"ו
להחמיר בפרט בלשון עדות שחמורה מי יוכל להקל
ולהכריע נגד סברת מהריק"ו ודעמיה וכל חכם לבב
לבבו יחקור העמק שאלה למנא לו לוחן נחות בב"ד
שיורה בו נם הרב מהריק"ו להקל בנדון הזה
כלשר החכם עיניו יחזו דספרי הפוסקים לת מקורן
הערים דבריהם בשרטן לון די בלד ולחרי קודיע שהיס
לוחנו לת כל זחת מה לענה ומה לומר בשחי שטרה
דמה בחי כי ליחל להכנים עלמי בשלא המחלוקת
ובפרט בלשון עדות שם הרשטונים והחחרונים עמדו
מנגד לנן הזוכי קיר מה נענה . ולהיות שמן החיוב
המוטל על כל לים היפרשי להניל עשוק ולא יניח עושה
עולה שתעשנה ידיהם תושיה בלשר עשו הם שלא
כהוגן ושלא כשורה להתעולל על כעות ים' עלילות כרשע
ולענגם וכבר החריבו נדולי הפוסקים כזה וכמה וכמה
כתמרמרו והרע להם הדבר הזה וכמה כרכורים כרכרו
והרבה טרחו ויזרו חיל להפך בזכות כעות ישרש ולא
יהנו מעשה הרשעים וכל חד לפוש חיליה לדידיה פנה
למנא לוחן ועילה תרתי לרישתא וס"ם דלשתכח בדון
דידהו היו סומכים ומסתעפים עשו להם סניפים
נחמוים בסבך להקל בהו כי כן דחוי להיות ולמטה
רבה תשכח להם וכמ"ש מהרשד"ם סי' ס"ך ח"ל ועם
כל זה לא נסונותי לחזור לחפש לחר זכות כחורה זחת
כי כן דחוי לכל בע"ן כדי שלא יחריך דמיה בידו ולא
יהנו לרשעים מעשיהם הרעים לכח על כעות ישרחל
כמרמה ועולה לעשותן כשבויות חרב וכו' עכ"ל ויותר
מזה כתב הרב לדרכי בפי' ז' וז"ל אבל לפחת יד"ח
כי חייב כל לדם לזכום בנדי נקם ע"כ לים שימנה
נוגע נפש לחת מישרחל להוליח על בת ישרחל שם רע
ולוזל בה כלומר שקידשה בחשתי לכן ימחני לעזרת ה'
בנבורים וכו' עכ"ל וכזחת וכזחת כתבו שחר הפוסקים
לך נח רחה . וכבן יד ענני לנן חוכח רמיח עלן למהדר
בתר זכותת דיתומה זו עניה ט'ערה הנלבדת בפת
מוקשים ובחבלי רשעים ולהחיזה ממחסרה קצר רשעים
ככל הכח מידנו למנוע חופנים סניפים וסניפים
וס"ם למסמך עלייהו ולהחזיה לנערה זו כלא נע
ולשוטרה

ולפוטרה כלל כלום אחר שנודע לנו את זהן רוע לב
ורהוכן המקדש בעלילת הנז' כי תוקנה הוא מבקש
וכעלילה כל עלים ודעתו לעגנה לולי תתרלה ותתפייס
להנשא לו כאשר כל ככתבו וניכר לכל את רוע מעללו
ואחר כך כל זאת מי יוכל להתעלם 'ולהתאפק ולא
ילכב בגדי קנאה קנאת ה' נבאות לרון לעזרה להפך
בזאת התערה ולהוליאה מאפילה לאורה מכלי שתעורך
לבעל מהיום הבליעל הזה סטרת לאחריו אשר, על כן
שין דהוו יפתחי לפ'שי ואהיה חפץ פתחי זכיות תפוחי
זהב כמשכיות זאת חובתי ואעשנה והנני ע'כי כל
להכיות מדברי הפוסקים הטוענ לענין דיבת ולדבר
הלכה ומו לך מרי · קורס כל דבר נכון ונדון בשטר
קיומין הלזה דלפלינו כיה רכוותא הנז' ואומר דכהאי
שטרא דכ"ד סגם לאת נכון הדבר דהאי שטרא חפפא
כעלמא הוא שיכא דכולי עלמא ולא מכניא לדינא
סרשב"ג ורכיטו שמתה והרב לכינדור ומ"ח ורוכח
דרכוותא דקימי כיותייהו דפשיטא דלא מהני כלל כיון
שנודע ככדור דהאי שטרא נכתב בחצאי והיה במחצך
מעשיהם שלא מדעת המתקדשת ואפילו לא יתקיים
בחותמיו לא הוי כלום אלא אפילו לדינא מוריק"ו
דמחמיר הרבה בהני שטרי קידושין[1]דיבים חצו לסברתו
וכנז' הא ואפי כולהו אזלי ומורו ככל כי האי נוונא
דשטרא דכ"ד דהיכו כלום לפילו אם יתקיים בחותמיו
ואות הדבר כיון דהעד הב' לא ידע לחתום בכתב יד
וחתם אחר כעדו כעה לחתום דכ"ד כל כי האי נוונא
גם מהריק"ו ודעמיה דשטרא דנן ליח ביה משאח ולא
מיפוין ליה כלל דהנה טרם העד הדבר דחתימת אחר כעד
העד ל"מ אפי' דמסירת קולמוס ואפילו כריבי ממונות
מדינא לא מהני אלא בחורת מנהג ותיקין שינהגו
ויקבלו עליהם כני העיר הא לאו"ה היכו כלום וכמ"ש
הרשב"א בתשו' ח"ר סי' קל"ו והרשב"ן חלק ח' סי'
קכ"ח והביא דבריהם מרן בכ"י ח"מ סי' מ"ה וכן פסק
בש"ע סי' הנז' ס"ה ו"ל מקום שנהגו שהסופר חותם
על פי העד שכותב בו פלוני בן פלוני אחם במק' או
שכותב פ' בן פ' טה לחתים אם קבלו בני העיר עדותם
עליהם היכו כלום עכ"ל ושם בתשו' הרשב"א והרשב"ן
הנז"ל דמדינא כיון שלא אחם העד בכת"י שלא בטה
לחתום הגם שיכתוב כפי' אני פ' בן פ' אחמתי בעד
העד פלוני בן פלוני כמק' לפילו הכי לא הוי שלא כעד
מפי עד ולאו כלום הוא כ"ש היכא דהכותב לא הזכיר
שמו אלא דכתוב טה לחתום פלוני בן פלוני כנוונא
דכ"ד דנרע טפי לפילו הכי עד מפי עד לא הוי כלל
וכן כתב הרשב"ץ בתשו' סי' ה' וסי' תקל"ו ברוע
כשהיטו מזכיר שמו שלא בתוב פ' טה לחתום דלפילו
עד מפי עד לא הוי יע"ש שהתירך בזה וכל זה מדינא
דלפילו כר"מ לא יועיל תחימת אחר כעד העד כמק'
משום דהוי עד מפי עד וכנז"ל וכן כתב כפי' הרדב"ז
בחשובת ח"כ סי' תק"ן יע"ש כרם אם קבלו עליהם
בני העיר בתו"מ לסכשיר אחימת אחר כעד העד
מנקנס מנהג ואזלי בתריה ודוקא כריבי ממונות הוא
דיועיל מנהג לא כן במרי דשטרא דאין הדבר תלוי
בקבלתם ומנהגם וכמו שכן ראיתי לאחרי משפטי מרן

כמ"כ סי' עד דכ"ד כשטר קידושין דשנים מהעדים
אחתו לאחריס כעדם כטו לאחום והיו קרובים לעדי
השטר האחרים וכתב הרב ז"ל דכיון דהם אחומים בטה
לאחום לאו כלום הוא ואינם נפסלים עדים האחרים
אאחתם קורבה דאחימת אחר כעד העד כלום לאחום
כאילו אינה דהוי עד מפי עד והכיא דאיה אאשר'
הרשב"א והרשב"ן הנז' יע"ש וכדכריו כ' הרשב"ם בתשו'
ר' וה' הנז' דלא הוי כמזויף אאוכו לפסול אחמת קורבה
וכן כתב בסי' תקנ"א יעש"ד כ עוד כתב שם הרב מ"ן
דדוקא כד"מ הוא דיועיל קבלת בני העיר ומנהגם ולא
כמלתא דשטרא כעדות גטין וקידושין דאיו תלוי
בקבלתם ומנהגם והרבה לתמוה על הרב מהר"י אדרבי
בפסק"ו שלמד דין שטרי ועדות קידושין האתימים כל"ל
שלא במקום מנהג משטרי ממונות במקום דאיכא
מנהג ואמונת מאיסורא לא יפיגן והרבה להשיב עליו
לפו והניחו כל"ע יע"ש וכן כתב מהר"ם די בוטון
בתשו' סק"כ בשנין זה דאין ללמוד מדיני ממונות לאסור
עדות יע"ש וכן מתבאר מתשו' הרשב"א הובאו דבריו
בתשב"ן בח' ד' חיט המשולם סי' ק' שכתב וז"ל כל מה
שהסכימו הגבור בעניני ממון וכו' ע"ש וכ"כ הרשב"א
בופיה מ"א בתשב"ט וז"ל כל דבר שבממון יכולים להקל
עליהם ולהחמיר וכו' ע"ש וכן כתב בתולדות אדם
בקי"ל בשנין זה שכל דבר שבממון תנאו קיים ע"ש
וכן כתב גדול אחרון הרב שבט בניימין סקכ"ט בפי'
בכל מ"ש דכל זה בתידי דממונא אבל לא בתידי דאסורא
וע"ש בסקע"ז וסק"כ שהביא לתשובת הרשב"א הנז'
בתורך יע"ש וכן ראיתי להרב מהרשד"ם בתה"ע סכ"א
דכ"ד דהרב כה"ג דכ"ד בשטר קידושין דעד אחד אחום
בכת"י והשני בל"ל ומתקיים השטר מפי העדים
עצמם שהעד אחום בכת"י הביד על אתימתו והשני
הביד שהוא ל"ל אתימה זו בעדו וכתב הרב דבהא נם
מהריק"ו יודה דשטרא דנן לא אזי ולא מירי הנם
שנתקיים בחותמיו ליט כלום דהוי כעד מפי עד יע"ש
והרב כתה"ג סק"ע סמ"ב הנב"י אות ל"ט הביא לנו
דברי הרב מהרשד"ם והרמ"ן הנז"ל ומהר"ם די בוטון
לפסק הלכה יע"ש · ויברית דבמ"ם מהרשד"ם דאפילו
אם נתקיים מפי העד עצמו שהביד לפני דייני הקיום
שהוא טה לאחום אאימה זו דאפילו הכי ליט מועיל
לפוס דיבא והוי כעד מפי עד בהא דאיתי לסרדב"ז
בתשו' אאק"ן הנז' דאלוק עליו כוה ובאיכא ליה למר
דבכי הא יועיל והוי קיום שפיר וכתב עוד דהוא הדין
אם יכולו שבי העדים מבחון ויעידו שבפניהם טה
פ' לאחום אאימה זו דמועיל ואאקימה עדותו כיעו"ש
וזה מוכח בבור דלא כמהרשד"ם וגם הרב מהפא
נראה בבור דגם הוא לא שמיע ליה כלומר לא
אבירא ליה בהא כהרדב"ז דאי לא תימא הכי איך
פסקיה לדיניה בפכינא תריפא דהוי עד מפי עד ואאמי
לא חיים מר אמת יכולו כ' עדים ויעידו שלפניה טה
לאחום אאי' ולא שלא מוכח דאאבירא ליה דבבל נוונא
לא מהני אאימת אאר בעד העד בטה לאחום לפילו
אם יאקיים בדולו זולת באורת מנהג וכמידי דממונא
דוקא וכמש"ל וכן יש להוכיח מדברי הרשב"ן באשובה
דסי' קכ"ח הנז' דלא אבירא ליה כהרדב"ז בהא ממה

שלא מצא תקון לענד שהיו יודע לחתום שחתימת לחר כעדו בטה לחתום לא תועיל דהוי עד מפי עד ולפילו הוא רחוק שלא הס כן יעיד כפני נ' עדותו ערוכה להעיד כשטר וכיון שהיו יודע לחתום יעיד כפני נ' ויקבלו כ"ד עדותו ויכתבו כמותב הלתא כחדא הויכא וכו' לכל כלאו הכי פסול יע"ש ולא חיתא הרי יש כ' תקוניס לחריס להועיל למי שהיו יודע לחתום חדא שיכא לפני נ' כ"ד ויעיד כפניהס שהוא טה לחתום חתימה זו כעדו וכשמו דכהכי מתקיימת עדותו שפיר כמו שכ' הרדב"ז וזא שניא שיכלו שני עדיס ויעידו שכפניהס טה פ' לחתום חתימה זו ונס זה מועיל שפיר לדעת הרדב"ז ולחמי החליט הדבר הרשב"ץ ופסקה למלתיה לומר שסוס לופן לא יועיל סס לא הלופן הנ' כרב"ק שא ולחי נרחה כדור דלא סכירא ליה להרשב"ץ הכי וכרעת מהרשד"ס והרב מ"ץ הנ' והכין סכירא ליה למר הרב מהרח"ס כלה"ע סמ"כ דשלחו היתה כעד קידושין שלא ידע לחתום וחתם לחר כעדו בטה לחתום ולחמרו לו שלא יועיל שא סס כן יעיד כפיו לפני שלשה כ"ר ויקבלו כ"ד עדותו כרלוי וכן כתב הרב פני משה כחלק כ' סי' ל' דמדון דיריה הכי הוי דלחר מהעדיס של קידושין טה לחתום ושוב קבלו כ"ד עדותו מפיו וכתב הרב דהלי חתימה דלוה לחתום לינה מועלת כלל ולחייתי כידיה הא דהרשב"ל והרשב"ץ הנ"ל יעשר"כ ולנבב לוריחין תמהתי עליו במה שרלה לחלק בין הניח דירושלמי דע"ל דכתב להא דטה לחתום דנרלה ברור דלשתמיט מניה דמני"ר תשובת הרשב"ל שכתולדות לרס סי' קי"ל כלשר ירלה המעיין ול"ע . וחזיתיה למר הרב כנה"ג בח"מ סי' מ"ה הגב"י לות י' שכתב וז"ל נרלה בעיני דמהר"י לדרכי בקקפ"ז למד מכולס לענין קידושין וכבר הקשה עליו הרב משפט לרך חלק כ' סי' ע"ד ועיין בשלטי הגבורים פ' כ' דגטין עכ"ל ולנכי עפר פניתי לרחות כדברי שלטי הגבורים מרלש ועד סוף ולא מלחתי כתוב ענין הטוב למה שכתב הרב מהרי"ל והרב משפט לרך כלל זולת לא זה לחיתי להרב שלטי הגבורים שם בלחותו פרק שהניה מה שכתב רבינו שמחה בנט שלא חתמו עדיס כשכתב ידס שלא הסופר חתם לת שמס בעדיס דסכירא ליה למר שהגט כשר והרב חור זרוע חלק עליו וכתב שהגט פסול נמור ומזוייף מתוכו הוי ולס כת מעשה לידו היה פוסלו יע"ש . ולס לזה כיון הרב כנה"ג לא ידעתי מה כת להודיענו הס לאוקוכי על הרב משפט לרך לו לסיועיה מהרב חור זרוע ולאוקוכי מניה להרב מהרי"ל וכין הכי וכין הכי לא היה לריך להכיל זה משלטי הגבורים שהרי בהג"ל פ' כ' דגטין שם הוכלו דברי רש"י וחור זרוע כלרוכה ע"ש גם מר"ן בב"י לה"ע סי' ק"ל הכיל לדברי הג"ל הנ' והמוכן בפשיטות מדברי ר"ש המוכלים בהג"ל הנ' רמיון שליחות לחי עלה דכשם משוי שליח להסופר לכתוב הגט ה"ה לר"מ הגם ושעל העדיס חיובא רמיוא לחתום שמס בכת"י הוא הדין נמי דמלו משוי שליח להסופר לחתום שמס בעדיס יע"ש והרב בנה"ג נוסיף שם בלה"ע סי' ק"ל הגב"י לות ל"ל כתב על דברי ר"ש הנ' דליתי להו וכל דעתו ומקרו הרב לור זרוע דפליג עליה כ"כ מהר"מ די כוטון והכיל מעם הרא"ש דבמקום עיגונא דוקא הקלו ע"כ גם הרב זקן לחרן סי' קמ"ד וסי' קנ"ו כתב דגם ר"ש לא הכשיר שלא בחתם סופר כעדס לכל לדס לחר מחב כעד הער לפילו ר"ש יודה דפסול יעשר"כ ולם כן הא דחיתיה כירים הרב בנה"ג שם בסי' מ"ס דברי הרב שלטי הגבורים כזה לע"מ וכמובן ולין כלן מקום להחריך . לוך שיהיה נמליטו למדין מכל המחוכר דכל שטר כהלי נוונא דנדון דידן דלחד מהעדיס לא ידע לחתום וחתם לחר כעדו בטה לחתום לפילו לס יהיה הלופן דיתקיים כרלוי לא מהני כלל לף לדעת מהריק"ו ודעמיה וחפפת כעלמא הוא דהוי ויכוליס העדיס עלמס לחזור ולהגיד כלשר ירלו הן לסתור ולכטל עדותס שכשטר הן לקיים לת דכריהס ולא קרינן כהו עדיס החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותס כב"ד דמי ומן הדין נריך שיעיד עדות כפיה ולס לאו לא חיים להלי שטר כלל וכדכר הלמור . והגס שנחום למה שכתב הרדב"ז והכלטו ד"ק לעיל דלס יכולו כ' עדיס ויעידו שלפניהס טה לחתום חתימה זו דיועיל לפוס דינא והוי קיום נמור ונלמר דגס כ"ד ניחוס להכי גס דלדעתי חשש רחוקה היא זו והא קמן סרכין ג' הרשב"ץ ומהרשד"ס והרמ"ן לא חשו להא כדדן שלפס כלל כיעו"ש וכמש"ל ע"כ הנה נלמר דכבי הא הדר דינא דהוי שטר נמור לחר שיתקיי' כרלוי וכלטו למת'מהריק"ו והרשב"ל ודעמייהו הנ' והנה מקום לחמי לו' דכב"ד גם מהריק"ו ודעמיה לולי ומודו כהאי שטרא דר"ד דלישו מועיל כלל והוא דכל מילוה דמהריק"ו הוא דסכירא ליה דכל שטרי החתום כב' עדיס וכא לב"ד וקרלוהו נעשה כמי שנחקרה עדותס בב"ד כן מפורש יולא כד"ק כחשו' הנ' בשתי מקומות וכמו שהעתיק דכריו הרב מהרשד"ס כלחן העזר סי' ל' ודייק מיניה הרב ז"ל דאם קודם שהוכא השטר בב"ד ועדיין לא קרלוהו ולא רלוהו ב"ד חזר בו העד מעדותו הכתובה בשטר ולחר כך הוכא השטר לב"ד דלישו מועיל כלל דכיון שבכר קודם שהוכא השטר לב"ד חזר העד והעיד בפיו לפני ב"ד הפך ממה שכתב וחתם בשטר איב לא לחי שטרא ומרע למה שהעיד ע"פ ע"ש ובסי' כ' הביא דברי מהר"ק עובדיה שהחזיק במעט לחי' זה וי מזקקו בקברא ישרה יחד התקוענה דבהא מודה גם מהריק"ו לחר שמפורש כן בד"ק כיעו"ש גם רלוחי להרב מ"ץ בסי' ע"ד הנ' הסכיס לזה בב"ד הגס שבב"ד חזרת העדיס קודם שנחנלה השטר בב"ד לא היתה בעדות מפיהס שהעידו לפני ב"ד הפך ממ"ש בשטר שא שחזרתס היתה בשטר לחר חתום מהס עלמס ושס נלמר הפך מה שהעידו הס עלמס בשטר הרלשון ושוב בלו שניא לפני ב"ד ועש כל זה למד הרב מדברי מהריק"ו ומהרשד"ס הנ' דשטר הרלשון חין בו מועיל כיון שחזרו בהס קודם שיכא לב"ד יע"ש וכן מתבלר מדברי הרב מהרש"ך ח"ד סי' כ' יעש"ב . וכבן דון מינה ולוקי בלתרין רבב"ד גס כן כיון דהעד הב' החתום בטה לחתום חסר בו מעדותו והעיד לפני ב"ד בדרך לחרת בכתובה עדותו בקבלת עדות הבלה נשלה לפניהו הא ודאי כיון שחזרתו היתה קודם שנחנלה השטר בב"ד הויא חזרה מעליא והשטר חפפת כעלמא הוי והגס דחזרתו היתה שלא

בפני בעל דין כמטותר כשחלה דקבלו עדותו שלא בפני בעל דין עם כל זה לית לן כר ולא נפקא לן מידי דלענין ע"ת הבד והגרתו עדות והגרה מעליא הוי כיון שהגיד והעיד לפני כ"ד שלא שהרייהו עשו שלא כהוגן לקבל עדותו שלא בפני הבעל דין וכמו שכתב רש"ל בתשו' סי' נ"ל ושאר פוסקי ע"ע ותמ"ל ועם שהרב משפט מדק הגריך בכ"ד לשאול לת פי העדים ליזה מעדותם קיים והוא החמת לם הרשטונה לו החחרונה כמטותר כדבריו שם הנה לחמת בב"ד לין לט נריכים לזה לפי' לשאול לותם בתורת שלא בעלמת כלל דב"ד עדיפת מכ"ד דהרמ"ן רשם חזרת הבד היתה ככתב כמו כתב הרשטון לת כן בב"ד רחזרת הבד היתה לפני כ"ד בפיו וכשפתיו וכמוכן ולפניהו יתכאר בס"ד לילך בב"ד גם הדיינים שקבלו עדותו שלא בפני בעל דין יפה עשו לקבל עדותו שלא בפני בעל דין וכהוגן עשו והקבלת עדות שהוקבלה לפום דינא וכדבעינא תימר קמן בס"ד ושוב כה הרשוני להרב משה ידבר בתשו' סי' ס' שכתב כמעט ככל מ"ש וב"ש ועוד שקרוב לודאי לו' שאינו נקרא חוזה מה שהעיד לפני כ"ד וקבלו עדותו כגו' לעיל לין כלן חוזה ממה שהעיד כרשטונה כשטר הגו' לעיל שלא שעתה הניד החלת והמעשה שהיה לילך היה כהלת וב"ד ולהיות שהטר הגו' ירתע חולי ריק ופוחו ע"ה נמור ולא ידע כין ימינו לשמלו והן קודם חשב כדעתו שכשהמק' יתן לה הקידושין לפילו שתזוק לותם היה תיר קיל מקודשת כיון שעל כל פנים נתן לה ויד כיד נגעו ולזה העיד כשטר הגו' שקדשה כרת משה וישרל ולחר כך כששלוחו וחקרו לותו הב"ד פי' שיחותיו והשלים עדותו שמה שהעיד כשטר שקדשה שתם היה כלופן זה וממלא יולא לט דכבל כי הא לינה תקודשת כלל וכל כי הלי נוחק יכולים לשמטו לפרש דברי העד ולתרולי דבוריה ככל מלי דלפשר דלא ליהוי במוכחא מעלמו ולא כולי עלמא דיכא נמירי וכמ"ש הר"ן בחשובה סי' מ' והביאה מרן בב"י ח"מ סכ"ט דכל שלטו יכולים לכוין דברי העד כדי שלא תהיה עדותו מוכחשת יש לט לכוין דבריו נם כעדות ע"ה שהעיד וחזר והעיד יש לט לכוין דבריו ככל מה שוכל ע"ש ונגם שהרב מהר"ר בנלל בתשו' סי' ה' בתחלה רגה לומר כן כ"ד דבתחלה שתם ולחר כך פירש לופן הקידושין ולא הוי הכחשה ונקטינ"ן מדברי הר"ן הגו' ושוב חזר בו ממה שכתב הר"ן בתשובתו תשו' לעיל מזה שכל דבר שהעדים מעיידם לטעות בו ויכולים הנדים עלמן לפרש דבריהם ולין כזה משום חו"מ ומשמע דוקא דבר שהעדים מעיידם לטעות בו ומינה דן הרב הגו' בב"ד שכל העולם יודעין שנריך שילמר לה הרי לת מקודשת לי ולא יטעו כזה וכו' הנה למת ב"ד שלני ויודה בו הרב דמע' העדים לטעות שלפילו זרקתם שהיה מקודשת כיון דיד כיד נגעו ולא כולי עלמא דיכא נמירי לחלק בין המושלים לם למרה מחלוק כה וקדשני לו למרה הן לו לאו ובמו שיבא לקמן בס"ד ולכך כתבו שתם בשטר שקדשה וכעת חזר ופי' דבריו לילך היה המעשה ולופן הקידושין ולא הוי חזוה וכל שכן שהוא בב"ד יעשר"כ . וכל לטעמת זה מלטו רלינו דלכ"ע כת מרכותת ושנם מועטים דקבירת להו דקבלת עדות שלא בפני בעל דין דמהניא כדעבד והם המה



רלב"ן

בדברי הר"ן הגו' וברור . ועוד נלע"ד ברור דהרב"ח לזיל ומודה בדורטו ובזמננו זה דשכיחי ריקים ופוחזים ועמת דלרעת טוכת וכפרט כהני כי תרי עדים דב"ד כיודעים ומכי' קלמינת דלפילו דינת דבעי למימר הדי לת מקודשת לי וכו' לת ידעי לה וקברי שתם לת לתר לת עכב וכפרט דלת מחלקי בין מוקדם למלוחר וכידים שהינם מוכיחות דכמה דיות נשתכו כזה כדברי הפו' וכימים הדעים השה כעוה"ר לת'סיר דרי ונתמעטו יודעי ספר ומכיני מדע ומן דכים עתה עם הלרן לשער לת ידעו ולא יכינו כחשכה יתהלכו כידוע וכפרט בעדות עדוה החמורה וכן דלימי למהריק"ש כדרך לחם ח"מ סי' כ"ט שכתב ו"ל לענייני נטין וקי' נהמן העד לבטל עדותו כלומרו שלא טהו לחתום הו בכל כיולא כזה לפי' כת"י יולא ממקום לחר משום דלא כלימי כולי עלמא כדיני נטין הרדב"ז וכן כתב מהרי"ק בשם הר"ן לענין קידושין שיכולין לומר מה שקדשה היה בלופן זה וכענין כך וכך סי' פ' עכ"ל וזה לשון מרן בתשובות ה"ע סי' כ"ב הנ"ל ועוד שלף על פי שכשטר כתוב בתם שקדשה מלחר שהם עמי הלרן ולינם יודעים תנלי עניין קי' שעולים כפי הדין כשחקר'ורלינו שלינם עולים כפי הדין ללו כלום ניהו ועוד שלפילו היו חכמים יכולים הם לפרש דבריהם ולומר מ"ש שקדשה היה כענין כך וכך וכמ"ש הר"ן בתשו' וכמ"ש בחבורי עכ"ל ויותר מזה כתב מרן בתשו' סי' ד' יעשר"ק וכן כתב הרשב"ש בתשו' סי' ה"ה ע"ש הדי להריח ככל מ"ש דכל כי הלי נווטת דב"ד נמי לת מקרי חוזה כלל ויכולין לפרש דבריהם והדבריס בדורים ושוב רלינו להרב עדות כיהוסף ח"מ סי' מ"ג שהלריך כזה להסכים כוה דעת תקריק"ו דמורה בהת ובכיל מה שכתב מרן בתשו' הגו"ל וככל מה שבתבתי בעניותין והדברים פשוטים והשתת הכת נהדר לנפין להלי קבלת עדות המוכנת לפניהו דלשבתנת כה תרתי לריעותת דלכתורה נרהה דבכל חדת מנייהו יסניק לכשולה לפי הנרהה בהשקפה רלשוכה זה יצת הלשוכה ממה שנתקבלה שלא בפני בעל דין הוא רלוכן המקדש הגו"ל ודינה יתיב וקברין פתיחו דקבלת עדות כפני בעל דין בנע' לניכוכת וכל שלא נתקבלה כפני בעל דין לין דנין על פי קבלת לותה עדות ולפילו כרישבד לת תהניה כדפסק מרן הק' כש"ע ח"מ סי' כ"ח סט"ו יע"ש וכמעט רוב ככל הפו' הכי קכירת להו כלשר לסק לית טוהר מרן מלבת בביתה יוסף ח"מ סי' הגו' רוכת דרכותת רשוטים כמלכים דהכי ס"ל ויותר מהמת הוכחו בתשו' מהר"ם שלסקר כסי' י"ו וע"ה וכשלר כפרי הגוס' רשוטים ולת לחיוטים חלקס כחיים יעויין בכנה"ג סי' הגו' הגב"י לות ס"כ וכחסק שלמה סי' סגו' הגב"י לות כ"נ וכמטה ‡ שמעון לות מ"ש ולין טוך לעודעם ולכהרס כי מה כלע להבתיק דכרי ספר הכמלת כוה כיד כל לרס כמו שכתב מהר"ם כרוך הוכחו דכריו כתשו' מהרש"ם סמ"י ונם הוא לסק וקבן כל סכרות הפוסקים הפוסלים לקבלת עדות שלא כפני בעל דין לפילו כרישבד יעשר"כ . וכל לטעמת זה מלטו רלינו דלכ"ע כת מרכותת ושנם מועטים דקבירת להו דקבלת עדות שלא כפני בעל דין דמהניא כדעבד והם המה

רלכ״ן ורלכי״ה דסברי מרן בפי׳ לחמר דכשרה כרעבר
ודנים על פי לוחה עדות כלשר הכיח דכריהם מרן
כב״י סי׳ הנו׳ עור הביח לנו מרן שם כב״י דכרי רביט
ירוחם בשם גדולי החחרונים והכין מרן מדכרי רי״ו
דגדולי החחרונים קיימי כשיטת רלכ״ן ורלכי״ה הנו׳
דמכשרי לה כרעבר כיעו״ש וכן מחבחר מדכרי מרן
כחשו׳ שה״ע סי׳ כ׳ שכחב לף על פי שלה נחקבלה
עדותם כפני המקדש והמחקדשת הרי הרבה פוסקים
סוכרים דכרעבר לם קבלו שלה כפניו הויח עדות עכ״ל
וכודלי לשיטתיה ליזל שפחף לגדולי החחרונים שהביח
רי״ו כהדי רלכ״ן ורלכי״ה דמכשרו כרעבר וכמ״ש
בב״י וכנו״ל שף שחלקו עליו כזה הבחים לחרין וס״ל
דגדולי החחרונים הנו׳ חיכם כשיטת רלכ״ן ורלכי״ה כלשר
כחב הרב מהרם״ח כביאורו לח״מ סב״ח והרב מהר״ם
כיוך כסי׳ הנו׳ ולין לורך להביח כל דכרי הפוסקים
והחריכות כזה לך למוחר המורם מכל דפלונ׳ דרכוחתם
היח זו ומח׳ עלומה הוי וככן מי יכנים רלשון ויערב שׁ
לכו להקל כלשור עדות החמורה דלו יהים דמח׳ הנו׳
מח׳ שקול הוי מספיקת לולין לחומר׳ ככל מידי דלסורת
מרלורייתת דלולין כספיקו להחמיר וכמ״ש הפוסקים
והביאם מרן החביב שם יעבר״ב כל שכן וקל וחומר
ילרוכת דרכוחתם שכרי מרן דברתה קרו לה להחי
קבלת עדות שלה כפני הבעל דין ולה חלו כה ידים
חוליחם ותערף ואם כן גם קבלת עדות רב״ד לכאורה
נרלה דלין כה מועיל ולה מהניח כלום כיון שהיתה
של״ב כבעל דין וכמדובר · ולמנם בהיותי משתלה מחריט
חופם מנסיון למהדר בתר זכותת דעלמה זו מנלתי
רלשי כמה טעמי תירולי וסניפי לריכי וסיכפי רויחי
לשער ולקיים שפיר הך קבלת עדות הלזו דב״ד ולית לן
למיחש ממה שלה נתקבלה כפני בעל דין וכשער יתבארו
לפניכו בס״ד · הן קדם לריכים לנו למודעי דהחי
דיבת דלין מקבלין עדות שלה כפני בעל דין לי הוי
מדלורייתת · לו מדרבנן הן כל יקר רלשה עיניכו דרובת
דרכוחתם עלו בהסכמה דהוי מדרבנן והנם מועטים
כת הקוברים דהוה מדלורייתת כשער כלם נקבלו כלו
בכנה״ג סי׳ הנו׳ הגה״ט סקע״ב ובחסק שלמה חות
מ״ג וכן תפס בפשיטות הרב מהריט״ל בספרו הקדוש
שמחת יום טוב סי׳ ח׳ דהחי דינת דלין מקבלים עדות
שלה כפני בעל דין הוי מדרבנן יע״ש ועיין להרב עריך
השלחן סי׳ הנו׳ לות י״ה וי״ב שהלריך להוכיח כמיעור
מהרחשונים ומהרשב״ם נופיה דסבירת ליה דהוי מדרבנן
יעש״ב והם ודחי דבר פשוט ולין לריך לחומרו דרובת
דרכוחתם הסו׳ דהוי מדרבנן דמקילנן כיה היכת דהיכת
ספיקת חית ככל ספיקת דרבנן דלולינן כיה לקולת
וכל שכן היכת דהיכת ספיקו דלפילו לרכוחתם
דסברי דהוי מסחורה היכת דהיכת חרי ספיקת לולי
ומודו דיינין כיה לקולת בס״ם וכפרט היכת דהיכת
חזקת פנויה כהדיהו דמסייע לן טובא וכדבעינן מימר
קמן בס״ד הו חשכחת פלונתת דרכוחתם בעדות שנתק׳
שלה כפני בעל דין דל״מ מי חו״מ לפני בעל דין חו
לחריכן דלין יכולים לחזור ולהניד כלל ונפשלה ונתבטלה
עדותם לנמרי והוי כשו לין עדים כדבר כלל דלרעת

הרמ״ה ומקלת רבנים שהביח בספר חוקות הדיוטים
סברי מרן מנוס דלין חו״מ בפניו מנוס דחיישינן
לחזוקי שקרייהו נם מהריב״ל כח׳ ג׳ סי׳ ק״ה ובחלק
ה׳ סי׳ כ׳ הביח חח׳ כזה ע״ש וכבר הוכלה פלונתת
דרכוחתם דנח בכהתי נוטת סי׳ הנו׳ הנב״י חות ע״ד
ובסו״ד כחב מנס מהר״ם חקלן הלוי דלף על פי שים
רבים חולקים על הרמ״ה ים לנו לנקף סברתו עם
טענות לחרו׳ יע״ש נם מהר״ם כרוך כחשו׳ הנו׳ ומהרח״ם
שם בסי׳ י״ט ובסימ״ב החריכו כזה וזו הלכה העלו
דמדי פלונתת לת נפקת יע״ש וכן העלה הרב מהריט״ת
בשמחת יום טוב סי׳ ח׳ דפלונתת דרכוחתם הוי שם
חוזרים ומניחים חו לחו ועמד מחמיה על הרב פני
משה ח׳ כ׳ סיקי״ח שפחם כשבת הרמ״ח ודעמים
דס״ל דחיישינן לחזוקי שקרת ולת זכר שר דבר זה
מדי פלונתת לת נפקת לפי כל החמור יע״ש ולכני
עפר הכני יוסף להפלת על הרב פמ״ת נופיה
דחבריה לנזיזה דבח׳כ׳ סוף סי׳ ת׳ הביאו הרב מהריט״ת
נופיה שם שפחם וכחב בשר לחר החחום בשטר ולכנו
פה דחיישינן ליה שמת היום חו למחר יבת ויעיד מפיו
ככל מ״ש וחחם בשטר יע״ש הרי בהדיח כל זה מבואר
דדעתו דלת חיישינן לחזוקי שקרת הפך ממה שם חם
והבלה להלכה בפשיטות בחותה תשו׳ דסי׳ קי״ח הנו׳
ולילת לפלוגי כין היכת דעדות הרחשונה היתה מפיו
וכתורה שבעל פה להיכת דעדות הרחשונה היתה על
ידי שטר חתום ממנו דהתם הוה דחיישי׳ לחזוקי שקרת
וכהת דשטר לת חיישינן להכי דלין סברת לתלק בהכי
כלל ומי לנו נדול מהרב מהריב״ל והביאו הרב מהריט״ת
שם דבחדת מחחת מחתיכתו ושוו כשעורים כאשר
ירחה הרואה וכן הסכים הרב מהריע״ת נופיה שם
ואם הרב פ״מ הן לחלוק עליו היה לו לבחר ותמהני
מהרב מהריט״ת שהביח לשחי תשו׳ של הרב פ״מ הנו׳
ולת נרנש להעיר עליו ול״ע · חיך שיהיה עיניכו
הרואות דפלונתת דרבוחתם הוי ומור״ם בהנה סי׳ כ״ח
סט״ו פסק בסברת הפוסקים דסבירת להו דחו״מ בפניו
יע״ש ועיין להרב חסק שלמה סי׳ נ״ל הנב״י חות ט״ו
שנרלה ברור מדברי קדשו דלשחמיט מניח דברי מור״ם
בהנהה זו כיע״ש ומוח פלת ומרן בב״י וכש״ע סי׳ הנו׳
לת נלה לנו דעתו דעת עליון כמתן סבירת ליה בהת
כי לם קתם וכחב שלין דנים על פי לוחה עדות כלל
ומסתמת משמע דהנם שיחזרו העדים ויעידו בפני
בעל דין חו לת מהני וכרעת מהרית״ת ודעמיה וכן
מבואר דעתו כחשו׳ כלחקת רובל סוף סי׳ ו׳ ע״ש וכן
כחב מרן בפי׳ נופיה כחשו׳ שה״ע סי׳ כ׳ הנו״ל וז״ל
ועדיים הללו כיון שנחקדה עדותם שוב ליכם יכולים
להוסיף ולנרוע לו לשטת ולפ על פי שלה נתקבלה
עדותם כפני המקדש והמתקדשת חרי הרבה פוסקים
סבירת להו דבדעבד לם קבלו שלה כפניו הוי עדות
ועוד שלפילו להסוברים דלת הוי עדות היינו לענין
שלין דנים על פה לבל ליכם יכולים להוסיף ולנרוע
לו לשטת עב״ל הרי מבואר דסבירת ליה למני׳ כדעת
הרמ״ה ודעמיה דס״ל דלין חו״מ לת לשתור עדותם
הרחשונה ולת לבין עדותם הרחשונה והנם דרבו הסו׳
דיכולים לחזור ולהניד כפני בעל דין בין לשתור בין

לבוין

לכוין דכריהם הרשאונים וחזלי כתר כתריתא כנ"ל עם כל זה לא תם להכיאם כלל מלחר שדעתו לסכור כהרמ"ם ודעמיה וכמוכן וחין לדקוק ולומר דלעולם מרן מלכא חזיל ומודה לסיטת רוב הפוסקים המולקים על הרמ"ם דסכירא להו דיכולים לחזור ולהגיד ולא שמיע ליה להו דהרמ"ק חלא דס"ל למרן דלעולם לריכין לחזור ולהגיד כפניו של כעל דין כרם דוקא חין יכולין להוסיף חו לגרוע חו לשנות לכל לס יחזרו להגיד כלי תוספת ומגרעת שלא שיעידו ויכוט דכריהם ועדותם הרחב' שפיר ודלא כהרמ"ם ודעמיה דסכירא להו דחפי' לס יחזרו להעיד כפני כע"ד ולכוין דכריהם הרחשונים לפ"ח ולא יותר חפילו הכי ל"מ משום דחיישינן לחזוקי שקרא וכנ"ל והכי מדייקים דכרי מר"ן שכתבו המ' מדנקטן דוקא להוסיף חו לגרוע ולשנות מב' דוקא הכי הוא דלא הא לס יעידו ממש כדכר הא' חין ענריב דכר שפיר דמי וזה מוכח דלא סכירא ליה כהרמ"ם וכמוכן · הא ודאי כורכא היא ולע"ד לא ניתן ליאמר דכר זה כלל כדעתיה דמרן מחרי טע' חדא דלא חזינן למרן כאותה תשו' כשנותו את טענתו המ' דגם שנתקבלה עדותן שלא כפני כעל דין דמעלמא חית ליה לא רחינו שהלריך שיחזרו ויכוטו ע"ים ויעידו לפני הכעל דין חפילו לכוין עדותם הרחשונה כלי תוספת ומגרעת ואי לאיתא דס"ל כשאר רוב הפוסקים החולקים על הרמ"ם הרי לדידהו ולסברתייהו חיוכא רמיא על הערעים לחזור ולהגיד לפני הכעל דין ואי לאו הכי לימא דנים על פי לוחה עדות הרחשונה שהעידו שלא כפניו ומנן שריל לא חוי ולא מידי והשתא מרן דקאי לשטתייהו וכל חילים רמר כפי טעם זה לכד דקאי ליה מרן לקיים עדותן הרחשונה וערין לא פתיך כהדיה שאר מרוך טעמים דאיתנהו כנ"ל והכריח דכריו דחפילו להסוכרים דלא הוי עדות חיוט לענין שלין דנים על פה לאכל לימא יכולים להוסיף וכו' הנה כל כי הא הי"ל להשמיענו ולהלריך שעל כל פנים החיוב מוטל על הערעים לחזור ולהגיד לפני הכעל דין כדכר הרחשונים וכמדוכר · זאת אנית הנה לאת ענינו הרוחות דכענין זה דקכלת עדות שנתקבלה שלא כפני כעל דין זאת מניט כשאי סכרות כדכר אי חוזרים ומגידין חו לאו דלהרמ"ם ודעמיה שוב לימא יכולים לחזור ולהגיד כלל ומימלא כטלה וכפסלה עדותם לגמרי וכנ"ל וכמ"ש הרב דכר משה ושאר רוכא דדכותא ז"ל סכירא להו דיכולים לחזור ולהגיד כפניו וכמו שהכאתי מחלוקתם זו מה למעלה והנה טרם דלכת הסוכרים דיכולים לחזור ולהגיד כפניו היינו הא לא יכוטו עדותן הרחשונה ויוסיפו חו יגרעו חו ישנו חו יחזרו כהם ממש ממה שהעידו כתחלה וברחשו' וכמ"ש הרחשונים הו"ד בכ"י סי' הנז' ופסקו מור"ם שם בהגהה סקכ"ז וכן כתב הרב החכי"כ סי' הנז' הנכ"י חות ע"ו משם כמה מהפוסקים יע"ש · והשתא הכא לא נלמר שם דמרן ס"ל דלא כהרמ"ם ויכולים לחזור ולהגיד כפניו ולכאר שלא יוסיפו חו שלא יגרעו ושנו שלא נריך לכוין דכריהם הרחשונים ממש וכנ"ל הכא כפי זה זו סכרא שלישית מחודשת למרן ולא מלינו לו חכר כוה ולא נשתמיט לשום פוסק שיחלר סכרא חמציח כזו ולהטיל פשר דכר כמ' הרחשו' הנז' ולהכריע כניהם ולי לאיתא להא היה לו להרב הכנסת להכיאו שם ולו' שחולק על הפוסקים וכעת לא מלאתי להפו' שהכיאו למרן להשמיענו כוחת דהכי ס"ל למרן · כי על כן שין דהוו הדכר מוכרח מנד עלמו לומר ולהכין כרעת מרן דהכי ס"ל כהרמ"ם ודעמיה דחפי' אם לא יוסיפו ולא יגרעו אינם יכולים לחזור ולהגיד ולהוסיף ולגרוע ואיכא למימר דמשום דס"ל כפשיטות כהרמ"ם ודעמיה לריכו פסילי חו להאי עדות לגמרי חפילו אם לא יוסיפו ולא יגרעו כלל דחיישינן לחזוקי שקרא וכנ"ל והדכריס כרורים ומוכרחים · כרם לריך לעמוד לפני זה כמ"ש מרן כשו"ע ח"מ סי' מ"ה וסי' כ"ח דמוכח מהתם דלא סכי' ליה למרן כהרמ"ם ודעמיה יע"ש ולכאר עוד הנה לאת מקרוה מדכרי מרן כתשו' הנז' דהנם דחיהו ז"ל פסק כשו"ע סי' הנז' כדעת רוכא דסכותא דס"ל דעדות שנתקבלה שלא כפני כע"ד דחין דנין על פיה כלל וחפי' כדעבד ל"מ וכמ"ש עם כל זה לא נמנע מלהסחייע ולהסתנף מסכרת רלכ"ן ורלכי"ה ונדולי החחרונים שהכיא רי"ו והכיאם הוא עלמו כס"י סי' הנז' וכנ"ל דס"ל דכדעבד כשרה ועשלן קניא נדול לכ"ד כיעו"ש ועיין להרב חסק שלמה סי' הנז' הנב"י פקל"ו וכמוה שמעון פקע"ל מ"ש כזה ע"ש ועיין עוד להרב ערוך השולחן סי' הנז' חות י"ד וכסוף הספר כהשמטות סי' הנז' שהחריך הרחיב כזה עשר"כ וחכמ"ל · המודם מכל דמלחת כדנת כעדות שנתקבלה שלא כפני כעל דין חם לאו הנה טדע דפלוגתא דרכותא הוי וכבר כתבנו דדעת מרן נתכאר כתשו' הנז' דס"ל כסיטת הסוכרים דחין חו"מ כפניו והנה מור"ם טעמים לחריס יש לסמוך ולפסק כסיטת הפוסקים דסכירא להו דכדעבד כשרה וחיכא יכולים לחזור ולהגיד כפניו כי יש כהם משום חו"מ וכבל החמור ומדוכר · עוד זאת מלאתי רחיתי פלוגתא דרכותא מערכה לקרחת מערכה שה מפה ושה מפה כת אחת מרכותא סוכרת דכמרי דלסורת כנין עדי נטין וקי' לא כעי' קכלת עדות כפני כעל דין דכולי עלמא כעל דין ניהו וז"ל מהרחל"ח ח"ח סי' ס"ח עוד יש כאן מי קולא לאחרת מלי הטעם האטור בפי כל חכם לב והמקובל מלליו מפי סופרים ומע"ס ומהרי"ל כתבו כשם הרדב"ז ושאר נדולי הדור דכעניני לאסור משות לא שייך לומר קכלת עדות שלא כפני כעל דין שהכ"ד עלמם הם כעל הדין וכו' וכיון להחמיר כיון להקל אתחמרת ווזל כתר טעמת וכו' עכ"ל ודכרי מהרי"ל הנז' הם כתשו' סי' דק"ו וסי' ר"ט ושב"כ ושס"ט שב"כ כשם הרדב"ז והכי סכר מר נופיה מ"ש נם מהר"ר כצלאל סי' ר' וז' כ"כ כשם הרב המחירי עשר"כ ומהרח"ם כפי"ט ומש"כ מקכיס לזה וכתב דדעת כתן הוא יע"ש ולזה הסכיס הרב מהריק"ש כתשו' סי' ז"ך והחריך להכריח זה ע"ש ונדול החחרונים הרב משחת משה כהל"ע סי' קי"ו כתב על זה דמי רחק לא כל שה נדולי חכמי הדורות כהסכמה עלו פה ק' לאשר ולקיים אח העדות למעבד עובדא לחטוים ולא יסיד לכבו לדעתם עשר"ק ולזה הסכימו כמה וכמה

גדולי הפוסקים חסר כולם נקבט בהו בקסיפת תכמיס
ה"ה הרב החכי"ב בכנה"ג לחק"ע סי' מ"כ הגב"י מסי'
קע"ה וילך והרב מחק שלמה סי' כ"ח הגו' הגב"י
סקל"ה וכמט"ם שם יע"ם לח ע"ע החסק ולטומת כ"ז
רלו הכיח לנו הרב החכי"כ שם כת החולקים רלשוגים
ולחרוגים חלקס בחייס סציר נוכחס הלח בספרחס
דס"ל רכל לפיה שוס ולין הפרס לריגי ממוגות לשחר
לסורין שו בשיעוריהו לינהו ולכזיריהו דבכולהו בעי
קבלה ערות בפני בעל דין ומרן גס כן הוח מכת
הסוברי' דלין הפרס בין לסורין לריגי ממוגו' כמו שנתב'
דעתו בתשו' סי' י"ב הגו' וכ"כ הרב כנה"ג שם סקע"ח
ע"ם וכן תפסו כל החחרונים דפלוגתת דרבוחת הוי
ועיין להרב ערוך השלחן לחה"ע סמ"כ חות י"כ שהכיח
מת' הפוסקים כזה ולהלך הרחיב יעשדק"כ .
לוך שיהיה לפ גם זהת לת נמלעטו מפלוגתת
דרבוחת וכלרוף עשס לחר יש לנו לסמוך על
כת הסוברים דכמידי קידושין לת בעינן עדות
בפניו וכבר הורה זקן מהרלח"ח דכין להקל בין להחמיר
לחחמרת כגו"ל ומהרשד"ם גדול המורים שהוח רלשון
לכת הסוברים דלין הפרס בין לסורים לממוגות ונוח
כברוכיה על סברת זו בתשו' סי' ק"ך מחה"ע כי לת
נתנלה לו מי בעל דברים ועס כל זה כתב שם רבס"ם
שיכת רכ"ע יש להקל וזה פשוט וברור לכל יודעי דת
ודין . ותו השבחנת עמוד גדול לסמוך עליו להקל
בנ"ד והוה הרב שביניט הרוחות כמה וכמה גדולי
הרלשו' דסבירת להו דבשלין הבעל דין בעיר מקבלים
ערות שלת בפניו ותו לית לים יכולים לחזור ולהגיד כמו
שכתב ר"ת ובעל העטור והרלב"ד וחור זרוע והריב"ם
והר"ם החרוך והמרדכי בשם רקב"ן ודברי המפרשים
שהביח הנמק"י חסר כל דברי הרלשוגים הללו הביתם
מרן בב"י ח"מ סי' כ"ח הגו' כיעו"ש וכן הסכים לזה
הרב מהר"י בי רב בתשו' סי' ע"ה וע"ו והו"ד גם כן
בתשו' מהר"ם ש לשקר סי"ו ובתב שרוב הפוסקים
רלשוגים ולחרוגים חומרים דבשהבעל דין בעיר לחרת
מקבלי' שלת בפניו והלריך הרחיב כזה יעשד"כ ולזה
הסכים הרב מהרשד"ם בח"מ סמ"י ומהריפ"ם סקמ"ז
והרב מעשפט נרך ח"ת סי' ל"ח ומהריב"ל שר המסכים
לזה בכמה מתשו' יע"ם והרב מהרח"ם הה"ע סי' מ"כ
הלריך להוכיח דבר זה בריחות גדולות ודחה לת כל
דברי הרב מהר"ם ש לשקר דפליג על זה וכסוף דבריו
בתב כלל הדברים ירלה להרוכת דרבוחת דוב מנין
ורוב בנין הסכימו דבשלין הבעל דין מטי בעיר
דמקבלים שלת בפניו ירלה דהכי נקטינן כל שכן היכת
דבבר העידו דיועיל עדותם עש"ב גם בתשו' מהרח"ם
סי"ח הובלה תשובה תרוכה ורחבה מהרב מהר"ם
כרוך ושם הלריך למעניתו בהני דינת והביח תשו'
כ"י מרבנים גדולים סרבין תלתת שהסכימו ליה בפי'
להלכה ולמעשה דבשלין הבעל דין בעיר דמקבלים
שלת בפניו יעשד"כ . ובת החולקים על זה הלת
המה הרב מהרמ"ח הגו' והרב מהר"ם מקלין הלוי
ום"ל דלפיהו בשלין הבעל דין בעיר לין מקבלים
שלת בפניו ובבר הביח הכנה"ג ח"מ סב"ח סקל"ז פלוג'
דרבוחת הללו ולפיהם בידיה כל הפוסקים הגו' ווחר
מהמה יע"ם ומרן בש"ע ח"מ סי' כ"ח הגו' סי"ו בתב
ו"ל היה הבעל דין חולה חו שהיו העדים מולים מק'
שלת בפניו וכן לם היו העדים מבקשים לילך למדינת
הים ושלחו לבעל דין ולת בת חו שלפיטו מלוי בעיר מק'
שלת בפניו עב"ל הנה מבואר דעתו דעת עלין מדבתב
חלוקת שהיטו מטי בעיר לחר מ"ם ושלחו לבעל דין
ולת בת ולת ערבת ומרפס יחד שתי חלוקות הללו דהייט
שהעדים מבקשים וכו' ולין הבעל דין מטי בעיר ועל
תרוייהו קת' ושלחו לבעל דין ולת בת חזי מקבלים שלת
בפניו ומדלת קלמר הכי מוכח להדיח דבקיבת ליה
למר בסברת דוב בכל הפוסקים הגו' דבלין הבעל דין
מטי בעיר בכל ענין מקבלים שלת בפניו ולין לריך
לשלוח לו בלל וזה ברור בדבריו הגו"ל ובכר פי' שיטתיו
בפי' נמוד מרן נופיה בבד"ה שם בב"י סי' הגו' יע"ם
וח' הרוחה בכל דברי הט' הגו' בעיניו ירלה דדין זה תלוי
בנרסת הש"ם פ' הנוזל בתיבת לי נרסי' ושלחו לו וכל
כוח"ו לו שלחו לו וכו' בלת וח"ו להוסיף ובמבואר
דבריהם בשורשם ובב"י סי' הגו' ובמהרח"ם סי' מ"ב
שהלריך בזה ועיין להבנה"ג סי' הגו' הגב"י סקפ"ד
ופ"ה שסתם וקבן סברות הפוסקים בזה ועל דברי הרב
מהרי"ם שבתשו' סי' ז' שסמך על דברי הלו' דבשלחו
לו וכו' נרידת מהני בתב הרב בנה"ג שם וז"ל ובסי' ז'
לת על נב דבגדון ההוח החידת בלת נטו בשלחו ליה
נרידת בדברי הלו' בן מפני שהיה שם ריעותת לחרות
ובגרוף לותם הריעותת סמך על הסברת הזאת דבתדת
מהני סני להחיר לפילו בלת נטו ומטעם שבת שבתב
בש"ם מדבריו עד בלן מבל הלמור יוצת לנו דבשלין
הבעל דין בעיר דסבירת להו לרוב בבל הפוסקים דלת
בעינן בפניו ולת בעינן שלחו לו וכו' וכמש"ל דהלי
דינת תלוי לי נרסינן לו שלחו וכו' ובחדת מהני סני
דהבי הוו נרסי בש"ם רוב בבל הרלשוגים הנ"ל ומינה
נפיק דבל שלין הבעל דין בעיר דלת בעינן בפניו והנס
שמליטו חולקים על זה וכמו שנתבאר בבר בתב מהר"ם
ברוך המובא בתשו' מהרח"ם סימ"י ומהרח"ם נופיה
שם ובתשו' סי' מ"ב דבינן דרוב בנין ורוב מנין הבי
ס"ל יש לנו לסמוך על מהר"י בי רב ומיעטו שעשו
מעשה והבי נקטינן יע"ם וכמש"ל והביתם הרב בנה"ג
שם סקל"ז וכן הסבימו בל החחרונים ובפרט הרב
משנת חסה בפי' הגו' בן העלה להלבה ולמעשה ע"ם
ועד תמרן לתה תחזה להרב פמ"ת ח"ב סימ"ט החיריך
הרחיב בזה וו הלבה העלה במעשה רב יעשד"ב והנס
שבתב הרב בנה"ג שם שסקל"ז דבחסורת נקטינן
להחמיר היינו דוקת לחסור חשה על בעלה בעודי זמת
וכדומה בשאר לסורים לבל בערות קידושין בהני נוחת
דב"ד מודה הרב דסמבינן להקל על בת הסוברים דמהני
עדות שמתקבלה שלת בפני בעל דין בשלין הבעל דין
בעיר ובפרט היבת שבבר העיד הרב מהר"ם
סי' מ"ב הגו' והביח דבריו הרב בנה"ג נופיה שם שמך
ורלה שקל"ט יע"ם ולת עוד שת בהנטרף שאר ריעותי
ובם"ם סדחי סמבינן להקל וחן לו יהיה דהוי מת'
וכדבעי' מימר קמן בס"ד וכמו שבתב הרב הבנסת
נופיה ע"ד הרב מהרי"ל דסמך להחיר בלת נטו בשלחו
ליה נרידת וכמ"ם ד"ק לעיל והדברים פשוטים פם נבן
לבדוקי

לכרוכי מה שהכין הסמ"ע בסי' כ"ח הגו' סקע"ט כדעת
מרן כשאינו מטי בעיר דמקבלים שלח בפניו וקכין
הסמ"ע דק"ד כשהעדים רדופים ללכת למר"ה וכשאין
הכעל דין בעיר מסתמא לא ימתינו העדים תלילך
למדינת היס עד שישלחו לחריו ויכא ע"ם ומשמע מר"ק
דכשהעדים קבועים כמקומן ואינם רוצים לילך למדי'
היס הגס שאין הכעל דין בעיר אין מקבלין שלח בפניו
עד דשלחי ליס ולא אתא לדעת מרן · ליברא ממ"ם
מרן כ"ע לא מוכח הכי דקאי אלוקת או שאינו מטי
בעיר על אלוקת כשהעדים מבקשים לילך למדינת היס
שלא אלוקה וכבא כפ"ע היא ולעולם היכא שאינו מטי
בעיר ככל גוונא מק' וככל ענין וכמובן · כרס ממ"ם
מרן כבד"ה סס סי' הגו' מוכח להדיא כסברת
הסמ"ע שכן כתב וז"ל ואפילו שהיו עדיו מבקשים
לילך למדינת היס מסתברא דלא בעינן שלחו ליס
וכו' שא כשהות מטי בעיר לכל כשאינו מטי בעיר
מקבלים ולא בעינן שלחו ליס וכו' אלא כיון
שעדיו מבקשים לילך למדינת היס מקבלים עכ"ל הנה
מבואר מד"ק אלא כרור דסברה ליס מר כמו
שהכין הרב הסמ"ע והגס שכם"ע דכריו סתומים ולא
פורש להדיא עס כל זה ילמד סתום מן המפורש ·
אמנס תיובא להרב מהריק"ש בערך לחס בכיאורו לסי'
כ"ח הגו' שכתב עמ"ש מרן או שאינו מטי בעיר וז"ל
נראה בעיני אפי' אין העדים הולכים למדינת היס
ועיין ריב"ל סיס"י עכ"ל הרי מבואר להדיא דפירש
דעת מרן דכשהין הכעל דין מטי בעיר הגס שאין
העדים רוצים לילך למדינת היס מקבלים העדות שלא
בפניו ולא בעינן שלחו לו ולא כא כל כאר תיפכא
מינה שהכין הסמ"ע כדעת מרן וכמובן וכן רציתי
להרב ערך השלחן ח"מ סי' כ"ח אות ט' שהביא דברי
הסמ"ע הגו"ל ודחאם בשתי ידיס ברישות ברירות
מהרשלונים הלא המה מהר"י בן מיגאש והרשב"א
והרדב"ז שמוכח מדבריהס דבאין הכעל דין בעיר מק'
ככל ענין ועשב"ב ולפי זה ג"ל לדעתם ז"ל דדברי
מרן שכבר"ה הגו' המובאים בסברת הסמ"ע וכגו"ל
או דעימא דהעמיסו ודחקו לפרש דברין שכבר"ה הגו'
כדי שלא יסתור לשאר רוב הפוסקים שלא חלקו בכך
ולזה הוכרחו לפרש דבאין מטי בעיר ככל גוונא
מקבלים ולא בעי' שלחו ליס וכו' בין כשהעדים רוצים
לילך למדינת היס או לא דבכל תופן מקבלים ונקט
מרן דיניה בהיו מטי בעיר ועדיו מבקשים ללכת
למדינת היס דבאין קעסיק והיורי ביה ודלא מנייהו
נקט וס"ס לילך דאינו מטי בעיר אפילו אין העדים
הולכים למדינת היס דהכל אחר ומשפט אחר להס דזיל
בתר טעמא וכמובן · אי נמי י"ל דלא היא להס תשלום
וסיוס שאת מרן דקאימנא ביה דמשם תורה יוצאה
כהכנת הלי"ב הסמ"ע הגו' וכן ים לקוכי ח בכרור מהרב
כנסת הגדולה שדרכו דרך הקורם להעתיק לנו דברי
מרן שכבר"ה כפעם בפעם בכל אתר ואתר והבא מזי'
ליה למני"ר שבהגב"י אות פ"ו הביא לשון מרן שכבר"ה
הגו' כולו כדמותו בשלמו ושו סיוס לשון מרן הגו' לא
נמיא להכיאו ושם באות ל"ט כלל למרן מכלל את הסו'
דכשהבעל דין בעיר אחרת מקבלים שלא בפניו וכתב



שכן פסק מרן בכר"ה ושו הי"ל סיוס דברי מרן הגו'
לא היה מביא למרן בסתם עם כת הסוברים הגו'
דשו למרן בעי' נמי שיהיו עדיו מבקשים ללכת למדינת
היס ולהגהו בחין הבעל דין בעיר בלאוד סני ומסני
וכמבואר שא ודאי או דניחא דלא היה לו סיוס הלשון
הגו' אס אין דרך לנטות ימין ושמאל לפר' דלא בהסמ"ע
או דהו"ל ופירושם דלא כהסמ"ע וכמ"ש ברישתם
שרוב ככל הפוסקים לא סבירא להו הכי ופשיטא להו
מלתא דכל שאין הבעל דין בעיר בלאוד מהני ולא
אשתמיט מר מנייהו דליבעי נמי שיהיו עדיו מבקשים
לילך למדינת היס גס כן ואין לתלות בוקי סריקי לומר
שלא שלטו מאור עיני'של הרב הגו'בדברי מרן שבכר"ה
דשו הוא שמיע להו הוו הדרי בהו אי נמי דמהריק"ש
סברת דנפשיה קאמר ולא היתה כונתו לומר שכן הוא
דעת מרן שא זה הוא דעתו וכמובן דהא ודאי לא
נתן ליאמר דבר זה כלל לכל יפר הולך ושופט כלפק
כאשר ירחה הרואה ויראה מלתא דהבכת הסמ"ע הלוו
בדעת מרן סברת זרה ויחידאה היא נגד כל הפוס'דכן
תפסו והסכי' כל הפוס'המתנים למעלה דכל שאין הבע"ד
בעיר מק'של"כ ולא בעי'שלחו לו ולא חלקו כין כשהעדים
רוצים לילך למדינת היס או לא וכן תפסו בפשיטות כל
האחרונים הרב מ"מ בסי' הגו' והרב פמ"ה ושאר
אחרונים והרואה יראה לכל נדונות הפוסקים הגו'
שהסכימו להלכה ולמעשה דכשאין הבעל דין בעיר
לא בעי' שלחו ליס וכו' וכל נדונות דידהו מתבאר
דהעדים קבועים במקומם ואינם רוצים לילך למדינת
היס ועס כל זה העלו להלכה כשאין הבעל דין בעיר
מקבלים בכל ענין כאשר יראה הרואה בדבריהס ויפשוט
בלדק · ורציתי להרב מהר"י חגיזלי בתשו' סי' ט"ו
שעמד בל"ד שנתקבלה העדות על קידושין שלא בפני
האשה דלא מהני כרוב הפוסקים הסוברים ד קבלת
עדות שלא בפני בעל דין לפיולו כדעבד לא מהני ועלה
בדעתו לקיים לותה קבלת עדות דב"ד שלא היתה
האשה בעיר דבכהאי גוונא מקבלים שלא בפניו וכמ"ש
מהרי"ק בסס הרשב"ה ות"ו ושוב חזר בו בתומרו שגם
הריב"ם ואור זרוע לא תמרוה שא כשהעדים רדופים
לילך למדינת היס והבעל דין אינו בעיר אמנם כשהעדים
הס קבועים במקומם בודאי שאין מקבלים שא בפניו
ודייק כן מדברי הריב"ם ות"ו יע"ש ועוד כתב שגם
הרשב"ה לא כתב כן שא לפניך בעלמא ולטעמיה אזיל
דגרים בב"ם או שלחו וכו' הגס שאין הבעל דין בעיר צריך לשלוח
ושלחו בוא"ו וכו' הגס שאין הבעל דין בעיר צריך לשלוח
לו ושא להו לא מהני ולבסוף כתב שלא מטינו מי שחילק
בין אס יסנו הבעל דין בעיר לבין אינו בעיר לעניין
שיקבלו העדות שלא בפניו כלי שום תנאים האמורים
בגמ' שא הרשב"ה ושא הוא לא כתב כן אלא לפניך
בעלמא ומה לנו לדקדק לזו ממה שמצינו שהר"ר
דורלון כ'בשם הרשב"ה דאפי' כשאין הבעל דין בעיר בעי'
שיהיו העדים רדופים למדינת היס וכמ"ש מהר"ם
שאשקר סע"ו אס כן הדין נותן דאף שאשה זו אינה
בעיר צריך כ"ד שישלחו לאחריה וכו' עכ"ל אחר הרואה
דדברי הרב מהרי"ח הללו הס נגד כל הני רבותא
הנתנים למעלה ואין דבריו עומדים במקום כל הנהו

רכוותיה ז וכרינו שלא חלקו ככך וע"פ מ"ש הרב מהרח"ש
כתצו' דסי' מ"כ הנו' לרחות כל דברי מהרמ"ה הנו'
גם דבריו ממילא נדחה קרו ליה בלצר ירחה הרוקה
וכפרט במה שנתענש להכיה רליה נדולה ממה שכתב
הר"ר דורלן בשם הרשב"ל דגם בשאין הבעל דין בעיר
בעי' שיהיו העדים הולכים למדינת היס וכמש"ל ·
לחרי המחילה רבה הרחויה שיו לא השניח יפה כזה
כי לא מציגו להר"ר דורלן שבתב כן בפי' משם הרשב"ל
שלא הרב מהר"ם שלשלר דהוא ניהו רלשון לכת הסוב'
דגם בשאין בע"ל בעי' בעיר לפניו וכדי שלא תקשה
לו דברי הרשב"ל שבתיאם הר"ר דורלן שמהם הוכח
הוכיח הרב מהר"י כי רב דבשאין הבעל דין מטי מק'
שלא בפניו ולא בעי' שלחו לו שכן מוריס פשט דברי
הרשב"ל הנו' ומשום הכי הרב מהרמ"ה רלא סבר הכי
דחק עלמו לפרש דברי הרשב"ל הכי דקאי על שלטעלה
מהם דהייט שהעדים רדופים ללכת למדינת היס כרס
הרב מהר"י כי רב בעל ריבו ובר פלוגתיה דהרמ"ה
הנו' הניח הדברים כפשטן דהו הו קלמר וכמ"ש דבריו
הרב מהרמ"ה נופיה בקוף דבריו יע"ש ודברי הרב
מהרי"ח הנו"ל שנבו ממני ועל כל פנים בין הכי ובין
הכי נלמד מכל האמור דפלונתא דרבותא הוי בשאין
הבעל דין בעיר הס מקבלים שלא בפניו ולא בעי' שלחו
לו וכו' אז כיתא דגם בהא בעי' שלחו לו וכו' ואי בעי'
נמי גם בשאין הבע"ד בעיר שיהיו עדיו רדופים למד"ה
אז הגם שקבועי' בביתם מקבלים ס"כ כיון שהבע"ד חיכו
מנוי בעיר ועל הכל מידי פשיטא לא נפיק בכל האמור
ומדובר · עוד זאת היתה יתרה קושי' לחריתי למשמך
עלה להקל כע"ד והוא ממה שכ' הרב הנעטור והביאו
מרן ביתם יוסף סי' הנו' ו"ל ומשתברת דהא דשמעת
לשלחו לו ולא בא קאי ול"פ ומודה שמועל בשהיה הוא
חולה או עדיו חולים וכו' וה"ה בעדים שחיגם יודעים
למקום או שזה במקום רחוק וזה במדינת היס ולריך
לנרף עדותם וכו' עכ"ל והרב מהר"ם חקלן הוכיח
דבריו בכנה"ג סי' הנו' הגב"י אות פ' פי' להא דכתב
הנעטור הגם דכיתא דתרתי בעיגן דבשאה במקום רחוק
וזה במדינת היס ועיר אחרת בשער להו כלום הוא חציב
חונם מה שאין יכולים להנעתף בשטר אחר והוי כפתחו
ליה כדיניה יע"ש והשמ"ע סי' הנו' סקנ"ה נבי מאי
דפסק מרן סי"ו ו"ל רלזכון שתובע את שמעון ועדיו
בע"ל יאמרו כ"ד לנתבע שם חפץ לילך למקום
שהעדים שם ויעידו בפניו ואם לאו יקבלו כ"ד שבמקום
העדים עדותם ויודיעו וכו' וע"ז הביא לט השמ"ע
הני חידושא דדינא דבעה"ע לפסק הלכה ו"ל ועדיו
בעיר אחרת וכתב הנעטור וה"ה לעדים שזה כמ"ר וזה
כמ"ר ולריך לנרף עדותם ד"מ עכ"ל · ואת זה רלחיתי
להרב הכנה"ג בסי' הנו' הגב"י אות ל"ד על הני דינא
דהיה שפסקו מרן סי"ז כתב ו"ל כ"כ וכן הדין שזה
במקום רחוק וזה במקום רחוק ולריך לנרף עדותם ס'
הנעטור שהביא דבריו המחבר למעלה והביאו נם כן
השמ"ע כלן עכ"ל והנה אמת נראה לכאורה מלשונו
שכתב ע"ד הי"ו וכן הדין וכו' דהוא המכין כדעת השמ"ע
שהביא הני דינא דבעל הנעטור ע"ד הי"ו הנו' דכה
לעמד דעת דגם בשזה במקום רחוק וכו' לריך שיאמרו
הכ"ד לנתבע אם חפץ וכו' וכמ"ש הי"ו וכלא זה אין
מק' הנדות במקום שאין העדים שם וכאמת אם כאמת
הדברים דהכי סבירא להו להרב השמ"ע והכנה"ג
כדעתיה דהרב הנעטור אחרי נשיקת הרלפה אצר תחת
כפות רגליהם תמהני עלייהו מלכי דמי גלא להם הי
זה דקדוק להחלי לומר דהרב הנעטור סבר לה מר
דבשזה במקום רחוק וזה במקום מקבלים שלא
בפניו הגם שלא יאמרו הכ"ד לנתבע כלום ואתין להם
ההכריח כדעתיה דהרב הנעטור דסבר כהא כרי"ו ולא
מציגו לו שהזכיר רמז מזה ולפילו שמן מנהו ואם איתא
להא כל כהא היה לו להשמועינו כוהא ולא הוה שתיק
מינה וכמו כן רלחיתי לה' חצק שלמה סי' הנו' סקנ"ג
שהבין בדברי השמ"ע והכנה"ג הכי ודחה דבריהם וכתב
דהרב הנעטור לא בעי שיאמרו כ"ד לנתבע תחילה כלום
שלא לפילו בלא זה מקבלים הנדות במקום שהעדים
שם יע"ש ולדעתי המעט הוא שהדברים מוכרחים מצד
עלמם ואין לריך לקיימם ממ"ש דכהאי דינא דהרב
הנעטור דזה במקום רחוק וזה במקום דמקבלין
הנדות שלא בפניו הדבר ברור דלא בעי שיאמרו כ"ד
לנתבע כלום מדהתלי טעמא הרב הנעטור משום שלריך
לנרף עדותם ולמה ליה למיהב הא טעמא תשוק,ליה
דכל כי הא נווכא שאמרו כ"ד לנתבע אם חפץ וכו'
הוי כשלחו לו וכו' ובריפא מינה הוי דהא לחמליכו כיה
ואיתה הרשת מלתו שלא ודאי דקבר הרב הנעטור דכל
שאנו לריכים לנרף עדותם אז אין לנו לריכים להמלך
בו ולמימר ליה מדעם דאין לך לונם נדול מזה וכן
נראה ברור שהכין כן כדברי הרב הנעטור הרב מהר"ם
חקלן הלוי שהכאתו ר"ק למעלה שהוכרח למצוא טעם
לדיניה משום דהוי לונם נדול והוי כפתחו ליה בדיניה
ול"ל כולי האי הא כיון דחמליכו כיה בשם חפץ וכו' אין
שלחו ליה וכו' נדול מזה שהוא נתינה שיקבלו הנדות
שלא בפניו שלא ודאי מוכח דברור דכהאי דינא דהרב
הנעטור לא בעיגן שיאמרו כ"ד לנתבע כלום וכמובן
ואי לא דמסתפינא הוה לומינא דלדעתי המך הדבר
ברור דגם הסמ"ע מודה לזה ולא הכיא האי דינא
דהרב הנעטור שם שלא ללמדנו חדוש דין בעלמא לבד
וכמש"ל כמנהגנו הטוב ככל אחר ואחר לאחוויי לן חי'
דיניס אשר הוכחנו בכ"י ובד"מ ולא העלום מרן ומור"ם
בשה"ע כיחוש וכן מוכח להדיא בדברי הרב לות ז"ל
שכן הבין בדעת הסמ"ע כאשר ירחה הרוקה כרס על
הרב כנה"ג יש לתמוה דמנא ליה להבין כן בדעת
הסמ"ע ואיך לא נרגש להעיר עליו מדברי הנעטור
עלמו ומדברי הרב מהרש"ך הלוי שהביאם הוא נופיה
מ"ל דלא סבירא ליה הכי בדעתיה דהנעטור ולא ניתן
ליאמר כזה נברא לנברא קרמית כיון שהדבר מוכר מצד
עלמו וכמובן וכדוחק יש להעמים בדברי הרב כנה"ג
נם כן שגם הוא לא כוין לזה הגם שהרב אחר שלמה
לא הבין כן בדבריו וכמש"ל עם כל זה כבודו במקומו
מונח ולעבד"ן בדור שטכל לפרש דבריו שלא כוין שלא
לחחויי לן חדושא דדינא בעלמא משם בעל הנעטור
והסמ"ע לפסק הלכה ואז לא מדי ומ"ש וכן הדין וכו'
ר"ל שכן הדין כזה במקום רחוק וכו' שיכולים לקבל
עדותם שלא בפניו דהוי כאמליכו כיה בשם חפץ וכו'
ולעילם

ולעולם דאול ומודה דלא כעינן שיאמרו לו אם תצא וכו'
ודלא כהכנת הרב מצא שלמה כדבריו וכמ"ש לעיל
שיהיה עכ"פ למדנו מהאמור דכשאדים רחוקים זה
מזה ולא קרב זה אל זה ודיכים לצרף עדותם
למקומותם כתוספותם הרי לנחנו מקבלין עדות כל א'
במקומו ומצרפים עדותם וכנו"ל וכבן גם פה כנ"ד דשני
העדים המה רחוקים זה מזה בשתי עיירות מהלך ג'
ימים בניסם וכנודע ודריכים לנחנו לצרף עדותם
דע"ל בשטר לא תציב כלום אם כן שפיר עבדו המק'
עדות הצד האחד שלא בפני הבעל דין דכבי הוא לה
בעינא בפניו וכאשר למדנו מתורת הרב התעטור
וכאמור ולעיל ס"ו דשאני הא דכ"ד מהא דהרב התעטור
דע"כ לא אמרה הרב התעטור שלא דוקא כשאני העדים
אם רחוקים זה מזה והמה בשתי עיירות והבעל דין
עלמו רחוק מהם גם כן בארץ לחרת כהא הוא דכתב
התעטור דמקבלים שלא בפניו תיכף שיבוא ויכול לילך
הבעל דין לשני מקומות לא כן אי הוי בנוגע דאחד
מהעדים הוא יושב במקום שהבעל דין דר שם לא כאשר
שלא הצד השני שהוא רחוק מהם ודר בעיר לחרת כהא
יודה הרב התעטור דצריך לקבל עדותו בפניו דוקא
וכמו שרציתי להרב מהר"י חגדשלי שם בסי' הנ' שתי'
כן לדחות את דבית מהר"י ן' רב ומהרמ"ה מדברי הרב
התעטור הללו דס"ל לאמר דכל שהין הבעל דין בעיר
מקבלין שלא בפניו יעצר"כ ולע"ד דבריו לא הבינו
דהתם יורה דרכו דסבר הרב התעטור דכולי לפייה
שין וזיל בתר טעמא דמתחר שצריך לצרף עדותם
דהי שני העדים הללו דחוקים זה מזה ודריכים לדוף
ונם הבעל דין צריך לעמוד בפני זה הצד היוצב
עמו להעיד בפניו ובפרט שבבי הוי נוגע דכ"ד אין
נם לחד מבני העיר שיוצב הבעל דין שם בעל טרח
וכ"ם תלתא מנייהו כי כולם ריקים ופוחזים ושו נכונים
לא לצבא לקבל העדות של הצד הנ' ביודעם ומבינים
קלמיה וצריך הבעל דין ללכת עם הצד לקבל עדותו
לאחרי דשביחי נבדי דידעי לקבולי סהדותיה הסמוכי'
לאותה העיר דרך יום כה ועם הצד השני הרחוק
ממנו דרך ג' ימים נמלא דלא לטה שסבר הרב מהרי"ח
יודה כנ"ד מאחר שאינו יכול לילך הבעל דין לשני
מקומות וכבי הא סבירא ליה להרב התעטור דמקבלים
שלא בפניו ובפרט שבבר כתבנו דאין דברי הרב מהרי"ח
מחורין כהא ואין דבריו עומדים נגד הרב מהר"י ן'
רב ומהרמ"ה ואחר פוסקים כדעתיה דהרב התעטור
והדבריס פשוטים ולא נס ואת חזינא טעמא תריצא
לאחריבא לקיומי הך קבלת עדות דע"ד הנס שהיתה שלא
בפני בעל דין שהוא רלו' התקדש הנו' והוא ממ"ש מרן
בש' שלמה נזונת ופסקו מרן בס"ע בסי' כ"ח סי"ח דלא
שייך הכי דינא דאין מקבלים עדות שלא בפני בעל
דין שלא כתובא שמביא עדיס על תביעתו אלא נתבע
התביא עדיס לפטור את עלמו מק' ע"ם ועיין מ"ש
הסמ"ע שם ודין זה מוסכם להלכה מכל הפוסקים
כאשר ירחה מרוחק אשר מדברי הר"ן הללו למד הרב
מהרא"ב בלח"ר סי' כ"ד ודן את הדין בנ"ד הוא
הסוכב ע"ד הרב מהרי"ח בחשתן הוכיחו דבריו בתשו'
מה"ם ח"ת סי' כ"ה ובמהר"י בחשתן סי' ק"ך בדיונים

שקבלו עדות על אשה אחת שהיתה קטנה כשנתקדשה
והקבלת עדות היתה שלא בפני בעל דין והרב הרב
דשפיר קיימת הך קבלת עדות הנו' דעדות כזו מקב'
שלא בפניו כיון שהיו בתה לפטור את עלמה ע"י
עדות הצדים שהיו קטנה לומר שמיחונה מיהון
וכדברי הר"ן הנו"ל ע"ש וכמו כן רלינו להדב ערך
השלחן חלה"ע סמ"ב אות י"ג שלמד מדברי הר"ן
הנו"ל בהם מתקבלה העדות שלא מתקדשה שלא בפניה
דעדות כזו מקבלים ומהני כיון דזכות הוא לפטור את
עלמו וכמ"ש הר"ן ע"ש ולפ"ז אין נמי נימת הבי כיון
שהנער הביאה הצד להעיד לה בחתת שלא רלתה להתק'
לו ותרתם מידה וכל עלמה לה בחה שלא לפטור עלמה
מהמק' המעלי' עלי' ולפרו' את עולו מעל טחרה היה ודלי
דעדות כזו מקב' שלא בפני בעל דין כיון דהוי לפטור
את עלמה וכמו שבתב הר"ן והרבים הנו"ל וכרור לה
זו לף זו מלחתי דלדתי לד זכות תולה לה קבלת עדות
דכ"ד הנס שמתקבלה שלא בפני בעל דין דשפיר קיימת
והוא ממה שבתב מהריב"ל בח"ב סי' י"ב ו"ל ועוד
נראה לי וקרוב לו' דע"ב וט' שלא דוקא הינא דמחייב
הבעל דין שלא מתקבלה העדות בפניו אלא מס נזדבה
הבעל דין שהיה העדות שלא בפניו זכין לאדם שלא
בפניו עב"ל וכן בת' מהרא"ם בח"ה סיק"נ שלא אמרו
דין מקבלים שלא לתועלת המתחייב אלא בעדות לזכות
מקבלים שלא בפניו ע"ם וכן בתב הרב מהרח"ם בסי'
מ"ב הנו"ל דהא דאמרי' דין מקבלים וכו' ה"ד בשבתו
לחייבו דאין חבים לאדם בפניו וכו' אבל בב"ד
זכות הוא לה עב"ל וה"ד הרב הבנסת ח"מ סב"ח הגב"י
אות ס"ד להל"ע"ם וכן דאיתי למהריק"ם בתשו' סי' ז"ך
שכן בתב ו"ל ועי"ל שבעדי קטנות יש זכות למקדש
דאמון להפריעו מלוסו' אם תתקדש לאחר שתגדיל
לפיבך מקבלים העדות שלא בפניו וכו' ע"ם אם כן
אינה נם בנ"ד יש לומר כיון דבך קבלת עדות הוא לו'
שלא נתקדשה לו וזכות נדול הוי לבעל לפטור את עלמו
ממנה וכמו שבתב הרב ערך השלחן שם ס"ע סי' מ"ב
אות י"ג הנו"ל ונם זכות הוא לו להפריעו מלקורת
היכא שבשטה ירה וקבלה קירושי' מאחר וכמו שבתב
מהריק"ם בנו"ל ועוד זכות הוא לו כדי שלא להחזיקו
לעבדין שמעל בחרם שהחרימו הראשונים שלא לקדש
בעתות מי' וכו' וכלא ברבת לירושי' בעודע בדברי הפו
וחכמ"ל ונראה ברור שפשטה הדבתה זו בחרם בכל
מקומות הללו הקרובים והרחוקים ועיניהו הרואות כי
מעשים בכל יום ב"ד מבים ושופטים וקונסים לבדים
ולמקדש בפחות מי' וכלא ברבת לירושי' בידוע ולפילו
במשודכת לו מקודם שיבא הדבתה זו בתבור בתשו'
הרדב"ז שבפסר דברי דוד סי' כ"ח דמרון דידיה מיירי
במשודכת לו ועם בל זה אתי שלא הדדב"ז התם מבת
ההסבמה לו פקעי הקי' לו לא יע"ם שמע מינה דלא
פלוג רבנן בהסבמתם בין היתה משודכת לו מקודם
לו לא ובבל נוגע הלא ההסבמה וכן יש לו להוכיח
משאר הפוסקים ועי' בתשו' הרב עודת ביעקב וכפיף
הספר הנו' יע"ם ותבמ"ל ותהו דלא בהרב המבי"ט ח'
ס' סיב"ו הבי"ד הבנה"ג לה"ע סי' כ"ח הגב"י אות
מ"ל יע"ם שהבינו בפתם בשו אין חולק ולפי הזמת

רכיס פלוני כזה וכמדובר וכפי קבלת העדות הלזו
דכ"ד יוסף נגו שלא מעלו כחרס לא הוא ולא העדיס
שלא רצתה להתקדם לו ולא לחהנו מעצמו וכמו שכתב
מרן בתשו' חה"ב סי' י"ח ו"ל וחו דאם לא הועילה
עדותם לקדשה לא מעלו כחרס דמסתמא לשון שטות
הדס לא יקדם פי' בלותן שיועילו הקידושין וכיון שכן
וכו' עכ"ל וע"ם עוד שם בסי' יו"ד שכ"כ מהר"ח כן
נחמיאש ע"ש וכן מתבאר מתשו' הרדב"ז שכתב' דכרי
דוד והון יוסף סי' כ' יע"ש ואם כן הדבר ברור דזכות
גדול הוא לו וכבל כי היכי גוונא מק' העדות שלא בפניו
דזכין לאדם שלא בפניו והסכמת הפוסק' הנז"ל ושפיר
חזיא הך קבלת עדות דכ"ד והרי היא כדו"ק על עמדה
תעמוד והדברים ברורים · הנה בא ערכתי משפטי
הסורחת עמודי התוך אשר כל בית ישרא"ל נכון עליהם
להקל בכ"ד בהטעדף כדי הסתר אחדה מנו או תרי
מנו תלת וכ"ם וק"ו בהטעדות כולם ובהסמדם יחד
חסד ואמת נפגשו אחד בה' ינשו כאשר נבחרים תמידין
כסדרן והנה נאמר ס"ם ספק אי הלכה כמ"ד דעדות
שנתקבלה שלא בפני בעל דין אפי' כדעבד ל"מ ושמא
הלכה כמ"ד דכדעבד מהניה ודכים ע"פ ותו לימא
יכולים לחזור ולהגיד ואפילו את"ל דהל' כשטת הסו'
דאפילו כדעבד לא מהני שמא ה"ל כשיטת הסוכרים
דאין מו"מ ואין דנים על פי חותם עדות כלל וכטלה
ונפסלה עדות העד הזה לגמרי מכל וכל ולא נשאר
שם עד אחד בלבר החתום בשטר הקי' אשר עדיין לא
נתקבלה עדותו במוקב תלתא ונם כו ים לדון ולומר
שחזרו יכול לחזור ולהגיד מאחר שבבר כתב ואתם עדותו
בשטר הנו' וחייבינן למחזוקי שקרא ודיבו תלוי ועומד
בפלוגתא דרבוותא הנו' אם חו"מ הו לאו וכמו שהעלה
מהריב"ל בח"ד כ' סי' כ' ומהריב"ם סי' ח' וכמ"ל וכל
כה"ב דכ"ד כ"ע אזלי ומודו דל"ח לעדו' שעד הנו' הנם אם
יחזור ויעיד מפיו בפני ג' כ"ד דהנה נודע שיטת רבותי
עלמא לא חיישבן לקי' ע"ה בפרט ה"ה דאכירו מבאשו
ונם החשה מבחישתו וברבעי' מימר קמן בם"ד ואפילו
אם תמצי לומר דהלכה בבת אחו' דחו"מ אמת הלכה
בסברת רוב בכל הסיפוקים דבבירה לאו דבעדי קידו'
וכל מדי דהסורא לא בעינן שיקבלו עדותם בפני בעל
דין וכין להחמיר וכין להקל טופים לחמרוה וכמ"ל
ונמצא לסברת הך קבלת עדות דכ"ד הרי היא שרירה
וקיימת עשוים כית וכהלכה בתו' המו' לפו"ד ותו
אינו יכול לחזור ולהגיד כלום ואפילו אם תמצה לומר
דהלכה כהסיפוקים החולקים על זה ובפירוש להו דאין
הפרש בין אינשי לדיני ממונות דבבלהו בעי' בפני
בעל דין שמא הלכה כרבים הסוברים דבשאין הבעל
דין מצוי בעיר הנם שאין העדים רוצים ללכת למדי"ה
מקבלים שלא בפניו ולא בעינן שלחו לו וכו' כלל וכבן
נם בכ"ד כיון שלא היה הבעל דין בעיר בשעת קבלת
עדות העד הנו' כמובא בשאלתו הנו"ל הדין נותן
דקבלת עדות הלזו שרירה וקיימת לפום דינא ואפילו
אם תמצי לומר בתותם הסוכרים דנם בשאין הבעל
דין בעיר אין מקבלים שלא בפניו שא אם כן הוי
העדים נם כן רוצים ללכת למדינת היס אם כן עד
דשלחי ליה ולא אתא הנה נאמר דבכ"ד כולי עלמא

מודו דמקבלים שלא בפניו כיון שבני העדים הלזו
דכ"ד הם רחוקים זה מזה שזה במקום רחוק וזה במקום
רחוק ומריך לקרוב עדותם הנם כשהבעל דין דר עם אחד
מהעדים מקבלים עדות העד השני הרחוק ממנו שלא
בפניו ולא בבי' שיאמרו כ"ד לנתכב אם תבן וכו'כלום
וכמ"ש הרב העטור ודעמיה וכמ"ל לי נמי היכא
דסוי לפטור את עצמו וכמ"ל ל"נ היכא דזכות הוא
לבע"ד וזכין לאדם שלא בפניו וכמ"ל וכבל כה"ג דכ"ד
הדבר ברור דכ"ע לזולי ומודו דמקבלים העדות שלא
בפניו וקבלת עדות עלתה לרשן לפוס דינא דכולהו
ליתנהו בה והרי היא שרו"ק ועל העד הזה נאמר כיון
שהניד שוב אינו חוזר ומניד ע"פ כל האמור ומדובר :

**הנה** נתבארו לדדי הספקות וס"ם אשר חלו להיות
כ"ד אשר בהטעדפות תרי מנייהו לבד יש
לנו עוד מה לסמוך בפ"ת ומסוכות סמוכים דרבנן לאשר
ולקייס שביר קבלת עדות הלזו דכ"ד מבלתי יכולת
להגיד הזה לחזור ולהגיד לה להוסיף ולא לנדוע ולא
לשנות כלל ויותר לנו להקל על פי קבלת עדות הזו
ולפטור את הטערה הזאת מבלתי נטו כלל למיהך
להתנסבא לבל נבר די תלביין כמו שיתבאר לפנינו
בס"ד כ"ם וקל וחומר בהטעדפות כל הטעמים והסדדים
הנ"ל בלם בלחד שלע"ד הדבר פשוט ומוברח מצד
עצמו שים להקל בשופי בב"ד ואין בחן בית מיחום בלל
ובבל אשר דברנו והוכחנו מה למעלה ובפרט דבל זה
שבתבנו והברבנו תרי סניקי לבד ובל שבן בלם לית
שלא לסברת ההמצנע מבת הפוסקים דס"ל בהאי דינא
דאין מקבלים עדות שלא בפני בעל דין דהוי מדאורי'
דהוצר בבעליו בתיב בעל השור וכו' בין בדיני
נפשות בין בדיני ממונות ולא אפלוג בהדייהו לדידהו
ולדעתייהו הוא דאטריבנא לבל הני סניקי לממנ
לדעת רבים הסוברים דהעיקר דדינא הא דאין מק'
וכו' לא הוי שלא מדרבנן בעלמא דמדאורייתא בדי"ל
ממש דוקא בתם הוא רבעי' קבלת עדות בפני בעל
דין הנה אמת נכון הדבר דלפי דבריהם אין לנו לריכים
לבל הני סניקי שזברנו בלל דבאחד מנייהו מוקמינן
לה לדאורייתא ובפרט היכא דאיכא בהדה חזקת פנויה
קמן דמסייע לן ובנוסח דכ"ד וכמ"ש הר"ן בביאורו
להרי"ף בפ"ק דקי' וז"ל לפיבך אני מסתפק דבל ס'קי'
אם נריך נמי מדאורייתא דאפ' מדאורייתא שרי משום
דהוי"ל העמד הפה בחזקתה והרי היא בחזקת שנויה וכו'
עכ"ל והביא דבריו הרב מהרשד"ם חה"ע סי' ל"ך וכתב
עליו ז"ל ואף על פי שהניח הדבר בספק מבל מקום
הדעת נותן שים בזה טעם מספיק בהטעדפות טעם
לו טעמים אחרים ע"ב מ"ם לבתוב להורות שבאורה זו
מותרת להנשא לבל מי שתראה וכו' ואפילו שנאמר שים
לחום קלת מבל מקום במקום דאיבא ס"ם אפי' באסור
תורה ע"ז אמו מקילים ובב"ד הא איבא ס"ם וכו' עב"ל
ובל שאר הפוסקים הס המה עשו להס סניף גדול מדברי
הר"ן הללו בבדוותם במו שירת'הרו' להרב פ"ת בבמה
מתבו' ושאר פוס' לא עט האסף ובבן דון מינה ואוקי
באתרין דל"מ למ"ד דאמת דאין מקבלים וכו' דהוי
מדרבנן דפשיטא דים להחיר לבאורה זו להנשא לבל מי
שתראה על פי בב"ע הלזו באשר נבאר בס"ד דחוקה

שים עמה טעמת רכות היא לה אלא לפילו למאן
דאמר דהוי מדאור' הא קי"ל דאפילו באסור תורה אינו
מקילין בספק ספקא כל שכן היכא דאיכא לאחת ואלם
ואת רבא חמשת ספק ספקות דודאי יש לפמוך עליהם
להקל כנ"ד בלאחי ספק כלל וכמובן ועוד יש לעשות
ספק ספקא בפלוגתא דרבוותא בפסול העדים אם מכאן
ולהבא הם נפסלים או גם בעדות זו נפסלו וכמ"ש
הרב כתר משה כנ"ד וגם בפלוגתא דרבוותא אם נפקינו
הקי' מכח הפסכמה או לא וכמ"ש הב"מ שם בנ"ד ע"ש
ועמ"ש בזה בתשו' לחרת לאר לי ומשם בחרה · ובהכי
הרוחנו והונח לנו דרבו יהי' לשתכחת כי ה על לחת כמה
וכמה נדיין ונדדי נדדין ופשק ספקא ניטלים לגמרי
בזה ממש הפוסקים בספק ספקא בפלוגתא דרבוותא
אי חד פיקא הוי או תרי פיקי לאר כמה דיות
נשתפכו בזה מהרשדונים והאחרונים וכמו שהביא כל
הדשות הרב כנה"ג בח"מ סי' כ"ה בכללי הקי"ל אות
פ"נ וכחשק שלמה וכמטה זמטען שם ע"ש והרב
כנה"ג נופיה כתשו' כי כלה כם' עדות כיעקב סי' י"ז
לא מלאו לבו להתיר מטעם ספק ספקא בפלוגתא
דרבוותא אם לא כתלתא פיקי דרבאיכא תלתא ספי'
ליכא ספק ספקא ספק אי הלכה כמ"ד דספק ספקא
דתרי כפלוגתא דרבוותא תרי פיקי הוי ואת"ל דחד
פיקא הוי לימא דכתלת פיקי מודה והרב עכ"י שם
שם י"ל דרי נרגע לפי' כתלת פיקי כיעוש"כ · ועד אחרון
נהון עזיזנו הרב מהריט"ץ בסיו"ט סי' ח' וסי' ט'
מוכח להחמיר מלהקל בס"ם בפלוגתא דרבוותא כיון
שניעטו הרוחות שאלם לימא שוים בזה ומדי
פקפוק לא יצאנו יעשד"ק וכן כתב הרב הנו' נופיה
בסי' ע"ה ומיים לה מר כיעו"ש והדבר ברור דכל כי
האי גוונא דנ"ד דהן כל יקר נמצא לאתו כמה וכמה
ספקות הא ודאי לע"ד כולי עלמא לזלי ומודו דנקטי'
להקל בפשיטו' נמוד ובפרט דעינינו הרואות דגם הרב
מהריט"ץ בשתי תשו' הנו"ל חיים לאתו האחו' הנו' והכי
אמר מר דמדי פקפוק לא יצאנו וכנו"ל הנה מצאנו ראיה
להרב נופיה בתשו' סי' י"ח דמ"ג עמוד ח' כ'בפשיטות
דקוניין דעלמא לפי הסכמת האחו' דספק ספי בפלוג'
דרבוותא ספק ספקא הוי ולא פקפק בזה כלל יע"ש
נראה ברור שחזר בו הרב ממ"ש בשתי תשו' הנו' וכמ"ש
עליו הרב מהרמ"ג בשה"ק כרך משה קוף סי' ל"ד
כיעו"ש וכודאי דלזו לאו שומעים דהעיד בנודלו דהכי
חולה קוניין דעלמא עם שידעתי כיני שים לדחות דאין
ראיה מאותה תשובה דמהריט"ץ בסי' י"ח הנו' כיון
דנ"ד דהתם לאו באסור ערוה החמורה מיירי כי אם
באסור יכמה לשוק מיירי דאינו רק לאו בעלמא ובזה
יתישבו ד"ק עם מ"ש בשאר תשו' הנו' ולא פלגן כהדייהו
וכמובן עכ"ז פשט ד"ק כמה שמעיד בנודלו דקוניין
דעלמא וכו' מוכח דבכל תופן מיירי דלא לימא
הכי לא הוה ליה למתפס כולי האי והוה ליה לפרש
ופשוט ופס כן אירפס נמצא כנ"ד לכל הדברות ולכל
האמי'כנ"ד יצאנו ידי חובת כולם ואין לנו לפקפק בשום
מי מהנדדים הנו"ל וכאמור ומבואר · האף אמנם דאיתי
אחרי רואי להרב מהריט"ץ עם בסי' י"ח דהגם שכתב
דקוניין דעלמא דספק ספקא בפלוגתא דרבוותא ספקא



הוי בעניז אסור ועלה כדעת עליון להקל בנ"ד מט'
ספק ספקא דאשתכח בנ"ד עכ"פ שוב אחר בו משום
דמרן הוא מכת המחמירין וכתב וז"ל אבל מה נעשה
דאין בידינו להקל הפך פסק מרן בש"ע וכו' וא"כ מי
הוא זה אשר יערב אל לבו להקל הפך פסק מרן בש"ע
וכו' יע"ש וכן כתב יותר מזה בתשו' דסי' ע"ה הנו'
וכתשו' כי כלה בס' כרך משה סי' ל"ח הנו"ל אשר
נראה ברור דס"ל דבמקום דאיכא פסק מרן להחמיר
אין לנו לדון להקל בספק ספקא ונגררו אחריו בסברא
זו הרב מהרמ"ג בתשו' הנו' ותשו' רבני אר"ץ המובאה
בס' הנו' שכולם כאחד לא מלאם לבם להקל מכח
ספק ספקא משום פסק מרן והוסרכו לירתק כנ"ד להסכ'
סברת מרן עמהם כיעושד"כ · והנה לאת הדבר ברור
שם בתשו' לחום לדברי' שלא לעשות ספק ספקא בנ"ד
משום פסק מרן הא ודאי כפי פסק מרן בש"ע יוצא
לנו להקל בשופי כנ"ד דבפי מרן בש"ע סי' כ"ח סע"ו
פסק להריא דכל קבלת עדות שנתקבלה שלא בפני
בעל דין דאין רשוי לידון ע"פ אותה קבלה כלל ומוכח
בבור דס"ל דאפי' כריעבד לא מהני כלל וכמ"ש הוא
עלמו בבה"ט יע"ש וכבר כתבנו והוכרחנו לעיל
מדברי מרן בתשובה סי' כ' דסבירא ליה בהרמ"ה
ודעמיה דאין חוור ומניד כלל ולא להוסיף ולגרוע
ולשנות וכמש"ל בהרוכה נמצה דאף אם כאנו לדון ע"פ
סברת מרן יוצא לנו להקל בנ"ד לומר בעלה עדותם
לגמרי מכל וכל ובחורה זו בחזקתה קלי שלא משום דכלל
גדול מסור בידנו מפי סופרים ומפי ספרים דלעניז
לסור ערוה החמורה לכתחילה יש לחוש לכל הסברות
ואף דאלן כדידן קבלנו הוראותיו של מרן לכל הדברים
לממונא ולאסורא מ"מ באסור ערוה אנו מחמירים
בכל הסברות כל שהוא לכתחלה וכמ"ש והורה לנו כל
זה ויותר מזה הרב מהריט"ץ בסי' ע"א כיעו"ש ומשום
הכי הוא דאסטריכינן בנ"ד לדון להקל מכח ספק ספקא
דכהא בבר עלתה הסכמת כל האחרונים דאפי' בדאי'
בספק ספקא אזלי לקולא ודיינין ספק ספקא להקל
לפילו לכתחלה ועבדינן שובדא כאשר ירתה הרואה
להרב כרם שלמה בתה"ע ס"ס כ"א ולהרב קול שיחו
סי' ל"ך ולש"פ שם' אשר נקבע כאן בספר יד לאהרן
להח"ע סי' ס"ח אות מ"ב ולהרב זכור לאברהם חיו"ד
אות ס' עמ"ב ולא ע"ע החסף ולא עוד שלא שאפילו אם
היה החופן בנ"ד דמרן הוא מכת המחמירי' הסוברים
דקבלת עדות שלא בפני בעל דין כדעבד מהניא לי
נמי דס"ל דאחור ומניד לי נמי דס"ל דגם שאינו מעלי
בעיר בעינן בפניו עד דשלחי ליה ולא אתא לי נמי
עד שיהיו שעריס דומיס לגבת למר"ה וכיולא בזה
בשאר החומרות הנו' ועיין כדין פסול העדי' ובהפקעת
הקידושין מכח ההסכמה הנה עם כל זה הדבר ברור
דיכולים אנו לדון בספק ספקא להקל הגם דאיכא פסק
מרן להחמיר ולא כמ"ש הרב מהריט"ץ בסי' י"ח וע"ש
ובתשו' שהובאה בספר כרך משה סי' ל"ד הנו' ואחריו
נמצאנו לרעתים הר' כרך משה ושני מכמני אר"ץ שהובאו
דבריהם שם בנו' דאיכרא שבדבריהם כ"כ הרב בנה"ג
בבעי חיי סי' ק"ס דפ"ו סע"ד כיעו"ש ויותר מזה
כתב בתרובה בתשו' מני"ר נופיה בס' הנו' סי' ק"ו

דס"ג ע"ג וז"ל ועוד לזני לומר דמאחר שהרב מהריק"ו נתקבל עליו ללכת אחר הוראותיו כלקוחת וכו' והוא פסק וכו' אין לעשות ס' כם' הרשב"ד שכתב הוקבעה הלכה וכו' עש"כ וכן כתב הוא עלמו בכנה"ג יו"ד סי' ק"ה הגב"י אות ס"כ יע"ש ועוד כתב כן אחיסו נופיה בסי' ט"ל הגב"י אות ס"ה ע"ש למנם המנם החמת יורה דרכו דרכו החולקים עליו וככר עלתה הסכמת כל החת' העבדיון שניר ספק ספקא לפילו בדבר שפסק מרן להחמיר ולא עוד שהא דנם הרב כנה"ג חוב כו מזה וכמ"ש הרב שו"ג בכללי הספיקא דרבנן תשב לו לוה ק"כ שהניא להקת החת' דהכי ס"ל ושנם הכנה"ג חוב כו כיעו"ש ועיין עוד לו בכללי הס"ע אות ט"ו וכן תרלה עוד להרב זכור לאברהם בחי"ד אות ס' שכ' כן משם כמה אחרונים דהכי ס"ל העבדיון ספק ספ' לפילו כשהמת' הוא מיעוט נגד הרוב ואפי' שנקבעה כסברת הרוב נם המיעוט היא סברה דחויה ועש"כ ולזה הסכים הרב קול שיהו כתשו' חת"ח סי' ו' והבריח כן ברחיות ברורות ודקה דברי הרב מהריט"ו שרלה מהם דלא ס"ל ונם תמה על הכנה"ג כמ"ש סי' ט"ל הנ' יעש"כ ומי לנו נדול מנחון עוזנו הרב הק' מהר"י חולחי שהעיד בנוולו בספרו הק' ועיר הוון הות ס' וחו' ל"כ שכתב ע"ד הכנה"ג שכתשו' הנו' וז"ל ממנם נהירנא דכמה אחרונים עבדי ספק ספקא לא בדבר שפסק מרן לאסור כל שים חולקים עושים ספק מזה וכו' עכ"ל וכן רחיתי להרב אהלי יעקב בכמה מקומות מש"ק שהסכים לזה ורן אח הדין להקל מטעם ספק ספקא לפילו בדבר שכבר הוקבעה הלכה להחמיר כמו שתרלה לו ביו"ד סי' ר' ט"ו ע"ד שנם החריך בזה להכריח כן וכן כתב עוד בכיאורו להרמב"ם דף ל' עמוד ד' וכרף י' עמוד כ' וע"ב וכרף י"ז עמוד ד' כשער יראה הרואה והנה אמת שבן פשטה ההוראה והכי אולא קוניין דעלמא וכורחי לם היה רואה הרב מהריט"ו להקת החחרונים הללו כורחי הנמור דהוה הדר ביה ולא היה חושש מלהקל בס"ם לפילו כאחר' דאיכא שבר' מרן להחמיר וכבל החמורות והמיבר · הכלל העולה מכל הדברות ומכל החמירות הנתנים למעלה דקבלת עדות דב"ד הרי שדירה וקיומת עשויה כדת וכהלכה ואין בה בית מיחוש מטעם שנתקבלה שלא בפני הבעל דין וכבל שאר הוכחנו והתרבנו וכדרבו מתורתם של רחונים ואת אחרונים והבר הזה עליו נאמר כיון שהניד שוב ליטו מוזר ומניד וכמדובר · מעתה חל עליך תאבת ביאור זו דעת חולה לשאר נהיתה ונמלאת בקבלת עדות הלזו דב"ד דלא לשתכח כמקבלי עדות העד הנו' תלתא דנמירי וקבירי כי לם לד אחד מנו תלת לו הרי מנו תלת וכבל כי הא לכאורה נרע' דאין בה מועיל דקבלתא רווחת את כל ונוכחת דאנן תלתא דנמירי כעי והא ליכא וכמ"ש הרי"ק בתשובה והביאוה לפסק הלבה הרחשונים ס"ה הרב העטור והב"י ורי"ו והביא דבריהם מרן הב"י בח"מ סיב"ת מחו' י"ג ו"ל והנ"י כתב בפי' הנו' כתב העטור תשו' להרי"ק לם בא לפני בית דין שטר קבלת עדות והעדים בלותה העיר רוצים לם לותם מקבלי עדות בקיאים בדקדוק עדים ובתקי' אחר השטר ואין חוששים לעדות העדים ואם לאו אין קומבים על קבלת העדות ובתיבתם שאם קומבים על העדים והלבתא קבלת עדות בריך נ' מומחים יודעים הל' עדות כשר ופסול זריזים בקבלתם לבוין עדות בל אחד ואחד כדתנן הוי זהיר כרביך וכו' ומחדש התחי' הדיוטות לקבל עדים ומטים עקלקלו' וכל המקבל עדות ואינו דאוי לדון כאלו קבל ערוה שקר ואין דאוי לדון על פי לותו שטר עכ"ל נם בשלטי הנבורים אשר סביב המרדכי בפ"ב דבתובות הביא לתשו' הרי"ק הנו"ל ע"ש נם מהר"ם שאשקר הביאה לזו כדמותה בשלמה ע"ש נם הרש"ם בח"מ סי' כ"ד בעובדא דעזוזא הקל בב"ד ופטרה בלא נט מטעם שהקבלת עדות דב"ד נעשית על ידי הדיוט ממש ואחי עלה מתשו' הרי"ק הנו"ל ע"ש וכן פסק מרן בש"ע ח"מ סי' כ"ח סי"ח והשתיק דברי הרי"ק בבתבם ובלשונם ע"ש · והנה העור בח"מ סי' נ' הביא לנו מח' הרמ"ה עם הרש"ם בדיניס שיבולים לדון את החדם בע"כ בדלא ל"ל לי בעי' שיהיו בל שלשתם נמירי או תקני לן בחד מנייהו וקבי בתב ול"ל אין בית דין פחות משלשה דבל נ' נקראים ב"ד ואפילו הדיוטות וכתב הרמ"ה דוקא דנמירי דיני קף על נב דלא סבירי וירלה מדבריו דבעינן נ' דנמירי אבל ל"ל הרש"ם בתב בנ' אי אפשר דליח בהו חד דנמיר שמע או קרי בספרים ויודע סברות בדיניס אבל אי ליח בהו חד דנמיר פסילי לדינא עב"ל ומרן בש"ע ח"מ סי' ל' הנו"ל נרלה ברור דבל ליח בהו חד דנמיר דאי ליחא דקבירא ליח בהרמ"ה היה לו לפרש דבל בי הא נירך לאודעי בחתר דמתבעי ואחינן למתבעי בדב"ק במ"ש ואפילו הם הדיוטות בחשר ירלה המעיין וכן רחיתי להרב ברבי יוסף בביאורו לח"מ סי' נ' ד"ט ע"נ שהסכים כן בדעת מרן דפסק בהרש"ם נם רביט ירוחם פסק בסברת הרש"ם הנו' דבני בחד דנמיר ודלא בהרמ"ה בי"ש ומעתה דברי רבי' ירוחם ומרן שפסקו בתשו' הרי"ק דבעי' תלתא דנמירי ושוד פסקו בהרש"ם דבני בחד דנמיר הכא הכם תרתי דסתרן אהדדי וקשה לזוננם יחד וככר רחיתי להרב מהרש"ק בביאורו לטח"מ סי' נ' שעמד בסתירת דברי רי"ו הנו' נם רחיתי למהר"ח בסקין בתשו' הובאו דבריו במהר"י בחסקין סי"ק וכמהרש"ך חלק ח' סי' כ"ד שנם הוא עמד בסתירת דשני פסקי מרן הנו"ל ושניהם נתכוונו לדבר אחד משום יחוכי דעתא דרי"ו ומרן לד בחלקות יחיו והרב"ם מיירי לענין דיעת לדון את החדם וכהא מודה הרי"ק להרש"ם דבאחד דנמיר סני והרי"ק מיירי לענין קבלת עדות דוקא ומשום הבי מנריך בהו תלתא דנמרי וקבירי וכהא מודה הרש"ם להרי"ק דקבלת עדות עדיפא וכבינן בל שלשתם נמירי וקבירי לבולי עלמא ולפי זה עלו תרי פסקי רי"ו ומרן בהונן וסלקי שפיר וכמונן נם הרב מהר"ם ברוך בתשו' בי בתה במהרש"ם הא"ע סי' ח"י הביא לחי' זה משמיה דרביה מהרש"ם והסכים עמו והחזיק במעט בחי' זה והביאו הרבר דהרש"ם יודה בקבלת עדות דבעינן ג' דנמירי מתשו' הרש"ם רבלל מ"ו סי' ל' ומסתירת פסקי מרן להרדבי בנו"ל ולא השניח שבן הבריח הרב מהר"ח בחסקין והביאו הוא בס"ד בישעד"ב וכן נרלה מדברי הרב

נחמן

נחמן שמוע סי' ע"ה דהולך מסכים לחו' זה הנ"ל שכתב
שם דכקבלת עדות נר' שעלתה הסכמת כל הפוסקים
דכעינן שנשתם בקיאים כה"ע ע"ש וכן הסכים לחו' זה
הרב גבעת עולם שם, י"ג דשיבח דכולי עלמא בקבלת
עדות כעינן תלתא רנמירי ולא שני כחד מנייהו דנמיר
עשר"כ . כרם כל לעומת זה מצאנו רשיטו להקת
רוב הפוסקים מהרשטוניס והמחרוניס דלא סבירה להו
לסלק בהכי כלל ולא פלוג רבנן בין קבלת עדות לענין
דינא דאחד הרוצה להנחון הרא"ם בסי' הנז' כתב כפי'
דלדעת הרא"ם נם בקבלת עדות שני ליה כחד מנייהו
דנמיר כשאר ירקא הרוצה שם כרב"ק נם הרב מהריב"ל
כתב כן בפי' לחמר בח' ח' מח"י דלדעת הרא"ם שני
כחד דנמיר נם לקבלת עדות יע"ש וכן תראה להרב
מהרשד"ם בחה"ע בתשו' סיו"ד ול' שכתב בפי' לדעת
הרי"ף והרמ"ה כעינן תלתא דבקיאי בקבלת עדות
ולדעת הרא"ם כאחד מנייהו דנמיר לחוד שני כיע"ש
נם הרב מהרח"ש בתשו' י"ט בהשיבו ע"ד מהר"ם כ
הנ"ל להסכים לזה דכאחד דנמיר שני ולא עוד אלא
לדעת הרי"ף שכתב כן שם וז"ל ומכל מקום כין הכי
נרחה מהלמור דלכולי עלמא כדלית כהו חד דנמיר
פשלי ליישן ואפילו כדיעבד והקבלה לפניהם לא חשיבה
וכו' עכ"ל ע"ש נם רחיתי למהרח"ש בלח"ר סי' ח' ך'
שעמד בכל עז לנסות שלום כין הרא"ש והרי"ף והרמ"ה
דלא להוו פלנן כהדייהו והן קדם עלה כדעת עליון
להסכים דעת הרא"ש עם הרי"ף ויפה לחלק בכל מ"ש
הרב מהרש"ח ומהרח"ב ורעמייהו דבקבלת עדות יורה
הרא"ש להרי"ף דכעינן תלתא דנמירי ושוב חזר בו
כרחותו דברי הרא"ש הנ' שכתב כפי' דלדעת הרא"ש
נם בקבלת עדות שני ליה כאחד דנמיר ולכן הסכים
נם הוא הכי כדעת הרא"ש דנם בקבלת עדות סבירא
ליה למר דשני כאחד דנמיר כמו לענין דין' ושוו כשעוריהן
יעש"כ וכן תראה להרב כרם שלמה כתשו' כשנים ואלשה
מקומות דהכי סבירא ליה למר ובאשר נכיא דכריו
לקמן בס"ד וכן כתב עוד הרב הנ' נופיא כתשובה
כי כאה כתשו' מר כריה הרב דבר משה ח"מ סי' נ"ד
בח"כ יעש"כ שהאריך הרחיב כזה . הא קמן כל הני
שנלי דכרבי דעלו כהסכמה כלס כאחד דלדעת
הרא"ש כין לענין דינא כין לענין קבלת עדות שני ליה
כאחד דנמיר כל כאך לישבא ממ"ש הרשכיס הנ' וכבר
רשיתי להרב הנדול מופת הדור כמהר"י חזולאי כברכי
יוסף ח"מ סי' נ' אות נ' ד"ט דעמד מתמיה על מ"ש
הרב נחמן שמוע סי' הנ' דהסכמת כל הפוסקים דלעת
בקיאי בעינן זולת מהרח"ש והכיא כידו רוב הפוסקים
הנ' דהכי סבירא להו נס כן יעשרק"כ ולא עוד אלא
רואה לומר דנם הרב מהרח"ש נופיא עלה בהסכמה
דאפילו להרי"ף דמנריך נ' דבקיאי היינו דוקא לכתחילה
ולחומרא בעלמא ולא מדינא לחנם כדיעבד סבירא
ליה להרי"ף דכאחד דנמיר לחוד מספי כמי כיעו"ש
וכן כתב הרב מהרשד"ם כח"מ סי' ח"י אחר הכיאו
תשובת הרי"ף כתב ז"ל הרי משמע אחר דכיון שקבלו
הכית דין העדות וכתבו כשטר קבלת עדות מהני אפי'
שנתה יאמרו דברים סותרים למ"ש כ"ד וכו' דאם לא
כן מאי ואין חוששים וכו' וכב"ד ידעט ודאי דהיה שם
הח' שמריה וכו' ולא עוד שלא רמשתע דאיכא דאין
העדים כעיר אין חוששים להם כלל שלא אמו דנים על
פי קבלת עדות כ"ד אפילו אין אתו יודעים שהיו בקיאים
וכו' עכ"ל יע"ש הרי להדיא שכתב כפי' לף לדעת
הרי"ף שני ליה כאחד דנמיר וכמו שכן הוכיח מר"ק
הרב מהרש"כ הנ' כתשובה הנ' והכי סבירא ליה מר
נם כן וכן הסכים כדעת מהרשד"ם שכתשובה זו הרב
כרבי יוסף שם דלף לדעת הרי"ף סבירא ליה למר
כתשובה זו דשני ליה כאחד דנמיר הנם דמחלפה שיטתיה
ממה שכתב כלה"ע סי' ז"ך וכמש"ל שלא רחיתי להרב
מהרש"ב שם שהוסיף על המדה לומר כדעת הרי"ף
דכדיעבד לא כעינן אפילו חד דנמיר ואפילו שלשה
הדיוטות ממה שכתב קבלתם קבלה שכן הכין מדברי
מר רביה מהרש"ח ושוב נתחכט כהבנת דכריו מרישיה
לסיפיה דמסוף דכריו משמע דעל כל פנים כעינן חד
דנמיר מיקרי כדיעבד ושוב הוכיח מתשו' מר רביה
מהרש"ח נופיא סי' ל' דלא כעינן אפילו חד דנמיר
ועוד הוכח הוכיח מדברי מהרשד"ם דלדעת הרי"ף
על כל פנים כעינן חד דנמיר מיהא ולא אלא מענה
הרב להשוות הדברים כיעבד"כ . וחזיתיה למר הרב
ברכי יוסף שם שהכיאה לדברי הרב מהרש"ב הנ' והקשה
עליו למה שהוכיח מדברי מהרשד"ם הנ' דכעינן חד
דנמיר לדעת הרי"ף ותמה עליו ממה שכתב הרשד"ם
אחר כך ולא עוד אלא וכו' וכבר הכאתו דבריו לעיל מזה
דמנייהו מוכח דלא כעינן אפילו חד דנמיר והוכרח
לדחוק ולומר דדוקא כאין אתו יודעים שהיו בקיאים
וכו' וכתב עוד דסדוקא ירקא דלשונו שכיאותו יוכל
להתפרש מתחילה ועד סוף דכדיעבד כעינן חד דנמיר
וכן נראה שהכין מהרש"ם כפי' י"ט דבריו וכל עכ"ל
עש"כ . ולפף עניף כתר לחיכנף עפרף דתוקי רנלוקי
לחמינף דלענד"ן כרור דמה שהכין הרב מהרש"ב כדברי
רביה מהרש"ח קוף הזמת כוכנת דבריו והוף בקי כמלי
דרביה טפי מינן שלא נחת הרב מהרש"ח לחלק
כין המושכים מ"ש הרב מהרש"ח כסוף דבריו למ"ש
כרחש לומר דהנה הרב מהרש"ח כתחילת דבריו רלה
להוכיח מדברי הרי"ף שכל שאין העדים כעיר קומכין
על קבלתם וכפף ודאי סבירא ליה למר דאפילו שהיו
שלשתם נמורים הדיוטות ממש דמהני וכמו שכן הכין
כרב"ק מהרש"ב תלמידו הנ' והוכיח כן משום דשוי
דומיא כשהיו העדים כעיר ולא היו בקי' כלס דקומכים
על העדים כיון שהיו שלשתם הדיוטות כיע"ש ומה
שנראה כרור מסוף דבריו דעל כל פנים אפילו כדיעבד
כעינן חד מיהא דנמיר וכמו שהכין כן דבריו
הרב מהרש"ב תלמידו הנ' לחלק כן הוא לחנם הייט
היכא שהעדים הם כעיר ישנם פה עמנו היום דברי
לסמוך על קבלת העדות ולא נחוש לדברי העדים פה
משום הכי מלריך הרב לדיהוי כיניהו חד דנמיר דבכי
הא לחו קומכים עליהם ועם קבלתם ואין אתו חוששין
על העדים אפי' אם יחלפו עדותם עכשיו וכמ"ש הרב
מהרש"ב כנו"ל כל דלא אשת'כניהו חד דנמיר והעדים
הם כעיר הא ודאי כיון שאלשתם הם הדיוטות והעדים
הם כעיר מי המכריחנו לסמוך על קבל' ליתו עדים קמן
ונשיליכהו כרם כל שאין העדים מצויים כעיר עמנו כהא

כבר כתב מהרש"ח בריש ד"ק ומוכיח הדבר מהרי"ף
גופיה דהנך דידעינן בבירור דהיו כולם הדיוטות ממש
ולא אחד בהם דנמיר לפילו הכי סמכינן עלייהו ועל
קבלתם כיון שאין העדים לפניהם בעירנו והם הם הדברים
הנאמרים בחמת מפי קדוש מהרשד"ם כמ"ש ולא עוד
שלא וכו' דמתחלה קא עסיק מהרשד"ם בתשו' הרי"ף
ומיירי בשהעדים הם בעיר וע"ז כתב דבכ"ד הא לשתבח
הם' שמריה וכו' דבכי הא כיון דליכא בינייהו חד
דנמיר לפילו בשהעדים הם בעיר לא חיישינן להו
כלל לפי' אם יסתרו עדותם שוב כתב ולא עוד שלא וכו'
לחזק הענין בכ"ד דלפילו אם לא היה ח' שמריה הכי'
בכלל מקבלי עדות דכ"ד עם כל זה ליתי לן בה כיון
שהעדים ליכם בעיר דבכי הא לא בעי הרי"ף לפי'
חד מבינייהו דנמיר ולפילו דידעינן בהו שכולם הדיוטות
נמורים לפילו הכי ליתי לן בה ומ"ש הרב לפילו ליכם
יודעים וכו' לאו דוקא שלא לפילו יודעים לנחתו שכלם
הדיוטות לא-לכפת לן ומוכרחים לזו לומר דהכי סבי'
ליה למר דהא הוא קאי על עובדא דכ"ד וכבר כתב
דבכ"ד היה הם' שמריה ומוכח שהשניים הלחריים
היו הדיוטות נמורים ועל זה כתב ולא עוד שלא וכו' דבכי
להכריח דלפילו לא היה בכ"ד חד דנמיר נמי שהוא
הם' שמריה אלא שהיו כולם הדיוטות לפילו הכי לא
אכפת לן כיון שהעדים ליכם בעיר אם כן מוכרח לו'
דלפילו כדידעינן בהו שהיו כולם הדיוטות לפילו הכי
לא סבירא ליה להרב מהרשד"ם דמהני קבלתם כיון
שהעדים ליכם בעיר והייו ממש כמ"ש הרב מהרש"ם
בריש ד"ק וכמו שהבין כן הרב תלמידו הנז' דלפילו
כדידעינן בהו שאלתם הדיוטות נמורים מהני קבלתם
וכמש"ל . ומעתה אם כניס לנחנו בזה סרו
מהר תלוטת הרב ברבי יוסף מעל הרב מהרש"ב בתמ
שהוכיח ממ"ש מהרשד"ם בתחלת ד"ק דבעי חד דנמיר
והכי קאמר עליו מסוף ד"ק ולא עוד שלא וכו' דמשם
מוכח דל"ב לפי' חד דנמיר ודחק הרב כזה וכמש"ל
ולענ"ד המעט הוא לעיקרא קו' ליתא והרב מהרש"ב
טעמו ונמוקו עמו להוכיח כמיסור מתחי' דב' מהרשד"ם
דבעי חד דנמיר דעל עובדא דכ"ד קא עסיק הרב וכיה
סליק וכיה נחית והתם מיירי דהעדים דכ"ד היו בעיר
עמו וכמ"ש בסוף דבריו שם ומשום הכי שקיל וטרי
הרב בדברי רביה לפי בעינן חד דנמיר כדי שלא לסמוך
על העדים לפילו שהם בעיר קמן ונסתפק בדברי
רביה בביאורו ושוב חזיתי מתשו' סי' ל' דעפ"י תשו'
הרשב"ל ל"ב לפילו חד דנמיר ושוב הוכיח מתשובת
מהרשד"ם ממ"ש בתחלת דבריו הם המדברים בחופן
שהעדים בעיר שהוא ענין הטוען לב"ד דמעיד חד
דנמיר והם לאו אין סומכים על קבלתם וכל זה
מבואר יותר בד"ק לענין כל מוסף והם כן מה הוכח
הוכיח הרב ברבי יוסף ממ"ש הרשד"ם ולא עוד שלא וכו'
דלא בעינן לפי' חד דנמיר דהתם מיירי כשאין העדים
בעיר ומה ענין לבשהעדים הם בעיר דהוא הדין הנדון
דמהרש"ב דע"ז שפיר הוכיח מהתלת דברי הרשד"ם
דבעי' חד דנמיר מיהת וכמש"ל נם זאת במ"ש הרב
ברבי יוסף דדברי מהרש"ך יכולים להתפרש מתחלה
ועד סוף דבדיעבד בעי' חד דנמיר תמהני על רוחב

מבינתו שלא ידד ולא נחת לחלק בין הטוענין כשהעדים
בעיר לשאינם בעיר וחי' זה מבואר יותר בדב' מהרש"ך
ומהרשד"ם בפי' נמור שאין לחריו הרהור במ"ש שכן
הבין מהרש"ם בפי' י"ט דבריו שו קשים ממני דלדרבה
הרוחה יראה למהרש"ם שם שהבין בדברי מהרש"ך
דבשאין עדים דלא בעינן לפילו חד דנמיר דבשחלק
על מהרש"ך בפירוש דברי הרי"ף ופירשם בלו"ז כתב
ו"ל ולעולם דאם אין העדים שם ונם מק"ע אינם
בקיאים אין סומכים על לותה קבלה וכו' ע"כ ואם
נם מהרש"ך מודה לזה דבעינן חד דנמיר נם בשאין
העדים שם אם כן על מי כח לחלוק הרב במ"ש ולעולם
וכו' שלא ודאי נם הוא סבור כדברי הרב מהרש"ך דשאין
העדים בעיר לפילו לי ליכא בינייהו חד דנמיר כלל
נמי מהני שלא להיות שמזה דן הרב מהרש"ך והוכיח
עוד שכל דברי הרי"ף אינם שלא תומרת ולכתחילה לכל
בדיעבד לפילו כשהעדים בעיר סני ליה בחד דנמיר
דלי ליתיה שכל דברי הרי"ף אינם מתורת תומרת שלא
דמדינא סבר דאף בדיעבד לא הוי קבלה לפילו כי
ליכא בינייהו חד דנמיר נמי עד שיהיו כל שלשתם
נמירי אם כן אין סברת לומר דכשכיל שאינם בעיר
נתכוב לקבלתם לפי' כי הוו שלשה הדיוטות נמורים
שלא ודאי ממה שסבר הרי"ף דאם אינם בעיר דסומכים
על קבלתם לפילו כי הוו כלם הדיוטות ואת היתה לו
למהרש"ך דהיה תוהכת למאי דסבר בדעת הרי"ף
בהברת נמור שכל דבריו אינם שלא תומרת ולכתחילה
לכל בדיעבד סני ליה בחד דנמיר ולפילו אם העדים
בעיר ועל זה כתב עליו הרב מהרש"ך דברלה כוונתו
וכו' ואין למחש שלא היה כן שהרי"ף חילק בין כשהעדים
בעיר וכו' למנם וכו' עשר"ך והייט שעיקר היסוד
לשר ממנו כנה עליו דייק מהרש"ך להוכיח דלא להרי"ף
בדיעבד סני ליה בחד דנמיר והייט דנפק"ל ממה
שהניח יסוד דבאין העדים בעיר לא בעינן חד דנמיר
כלל וכפול היסוד נפל הבנין וכמוכן נם דאיתי מה
שכתב הרב ברבי יוסף שכתב על דברי מהרש"ב כמ"ש
מר בריה מהרש"ך בתשובה ס' הוא על פי תשובת
הרשב"ם וכו' ותמהני דמי לא ידע בכל שה דדינים
דמהרש"ך הנז' הוא על פי תשובת הרשב"ם וכבי הא
לא בעינן לפילו חד דנמיר שלא דהרב מהרש"ב עלה
ונסתפק בעובדא דכ"ד דהוי עדות נשים היכי לדייט
דייטי נם כפי מ"ש מר דביה בביאורו דבעינן חד דנמיר
לקיים הקבלת עדות בשהעדים בעיר וכמ"ש מהרשד"ם
נם כן לו כמ"ש בתשובה הנז' דבעדי נשים לפילו כי
הוו כלם הדיוטות נמי מהני וכל הולך יסר יפשוט
כמדק כל לתרי פיו דמהרש"ב דעל כ"ד קא עסיק
סליק ונחית מרשם וע"ם ודברי הרב ברב"י נפלאו
ממני . ליך שיהיה כן אבל ובין הכי נקוט מיהת
דמהרשד"ם ומהרש"ח ומהרש"ב ומהרש"ך כלם כאחד
הסכימו להלכה ולמעשה דלא לדעת הרי"ף דמנמיך
תלתא דנמירי פיוט דוקא לכתחילה ולחומרא בעלמא
לחנם בדיעבד כל דאשכחן בינייהו חד דנמיר הנם
שהעדים הם בעיר סומכים ע"ק ואין לנו תושבים
לעדים כלל ובשאין העדים בעיר דעת הרב מהרש"ך
בביאורו ומהרשד"ם ומהרש"ב הנז' דלא בטל קבלת

עדות

עדות דכ"ד שלא משום שהיו כלם הדיוטות והעדים היו בעיר מוכח דלא היו בעיר היה הולך מכיס עם מר רכיה ומהרשד"ם דבדרי מרנן הלפי' כלם הדיוטות סמכי על קבלה דידהו וכמש"ל ודקדקו כן מדברי הרי"ף שכתב והעדים בחותם העיר וכו' כאשר ירצה הרופא כדבריהם . והכין מוכח להרב מהריק"ש בתשו' סי' ז"ך דכ"ד סופר הולך ע"ד הרב מהר"ח בלקוח הנו"ל וחייתי בידיה תשו' הרי"ף ודייק הכי הרב ג"כ ממ"ש הרי"ף והעדים בחותם העיר וכו' כמ"ש לדקדק בהיותם בחותם העיר הוא דלא סמכי על הקבלת עדות כיון שנעשית מג' הדיוטות נמוריס דעובדא דכ"ד הוא לא העדים לבד אלא סמכינן על הקבלה וכיעו"ש הרי להדיא דהרב גם כן מסכים ומצריב למ"ש הריכניס הנו' שדקדקו כן מדברי הרי"ף כמו שדקדק הוא גם כן וכמבואר שלא שהרב מהרח"ש שם קרא ערער על זה כמה שהוכיחו כן מדברי הרי"ף ופירש דברי הרי"ף בלו"ל כיע"ש ולפי הדוחה להרב מהריק"ש שם דעלה בדעת עליון כסבור לפרש דברי הרי"ף וכמו דלפסק הרב מהרח"ש והסכימה דעתו כפי' דבריו כנו"ל לפמש הרב מהריק"ש שוב דחקו בלחת הכנין דלא יפסל לפי הכי על פי דקדוק עצום במשפט הלשון וחוק לת הדבר מסוף דברי הרי"ף שכתב ואין רצוי לדון וכו' יעשר"כ גם רציתי להגלות הרב כרבי יוסף שם דציתי מתניתא בידיה דמסייעי להרכניס הנו' כמה שדקדקו מדברי הרי"ף ולא כמ"ש הרב מהרח"ש וכנו"ל דנפק דק והשכח דהכי תניא כותייהו שכן כתב הרב המאירי הובאו דבריו בב"י ובלח פרשת בחרת ונ"ל קבלת עדות דין הוא וגרוע שלשה יודעים כה' עדות וכל שכן לפני כ"ד שטר קבלת עדות ומסתפקים בקב"ע אם העדים בעיר מביאים לותם לפניהם ואם לאו סומכים על קבלת העדות עכ"ל וז"ק הללו הם לקוחים מתשו' הרי"ף שכן הרבו לקבלת דברי הרשבונים כידוע ומוכח שהכין כדברי הרי"ף כדתרגמה מהרשד"ם ומהרש"ח דלכתחי' קאמר ולא כמ"ש כמהרח"ש דאם לאנס בעיר אין סומכים וכו' דהרי מדברי הרב המאירי מוכח דלדוקא נקטיה הרי"ף ולא כמ"ש הוא וכל יעשר"ק ולדעתי הדבר פשוט דלאו היה רוצה הרב מהרח"ש דברי הרב המאירי הנו"ל ונם הרב מהר"ח בלקוח ודעמיה שהביט בדעת הרי"ף דלעיכובא בעי תלתא דנמירי דפיל בדיעבד שו הוא שמיע להו הא דהמאירי דמנים מוכח בבירור נמור שכל דברי הרי"ף לאנס שלא לחומרא בעלמא ולכתחלה קאמר וכמו שהוכיח כן הרב כרבי יוסף הא ודאי הוו קדרי כהו כלתי קפק וזה ברור . עוד רציתי להרב מהרשד"ם כלח"ר סי' ק"ך הנו' דלכאר שהסכים בדעת הרש"ם ונם בקבלת עדות סברת ליה דאני כחד דנמיר וכמש"ל עוד לדד לומר נם לדעת הרמ"ם והרי"ף ונם ליכא סבירא לכו דאני כחד דנמיר ומה שכתב הרי"ף דמיון שלשה מומחים הייט לכתחלה ומ"ש וכשר"ד דאין רצוי לדון על פי אחד אמר הייט כדליכא כיומיא דפיל חד דנמיר ונם הרמ"ם יסבור כן ומ"ש הטור כדבריו ליט מוכרח כלל דלא לתת הדת"ה לנוס לומר דכעינן חד דנמיר ולפי זה כחד דנמיר



לכולהו קני שלא מתה שלא הכין כן הטור כדברי הרמ"ה הסכים הרב דמדי פלונתא ומרי סבקא לא נפקא יעשר"כ . והנה לחת דברי הרב הללו לדקו יחדיו דמה שפי' בדעת הרי"ף דלכתחלה קאמר דבר ה' כפיהו לחת שכן כתבו והסכימו בדעת הרי"ף כל הפוסקים הנתנים למעלה והכריחו כן מדברי הרי"ף עצמו ומש"ל וכבר הוכחנו מדברי הרב המאירי שם שם תשובת הרי"ף דפי' ד"ק כפי' נמור וכבל לשר כתבנו למעלה ולדעתי נראה ברור שנם הרב מהר"מ שלשקר בקע"ו והרא"ש בח"ל סי' כ"ד שנראינו בכ"ד מתשו' הרי"ף יורה בזה דבאד דנמיר לחוד מהני כדיעבד שיבא דבולי עלמא ושמי כ"ד דלא לשתכח בכ"ד לפי' חד דנמיר וכמ"ש כן הרב נבעות עולם בסי' י"נ הנו"ל שלא שהרב נבעות עולם בחשבו שדברי הרב מהרח"ש כמה שהשוה דעת הרש"ם להרי"ף שהם מוסמכים בלתי חולק ונטה לדעתו נם הוא לי לזלת דאה לזה כדבריהם שיינם נראים לענ"ד כיעו"ש וכמ"ש עוד הרב לח"ר כדע"דאמ"ה דנם היהו לויל ומורה דבאד דנמי'סני ולא לתת שלא לשתוקי דלא ליהוו כולם הדיוטו' נמורי' וכמש"ל כן דאיתי להרב מהריימ"ט בח"מ סי' מ"ו שפירש כן כדעתיה דהרמ"ה הפך מהכנת הטור בדבריו ועמד מתמיה על הרמ"ה כפי הכנת הטור ועל הטור שהבין כן בדבריו מסוגיא דפ"ק דסנהדרין דמינה מוכח להדיא דבאד דנמיר לחוד סני וכמו שהקשה הרב לח"ר נופיה בתחלת התשובה הנו' ובלחם משנה פ"ה מה"ס היו"ד יעשר"כ . וכן דאיתי להרב ס"ך בח"מ סי' נ' סק"כ שפירש כן בדעת הרמ"ה וכמו שכתב מהריימ"ט ומהרלד"כ יע"ש ודאיתי להרב כרש שלמה בלה"ע סי' כ"ח דכ"ד הוי דנ' הדיוטות נמורים קבלו עדות לאסור לשה על בעלה וכלתי דו"ח וע"ו עמד הרב והוכיח מדברי הר"ן שכתב בשם הרמב"ן דעדות לשה טפי דמיא לר"ת ולא כעני' דו"ח ויצחן בב"ד הדיוטות וכתב הרב ז"ל הרי נתבאר שפק דילן דלא כעני' דו"ח בעדות לשה ומינה דסני לן בב"ד הדיוטות כנו' בל' הר"ן וכי תימא דלכתחי' כעני לפתוח חד דנמיר וכמ"ש הרש"ם וכו' זה י"ל דב"ד יכ"ד שקבלו העדות לא נתחי לדינא לעשות בם עלמם מעשה דק שקבלו העדיות לשלוח לותם למ"ן וכיולא בזה כתב הרב בספר המפה סי' נ' ז"ל ומבל מקום יכולים לקבל הטענות ולשולחם לפני מורה ע"כ ונראה כן הדברים ככתוב בשאלה שהעדות שנתקבלה על פי נזרת מורה בהרם וכו' וכיון שכן נראה דכראות קעבודי וכו' ודעתם לשלוח העדיות למ"ן ועל פיו יקום דבר בה"נ אפשר דלא בעינן תפי' חד דנמיר וכו' עכ"ל ע"ש . ונם מתבאר מדבריו דלא שכיח בשם הר"ן והרמב"ן דבעדות נשים לא בעינן דו"ח ויצחן בב"ד הדיוטות עם כל זה קב' ליה להרב דעב"פ בעינן חד דנמיר בסברת הרש"ם והטעם משום דלא בד"מ נופייהו דלא בעינן בהו דו"ח ובל ג' הדיוטות נקרחים כ"ד ונם כל זה סבירא ליה להרש"ם דבעינן חד דנמיר שם כן לא תסיה עדות לשה קלה יותר מר"מ דלא ליבעי תפי' חד דנמיר והה שכתב וכי תימא וכו' ועל זה יפא ליזון בר"ת דבל שהתקבלו עדות לא נתחי לדינא שלא רק לקבל עדות ולשלחה לפני המורה בל כי הא לא בעינן תפי'

חד דנמיר כלל בין כר"מ בין בעדות אסם וזה ברור
כדבריו וכמוכן . וחזון הרכתי להרב כרכי יוסף סס
שהביא דברי הרב כרס שלמה הנז' ונמנם בהם בקו'
שהרב נקט נפשיה בקלירי ומה ענין קבלת עדות לטענ'
הרי כר"מ דלק בדיעבד כל שידענו דליכא ביניהו
לפי' חד דנמיר ס"ק וכו' ולהוכיח הדבר ולא לקמר כ"כ
עכ"ל ע"ם . והן אמת דמלי דייק עליה דמה ענין
טענות לקבלת עדות הדין עמו בזה דלא דלי זה כדלי
זה דלין דליה אסם וכמבואר הדבריס בשרשן ברס
מ"ם דהרי גם כר"מ וכו' כהא גס הרב כרס שלמה מודה
לזה ולא עוד שא דגם בע"ן דכתב הר"ן בשם הרמב"ן
דלא כעינן דו"ח ויש"נ כב"ד הדיוטות עכ"ל סכי' ליה
להרב כרס שלמה דלכתי כעי' חד דנמיר ומ"ם הר"ן
בשם הרמב"ן הס הס דברי הרשב"ם כתשו' בשם הרמב"ן
ואם ס"ל להרב כרס שלמה לפילו אחר רחותו דברי הר"ן
בשם הרמב"ן דלכתי כעינן חד דנמיר כי היכי דלא
ליהוי קי"ל יותר מד"מ וכמ"ש לס כן מה יתן ומה יוסיף
אם יכיל תשו' הרשב"ם והמחרוים דלכתי יסבור הרב
דכעינן מיהת חד דנמיר כמו כר"מ דשוו בסיעוריהן
ע"ן לר"מ דכתרוייהו לא כעינן דו"ח וכשם רכר"מ
לפילו הכי כעינן חד דנמיר הוא הדין נמי בע"ן שא
דשוב לחלק יש דשם דכעינן גם כדיני ממונות חד
דנמיר ה"ד אס המקבלי עדות עלמם הס נחתי לדיוק
לדון אותו הדין שקבלו העדות עליו כשתם מקבלי עדות
דעלמא דהם הס פוסקים את הדין ועל פיהם יקום
דבר וכמ"ש הרב לח"ר בתשו' סי' כ"ח הנז' וז"ל לדעת
סרמ"ם דס"ל דג' הדיוטות כי היכא דיהו חד דנמיר
מהני ה"ה והוא הטעם דמלו לקבל עדות דשם'
מוכחת דהין לחלק בין קבלת עדות לדין דשם' מי שנומר
ופוסק את הדין הוא מקבל העדות דהיך נאמר שהדי'
ידוע ומחריס יקבלו העדות זה דבר שאין לו שחר וכו'
עכ"ל הרי להדיא שכתב דמסתמא המקבלי עדות הס
הס הדיינים עלמם שידוע אותו הדין ולזה ס"ל להרב
כרס שלמה דכתב הוא דכעי' דליכא בהו חד דנמיר
דלי לאו הכי היך ידעו הס את הדין אס אין להס ידיעת
בית דכם למנס כאשר יהיה התופן דסמק"ע על לא נאתי
לדיוק כלל שא דוקא לקבל עדותם ולשלחה למ"ן שידון
עליה . בהא סבירא ליה להרב כרס שלמה דלא כעינן
כאו לפי' חד דנמיר דלפילו כולם הדיוטות מהני בין
כדיני ממונות בין כע"ן כיון דכתרוייהו לא כעינן כהו
דו"ח ואינם כאים הס לדון את הדין ס"כ למה כעינן
כיהו לפילו חד דנמיר ואו סברת הרב כרס שלמה .
וכן נראה כרור שכן הכינו כדבריו הרב תשק
שלמה סי' כ"ח הנב"י סקפ"ט והרב יד אהרן הא"ע
סי' י"ח הנב"י סקכ"ט והרב זכור לאברהם בח"מ או'
ע' בקבלת עדות עשד"ק שהביאו לנו הלי חדושת דדיוק
מעמיה דהרב כרס שלמה לפסק הלכה כסתם כלתי
חולק וכמו שירחה הרואה ומכל הדברים אתה למד
דהרב כרס שלמה תנת הוא"ופליג על הרב מהריק"ש
במה דסכי' ליה דלא דכעדות נסיס לא כעינן דו"ח
ויש"נ כב"ד הדיוטות לפילו הכי סכי' ליה למר דלכתי
כעינן חד דנמיר כדי שלא תהיה עדות נסיס קלה יותר
מדיני ממונות וכמ"ל . וזותני למהריק"ש בסי' ז"ך
שהאריך למענינו להכריח זה דלפי' כל המקבלים עדות
נסיס הדיוטות נמורים וכו' לפילו הכי קבלתם קבלה
ולא על נב רכריני ממוטות נמי לא כעו דו"ק ועס כל
זה הלריכו שיהיו כניהם חד דנמיר אין מזה קו' שהס
לא דמו לותם לר"מ שא לענין דלא כעינן דו"ח וכו'
אבל כעדות נסיס דמומרת דלתיא לידי קולא כיון שלא
דו"ח גם הב"ד לא כעינן שיהיו בקיאין וכו' עש"כ הרי
להדיא שהכריח הרב מהריק"ש שלפי דברי הרשב"ם
הרמב"ן דכעדות נסיס לא כעינן דו"ח ויש"נ כב"ד
הדיוטות היינו לפילו כי הוו ג' הדיוטות נמורים וליכא
כהו לפילו חד דנמיר כלל ואין להם דמיון לר"מ כלל
וכמבואר בר"ק וזה נראה ברור שכן דעת הרמ"ס בס"ח
סי' כ"ד ומהריב"ל סי' ח' וכמ"ש מהריק"ש שם וכן נר'
ברור שכן דעת מהרש"ח בתשו' סי' ח' שרן את הדין
כב"ד ע"פ תשו' הרשב"ם לפי' שהיו מקבלים עדות
דב"ד כולם הדיוטות נמורים וכמ"ש תלמידו הר' מהרש"ל
בתשו' מהרי"ם סי' ח"י וכן דעת הרב מהרי"ם בסי'
י"ט הנז' שהסכים לקיים קבלת עדות דב"ד ע"פ תשו'
הרשב"ם הנז' הנם דהתם נמי הוו ג' הדיוטות נמורים
כיעו"ש וכן דעת הרב"ח בתשו' סי' ח' כאשר ירחם
סרוחה וכן דעת כל הפוסקים הכאים לחריהם לקיים
קבלת עדות דב"ד ע"פ תשו' הרשב"ם באשר ירחם
המעיין ולא ע"ט החסף ואם כן מכל זה נראה דסברת
הרב כרס שלמה הלז דכעי חד דנמיר לכאורה נראה
דקוי סברת יחידית וכן נראה שכן הכין הרב תשק
שלמה שם שקפ"ח וזה לשונו במקום שאין לריך דו"ח
כגון בעדות נסיס אם קבלוה בפני הדיוטות עדותם
עדות כנה"ג שקכ"ו וכברס שלמה סי' כ"ח שם' דסק
על פי כן כעינן חד דנמיר יע"ש הרי להדיא שהרב
תשק שלמה הוא המבין שהרב כרס שלמה פליג וס"ל
דלכתי כעינן חד דנמיר ותמהני מהרב יד אהרן שה"ע
סי' י"ח שקכ"ז שהביא לס' הרב כרס שלמה הנז' דסק
דב"ד הדיוט סני מ"מ חד דנמיר כעי' ע"ם שהביאו
בסתם כלתי חולק ואיך לא השניח דרוב ככל הפוסקים
חולקים עליו כזה וגם הרב תשק שלמה היה לו לעורר
עליו כזאת והנראה ברור לע"ד ממעטו הוא דדברי הרב
כרס שלמה הס מוס' כלתי חולק והוא זה שכתב הרב
כרס שלמה דלכתי כעי' חד דנמיר היינו למאי דהוה
ס"ד דהרב דהמקבלי עדות עלמם נחתי לדיוק את
הדין הס עלמם מש"ה ס"ל להרב דכעי' כהו חד דנמיר
וכזה יודו לו כל הפוסקים דכשבאים לדון את הדין
הס עלמם ודאי דכעינן חד דנמיר אמנם לבתר דדמית
הלי מי' כין נחתי לדיוק אלו לאו דק לקבל העדות ולשלחה
לפני מורה דכהא לא כעינן כהו לפילו חד דנמיר כלל
ומן הס הדברים הנאמרים בלמת בדברי כל הפוסקים
הניתנים למעלה שכל נדוות דדהו הוי כהאי גוונא
שהמקבלי עדות לא נחתי לדיוק כלל ולא כוונו רק
לקבל עדות העדים ואו לא מהני ומשום הכי הסכימו
הרבנים הנ"ל דלא כעינן לפי' חד דנמיר כלל אלא
אסס לאו עלה מתשו' הרשב"ם והרמב"ן דס"ל דלא
כעינן בעדות נסיס דו"ח ויש"נ כב"ד הדיוטות וס"ל
דהאי הדיוט דקאמרי הרשב"ם והרשב"ן היינו הדיוטות
ממש ולא הודיענו בפירוש שזה דוקא בדלא

נתתי לדיינ כסתמ ונדונת שלהס והרב כרס שלמה למרט להועיל שזה דוקא בהלת נתתי לדיינ רק לקבל העדות ולשלחה לפני מורה ומנחל שר"ק הס מוסכמים מכל הפוסקים הן כמתי דהוה ס"ד דתכתי כעיונ חד דנמיר הן כמתי דחדית לן לכתר וכ"ן ברור שכן הכין כפשיטות שת דכריו הרב ברכי יוסף שם שמרף סכרת הרב כרס שלמה הנו' כהדי סכרת מהריק"ש והרב מהרש"ח כיעו"ש ודכרי הרב חזק שלמה שהכין בדכריו דפלינ כנו' לל ידעתי ליישכם שכבר הוכחתו כברור שזה דכעי הרב כרס שלמה חד דנמיר הייט למתי דס"ד דהמקבלי עדות נתתי לדיינ ג"כ וככל התמור ומדובר עכ"פ נקוט מיהת דכמתי דחדית לן הרב כרס שלמה דכשמקבלי עדות לל נתתי לדיינ רק לקבל עדות ולשלחה למו"ן דכהת לל כעי' ולל תחד בהם דנמיד ופכיר דכהת לל מציוו תולך עליו כפי' ותדרכת זת מציוו לסריכין תלתת הרב חזק שלמה והרב יו"ה והרב זכור לתכרהם שהכיתו כסתם כלתי חולק לפסק הלכה ונם הרב כרב"י דנמנם עליו עכ"ו לל חלק עליו ולל הכיתו כידו שום חולק ע"ו נרתה מוכרת דס"ל שדכריו מוסכמים הם ובודתי דהכי נקטי' . כרס הת עקת דהרואה לכני דהרב כרס שלמה נופיה תכרים לנזיזה ום"ן נס'תר מחמתו כמ"ם כח"מ סי' ד' דכ"ד דהסת הוי כב"ד הדיוט' שלל נמלת כהם לפי' חד דנמיר קבלו עדות על דתוכן שלל כפניו ושוב חזרו כ"ד לתר שנמלת כהם חד דנמיר וקבלו תותה עדות עלמה וע"ו הכיתו לט דכרי הרב מהרש"ב ומהרש"ם שכסי' ח"י ו"ט שכתבו דלכולי עלמת כעינן חד דנמיר ותם לתו לל מהני כר"מ ועל זה דן תת הדין בב"ד ובטולי בטיל לקבלת עדות הרחשונה שבעזית על ידי הדיוטות כיעזר"ב והסס לפי הנרחה כרור משפט ד"ק שכתב כרחם חמיר נדרשתי לשער ששוני על עדות שנתקבלה בשני כ"ד הדיוט וכו' מוכח להדיח שתותס המקבלי עדות לל נתתי לדיינ כלל רק לקבל עדות כעלמת ועם כל זה הלריך הרב דכעינן חד דנמיר ותו נרתה הפך ממש ממתי דחסיק כתותה תשובה דמ"הע סי' כ"ח ותמהני מהרב חזק שלמה שהזכיר וניין לשני תשובות הנ' כתות פ"ה ופ"ט ולל הרגיש כזה כלל ודוחק לומר דהמיית דמ"ת סי' ד' דמשום שהעדים היו בעיר משום הכי בטל לקבלת עדות הרחשו' הנס דלל נתתי לדיינ דכל כי הת היה לו לפרש דכריו בלה"ע סי' כ"ח בהתי דחדית לן התי תרשת דדיינ דהייט דוקא תם יתין העדים בעיר ושוכרתים תנו ליודק ולומר דתותה תשובה דסי' ד' מיירי שהמקבלי עדות הרחשו' כתו על מנת לרון תת הדין הס עלמס שת שכוב נתגלגל הדכר ובתו כ"ד תחר וקבלו העדות עלמה ובתת יודע הרב נם בהתיית דסי' כ"ח דכנתתי לדיינ בעינן חד דנמיר וכמתרוכר . ותנכי עפר מלתתי רתיתי תנת דמסייע ליה הרב כרס שלמה בהתי דחדית לן דהיכת דהמקבלי עדות ג"כ לדיינ דלל בעינן כהו לתפילו חד דנמיר וכנ"ל ותת מלתתי להרב הגדול מהריט"ו כח"ת סימ"ו שמוכח מד"ק דהכי סכירת ליה למתי"ר ח"ל וכר מן דין נרתה לי דלעניין שתהיה ההודתה כפניהם כחודתת כית דין ויהיה מוחזק כפרן כפניהם ודתי דין כ"ד יש להם לפי' שלבה הדיוטות ולת נמירי דיינ וכו' והת דתמרינן כנמ' ס"ת דלינה כיניהו תד דנמיר לת לתת לתפוקי דתי כולהו לת נמירי לין להס תורת כ"ד שת לענין שיתקייתו דיניהס ודתי כעי תד מנייהו דנמיר כרי שירעו היכן הדין נוטה וכו' תכל לענין הודתה וכו' שתין הדכר תלוי בשקול דעתם יש להס תורת כ"ד וכו' דלהת מלתת לין לט יכולים לסתור תת דינם וכו' ועוד תשכתן דלכל מלי דלת תלי בשקול דעתם דתק על נב דלת נמירי מקרו כ"ד שהרי לענין קיום שטרות כל שבשה תן השוק יש להס תורת כ"ד וכו' וכן לקבולי סהדותת דעדים ומה שהנידו לפניהם שוב היכם יכולים לחזור ולהניד וכו' ושמת כל מדי דכ"ח מהני נמי שבשה דל"נ כמה שהס כחיים לדין וכו' ומיהו הס עשו על פי בקיאין דיניהס דין וכמו שכתב תס הונרך הדכר לגמד כותכין ושולחים לכ"ד וכן לענין הודתה או עדות שהושר כפניהם יש להס תורת כ"ד דהת מלתת לת לנמרייהו לריכנת והת דתמרינן כל כי תלתת לי לפשר דליכ"ת כהו תד דנמיר לתו משום דלת מקרו כ"ד כלתו הכי שת דתיונהו לת מעילי כדיינ ומשכוני כפשייהו וכו' תס לת דתיכת כהו תד דנמיר וכו' עכ"ל . הנה לתת דדכרי הרב מהרית"ט הללו כרוזת קדי כחול דנם לענין קבלת עדות לת כעינן כהו לפילו תד דנמיר כלל ולפי' שבשתם הדיוטות נמורים מהני קבלה דידהו שתיו יכול לתו"ל עוד וכת"ם זה פעמים שבש כרב"ק ותין טרך לכפול עוד הדברים וכמוכן . ולכתורה נרתה הדכר תמוה עד מאד דתיך יפכור כן הרב מהרית"ט הפך חמו' הרי"ף דמבותר להדיח מיהה דכעינן תלתת דנמירי וכמה דיות כשתפכו כרכרי הפוס' למען דעת להרי"ף תס כעי כרישבר נמי שבשה דנמירי תו תסני ליה כחד מנייהו דנמיר וכבל תשר כתכט מה למעלה ותיך הרב פסקיה לריטיס בסכינת חריפת קת פסיק ותני דבקבלת עדות לת כעינן נמירי כלל ולפילו כלס הדיוטות נמורים נמי מהני קבלה דידהו שתיו יכול לתו"ל ולת חש להכיה תנו' הרי"ף הנ' ולתסכורי ניהלין לדעת דעת עליון היתך טוב ועל כן לת כתבו הפוס' דלת כעינן נמירי כלל שת כע"ן וכמ"ש ועוד יתבתר לקמן כס"ד תבל כר"מ וכנוכת דב"ד דהרב כולי עלמת תזלי ומודו לבל הפחות תד דנמיר מיהת כעינן ובתמת שהדבר מתמיה עד מאד ויותר ונדל התימה על הרב כנסת הנדולה דבקי כמלי דהכיה טפי מיכן ובבל יומת שמעתתים בפומיה דמר והוה הזכיר בתשובה זו דמהריט"ט פעם ושתים ושלש בח"מ סי' ד' הנב"י ע"ש וכסי' כ"ח שהוא עיקר הדין קבלת עדות ושם שטיה תנו' הרי"ף הלזו ולת זכר שר לתשובה זו דמהריט"ט להכיתה ולעורר עליה נס תמהני על הרב מהריט"ת כספרו הקדוש קרושת יום טוב הז"ך עמוד כ' שעמד על דכרי מהריט"ט כמה שבתב תחרי זה וכמו כן ת"ס תני על הרב ברכי יוסף שם כתות כ' ותות נ' שהכיה לתנו' זו דמהריט"ט ועמד עליה ולת נתעורר כום כמ"ש דבקבלת עדות קני כהדיוטות נמורים שהס הפך תנו' הרי"ף וכל הפוס' וכעת יגעתי ולת מלתתי לשום תחד מהתת שנתעורר עליו כזה ותוח פלת . ומלבר כל זה

רוחה לנכי דהרב מהרימ"ט נופיה פליג לחדיה ודבריו
סתרתי ניהו ממה שכתב בתשובות חלה"ע סמ"ג בתוך
תשו' וז"ל מלבד שנדיך לחקור ולהעיר בלותם הלשם
לי נמירי ומומחים ויודעים כה' עדית הכשר והפסול
כמ"ש הרי"ף בתשו' הובאה בעטור ח"ם על קב"ע שלא
קום'על העדים כלו' שנחזור לחק' ועיד כמה שלא קבלו
ברו"ח וכפני כעל דין עלמו ויש לי בזה חריכות דבריה
שלא שחין להחריך כחן עכ"ל הרי להדיח דהרב מהרימ"ט
הן כל יקר דלחה עיטו כתשו' זו לתשו' הרי"ף ותם לה
מר כב"ד דהחם ותיך כתשו' זודחי"מ סי' מ"ו עשה עלמו
כלילו לא ידעה ולא חם לה כלל ותדרכה פשיטא ליה
מלחא כל לילכא מתשובת הרי"ף דלפילו נ' הדיוטות
נמודיה מהני וכלה"ע סי' הנז' סחד לחת עלמו וכלריך
שיהיו לותם הנ' נמירי ומומחים ויודעים כה"ע ע"פ
תשובת הרי"ף ולכחורה נרלה שהדבר מתמיה וכהיותי
נכוך כזה הרלוחי הדבריה לפני מי שנדול הדב המופלא
כמהרח"ם הכהן והסביר לי דעת עליון ביאור דברי
מהריט"ט הללו דגם בהניח דח"מ סי' מ"ו לא קלמר
דמהני שלשה הדיוטות נמודיה דלא ידעי לחקור ולדרוש
ולא בקיאי בה' עדות הכשר והפסול שלא דקלמר דלא
נמירי ליכא והייט דר"ל דלא נמירי כמה שהם בלים
לחון לחנם על כל פנים בעינן שיהיו יודעים הל' עדות
כשר ופסול שהוא עניו הלריך להם ודייק לה מני"ר
ממה שכתב מהריט"ט נופיה שלענין קיום עדות
כל שלשה מה' יש להם תורת ב"ד כיון דלהניח מלחא
יודעים מלי דקיום או לדמות החתי' וכו' וכמו כן כתב
נבי הפרת נדריה דמכשירין בנ' דיודעי לפתוח בנדריה
ודיו וכן כתב נבי חליצה דמכשרי' בשלשה דיודעי להקדות
וכו' דמוכח מדבריו דבכל מלחא ומלחא בעינן שיהיו
יודעים מענייט דבר הלריך להם לאותו עניו דקיימי
ביה ואם כן גם בקבלת עדות הגט שלא כתב הרב
דבעינן שיהיו יודעים כלום לפילו הכי ילמד מתוס
מן המפורש דוקא בעי לפתוח שיודעו ה' עדות הכשר
ופסול שהוא מלחא דלריכא רבה לקבלת עדות ואם הם
דבריו בלה"ע סי' מ"ב על פי תשובת הרי"ף ובלו ועלו
ע"ן דלא פלגן בהדייהו ולויכא תברא נ"כ מתשו' הרי"ף
כלל וכמוכן שו תוי"ק · ואלא עניל דאחי לפניו בקרקע
מדברי מהריט"ט שפעמים שגם קרוב הדיוטות ולא
נמירי ועוד קרוב שלשה מן השוק וכו' שנראה שהם
ריקים מכל וכל ואם לאיחא דעל כל פנים בעי הרב
שידעו ה' עדות הכשר והפסול וכדומה הם ודאי לאתמהא
דלאו מאן דידע כל כי הא הדיוט קרי ליה ככל הנהו
הדיוטות דלריכא בשוקא ומאן דידע הל"ע הא ודאי
לאו מלחא זוטרתי היא ואכם יתקרי ועיין להרב מעשנטי
שמוע סי' קי"ח ודוק ועוד הרי דברי הרי"ף ברור מללו
דבעי נמי דליהוו נמירי דינא אבן כתב וכל המקבל
עדות ואיט רלוי לדון וכו' מוכח להדיח דבעינן נמי
שיהיו רלויים לדון וכמוכן כי על כן שין דהוו הגלע"ד
ברור כיאור דברי מהריט"ט הללו דח"מ סי' מ"ו שאחרי
הרלות והעיון בדבריו היטב אחכם עניו יחוו שכל
דב"ק הגם הגם עד ממהר ואינא דמסייב להרב
כרם שלמה בהניח תשו' דלה"ע סי' כ"ל כמ"ש דחדיח
לן דבשמקבלי עדות לא נחתי לדינא כלל לא בעינן כהו



לפילו חד דנמיר וכמ"ש ואם הם דברי מהרימ"ט לב ל
יפר הולך ומדקדק היטב בדבריו שכתב דהא דלחמריכן
בנמ' ס"ל דליכא וכו' לא לחא לפוקי דאי כולהו
לא נחתי אין להם תירא כיון שלא כדי שיתקיימו
דיניהם שידעו להיכן הדין טוטה וכו' אבל לענין וכו'
שאין הדבר תלוי בשקול דעתם ודאי י"ל תב"ד וכו'
כבדו"ח וכו' ועוד שבאן לבל מלי לא תלי בשקול
דעתם אף על נב דלא נמירי מקרו כ"ד וכו' לענין קיום
וכו' וכן לקבולי שהדותא דעדים דמה שהניחו לפניהם
שוב וכו' לו ערות שהועד לפניהם י"ל תורת ב"ד עליהם
מלחא לא לנמרייהו לריכנא וכו' עב"ל הנה מתב אר
כד"ק ביאור נמור דכל חילוק דמר כמה שהכשיר שלשה
הדיוטות לענין הודאה ולקבולי שהדותא ה"ט משום
שאין הדבר תלוי בשקול דעתם ולא לנמרייהו לריכין
דמיירי שהמקבלי עדות חיכם בחים הם לדון לא הדין
וכל עלמם לא כלו רק לקבל העדות דוקא ולזה כתב
שאין הדבר תלוי בשקול דעתם ולא לנמרייהו לריכין
לכל כשהמקבלי עדות הם הם הדיינים עלמם שבחים
הם לדון לא הדין הא ודאי דבעינן בהו לגד הפחות
חד דנמיר כדי שיתקיים דיניהם דאי לא נמירי מי לא
ידוני הם לא הדין הא חין להם ידיעת בית רכם ולכולו'
קשה כשרטן המקבלי עדים לדון לא הדין חיכהו נופי הו
לא מצוילי כשמייהו בדיוק לא לא דלית בהו חד דנ מיר
וכמ"ש כ"ו מהרימ"ט כפי' נמור וכמ"ש וכל כיהא חיכו
ענין לחשו הרי"ף דהרי"ף מיירי כשהמקבלי עדות
הם עלמם בחים לדון לא הדין וכמ"ש ולזה לא חש
להכילו כלל מלחר שחיכו ענין לדכריו כלל וכמדוכר ·
ועש שידעלא כיכי דלכלי לפי"ז הלילא תשו' דמהרימ"ט
ד"ה מי' מ"ב לא מלילא כשיר בהכי דהרי כ"ד
דהחם נמי מיירי בחופן שאותם המקבלי עדות דעמיק
בהו הרב לא נחתי לדיוק כלל רק לקבל עדותם דוקא
כמובא כשאה החם בפי' בוטח הקבלת עדות הנו'
ועם כל זה חיים לה מר דליבעי חלחא דנמירי
ולילי בידיה תשו' הרי"ף כל כחר לפבא תמלי דלפקי
כדעתיה דמר בהניח תשו' דח"מ סי' מ"ו וכמוכן ·
לאמנם הלחת יורה דרכו דהניח דסי' מ"ב לא מבריעה
ולא ק"מ דהרוחה ירחה שם דכל חילוי ועיקר סמכיה
דהרב לבטולי לקבלת עדות דכ"ד הנ"ל ה"ט משום
דסנים קבלו העדות כיום ג' והנ' קבל העדות לכדו
כיום שלאחריו והיה כשוק כדלא לכטוף ולא היה שלא
דיך שיהה וספור בעלמה ועם כל זה עמד הרב ופסול
לה מהטעמים הנ' שהוא עיקר בקא וסמוטות שלו לפסול
לקבלת עדות הנו' דכ"ד כיעשה"כ ושוב עשה לסניף
בעלמא הלי חקירה דנה אי נמירי או לא ע"פ תשו'
הרי"ף הנם שחיטו לריך לה כלל ואינה ענין לכ"ד ואכי
מוכח ממ"ש עוד וז"ל ועוד כמה שקבלו כלא דו"ח
ושלא כפני כב"ד עלמו וכו' ע"כ · והנה לחת כמה
שלא קבלו כבע"ד הדבר יחוע הסכמת הרלשונים
וכל דז לא לחים ליה דבעדות נשים לא בעי' כפני
בעל דין כל שהוא לפדותי מחסורא וכפרט להחמיר
כב"ד תש כמה שקבלו כלא דו"ח כבר נודע בכל
בלי שער שערים המטויינים בהלכה דבעדות
נשים כנטין וקידושין לא בעי בהו דו"ח וכדכתבו

הרמב"ם והר"ן בשם הרמב"ן כמ"ל ומהרימ"ט ונופיה
הביא לדברי הר"ן בשם הרמב"ן כרשאומות סי' קל"ח
והסכים על זה דכיצדות נשים לה בעיגון דריסה ותקירה
ובפ"ט בשות להחמיר בכ"ד דסמ"ג הנו"ל ואם כן
מהי בעי הכא אם עצם דריסה ותקירה אם לאו ואם
קבלו עלה בפני בעל דין מהו הוי שפ והלי דכל חששות
שו שהם אם המקבלי עדות נמוריו ואם קבלו כלפי דריסה
ותקירה ובלה בפני בעל דין אם לאו לה שייכי כלל
כ"ד ועם כל זה לית לה נמנע הרב מלקנפש כ"ד דבלאו
הכי לית הולכו לב"ד רבבי בעלה היא ומבוטלת
מנעמי תריני לחריני שבתכם למעלה והדבריס כרוריס
ולמודעי תני ליך רוה שבתכו כדעת הרב מהרימ"ט
דקוה קובר דבערות נשים לה בעיגון כהו דריסה זתקירה
ובמ"ש הרשב"ם והר"ן בשם הרמב"ן והוא ממה שבתב
כרשאומות סיקל"ח וכנו"ל אם עתה רחיתי דלאו מלתא
פסיקתא היא דהן לעת מתעוכה זו דסיקל"ח הנו'
נרלה ברור דהבי קבר לה מר בתב' ירלה המעיין
כרבריו אם שבתב בידני נשים המבחיצים זה לא זה
בבדיקות ערותם בעלה הנם דבר"מ בשרה מבל מקום
דיבי נשים בידני נשות דמיין דלק על נב דיהן בודקין
ערות נשים בדריסה ותקירה וכו' והבית הר"ן משם
הרמב"ן וכו' והוא הדין לעבדי קיוסין וכו' תשבר דב"ד
שלה להסריכם דריסה ותקירה וכו' אבל אי לתבחום
בהו עדותם בעלה כמו בדי"ן וכו' ע"ב יעשר"ב הרי
להדיא שהסכים להר"ן בשם הרמב"ן דלאו דוקא עידי
מיתה דהין בודקים בדריסה ותקירה שלא ה"ה עידי נטין
וקידושין שלא שבוב יבא לחלק לדעיגון אי לתבחום
בבדיקות בהא עידי דמי לדין לבטל עדותם וכנו"ל לתמנם
דהיתי לתרי רוצי דהרב מחלפה שיטותיה בהא דהא
בההיא תשובה דשימ"ג הנו' בר"ה ונבא לחקור וכו'
ובחותי חלק עלמו אי' ל"ח בתב בפי' דהא דלמריכן
שלהי יבמות דהין בודקים עדות נשים בדריסה ותקירה
היינו דוקא עידי מיתה ולא עידי קידושין כמבואר
בדב"ק בשני תשובות הנו' וכן דחיתי להכנה"ג בהא"ע
סי' מ"ב הגב"י סק"ן ובח"מ סי' ל' סק"ג גרף למהרימ"ט
בהרי בת הסוברים דעידי נטין וקידושין בריסה
ותקירה וחיותי בידים שתי תשובות דסי' ל"ח ומ"ג
הנו"ל ע"ש והרב הקשה דמלבד שסותר את עלמו
דבפי' קל"ח הסכים להרמב"ן וכנו"ל זתה ועור בסי'
ל"ח ומ"ג לא תש להביא לדברי הר"ן והרמב"ן הנו"ל
דס"ל בפי' דגם בעדי נטין וקידושין בי"ל דאין בודקין
בדריסה ותקירה וחיהו פסקים לדיוים בסבינא חריפא
דדוקא בע"מ הוא דפליגי אבל בעדי נטין וקידושין
בולי עלמא מודו דבעי דריסה ותקירה בדי"ן הא ודאי
אחמהא ובבר רחיתי להרב פ"מ בח"מ סי' כ"ח ובח"כ
סי' כ' ולהרב שם חיי בתשו' ז' ד"ט ולהרב קמ"ר ח"כ
בה"ע פ"ג שהרבו לחמוה על מהרימ"ט בתם שהסכימה
דעתו הפך הרמב"ן והרשב"ם והר"ן והעתי' ודחו הרחיים
שהביא מתשו' הריל"ם בישע"כ ותמהני עליהם שלא ובדו
לתשו' מהרימ"ט דסי' קל"ח להקשות עליו מניה וביה
חוזק תמהני על הבנה"ג דשות הביא בידו לב' תשו'
דסי' ל"ח ובסי' מ"ג לאחותי מנייהו דבעדות נשים בעי
ר"ח ובח"מ סי' ל' הביא הבנה"ט סק"י הביא להחי



תשו' רח"ש סי' קל"ח לעניין עדות מוכחת דטעמי דמי
לדי"ן ע"ש ומדוע לא נרגש בסתירת דבריו לעניין לי
בעי דדי' ותקירה או לאו ובנו"ל ובלחמת שהוא פלא שוב
דחיתי להרב תבת דבי שיהו רבא וזוטא בדפ"ו ע"ש
ודפ"ז ע"ש ועי"ש שהביא לב' תשובות דמהרימ"ט דסי'
קל"ח ול"ח ומ"ג הנו' והרבה להתמוה על תחי דסי'
קל"ח ושוב דבר שהבימה רעתו דההיא דסי' ל"ח ומ"ג
עיקר בדעת מהרימ"ט דסבירא ליה תבל תשו' הרשב'
דהם ס"ל דלא בעו דו"ח ואיהו סבירא ליה דבעינן
דו"ח בעדית בשים בדי"ן והיינו דס"ל בסי' קל"ח ים
בה חסור לשון ותבתוי תשובה וכל הדחיות דמייתי שם
מהתו' ודרש"ם חיוש שלא בדי לתקור מעיקרא שיטת
הרמב"ן ודעמיה ולהבחיה דעדי נטין וקדו' בעו דו"ח
בדי"ן ושוב חזר לתמוה עליו דאיך יסבור בן שבך הרי'
הנו"ל ואיך בוה לדחות בל דחיותיו עשד"ב וכל תבס
לב בעיניו ירלה בתו דחוקים דבריו לתקומי בשיטת
מהרימ"ט גם בהחיא דח"ש סי' קל"ח דסבר הבך הרי'
הנו"ל וייתו בתסרות בחסור לשון ובעל הרחשונים הנו'
דסי' ל"ח ומ"ג דבסק להדייק הבך הרחשונים הנו' מנו
מלטערים בחסר בבי תמהו עליהם הסוס' הנו' והוא
בל להוסיף על הסמוכה דגם תשובה זו דסי' קל"ח
דבתב להריח דאין בודקים עדות נשים בדי' ותקירה
דה"ה לעבדי קיוסין דלא בעי דריסה ותקירה דבאמר
ולא בתב בן ואשורי מחברת ולא הבי קתני הא ודאי
לע"ד דבר זה לא נתן ליהמר בלל ובל לנבי דידי נלע"ד
ברור דאדרבה שהיה דאלן סי' קל"ח היא העיקר
בדעת מהרימ"ט ודחזול בשיטת הרחשונים הנו' דלא
בעי בעידי ניטין וקי' דו"ח שא לאלק יבא דאפילו
הבי בהבחה דבדיקות דמו טפי לדי"ן בעניו זה יע"ש
גם הסיק דסי' ל"ח ומ"ג בל עלמו אל הרב גם לא אחא
לעניין אי בעי דריסה ותקירה או לאו שא עיקר דיעו
הוא לעניין אי אתבחום בבדיקות דאלן דבר"מ עדותן
בשרה בע"ג עדותן בעלה בחשר ידאה הדומה ומאחר
שאפילו שם נאמר דגם בעדות נטין וקדושין לא בעינן
דו"ח ובשטת הרחשונים אפילו הבי יובל להיות דלעניין
הבחשה בבדיקות דבטלה עדותם דשפי דמי לדי"ן
בעניו זה ובמ"ש הוא בסי' קל"ח שם בן ודאי דהבי'
במ"ש בחשובה דסי' קל"ח מאחר דעיקר דיעו שבסי'
ל"ח ובסי' מ"ג מתקיים על פי מה שהבעלה בסי' קל"ח
ובבי הא ניתן ליאמר אמי תירתי מקמי חדא וכמובן
ובל מה שאמה על ההיא דסקל"ח מ"ז הרב קשה שיהו
רבה הנו' שאר מאמתן הוברח לידחק הרב ולעשות
עיקר בדעתיה דהרב מהרימ"ט במ"ש בסי' ל"ח ומ"ג
ולבאולי פילא לאוקומי ההיא דסיקל"ח בחסיר לשון בנו'
הדומה ידאה בל תמיהתיו ים לדחות על נקלה ה'
לאחת ובפרט שגם בפי דבריו אבתי לא נמלט מהרימ"ט
ממה שים לתמוה עליו דאיך יסבור הפך הוכח הדבוותא
דלא בעו דו"ח בע"ן וכלאר תמה הוא עליו בנו' ואם
בן ודאי לעבד"ן בדור דמתוודתא בדאסקינן בעניותין
בדעתיה דהרב מהרימ"ט והדבריס פשוטים ' וטפש
הנבי להרב בדס שלמה בח"מ סי' ג' דבשם בנ"ד שלג'
ב"ד ות"ד מניהו ובביר שקבלו עדות על רחוק שלא
בפניו למאבתו אם דנים על פי חותו עדות אם לאו

ועל זה הכיח לנו מ"ם מהר"ח בחסקין כמה שהשוה
דעת הרח"ם להרי"ף דקבלת עדות יחיד הרח"ם היינו כשאינם
דבעי ג' דנמירי ועוד דהחיל דהרח"ם היינו כשאינם
בעיר אבל כשהם בעיר יחיד להרי"ף דבעינן מומחין
ועוד דבדבר ערוה דלוי לחוש להרמ"ה דבעי ג' וג'
הכי הנ' כלם שייכים בכ"ד דהוי קבלת עדות ובעי
מומחים וליתנהו דלא נמירי כלל מדקבלו שלח בפני
בעל דין והוא בעיר היה וזהו הטי' הב' בדברי הרב
יבא השלישי שהוא דבר ערוה דקבלת עדות הלו אם
אמת הדבר כמו שהעידו העדים לפני הדיינים וכו'
הרי אותה אשה לאסורה לבעלה וכו' ואגם דבמחלוקת
היא שנויה יכול רחו' לומר קים לי כהרמ"ה והרי"ף
דבעי ג' דנמירי ובבר בחבתי לעיל כי כח האות
והמופת דל"ג מדקבלו עדות שלח בפני בעל דין בעודו
בעיר וכו' שלח דבר' הדברים דאותם הדיינים היכם
יודעים בעוד קבלת עדות וכו' ומ"ג בדבר הנוגע
לערוה דאם אמת הדבר נעשתה התועבה הלזאת
ח"ו הרי יש בבניהם של אלה וזו אלה ממזרות יע"ש
ולכולי עלמא אין דיינים דין וכו' עכ"ל ועבד"כ .
אגב מחבקר מדברי דעובדת דכ"ד הוי בערות נשים
דהייט עדי טומאה וכיצור ולאסור אשה על בעלה
ולא פתיך בהדיא דדרך דממונא בלל ואם כן הדבר
הקשה אין תפס במושלם סב' מהר"ח בחסקין להקל
כב"ד לבטולי הלי קבלת עדות דאר נמיר מיהא היכא
ביבייהו ולדוב ככל הפוסקים הניחנים למעלה אף
להרי"ף קני ליה בדעבד כאר נמיר וכמ"ש שלח ועוד שלח
אם לשיטת הרחשו'הרמב"ן והרשב"ץ ודעמייהו דסבירא
להו דערות נשים יאנה בב"ד הדיוטות ולא נמירי ובפרט
להחמיר וכמ"ש מהרח"ש בסי' י"ט והכיאו הוא שם
וכסי' שלאחריו דנקטינן כהרשב"א ודעמיה להחמיר
ואף אם נאמר דהבב לעשותה חוזל למ"ש בח"ה ב"ח
דבישבו על מנת לדון אחתי בעינן לפחות אר נמיר
אפילו להרמב"ן ולהרשב"א וכמש"ל דאה הא לשאחבת
בב"ד הנ' נמי אר נמיר וכנ"ל ועוד לא ידענא אין
יאמר רחו' קים לי כמלאת דאסורא לדבבת במלאת
דאסורא נקטינן להחמיר וכמ"ש הרב בנה"ג ומ"ש
דבל החות והמופת דלא נמירי מדקבלו שלא בפני
בעל דין גם זה בבר הבא יסוג הרב מהרח"ש בסי'
י"ט על מהרם"ב שבתב הבי והטינו דמהא אין ראיה
דלא נמירי כיון דהרשאונים ס"ל דבל עניבי אישות
מקבלים שלא בפני בעל דין ומאחר דהוא הבית להלי
תשו' דסי' י"ט ואם התריך הרחיב בבל זה אם בן
מה לו בי יוענק ואין לא אם לבו גם לואת והעלה להקל
בב"ד ואם דעתו דעת עליון לסבור בשיטת רוב הפו'
דס"ל דלאסור אשה על בעלה בעידי זנות וביונא בעי'
דריאה וחקירה לבולי עלמא ומינה דבעינן נמי תלתה
דנמירי ובפני בעל דין הנה מינת ניחא לן דאשבחן
לבמה ובמה פוסקים דהבי סברי מרן ברס דף עקל
דהרב ז"ל בחותה תשיבה לא הזביר מזה בלל ובל בי
אם היה לו להתעסק ולמחת ולחת בזה להביא שיטת
הפוסקים הסוברים בן להודיענו בתה ובמוכות שלו
ולא לקמר בל בך במקום שחמרו להחריך וזאת ועוד תבבי
הרואה דהרב גופיה לא סבר הבי בהברת שהרי הניח

תשו' דלה"ע סי' ב"א הנו' ב"ד דהתם נמי לאסור אשה
על בעלה בעידי ביעור ולפי' הבי הסבים לדברי הרמב"ן
והרב נמקי יוסף דגם בזה לא בעינן דריאה וחקירה
ומיהא דסני לן בב"ד וב"מ הוא התם בפי' ע"ש ובבר
רחיתי להרב יד אהרן שם ע' סי' י"א הגב"י אות ז"ך
שעמד מתמיה על הרב על אותה דסי' ב"א שלא אשה
לרוב התחדונים שפסקו דבלאסור אשה ע"ב ב"ע מודו
דבעי דריאה וחקירה והניחו בתימה וכן רחיתי להרב
אשר שלמה בח"מ סי' ל' הגב"י אות ז' שגם הוא בפליג
לתמוה על הרב בבס שלמה בסי"ן בזה ורלה ליישב
דהחיל דסי"ן לא הוי לאסור אשה על בעלה דהתם
מיירי שבבר אתו הבעל שלא דעיבר עדות העדים הוי
להפסידה בתובתה ועל עסקי ממון הם בלים משום
הבי פסק דלא בעי דריאה וחקירה ושוב חזר בו מחי'
זה והניחו חלק יעשר"ב ושניהם לא נזברו מהחיל דסי'
ג' הנ' להבילה ולעורר עליה לאסבורי לן ניהלין והו
קשה במה שבתב עוד הרב לאותחי דל"ג מדקבלו שלא
בפני בעל דין והוא היה בעיר וזהו הטי' השני בדברי
הרב ע"ב גם זה דבריו קשים ממני דברלה שהבין
הוא דמה שבתב מהרח"ב לחלק בדעת הרח"ם בין בשהם
בעיר לאינם בעיר דקאי על הבעל דין זה ברלה ברור
מפשט לשונו בלאי בפק ואחמהה דדברי הרב מהרח"ב
הללו ברור מללו דקאי על העדים דוקא דבשאינם בעיר
העדים ואשתבת במקבלי עדות אר דנמיר בהא הוא
דסבי' ליה להרח"ם דאתני לן בחד דנמיר לבל בשהעדים
בעיר מודה הרח"ם להרי"ף דלא סמבינן על קבלת
עדות שלא על וכו' וכל זה פשוט וברור בדברי
הרב וכן בל הפוסקים הנ' שחי' בן בין בשהעדים
בעיר לאינם בעיר ע"ר החמור וכלם הביטו בן בדברי
מהרח"ב ודברי הרב ברס שלמה בפלאו ממני . ודע
דדברי הרמב"ן והרשב"א הניחנים למעל ה דבעדי נשים
גם בעדות ניטין וקידושין לא בעי דריאה וחקירה וכנו"ל
הביא דבריהם מרן מלבת בב"י אה"ע סי' י"ח ומ"ב
ובח"מ סי' ל' בבר"ה הביאם מעשה הריב"ש סי' רס"ו
וז"ל הרשב"א לעיבר הדין ב"ל הלבה למעשה בך ב"ל
בחמת דעדי קידושין אין צריך דריאה וחקי רה דהשתא
לאו לדיני נפשות בל מסהדי וכו' וכולהו סוגיות מעש'
דלא בעי דריאה וחקירה בעידי קידושין וניטין ולפיבך
יאנה בב"ד הדיוטות וכו' וכן בתבו בל רבותי ומורי
הר"י גם מוריבו הרמב"ן וכו' שמע נו"ק ליתנהו ב דו"ח
דאף הם בר"מ דבדידהו נמי אינה מעשה נעילת דלת
וכו' עב"ל וכן בתב הריב"ש סי' רס"ו ח"ל גם דריאה
וחקירה צ"ן בנו"ק דהתם בר"מ לא בעי דריאה וחקירה
וכו' ומהאי טעמא נמי לא בעינן סמוכין וכו' עב"ל
ובבר הוכחנו לעיל דבל הפוסקים דאזלי בשיטת הרחשו'
הנ"ל סבדי מרן דיסבן בב"ד הדיוטות הייט הגם
דליבא ביניהו אפילו אר נמיר ובבל החמור ומדובר
והגם דמהריב"ל תפס להחמיר על פי תשו' הרשב"א
הנ' ולא להקל בחסר ירחה הרואה בתשו' רמ"א ב"ג
סי' ח"י יע"ש וכן בתב מהרם"ח בתשובה סי' ג'
שבתב שמלד הדיינים אין להקל אבן בתב הרשב"א
בתשו' וכו' ע"ש גם מהרם"ח סי' י"ט בתב בן וז"ל
ומ"ת למעשה נראה דבבל גוונא אין להקל מאחר

שרשיטו כתבו' הרשב"ץ דכעדות נשים אין מריך דריסה וחקירה וכו' והנס שקוכלה לפני הדיוטות ליח לן בה וכו' ומסיק דלפשר דמשום מימרת דלמא לים בתב הרשב"ץ כן להמיר וכיון שב"כ בהדיח נם מהריב"ל הכילה למעשה להמיר אין כידיטו להקל וכו' עד כאן תוך דבריו מכל שין מוכח דהרשב"ץ נופיה לא לימרה להקל שלא להמיר הנה רכיטו כנלע כתשובה ז' דכ"ד סוכב הולך על פסק הרב מהר"ח כלפקן כתשובה כי בלה כמהרש"ך ח"ג סיב"ה וגם לו נרפסה כתבו' מר בריה מהר"י כלפקן סיק"ך שהרב מהרח"ב פסיל לאותה קבלת עדות על עדי קטנה בעת קידושי דלמון מטעמא דהוו הדיוטות ולשר וקיים לקידושי דלמון ועל זה הסיב עליו הרב"ח שם דמה"ט אין לכטל קבלת עדות על פי מה שכתב הרשב"ץ כתשובה הנו' דעדות נשים יפנם בב"ד הדיוטות יעש"ב וכן כתב ולתה תחזק להרב מהריק"ש כתשובה ז"ך הנו' דנם הוא לזיל בשיטת הרב"ח ברוב ככל ד"ק כלשר ירלה המעיין וכן כתב רמ"ם נקו' דכעיגן דייני דכקיאי לענין קבלת עדות מכח שנות הבת למיאון ולפתוח חד דנמיר הן לחמת כי נמוקו עמו לענין ד"מ וכו' לחנם כעדות נשים ולח מניטו תשובה להרשב"ח וכו' וקיימוה וקבלוה הרח"ם ומהריב"ל לפילו לליכא כהו חד דנמיר וכו' ושם כן כי לחריגן דלא כקיאי כה' עדות ושם הדיוטים ודיקים ממש שכן דלא כקיאי כה' עדות ושם הדיוטים ודיקים ממש יעשר"כ הרי דהרב"ח והריב"ש תפסו כמושלם להקל על פי תשובת רשב"ח הנו' לכטל קי' ח' מכח קבלת עדות של קטנות ושני נכיאים נתנכלו כקנטון ח' ברוב ד"ק כמלות שוטת ומלי דהחמירו כב"ד להעריכה נט מעלתם היטב מחמת שהמקדש דלמון הכיח עדיש שהיתה נדולה בעת קידושי ומחמת כמה ריעותי ופפיקי דלחשתכת כב"ד שמחמתם מוכרח להגריך נט לחומרת מנ' נם יחד כלשר ירלה המעיין כדבריהם והלחמת יורה דרכו דכבל דוכתח דליכא קבלת עדות של ב"ד הדיוטות מעגין קי' בין שם תהיה החשה על פי לותה קבלת עדות מקודשת לו לח תהיה מקודשת למלן דלזיל בשיטת הרשב"ח והרמב"ן דלח בעי בעדות נשים דריסה ודקירה מינה נפיק דלף על פי שקוכלה עדותן בב"ד הדיוטות נמורים ליח לן בה ותו לישנ יכולים לתו"ל דבבל ח"ו הוי חומרת דלתי לידי קולת היכא דפשטה ידה וקבלה קי' מלחר והוי ככל ענין לפרושי מלקורת וכמ"ש הרב"ח והריב"ש דבריס שו בפירושת לחמר וכיעו"ש והדבריס פשוטים · ודלתי להרב מהרלד"כ' דפ"ק' הנו' שכתב על קבלת עדות דב"ד דבמלה בהם חד דנמיר והעלה בזה דהויח פסק מקודשת בתו"ל ושוב העלה במה שלח עשו דריסה ודקירה לין לכטל הקי' מטעם זה דב"כ הריב"ש דלח בעיגן דריסה ודקירה ע"ש · והנה ממה שלח הסכימה דעתו דהוי ודלי מקודשת הנם דלח הוה בהו לותה דנמירי כפי דברי הריב"ש דבין דלח בעי דריסה ודקירה ה"ה דישנה בב"ד הדיוטות וכנו"ל מוכח דסבירא ליה למר דנם להריב"ש בדעת הריב"ש דהנם שכתב בפי' דישנה בב"ד הדיוטות היינו הסמוכים לח בעיגן לכל על כל פנים נמירי מיהח בעיגן וכין דלח לשתכח בהו לחח חד דנמיר החזיקה כפפק מקודשת וח"ה הוי כרלקה דעתיה דהרב מהריק"ש בפי' הנו' למימר הכי כלם ישב השוע כיע"ש וכן מוכח בדברי מהרילד"כ נופיה בפב"ג דלחר שהסכים דלין לבטל הקבלת עדות משום שלח עשו דריסה וחקירה על פי דברי הריב"ש הנו"ל כתב לחר כך וו"ל לכל מה שים טעם לבטל קבלת עדות זו מפני שלו הדיינים לח היו יודעים שלח הס ע"ה והכיה לנו מה שכתב הרח"ש בסם הרי"ף יע"ש ולתמהה דלחר שהסכים להריב"ש דלח בעי דריסה וחקירה והריב"ש נופיה כתב שם דישנם בב"ד הדיוטות כנו' ושם כן לין קורה להריב"ש בחרל ופליג עליה בחרל שלח ודלי מוכרחים לנו לומר דסבירא ליה למר דנם להריב"ש נמירי מיהה בעיגן וכמו שעלה על לב עהלה מהריק"ש לומר כן וכנו"ל · כרם לכתי לח הונח לי דמלחר שהוח הכיח שם תשובת מהריב"ל .דפי' ק"י להוכיח מינה דב"ד לח הוי ד"מ כיון שהיתה מעודכתו והרוחה ירלה למהריב"ל שם שהכיח תשובת הרשב"ח הנו'דעדות נשים לח בעי דריסה וחקירה וישנם בב"ד הדיוטות נמורים לפילו דלח נמלח כהם חד דנמיר כנוונת דב"ד וכמו שהוכיח כן בדעת מהריב"ל מהריק"ש שם שם כן מ"ל כי יוצק עוד לבטל לותה הקבלת עדות דב"ד מטעם דלח הוו נמירי וכפי דברי הרשב"ח ומהריב"ל הנו' עב"ז מהני קבלתם וקרינן כהו כיון שהניד וכו' ומדברי הרח"ש לין רלוה כלל דהרח"ש הסכים שם דסיכה דהחשה מכחשת בעיגן דו"ח שיכה רבולי עלמה ונם כ"ד הוי ד"מ ובעיגן וכיון דכעי דו"ח שיכה רבולי עלמה בעיגן דייני דכקיאי יעשר"כ כרם הרב לח"ר נופיה כתבו' דפי' ק"ך הנו"ל חלק על הרח"ש במלי דכתב דהיכא דלשם מכחישתו כעי' דו"ח מכח דברי הריב"ש כיעו"ש לם כן כב"ד דפי' כ"נ דכבר הסכים דכעי"ן לא בעיגן דו"ח ונם כ"ד לא הוי ד"מ לם כן לפלי הסכים לבטל הקב"ע מכח דלא הוו נמירי והנס דכנדון הר' דקב"נ לם יכא לקיים הקב"ע הנס דלא נמירי יכא להקל כב"ד משום הני לעני דנריעי דלשתכח כהו שיהיו דברי המק' לל העדים ולא לה וכבר הסכים הוא לעיל מזה דמשום ס"ע לא מהני הני קי' ע"ש הנה עם כל זה מה בכך הלא נם הרח"ש בפסק הנו' בעובדא דעזיזא פעדה בלא נעו בלל מכח דברי הרי"ף והרמ"ה כמו שירלה הרואה וב"כ לעיל דלין לחלק בין להקל בין להחמיר כנו"ל ועוד דלפילו לם יקיים לותה הב"ע דב"ד ולא יפסלנה מטעמא דלא הוו דייני בקיאי עם כל זה לא יכא להקל בב"ד מטעם זה דבבר נפק דק ולשכח תרתי לריעו'לחרינו דמבטלי לותה הקבלת עדות דב"ד כיעו"ש ושם כן לא היה לו לבטלה מע' הל' הנו' ושם ניחמר דס"ל כמ"ש הרח"ש בהניח דח"ה סי' נ"ש דהנם דבע"ן לא בעי' דו"ח ומינה דישנה בב"ד הדיוטות עם כל זה לכתי בב"ד חד דנמיר וכמ"ש לעיל הוה ניחא דבב"ד דפי' כ"נ לא לשכח בהו לפילו חד דנמיר בלל דממ"ש בתבו' דפי' ק"ך הנו' לא מוכח הכי וכמדובר ובלתו הכי כבר כתבנו דלמהריב"ל וכל הכחים לחריו הנו"ל כולהו ס"ל דבפי תבו' הרשב"ח דלא בעיגן דו"ח וישנה בב"ד הדיוטות היינו הדיוטות ממש ולא בעיגן בהו לפילו חד דנמיר

כלל ונם כבר כתבנו דנם הרב כרם שלמה לאחר המתקבץ
יורה לזה בכל אשר כתבנו והכריחנו למעלה וכבר הקדים
הרב מהריק"ם להוכיח זה כיע"ש שדברי הרב מהרא"ב
בשתי תשובות הללו מריכים לעלי תלמוד · לית שיהיה
המורם מכל התמיר דלפי דברי הרמב"ן והרשב"ץ
והריב"ש והחריטם כל יפרי לב נדולי הפוסקים הדחצו'
והחתרונים דקיימי בשטחייהו הדין יולא דכיון דלא
בעו בעדות נשים דריפה והקירה ישנם בב"ד הדיוטות
נמורים ותו ליכם יכולים לחזור ולהניד ולפילו לם
נאמר דשברת מהרא"ב והרב כרם שלמה כין לם"ד
כין למסקנת הש דשקבת בנ"ד תרי לו חד מנו תלת
דנמירי ושבירי ונם לש כוונו רק לכבל עדות ולעלוה
למ"ן ככתוב בדבריהם בקבלת עדות נופיה ולם כן
נמלא לפי כל הלוות"ד דקבלת עדות רב"ד תרי היל שריר'
וקיימת יתי היל כל תמונו וקרינן בהו כיון שהניד שוב
ליכו חוזר ומניד וכמדובר · למנם לכתי פש נבן להבין
לתרי כיכה דב"ו שכתבנו הוה שיבה דהרחשונים הנו"ל
ולכל דקיימי בשטחייהו דלת בעיבן דריפה והקירה בעדות
נשים הש בנו"ק דלר"מ מדמינן להו ולמטו"ל לחו"ר בט'
דכיון דלת בעיבן דריפה והקירה מיכה נפיק דיפה
בב"ד הדיוטות נמורים ולינם יכולים לחזור ולהניד
וכמדובר · וכבן ל"יכים לשו למען דעת לי להכתת
הכי דעדות נו"ק לה בעיבן דריפה והקירה לם
נלהו והכה לחת דהרב רב"ל בתשו' סי' ז' לאחר הביאו
מ"ם מהריב"ל בשם הרשב"ה דבעדות נשים לין לריך
דריפה והקירה וכו' כתב ו"ל שבן הקיבוו כל הפוס'
דעדות נשים לינה לריכה דריפה והקירה בין בנו"ק
וכן כתב הרב המחירי בסוף יבמות שבל ענייני נו"ק לין
לריך דריפה והקירה ויעבן בב"ד הדיוטות וכו' ע"ש
מבואר יולא מד"ק הללו שהסכימו כל הפוסקים דבעדות
נשים לה בעינן דריפה והקירה מכל מקום עיניש
הרולות דהרב"ה תכריה לנזוזיה בתשו' סי' ד' דשם
הביא פלוגתת דרבותת כזה הכבי כתב שם ו"ל ומשה
שלא נתקירה עדותם וכו' ליכרך דפליגי בה רבותת
דליבא מ"ד שלא בפ' שלא בעדים שבאים לפזיהה שמת
וכו' אבל הבאים לאחרים ר"ל שמעידין שנתקבלה אפי'
לרבנן בעי דריפה והקירה וכו' ודקה הרב המחירי שב'
זו וכו' עב"ל הש קתן שבתב בתן דהוי פלוגתת דרבותת
בל בתר ליפבת מת"ם בפי' ו' וכבר עמד על שתירת
דברין הרב מ"ן בת"ב סי' ע"ד ע"ש והחמת יורה דרבו
רחוי' דמתלוקת עלמה היל זו בעבין דריפה והקירה
אי בעבין בעדות נשים מערבה מיל מערבה בלאחר
רמוז מרן בב"י ח"מ סי' ל' וכברך הבית שם ובלה"ע
סי' י"ל ומ"ב ומ"ו כיבו"ם ומתי הסכבים מרן בת"מ
סי' ל' דבעדות קידושין דאחוקה דלית לה בתוכה דבעיל
דריפה והקירה בבר חזר בו בברך הבית שם לאחר רלותו
דברי הריב"ם ובלה"ע סי' י"ל הבית תשובת הרשב"ל
הנו' דנם באחוקה דלית לה בתוכה אינה ב"ד ושפי
דמיא לרי"ן וכן בסי' מ"ו ע"ם וכן הסכים מרן נופיה
בלאחר לה"ע סי' ב' דנם בערי קידושין לת בעי דריפה
והקירה כי אם בדיבי ממוכות דוקא ע"ם והבית דברי
הבנה"ג ח"מ סי' ל' הנהב"י אות ב' ע"ש וכן פסק
מור"ם בש"ע לה"ע סימ"ב ס"ד ע"ש וכבר עמדו האח'

בסחירת דברי מרן הש' כמו שהרלה להרמ"ן מלך ב'
סי"ם וכשאר לחרונים לת שנו התסף נם רלוחי ונחון
ש לבי בל דברי הפוסקים הם המרכרים בענין זה זה
תומר בכה וכו' לאשר לפנם ולאשר קבנם הרב החבי"ב
בכנה"נ לה"ע סי' י"ל הנב"י ובסי' מ"ב ובח"מ סי' ל'
וכיד לחרן לה"ע ובחתק שלמה מ"מ סי' ל' הנב"י
אות נ' כתב כן ח"ל בענין עדי קדושין לם לריכים
דריפה והקירה הוא מלוקת נדול בפפרי הפוסקים
וכו' וע"ש ויותר מהמה מרבני החחרונים שם נקבלו
דיוק ונדול הדור הרב תנת דבי תליתו רבת חוטת
עלל במים לדיריס בענין זה ולת הביח פנה ווייח לת
היתה קריה לאשר שנבה ממנו כאשר ירלה הרולה ונם
הוא העלה הדבר בפלונתת דרבותת כיע"ש והנה
מקום לתי לעמת ולתת בדבריס הנלמרים בחמת ולירחת
לחריכות ולאחבת הקנור נאנבתי כי בחרתי פה לבת
לאחר הקולריס ללקט בלומרים מה שנוע לע"ד ותו לת
מידי · והן לאמת שנרלה ברור לענין בל חוזה בדברי
הפוסקים הנו' לעניל שרבו הפוסקים דלת מנרכי
דו"ח בעדות נשים בבל ענייני לישות על בת הפוסקים
דבעיבן דריפה והקירה בעדות נשים וכמ"ש הרב מ"ן
בסע"ד הנו"ל וכן בתבו רוב הבוסקים הנו"ל ברם בבר
בתב מרן בתשו' לה"ע סי' ד' לאחר הביאו מחלו' הפוס'
הנו"ל דמי יקל לשבו בלאור עדות החמורה דמנרכי
דריפה והקירה בתו בדי"ן יע"ם ושם בן ליפה
מי הוא זה ושוזה הוא לאשר יערב ש לבו לסמוך על בת
הסבריס דאין לריך דריפה והקירה בעדי קי' ושמעו"ל
שם קובלה בהדיוטות מבני שאוב ליט יבול לחזור ולהניד
ויסתך על זה להקל נגד בל בך רבותת המחמיריס
ומנרכי דריפה והקירה וכיון דבעי דריפה והקירה הוא
הדין דבעו דייני דבקיאי בקבלת עדות וכל שהיה בלא
דריפה והקירה ובלי דייני דבקיאי ליט בלום וחוזר ומניד
וכבר הורם זקן הרב הכנסת בלה"ע סימ"ב הנב"י
אות ן' וז"ל ולי נרלה דשם מם שבתבו להלריך בעדי
נשין וקי' דריפה והקירה להמזיקה בספק מקודשת
חיישינן לדברי האומרים שאין לריך דריפה והקירה ושם
הוא שבבואל שלא מקדו ודדשו העדי' אין לחוש לקי' חייש'
לדברי האומר שאין דריפה והקירה בדיני נ"ק וכו' עב"ל
יע"ם וכן כתב הרב דבר משה לה"ע סיו"ך דלעניין
מעשה רחוי להחמיר כפי הנושת ע"ם וכן כתב הרב
תנת דבי שיהו בסוף דב"ק ע"ש שם בן טבין ונדון בהלי
בבלת עדות דב"ד שם נניח במוכח שנעשית בביח דין
הדיוטות ושלא בדריפה והקירה מדבר ברור לשיטת
הסוברים דבעדות נשין וקי' בעיבן בהו דריפה והקירה
ולדידהו הל בהל תליל דבין דבעי דריפה והקירה הוא
הדין דלריבי דייבי דבקיאי וכל שלא היה בן ליהו בלוש
ושם בן מי יקל רשם נבדם להקל בעדות החמורה הל
ודאי בל בי הל לחמרי דהאי בבלת עדות לת חזיבה
ושבר הזה יוכל לחזור ולהניד ולריך שתקובל עדותו
בדריפה והקירה ובפני דייבי דבקיאי ובלחור ומזהר
ליבריל דבהאי בבלת עדות דב"ד ממה שנתקבלה בב"ד
הדיוטות נטלים לתנתו מזה דב"ב והבלתו לעיל מבריח
רוכלת דרבותת דסברי מרבן דלרשת סרי"ף בדיעבד
מני ליה בחד דנמיר עוד בתבנו סברית רוכלת דרבותת
בשהעדים

כשהעדים חיכם בעיר לנחנו סומכים ודיכם על פי
הקבלת עדות לפילו שנעשת כנ' הדיוטות נמורים עור
כתבנו סברת רוב הפוסקים דסבירא להו לדעת הרי"ף
דנם בקבלת עדות סני ליה כחד דנמיר וכל שכן היכא
דליכא תרי מנייהו דנמירי וכנ"ד הא ליכא תד ותרי
מנו תלת דנמירי עוד נרשנו סברת הרב כרם שלמה
ושיעטהו מהשכת מהריט"ו דכל היכא דהמקבלי עדות
לא נחתי לדיכא רק לקבל עדות ולשלחה לפני מורה דלא
בעיכן בהו נמירי כלל וכל שאר כתבנו למעלה ואחר
כל שה נלרף סברת רוכת הדכותא דלא בעיכן דריסה
ותקירה כע"כ ומ"ש יש"ה כנ"ד הדיוטות ממש ותו
לימם יכולים לחו"ל וכל החמור ומחוכר · הרחק לדעת
ע"א כו"ך מדיים ומדי מדיים ופסק פסיקא שאר רשוי
והנון לסמוך עליהם להקל כשופי ולשאר ולקיים קבלת
עדות דנ"ד וכל מן דין ומן דין סמוכו לנא ואין כאן
כית מיחום כלל שיכא דכולי עלמא והדכריס פשוטים
וכרורים · עוד זאת היתה יתירה כנ"ד דז"ש דהא
דכעיכן דייני בקיאי לקבלת עדות דמתלת תלי כמתלו'
הפוסקים לי בעיכן דריסה ותקירה כע"ן לו לחו וכמו
שכתבתי למעלה כעת לנכי הרואה הדכר כרור דלחו
הא כהא תלית ולפילו לפיעת הסוכרים דבבל עדות
כשים בעיכן דריסה ותקירה כרי"ן לולי ומודו דעם כל
זה יש"ה כנ"ד הדיוטות ועד כאן לא פליני שלא כדריסה
ותקירה דוקא לי בעיכן בבל ע"ן אם לחו וכמו שרלינו
הדכר מפורש יולא מפי קדוש הרמב"ן כתי' שלהי יבמות
שכתב וז"ל ונוא הדין לכל דיני נפשות וקידושין שאין
צריך דריסה ותקירה ויש"ה כנ"ד הדיוטות משום הלי
טעמא כדי שלא תפעול דלא וכו' ומיהו משמע דלר"ט
דכעי דריסה ותקירה כיון דקא שריכן לשת אים
לעלמא לפילו מומחין כמי כעיכן והא דמע' לניני
ודייכין כע"מ משום דקי"ל כמ"ד אין כודקין ג"כ
קו"ג שכיחי ועבדיכן שליחותייהו עדות כ"ם לר"ט עכ"ל
וכמו כן רלינו להרב המגיד' בשלהי יבמות שכתב כן
וז"ל ודב"ע כין ע"מ כין כל דיני ניטין וקידושין ישנן
בב"ד הדיוטות ובדריסה ותקירה הא שנח' משום דלפ'
מה שאין כן כמומחין דל"ת וכו' עב"ל וכן תמה להריב"ם
בפ' דם"ו שכתב דלפי ר"ט ור"ע דפליני בע"מ דבעו
דריסה ותקירה מודו נבי ניטין וקידושין דלא בעי משום
כ"ד כי היכי דלא בעיכן מומחין מהאי טעמא וכן כתב
הרשב"ם עב"ל והנם דכתב הכי הדר ביה הריב"ם
וכתב דאף אם נאמר דבי היכי דפליני בע"מ הכא נמי
פליני בשדי ניטין וקידושין הא קי"ל כתנא קמא דאין
כודקין ע"ן בדריסה ותקירה וכו' עב"ל הכא נראה
ברור מדברי קדשו הללו דלא הדר ביה שלא לנם דריסה
ותקירה שכתב למ"ש דבשדות ניטין וקידושין כולי עלמא
מודו דלא בעיכן דריסה ותקירה כהא חזר לנדר ולומר
דלפי מה"ל דנם כהא פליני אמנם למאי דלא בעיכן
מומחין לכולי עלמא וכמ"ש קושטא קאי נם למסקנא
וזה ברור · הרי לפנינו מבואר יולא מתורתם של רשוכים
דהא דעדות ניטין וקידושין דסני לן בב"ד סדיוטות
לימנה תלויה במח' התנאים לי בעיכן בע"ן דריסה
ותקירה אם לחו דאף לר"ע ולר"ט ולכל דפסקי כוותייהו
וכעו דריסה ותקירה בע"ן לחלי ומודו דיש"ה כביה דין



הדיוטות וכבל לשר כתבנו וכן כתבנו לעיל דברי
מהריק"ש שכתשובה סי' ז' שהכריח דלא תידוק מדברי
הרמב"ן והריב"ש דמומחין לא בעיכן לכל על כל פנים
דייני בקיאי ונמירי בעיכן דלא היא שלא לדברין ז"ל
סדיוטות ממש קאמר וכמש"ל וכבר כתבנו נם כן
שכן מוסכם מכל דברי הפוסקים זולת הרב מהרא"ב
דלא ירדנו לסו"ד וכמש"ל ועל כל פנים כן הכי וכן
הכי הלי קבלת עדות דב"ד הכי היא שריכה וקיימת
שיכא דכולי עלמא דמשום ב"ד הדיוטות אין לחוש כלל
כפי כל האדרים הנ"ל וכל שהוא עיקר דהא לשתכח
בב"ד תרי לו חד מנו תלת דנמיר וקביר ופשיר חויא
הך קבלת עדות דב"ד ועליה אנו קומכים לדון על פיה
והבר הזה עליו נאמר כיון שהניד שוב אינו חוזר ומניד
וכאמור ומדובר · אמנם מה שענה כיום שידובר בנו
מחלוקת הפוסקים הנ' עלמה הי בעיכן בעדות קידושין
דריסה ותקירה אם לאו וב"כ דלהחמיר חיישינן לשיטת
הסוברים דבעיכן דריסה ותקירה הנם דרבו החולקים
עליהם דלא מצרכי דריסה ותקירה ואם כן כל זמן שלא
נתקירה עדותו של העד הזה שנתקבלה עדותו לפני ב"ד
יכו' לחזור ולהניד דבחזן לב"ד דמי וכמו שכתב הטור
ומרן בח"מ סי"ט והוא מוסכם מכל הפוס' כיעו"ש
אם כן נם כב"ד הנם שכתוב בקבלת עדות דב"ד אחר
החיוט והנזום ואחר הדריסה ותקירה וכו' דמיהא
מדבריהם דשמו דריסה ותקירה כדבעי עם כל זה אין
שהדי דלא שמו דריסה ותקירה הסברתית והרחוק
כרי"ן כיון שלא הורגלו בכך וכמו שכתב מרן בתשובות
הם"ע סי' ד' וז"ל ולפי זה בב"ד כיון דמסתמא לא היה
בשדות דריסה ותקירה כמו כדי"ב שלא נהגו בכך
עב"ל הרי דהנם דבב"ד היה כתוב בשטרי אחר הדריסה
ותקירה דבה"ג שמשו על העדים לפילו הכי סבירא ליה
למרן דמסתמא לא היה דריסה ותקירה כרי"ן דלא נהגו
בכך חוץ הבא בנב"ד הכי הוי והנם דבקבלת עדות
דב"ד הוכירו כפי' בדברי הער חיוב חודש וחיוב יום
בחודש וחיוב יום בשבוע וכבר כתב הר"ן בשם הרו"ה
כפ' היו כודקים דאם הוכיר החודש דאו אין לריך לומר
בחיוב שנה בחיוב שבוע וכו' דלא הלריכו לפרש כל שו
החקירות שלא בשאמר לומן מרוכה וכו' כיע"ש וגם
בחיוב מקום נמי הוזכר בדברי הער בכתוב בקבלת
עדות הלזו דב"ד וחיבו מסר מהחקירה זולת בחיוב שנה
ומדברי הרו"ה הנ' ומדברי הריב"ש סירם"ו מוכח להדיא
דנם בחיוב שנה מעכבה וכן הדין וכפרט דרבו בחו'
על הרו"ה בהא והא בחנו לרמותם לדין ממש הני ז'
חקירות הוו לעכובה אף על נב דיאמרו הבדים אמש
הרנו מריבים הם להשיב על הז' חקירות כלם הנ"ל וכמו
שהר"ן שם דחה דבריו נם מהרמב"ם מתבאר להדיא
דלא כהרו"ה וכמ"ש הר"ן וכאשר האריך הרב"ח בתשו'
סי' ה' להוכיח דהוו לעכובה כאשר יעוין שם בלורך
אם כן הדרן לקמייתא דכיון דכב"ד לא נתקר ונדרש
הער הזה כו' תקי' כדבעי וכדאמרי כדי"ן לפי זה בחנו
למחלוקת הראשונים הנ' אי בעינן בעדי קידושין
דריסה ותקירה אם לאו וכ"ב דבבל כי הא יש לחוש לשי'
הסוברים דבעיכן דריסה ותקירה והא ליכא ולשטחייהו
כל עוד שלא נתק' עדות הער הזה יכול לחו"ל ולקוטם"ד ·

כרס אחרי הרחות והעיון היטב בדברי הפוסקים הנז'
הם המדברים בענין זה נר' כחור דכבל כי הם דכ"ד
כ"ע אזלי ומודו דלא בעינן דריסה ותקירה דהנה
אמת לאחד הרואה בכל דברי הפוסקים המלריכים דרי'
ותקירה בערות קדושין הוא הדבר בחופן שהעדים מעני'
שנתק' פ' לפ' וכתו לאסרה על כל העולם כהא הוא
דתברי מרנן דכל כי הא דמי טעי לרי"ן ותלריכו כהו
דו"ח כרי"ן ממש · אמנם אם הער הזה מעיד דתדרכה
לא נתק' פ' כנוונא דכ"ד שהעיד הער הזה שנתקבלה
ערותו הנו' שורקה הקי' מידה ולא קבלתה כלל כמ"ש
בקבלת ערות הנו' הנה כזה הערות שלו הרי הוא כח
להחזיקה להיתרא הא' ולחוקתה הא' כדמעיקרא בחוקת
פטיה וכחוקת היתר עומדת ולא כח לאוסרה על כל
העולם הא ודאי דכל כי הא נוונא דכ"ד כולי עלמא
מודו דלא בעינן כהו דריסה ותקירה ועצמן רבה
איכא לאחלוני כיוייהו דהנה לעיקרא דדינא טעמי'
דדבקן אפו' הנו' דס"ל דגם בערות קי' בעו דו"ח כבר
תקרוה שריפ לעמוד על עיקר טעמם וסברתם הלזו
דמה דמות יערכו ע"ק לרי"ל דכשלמת בערות אשה
דס"ל לרב"ע ולר"ט רבעו דו"ח תשם היינו טעמא
משום דס"ל דכיון דקא שייכן אשת איש לעלמא לרי"ן
דמיין ובדאמרינן בש"ס התם שלהי יבמות ולפי טעם
זה יולא לנו דגם בערות נטען שייך היא טעמא דשרו
ח"ל לעלמא ובדין הוא דליבעי דריסה ותקירה כרי"ן
אמנם בערות קידושין דמעיקרא בחוקת פנויה היתה
ודאתא אם תחויקנה למקורשת מהי ובדין הוא דלא
ליבעי דריסה ותקירה כיון דלא היתה מעיקרא ח"ל
ועכשיו הנו מתוירים הואתה בעידי מיתה ונטען ח"כ מה
ידמרו לרי"ן להכריכו דו"ח אשר מכח זה ובעבור זה
ס"ל לרוב בכל הפוסקים דבערות קידושין אף אם מעידין
שנתקבלה אמנם בלריכים דריסה ותקירה וכמ"ש הרשב"ח
בתשו' הביאה מרן אה"ע סי' י"ח ע"ש אמנם לעיטת
הסוברים דגם בעידי קי' בעינן בהו דריסה ותקירה
עיקר הטעם הוא הוכרחו לו' דה"ע דדמו לרי"ן הוא
משום דעיקר ערות הקי' שמעידים שנתק' פ' לפ' ע"י
ערותם זו אנן מחזקינן לה כח"ת ואוסרים אותה על
כל העולם מעתה אפשר לבא לרי"ן אם תזדקק לאחר
אח"ך וכמ"ש גם זה הרשב"ח בתשו' כי בחה בב"י
אה"ע סי' מ"ו יע"ש הנה נמלא דעיקר טעמייהו של
כת הסוברים דגם בעידי קי' בעינן דריסה ותקירה משום
דעל כי ערות העדים שמעידים שנתקדשה בהו לאסרה
על כל העולם מכחן ולהבא אחד עליה אחד כך כמיתה
והוי לרי"ן ממש ואמטו"ל לאמור בם רבנן לאסרויהו
דדריסה ותקירה כרי"ן כרס כל ערות העדים בענין
קדושין כל עלמם לא כאו אלא לדרכה להעמידה
בחזקתה הראשונה ולהתירה לבולי עלמא בערותם
שלא נתקבלה מחמת שלא נתרלית בקדושיה והביאתם
מידה מהיכא תיתי לן ומנין לנו לאסרוכי בהו דריסה
ותקירה הא פשיטא לן דלא דמי לרי"ן כלל ואפילו
כשמ עידים שנתק' שבאו לאסור אותה על כל העולם
דמה נדחקו הם'ברים הרבעו דו"ח ליתן טעם בעיקר ומש
אמרו דמשום דעל ידי ערותם החזיקוה כח"ת ומשום
חשש דחוקה שמא תזדקק לאחר אחד כך הוי כרי"ן

והשתא יודע דרכו דטפי דמיוח לר"מ וכמ"ש הרשב"ח
בכ' תשו' הנו' וביתר דברי הט' לך נח רחה כרס כל כי
הני נוונא דכ"ד דשברת טותת והשכל מחייב דל"כ
דריסה ותקירה מאחר דאין לדמותו לרי"ן כלל לא מינה
ולא מקמתה ולא רחיתי בכל דברי הפוסקים הנו' גם
בכל ערות כה"ג דכ"ד להלריך בהו דריסה ותקי' והחכם
עיניו יחזו בכל דבריהם ונדונותיהם הוי בעדים שמעי'
שפ' קידם אח פ' וכמ"ש בהא הוא דפליגי רבנן אי
בעי דריסה ותקירה אם לאו חה אומר בכה וזה אומר
בכה ואין בידנו להכריע בפרט בחקור ערוה וכמרובר ·
כרס בערות בה"ג דכ"ד הנם דנימת דלא חלו בה יריס
כדריסה ותקירה בלל ודי היא שרו"ק וקרינן על האמ
הנו' כיון שהגיד וכו' וכמובן שוב רחיתי הדבר מפורש
יולא בכל מ"ם מפ"ק הנזון משאת בניתין סי' כ"ו
דבתחילה הוה ס"ל דדייני גו"ק דמו לרי"ן ושוב כתב
דאי אפשר לו' כן שא אירבה ע"כ דמו לר"מ דוקא
ובכריתא זה מדקי"ל כרב"ע דאין בודקים ערות אשה
כדריסה ותקירה דבר"מ דמי וכרפשקו הרי"ף וכו'
והביא דברי רש"י שכ' דלאו בערות אשה לחוד פליגי
שא ה"ה בכל ערות גו"ק פליגי ובכולהו ס"ל לרע"ק
דהלכתא כוותיה וכמו שכ' הריב"ם סי' קנ"ג לענ"ד
דהסמ"ג והגה"מ כתבו בשם ר"ת דלאסור אשה
על בעלה בעינן דריסה ותקירה נראה דוקא לאסור
האשה הוא דבעי דריסה ותקירה אם משום עינון שהרבה
אשו מבמיס לעינון האשה או משום שרמו
לר"מ שהרי האשה מבחנת העדים כגון ערי
עומאה או ערי קי' דמסתמא האשה מבחנת העדים
ועותחת דשקר הם מעידים וכו' ולפי חיישינן לר"מ וכו'
ובעי דריסה ותקי' וכו' אבל בשאר ערות נטען וקדושין
מודה ר"ת דלא בעינן דו"ח בר"ע דקיימ"ל כ יחניה
וכו' והנכון כמ"ש דגם ר"ת לא בעי דק נבי לאסור
אשה על בעלה בע"ט או בעידי קי' שאוסרים אותה
על כל העולם אבל בשאר ערות נטען וקידושין לא בעי'
דריסה ותקירה וכן רחיתי כתבו' מורי רש"ל סי' ל"ג
וכש' שהיית יוסף סי' ע"ו שכתב דלאסור אשה על
בעלה בעינן דריסה ותקירה ולא להתירה וכו' עכ"ל
יעשר"כ הרי מבואר יוסף מדברי הרב הנו' שכתב
בפירוש דלפי' לר"ת ודעמיה דס"ל דבערות נשים בעי
דריסה ותקירה היינו בע"ט או בעידי קי' שבאים לאסור
אותה על כל העולם כמ"ש התרדכי בשם ר"י בהא הוא
דס"ל דבעו דו"ח אבל בשאר ערות נטען וקי' שבאים
להתירה בהא לא ר"ת ור"י ודעמייהו אזלי ומודו דלא
בעי' כאו דו"ח כלל ולרי"ת מדמינן להו וכמו שהתאר
בדברי הרב הנז' בביאור נמור ובברור שהין לתריו
הרהור והן הם דבריהם הנאמרים בשמת אשר דברו
ואשר הוכתו מה למעלה ובשמיר ומדובר · חיברית
דזוהי קשה בדברי הרב מ"כ הנז"ל שאלה דברי בתילני
דברבי וכתב שבן ראה למהרש"ל ושאריית יוסף בסי'
הנז' שכ' הכי הדוקא לאסור אשה ע"כ הוא דבעי' דו"ח
ולא להתירה דאחר פרוחה בדברי הנאונים הנז' במקומן
את מקורם הערה בעיניו ירחה דלא כתבו כן הם ז"ל
הלא כם שרתם שביר נזרתם הוא הדבר המתבאר בדב"ק
שאתה מבמתם ובדוחב מביאתם ולו לעקור הגדר

מעיקרו דלעיקרא דדינא מהי דלא הסכימו רז"ל לדיוסא
ותקירה הוה רוקא כעדות לאסה שמת כעלה ותו לא
מדי וכדסכר לה מר מקדימ"ט כסתי תשובות דסל"ח
ופימ"ג הכו"ל והייט טעמא דלאסכמן דהקלו כה להחמין
עדות לאסה ועד מפי עד וכיוצא בזה משום עגונה
הוה הדין והוה הטעם נמי דלא כעינן דדיוסא ותקירה
מהני טעמא לאמנם לאסור לאסה על כעלה והיה הדין
לכל שאר עדות לאסה כדין הוה דכעינן דדיוסא ותקירה
ולדבתם אין מי שמולק על זה והנה אני הגאונים הנו'
שסם רש"ל ושע"י אני נכיאים נתנכאו בסנגון ק' ונשאו
על נרון לאחד שסוא ב"ד הוי כעדי זנות בלתי דדיוסא
ותקירה ושניסם לדבר לאחד נתכוונו ותשובת הרב ש"י
תתימי עלה מני"ר והרב מור"ם עם שני רבנים לאחריס
וכבר הועתקה והיא לו בדפסה התשובה הנו' דכריס
כהויתה בקומתם וכלכיונס מוסיפים כסלבתה הלא היא
כתובה כתשו' מור"ם סי' י"ב יע"ש והדבר הנל"ע מ"ש
הרבנים הנו' נכיא בקטר ו"ל לכל לאסור לאסה על
כעלה כדי"ן דמיא דהא לחמרינן לעניו דדיוסא ותקירה
ק"ל כדי"ן דמיא ול"ד שא הוא הדין כל שאר עדות
לאסה דהא הרחשו' כתשו' הכיאו לעניו לאסור לאסה על
כעלה ואף על גב דהתום' שלהי יבמות כתבו דהל'
דע"ב לא כעניו דדיוסא ותקירה וכפ' הר"מ סוף ה"ג
הייטו משום עגונה דמשום עגונה הקלו תכמים כמ"ש
להחמין עדות לאסה שמניד לאסה שמת כעלה לכל
לאסור לאסה על כעלה כעי' דדיוסא ותקירה כתשובת
הרש"ש דלעיל וכ"כ הר"ן פ"ק דקנהדרין והג"מ
דחיטות וט' עכ"ל וכן תמצא למהרש"ל סי' ל"ג שם
בדרך הג' גם הו"ד בקונטרים לחרון שכתוב תשובות
מור"ם בקצר לחיין כרס כתשו' הנו' לאת תאוה דחויל
כשיטה זו ממש שא שכתב הענין כמלות שונות כאשר
יעשר"כ · הנה מתבאר מד"ק דהני לאלי דכרבי סרכין
תלתא הלא המה מור"ם ומהרש"ל ושע"י כי גבהו
דרכיהם מדרך הקי'הרב מ"כ ולא מתשבותיו מתשובותיהם
דלא דאי זה כראי זה ולא קרב זה ש זה כאשר נגלה
ומבואר לעין כל חוזק לאשר מחזה שדי יחזה כדבריהם
וכבן יגדל התימה על הרב מ"כ שכתב שכן דאה לעני
הרבנים הנו' שכתבו כדבריו שרוקא לאסור וכו' הוא
דכעניו דדיוסא ותקירה ולא להתירה דהן לחת שכתב
דכעדות לאסה שמת כעלה דוקא דמשום עגונה הקלו
כה דלא ליבעי דדיוסא ותקירה ושיינו כדי להתירה לעלמ'
לכל לאסור לאסה על כעלה כעניו דדיוסא ותקירה כרס
סברי מרנן דכעדות לאסה שמת כעלה דוקא הוא שהקלו
כה דלא כעי' דדיוסא ותקירה כדלאכמן דהקלו כה
מי נבי עדות לאסה וכהא הוא דפליגי תכלי כשלהי
יבמות וקי"ל דחין כודקים כעדי מיתה לחמנם כשאר
עדות נטו' וקידושי' והוא הדין כל שאר עדות לאסה דלא
שיך טעם זה סברת להו דכעניו כהו דדיוסא ותקירה
שיכא דכולי עלמא ושו לפי דברי הרב מ"כ שהסכים
לדברי הכ"י דפלוגתא דתכלי הוא בכל מיני עדות לאסה
ואף כשרי נטו' וקידושי' והוא הדין כל שאר עדות לאסה דלא
שיך טעם זה סברת להו דכעניו כהו דדיוסא ותקירה
ואין כודקים כשרי מיתה לחמנם כשאר
עדות נטו' וקידושי' והוא הדין כל שאר עדות לאסה דלא
שיך טעם זה סברת להו דכעניו כהו דדיוסא ותקירה
אף כשרי נטו' וקידושי' ובכולהו קיימא לן כר' עקיבא
ואין כודקים כדיוסא ותקירה שא דעיקר הדבר תלוי
כין שם העדות הוי לאוסרה על כעלה כעידי טומאה
או לאוסרה על כל העולם כעדות קידושי' בשא הוא



דסברת ליה לר"ת ולכל דקיימי כותיה דמדכרי דדיוסא
ותקירה מהני תרי טעמי שכתב הרב שם שכל כשהעדות
הוא להתירה לעלמא כין כנטין דסייטו שמעידים
שנתגרשה או כנוכח רב"ד דהר"כ וכין כקידושין דהייטו
שמעיד שלא נתקדשה או שכבי עדותו יולא לנו דלא
היתה כזה קד"ס וכחזקתה קיימא כהא כולי עלמא
מודו דלא כעניו דדיוסא ותקירה כלל ככל התמור
ומדוכר שם כן ליפה לין הרב השוב הדעות דכריו
לדבריהם והיו לאתריס כידו והנם רחוקים כרחוק מזרח
ממערב וכמוכן · תו ליכא לאתמוהי טוכא כדברי
מ"כ הנו"ל כשנותו לת טעמו למהי דכעי דדיוסא
ותקירה לאסור לאסה על כעלה שכן כתב וז"ל
אי משום עגון האסה שהרבה אשו מכמים לעגון האסה
ואי משום שדמו לדין מרומה וכו' ע"כ והנה טעמו
הדאשון שם הוא חוור טעם כעיקר למהי דכעי דדיוסא
ותקירה כלאסור האסה וכמו שכן מוכן מפשט לשוט
אתמהא טוכא דהנו' הוי כעתן טעם שלא לשכח דאחרכא
היא הטעתא דמשום עגונה הי"ל להקל כהו דלא ליבעי
דדיוסא ותקירה כדאשכחן בעדי מיתה דמשום עגונה
הקלו כה מכמים דלא ליבעי והנם דגלאה כרוב דכותיו
לומר דמשום עגון כי היכי דלא ליתסרו ע"כ ולריך
כהו דדיוסא ותקירה וכל כמה דלא הוה כהו דדיוסא
ותקירה כדבעי ליכם לאסרים וכמו שב' הרש"ם כאותה
תשובה דכלל מ"ו סי' ק' וכדין ר"י שהביא המרדכי
כריש פרק חר"מ ובב"ר מור"ם ורש"ל וש"י דמשום הלא
הוה כעדי זנות דב"ד דדיוסא ותקירה כדבעי' דהו לת
הדין דאין לאסור האסה על כעלה וכיע"ש נמלא דגם
כמהי דמרכינן דדיוסא ותקירה מיתך היא טעמא
דעגונה מכל מקום עיכו הרוחות להרמב"ם ותמריו
כל ישרי לב וסרב מור"ם ורש"ל וש"י שהביא לוכו נופיה
לא נתנו טעם זה דמשום עגונה שא למהי הלא מדכרי'
כהו דדיוסא ותקירה כעדות לאסה שמת כעלה וכאשר
ירלה הרוחה כדכרות קדשו ולוך הרב עשלו טעמו
וממנו למהי דכעניו כהו דדיוסא ותקירה ולא נמלא כן
ככל דכרי הפוסקים שנתעסקו כזה · עוד זאת ליתם
כטעמו השני של הרב דכיון דמסתמא האסה מכחשת
הויא ליה דין מרומה ואפילו כריני ממוטת כעי' דדיוסא
ותקירה דהן לחת שכן כתב הרש"ם כח"ל מכ"ד והביא
כידו לשון ר"י שהביא המרד' והוכיח כמיטור דכהכחשת
האסה הוי ד"מ עבד"כ והם הם דכרי הרב מ"כ כרס
הא קא חזינא רוכא דרכוותא דלא"לינו עליה דהרש"ם
כתא והרמ"ן כח"כ סי' ס' כתב עליו דלא נמלא כן
ככל ספרי הפוסקים ע"ש והרב לחם רב כסל"ך וכ"נ
ומהרי"ם סי' י"ע ומ"כ הוכיחו כמיטור מדברי הריב"ם
כסי' רס"ו דפליג על הרש"ם כוה והרב מ"כ דבר
עניו דאו להכיא תשו' דהריב"ם סי' קל"ג ותתמהו
דלא זכר אר היא תשובה דסי' רס"ו דמיכה מוכח
להדיא דפליג על טעמו ונמוקו דהכחשת האסה
דהתם לא לתשכים לריני מרומות והוכרח למנה טעמי
לתריני דמזה מוכח ככרור דלא קל"ה וכמ"ש וכן עלתה
הסכמת כל השום' דהריב"ם פליג על הרש"ם כזה וכן
תמלא לכנה"ג כל"ה ס"מ"כ הנב"י סק"ן שהביא פלוג'
דדכותא כזה ע"ש ועד תמן תמר הרוחה להרב ס'

שיהו רבה כרמ"ט שהאריך הרחיב לדחות דברי הרי"ף בזה והוכיח מהרשב"ץ נופיה כסי' תלף ר"ט שהביא מרן הבית יוסף בלח"ע סי' מ"ו דלמל"ה יעשר"ב נמצא כפי זה דברי הם"ב נרחיס תמוהים לעין כל רואה מכל מד הן הלא עמד טעמו נס לת"ת גם הב' הן מגד מה שהקשיב ממהרש"ל ופ"י שרשה שכן כתבו כרבריו ועיניהו הרואות שרחוקים דבריו מדברי וכמדו' ויליכת מלתת דעל שלשת הרואים הנלוזים הנ"ל ה"ה הרב מור"ם ומהרש"ל ושארית יוסף יגדל התימה עליהם שהניחו יתד התקועה ויסוד מוסד דמתי דתשלומו תנתי אם כודקים עיני נפש בדריסה ותקירה וקי"ל כמ"ד דתין כודקים הוא דוקא בעדות אשה אמת בעלה דהקלו בה חכמים משום עיגונא אבל לשאר עדות אשה כ"ע מודו דצריכים דריסה ותקירה וכמש"ל ובאמת דזוהי אשה דהיך ולמה נעשה מעלומי העין מדברי הרמב"ן והרשב"א והריב"א והר"ן והנמקי יוסף הנ"ל דכולהו הכי רכוותת קאמרי ק"ל דבכל מיני עדות אשה תשלומו תנתי בשלהי יבמות ולכן קי"ל כמ"ד דתין צריך דריסה ותקירה בכולהו והמה בחכמתם סתמו ועל דעתם הרמה ולא חשו להכניס כל הרחשונים וכודאי הנמור שילו הוא שמיע להו הוו הדרי בהו שוב דאיתי להרב תנת דכי שיהו רבה ושועת כרמ"ט ע"כ שהרבה לתמוה על רמ"ל ומור"ם כזה כיעשר"כ וגם על הרב שאריך יוסף יעבור ק"ו התימה כהנה וכהנה דשתה אחת לפם ודברים אחדים כנ"ל שלא שהרב לא נמלא כידו פ"י הנ"ו וגם ספר מ"כ לא שלטו מתורי חור כו והגם שהזכירו כרפ"ו ע"ג מרשה כרור מעשתק שלטו מדברי הבנה"ג בח"מ סי' ל' יע"ש ושלו היה רואהו היה עומד על דב"ק הנ"ו ויותר מהמה כרחוות שהניח לדמות ע"כ לרי"ב הו לרי"מ ובדברי הר"ן שהניחם בחימה הרב מ"כ ודחאם מהל' וכבל זה ויותר מזה עמד כתרי הרב אליהו הגוזל עם וגלל כמים תדירים כיעשר"ב · ליך שיהיה עב"פ נקוט מיהא דמה שרגינו לחלק בדעת המעבה הוא כין כל כה"ג וגמרנו תומר שבל כ"ד וכיולא בו דביוקד עדות הצד להחירה לשוק ולהוקמה לחזקתה דהיתרה הדאם' כולי עלמא יודו דלא בעינן בהו דריסה ותקירה הגה זה שקויטהו מלאטהו רשיטהו מפור' יפה כדברי הרב מ"כ והצד הביד בטו שב"כ מר רביה מהרש"ל והרב שארית יוסף והגם דאין בענותין פקפקהו כדב"ק הללו עב"פ לא מפני שאטו מדמין נעשה מעש' ומקשיין דרב נוכריה לחרה והוא היה רב מובהק וגדול כישרש וכקי כמלי דרביה טפי מכן ואלכתו לא נדע וכדאי הרב לסתור עליו כי רב הוא והגם דאף לפי דבריו הדבר במחלוקת קוף שטו ביטו וכין מרן בב"י ח"מ סי' ל' שגרשה שלא הכין כן כדברי ר"ת לחלק בין לאשור או להתיר במ"ש קוף שם עב"פ נקטינן מיהא דלדידיה גם לפי עדותו ורלוות עי"ק שאם הרב רש"ל והרב שארית יוסף קיימי כשיטתיה ולדדהו יולא לנו כחא דהתירה בב"ד דלא ליבעי דריסה ותקירה וכנו"ל דיין דתין עדות הצד להחירה בה לחוסרה על כל העולם רק לדדבה בה להתירה ולהעמידה בחזקתה וכבל התמור ומדובר אם כן השתא הכא נוכין ונרחן כפשק פסק דשמא הלכה כמ"ד דכבל עדות אשה לא בעינן דריסה ותקירה וא"ל דהלי כהשוכרים דבעי' דריסה ותקירה שמא הל' כהרב מ"כ ורש"ל ושארית יוסף הנו' דשוכרים דכל שעדות גטין וקידושין הוא להתירה שיבא דכולי עלמא לא בעי דרי' ותקירה וכמוכן וכבר הוכחנו לעיל דעבדינן שפ' שפקא לפי' חיבא שפשק מרן להחמיר וכהא דב"ד כולי עלמא יודו כיון דהא ע"פ מה שרשה מד"ק בב"י דלא מחלק בהבי' ורבו השוכרים דלא קי"ל כמרן במה שבתב בב"י בכתוב חללי במ"ה והגם שבתבנו לעיל משמיה דהרב בנה"ג ודעמיה דבהאי פלוגתא דרבותא אי בעינן דריסה ותקירה או לאו נקטינן להחמיר בפי הנושאים היינו היבא דליבא שפק שפקא דבל דחיבא שפ' שפקא נקטי' להקל בבל לשוני תורה וכפרט בדחית קמן חוקת פעויה וכדב' הרן וכנ' והדברים ברורים · ואבתי פם גבן לבורי דהגם דיהבי לן בל דילן דבל כי האי גוונא רב"ד בריני ממונות דמי ולא בעינן דריסה ותקירה בלל ובבל אשה בתבנו הנה טודע דבדין מרומה אבי' בדיני ממונות בעינן דריסה ותקירה וכל עוד שלא נחקרה עדותם יבול לחזור ולהגיד והיא הלבה פסוקה מבל הפוסקים וכדב' הרמב"ם בפרק ג' מה' עדות והטור ומרן בח"מ סי' ל' דבר"מ בעינן דריסה ותקירה כרי"ן וגם הריב"ם בתשו' הנו' והריק"ם בח"מ סי' ב"ד ומרן בתשו' סי' ב' הסבימו הם וכל הבחים לאחריהם דאשה ואחרונים דאף להרמב"ן והרשב"ץ ודעמיהו דס"ל דתין בודקין ע"ן בדריסה ותקירה גם בעדות גטין וקידושי' עם בל זה הנה בדין מרומה אולי ומודו בולי עלמא דבעי' בהוא הדב בנה"ג בלאה"ע סי' מ"ב הגב"י שם ויש"ש ואין טורך להאריך בדבר שהוא מוסבם להלבה והנה בי בן לבאורה נראה דב"ד נמי אינו יולא מדין מרומה דהבי חופני דין מרומה דקי' בתבו הפום' דתין לך דין מרומה גדול מזה לקדם אשה תשובה בפני עיים בלא שרובי ובלא בפני קרובים ובלא ברבת תורו' ובלא בי"ד ובמו שב' הריב"ם והרש"ם סי' הנו' והרב"ח סי' ה' ושאר פוסקים ובן בתב מרן בתשוב' הא"ע סי' ב' הנו' דל"ל דריסה ותקירה בעידי קי' בי שם בר"מ שמתקדש בחורה מיוחסת בת ת"ח בלא שיר' ובלא דעת אמה וקרוביה בלא ברבה ובלה בי"ד הוי ד"מ ומריך דריסה ותקירה עשר"ק ואם בן בב"ד נמי רוב החשרונות הנו' לישתבו בב"ד ואם בן אין לך דין מרומה גדול מזה ובדי"ב הוא דלא בעי ולא עדיף מדיני ממונות ובבל החמור ומדובר · והנה לאמת דהייתי יבול להסתנף ולהסתייע מדברי הריב"ם דסי' רס"ו שעלתה השמתתו בפי' דהגם דקי"ל דבר"מ בעי' דריסה ותקירה לאו למימרת דבעי' ס"ח בדי"ב ממש שלא שריך הדיין לחקור בו בל מתי דהפ' לו שאם אמר בחוך מן החקירות לישו יודע שאשה עדותו בטילה בדי"ב וכן אם אמר אמת הלוהו שריך שיכוונו בלישה שבוע ושנה וב"ח וכל שאר החקירות בדי"ב שלא שריך לבוין לחקור בו בל מתי דאפשר וכו' וכן פירש הרש"ה וב"ב תל' הרמ"ק שבתב וז"ל לאמנם בר"מ שריך דו"מ ומצוה להדום ולחקור בי בפי היבולת עב"ל הריב"ם עשר"ב והביא דבריו מרן בב"י ח"מ סי' ל' ובתבו

ס"ס סי' כ"ח כלי חולק יע"ש והנם דחיכח עוכח מרבו' דפליגי עליה דהריב"ש בהח וכמ"ש הרב"ח בחשובה סי' ר' והרב פ"מ בח"כ סי' ח' ופ"ח ע"מ עב"פ חיכח נמי עוכח מרבוחיה דסברי הכי כהריב"ש הרב מהר"י חרכי כפי' ר"ט והרב לח"ר בפי' ח"ך כחו שחרלה בד"ק הסכימו כרבריו ע"ש והרב בנה"ג בח"מ סי' ל' הנב"י לוח ח' כחב שכן דעח הר"ר שכיח דבריו הרב מהר"ם כרוך המובח בחשו' מהרש"ח סי' ח"י והרב מהרש"ח הלוי חפס במושלם כדברי הריב"ש ולדעחו חף לח עשו דריסה וחקירה כלל כר"מ חין עדוחס בטילה וב"כ מהרח"ש בחשו' סי' מ"כ ע"ש הרי לפניט כמה מרבוחיה דסברי הכי כדברי הריב"ש וכמדומר עוד רחו הכיח לנו הרב"ח בחשו' דפי' ה' וסי' ז' והרב מהריק"ש בחשו' דפי' ז"ך הנו"ל מ"ש הרב המחירי מסס נחוני ספרד שחפילו כד"מ שכיולף לו כר"מ לדיך ד"ח כנטין וקי"ל דיך דריסה וחקירה ע"ש שח דרכו חקולקים על סברח המחירי ונחוני ספרד הנ' וכמ"ש הרב"ח בחשו' הנ' יב"ש נמלח עב"פ לפי זה ג' סברות כעלין חדח סברח הרמב"ם ודעמיה דסב' להו דבר"מ בעי' דריסה וחקירה כרי"ן מחם וכמו שהוכיח הרב"ח לדעחו בחשו' הנ' כיעו"ש וזה הוח חס נניח במונח נמור דלהרמב"ם ודעמיה לית להו דדין מרומה דקי' ודיני ממונות שוים הם בשעוריהם כעי דריס' וחקירה כרי"ן ממש זחת שניח סברח הטור והריב"ש והרח"ה וחרמ"ק וכל הפו' הנ' דקימי כיוחייהו דסברי מרנן דחק ברין מרומה הדי"מ לח כעינן כהו דריס' וחקירה כרי"ן ממש שח כל מחי דחפשר וחס לח עשה דריסה וחקירה כלל מכל וכל חינו מעכב ועדוחס מחקיימת וכנו"ל ועוד כה שליסוה סברח הרב המחירי ודעמיה הנ' שחק בדי"מ שכיולף לו חק כממון כעינן דריסה וחקירה כנטין וקרוסין לין לריך כלל וכמ"ש ל"ל וחס כן הרסות נחונה כידט מכח המסור לנו מרו"ל להקל כספק מספק חק כ"חוריית וכפרט כרחיכח חזקת פנויה וכמ"ש ל"ל וזהו ספק חי הלכה כהרמב"ם ודעמיה דכעו דריסה וחקירה כר"מ כרי"ן ממש וכמו שכחב הרב"ח שם לדבריו דסמח הלכה כהריב"ש ודעמיה דלח מנרכי דריסה וחקירה כרי"ן ממש שח כל מחי דחפשר וחח"ל דהלכה כהר"מ ודעמיה הנ' שמח זהו דוקח כדין מרומה דממונות חולם כדין מרומה דקי' הל' כמ"ש הרב המחירי כשם נחוני ספרד דכנטין וקרוסין חק כר"מ לח כעינן דריסה וחקירה כלל וחפ' דגם הרמב"ם לח חמרה שח כדין מרומה דממון חכל כדין מרומה דקי' יודה להרב המחירי וגחוני ספרד דלח כעי דריסה וחקירה כלל ל"מ ול"מ כלל והנם דנימח דסברח המחירי וגחוני ספרד סברח דחויה היח זו מכל הפוסקים וכמ"ש הריב"ח הנ"ל ככר נחכאר כדבריט מה למעלה דלית לן כה ועבדינן ספק ספקח ספי' וכמ"ש דהוי ספק דרבנן ויומחה כנ"ד דדך קב"ע הלזו דר"ד סלקח שפיר וקימח כחוגן דחק על פי שלח נחקרה עדוח הנד הזה שפיר עדוחו קיימח ושוב חינו חוזר ומגיד ככל החמור ומדוכר · למנס החמת ומדוכר דדכו חין לנו לריכים לזה כנ"ד ניחלים לנחנו גם מרי"ן מרומה דלינו



נקדה כ"ד ד"מ כלל כי ככר הוחה לנו הרב מהריב"ל בח"ח כ"ב סי' ח"י דאם היחה ככר הנערה מזדכת לו מקודם ושוב קדשה כלנעה אלא כפני קדוביה ואלא כי' וכלל הכי חסרוחת הנו' חין כחן דין מרומה יע"ש ולזה הסכים הרב מהרחר"כ כלח"ר סי' כ"ב וז"ל ואם כחבו לכטל קבלת עדוח זו מפני שלא עשו דדי' וחקירה ח"כ וכו' וח"כ אם דייעינן עובדה דנ"ד בד"מ הוה כעי דריסה וחקירה ככר כחב הריב"ל וכו' דאמני הכח דהכחוב היה מסודך לזחת הבחורה ואין כו כ"ך עון אשר חטח וכו' אם כן בנ"ד נמי לא הוי כד"מ כיון דהיחה מסודכחו ואם כן אין לכטל העדוח מחך טעמא עכ"ל ולזה הסכים גם כן הרב מהרי"ה בסי' ר"ט והוכיח זה מנוף דכרי הריב"ש דבסי' רס"ו הנו' דכל חילוה ועיקר טעמיה לעשות נ"ד כד"מ הוא מפוש אלא היו שרוכין בניסס ק"ו הקי' ברס כל שהיחה מסוס מקו' הקי' לא חסיב ד"מ כלל ונם הא דחסיבי ליה ד"מ הוא מטעם דלא מלינו אשה חשוכה וכו' כמ"ש הריב"ש אף כחוכה מיוחסח כח ח"ח כמ"ש מרן אף נערה כבחה ומטועה חקבל קי' כלחי רשות חביה וכו' כמ"ש מהרשד"ם בחשו' אה"ע סי' ל"ח ע"ש הנה כל זה ליחיה בנ"ד דלאו אשה חשוכה ומיוחסח וכבודה היא זו דנ"ד דמסרחת היא לרחוח ולטבחות בבית חדוניה כיחוע ויחומה מלא ולחמה וקרוביה הס פחוחי הערך ולא היחה דרה עמהס בעיר אחת ונם היחה משודכת לו מקודם במוכר כל זה כששה ועם כל זה לא רלחה לקבל ממנו הקידושין וזדקקה והסלוכחה לאחר חכף וכל נדוחות הפו' הנ' הס המדברים בנדרים כשדים מעידים בחשה שקבלה קי' מידו מטו"ר וחל עליה זיקת בעל ל"כ כבל כי הלי נוחנ דנ"ד דאכחי כחזקת פטיה קימה כפי עדוח הערד הזה הא ודאי כבל כי הלי נוחנ דנ"ד כולי עלמא מודו דלא הוי ד"מ כלל ולא כעי דריסה וחקירה ועדוחו קיימ' ושוב חינו יכול לחזור ולהגיד ככל החמור ומדוכר · הנה נא ערכנו והאדכנו מלין עלי נכי מלין מכל דכרי הפוסקים וחזרנו על כל הנדרים ומכל הדברות והחימודות עלה בידינו דהך קבלת עדוח הלזו דנ"ד עלחה לידין לדבח כל הפוסקים וזחת חורת העולה דקבלת עדוח דנ"ד הרי היא שריכה וקיימת ליה נגר ריפרקיה ועדוח הער הזה שפיר קיימ' וחי חינו יכול לחזור להגיד ככל החמור ומדוכר · ומחאר עלוח כל החמור הכח נכח למען דעת משפט נכחרה לנו להכין ולהורות מה משפט הנערה הזאת ומעשיה על פי קבלת עדוח הלזו והנה לחת הדין פשוט ומכורר דכפי קבלת עדוח הער הזה שהעיד שמר לה רלוכן שחקח הרוב ממנו ולא נתרלת לקחחה עד שהוכרח לחפוס לח יד כחזקת לחת לה בע"כ אל"כ והיה סנרה ידה כחוזק יד וכשהגיעה לגב ידה חקף ומיד בחוך כדי דבור השליכחה לאחר ולא נחרלת לקבלה ונעקה הנערה הכל כמו שכחוב בקבלת עדוח המונח בשלה שלפנינו נמלא כברור נמור שנלחה הערה בחחלה וכסוף וחין לך נלוי דעת נחל וכבל כי הא הלכחא רווחא בישרחל דחין האשה מחקדשת שלא לרלונה וכמ"ש ופסקו כל הפוסקים ומנור בחה"ע סי' מ"ב פסק כן והביא לחצו' הרי"ף

ע"ם וכן פסק מרן כם"ע סימ"כ ע"ם וכסו' ל"ם ה"פסק
מרן וז"ל אמר לה התקדשי לי בדינר זה נטלתו וזרקתו
ליס כפניו או לתוך או לכל רבר הנאב- והל"ל לא זרקתו
כפניו במקום שיוכל אבד לינה מקודשת שזה מוכיח
שלינה תצלה בקירושין עב"ל מבואר להריף דלפי' לא
נלתה דעתה שלינה תצלה כו ואין רצונה להתקדש לו
רק שסופה הוכיחה על תלתה ממה שזרקתו לפניו לינה
מקודשת כמבואר כל שכן וקל וחומר כנ"ד דהוכיחה
על עצמה תצלה וסוף הוכחה גמורה דלינה תפילה כו
דלינה מקודשת כלל והגם שלה נזכר כדברי העבר להיכן
זרקתו אם קרוב לו וזרקה כפניו או קרוב לה דהיינו
לפניה ולתוך תרבע תמותיה דכבי הף אם היתה הזריקה
בפניה או לתוך תרבע תמותיה נרלה דהויא מקודשת
וכמו שכתב הרב מ"מ שם כסו' ל' סקי"ל ע"ם היינו
דוקא אם לא נלתה דעתה כפי' שלינה תפילה בו רק
זרקתו סתם אמנם כל כי הף דמתחלה כשאמר לה
לקבל מידו לא רלתה לקחת מידו וכשתפס ידה כחוקה
וסגר ולין פותח וכשנתן לה על נבי ידה השליכתו לארץ
ותלענ בקול נדול הף ודלי לין לך בלוי דעת נדול מזה
ועדיף מלאמרה בפי' לאיני רולה ושיכף ל"ע לינה מקו'
וכמו שכתב הרב"ח סי' הנו' וכדברי הרב כ"ם סי' הנו'
סקי"ב וזה פשוט . ותף חזי דעדיפף מינה דלפילו
אם לא זרקתם לארץ כלל רק שתפס ידה בחוקה ונתן
לה קי' ולין קבלתם שפסק מהר"ם דהוי מקודשת דלף
שתחילה כחוסם קופה כרטון דלי לא הוה ניחא לה
תשרינהו ופסקו מור"ם סי' הנו' ס"ף ע"ם עם כל זה
כתב הרב כ"ם שם דל"ל דהיה שם ג"ר מתחלה ארטנה
להתקדש לו הף לאו הכי ג"מ כלל כמו שכתב מרן סי'
ל' ומור"ם בסיב"ח ס"ד פסק כהרמ"ה ע"ם וכב"ם
סק"ג וכח"מ סק"כ וביתר דברי הפוסקים כמה ריות
נשתבאו בזה ועד לחרן לתף תחזה להרב ברך משה
בסי' ל"ד ולהרב מהריט"ף בתשובה שם ותאו' חכמי
לר"ן שם שהריבו למעניתם בכברות וחלוקות הנו'
עשר"כ וכן כתב מהרשר"ם הם"ב סיק"ף דהפילו לא
השליכה כסף הקי' מידה לין חשם להזריכה נמו ול' ולין
לומר שמף נתרצת כיון שלא השליכה העבעת מידה
כמ"ש לפשר שיטעה היום תלמיד מתוך דברי שלא
הרף"ם וכו' ולפשר לומר דמעשה שהיה כך היה לכל
בלאו הכי לא הוה ליה למיחש כלל ועוד לפילו וכו'
לבל הכף כל"ד דמעיקרף היתה לינה להיכף למיחש
כלל וכו' וכלם פה לחד כתבו דכל שנתקדשה בע"כ לא
הוו קי' וכו' עכ"ל הרי בפי' כתב הרז"ל דכל שבהו הקי'
בידה ע"כ לפילו שלא השליכתם לין לחוש ולזה הסכים
כמהר"ח עבשל כם' סם חיי סי' ז' די"ב ע"ד כל"ד שבהו
הקי' לידה ע"כ כלו לפילו שלא השליכה לין לחוש
לקירושין עם"כ נמצה ברור דכל שכן וקל וחומר כל"ד
דנלתה דעתה פעמים שגם בין בתחילה בין בשמצע
בין בסוף דלינה רולה בו כלל וזרקה הקירושין מידה על
הארץ הף ודלי דלא חלו בה ליף קי'כלל לא מינה ולא
מקלתה והדבר פשוט בביעתף בכותבף ולמתורגמות
לין מריך רלוים והרין פשוט דכפי עדות העד הזה לא
לחנו מעשיו דמקדש מדי בעלים הם ומכוטלים ולית
ביה מששת והנה ריקה נפשו והגערה הזו בחזקת פנויה

וכן כתב הגה"מ כפ"ד מהלכות אישות הרמ"ס פסק כן
ושכן שמע מן מחדש גדול וכן כ"ה כ' ברוי להחמיר
וכו' ע"כ וכן כתב המרדכי כפ' החומר דכתב ס' החכמה
סי' שפ"ד דכתב הרי"ס כתבו' דהיכא דאחר מהעדים
לא רצה נתינת הטבעת אין לבטל הקידושין בכך וכו'
ולפ"ז על נכ דכסמ"ג פסק כמאן דאמר אין מחזקין
מכל מקום רציתי מעשה ולא היה כח ביד המתירים
להוכיח בלא נט עכ"ל ע"ש ומדברי המרדכי הללו יש
להוכיח בבירור כדברי מהר"י הלוי הביאו הרב כנה"ג
סי' מ"כ הגה"ט אות י"ו שכתב דהסמ"ג מסמיך קאמר
דהרי"ס ולית לה סברת ליה הכי ומי שיאמר דהסמ"ג
סברת דפשיטא להחמיר טובא והרב החכי"כ שם חלק
עליו וכתב שרי ליה מדריה וכו' ע"ש ומדברי המרדכי
שכתב בשם הסמ"ג נראה ברור דמסכים לדברי מהר"י
הלוי וכמוכן ולדברי הרב כנה"ג דע"ק נפל בדברי
המרדכי ובמקום סמ"ג ל"ל סמ"ק וכהכי ניקח וכמוכן
ולולם מתשו' מהר"י כן הרי"ס שכתב דהסכים לכעל
הסמ"ג וכן מדברי הגה"מ הנו' מוכח בבירור כדברי
הרב כנה"ג וכמוכן הרי מלינו לכך וכך רשאונים דחיישנן
להחמיר בקדושי עד אחד וכן תמצא להרב מהרש"ך
ומהר"י הלוי ומהרי"ם ומהר"מ פאדואה ומהר"י מיכן
דחיישנן לקידושי עד אחד להחמיר וכמו שכתב כן
בשמם הרב כנה"ג שם אות י"ל יע"ש שם כן מי רצה
מי שמע כשה להכניס רשתו בין הריס גדולים ויכריע
להקל בקידושי עד אחד נגד כל הני רבותא שזכרנו
דחיישנן לקידושי עד אחד להחמיר והנם דאכן נדריין
בתריה דמרן ותיהו ז"ל פסק בכ"י וכש"ע סי' הנו' ובתשו'
סי' כ' דלא חיישנן לקידושי עד ג' לפי' כשניהם מודיס
כיע"ש הנה עודנו הדבר דבאסור ערוה החמורה לא
קבלנו הורותיו להקל שלא להחמיר שם לא היכי דאיכא
מר עינון כ-כר וכמו שכתב הרב מהריט"ץ בספרו
שמחת יום טוב סי' ע"ה דבאסור ערוה כ"ג מסור
בידנו מפי סופרים ומפי ספרים דיש לחוש לכל הסברות
וגם אנו שקבלנו הורותו מרן הבית יוסף לענין ממון
באסור ערוה מחמירים בכל הסברות לכתחלה כשאין
עינון כ-כר ע"ש וכן כתב הרב הכנסת כתבו' בעי' חיי
לה"ע סי' י"ג וסי' ט"ו אם לא יש ריעותא אחרת יע"ש
וכן כתב עוד כתבו' כי בזה כעדות כיעקב סי' י"ט
ע"ש וכן כתב עוד הרב הכנסת סי' הנו' הגב"י
י"ל דבספק ספקא פשיטא שיש להקל ושכן מתבאר
וכו' יע"ש . שבתי ורצה דנם מזה אין לחוש כלל
בכ"ד דכאר כתב הרשב"ץ כתבו' והביאו מרן הבית
יוסף שם דלפילו כעד אחד לא תנם החושש שלא כשניהם
מודיס אכל אם יש הכחשה כניהם לא וכמו שכתב
הרשב"ה וכו' ע"ש וכן פסק מור"ם בהגה שם ולזה
הסכימו כל הפוסקים רשאונים ואחרונים דבמקום
דאיכא הכחשה כניהם אין מלר אלא אסור
מכחשת להעד שיכא דכ"ע נקטינן להקל וכמו שכתב
הרב הכנסת סי' הנו' הגב"י אות ז' משם כל הפוסקים
דסבירא להו הכי עכ"ל ואם כן כל כ"ד נמי דבמורה זו
מעקת בקול מר עשקי הנר ולהר"מ שיכא דכ"ע
יש להקל ולא חיישינן ליה וכ"מור דלפילו לסברת מהר"ם
מפזדולה כסי' ל"כ דחשש להחמיר לפילו כראיכא
הכחשת החשה וכמו שכתב הרב הכנסת בשמו שם
כיעו"ש הגה ככר כתב הרב מ"מ כסי' הנו' ס' ק"ד
דמהר"מ נופיה חזר בו בסי' ל"ו וסכירא להו דהכחשת
כעל דין לבד מהני ע"ש וכן כתב הרב נודע ביהודה
חלה"ע סי' ס' דמתשו' מהר"ם דסי' ל"ו נראה שדבר
פשוט הוא לגלו דעד אחד כהכחשת כעל דין לאו כלום
הוא יע"ש . לך לת זה רציתי כתבו' מהר"ן סי' קט"ו
שכתב דלא חזר בו הרב כהגהת דסי' ל"ו הקל בגרוף
טעם אחר ע"ש הגה עם כל זה כנ"ד דמלבד דאיכא
הכחשת החשה כנו' ליכא נמי שהדל אחרינא דמכחיש
ליה כהא ככר כתב מהרי"ט נופיה כאותה תשובה דסי'
ל"כ והביאו הרב כנה"ג דאיכא הכחשה דחשה ועד אחד
נמי מבחים ליה תפשינן להקל ולא חיישינן ליה כלל
ע"ש וכבר כתבנו הגה נמלא נמי עד אחד המכחישו
הוא העד שכבר נתקבלה עדותו כנ"ד שמעיד בפירוש
שלא נתקדשה כלל ומכחיש לאחרינו העד האומר נתקדשה
נתבאר הדבר דכנ"ד כל הפוסקים מסכימים ומעריכים
להקל ואין כאן כית מיחוש כלל וכמדובר . והנם
דכתב הרב תרומת הדשן והביאו מרן בבית יוסף שם
סי' הנו' וז"ל ־ה־כא דהוו תרי סהדי אאל המעשה והא'
מעיד שנעשו הקידושין כפניו וכפני מכירו אף על נב
דאכירו מכחישו מכל מקום לפי דכריו של זה הרי הם
קידושין נמורים אם האמת כדכריו וכהאי נוונא כולי
עלמא מודו דחיישנן ע"כ כבר כתב מרן בבית יוסף
שם עליו דאין דכריו נראים כלל וכן כתב הרשב"ץ בתשו'
וכו' והוא כעלמא אתר אחר כך אכירא זו יע"ש וכן עלתה
הסכמת כל הפוסקים כאשר תראה בבגה"ג הגב"י
מהות כ"כ ואילך יע"ש :

**עלה** כידנו מכל האמור ומדובר דכיון שנני עדים
מכחישים זה אין זה דומה לאומר נתקדשה לו
מטו"ר וקבלה קידושיה ואכירו מכחישו ואומר לא כי
דלא נתרצית כלל להתקדש לו ולא נתקדשה לו וגם הנערה
עלמה מכחשת להעד האומר שנתקדשה הנה אמת
תורה יולאה בהיטמת דאין לאום כלל לזה האומר
שנתקדשה כיון דאכירו מכחישו וגם היא מכחישתו ואית
לה חזקת פנויה דמסייע לה דודאי אית לן למימר
דבכוזקתה קיימת ותיקוש וקרי זה ממש מה שפסק
מרן בש"ע אה"ע סי' מ"ב ס"ג ול"ל עד אחד לומר
נתקדשה ועד אחד לומר לא נתקדשה אם לאמר שמעו'
לא היה בה פסק קידושין תנשא לכתחילה וכו' עכ"ל .
והנה עיקר שורשוי דדין זה הוא לפוס לוקמתא דריכה
כפ' כ' דכתובות דמוקי הבריתא דעד אחד לו נתקדשה
ועד אחד לומר לא נתקדשה דלא תנשא לכתחלה ואם
נשאת לא תצא דתרויהו כפנויה קא מסהדי והא
דקאמר נתקדשה הוא ליה אד במקום כ' ואין
דכריו של אחד במקום שני ומקושית זו נתבטלו
בה כל המפרשים והרשאונים דאמתי לא תנשא
לכתחלה כיון דליכא לה חזקה דפנויה ועוד דלא חיים'
לקי' ע"ל דאי שמעינן כפנויו וכפני מכירו נתק' וכפרט
דע"ל בהכחשה לאו כלום הוא ורכו בה הלוק' והפי'
מהתו' והרמב"ן והרשב"ל והרשב"ל והר"ן ושאר הוכחו
דכרי' כב"י סי' הנו' ע"ש והרב מהריב"ל בח"ב סי' ח'
החריך הרחיב כזה והביא כל הדעות וחלקם לאריכה

סברות וחלוקות ע"ש ולכל הפירושים ולכל הדברות והתימרות הנתמרים בתוך כתמת כתורתן של רשונים הנז' סגה למת כל כי היכי גווכת דכ"ד שאחר לומר שנתק' לו והייבו שנתרלית וקבלה קדושיה ואחד מכחיבו וקו' לת נתקדשה דהייבו שלת רשתה להתקדש לו ולת קבלה הקידושין מידו כלל. והוי כלומר כפי' שמעולם לת היה כה ס' קי' כלל. והיה גם כן מכחשת לדברי העד האומר נתקדשה שאקר ענה ומסכמת לדברי העד האומר לת נתקדשה הגה כל כי היכי גווכת דכ"ד הדין פשוט שיכה דכולי עלמת וכל הפוסקים שהם התוספות והרא"ש והרמב"ן והרשב"ץ והטור ומרן והחריהם כל יפרי לב כל הפוסקים קמתי ובתרתי דכתרתי לכולם הדין נותן דתינה מקודשת כלל ומותרת להנשא לכתחילה כמבואר ונגלה כדברי הפו' הנ' וכשאר ירשה הרואה ואין מי שיחלוק על זה זולת הרמב"ם דעינינו הרואות להרמב"ם בפ"ט מהל' ישות רל"ת דרוש אחרת אתו כהיי דינת והוא דסבירת ליה דכשים ער ר' הא' נתקדשה הגם שאומר בפניו ובפני מכירו נתקדשה והיה מכחישתו ואומ' לת נתק' דהרי זו מותרת להנשא לכתחי' אפנם כשים לפנינו כ' עדים המכחישים זה לזה הזה אומר נתקדשה וזה אומר לת נתקדשה והיה גם היה מכחשת ואומרת שלת נתקדשה כנוונת דכ"ד ממש בהה סבי' ליה להרמב"ם דלת תשנת לכתחילה ואם נשאת לת תפת יע"ש וכל הרשונים אחזו לעיר המה רקו כן תמהו על הרמב"ם בזה כשאר תרשה להראב"ד בוה שם כהשגתו דכתב עליו ולאו כ"ש הוא וכו' וכן הר"ן בהיקו הכ"י סי' הנ' והרב המגיד שם נתן טעם לדברי הרמב"ם דסבירת ליה דטפי גריע כשמכחשת העד האומ' נתקדשה ויש עמה עד אחד דמסייעה ואומר כדבריה דלת נתקדשה דמכה עליה ומעיזה פניה להכחיש העד האומר נתקדשה כרם כשאין עמה עד דמסייעה והיה לבדה מכחישתו ואין לה על מה לסמוך חזקה דהינה מעיזה פניה נגד האומ' נתק' שם היה נתקדשה שם היה לאת יעשר"ב וכל הפו' גלבו עליו כמו נד וכל תכמי לב מהרשו' והחרונים חלקו עליו כוה ולית מאן דאם ליה ומהרשד"ם סי' ה' חלה"ע כתב עליו דכטלה דעתו אגל כל הפוסקי' רשאר' והחרונים שהרי וכו' ועשד"ק דלת אם לם' הרמב"ם הגם דמיתך שייכה כג"ד כיע"ש והרב מהריב"ל בסי' הנ' כתב גם כן שהרמב"ם יחיד הוא בדבר זה יע"ש ולת עשה ספק ספקה בג"ד להגיל מם' הרמב"ם שלת לרווחת דמלתה שמלת בג"ד ספק ספקה כיע"ש והרב מהרי"ל בסי' ט' לת אם בג"ד לפי' להזכיר ם' הרמב"ם להעלותה על דל שמתיו כיע"ש וכמו שהביא דבריהם הכנה"ג ס"ס הנ' הגה"ט אות ג' וכן הסכימו כל האחרי' שהרמב"ם יחיד הוא בדבר זה ואין לאום לדבריו ולא מלאו לו תבר ולת מענה לדבריו כיעוינין במפרשי הרמב"ם לת ע"ט התסף ותכמ"ל ותאז"ר בד"מ סי' חיים ושלום להרב מהרי"ח פלאגי בר"ו תשו' תה"ע ורליתי לו שם בסי' ל"ב דמ"ה ותילך דעמד בנו' כדין המקדש בעד אחד וכסברת הרמב"ם הלזו באורך. ותכן בדיון שם בתאו לאום לם' הרמב"ם בג"ד הגה לשת שמת בורתי הגמור דבכל כה"ג דג"ד יודה הרמב"ם גם כן ואין לאום כלל ומותרת

ליגשת לכתחי' מבשה טעמי תריתי דכיני מיתר בם"ד תדת דהלשת יורה דרכו דהרמב"ם לת לשרה למלתיה כשאני עדים עומדים לפניתו והמה מכחישין זה לת זה דזה או' נתקדשה וזה לומר לת נתקדש' והיה מסייעת בהכחשת העד האומר נתקדשה כהה הוא דחיים הרמב"ם להעזה וכמוכן כרם כל כי היכי גווכת דכ"ד דהעד האומר נתקדשה בבר נתקבלה ונתקיי' עדותו בב"ד והעד האני לייתו לפניתו מבחישו ואומר לו דנתק' שלת משום דנמלאת תתימתו ביד רמה שהעיד בשטר שקדשה כדת משה וישראל ואפשר שגם הוא בבותו לב"ד יקוזר בו ותועיל חזרתו שיבא דכולי עלמת כיון דהשטר נפסל דג"ל שיבא דכולי עלמת וכמ"ש רק חשבת הוא דחיישינן דשמת למחר יבא לב"ד ויעמוד בדבריו עדתו מחזיק לומר שנתקדשה ומשום חשבת כי הא לין לנו לעבבה מלהנשא לכתחלה דעל זה וכיוצא בזה כעת יאמר עדים בפר תסתן ותחסר כיון דהשבת ליהיה קמן וכדאמרינן בש"ס פ' כ' דכתובות על כרתיה דמר שמוש ותשתכין והא ליבא עדים במדינת היס ומשני השבת מיהה ליתנהו קמן ופרש"י משום דילמת אתו לת תסרי לה השבת מיהה עדים בפר תסתן ותחסר עכ"ל הרי דמשום חשבת דילמת אתו לת תסרינן לה וכנו"ל. והכין חזינת להרשב"ת בתשו' הביאה מרן בב"י שם שכתב וז"ל שניתו פ' האו' האומר לחשה קדשתיך בפני פ' ופ' והלכו למ"ה וכו' לין חוששים לו כלל לפי שהיה בחזקת התר והביאו הוליה קול בעיר שהיה מקו' לין חוששים לקול זה ולעפ"י שאומרים שיש לו עדים תתומים בשטר שהוא קדשה בפניהם לין חוששים וכו' ולמרי' בפ' כ' דכתובות והא ליבא עדים וכו' ועכ"ל ולף על גב דמניתו עדים בפר תסתן ותחסר וכו' עכ"ל ולף על גב דמניתו להרשב"ת גופיה בתשובה לחרת שהביאה מרן הב"י שם שכתב שיש לחוש שמת למחר הוא יבא ויאמר שנתקדשה בפניו ונמלאו כניה ממוזרים ולת התיר לותה ליגשת עכשיו מחמת חשש זה כל זמן שהוא חי כיע"ש הגה לחת דהתי' כרור הוא לענין כל חוזה דהתם שאני דהוברר הדבר והגה נמלא לותו העד השני במעמד הלחר והעיד שם שכפניו וכפני תבירו נתק' שלת דכתב הרשב"ת דזה ליתו כלום דכל שאו' שלת בפני ב"ד תקרי ויאמר ויבול לחזור להעיד בב"ד שלת נתקדשה וע"ז הוא דחיים הרשב"ת לשמת למחר יבא ויעיד שבחמת נתקדש' כיון דידענו שיש עד אני בבורר שלת ע"פ המקדש לחנס בהחיית תאו' הנ' שאין לנו יודעים שיש עדים השטר בעולם שקדשה בפניהם כי אם על פי דברי המקדש דהוא טוענן כך שאומר שיש לו עדים תתומים בשטר שקדשה בפניהם בהה סבירת ליה להרשב"ת דלת חיישינן ליה ותירין לותה ליגשת בהבא דכתובות הנו' וחילוק זה מבואר יופת מתשובה זו דהרשב"ת עצמה שכתב תת"ך דתפי' אם יופית זה שטר אחד בעדים ונתקיים השטר על פי שני עדים דעלמת מחזיקים לותו כמזויף כיון שבאו וכו' עכ"ל מם' דאי לאו הכי הוה לסרינן לה להנשת עד שיבואו עדים ויעידוה ולת אמרינן עדים בפר תסתן ותחסר כיון דהשטר מקויים לפניתו הרי ידענו כרור כשיש עדים ודאי ואתים' לפו שמת למחר יבואו ויעידו ונמלאו כניה ממוזרים וכמ"ש בתשובה

התחרת

אלחיה חה"ל וכן נראה ברור שכן הכין הרב פ"מ כמ"ש סס"י ס' כל"ד דעד לאחר מחוס בשער קי' שנחק' בפניו כתב ז"ל רכיון דע"ז מחוס לף לפו לפו תופסין דמיני כיתבו מקרי ולף מהני כדעת הרשב"ל מ"מ נהי דלף יועיל עדותו מדין עדות לף לכן דידעינן שהיה חת"י לפ כן מוכחת מלתף דלישנף חד שהדת לתריצף ושמת סיום לו למחר יכף ויעטרף עם לותו שהעיד ע"פ ויהיו שני עדיס כדבר ולפ כן ליך נתירם כלף נט וכו' עכ"ל תרי להדיה שכתב כפי' דדוקף דלכן ידעינן שהיה מחיים' דמוכחת מלתף דלישנף תו שהדת לתריצף כהף סוף דלישינן לשמת היום לו למחר יכף ויעטרף ע"פ וכרכרי הרשב"ל הנו' וכמוכן לפ כן נמנף ככל כי הלי נוונף דכ"ד דלף ידעינן דלישנף שהדת שמעיד שנחק' שלף על פי דכרי רלוכן שהויף קול שקדשה והוף לומר שים כידו שטר לחום מהשר הנו' ולנחטו לף נדע ולף רלישו ולף שמענו מהשטר הנו' ולפי' הער ליכה מקויימת והוף בלחד ולין עוד לחר לחו עמו דינהום לנרוף כהף הלי כל כי פלי נוונף תורה יולפף על פי כל הלמור דלף לישינן ליה ולדכריו ולפי' לוסף להנשה לכתחלה ולין מעכבין כידה נם להרשב"ם וכתהוכר . ונדולף מזו מנלחתי דלישי להרב מהר"י לדרכי כפי' רכ"ו כל"ד שקבלו כיה דין עדות שני עדיס שהעידו שרלו שטר קי' לחום כשני עדיס כלדריטשולי ונתקויים שטר כל"ד ככתוב בשלחו וכתב הרב כסוף חשו' ת"ל ועוד מלי למימר השתא מיהא ליתנהו קמן עדיס כלי לפתן ולפתר כמ"ר פ' כ' דכתובות וכו' עכ"ל הרי להדיה דלפי' כשטר מקויים דליכא למימר כיה לימור מוויף הוא לפילו הכי החירו לוסף לינשא עכשיו כיון דהשתא מיהא ליתנהו קמן ולישי עלה הרב מהריי דכתו' הנו' ולפ כן לדעתו כשלין לפניו לף שטר ולף עדיס ועניו לף רלו כי לפ הכל מדכרי המקדש שטוען כן דודאי לין לו לחום כלל וכמוכן שלף דלף ידעתי לישך יקויישכו לו שתי התשובות של הרשב"ל הנו"ל וגם התשו' הלחרת עלמה מדיעת לסיפא וכמש"ל שוב רלישתי להרב מהריט"ל בספרו סקדו' שמחת יו"ט סי' ח' שעמד בל"ד בלחר שהלך לקדש לשה לחת לבתו בשטר הרשלה שבידו וכן עשה והלך וקידש כרת משה וישרל וחזר הלב עם סכלה לבת לשל בתו וכתוכתו מת בתו והכיא שם בפי' ז' הרב מהרר"ף שרלה להחיר לשוק בל"ח מטעמת שעדות בשטר לף הוי עדות דמפיהם ולף מפי כתבם והרב ז"ל חלק עליו ותמה יקרא דלישך התיר קידושין הנעשים בפומבי בהיות לפשר לקבל העדות מפיהם ע"ב המעשה דודאי כל מ"ם הפוקקים בענין זה שהעדיס מתו לו וכו' לבל בל"ד קיימים הן מסלוחות הן מהקידושין ויכולו ויעידו בפיהם בלו' המו' לפ"ד ובפי' ח' חזר הרב מהרר"ף לקייס לת דבריו וכתב וז"ל וכר מן דין לף ידעינן סיבי לישך לן להמתיר ולפשוטי קידושין מבח הך טעמת דיבולים לבה להעיד בפיהם השתא מיהא לף לתו ולישבה למילף דלף חיישינן להלי מהניה דלמרינן עדיס במר לפתן ותפתר ובניה בידו תשו' מהרי"ף דפי' רב"ו ודן לת הדין בן בל"ד כישו"ם הרי לפניה עוד הלי תניא ירושלמלה דהסבימה דעתו הבי לבטל מעשה קידו'



הנעשה בשמבי ובמזמנתי תתן וכלה ולפי' הבי הוי לישב לפתן כיון דהשתא מיהא ליתנהו קמן וכנו"ל שלף דמויהיה למר הרב מהרים"ף שם תמה על הרב הנו' וע"ד מהרי"ף הנו' שממנו דן לת הדין הרב מהרר"ף מסיניה דקי' די"ב דמוכח מינה דדוקף כשבויה הקלו בקול בעלמל לכל לפי ידעינן כוהלי דלישך עדיס על הענין לפריכן לה לפי' כשבויה וכ"ם נבי קי' והכיא לשתי תשו' הרשב"ל הנו' וכמ"ש הרב פ"ת הנו' והלריך ליישב דברי הרשב"ל ושו"ד כתב דלולי שלבי נדון הרב מהרי"ף דכיון דשטר הקידושין לף היה לפניו ללף שים עדיס מעידים שרלו השטר מקויים בלנדרי ומעיקרל בלותו נדון ידיס מוכיחות הוי שהכל שו"ד ודין מרומה וכו' נטס דעתו להתיר מהניה דעדיס כשר לפתן וכו' יעשר"כ . והנה מה שהליט הרב הרב ז"ל והסכימה דעת עליון דלין דלישך מעדיס כשר לפתן וכו' דהתם נבי שבויה הקלו ובקול בעלמל ומלי דמייתי מינה הרשב"ל לרלוה הוא כהדינה דהף לענין שבויה הקלו בטעם זה לפילו בקול נמור שיף מפי לחרים דלישנם טוענים כדבר שים עדיס כמר"ם ושם כן לענין קי' נמי כיון שלישו קול נמור מפי לחרים כי שם מפי המקדש שטוען כדבר הוף שלומר שים לו עדיס פעיטף דבכ"נ לפי' בפי' שייך לומר עדיס בשר לפתן ותפתר וכפתר מבואר בי"ק כיישובו לדברי הרשב"ל כלשר ירלה הרואה שמעת מינה דבל שיף הקול של קי' מפי לחרים שלישנם טוענים כדבר שים כמר"ם דמיים להו ולישך למילף מהניה בשר לפתן ותפתר כמתבאר כדבריו והדבר הק' על דוחק מבישתו שרלה כרור דלפתמיט מניה דמר תשו' הרשב"ן בח"ת סי' קל"ב והבישה מרן בב"י סי' מ"ב בבלור ו"ל שלת מי שטוען ולומר לשם קדשתיך ועידי הס פלוני ופלוני שהם במקום פ' הס חוששין לדבריו כיון שהוא טוען שהם במקום קרוב ולפ' לבדר טענתו לו לף חיישינן בלל . תשו' כ"ל שלין תו' לדבריו כיון שהיה מבחזת ולף נתנו דבריהם לשיטורין בין מקום קרוב למקום רחוק ולזת היה ממש ההיה דפ"ק דקי' דלמרי' והלישך סהדי בלוריית וכו' ולפי' הבי תמיהין השתא מיהא לף ליתנהו קמן לתו חיישינן דלמר"ח עדיס בשר לפתן ותפתר כדלישך התם והתם כדנפק קלף עשקי' כמו שבתבו המפרשים שהקול יפף שים עדיס כרב"ו ולפי' הבי לף תם להר"ח ולפילו תבי ורבה דחייבי התם הבף מודו דלף חיישינן הייבו דוקף התם שלישו עדות בקוס הקידושין לפף שם הוה כמו ע"פ לו לף שהרי לבו יודעים בקי' לבל לקיים הקיד' מפני קול שים עדיס דפ' שיודעים זה לפי' לבייו ורבף הוה מודו דלף חיישינן בלל וכמו שבתבו המפר' ושם בקול לין לבו מוסכים בזה כ"ב כטעמתו ב"ב דטעד עד ף קלף ותפתר לבי"נ דלף לפתוק עם טענתו של בעל מטענתו של בעל בלף קלף בלל זהו שורת הדין בזה וכו' עכ"ל הרי להדיה דהרשב"ן מדמי לקול נמור של קי' שיף מפי לחרים שלישנם טוענים כדבר להסיה דנפק קלף דלישך סהדי בלוריית דפ"ק ובדל"ח ור"ח דלמר עדיס בשר לפתן ותפתר ותפלו לבייו ורבף דחייבי התם הבף מודו דלף חיישינן ומינה דן הרשב"ן לת הדין בל"ד בשב"ם דליכא דלישך שלף בטעמתו

ס"ב לאחד דוחקי דלא חיישינן ואיתא בתב דלמחי דקי"ל
כחכמי ורבא ליכא למילף מהתם דכתו'כלל וכדם"ל לחכמי
ורבא דדוקא בשבויה הקל וכמבואר בדבריו והרשב"ץ קדי
בחיל אפי'לחכמי ורבא יוחו הכא וכנ"ל וגם אפי'קול היולא
מפי אחרי'דחיכא עדים במ"ה ליכא למילף מהתם דלא
חיישינן ליה כלל הבך ממ"ש הרב והוא פלא ואו מאי
דמוכח מר"ק דבכל דוכתא דליכא קלא מפי אחרים
זולת הבעל דליכא עד אז עדים במר"ם שמעידים
שבתקדשה דחייבי להו שמא הוא מי ולמאחר יכא ויעיד
וכו' הגם שבדין לית לן כשמע דבר מפי העדים כלום
מטוב ע"ד לפיולו הכי חייבי לקול המון העם ודברר
תמוה דלאחד הרופא לדברי הרשב"ץ שבתשובה הנו"ל
יפסוט כלדק דלא חש לזה הרשב"ץ לא מטום
דבבר לותו סבר עצמו דחייבם ליה בבר אחר בלותו
מעמד חן לבית דין שהאמת כן הוא שבפניו
ובפני חבירו נתקדשה שלא שהיו דבריו חן לב"ד מטום
הבי לא סחוקה הרשב"ץ לקידושין נמורים ואם לא מר
דשמא למאחר יבא לבית דין ויעמוד בדבורו ויעיד כן
שבפניו ובפני חבירו נתקדשה בדם בל שלא שמעבו
מפי העד עדין בלום זולת קול הקדיה הומיה דליבא
עדים בדבר והגם דחוקים מיבן בהא יבול לומר דלא
חיים לזה הרשב"ץ בלל ובבר דאיתי להרב מהרח"ם בח"ה
סי' ט"ו דעלה וגסתפק בדברי הרשב"ץ הנו"ל ע"ם
ולדידי פשיטה לי מלהא דאתחזיתא בדאתמרן וכן דאיתי
להרב דברי יוסף סי' י"ז תמה עליו דפשי'לן שהרשב"ץ
מיירי שאותו פ' לאחר חן לב"ד שבן הלאת שנתקדשה
ומשום הבי חשש שמא למאחר הוא בא וכו' לבל שם
לא נאמר בלום חן לב"ד ודאי לא חיישינן יע"ם ועי'
להרב עזרת ביעבב סי' מ"ם בזה בב"ד והביא האי
מונית דפ"ק דקידושין ואיבא למיסס טובא בדבריו
ואבמ"ל היך שיהיה דבר הלמד מבל האמור דהיבא
דהקול יולא מפי המקדש שהוא טובן בך שים לו עדים
במריבת היש ואפילו במקום קרוב וכמ"ש הרשב"ץ בנו'
ואפי' מהלך ל' ימים וכמו שבתב הריב"ש סי' קב"נ
ובביאו מרן בב"י סי' מ"ב הנו' וכן בתב הרב סי' מ"ו
סק"ט דאפילו הבי לא חיישינן לדבריו בלל ומתירין לותה
להנשא עבדיו ולא חיישינן שמא יבואו למאחר ויעידו
שבאמת נתקדשה ואלפינן לה מהתם דבתובות וקיד'
ד"ב דעדים בבר אסתן ואתאבר וכן דאיתי להר'מהרם"ט
בחאה"ע סי' מ"ג שלאחר בן מהתם דאחרינן נבי שבויה
עדים בבר אסתן ואתאבר למי שטובן מניחי אליח קי'
בפני פ' ופ' והלבו להם למדינת היש ו"ל דיבא למימר
דהי אחרי דבעינן עדים שימנאו שם אם בן ליח לן
למיחש בלל לדבריו בשאומר מניחי בפני פו"פ והלבו
למדינת היש כיון דהשתא זו בחזקת פנויה היא לאו בל
סמיבו לחוקרם ומיון דהסיא דעדים בבר אסתן ואתאבר
השתא מיסת ליתנהו קמן ואפילו מתן דחיים בים הייט
משום קלא בעלמא ומסתברא דאפילו דשדיך וטבען
דליתי ליש סהדי במדינת היש להו חיים' לה השתא מיסת
ליתנהו קמן ובי"ל הרי להדיא דסבי' ליה למהרי"ט
בבל הנו"ל ואפי' במשוך בבר וטבען עבשיו שהשם
בפני עדים בל שחיבם לפניהו לה חיישינן לסו דשמא
למאחר יבואו ויעידו בן ואלף לה מסתיא דעדים בבר

אסתן ואתאבר וחשו' זו גם בן נעלמה מהרב מהרי"ט ז"ל
הגם דאתיא שפיר אף לפי דבריו דמהרי"ט מיירי
בשהמקדש טוענן בן ולא אחריש ובבי הא סובר הרב
מהרי"ט דשייבא שפיר הניא דעדיים בבר אסתן
בסדרנות וב"ל עם בל זה היה לו להוביח בדב"ק
עוד בלמר מבל האמור דלאו דוקא בשהמקדש טוענן
בן מציו דים לו עדים שהשה ובידו שטר מתום אלא
שליט מקויים או אף על פי שמקויים אלא שליט לפניהו
ויש עדים לפניהו שמעידים בפי' שעיניהם ראו ולא זה
השטר מקויים ובמרון הרב מהרי"ט סי' רב"ז הנו'
והסבים עמו בחופן זה גם הרב מהריט"ז דלא חייבי
ליה דילמא למאחר יבואו ויעידו שלא מתי' לותה להשה
עבשיו ואלפינן לה מהניא דעדיים בבר אסתן ואתאבר
ובבר סוכחו לעיל דבדבר זה אין חולק בלל ובמיבן
ועיין להרב פ"מ בח"ם סי' י"ם מאי דחשב בב"ד
בחשה אלא האוחק לו שים לה יבא בי אם מציא דוקא
ואם לא מר דשמא למאחר יבואו עדיים ויעידו שים לה
יבא יע"ש ובפי בל הלמור דבריו ז"ע ובותר עלמו
מם"ש חיבו בופיה בלותה תשו' דח"ב סי' ל"ח הנו' ובמו
שירחם המב' ול"ע וכבן גם בב"ד דעינו לא רלו השטר
הנו' החתום בו הבד האחד בי אם שמועה שמעבו על
פי בתב שבלל המקדש שים בידו שטר חתום מבבדיים
שבתקדשה לו בשמת ואין לאחו יורש עד מה אם לחמת
בשיו ואם הוא מקויים או לאו הא ודאי בבל בי הא
הבבר ברור תורם יולאה על פי בל האמור דלא חיישינן
לדבריו לומר שמא למאחר יבא ויעיד שבשמת נתקדשה
דבדים בבר אסתן ואתאב' ואימור שבר עבם המקדש
ושטרא זיפא הוא ולא היו דבריה מעולם וגם בב"ד
מעיבדא ידים מוביחות שבל דברי המקדש הם שבר
וכוב דוכר שבריה לא יבון שהרי הבד הבני שטוענן סמב'
שהביד לו גם בן שנתקדשה לו הא קמן הבד העיד
וגתבטלה עדותו בב"ד בל בתר דפבח מפב שטוענן
המקדש ושהדבה לא נתקדשה לו וגם הוצאה מבחיבתו
ואומרת לא קדשתני הא ודאי הדין פשיט דלא חיישינן
לחלומותיו ולדבריו וגם הרב מהריט"ז גם בן בבל בי
הא אזיל ומודה בשבואר בר"ן וב"ם להרב מהרד"ף
החילב עליו דאפילו בקידושים הנעשים בפרהסיא לעניי
בל העם ובל באי בבר בביר הניא יבידון יבידון
שבאמת נתקדשה קידושין נמורים אפי' הבי סובר הרב
דלית לן להחמיר ולשווי קי' מבח הך טעמא דיבולים
לבא להביד בפיהם ביון דהשתא מיהת ליתנהו קמן
ולא חיישינן להו וב"ם ד"ק ב"ם וק"ו בנוטה רב"ד
דאין לחש בלל והדבר ברור דגם להרמב"ם דמחמיר
בהבחבת הלאה בשיש עד המסייעה ליבשא לבחלה
ביון דהשתא מיהת ליבא קמן שום עד המבחישה ואו'
דנתקדשה ומשום חששא דדילמא למאחר יבא ויביד
בבר בתבאר דלא חיישינן להא ובבל האמור ומדובר
תו חזינן טעמא לחריבא למימר דגם הרמב"ם יודה
בנוטה דב"ד אפילו אם יבא לב"ד ויביד שבהאמת שנתק'
ויבחים לה ולעד המסייעה היות שבבר בא על החתום
בשטר הנו' ושם שעיד בן שקדשה בדת משה וישראל
הגם דאין פסלינן לאחי שטרא שיבא דבולי עלמא ביון
דבא מבירו החתום בל"ל ובמ"ל על"פ ביון דזה העד

ככר כתב ואחם עדותו בשטר סמ' חייבין דלאחזוקי
שקריס הוא שמעיד לאחר כך שכחתי נתק' כדי לחזק
דברי שקדמו הילכך מכחיס בשטר ודיוט תלוי בפלוגתא
דרבוותא כעדות שנתקבלה שלא בפני בעל דין אס
אחר ומגיד או לאו אחור ומגיד משום הך תשצח נופיס
דלחזוקי שקיל וגס כעד אחתום בשטר למאן דחייבי
לאחזוקי שקיל כעדות שנתקבלה שלא בפני בעל דין
דלפילו אזרו ושבידו בפני בעל דין לאו עדותס עדות
משום דעבדי לאחזוקי שקרא לקיים דבריהס כי היכי
דלא ליתרו סהדי שקרי וה"ס מעדות בשטר קיומין
דכיון דאחתמו העדיס על הקי' אף לא הוי עדות אס מעני'
כפיהס משום דעבדי' לאחזוקי שקרייהו כי היכי דלא
ליתרו דאחתמו לשקר וכמו שהעלה מהריב"ל ח"ר סי'
כ' דדבר זה תלוי בפלוגתא דרבוותא הנו' וכבר האריכו
בזה לעיל וגם הרב מהריט"ץ הנו"ל בהשכמה עלה
דדבר זה תלוי בפלוגתא דרבוותא הנו' וכיון דאשכחן
בהעד הזה ריעותא דגע הל ודאי גם הרמב"ס בסברתו
הנו' כפלוגתא לק"מ ולזיל ומהדר כנ"ד דלית לן למיתב
כלל וכמוכן . ועוד כר מן כל דין הדבר פשוט דכלל
כי הלי נוונא דר"ד אס הרמב"ס לזיל ומודה דלישנא
מקו' כלל ומיתרת להכשל לכתחלה הוא הדבר דדל מהבא
סכחשת האשה וגס נניח כמונח נמור שאשני עדיס
הנו' מעדיס שקבלה קידושיה ולא זרקתס כלל מה שלין
כן כנ"ד עכ"פ הרי מיטו שכחשה אחרת נמורה כניסס
כעיקר נוף הקי' עלמס דזה העד שכבר נתק' עדותו
כנ"ד מעיד כפירוש שלא שמע אס אמר לה הרי את
מקודשת לי וכו' אס לאו ואשר האחר הגס אס אמר לה הרי
שילמר ויעיד כפי' כנ"ד שהוא שמע שאמר לה הרי
את מקודשת לי וכו' כמ"ש כשטר ואחם דכבי הלי
גוונא שוי הכחשה נמורה ומבטלת הקידושין גס אס
נאמר שקבלתס והיא מודה גס כן שקבלתס דהגס
דקי"ל ופסקו מרן כאה"ע סי' מ"ו ס"ק דכיכא דשניס
לומריס דאיטוח שנתקדשה וכ' לומריס לא דאיטוח שנת'
דקויא מקודשת ול"ר אינה רוצה דלפ' שנתקד' כשעה
יע"ש הייט דוקא כיכא שלא הוזמנו כ' העדיס לכעיד
יחד על הקי' לכל היכא דתרוי' כי הדדי נתכוונו לכעיד
סל ודאי דלא דאיטו שוי דאיט חותכת והכחשה נמורה
שוי שכן כתב מרן נופיה בכ"י ס"מ סי' כ"ט בשם
הגמ"ר וז"ל וכ"ע כהגמ"ר בשם כה"ע דאף על
גב דאמנן כפ' כ' דעדיות דלא דאיטו ג"ר הייט היכא
דאיכא למימר דזה רצה וזה לא רצה לכל היכא דתרו'
כי סדדי מינהו כי אמר אחד לא דאיטו הוא ליס כאומר
לאכזרו לא דאית והוא ליה הכחשה ועד אחד אומר לא דאי'
ערוסה עד אחד אומר דאיתי ועד אחד אומר לא דאי'
הוא ליה הכחשה וכ"ל דהייט כדאמריכן בכמה דוכתי
כדאמרי העדיס לא זוס ידו מתוך ידו עכ"ל ובקיב
כנס"ג בס"מ סי' הנו' הגב"י שות ל"ח בתב עמ"ש מרן
דמיירי כדאמרי העדיס וכו' דאס ודאי פשוטא שלא
חיזוק המדבי כשלא אמרו העדיס לא זוס וכו' שלא
שמיסס כמעמד אחד היו ואמר לא דאיטו דהויא דאיס
וכ"כ דבריו ירוסס בנב"ג ס"ג ומהר"ר כשלחל סי' ו'
עכ"ל וכן בתב הרשב"ץ הביאו רי"ו ובביאו דבריו מרן
בב"י שם"ע סי' מ"ז דכשנישסס שיו כמעמד אחד

ודילי דלא דאיטו הוי דאיס והכח' ע"ש ומדב' מהרילב"ס
בס"ב סי' מ' מתבאר כשנם עדי הכחשה הוזמנו לכעיד
שויא הכחשה נמורה שיבא דכולי עלמא ואין מי שיחלוק
על זה וכן כתבו כל הפוס' עיין בכנה"ג שם וכאס"ע
סי' מ"ז הגב"י אות ס' שהביא לרוב בכל הפו' דבכירא
לסו הכי ע"ש וכן מנאתי דאיתי בס"מ להרב"ש בכתו'
דף כ"ג דבתב כן בשם סי' ו"ל וכתבו תלמידי
דשב"ש מבאן דקדק דבריו דוקא בחבר הוא דאמרי'
דל"ד ק"ר משום דעבידי דמק' בגד לבל שם אמ' קדשת'
כמעמד פ' וכאותו מעמד היו פ' וש"ו לאותם שהיו
כמעמד ואמרו לא דאיטו שנתקדשה אינה מקודשת
ולא דמיירין ל"ד ק"ר ק"כ דלא עבידי דמקדשי בגנבה
כולי הלי וכן השיב הרשב"ש בתשו' וכו' עכ"ל ע"ש
והרב כנה"ג נופיס כאה"ע סי' הנו' אות ו' בתב וז"ל
מ"ש דבריו יוחס וכ"מ שאפילו היו כמעמד אחד אינו
כ"ל שלא זוס ידיעו מתוך ידס שלא קדי' שהיו כמעמד
אחד ולא דאו הקי' וכן בתב מהרש"ל וכו' ע"ש ונס
מרן נופיס חזר בו מזה כשלחנו הטהור דלא כעי אינ'
העדיס לא זוה וכו' שב"פ כם"ע ח"מ סי' כ"ט ס"ג ול"ל
לפ על נב דלא דאיטו דאינה היכא דתרוייהו כי
הדדי ניכהו ואמר אחד לא דאיתי הוא ליס כאומר
לאכזרו לא דאיתי והוא ליה הכחשה עכ"ל הרי להדיא
דחזר בו ולא כעי שיאמרו לא זוס וכו' וכן בתב הסמ"ע
שקי"ב דחזר בו מרן יע"ש . נמ"ל מכל האמור דהיכא
שנני עדיס הוזמנו להעיד יחד וכמעמד אחד והמס
מכחישין זה את זה דוא אומר דאיתי וזה אומר לא
דאיתי הוא ליה כאילו אמר לאכזרו לא דאיתי והוי הכחשה
ועד אחד כהכחשה ג"כ ואס כן נס כל"ד שנני העדיס
הוזמנו להעיד יחד וכמעמד אחד והכחישו זה את זה
דזה אומר שמע מפי המקדש שאמר לה הרי את מקו'
לי וכו' וכאזרו העד אומר שלא שמע כלום הוי
הכחשה נמורה דהוא ליה כאומר לאכזרו שקר ענית
ולא שמעת כלום וע"ל כהכחשה לאו כלום הוא ורצים
ושמיעה כולה אחת מלתא ואר דינא אית להו דלא תהי
שמיעה וכו' [illegible] על נב דמרן כתשו' ס"ה סי' י"ל נר'
לכאורה דס"ל דלא שמעתי נרע טפי ואינס רצים לפי'
היכא שהוזמנו שניהס נס יחד לכעיד שכן כתב שם
ו"ל ונס כטעם שני י"ל כיון שאיט אומר כפירו' שלא
אמר לס כלום רק שלא שמע הרי איט מכחיש שלא
שמעתי אינה רצים דשמע אמר הדברים בחשאי והיס
זה קצר רחוק ולא שמע וכו' ע"ש והתם כל"ד מיירי
שהוזמנו כולס יחד להעיד כאחר ירחה הרואה ואפילו
הכי מכירא ליה למר שלא שמע ל"ר כנרחה דמחלק
בין רצים לשמיעה כרס דאיתי למרן נופיס שם באותם
תשובה עלמה כתנה שכתב ו"ל ול"ע כמ"ש כסי'
הנסמ"ר דסנהדרין בשם כה"ע על ל"ר ל"ר עכ"ל .
הרי דהניח הדבר בל"ע ונרחה כיור דהדר כיס מכח
דכרי כה"ע הנו' שהביאס בב"י סי' כ"ט בשו"ל וסבי'
ליה דאין לחלק בין רצים לשמיעה כלל ודין ל' לסס
וכן כרין הלא תהיה וכו' בשו' ושוו בשיעורייהו וכן תפסו
בפשיטות כל הפו' כמ"ש הרב בנה"ג בס"מ סי' כ"ט
הגב"י אות ל"ח הנו' בשם הרב מהרילב"ח ח"ב סי' פ"ו

דהדין שיש כריתה יש כשמיעה אם לחד לומר שמעתי
והשני לו' לך שמעתי וכן מתבאר מדברי מהריח"ב וכו'
ע"ש וכן כתב הרמ"ן בח"מ סי' כ"ו ו"ל מאחר שהעד
הא' לומר שלא שמע והשני לומר ששמע יראה לאחר
שהשנים היו במקום לחד הוי הכחשה יע"ש וכן כתב
הרב כ"מ ריש סי' מ"ו כשם הרב ש"ה סי' קי"ב וכן
כתב הרב כתי כהוסה ח"מ בכ"ד דע"ו ע"ח והאריך
הרחיב כזה כיע"ש וכן כתב הרב ערוך השלחן בח"מ
סי' כ"ט אות ט' ובהה"ע סי' מ"ו אות ל' ו"ל ואם כן
אם החמט כ' העדים לקי' כמעמד ג' ועד לחד ששמע
שאמר לה המקדש הרי את מקודשת ועד ג' לומר לה
שמע כלום הוה ליה הכחשה ועד לחר בהכחשה ל"כ
עכ"ל ע"ש · ובכן דון מינה ולוקי בהתרין דגם אם
ניחא כמונח דשני העדים מודיה בקבלת קי' וגם היל
מודה שקבלתם עם כל זה כיון דהיכא הכחשה לחדית
כניהם דזה לומר ששמע שאמר לה הרי את מקודשת
וכו' וזה לומר שלא שמע כלום וכנ"ל הרכב ברור שכ'
גם יחד החמט להעיד ככתוב בקבלת עדות ובטופס
השטר הנ' כשלה והגם שגם נאמר שהיו שפתיו נעות
ונדות וקולו לא ישמע אם לאמר הרי את וכו' אם לאו
אין לומר שכיון שגם זה העד מעיד שהיו שפתיו נעות
ונדות וכו' נמצא שפי' לאמר לה הרי את וכו' כדברי
העד הב' הא ודאי כירכא היא דחיישינן שמא לא היה
לומר כלום ורחוקי הוא דמרחקן שיווקיה לו היה מעכב
דברים כעלמא לו אפשר שאמר לה לשון נרוע שהיו
מועיל בקידו' כלל שיכא דכולי עלמא ונרע מידים
שחיגם מוכיחות דלא הוין ידים בקידושין לרוב ככל
הפוסקים כנודע בדברי הפוסקים ואין טורך
להאריך בזה וכיון שעכל כל פנים לומר בפירוש שלא
שמע כלל אם לאמר לה הרי את וכו' הוה ליה כלומר
לחכירו שמעיד שמע עקר עניה ולא שמעתי כלום
וכמו שב' מרן בש"ע כאו"ל כ"ם וק"ו בכ"ד דחון מזה
ים הכחשה נחולה כניהם דזה לו' שקבלה קי' ו"ל לא
לא קבלה ודקתם והכחשה גם כן טעקת שלא קבלתם
שכודאי גם הרמב"ם דמחמיר כהא דלא תנא לכחלם
כיון דהיכא עד המסייעא בהכחשתה דחיים להעזה
חויל ומודה כנ"ד דליכא למיחש כלל לכל הכי טעמי
תריצי דאמרן שיכא דכולי עלמא כחורה זו לא חל עליה
זיקת קידושין כלל ומותרת ליגאל לכתחלה לכל מי
שתרצה ולית לאינים דיומחה כידה כלל על פי הדין
החמי"ן ככל האמור ומדובר · פש גבן לבאר דלית
לן למיחש נמי משום קלא דלא פסיק דנפק על כתולתא
דגא ותחוס כל העיר מהקול אשר היתה רחו' המק'
עליה שהיה מקודשת לו כמובא בשלחנו דהא ודאי
הדבר ברור שאין לחוש לו ולקולו כלל והגם דכעלמא
חיישינן לקלא כיון דאיכא פלוגתא דרבוותא קמאי
ובתראי לי מבטלינן קלא לו לא וכמבואר בכ"י
סימ"ו ובכנה"ג שם ואין בידנו להכריע להלכה הגם
עם כ"ו בכל כה"ג דנ"ד אין מצניחין כד"ק כלל
מכמה טעמי וכל שהוא עיקר דע"כ לא נחלקו הפוסק'
לי מבטלי' קלא לו לא הלא בקול ברור שהוחזק בה"ד
בחחר מב' חופנים הנאמרו וכש"ם ובהוסקים והחוח
דבעי קול גמור שיכוחו שני עדים ויעידו לפני ב"ד

שהמה רחו נרות דולקות ומטות מוצעות וכלי חרס נכנסין
ויוצאין וכשים שמחות להו"ו נתק' פ' חיוס לי נמי כעי'
שיעידו ב' עדים ששמעו מע' ופ' והלכו להם למדינת
הים כדאמרי' בש"ס פ' המגרש כל קלא דלא לחחזק
בכ"ד לאו קלא הוא לא ששמעו קול הכרה וכו' ופסקוהו
להלכה הרמב"ם והטור וש"ע סי' הנ' וש"ר כל הפוסי'
יחד כולם הסכימו להלכה דבעי קלא דלחחזק בכ"ד
וכתר דלחחזק בב"ד הוא דלפלוגו דש"ם בש"ם והפוס'
לי מבטלינן ליה הגם דהוחזק אלו ל"מ ליה וכמבואר
וכ"כ הרי כרור דלא הוחזק כלל בשום אחד מהאופנים
הנ"ל וכרור דלא חיישינן ליה כלל כיון דלאובן הנו'
המקדש הוא הוא שהוציא הקול בעיר ברחותו כי
כלתה שיו הרעה שלא רצתה היא ולא קרובים ליתנה
ליה לאחתו ועמדו כדין יחד למשפט נקדכו עד שחלקו
ועלתה חלוקה בניהם הוציא זה הקול עליה כדי לנקום
נקם ממנה ומקרוביה ולא הוחזק וזה הקול כלל בב"ד
כדינו ולא עוד שלא שחדיכח תבף למעשיו לא עברו
ימים מועטים רק שם יום או יומים נעקלו ב"ד הנ'
לעבקתה של ריבה זו ומצאו לחקור אחר פי העד ושלמו
לחדיו לאותו העד עלמו שהזמיטו לאובן המקדש
עלמו להעיד לו על הקורים' וכדקו ומצאו ויכוקח הדבר
ויתלח ערוחו דלא לחטו מעצה לאובן המקדש כלום
כיון שלא נתרלית לו וזרקה הקידושין לאדן ונתברר
הדבר מפי העד עלמו שחלה בו המקדש אחר הקול
וכבי הא הדין פשיט דלא חיישינן לקלא כלל הגם
דלחחזק בב"ד לליכא דכולי עלמא וכמו שכתב הטור
בשם הרמ"ם בסי' הנ' ו"ל ונתברר אחר כך ע"י לותם
שהולילו הקול שהוא שקר מבטלים לותו וכתב הרמ"ם
דוקא שנתברר בודאי שהקר היה כגון לותם שחלה בהם
הקידושין שנתקדשה בניהם אמרו לא היו דברים
מבולם וכו' ע"ש ופסקו מור"ם בהגה סי' הנ' ע"ש
ומדברי הריב"ש סי' ק"ע וסי' רס"ו שהביא דברי הרמ"ם
הנ' בשלימות מתבאר דבכל כהא שיכא דב"ע בין
למ"ד מבטלינן לקלא בין למ"ד ל"מ לקלא בהא הכל
מודים דמבטלי' ליה הגם דחוחזק בב"ד כיע"ש ומ הדי
בעי' לחיתר דהיכא חני שהרי עלמם שחלה בהם הקי'
שהיה חומר שקדשה בפניהם והעידו לפניהו שקר
ענה ועקרו הקידו' מעיקרו לגמרי בכה"ג ס"ל להרמ"ם
דשיכא דב"ע מבטלינן לקלא הגם דלחחזק בב"ד
וכמדובר · שלא דרחיתי להרב פ"מ ז"ל בח"כ סי'
ק"ל שהעלה דדברי הרמ"ם הללו חיום מוסכמים
ורש"י והרא"ש פליגי עליה וסוברים דגם בהא פליג
דו"ש לי מבטלינן קלא לו לא וחוכיח כן מהריב"ש
נופיה סי' הנ' ע"ש ואם כן לם"ד דלא מבטלינן
קלא לרעת רש"י והרא"ש גם בכה"ג שנתברר לחר כך
על ידי לותם עדים שחלה בהם הקידושין ועקרו לגמרי
לפילו הכי ס"ל דל"מ לקלא שבבר הוחזק בב"ד
וכמובן כרס רחיתי להרב מ"מ בהא"ע סי' ח' שחתם
על הרב פ"מ בזה והבריח שדברי הרמ"ם הנ' הם
מוסכמים גם לרש"י והרא"ש דהם מדברים בעידי
שמיעה ולא בעידי ראיה ויעשר"כ וכן רחיתי להרב
כית יהודה בהא"ע סי' י"ט שהאריך בזה והכריח גם
הוא שדברי הרמ"ם הנ' הם מוסכמים מכל הפוסקים

למר

למר כדקאית ליה ולמר כדקאית ליה יעמ"כ ויש לי
תירוץ דכריס כזה והכמ"ל בכל כל פנים אתקון לכ"ד כין
הכיוב"ה נמוליס לנתני כב"ד מכל זה כין דביקרץ
דדינץ קלץ דלץ לתתוק כב"ד כלל הוץ כדין מלבעזות
וכבר נתבאר מתי הבר עצמו שלץ עבד כלים אתק'
והיו כקול ובוכיו עתי וכמ"ש הרמ"ם כתשו' והביאה
הטור ריש סי' מ"כ והב"י סי' מ"ו יב"ע וכן מתבאר
כדכרי הריב"ם הנו' וכיותר דכרי מפרשים והיכריס
כיוריס · ואת ובאר לחזרת כיון דכל מילים ויביקר
סמכותו של רחובן התקדש כתילתת הקיל זה למיתרץ
דנתקדשה לו הוץ ע"פ הצבר ב"ד שו שנתי עדים כלו
עה"מ כשבר עדות שנתקדשה לו כדת משה ויסרהל
וכיון דהכן פלגינן ליה להאי שבדץ דתפשץ כעלמת
הוץ שיכץ דב"ע כיון דבץ לאחד מהם כלל וכמ"ל
הם כן גם הקיל שיצץ מתתי לץ הוי קיל כלל ולץ
חיישינן ליה והקלות יהלין וכן מנהתי הבר מפרש
כתנו' הרב מהפתי שמואל סי' ס"ח ול"ל לתיובא כב"ד
כלהו מודו דלץ פליגי והוץ דהכתו דהמרי דל"מ הייגו
כשהיו עדים שהוסנתק שלץ הת"ק הזותו הו מודו כב"ד
אחל כב"ד שלין שום עד שנתק שלץ הוקץ הוליץ שבר
כתיב ותתים כעדים שנתק' ולין כלן שים עד שלץ זה
מצער וכן כתב' לעיל שלין כה כשבר הדיץ לעזותה
מקודשת וכו' ס"ב אין כלן קול כלל וכל שכן שלילו
שנתמר שהיו כלן קי' ולת"ב נתבטלו הלץ לפניהם כמה
פוסקים דסבירץ להו דמבטלין דהוי סדקץ דהכלן
ולקולא ולץ עיר חלץ שהקול שלמרו דל"מ הייגו
כעכמים הקול שלמרו כפ' המנרים וכו' ולץ הוי הקול
מניך כעול וכן כתבו כפי' הריב"ם והרשב"ץ וכו' וכל
שכן דהתם כב' המנרים מתריכן דכעיכן דהתקוק הקיל
וכפי שהעלה לי שלקץ הימתב הבר הדב הוא וכו'
נתברר שהוא שקר וכו' ולץ הים מבזה קדושין כלל
והיה ליה כקיל ושוכרו עתו וכו' ואם כן נתבטל
לגמרי זה החזק של הקיל שלמרו ולץ נשלי שים
דבר לחים כו לץ לקי הומר שלין שים עבנה כדבר
רק שהחזה הוזקת מותרת ואין לר על קדושין כדבר
וכו' עכ"ל · הנה הבלתי כל דבריו הנל"ע שכלם מיוסים
לגיין שלפניהו ותמהו תקץ לב"ר שלין שים כית מיתים
לעבב לגברים וו מליונץ לבתחלה ע"פ דבכי הבב
הנו' הם הגלמריים כלחמת ודיק והביאו הבב כנה"ג
כפי' מ"ו הנה"ע הוא כ' וכ' שבן מתבאר מדברי
מהרשד"ם ושלר פיסקים ול"ל כיוע"ם ולא זה כל שה
הץ והלי שרחוי לנו להעיר להגיה לבתחלה ואין
לעבבה ולענגה שלץ מן הסם הוץ וה וכפרט מדים תקון
סעלם כי הן כעון רבו המתפרשים והלוחלת שביחי
רמחי טובה וכאו בת פרושים התולין עמיהם כבנית
ישרל להתעצל עלולות בדבר שיבחלו להם אז עד
שיבי הוא כדבי כתף וכתב' הדי' וכולי קליו והלוקם יפצר'
בנגע ויפצלוס לכתים וכמה נתמהמהו הרתשונים
והאחרונים ול"ל תלקח בחיים ע"ז כמו שירתה הרוקח
בתחו' הרשב"ם והרשב"ץ והעמייהו החייסם כל יפרי לב
והפלינו כזה שלץ ליתן יד לפושעים החושים כנפשותם
והדרכת מטה וחוכה עליו לשבר תתלעות עול ודרך
מעוקש תלבר לנפשם ולקלקל מחשבתם ולהשיב



עמלה כרחבם למען דעת כל ע"ה כי ים שהים שופטים
כתרן ולץ יוחון עוד לעזות כדבר הרע הזה כתחי' נתב'
כל זה ויותר מזה כדברי הפוסקים הלץ כפרישה ספיר
נזרתם וכמביאר :

**הכלל** הצולה מכל המקובן דהיקומה וו שריית
להתנשבת לכל מי שתלבה ולין לה להתעבב
כלל על פי הזמת ולרק הלמ"ד כתכתי ולמוד תורה
כלתי ולץ להלבה ולץ למעשה ת"ו נתכוותי כי ככר
תרחיות כוחת הודעתי כי כבר הנכי מהים ולץ כוונת
הרם לי כל שכן להבין ולהורות את החוקים ואת
התורות כמתיקין והוכחן וכטיב נעין וקדושין ויהיו
דברי שלה הפר התחנכתי לפני עטרות ויע"ר מו"ר
הרבנים התום' הוסכים רחשונה על כקף התורה
כבי"ק עבת"ו הב"י שעליהם מושל להורות לכבי ישרל
את דבר התשפט לעשר הו לעמת לאסור הו להתיר
לרחק הו לקרב והם רחוים ולץ לכי והם חוכה ויעלו
לרצון לפני מכת"ר כל מה שבלתה מלודתי והשיגה
ידי יר כהה כהתר ואת היקומה מה טוב ומה נעים
והם יזלו דברי לעזו כבלים הם ומכוטלים והיו כלץ
היו יפיר ישרל ויפולנו מעניותת וירחקו מתורתו נפלאות
ויוכנו לבוין לאמתה של תורת הת' את ולץ נכשל
בדבר הלכה ת"ו כי"ר הלכ"ר עבד נרצע לכל יומי
דת והין מתחבק כעפר רגליהם ושיחה כאמת את דברי ·
עיו ותמרת יה הלעזיר **יצחק אבואלעפיא** ס"ט

**אמר** הכותב אתר הדוחה כת"ם מה לפנים הת'
עיניו יקרו על ק' כמה וכמה נדרין ומדי
נידין לתר לדדתי כעדות הבד השני לתר עדין לץ
נתקבלה עדותו למען דעת מה מענה כפיו וכשפתיו
ולתעלם ממנו לעניו דיוק וחוקתי על כל הנדרין
ומחתי כמונת הכתה סיכרת דלתילו לם תמנע לומר
שיעיד ממת הבן ממה שהניד הבר יצחק הרתשון
עם כל זה הין לנו לקום לדכריו מכחה טעמי תדיני
שהוכלו לפנים לתר הוכחנו כעניותנו הין יד עניי הבן
מתורתם של רחשונים שם נקבלו דיות כתר ירתה
הרוקח :

**והנה** כעתה כתר דמיתי כן היה שלץ עכרו
ימים כמקבר ירקוס לתרי כותבי כל זה
הנ"ל והנה רחובן התקדש הנו' כח לפנה"ק ת"ו ולתכוע
ת"ב להיותה הנו' כטענת קדושין הנו' ובידו רלפה
קבלת עדות מהבר הבני ותתמי עלה תלתא נכרי דתר
מניחו גמיר וסביר דהבן כדיון מכירין לותם ולץ את
תיתתם ותלינה נץ לפניהו טעם הקבלת עדות לותם
כלות תיכף כתיכה וו"ל

**במותב** תלתא כתרא הויגא נתנא דת"ל כר
אתא קדמנא פלוני בן פלוני והביד
כפניהו כתורת עדות גמורה על נפשו ועל יהידותו
לוך שבלבתו לעכו עם הכחור רחובן היה רוקח כדי
לקדש הכתולה פב"פ כי שמעו שהכתולה הנו' היתה
עם והלך פ' הנו' עם רחובן הנו' כדי להיות עד על
קדושין וכשבר כהו לעכו כקשו עד שני ומלאו ליעקב
מעכה כתניתי שמוע יודיע להם שבת הכופר עת
שתהיה הכתולה למעה כחבר חדושים יחידה כדי לקד'

על פי שנים עדים כהלכע מכיח הדוניה וכן היה כי
יעקב הגיד לרחובן המקדש ולשהול העד הנו' עת
שהיתה הכתובה למטה בחלר כיתה הדוניה והין היש
שמה כי הם השת מורנו לבדה בכיתה והבתולה בחלר
ובחיקה כת הדוניה וכשנסו רחובן המקדש והעד שהול
הנו' עם יעקב הנו' לחלר השר הבתולה הנו' שמה
ותקף נתקרב לשלה רחובן הנו' וכיתו רוב' פי' וקרש
חותה בפניהם ואמר לה הרי הת מקודש לי וכו' כרת
משה וישרהל ובהשר הלכה הנערה יותר מששה לו
ח' המות וקרושים בירה חיזה רוח עבר על השנה
והשליכה קרושים מיריה ומקרעמה בחומרה כי היש
היגה רונה כקיר' הללו ועלתה לבית הדוניה כל זה
העיד בפניהו וכו' וכו' וקיים ע"כ בית נוסח קבלת
עדות הנו' יגש עת"ק מהעיקריות ושם השה דברים
ההברחים והסריכים לע"ר . והנה אמת שמח לבי ויגל
כהגלות נגלות עדות העד השני והנה טורע מה כפיו
והותרו הספקות שהיו לנו בחופן עדותו וכמו שכתבתי
לבית הספק בהרובה בפנים וכמו שירתה הרובה . והן
עתה הבה לדון על פי עדותו הללו השר נתקב' במוחב
תלתה לשמת ולתת בדבר הלבה הך לה בדרך הרובה
ג'לת הנוגע לענין דיבה דוקה והו לה מידי והה ודאי
פשיטה לי טובה דגם קבלת עדות הללו הרי היש
שרירה וקיימת לפוס דיבה יהד היש כל תמונו ויש בה
משוס חוזר ומגיד ואין בה בית מיחוש ממה שנתקב'
שלה כפני הנערה היתומה הנו' מכל הנהו טעמי
קריתי השר הובאו בפנים להשר ולקייס קבלת עדות
הה' של עדות יעקב העד הה' השר רובם וכמעט כולן
חיתנהו בהה וגם נתנו ליתמר גם כוזת והשר החכם
עיניו יחזו ואין טורך לכפול הדברים לשה לוזך ברם
הה מיהה מספקה לי טובה ברחותי שלה הווכר בקבלת
עדות הללו בעשו שוס דרישה ותקירה מו' תקירות
ולה לחת מבנה בהשר נכון לעשות לשהת ידי חובת
קברת רוב הפוסקים דסבירה להו דגם בעדות נשים
בגטין וקרושין חין טריך דרישה ותקירה כדי"ן ממש
ומי יובל להקל כוה נגד סברתם כפירש בהסור עדוה
ובהשר התרבנו כוה בפנים ואתה תחזה דעיקר בקת
ומתי' שלנו שקיימנו לקב"ע בע"ה הגם שלה היה בה
דרישה ותקירה ברחוי הוה משום שעל פי עדות העד
הל' מנו' חוקמת חזקתה דפנויה ולה חלו בה קרושין
כלל וכמו שסרחבנו הדבר הזה בפנים והוכחנו ובירנו
הענין ברחיות כרורות מתורתם של רשונים כיד ה'
הטוכה עליטו כפי קטנות שבלינו ובשר השינה ידינו
יד כסס . ומכם בעדות העד הב' הגם שחול הנו' השר
כפי עדותו בה להוניאה מחזקתה ולהסירה לעלמה
להחזיקה למקודשת נמורה לרחובן הנו' ובהשר נבהר
לקמן בס"ד הה' ודאי בכל כי היי נוגע בהו' למת'
הרשונים חלו' והיה בריך לתעבד דרישה ותקירה בדבעי
למעבד לחפוקי נפשין מצלוגתה דרבותה ובהמור
ומדובר . וכי יעלה על הדעת שהת רעתו מה לך כי נזעקת
להרבר לחר כ"ד מקבלי עדות הנו' לדון בהם שלה
עדו דרישה ותקירה לשוויהו כעובים כדבר הלבה
ומספקת נלמר כי המה עדו דרישה ותקירה כדחוי
ואין לנו להרשר לחדי' הגם שלה נכתב כמי שנכתב דמי



וגמירי כ"ד כתר כ"ר לה דייקי ולב"ר עו עין לה חייסי'
לוהת השיב ג'לה תשובה מהגהון הרה"ס כחלק ה'
סי' כ"ר כעובדה דעוירה דב"ר שבתב שהה על פי
שנתקבל העדות בפני דיינים מומחין כל שלה הזכירו
שעדו דרישה ותק רה מסהמת לה עדו דרישה ותקירה
יע"ש . ולוז הסביתו הפוסקים הרב מהרי"ם בתשובה
סי' י"ט והרב מהר"ה ש'נדדי בתשובה כי בהה בספר
כני הור פלקין בפ' ע"ו מה' ה"כ הנ"ו יע"ש . ופוק חזי
דעדיפת מינה בתב מרן בתבו' לבן העזר סי' ר'
והוכלו דברו לעיל דבתב דהתי' הוזכר כי בקבלת עדות
שעדו דרישה ותקירה לפיכך הכי לבן סהדי שלו עדו
כרקיו יע"ש וכל שבן וק"ו בקבלת עדות הללו השניה
לפי מעשיה דלהו מיומן המה ולה לחד בהם ביודעם
ומכי' ק"ה ולה הווכר בדברי' שעדו הרי' ותקירה כלל
ולפיכך שמן מנהו הה ודאי בכל כי ה"ג דב"ד
בריבת רבה למהדר לבתרייהו וכודאי הדבר שלה עלה
על לבם לעשות דרישה ותקירה כלל וכמ"ש מרן
וכמדובר . וכבן מזרנו לבית הספק היבי לדייבו דייני
בהתי קבלת עדות הללו שלה חלו בה מעשה ידי הומן
וכמובן . שבתי ורחה דהלחת יורה דרבו לף גם זת
היו לנו לחוש מזה כלל דבבר למדובו להועיל הרב
בהה"ג בה"ע סי' מ"ב הגב"י סק"ן ואחריו כל
ישרי לב דבבל פלוגתה דרבותת כי התי ניחוש היש
לן למיזל בתר הרוב עובדה ובפי הטוסת הרוב ומינה
נפיק דבבל כי ה"ג דב"ד דבשביל שלה עדו דרישה
ותקירה אלו בהיש להקל שלה לחוש לדברי העד הזה
המחזיקה למקודשת כיון שלה נודע ונתקר ואין לחוש
לקי' הוי חיישי לדברי הסוברים דגם בעדות נשים
בגטין וקרושין היו לריך דרישה ותקירה והויה ספק
מקודשת וכמש"ל . נמלינו למדין דגם בב"ד נטלים
לבחנו גם מזה וכמובן . הו מזינה קיומה לחלוטין בהתי
קב"ע הב' דלה הוה בהו ולה לשתבח ביני' דמק"ע ג'
דנמי' ב"ה חד מני' דנמיר לחוד ומנר' נתן ממק"ע הה' .
ברם גם על זה פקחנו עינינו בפנים והתרבנו והרחבנו
בענייתינו כזה והיכחנו דרובת דרבותת סברי מרן
דבחד דנמיר לחוד קני ומסני ובפרט בזיהה לופן
עדות העד להחמיר ובגוונת דקבלת עדות הללו דב"ד
וכמדובר . המורם מכל החמור דגם קבלת עדות הללו
הרי היש שרירה וקיימת לפוס דיבה ואין בה בית מיחוש
כלל מכל הטדיין וכיון שהניד שוב לייט חוור ומניד
והדברים ברורים . והשתח הבה נוכין ונרון על פי
קבלת עדות העד השני הלוה דהן אמת כפי דברי העד
השני הזה דמה שורקה הנערה הקי' מידה היה לחר
שקבלה קי' והלבה בהם לדרבה ח' למות ויותר לו ו'
לגד הפחות ואחר זה נתעוררה למתן בקדושיה ולוורקם
מידה הנה למת הם בניס הדברים ולה היה חבירו
העד מבחינו גם בזה הה ודאי פשוט הדבר דמנר
הדין הוית מקודשת גמורה בלתי ספק ולה היעילה בלוס
בזריקת הקיד' מידה לחר מעשה ואחר הלוכה בהם
כמה למות ולה עשתה ולה בלוס דהה"ד בפ' קמת
דקיד' ופסקוהו להלבה בל הפוסקים דהתקדשי לי
במנה ונטלתם וזרקתם ליס לו בפניו דהיינה מקודשת
וכמש"ל הת ודאי הדבר פשוט דהיינו דוקא בזרקתם

תקף גט"ל תוך כדי דבור דהגס דלמרינן בכ"כ פ'
י"ן דקכ"ח וכשלהי סדרים דכל תוך כדי דבור כ"ד
כר מתקדם וכו' והוה מוסכם להלכה מכל הפיסקים
וכ"פקו מרן בש"ע שם ס"י ל"ח והטור ומרן בסי'
מ"ט דחזרה בקדושין היו מיעיל לפיל תוך כדי דבור
כין לם חוד כו הוא לו היה יע"ם הגה נרחה כרור
דקיכו דוקא כשהתלת היה מתחלה בקי' וכבון שחמ'
לו בה וקדשני ועמד וקדשה לו שלמרה הן וזחר כך
דלתה לחזור בהה הוא דלמור דבנן דליכא יכולה לחזור
בה ולפי תוך כדי דבור בקיל' וג' ריעיו הנו'
בש"ם התם ולפלוגו בה הדשמועים לם הלי דיבא
דבקי' תוך כדי דבור לקו בר"ד הוי מן התורה לו חומרת
מדרבנן הוא דהיו ובמ"ם בשב"ם בסי"ב דק"ל ע"ה
והר"ן בחשובה הביאה הב"י שם ע"ש סי' קל"ד וע"ש
ויש לי בזה להיעות דלמיים ולכמ"ל · כרי לל שהיה
עיקר לל המרה ליה ולל מדי הן קודם הן הח"ד כי
לם היה מדיליה מבלתי ידיעתה עמד וקדשה ותבף
ומיד בתוך כדי דבור נעלתם וזרקתם לפניו הה והלי
והלי זו הוכיחה על עלמה דלין לה חבן כרלון בקי'
בלל מלחר שזרקתם ובבהלי נוהג היה דלתמרינן התם
דליגא תקודשת ולה גם זלת דלל המרה ולל מדי
דלמרינן שהועילו מעשיה כוריקתה דלל חלו בה
הקדושין היינו דוקל לם זרקתם תבף ומיד תוך כדי
דבור הבל לם לל זרקתם עד לחחר כדי דבור בהה
נמי והלי לל הועילו מעשיה כלום ולל הו בה בקי'
דמחמר לל זרקתם תבף בתוך כדי דבור ובתחדה
לזורקם עד לחחר כדי דבור לחמרינן דבבר נתחדה מעי'
ועתה חזרה בה ולל הועילה חזרתה דבל לחחר כדי
דבור הבעל הוא ובבר נגמר עניו רחם' ובמ"ם
תילוק זה בפשיטות הגחון הרב מהר"ן בתשו' סי' קט"ו
יע"ם ודבר ה' כפיהו המת והוא ה' דבר הו שכוין לדבעת
גדול הוא הגחון מהר"ם בר כרוך בתשו' כי בלבו
בתשו' דשייבי להל' לישות סי' ה' יע"ם ובהגמ"ר פ"ק
דקדושין והביאם מרן בב"י לם ע"ש סי' ל' וכריש סי' מ"ב
יע"ם שבתב בן מת"ם בדברי הגחון מהר"ן הנו' בלשר
ירלה הרוחה · דבר הבלמד מבל הלמור דלפילו
שיהיה החופן דלל המרה ליה ולל מדי ולל בלתה דעתה
שרלוה להתקדש לו ולפילו בראתו בי לם פתע
פתחום עמד הוא וקדשה ובבוהה דב"ד בפי עדות שבי
העדיה הללו דב"ד דלל מלינו שהבחישו עלמם בזה
בחבואר בחם עדיות גם לת הדחזון גם לת השבי
הגה עם בל זה לל מהני זריקת הקדושין מידה ללל
יועילו קיל' בי לם שתהיה הזריקה בתוך בדי דבור
דוקל ובלמור · והגה נודע דשיעור תוך בדי דבור
דלמור רבנן בת מרבועתל שברי מרן דהוי שיעורה
ד' תבות דהייבו בדי שלל שלוש תלמיד לרב שהם שלוש
עלך רבי ומורי ובת לחרת מרבועתל ס"ל שהם ג' תיבות
ושם שב"ר דוקל ויותר מזה הוי לחחר בדי דבור בחשר
החריבו הפוסקים ע"ה הלה בספרתם לל עלו החסף
ובחבם עיניו יקוו לגדול החחרונים הרב פר"ם בתשו'
ס"ב דקכ"ד שנשנו בעניו קדום' וכרוחב מביהתו המדיק
הריחיב כזה יע"ם · חולם כנוונל דב"ד בפי דברי
הגר הב' הוה דמה שזרקה הקדושין מידה היה לחחר

שהלבה לדיבה ח' לחות ויותר ולפילו ו' לנד הפחות
הל ודלי הדבר פשוט דהוי בלחחר בדי דבור הרבה
מלד ביתר שלת דבהלוך תרבע לחות יבול הדם לדבר
בתה ובמה בלתי שבה ובבי הה לחרינן ודלי דמעי'
בתרלית להתקדש לו ומינה ניחה לה ובתד הבי הדדה
בה דלי לל הוה ניחל לה בלל תשדינהו מעיקרל
בלתי לחור בלל תבף לקבלה בתוך בדי דבור מתם
הנה שים להלין בגדה דבתירלה היה ממנו הם תשניך
הקי' מידה תבף בעודה בבפה בפיו בההוה פחדה
יהבה בן יתפוש הותה בחוקה ויקדשנה בעל ברחה
שלל בטובתה ובהבר בן היה מעשה בתחי' בפי עדות
הער הל' ולפיבך ברחה מפיהו בדי הלוך ח' לחות
הו ו' וזרקתם מידה גגר עיניו שלל חשבה לו עוד
בן י"ל לחריה והיה רחיקה מתנו וגדון מזה דסופה
הוכיח על תחלתה שהין רלוה להתקדש לו · למנם
עם בל זה הפשט לל יועבו ודב' שבלב לינם דבריה
דהן לו יהל בהבריה עם בל זה לחמור רבנן בף
בתוך בדי דבור בעלתם וזרקתם לפניו הה והלי היה
לה ליהה מתנו בלל דלם יקדשנה לחומבה לל יועילו
מעשיו בלום דבולי עלמל נמירי לה דלין לשה מתקדשת
שלל להומבה שלה והלי מוברים לומר דבן קודם נתרלת
בקדושין ולחר מעשה נמר הקדושין חוזרם בה ולל
שייה מדי מזרתה בלל בוון דהוי לחחר בדי דבור הרבה
מלד והדי היה מקודשת נמורה על פי עדות העד
הב' הזה הם בניס דבריו בלל הבחשתו מחבירו הוא
יעקב העד הה' · וחולם עיניו הרוחות בי שני העדיה
הללו ב"ד הלל המה מבחישים זה לזה בדרי, ובחקירות
ובבריקות ועלית על בלבה בנוף ובעיקר מעשה הקי'
עלמם ובחשר לבחר בם"ד · הלל מרחם לחר הרוחה
בבלת עדות העד הה' ועיניו לנוכח יהיו בקבלת
עדות העד השני בעיניו ירחה ולבבו יבין דהני תרי
סהדי בתרן לקדמי ולינוף ביניהו בבמה דבר' הטובעי'
לעיקר דינל ב"ד לבטל עדותם ומינה נפק"ל בחה
דהתירה עדיף · תילה ורחם בקבלת עדות הרחזון
הם בלמר שמלאו להבת הנו' יושבת למטה בבית הבפה
הנו' בשלח בפי דבריו שהיתה יושבת בבית למטה ושם
היה מעשה ושופן הקדושין ולל בחצר והרוחה ירחה
בקבלת עדות העד הל' בתוב לומר שהבתולה היתה
למעה בחצר ולין לים שתם בי הם לחת תורנו לבדה
בביתה והבתו' בחצר ובו' בשלח מבו' בדברי שהבתולה
היתה בחצר ושם היה לופן הקדו' הנו' ולל בבית הבך
מה שהעיד העד הה' וכמובן והדבר ידוע דבל הבחשה
דמקומות ב"ג ב"ד הוי הבחשה בחקירות תחת דלחת
מו' חקירות השנויים במשנתינו בסנהדרין לחת מהנה
הלל היה בלישה מקום ובטדע ובבהלי נוהג דהן הנה
מבחישים זה לת זה בחקירות שיבא דבולי עלמל
עדותן בטלה בעודי נשים בנטין וקדושין וכמו שהסבי'
בוה בל הפוסקים דהשונים ולת לחרונים חלקם בחייש
הלל בספרתם שפיר גזרתם ע"ע לל עט החסף ולה
עוד שלת לחבי בר"ת בעלמל דהלבה רווחת דלל בעי'
בהו דו"ח בלל זולת בר"מ ולוקם גם זה בר"ת גופיה לחבי'
רבוותל לי בעינן בהו דריעה וחקירה ממש בדי"ן
הו לזו וב"ם בל זה בפנים ועם בל זה עלתה הסב'

כל הפוסקים דהם קורא שחקרוס והכתיבו וה לית זה
בחקירה עדותם כעלה וכמ"ש הרמב"ם כפ' ג' מה'
עדות והטור ומרן ח"מ סי' ל' יע"ש ובן הסכימו כל
הפיסקים התחדושים וזלת לסברת היש חומרים שהביא
בעל התרומות בשם ב"ע והביאו מרן בב"י סי' הנז' והיה
מופלא מהרמב"ן בתשו' סי' מ"ג דמכשיר כד"מ עדיים
מכחישים זה לית זה לית בחקירות יע"ש וכבר כתב
רבינו בבלגל בתשו' סי' ד' דסברת יחידית היא זו נגד
כל הפוסקים דלית למיהב לה יע"ש ובן כתב הב"ח
סי' הנז' ע"ש והביא דבריהם הרב בנה"ג בסי' הנז'
חות י"ז ע"ש גם הרב ש"ך בח"מ סי' ל"ג סקט"ז לסף
היש עיור שכל הרחשונים מסכימין לדברי הרמב"ם
והטור בדין הנז' והביאו הרב בדקות בחדות ע"ש
ובסי' ל"ק"ו דחה סברת הרמב"ן הנז' בשתי ידים ע"ש
ולא עוד שלא דקק לסבר' הרמב"ן הנז' בבר בתב הרב
בנה"ג שם מעם הרב"ל סי' הנז' דדוקא הוא בדיני
ממונית הוא דמכשיר הכחשת העדים בחקירה הכל
בעדות נשים שהוא לסור עדות החמורה לף הרמב"ן
לזיל ומודה דהם הכחישו העדים זה לית זה בחקירות
עדותם בעלה וביעו"ש ובן דעתי לדרב מהרשד"ם
בתשובות ה"ע סי' ל"ד שבחב בן בדעת הרמב"ן הנז'
יע"ש והבי מוכח דיהבות כל הפוסקים הם המדבריים
בענין זה בהכחשת עידי קדושין בחקי' דלא ליחשמית
חד מנייהו לחום לסברת הרמב"ן הנז' שהביא הרב
בעל התרומות כנו' ובפרט להחמיר ולמיחש מיהת
בעי למנס בירור דה"ט הו מעום דסברי מרנן דם יחידאה
זו הו מעום דהסיר עדות שהני דליבא דכולי עלמא
הם הכחישו זה לית זה בחקי' עדותם בעלה ומדוכר
הם כן ליפה הכח בב"ד דמלטו שהכחישו זה לית זה
בהחת משבע תקדושות דוה הומר בבית ווה הומר
בחצר וכנו"ל לת ודלי קדין נוחן דעדותם היא ותבטל
וכבל הזמור ומדובר ובבר עלה בתחשבת לומר לבהורת
דהך הכחשה מיהת דמקומות דב"ד לא הוי כל כך
הכחשה כיניהו ולינה כדאית בדי לבטל עדותם משום
הת לחוד ויש לפרש עדותם הדמין יתעבד כמדי דהוה
למלי דקו"ל בשבועות פ' זה בורר ה' הומר בדיוטא
העליונה והחד הומר בדיוטא התחתונה בת מעשה
לפני רבי ולף עדותם ובן בסקו להלבה הפוסקים
ה"מב"ם בפ' ג' מהל' עדות שם והטור ועדין בח"מ
סי' הנז' ורי"ו הביאו כ"י שם ושחר פוסקים דהכחשה
בהחי גוונא לא הוי הכחשה בחקירות ועדותם קיימת
כיע"ש · שלא דבעשמת ובפי' דהך מלתא הפליגו
הראשונים דהטור ורי"ו פירשו ה"ע עדותם קיימת
משום דבין דהמקומות הם קרובים ומצטרפין לרחות
מזה לזה ה"ע דעדותם קיימת עכ"פ ובן כיתה שפירש
הרמ"ה בן בתשובתו והביאו הרב"ה בתשו' הנז' יע"ש ·
למנס הרב נמקי יוסף והריב"ם סי' קנ"ג וסי' רס"ו
פירשו הטעם דלא חשבינן ליה עדות מוכחשת בחקי'
כזה הומר בדיוטא וכו' מהחר דהיוה מקום מהחקי'
הוי ה"ע משום דעל כל פנים כולהו סיו ותדוייהו
מודו דבדיוטא הוי בין עליונה לתחתונה טעו לומר
ולא דברי יע"ש וב"ן שפי' הר"ן בן הוכיחו דבריו בתשו'
הרב"ח יע"ש ומה בן לפי זה לבאי' ניחה דגם הכחשת

העדים דב"ד דזה הומר בבית וזה הומר בחצר לפי
חשבינן להו עדות מוכחשת בחקירות ועדותם בטלה
הו הוי בבדיקת ועדותם קיימת כדיני ממונות הבח
וזלת חקדים בין הדשבו' כמלבים הנז' לעיל דלא
מפלגי בטעמת דמלתא הלו הן הגלדים בזה
הומר בדיוטא העליונה וכו' דלטעמת דיהבי הרמ"ה
והטור ורי"ו דבין דהמקו' קרובים זה לזה ואפי'
למחוינהו לתרוייהו מזה לזה משום הבי עדותן קיימת
הם בן יולף לנו דהכא נמי דב"ד בין שהחצר והבית
הם קרובים וסתובים לעבד לבולם ואפילו לרחות מזה
לזה דרך פתח הבית וחלון הבית על החצר הם בן
לף הוי בל בהי דהכחשה בחקירה אלא בבדיקות
ועדותם קיימת בדתם דמנס לטעמת דהר"ן והב"י
והריב"ם הנו' לעיל מינה בפ"ל שיבוי' בב"ד דהויא
לה עדות מוכחשת בחקירה ממנ ועדותם בטלה
דדוקא הבא דכולהו שו דבדיוטא הוי משום הבי
הומרינן דבין חחתונה לעליונה טעו לומנס וכנו' לעיל
בדם בל הינא דלא מידו תרוייהו למקום ה' שלא ידם
הומר בבית וזה הומר בחצר בנוסח דב"ד הא ודאי
דהוה להו עדים המכחישים זה הת זה ובחקירה
ועדותם בטלה וכמובן · והבין חזינן לגדול המוריס
הרב מהריב"ל בח"ג סי' י"ב שהעלה דבב"ד שהיו
העדים מכחישין זה הת זה ובבה"ג שהעד האחד
הומר שהיו שניהם המקדם והבא בברהבדתו והעד
השני הומר שהבא היתה יושבת בתוך ביתה והוא
עומד בברהבדתו ובחחלה בתב הרב דהוה להו
מוכחשים בחקירה ועדותם בטלה ושוב נרגע מהיא
דזה דהומר בדיוטא וכו' ועלה הביא הב' פירושים
דהחמר בה מעם הריהשונים הנו' לעיל והסכים הרב
דהבחשת העדים דב"ד הנו' חשבינן לה במוכחשין
בחקירה ועדותם בטלה הו לא הליה בעלונתא דהטור
והריב"ם בטעמת ופירושם הנו' דלפי' רבינו הטור
לא היו מוכחשין בחקירות ועדותם קיימת ולפי'
הריב"ם עדותם בטלה דהוו מוכחשין בחקירה יעשר"ב ·
ובבן דין מינה ולקי בחדרין ונחמר לבהורה דגם הלי
הבחשת העדים דב"ד הי הוה להו מוכחשים בחקירה
ובטל עדותם הו לא דמתלא תלי בהלי פלוגתא הנו'
ובדברי מהריב"ל ובדבר הלמור · למנס הלמת יורה
דרבו לחדרי הרחות היעב יהלה דל"ד בל בהא להך
דב"ד בעובלה לדנה דבשלמא התם שהמקומות קרובים
זה לזה הגם הדיוטא עליונה ותחתונה בולא חדא שמא
היא להו משום הבי הלו"ר דעדותם קיימת כיון שלפער
לרחות מזה לזה אבי' גם יחד שבשופי בלי הטיית הרחם
בלל ובמו בן בב"ד מהריב"ל שהבדהנדחו והבית הם
קרובים זה לזה וביובים זה לזה ולפער לרחות
מזה לזה משום הבי לא הוי דהתבחום בחקירות
לדעת הטור לא בן הבא בב"ד שחצר הבית מלבד
שני שמות הלוקים משני מינים שזה נקרא בית וזה
נקרא חצר וגם לה לפער לרחות מזה לזה הם לא
בהטיה שיוליף דחשו לו יבניסנו דרך פתח לו חלון
הבית יענו לרחות מבית ומיקון ובזולת זה לי לפער
לרחות מזה לזה בשום לופן לפי' על ידי הדחק
בלל הא ודאי לא דמי בלל להקיף הדיוטא ולהחיף
דמהריב"ל

דמקריב"ל דהתם שפיר יכולים לרחות מזה לזה שהיכם כחתך כריות וכשיפי ומשום הכי קוף דחמרינן עדותם קיימת וכדכר התמור וכזחת וכזחת מצחתי רהיתי להרב מהריע"ן לתשובה סל כ"ע שבתב על נדון דידיה שהיו השני עדים מכחישים זה חת זה במקום שהת' אמר שהוח יושב חלל הפתח של הערל כתב הרב ז"ל חך ודחי הכחשה היא דהוי הכחשת מקומות חך על גב דים לבעל דין לחלוק ולומר דכיון דהמקו' הם קרובים זה לזה הוה ליה כדיוטא תחתונה לעליונה הא ליתא דכשלמא דיוטא כולה חדא שמא היא ליה לכל הכל שהשמית משוים ולתכחום כהו הו"ל להרב דכל היכא דכל הכחשה כטלה הנם שיהיו המקו' קרובים זה לזה כעובדא דר"ת דהרב ז"ל ושם כן הוא הדין והוא הטעם כנ"ל נמי דכיון ואפר שני שמות משוים הם הנם שהיו קרובים זה לזה כיון דלתכחום כהו הוה להו הכחשה בחקירות ועדותם כטלה וכמדובר . הנם דפשיטא לי דהרב מהריע"ן לא לימרה למלתיה חלא לחליבא דהריב"ם ולפום טעמים דוקא ולא וכר שר לטעמייהו דקמ"ם והטור ורי"ו דלא מפלגי הם הם משם אחד הוא משתי שמות כאשר היהו גופיה העיד על עצמו שהיו כידו כמ' הפוסקים וזלת הרשב"ם והריב"ם יע"ש . ומ"מ לחינא ולא משתינא דדיון עיקר דמלבד שהם שני שמות משוים וכמ"ל עוד כה דלא הפשר לרחות מזה לזה כי הם על ידי הדחק הרחה דהייגו בהכרח שיכנים רגליו ורוכו לתוך הבית הוא לא להפך כדי לרחות מזה לזה וכבי הא ודאי שיכא דכולי עלמא ל"ד כלל להסיא דדיוטא וכו' הנו' וכו"ל לתכחום כאן מעם ועדותם כטלה והכריעו ברורים ולרוחא דמלתא אלי לומר לך דהיו הלמת כן לענ"ד הנם הם תמצא לו' דרך הכחשה דכ"ד נמי דמות יערכו לה להסיא דיוטא וכו' ולפי' הרמ"ם והטור ורי"ו יוצא לנו כנ"ד דעדותם קיימת וכמ"ל דלא הוי הכחשה כתקירות הנה עם כל זה על כל פנים הרי מתכאר מסיניא דפרק זה כורר הנז' ומדברי הכ"י הביאו מרן כ"י שם כנו' לעיל וכדברי מר"ן כאן' שהביאו הרב"ח כי' הנו' והכין נמי מתפרשי דכרי הריב"ם הנו' לעיל וכמ"ש הרב"ח שם דהא דהמרינן כהא דכדיוטא וכו' דעדותם קיימת משום דלא הוה להו לתכחום כתקירות והו דוקא כד"מ דכד"מ הכי קי"ל דאי לתכחים כבדיקות עדותם קיימת וה"ט שמד קולא שהקלו כהו וה"ט שאין העדיים מדקד' כל כך כדיני ממונות דוקא וכדיני נפשות ליכא למימר הכי וכמ"ש הרב"ח שם וכדי"ן קי"ל דלא אי לתכחום כבדיקות עדותם כטלה וכדיקן כמתניתין שם כודקין עידי נפיש כדריפה ותקירה כדי"ן ממש ומינה נפיק דאי לתכחום אף כבדיקות דעדותם כטלה דלדי"ן ממש מדמינן להו לדיני ממונות מדמינן להו ואין כודקים כדריפה ותקירה ואי לתכחום נמי כבדיקות עדותם קיימת וכתו שהוכח מתלוקת זו כפנים בתרוכח . ואי נמי אף לכת הסוברים דלדיני ממונות דמין ואין כודקים כדריפה ותקירה הרי מניעו להרב מהרימ"ט ודישרן סמיכין עלוסי שכתבו דאף לרכוותא



דקי"ל כותייהו הסוברים דב"ן לר"מ דמו ואין כודקין כדריפה ותקירה כלל עם כל זה קולי ומודו דאי לתכחום בקדרותייהו אף כבדיקות עדותם כטלה וכמו שיכא דכריפה לנקמן כף"ד וכיון דמלתא מקלה תלי כפלוגתא דכרוחא הכו' הרי טענה זו עמדה ונשאת כהיתא לחויה להלטרף עם שאר הקולות דהשתא בנ"ד כאשר יבא לפניכו וכמ"ש מהריב"ל כתשובה הנו' על נ"ד הנו' מלבד דכלאו הכי הרי דבר כרור הוא שיכא דכולי עלמא דלטעמיה דקר"ן והריב"ם והנמקי יוסף הנו' מינה נפיק בנ"ד דהו"ל לתכחום כחקי' ועדותם כטלה וכדיון מהריב"ל ומהריע"ן וכמ"ל ולפי זה יכולים הנו לדון כפשט פשוט להקל כהך הכחשה גופה לחוד וכמבואר ולוקם הלחת דקין הנו כריכים לזה כנ"ד כלל דכבר הוכחנו כמישור דלא דמי נ"ד להסיא דדיוטא וכו' ולדמהריב"ל כלל ושיכא דכולי עלמא הך הכחשה ר"ל לתכחים כחקירם מקרי ועדותם כטלה כאשר כל חכם לב ישר הולך ישפוט כפרך ככל הלמור ומדובר . עוד סבור הייתי לחוך הפלוס כין שני העדיים הללו דנ"ד כהך הכחשה דכיית וחלה לדון ולומר דלא הוי הכחשה כלל וכמו שרלוחי למהרשד"ם כחלק העור כי' ל"ז דעמד כלדי וכלביק לפחור ולנחון כל דכרי מהריב"ל דק"ג סי' י"כ הנו"ל ועל הך הכחשת העדים שאחד לחר שהיו שניכם כברלנדלדו שהיתה הסגה כביח והמקדם כברלנדלדו שהכחים מהריב"ל דהך הכחשה מהלה תלי כמחלו' הטור והריב"ם לי הוי כחקירות לו כבדיקות וכמ"ל . ועל זה כתב הרב מהרשד"ם דהן לו יקח כדכריו לין כלן הכחשה כלל הפי לפכרת הריב"ם וב"ם הוא וקיכח לה מהסיא דתנן כפ' כיצד לוקין מן התנף ולפני כלפנים וכו' וכתנף עלמו מכעי' ליה תלמודא התם לי הוי כלפנים לו כלחין והם כן מי המוכא לנו מלו' דהשה זו היתה עומדת כתנף והחד החזיב התנף כלפנים ולפיכך לחר שהיתה עומדת הגשה כביח והמקדם כברלנדלדו והשני החזיב התנף כלחון ולפי לחר שהיו שניהם כברלנדלדו דהשתא ומה הם דיוטא עליונה והחחונה שהם מקומות מחולקים לגמרי ודאי קלחר הריב"ם דלא הוי הכחשה תנף שהוא מקום נפרד שים פנים לדוכי ברלנדלדו ויש פנים לויכו כיח על לא' כמה וכמה דלא הוי הכחשה וכו' עכחר"ק יע"ש . וכבן גם כ"ד לכלורה ליכא למימר הכי שהכתולה היתה עומדת כתנף והשני החזיבו כלחון ולפי קרלו חגר ולא פליגי וכדברי מהרשד"ם וכמוכן . ולולם נרחה כרור דלא ניתן ליחלר דכר זה כ"ד כלל חדא דהרוחה ירחה כקבלת עדות השני הנו' לכ"ד שכבל דכריו פעם ושתים ושלש שהכתולה היתה כחגר ולין היש שמה וכו' ולין ניקום חנן ונתרן דכוריה לומר דכתולתא דגא היתה עומדת כתנף והשני הוא החזיבו כלחון לחר שפירש שיחותיו וה ג' פעמים שהיתה כחגר הא ודאי דכר זה הוא לכרות המלחות מדעתיהו ולהעמים כדעת העד דחיהו נופים טוח כברוכיא דלא כוין לזה . וגם כנדון מהריב"ל והרשד"ם הנו' לעיל לרעתי קמעא קוא רחוק מאד הדכר לומר

בן דחד ימצו' להדיה כנורה המתהלכת בלשון השלה
הנרפסת בתשו' מהריב"ל הנו' לעיל דהעד החד אמר
שהחזיקה עומדת בתוך ביתה והעד השני אמר שעני'
היו כבריאנדרו שלפני פתח הבית ומחתר דמהרשד"ם
קלי לשיטתיה דמהריב"ל דמפרש דשניהם קלי על
המקדש והמתקדשת שכן כתב ז"ל ומכל מקום רואה
אני שלפיכך יהא כן כדבריו פ"ב הכחשה וכו' והן
כל יקר רחתה עיני לשון השאלה לאחר הוצנה קמה
ועם נמצא לפני מהריב"ל כנו' לעיל שם כן מיפה
כוח הסבימת דעת עליון לומר דשפה זו עומדת בחנק
היתה ושני העדים נחלקו בחנק גופיה אי הוי בלשון
או בלפנים אחר דפורש להדיא כדברי העדים
שאחר מהם אמר שהיתה עומדת בתוך ביתה
אחייה תך חוך והשני הכחישו וכה אמר שעניהם היו
כבר שנדרדרו ופירש שיחותיו ואמר עלי כאר שלפני פתח
שכית היך ניכל להעמים כדעתם שר"ל שהיתה בחנק
וזה קרקו כבריאנדרו והוא עלמו מכחיש לזה בפירוש
כדבריו כלומרו שלפני פתח הכית והשני קרקו כית
והוא ס"ק תק חוכות וכנו' לעיל שם ודאי לעב"ד רחוקים
מאד הבי מהרשד"ם בזה ולדידי לא שמיע לי כלו'
לא שבירא לי ואין זה שלא כאד דיוהיה דהרב מהריב"ל
קל קוזל להרוס כל בניני וגם זה בכלל ובב"פ בין הכי
ובין הכי בבר מלחא אמוראי דכבל שהא דר"ד גם
הרב מהרשד"ם חזיל ומודה דהוי הכחשה גמורה
כיומיהו דתקיעות ועדותם בטילה וכבל האמור ומדו'
זאת ועוד אחרת נראה ברור דלא דמי נדון דידן
לנדון מהריב"ל ומהרשד"ם הנו' דשאני התם דמת'
שני העדים דיוהו בהשה היכן היתה עומדת שם
בתוך ביתה או בבריאנדרו כדס עב"פ על המק' גופיה
הרי שני' מורים שהיה עומד בבריאנדרו וה"ל כהברת נמור
ושביר שיך לבוין עדותם וקרוב הדבר מאד ליאמר
דהשה זו עומדת בחנק וכדברי מהרשד"ם כדס כ"כ
הר"ד והכחשת שני עדים הנו' הס על שניהם כאחד
על המקדש והמתקדשת היכן היו שם מן מי מבריחנו
ומהיכן תיתי לומר דהיתה עומדת בחנק ונחלקו
בחנק נופיה אי הוי בלשון או בלפנים הא ודאי בכה"ג
הר"ד נס מהרשד"ם יודה בר"ד דלא ניתן ליאמר זה
בלל ושיכח דבולי עלמא הך הכחשה הר"ד דתקיעות
הוי ועדותם בטילה וכאמור ומדובר · לא ו הף זו
עינא דשביר חזי כמש' עדיות השני העדים הללו
הר"ד דתברי לגזיזותיהו לינהו ולכיורייהו דבקבלת עדות
סרחשנות נמצא בתוב בדברי הער שהבתולה היה
בחיקה ממש לוביה ובקבלת עדות הער השני
שם נאמר שהיה בחיקה בת חדוניה כל בתר חיפבא
תמה שאמר הער סרחשון ואין לומר דהא והא חיתיה
שהיה בחיקה זה וזה אר אמר אחד ואר אמר אחר
ולא פליגי הא ודאי לא ניתן ליאמר בלל מדקאמר הער
סרחשון שהיו בחיקה מעט לוביה ותפסתם בשתי
ידיה זה מורה להדיא דלא היה בחיקה כי אם הלוביה
הנו' ותבירו מבחישו כי אם בת חדוניה ותו לא מדי ·
והנם דבהך הכחשה דנן לא נפקא לן מדי לענין
דינא אם היה בחיקה מה שיהיה בין דהכחשתם היתה
בגופה של עדות ולא בלחת מן החקירות וכמובן מכל

מקום על כל פנים לכאורה הא מיהא הוכחשו בבריקות
מקרי מלחר דלא כוט עדותם בכל דבריהם ודאי
דהוכחשו בבריקות מקרי ושאת מצינו להרב מהריט"ו
בתה"ע סי' ל"ח ומי' מ"ג ובהשובות סי' קל"ח שהסבים
הוא לריעא דבעידי קדושין לף אם הוכחשו בבריקות
כמי עדותם בטלה דלדי"ן דמין לענין זה וכמ"ש ר"ק
בפנים והנם דבמצנו רוב בבל העוסקים מולקים על
הרב מהריט"ו בהא בשאר ירהה הרואה למהריב"ל
ולמהרב"ם ולמהריט"ן בסי' הנו' לעיל ולמהרמ"ה סי'
ק"ד ולמהרשד"ם בתשו' הנו' ובמ"ח ושאר עוסקים
ע"ע הלא בספרתם דבולהו רבותא קמאי ובתרתי
דקמאי בבדי מדין אם הוכחשו בבריקות דעדותם
קיימת הבך בברת הרב הגדול מהריט"ו הנו' לעיל
ונם בתבטו בענים והן לו הובאו שלמים וכן רבים
המה רלו בן תמהו בבברת הרב מהריט"ו
הלזו ונלבו עליו במו גד לרחות בל רלחותיו בתו שיר'
המעניין · הנה לחת עם בל זה מבחיין דרב ניבריה
אמרה וכדאי הוא ברת הרב מהריט"ו לסיות סניף
ורחויה להטתוף עם בתה הבחשות המוברמים להלבה
מבל הפיסקים לבטל עדותם ולהקל בספק ספקא
ומי לנו גדול ממשה הוה הרב פ"מ בחלק ח' סי'
כ"ח וב"ע ובחלק ב' סי' ב' שהנם שהרבה לתמוה
על הרב מהריט"ו בהאי דינא ודאם רלחותיו בתבו'
בבוחות עב"ז היהו נופים לחשובי לחשביה ממעל
להשב לשברת זו דהרב מהריט"ו לספק נדול ועשאם
סניף להקל בב"ד מבח ספק ספקא בעשר"ב · ונברו
לבתייה לחריו בל ישרי לב להקל בב"ד על פי שברת
הרב מהריט"ו הנו' לעיל ס"ה הרב בני משה שלטון
בסי' ל"ח שמך להקל בב"ד ולבטל עדותם על פי שברת
מהריט"ו הלזו בפשיטות ולא זבר שר שרבים מהריחו'
מולקים עליו בזה יע"ש · נס הרב בהונת עולם סי' מ"ח
נסתייע לב"ד מברת מהריט"ו הנו' ע"ש ובמו בן
הרב שם חיי סי' ז' הנם שהוא נם בן ת"מ יקרא
עליה דהרב מהריט"ו והל"ע עם בל זה עשאו סניף
ושמך להקל ובמ"ש הרב פני משה ע"ש נס הרב פרי
חדש בחלק ח' שה"ע סי' נ' לחר שהחיזק הריחב
לרחות דברי הרב מהריט"ו בבל רלחותיו בתב וז"ל
ולביקר הדין מי תנבי ומי בית לבי לחלוק עליו לחרי
הרלחותי שהרב פני משה בחלק ב' ירא לחלוק עליה
ולחדבת נשאם סניף לדבר הלבה ועשאם ספק ספקא
בלאר ירהה הרואה לעש ובבן לדעת מהריט"ו והרב
פני משה דן לגבי בב"ד שהבחישו סבדים זה לת זה
בבמה הבחשות דלפי' אין בניהם הבחשת דנפקא
לן לענין דינא מ"מ הוכחשו בבריקות דעדותן בטלה
הואיל ודמיא לדי"ן עב"ל לוף הבא נמי בב"ד הנס
דבהבחשה זו מיהא אם היה בחיקה עם שיהיה לא
נפקא מינה מידי לדינא עב"פ ביון שהוכחשו ולא
בוטו עדותם נס בוחת ודאי דלא נרע מבריקות דתורה
וולאה מפי קדוש התייר הנדול הרב מהריט"ו והבחיש
אחריו בל נדולי האחרונים הנו' לעיל לאחר טונם להם
וירהה להם לתלוק עליו ואחדבת נסתעפו ונסתייעו
ונסמבו להקל בב"ד על פי סבריקו הנו' דבבדי נשים
בנטון וקדושין אם הוכחשו לף בבריקות עדותם בטלה

כמדובר · גם חנן יד עניי חנן בעקבותיהם נלך
למסמך להקל בכ"ד ולבטל עדות העדים הללו דכ"ר
כיון שהוכחשו מעצמם לפ כמלתא זוטרתי כי היכי דלא
נפקע מינה מידי לע"ד והנה לורף עם שאר הכחשות
דליתנהו בכ"ד חשר המה מוכחשים בחקירה ודריסה
וכעיקר וכנוף מעשה הקדושין דחליכה דכולי עלמא
בטלה עדותם בחין חולק וכמבואר · והנם דהנן כדיון
בתריה דמיתן הקדוש נרויזן וליה לייחינן וכיוותיה
עכדיין דקכלנו הורלותיו לפ בהקור ערוה להחמיר
וכמ"ש כפנים משמי' דהחת' ז"ל ע"ש והן כל יקר
דלחתה עניכו למרן מלכי כתשו' לה"ע סי' כ' דפליג
כהדיה על הרב מהרי"ט בהאי סברת דילים וקיים
עדות העדים דד"ד דלא מפסלי מלד הכחשה שהוכחשו
כבדיקות ע"ש ואם כן היך טוכל לסמוך על סברת
מהרי"ט הלוזו להקל בכ"ד לפילו כפניך בעלמא
ולפרפה כהדיה שאר קולות שמרן הק' סבר לה
מר כפירושך לחמר הפך ממש מהרב מהרי"ט
וכמדובר · אי מהת לך תברת ולה מידי מתרי טעמי
תריני חדא שכבר הודכנו כפנים והוכחנו במיפר
שהסכמת החתרונים וסוגיין דעלמא דעבדיין ספק
ספקא להקל לפי' היכא דם' מרן כחר לד מנוי' להחמיר
והכי נהוג וכמש"ל פוק חזי מאי עמא דבר וחת ועור
הנה נודע דכעיקר מטרין דחתיין עלה ממה שקכ'
הורלות מרן הדבר ידוע דכמחלוקת היא שניה כין
החתרונים אי קיימ' לן כמרן אף כמ"ש בכ"י וכתשו'
וכמ"ש כזה כתשובה לחתית לשר לי וכלתי כהחובה
שם ותכמ"ל · תו עין רואה כמה הכחשות לחמרות
דחתכחום שני העדים הללו דר"ר כנוף ועיקר מעשה
הקי' ממש דהני עדיפי טפי מדחתכחום כחקי' ודריסה
ביתר שאת וכמ"ש הרב מהר"ם שטיק סי' ק"ל והם
המה זה יגיד דחשונה דכקבלת עדות הרחשון הער
העיד כתנו שרחובן המקדש לקח ידה כחזקה והיא
סנרה ידה ונתן לה הקידושין על גבי תכטעותיה כעל
כרחה שלא כטובתה כמובן יותר מזה כקבלת עדות
הער הנ' נתלא לפי דכריו ועדותו זות שהקי' היה
כלובם ודינא יקיב וקפרין פתיחו דלא הוו קדו' כלל
ולא עוד שלא לפילו שהיתה מקבלתם ולא היתה זורקת
לוחם עם כל זה לא הוו קדושין כיון שכלובם קדשה
שלקח ידה כחזקה ולא היו עסוקים כעסק קדושין
ולא לחמרה לו כא וקדשני וגם לא השיבה הן כי אם
פתע פתאום עמד וקדשה כאשר שני העדים מודיים
בזה וכמש"ל וכפרט לפי דכריו ועדותו של הער הנ'
שעם כל זה זרקם הקדושין מידה תכף ומיד כתוך כדי
דכור שבלתי ספק לא חלו כה נדעד קי' כלל וכמ"ש
כל זה כחלובה כפנים ובקבלת עדות הער הכ' הלזה
לא קווכר מזה שתפס ידה כחזקה כלל לא מינה ולא
מקלתם ולפילו שמן מנהו וחלדבה כל כאר לילפכה
לוכח מדכריו שבתחלה לרלונה מקדשה כרס כאר
הכי לילוה רוח עכר על הלשה ובשליכה קדושיה מידה
כמוכר כן כעדותו הנ' לעיל ואם כן הא ודאי לין
לך הכחשה גדולה מזו והוא הוא שפיר דמי לגרון
סרב מהרש"ך כתשובה הנ' כהכחשת העדים דר"ר
ודיין עדיפא יותר ויותר כלשר ילשה הילוה ועם כל



זה הקנים הרב כנ"ד ה' לחמר שלמר לה היה טכעת
זו שנתתי לכתי ותחב לוחו הוא כחזקה וכו' והשני
העיד שנתן לה מתחילה לפ"ם קי' והיה נטולתו וקבלהו
מידו והרב הסכימה דעתו לבטל עדותם כיון דהם
מוכחשים כקנטון ונופל דעובדא וכפעולה נהינת
הקי' שהוא הפרש יותר ויותר מכחקירה ודריסה כיעכד"ב
וכנ"ד פשוט הדבר יותר ויותר דעדותם כטולה כיון
שזה לומר נתקדשה לרלונה ותכירו מכחישו לה כי שלא
להוסיף והוא לה עד לחד כהכחשה ולזו כלום הוא
וכמ"ש כ"ז מה לפנים והדכרים פשוטים · שניך עיניך
תחינה ההכחשה גדולה שכיונם שהעד הק' העיד
שהיו שפתיו נעות ודוות וקולו לא ישמע שם לחמר לה
הרי לת וכו' שם לזו והכ' הכחישו הוא עצה שכן לחמר לה
הרי לת מקודשת וכו' כדת משה ויזרלל ועל מכוכה
זו ישכבו והחרכנו כפנים והוכחנו כעניו' מרכרי כל
הפוסקים דככל כה"ג שוי הכחשה גמורה כינם וקם
גם זות עדיפא טפי מהכחשה כחקירה ודריסה כיון
שהכחשתם היא כנופה של עדות וכרכר שהוא עיקר
העדות וכמ"ש מרן כתשו' לה"ע סי' כ' כנ"ד שהעד
הק' העיד שלא ידע שם שמעה היא שלחמר לה תהה
לי מקודשת כזה שלא שהוא שמע שלחמר לה כך והשני
העיד שגם היא שמעה שלחמר לה כך ועל זה כתב מרן
ז"ל לכל ים מקום לכטלה מפני שהעד הק' לחמר
שלזו יודע שם שמעה היא תהה לי מקודשת ואם
לזו כרור לו ששמעה לין כלן עדות שהרי זה מכחיש
לת מכירו כחקירה כדכר שהוא עיקר העדות עכ"ל
והשתא הדכריס ק"ו דהשתא ומה התם שהעד הק'
עלמו ולזו גופיה קול שמועה שמע שכה לחמר לה
המקדש תהה לי מקודשת כזה שלא שלזו יודע ולא
כרירא ליה מלתא שגם היא שמעה כן ועם כל זה
הכלים מרן דעדותם כטלה וכנ' לעיל כל שכן וק"ו
כנ"ד שהעד עלמו גם כן לא שמע כלום מה היה
לומר רלו' המקדש דהתם ודאי פשיטה דעדותם כטלה
ולית לן למסמך עלה כלל דבעל כרחיך חדמנייהו שקוריה
קא משקר ולית כהו המכותא כלל והדכריס כרוריס ·
עוד זות היתה יתרה כנ"ד הכיעו ולזו הכחשה
הגדולה שכין שני העדים הללו דנ"ד כל שהיא עיקר
ויסוד מוסר לכטל עדותם דהנה הער הרחשון העיד
כנוכלו שתכף ומיד כהגיע הקי' לירה על נכי תנכרית'
מטו ולא מטו דמים כדמים נגעו כחוך כדי דכור
השליכה הקדושין הנו' מידה וזרקתם לחרן ותנעק
כקול גדול וכרחה מפניו והלכה לה · והער הכ' הסות
לומר שלחר שקכלה קדושיה והלכה לה יותר מו'
ח' לחמות השליכתם מידה דכפי עדותו וזות מתלא
שזריקת הקדושין מידה היה לחר כדי דכור לרוב
מחד ולפי זה הויא מקודשת גמורה וכמ"ש לעיל
ולפי עדות הער הרחשון שהעיד שהשליכת וזריקת
הקידושין מידה היה כתוך כדי דכור תכף ומיד
ולעניה הנעירה ול"ן מושיע לה דכפי עדותו וזות לה
ניתק' כלל וכמו שהחרכנו כזה כפנים וזו הכחשה
גמורה כינם כנון ויסוף ועיקר הקי' וזה ממש כער
לחד לומר נתקדשה ועד לחד לומר לא נתק' דהינה
הוא דעדותם כטלה ותנשת להתחילה וכל שכן כשהיו

מכחשת לחומר נתקדם הדכטוליס דבריו וגם להרמב"ם דמקמיר כזה כשהיה מכחשתו ויש עוד לחד דמסייעה דחיים להצוה הנה ככל כהפ דנ"ד דלתכחים כמה מיני הכחשות מלבד וזאת הפ ודאי לזיל ומודה גם הוא דעדותם בטלה ומדי זו מותרת לינשא לכתחלה כלי שום פקפוק כלל וכמו שהאר' כזה מל"פ:

**העולה** מכל המקומות שהדין נותן אמת ככל מה שהעלינו אם לפנים הדשה זו מותרת להנשא לכתחלה לכל גבר די תלביין ואין לנו לעכבה כלל על פי הדין הלחת ועוד שם יקבימו עמי מו"ר המורים לפסקם היושבים על מדין פעה"ק ת"ו ה"ע כי להם יאתה לכתיב על סבר חוקה ואת התורה ולפ כי היא ושם להו והיו דברי הלה כלפ היו והפ יתברך ינילנו מצניעות ויראתו מתורתו כפלחות ויזכנו לכוין להמתה של תורה לבל נכשל בדבר הלכה ח"ו כי פי המ־בר תכבי הדל בטעי וצורת דמן יחכריה כל"וקי נוכריה והוא הצעיר **יצחק אבואלעפיא** ס"ט

הסכמת מע' הרבנים המופלגים כי דינה רבה שבעה"ק עטה"ו הע"י על פסק דין הנו' לעיל

**מה** נמלנו לומרי בינה דברי פי חכם חן היונלין מפי גבר חכם כעט החכמה תעט לחכם הלפ וה הוד והדר בקדם נהדר המשובח והמפוהר נהירו דעיינין הלחת נפשינו הרב הכולל לין נומרין עליו לת הכלל פלפלה חריפה שדעתו יבה מעופה כי"ג נפה שלפלה יותבין פתר ילחק יהיה בעזרו לפר לוין ותקן היה פסק דין ותבע תוכל מעוז תוקף דין עפק בים עפק קדושין לפר הוליל קול חד גברה דלה מעלי שקדם מעודכתו היל מכח שתו ככל הכתוב בפשה והנה הוא כגבור ילפ להגיל לת הנערה ולפק לים טהור מתורתם של רפשוני' ונם לת החתרושים לפ הניח פנה ויויל ולפלפל בחכמה ונפש ונתן בחכמה כיד ה' הטובה עליו ופניו והריל עדות הבדיה שבפער וחזק ולמץ עדות הער הרלשון שנתקבל עדותו בפני תלתה ותרי מניינו דנמירי וסבירי ולפ שהיה שלפ בפני בע"ד וכלפ דריפה ותקיפה כרלוי ושלפ יוכל עוד לתזור ולהגיד וכרר מתוך עדותו שלין הקי' קי' וכוללת וכוללת בקבלת עדות הנם השני הפרו וקיימו לפוס דינה לכלתי יוכל עוד לתזור ולהגיד ודקדק יפה כדברי שני הערים הנו' ונמלנו מכחישים המה זה לת זה כתקי' ודריפות וכבריקות וכנופה של עדות וכטל עדותם ולין כלן קדושין לת הכל עשה יפה כע"ט ע"ט סופר וכיולר הדברים כשרשן ועמד כדבריהם של רפשונים והלחרונים והוליל דבר לפשורו לתמתה של תורה וכה וברה וזו הלכה העלה כי לין כלן קדושין ומותרת ליבשל לכתחלה לכל גבר די תלביין ומטיבותיה דמר דלה לעמוד על דעתו ולעצות רלטו תפלנו מתוך תהכתו וחכיבותו לידי דתכיבותיה נבן תכיב עלטו ער לתחת ועמדנו על כל ד"ק מרחק ועד סוף ורחיט שכל דבריו לתת ועוד כפלפול וסברה ישרה וחכמה תפוח' ונפרע כמה שהעלה להלכה ולמעשה בקיתר הנערה חזקת מיוחדים על קדני הלתת והיוצר רחוים הדברי'

למי שזכות כולם נכוחים למכין ויודיע ומולחי דעת וה' עמו מלמד שהלכה כמותו ישה רן יפה הודה יפה וזכה יפה התיר לת הנערה לישר חילוק לחורייתל הבא תרגימו נהורייתל כל מן דין קמוכו לנל סמוך לבו סמיכת וקנים סתוכין דהכנן כלל שרי יתלוכן יפולי מעייכותי' ילכו יונקותיו להבין ולהורות חוקיו ומשפ' ליזרל ושלת מלחמו הנה הנחנו כ"ק מסכימים ומצרי' לכל מה שהעלה הרב הפוסק הנו' נר"ו ובחירה זו מותרת להנשא לכתחלה לכל גבר די תלביין ולית לישים דימחל כידהפ על פי הדין הלמו"ן כדבר הלמיל הלפ כ"ד הכלים על החתום יושבים על מדין כעי"ק עכת"ו כחדש תשרי מצנת תרט"ו כלן שנה לנצור

**אורחת** מספט לפ"ק כרוב עו ושלום

| | | |
|---|---|---|
| הצעיר חיים | הצעיר משה | הצעיר רפאל |
| שמואל הכהן | בן שמחון | ארזי הכהן |
| ס"ט | ס"ט | ס"ט |

## סימן יא

**שאלה** ראובן תבע ללוה להנשף לו ולפ פיתה הילה ולחר כמה פיוסים נתרלת להנשף לו כתנלי ועל מנת שיתן לה כתורת מרודיס כנגד מה שתנשתף לו והתיספת והשלים כנהוג ויכפול הסך ג' פעמים ממה שמכנסת לו כהופן שיעלה לה סך הכהוכח על חד תלת ממנה שהכניסה ונתלם לה הנו' כתנלי זה כי לם כוזת לומר לה ראובן הנו' יכן שים לו כניס גדולים מהשתו הראשונה ולינו רולה להתקיטט עימתם ולם יודיע להם שמגדיל לה סך הכתוכה יפלו לריב עמו הנה כי כן יכתיב לה סך מה ככתוכה והשלר יהיה נכתב כפני עדים ונתדלת לפה הנו' כזה · ולחר עבור כמה ימים הלך ראובן הנו' לגנה לחת מתון לעיר ולקח שני עדים נלמנים ושלח לחרי להם הנו' שתכף לגלו לגנה הנו' להתקדם לו שם יכן שיזיו רולה לעשות הקי' כתוך העיר פן ול ישמע הדבר לכניו שהוסיף לה כנו' לפילו שלפ יכתכוהו ככתוכה וכן עשתה להם הנו' והלכה לגינה הנו' ויהי כבואה עמד ראו' וק' ללוה ותכ"ו לה פיה פתחה ושלה השלה לראו' הנו' ויהי כמשיב שהוא מתחייב מעכשיו להת לה כנגר מה שמכנסת לו שהם כ"ח שף נרוש כפי מה שעמו כנדיה ועלו לסך הנו' ועוד כ"ח שף תוספת כנהוג ועמדה ונתקדשה להה הנו' לראובן הנו' ולחר הדברים השלה עמדה ונשלת לראובן הנו' ושהתה עמו שנים רבות ולחר זה נלכ"ע ראובן הנו' ולני"ם · והן עתה היורשים של ראו' הנו' שהם בניו הגדולים הנו' לפ רלו ליתן לה כעד כתוכתה כי לם מה שכתוב ככתיבתה דוקה ועל השלר ליגש רולים ליתן לה כלום כלמרם לה לחיי שטרך ומות לדינה ולית לין כידה שטר היות נתפלר ראובן כחייו לכתוב לה שטר פן ול ישמעו הענין ויחר להם השטר ליה ליה קלה לך ורק הנה כיד לשה זכרון עדות מהע' הנו' לשר נעשה מעשה החיוכים כשעת הקי' כפני' וזה טפחה לות כלות

מקודשין

**מהודעין** לנחמן שהרי דק"ל לית לחמו"ן כייס פ' כה פ' קטל לשם פ' ודבר עמה לפניהם ליפח לותה כרת משה ויעקב ונתרצת לו וגם ממנה כמה סך ממון לשד תכניס לשם כבדוניתה לחמרה לו לאה הנו' כל מה שיש לי לתי מכנסת לותו ויעלה קרוב לשנים שלך לריות עוד לחמרה לו להשם הנו' וכמה לשם נותן לי כתו"ח לזו לחמר לה גם לתי לתתייב ליך כסך קיבוב לשנים שלך נחום והתום' כנהוג ולולם מחמת סיבה לין לתי שולח ליך נקד כעת הזהת כי גם לשד שתבואי לביתי לחמור ליך כהנה וכהנה ומתפ' כניהם שיכתוב לה עליו שיעור מה שיעלה לה בנדוניתה נ' פעמים דהייט לחד כרוניח ולחד נקד והלחד חום' ונקרט כזה ולחד יום לו יומים עבו שומת הבנדים שלה ועלה לסך כ"ח שלך גרוש וכיוס פ' בקש מלשנו לחמ"מ שגלך עמו לגינה לחת שרוה לקדם להשם הנו' לפניהו ושלח לה שתבא לגינה והלכנו עמו לגינה וכשה לשה הנו' גם כן ובתוך הגינה עמד לקדשה וכיה שבתת חמרו ודברו זה עם זה שהיה תכניס לו הכ"ח שנים והיה נתקייב למסור כידה לחר שתבא לביתו שיעיר הסך כ"ח שנים הנו' דנקד ונתקייב לה עכ"פ כין כרוניח והנקד והתים' סך פ"ד שלך גרוש והכתובה יכתוב לה בסתם סך מובטו ותשלום יבשה לה שנר מאה נו"ם ותבלה ומיד בא רחו' וקדם לשה הנו' בפניהו קי' נמוסים על פי כל החמור זהו מה שהיה לפניהו לשמו הח"מ ולרחית לחת ולרך תתמנו שמותנו וכו' והכל שריר וכריר וקיים פ' פ' יורנו מורה לרך על הדין ועל הלחת לם הדין עמה והכתה בכל החוב הנו' לו לך מלחר שלח היה קנין כרבר הזוב ובניהו טופות לתנו' הרחמה יורה יורה ידין ידין בכל לשר יורוהו מן השמים ויבח שבח"ה :

**תשובה** ש"ה ויאיר לנו להבין ולהודות לת החוקים ולת התורות משפטו לחמת לשמרו ולע נכשל כרבר הלכה וזה החלי וזה לולמים יעזור לי :

**הנה** עיקרית דהלו מלתת בכתובות פרק הנושל דקי"ב ע"ל מימרת דרב גידל דלחמר רב גידל לחמר רב כמה טוען לחתה לבניך כך וכך ולכתך כך וכך עמדו וקדשו קמו מן הדברים הנקנין כלחמי ע"כ . והנה לף דרב גידל נקט בלישנים כמה לחתה טוען לבניך כך וכך לבתך כך וכך דמוכח דקיימי בלב שנשקל לבני ולבתו ס"ה כלים ולשה שוכו שפ' לעצמן כשעת הקי' דקטו בלחמרת כעלמת וכדאי' דש"י עלה דהלו מימרת שם וז"ל החתן והכלה שנשקלו תכלים שבניהם בפני עדים וכו' עכ"ל וכן כתב הרמב"ם בפ"ב מה' לישות וז"ל לים ולשה שהיו כיהם שידוכין ולחר לה כמה לת מכנסת לי כך וכך וכו' וכן נלב וכו' עמדו וקדשו קמו מן הדברים שנקנים כלחמרת ע"כ וכתב הרב המגיד דכ"ש הוא מדין הלב וכן מתבלר מהגמרת וכו' . והרב כלף משנה שם פכיל רלים מדתנן סטנה לת שלשה ונשקה עמו שיזן לת כתה ס' שנים חייב ולוקמת כם"ם כרב גידל דש"מ דשקל דר"נ מיירי לף כלים ולשה וכן נשקו כל הפו' וכן נשקו מרן כש"ע לף"פ סי' כ"ח ס' כל' הרמב"ם שלה לת זה רלינו להגם"מ שם כלה ט' שנשקיהו משם



רשב"ט דק"ל דדוקל כלב שנשקו לבטו ולע כעל לשתו וחילים דמר מדלמרינן בירושלמי פ' לעב"פ חני חדל כשם שהכעל פוטק כך הלב פוטק שלו שהכעל מודה בכתב והלב כדברים וכו' ע"ש וקברל זו דרשב"ט נדחה קרו לה כל הפוסקים וכתב הרב נתיבות משפט כרל"ב ע"ב דשברי מרנן דכיון דרשב"ם דילן מוכח לישבל לל שבקיון תלמודל דידן ועבדינן כהירושלמי יעש"ב . ולע"ד לין לט נריכים לוה דלפע"ל דשתם מפרשים דמלי דלמרי' בירושלמי דהכעל מודה בכתב ר"ל דקרניות הוא דהכעל מודה בכתב שבותב לה בכתובתה כל מה שנשקו ומתחייב וכן דייק ליפנל דקלמר הכעל מודה בכתב ולע קלמר נריך להודות בכתב וכן מוכח מפי' הרב מהרי"ב על הירושלמי ו"ל הכעל מודה בכתב שבותב לה הכתובה ותוספת כך וכך עכ"ל ולפי זה לין דלוה מהלי ירושלמי לריט על רשב"ט . ועל הרב רשב"ט יש לתמוה טובא דמה יענה לע"ם דילן דמוכח כהדיל הפך דיט וכרלוכח הרב כ"ת ובנו' ולפי ס"ל דפליג ע"ם וז"ל עם הירו' היכי שנשק תלמודל דידן ופסיק כהירושלמי ובלחת שהדבר מתמיה . והיה לשב"ל לינוכי דעתל דרשב"ט דס"ל דלין מנש דלוה נגד דיט דרשב"ט דשל דלוקמי כש"ם הל דקטנת שר כדרב גידל יען דמיירי כלים שנשק לבת לשתו שהם לתמי לחמרי' דמקני כלמירה כעלמל דכוי דומיל דלכ שנש' לבטו ולבתו לחנש כלים שנש' לשתו עלמת כהל שבירל ליה לרשב"ט דלל מיבויב עד שיקנו מידו . שוב רלינו שוה לל ניתן ליאמר דמידי הול טעמל בבת לשתו דמהני משום דחביבותיה גבה נמר ומקני לבתה וכבעל שנשק לשתו נופה כ"ש דמקני כלמירה לידי דחביבותיה גבה ומרוב שמחתו נמר ומקני וסייט טעמל דכל הפוסקים סבי' להו דכולהו שין כשיעוריהן וכל שכן הול מלב שנשק לבטו וכמ"ש הרב המגיד וסברת רשב"ט לל ידעתי ליישכה והנה הרמב"ם שם כסי"ד כתב וז"ל כשם דכריס לשנים כשנשק לבתה והלב וכו' וכשנולים הרלשונים שרעתו של חרש קרובה לגלל בטו ומרוב שמחתו נמר ומקני כשנולים הרלשונים לכל לת' וכו' לו לשה וכו' וכן הלב שנשק לבטו כשנולין שנים לל לל קטו לותם הדברים עד שיקטו מידו עכ"ל . והנה מוכח מדבריו מדלולק כין כשנולין דלשונים לשנים כלב לבטו וכתב כשה דברים לשנים כלב שפ' לבטו וכו' מוכח בהדיה דבלים ולשה שנשקו לעלמם שכתב לעניל כהי"ג דמקני כלמירה סבירל ליה לשרב דחין לחלק כין כשולין דלשון' לשנים דלי לשה סבי סיב לו לומר כשה דברים לשנים כשנשקו לים ולשה לין לחלק בטבו כשנולין דלשונים וכו' לכל וכו' ומדלל כלב הבי שמע מינה דסבירל ליה דבלים ולשה לין לחלק כבך וה"ט דרלב שנשק לבטו מרוב שמחתו נמר ומקני ולינ ליה שמחה של כשנולי בטו מרלש' דעליו מוטל המטה לסבילו וכידוע וע"ש לסרב שטת יעקב מ"ל סי' קי"ל לכל בלים ולשה לפי' כשנים ושלישים לינ לחלק ליה שמחה ומטה רבה היל ומשום הבי לין לחלק כהם וכן כתב לסרילל הרב כסף משנה שם כסי"ד ו"ל ומשמע לי דכשנשקו הלים ולהשה על עשמם

ואפי' בכשופין כ' לח כעני קנין וכתב הריב"ם שכן כר'
מדכרי רבינו עכ"ל וכן דקדק מדכ רישא דחזי כעשין
מדיליה ומדנפשיה וכתב ס' זו בפשיטות ויסיב טעמא
כמ"ש ותמו' הריב"ם הלזו הלא היא כתובה בפי' שמ"ה
והביאה מרן בכיתא יוסף שם סי' נ"ח בלתי חולק
יע"ש · וחויתיה למר הרב נתיבות משפט שם ברנ"ב
ע"ד שעמד מתמיה על סברת זו דהריב"ם דמהירושלמי
דף הנזקין מיבעי ליה דהכי קתני התם תנן הפקחין
היו כותבין על מנת שזון את בתך שפה שכיס כל זמן
שאת עמי ותני עלה וכלבד מן הנשואי' הראשונים
ואפי' מתני' בתון הפוסק לעצמו תיירי ואפילו הכי
הצמידוה בנישואין הל' דוקא יע"ש שהניח הדבר
בל"ע וכן הוא' עליו הרב מגלת סתרי בשין דף ר"ד
ע"ד והפ"ע יב"ם · ולעבד"ן ליתב ולומר דהריב"ם
מפרש מהא דתמיר' בירושלמי ותני עלה וכלבד מן
הנשואים הראשונים וכו' לא קאי על כולה מתניתין
דהכיא וכו' דהתם כן קאמר טובא דתם כן ממנו דהאי
דיוקא וכלבד מן הנשואין הראשונים הוא בריישא מצי'
מדקתמר ותני עלה וכו' ואפ כן קאמר טובא דתמרינן
בירושלמי פ' ח"ב דכי כל כמה ר' יוחנן ותני עלה
נותן וכו' וכלבד מן הנשואים הראשונים ומה תודה
לנו ר' יוחנן בריישא מפורשת וכבר הביאתו לעיל
דתים ואפ"ה ואפ' וכני כולהו תדע מזה ניכזו ומזה
שמצינו בבריישא דמתניתין כין בנישואין ג' לב' בתים ואפ"ה
הוא הדין ואות העושה כתב לבנו וכל שכן הוא ומה
תודה לן ר' יוחנן ואותך לומר דבריישא לא שמיע
ליה · ועוד דאי קאי על כולה מתני' אחד שמצאה
תבף ומיד היה לו לומר תני עלה וכו' ותו הול"ל
תני עלה ולא ותני בתים' וי"ו שלא ודאי לא קאי עלה
כולה מתניתין · והכי פיר' דתמרי' מיתה חיכה עמו
נתגרשה חיכה עמו ר"ל מאחר שמתה או נתגרשה בתוך
הג' שנים נפטר מחיובו הרי ואינו מריך להשלים הג'
שנים ומכ"ש ליה לא אחר שנתגרשה הזהירה מהו
הדין נמי דאינו מריך להשלים מיהו מכ"ש דאינו
חייב מן התורה לזון את בתו ואפילו הכי הצמידוה
בנישואין הראשונים שכיון שנתגרשה הזהירה בתו
או דילמא כיון שנתגרשה בנתיים בכדי נפטר
ואף שהזהירה אחר כך פטור ואמרי' מ"ר לכתובה ולא
לתניים ה"נ וקאי על מאי דאפליגו רבנן הכי בגרסי
הכותב המגרש את אשתו והזהירה דעל מנת כתובה
ראשונה הזהירה ואפליגו התם על התנאים אי כמ"ד
אכל לא תנאים ואפ כן הכא כמי דשטר מתנאי חיובו
הוא אבל למ"ד התם כין לכתובה כין לתנאים
הזהירה הכא מהו אי תאמרי דשטר הלא דמי לתנאי
כתובה ושטר ופשיט לה מדתנן הפקחין היו כותבים
כל זמן שאת עמי ותני עלה וכלבד מן הנשואי' הראשו'
אבל הזהירה אחר שנתגרשה אינו חייב להשלים ולא
דמי לתנאי כתובה כלע"ד לפרש הירושלמי לדעת
הריב"ם וכזה יוצא לכל הקושיות שהקשה לעיל ובפרט
יראה הפתעין וכן מיקשיקיס הכרי הריב"ם שכתב
שבל זה מכ' בירושלמי וכו' הקאי על הירושלמי דע'
ע"ב דתמרו' על מימרא דר' גידל דשל"ה הא דשרק
חנוסא לא תיירי כשכבי ובתיכר ובן דחייבי שני' הירו'
מכין הרב פי' הזהיר' והוא ס"ה מפי' תלונת הרב

לא מהני עד דאיכא קנין וכראמרו בירושלמי פ"ו
מוכרח לומר דתלמודא דידן פליג על הירושלמי בזה
ומכריח ליה דכבעל לאשתו אבי' כנשואין שניים מהני
עכת"ד יעב"ב . ולע"ד דאיה זאת היא ראיה שיון
עליה תשובה דמאחר דהמקדש לא ניחא ליה לאוקמא
בקנין כשקנו מידו היכי קא' מי לא עסקי' וכו' וכנון דבר'
ואחד והלא כל שבר' והחו' לא מהני בלא קנין שא ודאי
דמכירת ליה בע"ם דילן דלית לן לחלק בזיש וזשתו
מכשופין פ' נב' ואת זה דאיתי להרב שורשי היש בח"ב
דמ"ח שהכניה דאיה מדילים ומדנפשיה ושוב דאחה
יעשר"ב ולע"ד אחרי המחילה הראוים שיו דבריו לא
היורו דמיכא להדיא דלהמקדש לא ניחא ליה לאוקמי
בקנין לא לכת לשתו ולא לכניתים ואבי' כנרשה ואהדרה
והיינו טעמא משום דס"ל דאין לחלק מכשופין דאשון
לב' והיינו טעמא דכת שאתו דמוכת מכסבי' מעובדיים
משים דס"ל דהכריס אלו ניחא ליכתב ובין שתוון
היל מתעברי מפני שהיה כבעלת חוב ובלתי פסק
שלא זכר שר' שראיה ואת הכיאה רבו ויחזק בתשמי'
וכן דאיתי להרב קרבן מנחה בכיאורו על הרא"ש בהאי
סוגיא שהכיאה רין זה ועשה כפ"ז ומסוכית מדמקשה
המקשה מי לא עסקינן וכו' ותופן דאיתא הכי היה
כמ"ש דמאחר דס"ל לתקשה דלא מיירי בקני מידו
אם כן כל שנרשה והחזירה הוה ליה נשואים שניים
ולא מהני בלא קנין אא ודאי ס"ל דת"ר דקא הירושלמי
בפ"ו וכ"ש דמאחר דלא מיירי בקני מידו ולא מהני
כלל וכ"ש . ולפכי עכ"ד לתרץ דברייתא
דמתניתין לייתי לכל נוסח דאי' בכשופין כ' מדקתני
מתניתין מתו בניתיהם מוסות מכסבי בני חורין והיא
מוכת מכסבים מעות ומשתא דמתני' משתע דמיירי
דאיתי קמן נכאי בני חורין ונכסים מעובדיים ומשתא
קשה טובא דאיך תיכל לערוך מתשעבדי כל דאיכא
בני חרי והלא יכולים לומר לה לקוחות הנתנו לך מקום
מכני חורין לנבית היתנו והיא יכולה לערוך מהם
ובהברת ס"ל דמתניתין מיירי כאופן שקדם חיוב כתובתו
שו לאיוב כת אשתו וכנון או שים לו כתוב מאשתו ה'
או דנרשה לוא ואהדרה וכזה אינם יכולים לטעון
הלקיחות הנתנו לך מקום וכו' דקי"ל מלוה על פה
מוקדמת קידמת למלוה כשטר מאוחרת וכדשם הניחו
כמ"ת סי' ק"ד יע"ש ואם כן כשברת לומר דמתני'
מיירי גם בכשופים שניים וה"ע דמקשה המקשה ככת
גדול מי לא עסקי' וכו' וכנון וכו' דכשברת לומר הכי
ובמדוכר וזה ראיה גדולה לדיוקו של הריב"ש מזקה
בדאי מוכח ליה כנר דיצרקינה לענ"ד המעטו הוא
והדכריס כרוריס ומזה יש להכריח פירושנו בדברי
הירושלמי שניים לעיל דמאחר דכשברת לומר דמתני'
מיירי בכל גוונא גם בכשופים שניים וכמ"ש לזך
ומיוקך יאמרו עלה ובלבד מנשואים הראשונים והלא
ממתניתין מוכח ליפכא וכמ"ש לזא ודאי מוכרחין
אנו לומר דפי' הירושלמי הוי כמ"ש והוא כיור לע"ד .
זועפה תוכני לקרב מתנה יתורם שנכנסו בכיאורו לח"ת
סי' ס' דל"כ ע"ג שמקשה על תם שהביא ראיה
מרן בכפף משנה לדעת הרמב"ם דסבירא ליה דאין
חדש מתחייב כדכר שיוצא הוא מרן מלכא מהרי"ק
ומרחוינן לו למרן בכ"מ שהסכים לדברי הריב"ש ובתב
ומשמע לי וכו' וגם בכ"י סכימו בפתם בלי חולק



עמה לזונה וקנו מידו אלא ודאי משמע דקנין לא
מהני בשעת קדושין כיון דשא"ק הקשה עליו הרב
הגו' דהדרכת מינה הוא תיובתא דלמאי דמחלקי
בירושלמי בין נשואים לשניים דשניים ליכא
שמחה וכן פסק הרמב"ם הגו' הם כן היכי לאמרו
כנמ' כיון דגרשה והדרה מהני לה קנין הא הוי
דשא"ק ולכאי עשמע דכהיא תנאה כיון דהוי נשואין
ב' ולפ שבתב הריב"ש וכו' מ"מ בבר תמה עליו מיב
נתיבות משפט וכאי מוכח מדברי שאר הפוסקים וכו'
עב"ל . ודבריו מן המתיבין וכדור שבעלם ממנו
מ"מ הרב מרן גופיה בב"מ שם בשב"ג מתשובת הגו'
לעיל דלשיטתיה הוכיל שבתב שם ומשמע לי וכו' כדברי
הריב"ש וגם כן לדיוקיה לא קשה ולה תירי ומה שבתב
שדברי הריב"ש הם תמוהים ובבר תמה וכו' שוחיה
דמר לא ידענא וכי מפני שזנו מדמין בעשה מעשה
בפני הריב"ש ולעו הדולי שקלת מעלמא ומ"ש דהכי
מוכח מדברי שאר הפיסקים מי יתן וידעתי מי הם
הפיסקים החולקים עליו וכבת לא מצאתי חילק בזה
בלל וזלת שהרב בתיבות משנה והרב מגלת ספר קדמו
עיבר עליו מבח הירושלמי וכבר בתבנו דלא מפני
שזנו מדברין בעשה מעשה וכפרט שבבר הרב שע"ה
פזליף בעת הגיהל תיבות וכרוחב מביאתי בתריך
למעניתו ותרין יתיב דעתיה דהריב"ש מכל ערעוני
דבבי'הנו' וקיים דיוקו ב'דחזיה לתת ויליב וייתר הפקיעה
בל תעשו ושבן דהיו להורות הלכה למעשה גם מ"ש
מת"ו בשו"ת ומיהו י"ל וכו'דיכיון קשים להולמם ובתשר
ירלה הרוחק קוף דבריו שדברי הרב מח"י ס"ע .
ודאיתי להרב קול שיחי בחלק ב' חא"ה ס' י' דל"ו ע"ג
שעמד גם כן על דברי הריב"ש הללו והביא מ"ש
הרב נתיבות משפט ומה שדחה לו הרב שע"ה ורתיותיו
ודחה לת דברי השער והביא דחיות מהרי' והרח"ש
ורי"ו שחולקים על דיוק הריב"ש ובסוף דברין הביאה
להלכה דאין לסמוך על דין זה דהריב"ש דאין סמקו
מוכיח מידו ודאן של המום' והרח"ש ורי"ו יעשר"ב .
והחבם עיניו יחזו דאין כדבריו כיתי והבית לדחית
דברי הריב"ש מהלכה ולדחות דברי הרב שע"ה
וסיום שהביא מהמום' והרח"ש ורי"ו לחרי המחילה
דבה הם חלושות ער מלד כשער ורחה המצוין והבור
דגם תניה דמני"ר נעלם מ"ש הרב ב"מ שם ומשמע
לי וכו' וכן בתב הריב"ש וכו' יע"ש ובביתה יוסף
הביאם בסתם בלי חילק ומור"ם פסקם להלבה שם
בלה"ע סי' ב"ח ס"ח יע"ש והדברים ברורים ליסרים .
לוך ס"ים נתניהו למרין דדיוקו של הריב"ש לאמת ויליב
יתי בל תשוטו ובמ"ש הרב שע"ה ולזה הסבים הרב
דיוק דחיי בעזין דמ"ה עמוד נ' וסרב קרבן נתנאל
וכנו' לעיל ולפ שהרב בתיבות משנה והרב מגלת ספר
פקפקו על קושיה זו בבר בתבנו דלא מפני שהנו
מרמין בעשה מעשה ואשיולו דבאמר דדיוק הריב"ש
במחלוקת הוא שנוי מהתוספות והרח"ש ורי"ו וכמ"ש
הרב קול שיחו עם בל זה אין בדיוק בפתיחין בפתרת
דמאחרי בישה תלי זוניה הוא מרן מלכא מהרי"ק
ומרחוינן לו למרן בכ"מ שהסכים לדברי הריב"ש ובתב
ומשמע לי וכו' וגם בכ"י סכימו בפתם בלי חולק

מוכח דסבירא להו כיותיה להלכה ולמעשה מדלא
כתב עליו כלום ואם כן למרן אף שומעים לך אם
נניח כמוכח שהתוספות והרא"ש ורי"ו מולקים עליו
כולם מיתיבין ליה למרן שעלתה הסכמתו לדברי הריב"ם
ודיוניו כיותיה אפי' להוציא וכל שכן להחזיק בכ"ד
וכדכעינן מימר קמן כס"ד והנס הלוס שמרן כסעיף
הקטן לא העלה דין זה דהריב"ם על שולחנו העטור
הנה עם כל זה ליכא למימר דמהדר הדר כיס יען
לך שוא דאם דסברת זו דהריב"ם היא תמוהה וכאין
רבו עליה הרבנים הנו' הייט עיטמא שהשמיטה מרן
מהעלותה בשולחנו העטור לקובעה להלכה דחוק היא
וכמוכן . אף ודאי לא מכרעת הלוא זה הדבר מוכח
ריעט בכמה דוכתיה לא ע"ש בסעף דכמה דיוכים
ופכרות שמביא מרן בביתיה יוסף ומשמיטה כש"ע
הנה דאם שיבא דהלכתא ניכהו וכמו שכן ראיתי
להריב יד מלחמה כי"ח סי' ס"ב שכתב כן יע"ש וכן
ראיתי להגה"ג הרמ"ך כיר מלחמי בכללי הש"ע שסביא
מעשה הרב מנחת כהן שכתב שכמה דבריה שמביא
בבית יוסף ומשמיטה כש"ע אף אם שיבא דהלכתא
ונדולה מולת ראיתי להגאון הרב חק"ל כת"ק סי' כ"ד
דל"ו ע"כ שב' ודאף שכש"ע מעשה הדב ממה שפסק
בבית יוסף כלל גדול בידו שעיקר חסוד על מרן על
כית יוסף יש לסמוך ולא סעד הקלר וכעיני כמקים
שמביא בבית יוסף בסתם כולל יע"ש ואף שהרב
מר כי לתריה לחמר דתפסי הגל הקיס לי על כל פניס
נקוט מיבא לדידן דגרדינן בתריה דמרן כל שלא מצינו
להדיא שפסק מרן כש"ע הבך מה שמביא בביתיה
יוסף בסתם כולל ודאי דפסקי' כפי מה שמביא
בבית יוסף ולא אמרי' דמהדר הדר כיס מלא העלתו
על שולחנו העטור וכמו' והנס שהרב הגדול כמהר"י
חולאי הבא עיבר על זה בשעריו הקדוש כיכי יוסף
ח"ח סי' ס"כ ובשו"ת יוסף חומץ סי' ס"ט כיעט"ש מכל
מקים לחד הריוחא כעיניו ידאה ולכעו יכין שהרב ז"ל
לחכתי לא כריבא ליה מלחתא ומפוקי מפשקא ליה
ומה נס שבכרכי יוסף אם הביא לנו תבא דמשויב ליה
להרב יד מלחמה רב לחר כתשו' כ"י ואם כן חין מפקא
על הרב מוכיח מדי ודחין על הרבנים הנו' לעיל שכתבנו .
ועיד דחפצ"ל דעד כאן לא קאי עיבר הרב שלא סיבא
דמביא כש"ע הבך מה שמביא בכ"י בסתם ואולם כל
שלין סוכחם כדבריו בש"ע הבך מת"ם בכ"י בסתם אף
דמחדש הרב דפסק' כמ"ם בכ"י כמכולהי בד"ק ביוסף
חומץ סי' הנו"ל ומשם כחדם וכן ראיתי הדבר מפורש
יוסף מפי כ"ר הנרק סרב כית דיוט על שלמה כתשו'
סיו"ר סי' י"ב רף פ' ע"ר שכתבכן ו"ל וגם מרן בכ"י
סביא שפי תשובת הרא"ש והרשב"ץ כמשנה סתמית
ולא כתב שים מי שחולק עליהם ולא פקפק ע"ר הא
ודאי דס"ל דהלכתא ניכהו ראי לא תימא הכי לא הוה
פקיק ותפילו שלא סביא דבריהם בש"ע ס"כה דיוכים
מחודשים מביא בבית יוסף ואיט מביאם בש"ע ומפיש
הא ליכא למימר דלא מביאם בש"ע משום דסבירא ליה וכו' ראי
ראיתי לסמוך לא הוה אלא משום דסבירא ליה לגלויי דעתיה
בבית יוסף ואם כן אף שהשכ"ג פקפק עד וכו' למרן
אם שומעים שלא הבר שיו הבר וכו' וכבר אם שכבר

חיות שנמצא בתוכה בקצר לחר על שמו וזיכה בס' הק'
הגה היא לו מדפסה בס' הק' לבקת רוכל בקב"נ יע"ש וכש
כן כזה נפל יקודו ללא שכומעו נ"כ שרדין לא עלה
על מוכח הדפוס תשובת לבקת רוכל למרן ורוק ·
בחופן היא קמן לסקת הנכויים על לחת כמה וכמה
דסכירת להו דלחזוקן כתר כ"י הנם דלא מוכר בס"ע
שום רמז ומרוכר ולם כן הדבר פשוט בל"ד שהשמנה
הזלת הרי היא תפוסה ליה דין לריך בוסם ובודאי שיכולה
לומר קים לי כיותייהו ול"מ מינה וכדבר הלמור ·
ושוד הכי לומר דבל"ד לין לזו מריכים לכל זה ולית
כיה שום פלוגתא כדעתיה דמרן וכולי עלמא לולי
ומודו כדעת עליון מרנא דסכירת ליה לריעה
כהריב"ם דסכה עיקר הדין זה על הריב"ם הולימו
מדברי הרמב"ם שכריו מבוחרים כן בפירוש דבל שבן
לחלק כין נשואים ל' לב' כתב כמה דברים המורים
כלב וכו' וכמש"ל וכן הדב שע"ה והדב דיבא דחיי
וכמש"ל בלופן דמדברי הרמב"ם מבואר יולא די"ו הין
דרך לנטות ימין ושמל והדבר ידוע דמרן בס"ע זה
דרבו דרך הקודם לתפום לשון הרמב"ם הוא בלוא
תיבה בתיבה ובבאן נמי תפס לשון הרמב"ם בלשונו
ובבתבו לומר לך דמה שבפרש ומדקדק בדברי הרמב"ם
בן נמי יפורש ויבוקדק מלשונו הטהור ובמו שרלינו
להדיב הלבה למעשה חלק ג' הגו"מ ד"ע ע"ד שבתב
בן ח"ל וכן דדבו בבקף מעשה שלף שבב"י מע' דברי
רביעו בפי' שונים מבל מקום בס"ע היעו מזכיר פי'
שלא לשון רביעו הו פוסק לחר לומר לך במה שנפרש
בדברי הפוסק ההוא ב"ן נפרש בדבריו עב"ל וחם בן
ה"ע דלא הולרך להביא די"ו בס"ע מהריב"ם מלחר
שמבואר בד"ק שבתב בתה דברים לתורים בשפסק
הלבו וכמש"ל בדברי הרמב"ם בן מדוקדק בדבריו
בלופן דלע"ד בולי עלמא יודו בדין זה דלדעת מרן
אין חולק בין נשואין ל' לב' בלים וחשה ובדעת הריב"ם
ובלמור ומרוכר והדברים ברורים לבל יפר הולך ושופט
בלדק · מעתה תורה יולאה בקיומה ורחשה פרוע
בגדון דידן בפי עדות העדים הגו' בשלה שבשעת הקי'
מזרו והבירו זה עם זה בתנאים הגו' ונתלה לה בתורת
חיוב בסך הגו' בולו הדבר פשוט דזבתה לזה בבל
הסך הגו' שנתחייב לה מלבד שבי בתובתה ותפילו
שלא היה בניסה לה קנין ולא שער מאחר שהיא תפוסה
ומוחוקת ולית בזה שום ספק בלל ונם אין לחוש ולומר
דשמא לא היו המעות ברשותו בשעת שנתחייב לה דהוה
שעת הקי' דבבה"נ לא מהני ובמו שספק מדן סי'
הגו' דבעי שיהיו המעות ברשותו בשעת הקי' דבל"ד
ליבא למיחש מהא בלל חדא דזה דבעי' שיהיה ברשותו
שוא דוקא שם לחר לה בלשון מתנה לבל שם חייב
עלמו בתורת חיוב הו לא בעי' שיהיה ברשותו ובמבואר
בתשו' הריב"ם סי' הגו' והביאו הרב חלקת מחוקק
סי' הגו' סק"ד יע"ש והוא תומכם מבל הפוס' רלשו'
ולחרונים ע"ש הלא בספרתם ולת ועוד לחרת בל"ד
אין לחט לדייבין לזה מלחר דדלזון הגו' ידוע ומפורסם
שמא חיים עשיר מופלג ונעשה ועד מטי לעלו בביתו
ובחומתיו בהגה וכהגה במו בל' בשלה וכולי עלמא
יבירון יבדין וכדלי גוונין בבר פסק מרן בתשו' לה"ע



סי' י"ל דהם לחוד הוא בממון רב לא חייבינן שלא
היו המעות ברשותו בשעת הקדושין יעב"ל · עוד
יש לחוש ולומר דכיון דהבעל נתחייב לבתוב לה שטר
מיוחר על החיוב שלו בתשלום סך פ"ד שלף הרוית חת
מהסך הבתוב בבתו' בשתבחר בדברי העדים ולפשר
לטעון ולומר דלא בוין להקנותה שלא בשטר וכיון שלא
נבתב השטר לה זבתה בסך הגו' בי לם בסך הבתוב
בבתובה ולא עוד · הא ליתא דהדבר ברור דמה
שנתחייב לה לבתוב שטר על עלמו הייט טעמא בדי
שיהיה בידה לרשות מהימנה ונם בדי לגבות בו לפי'
ממשעבדי בי סתם שטר הוא בקנין ובשעבוד נמור
ואלם בדם בדי לגבות מבני חדי בלא קנין ובלא שטר
דדי היא נובה דהן הן הדברים הנלמדים בלתירה ובמו
שבת הדבר מבואר בתשו' הריב"ם סי' הגו' ועיין עוד
להרב סי' קמ"ט ופסקו מור"ם סי' ב"ל הגו' דבלה
קנין ניבה מבני חדי והוא ס"ם ערוך וכן הוא הפכמת
כל הפוסקים וכמבואר :

**הכלל** העולה מבל מה שבתבנו דהנה התנה התנה
הזלת הנלבת והנה היא לזה ובתה בדיבת
בבל מה שנתחייב לה בסך פ"ד שלף נדון לחר שיכולו
עדים ויעידו לפני דייני עירה שהדברים בן הוא ותתקבל
עדותם בפני היורדים ולחר שתבבע שבועת השמנה
שם רלו יורדי בעלה להשביעה בדת על תורה ולחר בל
זלת הדי היא נובה ממה שתמת ידה בל הסך הגו' ולינם
יבולים יורדי בעלה להולית מידה מבל הסך הגו' לפי'
פקס"ן על פי הדין והלמת בלשר הוכחנו וברדנו זה
בלע"ד פשוט ובמור להלבה ולמעשה ומר ישרל יפילנו
משגיאות וירלנו מתורתו נפלחות לזוס עבד נרלע לבל
יודעי דת ודין זעירת דמן תבריה דיקוב בט'קי טכדיה

הלעיר **יצחק אבואלעפיא** ס"ט

## סימן יב

**נתתי** לבי למען ראות היבי ליהוינו דיבי במקדש
חשה על ידי שליח מתקוש למקוש בחיזה
מהם עידף לברך בית חירו' לם בשבה שמקדש השליח
או בשניהם ומקדש הבעל בשעת בניסה לחופה ומשוש
מעשה בו בפרק לאדת דטוב לברך בשם ומלבות
בקידושי שניה ולחריו הבעל בלא שם ומלבות ולבן
עלי תדי מרבנן על בן לאמרתי ג לבי לפרש שיחתי
ולברר הדבר בהר רחוקות בס"ד · הנה לאת נבון
הדבר דבלאתת דמקדשי והדר מברבי פשיטא לי דיותר
טוב לברך בשעת הנישואים ; דלמאי ניחוש לה
אי לבברת הרמב"ם שבתב בפרק ג' מהלבות הב"ע
דאם קדם ולא בירך שוב לא יברך משום דהוי ברבה
לבטלה וביון שבן אם יברך בשעת נשואים הוה לה
ברבה לבטלה ביון שבבר קדם השליח פה ודאי לא תיישי
דלדעת הרב לא אם יברך בשעת קידושין שקידם השליח
עם בל זה לדעתו הוי ברבה לבטלה דהא מברבי בתר
דמקדשי ומשלח שלין שום תקון בים אם יברבנו בשעת
קדושין דאשונים לחום לסברת הרמב"ם ובת דעמיה
וביון שבן עדיף טפי לברך בשעת נשואים · ואמינא
לה מש"ם הריב"ם בתשובות סי' פ"ב מעם הדיב"ר

דהמקדש על ידי שליח צריך לחזור ולקדש היינו בעלמו
משום דמטה כו יותר מבשלוחו יע"ש . ולפ"ז נ"ם
הברכה עדיף עפי לברך בשעה שמקיים הוא המצוה
ול"ש תשיבני מ"ש השו"ע שם כתבו' הריב"ש ז"ל לפנים
שלא להזכיר שם שמים לבטלה וכו' ע"כ דמשם
מיכח דיותר טוב לברך בשעת קדושין דלפ"ז יש לחלק
לדעת הרמ"ך דלפ"ז לא כן הוא ליה לומר ויכירנו נ"ם
כן בשעת הנשואים ולא בשעה שקדשה השליח שלפ"ז
הריב"ש ז"ו דברי הרמ"ך הם שלא הם דברי רבי וירא
לפרסם ומפני שבמעשה הווא כבר כירנו בשעת קידושין
משום הכי לפנים שלפ"ז לחזור ולברך לפנים
לדעת הרמ"ך ניין שפיר שיותר טוב שיכירנו בשעת
נשואים משיכירנו בשעה שמקדשה השליח כיון דזו
הוי עיקר המצוה לדעתו דמטה כו וכמו שכתבתי נ"ם
מ"ש הריב"ש שם בשם המנהיג מוכח הכי דלפ"ז
דמקדשי והדר מברכי ניין שוש קפידא שם יברכו בשעת
נשואים והנם שמתחלת תמיהתו שכתב דמה יועיל
להם זה שהרי מיד היה להם לברך בקידושין הראשונים
כשמיך להם ע"כ מוכח דלא בלפ"ז דמקדשי והדר
מברכי עם כל זה יותר טוב לברך כשמוך להם מכל
מקום מ"מ לפי כך ונ"ם שלעולם יכול לברך
מרי דהוה לכשוי הרב וכו' מוכח דלפי זה ניין קפידה
שם יברכו בשעת נשואים נם מדברי הריב"ש עלמו
שדימה ברכת חתנים לניין ברכת המזון דכל זמן שלא
נתעכל המזון חייב לברך ח"כ מינה מוכח דניין שוש
עדיפותא שם יברכו בשעה שקדשה השליח דומיא
דברכת המזון שלא שמעינו בו שום עדיפותא שם יברך
תבף לנמר לכילתו משיברך סמוך לשעת הנשוא ומה
נם לפי דברי הרב ר"ט הביא ר"ק הרשב"ן בחלק כ'
סי' ע"ד שב' דלפ שם ברכו בשעת קי"ל צריך לברך נם
כן בשעת הנשואים מפני הלעז כדי שלא יאמרו שנשאת
בלא ברכת חתנים אם כן בשלמא שיותר טוב שיברכו
בשעת נשואים משעת קי' והנם שהרשב"ן חלק עליו
שם מכל מקום מודה דבקדשה על ידי שליח משום
דמטה כו ניחזור ויברך מה"ד לפ שלא נהגו כן ולפ
שמדברי הרמב"ד שכתבנו דהמקדש על ידי שליח צריך
לחזור ולקדש משום דמטה כו ולילו לענין ברכה לא
כתב שיחזור ויברך דמטה כו ה"ט כיון דהיכא לפ
דברכה לבטלה הוי ברכה שאינה צריכה אבל לחזור
ולקדש כיון שלין בו שום כדמוד דחסידה חזר ומקדש
והנם שים לחוש משום קלא דקדו' על ידי שליח לפו
כלום הוי לפ מכל מקום כיון דחית ביה קרי מלמה דמטה
כו לפ חיים לקלא אך לענין ברכה לפ דמטה כו כיון
שכבר ניין שוב לפ יברך משום ברכה לבטלה ומכל
מקום לדעת ר"ט והרשב"ן רחוי לברך בשעת הנשואים
ולפ כשעת הקדו' ולפי זה מ"ש הטור ה"ע סי' ל"ד
משם הר"ן שפ לפ ניין ברכת חתנים יברך עם ברכת
הנישואין אין לדקדק דדוקא שם לפ ניין בשעת חיבו'
חוזר ומברך בשעת נשואים אבל לכתח' מוכח דלריך
לברך בשעת חתנים' וכמ"ש הרב"ח ודלפי
לפי"ד דמבירה ליה דמקדשי והדר מברכי שם כן מה
לי שם ברך בשעה שעה לי שם ברך בשעת
נשואים והכי מוכח מתמה שמיים הטור וכן כתב ב"ח



הרא"ש ולפה תמוה שברכי הרא"ש לפ כתב כן כי
שם כתוב כדברי הריב"ש ז"מ לדין ברכת המזון
וכבר כתבתי שברכת המזון לפ שמעני' שוש עריפותא
שיברך תבף לנמר לכילתו מתמה שיברך סמוך לשעת
הנשוא . ועוד דלפ שם טוה לדקדוק הרב"ח מ"מ
י"ל דהר"ן לייירי שקדשה על ידי עלמו ולפ ביון דלפ
לפשר לומר דלכתחלה יברך כשעת חתום' ביון דלפ שייך
לומר בקדוש' שניים לומר כ"ש מלינו בו דהפ נם קי'
ל' היו על ידי עלמו מתנם כל שקדשה על ידי שליח
כהשוגה כיון דכקידושין כ' שייך לומר כשם מטה בו
פשיטא דלפ הר"ן יותר טוב שיברך בשעת הנשו'
וכלשון המורש מ"ל דהכבר פשוט דכלתחלה דמקר'
והר"מ היכא שקי' ע"י שליח עדיף טפי שלפ לברך בשעת
חתום' בשם ומלכות כדי שיברכו בשעת הנשואים בשם
ומלכות וכמדובר לפ בלתחלה דמברכי והדר מקדשי
מפשק"ל שם יכול לברך בשעת נשואין דהפ ודלפי מתי
דמברכי והדר מקדשי היינו טעמא משום דחשבים לפ'
הרמב"ם וכת דעמיס דקוברים דלייך לברך עליהם
עובר לעשיתן וכיון שכן כל שמבריכים לחד הקי' הוש
להו ברכה לבטלה ואם נלמר כמ"ש הרמב"ם דשוב
לפ יברך היינו בין חתום' לנשואים אבל בשעת נשואים
נם הרמב"ם מודה דיברכו וכמ"ש הרב ב"ח שם ס"ב
והקדים כן מלשון הרב בלאשר ירלה המעיין ולפי דבריו
יהיו דברי הריב"ש שב' דמנהג יפה הוא מלי דמברכי'
בשעת נשואים יפיה שברת כלס שיבת דכולי עלמא
בלתי מולפ לדעת הרמב"ם ואם כן ניין מקום לתמה שדקר'
הרב בדי הלרן בחלק ח' סי' ט' דף ו' על דברי הריב"ם
הללו דנראה מדבריו שהוא סובר שברכת זו שיבת דכולי
עלמא וחיבו כן מלפי דברי הרמב"ם הוא ליה ברכה
לבטלה ע"ם ולפי דברי הרב ב"ח ניין מקום לקושיתו
כלל . הן אמת שדברי הרב"ח ניים מוכמים וכמו
שכר' מדברי מרן הק' בב"י שם שכתב לתר שהביא
דברי הריב"ם הללו ז"ל וכתר שלדעת הרמב"ם והרא"ם
הוי ברכה לבטלה עכ"ל הרי לך שלדעת מרן ברעת
הרמב"ם דלפ שם יברכו בשעת נשואים הוי ברכה
לבטלה ודלא כהרב"ח נם מדברי הריב"ם עלמו שכתב
כי לעולם חייבים בחותה ברכה כל זמן שהם תרוסה
עליה מוכח שניר דלדעתו לפי' שלא בשעת ניחו' יכול
לברך ברכת חתו' וכזה נם הרב"ח יודה לדעת הרמב"ם
הוי ברכה לבטלה ואם כן הדרה קושית הרב פרי החדש
להוכחת . שלא דהתירון לזה הוש פשוט עד מאד דהא
דכתב הריב"ם ריפה הם עשים משום דקלי בחתרת
דמקדשי והדר מברכי וכמשלר כדברי המנהיג שהביא
שם שכתב בתמיהתו היה להם לברך בחתו' ל' שמך
להם ולא כתב עובר לעשייתן מוכח דהוש קלי בחתרת
דמקדשי והדר מברכי וכן מתבלר מדברי הריב"ם שם
שכתב ומה שנהגו לחזור ולקדש ולברך ופה הם עשים
וכן כתב ע"ט בתב תפני חסרון הברכה שעדיין חייבין
בה היו חוזרין ומקד' ומבר' ע"כ הרי לך בהדיא
דמקדשי והדר מברכי הם כן לפי זה ניין לדקדק מדברי
הרמב"ם כלל כיון דבלתו הכי היו עושין נגד סברת
הרב לף הם היו מברכים בשעת הקידו' הרשנושים
כיון דמקדשי והדר מברכי ואם כן מנוש הכי לא הזכיר

סברת

קברת הרמב"ם כיון דכלתו הכי היו עושים ומוקנים
הכך קבריהו ולפי האמור תשוכה מוכיח למה שכתב
הרב התבץ כמש"ל שם בפ"ג מה"ת הב"ג על דברי
הריב"ם הללו מהראיה שהביא כדין ברכת המזון דאיתו
דומיא דשאבי ברכת המזון דמתהנה לאחר לאכילה וכל
זמן שלא נתעכל עדיין נהנה ומשום הכי מברך אכל
כלן מה"ר הוא שיברך קודם יצ"ש שהניחה כל"ע
ולפי האמור יפה דמהו לדין ברכת המזון כיון דהריב"ם
קאי כאתרא דמקדשי והדר מברכי ושוה ליה דומה
כדומה ממש ומנם דהיה לפשר לומר דדעת הרב
מש"ל כיון דהכא נכי ברכת הוי' מאי דנתקן לאחר
האכול' לאו שלא משום דחלי כדעת לאחריה לכל שם
לאו הכי עצמה מן הראוי היה לדעת כלם לברך
עובר לעשיתם ולפי זה לאו דומיא לברכת המזון ומשום
הכי תמה עליו הרב מש"ל מ"מ סוף כל סוף הנאת
מיהת בכור נתקן הברכה לאחר הקידו' ה"ה בשכיל
מה שיהיה כל זמן שהם לרוסה עליה ומנו מקריב
לקיים מצות הברכה כיון דלא כבי' עובר לעשי' ודומה
ממש לברכת המזון ודברי הריב"ם נכונים בטעמם
וכמובן . גם מה שתמה הרב פרי החדש שם על דברי
הריב"ם הללו דאין דאיה מברכת המז' כיון שהאכילה
לאינם מצוה וכו' יעשר"ק . לאחרי המחילה רבה לדידי
חזי לי דלא קשה מידי דכונת הריב"ם כמה שרחה
דאיה המנהיג הוא דהנם דהכסוי היא מצוה בפ"ע והבר'
מליה בפ"ע מ"מ מצות הברכה תלויה עם מצות הכסוי
דכ"ז שיכול לעשו' מצות כסוי יכול לעשות נמי מצות הבר'
שם כן כל שרשומו על דס ניכר שיכול לעשות מצות
הכסוי תל עליו נמי חיכת מצות הברכה לחנם נבי
קי' שכבר קשה ולו לא ברכו אין דאיה מכאן שיכול
לברך בכל עת שירלה כלפי דאיה זאת הביאו דאיה
הריב"ם מדין ברכת המזון שחייבו לברך לאחר האכילה
דומיא דברכת הנים' שחייבוהו לאחר שקדם כמו שאמרו
חכמים לנבי ברכת המזון דכל זמן שלא נתעכל המז'
זמנו מקריב לקיים מצות הברכה דכוותא נמי נבי
ברכת הרוס' שאמרו שיברך לאחר שיקדם כל זמן שהם
לרוסה עליה זמנו מקריב לקיים מצות הברכה ומלי
נפקא מינה שם האכילה מצוה הוי או רשות והדברים
כדורים למבין ומכל מקום דמלי דאתלן עלה לברך
כשעת נשואים כאחר דמכרבי והדר מקדשי לא מלאנו
עדין לר' אחר כיון שמדן בכית יוסף לא קבירא ליה
כהרב כ"א כמש"ל והיכא משום ברכה לבטלה ושולם
לא זה דלאיתי להרב כ"ר בחא"ע סי' כ"ה שכתב וז"ל
וכ"ל דהיכא שלא ביכך בשעת שקדם האניח היכול
לברך בשעת הנשואים דהנם שכתב מרן בסי' ל"ד דשם
קדם ולא ברך דשוב לא יברך היינו דוקא בקדשה על
ידי עלמו אבל בקדשה על ידי שליח דלא בריך לאחור
משום דמצוה בו יותר מבשלוחו מורה דיברך כיון דלותם
הקדושין לית בהו קלת מצוה עכ"ל ועשר"כ . ואנכי
עבר לא ידעתי לשו"ר שהרי לדעת מרן שפסק
בסי' ל"ו דשם קדשה על ידי שליח שוב לינו יכול לאחור
ולקדשה ע"י עלמו משום לעז שם כן לדעתו דל מהכי
טעמא דמצוה בו וכו' ושם כן לית לפש"ל בלותם
הקי' הב' קלת מצוה לינה בהו אתמהא דהא לקמיה

דכתב הרמב"ם דמה שנעשה כבר נעשה דוקא לגרן
המעבר שנוליס שהמקדש כעצמו מכרך כרכת חומתן
קודם שיקדש אבל כתלכות שלוחין התקדש עצמו מכרך
שלח לחר ולכך נהגו לקדש ולחר כך מכריכם כרכת
חומת ע"כ ולפי זה היה נראה לכאורה דהיה יכול
לברך לף כשעת נשואים אפי' לרעת הרמב"ם כיון
שמכרך הוא לחר ולא המקדש ועי' להתו' כשעתים
דף ז' עמוד ג' ד"ה כלבער ורמז הרב יד מלכי
דרי"ו עמוד ג' ע"ש דמשמע שהיים וכתב ולכך
נהגו לקדש ולחר כך לברך תיכה מוכח דלדידהו דאמי
מקדישים לברך תחלה לף שהוא לחר ע"כ דלא ס"ל
פי' זה שכתב הסמ"ג כדברי הרמב"ם שלא דבבל
חופן פריך לברך עיבר לעזיתן לף כשמברך הוא
לחר ואם כן חוזר הדין למקומו היש לחוש לברכה
לבטלה כי על כן היותר נכון לומר לפק"ד שיברכו
כשעה שמקדשה הזליח כשם ותלכות ואוב כשמקדשה
הבעל כשעת נשואים יברכו כלי שם ותלכות ובל
שכן לפי מה שדיחיתי להרב כמהר"ם מולי כשם
כמ"ח חלה"ע סי' ט"ו שכתב דלכולי עלמא מצוה
לברך כשעת קדו' ע"ש ומנם דבשחרת דמקדשי
ושדר מברכי לחרי המחילה רבה הרחוים שיו יין
דבריו ניחין ל"ד ויכתו שכתבנו לעיל מ"מ בשחרת
דמברכי ושדר מקדשי הדין עמו ומיהו חם ברכו כשעת
קדושין ג' חם חזר ומברך חין ולחו ודפיק כרי
רהן למת דלפי דברי הסמ"ג שכתבתי נרחה דיכול
לברך שיבח דב"ע שלא דמנהגנו מנגד לדבריו דבל
מברכי ושדר מקדשי ולפי דבריו יוחר טוב היה לק'
ושיב לברך כרי לחוש לם' דהלכ"ד ורעמים דבבי'
להו רחסור לברך מקודם כיון שחלוי כרעת לחרים
חם לח שנחמר שכתבנו המנהג כן כיון שמרן הביח
יוסף לח הביח דברי הסמ"ג הללו מיכח דלח סבי'
ליה כיותים והרב פרי הדרן כחלק כ' סי' ג' כתב
דלפי דברי הסמ"ג הנ' חם לח ברך כשעת הקד'
חוזר ומברך כשעת נשו' ולח נרגש הרב מוה דהמנהג
מנגד לסברת הסמ"ג וכמ"ש ומכל מקום לף הוא יורה
דלכתחלה יברכו כשעת קדוש' ג' וכמו שיהלה התעי'
ועי' בב"ש שכתב דבריעבד כיון שלח ברוך כשעת
קדו' חוזר ומברך כשעת נשיחים ולח ידעתי מנח ליה
הח כיון דקי"ל קנין ברכות לקהל חוץ שיהיה לפי
דברי הרכנים הנ' חוזר ומברך שלח דלכי מהסס מע'
המנהג וכמ"ש :

**הכלל** הצילה מתח שכתבנו דשורת הדין נוטה
דיברכו כשעת קדוש' ג' כשם ותלכות
שיבח דכולי עלמא ולח כהרב זכור לאברהם ושוב
כשמקדש הבעל כמנהגנו החוור ומקדש יברך כלח
שם ותלכות בב"ל מאכי הל כשני להל' ולמעשה כתבתי
הנלע"ד ומי שחותמו לחת יבחנו כדרך לחת ויראנו
מחוקקו כפלחות כי"ר פי המדבר זעירא דמן חכריא

והוח הנעור **יצחק אבואלעפיא** ס"ט

**שוב** לחר זמן רב מורמן ליהי ס' רחם מצביר להרב
מהרי"ם מודייחנו ורחיתי לו שם חלה"ע
סי' ג"ך שכשא כזה וכרוחב מכיכתו חלריך למעניתו

כענין זה כיד ה' הטובה עליו והנה מקום לחתי לשחת
ולתת כדכרות קדשו כלישה פרטים והחכם עיניו יחזו
דהדב' כשדשן שם מרב"ם עד סוף רנ"ו כי מתוך דברנו
תשובה מובחת לר"ק ולח ע"ש ליישב להפס הענחי
על כל פנים שתת לבי ויגל שבושתי לרעת נדול שכמותו
וכפרט כמה שהעלה להלכה הן כלחרת דמקדשי
והיד מברכי הן למנהגנו חלן כני חרן ישרש חוב"ח
דמברכי והיד מקדשי הכל כרחסקי' חלן כעניות'
כיעו"ש ותעלומה כליותי וגם לחר זמן רב רלישתי להרב
זכור לחברהם כחלק ג' חלה"ע חוות כ' שנרגש מדברי
עלמו ממ"ש כמק' משם הבנה"ג והרב יד חהרן וחזר
בו מזה יע"ש ועלן לבי : ולענין הברכה שכתבנו
לעיל שבשחזר ומקדש החתן יברך כלח שם ותלכות
כמו' לעיל עתה רלישתי להרב רחם מצביר שם רעלתה
הסבמתו דדוקח כלי הוברת שם שמים דהיינו חדשות
הכל כיוך שיובין מלכות וכנ"ל כיוך לתה ה' שהיטב
מלך העולם חשר קדשנו כמלוחיו וכו' יע"ש שהחריך
כוה ורחה דברי הרב ב"ד שכתב דגם חיטו מוכיח
שהיטו יעש"ב וכן רלוי להורות מחחר שדבריו מוכרחים
מהרחשו' כלשון רלשה הרוחה : ובנוסף חתיחת ברכת
חירוס' דחתמי' כתוך לתה ה' מקדש לת עמו ישרש
על ידי חופה וקי' וכתב הרי"ם בפרק קמח דכתו'
דמה שהקדימו לומר על ידי חופה וקדושין' הייטו לו'
על ידי חופה שלחר ברכת הקי' יע"ש ולענד"ן דמה
שהקדימו חופה לקדו' היינו לומר דחין הסדר מעכב
וחם הקדיש חופה לקדו' מהני כדעת הרמב"ן והרשב"ם
והריטב"ח שכתבו כחי' בפרק קמח דקדושין רי"ו
מתוך מלי דקחמר לן כהחיל רחבע' להו התם תחילת
כיחה קונה לו סוף כיחה קונה ונפקל חינה וכו'
וחי נמי לכהן נדול דקל קני בתולה כביחה מלי
וכו' והכי קחמר דחבי' חימל חזי' כיחה קונה היכי
שריין לכהן נדול וחנן כתר נשואי' לוני' ותי' דמייר י
שכנסה לחיפה בלח קדו' וקדשה בביחה דמכיון
שקנלה וכו' יע"ש ועי' כחזו' הרדב"ו חלק כ' סי'
שמ"ב ועי' כמה שכתב המע"ל בפרק י' מה' לישות
דין כ' ע"ש ועי' בהג"ה בפרק קמח דכתובות מ"ש
שם בשם המרדכי על מה שהקדימו חופה בברכת
קידו' דנראה שרעתו לומר דחם הנך הסדר מהני
יע"ש ונראה דגם הרמב"ם הכי סבירל ליה דבסבר
המלית כתב חחי' מלוה רי"כ לפרות ולרבות וחחר
כך מלוה רי"נ מנות קי' יע"ש דחצדר דבוחתו לומר
דחם הנך הסדר מהני ודוק :

## סימן יג

**שאלה** מק"ק טירון יב"ל הנה נמלח חנלנו חרם
שדברו בו חכמים שלישו שומע ושיטו
מדבר והוח נחל בשנים ועשל ונותן עם הבריות
בשוקי הלים ירנה ומכין בעסקיו ובעניניו בטוב
טעם ודעת ויודיעה מכרעת ותריף נחול כמלחכתו
ורוב הבריות בוחה המינו וכעת רלון לכיו להשיאו
אשה לקיים מלות פריה ורביה ולח עוב היות החדם
לבדו כי כן ילמדנו רבנו חם ים חופן לחכיו לקיים

מחשבתו

מחשכתו הטובה להשיג אשה לבנו למרע הגו' וכלשון
לופן יהיו הקו' אם בכסף או בשטר או כביאה ונם
יודיענו נא לזיוק דבר יפכון לור כימי לופן הכתובה
אם ככל כתיבות דעלמא או לופן אחר על הכל יבא
דכרו טטוב ויאיר עיניט בתורתו לדעת מה יעשה
ישרא"ל ויבא שכמ"ה :

**תשובה** מלתא דרעיא לזיכה לפניט ופשוטה
לפניה דיבא יתיב ספרין פתיחו וכותבי
בית סמדרש יוכיחו ולרוב הפלפול הטוש למלא שלחנו
להשיבו דבר להודיעו לזיך יתנהגו בשוחי סתורה הגו'
לפום דיבא כאשר למדוהו להוציא דו"ל ולכאורי מכמים
הגידו הלא בספר, ספיר גוראקם חלקם כחייט:

**הנה** טוב דמרם לו מרשת שרכיו בהם מכמים
שחיטם שומעים וחיטם מדכריט כלל כין
שהיו מרשים מעיקרם שטולדו כך ממעי אמם כין שהיו
תחלה פקחין ואחר כך נתחרשו כלם שוו כשיעוריהם
שים להם דין שוטה גמור דאין להם עשוים כדיבא
לאורייתא לא בכסף ולא בשטר דאין מעשיהם כלום
וקדושיהם חיטם קדושין כלל מדאורייתא ואין מושכין
לקו', מן סתורה כרלמרינן בש"ס דיבמות ר"פ חרש
שיבא דרבנן דפליגי עליה דרבי שמעון והכי קי"ל שיבא
דהלכתא כרבנן כרפסקו הרי"ף והרא"ש שם והרמב"ם
פרק ו' דאישות והטור ומרן שם"ע סי' מ"ד וכל
הפוסקים וחוץ פשוט . גם שם ילפי החרש לקדש
בביאה לא מהכי מסתורה כיון דדיט שוה לשוטה גמור
שם כן אין לו דעת לכיון בביאתו שהוץ מקדשה כה ואין
במעשיו כלום אגב דבעלמא בפקח גמור לאהט מעשיו
לקדש אשה בביאה ושויין קידושי קי' גמורים מהתו'
כדילפי לה מקראי דפרק קמא דקדושין כיבוא עם
כל זה הכא בחרש דדמי לשוטה גמור וכשם שאם יקל'
בכסף ובשטר אין במעשיו כלום כיון דאיט כר
דעת ואין קי' קי' מהוה"ט אם יקדשנה בביאה דלא
חזי ול"מ דכדי שתהיה מקודשת לו מהתורה צריך שיהיה
בו דעת ויכוין לקדשה באותה ביאה וכיון שאין החרש
כרין השוטה שאין קדושיו קידו' מהתורה אם כן אין
טעם לחלק כין אם קדשה בכסף ובשטר לקי' בביאה
דומיא דשוטה . והגם דחזי' בש"ס דידו' על מתני' דר"פ
חרש דתנן בשם שכונס כרמיוה כך הוא מוליא ברמיוה
וכו' דמחלק בהכי כין קדושי כסף לקיר' ביאה והכי
איתא התם מתני' בשקדשה בכסף אבל אם קדשה
בביעולה קידושיה מעשה וגרושיה ליטו מעשה יע"ש
והביאו דברי הירושלמי הללו להלכה הרשב"ץ בתידו'
ליבמות ר"פ חרש הגו' והבמק"י שם דמוכח מזה דאם
קי' החרש בביאה שוו קידו' גשורים מהתורה ושוב
ליטו יכול לגרשה כלל וכמובן . הגה סרבי ברוך הלא
קי"ל בהא בהירושלמי ואף רליה שכל הפוסקים המפו'
בשמיטותו מהלכה וחי איתא דבהי סבירא להו לא הוו
שתקי מניה וכן רליתי למרן הכ"י בא"ה סי' קכ"ם
שבביאת חירוש, הללו משם הבמק"י וכתב עליו הלא רלא
נחלד מהפוסקים שכתב כן עכ"ל ע"ש גם סרב בני
יעקב דקס"ב ע"ב תמה על זה הלמס בשמיטתו הפו'
מהל' ופלפל בזה והביא לסוכיח הלא בהירושלמי ושוב
דבר סעלה וחלק הירושלמי לא לחרה שלא בינמה דבפלה



מחחיו פקח לכל בחרש המקדש לשם לעלמא בביאה
לשם הירושלמי לזו ומורה שחיטו כלום יע"ש גם הרב
מש"ל בפרק כ' מהלכות חיטות סי"ו הביא להקשות
על הלי דיבא ד"ה הירושלמי ממתני' גופה ומסוגיא
דר' מי שחלוו דע"ז דמוכח הפך סברת הירושלמי
הלזו ע"ש גם הרב קרבן העדה בקוסטות' על
הירושלמי סם ר"פ חרש הוכיח מש"ס דילן ומיקדוש'
גופיה דלא סבירא ליה כהלי דיבא דהירושלמי כלל
ובתב שסדין עם הפוסקים שהשמיטוהו מהלכה יע"ש
והגם שהרב פני משה בתוספות' על הירושלמי שם ר"פ
חרש תדין יקיב לקושית הרב מש"ל וגם הרב מהרש"ב
בשנו מקושר סי' י"ו חית ר' מפרק כלאחר יד כל מה
שהקשה הרב מש"ל והכב"י והרבה לתמוה עליהם בלופן
שלין שום סתירה בדין הירושלמי הגו' מש"ס דילן עם
כל זה העלה להלכה דלא כהירושלמי דאף אם יקדשנה
החרש בביאה בלא כסף ובלא מחיר עם כל זה אין
במעשיו כלום מהתורה ודלא כהירושלמי מאחר שכל
הפוסקים השמיטוהו מהלכה יעש"כ . ואת ושוד לף
להירושלמי דסבירא ליה דיועילו קדושי חרש בביאה
מהתורה הייט לענין דיבא אם ה"ה סלופן כך דעבר
וקידש בביאה אמנם דמהי דקי"ל כרב דמנידר לאמלן
דמקדש בביאה וכדפסקו הפוסקים והטור ומרן שם"ע
סי' כ"ו שם כן לא חייש למעבד הכי ואחדבה שם יעשה
כן מכין לותו מכת מרדות וכמ"ש מרן ופשוט . וכבן
אחי חרש דר"ר בין שנאמר שהיה חרש מעיקרו שטלר
כך ממעי אמו בין אם נאמר שהיה פקח ושוב נתחרש
ונשם כי פורש[ב]משלה על כל פנים כין הכי וכין הכי
דיניה דההוא נכרל כשוטה גמור דלאו כר דעת הוא
כלל ואין במעשיו כלום ואין קדושיו קדוש' כלל בין
אם יקדשנה בכסף או בשטר או בביאה לא אמטו
מעשיו כלום כדי שתהיה מקודשת לו מהתורה וכדכר
בתמור :

**ברם** כל זה שכתבנו הוא לדיבא דאורייתא שאין
תקון לחרש ליעשות אשה שתהיה מקודשת לו
קדושין גמורים מהתורה כגו' לעניל לאמנם כתב הכי
אחו דכבן ותקנו שוטים לחרש שתהיה מקודשת לו
מדרכנן ובפקח מינה שאם אחר שקדשה החרש פשוטה
ירה וקיבלה קי' מאחר שהוא פקח תפסי בה קי' שני
דפקח מהתורה כרפסק הרמב"ם בפרק ו' מאישות
והטור ומרן סי' הגו' מ"ד יע"ש . והנה לופן הבאו'
לשר תקנו חז"ל לחרש הוא שיקדשנה כרמיוה וכרתנן
בר"פ חרש בשם שטוגם כרמיוה כך וכו' והכי איתא
בגטין פ' מי שאחזו דע"ז ובשאר דוכתי כמו שידעתם
הרוחה והכי תפסו בשוגם בשום ע"ש וענין ברמיוה
הוא שירמוז להם החרש בידיו וברגליו שרטטו לקדש
את האשה העומדת לפניו ויושיט ידו ויתן להם הטבעת
בכף או זהב וגם הבני חרש השומעים עמו יירמוז לו
בלשוניתיהם וברגליהם שם רוצה לקדש את אשה
הזאת והוא יבין רצונו וירמוז בלשוניתיו לרמוז לשם
שכן הוא רטוי לקדשה וכבן תקבל ממנו הקידו' וכשם
תהיה מקודשת לו מדבריהם וכנו' לעניל ורמיזה זו
שלמרט שהיו בידיו וברגליו כן פירש"י בהנזקין דנ"ט
עלה דמתני' חרש רומז ודרמז קושן ונקשן ע"ש ושעריך

פי' רמיזה כעיניו וכידו כמ"ש מרן הבית יוסף מצמו
כאה"ע סי' קכ"ו יע"ש ומתכאר שם דשיכת דכולי
עלמא פני ליה כרמיזה זאת וזה פשוט · והליר ה' לאת
עיני ורחיתי לקרב למת מרק כתצו' סי' ע"ו שכשב על
כיולא כב"ר ממש על ההוא חרש שנמלא כצירם והוא
פקח גרול ומבין כטוב ורגיל ליפל לפשה ועלה על דעת
קרב השוא דכיון דחרש זה רב"ר הוא יודע כפרד
התפילות להרחות מתוך הכתב חיזו היא תפילה
של שבת וחיזו של חול וכיולא בזה ונם יודע לחתום
כחת"י ומשב ושתן עם כל חרש וכבן כ"ל שיקרש
כרמיזה ככהאי גוונא שיהיו כותבים לו על הכייר קדי
לת מקודשת וכו' והרב יהא מרחיק לו מתוך הכתב
ולרמוז לו כוונת הכתב מלחר שמבין הוא מתוך
הכתב ויודע לקריות וכו' ועל זה האיב לו הרב ז"ל
לכל כבנון חרש זה דכתתרי דמעב"ת שחיזו שימש
וחיזו תדבר לו מקרי שש שת חרש מקרי לף על פי
דהוא פקח כיותר חין לחלק בין החרשים ורחיתי מרבותי
טוכנים שהולך לחופה עם החרש ר' שהוא רגיל עמו כנון
ר' מלחיו לו שלח קרובין הגדלים עמו בבית ומבינים
רמיזותיו ולותו הרגיל עמו מרחה כרמיזות ענין הקי'
והחרש יושיט הטבעת לאשה ומקדשה וזה רחיתי בקרקע
מחרש לאחד שנם הוא היה חייט ופקח גרול והיה
סוחר וכו' והיו הרבה מבני הקהלות שהיו מכירים
כרמיזותיו כי פקח גרול היה וכקל מבין ולשילו הבי
הים מקדש על יד לאחד מלחיו שהיה ככנס עמו לחופה
כרלינל ומ"ם מענין כתיבת קדי לת וכו' על הכייר
ולרמוז לו ענין הקדוש' מרחה דלאו שפיר דמי למעבד
כך שלא לחלק בין החרשים ולהיכא למיחש לתקלה
שהרואים יסברו שקי' קנ"מ הם מהתורה כיון שלשיטו
מקדשה כאחר חרשים וכו' לכך חין לעשות מזה שהנהו
בכל החרשים שיקדשו לאחד מקדושיו כרלינל והוא ירמוז
לו ענין הקדוש' והחרש יושיט הטבעת לאשה
ויקדשנה עכ"ל יע"ש · הנה נח ערכתי לפניכם תצו'
סיב ל"ן רובה כבולה בנביומה ובקומתה כי ממנה
נקה להועיל לאלי חרש רב"ר לגמור ולגמר לשמור
ולעשות ולקיים לת כל דכרי הרב והוא סדבר שבריכה
רבה לובת לחופה עם החרש רב"ר לאחד מלחיו או
מקדושיו הרגילים עמו ומבינים ברמיזותיו ודמה לו
ענין הקי' בידו ובעיניו וברחשו כגו' לגיל והחרש יושיט
טבעת הקי' לאשה ויתנה בשמאלה ויקדשנה ככל
האמור בדברי הרב ואלי אם יהיה החרש הלז רב"ר
חייש גרול ופקח ויודע ומבין מתוך הכתב עם כל
זה אין לכתיב לו על הכייר לרי לת מקודשת לי וכו'
דלא לחייך למעבד הכי וכת"ם הרב וכגו' לגיל ואין
לשנות ואין לזוז מסדר האומר וכבי לאי נוונא
עלתה לו לתוכה ומרפה להחרש הזה ליפל לשה מדר'
לקיים מלות ה' וכלבר שיעשה כסדר האמור ומדוכר
וע"ד לאחר שב לשלא עוד כימי לופן הבתולה
אם ככל כתובה דעלמא או כופן לאחר לזלת
לגיב עד שיתה שולני כימי לופן הבתולה כגו'
היש לך לשלול לביוקרת דינך אם יש לה כתיבה לאשת
חרש דמי' רוצה לת כל ומכחת החרש והשוטה שנשלו
כשים לשילו פקחות אין להם כתובה מבעליהם ולא



וכו' כרלינל כיבמות כפרק חרש וכדפסקו הפוסקים
סרמב"ם כפרק י"ל מהל' לשות והטוור ומרן סי' ס"ו
ע"ש והוא מופלא מכל הפוסקים כיון דחרש ושוטה
חין במעשי וקני' וחיוב' ממש כלל דלקו כני דעה ניגהו
כמבואר · למנם זאת לגיד דכל זה הוא כמוכח אם
נשאת הפקחת לחרש כלי רשות כית דין ושלח על ידי
כ"ד אם כן היה רלתה להזיק עלמה ואין לה כתיבה כיון
דחרש דמי לסיטה ואין כקניט וחיוכו ממש ואפי' אם
יכתוב לה כתובה כמלה מנה ויתחייב וישתעבד כקנין
ומכוצה הכל הכל ורעות רוח ולית כיה מששן כיון
דלאו כר דעה הוא וכו' לגיל כרם אם כית דין הצדק
נעשלו להפיל פקחת לחרש והמה בחכמתם נרלה
בעיניהם לכתוב לה כתובה על נכסי החרש לפילו
כתבו לה מלה מנה טופלת כל מה שכתבו לה
ככל הני נמי הנשואות לפקחין דעלמא ודין זה נלמד
מעובדת דרב מלכיו דאיקפ לתת כס"ם כריס פרק
חרש דר"מ לנסכיה לתקפ להחזיר חרש דהוה כשכיבי'
וכתב לה ר' מלה זוזי וחמר מחן חכים למעבד הכי
כר"מ דסבר לילו רלה שפחה לשמש מי לה יהכינן ליה
מנכסיה וכל שכן הכא דאיכא תרתי והכי קי"ל להל' כמ"ש
הרמב"ם פי"ל מהל' לישות והטוש"ע לה"ע סי' ס"ו
ע"ש וכן רחיתי להרשב"ם כתצו' סי' שם"ט שכשב על
חרש כגוונא דכ"ר ומשב השיאל שלין לו תקון כדי
ליפל לשה שלין קדושיו קדושין ולין לשתו לשת לים
והשיבו הרב וז"ל תשו' חז"ל תקנו לו כשיאים וקי' קי'
מדרכנן כדאיתלי כפרק חרש וכית דין כותכים לה
כתובה ע"ן וכו' וכן כתב הרמב"ם וכו' ע"כ הצמידו
כ"ד ותכתבו לה כתובה ע"ן והטתן לו כתו הדי זה
וכו' עכ"ל נמלינו למדין מהלמור דלף לפוש דינא
פקחת שנשלת לחרש לין לה כתובה עליו ולא מזו'
ולא שום תנלי מתנלי הכתו' דלא תקינו לה רבנן כתוב'
כיון דחיובא דחרש וקני' לית כיה משום כלל וכמדובר
הנה עם כל זה כי דיוק רבה דאמרן לכוהן דחרשין
לינין וכחש יפה ולינן דשלין ושלטלין למכחב כתובה
לאשתו של חרש ע"ן ולחייבו כמזו' וככל תנלי כתו' ושום
תקל דחרש וכמבו' וכבן לתתן לכ"ד שלם הב"ד שבעיר'
עכיהם תחויבה שלין תקנה לאותו חרש להשיאו לשם
הסונגת לו שם לל שיכתבו עליו כתו' כאשר ירלה בעני'
לל ודאי הרשות נתינה כידם מכח כית דין יפה לכתוב
כתיבה על חרש זה ולחייבו ככל תנלי כתובה ככל פרטים
כיון שהוא לטובת ולתקנת החרש וכמדובר · ושם לין
לכם כית דין קבוע תמיד כעיניכם להכין ולהורות
לת החוקים ולת התורות הל ודאי שלריך שיכיה החרש
וכלתו לשר תנשא לו למקום שיש כ"ד קבוע ושם ישלטם
והב"ד של שם יכתבו לה כתו' כאשר יתרלו כניהם קיומי
סחתן עם הכלה והי לל לשבר לטרוח ולכל תמתיט
ותעכבו הדבר עד לשר יעטור עליכם כית דין של ג'
וכבואם לשלכם המה כחכמתם יגמרו הדבר ככי טוב
ויכתבו לה כתובה ככל הנו' לעיל · או לפשר לכם
כדרך לחרת דהיינו שהחרש הנו' יקדש לשתו על סדר
ולופן הנו' ויושלנה כלל כתובה ושוב לחר כך כשיזד'
לפניכם ג' כ"ד המה יעמדו לכתוב לם כתובה כרכתי
לפום דינא ולופן זה יועיל נם כן לשום דינא כי

הגם דקי"ל לחדש לשהות עם אשתו כלה כתוכה
אפילו אינה אחת וכדפסק מרן סי' ס"ו מכל מקום
היינו דוקא בפקחים שאינו זה עם זה דכני כתוכה
ניכהו וכי לא כתבי כתוכה גריעה לקם דכבילת זנות אכל
כחדש דלאו כר מכחב כתוכה היהו לא קפדת עליה
ולפ על גב דליהוי פקחת וכמ"ש חלוק זה הרב נמקי
יוסף כריש פרק חרש והביאו מרן כב"י סי' ס"ו והכ"ם
סי' הנו' סק"ו ע"ש ודוק פשוט ומיקכם ולפ אחת
מאלם שה לא תעבו לחדש הנו' ולאחתו הא והיהי לא
עציתם כלום כי דוקא הב"ד הם רשיים ושלטיים
להייכו לחדש ולכתוב עליו כתוכה דהם חביהם של
מדשים אכל שלתם שיעמדו ג' מן השוק הגם דיהיו גמי'
וקבירי ויכתבו להם כתוכה ע"כ החדש כודאי דליכו
מועיל כלום דאין להם כח לחייב לחדש כי אם
כ"ד דוקא שכן כתב מרן בבית יוסף סי' ס"ו שכן דקדק
מדברי הרמב"ם דדוקא בשב"ד שיושבו וכתבו לה
פוא דשוטלת כל מה שבתבו לה הא אחדים דלא כ"ד
לא בשבן כראה מדברי הגמקי יוסף שבתב דפא על
גב דרבכן לא תקנו לה כתוכה מכל מקום כ"ד אחדים
של חדשים והם רשאים לבתוב כתוכה ע"כ אם רואים
שהיו מוציא אשה שלא בכך בשם שתפקחים בשאר
ענייכו וכו' עכ"ל הרי לפניך בב' מרן דלריך כ"ד
דוקא ולא אחדים מן השוק אילכא דלכתורה לא מוכח
הכי מדברי הרשב"ם הנו' שאחר שהביא דברי הרמב"ם
שאר מהם דקדק מרן דלריך כ"ד קבוע דוקא עם כל זה
כתב אחר כך הרשב"ם וז"ל ע"כ תעמידו כ"ד
ותבתבו לה כתוכה וכו' ע"כ ותלמון זה דקאמר
תעמידו כ"ד מוכח דלאו דוקא כעיכן כית דין קבוע
שלא יהיו אחדים דעלמא דלאו בית דין קבוע ניכהו
יעמידו לב"ד לעיכן זה לכתיב לה כתיכתה ומכל מקום
הא ודאי למרן אמו שוה, ומ"ש גם שים לדוקק ולהעמיס
כלומת דברי הרשב"ם כתה שכתב תעמידו בית דין
דדולה לומר בית דין הקבוע ובסברת מרן וכמובן אם
כן אין תקנה לכתובת אשתו של חדש הזה שלא על ידי
בית דין הלרוך הקבוע דוקא וכנו"ל . והשתא הכא
נדעה נדפה למה שנסתפק האחרון בחופן הכתובה של
אותו חדש הזה אם בכל כתובות דעלמא או בחופן אחר
וקא ודאי דלא אשכר לסיות בכל כתובות דעלמא דהתם
סיו כל לאון הכתובה היא מדברי הכתן המתחייב
כסך הכתובה והמזונות וכבל תנאי הכתובה ושוב
כותבין הגדיים וקנייא וכו' וכל זה בחדש לא שייך
דבבר כתבו דאין במעשה החדש כלום ולא יש
בחיובו וקנייו ממש וכנו' לעיל ולאחתך דלריכה שתהיה
בחיכת החדש כולה בלשון בית דין דוקא ולא פורש
בדברי הפוסקים הלאחוים הנו' איך הוא נוסח בתו'
הקדש הלזה שתהיה על ידי בית דין כי אם שתמו
ובתבו שאם בית דין יחייבוה ובתבו לה בתובה וכו'
ולא הזמיכוהו כזאת קודם וכסח הבתובה הלזו ואולם
דאיתי לנהלי האחרונים שבבר עמדו על מבוכה
זאת לתקן לנו נוסח בתובת חדש ואם לומר בבה
אם לומר בבה שהדבר נאלת שבינה במ"ב דע"ל סוף
לנו את הדרך אשר נלך בה לבתוב בתובת חדש ואף
בשלמות יהיה בין אם הבניסה לו הבלה לחדש

הנשיא **יצחק אבואלעפיא** ס"ט

## סימן יג

**שאלה** מעשה שהיה כך היה בראובן שטוען
שקודם לדיבה בת יעקב קידו' נמוריס
כרת מזה ושרצ על פי כ' עדים כהגבע לבת שלא
מדעת חבים ואמה ובלא שהיכין מקודס ושלה כי'
ועמד ראו' הנו' והביא לשני עדיו לשני כ"ד הסדק
ובקבלו עדותם שלא בפני הטערה הנו' ושלא בפני
חביה ואמה ושלא בדיעת ומקירה בלל והיתה
עדותם בזה אחר זה ונמלאו דברי שניהם מבוהים
ממש לא פחות ולא יותר שראו הנו' קדם שנעדים
הנו' בפניהם לבר במטבע בסף שזוז ג' גרוש ואמר
לה בשעת מתן מעות הרי את מקודשת לי בזה כרת
מזה וישרצ לאשר ירצו המה בחבמתם טעה קבלת
עדות הנו' תו"ד סועתקה מהביקריות לות בחות ויפי
בשמוע הטערה הנו' איך קבלו הצדות עליה שלא
בפניה והיה יושבת בביר בבית אביה לעקה הטערים
לעקה גדולה ומ"ה שלא היו דברים מעולם ולא יעד
ולא דובים ולא היתה בזה קדשה אמעולם לא נתקדשה
להחובן הנו' ולא לזולתו בלל ומבחזת להצדים הנו' בפה
מלא והיא בוכה ומבבה ודמעתה על לחיה בייה בייה
טעקת במרה לא תבא בותת בישרצ להחק' בבתבה שלא
מדעת חביה ואמה ובדי בזון ורצו' הנו' טוענן בקול
גדול שהיא מקודשת לו על פי הצדים הנו' ואין מידו
מגיל ולא לא תרבה להשבא עטובה עד שתלבין
ראשה ולא יפורבה בגד בגדים תופן בלל:

**הנה** בי בן מתלבו לחלות את פני הקדם
יהוה המוריס למדקה ובתבו בספר
תוקה מה מעשה הבערה הזאת ומה מעשים
ומה תבא עליה בי אמן בריהן בשתעקבו בדבר מלי
הלא טוב להחיים לשוק ולטוערה בלא גע בלל על
פי הטעדות ום"ם אשר אלו להיות בהדון זה בשאר
בערבה לפניהם מעשה בם"ד אחת לאחת ושם בל
זה מירחי האריבה לאמר וכפרע בחסר ערום סחטורם
לי לוחת ערבנו הדבר לפני מלבים מאן מלבי רבנן
דפקיע שמייהו דיתבי חדובתייהו לסורות לנו את דבר
ממשעם ומה רשאים ולא תאמרו וכדי להקל סבורת
מעלילים תמרנו לעורך השלחן לפניהם בל בידי הם'
ום"ם הסייבים לב"ד:

**ואלו** הן כס"ד זס יגע דשטרם ממה שמתקבלה
העדות שלא בפני בעל דין היא הנערה
הלוו כדת מה לעשות לנחת ידי חובת רבים רובא
דילמותא קמאי וכתרלי דבנן סברלי דקבלת עדות
בפני בע"ד בעי' לעבוכא דכל שלא נתקבלה בפני
בע"ד מבן שויא ואין דנים על פי לוחו עדות כלל
ואפילו בריעבר לא מהני וכדשנק מרן בש"ע ח"מ סי'
כ"ח סעי"ו ע"ש וכמעט רוב ככל הפוסקים הכי
סברינן לסו כאשר לפף היא טהור מרן מלכא ביתא
יוסף סי' הכו' רובא דרבותא דשטרים כמלבים
דהכי סברינן להו ויותר נקבלו כלו כתבו' מהר"ם
ש לשאר בפי' י"ו ובפי' ע"ה ובשאר פשרי הפוסקים
דשטרים ואחרונים הובאו בריהם בבבא"ב סי' הנו'
הבי' לות ס"ב ובחשק שלמה שם לות ג"ן ובמעטה
שמעון לות מ"ל יע"ש שאין טרך לפידעם ולבאריס
כי מה בצב להעתק דברי ספר הנמלת כיד כל אדם
וכמ"ש הרב מהר"ם כרוך בובאו דבריו בתבו' מהרח"ש
חלק ל' סי' ח"י ונם הוא לפף ובקן כל סבר' השוס'
פשוטים לקבלת עדות שלא בפני בעל דין ואפילו
בריעבר כיעבד"ב · לתנם כל לעומת זה מצאנו רשיו
בת מרבותא והנם מועטים דסבירא להו דקבלת
עדות שלא בפני בעל דין דמהניא בריעבד ושם חתם
דשב"ן ורשבי"ה דמכשרי לה בריעבד ודנים על פי
לוחו עדות כמובא ד"ק במרן כ"י שם שוד הביא מרן
שם מ"ש רי"ו בשם גדולי האחרו' והכין מרן מרכרי רי"ו
וגדולי האחרונים הללו קיימי כשיטת דשב"ן ורבי"ה
דמכשריה בריעבר כיעב"ם וכן מתבאר מרברי מרן
נופיה בתשו' שה"ע סי' כ' שכתב ו"ל הרי הרבה
פוסקים סוברים דבריעבר אם קבלו עדות שלא בפניו
חיב עדות עב"ל ובהלי דלעטתיה לזיל למה שכתב
בבית יוסף שכתב לגדולי האחרונים שהביא רי"ו בהדיא
דשב"ן ורבי"ה ובכו' לעיל שלא שחלקו עליו בזה כל
הבתיב לחריו ובקרי מרן לגדולי האחרונים הנו'
לעיל חינה בשיטת דשב"ן ורבי"ה וכמו שכתב הרב
מהרש"ח בביתורו לסי' הנו' ומהרש"ב סי' הנו' ויתר
הפוסקים שלא בפירתם המורם מכל דעל כ"פ
הנם דפלוגתא דרבותא היא זו עב"פ רבו הסוברים
דלתרי' בריעבר לא מהני ובכו' לעיל · ועם כל זה
שכתבו הוא בבחות כמרי דדברת דממונא הנה עם
כל זה עניני הרווחת דבוחת ובותת לפלוגו דבותא
בערות נעזן וקדושין דחזינן מערבה מול מערבה
דלפלוגו בהלי מלחת שה מפה ושה מפה דבת לחת
מרבותא סוברת דבמרי דלסורת בנין עירי נעזן וקי'
לא בעינן קבלת עדות בפני בעל דין דבולי עלמא
וב"ד הס בעלי דבר ניתהו כמ"ש מהרלב"ח חלק ח'
סי' ס"ח ומהר"י לדרבי בפי' ד' ה' ו' ושב"ב ושם"ט
שכן כתב בשם הרדב"ז והרב"ח סי' ה' וז' ומהרח"ש
בפי' י"ט ומ"ב ומהריט"ש סי' ו"ך והמ"מ לכן
העוד סי' ד' ועוד בתם פוסקים לשר כולם נתקבלו
בלו בלמיפת וקנים הבנה"ג שלא"ע סי' מ"ב הגב"י
סקנ"ח והרב חשק שלמה סי' כ"ח סקל"ה והרב
מעם שמעון שם לא עלו פלוף וכל בנל דנת דלו
הביא לט מרן החבי"ב שם בת המולקים על זם
רשזוני' ולחרונים דסבירא להו דכל לפיית שוין ולין
הזרם כין דיני מתוטת לשאר לזיסורין כולהו שוו
בשעורייהו לזיכו ולכוריהו דבכללהו בעי' קבלת עדות
בפני בעל דין הזקף ומרן גם כן הוא מבת הסוברים
כן דלין הזרם כין לזיסורים לדיני ממונות כמו שנתבאר
דעתו בתשו' שה"ע סי' כ' הנו' לעיל וכן תפסו כל
הלחרונים דפלוגתא דרבותא הוי ועי' להרב ערך השלחן
שה"ע סי' מ"ב לות י"ב שהביא מחלוקת הפוסקים
כזה והלריך הרחיב כיעו"ש הדי לפניט דגם בזאת
לפלוגו רבותא וחזר הדין למחלוקת הלחרונים הנו'
לעיל בד"מ וכנו' לעיל · ושם לחרט נבא העיר
לחזור ולקבל עדותם פעם לחרת מלוה בחורת לפני
הבערה לחזוקי נפשין מלונתא דרבותא הנו' חשבו
שאם נגלל ממחלוקת הלחרונים הנו' נכנים עלמט
במחלוקת לחרת שלא הלחרונים דשתכח בע"ו
דלפלוגו רבותא קמאי ובתרלי בערות שתקבלה
שלא בפני בעל דין שלא חב בכל הפוסקים דסבירא
להו דל"ת לפילו בדבבד בכל הנו' לעיל לם יכולים
לחזור ולהגיד לקבל עדותם לפני הבעל דין פעם לחרת
לו לחרינן דשוב לינם יכולים לחזור ולהגיד עוד לפני
בעל דין בלל ונפקלה ותתבטלה עדותם לגמרי והוי כשלו
לין כלן עדים בדבר כלל הלדינת הרמ"ה ותקנת רבנים
שהביא הרעב"ח בספר תוקית חרינן סברי מרן דלין
חוזר ומגיד בפני בעל דין כלל משום דחיישי' דבעידי
לחזוקי שקרייהו לקיים דבריהם ועדותם הרח"שהעידו
שלא בפניו גם מהריב"ל בחלק גי' ס' ק"ה ובחלק ד'
סי' כ' הביא מחלוקת בזה יעב"ב ובבר תובאם פלוגתא
דרבותא דבא בבבה"ג ח"מ סי' כ"ח הבי לות ע"ד
ובמהרם"ב ומהרח"ם שם סי' הנו' שהאריבו בזה ופוף
דבר זו הלבה העלו דמדי פלוגתא לא נפקא
יעב"ב וכן העלה הרב מהריע"ל בשמחת יום
טוב סי' ח' דפלוגתא דרבותא הוי לי חזר ומגיד
לו לא ומזם עמד מתמיה על הרב בני משם חלק
ב' סי' קי"ח שכתב וכתב בשברת הרמ"ה ודעתים
דבבירת להו דחיישי' לחזוקי שקרין ולא זבר אר דמרי
פלוגתא לא נפקא לפי בל החמור יע"ש וכן תמה עליו
הרב חשק שלמה בסי' ל"ג הגב"י לות ט"ו ע"ש ובשלחי
לעלמי הבני יוסף להשלים על הרב בני משם דתבריים
לגזויה דבחלק ב' סוף סי' ל' שם וכתב בפשיטות
בעד ל' החתום כשטר ואנט פה דחיישי' שמא היום לו
למחר יבא ויעיד מפיו ככל מה שבתב ותתם בשטר
יע"ש הרי מבואר בהדיא דעתו דלא חיים מר לחזוקי
שקרין היפך ממה שבתב בלותה תשובה דסי' קי"ח
הנו' וליבא לפלוגו בין היבא דעדות מרחשום סיתם
מפיו בתורה שבעל פה לסיבא דעדות הרחשום סיתם
בשטר תתום ממנו לבשהעיד תחלה על פה שם שאל
דחיישי' לחזוקי שקרין ובחתום בשטר לא חיישי' לבבי
דחין סברה לחלק בבך בלל ומי לט גדול מבבר מהריב"ל
ובביאו הרב מהריט"ל שם דסבירא ליה למר דבל
לפייות שוין ובחדא מתתא מתתיבו דשוו בשטרים
בתו שירחה הרחם וכן פסבים הרב מהריט"ל נופים
שם דשוין שם ושם הרב פני משם רב תבא הוא ופלוג
דשבר קודמים לחלק לת פשוין היב לו לבחר ולהשמי'

כותח וט"ס הכי מהריט"ח שפיר הכיף לכו כ' תשובות של הרב פני משה הלוי ולית מרגיש בעוור עליו כלום לכאו' עי"ש · היך שיהיה ענינו הרווחת דנפיק כותח לית למלטנו מצלונתיה דרווכתיה הכו' דרכר נתכוונו דמשנה זו במחלוקת שטויה מור"ם בח"מ סי' כ"ח הכו' סט"ו פסק כסברת הר"מ ודעמיה דס"ל דחוזר ומעיד כפניו יע"ש ועי' להרב חסק שלמה בסי' ל"ג לות הכו' דמילה כרור דהשתמטתיה לשון זה דמור"ם דכפירום פסק כהר"מ וכנו' לעיל גם מתוקו לשון דמור"ם דסי' ל"ד נבי הכוטל שכר להעיד שפסק דהם החוזר השכר דחזר לכשרותו כס' כה"ע יע"ש היך היה כלל דכפירת ליה דלא חיישי' לאחזוקי שקרא דהתם לית הנירך שיחזרו ויעידו פעם שנית אחר שהחזירו השכר שפ הרי הם כשרים למפרע וכמ"ש הרב כנה"ג ח"מ מ"כ סי' כ"ח הגב"י לות שכן היה דעת מור"ם כיע"ש והיה כדור ועי' להרב ע"ת השולחן ח"מ סי' כ"ח לות מה שהחריך בזה יע"ש ומרן כ"י ובש"ע סי' הכו' לית גילה לנו בפירוש דעתו דעת עליון כתתן שכירת ליה להו כי תם משתמת דשתם וכתב שהיך דיעם על פי לותו עדות כלל משתע דס' ליה למר דהנם שיחזרו ויעידו כפני בעל דין תו לית מהני וכדעת הרמ"ק ודעמיה וכן מכוהר דעתו כתשו' כהכהת רוכל סוף סי' ו' יע"ש וכן יש להוכיח מדברי מרן נופיה כתשו' תם"ע סי' כ' הכו' שבהב ו"ל והעדים הללו כיון שנתקרה עדותם שוב היכם יכולים להוסיף או לגרוע ולשנות עב"ל הרי מכואר דס"ל כהרמ"ק ודעמיה דהיכן חוזר ומגיד כפניו ולית לכוין עדותם הרחשונה ומהחר שדעתו כן משום הכי לית חש להכיח דעת רביס המולקים על זה וכמוכן והיכן לדחות ולומר דלעולם מרן חזיל יתודה לפי' רוב הפוסקים המולקים על הרמ"ק ודעמיה שלת דסכירת ליה למרן דפריכים העדים לחזור ולהעיד כפני בעל דין לכוין עדותם הרחשונה דוקא כרם היכם יכולים להוסיף ולגרוע ולשנות מכל מם יהזור להעיד כלי תום' ומנרעת ושנוי שלת שיעידו ויכוונו דבריהם לעדותם הרחשונה עפ"ר ולית כהרמ"ק ודעמיה דחיישי לאחזוקי שקרא וכנו' לעיל והכי דייקי לכחורה דברי מרן הכו' שבתב דוקא שהיכם יכולים להוסיף או לגרוע ולשנות עב"ל משמע דוקא הכא הוא דלא הם שם יעידו כדבר הם' ממם שפיר דמי מזה מוכח לכחורה דלא סכירת ליה כהרמ"ק ודעמיה וכמוכן וכן מדד הרב מוהר"ם כרוך כתשו' מהרח"ם סי' ח"י הכו' לע"ד כיע"ש דוקא ודלי כורכא היא ולענ"ד לא ניתן ליחמר דבר זה כלל כדעתיה דמרן מתרי טעמי תדלי דלא חזי למרן כלחותה תשובה כשנותו לת טעמו הכו' דהנם שנתקבלה העדות שלא בפני בעל דין דמעלנא חית ליה לא רליט לו שהיך שיחזרו ויכוונו העדים ויעידו בפני בעל דין תפילו לפחות לכוין עדותם הרחשונה כלי תוקפת ומנ' כלל ולי לית דסכירת ליה כלחר סכירת להו לרוב הפוסקים המולקים על הרמ"ק הרי לדידהו ולהכרחייהו חיובא רמיא על העדים לחזור ולהעיד בפני בעל דין דלי לאו הכי אין דיין על פי לותו עדות כלל שנתקבלה שלא בפניו ומנן שויא לית חזיא ולית מדי



והשתא הכיף שהם נלמד כדעת מרן דסכירת ליה דלא כהדב"ה ויכולים לחזור ולהעיד בפני הבעל דין אך כתנאי יעל מנת שלא יוסי' ויגרעו ויוסיפו ושנו שלא ליוך לכוין הכרחיים הרחשונים ממש וכנו' לעיל שם כן לפי זה יולא לנו דזו סברת מחורשת שליטת למרן ולית מלינו לו שום מכר בזה ולית לשתמיטו לשום פוסק שיחמר סברת המבוית כזו ולהעיל פשר כדבר במחלוקת הרחשונים הכו' ולהכריע בניהם ומי לימא להם היה לו להרב הכנסת להכיח לנו חלוק זה ממרן ולומר דחולק על הפוסקים הכו' לעיל וכבת יגעתי ולא מלחתי להפוסקים דסכירת להו כהאי סי' או שהביאו למרן ולהסמיכנו כוותה דהכי סכירת ליה למרן כמדובר · כי על כל שין דהוו הדבר מוכרח מלד עלמו לומר ולהכין כדעת מרן דהכי סכירת ליה למר כהרמ"ה ודעמיה דלשיטו שם לית יוסיפו ולא יגרעו כלל שנם יכולים לחזור ולהעיד ולהוסיף או לגרוע כלל ומשום הכי פשיטא ליה דלשיטו למחן דחמר דלא הוי עדות היינו לענין שיהן דנים על פי לותו עדות כלל שכל שנם יכולים לחזור ולהעיד ולהוסיף או לגרוע כלל והייט טעמת משום דסכירת ליה כפשוטו כהרמ"ה ודעמיה דלדידהו פשיטי תו להאי עדות לנמרי לפי' שם לית יוסיפו ולא יגרעו כלל דחיישי' לאחזוקי שקרא וכנו' לעיל והדברים מוכרחים וכרורים · ולא דים לעמוד על זה ממ"ש מדין כס"ע ח"מ סי' מ"ה ופי' ס"ק דמוכח מפשט דלא סכירת ליה למרן כהרמ"ה ודעמיה כיעו"ש וחכמ"ל · היך שיהיה על כל פנים כבר כתבתיר דמשנה זו במחלוקת שנויה מערכה לקרקת מערכה ככל החמור ומדוכר :

עוד זאת רישעתך רכתי אחריתי תשתכחת בכ"ר והוה ממה שלא עשו הכיית דין מקבלי עדות הכו' שום דיישה וחקילה לעדים הכו' כלל כדבעי יכירתי לאחוקי כפשוטו יבלונתא דרכוותא קמ"ז

ובחרחי דפליגי בהחי מלחת לי בעי' בעדות נשים כגטין וקדושין דריסה וחקירה כרהוי לדי"ן לו לא בעי' ולריני מחוטת דמיין דהנה חמת דהרב"ח כסי' ו' אחר הביאו מ"ש מהריב"ל מסס הרשב"ח דבעדות נשים אין לריך דריסה וחקירה וכו' כתב וז"ל שכן הסכימו כל הפוסקים דעידי נשים אין לריך דריסה וחקירה וכן בגטין וקדושין וכן כתב המחירי סוף יבמות שכל ענייני גטין וקדו' אין לריך דריסה וחקירה וכו' וע"ש דמבו' יולח מד"ק הללו שכן עלתה הסכמת כל הפוסקים דע"ג ה"ל דריסה וחקירה וליכח מאן דפליג · למנם מכל מקום עניט הרחוחת דהרב"ח נופיה תכרי' לגוזיה בחשו' סי' ד' דשם היה הביח לנו פלוגחת דהכוחה בזה והכי כחב שם וז"ל וממה שלח נחקרה עדוחם וכו' ליכרך דפליגי כה רכוחה דליכח מאן דאמר דלח לחיגח אין לריך שלח בעדיים שבחים להוסרה ר"ל שמעי' בעלה וכו' אבל בעדיים שבחים להוסרה ר"ל שמעי' שנחקדשה לפילו לרבנן בעי' דריסה וחקירה וכו' והרב המחירי דחה סברה זו וכו' עב"ל יע"ש הה קמן שכחב שם דהוי פלוגחה דרכוחה כל כחר ליפכח ממה שכחב בסי' ו' הנו' וכבר עמד על סחירה ד"ק הרב משסנו מרן בחלק כ' סי' ע"ד יע"ש והחמת יורה דרבו דמחלוקת עלומה היא זו בעניו זה לי בעי' דריסה וחקירה בע"ג לו לא והחם מער' מול מערבה בחשר דמזס מרן בכיח יוסף ח"מ סי' ל' וכב"י ס"ה סי' י"ה מ"ב ומ"ו וע"ש וכיחר דברי הפוסקים הם המדכריס בעניו זה זה לומר בכה וכו' לשר לפפס וקבנס הרב החכי"ב בבנה"ג הה"ע סי' י"ה הגב"י וכסי' מ"ב ובח"מ סי' ל' וכיד לחרן הה"ע שם וכס' חשק שלמה סי' ל' הגב"י לוח ג' כחב כן וז"ל בעניו עידי קי' שם לריכים דריסה וחקירה מחלוקת גדולה בסברת הפוסקים וכו' וע"ש ויותר מהמה מרבני ההח' שם נקבט דיוח וגדול הדור הרב קנח דבי שיהו בס' שיהו רבה ווטוח שלל כמים לדיריס בעניו זה ולא הניח פנה וזויח ולא היתה קריה לשר שגבה ממנו כמו שירחה הרואה וגם הוח העלה הדבר בפלוגחת דרבוחת כיעב"ב ולא עוד שלא לחכי הרואה דבבל כהחי גונח דב"ד שיבח דבולי עלמח לזולי ומודו דבעי' דריסה וחקירה כדת מה לעשות בדי"ב ממס דהגס דניחח דבעידי נשים דגטין וקדוש' נמי לדיני ממונות דמיין דלא חיבעי כהו דריסה וחקירה כלל לבולי עלמח עם כל זה הנה נודע הדבר דבדין מרומה לפילו בב"מ בעי' בהו הנה נודע הדבר וכל עוד שלא נחקרה עדוחם יבולים לחזור ולהעיד והוח מוסבס מבל הפו' וכדפסק הרמב"ם בפרק ג' מהלבות עדות והטוש"ע ח"מ סי' ל' דבדין מרומה לפילו בממין בעניו בהו דריסה וחקירה כדי"ן ונס הריב"ם בחשו' סי' לב"ד ורמ"ו והרא"ם בחלק ה' סי' כ"ד בעובדא דעזיזח ומרן בחשו' סי' כ' הסכימו הס וכל הבחים לחריהם כל ישרי לב דאפי' להרמב"ן והרשב"ח ודעמייהו דסבירא להו דאין בודקים ע"ב בדריסה וחקירה נס בעדות נטין וקדוש' עם כל זה הנה בדין מרומה לזולי ומודו כולי עלמא דבעי' בהו דריסה וחקירה יע"ש ובבר הביא זה ויותר מזה הבנה"ג שהש"ע סי' מ"ב בהגב"י יע"ש

ואין טורך להאריך בדבר שהוא מוסכס להלבה · והנה בי בן הדבר ברור דב"ד היבו יולא מדין מרומה דהנה לופני דין מרומה דקדושין כתבו הפוסקים דאין לך דין מרומה גדול מזה לקדש האה חשובה בשני עדיים בלא שרוכין ובלא בפני קרוביה ובלא כרבת אריס' ובלא בעשרה וכמ"ש הריב"ם והרא"ם והרב"ח בסי' ד' ושאר הפוסקים וכן כתב מרן בחשו' שה"ע סי' כ' הנו' דבדין מרומה שחתקדם בחורה מיוחסת בת תלמיד חבם בלא שרוכין ובלא דעת אמה וקרוביה בלא בדבה ובלא בעשרה הוי דין מרומה ולריך דריסה וחקירה עשר"ק לו שחתקדם נערה בבודה ובטוחה תקבל קי' בלחי דשות לבית וכו' כמ"ש מהרשד"ם שה"ע סי' ל"ח יע"ש ואם כן בב"ד נמי רוב בבל החמרוות הנו' וכמעט בלם לימנהו בב"ד ואם כן לין לך דין מרומה גדול מזה ובדין הוא דבעי דריסה וחקירה בדי"ן ממש בלא עדיך מדיני ממוטות וכמ"ש מרן בחשו' סי' ב' הנו"ל ובבל החמור ומרובר · ליברך דשוב רליתי דלמ גם בזאת הבתי לא נמלטנו מפלוגחת דרבוחת דזאת מליבו להריב"ם בסי' רס"ו הנו' שעלתה הסכמתו בפירוש הגס דקיימת לן דבדין מרומה בעינן דריסה וחקירה לאו למימרת דבעי דריסה וחקירה בדי"ב ממש שלא שניך הדיין לחקור בו בל מאי דאפשר לא שאם אמר בא' מן החקירות ליבי יודע שתהא עדותן בטולה ברי"ן וכן אם אמר אמש הלוהו שניך שיבוני בליזה שבוע ושנה וחד"ם ושאר החקירות בדי"ב שלא שניך לבויין לחקור בו בל מאי דאפשר וכו' וכן פירש הרא"ה עב"ל והביא דבריו מרן בבית יוסף ח"מ סי' ל' ובחשובות שה"ע סי' ד' יע"ש והגס דליבא עוסא מרבוחת דפליגי עליה דהריב"ם בהא וכמ"ש הרב"ח בסי' ד' והרב פני משה בח' ב' סי' ל' ושאר פוסקים ע"ע על בל פנים ליבא טובא נמי דבסברא להו בהריב"ם ה"ה מהר"י חדרבי בסי' ר"ט והלח"ר בסי' לב בישע"ם והבנה"ג בח"מ סי' ל' בתב שבן דעת הר"ר הבי"ד הרב מהרש"ב בתשו' מהרח"ם סי' ח"י ומהרש"ח הלוי תפס בשושלת בדברי הריב"ם ולדעתו לא אם לא עשו דריסה וחקירה בלל בדין מרומה אין ערותן בטלה וכן בתב מהרח"ם בסי' ב' יע"ש · שוב ראיתי הבית לנו הרב"ח בתשובות דסי' ה' וז' והרב מהריק"ם בסי' ז"ך הנו' מ"ש המחירי משס נחומי שפרד שלפילו בדין מרומה שבוולת בד"מ לריך דריסה וחקירה יע"ש הרי להדיח דגס בזאת מלחתו במחלוקת שנויה אלא שבהמת רבו החול' על סברת הריב"ם הנו' ובפרט הרמב"ם ודעמיה דקרו בחיל דבר"מ בעינן דריסה וחקירה בדי"ב ממש וכמו שהוכיח הרב"ח אם לדעתם כיעו"ש ובפרט דמרן בתשובה דסי' ב' הנו' קלי נמי בזיעת הרמב"ם הנו יע"ש גם על סברת הרב המחירי הנו' החולקים עליה וכמו שבתב הריב"ח בתשובה הנו' כיע"ש · חיך שיהיה על בל פנים ריעותא רבתי בזאת קמה וגם נלבה בב"ד אלא לעשו לעדיים דריסה וחקירה בלל ונבנסו בקלע המחלוקות בין הריס גדולים הללו ובבל הנו' לעיל · ואם לחשך לדס לומר מי זה אמר ויהי להריב לחר בית דין יפס מקבלי העדות הלזו ולדון

בבס

כהס שלא עשו דריסה וחקירה להשוויהו כעוסים
כדבר הלכה מ"ו ומסתמא נאמר שהמה כחכמתם
עשו לעדים דריסה וחקירה כרחוי ואין לנו להרהר
לחריסם והגם שלא נכתב כמי שנכתב דמי ונמירי
כית דין לאחר כית דין לא דייקי ולכיתך דין טועין לא
חיישינן כטורא . ולא לתת לחוש לו לא ולמד מה
שכתב הגאון הרי"ס בתשובה הנ' דחלק ג' סי' כ"ד
ו"ל דלעפ"ד שנתקבלה העדות כפני דייניס מומחים
כל שלא הזכירו שעשו דריסה וחקירה מסתמא לא
עשו דריסה וחקירה ולזה הסכימו רוב הפוס' ומבללס
מהרי"ס בתשו' סי' ע"ט והרב מהר"ח שפנדרי
כתשובה כי כלה כספר כני דוד כפע"ו מהלכות ס"כ
הע"ו יע"ס ופוק חזי דעדיפא מינה כתב מרן בתשו'
סי' ע' ד' וז"ל ולפי זה בנדון דידן כיון דמסתמא
לא היתה בעדות דריסה וחקירה כמו כדי"ב שלא נהגו
בכך עכ"ל הנה דהגם דכנדון מרן הנ' היה כתוב
בשטרו וז"ל אחר הדריסה וחקירה רבה שעשו על
העדים וכו' אפילו הכי סבירא ליה למרן דמסתמא לא
היה דריסה וחקירה כדי"ב כיון דלא נהגו בכך כנ"ל
כל שכן וק"ו היכא דכתמת ודאך לא שעשו דריסה
וחקירה על העדים כלל לא מינה ולא מקלתה
וגם לא הוזכר בקבלת עדות שעשו שום דריסה
וחקירה אפילו אחת מהנה וכנוהג דב"ד דהא ודאי
דמנן שוית כיון דהוי דין מרומה וכנ' לעיל ואם כן
כל זמן שלא נחקרה עדותם על העדים הללו כדריסה
וחקירה כרחוי יכולים הס לחזור ולהעיד דכחון לכית
דין דמי וכמ"ש הטור ומרן כח"מ סי' כ"ט והוא מוסכם
מכל הפוסקים וכנודע והגה אחת דאי לא הוה לסתכת
ריעותא כב"ד וזלתי דק לת זאת דוקא דהייט שלא עשו
דריסה וחקירה כלל וכנ' לעיל אי משום הא לחודה
הא ודאי דהייט מחמיריס והוה פסקינן כפשיטות
כבת הסיכריס דלא כעינן כב"ב כנטון וקדושין נמי
דריסה וחקירה כלל ואפילו כדין מרומה וכהריב"ס
ודעמיה וכסרב המאירי וגאוני ספרד הנ"ל להחמיר
ולא להקל כשאר ערוה החמורה וכמו שכן הסריסנו
הרב החבי"ב כשה"ע סי' מ"ב הגהכי אות כ' וז"ל וכ"כ
דאם מה שכתב להגריך כעידי גטין וקדושין ד"ות
להחזיקה כס' מקודסת חייסינן לדכרי הלו' שגריך דריסה
וחקירה ואם הוא שבשכיל שלא תקרו ודרשו העדים
אין לחוש לקדושין חייסי' לדכרי האומריס שאין גריך
דריסה וחקירה כעדות גטין וקדושין וכו' עכ"ל וכן כתב
הרב דבר משה שה"ע סי' ז"ך דדקדוי להחמיר כפי
הטעם וכו' עכ"ל וכן כתב הרב אליהו רובה
וזוטא כסוף דכריו יע"ס ואם כן כנדון דידן
נמי דכוותה דכשכיל שלא עשו דריסה וחקירה אנו
אומריס דאין כעדותם ממש ויכולים לחזור בהם
ואין לחוש לקדושין חזי כדי שלא להקל אנו מוסגים לכת
הסוכרת דל"כ דו"ק כעדות קדושין אפילו כדין מרומה
דכיון שהוא אסור ערוה מי יקל דאשו נגד כת הסוכרת
אנו' דלא מגדכי דריסה וחקירה וכיוצא כזה כתב מרן
כתשובות אכן העזר סי' ד' יע"ס . וכמו כן אי לא הוה
כב"ד אשם ריעותא זולתי הקמיתא דהייט משום
שנתקבלה עדותם שלא כבע"ד ואף לא מדי אזי הוה

כן

פעיטא לן דהוה מחמרינן כה וחייסינן לכת האוכרת
דכריעבד מהניא כנו"ל והייט טעמא כיון דלעיקרא
דדינא הא דקי"ל כדיני ממונות אין מק"ס אל"כ כע"ד
היט שלא מדרכנן ואסמוך אקרא דוהועד כבעליו
יכא כעל השור דעיקר קרא כדיני נפשות כתיב
וכמו שכתכו הפוסקים דלשונים ואחרונים הכיאוס
הכנה"ג כח"מ סי' כ"ח הגהות הטור והרב חסך
שלמה אם לוח מ"ג והרב ערך השולחן אם הלריך
להוכיח כן מדכרי הלשונים ומהרשכ"א נופיה יע"ס
וכן תפס כפשיטות הרב מהריט"ץ כשמחת יום טוב
סי' ח' יע"ס . אשר מזה תמיהה לי מלתא טובא על
הרב מהר"ס כרוך ומהרח"ס כסי' ח"י וסי' י"ט הנז'
דחתרו למלא טעם וכון להריב"ס כסי' רס"ו על שלא
פסל קיד' מיוחד מטעם זה שלא נתקבלה עדותה
כפניה והוא מכלל הסו' דאפילו כדיעבד לא מהני
וכמו שכתב כן מרן הבית יוסף כשמו כסי' כ"ח
וא"ס כן למאי הכא לא פסלה מטעם זה והרב
מהרש"ך לזיהו דיוק לאמר דאפשר דמיירוק לא
היתה כעיר וכבי הא מקבלים שלא כפניו וכו'
והרב מהרח"ס ההוא לאמר דאפשר דסבירא ליה
להריב"ס דכעדות קידושין לא כעי כפני כעל דין
וכסברת הרדב"ז ודעמיה יע"ס והכיא דכריו מרן
החבי"ב כח"מ סי' כ"ח הגב"י אות ס"ק יע"ס ואתמה
טובא דל"ל כולי האי תפ"ל דכיון דהאי דינא דאין
מקבלים עדות שלא כפני כעל דין היט שלא מדרכנן
ומדאורייתא עדותם כשרה ובקיאת אפילו
שלא כפני כעל דין כנ"ל אם כן היט טעמא
דהריב"ס שלא פסל קידושי מיירוק משום דאי עעמא
דלא נתקבלה עדותה שלא כפניה כיון דמדאורייתא
עדותם קיימת אפילו שלא כפניו וקי' קדושין נמורים
מדאורייתא וכנ"ל . וכמו כן אני תמיה למה שרישי
כספרי הפוסקים דלשונים ואחרונים דסק"ט כב"ד
כעדות קידושין שקבלו שלא כפני המתקדשת אי מהניא
או לא והכיאו למחלוקת הרלשונים הנ' אם כשה
כדיעבד או לא ואין גם לזאר כהם שיהא- וירון כיון
דהא מלתא דכעינן כפניו היט שלא מדרכנן אם כן
הקדושין הס קדושין נמורים מהתורה ולא תשתמיט
לשום פוסק שיאמר כן וכמו שירלה המעיין כדבריהם
הלא כספרתם זולתי ואת מציאו להרב מהרח"ס כסי'
י"ט ומ"ב שכתב כיון דהאי דינא היט שלא מדרכנן
מקלינן היה כשאין הכעל דין כעיר יע"ס ועיין להרב
ערך השולחן סי' הנ' מה שכתב כזה יע"ס וחכמ"ל .
לזיל שיהיה על כל פנים אצן כדיין הוה מחמרינן כהא
ופסקינן כפשיטות דעדותם קיימת אפילו שלא כפניה
היתה העדות כיון דמדאורייתא לא כעי כפני כעל
דין וקרי היא מקודסת נמורה מהתורה וכנ"ל . כל זה
הוא אי לא הוה כב"ד שום ריעותא אחריתי זולתי
הא כלבד וכמ"ל כרם הסתא הכא כיון דאיכא
כב"ד רכות ריעותות זאת ועוד לאחרת שהיה ושלם ואת
רכא מחמת וכדכעינן מימר קמן כס"ד הא ודאי
דנקטינן להקל ככח כפק ספקא דהכי קי"ל כעלמא
ככל דוכתא דיש להקל אפילו כאסור תורה ככח ספק
ספקא וכפרט היכא דאית קמן מוקמי פנויה דמס"ש

לן בהרי קפק קפקץ וכמו שכתב הר"ן בהלכותיו ריש
פרק קמץ דקדושין וז"ל ולפיכך לכי מסתפק בכל
קפק קי' לה גריך נמו מדאורייתא דלפשר דמדאורייתא
ארי משום דחי"ל הצמד תשה על חזקתה והרי היה
בחזקת פטויה וכו' עכ"ל והביאו דבריו כל גדולי הפו'
וגשתמשו ונסייעו בדבריו להקל בגדולתיהם בכל
קפק קדושין מכח דברי הר"ן הללו וכמ"ש למהרשד"ם
בכו"כ מתשובות חה"ע ומכללם בסי' כ"ה שחר
שהביא דברי הר"ן הנז' כתב וז"ל ולפ על פי שהניח
הדבר בספק מכל מקום הדעת נותן שים בזה טעם
מספיק בקרוב טעם לו טעמים אחרים על כל מ"ש
לכתוב שבתורה זו מוקדת ליכשף וכו' ולפילו שנהמר
שים לחום קלת מכל מקום במקום דליכא ס' קפקץ
לפילו בלפשר תורה על זה הנו מקילין ובכ"ד הה ליכא
קפק קפקץ וכו' עכ"ל וכן כתב הרב פני משה בכמה
מתשבו' ושאר הפוסקים הלה בספרתם לא שעו החסק
ועי' מהרן החכם עינינו יקרו להגאון הרב החק"ל בח"ה
סי' כ' דמ"ה עמוד ג' שכתב וז"ל לק על כל פנים
מדי סנקץ לא נפיק והוה ליה קפק קפקץ דיש
להתיר בכל לפורי תורה וכל שכן בספק קדושין דלכולי
עלמץ אין קפקו להחמיר מהתורה נס לדעת הסוברים
קפק תורה להחמיר הוי דבר תורה כיון דמסייע להתר
חזקת פטויה דמדיהת כל קפק לוקי לחזקתיה הלה
שהחמירו כה רבנן כמבואר בדברי הר"ן פרק קמץ
דקדושין וכן כתב רשד"ם ה"ה ע"ש בכמה מתשובות ונס
הריים"ט ח"ח סי' קל"ח החדיך לכאר כן וח"כ כס' קפקה
לוקי הוה מקום להחמיר וכו' עכ"ל וכ"כ עוד שם
דמ"ג עמוד כ' כר"ה וסה וכו' יע"ש וכבן נס כנ"ד
מוכין ונדון בספק קפקץ להקל כהני תרי ריעותי לחוד
דהמרן לעיל מלבר שאר ריעותי דכתבינן מיתר קמן
כס"ד וקיה זס ספק לי הלכה כרבים הסוברים דקבלת
עדות שלא בפני בעל דין לא מהני תו כלל ולפילו
כריעבד אין דנים על פי לותו עדות כלל ואין העדים
יכולים לחזור ולהעיד כלל משום דחיישי' לאחזוקי שקרא
וכנו"ל ולפ כן הוה ליה כמו שאין כאן עדים כדבר
כלל כיון שאתבטלה ונפסלה עדותם לגמרי וכמ"ש
הרב"מ וכנ"ל ונס לין הפרש ג"כ בין עדות נשים
דקיימו' לריבי ממונות דבכולהו בעי' בפני בעל דין
לעיכובא ובשאר הסוברים כן וכנו"ל ולפילו לפ
תמלא לומר דהלכה ככת הסוברת דבדעבד בשרה
ס"ל דיכולים לחזור ולהעיד בפני בעל דין הלה חיישי'
לאחזוקי שקרא וכנו"ל לחיישי' דשמא הלכה כמאן
דאמר דנס בערות נשים בנו"ק בעינן כהו דו"ח
כרי"ב ממש ובפרט כדין מיומה בנ"י וכל שלא נתקרו
כרי"ב לא הויא עדות כלל ויכולים הס לחזור בהם
וכנו"ל ודרי הוה קפק קפקץ המתהפך יפה ובמו'
הנס דבבר הבאו רבותא בספק קפקץ הלה בעינ'
מתהפך ביותר מכמת החמרונים כזה ושאר ·
ומנס רבספק קפקץ רבפלונתא דרבותא כמה ריות
נשתפכו כרבי הסוברים דלשונים והחמרונים לי תרי
ספקי תשיב לו חד ספקץ הוי מעשמץ דשם פלונתא
דרבותא חד הוה וכמו שלפשם וקבלם הבנה"ג בח"מ
סי' כ"ה בכללי הרי"ל הות ס"ג ובחסק שלמה ובמטה

ודי כזה · חיב שיהיה על כל פנים בכ"ד גם הרב מהריט"ץ חזיל ומורה עבדיהן שפיר שפיר דפקח דפלוגתא דרבותא כיון דרשאתכח בכ"ד כמה פיקוחי ודיעוקמא וכמו שיכה לפניהו בס"ד · וגם נודע שכבר עלתה הקבמת כל הקח' דהפילו בדהודייתה כפ"ק דבבא קמא חולין לקולא ודייקינן להקל בספק ספקא ועבדינן שבדא להפילו לכתחלה וכמו שבתב הרב כרם שלמה הע"ע סוף סי' כ"ה והרב קול שיהו בסי' כ"ח ושאר גדולי הפוסקים אשר כולם נקבלו כהו בכנה"ג ויר יהרן הע"ע סי' ס"ח וכזכור להלכרהם יו"ד חות ס', וכתשובת הרב יחל יצחק בכמה תקומות ולה ע"ט הקסק וכתר וכבר עמדתי על כל מלי דכתי' בעניותין לעיל מרחם ועד סוף כמקום אחר בתשובה אחרת אשר לי בספק קדושין בכרון בישלה בזה ומשם בחיי בקר רחובות יצ"ו :

**מעתה** טדיע לפני כל יהדעי דת ודין כי אחד מהעדיים הנו' אחר שהעיד עדותו בכ"ד בנו' חור והודם ולא בוש לפני עדיים הפיה אחר שכל מה שהעיד קודם לפני הבית דין אין מתקדשה דינה לרחובן כנזכר הכל פיל שקר וכזב ולא היו הדברים מעולם רק העיר כן בעטור שכתן לו דרחובן הנו' והיה לירה אחת שוחר בחיק להעיד לו כן בשקר וכזב ואחר להם גם כן שיהו' בנו' אחר לו בשעה שכתן לו הזהוב הנו' והבר עמו בזאת שבבר הכין והזמין לו עד שני להעיד לו כן בשקר וכזב כמותו בדומים והוא הוא מברו העד השני הנו' ע"כ בהו דברי העד מה שהניד לפני שני עדיים בנו"ל ובהו בשני עדיים הנו' אשר הניד לפניהם כזאת והעידו לפני ג' כ"ד במותב תלתא את כל אשר הודם לפניהם העד וקבלו עדיתם שלא בפניו כי לא היה בעיר כו בפרק והמקבלי עדות הנו' כתבו שקבלת עדות הנו' ואחתו ואחרו ביד אבי הנערה הנו' :

**ואנן** בדיון נשתפקנו בזה שפקות דבות אחת אם תועיל הודאתו וחזרתו הנו' בין שהיתה אחר שבבר העיד והניד בבית דין שנתקדשה ובין שהניד וכו' וכמו שבתב מרן בתשובה הרא"ש סי' י"ח בתחלת דבריו יע"ש או נימא בין שהתחלה בעדותו הראשונה היתה שלא בפני הנערה ושלא בדיעה וחקירה בלל אם בן יכול לחזור בו אחר בך ומה זה ג"ל לבחודה שהוא עיקר וכמו שהתבאר הדברי הפוסקים ובפרט בתשובת הרא"ם חלק ח' סי' כ"ד בשפק דעזיות יע"ש וכן נשתפקתם אם תועיל חזרתו והודאתו הנו' בין דבחודאתו זאת הרי הוא מודים עצמו דבר בתם שהניד שהניד שקר בתחלה בדין עדים מחומרים שקר העדנו דלא מהמני לגבי אחרים בנודע או נימא דלאו מדים עצמו דבר בהא שלא בחקדם עדותו הראשונה בבית דין בלל וכמ"ל ואם שהיתה עדותו הראשונה שלא בפניה וחיא מבחישתו ועיין במהרש"ם סי' ל"ח מש"ם ואם בית חיכול לומר למטה נתבוננתי לוותם יקר ותטה קל עבידנא ומאי לפסדתיכהו וחין בעדותו הראשונה שרך לשקר ואות הולאת ממון בלל אם בן לאו דבר מקרי לבחורה ועיין בזה בתשובת תהר"ם בריך הובאו דבריו בתהרח"ם אבן העזר סי' י"ז ומו"בן נשתפקנו בזה



דקבלת עדות שני העדים הנו' בתה שהודה לפניהם בשקר העיד בתחלה היתה שלא בפניו בנו' והשבר שבעת יבחינם ויאמר בשקר עמו בו ולא הודה בזאת מפניהם בלל מי מהימן בהו להבחים העדים הנו' ואפי' אם תמנת לומר שהאמת הוא שבן הודה לפניהם בבל הנו' עם בל זה בל חון לבית דין עבידי לימים דמקרי ואמר וכמו שבתב הרשב"ץ בתשובה הבילה תרן בבית יוסף הא"ה סי' מ"ב וכן בתב הר"ן בתשובה סי' כ"ב וס"פ הלה בספריתם ע"ע הו נימה דר"ד שנה ושנה בזה דעיקר עדותו הראשונה גם בן היתה שלא בפני הנערה וכנו"ל אם בן גם עדות פסולו מקבלים שלא בפניו וכמו שבתב מורם בתשובה סי' י"ב ומהריב"ח חלק ח' סי' ס"ח ומהרש"ך ח"ח סי' ל"ח יע"ש שאת דמהרח"ם שם בתי' י"ע פליג על זה ואין בידנו להבריע וגם ספק יש בידנו אי מהימן עד זה לפסול חברו הנד הנד שני בזון שמעיד שאמר לו המקדש שבבר הזמין עד שני להניד לו בשקר וכזב בנו' הגם דנימא שאיזו נאמן על עצמו ולא לאחרים בזה עדות שבטלה מקנתם וכו' וכמו שבתב הרב נוב"י מ"ק חלק ב' סי' ע"ב לו דילמא בזון שהעד הזה לא שמע בזאת אבי חבירו הנד השני עצמו שאת אבי רחובן המקדש עצמו ואשבר דלפתותו הוא דאמר הבי ולעולם דבחמת קידשה לפני הנד השני הנו' לבר שאת בזון שהוא עד אחד דלא לפתותו לזה הניד שיעיד לו גם בן בדי שיהיו שני עדים בקדו' על הבל יבא דבריהם הטובים ויהיו עינינו בספקות הללו על בל פנים ריעותא ווטרתי הוי לבל הלדדים ואם אשבר תהיה סניף להקל בהדי שהר ריעותי דאשתכחו בב"ד לדון בהם ס"ם להקל ובבל החמור ומדובר מ"ל :

**ואת** ועוד אחרת ריעותא רבתי לאשתכחת בב"ד והוא דאחר אין העדים הללו דב"ד המעידים על הקדושין הנו' והוא הוא שמוד והודם אחר בך בשקר העיד בראשונה בנו"ל הנה הוא היה מומר ומשומד להבעיס זה במה שניס שהמיר דתו נעשה איש אחר חרבו על ירבו ובשחר בהמרתו בתה שניס והשתית התעיב ועשה ופעל בימי המרתו בל תועבות שבעולם גוי נמור לבל דבריו בידוב ומפורסם ושוב חוד ט ליהדותו מבלתי עשות לעצמו שום תקון ושום תשובה לאשר עותו בימי המרתו בלל והוא גם בן מן הריקים והפוחזים לגמרי בידוע לבל בתי שער העיר ובבנון דת החכם עיניו יתו לגדול אחרון הרב חק"ל בתם"ב הע"ע סי' ו' שעמד בזה בב"ד בדין מומר שחזר ליהדותו אם בשר לעדות מהתורה אפילו שלא עשה שום תקון ושום תשובה להמרתו ושהיה הרחיב למעניתו ולא היית פינה חוית ולא היתה קיים אשר שנבם ממנו וכן קורם זו הלבה העלה דמהתוריית נמי חיט בשר לעדות בלל עד שיצא ויבקל עליו ר"ח ויעשה תשובה גמורה בתעניות וסגופים בבל אשר יוסת עליו ובבירו אם הוא מן הריקים והפוחזים יע"ב נפלאות מתורתו ואפילו להקל בחתר עדות רבה לאותם הרב בתו שיראת המעיין בנופה דעובדא דב"ד שהיי הרב רבה להתירה לשוק לאותה אשה דב"ד הפך עדות המומר אחר ליהדות שהעיד שבדין בעלה מי בישו"ם ואם בן בפי זה לא מהבת בב"ד עדות העד המומר

הגז' כיון שהיה מומר והוא ריק ופוחז ולא עשה שום תקון ושום תשובה להמרתו כלל כגז' עם נכון עדות העד השני דוקא והוא בשאר וכשר נודע דליכא דרכוותא לא חיישינן לקדושי עד אחד כלל ואפילו למיעוטו הפו' המחמירים וחיישי לקדושי עד אחד והאחרונים חזו להו להחמיר כנודע עם כל זה כיון דמנטרף עמו בעדות הקדו' העד המומר הגז' שנתיחד והוזמן להעיד עמו וכיון דהוה הגד בכר נפסל גם עדות השנית כשילה וכמו שכתב מרן בשלחן ערוך סי' הגז' יע"ש וכפירט היכא דהשאה מכחישתו הזלי ומודו כולי עלמא דלא חיישינן תו לקדושי עד אחד וכמו שכתב מרן בבית יוסף שם ע"ב סי' מ"כ ועי"ש בכנה"ג וכיד ה' מרן וכשר עמרתי על זה בתשובה במקום אחר בשלחן קי' הגז' ומשם בתרה . ואפילו למה שהעלה הגאון חק"ל שם בקוף דכריו מכח תשובת מהר"ד דסי' פ"ח דלפי ד"ק מוכרח לו דמומר שאחר ליהדותו בלתי שום תשו' כלל דכשר לעדות מהתורה ואינו נפסל כי אם מדבריהם דוקא כיעוש"פ הנה עם כל זה לפשר דיכולים לומ' להקל בפשיטות דפסק ונאמר אחר כל הפשיקות הגז' ואם תמצא לומר וכו' שמא הלכה כהרי"ף והרמיה דשבי' ליה המקדם בפשולי עדות מדרבנן ליכא מקודשת כלל והכי נשכחינן לגדולי הפוסקים שדנו להקל בפשיטות דפסק על פי סברת הרי"ף הגז' וכמו שכתב בשמם הרב כנה"ג שם סי' מ"כ הגב"י יע"ש :

**אמנם** לא נכחד מלהניד כי הרב המופלא מהר"ר רומאנו נר"ו הניד לנו כי הוא היה בעיר תהלה לאוריר יע"ל והיה עמו העד הזה בהיותו מומר מעודת לותו ויהי היום ערב יום הכפורים שם נמצאו ושם היו בבית הרב מהרי רחטרית נר"ו ולקו כולם מלקות מ' כדרך שעושים חסידים ואנשי מעשה לעצמם בערב יום הכפורים לכפר על נפשותם ואמר מר שרשום שו"ת ד"ק נר"ו וכבן לפי זה נמצא שהרב תקף ועשה תשובה וקבלה לעדות נם מדברן . ברם להיות שהרב הגז' נר"ו הוא בלחד ואין עד שני עמו להכשירו לזה שהיה מומר ואין בעינן מדינת תרי סהדי להכשירו לעדות כיעת רוב הפוסקים הסו' כן וכמ"ש הגאון החק"ל שם סי' הגז' ובחק"ל יו"ד חלק ג' סי' קל"ג יעש"כ והנם דעלתה הסכמת הגאון הגז' בשאי תשובות הגז' דלהחמיר יש לחוש לדעת החולקים על זה דהכשירו להו דשני בעד לחד להכשיר כיעו"ש מכל מקום כיון שהרב מהר החייט נר"ו לא העיד כזאת בהזלט בתורת עדות נמורה כי אם הכי אמר מר שכן רשים בכתבו הגז' ולפשר דוקיתו כזה אינה טורדת ואם יכול להעיד בתורת עדות נמורה יאמר דבשפק הדבר אזלי כי כן חזר הדין בדאמרן ובשיטת ורישותא להלטרף בהדי ריעותי דאמרן וכדבעינן מימר בס"ד :

**עוד** זאת ריעותא רבתי לשתכחת בל"ד והוא מדבר דהנה נודע דבשה דמשק יע"ל יש השכמה קדומה בחרס חמור בגזירת נח"ם בכל חו"ת ובכל תלות הכריח לבלתי יוכל היש ישראל לקדש אשה בלגבה בשני עדים שלא בעצרה מישראל ותרי מנייהו יחידי הגיר ובחכם סמרכין תורה והחיים להשר יעשה כדון ויעכור על זה מלבר שגלבר כרשת הגמ"ם הגז' עוד זאת לפקפקינהו רבנן לקי' מניה והפקירו ממונו בשף הקי' הפקר בית דין לגמרי כאשר הוכלה הסכמה זו בלרוכה והיא לו נדפסה בשם"ק בריך מזה להרב הגדול מהרמ"ב סי' ב"ל בשאלה שנשאל מלפניו על כרון קדושין בשני עדיס כיעו"ש . ובכן על המקדם הגז' דר"ד לאתלן לפלוגתא דרבוותא דלפלינו בהא לי בפקעין ומעקרין הקדו' לגמרי מכח ההשכמה הגז' לו לא בשאר בשף אלא בחכם מרן החבי"ב בחלק הגזר סי כ"ח הגב"י לות ל"ח והרב יד להרן שם והסכם עיניו יחזו בלסיפת חבמים הגז' דרוב הפוסקים סברי מרן דבל שהסכימו בפירום ובחוך הסכמתם הזכירו בפי' לאתמר דמפקיעים ומפקירים הקי' לגמרי בבא בית דין יפה ובנוחה דהסכמה זו דל"ד שביאדו בן בפירום תוך הסכמתם בגז"ל דוחקי דהקדושין בטלים ומופקעים ומופקרים לגמרי דלפקעינהו רבנן לקי' מניה דהפקר בית דין הפקר שורי סברת רוב הפוסקים המיבלים בבגה"ג ובית להרן שם ומעט מהפוסקים דפליגי בהא ומאמרי טובא דסבירא להו דלפיעו הזכירו בפירום תוך הסכמתם דהם המה מפקיעים ומפקירים בשף הקדושין לגמרי דעם בל זה לא הועילו חבמים בתקנתם והקי' הם קי' נמוניס ואינם נפקעים בלל בתו שידהה המעיין בדבריהם ומשם בחרה והנה בי בן דמלתא בדעת בתחלוקת שניה וכגז' הנה בהלטרף עוד ריעותא לחדיתי מן הריעותות והספקות הגז' ים לנו לדון בשפק שפקא להקל בשופי וכמו שבן רגילותי להרב מהרמ"ב שם בשוף סי' ל"ג הגז' שעשה מזה שפק שפקא בפלוגתא דרבוותא הלזו עם פלוג' דרבוותא לחדיתי דלשתכחת בב"ד ודן את הדין להקל בשפק שפקא והביר לאיתה הנברים דב"ד בלא נט בלב וביע"ש לוף הבא נמי ניתה הבי בב"ד ודון מיבה ואוקי בחתיין וכמוכן . נם על הנדיס דב"ד שעברו על חרם ההשכמה הגז' וכגז"ל ראו הביאו לנו מרן החבי"ב בסי' מ"כ הגב"י פלוגתא דרבוותא קמאי ובתראי לי נפקלים הנדיס נם מאותו עדות לו דוקא מבאן ולהבא הם נפסלים כיעוש"ב והרב בתך משה שם הביא לנו נם בן שהרב עולה שמוש עמד בזה ואסיק דפלוגתא דרבוותא היא זו לי נפסלים למפרע לו דוקא מבאן ולהבא הם נפסלים יעש"ב . והרב החבי"ב בתשובה הובאו דבריו בסדר עדות ביעקב סי' י"ז עשה מזה שפק שפקא להתיר בב"ד מבח מחלוקת הרש"י ורביט תם בשובתה דלהבא ושמה שבתב הריב"ם סי' רס"ו לדעת רש"י יעש"ב שלא שהרב עדות ביעקב שם סי' ח"י שרי נרגא בשפק שפקא הגז' בין שהוא דבר שהיט טוגב בקי' עלמא שלא בעניין הנדות ובישו"ם ויש לעמיד על ד"ק ותבמ"ל ועל בל פנים הרי מניט לגדול לחדון הרב בדך משה הגז' שב"פ פלוג' דרבוותא שנתלקו לי נפסלים למפרע לו דוקא מבאן ולהבא בגז' דן ידין דגם זה הוי שפק ובהלטרף עמו עוד שפקא לחדיתא על זה לחו מקילין בשפק שפקא יע"ם ובבן גם בב"ד נמי ניתה הבי בין דשאלי בעלמא בין דב"ד הרי הם הוזמו להעיד ולא בחקרלי בעלמא בין

שקיל להם המקדש והזמינם לפניו להעיד לו והזמנה כזו
מלתא היא וכפירש שכבר כ' הרב החכי"ב כתשו' הגו' דלעיל
נלמנים העדים לו' שלא הוזמנו לכך רבל כשעמדו לפניו
להו הזמנו יע"ש ודיינים תלוי כפלו"ד הגו' אי נפשלו על
לוחו העדות גם כן אי מכלן ולהבא דוקא הם נפשלים
כגו' לגיל מלבר לוחה פלונתא דרש"י ורביגו תם הגו'
דקי"ל כרבנו תם דגם על להבא הם נפשלים ובדפסק
מרן כ"מ סי' ל"ד יע"ש שלא דלהחמיר דלוי לחוש לכל
הצבורות כיהיב וכשנלרף עם זה הפסק עוד פסקו
לחקיבת נדון להקל בפסק פסקו וכמש"ל והרבריס
בירורים · היכרא שהרב כך משה שם בסוף סי'
ל"ג הגו' חזר בו מלדון להקל בפסק פסקו על פסק זה
דפליגי רכוותו בפסול הערים למפרע או מכלן ולהבא
כגו' ולא חשבו הרב לפסק זה כלל כיון דלאו קבלנו
הורלותו מרן וכבר נלה לנו מרן דעתו דעת עליון
כתבו שם"ע סי' ו' דפשיטא ליה להדיא דמכלן ולהבא
דוקא הם נפשלים כיעו"ש ובכן חלק הלך לו פסק זה
מעיקרו עם פסקו לחביבא לדון בפסק פסקו להקל
כיון דמרן קבלנו הורלותיו הוא מכח המחבירים בזה
ומכשיר לעדות הערים כיחותו עיון יעשד"ק · וכן מתבי
מהרבי רבבי חיי"ן טובים השנים המובא פסק דין שם
בכרך משה סי' ל"ו ויותר מזה כתבו דגם בפסק
דשלנו רכוותו בהפקעת הקדושין מכח הסכמת
כי נפקעין הקדושין אלו לא לין לעשותו פסק ולדון כו
בפסק פסקו להקל כיון דמרן הוא גם כן מכח המחבי'
גם כזה וכמ"ש מרן בתשובה סי' ו' יעב"ב ותתהו על
הרב כרך משה שלא נתעורר כדעת מרן גם כזאת
יע"ש משר מבואר יותר מד"ק הללו דכמ"ש פסקו מרן
להחמיר בעינן לפסור שוב לין לנו לעשות מזה פסק
פסקו להקל אם כן לפי זה לכאורה גם כ"ד נעל פתח
בפירש דלין לנו לעשות פסק פסקו להקל על פי הב'
פסיק"ת הגו"ל הן מכח הפקעת הקי' הן ככח ההסכמה
והן מלד פסול הערים למפרע כגו' כיון דכשני הדיינים
הללו הבא מרן מחמיר טובא וכגו"ל · למנם רואה
לנכי שערין ניכל לדון בפסק פסקו הגו' להקל על פי
הפתי פסקי"ת הגו' אפילו דמרן היא מכח המחמירים
בהם דאיכרא דכברת הרב כרך משה ורבבי חי"ן הגו'
דכבירא להו דכמקום שפסק מרן להחמיר לין לעשות
עוד מלותו עניו פסק פסקו להקל לא נפלתה
היא ולא רחוקה שבדבריהם כן כתב הרב החבי"ב
בתשובה בע"ח יו"ד סי' ק"מ דפ"ו סע"ד וכסי' ק"ו
דס"ג סע"ב וכן כתב הוא עלמו בכנה"ג יו"ד סי' ט"ל
הגב"י לות ס"ה וכסי' ק"ה הגב"י לות ס"ב יע"ש וכן
כתב הרב מהריט"ץ בשמתת יוסף טוב סי' י"ח ובתשובה
כי בלה בכרך משה סי' ל"ד והיא לו נרפסה בקובץ
יוסף טוב סי' יע"ש · כרס הלמת יורה דרכו דרכו
החולקים על זה ומבירא להו דעבדינן שפיר פסק פסקו
לף כרבר שפסק מרן להחמיר ולא עוד שלף שגם הרב
הכנסת חזר בו מזה וכמו שכתב הרב סי"ג בכללי
הסד"ד לשער לו לות ק"כ שהביא להלת החתומים
דבבירא להו הבי וגם הכנה"ג חזר בו יע"ש וע"ע
לו בכללי הס"ע לות ט"ו וכזכור ללבבהם יו"ד לות
ם' שכתב משה כמה וכמה לחתומים דבבי בבירא להו

דעבדינן שפיר פסק פסקו אפילו כשהתלוקת הוא
מיעט גבר הרוב ואפילו שנקבעה הלכה בשברת הרוב
וגם המיעוט הוא שברה דחויה יע"ש ולזה הסכים הרב
קיל שיהו בה"ח סי' ו' וכיו"ד סי' ל' ול"ח יע"ש וגם
רלוחי להגאון הרב חק"ל לוחלק ס' מיו"ד סי' קכ"ו
וקכ"ו שעמד בכל זה והביא כל דברי הפוסקים המרבריס
בזה מערבה מול מערבה ובסי' קכ"ו עלתה הסכמתו
דעבדינן שפיר פסק פסקו לף גבר מרן והבריח הדבר
מתרי טעמי כיעו"ש ולא בבירא להגהו טעמי שכתב הרב
גם היום שייכים לנו לגן דיתבינן בלתרה דמתרי בילה
תלי וייניה הוא מרן שקבלנו הורלותיו בממון אפילו
להוציא בידוע וע"ע להרב חק"ל בחלק ב' מיו"ד
בהסמוכות שיירי לורח חייט סי' ה' שכתב הר"ם נלון
ומרן וקנו והרב דבר משה הסכימו דעתם פסק פסקו
להקל לף גבר פסק מרן ובדיעבד יש לסמוך על
דבריהם יע"ש ושוב רלוחי שכן כתב הגלון הגו' נוסף
בחק"ל מה"ב סי"ע סי' ד' דלכני מרן יצחק שקבלו
הורלותו מרן לין להם לעשות פסק פסקו עבר פסק
מרן יע"ש והוא הדבר לבר דבבינו מהמובן מד"ק בסי'
קב"ו דהגהו טעמי לא שייכי לדידן וכגו' לעיל ועל
כל פנים מי לנו גדול מגלון עוזיט הרב הקדוש
מהר"י הזולחי שבשה"ק יעיר לון מערכת ס' לות ל"כ
הביא לנו מה שכתב הבנה"ג בתשובה הגו' וכתב
עליו וז"ל למנם נהירנא לבמה לחרושים עברי פסק
פסקו לף בדבר שפסק מרן לפסור כל שים חו' עושים
פסק הוא וכו' עב"ל וכא הרלוחי בכתבי הקדש של
הרב מהרמ"ג על נדון דיריה דסי' ל"ג שחזר בו ממה
שכתב בסוף סי' ל"ג בדלוחו מה שכתב הגלון הרב
חיד"א כיעיר לון שהעיד כנודלו כזאת · וכן רלוחי
להרב חלל יפתח בבמה מקו' מספרו הגו' שה שבים
לזה ודן לת הדין להקל מטעם פסק פסקו לף פדבר
שבבר פיקבעה הלכה להחמיר כמו שכתב כיו"ד סי'
ד' דף ט' ע"ד שפס הלריך בזה להכריח כן יע"ש וב"כ
עוד הרב הגו' בביתו' להרמב"ם ד"ת ע"ד וכי' ע"כ וע"ג
וב"ו ע"ד יע"ש ועי' בתשו' הגלון מרן שלרט מהרח"ש
בבר דוד חשב הובתה בהלל יוסף להרב שו"ת בסי' ב"ע
ל' דעבד פסק פסקו להקל לף גבר מרן וגם אפילו
בלתרת דנקט להחמיר כמרן ואפילו שבני הספקות
הם בתה גבר מרן דבלתרוייהו פסק מרן להחמיר ונקט
כוותיה עם כל זה סבירא ליה למר דעבדינן שפיר
פסק פסקו גבר מרן וגבר קבישות הלכה יע"ש וחפי
דלא כהרב חק"ל בח"ח סי' י"ג יע"ש ועי' בספר חיים
וחשר להרב מוסלפיה בתשובה סי' יע"ש ועי'
להרב החשיד מופת הדור מהרח"ש נלנין בתשובה
דסוף סי' כ' דף מ' דיים עמוד ג' בתה שבתב ת"ל
ועוד דאפילו יהיבבא ליה כל דיליה אלן בבללו סורלת
הר"מ ומרן וכו' עב"ל יע"ש ודבריו אלים מוכיח
כלל הדרבת היא הניחת כל"ד הרב דסר"ם ומרן
אתם הוא מבלנו כיע"ש ודבריו ל"ע · לוך שיפה
על כל פנים הרי לפנינו בתה ובתה פיסקים דבבירא
להו דעבדינן שפיר פסק פסקו גם בלתרת דפסק
מרן להחמיר וקבלנו הורלותיו וכגו' לעיל וגם הרב
כרך משה דחפס מזה בלתילה שלא להקל בפסק פסקו

נגד מרן כבר כתבנו דכבתכיו מוד כו מוה אחד דאותו
הכרי הרב חיד"א כיעיר און כנו' והנם דניתא דגם
כזאת לא נמלטנו מעלונתא דרבוותא מכל מקום כיון
דוהו ככל הפוסקים סבירא להו דעבדינן שפיר ספק
ספקא להקל אף במקום שספק מרן לאסור כנו"ל הא
ודאי דאכי נקטו' ולא עור שלא לפילו כא המחמיריס
כוה אפצר דלא לתמיוה שלא במקום שספק מרן כו"ע
להדיא להחמיר וכמבואר בדבריהם ובפירש הרב
מק"ל אם כפי' קכ"ו יע"ש אכן כל שמרן כם"ב לא
כיאר לנו דעתו דעת עליון וזלתי בתצו' דוקא לפילו
כולי עלמא יוחו דעבדי' שפיר ספק ספקא להקל כיון
דאיכא כת מרבוותא דסבירא להו דלא קבלנו הורחות
מרן כמה שכתב בתשובות כמו שכתב הרב שער המיס
כתשובה סי' ט' והבי סבירא ליה למר הרב מהר"ם
כולה כמו שכתב מצמו הרב דין לחת דע"ד עמוד
ק' יע"ש וכ"כ הרב הגדול מהר"ם סווין בתצו' כי
כאה בחוקי חיים סי' מ"ו יע"ש יכי הכאון הרב חיד"א
בברכי יוסף ח"מ סי' כ"ה כתב ע"ד המ"מ שליט
מוכרח יע"ש ובהשמטות חיים שלל על סי' ע"ד
אות י"א מצדד לאחרוני הכין דלא קבלנו הורחות מרן
כתצו' יע"ש והכריו שבהשמטות ח"מ הנו' נעלמו
מכל רכני הלאחרונים שחזכו שהרב חיד"א פוסק עלמו
ממה שכתב בברכי יוסף ח"מ סי' הנו' למה שכתב
בח"מ סי' הנו' כמו שזכרנו מצדדי' כדבריהם הלא
כספריהם ולא היא דלא ידעו מה שכתב מהרי"ו נופיה
בהשמטות ח"מ על סי' הנו' אות הנו' ונופיה ובנו"ל
ובכר עמדתי על זה במקום אחר בתשובה אחת שאר
לי יותר בחרוכה יע"ש ובקמ"ל ות"כ לענ"ד דהשתא
דכולי עלמא מודו בהא דעכרי' שפיר ספק ספקא
להקל על פי הזכי ספקות הנו' וכמדוכר · ועוד דלו
יסיס דגם זוה היכא פלוגתא הרי טכל לדון בספק
ספקא גם כפלוגתא דא וכן נהמ"ר ילא התלא לומר
וכו' ומעת הלכה כמאן דאמר דעכרי' ספק ספקא
גם במקום שספק מרן להחמיר ואם תמלא לומר וכו'
שמע הלכה כמ"ד דלא קבלנו הידחות מרן שלא כמה
שכתב כם"ב ולא בתשובות וכנו"ל והדכרים ברורים
וכפרט דכהאי ספקא דפלונתא דרבוותא אי נפקינן
בקי' מכח ההשכמה או לא נטלים לאחתו מספק מרן
כיון דבאחרת הרין דמצד יע"א הסכימו בפירוש
דבקי' נפקינן ומופקרים לגמרי והסכמה זו נעשת
בזמן הרב הגדול מהרמ"ג שהיה אחד מרן בזמן רב
אחד כטדע והרי דעם דהוו ידעי מצדית מרן
ודעמיה דסבירא ליה דהפילו הסכימו בפירוש להפקיע
בקי' דעם כל זה חיכם נפקינן כלל ואם עכר וקידם
קידושין קידו' נמורים ועם כל זה המה בחכמתם
הסכימו בהפקיע הקי' דלא כמרן ודעמיה
דאל"כ למאי הלכתא טרחי דכנן למכתב כוחא בהסכמ'
להפקיע הקי' כיון דידעי לה רכב' לסברת מרן ודעמיה
דסבירא להו דלא סועילו חכמים בתקנתם שלא ודאי
דהם המה יע לתקן תקנה כוחא להפקיע ולהכקיר
כפף הקדו' לגמרי הפך סברת מרן דכבי היא יכולים
לתקן ולהסכים שלא לדון כתיק בירט לפילו
להקל בחסור תודה מעים מנדר מלחא לפילו כמקומית

הללו שקבלנו הורחות מרן כידוע מספרי הפוסקים
ע"ע הלא בספרתם לא עט החסף ואם כן לא נשחר
לנו לחים נם בוחא כי אם מעום מאי דאפלינו דכוותא
בהא אי נפקינן הקידום' לגמרי מאחר שכן עלתה
הסכמתם בפירוש אף לא ומעום הכי רן ירין הרב כרך
מעה להקל בספק ספקא ולא חשם לסברת מרן בהא
דהפקעת הקידו לא כן כרין פסול הערים למפרע
הלא נזכר בהסכמתם ובפלוים לעדות גם כן
חם לא הרב לסברת מרן דסבירא ליה הלא פסילי
שלא מכלן ולהבא ולא רצה לדון להקל בספק ספקא
מעים דהיה סבירא ליה דכיון שקבלנו הורחות מרן
שוב אין לנו לעשות נגד רעתו ואחר כך חזר בו מוה
ודן להקל בספק ספקא נם נגד מרן כרחותו דכרי הרב
חיד"א כיעיר און כנו"ל כמו שכתב בכתבי הקדם אשר
לו וכמו שכתבנו לעיל ודלא כרבבי חר"ן שהשיגוהו בזה
שם רחמתי בפסול הערים חם הרב לסברת מרן דמתמיר ומרין
הפקעת הקי' לא חם לסברת מרן דמתמיר נמי
כיע"ש ואחרי המתילה דכה דרחוה להם זו אינה השגה
כלל ודין עם הרב מהרמ"ג ויפה דן יפה כוין
וכמדוכר · ועוד דגם דמרן החמיר כרין הפקעת
בקף הקי' מכח ההסכמה ואם לסברת הריב"ש דמתמיר
בזה וכמו שכתב בתשובה סי' ו' וכנו"ל היינו טעמא
דשאני התם דלא היה כדרון מרן ספקא לחרינה להקל
ולדון בספק ספקא משום הכי אף"כ דכאלה יש שלא
ספק לחד הנו' כיון דוה דמתמירי' לחנם כל שים עוד
ספקא לחרי'כהיים הה ודאי דגם מרן היה נוטה להקל
בספק ספקא וגם זה כידר חללי ובשום מחד דלא
עדיף מרן מנכדת דאתיה מחמתיה שהוא הריב"ש
דמצוחר כר"ק דלדינא היה מחיר בהסכימו בפירוש
בהפקעת והפקעת בקף הקי' שלא דלחעשה חוכך להחמיר
וכמו שכתב מרן וכיעו"ש ואם כן כל שים עור ספק
אחר הנה נורף עם ספק הנו' ודייני' להקל בספק ספקא
לף לדריב"ש ודעמיה המחמירים בההוא ספק לחודיה
וכמדוכר וכן כתב בפירוש הרב כנה"ג כדעת המחמי'
בהא"ע סי' כ"ח הנב"י אות ל"ז יע"ש וכיונא כוה על
ענין אחר כתב הרב מר והלטות בסוף ספרו דקמ"ה
ע"ג בזה שמתך על דברי הרב עתית כיעקב יע"ש
ואם כן לא קשה ולא מדי תו על הרב מהרמ"ג ודלא
כרבבי חר"ן הנו' שלא הבינו כוחא והשיגוהו להרב כרך
מעה כוה כנו"ל ולא היא ובמדוכר והדברים ברורים ·
אח זה רמיתי ועלתה על לבבי מה שים למד כוכות
הכחורה הזאת שלא תהייה כנות ישרל כשביות הרב
בתו שמלינו לכל גדולי הפוסקים שדרכו בזה דמסתבי
בזכותיו הו שלא יחיך רמיה לידו וכו' וככל הבחוב לגלי
במקום אחר והנה גם ערבתי לפניהם את הכל והמה
בחכמתם יודעו את דבר המעטה לחסור או להחיר
לרחק או לקרב והם רשחים ולא לחני ואם אחר כל שם לא
עלתה לם אחד לנערה הזאת לשוערה כלא נמ בכית
דיכם הדין ורצ להחמיר עליה להנדיבה מעום חומר
אחור ערוה לחוש לכל הסברות עכ"פ וזוטו המורים
לנדקה הם כופים אותו לרהו' זה המקדם לנדקה כנגע
כריתות וכמ"ש הרב שמיו"ט בפי' ע"ה אות לא כייפי' ליה
הלל עם שהוא בע"ד קשה בבית הלל ואומר בפה שלא

יגרשנה כגון כשיש לופן כלל ויניחה ענוגה עד שתלכון
ראשה הנה כי כן על הכל יבח הכריחם הטוב למען
דעת מה יעשה ישראל ויכה שכמ"ה :

**אמר** הכותב זאת להודיע קצט ממדי למת כי
שאלה זאת הגו"ל נשאלה מלחי עם מב' כ"ד
הלרך הרכבים המובהקים הי"ו ומני"ר הרב המובהק
כמהר"ר חיים רומאלנו ז"ל לפני מי שגדול מע' מ"ב
הגדול המאור לציון כמהר"ר דוד חזן נר"ו ולהיות שהשאלה
הגו' תרוכה מהר"ם מרא ולא כך היא המדה לפניך
שאלה הרוכם כזאת לפני מלך ואתה ידעתו ולא ידע
הגם כי כן קלרנו השאל עד מהד כשורת דרך הר"ם ועלרכנו
כם הלעלתי מלד ג לד ויהי הקלר המון כמדרי ההתר
והספק ספקק ושלחוהו למהני"ר ה"ב הגדול המלך
דוד נר"ו והיתה תשובתו ככתב מיוחד בחת"י הטהורה
עם מעלת הרבנים בית דיוו הלרק הי"ו שלפר היותר
טוב ים לחום להכריכה נט וכופין לת המקדש על זה
ולם לת ישמע לקול מוריס ויתן כתף סדוק ולת
ירלה לגרשה הזו המה כחכמתם יעמדו על דבר
המשפט ויקום הדין לת הבר שו תיד"ק ככתבם הטהור
הגו' ומסקדם הגו' לת השה הזן לדברי חבמים ולת
שמע לקול מוריס ויממן לגרשה כלל • ובכן המה
בחכמתם ב"ה הגדול שבירושת"ו מע' הרבנים המופ'
כמהר"ר הברים לשבמו נר"ו וכמהר"ר משה פרדו
נר"ו עמדו עמידה שים בם במיכה על כל הטעמות
והספקות לשר בהו בכתביו ובשלחו הקלרת
הגו' ואתה כחכמתך הלריכו לתעניתך כרוחב
מביכתך על כל פרט ופרט מדברי הלשבושים ולת
לחרונים לת הניחו פנה וזיית ועלתה בספכתם להתיר
לת הנעירה ולעוברה כלה נט כלל ולהתירה ממלחרה
מבלי העיגון ככל לחד בדבר בעניותו מה למעלה
תלי"ח שובתי לכוון כדבר הלכה ולחר כך הגם מני"ר
הרב הגדול ראשון לציון המלך דוד נר"ו הגו' לקח
ידו תבון עמהם והסכימה דעתו עליון לכל
מה שכתבו ותחתמו והסכימו מעלת הרבנים הגו'
עליונים למעלה יל"ו וכל על פתוס כחת"י הטהורה
ובנופפנקי דמלכה יר"ם וככן נעשה מעשה עפר"ק
והלכה והיתה להיום לחר ע"פ הדין הלמת והלדק
ושלי"ת עלה זיונם יפה לף נעים נטע שעשועים
כידוע ממני יגלו הדרכים לעיר הגכי לימים זעירק
ד מן מברין • הלעיר **יצחק אבואלעפיא** ס"ט

**אחר** ומן סלזיר הרם ש עבר פניט ספר הזדק
זאת התדם למני"ר מעלת הרב הגדול
ראשון לציון המלך דוד חיים חזן נר"ו זה שמו נדיב
לב חלק כ' והנה ראיט שאלתו הגו' לעיל לחר שלחט
גו בקלור נמרץ היה לו נרפסה עם בלכן הצור סי'
ח' עם הפסק דין של מע' הרבנים המובלחים כ"ד
הגדול שבירושת"ו הגו' כי"ו והסכמת מני"ר נוסיף על
הפסק דין הגו' הכל כלחר לכל כמו שירלה הרואה
ומעם בחרם נפלאות מחורתם ברוך שכמר בכם
וכמשכתם :



## סימן טו

**שאלה** ראובן נשח הדה ויעב עתה כתה שנים
כמספר ובתוך זו הבנים הגו' לפעמים
רבות היה מהקיעט עתה והיה מבה לוקה הכלות
רבות בלבן זו בלחרון וכבלי בחול מחוב שכרונו
שהיה מעשבר ומניע לעבריתו של ליט מתם ומהמת
שכרותו שופך תתקו על הבתו הגו' כפעם בפעם
וגעתו הגו' בכל פנים שהיה מעשבר ומבה לותם
כגו' לעיל היתה הולכת לכית הביה וב רחת מפניו
ולא הרלה לחזור לבעלה הגו' מרוב פחדים מתני עד
שבאו מדבריס על לבה הבית ומתה וקרוביה ומעיס'
לותה עד שתחזור כית בעלה הגו' וכן היתה עושם
כפעם בפעם עד שנילה לעקה ריבה זו ותעל שועתם
ש הלשים ש: הדיינים שהיה שובבו ס בלרן ושלחו לחר
בעלה ה"ו והתירו לו הלדלות הכות ולא היה מעים
לזן לרבותם ולחר הלדלות הגו' היה קוד לפיהו
הרע בכל הגו"ל עד שתרוב שתיתו יין ערק יגע
מלחבת הבעל הגו' ובשתנע רח"ל וע"י דשלות ופע'
פעמו לו הביו והמו ומבעו ממנו שתיית היין ערק
כעת חזר לדעתו ונתייסב בבלשיגה והנה הוא שפוי
בדעתו ומיושב על בכון בדבעי ובדחזי והולם לשתו
הגו' מלז והלמה ברלותה כי כלתה שיו הדעה ועבר
על התרלות הרבנים ה"ו כתה פעמים ולא הינילו
חבמים בלקלת קתה ובא נעבה ותפסה כל בניה
ותבשיוה וכל מידי דמתקרי נכבי דירק הסייך לה
לשתה שעשתה בעלה הגו' לה בעת הישולים ובא
לחר הניסולין לקחתם מביתו והלכה וישבה בבית
הבים בלומרה עד שיחזור בעלה למוטב ויהיה שפוי
בדעתו הוטב ולא ישיב עוד לבעלה לשתית יין ערק
ולהשתבר זו תבה לגלו לביתו בהלכת נוברין יחדלין
והן שתה שבבר חזר בעלה הגו' לסדו הרע ולהשתבר
כתדתו לכל רוח כמו שהתחיל לה מעי מגידי לחת •
ותבע הבעל הגו' ממעלת הב"ד הלרק הי"ו לטוען
להשתו הגו' שתחזור לו לביתו ושלחו לחריה הב"ד הי"ו
והנה בלה לבניהם ובעקה בקול גדול שלין רלונה עוד
לבה ל בית בעלה הגו' ולא להחזיר כלל שהיה מודדת
בו כי יודעת בו שלינו חוזר ממדתו הרעה וכבר חזר
לקדמו הרע וגם עתה יחזור וישתבר ויתגולל עליה
להכותה ולבזותה ולחרפה ולהקלס ממנה מי לוזת
לה תוכל לבה לביתו ולא להחזיק פניו כלל ותי יתן
והיה שיגרשנה כעת ותלה עדותה ובקים מכל נכסים
ותחויר לו הכל זולתי שיתן לה נט כריסות תבה
ותגלל ממנו ומעלת הב"ד יב"ן התדו בהשלם תמדור
בו ולא תילה לילה חין לה עליו עוד מזונות
כלל וקבלה עליה החלתם הגו' מרלונה הטוב והלבה
לה לבית חביה והן עתה עתר הבעל הגו' ודינה
קבבע חיה שיתנו לו רשות מעלת הב"ד י"ן שיסע
לחרת עליה כי חין רלוט לגרשה לוזת הע"פ שתלה
עדותה כגו' בשיש חוזן מהטעמים הידועים חלנו
וכיון שהיה מדדם בו לא יוכל להתלבק לשבת לבדו
בלתי עזר כנגדו • ועוד תוכב הבעל הגו' ממעלת
הבית דין להוליח מדדם לת כל הבגדים והתבשיטין

שיהו מתומים ונרוים ומוכחים כיד שלים כי היו מחמינה להיותם כידה פן תוליה לותם כשה"י פה"י וכיולא בזה הן שה טעמת הבעל הנו' ליפטר מחרת המורה עליה מחר שהוא מוסבב ועומד בעת החיפה שלה יפטר לשה לחרת עליה ככתוב בכתובתה וכיהוג פה מתת דמשק יע"ק וגם לם הדין עמו כמה שטוענן שיונתו הנכסים כיד שלים כמ"ל על הכל יורו המורה למדקה ויכתוב על ספר תיקה ושכמ"ה :

**תשובה** הן לחת לכתורה היה נראה דהלים הנו' דיעק קל מסתבי והדין עמו ויכול ליפטר לשה לחרת עליה כיון שהסתו זלת מרדה כו ולל רלתה שוב שיו עוד ולם כן מה יעשה לותו הבן ולל יחטה ולחשר חכמים הנידו דיינו שמלילות לותטו מן החטת והגם שהבעל הנו' נשבע לה שלל יפטר לשה לחרת עליה כמובר כשלה עם כל זה לחדינן דעתים דלל נשבע לה כן שלל לדעתת שתשב עמו בביתו לים ולשה שובו כשלום יתדיו כהלכת גברין יהודלין לל לחנם לדעתת שתחזור בו ויסתר לל הוה לבדו דר לה ודלי דלל נשבע וזכן סהדי דהדעתת דהכי לה נשבע ולל חלה שבועתו כלותן זה גם כן כיון דהיכל לומרינן דמוכח דלל נשבע על זה כלל והנה טודע דלפ כנדרים ושבועות לזלינן בתר לומדן דעתת וכמו שנלמד זה מת"ם הרי"ף בתשו' כלל ל"ד על שטעון שצריך לת כנו עם כתו על לפוכן והתנו כניהם שכל מי שיעביר המועד שיתן לחבירו סכום יחיב לקנס ולפוד שהניב זמן החופה לת לפוכן לחות המשורכת ילפה מן הכלל וכפרה בעיקר וכשביל פנס לת רלה שטעון שיכנס כנו עם לחותה המשודכת לו לחיפה והעביר המועד ולפוכן תוכע קנס ושטעון לומר דהדעתת דהכי לוגם גדול כזה שיפה לחותה משורכת לו לפנוס משפחתו ולהשחית נחלתו לל לתתני והביה הרי"ף שהדין עם שטעון דהע"פ שלה פירש שום תנאי כשעת הקנס כיון שהיבע לוגם גדול כזה לכ"ם שלם היה יודע שהדבר הזה עתיד להעשות לל היה משדך כנו לבתו הו"ל כאילו התנו בניהם כשעת המעשה וכו' עד וכל שכן כנד"ד שלל שעבר עלמו להתחייב בקנס לפילו לם היה לוגם יל"ל כיוגם שלינו רגיל כזה המרה בכנות יפרע דהדעתת דהכי לל שעבר נפשיה עכ"ל ועש"ב ותשובה זו פסקה הטור כריש דרב כהה"ע סי' נ להלכה יע"ם ומתבו' זו דהרי"ף למד מוהריק"ו כשורש ק"ל לגירסו שכשתנית המשורכת הנו' ופטריה הרב למשודך מן הקנס מכח לומדנן הנו' דהדעתת שתשתה הכלה לל נתחייב בקנס וכדברי הרי"ף הנו"ל וכתב עוד מהריק"ו שם וז"ל ול"מ שלל היה שם שום שבועה שלל שעבוד ממון הקל כתורת קנס שנשבע דהרב כנו' שלל לפני היה שם שבו' פשיטה שנשבע והוחלה השבועה ולין לחלק כין ממון הקל כלל שבו' להיכל דהיכל שבועה כדמוכח כהנחל קמת רק"י נכי ההוא דנתן הכסף לאכבי משמר ומת וכו' דקאמר לכיי ס"מ הכסף מכפר מחלה דלי לל תיחת הכי ליהדר כסף ליורשים דהדעתת דהכי לל יהיב ופריך עלה שלל מעתה חעשת שמתו בעליה תיפוק לתולין יכמה שנפלה לפני מוכה שהין תיפוק כלל חליה דהדעתת דהכי לל לקדשה וכו' ולפי לימת דר"ל כין היכל דהיכל שבועה להיכל דליכל שבועה משום דהמיר לימורת ממונת לם כן פשיטת דלל היה פריך מדי דנכי נתן הכסף וכו' ממונת כעלמת הוה ומש"ם הכי יש להקל כו ולפ' דהדע' דהכי לל נתן לבל נכי לסורת כגון להוליה קדשין לחולין וכ"ם להתיר לסיר ערוה יכמה לעזוק כלל חליה לל שהין משום טעמת דהדעתת דהכי שלל ודלי פני' דהין לחלק כין ממונת לחסיר ערוה ליולת כזה וכל שכן לעניו שבוע' שלזכת שלל לורוזי פרעון כמ"ם הרי"ם כמ"ל דהם פרעין הין כאן משום טעמת דהדעתת דהכי לל שעבר נפשיה ה"ם דשבועה הין כאן וגם מנופק דההיא דהנוזל י"ל דהיה לעיקר הדין דהם לי לאו טעמת טב למיתב טן דו דמינת ניחת לה להתקדש לראשון שהוא שנם על פ' זה שלם ימות תזדקק לאחיו הוא דתיפוק כלל חליה כרפרש"י שם והוה סמכינן להחי סברת דהדעתת דהכי לל קדשה נפשה לפילו להחזיר יכמה לעזוק וכל שכן לעניו ממון עכ"ל יעש"כ :

**הרי** להדיח מפרש יולה מפי קדום מהריק"ו דתפילו כשבועת חזלינן כתר לומדן דעתת והגם שהרי"ם כתשו' הנו' לל הזכיר שבועה כד"ק הל ודלי מדכרי מהריק"ו ולט למדין דכמדין הרי"ם כתי לפי' לם היה כשבי' היה פועיל הרי"ם לשטעון משום טעמת דהדעתת דהכי לל נשבע וכמביאר גם כן מדכרי מדן כשלחנו הטהור ס' הנו' סעיף ס' ו"ל דלוכן שדך כתו לשטעון כקנין ושבועה וכו' ולחר כך לידע שהמיר לחות המשורכת יכול שטעון לחזור כו מהקנס ומהשבועה וה"ה לם נשתנת המשורכת וכן לם קלקל המשודך מעשיו יע"ש : הרי להדיח שהוסיף ע"ד הרי"ם תיוב השבועה הגם שברכדי הרי"ם לל היזכיר שבועה למרה מדן מדכרי מהריק"ו וכ"ן מדכריו כב"י סי' הנו' שכתב על דכרי העור וז"ל עוד שלה וכו' כלל ל"ד סי' י"ל והלדיך מלה כדכר להודיע שהדכר כן וכן כתב מהריק"ו כשורש ק"ל ע"ש שנשתנ' ליפ"ל לשה פקחת ולחר כך נשתנת פטור מן הקנס לפילו כשהיתה שם שבועה עכ"ל הרי שלשון הרי"ם העתיקו כמות שהיא כטיר כלתי שבועה וכתר הכי קייתי דכרי מהרי"ק דמייתי כשבועה ולחר כך הכיל תשו' הרשב"ם כמשודך שקלקל מעשיו שפטור לכי הכת מהקנס משום דהדעתת דהכי לפי' כמקום שבועה וכו' יע"ש ומשם למד לנדון הרי"ם דה"ה לם היתה שם שבועה וכדלמדן וכן מכואר להדיח כדכרי מדן כש"ע יו"ד סי' רכ"ח סמ"ג יע"ש :

**ואנכי** הרואה להרב פ"מ כח"ל סי' ה' וכחלק כ' סי' ד"ן שהעתיק כדכרי הרי"ם כלשון שבועה כשרשה להוכיח דכלומדנן דמוכח לפילו שיכל להנוסם לחר שנדר לו נשבע הוה ליה כתילה נדרו כדבר ולל כביטן שיפרש כעת השבועה מהשו' הרי"ם הוכיח כן ודלי'לזה מתשו' הרי"ם על לותו העשוד שקלקל לחות משורכתו וכ' שם דלדע' שתקלקל לחות המשוד' לל נשבע עכ"ל · הל קמן דלית"נ דקלקול לחות המשוד' היה לחר הנדר ולכלו' היה כ"ל לפילו כפתח כה"ג לל הוה

מהני למשוך דהו"ל טלה שחיטו מטי שחין שוקחין כו ועל הכל לחי עלה הרב שם דלדעתך דהכי וכו' לק על נב דהוי טלה והטעם לענ"ד כיון דלישה שם לומר' דמשכחת וכו' הוה ליה כלילו פירש בהדיה ותלה נדרו בדבר זה וכפי"ז הרח"ם לחי שלה מדין תולה נדרו בדבר עכ"ל · הרי לפניט שהעתיק כ־כרי הרח"ם שבועה וכן מבואר בהוכחתו הנז' דשם לק נזכר בדברי הרח"ם שבועה כפי' לזדיק לה הוכחתו הנז' דעיין מני לומר דלק לחדק הרח"ם כי שם בחיוב ממון הקנס כלק שבועה לק כן שם היתה שם שבועה דדינה הוי לפי' כשביל פתח לק מהני מלחר דהוי טלה דלק שביק וחין פותחין כו שלק ודלי דלישה ליה בדב' הרח"ם שבועה בפי' וכן נרלה כדברי מהרלא"ם בח"ב סי' כ' ו"ל וכבר מלחנו כיולק כזה בגון תשו' הרח"ם במי שנשבע ליפע לשה ולחר כך יפתח לחות המשורכת מן הכלל שפטר לת הנשבע מלקייס שבועתו משום דלדעתך דלבי לק נשבע ממנה למד מהריק"ו גם כן במי שנשבע ליפע לשה פ' וגשתטית גם תשובת הרח"ם בנדר לחת מיונית לחתו ושתקלקלו החבות עכ"ל ע"ש · הלק קשן שהרב מהרלא"ם נמי נקט כדברי הרח"ם שם' וע"ז כתב שממנה למד מהרי"ק לנדונו ולכאו' ק"ל ברבריהם דמדברי מהריק"ו מוכח להדיה שלק היה כנדון הרח"ם שבועה והוכרח הוא ללמדו מדינה דגמרלה כמבואר בדבריו הנז' לעיל וכן מבואר בדברי הטור ומרן בב"י דלק היתה שם שבו' בנדון הרח"ם וחיך קלק' מהרלא"ם דמשם למד מהרי"ק ותלי תניח בדלק תניח :

**ואחר** החפוש לת זה רליתי להרב בני משה נופיה בחלק ב' סי' קי"ו שהעתיק לתשובת הרח"ם כלק שבועה וכתב עליו ז"ל דלק על נב דבנדון הרח"ם לק היה שם שבועה כי שם חיוב קנס לבד ולפשר היה לנדד דבמקום דלישה שבועה לינו מפניק טע' דלדעתך וכ' דדוקה לנבי ממונה מ"ל לדעתך וכו' קל ליתק וכמו שירלה הדוחה במהריק"ו שכתב שלין לחלק וכו' וכפרט כי עיניט הדוחות להרשב"ל במשלך שקלקל וכו' כתב בהדיה שחפילו בשבו' חוקה השבועה וכו' ותמהני על מהריק"ו לוך לק הניה דהיה לדבריו מתשו' הרשב"ל שד"ק כדור מלנו שחפילו לנבי שבועה והוברח להניה דלוה מכח פלפול ומה גם בשתשובת הרח"ם דכלל ח' בחותו שנשלך בהו ושבע לתק לו חמשת שפיס שהוניב ונתקלקלו החבות ופטרו שם הרב מטעמך דלדעתך וכו' · הרי דלין הפרש בין היכא דלישה שבועה להיכא דליכא שבועה וגם מהריק"ל בהעתיקו כשלחנו הטהור תשו' זו של הרח"ם כתב וז"ל ולזו שנלך לת כתו לשמעון בקנין ושבועה וכו' עד יכול שמעון לחזור בו מהקנין והשבועה הרי שהעתיק בדבריו שבועה מה שלק בלי בתשובת הרח"ם כי שם קנס לבד וכו' והט' משום דכך לומדת סגיה לחפטוריה לפי' כמקום שבועה ומשום הבי העמיס עלה מרן שבועה עכ"ל יעב"ב :

**ובזה** לחי שנלר מה שהעתיק בחלק ה' סי' הנז' בתשובת הרח"ם חיוב שבועה דלזיל התם לשטתים דהכא מלחר דליכא לומדת קניה נמי לחפטוריה משבועה דלזין לחלק כין ממונה לחסורי

וכדעתך מרן שהעתיק בדב' שבועה ובהכי לחי שפיר הוכחתו הנז' בתשו' שבח"ק שהוכיח דהרח"ם לחי עלה מדין תולה כדבר וכמובן · מיהו דברי מהרלא"ק שכתב ע"ד מהריק"ו שתשובת הרח"ם למד מהריק"ו לענייו שדוכין לק נתיישבו ליה כזה עדיין :

**שו"ר** דלין לנו לריכי לזה כלל ובלאו הכי ממקומו הוא מוכרח דמתשובת הרח"ם נופיה דכלל ל"ד הנז' לנו למדיס דלק שנא ליה להרח"ם כין היכא דליכא שבועה להיכא דליכא שבו' שהרי מכלל הרלוית שהביא הרח"ם שם להוכיח במיעור דהזולי כתב לומרנא הכיא נם כן מדין בדרי זהזין כמו שירלה הדולה הרי להדיה דם"ל להרח"ם לפי' בלולה השוכה עלמה לפי' בב־ריס ושבועת הזולין כתב לומרנא וכמובן · מעתה סלקי שפיר דברי מהרלא"ם והפני משה בתשו' שבחלק ג' הנז' כמובן · ולפי זה יגדל התמה על מהריק"ו ומרב פני משה בח"ב סי' קי"ו הנז' ועל מרן החבי"ב בחח"ע סי' נ' הנהט"ו לות ק"ך שב' על דברי הרח"ם הנז' לק על פי שלק היה שם שבועה והוללכו ללמדה ממקום לחר והוא תימה דתנוק תשוכה זו למו למדיס כן כמו' לעיל ול"ע :

**גם** מה שהוכיח הרב פני משה בסי' קי"ז הנז' מדברי מרן בשולחנו הטהור שהעמיס בדברי הרח"ם שבועה מה שלק כך בדברי הרח"ם כי שם חיוב קנס דטעמת הוי דלק שנא ליה כין היכא דליכא שבועה להיכא דליכא שבועה הנ"ל לחר המחילה רבה לדידי לק מברעת כלל דהרולה ירלה בדברי מרן כפי' בהעתיקו דברי תשו' זו הטתיקה כמות שהיא בטור כלי תוספת ומגרעת שלק שלחר כך כתב שכן כתב מהריק"ו ולפלילו היתה שם שבועה ועדיין לני לומר דלק כתב מרן בשלחנו הטהור בדברי תשו' הרח"ם לשון שבועה כי שם מכח התי תשובה דמהריק"ו וק־שב"ק שהביא כ"י ולק מסברת דנפשיה מטעמת דלק שנא ליה כין היכא דליכא שבועה להיכא דליכא שבועה וכמ"ל ווותר היה לו להרב פני משה להוכיח כמיעור בדעת מרן דלק שנא ליה כנז' ממ"ש בשח"ע יו"ד ס' רכ"ח סמ"ג הנז' דהתם שבועה לבד היתה ולק היתה שם שבוע' לזכוזי הפרעון ולפי' הכי פסקיס לדינק דטטור מטעם לומדת כיע"ש :

**איך** שיהיה מכל התמור לנו למדיס דהפילו בשבועה הזולין כתב לומרנא ולמרי' לדעתך וכו' ולין כלן שבועה כלל ופטור ומיקר וכן מתבלר מכל הפוסקים דהשוגיס ולחרי' דהיכא דליכא לומדת דמוכח למרי' לדעתך דהכי לק נשבע ופטור משבועתו כמו שירלה המעיין הלק בספרתס :

**וזו** היא שלשה שרליתי להרב כ"ח בתשו' סי' ח' שהביא לתשובת הרח"ם הנז' וכתב עליו דלק לתרה הרח"ם שק היכא דליכא שבועה לכד וכ"ב כדברי הטור לכל כדמוכח להדיה בתשו' נשם וכ"ב כדברי הטור לכל כנ"ד דליכא נמי שבועה לפי הרח"ם מדה נמי בהא דזולין לומרת דלין לנו לסמך על הלומדת ולתר דלדעתך וכו' עכ"ל בקלר וכן כתב עוד בקוף התשו' ול"ל לכן לחר שיטת מפי הרח"ם ער היכה לומרה דס"ל דכממון הקל חזולי לקולה שלק להוליה ממון מחזק

וכו'

וכו' לומרי' זהו היכא דקיימי קיימו מיהו היכא דלא סבועה כהדי קנס מודה ז"ל פטור מסבועה שבשבת ע"ד חבי' מעשה הלי' הומדנא שב"ל ויצ"ב :

**ואני** תמיה טובא דמה ענה להשו' הרי"ף דכלל מ' לאו הבאתו לעיל כהוה שבירך את כתו ובשבע לחתנו ס הן לו עמה ר' טעים זוביום וחזר כך נתקלקלו מיכותיו ובעיו הרי"ף שם מהלי טעמת דהדעתא דהכי הלך על פי שבשבע לדעת חבירו הוי הפילו הכי לתני ליה הומדנה לעיטרו מסבועתי כ"ו לעיל וזהו הפך מה שהעלה הוא כדעת הרי"ף וכמוכן . ותו קשה דמהוחא הסיכא עלמא דהרי"ף דכלל ל"ד מוכח לתרוייהו דלא שנא ליה לרי"ף בין היכא דלוכה סבועה להיכא דלוכה שבוע' והוא תמה שהביא כללו דיליותיו מנדרי וזוז ובמ"ל ולפ"ז הרב כ"מ לא השניח יפה בזה שהשו' עלמה דשם ק כה מני"ד נוכיח והוא פלא :

**ומה** שהביא הרב כ"מ שם מסוגיא דקיד' דמ"ט כהיא נכרא הזבין גכסיה הדעתא למיסק לא"י דקתמר הכא היא להו הדברים שבלב והיכא דברים והק' מנא ליה לרבא וכו' הלא המרינן מתה כמקדש את האשה ואמר כשבור ה יקי שהיה כהנת וה"ה לויה וכו' מקידשתי מפני שלא הועתי ואמתי לא כשבור הייתי קאמר שלא מכוש דהיה ליה הדברים שבלב ולא היו דברים אמר לו הכי ודילמא שהני התם דלמיומיה עכ"ל הגמ' וכהב הוא ז"ל לפ"ז על פי דלנבי ממון הלך אחרינן דשה"ד והתכי קיים לרע"פ שנאנס ולא עלה לא"י הפילו הכי לנבי הסור הזלינן לחומרא ומקו' מסתק וכדיבים רש"י שם לקמיה עכ"ל יע"ש :

**ואנבי** לא ידעתי אמאי פירש כיוצא אלבי שדחה דילמא לחומרא כלישן זה דקאמר הפילו שם אנאנס וכו' הפילו הכי לנבי הסורה הזלין לחומרא וכ"ל דהא פשטה דש"ס הוא דר"י רבה להוכיח מכאן מ"קאמר מקידשתי מעשה לומרי ואם לו שם קבלה קידושין מאחר לא אפשי בה קידושי ש"י ניזי דברים שבלב הויין דברים הא כשבור קאמר וכדעתו לקדש כהנת וגמ' אחת לויה נהי דלא אמרינן שלא הניה מקידשתי לו לומרי שלא לגרושה גט ממנו דהא ודאי מאחר דלא מוכחא מלתא מלאחר מלרבינן ליה ליקן לה גט מכל מקום שם קבלה קיד' מאחר אמאי אין הקפנין בה מאחר דדברים שבלב הויין דברים ולזה דחה לו אבני דלעולם דברים שבלב הויין דברים ואפי' דקאמר מק' הייגו לחומרא להלריכה מתנו גט ולא לחומרא שלא קדשה אחר ק"מ לכ' גם כן דהא ודאי מאחר דאמרינן דש"כ ה"ר ואם כן הוה ליה קידושי טעות כשבור וכו' ובידאי שם קבלה קי' מאחר הוא מק' ממנו ואן הדין שלא לגרושה ממנו גט כלל דק' טעות ניכוו אי ליכא דכלים דהזלינן לחומרא להלריכה הגט מאחר דלא מוכחא מלתא וכוה אפי' שפיר דחית אבני לר"י דקאי דומיא דהך דאמרו שנאנסו זו לעיל דכשבור לחוש דאין להביא ראיה מהם ל דש"ר דלעולם קיימא לן דשה"ד ושאני הניא דכתבי' לחותו עד שיוא'

רוצה הני כהניא דיקדיש וכו' וכהניא דניטי נשים וכו' דפיו ולכו שוים משום דניחא ליה דליהוי ליה כנדים ומשום מליה לשמוע דברי חכמים וכך דקאמי דקאמי נמי הוי דכיתיהו וכמוכן :

**ות"ם** הני לא מהדע שכו"ל המהי הב"ח לא פירש הסוניא כמ"ש כעניוהנו דהא מבילו שם יתבים הסיגיא כדכתיבנא אתיא ליה דהייתי שפיר דמי דבממן הלל חזלינן לקולא והמרינן דברים שבלב ה"ד ומהבטל התקח משום טעמא דהדעתא דהכי לא זכן מ"מ לנבי הסור הזלינן לחומרא ולא המרינן שלא תהיה מקידשת לנמרי משום הך טעמא דדברים שבלב היינן דברים והדעתא דהכי לא קשה אלא להזלינן לחומרא ומקידשת מסתק ומוי דומיא דמה שחלק הוא כדעת הרי"ף דלא המרה הרי"ף כי שם כחיוב קנס לבר פטורנו משום הומדנא דהדעתא וכו' ומה ליה דברים שבלב היו דברים ולנבי שבועת מיהת הזלינן לחומרא ודברים שבלב ליכם דברים דחמירא חסירת ממונא והוא פשוט ואמתי ניידי הרב כ"מ מפי' זה והלך נכקש לו פ' אחד דלא אתי שפיר כשבש הסוניא וכתמיכר :

**ולבי** הומר לי דכוונת הרב כ"מ להביאו כדאיתו וזאת על פי פיוטנו הנו' בסוניא דוקא שם נפרש הסוניא כמ"ש הגן יד עניי דכוונת אבני לומר דברים שבלב היו דברים ומהני הכא בקי' דהוא מידו דהסיגיא הזלינן להומרא כנו' לפי זה אין מנש רבים למת שלא להוכיח דלא אמרה הרי"ף כי שם כתמון הלל דמהניא ליה הומדנא אכל בשבועה מודה דלא הזלינן כתר אומדנא לפ טיו משב ע' והדרבה לחומרא לזלינן משום דברין יד הדוחה נטו ה לחיוב ולומר דלא אמרינן דבסיגיא הזלינן לחומרא שלא כיברים שבלב דליכא ולזו דעקא דמוכח כהא אמרי' דבמתון הלל הוו דברים אף על גב דלא מוכחי כל כך מיהו בהיגיא לחומרא קולי' כ"ש דלא מוכחי כל כך . ברם בהניא הומדנא דהרי"ף דהומדנא היא גדולה ומהניא ליה לפיוטיו מקנסא אף על גב דהוי ליה לרי"ף דברים שבלב לא הוו דברים מכל מקום כהומדנא דמוכח הוו דברים והכי ליה נמי בהיא הומדנא לפיוטיו מבשועה גם כן לא כן לפי פירוש הרב כ"מ דהחיומיא הוא לא דק ניסק הפילו הכא דהוי דברים שבלב לא היו דברים ובמכר הדעתא למיסק לאחרים ס"ל המכר קיים אף על פי שנאנס והיה לנו מקום ליתר היכא דקידש אשה הדעתא שהיא כהנת וכו' דברים שבלב לא הוו דברים וה"ה מק' נמורם ואפי' שם קבלה קי' מאחר לא יקפכו כה ואפי' הכי מצים כהא דהסיגיא הזלינן לחומרא ואין מנרבינן ניטא מהבני . הא קמן דיש לחלק כין מתון הלל להיסור חמור ואין מקום לחלק כמו שהלקנו וכמוכן :

**אמנם** שם לזה כוון הרב כ"מ ערדין אני חומר דהיכא דקיים כל כך כיון דיכולים אנו לעשים הסוג ה כמ"ש והודה לא רחיתו ומה שהביא דקיים לפירושו מפרש"י שם לא ירדתי לסוף דבריו נוש דשפיר מתוקמי דכוי רש"י כדפריסנא וכמו שיתבאר בסעיף

המעיין ועיין להרב פני יהושע שם בסוגיא ולכאו"ל :

**עוד** כתב הרב כ"ח שם שאפי' מהריק"ו לא פטר משבועה כי אם בשבועה דלזוזי פרעון התם ודאי כיון דהפרעון אין כאן מט' דאדעתא דהכי לא נעבד נפשיה ס"ס שבועה אין כאן לכל חרס ושבועה שכתוב בתנאים הללו אין משמעות כלל לפרוע הקנס כי אם שנשבע לקיים התנאים שהרי כתוב כאם תרם לא יפטור אלא הקנס והקנס וכו' דלפילו אם תמצא לומר שפטור משבועה הקנס לדעת מהרי"ק מ"מ השבועה במקומה עומדת ויכריזו עליו לקיים כמה שנתקדר כי אין לנו לפוטרו מהשבועה כלומרנא דידן ומעולם לא פטרוהו מהשבועה לא הרי"ם ולא הטור ולא מהריק"ו וכו' עכ"ל יע"ש :

**ובל** דכריו קשים לשמוע דאי אית לא אמרה מהריק"ו כי אם בשבועה דלזוזי פרעון ומט' דפרעון אין כאן וכו' לכל בשבועה דלקיוס התנאים אין לפוטרו מכח דומיא דאם כן למאי הוכרח מהריק"ו להכיא דאיה מהקיניא מהתיא דנתן הכסף וכו' כנ"ל ולאו דו לנו תשובת הרי"ם שהביא בקוף דבריו כמ"ש וז"ל כל שכן וכל שכן לעניו שאיט כי אם לזוז הפרעון כמ"ש הרי"ם כמ"ש דאם הפרעון אין כאן וכו' ומה נריך להכיא מהגמ' ואם כוונתו להכיא דאיה לדין הרי"ם מלבר זוה דוחק על כל פניס היה לו להכיא תשובת הרי"ם בתחלה ויכיא עליה דאיתו מהסוגיא . ועוד דמעיקר דאיתו נלמוד אפי' בשבועה על קיוס התנאים מהכיא הדומיא לפוטרו משבועתו כמו שאין לחלק כין ממון הקל להפור עדוס ושמריכן בתרוייהו דאדעתא דהכי לא קדשה עלמה ומפקעת עלמה מהיכוס והחלוסה לפ על פי דקיימא כאפור לאו ועשה עס כל זה מפקעת עלמה מכח הדומיא דאדעתא דהכי וכו' אם כן ס"ס בשבועה על קיוס התנאים כגון שנשבע ליפע ולא אפר עלמו בשבועה עם כל זה היכא דאיכא דומיא דמוכח פנריכן ליה משום טעמא דאדעתא דהכי לא נשבע :

**ועוד** מאי האי דקאמר מוהרי"ק שם ז"ל ול"מ אם לא היס שבועה שא שנשבד ממון הקל כעלמא כתו' קנס שא לאפי' היס אם שבועה פשי' דנתבטלה והיחלה השבועה דאין לחלק כין היכא דאיכא שבי' להיכא דליכא שבו' וכו' ע"כ הרי דמשמע קאני היה לו לפרש דדוקא בשבועה דלזוז הפרעון דבשבועה כזאת דוקא הוא דאמרי' הוחלה השבוע' מט' שהוא לא נשבע כי אם לזוזי הפרעון אם יתחייב כדין והוחיל ופרעון אין כאן לא היתה כזה שבועה אבל בשבועה דקיוס התנאי כגון אם נשבע ליפע אותם כלא קנס יש לחלק ומדמשמ משמע ככל נוסא מיירי וכוונת מהריק"ו הוא כאופן זה שמחלה כתב הרב דאין לחלק כין ממון הקל לאפור עדוס המעורים וה"ס דאין לחלק כין ממון הקל לשבועה דכי היכי דבממון מהניא לן להומדנא הכא ממי לגבי שבועה ולפילו בשבועה גרידא ומאי דקאמר הרב שם ולאי אית לא אמרה דיש לחלק כין היכא דאיכא שבועה בסדי קנס לקנס להיכא דליכא שבועה בסדי קנס סכוס הוא



דאיכא שבועה מלבר הקנס ואין הכוונס לומר שבועה דלזוזי הפרעון על הקנס דאי אית לא כאן הוא כוונתו לס כן שבועה על הקנס היל"ל לא בסדי קנס אלא ודאי דשבועה בהדיה קנס דקאמר ר"ל שמלבר הקנס נשבע נם כן ליפע אבל ואפ"ה אכן אתי שפיר מאי דקאמר וכל שכן לעניו שבועה שאיט של זוזי הפרעון וכמו שכתב הרי"ם כמ"ש כלומר דעיקר דאיתו מהסוגיא הוא לשבועה גרידא על קיוס התנאי דאזלינן כתר לומדן דעתא כמו כממון הקל ואפילם השבועה לס כן כל שכן שבועה דלזוזי הפרעון אית לא מיירנא לטעם ההומדנא לאחולים שבועתים שא כלאו הכי כטלה היא מטעם דפרעון אין כאן שבו' אין כאן וכמ"ש הרי"ם כמ"ש כל שכן דפטור המשו' כנ"ד וכזה אתי שפיר כל מה שדקדקנו כר"ק וכ"ן דעת מרן בש"ע יו"ד סי' רכ"ח סמ"נ ומהרלנ"ח כסי' הנו' ומהרי"ם כסי' ל"נ שמדבריהס נראה כיוד שהביאו כן כדעת מהריק"ו דמיירי לפילו כשבועה גרידא יעשד"ק ודלא כהרב כ"ח וכמדובר :

**ואגב** אורחין דאיתי להרב לאמרת טעורות שקוטנו' מצפטי התנאים דס"ו ע"א שהביא דכרי הנאון מהריק"ו כשורש קכ"ה שכתב לפילו למאן דאמר דכממון לא כעי ר"מ תנאי כפול מורה הוא דכגדיים ושבועות דכעי ר"מ תנאי כפול עכ"ל מהריק"ו ותמה עליו הרב הנו' דאיך קאמר דכממון איכא למאן דאמר דלא כעי ר"מ תנאי כפול דעיקר תנאי כני נ"כר כממון הוא ואיהו הרב דכממון דאיכא כיס הומדנא דכאי הוא דלא כעינן תנאי כפול כגון הא דשור מכרתא וכין נכסי לדעתא למיסק לארן ישראל וככן כגדון מהריק"ו דאיכא הומד דכאי דלהכת ה' כשתפו וכו' ואומדנא גדולה היא ו"שאם לא יתמיד השותפות שיש לסס רשות להפרד שיש מעל אחיו דלפילו ר"מ מודה דאזלינן כתר הומדנא וכו' מכל מקום כשבועה מודה ר"מ דכעי תנאי כפול לפילו היכא דאיכא הומדן דעתא דאם חומר כשבועה מאשר דכריס עכ"ל כקטר יע"ש :

**ובל** לנכי דיוד לא נתייאשו לי דכריו דסרי סוכחו מדכרי מהריק"ו שפילו כשבוע' אזלינן כתר ח"ר וכומדנא דמוכח כנו"ל ועוד ק"ל דכריו דסרי קי"ל כגדיים די"ו כמתניתין שבועה לא אוכל לך הא שבועה שאוכל לך וכו' דאיתיה לפילו כר"מ דכשבועה לא כעי תנאי כפול ואם דאיס מייתי מהריק"ו מדין גדיים דשאני נדיים דאיתיה כאן לאחר חבלה והו"ל לאוקודי דאיתיה היה ממונא לא כן כשבו' דליה היה ממונא לא כעי תנאי כפול ואיכו משתא דמפרס הרב לא"ט דאי ממונא דעשיק היה מהריק"ו דאיתיה מאן דאמר דלא כעי ת"כ הייט מכח שבוע' וג"ד דאיתיה היה ושבועה עלמה לא כעי תנאי כפול אם כן למה זה כהתכרס יפה ליכאו תנאי כפול וכעין מה שהקשה אחיו נופיס על הרב מכתב משיקו לעיל כרס"ד ע"כ כד"ם ואדאיתי לקרב מ"מ וכו' ודוחק לומר דכאיסור דאיתיה היה ממונא לפילו דהקוס חיוב ממון נופיס לא כעי תנאי כפול לאמר דכשבועה ואפילו ליכעי תנאי כפול דאין סכרת ט'

כן מלחר דהשבועה גופה לא בעי תנאי כפול והחיוב
להוות לה בעי תנאי כפול :

**ומצאתי** לי דב דמשמיע לי הוא הדב לח"מ
כפ"ג מה' ז"מ ה"ו שמקיים לשבועתו
וזאת שכתב לדעת הרמב"ד דלית ליה דלא בעי תנאי
כפול שא בממון מיחוק דומיא דבני גוב"ד
וכתב הדב ליישב דעתו מ"ש בפוף פרק שה"ע דבממונא
ולישורא דלית ליה ממונא בעינא תנאי כפול וו"ל
וו"ל דילפינן מממון בני גוב"ד לממון דיכוותיה
שהיו מוחזק חזקה גמורה הו לקור הנוגע לממון
כיונא בו כהיתה דס"ה דלישה נבויית בחובה וכן
שה"ע של ממון ולא שייך ה"ט דהר"ף ז"ל עב"ל
יע"ש :

**הרי** דלדעת הדב דבלשורא דלית ליה ממונא
לא לתריכן דבעי תנאי כפול שא היכא
דהממון לית מוחזק כהיתה דקוטה ושה"ע דשייך בהו
כלא לישורא דליבעי תנאי כפול לא כן בממון
המוחזק דלא בעי תנאי כפול הכא נמי בהתברס
יחד עם הלישורא דלא בעי תנאי כפול ה"ג בב"ד
דחיוב הממון ההוא לית ליה לומדנא דמוכח ולא
בעינן תנאי כפול ה"ה בהוסדס יחד דלא בעינן
תנאי כפול ועוד דהרי מצינו לר"מ נופיה
דבמדרים דס"ה ר"מ הומר יש דבריס שהס כגולד
ולישנ כגולד קונס שהיני נוסה לית פ' שהביה רע
חמ"ל מת הו שעשה תשובה קונס שהיני נכנס לביתי
זה שכלב רע בחוכו וכו' יעו"ש והתריכן בגמרא נעשה
כחולה גדיו כדבר ופסקו כן כל הפוסקים דלפילו
התרה לה בעי וה"ט דהפי' דק"ל לין פותחין בגולד
הכא שהני דלישה ג"ד ולומדנא דמוכח שלא הדירן
שה כל זמן שהביה רע הו הכלב רע שהחזק נמשך
מהס ובהסתלק החזק מוקר הוא והס כן הרי להדיא
דבב"ד ולומדנא דמוכח לפילו ר"מ מודה דלא בעי
תנאי כפול ולא שוס משפט תמשפטי התנחיס כחופן
שדברי הדב על"ע :

**ובמו** כן ק"ל על הדב מהרימ"ט ח"ה סי' קל"ה
שלמה להוכיח דבנדרים לא בעי תנאי כפול
ולא תנאי קודם למעשה והוכיח כן ממתניתין דנו"ל
יעו"ש · ולפק"ד לא מהניה מלהה ממתניתין דנו'
דהתס שהני דלישה טעמא משום דלישה ג"ד וחו'
דמוכח כנו' לעיל ולפילו ר"מ נופיה היכא
דלישה לומדנא דמוכח וכמ"ש לישו נופיה כפי' קל"ד
משס התוספות והרה"ש ודוקא בתנאי הוא דלית ליה
לר"מ דבעי ת"כ וגרע כחו כנו' כד"ק שס בפי' קל"ד
יע"ש ולא ירדתי לסוף דבריו כאן :

**עוד** תירץ הדב לחמ"ט שס דמ"ד שבתב מהריק"ו
ה"ה הרמב"ד וכוחיו של הרמב"ם בפ' נ'
מה' ז"מ דס"ל דבממון לא בעי ר"מ תנאי כפול
ושתני בני גוב"ד שלא היו ישרל מוחזקים חזקה גמורה
יע"ש וכן תירץ גם כן הדב שער המלך בפ' לישות דל"נ
ע"נ שהביה קושיא זאת משס הדב בל"ח ותירץ הוא
כנו' לעיל יע"ש :

**ובאמת** קשה לי עוכה על שני המלורות
הגדולים הללו חיך כתו להס על נכון

דברי מהריק"ו בזה דלית ליה כן ממ"נ לא בעי תנאי כפול
מלחר דבממון גופיה לא בעי תנאי כפול ובשבועה
לא בעי תנאי כפול לית ליה כן לחתי בשבועה דלית
בה ממונא ליבעי תנאי כפול ולחתי קלחר מוהריק"ו
דבשבועה ובדיוס בעי ת"ך והלא בשבועה לא בעי
תנאי כפול ולחתי לית ליה מיחי מנדרים וכן הוק' לו
הדב שער המלך שם בדף ל' עמוד ב' דבשבו' ליבא
תנאי כפול שיבא דבולי עלמא עד ולחי מה שב' הדב
בשבועה דלית ליה דדבא דממונא הא ודלי פשיטא
דקונית דשבועות דבלישור דלית ליה בעינא תנאי
כפול ולא היה לריך להבית עלות מדחוק ול"ע עב"ל
וע"ש · ולעב"ד לפילו לס היה מביה מקיב' דשבועות
הנו' לחבתי ק"ל כמו שהק' הלא לחריכן התס דבלישו'
דלית בה ממונא דבעינן תנאי כפול שא לליבא מלן
דלית ליה דבממונא בעינן תנאי כפול לא כן שיבא
דמלן דלחר דבממון לא בעי תנאי כפול מכל שכן
לישורא דלית ליה ממונא הלא בעינן תנאי כפול
כנו' לעיל :

**ועל** הדב לחמ"ט יגדל התימה דלישו נופיה הק'
כן להדב מ"מ כנו' לעיל ולין לחלק הלא
לחריכן דבשבועה לא בעינא תנאי כפול שא דוקא
להחמיר כי היכי שתחול השבועה כי היכי דשבועה
שליבל לך דלחריכן מבלל להו לחה שומע הן ולחלא
השבועה להחמיר לא כן בתנאי המועל בשבו' שהוא
בה לבטל השבועה בזה לחריכן דבעי' תנאי כפול
דהא ליתא בם"ש הדב שער המלך גופיה במקום הנ'
יע"ש :

**ועל** הדב מהרימ"ט ק"ל גם כן דלית לחר בפי'
דבב"ד לא בעינא תנאי כפול מטעמא
דבעינא פיו ולבו שויס שהרי הנלון מהריק"ו חו' עליו
בזה בם"ש ד"ק לעיל דבשבועה דלית ליה ממונא
בעי' תנאי כפול הנס דבשבועה נמי בעינא פיו ולבו
שויס ועס כל זה בתב הדב דבעינא תנאי כפיל ·
ועוד דעיקר דלייתו מנדרים גופה ומשמע ליה להדב
דלפילו לקולא בעינא תנאי כפול וב"ש לחומרא היכא
דנדר והתנה בנדרו ולא כפליה להנלית דלמרי' הנדר
קיים והתנאי בטל וכעת לל"ע :

**עוד** כתב הדב ב"ח בתשו' הנו' על מהריק"ו שב'
ונס מהניה דהנזול יש להביה דלישה דפטור
המשדך מהקנס דלשתמטניה ח"ו מה שב' התוספות
בהנזול דק"י וכתו' דמ"ז מעס ר"י דלא דמי להני
דהנזול לפי דהתס חיכו תלוי שא בטיתן דיש לנו ללכת
לחר דעתו וכן כיבמה שנפלה לפני מוכה שחין וכו'
וכן בהב המדבי וכו' ועש"ב · ובלחת דזוהי שקשה
נס כן לדעת הרמ"ם בתשובה הנו' דלא מחלק הכי
היכא דהתיוב תלוי כדעת עלמו להיכא דהחיוב תלוי
כדעת לחריס דלישו נופיה כתב כדברי ר"י הנו' הוב'
דבריו בם"ע בכתובות יע"ש שדבריו הס ממש כדברי
התוספות והמדבי וכן בתב הרה"ם נופיה להדיא
כדברי התוספות דהנזול הובחו דבריהם בם"מ להדב"ה
בקלת יע"ש · ולס כן נמלא דדבריו לחרוני ניהו
למה שב' בתשובה הנו' דלישו התס מחלק בין מתחיב
לדעת עלמו למתחייב לדעת לחריס ושו בתשו' הנו'

השוי

[illegible] מדוקיו [illegible] המעודך מן הקנס [illegible] עב
פי שהוה מתחייב לדעת תכירו וכמוכן ורחיתי להרב
משלח מצה כיו"ד סי' ח' הסכימה דעתו דהרה"ם
כתבו' פליג על דברי התוס' דהנוזל הנז' יע"ש ' וליהה
דברי הרי"ם נופיע בחדושיו כתב ככל דברי התוספות
רפרק הנוזל ורפרק נערה וכנ"ל ·

**וכבר** רחיתי להרב פני מצה בח"ה סי' ב כ
שעמד ע"ד הרה"ם שבתצו' הנז' ממצ התו'
כהנוזל הנז' וכיתר יפה דברי התוס' דהנוזל הנז' דתתו
שפיר דכיותיה דהרי"ם בתצו' ולא פלגן בהדייהו
יעש"כ · וכבר עמדו ע"ד הרב פני מצה הנז' בביהורו
הנז' בדברי התוס' הנז' הרב ערוך ביעקב סי' ל"ד
והרב חייט שם בח"ה סי' י"ה וסס פירשו דברי התוס'
הנז' בחופן אחד וכל אחד לדרכו פנה יעש"כ ·

**ובשאני** לעצמי נלע"ד דדברי התוס' הנז' אין
מחס שוס סתירה לדברי מוהריק"ו כלל
ואדרבה סייעתא ליכה דהנה התו' בבתו' הקשו מהיה
הלה כתב לה הלה על מנת לבונסה דש"מ דהזולין
כתב תומדן דעתה לעש"ם שהוה תלוי בדעת אחרת
וכן בזבין ול"ה ליה וזיה שהוה תלוי בדעת אחרת דהמ'
דהדרי וביביה לעש"ג דנלוי בדעת הקונה לפילו הכי
הזולין כתב תומדן דעתה דמלי שנא הלוקח בהמה
ונטרפה לה הזולין כתב תומדן דעת הלוקח דהדעתה
דהכי לה לקח ולזה תי' דלכן סהדי דעל ספק זה נבנס
וחס כן אין לכן תומדן דעתה לה כן בההיא שלה כ'
לה שלח על מנת לבונסה דאין כוונתו להבניס עלמו
בספק וכן בזבין ולה הלה' ליה וזיז דבתדוייהו התומדנה
היא גדולה בחס לחמטו"ל לקח על פי שהחיוב הוה לדעה
אחרת הזולין כתב התומדנה ועל זה הקשו התוספות
ע"מ שתי' דשאני ההיא דהלוקח דאין התומדנה כל כך
גדולה לחמטו"ל לה מלי לחמר דהדעתה דהכי דמלי שנא
מיבמה שנפלה לפני מ"ם דהתם נמי אין התומדנה
גדולה והמריקן דהדעתה דהכי לה קדשה עלמה ותפוק
כלה חלוקה לפילו דבתוחו ספק מבנסת עלמה וחס כן
אין לכן תומדנה דבתי ולזה הוה דחלקו התוס' דשהתום'
חינה גדולה הוה דחלקו בין חיבה דעת אחרת דומיה
דלוקח ומוכר להיבה דליבה דעת אחרת דהתם היה
מלוי לחמרה דהדעתה דהכי לה קדשה עלמה מאחר
דבדידה תליה מלתה הזולין בתר דעתה לה כן בלוקח
ומוכר דתלוי בדעת אחרים כיון שאין התומדנה גדולה
לה מלי לחמר דהדעתה דהכי לה לחקתי וכזה יתפרשו נס
כן דברי התו' דהנוזל כמו שירתה המעיין ובכן נתיים
דברי הרה"ם בתצו' הנז' וכמוכן וכהכרח לומר שבן
הוה דעת התו' כמ"ם אין יד עניי בבונתם דהא
הוה דזבין ולא תצטריך ליה זוזי דעל דעת הלוקח
הוא מוכר ולפילו הכי הזולין בתר דעת המוכר וכן
כהסיק דבתב לה בעודה תרוסה דעל דעתה נמי כ'
לה שהיה הכריחתו לבתוב לה התום' גס כן וכמ"ש
הרב"ח בס"מ למניעתא על ד"ז ו"ל לבל תוספת
תמריכן דבתב לה כדי שלה יחזור בשעת בשולין ע"ב
יע"ש ומלשון זה משמע שבהרוסה הברחתו לבתוב
לה ולפילו הכי הזולין בתר תומדן דעתו ולפכי לה
ידעתי מה יענה הרב ב"ח לזה דהס נלמד דבונת

זה צריך לחתרה דדכריס שבלב לוגם דכריס עכ"ל מעורב יונה מר"ק דלא מזלינן כתר לחתן דעתא שלא דוקא כשפירש הא לאו הכי לא · וכבר רמיתי למהרלב"ח ס"כ סי' ע"כ שהביא לנו דברי הר"ן הנ' וכתב עליו דשניא היא דהר"ן דלא מוכחא מלתא דכשביל כך נדר לחטוי"ל צריך שיפרש לכל היכא דהיכא לומדנא דמוכח טובא לע"פ שלא פי' הו"ל כמפרש והיכי כן מדברי התוספות נבי נדרי זרזיז דקאמר בגמ' דלפ על נב הקימת לן דכריס שבלב לוגם דכריס לגבי לוגסים שרו רבנן ועל זה כתבו התו' ומס תלמר והא לעיל גבי ד' נדרים בלי שום לוגם דכריס שבלב היינו דכריס וי"ל דהתם ס"ט משום דלגן שדעתו לכך היה ליה כאילו פירש לכל הכי ל"ל תב"ם אי לאו הלוגם וכו' ועב"ב · כלופן למדנו מד"ק דהיכא דלומדנא דמוכח דלב"ם שלכך נתכון לפילו הר"ן מודה דלא בעי שיפרש וכמתבאר מדברי התו' הנ' והוא כדור כרס שהוכיח הרב ז"ל מדברי התו' הנ' דפליגי על הר"ן וסבירא להו להתום' דבהכנו ד' דכריס ליכא פי' כלל ולפילו בהניא דהכתה את כני וכו' ממ"ש דהא נבי ד' נדרים ליכא לוגם והו"ל דכריס שבלב ועל זה תירצו דלגן שדעתו כך היה כאילו פירש מעמע דמייתי שלא פירש כלל וכתב הרב ול"ל דהא דלמרו דבר' נדרים הוו דכריס שבלב ולפין אם אי' היינו דלא מפרש בהדיא לומר שלפו נודר שלא לא הכתה את כני לבל מ"מ ערין הוא צריך לפרש בשעת הנדר שהכתה את כני דהא דומיא דהיום קאמר מעמע שלפין שום יכר כלל המורה שהדבר הזה יפלא היום וכו' עכ"ל יע"ש · הנה להבר הזה יפלא התדון שהרי מדברי התוספות נופייהו עלה דהניא שהכתה את כני שכתב וז"ל לפין לפרש שבי' אם נגבה את כיסי וכן אם הכתה את כני דהא כן פשיטא דלא חל הנדר עכ"ל מוכח להדיא שלא כאו למעט שלא שלפין צריך להתנות ולומר אם נגבה ואם הכתה שזה מורה על לשון תנאי דהא כן הוא פשיטא · ולמנם על כל פנים שהכתה את כני בלשון אם צריך הוא לפרש וכדעת הר"ן דאם לא כן שלא שכונת התוספות לומר דלא בעינן שיפרש כלל לגמרי ולפילו שהכתה את כני לא צריך למימר אם כן למאי הוסיפו בדברי' תיבת אם שלא ודאי מוכרחים לומר שכונתם כדכתיבנא בעניותין ודברי הרב מהרלב"ח נפלאו תמני :

**ובהבי** אתו שפיר דברי הרב מהר"ם מפאדווא שהביא הרב שם שכתב שלא מלא ריהיה לאי' זה דבגרר טעות היכא דהיכא לומדנא דמוכח דאל"ם לא בעינן שיפרש ואם בדברי מהרלב"ח בכונת התוספות לומר דלא בעינן שיפרש לגמרי אין לך מוכחה גדולה מזולת מדברי התום' שלא ודאי שאין מדברי התוספות שם הוכחה דפליגי עליה דהר"ן וכמדובר :

**אמנם** עיקר דברי הרב מהרמ"ך הנ' נל"ע דאיך קאמר שלא מלא ריהיה על האי' סגו' דאת מדברי הר"ן כתבו' הנ' שהביא הרב בהיה

דבשתמדה לאות המשודכת מכותר להדיא חילוק זה דהיכא דהיכא לומדנא דאמן סהדי לא בעינן שיגלם דעתו והיכא דליכא לומדנא דאמן סהדי בעינן שיפרש והוא ממה שהקשה ה"ל ולא דמי להדיא דקי' דזכין ולא לטעריך ליה זוזי דכבי' שיגלה דעתו בשת המכירה וכן וכו' הא לאו הכי הוי דכריס שבלב ולא ה"וד אם לא שיפרש בשת המכירה ותי' בשם ר"י דנ' חילוק' כדבר וכו' עד וההוא נברא דזכין לדעתא למיסק לארן ישראל וכו' כבי ג"ד בשעת המכירה משום דליכא לומדנא דמעכם ולא ג"ד שדרכה פעמים לדם מוכר קרקעותיו ואין יודע לעולם למה מכרם לכל דכריס דהיכא לומד' דעובם ונם ג"ד וכוונתו יודעה לכל לפילו לא נילה דעתו לא הוי דכריס שבלב שלא עבדינן כאילו התנם כנין שטר מכרחת וכו' עב"ל יע"ש · הרי מפורש יולא מד"ק דהיכא דליכא לומדנא לא בעינן שיפרש וכל שכן לדעת רש"י דהתם דזכין ולא לטעריך ליה זוזי דלא כבי ג"ד בשעת המכירה כמבואר בדבריו דמיכא להדיא דהיכא לומדנא לא בעינן שיפרש וסבירא ליה לרש"י דהתם דזכין ולא לטעריך ליה זוזי דיכא לומדנא דכתי דלדעתא דהכי זכין וכן מ"ם הרב שם בתחילת דבריו דלא מקרי נדרי טעות שלא שיפרש כהתם דקונם שלכי טוטפת פלו' שהיה כעורה ונמלחת יפה שהיתה יפה בשעת הנדר וחילק הרב דשאני התם דהרש"ם דלחות המשודכת יפלה מן הכלל וכו' ליט דומה דהתם דפנס לולד לחר כך ולא שייך לו שידע או שסיה לו לבדוק לכל הכי הפנס היה בשעת הסבו' ולא נקרא נדרי טעות יע"ש ולא יחדתי לקוף דבריו כזה דהרי הרש"ם כלותה תשובה מייתי דליה דלוזינן כתר לומדנא בתירי דמוכח מכתה דוכתי בש"ם ולחיות מכללא לייתי בידים ממי שהלך בט למדינת הים ושמע שמת בט וכתב כל נכסיו לאחרים ולחר כך בט וכו' אין מתבתו מתנה שאילו היה יודע שבט קיים לא היה כותב להחרים ולי ליתא לדברי הרב לחתי לא חייסינן נתי התם דילמא היה יודע שבט קיים ולפי' הבי כתב כל נכסיו לאחרים או היה לו לבדוק אלא ודאי מלחר דהיכא לומדנא דמוכח ולש"ם שאין חדם נותן נכסיו לאחרים ומניח בט ואם כן הכא נתי כגון הרב מלחר דהיכא לומדנא דמוכח דלדעתא דהכי לא בדר ולא בשבע לא חייסינן דילמא ידע או היה לו לבדוק :

**ועוד** דמסוגיית הש"ם בכתובות דל"ו מוכח הפך דברי' דהכי לישא התם זכין ולא לטעריך ליה זוזי הדרי זכיני או לא · תשובה דהתוא בטורתא דשה בגדרעא זכינהו כ"ע לחפרנייהו לסוף לחו חיטי ח"ל ר"ן דיוק דהדרי לפדני למריוהו ודקה הש"ם התם זכיני בטעות הוה דלגלוי מלתא דלרבא בעוקלי שה קיימא ע"כ שמא היכא דהמכר היה בטשות מקום יש כרתם לומר דלדעתא דהכי לא מכר ולומדן דמוכח הוא לדעתא דלרבא בעוקלי קיימא לא זכן לפרנא ואם כן המכירם לא חלה לא כן כשבעת המכירם המכר כתקנו שלא שלחר כך נולד לחונם הוה ס"ד דלא הדר זכיניה ולפי דברי הרב עריף טפי כשטלר החונם לחר כך הנם שבשעת המעשה לא היה לחונם

כלל

כלל והוא דכר כהופכו מדברי הש"ס לענ"ד וכמובן :

**ואין** לומר שכונת הרב הוא דוקא כמידי דשכוע' ונדרים הוא דתמרינן הכי דלא מקרי נדרי טעות שלא כשפירש לע"ג דלכאן לקומדנא דמוכח ולולם כמתון הקל כי לכאן לקומדנא דמוכח ל"כ שיפרש דלפ כן כשהכיא הרב תשובת הרש"ש שנדפית שמנגדת לדכריו הוכרח לחלק כין פנס דהוה כעת הנדר לטולד לחר כך ולחתי הוגדך לזה תפ"ל דשאני ההיא דהרש"ש דלא מיירי שלא כממונא דוקא ונדון דידיה הוא כשכועה דהא כנדון הרש"ש לא היה שום שכועה כי לס חיוב קנס ומיהו ככר כתיבנא לעיל דמתשו' הרש"ש הנ' דלחייתי דלאו נמי מנדרי וחזון מוכח דלא שנא ליה להרש"ש כין לאכא שכועה לו לא וכמש"ל :

**וראיתי** למהרימ"ט חלק כ' ס"ד סי' ז"ך שהכריח כדכרי הר"ן כמ"ש מהרלכ"ח וכן הוכיח נס כן מזה דעת הרמכ"ם פפ' ח' מה' נדרים ופ' ק' דה' נזירות הט"ו ומפ"כ ה"כ יע"ש . וכפי פירוש הרב מהרימ"ט ומהרלכ"ח כדכרי הר"ן ממילא לזדה לא תמיהת הרב לח"מ שם על מרן הכ"י דלין כוונת הר"ן כמו שהכין הוא וכמובן . וכן הוא דעת הרב תרומת הדשן כפו"כ סי' ע"כ שהוכיח כן מדכרי הרמכ"ם הנ"ל דכלומדנא דמוכח לא כעינא שיפרש וז"ל שם וכיון דמשמע מתוך הלשון דלדעתא דהכי נתקשר י"ל להיפיך דקושם שלימי נושא לת פ' שהיה רע ולמרו לו שמת לו עשה תשובה דהו"ל כתולה נדרו כדכר ופסקה הרמכ"ם וכיאר יותר כפ' ח' דה' נדרים שלפיולו לא פירש כלום כשכיל מה נדר אלא שמוכיח הדכר על לאיזה נדר ונמלא טעות כטל הנדר הוא הדין נמי לס מוכיח הדכר ע"מ מתי נדר לו כשכע דהוי כמפרש עכ"ד . ומדכריו למדנו דכין כנדר טעות וכין כנדר תולה כדכר לא כעינא שיפרש :

**ואולם** מה שכתב הרב ע"ד הרמכ"ם שכיאר יותר שלפי' לא פירש כלום וכו' לכאורה דכריו קשים הס שהרי דכרי הרמכ"ם הס על מי שרלה לנשים מרחוק לוכלים תלנים וכו' ודין זה הוא משנה ערוכה כנדרים דכ"ה ומה זה שכתב כיאר הרמכ"ם יותר והנלע"ד לומר שכונת הרב לומר כיאר יותר שכתב שלפיולו לא פירש המיכה שכגללה נדר הרי זה כמו שפירש שהדכר מוכח שלא לחסר עליהם וכו' שהכונה הוא שפירש טעם המשנה משום לומדנא ולא פירש מטעם שכתב הר"ן כמו שהכין כו הלח"מ דהחס הטעם דלא נתכון לחסור לשו ונפקא מינה היכא דנתכון לחסור לחותו הנוף כמו שהכתה לת כני שלא שמועתו היה כמחשכה דלא מקרי טעות לא כן כפי טעם הרמכ"ם דטעמא הוי משום לומדנא ה"ה כהחיל שהכתה לת כני היכא דלאכא לומדנא דמוכח כגון שהיה קטנה כיני לכינה וכו' דלא כעי' שיפרש לו כגון מ"ש מריטכ"ל כחי' לנדרים שם כשכתו ולמרו לו שהכתה לת כנו וקפץ ונדר וכן נגכה לת כיסו וקפץ ונדר דכהא לא כעינא שיפרש וכמובן :



**באופן** דמכל הלמור נמלינו למדים דשכרי מרנן הרש"ש והרשכ"ל ומוהריק"ו והרב תרומת הדשן והר"ן ומהרלכ"ח ומהרימ"ט ומהרח"ש ומהריכ"ל ומהרשד"ם כשמה מתשו' והפ"מ חלק ח' סי' ה' וחלק כ' סי' כ"ד וקי"ז הנו' לעיל וכל הפוסי' שכחים לחריהם כל ישרי לב שכירת לנו דלעולם לזלינן כתר לומדן דמוכח כין כנדרי טעות וכין כנדר תולה כדכר ולפיולו שלא פירש כעת הנדר והשכועה כלום ולפיולו נדר לו נשכע לכקשת טוכת חכירו ועל דעת חכירו לפי' הכי כי לילא לומדנא דמוכח למרינן דמלי למימר דלדעתא דהכי לא נשכעתי וכמתכלר מדכרי רוב הפוסקים וכלר כל חכם הנלון הרב חק"ל כיו"ד חלק כ' סי' ח"ן וכחלק ג' סי' פ"ז וכחק"ל מהדורא כתרא חיו"ד סי' וכלה"ע שם סי' י"ב שעמד ככל זה ולסק לים טהור כל קב' הפוסי' הס המדכרים כענין זה ולא הניח פינה וזוית כפרטים שו וכן עלתה הסכמתו דכדלילא לומדנא דמוכח דלדעתא דהכי לא נשכע לפיולו הכי היתה השכועה לכקשת טוכת חכירו ועל דעת חכירו עם כל זה מהניא ליה הלומדנא לפוטרו משכועתו לגמרי ולא חלה כלל כיע"ש ד"ק כו"כ וכמו כן לנלע חזיתי למר כריה דרב מני"ר מופת דורינו מהרד"ח כספרו הנודע נדיב לב הנד"מ כקי' ע"ז שהאריך הרחיב למעניותו כפרט זה וכן עלתה הסכמתו ככל דכרי הנלון מר לכיו יעמ"כ וככן לתלון לכ"ד נמי הנס שנשכע לתשתו שלא ישא לשה לחרת עליה ושלא לגרשה כעל כרחה עם כל זה כיון דליכא לומדנא דמוכח טוכא דלדעתא שתמרוד כו וישחר לך כוח לכדו יוסב וכטל כלתי עוד כנגדו ודלי דמהניא ליה הלומדנא דכתי הלזו לומר דודאי דלדעתא דהכי לא נשכע והוחלה שכו' לגמרי ומני לגרשה כעל כריחה או ליקח לשה לחרת עליה כחפלו ודלזו לילא כיון דימחה כידיה מלד השכועה הנו' לעיל כיון דטעותו חזקה כרורה כריולה וטוכא דודאי דלדעתא דהכי לא נשכע ככל הלמור ומדוכר מה למעלה :

**וכבר** דליתי כספרי הפוסי' שכבר כתי הדכר מפורש לפלס וכפירושו לתמר גס כדין מורדת ככ"ד והתירו לו לגרשה כעל כרחה או ליקח לשה לחרת עליה מהאי טעמא דלדעתא דהכי דמוכרת עליו לא נשכע כמ"ש למהרשד"ם כיו"ד סי' ק"מ וכלה"ע סי' ק"ך ולהרב פני משה ח"ח סי' כ"ה וכח"ג סי' י"ט ולהמכי"ט סי' שד"ם ולמהרלכ"ח ח"ח סי' מ"ח ולמהר"י הלוי כמטה יוסף ח' ל' לה"ע סי' י"ג וכיו"ד סי' י"כ ושלר פוסקים שכולם כילחר סכרי מרנן להחיר למי שנשכע לשתו שלא ישא לשה לחרת עליה ושלא לגרשה כעל כרחה ושוב מדלה לשתו עליו והתירו לו ליקח לשה לחרת עליה מהאי טעמא דלמרינן דלדעתא דהכי לא נשכע ושונקא דלא שכיח הוא ופטור ומותר לגמרי וכמו שירלה המעיין כדכריהם הלא כספריהם :

**אכן** על כל פנים יש מתירין לו ליקח לשה לחרת עליה כי לס לחר עכור י"כ חדש למרד לשתו וכמתכלר מתשו' מהרשד"ם סי' הנו' הנס שהרב

שהרב פני משה כתב ה' סי' כ"ה ובחלק ג' סי' י"ט
נמנם עיכה עלה דהתי מילתא דהמתנת יב"ח מליפטר
מפה אחרת עליה כיון דהקיתר הוה מט' הומרכת
והדעתה דהכי לה נשבע שם כן הוה ליה להתיר לו
ליפטר מפה אחרת עליה אפילו תוך יב"ח דלא תתמר
בש"ם דמשהינן לה י"ב חדש כי שם מניטה ולענין
הפסד כתובתה לה לענין ליפטר מפה אחרת עליה .
מכל מקום כבר הרב פ"מ נופיה נתן טעם לרבריו
וכן עלתה הסכמתו שלה יוכל ליפטר מפה אחרת עליה
כי שם אחר עבור יב"ח לגר הפחות הנם שמדברי
הרשר"ם יו"ד סי' ק"ך מתבאר דלה שריגן ליפטר מפה
אחרת עליה כמורדת מטעמת דחומרנת והדעתה
דהכי לה נשבע כי שם אחר עבור עליה היותה מורדת
ועומדת כמרדה ג' ור' שנים אזי שריגן ליה ליפטר
מפה אחרת עליה מטעמת דחומרנת הנז' וכיוצ"ב .
מכל מקום נבר עלתה הסכמת הרב פני משה בחלק
ג' סי' י"ט דכהמתנת יב"ח די והותר יעש"ב . ולזה
הסכים הרב מטה יוסף בפה"ע סי' י"ג והרב פתח
נגב סי' ע"ו יע"ש ונם לריחה דמלתא טוב שיקידו לו
שבועתו ג' כיתי דין קורם שיפטר מפה אחרת עליה
אחר עבור י"ב חורש וכמבואר בדברי מהרשר"ם והרב
פני משה והרב מטה יוסף והפ"ן סי' הנז' וכן עלתה
הסכמת כל הפום' וכמו שירתה הרוחה הלה בקפרתם
סציר נזרתם :

**כל** זה היה נראה לכאורה להתיר לרתו' דא"ד בכל
הנז' לעיל :

**ברם** אחר הרחות היטב חזינן דהכתי לה עלתה
לו לרתוכן דא"ד שוס לה היתר ליפטר מפה
אחרת עליה כל זמן דהגידה כיה הך אתתא קמייתא
מתרי טעמי תרילי דבעינן מיתר בפ"ד . זה יצא
דהשובה ממתני דחזינן להרב מהרשל"ח בחלק ב' סי'
ד' שנשטל על רתוכן שנשה הסה וקבל עליו שלה יפא
מפה אחרת עליה בשבועה ושלה יגרשנה בלתי רשות
כ"ד ואחר זמן יצא קול בעיר שזנתה והוה רוצה לגרשה
והיה אינה רוצה הס מותר ליפא מפה אחרת עליה .
והשיב הרב דכיון דמבח שבועה אתינן לאוסרו יכול
רתוכן לומר אדעתא דהכי לה נשבעתי וכו' ואע"ג
דשבועה זו היה לדעת אשתו וכו' מכל מקום בדבר
דמוכח טובא ואנן סהדי שיך אפילו לנשבע לחבירו
ולא פירש כלום וכו' שלא שים לנגענם בזה קלת מפני
שכל דברי הנ' הנו' וכו' כולם הס בעינן שהנו בהיס
עליהם לכוף את הנשבע לקייס את הדבר שנשבע עליו
בקום עשה והוה עומד בשוה"ת ע"ז וכו' דאדעתא
דהכי ואין לנו כח לכופו שאפילו הס כח להמלך אות'
לו מותר לכל בשבועה שהיה בשו"מ כנון זה שקבל
על עצמו שלא יפא השה אחרת עליה ולא יגרש וכל
עתה לפטור עצמו מטעמת דאדעתא דהכי ורולה
ליפא זו לגרש בקו"ע לפפר דלא מהני טעמת דאדעתא
דהכי וכו' עבתר"ק בקטור . הרי דהרב אחי עלה ונפתח'
היכא דהשבועה היא כשו"ת וכא לפטור עצמו מט'
דאדעתא דהכי ולעבור על השבועה בקו"ע כנ"ל
דאפפר דלא מהני טעמת דאדעתא דהכי וכמבואר בר"ן וכן מטין דברי הרב
מהר"י אבא' בתשו' כי בלה כמ"ן חלק ח' סי' ד'



דכשהות כה לעבור על השבועה בקו"ע הין להתיר
על ידי תומרנת וכמו שירתה המעי'היטב בדבריו יע"ש :

**וראיתי** להרב פמ"ת כח"ב סי' ק"ו שהביא
לפפיקו של מהרשל"ח ותמה עליו וז"ל
ותתהני על הרב הין חילק זה החילוק בין קו"ע
לשו"ת ומייתי הא דבשתויות לשתו והרי הרשב"ל
בשובה מיירי שנשתטית וכעלה רולה שיפא אשה
אחרת עליה שים כה קו"ע והתיתו הרשב"ל שיפא
השה אחרת עליה ואף על גב דמהריב"ל כשכה ללמור
מתשו' זו שהתיר הרשב"ל לב"ד שהיה שבועה שנשבע
שלא יפא אשה אחרת עליה כתב שים פניס לחלק
בין תרס רנמ"ה לשבועה שתרס מתחייב בה מסיק
לבסוף דהין לחלק ומי לנו גדול ממהרי"ק דלמר מתשו'
זו לענין שבועה וכו' וכתב אחר תשו' זו הרי שכתב
שמותר בשאה אחרת אפילו מן הניסוחין כל שכן מן
החירוסין לפי' היתה תרוסה נמורה ע"כ הרי שלינו
מחלק בין תרס לשבועה עכ"ל הרב פרמ"ת יע"ש .
והרב פני משה כתב סי' קי"ו הק' כן ונראה ליה
כשהי חילוקא בין תרב רנמ"ה לשבועה יע"ש :

**עוד** חזיתיה למר הרב פרמ"ת כנו' ס"ו שהק'
למהרשל"ח ז"ל ותו נראה שהין מקום לאותו
פפק כלל דהס תאמר שהין דברי הרמ"ם והרשב"ל
וכו' אכל אסור ליפא אחרת או לגרשה הס כן מה
כלע וכו' כיון שהי אפשר לו להיות יושב וכטל ה"ה
מוכרח לכנום אותה כיון שהי אפשר ליפא אשה אחרת
עליה או לגרשה הלה ורחי שכונתם להתיר לו מ"מ
ליפא אשה אחרת עליה ורו"ק עכ"ל יע"ש וקו' וזאת
הב' שהק' הרב פרמ"ת כסי' ס"ו כן הקשה גם כן
הרב פ"מ בחלק כ' סי' קי"ז על מרן זקנו מהרשל"ח
יע"ש :

**ולדידי** אחרי המחילה רבה הרחויה להם אתת
כבודם ואת גודלם תיובתא לא תזינא כלל
דהנה למה שהקשה הפמ"ת בסי' ק"ו מדברי מהרי"ק
דהיכו מחלק בין תרס לשבועה אנכי לא ידעתי מנא
ליה זה והלא דברי מהריק"ו בדוד מללו דלא מיירי
כי אם בחרם רנמ"ה וז"ל שם ואפילו היתה מקודשת
נמורה ואפילו בשני ערדים ככל התרוסות מכל מקום
פשיטא דהין לכופו לכנום אם לא ירלה לא תדינא דנמ'
ולא מחקינת הגאון ר"נ וכו' ע"כ וכוונתו לפילו בתרוסה
דעלמא שלא תירע בה שום פגם אם היכו רולה לכונסה
הין מחייבין אותו לכונסה מאחר שלא ישרה בעיניו
ועל זה כתב וכל שכן בנר"ד שיפלה מדעתה דלית דין
ולית דיין שלא נכופנו לכנום ואפי'היתה תרוסתו נמורה
ועל נרון זה דשתויות הכיא דברי הרשב"ל שמתיר
לפילו בשבועה נמורה ואחר שהביא דברי הרשב"ל
עד נמירת על זה כתב הרי שכתב שמותר ליפא אחרת
אפי' מן הניסוחין כל שכן מן החירוסין וכוונתו כמה
שכתב מן החירוסין הוא אקלי על נרון דיוקא דשתויות
המשוכח דשם הוא על תחי' הדין שכ' אפי' בכל תרוסה
לפילו שלא תירע בה שום פגם ואפ"ה הין מחוי' לאותו
לכנום מטעם דלא תיקן הגאון הלה שלא ליפא אשה
על אשתו הנשואה לו אכל היכא שלא נשאה מי יכריחנו
לכתוב לה כתובה ולהתחייב כשאר וכשות שם לא תמלא

מן בעיניו ולפ"ז הלי כ"ם שכתב הרב קלי על זה הנה דין זה לא נפיק מכל שכן מתשובת הרשב"ץ הנ"ל דהרשב"ץ מפורש דנשחטות לא כן בתרומה שלא קירב כה שום מום להו כל שכן הוה ועדיין לכי לומר דקיוכח רמיא עליה ליפסל לחומה מכח חרס רנמ"ה שלא ודלי דלא קלי כ"ם שלא על נר"ד דנשחטות דתרומה וכנ"ל והשתא לי,היתא לדברי הרב פרמ"ה דמהריק"ו ליתו מכלל כין חרס לשבועה לית קלמר מהריק"ו ודמן החירוסין לפילו שלא קירב כה שום מום מלי לגרשה דהה כשבועה לית דין ולית דיומא דהשכע ליפסל לוה לחתה שלא נחייב לוחו לקייס שבועתו הל ודלי ליקל ולפ"ז כן כהכרח לומר שמהריק"ו מכלל כין חרס לשבועה ולא דכר מוהריק"ו פה כענין שבועה כלל :

**ואם** כוונתו לומר ע"ד מוהריק"ו לעיל מזה שכתב ז"ל ול"מ לפ"ז היתה שם שבועה וכו' עד כאן · לפ כן נדון מהריק"ו לפילו דליכא שם שבועה ועלה מסיק דליתו מתויב לכוונה ומכח תשו' הרשב"ץ הנ"ל הנה לפילו נלמר שכן הוה כוונתו לפילו,הכי לין מזה סתירה לפסיקו של הרב מהרלנ"ח דלקמי' תלמר שהיתה שם שבועה ליפסל לוחה לוחה מ"מ שבועה הוה קו"ע והביטול הוה בשוא"ת · ולפ כוונתו לומר דשכו' השידוכין היה לעולם בלופן זה שנשבע שלא ילרם ולא יקדם שום פשה כי לפ לרוסתו זלת הנה הרב מהרלנ"ח ימלן כוה וילמר מלחר שלא נתפרש לוהן השבועה לוק היתה מליגן למילר דלא לרוה הנדולים הנו' שלא דוקל כשהשבועה היה בקו"ע שנשבע ליפסל לוחה ולא שנשבע שלא ליפסל כלמור ומילי פסיקל לא נפקל ובפרט שפשט דכרי מהריק"ו הוה שלא היה שם שבועה וברוכו לילו רק על הקנס לכד שלא שהרב מהרלנ"ח למד מדכריו לפילו כשבועה ליפסל והכו דלא להוסיף עלה שנשבע גם כן שלא ליפסל פשה לחרת עליה ולעולם מילי פסיקל לא נפקל :

**ובזה** נסתלקה גם כן הקושיל הנזכל שהשה הרב פני משה והפמ"ל כפי' ס"ו הנו' שלרעת מהרלנ"ח לא למרו כל הנדולים , הנו' דלפילו היתה שם שבועה הוחלה השבועה שלא דוקל היכל שנשבע ליפסל לוחה ולא נשבע גם כן שלא ליפסל פשה לחרת ועל זה הוה מה שפטרוהו הרלשונים משבועה ויכול הוה ליפסל פשה לחרת כיון שלא נשבע שלא ליפסל פשה לחרת · כרס היכל שנשבע כפירוש שלא יפסל לחרת לה"כ דסיפק מהרלנ"ח קלי כרוכלים ולין דכר קל"ר לו מהרלשונים הנו' והדכרים כדוריס :

**גם** מה שכתב הרב פרמ"ל שפש תלמר שלא לחמרוה הרל"ם והרשב"ל הלא שהוה פעור לכנים לוחה לו מכח השבועה לו מכח החרס וכו' ור"ל תשובת הרשב"ל שהכיל מוהריק"ו וכמוכן · ודכריו תמו' טוכל דשמו' דרשב"ל כלל ולוך קפה יכולה לומר שלא לחמרם הרשב"ל שלא שלא לכנים לוחה הכל לוהו יכול ליפסל לחרת והלא עיקר דכרי הרשב"ל פס כשוחה מיירי ולפילו הכי התירו הרשב"ל ליפסל הלה לחרת עליה ומעולם לא שלא דעת מהרלנ"ח לומר ע"ד הרשב"ל כן שלא שהוה מחלק כין חרס לשבועה כלוכח עדכרי הרב פרמ"ה כוה כב' ס"ו הנו' ודכרי הרב פני משה שכחלק כ' סי' קי"ז כקושיה הב' ע"ד מה־תלנ"ח ז"ל עכ"ל :

**ישו"ר** למוסף דוחנו הרב הנדול רלשון לעיון כמהדר"ח נר"ו כסעדו נדיב לב חלק ה' סי' ע"ו הנו' דקל"ו ע"ד שהביה מה שהקשה הרב מ"מ כיו"ד סי' ט' ע"ד מהרלנ"ח הנו' מתשו' הרל"ם הנו' כהביה שנשתמדה לחית המשורכת שפטרו למשורך משבועה מטעם חומדנה והרי הוה נוסף לחרת כחריקה לף על פי שנשבע שיפת לזו ולא לחרת וגם הקשה עליו מתשובת הרשב"ל שהביה הב"י בלה"ע סי' כ' כמי שמוחזק לחקנו ויהי כמנחק ופטרו הרשב"ל לוכלי הכת משבועתו להעכיר לוחה היומנו וליקנה לרעהו הטוב ממנו כשנס שבשבועתו היתה לתחה לו ולא לזולתו לו תוך קנסית הרב מ"מ יע"ס · ומני"ר הרב המלך דוד נר"ו כשיב עליו ולעע"ד לחר המחילה רכה לין כדכריו כדי שכיעה לדחות דכרי הרב מהרלנ"ח דהביה דהרל"ם והרשב"ל שכת' הרב דקוי קו"ע מה שנוסף לחרת ומה שנותן כתו לחר וכו' לא לכפת לן מירי מה שיעשה החרס לחר שנפטר מהשבועה וכו' דכל שפוטרים לוחו משבועתו מטעם חומדנה הוה ליה כלילו מחל שכנגדו השבועה כפי' ועל זה כתב לחלק הרב מהרלנ"ח דלא מכני הלומרנה היכל שעוכר כקו"ע על מה שנשבע דהייגו שנשבע שלא ישא לחרת והולך כה לפטור עלמו משבועתו מכח הלומדנה ולילך ליפת לשה לחרת עליה הפך שכועתו דנמלא עוכר על שכועתו כקו"ע לכל היכל דהוי כשוא"ת שנשבע לקדשה שהוה נפטר כלומרנה וכו' דלפילו התרם לו כעי הני השבועה כעלה כשוא"ת וכלילו לו היתה שום שבועה ובתר הכי לי עכיד מעשה לה נפקל מינה מידי ומה שכתב הרב לף על פי שנשבע ליפת לזו ולא לחרת לחרי המחילה רכה הל ליתא דהרלנ"ח לא קלי שלא דנשבע ליפת לזו לכד ולה"נ הם כלל שכועתו נשכע שלא ישא לחרת נם הרלנ"ח מודה דהוי קו"ע כמי שנשכע שלא ישא לחרת ולהלי סיומה ליהיה כנדון הרל"ם וכו' עכ"ל הרב נר"ו :

**הרי** כהיות דהרב נר"ו מסכים הולך כמה שכ' כעניותי דהרל"ם והרשב"ל כהך תשובה דמי שהוחזק חתנו מלחק לו מיירי שלא כמי שנשבע ליפת לזו כלכד ולא נשכע גם כן שלא ליפת לחרת זולתה ועלך לכי שכועתי לרעת נחיל שכמותו במקלת, הלא אק' עליו דלא זכר שר לקושית הרב פרמ"ה כפי' ס"ו וק"ו הנו"ל ולישכע עפ"ד הנו"ל וכו' דלשמטותיה מניה ח"ו · ממורם מכל הלמור לין כדכרי הרכנים הנו"ל שום כדלי לרחות ספיקו של הרב מהרלנ"ח ולכתי הספק כמקומו עומד :

**ברם** לי קשיה על הרב מהרלנ"ח כספיקו הנו' הל קשה לי טובא לעכ"ד והוה מן עיקר ליסודו של הרב מהריק"ו שהביה רלזה לעיקר הדין מסוגיל דהנוזל מההיל דחטלת שמתו כעלים ויכמה שנכלה

שנפלה לפני מוכה שחין ומשם למד דלפילו כשבועה
חלוקין כהך חומרא דעתה כנ"ל והא קתם על ידי
החומרא מצקינן קדשים לחולין בקו"ע מכח חדעתה
דהכי וכן בהיה ויכמה שנפלה וכו' קשרינן יכמה
לשוק כלא חליפה בקו"ע משום טעמא דחדעתא דהכי
הנס דלגירה כיכס כלאו ועשה ואין מתירין לותה
כלא חליפה בקו"ע מטעמא דחדעתא דהכי לא קדשה
נפשה ונל"ע כעת · והמעיין היטב כמה שתירץ הרב
מופת הדור המלך דוד נר"ו הנו' שם על קושית הרב
מ"מ להאי חי' דמהרלב"ח מהניא דפ"ד דנדרים
מקומם לפתי שנגבה את כיסי וכו' והרב נר"ו תירץ
לזה כטוב טעם כמו שירלה המעיין שם בד"ק הנה
לפשר דעל פי ד"ק הרשוגים והאחרונים ימלא מזור
למה שהקשיטו בעניותיטו מקושיא הנו' · כרס הרואה
ירחה דלכתי לא לפרק מחולשא ועדיין קושיא דידן
במקומה עומדת במקלת וכמו שהחכם עיניו יחזו ·
ולחו"ר חזיתיה למר שלרט הרב כשמת חייט בתשו'
לח"ע סי' ג' שהקשה כן ע"ד מהרלב"ח מהסוגיא
הנו' ותירץ יע"ש :

**ומ"מ** לא מפני שאטו מדמין נעשה מעשה הפך
שפיקו של הרב מהרלב"ח ומשום תומר
השבועה חולקין להחמיר והמריבן דלא לחולקין כתר
חומרא דעתה כטע' דחדע' דהכי לא נשבע כי אם כשבו'
כקו"ע ולא כמי שנשבע כשוא"ת וכשהוה עובר הרי
הוא עובר כקו"ע :

**ופוק** חזי מאן גב"ר דפשיטא ליה שפיקו של
מהרלב"ח הנו' לחומרא הוא הגאון הריטב"ח
בחי' לנדרים על דכ"ו ו"ל למדנו ממתניתין דמאן
דמר לו לשתבע במידי וכו' דוקא כשודר לו נשבע
לעשות שאין חלות שבועתו על עשות מעשיו אבל כשודר
לו נשבע שלא לעשות חרי חלות שבועתו מעכשיו
ואם כא לעבור על שבועתו לריך לעשות מעשה בידים
וכיון שכן היטו של זה כשאר לישורין של תורה דלא
משחרי אלא כמקום שכנת נופו כי היכי דשריא ליה
כנפילה לו בשאר לישורי תורה עכ"ל בקלור נמרן
והכיא דבריו שם הרב הנמק"י בחי' לנדרים דף הנו'
יע"ש · הרי להדיא דהריטב"ח והנמק"י פשיטא להו
פשיקו של הרב מהרלב"ח לחומרא וכמוכן · ועיין
לרב מהרש"ך בשטות דרכנן סי' ה' מה שהקשה
על דברי הרב מהרלב"ח בפשיקו הנו' ודחה דבריו
בשתי וידים יע"ש · ודבריו תמוהים כמו שירלה
הרואה :

**ומעתה** חנס דחזינן לכל גדולי הפוס' החחרונים
שלא חשבו לפשיקו של הרב מהרלב"ח
כמו שכן מלינו להרב פני משה בחלק כ' סי' ס"ו ק"ו
וקי"ו וכחלק ג' סי' י"ט ולהרב בני חיי ו"ד סי' כ"ג ולהרב
נחפה בכסף ח"ה סי' כ' ולהרב שפת היס ו"ד סי' כ"כ
שהביאו לפשיקו של הרב מהרלב"ח והעלו דמחחר
דמהריב"ל ומהרשד"ם ומהרח"ש סי' ל"ג פשוט להם
להחיר כחומרא חחי' שכח לעבור כקו"ע לא שכקיון
ודחק של הגדולים הנו' מפני פשיקו של מהרלב"ח
יע"ש גם הרב חורת משה כיו"ד סי' ח' סכר להחמיר
מהאי טעמא מסברא דנפשיה ושוב חזר בו יע"ש ·

וכן הרב פמ"ג בסי' ס ו וק"ו הנו"ל לא חש לפשיקו
של מהרלב"ח וכיש"ש בחופן שכלם תפסו במשלם
להחיר על ידי חומרא לפילו בקו"ע מהאי טעמא
משום דחין קפק של מהרלב"ח הנו' מוליא מידי
ודאי של מהריב"ל ומהרשד"ם ומהרח"ש כנו' לעיל :

**הנה** עם כל זה אחרי חודיע שהיס לותנו דמאי
דמסתפקא ליה להרב מהרלב"ח פשיטא להו
להריטב"א והנמק"י להחמיר וכנו' הא ודאי דלהם
אטו שומעים וכודאי לילו הוא שמיע להו למהריב"ל
ומהרשד"ם ומהרח"ש תורתם של רלשונים הנו' הוו
הדרי בהו והוו נקטי להחמיר כל שכן לעכור על
שבועה בקו"ע שלא דחורת הרלשונים הנו' לא נדפסו
בימיהם דין גרמא להו דנקטי להקל לפילו במידי
דקו"ע · לכן אנן בדידן שזכינו לחורת הרלשונים
הנו' וחזינן להו דפשיטא להו להחמיר וכנו' כודאי
דנקטינן להחמיר וכמדוכר · וכן כתב הרב שמן
המשחה משם גדול הרב מהר"ם משכנזי וכביא דברי
הרלשונים הנו' וע"ש מה שכתב הוא גם כן בהל'
ליסות רס"י ע"ח יע"ש · וכן רלילי להגאון הרב חק"ל
ת"ק כיו"ד חלק ג' סי' פ"ח שעמד על פפיקו של
מהרלב"ח בכ"ד ורלו הכיא לנו דברי הריטב"א והב"י
הנו' והסכים להחמיר בכ"ד וכחב דאין ודאן של הרב'
הנו' מוליא מידי פפיקו של מהרלב"ח כיון דהכי פשיט
להו להריטב"א והב"י הנו' ואין פפק דלילו דלו
הרבנים הנו' אח דבריהם לא היו מולקים על דברי
הרלשונים יע"ש וכדבריהם השא ממש כתב הרב מועפ
דודנו מהרד"ח נר"ו כריה דרב שם בסי' הנו' דקנ"ו
עמוד ג' משם גדול הרב מר חביו ונם מני"ר נר"ו
תפס להחמיר בכ"ד על שוחט אחד שנשבע שלא
לשחוט כי אם ברשות שוחטי מתא וכעת בא לפטור
עלמו משבועתו על ידי חומרא בטעמת חדעתא
דהכי וכו' וכא לעבור על שבועתו בקום עשה ומני"ר
הרב נר"ו תפס להחמיר כיון דהוי בקום עשה וברברי
הרלשונים הנו' לעיל · ואחר שהביא דברי הרב מ"ל
הנו' כתב וז"ל ואם כן נמלא דרשוי לטו לתפום
דבריהם ולחסור על ידי חומרא כקו"ע וכו' ומה נם
דלא יהא חלא פלונתא דרבותא הרי קי"ל בחיסורי
תורה הלך אחר המחמיר וכמ"ש הבנה"ג בכללי
הפוס' סי' ח' משם מהרד"ך כיח י"ב דבדבר חיסור
יש לנו לחום לחומרא אפילו שרבו המחחירים
על החוסרים יע"ש וכן הבריח הרב נם פשוט בלל
ל' דבמישטו פוסקים במקום אחד תורה הלך אחר
המחמיר אפי' רוב פוסקים מחירים ומישטו חוסרים
כיון שלא נחלקו פ' כפ' וכן כתב בכלל ח' דלכתחילה
מישטין לדברי החוסרים כיון שיש כ' ונ' פוס' חוסרים
לעניו הלכה למעשה אף ביחיד נגד רביב משום
דחזכינן ליה כמישטא דמישטא יע"ש · וכן כתב
הרב מ"מ ח"ה סי' ה' והמחזק אברים בסוף סי' נ'
ועיין להגאון מ"ל בחק"ל ו"ד חלק ל' דקכ"ה עמוד
כ' דאף לפי"ד כיון דאפשר דאיכא לוסרים אחרים
ואחמעטו אלכבות אזלינן לחומרא ובסוף סי' פ"ד
ומשחא הרבריס ק"ו אם בשאר ליסורי תורם אזלינן
להחמיר כדעת מיעוטו פום' נגד רוב המחירין כל שכן

בחיסור שבועה דחמיר טפי דודאי חיית לן למיזל לחומרת תפילו בתר מיעוטא וכיון דחזינן להריטב"ק והכמתי יוסף והרחב"ח ומהר"י לבא וכן דעת לרוני לאי הרחם דפסקו דבקום עשה לא חזלינן בתר הלומדנא להתיר אין סברך דהכי ודאי רחוי למנקט ולחסור כנ"ד שלא יוכל לפטור עצמו על ידי התומר' הנו' כיון דהוה כח לעכור על שבועתו בקום עשה ליכנם לשוחט מתח שאין שום מי להקל ומה גם כפי מה שפסקו הרב פני משה חלק ח' סי' ע"ח וחלק כ' סי' קט"ו והרב כעי חיי ח"מ סי' ק"כ דבחיסור שבועה תפילו על פי סברה יחידאה חזלינן להחתיר וכן כתב הרב אחל יעחק סי' ט"ל משם הרב המכי"ט וכן הסכים הרב מה"ד בשמחת יום טוב סי' כ"ג דפ"ט עמוד ד' ול"פ ערחיתי להרב הנאון מ"ח כחק"ל אה"ע סי' מ"ג ומ"ה דנראה דעתו להקל תפילו כשבועה היכא דרוב הפוסקים מתירים וכבר היה לפ"ל כדעתו דהייט לענין ממון משום דחזקת ממון מסייע לרוב והוי רובא וחזקה נגד מיעוטא אבל בענין לשור שבועה דליכא חזקת ממון כנגדה נם הוא יודה דחזלינן להחמיר שלא דמדכריו שם ים לומר דאף במקום דליכא חזקת ממון דעתו להקל ולמיזל בתר רובא · וכן מתבאר בפי' בחק"ל יו"ד חלק ח' סי' ע"ז וכ"ר הב"ד אה"ע סי' ט"ל מ"מ בבר כתבתי בס"ד דאחרי המחילה רבה בבודו במקומו מונח ולית לן למיעבד עובדא ביותיה בהא בין דחזינן בפירוש להפ"מ ולמרן החבי"ב והשמיו"ט והא"י דנקטו להחמיר תפילו יחיד נגד רוב וכל שבן במיעוט נגד רוב בנון כ' וב' פוסקים מחמירים דבהא מטורפין נם בן מהרד"ך והג"פ והמ"מ והרב מחזה לברהם והוו רובא דרובא לוסרים במיעוט נגד רוב ומיעוטא דמיעוטא מקילין למיזל בתר רובא דודאי אין מי שיורה להקל בלומר' בקום עשה והוא פשוט וכו' עב"ל הרב נר"ו יע"ש :

**והנה** אני הבאתי את כל דברי הרב הנו' נר"ו הנה"ע כי הנה הנם שייכי לב"ד ודון מנייהו ואוקי בחתרין דודאי הנמור אחר כל הדבריס האלה ליח דין ודיין שיוכל להורות התר לראובן הלוה דב"ד לפטרו משבועתו ולעבור עליה בקום עשה דודאי חיסור נמור הוא ועדיין לריך השבועתא רביע עליה ואין פיטר אותו כלל וכלל החמור ומדובר · ועי' עוד להנאון החב"ל בהמדורת בתרת ח"מ סי' כ' ומ"ש עניו מר בריה מופת דורנו המלך דוד נר"ו שם בתשובה יע"ש :

**וראיתי** להרב פני משה בחלק ג' סי' י"ט שאחר שהביא לפפיקו של הרב מהרחב"ח לאוס להחמיר בב"ד שלא להתירו לראובן דב"ד שמדדה אשתו עליו זה כ"ח חדשים תלבדשה בעל כרחה אז ליתא אשה אחרת עליה כיון דהוי בקום עשה נגד פפיקו של מ"ו מהרחב"ח הנו' ושוב דחה לזה דלא שבקינן ודאן וכו' הנה שוב רלה להסכים נם דעת עליון מהרחב"ח שיודה בב"ד שיוכל לנרש בעל כרחה או

בשיטת מהרשד"ם דיו"ד סי' ק"מ דסבירא ליה דאפי' דתלה שבועתו כרשות בית דין הכי מלי היכא דליכא שום דכר שנתחדש לאחר כך לשוכל לומר לדעתא דהכי וכו' אבל היכא לי לימר לדעתא דהכי נשבעתי אזי אפי' רשות בית דין לית כאן והכי סבירא ליה למהרלב"ח ולכך שקו"ט אתם מי לדעתא דהכי מיעיל בקום עשה אבל אם תלה שבועתו ברשות בית דין והרשיוו בית דין כגון דאי תלתא דשיטתא היא דלא אזלי לן בין קום עשה לשב ואל תעשה וכו' עכת"ד אם כחלק ג' סי' י"ט נמצא דהסכימה דעתו דמהרלב"ח סבירא ליה כמהרשד"ם וכן' לעיל ואילו כאיתא בשו"ת דחלק ה' סי' כ"ה דקכ"ז עמוד ה' הכריח דלדעת מהרשד"ם לית לן לאסוקי רשות בית דין שלא לשהכית דין אם רצו כשיעשים להרשותו אף שלא כדין מועיל ואם כדקכ"ו ע"כ כתב וז"ל עוד נקטו מדברי מהר"ם והרב מבי מתשובה וקני וזה"ה בת' ה' ומהרח"ש בתשו' הנו' שאריך רשות בית דין ושלותו הרשות יהיה במקום שאירת הדין מחייבת כל כך כגון כמובדת שמרדה בבעלה וכו' עכ"ל ובזאת ובזאת כתב הרב נופיה שם בחלק ה' סי' כ"ו דקכ"ח עמוד ה' וז"ל ומיכרת בי בהדיא זה שלשו נשבעים שלא ליפע תאה כי אם ברשות בית דין יכול התומר לומר הכל נתרוקן לרשות בית דין ואם בית דין ירשוהו מותר ליפע תאה על השתו המיכה ליה דלכתי לה הועיל דע"כ לא הועיל רשות בית דין שלא כשהרשות הוא על פי הדין וכמ"ש הרה"ש בתשו' דלה כוות לרשות בית דין כדין שלא כדין ותפקו דכריו כל גדולי הלחקונים מ"ז בתשו' הל' ומהריב"ל ומהרח"ש בתשו' וכו' ואם כן כל"ד אין בית דין רשאים להחירו ליפע עליה ואם ירשוהו הוה ליה רשות שלא כדין ואין רשותם מועיל וכו' עכ"ל ועש"כ :

**הדרי** להדיא דפשיטא ליה להרב פני תאה בשתי תשו' הללו דמהרלב"ח הזיל בשיטת הרח"ש ומהרח"ש ומהריב"ל דרשות בית דין כעי שיהיה על פי התורה דוקא וזה לא הוי כמהרשד"ם דלמהרשד"ם דסבירא ליה דהיכא דלא אמרי תלה שבועתו ברשות בית דין אין לריך רשות בית דין ואין הסכימה דעתו אם בחלק ג' קוף סי' י"ט דמהרלב"ח סיכר כמהרשד"ם ושכח מ"ו דכרי עלמו מה שכתב בחלק ה' סי' כ"ה הנו' לעיל עם שבחוקה תשו' דחלק ג' סי' י"ט הנו' הזכיר כמה פעמים לתה שכתב בסי' כ"ה הנו' כיעו"ש והבתתי הדבר תמיה הללי תאד :

**איברא** דהרב פ"מ בהשובה הנו' סי' כ"ה ונ"ו הנו' לרף לתרן וזקנו מהרלב"ח בהרח"ש ומהריב"ל ומהרח"ש כוה לא ניין לנו בהיוה תשובה דבר מהרלב"ח כוה כי אם התם וכתב בזקנו מהרלב"ח בתשובה הת' הכי סבירא ליה בהרח"ש כיע"ש והיו לתיתו יודע עד מה תנא לתיבא קתי בשיטת הרח"ש הלזו ולתשבה לדעת זתת והנה רתיתי ונתון ש לבי דעל תרוב הרב פני תאה כוין למה שכ' מהרלב"ח בח' ת' סי' מ"ה שכ'כתו"ד וז"ל דפעמים אתין רתוי כ"ר שיתוי לנרשה ולהשסידה שבו' והוא



נריך לתאה תחרת והיה לזיה נותנת לו רשות ותלו הדבר ברשות בית דין אף על גב שתלו בשוטי ח"ת ברשות בית דין לתפוקי רשות תאתו שלא תועיל רשותם לבית דין שלא יהיה כל ח' מקניט תת תאתו ער שיתן לו רשות . ועוד דכמה פעמים דשייכי בענין לתלות הדבר ברשות בית דין והילכך י"ל כרתתר רשות בית דין תתרוייהו קתי והכל תלוי ברשות בית דין וסוגיא דעלמא הכי הוא שהכל תלוי ברשות בית דין וכן י"ל מדברי הרח"ש בתשו' ומעתה תם נרתה לבית דין לקונסה בזה ושלא הזיק כל תתת נותנת עיניה בתחד ועושה כך ומביאה תת בעלה לירי מדה זו לנרשה כדי שיזק תאה תחת הכל לפי מרתה עיני הבית דין כ"ר נותנים לו רשות ליפע תאה על תתתו יכול ליפתנה בין מן הדין בין מלד השבועה שלא תלה שבועה שלא ברשות בית דין כדכתיבנא ומכל מקום לריך שיהיה הבית דין היותר מפורסם שבעיר לא בית דין של שלושה כדכתב הרח"ש בתשו' וכו' עכ"ל מהרלב"ח :

**הנך** רואה לביניך שמהרלב"ח בתשו' זו תלה הדבר ברשות בית דין והכל תלוי ברשות הבית דין ופיים שבן יש לדקדק מתוך דברי הרח"ש בתשו' ס"מ דסבירא ליה כיותיה דהרח"ש דכתבי שהרשות שיתנו הבית דין שיהיה על פי שורת הדין ולפ' וקרוב לודאי דהדב פני תאה לף הוא היה מכוין לתשו' מהרלב"ח הלזו וכמיכן . ועש"ך של מהרלב"ח הללו שבחלק ה' סי' מ"ח הנו' לתנת לן מאי דלקמי בענייתין על דברי הרב פני תאה הקו' הרלשונם הנו' כמה שרלה בלותה תשובה דחלק ב' סי' י"ט להסכים כ"ד גם לדעת מהרלב"ח הנם דהוי כקום עשה כיון דתלה הדבר ברשות בית דין והב"ד נתנו לו רשות ליפע תאה תחרת עליה דבבי הת נם מהרלב"ת לא יסתפק דבריוה ליה דברשות בית דין מועיל אפי' בקום עשה וכתבואר בהדיא בחשובה זו דחלק ה' סי' מ"ת הנו' ותוא ברור :

**ואם** בנים לנחט בזה מעתה קרם מהר תלונת הרב פרמ"ת בחלק ב' סי' ק"ו הנו' דרמי ומקשי כ' תשו' של מהרלב"ח הללו לתהדי דמתשובה זו דחלק ה' סי' מ"ת מבואר דסבירא ליה דלא שנת ליה כין כת לעכור על שבועתו בשב ואל תעשה להיכא שבובר בקום עשה ואו בחלק ב' סי' ך' מסתפק בזה לתר"ק . ועל פי התמור נרתה דלא תאה מידי דהכא כת"ת סי' מ"ת שתני נרתה דלא תתי עלה הרב להתירו ליפע תאה תחרת עליה מטעמת דהדעתא דהכי וכו' כרי שנתלק בין קום עשה לשב ואל תעשה שלא תתי עלה הרב מטעמת דכל שבועתו לא היתה שלא תם יפע עליה כלתי רשות בית דין וכיון שכן תם נפע ברשות בית דין קיים שבועתו וככהתי נוונת לה שתני לן בין קום עשה לשב ואל תעשה כמבואר בר"ק שם . תכן בתותם תשו' דחלק ב' סי' ך' לפי' דהיתה השאה דנ"ד דהתם בנוסח השבועה שלא יפע עליה כלי רשות בית דין עם כל זה כל תשתו ותתנו של הרב שם לא היה שלא תם יכול ליפע תאה תחרת עליה ממילא תפי' בלתי רשות בית דין מטעמת דהדעתא דהכי וכו' וכת"ם

כל זה הרב פני משה בתוספתא דחלק ג' סי' י"ט וכיעו"ש · ובכן יש"ר מתמ'תו כלל הרב מהרח"ק וכמוכן עכ שלענד"ן דכלהו הכי יש סוס סקירה להרב מהרח"ק דידים הדידים כמ"ש בתשו' זו דחלק ה' סי' מ"ה הנו' הוא מיירי בקופן שברחה לבית דין לקיבסה כזה ושלח תהא כל החת נוקמת עיניה בחמר וכו' כמבואר כן בהדיא בדבריו שם · נמלא שלא הקיר מהרח"ק ונתן רשות לבית דין שירשוהו ליפע משה תחת עליה כי אם מתורת קנס והוי כהורחת שנה כדק"ל כעלמא בית דין מבין ועוקרין לף שלא מן הדין וכיולא בזה משבחתן טובא לרז"ל שהתירו להורחת שנה כידוע אם כן לף הלדידים דמהרח"ק דשבירה ליה בח' כ' סי' ד' דהיכא דהוי בקוס עשה לא שריין ליה ליפע משה תחת עליה עכ כל זה אם נרחה לבית דין לקוסקה הרשות נתונה בידם ותין על הנשבע שום עון השמה כיון שלא תלה שבועתו של כרשות בית דין כמו שכתב כן מהרח"ק להדיה שם בסוף סי' מ"ח הנו' וכנו' לעיל · ותפשר דלף הרמ"ם מלי שבר הכי כל שהוא מתורת קנס וכהורחת שנה בעלמא ואם כן יש"ר כלל וכמוכן :

**אלא** דהרב פני משה בתשו' דחלק ג' סוף סי' י"ט הנו' נרחה שחיבו מבין כן בדברי מהרח"ק הנם שלא הזכירם כלל למה שכתב בתוספה דחלק ה' סי' מ"ח הנו' שכתב ז"ל ולכך אם דאובן זה מושבע שלא ליפע משה בלי רשות בית דין כיון שהרשהו הרב וכו' והיפסו על פי התירה כיון שמתו מרדה כל הזמן הנו' בשלא אם כן ככר כ"ד נתקיימו התנאים וכו' עכ"ל יע"ש :

**הרי** דשבירה ליה דבבי שיפסוהו הבית דין על פי התורה וכו' ושבירה ליה דנם מהרח"ק יודה בזה וכנו"ל ולפי האמור שפילו שלא ירשוהו על פי התורה של מדין קנס הוא שבי נם למהרח"ק של ודאי דשבירה ליה כדרך הרחמן שכתב' לעיל ועדין קיימינו השבית במקומה עומדת ועל הכל ניחך לחתיבב הרב כעהי"ת לעת הפנקי :

**על** כל פנים תורה יוחה לב"ד להסור חיסר על דאובן הלזה דב"ד דחריה דשבועתה רביע עליה לבלתי יוכל ליפע משה לחרת עליה כיון שכת לעבור על שביעתו בקוס עשה וכדעת הריטב"ח והנמק"י ומהרח"ק ומהר"י חבה והנמוק"י החק"ל ומר בריה הרב מופת הדור המלך דוד נר"ו ותין להבית דין לתת לו רשות ליפע משה לחרת עליה כיון דהוי בקוס עשה אם כן הוי שלא על פי שורת הדין ולפילו אם יתנו לו רשות תין כי מועיל וכבל מה שכתב הרב פני משה בב' תשו' דחלק ה' סי' כ"ה ובו"ל :

**ובל** זה אם כתוב בכתובות דקבה דאניני להשביע החתן שלא יפע משה לחרת עליה וכו' בלתי רשות בית דין דמצה בתולין הדבר כרשות בית דין לזה הוא דהולרכו לומר דתין לבית דין לתת לו רשות כיון דהוי בקוס עשה ורשותם הוי נגד הרשעים הנו' ובחסור שבועה דחמיר עובה יש להחמיר תפי' כמיעוט

נגד רוב ותפילו על פי שבירה יחידית וכל שכן כשתורת הרשעים נעלמה מהחכמים משום שלא נרשעו בימיהם בבי הא דאמרינן לילו הוא שמיע להו להחכמים' דברי הרשעים בלתי ספק דהוו הדרי בהו ולא היו יושבים לפציקו דמהרח"ק בשתי ידיס וזה פשוט וכלל מוסכם הוא בידוע :

**אבן** אם בכתובות דקניני למכתב פה ליבם תולים הדבר ברשות בית דין כלל הא ודאי דתין לו מה היתר כלל ליפע משה לחרת עליה כיון דהוי בקוס עשה ותין להבית דין עשק כזה כלל וכמו שכתב מהריב"ל חלק ב' סי' כ"ב ומטה יוסף הל"ע סי' י"ג ושאר פוסקים ע"ש הלא בספרים ובחור ומשים דלא נתברר לי עדין היבי נקיני למיכתב פה בכתובה שלבם דין נרמיא לי שהובראתי לעדד בזה ולבאר הדבר לשני הלדדים וכמדובר :

**ואפילו** למה שכתב מהרח"ק בהחיה תשובה דחלק ה' סי' מ"ה הנו' דאם דנרחה לבית דין לקוסקה וכו' הכל לפי מרחה עיני הבית דין כ"ד מותנים לו רשות ליפע משה וכו' כנו"ל הנם מבואר כדבריו דהחם דלא כתב כן כי אם לנוחת דנדון דידים שמידה עליו בלי טעם כלל ולא נתנה שום למחלה ושום סיבה להוחה מורדת עליו כמבואר בשאלתו אם על זה הוא דכתב הרב שם דאם נרחה לבית דין לקוסקה שלא תהא כל לחת נוחנת עיניה בחבר ושוסה כן ומביחה הת בעלה לידי מדה זו וכו' כיעו"ש · אכן בכל כי היכי נוחה רב"ד דנוח' למחלה נדולה לדבריה ולמרר שלה וכ"ע יעידון שהחמת כדבריה ולא מרדה עליו בפשיעתה כלל כי אם מעשיו המקולקלים הם נרמו לה שתמרוד בו ותמלום לוחו הא ודאי דכל כי היכי תין לקוסה לוחה בקנס זה כלל דמה פשוה ומה חטחתה לקוסקה בזה ולא לחרו לדם מעולם שיכולים הבית דין לקוסקה כיון דלאו בח קנס היא וכן מתבאר כדברי הרב פני משה בתשובה הנו' וכמו שעוד נדבר בזה לקמן בס"ד :

**זאת** ועוד לחרת יוכה ב"ד טעמת לחרינא לבלתי יוכל דאובן ליפע משה לחרת עליה כל זמן שלינו מנרש לרשעים והוא הדבר דהנה מבבי הדוחק דעובדא דמובדם זו דב"ד דמיא ממש לבדון שנשבע עליו הרב פני משה מחלק ה' סי' כ"ה ונרא מיניה דב"ד דחילו החם לא היתה לה סיבה למרוד בו שלא משום שהיה מבה חוחה בפעם בפעם ולא יכלה לסבול עול הבלוחיו ומחסה בו ולא יפסה עוד להביעו וחילו בב"ד מלבד עול הבלוחיו דחיתבהו נמי בב"ד עוד בה דהוא מעתבר תמיד בל הימים ועבר על במה התרהות של הרשעים י"ן ולא זז מדרבי המקולקלים בבל הבתוב בששה שלפניו ומשם בחרם וחם בן החבם עיניו יחזו מה שעלתה הסבמת הרב פני משה בחוחה מורדת דב"ד וממנו ניקח לב"ד דעריפה וכנו"ל וז"ל שם בתחילת ד"ק לאמיבה כי מלבד שלאה הנו' בששה אין דין מורדת עליה ולא יפאה מתחת ידה תקלת מורדת ומחים עלי הוא דקאמרת מחמת סיבה נדולה ולמחלאה שנותנת לדבריה ובעלה הוא שנתן לחבע בין שניה וכו' על הבל אף אם

היה לה דין מורדת ככל המורדות כפשיטות לשונם שהיה מקום לפקפק הם מתירים לבעלה לישא עליה וכו' וכו' עכ"מ וז"ל הנה כל ערכנו מעצמו לישא אשה על אשתו המורדת מה שהיו כן בב"ד הכל"ל אלו מורדת מקריה שלא מהיום עלי הוא דקאמרה דלא מקריה מורדת שלא כדקאמרה כעיניך ליה וכו' אבל כל לא כעיניך ליה מהיום עלי מקריה וכמ"ש מהרש"ם סי' קפ"ו ומשתמע דזכיטו לדין דמהיום עלי מקריה הרי מנלטו דהיינו כמה קולות הקלו רבותינו במהיום עלי יותר ממורדת לענין מתונה ומשאר דבריס ומה גם דמהיום עלי דכהאי גוונא רב"ד שיש סברה גדולה ומתחלה לדבריה שמכה אותה ורץ לחריה וכו' אם כן היך יעלה ע"ד להרשות לבעלה לישא אשה אחרת עליה הם כן מציטו אותו נזכר וכו' שאמר שהדבר תלוי כיד בית דין להרשותו הוי כמהיום עלי שלא מחמת טענה כאותן דנראית ממורדת כגרושה שם מתאו' וכן נמי הסיה דמהרשד"ם סי' ק"ס ודמהרה"ם סי' רכ"ח דכוותה היא דעובדייהו גרועה ממורדת הכל כנ"ל מתן טעין ומהן רקיב להרשות לראובן לישא על לאה ומה גם כמקום שהם ירגה לראובן לגרש את לאה היה מכמת עמו הם כן מי יערב ש לבו להרשות לראובן שישא אף הם ירצו לותו רייני קהלתו כיון דהרשות הוה שלא כדין לותו הרשות הוה כלא חשיב וכו' עכ"ל יעש"כ :

**והנה** הבאתי את כל ד"ק הנ"ע כי ממנו נקח לב"ד רומה ברומה ודיין עדיפא כנז"ל ולפי זה תורה יוצאה לב"ד לבלתי יוכל לישא אשה אחרת עליה עד שיגרשנה וכבל התמור ומדוכר :

**ובואת** וכזאת כתב הרב פני משה נוסיף עם כחלק ח' סי' כ"ו וז"ל גם מהריק"ו שורש ס"ג כתב דכיוצא זה אין רצוי להתיר לישא אשה על אשתו המורדת רק יתירו כמורדת יכולו להתיר אף כשאינן מורדות · ליכרה כי לדברי בעל התפה סי' ע"ו משמע דאין ליה דדברי מהריק"ו הללו הוי דוקא תוך י"כ מורם אבל אחר י"כ חדש שרי לישא אשה על אשתו המורדת שאין לענינו לעולם · למנם מבין ריסי מהרשד"ם בשם"ע סי' ק"ך מביר אחי דאפילו כשהיה י"כ מורם אבתי אין להתיר הם לא כשהתה זמן רב דהוי מלתא דל"ם וכו' ואשה כזאת אף מי שירצה להחמיר עליה למרכה לא יהיה לה כי אם רין מהיום עלי כיון שהיא בשה מחמת טענה דמהיום עלי וכו' ואיכא למתחלה לדבריה וכו' וידוע שים כמה קולות במהיום עלי וכו' ואם כן למאן דאמר דכמורדת אין מתירין לישא עליה כל שכן שאין מתירין לישא אשה על המורדת שאין לענינו וכו' ולא עוד שלא כלבד דלא כעל התפה דסבירא ליה דלכולי עלמא אחר י"כ מורם מתירין וכו' לומר אחי דלמהיום עלי ועוסק למתחלה לדבריה כב"ד אף דלא אחר י"כ מורם אין מתירין לישא אשה עליה וכו' עכ"ל יעש"כ :

**הרי** והרב פני משה חדית לן בכאי תשובה עוד מי' אחר דע"כ לא כתב רמ"א דאחר י"כ מורם לכולי עלמא מתירין וכו' כל זה דוקא מיירי כמורדת דכעיניך ליה וכו' אי כמורדת דמהיום עלי ולא כתב כן אלא לענין שאין מתירין לו לישא אשה אחרת אבל אם עשה כן ונשא אשה אחרת אין לאוסרו אבל מדברי מהריק"ו משמע דאפילו בכה"ג אסור ולא נתנה למתחלה לדבריה לחזור ולגרשה כיון דהוי מלתא דל"ם וכו' ואשה כזאת אף מי שירצה להחמיר עליה למרכה לא יהיה לה כי אם רין מהיום עלי כיון שהיא בשה מחמת טענה דמהיום עלי וכו' ואיכא למתחלה לדבריה וכו' וידוע שים כמה קולות במהיום עלי וכו' ואם כן למאן דאמר דכמורדת אין מתירין לישא עליה כל שכן שאין מתירין לישא אשה על המורדת שאין לענינו וכו' ולא עוד שלא כלבד דלא כעל התפה דסבירא ליה דלכולי עלמא אחר י"כ מורם מתירין וכו' לומר אחי דלמהיום עלי ועוסק למתחלה לדבריה כב"ד יורם דלא אחר י"כ מורם אין מתירין לישא אשה עליה וכו' עכ"ל יעש"כ :

**הרי** והרב פני משה חדית לן בכאי תשובה עוד מי' אחר דע"כ לא כתב רמ"א דאחר י"כ מורם לכולי עלמא מתירין וכו' כל זה דוקא מיירי כמורדת דכעיניך ליה וכו' אי כמורדת דמהיום עלי

דוקא תך יכ"ח וכל לאחר יכ"ח כולי עלמא מודו דיכול לגרשה כעל כרחה או ליתא לשה לאחרת עליה כנו"ל גרשה כיוב דכל זה הוא דוקא כשיהיה החופן דהוא רוצה לגרשה והיא אינה רוצה להתגרש ככנון זה הוא שכתב מוה"ס דלכ"ע לאחר יכ"ח מקיימין לו דאין לענינו לעולם כיון שהוא רוצה לגרש לזו · כרס כל שהכעל אינו רוצה לגרש מחיזו סיכה הידועה אלא ובפרט שם מכוין להכעיסה ולהנקם ממנה להניחה עגונה כל ימיה לעולם והיא רוצה להתגרש הא ודאי הדבר פשוט דכפה"ג נוכה לפי' לאחר י"כ קדש אין מקיימין לו ליתא לאחרת למלאת תאותו ולעגנה לעולם שכן הם מדוק' בזיר דברי רמ"א כמו שירלה הרואה בדבריו :

**וכן** רלוני להרב קמ"ר כתבו בחלק ג' סי' י"ג שעלה ונסתפק כזה בדברי מוה"ס הללו והדר פשיט לה מתבו המבי"ט דסי' ר"י והעלה דמוה"ס לא מיירי שא בהופן שהוא רוצה לגרש והיא אינה רוצה אבל כל שהוא היא רוצה לגרש מודה מוה"ס דאין להחיר לו ליתא לשה לאחרת לעולם עד שיגרש הרא' ועש"ב :

**ולענ"ד** אין טורך להוכיח כן מתשובת המבי"ט דממקומו הוא מוכרע דיה"ל לא לייריי שא היכא שם היא אינה רוצה להתגרש כלל וכמוכן· וכן רלוני להרב מהר"י הלוי במעמ יוסף סי' הנ' שהוכיח כן מתבו' הרשב"א דסי' תת"ס דכתב בפשי' גמור שכן הוא דעת מוה"ס ח"ל ואף שמדברי הרשב"א בתבו' הנ"ל משמע שאם היא רוצה לגרש אין מקיימין לו ליתא לאחרת והרב בעל המפה לא קאמר דלאחר יכ"ח מקיימין ליתא לאחרת שא בהוא רוצה לגרש והיא אינה רוצה לכל בחיו רוצה ל"ק · מ"מ מדברי הרב בעפ"מ מוכח להדיא דגם בחיו רוצה לגרש מקיימין לו ליתא לשה לאחרת עליה הגם דיש לפקפק בדבריו מ"מ הכי נלא להוסיף עלה וכו' עכ"ל ועש"ב :

**והרי** להדיא דגם הוא הוא המבין בדברי הרשב"א ומ"ל דבחיו רוצה לגרש אין מקיימין לו ליתא לאחרת לעולם ואם כן למאי דפשיטא ליה להרב פני משה דמדמי תקנת רגמ"ה לשבועה דכל תפיה שוין וכמבואר בדבריו שם וכמו שכתב הרב מטה יוסף וכיעב"ש שם כן תורם יונלה דגם בשבו' שנשבע שלא ליתא לשה לאחרת על לשתו ומרדה עליו כנ"ל דכל זמן שהוא בחיו רוצה לגרש לזו אין מקיימין לו ליתא לשה לאחרת עליה לעולם וכמדובר :

**וכן** יש להוכיח מדברי מהרלנ"ח בס"ק סי' מ"ל הנ' שכן כתב וז"ל לכל שם הוא בחיו רוצה לגרשה שא ברוצה ליקח לשה לאחרת כזה י"ל שם יכול ליקח לשה לאחרת עליה ואפילו שכ"ד מקיימין לו ליתא לשה לאחרת עליה וכו' מה מוך ליישוחי לאחרת ואם יש כה לחת מכל שמרות שלו יגרשנה וכו' כל שכן כשהיא מסכמת לשתגרש מרלונה שאין טורך להתר נשואי לשה לאחרת כרשות כית דין וכו' עכ"ל · הרי מפורש יוצא בדברי מהרלנ"ח דגם כשבע בפירוש בכתובת לשתו שלא ישא לשה לאחרת עליה ושלא יגרשנה בעל כרחה ואפילו כה לאחרת אפילו



הכי לתריצן כשהיא מסכמת להתגרש אין מקיימין לו ליתא לשה לאחרת עד שיגרשה ואפילו אם אינה מסכמת להתגרש מקיימין לו לגרשה כעל כרחה ולא יצא לשה לאחרת עליה וכמבואר בתחילת ד"ק יע"ש :

**ומה** שכתב עוד מהרלנ"ח בתר הכי וז"ל נס כזה אין הכרע דפעמים יש שאין רוצים כ"ד שיהיו לגרשה ולהפסידה שכ"ו והוא נריך לאשה לאחרת והיא אינה טוענת לו רשות ותלו הדבר ברשות כית דין לי נמי וכו' עכ"ל · כל זה ליתיה כנ"ד דכבר אין לו לתת לה כתו' ולא מוזטת שכ"ו כלל כיון שמרדה עליו והיא לומרת בפה מלא מי יתן והיה שיגרשנה ואפילו ערומה ונקיה מכל נכסיה כנו' כשאה שלפניט ונס לקונסה לא שייך כנ"ד ככל הנו' מה למעלה והדברים כרורים :

**וכן** יש להוכיח בכירור דהכי סבירא ליה למר הרב המבי"ט ממה שכתב בתשובה חלק ג' סי' שר"ס וז"ל ובין כן ובין כך אם היא משמטת מלקבל נט טוענים לו רשות ליתא לשה לאחרת עליה אפילו שנשבע שלא יצא עליה כי לא נשבע על דעת שתהיה מורדת וכו' עכ"ל · הרי להדיא מפורש יוצא מפי קדוש המבי"ט דאם היא מסכמת להתגרש והוא חיט רוצה אין מקיימין לו ליתא לאחרת עד שיגרש לזו אפי' דאית קמן לומרנא דעל דעת מורדת לא נשבע אפי' הכי אין מקיימין לו ליתא לאחרת דלא התיר לו הרב ליתא לאחרת שא אם היא משמטת מלקבל נט פה לאו הכי לא שרינן ליה וכנו' ודו מקשים הולך למה שכתב הרב המבי"ט בתשובה תצו' דסי' ר"י כמו שהוכיח כמיטור הקמ"ר בתשובה דסי' ר"י הנ"ל דכל שחיט רוצה לגרשה לא יוכל ליתא לאחרת כנו' ולענ"ן דמתצו' זו דסי' שר"ס הנו' יותר מתכאר מינה דהכי סבירא ליה להמבי"ט וברלה כרור דלא וכר שר הקמ"ר תצו' זו דסי' שר"ס הנו' להכיא ממנה דאיה כרורה לד"ק שא דטכל נומר משום דהרב קמ"ר עשוק כדברי מוה"ס וכנ"ד דמיירי כחרם רגמ"ה משום הכי הרב להכיא דאיה מתצו' המבי"ט דסי' ר"י דקתם נמי מיירי כחרם רגמ"ה כמבואר שם ואילו היה מכיא דאיה מתשובה דסי' שר"ס הנו' הו"א דהתם שאני משום דכשכועה החמירו עליו כיון דנשבע מעלמו לא כן כחרם רגמ"ה דלא מחמרינן כיה כולי האי וכמו שכתב המבי"ט כתצו' דסוף סי' ר"י הנו' וכפירש שדרעת הלכ"ן מותר ליתא לשה לאחרת עליה והיא תתענגן שם כן הו"ל לפי' להמולקים עליו יותר דעל כל פניט לאחר יכ"ח מותר ליתא לשה לאחרת עליה לפיולו שם היא רוצה לגרש משום הכי הוכיח להכיא דאיה מתשובת המבי"ט דסי' ר"י הנו' דכחרם רגמ"ה מיירי ואפילו הכי לא התיר לו ליתא לאחרת לרעת המולקים על הלכ"ן ואפילו לאחר יכ"ח שא עד שיגרש לרשובה המורדת והדברים פשוטים · ועיין להרב פ"מ כתבו' דסי' כ"ה הנו' כמה שכתב שים חילוק דעות בין מהרשד"ם למהריב"ל למהרשד"ם כשכועה דאחרם שנשבע מעלמו הוא דלמהריבן חומרנן דאחרע דאכי לא נשבע ולא כחרם רגמ"ה ולמהריב"ל הדבר כהפך ועש"ב ועיין להרב מנחה יוסף לה"ע סי' י"ג הנו' מ"ש

על זה וגם מיהד נומ' דחדרכח כשכועה שנשכע
חלים מעמו שלה ישל חחיח ים להקל כה יותר
דחפי' היך יכ"ח הו"ה דמוחר לישל חשה לחרת כיון
דחיכה חומרנ דחדעתה דמורדת ל"ג ודוקה תקנת
רנמ"ה החמירו עליו שלה לישל היך יכ"ח משום
דנזדיכן מורדת חלו שהיכה מורדת ושוב חזר בו מזה
ס"ב מכח דברי הרשב"ח בחשו' חת"ם ומכח דברי
הרב פני משה דמדמי חקנה לשכועה ע"מ דקבירה
ליה כל חפיה שוין יעש"כ:

**ומעתה** חף שמדברי הרב פני משה בחשו' דחלק
ח' סי' כ"ו משמע דקבירה ליה דחף
דחיכו רולה לנרם מחירין לו לישל לחרת לחחר י"כ
חרם חפילו להחולקים על רחב"ן כמבוחר בד"ק שב'
ח"ל לך לענין חס רולה לישל חשה על חשתו המו'
שחיב רולה לנרם להחשובה ורולה לישל בטענה כי
חשתו מרדה וכו' עכ"ל · הנה מבוחר דקבירה ליה
דכחיב רולה לנרם נם כן מחיר רמ"ח לישל חשה
לחרת עליה לחחר יכ"ח כמ"ש כדעתו הרב משה
יוסף בשך סי' י"נ כנ"ל · ועש שהוח כחב דיש
לפקפק בדבריו עש כל זה כן עלתה הסכמתו הוח
נם כן לשוף דיוק כנ"ד שכן כחב וז"ל ולכן יין כיחיכו
להחיר לו שיל לחרת שלא לחחר עבור יכ"ח וכו' וכן
לא יראה לנרם כי יין כיחכו לכובו וכו' עכ"ל יע"ש
וכן מחבחר להדיח דקבירה ליה למר להרב פני
משה כחיתה חשובה דחלק ג' סוף סי' י"ט שכחב כן
ח"ל ולשף להכרי מהריק"ו שמחמיר שלא יחיכו במורדת
יכולו להחיר כשחיכה מורדת כנ"ד שמחחה זה כ"ח
חדשים יש להחיר כשטיות מדברי הרב בעל המשה
דה"ד חוך יכ"ח וכו' כלופן דכין חס מיסבב כין לי
חיכה חרם רנמ"ה כיון שמהחה כל כך ומן מלחת
דלא שכיחא וכו' וחשבר דחם לא היה כנ"ד רשות
כיד דין וכו' חשבר דמימלא היה מוחר לישל עליה
ח' נגרשה מטעם דחדעתא דהכי וכו' ובהכי ניחא
לי וכו' דחשבר דהיה מקום לחלק לענין ההחר לישל
עליה דקו דוקא כשין החשה מסכמת להחנרם דלא
מחיריס לבעל שיל עליה לחנס כמסכמת להחנרם
חפ' דלין מחירין לו לישל עליה וכו' והנרלה שהרב
החניע מלחמרו לף כלחי רשות החשה כי שקל מלזכי
משבב כי דשלי לישל כלחי רשות החשה מ"ט דלחדעתא
דהכי וכו' · ומה נם כטעם השכועה היה כחוב כלחי
דשיל כ"ד ורלה הרב בשיקול דעתו שרלוי להרשותו
וכו' עכ"ל וכן כחב להדיח הרדב"ו כחשו' הכיחה
מהריק"ו כלה"ע סי' ח' והמעם יוסף סי' הנו' שכ'
ח"ל חשה שמרדה על בעלה חפילו קיים פריה ורביה
ויש לו כדי כחובתה וכו' יכול לישל חשה לחרת
עליה כין לענין שכועה כין לענין חר"ג ולילו מחוי'
לנרשה קודם עכ"ל יע"ש:

**הדי** לפניכו דהרדב"ו והרב פני משה כחשו' חשו'
הנו' והמעם יוסף כולהו סכרי מרנן דלין
לחלק כין הוח רולה לנרם וחיל לילה רולה וכין
הם הוח לילו רולה לנרם וחיל דעתה להחנרם
דלידהכו כל חפיל שוין כין לחרם רנמ"ה כין
לשכועם דכלל נומא מחירין לו לישל חשה
לחרת עליה חף לם לילו רולה לנרם לחשתו המורדת
כנו"ל:

**הנה** עם כל זה לחילוח לעכ"ד דשלחי כל הנהו
כחוכי דהרכנים הנו' שהיתה מורדת עליו
כלי טעם ולילו כלל ולילה טלחנת שום טעם ולחמל'
לדכריה לפילו שלומרת מלים עלי וכבדון הרב פני
משה דחלק ג' סי' י"ט הנו' וכבדון מהרלב"ח דסי'
מ"ח הנו' וכמ"ל וכבדון הרדב"ו לין לנו לריכים לזה
דמל"ל דמדון דידים לחשבר דמיירי במורדת דכעינת
ליה וכו' לף כטוענת מלים עלי וחפילו תימת דמיירי
כתי כלומרת מלים עלי מ"מ לף נחנה שום לחמל'
לדכריה למה מלים עלה דלמו הוה ריבה במורדת
דכעינת ליה וכו' לחכל כל שטוענת טעם ולחמלחם
לדכריה למה מלחה בו וניכרין דכרי לחת שהדין
עמה הם ודלי דכבי הם לין מן הדין להחיר לו לישל
לחרת שלא חס כן ירלה לנרם וכהסכמת הרב פני
משה כסי' כ"ו כנ"ל וכן נרלה לי כרור לומר כן
נם כבדון הרב פחח נגב לחכן העזר סי' ע"ו כמו
שיחלה הדולה והדכר פשיט והלריכות כזה הוח
לך למוחר:

**ועוד** דדולה לחכי דהרב פני משה נופיה כלשו'
דחלק ח' סי' כ"ה הנו' הכי מכירח ליה
למר לך מילוקי כין כשהיה רולה להחנרם והוח לילו
רולה להוח רולה וחיל לילה רולה וכזה תרין יחיב
הרב פני משה שם דכרי הרשב"ח ומהריק"ו דלא
לסחרו לחרדי והכי לחמר מר ח"ל ועוד נלע"ד לחלק
דשם היה שמך כשורש ק"ל כחשו' הרשב"ח להחיר
לישל חשה על חשתו שנחטיח לף כומניה זה הוח
משום דשוטה ליח לה נירושין וכו' וכיון דלין חקנם
כני' לם נלחמר שלא ישל עליה יכול יהיה יושב ובטל
והלה לא לחוהו ברלה לך כשחפשר על ידי נירושין
ושם ירלה לנרשה החשה חחרלה להחנרם כלופן שלא
חחבטל חקנת רנמ"ה חו לין דלוי להחירו לישל חשה
עליה ומ"ט דחדעתא דהכי לא חקן רנמ"ה דשם
נכח להחיר כמורדות יכלו להחיר כשלין מורדות
ונמלא חקנת רנמ"ה מסופקת כמקום דליכא פסידא
לכעל שכבי היה מחרלת להחנרם ולא ישל לחרת
והשחא וכו' וכמחי דכחיכנא וכו' ושם כן השולה מהחק'
הוא דחפשר דשם רכוחא דכחיכנא עד החידנא
לפשר דשם יהיה המורדת מסכמת להחנרם שלא יחיזו
לכעליהם לישל עליהם ומ"ש דחדעתא דהכי לא חקן
הנלון הוא שלינה מסכמת להחנרם וכו' עכ"ל:

**הרי** דהרב פני משה נופיה נחית לחלק כהכי
להחמיר כנ"ד כיון שהיא מסכמת להחנרם
שלא דשוב כחב דחפי' דיעמא דכעל נוחח יחיזו לכעל
לישל לחרת וכו' עם כל זה מלח מקום הרב להחמיר
עליו מע' לחר כיעש"כ:

**ברם** עכ"פ החלוק הנו' מפי עלמו הוא מוכרח
לחומרו כדי ליסב דכרי הרחשוני' הנו' להדדי
וליסב נם דעת מהר"י מינק שחלק על הנלחן הרמ"ס
וסבירא ליה דחף כמקום מלא רש"י חקן הנלחן
רנמ"ה וכדי דלא חק"ל מחשו' הרשב"ח מוכרח לחלק
החילוק הנו' וכמבוחר כל זה כרכרי הרב פני משה

הנו'

הגו יעמ"כ · וכן כתב הפ"מ גופיה בחלק כ' סי' קי"ו כדעת מה"חנ"ח שיכב הוא גם כן דברי הגאון מהר"י מינץ עם תשובת הרשב"ץ על פי החילוק הנז' יעמ"כ · וכן מטותר להדיא בתשו' מהרחנ"ח ח"כ סי' ל"ח וכן כתב בשמם מרן החכי"כ בהה"ע סי' ל' הנכ"י לותם מ"ו יע"ם · וכן רציתי להרב נתיבות משפט והכי דמ"ח עמוד כ' שלחק יגל בשלושתן זו דמהר"י מינץ עם הרש"ם לי במקום מלוא פריס ודכים תקן הגאון זו לא והכי לומר מר הלא פליגי שלא הלא סיימו קמיה דמהר"י מינץ עוכ"ת שהחיר הרש"ם שהיה היגא רוצה להתגרש מרעותא דכהתלי נוונא לא יצלה על לב לומר שיהיה יושב ובטל מפריה ורכיה שלא שמהר"י מינץ סכר שהחיר הרש"ם לפי שהיה רוצה להתגרש יעמ"כ :

**והרי** דהרב נתיבות משפט נם כן קלי בשיטת מהרחנ"ח והרב פני משה כתי' הנו"ל לולא דהדוחה יראה שהרב נתיבות משפט פליג בחדא על מהרחנ"ח והפ"מ והוא שלדעת מהרחנ"ח והפני משה ערין היכא פלוגתא בין הרש"ם ומהר"י מינץ דלדעת הרש"ם החיר לבעל ליתא כ' נסיס לפי' שהיה רוצה להתגרש ולמהר"י מינץ ככהתלי נוונא לא הותר לו ליתא לחתת עליה כיון שהיה מסכמת להתגרש וכנו"ל · לכן לדעת הרב נתיבות משפט לא פליגי הרש"ם ומהרי"מ כלל דנם הרש"ם מודה היכא דהיה מסכמת להתגרש והוא היגא רוצה רחין מחירין לו ליתא לחתת עליה וכמבואר בהרבה לחנם על כ"פ כולהו גזלי ומודו כדעת הגאון מהרי"מ דלא לחר ליתא לחתת עליה שלא כשהיה רוצה ומסכמת להתגרש וכמדובר :

**ודע** דמה שהוקשה לו להרב פני משה בתשו' דסי' כ"ה הנו' שתי תשו' הרשב"ץ להדדי דבסי' תמ"ם נראה דהיה ליה חרס רנמ"ה שלא ליתא על לחתו ולילו מוהריק"ו בשורש ק"א הביא תשו' הרשב"ץ שכתב דלא רלה תקנת רנמ"ה ולא נתפשטה וכו' והרב פני משה חחר ליתא וילא לחלק לעניו דינא בנו"ל ולעני"ד חין נורך לכל זה כלל דההיא דסי' תמ"ם לחו הרשב"ץ חתיב עלה והיא למהר"ם שכן הוכלה כמרדכי בחובות דתקמ"ח ע"ד משם מהר"ם יע"ם · ועיין בכנה"ג ח"מ סי' קפ"ח הנהט"ו חות ט' שיכב כן על שתי תשובות הרשב"ץ ע"ש ודומה לזה עיין בחשו' הרשב"ץ סי' תתע"ד שכתב כשד שנתלחה וכו' וחל תציבני ממה שמולנין תרנגולת בכלי שני וכו' יע"ם · והדוחה יראה שחשובה זחת היא לרבי' מחיר שכן כתב המרדכי בפ' כל הכשר דחצל"ט דלולו הרשב"ץ קבירא ליה דחין למלוג תרנגולת כי חם לחר מליחה וליפורף היכא כמ"ש הטור בי"ד סי' ק"ח עי"ש וכב"י שם ועיין תשובת מהר"ם סי' תר"ח וכפ' ערך שלולן יו"ד סי' ק"ח חות ו' דין י"ח יע"ש ולכמ"ל וכעת די בהנחם זו מחזר לעניננו :

**והרי** לפניו כתם פוסקים והרב פני משה עלמו מכלם דבכירא ליה בהחי חילוקא דבשחיטו רוצה לנרשה והיא רוצה מחמירין עליו לכלחי יוכל ליתא לחתת עליה וכמדובר :

**אך** ורק הא ק"ל על הרבנים הנו' הלא המה מהריחנ"ח והפני משה והנחיבות משפט כתם שהסכימו כדעת מהר"י מינץ דע"כ לא החמיר ולחבר לו ליתא לחתה עליה שלא בשהוה רוצה לנרשה והיא רוצה חבל בשהוה רוצה לנרשה יהיה היכא רוצה חזי ודהי דמיחר לו ליתא לחתה עליה ויהבי רבנן טעמא למלחייהו והכי לחמר מר ס"ב פני משה דה"ט דבל שחין בהשה רוצה להתגרש מרעוגה דהו כיון דלא שם יגרשנה בעל כרחה היכא נמי תקנת רנמ"ה שם כן ליכא תקנה בגרושיה דלא על ני' בעל כרחה תקן רנמ"ה הו בכיולא בוה החיר הרשב"ץ ליתא לחתה על לחתו וזו לחמרינן דלדעתה דהבי לא תקן הגאון כיון דלא שניא בלאו הבי שהיכא רוצה להתגרש בבל במי שרוצה לנרש והיא נם כן רוצה להתגרש ועל ידי נירושין מרעון שניהם תקנת רנמ"ה שתים כהלכתן הם מתקיימות בבי הא תעולם לא החיר הרשב"ץ ליתא עליה וכו' וכן כתב עוד לקמן סמוך ונראה כדעת הרב מהר"י מינץ כמו שיראה הרואה :

**ואני** תמיה טובא על זה דמלחר דבנירושין בעל כרחה ליכא תקנת רנמ"ה ולשחת לחתה על לחתו ליכא נמי תקנת רנמ"ה לם כן הוה להו להרשב"ץ ולמהר"י מינץ להחיר לבעל לישא בשהוה רוצה לנרשה והיא היכא רוצה שיהיה מותר לו לנרשה בעל כרחה בעי עדיף מלהחיר לו ליתא לחתת על לחתו בשהוה מנרשה בעל כרחה ליכא עובר על חרם רנמ"ה רק פעם לחת שעת הנירושין ולחר כך נושא לחתה לחת בהיתר נמור ונמלא דלא עשה ליסור רק פעם ל' ולא לא לבל כל שלש מחירין לו ליתא לחתת עליה הנה הוא עובר על חרם רנמ"ה בבל היום והיא כיון דעדיין לחתו הרחשונה הנידה היה וחרם רנמ"ה רביע עליה שלא ישא לחתה על לחתו ומרי זה דומה ממש למה שבתב הר"ן בפרק בתרא דיומא על מה שנשנש הרחב"ד דלמה לטו שוחטין לחולה שיש בו סבנת ומחללין עליו לת השבת דחמיר שהוא בקלילה ולמה לא נהביולו בבילה דקיל דהוי לישיר לאו לבר ועל זה השיב הר"ן דרבחיטה לא נעשה הלסור רק פעם לחת לבל בלחבילה בבילות וטרישות שוכר על הלאו בבל בוית וכוית שהוכל יע"ם ועיין להרב התנת בפ"ד בדרך החיים ולהרב שער המלך ודרך הגלך פי"ד מהל' מלבלות הסורות הי"ז ולהרשב"ץ ח"ג סי' ל"ז לוריס נדולים לימוד ע"ש קול שיהו חלק ל' ל"ח סי' י"ו חיים ומס־ סי' י"ז שנחמדו על דברי הר"ן בללו כדרך לרוכה עיין עליהם הלא בספרתם ונם חני בעניותי עמדתי קלת ע"ד הר"ן בבללים לחבר בי ולבמ"ל ולם בן הבח נמי נימא דבוותה דהו"ל להחיר לנרשה בעל ברחה ולה ליתא לחתת עליה מטעם

הנו' ובמובן :

**ושו"ר** שבן כתב הרב החבי"ב בבנה"ג חס"ט סי' ל' הנב"י לות כ"ג שתן טעם לשבח למה שבתב הרב המבי"ט חלק ל' סי' ר"י שהחיר הרב לנרש ולא ליתא לחתת עליה ולמה עליו הרב המב"יב דמתי לולמיה דבלי מבתי ולירן וז"ל

ואפ"ל דסבי' ליה דכמקום דירת ג"י לא חל עליו חרם רגמ"ה שלא שיותר טוב לגרשה מלישא אשה אחרת עליה לגרשה דלעולם לדעת המתירים דחרם רגמ"ה חל כמקום מושב בעלת הגירושין עכר על החרם וכו' לא אכל לישא אשה אחרת עליה כל עוד דלגירדה כיה עכר על החרם וכעמוד והוליא קלי ודוחק וכו' עכ"ל.

**הרי** להדיא דהכנה"ג מחלק בכהאי גוונא ולא ידעתי למאי קיים עלה שרוחק הוא ולדעתי חילוק נכון הוא ומסתיעא מילתיה דמר מדכרי הר"ן כנ"ל ומלשון הרב המבי"ט דחיקא ליה למימר חי' זה כדעת המבי"ט דלפסר דלא כוין לזה המבי"ט אכל החי' הנ' מאד עלמו ניתן ליאמר דכל שמוכרחי' אנו לעכור על חרם רגמ"ה ושבי דרכים לפניכו או לגרשה כעל כרחה אז ליכא אשה אחרת עליה אף ודאי דאומרים לו לגרשה כעל כרחה ולא ליכא אשה אחרת עליה מטעם הנ' לעיל ואם כן לפי זה הדק"ל על הרב פני משה ודעמיה כישובו הנ' לעיל לדכרי הרשב"א ומהר"י מינץ שהוא המכין כן כדעת הרשב"א כפי ישובו הנ' ולעני"ד הדכר תמוה אלא מאחר כפי מקורקבו הנ' וכמובן:

**וכבר** עלה כמחשכה לומר דאין עסקי כאופן דלא לפסר לגרשה כעל כרחה כשום פר ואופן כלל כזה הוא שהחירו לו ליקח אשה אחרת עליה אך כשיש מניעות לגרשה כעל כרחה אף ודאי דעתי עדיף לגרשה כעל כרחה מליקח אשה אחרת עליה למעטו כיאסו' עופי עדיף וכמדו':

**וכן** דאיתי לגרול לאחרון הרב פרי האדמה כחלק ד' פי"ד מהלכות אישות דף ט' עמוד ג' שכתב ז"ל וכבר מבואר דאפילו לפי הקונה ר"ג וכו' יותר מקילין לגרשה כעל כרחה מלאחת רשות ליקח אשה אחרת עליה וכו' ע"כ ושם כרף י' עמוד ג' כ' עור הרב הנ' ז"ל וכמ"ש הרכנים הי"ו לתת לו רשות ליקח אחרת כי היא יותר חמור מלגרשה כעל כרחה כמבואר וכו' עכ"ל יע"ש. ולא כיאר לנו הרב טעי מאי יותר חמור ניאוחי אשה אחרת עליה מלגרשה כעל כרחה והא ודאי דאף הוא היה מתכוין לחילוק הרב הנה"ג הנ' לעיל. ושוב דאיתי להרב פרה"ז נטפיה כחלק ד' דף כ' ס"ק עמוד ג' שכן כתב כפירוש ואיתי כיהיה שכן כתב הכנה"ג סי' הנ' יע"ש:

**ואת** זה דאיתי להנחון הרב טרע כיהודה חלק ד' הא"ע סי' ד' שכתב וז"ל נס מה שפירש מע' דכרי רמ"ח כאן כסי' ד' שאם אי אפשר לגרש כעל כרחה מחירין ליקח אחרת דמשמע שאם אפשר לגרש כעל כרחה יותר עדיף ואני לא כן עמדי דבאמת יותר חמור ניאוחין כעל כרחה מליקח אחרת והרחיק דחרם שלא ליקח אחרת קכע כו הנהון זמן עד כוא שם סה' וחרם שלא לגרש כעל כרחה לא מציטו כשום מקום שקכע כו זמן וכו' עכ"ל יע"ש.

**ות"ם** הגי על רוחב מגיניתו ורוב כקיאוחו שלא ירד לחילוק הנ' לעיל דאמרן ואשתמטוחיה דכרי סר"ן והכנה"ג הנ' לעיל דכפי החילוק הנ' אדרכה יותר חמור ניאוחי אשה אחרת מלגרשה כעל כרחה ואיך הוא פסיק ותני כל כאר חיפכא והרחיק שהכיא הוא דאחרם רגמ"ה שלא לגרשה כעל כרחה לא קכע כו זמן הרואה ירחה להרב נע פשוט כבי' קי"ט ס"ק שנסתפק כזה יע"ש ועוד דאדרכה כל חרם שקכעו לו זמן הוא מגד חומר שכו דאין רוב הגאונים יכולים לעמוד כו להכי קכעו כו זמן להקל אחר הזמן ופשוט:

**וכמו** כן קשה לי על הרב כאחות המים כאשר הא"ע סי' ק' שהשיב על אחר שאשתו נכפית דיוכל לגרשה כעל כרחה וכל שכן ליקח אשה אחרת וכו' יע"ש דמוכח להדיא דסכירא ליה למר דיותר חמור הוא לגרשה כעל כרחה מליקח אשה אחרת וכדכרי הרב הגאון נוב"י וכמו לעיל והרב תמוהים דזהו הפך הסברא והפך הכנה"ג כאן הנ' ותמה דמסייע ליה הוא הר"ן וכדכר האמור:

**שו"ר** שדכרי הרב כנה"ג כאן הנ' לעיל אינם מוסכמים מכל הפוסקים ואדרכה משכחן לרוב הפוסקים דסכירא להו כל כאר חיפכא מאי הכנה"ג הנ' שזאת מלאחי למהריב"ל חלק כ' סי' כ"ב שכשם כמי שילדה לשאו ומקומי הלידה נפקא פחחה לגמרי ומשכע לה כעת הניאוחין שלא יגרשנה כעל כרחה ולא יקח אשה אחרת עליה אם יש החר לשכועחו והעלה להחיר לו ליקח אשה אחרת עליה מטעם הומדנא דמוכח דאדעחא דהכי לא משכע אכל חיט יכול לגרשה כעל כרחה מכח הומדנא הנ' והכיא ראיה לזה דלא אריך לגרשה כעל כרחה מדכרי הרמב"ם וכיצו"ש. וכן כחב מהרחד"כ כסי' רכ"ה כאשה שאין לה כ"כ שנים ולא היה לה לורח כנאים ומשכע לה כנו' והשיב דמותר ליקח אשה אחרת עליה ולא לגרש וכמ"ש הרב מהריב"ל הנ' יעש"כ. וכן כחב הרב עדות כיוסף חלק כ' סי' י' כניון הנ' דהותר ליקח אשה אחרת עליה ולא לגרש כעל כרחה מהא דמהריב"ל יע"ש וכן כחב הרב כ"ד כאה"ע סי' ע"ז שכחב לדעת הרמב"ם דאף דלעניין ליקח אחרת מליכן למימר אדעחא דהכי לא משכע לגרש כעל כרחה אדעחא דהכי משכע ול"מ לגרשה כעל כרחה משום דיפסר לו לקיים לוחה וליקח אחרת יעש"כ. אכן ראיתי למהרש"ך חלק כ' סי' ס"ג שנשש על נדון מהרחד"כ הנ"ל והחיר לו ליקח אשה אחרת עליה או לגרשה כעל כרחה יע"ש:

**הרי** לפניכו כמה וכמה פוסקים ראשונים ואחר' דסכירא להו הפך חלוק הכנה"ג ממש או לפחות דקרוייהו כחדא ניקהו וכל לפיכך עין כנ"ל והוא פלא על מרן החכי"כ אלא וכר שר דחי' הנ' ה"ן נס"ת מכל הפוסקים הנ' ואם כן אפ"ל דגם הרב פני משה כחלק ד' סי' כ"ה לחיל כשיטת מהריב"ל ודעימיה דס"ל טפי עדיף ליקח אשה אחרת עליה מלגרשה כעל כרחה וכמובן. למנם היוחה ירחה להרב פני משה נופיה כלוחה חשוכה דח' ג' סי' י"ט הנ' דהחם מוכח להדיא דסכירא ליה למר דכל לפיכך עין דהחם החירו מטעם לומדנא ליקח אשה אחרת עליה או לגרשה כעל כרחה כמבואר כן כדכרי להדיא החם וע"ש ס"מ דסבי' ליה למר דהא ואף כי

הדדי ניכהו וכסברת מהרש"ך ומכי סבירא ליה למר הרב מהרי"ם כלה"ע סי' נ"ל דתרוייהו שוו כשיעורי לגרסה כעל כרחה אז ליכא לאסה לאחרת עליה וככן נ"ל דהרשב"ם חדת מתרתי נקט ג"כ היכא דלא לאסה לגרסה כעל כרחה וכדלמרן מעיקרא ופשום:

**וראיתי** להגאון הרב חק"ל כיו"ד חלק ג' סי' פ"ז דל"כ עמוד ד' שחקר תקירת חכם דכשלטו תומריס מכח תומרא דלדעתא דהכי לא נשבע יש לתקיר אינו שבועה שריכן ליה ליסא לאסה לאחרת עליה אז לגרסה כעל כרחה ואן קדם עלה כדעת עליון לומר דטפי עדיף ליסא לאחרת ולא לגרם משום מאי דהפליגו בית שמאי ובית הלל סוף פרק כתרא דגטין והתריך לפלפל בחכמה בזה והעלה דלמאי דקי"ל בכ"ם ליכא שום אסור בגירושין ושוב בדל"ג סע"ב דאז הכיא לנו מ"ם מהריב"ל ומהרדב"ז ומהרש"ך הגז' יעש"כ ועיין עוד לו בחק"ל מ"כ אה"ע סי' י"כ דק"ו ע"ג מ"ם אם גם כן כזה יע"ש ותמהני על רוחב מכינתו שלא זכר שר לדברי מרן החכי"כ הללו בחי' הגז' דהוא הדך כל הפוסקים הגז':

**והיה** אם"ל דדברי הרב כנה"ג בחי' הגז' ליכא עניין לכל מ"ם הפוסקים הגז"ל ולא קדם זה ש זה כלל דשאני הכי נדוני דהרבניס הגז' דלאתו עלה לפוטרו משבועתו לגמרי מכח תומדנא דלדעתא דהכי לא נשבע ומן הדין יכול ליסא לאסה לאחרת עליה או לגרסה כעל כרחה כיון דלא נשבע על זה מעולם לאמנם על כל פנים הס לאמרו דמשום שיתא דרך ארץ מיזיק טוב יסא לאחרת עליה ולא יגרסנה וכמ"ש הי"מכ"ס ז"ל וכמבואר כר"ק כרס הכנה"ג מיירי כלופן דאל עליו תקנת רגמ"ה ומוכרח לעבור על חדת מניהו או לגרסה כעל כרחה או ליסא לאחרת על זה יפת לחלק הכנה"ג דטפי עדיף לגרסה כעל כרחה מליסא לאסה לאחרת וכמוכן:

**אלא** שמדברי הגאון החק"ל שם דק"ג עמוד ג' כמה שהקשה שמדברי מהרלח"ח חלק כ' סי' ל"ה נראה חולק להריב"ל וכו' יע"ש נראה דלא קבירא ליה לחלק ככתבי נוונא וכמו שכתבתי בעזיותי שלא דסבירא ליה דכל לפיא שוין וכמדובר דאי לא תימא הכי לא הוה מקשי מידי למהרלח"ח דסבירא ליה דטפי עדיף לו לגרם מליסא לאסה לאחרת עליה וכמוכן:

**ובעיקר** קושית הגאון החק"ל הגז' שכן הקשה וז"ל אך קשה שנראה שהרלח"ח חלק כ' סי' ל"ה הו' להריב"ל וכו' הרי דטפי עדיף לו לגרם מליסא לאסה לאחרת עליה וכו' עכ"ל תמיהת לי טובא ולא ידעתי איך הוכיח מדברי הרלח"ח הללו דטפי עדיף לו לגרם מליסא דמנא ליה הא דהא מהרלח"ח לא קאמר שלא דלפילו להסוברים שתקנת הגאון היתה לפילו על מי שלא קיים מעת פריה ורביה ואף על פי כן סוברים דאין מתירין לו ליסא לאסה לאחרת עליה מפני תקנת הגאון נראה דפתס דוקא מפני שהוא חיטו רוצה לגרם הרשאונה שלא ליסא



לאסה לאחרת עליה סוברים הגאונים דודאי תקנת הגאון היא לפי' שכתבתי נוונא שלא יוכל ליסא לאסה על לאסתו כיון דיכול לקיים פריה ורביה אזליה הרש' אבל אם האסה היא ליכא רוצה לגאת שלא שתעמוד תחתיו והוא יהיה לאסור ליסא לאסה לאחרת עליה כוס ליכא מאן דפליג שאין חומריס יעמוד זה בעל מפריה ורביה ולא יסא לאסה לאחרת עליה מפני התקנה הילכך נראה ודאי וכל כופיס לותה לקבל נט ממנו או לפתות יכול ליסא לאסה לאחרת עליה וכו' עכ"ל:

**הדי** להדיא דסבירא ליה למהרלח"ח דכשאינם רוצה לגאת יכול לגרסה כעל כרחה או ליסא לאסה לאחרת עליה משום דס"ל דתרוייהו כי הדדי ניכהו לגרם כעל כרחה וליסא לאסה לאחרת עליה שוו כשיעורי וכסברת מהרש"ך ומהרש"ם וכרס פני משה בחלק ג' סי' י"ט הגז' ולה"ב דכתה פליג על מהריב"ל לאכל לומר גם כן דסבירא ליה להרלח"ח דטפי התירו לו לגרם כעל כרחה מליסא לאסה לאחרת עליה זו לא שמעתו מדברי הרלח"ח הללו כלל:

**ואם** הגאון החק"ל רצה להכיח כן ממה שכתב מהרלח"ח בתחילת ד"ק דלק להסוברים שגם כמקום מצות פריה ורביה תיקן הגאון הייטו דוקא מפני שהוא חיטו רוצה לגרם הרשאונה וכו' כנז' לעיל דשמע מיניה מהא דסבירא ליה למהרלח"ח דטפי עדיף לגרם מליסא לאסה לאחרת עליה כמוכן אף ודאי לאתמהא טובא דאין מבאן שום רמיה כלל דמהרלח"ח חייבי כשהוא חיטו רוצה לגרם לכל היא רוצה ומסכי להתגרש ככי הא הוא דכתב מהרלח"ח דסכריס הגדולים הללו שגם כזה תקן הגאון שלא יסא לאסה לאחרת עליה כיון שיכול לקיים פריה ורביה על ידי שיגיא הס' ור"ל מדעתא ורלונא הטוב כיון שהיא מסכמת להתגרש וכמו שכתב הרב פני משה בחלק ג' סי' כ"ה ובחלק כ' סי' קי"ז כן להדיא יע"ש וכן מוכח מדברי מהרלח"ח הללו ממה שכתב כתר הכי ז"ל לכל לאם הלאסה היגה רוצה לגאת וכו' עכ"ל ס"מ דמקמי הכי לאן עסקינן כלאסה הרוצה לגאת והוא חיטו רוצה לגרסה כנז"ל וזה ברור בלופן שדברי הגאון החק"ל כזה לא זכיתי כעת להכינם אם לא שנדחוק ונאי דהוכחתו מדב' מהרלח"ח הנז"ל הוא מת"ם בקוף דבריו הילכך נראה וכו' כופין לותה לקבל נט ממנו או לפתות יכול ליסא לאסה לאחרת עליה וכו' עכ"ל דמדנקט מהרלח"ח התיקון של הגירושין כעל כרחה תחילה ושוב לתר או לפתות יכול ליסא לאסה לאחרת עליה ס"מ דסבירא ליה דטפי התירו לו לגרסה כעל כרחה מליסא לאסה לאחרת עליה מדנקט הפשוט תחילה ולומרו או לפתות וכו' מוכח דהכי סבירא ליה לתר מהרלח"ח וכמ"ש הגאון החק"ל · לתמכ זה נראה דוחק ועמל הוא כעיני דהכי היה ליה למימר כיון דלא מצי לא"ו כדכתי ה' ולהכך לא מצ"ל כיון דסבירא ליה דכי הדדי ניכהו וכמוכן · נכ לגאון שהביא החק"ל מהרלח"ח הוא מגומגם וכדוחק יש להעמידו מכלי טעות סופר וכמו שירלה המעיין על כל פנים נקטינן גם כן מדברי מהרלח"ח דמפשט

ד"ק דמוכח דסבירא ליה דכל תפיסת שוין הן לגרש בעל כרחה ולו ליטול מזה לחודה עליה כנ"ל וכ"כ מהרשד"ם להדיא שם סי' הנ"ל לעיל מזה כדעת הרי"ף והרשב"ץ יעמ"ש . וזה הוי נמ דלא כמרן החכי"ב בחילוקו הנ' דסבירא ליה דעדיף טפי לגרשה בעל כרחה מליטול לחזה לחודה עליה כמ"ל והכי מוכח דעת רמ"ף דלא סבירא ליה כחילוק הכנה"ג הנ' ממה שכתב בסי' ע"ז סע"ב דלאחר יב"ח נרשה לקבל נט ממנו בעל כרחה ולו מתירין לו ליטול לחזה לחודה עליה ע"כ וכן כתב רמ"ף נופיה בסי' קי"ט ס"ז וז"ל יש לומרים דבמקום מליה יכול לגרש לחזתו בעל כרחה ולו מתירים לו ליטול כ' נשים כעין"ל סי' ק' ע"כ . הלכך קמן דסבירא ליה למר דתרוייהו כחדא ניקמו :

**וראיתי** להרב כ"מ שם סק"ו ולהרב ח"מ שם סק"ח שכתבו דהרב מהרמ"ק סי' י"ג לא התיר למעשה רק בי' בעל כרחה לכל לא התיר לו ליטול לחזה על חזתו וכסי' י"ט שהתיר כ' נשים במקום מנהג לקיים פריה ורביה הלא כתב לבסוף מוטב שיכיל בשר תמוהות וכו' משמע שלא התיר שלא בגר יפה"ר ע"כ אין להתיר שיטול לחזה על חזתו הלא לא כהסכמת מלה דכנים וכו' עכ"ל יעמ"ש :

**הנה** מבואר לדעת הני תרי לחלי דכרכי הללו שלא התיר הגאון מהר"ם פלדווה רק לגרש בעל כרחה אך לא ליטול לחזה לחודה עליה וזה הוי כמ"ש הכנה"ג כאי' הנ' דהא ודאי טעמיה דהרב מהרמ"ק הוא משום הך חילוקא של הכנה"ג הנ' וכמוכן :

**ברם** אנכי הרואה דלחלמיט מנייהו מלבי תבו' מהרמ"ק נופיה שם בסי' י"ד קמוך ונראה שכתב בפירוש דיכול לגרשה בעל כרחה ולא יהיו לתקנת ר"ג ולא לולי לא יוכל לגרש על כרחה וכו' תשב עד שתלבין דלחזה והוא יטול לחודה הגוגא וכו' יעמ"כ :

**הרי** להדיא דהרב מהרמ"ק התיר גם ליטול לחזה לחודה עליה היכא דלא מלי לגרשה בעל כרחה וכנ"ל . והשתא דאתיין להכי גם דברי מהרשל"ם חלק כ' סי' ל"ו ודברי רמ"ף דסי' ע"ז וקי"ט מתבררים שפיר ככה"ג דהיכא דלא לפשר לגרשה בעל כרחה מתירין לו ליטול לחזה לחודה עליה ולהכי נקטו סני' בעל כרחה תחלה וכמוכן . ותשובת מהרמ"ק זו דסי' י"ד נעלמה גם כן מעין הכדולח הגאון הרב מודע ביהודה שדחה לדברי הרב הפוסק דס"ל שרלה לפרש דברי רמ"ף דמייתי היכא דלא לפשר לגרשה בעל כרחה והוא ז"ל דחקו בשתי ידיו כנ"ל דאחד הדוחה כתבו' מהרמ"ק זו דסי' י"ד דלא יהלה שלרך הרב הפוסק בפי' הנ' כדעת רמ"ף כיון שכ"כ להדיא הרב מהרמ"ק וכמדובר :

**נמצא** לפי זה דלין מכל שה שחירש למילוק הרב כנה"ג הנ' דמנ"ל דגם הרב החכי"ב מודה וחזיל היכא דלא לפשר לגרשה בעל כרחה דודאי שרי ליה ליטול לחזה לחודה עליה כיון דלא סני כלהו הכי וכמוכן :

**אך** ודק הא ק"ל על מרן החכי"ב כחי' הנ' שלמ' הרב כדעת המבי"ט כסי' ר"י כנ"ל שהרי הדוחה יראה להמבי"ט נופיה בחלק ג' בסי' שר"ס דלא סבירא ליה למר כהך חילוקא כלל ואדרבה התם סבירא ליה דטפי עדיף ליטול לחזה לחודה עליה מלגרשה בעל כרחה שכן כתב שם וז"ל והא היא תשמטת מלקבל נט נוחנים לו רשות ליטול לחזה לחודה עליה ואפילו בשבע שלא יטול עליה וכו' עכ"ל . הא קמן דסבירא ליה לרב המבי"ט דטפי עדיף ליטול לחזה לחודה עליה מלגרשה בעל כרחה וכסברת מהריב"ל ודעמיה דלי לא תימא הכי היה לו להרב לומר סיגרשנה בעל כרחה דאפילו היא תשמטת מלקבל גיטה יגרשנה בעל כרחה דהייטו טיזוק לה הגט כחיקה לו כתיך ד' למות שלה כע"כ שלא בטוכחם ותהיה מגורשת ממנו שלא ודאי מוכח דסבירא ליה למר דטפי עדיף ליטול לחזה לחודה עליה מלגרשה בעל כרחה וכדסבירא ליה למהריב"ל ודעמיה כנ' לעיל דלא כהרב כנה"ג כאי' הנ' לעיל כיון דאשכחן דהמבי"ט נופיה לא סבירא ליה הכין וכמוכן . ולפי זה מוכרחים אנו לומר דהאי דסי' ר"י דהסכים המבי"ט שם לשלוח לה הגט על ידי שליח קודם שיטול לחזה לחודה עליה עכ"ל דה"ט משום דלפשר שתקבל הגט מרלונה ולא תתגרש בעל כרחה וכמו שכתב הרב קמ"ר בחלק ג' סי' י"ג הנ' כדעת המבי"ט והוא הנכון כדעתו כדי שלא יהיה המבי"ט בקותר לת עלמו ק"ו וכמדובר :

**שו"ר** דגם כדברי המבי"ט שכלותה תשובה דסי' שר"ס הנ' מליגן לדחוק ולומר דמיירי הרב היכא דלא לפשר לגרשה בעל כרחה כשום לופן כלל ככהאי גוונא הוא שהתיר לו הרב שיטול לחזה לחודה עליה והאי דיוק דכאן שכתב ואם היא תשמטת מלקבל נט וכו' וכמוכן :

**אלא** דכלחמת לה חזינה לשום לחד מהפוסקים דלשונים ולחדושים שתשמי להך חי' דהרב החכי"ב ולא לשהמיט הך מנייהו לחים לזה כלל כמו שירלה הרואה להלן בקונטרס ולדידי היינו טעמא משום דחזינא להכנה"ל נופיה שם דחה לחילוק זה וכתב עליו הנפק דדוחק הוא ותירן דברי המבי"ט דסי' ר"י בלופן לחר כיעו"ש וכעת דואה לנכי דכלחמת חי' הנ' הוא דחוק ולחי מרחוק דים לדון לעב"ד ולומר דגם בחרס דגמ"ה שלא יטול כ' נשים או כנשכע שלא יטול לחזה לחודה עליה עיקר החיסור שעושה היינו שלא כעת שעושה לחזה לחודה עליה לזי כיה שעתא עבריינא יתקדי וכבר נעשה החיסור כמו שעשה החיסור כשמגרש בעל כרחה לכל לם שקיימה לחר הניטולין לה לחיסורא עביד דמלי דמוה הוה והחיסור שנעשה בכר עשוי ובפרט כשנשבע לחזתו שלא יטול לחזה לחודה עליה והלך זה ועבר על שבועתו כשלטו בנפש ונטל לחזה לחודה עליה הא ודלי דחייב מלקות על שבועתו שלא יטול וכיון שלקה הרי הוא נפטר משבועתו לגמרי דהמלקות עריף מהתרת חכם וכמבואר בסברת הפוסקים ולם לחד המלקות יקיימנה ליה לן כה דהחיסור שנעשה בכר לקה

עליו ונפטר ממנו הבא נמי דכוותה גם כן ועיין כמ"ש מרן ומור"ם כיו"ד רכ"ח ס' וכט"ז שם וכמה שכתב הרב ריח ארה כריש סי' ו' יעמ"ב ויהכמ"ל :

**נמצא** שם כן לפי זה דלגרשה בעל כרחה לו ליתא לשם אחרת עליה כולהו שוו דתירו' בחדא מחתא ניההו דלא נקרע עוסה ליקור כי שם כשעה שמגרשה בעל כרחה לו כשעה שנושא אשה עליה וכמיבור . ולפי משוש מה שכתב הרב מחבי"כ דכנושא אשה אחרת עליה כל יומא ויומא בעמוד והולא קלי הלא זה הדבר הוי פלוגתא דרכוותא כמו שמתבאר בדברי מרן החבי"כ גופיה שם בהגב"י לות ט' וי' וי"כ וס"ב כמי שעבר על חרם רגמ"ה לו על שבועתו שלא ישא אחי כשם ועבר ונשא שם כופין לותו להוליא לו לא דכמחלוקת הוא שנוי יע"ש ורוקי דגם כעבר על חרם רגמ"ה שלא יגרשנה כעל כרחה עמדו הפוסקים לו הגע כעל לו לא כמ"ש הרב יד להרן כלה"ע סי' קי"ט הגב"י לות ובנע פשוט שם לות כ"ד יעמ"ב :

**איך** שיהיה כל זה לא נראה שלא לפלפולא כעלמא ולהתלמד למ"ת דבב"ד אין לנו לריכים לזה כלל דבבר האשה הלזו דב"ד היא מצמת להתגרש מרצונה הטוב על מנת שתשא ערומה ועקיה מכל נכסיה כמ"ל וגם דלא הויא ליה זווג דלשון כי היכי דליחום לפלוגתא דב"ש וב"ה וכמו שכתב הגאון מחק"ל ח"ב וי"ד סי' פ"ז עב"ל וגם לא למזכח מוריד עליו דמעות כיון דלא הוי לשתי דלשונה וכלאו הכי לא חייש להא דמזכח וכמ"ש הרב מעם יוסף כלה"ע סיף סי' י"ב וכמ"ל ואם כן כיון דקוכחנו כמישור דבבל כי הלי נוונה דלותה לאתלאה ועבע למאיסתה כו ומתרנת להתגרש ממנו דלכולי עלמא לין מתירין לו ליעשה לא"ע עד שיגרשנה לזו וכלאו"מד :

**ועוד** דלא יהיה שלא דהלי מלתא שם מתירין לו ליעשה לאחרת לפי שם היאו רולה לגרש כפלוג' מתניא כין הפוסקים על כל פנים משום תומר הבבי דחמיר לישרת עובא נקטינן להחמיר ולא נוכל להתיר לו ליעשה לאחרת כשניאו רולה לגרש לרשעה כיון דקי"ל קפק שבועה להחמיר וכל שכן שם כוותו להכעיסה ולהנקם ממנה לעגנה כל ימיה לעולם דודאי דלין מתירים לו שישא לאחרת למלאת תאוותו וכמלא חוטא נשכר וכפרט דלישינן עובא דילמא נפיק מינה מורכא כשנאתיר לו שישא לאחרת ולעגנה שמא תלא לתרבות רעה וילדה אל אשה מרוכה מאל חיים ודולה אשה בקב וכו' כידוע ויש לנו לחום על זה וכיולא כוה הדבה מאר בפרט כעוונותינו ס"בו שהדור פרוץ כמועד דלוכח למיחם לקלקולא דידה יותר ויותר הגם שמן הדין היה רלוי לקופסה ולהתיר לו ליעשה אחרת מה שהינו כל"ד לפילו הכי לית לן למיחש דילמא מקלקלה נפשה וכמו שתרלה להרב פלת נגב כלה"ע סי' הנ' דשם כל"ד הוה כמורדת שמן הדין רלוי היה לקופסה ולהתיר לכעלה ישא אחרת וכמ"ש מהרחל"ח סי' מ"ו עש כל זה כתב הרב בסוף דבריו



וז"ל ומכל מקום שם . רוחים כ"ד שהטוב והישר הוא שיגרשנה קודם שמת תלא לתרכות רעה וכיולא לזה הרשות כידם עב"ל יעב"כ . ודון מינה ואוקי בשתרין כמכ"ש וק"ו כל"ד דלית לה טעמא רכה למרדה ולמחיסתה כו דמלבר דקרשות כידם למוגעו מליאת לחרת עד שיגרש לזו שלא לעל"ד גם מדינה ים לנו למוגעו מליאת לחרת שם היאו רולה לגרש לזו והיא רולה להתגרש כהסכמת הפוסקים הנז"ל וספק שבועה להחמיר לפילו שם תמלא לומר דבכתובות שלנו לינן תולין שבועת הבעל כרשות כית דין לפי' הכי ניחים הבית דין למוגעו וכופין לותו לקיים שבועתו ולא יעבור כתיב כל זמן דלגידה כיה הך קמייתא ולאו רולה לגרשה וכפרט דחיישינן לקלקולה ולתרכות רעה וכנז"ל והדכרים כרורים . ועיין להרב פני משה כח' ח' סוף סי' כ"ו מה שכתב כשם מהרח"ם דפכורת ליה דכפסק שבועה כופין לותו כית דין לקיים שבועתו וכן הסכים הוא כמפקנתו יע"ש ועיין להרב דבר משה יו"ד סוף סי' ל"ח מ"ש עליו יע"ש ולפילו ענין לנ"ד דלא שייך כל"ד שכרת תהריב"ל דפכורת ליה קנין לין כאן ש"כ וכמוכן וכרור :

**והחכם** עיניו יחזו מה שכתב תהר"ם כתשו' הלרוכות סי' תמ"כ וז"ל ומה שהשתם על עסק המורדת לפי שהדור פרוץ לא דיינין כרלב"ן להתיר לבעל ליעשה אחרת ותשב עד שתלבין רלשה עב"ל יע"ש :

**הרי** לפדיח שהגאון מהר"מ כתב כפירוש דלפי שהדור פרוץ לא דיינין כרלב"ן וכו' ולא כ' שהרשות כידם וכו' שלא פסקי לדיניה כפשיטות דלא דיינין כרלב"ן ואם הגאון מהר"מ חיים לה מר לדומה שהיה פרוץ כזמניו לכן מה נעשה יתמי דיתמי שהדור פרוץ מרובה וכעוונותינו הרבים רבו המקפרלים ויפר הרע דערוית שכיח טובא כידוע דודאי פשוט הדבר דים לחום דילמא מעגנה ומקלקלא וכן כתב המרדכי כפ' חב"פ והביאו רמ"א כד"מ כסי' ע"ז ול"ל ולא' רלב"י לחרי אשר רלינו כזו פלוגתא דרכוותא חכמי הדור יתנו לב לפי הענין להעמיד דבר על לופניו שלא תמנן כנות ישרל לתרכות רעה וכו' ועוד מלריך בזה יעמ"כ :

**אשר** על כן אלין דאמרו נלע"ד ברור שים לרלונו לכעל דל"ד ולפייסו בכל מיני פיוסים בדברים הדכרים לגרשה לזו כנע בריאות ולכתר הכי יעשה כרלונו ליעשה אשה החונגת לו ואם לאחר כל עמל וטורח לא נתפייס לגרשה כשום לופן לז ודאי דאין מתירין לו ליעשה לאחר לעולם עד שיגרש לזו וכית דין כופין לותו לקיים שבועתו ולא יאמרו דמיום לידו משום תקנת כנות ישרל וככל האמור ומדובר :

**ועוד** שבאמת ונ"ק כימים הרעים האלה יותר יש לחום למה שכתב מהריק"ו כשורש ס"ג דאם יהיו כמורדת יכלו להתיר גם כשאינן מורדות וכל מ' יתן עיניו כאחרת נאה הימנה ואפילו תקדים תכזילו יתקוטט עמה עד שתמרוד בו מרוב לער שתלערה וכל זה עושה הוא כדי שתבא אשתו לכלל מורדת להתיר לו ליעשה אשה אחרת אשר נתן עיניו כה ולא שבקת

חיי לכתת יפרש העלוכות וכוזלת וכוזלת כתב הרב
בית יהודה בהלכן העזר סי' ד' דף מ"ג סע"ב
יעש"כ :

**ואין** נומר דכל זה שכתבנו להחמיר בקפק שבו'
שלא ישן השם אחרת עליה וכו' אינו שלא
דוקא שם שיתה לוותה השבועה הנו' שנשבע בפיו
וכשפתיו כתה אלא כשם שו בכתוי כדין תכשים שבו'
דאורייתא לוי מתמירין בה טובא ואפילו בספיקא
נקטינן להחמיר אלא כן נכנון הך שבועה דש"ד דאית
בה כמה ריעותי דאשתכוחה ת"ת דהתחן אינו מיניה
מפיו שים שבועה כלל ועיקר שלא דהעדים החיתמים
על הכתובה דידה והם המה טוטלים מידו קנין ושבו'
כשורד וכל כהאי גוונא אשכחן להרב פני משה
בחלק כ' סי' ג"ן דנמנם בה טובא והעלה להלכה
דשבועה זו על ידי שודר גרידא טובא ממני שלמר
אני נשבע כשמים ואפילו אסור ליכא הכא יעש"כ .
ורוחה אנכי להרב ריח שדה סיף סי' ו' שעשה עיקר
לטעם זה להקל בשבועה דש"ד דהוו גם כן על ידי
שודר הקנין והשביעה והעלה דתרוייהו כטילי בשם
דשבועה אין כאן גם קנין אין כאן ע"פ השו' הרב
פני משה הנו' יעש"ם :

**ועוד** דהעדים הנו' הם המה משביעים אותו שאם
גם כלי שם ובנוי כלל והוא שותק ואין קול
ואין עונה ממנו אמן כלל כיודע ובכהאי גוונא נראה
לכאורה דלא הויא שבועה כלל וכמוכן :

**לה** אומר דלענ"ד אין להקל בשביעה זו כלל
מכח הטעמים הנו' דהנה אמת לטעם אחרון
שכתבנו דהאחן אינו מוציא שום שבועה מפיו
ולא עונה אמן כלל בנו' לעיל הנה דאיתי להרב
מר והלוות כתשו' חם"ע סי' י"ב דף ל"ז עמוד כ' שנטה
דעתו להקל כשבועת התוכה דש"ד דהוי כל"ד מט'
זה שכתב כן וו"ל מכ"ם בזמן הזה שכמעט על הרוב
כל החתנים אין מוציאים שבועה מפיהם בביטוי שאתם
שלא פיטנים ידיעם וקונים מידם והם אתנים ומרכינים
כראשם ומקבימים כדבר כהאי ודאי קילא הוא שבו'
ואין מוציאים אמון וכו' עכ"ל יעש"ם . הרי להדיא
שהרב שמך להקל גם מטעם זה כשבועת רלוכן דש"ד
הנו' לעיל :

**אמנם** רואה אנכי דאין שום לד שמך להקל
מטעם זה כלל ודברי הרב מר והלוות
כזה הם תמוהי' לכלי טובא דהנם דהחתן אינו מוציא שום
שבועה מפיו מאי הוי הרי לא נרע זה ממה שכ'
הרמב"ם בפרק כ' מהל' שבועות הלכה ו' וו"ל כל
העונה אמן אחר שבועה כמוציא שבועה מפיו ואחד
העונה אמן או האומר דבר שעניו כעניו אמן כגון
שאמר הן או מחוייב אני בשבו' זו קבלתי עלי שבו'
זו וכל כיולא בזה עכ"ל ומה שהקשה לי אחד מורחין
בדברי מרן הב"י כמה שהביא דברי הרמב"ם ודפ"כ
דנדרים יעש"ם בבר דאיתי להרב בני יעקב בביאורו
ע"י הרמב"ם ודרל"ב עמוד ו' שכתב הביאו למרן בזה
ובדברי הרמב"ם הנו' כן פסקו הטור ומרן בי"ד סי'
ר"ט ורל"ו ורל"ז ס"ב דכל שעושה דבר שעניו כעניו
אמן הרי זה כמוציא שבועה מפיו דמי ואם כן הכא
אמן הרי זה כמוציא שבועה מפיו דמי ואם כן הכא
נמי נימא דכוותה דבין דמודה הוא דהאחנים הם
שותקים ומרכינים כראשם ומקבימים כדבר הרי הורו
להדיא שכלנו השבועה מטוב רטעם והוי כשבכתו
הם מעצמם כנו' לעיל וזה נכלל כמה שכתב
הרמב"ם בסוף ההלכה הנו' עצמה וכל כיולא בזה
וכו' וכבר נודע דבשבועתב הרמב"ם וכל כיולא בזה
לא בעי שיהיה דומה ממש וכידוע ופשוט :

**והנה** אמת דאי הוה אתינן עלה לחיובא לאחנא
בשבועה זו מכח שלאו פלך השתיקה בעת
שהשביעוהו ולא קרב כדבר שמע מינה דהודה וקבל
לשבועה זו עליו דשתיקה כהודאה רמיא הא ודאי
דשתיקתו לא מהניא מידי לחיוביה בשבועה זו הנם
דשתיקה להרב לאהל ימחק בהשמטות דע"ח ע"כ שכתב
בפשיטות בשבועה דש"ד דהיא בגד"ד וו"ל דהוי כלומר
משביעך אני ואמר אמן דהוי שבועה אף שלא אמר
אמן בשתק וקבלה וכו' עכ"ל יע"ם . הרי להדיא
דס"ל להרב לאהל ימחק דגם בשתיקה לאחד הוי כלומר
אמן וכנו' לעיל :

**ברם** לענ"ד לא ליתא ודברי האהל ימחק בזה הם
תמוהים ונראה ברור דשתמטתיה מניה
דאמר מה שכתב מרן בב"י בשם הנו' וו"ל ומה שכ'
ועונה אמן בפ"ג דשבועות אמר שמעתי כל השונה
אמן אחר שבועה כמוציא שבועה מפיו דמי דכתיב
ואמרת האזנה אמן אמן כלומר ואם לא עונה אמן
אף על פי ששתק כשהשביעו אינו כלום וכו'
עכ"ל :

**הדי** כפירושא אתמר דשתיקה של המושבע מפני
אחרים לא הויא כהודאה כשונה אמן ולאו
כלום הוא ודברי הרב אהל ימחק בזה הם
בל"ע :

**וכן** דאיתי להנאון הרב אורים ותומים בסי' ע"ו
ס"ק דפשיטא ליה מלתא דבשבועת ביטוי
גריך המושבע מפי אחרי' לענות אמן ואוי אל עליו השבו'
ואם שתק לא חלה עליו השבועה כלל יע"ם . כרם
מאי דפשיטא ליה להנאון הנו' התם דבשבו' העדות
מהני שתיקה ואייב קרבן שבועה אפילו בשתק וכן
בשאר הפיס' יעש"כ לא זכר אר דרם"י בשבועית
דל"ח עמוד כ' כתב בפירוש דמתני' דהם שתק אין
כאן קבלה שבועה כלל יע"ם והריטב"א בם' מעיל
גדקה אם במתני' קמייתא דרים פ' שבועת העדות
ובמתני' הנו' דדל"ח עמוד כ' מבירא ליה כרעת רם"י
דבבל נוהגת לא מהניא השתיקה עד שיענה אמן
יע"ם :

**אבן** הרמב"ם והרשב"א בחי' לשם חילקו כדעת
רם"י דדוקא בשתבעם מתחילה להעיד לו
ואמ"ל אין לחו יודעים לך עדות ואחר כך השביעם
ושתקו הוא דמבירא ליה לרם"י דאין כאן קבלת שבו'
אך אם מתחילה השביעם ושתקו מייבים ק"ם יע"ם
ועל כל פנים קשה טובא על הנאון שלא זכר אר
מבל זה והן נפת"ר מבל זה מה שדחה לדברי הרב
שבות יעקב דהיינו קאי לרעת רם"י ובמוכן וכעת ל"ע :

**הן** אמת דלריך לרעת רחמאי לא לתרוץ בהא
שתיקה בהודאה דמיא ומבר ובקבול שבועה זו

על עלמו דלמו לאו הכי היה לו לסרב כדכר ולמאן כשבועתם דהא מוכח מדשתק הא ודאי דמורה וכא דקבלה עליו וכגו' לעיל עד שמלאתי רגליתי להגאון הרב טודע ביהודה חלק ח' יו"ד סי' ס"ו שעמד כמח' הרשב"ד והרמב"ן כחרס של הס"ן על כל עם הקבל והעלה דלהרשב"ד חלה עליו השבועה מדשתק ולהרמב"ן שכיון ליה דלא מהניא השתיקה דכאן לא שייך שתיקה כהודאה דמיא שהרי אפי' יהיה כהודאה מכל מקום הודאה זו בלב היא ונמר בלבו לדיך שיולא כשפתיו וכמבו' כמם' שבועות וזה נלמד מקרא דכ' לבעל כשפתיים שהיא גזירת הכתוב שלא יהול רק בב"ם וכו' עכ"ל יעש"כ :

**הרי** למדנו טוב טעם למאי דלא מהני הבא נגבי שבועה שתיקה כהודאה דמיא וכגו"ל ודבריו נכונים כטעמם ואיילו לדעת הרשב"ד נראה כרור דלא לאמרה למלתיה אלא כשהשבועה והחרם הוא על כל עם הקבל יולאת מפי ס"ן כיון שה"ן משביע לדעתם מרלים וכמו שהביא בשמו מרן הב"י וכבי הא הוא דאמרה הרשב"ד כיון שכל עם הקבל עומדים ושומעים ואתו לא עבוהו דבר ודאי דאמרינן דשתיקה כהודאה דמיא וכמ"ש הגאון הגו' יע"ש הכל בהיותם דעלמא המושבע מפי אחרים ושתק ולא ענה דבר כלל ודאי דלא חלה עליו השבו' כלל ולא שנא בהא דשתיקה כהודאה דמיא וכגו' לעיל וכרור :

**נמצינו** למדין דהי מדין שתיקה לאחד לחייבו עלה לא הוה מיחיב כשבועת אחרים שהשביעוהו והוא שותק דלאו כלום הוא וכבל האמור ומדובר · ועיין להרב פני משה בחלק כ' סי' ג"ן ודו"ק :

**וגם** אי הוה אחיבנן עלה דמלקא לאחי' כמה שהשביעו' לאחרים מכח שהוא מרכין ברשאו לבד גם בהא נמי לא היה כח בידיהו לחייבו מלד הרבנת דשאו דבאמר דהיי כעונה אחן או דבר שעניבו כעניו אחן דהנה דאיתי להרב שמחת יום טוב בסי' ח"ן שעמד בחקירה זו אי הרבנת הרשם לנבי שבועה מהניא כי היכי דמהני הרבנת הרשם לנבי נט בפקח וסקו"ט בזה ולא פלקא בידיה כלום אי מהניא הבי' הרשם לנבי שבועה זולת לנבי שם מלא הבר מפורש בתשו' הרשב"ם שהביא מרן בב"י לה"ע סי' ל"ו דסבירא ליה דמהניא הרבנת הרשם כשמעם שמשתתקה וכסוף דבריו הביאם דהתוס' שות פליגי על הרשב"ם וסביבלא לבו דאפי' לנבי שם לא מהני הרבנת הרשם והניא ד"ק בל"ע בלה ר"ו סע"ב יע"ש · וכדרך שבב חזיתיה למר הרב מהריט"ם שם בשהביא לתשובת הרשב"ם הגו' עלה ומשתתק בדעת הרשב"ם אי מהניא הרבנת הרשם דפקח וכו' וכן כתב ז"ל והולם שם נאמר בדעת הרשב"ם דס"ל דגם בפקח מהני הרבנת הרשם וכו' עב"ל · ואני תמיה טובא איך יסתפק בזה בדעת הרשב"ם דהלא דברי הרשב"ם ברור מללו בתשו' הגו' דס"ל בפי' דלא מהניא הרבנת הרשם שלא לנבי שמבא שמשתתקה ורולים להשביעה שבועת שמבה על ידי אחרים ואיבא תרבין רשאם שבתב להדיא דדוקא



בשבועה כזו דהיא מדרבנן ותקילו בה הוא דמהני לה הרבנת הרשם הבל בשבועה דעלמא לפילו לנבי נשתתק מוכח מסיק דברין דלא מהני ליה הרבנת הרשם וכמו שיהלה המעיין היטב בר"ק · וא"ב הוא הוסיף על השמועה דלפילו לנבי פקח מהני ליה להרשב"ם הרבנת הרשם והוא פלא ומבני יום ף להפליא עליו הפלא ופלא דלאבי הרואה בתשובת הרשב"ם הגו' דלפילו לנבי שם ונשתתק לא מהני ליה הרבנת הרשם לענין שבועה בלל דשמא לא נתבוין בהרבנת הרשם להמית שלא להיפבו בל שהיו מוליא מפיו לא שבועה ולא הזן שלא דשוב בתב דקרוב בעיניו דשבועת הבה ליפרע מנבסי יהומים שהיה מה"ד שלא מצוס תקנת היקומים די שיבביעוהו מפי אחרים בל שהיה יבולה ליפבע וכו' בבתוב בדברי הרשב"ם הגו' יע"ש דמוכח להדיא מדבריו הללו הרתי ח"א דדוקא בשבו' בזו שהיה מן הדין בני שהיה מ"שבועת מפי אחרים לבל בשם ונשתתק דנתחייב בבו מן הדין ס"ל להרשב"ם דל"מ ליה שיהיה נשבע מפי אחרים וזה מבואר להדיא בדברי הרשב"ם הגו' בהבלית הביאור וסם בן לוך למד מדברי הרשב"ם הגו' הרב מהריט"ם דלעניו שם ונשתתק הרבנת הרשם הוי שבועה :

**ועוד** שנית דמוכח להדיא בדברי הרשב"ם הגו' דהרבנת הרשם לנבי שבועה לא מעלה ולא מורדת בלל שלא בל שבשבועת הנשם היא מן הדין די בשמביעין לאחו מפי אחרים בלי ס רבין דשאו בלל דשבועה בזו הקילו בה שתהיה מושבעת מפי אחרים לבל הרבנת הרשם לא מהני לענין שבועה בלל וכמו ש"דלה המעיין היטב בהשו' הרשב"ם הגו' ולוך הרב מהריט"ם פסיק ותני דגלמד מדב' הרשב"ם דלענין בלם ונשתתק הרבנת הרשם הוי שבועה ומזה הקשה עליו מסיג' דשבועות דב"ו עמוד ב' והלא מבואר בדברי הרשב"ם דהרבנת הרשם לא מהניא לענין שבועה בלל בין דחייבינן שמא לא נהבוונם להמית שלא להופבו בגו' לעיל ובתמת שהדברים מתמיהים מלד :

**ואחר** החיפוש דאיתי שבדברי הרב מהריט"ם בן הביאו בתשו' הרשב"ם הגו' הנאון הרב חלבת מחוקק בלה"ע סי' ל"ו סק"ו והרב מהריק"ש בסי' הגו' שבתב וז"ל שמנה שנשתתקה משביעין אותה וסני בהרבנת הרשה עב"ל יע"ש · ולענ"ד נם עליהם לבי תמיה עוכת דלא מוכח הבי מדברי הרשב"ם הגו' ובתמוה :

**ושו"ר** להגאון הרב ההצלחה בסוף שערו הנודע בקונטר' לדיני בתובות שעמד על דברי הרב ח"מ הגו' בתה שהבין בן בדברי הרשב"ם ותמה עליו בזאת יע"ש · ובבן נם על מהריק"ש ומהריט"ם יפול התימה הגו' ויותר ויותר על הרב מהריט"ם יגדל התימה מתלתא תמיבי דבתי שתמהנו עליו · ובבן נם קושיתו שהקשה על הרשב"ם מקוניא דשבו' דב"ו עמוד ב' לא בשה ולא מדי ובמובן ודבריו עי"ש והרואה ירשה להגאון הרב ההפלאה הגו' שנם הוא העלה להלבה בדעת הרשב"ם דבל היבא שמוייב שבועה מן הדין בל שהוא שם מפסיד ולא סני בהשביעו'

מפי לחריס שלא במקום שמן הדין היה נוטל כלא שבועה וכבן המריכוהו לישבע כל שהוא אלא די כשמשביעין אותו מפי לחריס ונוטל יע"ש והיא ממש כמו שכתבתי כעניו' וכדומ' . ורחיתי להרב שבות יעקב בחלק ח' סי' קכ"ו שר"ל דכשם מהני להשביעו מפי לחריס וכהרכנת ראשו לו על ידי כתב יעש"כ . וכבר עמד עליו הגאון הרב לו"ת כס' ס"ו הנו' ודחה דבריו כך' וריש יעש"כ ועל שני המקורות הנדולים הללו אני תמיה שנראה שנעלם ממנ"ו תשובת הרשב"ץ הנו' המפורסמת להדיא כדבריו דכל שנתחייב שבועה מן הדין לא מהני ליה שבועה מפי לחריס על ידי הרכנת ראשו ולא עוד שלא לפילו בהיותו חייב לישבע מן הדין ובשבועת שמנה לפילו הכי סני להשביעה מפי לחריס שלא בהרכנת ראש דאפי כלל דהרכנת ראש לא מהני ולא מידי כלל לענין שבועה וכבל תלמוד ומדוכר מה למעלה :

**ועל** הגאון הלו"ת אני תמיה ביותר במ"ש שם דכשב"ע המושבע מפי לחריס אין ליך לעשות אמן כלל שלא לפילו כשהוא שותק חייב קרבן שבועה כיעו"ש ובמש"כ דמלבד מה שתמהנו עליו אחת למעלה מדברי רש"י שפירש במתני' דשבועות דל"ח עמוד כ' כנו"ל . עוד כה הרי הרשב"ץ בתשובה הלזו קרי בחיל ול"ל ולפילו כשבועת השלה כן היא כין בסוטה כין בשמיעת קול שלה בחיב ולפילו הכי כעני' שיאמר אמן וכו' עכ"ל יע"ש :

**הרי** להדיא דשבועה ליה להרשב"ץ כפי' כשב"ע דהיא שתיעת קול דכתיב בה ושמעת קול שלה שם לא יגיד וכו' דכעינן שיאמר אמן ולא סגי כשותק ולא בהרכנה כלל וכתכוהר . ועני' כחי' הרשב"ץ לשבועות על דל"ח עמוד כ' במתניתין וכמ"ש הרב"ץ כם"מ לקמן פרק הכונס על דנ"ו משם הרשב"ץ ולהרב שמחת יום טוב סי' מ"ו דקע"ד ע"ש ועמוד כ' יעש"כ ואין כאן מקום להאריך ובשאר הדבר עכ"ע :

**באופן** שלא מצאנו עדיין הדבר מפורש לפי מהני הרכנת הראש לנבי שבועה הו לא בפשיטות נמור כי הנאון מהריט"ץ לא העלה כזה כלום וכמעט יותר פשיטות ליה דכפשיטות שיכול לדבר לא מהני ליה הרכנת הראש כלל כמו שיראה הרואה כדבריו ולפי מה שהעלינו מתוך תשובת הרשב"ץ הנו' דלפילו כשם לא מהני הרכנת הראש לענין שבועה כלל וכמש"ל ואם כן אין כח בידינו לחייבו לחתן בשבועה זו על ידי הרכנת הראש וכנו' לעיל :

**אמנם** מה שיש בידינו כח לחייב המושבע מפי לחריס כגוונא דנ"ר לק על פי שלא ענה אמן הוא מלד שהחתן הנה הוא פושט את ידו בעת הקנין והשטיה כמ"ש הרב מר ואהלות כנו"ל דכיון שהוא פושט את ידו ליטול הקנין והשטיה אין לך קבלת שבועה נדולה מזו והוי כעונה אמן לו דכר שענינו כעניו אמן וכמו שאתבאר כן להדיא כתשו' הרב פני משה חלק ב' סי' נ"ן הנו' כיעו"ש . וכן רחיתי להרב מחנה לפריס בניסוקיו לעור מה"ע דט"ל עמוד ק' על תשובת הרשב"ץ הנו' שב' כשמנה שנשתתף וכו' כתב ת"ל וגראה דה"ה אם השביעו לחריס ופשט ידו ונשבע דאף נבי נטיון הוי הכי ומכאן נ"ל דאם כתב כתב ככת"י אני נשבע לעשות דבר פלוני הרי זו שבועה שמה שבתב ככת"י הוי כמוניא מעיו וכו' וכן רחיתי כתיב כשם הרשב"ץ עכ"ל יע"ש . הרי להדיא דגם הוא סבירא ליה דכשפושט ידו ונשבע מפי לחריס הוי שבועה כמיניה מעיו וכפשרת הרב פני משה וכנו"ל :

**איברא** דאף ק"ל ע"ד המחב"ה דקאי על תשובת הרשב"ץ נופה ואי ליתא להאי דינא דכשפושט ידו ונשבע מפי הזולת דהוי שבועה כמוניא מעיו אם כן אמאי טרח הרשב"ץ כולי האי בהאי תשיבה דשמנה שנשתתפה ולא מנא לה לופן שתשבע כי אם על ידי לחריס והרכנת הראש הלא יכולה לעשות לה ידה ותשבע מפי לחריס וכמ"ש הרב מחנה לפריס כנו"ל ולמה לי על ידי הרכנת הראש והא דא עדיפא דכיון דפושט לה ידה מורה להדיא דקבלה השבועה יותר מהרכנת הראש דאף לפי זה אמאי ליכא למימר שמא לא נתכוונה להשמ שלא להופכו כנו"ל ואף ליכא למימר לזה כלל ואף שהרב מחנה לפריס למדה כה"ג עם כל זה דאלמת יורה דרכו דפושט ידו עדיף יותר ולפי כאו"ש וכמוכן :

**ובהיותי** חופש כזה בספרי הפוסקים לא זה ראיתי להרב יפשועת יעקב בביאורו לשה"ע סי' ל"ו שבתב על דברי הרשב"ץ הנו' שפסקם מור"ם שם בתב וז"ל והיכא תקיעת כף מהני דתקיעת כף היא בשבועה כמבואר בפיסקים ללא דמעשה שהיה כך היה עכ"ל יע"ש . ובכן לתנת לן נמי דברי הרב מחנה לפרים הנו' וכמוכן שלא דהמעיין בניף תשובת הרשב"ץ הנו' שהביאה מרן כב"י שם סי' ל"ו בעיניו יראה שלא יכון לומר כן דמעשה שהיה כך היה וכמו שיראה המעיין :

**אכן** לענד"ן דלא קשה מידי דכיון דכעני' כשבו' השמנה נקיטת חפץ שתשבע על ספר כמ"ש מור"ם שם בסי' הנו' וכיון שבריכה לישבע על ספר שהוא נקיטת חפץ תו לא מהני ליה תקיעת כף וכמ"ש מרן בב"י ס"מ סי' פ"ז מחו' ל"ג משם הנהות מיימוני' פי"ז מהלכות לישות כדין שבועת שמנה עשרה יע"ש . וכן פסק מרן בשלחנו הטהור סי' פ"ז סל"ד יע"ש . ועיין למרן החבי"כ שם הנב"י אות ז"ן וכבר הקשה עליו הרב פני מבין דל"ח עמוד ד' יעש"כ ואין כאן מקום להאריך :

**וראיתי** עוד להנאון הרב טודע ביהודה חלק ח' ח"מ סי' ט"ל אב' ו"ל ובשאלתה שנשתתף שהקשית למה נסמוך לרמיזה תתקע כפה המהני אלמו תקיעת כף בשהיו דרך שבועה מי מהני ועיין כיו"ד סי' רל"ט ס"ב ובח"מ סי' ר"ח ואם כן מנא ידעינן הבונה אם היא דרך שבועה כי אם לרמוך כיון שנשתתפה גם בתקיעת כף ע"כ נסמוך לרמיזה ומה בנע בתקיעת כף יותר מלהשביעה על פי לחריס עכ"ל יע"ש נראה מד"ק דסבירא ליה למר דכל שהיא שותקת לף בתקיעת כף לא מהני והוא תימה דכיון דפושטת לת ידה לקבל התקיעת כף אין לך קבלת שבועה

שכועתם גדולה מזו כנ"ל ולכן מחוורתא כדתירצנא
כעניותין ופשוט :

**ועמ"ש** עוד הרב מחנה אפרים בסוף דבריו
דמכאן נ"ל דאם כתב בכתי' מהני נשבע
וכו' הרי זו שבועה וכו' ככר רציתי להגיהון מהריט"ץ
שם בסי' מ"ן דר"ד ע"כ שתמה עליו כזה דמאי רציה
מייתי מדין הרכנת הראש לכתי' דלדוב ככל הפוס'
לעניין גט כתיבה גרועה מהרכנת הראש דכפקח מהני
הרכנת הראש ועל ידי כתב לא מהני ואם כן אפשר
דה"ק לענין שבועה דלא מהני כתיבה דחיונה כדכור
דומיא דגט כפקח יע"ש :

**ועם** שחמיהת הרב על הרב מחנה אפרים כמה
שלמד דיוו דכותב לחני נשבע מדין הרכנת
הראש נראית תמיהה עלתמה ותברתא כלידה דהרכנה
עדיפא טפי משום דמרמה בגופו וכמ"ש בירושלמי
והפוסקים בפה"ע סי' ק"ך והוא פשוט על כל פנים
תמהני עליו שנראה שלא זכר שר שהרב מחנה אפרים
גופיה בנימוקיו לחל' גירושין די"ח עמיר ו' פשיטא
ליה מלתא לדעת הרמב"ם דגם כפקח גמור מהני
כתיבה כיעו"ש . וכן כתב הרב בני יעקב דקמ"ד
עמוד ד' בדעת הרמב"ם יע"ש וכמ"ש מרן נופיה
בכ"י וכב"מ בפ"ב מהל' גי' דלדעת הרמב"ם והעיטור
דמכשירין על ידי כתי' כשתתק כ"ש כתיבה דפקח
לו על ידי הרכנת הראש דכל שגגלה לבו כותבו ישמעו
קולות מקרי וכו' לכל כשהוא כן דעת כתב ידו לו
הרכנתו הייטו קולו וכו' ועב"ב וכן דעת הב"ח שם
וכתב עוד הב"ח שגם ההגמ"י בפ' כ' מה' גי' מת'
הכי לדעת הרמב"ם יע"ש . וכן דעת המכי"ט בח'
כ' סי' קכ"ה יע"ש . וכן דעת התוס' בגטין דע"ב
בד"ה קולו וכו' יע"ש גם רי"ו הכיא דברי מרן הב"י
שם הכיא בשם י"מ דכפקח די בכתי' וכן היא דעת
הרי"ף שבות' ונותנים על ידי כתב ידו דפקח מאחר
שחשמיע היא תיפתא וכמ"ש הרב מהרד"ך סי'
כ"ג יע"ש . וכן הסכים הרב נט פשיט בסי' ק"ך
סקכ"ו בדעת הרי"ף יע"ש וחילו לסברת רי"ו עלמו
שהביאו מרן בב"י שם דסכירא ליה דוקא בכשתתק
מהני כת"י הכל לא בפקח וכו' הנה כתב מרן שם
לדעת רי"ו דה"ה על ידי הרכנת ראשו דפקח נמי
לין כותבין וב"ש הוא דבעינן שישמעו קולו דוקא
היכא דאפשר וכו' יע"ש :

**הרי** דלרי"ו דפוסל כתב יד דפקח הוא הדין
והוא הטעם נמי דפוסל הרכנת ראשו דפקח
ולא עוד שלא דב"ש היא כמ"ש מרן לדעת רי"ו כנר'
דסבירא ליה דהרכנה גרועה מכתיבה דכתיבה
עדיף טפי מהרכנה וכדמוכח הסוגיא דפרק מי
שחלקו הנ' וכתב הרב נט פשוט בסי' ק"ך סקכ"ו
ועיין עוד לו שם בסקל"ח יע"ש :

**אלא** דהוקה תגכי להרי"ף בפ"ק התקבל שכתב
ז"ל מדלא ממעט אלא חרש חש' דפקח
שכתב בכתב יד מהני דלא גרע מהרכנה דשט ומיהו
תומר ר"ת דכתוספתא קתני וכו' אף על גב דהרכנה
מהני אפשר דהרכנה עדיף טפי משום דמרמה בגופו
וכו' עכ"ל יע"ש . הרי דסבירא ליה להרי"ף דאף
על גב דהרכנה מהני כתיבה לא מהני והייטו טע'
משום דהרכנה עדיפא טפי דמרמה בגופו וכנ'
לעיל :

**על** כל פנים נמלטו למדים דרכיס הם הסוברים
כדין הגט דמהני כתיבה דפקח אף הרכנת
ראשו וכנ"ל והכי משמע הרב מע"ל שם בפ' כ' מהלכות
גירושין הט"ו בסקנת המלחים יע"ש ועיין להרב קול
שיהו מ"ב שם סי' ט"ו וכהרעת הידע מערכת ג'
אות ו' מה שכתב בזה יע"ש . והנם הידעתי כי'
דרוב הדכיותא סבירא להו דכפקח לא מהני כתיבה
והם המה הרי"ף והטור והרשב"א והר"ן והמרדכי
וכעל התרומות והמ"ב והמ"ק כולהו דעתם לפסול
כתב יד דפקח על פי התום בתי וכמ"ש מרן בב"י שם
ומזה יגדל התימה על הרב מחנה אפרים דקאי כדעת
הרשב"א והעיד בגודלו שכן רגיל בתוב בשם הרשב"א
והלא הרשב"א הוא מכת הדוב הפוסקים כתב יד דפקח
בגט וכנ"ל . ועיין להרב בני מכרים בח"מ סי'
י"ז שכתב דהרשב"א כשעתו לגטין סבי' ליה בתירוץ
קמא דהרי"ף יעש"כ . מכל מקום גם כל הני רוכא
דרכוותא לא פסלי כתב יד דפקח בגט שלא מדרכנן
דהא לא קאמר תנא דתוספתא אהגט בטל שלא פסול
ומיהו טעמא כתב הרי"ף בתי' משני דבשתתק דק"ל
כעד אחד הקלו משום עיגונא ומי פסול בתי'
דאוריימא לא היו מקילין בו משום עיגונא וכו' כמ"ש
כל זה מהרד"ך בסי' הנ' יעש"כ וכן עלתה הסכמת
הרב נט פשיט בסי' ק"ך סקכ"ו יע"ש שהאריך לדחות
דברי מרן שכתב לתירוץ קמא דהרי"ף הגט בטל
מן התורה ומשנה חסם עיקר בתי' ל' והרב נט
פשוט שם הדבה לתמוה עליו והעלה להלכה דאפי'
להתוספות בתי' דפקח פסיל היינו שלא מדרבנן, ואם לו
לתירוץ קמא דהרי"ף יעש"כ . וכן תראה לשאר פוס'
שנתמרו על דברי מרן הלזו עיין עליהם הלזה בספריהם
לא ע"ש הטעם :

**ונמצא** שם כן כיון דהתילו להתוספות בתב יד
דפקח הוא מדרבנן דוקא ומן התורה קיום
מהני דבתיבה כדבור דמיא לגמרי לענין נט דלא
רע"ל להחמיר לפסול בתב יד דפקח כמ"ש שם כן נבי
שבועה דהויא מן התורה שם כותב בכתי' אני נשבע
וכו' הא ודאי דחזה עליו השבועה שנשבע בכתב
מדאורייתא דומיא דלענין נט הויא בתיבה כדיבור,
מדאורי' שלא דמדרבנן פסלי בגט בתב יד דפקח כנ"ל
והכא נבי שבועה על ידי בתב לא שייך לומר דלא הויא
פסלי לבתיבה דמנהו מקילין עליו לומר דלא הויא
שבועתו שבועה וזה לא אפשר כיון דמהתורה שבועתו
בכתב הויא שבועה גמורה ואם כן עלה כידו דיש
על הרב מחנה אפרים כמה שלמד דין נשבע בכתב
מדין הרכנת הראש דנבי גט שו מדין בתב יד דפקח
לענין גטין דבשם דהתם בתיבה דכולי עלמא מן
התורה בתיבה כדבור דמיא הכא נמי נבי שבועה
על ידי בתב הויא שבועתו שבועה גמורה ואפילו
נלמד דהרב מחנה אפרים למד דין זה מדין הרכנת
הראש דנבי גט בבר מתבאר דבפי פשוט דקונים דע'
מי שאמרו יכל לנו דבתב יד עדיף מהרכנה אלא

דפסוקים

דהפוסקים דפסקו כתב יד דפקח כגון הייטו מכח התוספתא ולא פסקו כי אם מדרבנן וכנו' לעיל וכפרט לפברית כל גדולי הפוסקים דמכשירי כתב יד דפקח והרבותו דפבירת לאו כי קדרי ניהו כמ"ש כל זה הרב נגו פסקו כפקכ"ו כ"ז ל"ק יעב"כ · וככן לפי זה ס"ה מהר תלונת הגליון הרב מהריט"ח מעל הרב מחנה אפרים כי לעגד"ן דלא קשה מידי כפי החמור וכתובן :

**ועוד** דלכאי הרוחה דכדין זה דנשבע כבתב דהוי שבועה גמורה רכיס הם הסוברים כן כוותיה דהרב מחנה אפרים שכן כתב הרדב"ז בתשו' סי' תקצ"ח וז"ל לכל לגבי דינה דעתי הוא שים עליהם לקיים מה שאמרו דהוי כלילו השבועות אחרים וענה אמן ולא גרע תתימתו מקיים השבועה עכ"ל ויע"ש · והכי פבירת ליה למר הרב שבות יעקב בפי' הגו' יע"ש וכתב"ל וכתה דיות נשתבו בזה בפ' הפיסקים דלשונים ואחרונים כתו סי"ה הרוקה בס"ע ח"מ סי' ע"ג בסמ"ע שם סקט"ו וכש"ך יו"ד סי' דל"ב סקכ"ח עמ"ש רמ"א שם סיף סי"ב יע"ש מה שכ' בזה והביאו כתה פוסקים הם המדברים בפרט וזה וכשורי כנסת הגדולה יו"ד סי' ר"י הגהף אות ט' סבירת רוב הפוסקים המדברים בזה יע"ש וכבנה"ג ומעה שמעון ח"מ סי' ע"ג וכמהרלב"ח חלק ח' סי' ל"ח וכאר הגולה יו"ד סי' דל"ב וכתבו מצה רבים יו"ד סי' ס"ח אות יאיר סי' קל"ד מהרש"ח כמצפנים יפרים סי' מ"ה בית יהודה חלק ח' סי' ע"ו כרכי יוסף ח"מ סי' תפ"ט אות י"ד זרע לחת יו"ד סי' ק"ח וק"כ קול אליהו ח"מ סי' ל' וכחלק כ' תה"ע סי' י"ו וכח"מ סי' ג' שב יעקב סי' מ"ט מירה כיהודה חלק ח' יו"ד סי' ס"ו וס"ח וכח"מ סי' ג' מאות י' ואילך וכשאר ספרי הפוסקים עלמו מפשר עיין עליהם הלא בספרתם · ותמהני קלת על הרב מהריט"ח שהעלים עין מכל זה וכתב בסיף דבריו דלפשר דלעגין שבועה לא מהני בכתב ולא זכר שר מכל זה דנתחבטו הפוסקים כזה בכל הטוב לעיל :

**ומעתה** נלע"ד לפשוט עיקר תקירת הרב מהריט"ח דבסי' ק"ן הגו' מי מהניא הרבנת דלאו נבי שבועה דהוי כשועה דמן הו לא דבבי כל המקיל מלתא כרגא תליא בלשוני דבבי הגו' דלשלינו נבי שבועה בכתב מי הויא שבועה הו לא דלמקן דפבירת ליה דהוי שבועה הוא הדין בהרבן דלאו דהוי שבועה ובשועה אמן מאחר דכל גדולי הפוסקים נבי גט פבירת להו דבי הדיי ניהו וכל שבן לפברת הנגלון מהריט"ח דפבירת ליה דהרבנת עדיפא משום דמרחקה כנופו וכמו שבתב הרה"ש בגו' דהא ודאי בתכל שבן יוצא לנו דהרבנת דלאו לנבי שבועה מהניא דהוי כשועה אמן מאחר דהיכו בנשבע על ידי כתב לא מהניא שבועה אלא בהוא דעדיף טפי מהרבנת דלאו דמרחקה כנופו ממש וככל הגו' לעיל מטעם זה לכד תייב בשופי לקיים שבועתו וכל שבן בהנטרף נמי הרבנת דלאו דמועיל נמי למאן דס"ל דשבועה

**ברם** מאי דקאמה לי טיכת על כל הסי' דשבועה על ידי כתב מהניא והויה שבועה גמורה הא ק"ל דמנוף תשובת הרשב"א הגו' שהביאה מרן בבית יוסף אה"ע סי' ל"ו בגו' מיבח לי"ת יפבירת ליה למר דשבועה על ידי כתב לא מהניא דהי לא תיתי הכי למאי לא תפבח לה הרשב"א הקבחה לאותה שמיה שנשתתקה דכב"ד כי אם להשבו' מני האריס הלא אית ה בהקבחה שתבבע על ידי כתב שלא ודאי משום דפשיט ליה דשבועה על ידי כתב לא מהניא ואיכא למימר דמלתא דלא שביחא בנשים שידעו לכתוב משום הכי לא אמרה הרשב"א דהא הרב שבות יעקב בסי' קנ"ו הגו' הוכיח במיעור השבועה על ידי כתב מהני מדאמרינן בשועה ואמרה ולא שמה ולא ממצה לה מקרא היהשביע וכו' משום דהוה אמינא ד כולים להשביע את הלנס על ידי הרבנה הו כתב משום הכי הלנט' והאמרה דבעינן אמירה בפה וכמו שבתבו התוספות בגטין וכו' יע"ש :

**דהדי** להדיא דפבירת ליה למר דגם בחשה שייך שפיר שבועה בכתב וכן התום' שם בגטין והרשב"א בתי' לגטין שם הקשו מדאמרין דלמת פטורה מהלילה מקרא דואמרה דאמהי ניתמ ליה בכתב יע"ש ·

**הא** קמן דפשיט להו דגם בחשה שייך שפיר בכתב והדרה קושיה למקומה · ועיין להרב תורים ותומים שם ולהרב שב יעקב פי' הגו' מה שדחו לרחיות הרב שבות יעקב הגו' ומבולם משתמיט מגירסו מלבי הסי' הרשב"א הלזו דלא דחו לדבריו דהרב שבות יעקב מיכח ויתר לכי תמיה על הרב מהנה אפרים דקאי על הבי הרשב"א שבתבו הגו' ואפי' הכי כתב דה"ה דהם נשבע בכתב מהני דהם כן אמאי הניח הרשב"א להשבועה מפי האריס יע"ש בכתב וכנו"ל ואולי דפבירת להו לכל הני רבותא לחלק בין הומנים דנשתנו הדורות ונם בומן הרשב"א הי נפי לא ירעי לכתוב ואחת היני הלף שיודעת לכתיב וקים ליה להרשב"א בחוקה שמנה שנשתלם עליה דלא ידעת לכתיב כלל ודוחק הוא ומה שהעיד בנודלו הרב מחנה אפרים שבן דקה כתוב בשם הרשב"א הרוקה ירקה למהרלב"ח חלק כ' סי' ו"ן שב בשם הרשב"א להבף יע"ש והדבר על"ע :

**על** כל פנים כין הכי וכין הכי למדנו הקירת הרב מהריט"ח פשוטה לפניה דכמתלוקת היא שכויה כיון שבועה על ידי כתב כנו"ל וכתרוייהו קולינן לתומרת כיון דהוי ספק לישור תורה דנקטי' להחמיר וכיהיב :

**ונחזור** נל"ד דכבר מלתא למורה דאין לנו כח לתיב דאוכן דל"ד בשבועתו שנשבע להשתו שלא יפע לזה בחרת עליה אם לא מעצם שביעתו את ידו ליטול הקנין והשביעה וכהסכמת הרב פני משה והרב מחנה אפרים דעדיף טפי מהרבנת דלאו דמרחקה כנופו ממש וככל הגו' לעיל מטעם זה לכד תייב בשופי לקיים שבועתו וכל שבן בהנטרף נמי הרבנת דלאו דמועיל נמי למאן דס"ל דשבועה

דשבועה על ידי כתב הוי שבועה וכמ"ל וכרור · וכן כתב הרב שמן המשחה בסוף סי' ע"ח דזה שפשט ירו הוא שמקבל השבועה יע"ש :

**שוב** נפקחו עיני ורחיתי מרחוק שהים להנחון הרב חק"ל במהדורת כתרה יו"ד סוף סי' ת' שהביא שהרב מופת הדור מהרמ"ס פקפק בשבועת הסידוכין דכ"ד ככל הנו' וכדסבירה ליה להרב מר וחהלות ועשאו הרב לירוק להיתר השבועה דכ"ד והנחון הנו' דחה דבריו מדברי הרמב"ם דרים פ' כ' מהלכות שבועות והוסיף עוד וכ"ש שפשט לת ירו ליקח התקיעת כף הוי כנשבע לגמרי כנראה מתשו' הרב פני משה חלק כ' סי' ג"ן ועש שנמנם הרב פני משה שם דכיון דשבועה היא עם הקנין סודר נרע וחזיב כנשבע כשמים דקי"ל דלת הוי שבועה · הנה מלבד שהרב מ"מ כיו"ד סוף סי' ט' הביא דברי הרב וכתב דלית דחש לה כר מן דין עיקר הכרחו ל"מ דבי קי"ל דבי נשבע כשמים אינה שבועה היינו כשמים שלא לעשה אבל אה"נ דחש לחי נשבע כשמים דהוי שבועה דדל מ"ש כשמים דהוי כאומר לחי נשבע דהוי שבועה גמורה כמ"ש כיו"ד ח"ג סי' פ"ו ומה נם שכ"ל דלא שייך חשש הרב בשבועת הסידוכין דמה שאומרים עומת קנין ושבועה לקיים הסידוך לו לקיים כל תנאי כתובה היינו שים נם כן דרך דממונא דברים דבעי קנין סודר וחס כן הקנין סודר הוא לענין ממון והשבועה לדברים שאין בהם דרך דממונא דאו ליכא למיחש למידי נם מ"ש דאפילו במוכיר בפיו ליכא פלוגתא והיינו מה שאחלקו הרח' לי בשבועה בעי שם לו כנוי לו לא מלבר דמי יכריע במחלוקת הרחשונים ומשפק נקטינן לחסור כמ"ש הרב פני משה חלק כ' סי' כ"ג ומ"ג דכי פליגי היינו לענין מלקות אבל לענין חסור כולי עלמא מודו וכמבואר וכו' עכ"ל ועש"כ :

**והנה** הבאתי רוב ד"ק הלריך לעיניכו כי ממנו נקח לכ"ד דומה כדומה ודון מינה ואוקי באחרין דעל פי ד"ק נטלים לאחו משאין תרי מנו תלת ערעורי וריעותי דאשאבאו בכ"ד הן מלד דהאחן ליכו מוליא שום שבועה מפיו וגם דהברים עלמם המשביעים לותו הוא בסחם בלי שם וכנוי כלל וגם דהשבועה הוא על ידי קנין סודר כנו"ל דעש כל זה אין מד להקל באיסור שבועה מחמת כל הנהו ריעותיה הנו' וכמו שכתב הנחון החק"ל וכמדובר לחת למעלה :

**והחכם** עיניו יחזו שכפי דברי הנחון הנו' ממילא נדחו דברי הרב ריח ארה שבסוף סי' ו' לנמרי הן במה שהקל בשבועה דכ"ד משום דהוי על ידי הסודר על פי דברי הרב פני משה והן במה שהכיס דכיון דשבועה היא כאן גם הקנין אין כאן כיעו"ש דלפי דברי הנחון החק"ל הנ' ליחא כלל והקנין לאוד והשבועה לאוד ככל המדובר :

**עוד** כה דכב"ד ניטלים לאחו מהדין ערעו' דהרב פני משה דעיני דאו במה ובמה פעמים ואני בעלמי הייתי עד כמה פעמים בכתובות אחנים וכשאלו בחיים ליטול ממנו קנין ושבועה לאשר ולקיים



כל הכתוב בכתובה ותנאיה היינו עושים כן דהיינו שבאחלה נוטלים מהאחן קנין סודר לאשר ולקיים כל מה שבאחייב בכתובת לשתו ואחר כך מסיימים הסודר מיידיו ונוטלים ממנו אקיעת כף מיד ליד לאשר ולקיים כל מה שכתוב בכאובה ותנאי כתובה וכן אנו אומ' לו להאחן לאחר הסרת הסודר ואוקעים כפו ונם בשבועה אמורה בהקיעת כף על דעת המכ"ה ועל דעת הנשבעים בחמת וכו' והוא פושט לת ידו לקבל האקיעת כף · ונמלא לפי זה דהשבועה לא נגעה ולא פגעה כלל עם הסודר שלא לבדה היתה כלי סודר כלל עם הסודר בא"כ לבר ואם כן לפי זה אין מקום לאוש כנ"ד ממה שכאב הרב פני משה והרב ריח ארה והרב מר וחהלות ובבואה מכוונת עושין כן לנחת ידי אוכת הרבנים הנו' וכמובן :

**ואע"ג** דאוינא להרב מהרי"ו בחשובה קל"ז והביא ד"ק הרב ע"ך בא"מ סי' ר"ז סקכ"ז דס' ליה למר דע"כ לא אמרינן מעיקרא בעיקר שבועת אקיעת כף אלא בשטאן אקיעת כף לאוש לעשות לו דבר לאוחו אוש כגון לאקייסו לנכ' וכן בריית כין הכאריס אבל בנ"ד שלא נאנה ת"כ אל המשודך בעלמו אין להחמיר כולי האי וסברת נדולה היא וכו' עכ"ל ועש"ב :

**הא** קמן דהנחון מהרי"ו מיקל טובה בהאי שבו' דאקיעת כף כיון דהוי על ידי אמצעי כנוונא דנ"ד דהאקיעת כף הוי על ידי הברים ולא על ידי האשה עלמה שאוקע כפו לה דבבל כהאי נוונא סבי' ליה למהרי"ו דאין להחמיר בה כולי האי וכנ"ל נס דאיתי להמאב"ח בה' שבו' סי' כ' כמי שנאמרה אשתו עשר שים ולא ילדה ונשבע לה בשת הניאולין שלא אשא אשה אחרת עליה אחר שהאריך הרב להחיר לו שבועתו מט' דאדעתא דהכי וכו' והוי כעין נדרי טעות וכו' בסוף דבריו כתב וז"ל זאת ועוד אחרת יש בנ"ד להקל שכל שו העניניס המנהג הוא לקיימו באקיעת כף וכבר כתב הנחון מהרי"ו שבל מידי שנעשה באקיעת כף אם לא רוצים אח"ב שים מבשול בדבר מתירין אותו אף בלא דעת מבירו והא"ע שמבל טובת הנאה אמתו עכ"ל ועש"ב :

**הרי** להדיא שנם הוא סמך להקל בשבועה דנ"ד דהוי בנ"ד מבח דברי מהרי"ו הנו' נם הרב ערות ביעקב סי' ל' נסתייע מדברי מהרי"ו הללו להקל בשבועה דנ"ד דהוא באקיעת כף על ידי הזולת בנחון דידן יע"ש · ואם כן לבאורה ידאה דנם בנ"ד יש מקום להקל בנ"ד בהאי שבועה דאקיעת כף מע' שב' מהרי"ו בנו"ל :

**אבן** האמת יורה דרכו דבנ"ד אין לסמוך להקל מטעם זה בלל דמלבר דמהרי"ו נופיה אחילת דברו הטוב הכי אמר מר ז"ל ואי לא דמסאקיעת מבברי אמינא וכו' ע"כ בנראה שהרב לא הקילו הרבר בל כך וגם דאין דבריו מוסבמים מבל שאר רבוותא במ"ש הרב שבות יעקב סי' קע"ג ובפ"מ חלק יו"ד סוף סי' ח"ל יע"ש · וזה קשה לבאורה ע"ד הרב מחנה לאריס דסמך על דברי מהרי"ו להקל בנ"ד בנו"ל לאחר שהוא עלמו לא החליט בל בך

מלתרו וכההוא פחרת יקיב מחכירו כנ"ו לא לה שנלמר דכלקו הכי הרב מחנה לפרים סלקא ליה שמעתקא שיכא דהלכתא כהתר השכועה דכ"ד מהט' החמו' כד"ק מה למעלה ריצא וכאי דאו' כדיטו ונקי הוא משבועתו מהנהו טעמים הקודמים ולא הכיא דכרי מהרי"ו נם כן שא לפניף בעלמא עם שלה היה לריך שיו שכלקו הכי פטור הוא משבועתו ונקי הוא משתו כנ"ו לעיל וכן תרלה להרב רב"מ יו"ד סוף סי' ח"ל הנ"ו שנירף בכ"ד לסכרת מהרי"ו הנ"ו והכי לחמר מר דמכל מקום כהטורפות כל הני טעמי דלמעלה יהיה לף נם וחתי הסברת לפניף דה"ב השכועה היתה על ידי אחר כנהוג עב"ל יע"ם . והרב ערב"י סוף סי' הנ"ו שלא היה לו מה לנרף כנ"ר לם' מהרי"ו הנ"ו ורלה לסמיך להקל בת"כ מכח ס' מהרי"ו הנ"ו שוב חזר בו ממ"ך וכ' וז"ל מיהו איני תוקע ומימך עלמי כוה כי מירחי הורלה לני וכפרט היות כענין שכועה דחמירא לך וכו' עב"ל יע"ם . אם כן נם בכ"ד כיון דאין לנו נדדי וטעמי אחר לשכועה זו דנ"ר כלל כי אם אנו כאים להקל לסמוך על ס' מהרי"ו הנ"ו הא ודאי דאין להקל מטעם זה כלל מאחר דהוא עלמו לא החליט מלחתרו ונם דאין דכריו מוסכמים מכל וכמ"ל וכרור . ועיין להרב אוהל יצחק בהשמעות ה"ע סי' ט"ל דע"א עמוד כ' שהביא לדכרי הרב מחנה לפרים שנירף לנ"ר לם' מהרי"ו הנ"ו להקל כנ"ל ועל זה כתב הרב אם דאין לעשות קפק קפקא להקל בנ"ר מכח ס' מהרי"ו כיון דלא מלינו לאוס ג' מהפו' שעשה קפק קפקא זה הנ"ו וכו' עב"ל יעש"ב :

**אלא** דלכאורה רואה אנכי דיש מקום להקל בשכועה זו דתקיעת כף דנ"ר מע' אחר והוא ממאי דאזינן להרב עדב"י אם כסוף סי' ל' הנ"ו שכתב וז"ל ומה נם רי"ל דפלוגתייהו הוא מעני' דהשכועה עיקרה יהיה טבסיסה מדאורייתא כגון מאי דנשבע בשם או באחר מהכתוים דאית בהו מידי דחיוב לאו וקרבן וכו' לא בן בתקיעת כף אחר לכולי עלמא הוא מידי שכועה דרבנן הרי חזר הדין למיזל בספיקו לקולא בכל ספקא דרבנן דלקולא וכו' עב"ל יע"ם :

**נם** דאיתי להרב מכת"ל יו"ד סוף סי' כ"ט ולהרב שבט כנימין תצ' הרב מר כריה בסוף סי' ס"ו שפקפקו בשכועה זו דנ"ר שהיתה בתקיעת כף כלי שם או כטו וכתבו שים קלת מקום להקל בה יע"ם . וכן כתב הרב ערב"י נופיה בסי' ק"י ד"ה עמוד כ' וז"ל שהעובר על השכועה שכמזיד חייב מלקות וכו' אינו שא עד שיהיה שם מן השמות המיוחדים או כטו מן הכטויים אבל אם אמר שה או אחוד או שכועה ולא הזכיר לה שם ולא כטו או אסור ברבר שנשבע עליו אבל אינו לוקה כל שכן וק"ו כ"ב של ק"ו בשבועות הללו של נ"ר דמסתמא הן הנה היו לבני ישרא על ידי תקיעת כף כלי הזכרת שם מהשמו' ולא כנוי מהכט' ולא שום דבר דורלי לעדות לא מפקלי כלל וכו' עב"ל יעש"ב :

**נם** דאיתי להרב מר ואהלות בתשו' להה"ע סוף סי' י"ב שמתך להקל בנ"ר בשבועת הבעל לאשתו כנ"ר על פי דכרי הרב עדב"י דסוף סי' ל' הנ"ו דסבי' ליה דתקיעת כף אינם שא מדרבנן וחזלינן בספיקא להקל בכל ספיקא דרבנן לקולא יע"ם ואם כן נם בנ"ר כיון דהוי שבועה דתקיעת כף והיא שא מדרבנן ופפק דפלוגתא דרבותא דלאתכא בנ"ר בכל החמור מה למעלה אם כן חזר הדין למיזל בספיקא לקולא בכל ספיקא דרבנן וכנ"ל :

**אמנם** רואה לנכי דנם מטעם זה אין להקל כלל בנ"ר והוא דחזינא להרב החסיר מופת הדיר מהרח"א נתנין בסה"ק תוקי חיים סי' ך' דמ"ב עמוד כ' שהוא סוכב סולך על דכרי הרב מר ואהלות שבתבו' הנ"ו ועל זה הרבה להשי כו הרב ז"ל וו"ל עוד כתב ה"ה וו"ל נם הרב עדב"י סי' ל' כתב מעמו ומעם לביו דכל שבו' שבותבין בשטר בתקיעת כף על דעת המב"ה אינה שא דרבנן ואזלי' בם' להקל כשאר מידי דרבנן ואין להוליא מיד המוחז' יע"ם . ואנכי הרואה לא ירענא איך תקבל עלמו לסמוך על דכרי הרב עדב"י בענין שכועה החמורה מאחר דהוא עלמו לא מלאו לכו לסמוך על זה וכתב אינו תוקע עלמי לסמוך על זה כי מירחי הורלה אני יע"ם ומאחר שכן איך קמך עליו כאילו היא הל' פסוקה והרוחה ירלה וכו' וכו' . הילא לדעת כמה מהרשונים והאחרונים מחמירים בענין שכועה כוחת תקיעת כף לפילו להוליא ומאחר שכן מי שם פה לאחר לסמוך על דכרי הרב עדב"י והוא עלמו לאמרה כמסופק זו מן המתמיהים עב"ל יעש"ב :

**אלא** דלאחרי המחילה דכה הרחויה שיו נלע"ד שאין זו השנה ע"י הרב מר ואהלות הנ"ו כלל דנרלה שהכין הוא כדכרי הרב עדב"י דמה שכתב כסוף דכריו שאינו תוקע עלמו וסומך כזה דמירחה הורלה הוא דקאי אכל מ"ש לעיל מזה ולענ"ד לא כן נראני ולכבי לא כן יתחוב דמה שכתב מאם מהרי"ו דכל דהתקיעת כף היתה על ידי אחר אין להחמיר כה כולי האי וכו' על זה הוא שכתב דאינו תוקע וכו' לא קאי שא על הטעם הב' שכתב מאם מהרי"ו דכל דהתקיעת כף היתה על ידי אחר אין להחמיר כה כולי האי וכו' על זה הוא שכתב דאינו תוקע וכו' כרס עמ"ם בתחילם דעיקר שבועת התקיעת כף כיון שאינה לא בשם ולא בכנוי אינה שא מדרבנן וחזלינן בספיקה להקל וכו' מזה לא חזר בו הרב כלל ולא לאחרה כמסתפק כלל ויגר עליו ריעו דהכי פשיטא ליה למר הרב עדב"י נופיה בסי' ק"י הנ"ו דסבירא ליה השבועה בתקיעת כף שאינה לא בשם ולא בכנוי אינו לוקה ול"ת לעשות כנ"ו לעיל ולא עוד שא דים להוכיח כד"ק הנ"ו דסבירא ליה לעולם הוא התקיעת כף מדאורייתא שא מילקא הוא דלא לקי ומהאי טעמא לא מפקלי לעדות לכן התמת יורה דרכו דסבירא ליה למר דהוי מדרבנן וילמד סתום מן המפורש שבסי' ל' הנ"ו דסבירא ליה להדיא דהוי מדרבנן ועש"ם שב' כסי' ק"י תיכות לינו לוקה לא תידוק מינה דמלקות הוא דליכא הא ליסורין דאו' תיכא דהא אפילו כליפנא

דתלמודא לא דייקינן הכי כדלמרינן בפ"ק דפסחים
פ' כ"ג לחמרינן כל ליסורין שבתורה אין לוקין עליהם
שלא מן הלכלן כדרך הנלחן וכתבו התוספות בכמה
דוכתי דאפי' ליסורא דחד ליכא רק ליסורא דרבנן
יע"ש · ועיין להרב מש"ל בפרק ה' מהלות יסה"ת
ס"ח שהאריך בזה יע"ש :

**הנה** כתבתי מתשו' הצדב"י נוסיף רבסי' ח"י דף
ליה למר דעצם זה הוא עיקר לדעתו
דעיקר שבועת התקיעה כף לינה שלא מדרבנן ולא
פקפק בזה כלל ותמהני מהרב מה"ר הנו' שלה
זכר שר לתשובת הרב הנו' דסי' ח"י הנו' וזה גרס
לו להבין כדברי הרב עדב"י דבסי' ל' דקאי על כל
מש"ל ודה ליתא וכמדובר :

**וראיתי** להרב מר ותהלות נופיה בסוף ספרו
דקמ"ס חור וקייס כל דברי הרב החסיד במה
שכתבי' י"כ ודחה את כל דברי הרב החסיד במה
שהשיג עליו ותירוץ מכללא את דקמלן כתב עליו וז"ל
לין כאן תימה כלל דשו כל"ד לא היה שלא טעם הרב
דוקא זו מלית למימר שפיר דלא עדיף מנברת
דאתי מתמתיה הכל כל"ד דיש טועמים לחריים מלבד
זה וכו' אף על גב דבכל טעם וטעם ליכא דמשדי
ביה נרגא מכל מקום בקרוב כל הכי טעמי דליתנהו
כל"ד לכולי עלמא לא לחמרינן פשק שבועה להחמיר
וכו' ומה וכו' מי לא ידע בכל שה וכו' לא החמירו שלא
כורחה לא כפשיקה וכו' עכ"ל יעש"כ · הנה לחת
נרחה ברור שהוא המכין גם כן בדברי הרב עדב"י
כמו שהכין בהם הרב ח"א ומשום הכי הולרך לדחות
דבריו של הרב ח"א בלופן אחר וכבן הריני מבטל
דעתי נגד דעתם הרמה ובפרט דיש מקום להבין כן
בדברי הרב עדב"י למה שכתב שחיט תוקע וכו'
דקאי אכל מש"ל ורחיה לזה שיש לחלק בלופן אחר
להנלל מחיסור שבועה ודבריו שבסי' ח"י הנו' יכולים
להתפרש דבתקיעת כף על כל פנים ליסורא דלור'
מיהא ליכא ומילתא הוא דלא לקי וכדם"ד לעיל אם
לא שנאמר דעדיפא מיהא קא מידחי ליה הרב מר
ותהלות ולהרב ח"א חפי' לפי הבנתו וכמובן :

**על** כל פנים נמלינו למדים דאין מקום להקל
כל"ד מכח דברי הרב עדב"י הן מחמת דהוא
עלמו לחמרם כמסופק ולא קמך על זה כלל לעיל
והן מחמת דאין כל"ד נראי היקר וזולת זה כרי לנרף
גם את זה עמהם וכדסבירא ליה להרב מר ותהלות
וכחמת דלית דחש להאי סברא דהרב עדב"י · ועיין
להרב שמן המשחה בסוף סי' ע"ח שכתב משם
הרשב"ל כאי דסבירא ליה דבשבועת כיטוי אין מדיך
שם ולא כיטוי יע"ש :

**ועוד** דהנם דנימא דס' הרב ערות ביעקב הנו'
היא מוסכמת מכל הפוסקים דשבו' הת"כ
אינה שלא מדרבן וחולינן בספיקה לקולא כמ"ל הנם
נודע הסכמת הרשבוים ואחרונים דהם קי"ל בשל
דבריהם הלך אחר המיקל הייט דוקא בס' שקול או
רבים מקילין ומיעוטו מחמירים ברם כשרובא דרובא
מחמי' והמיעוטו מקילין אזי י"ל לילך לחומרא לף בשל
דבריהם כמ"ש מהרשד"ם יו"ד סי' ל' וכהה"ע סי' קכ"ו
כשם הרשב"ל יע"ש וככנה"ג ה"ח סי' ק"ס הגב"י יע"ש
וכן כתב הגהון החק"ל בכמה דוכתי ומהם
כחק"ל יו"ד חלק ה' סי' קי"ח דקע"ג עמוד ב' שהוא
ס"ם ערוך בערוכין יע"ש וכחק"ל חלק כ' יו"ד סי'
כ"ה דמ"ח עמוד ב' וכחלק ג' סי' ק"ם דק"ך ע"ג
וכסי' קכ"ה דקמ"ב עמוד ד' וכדף ר' עמוד ב' יעש"ב
וכן כתב הרב לדור החיים בפשיטות גמור בף' ב' מה'
יו"ט דמ"ט ע"ד והרב מכחק"ל יו"ד סי' ט"ל דל"ט
ע"ב וג' יע"ש ומה שים לעמוד ע"ד ה"ה בחום עמדי
ולחמ"ל · ולפ"ז בל בל"ד נמי כיון דליכא רוכא דרובא
מחמירים הנם דנימא דהוי ספק דהכריהם עם כל זה
נקטינן להחמיר וכמדובר :

**ואנב** לורחין חזיתיה למר הרב מר ותהלות
בסוף ספרו הנו' בחשוב' הרמתה על כל
מה שהשיג הרב מופת הדור חוקי חיים שהשיב בכלל
עמ"ש עליו הרב חוקי חיים במה שהביא מחשובת
מהרמב"ח בל"י שב' דבמלחת דליסורא לוליגן בת"ד
להקל והשיבו על זה הרב חוקי חיים דלא שמע
מחיא דהרב מיירי בשאר ליסורי תורה לא בן בשבו'
דחמירא טובא ועל זה השיבו הרב מר ותהלות דלא
ידע מנא ליה הא לחלק משאר ליסורי תורה לשבועה
וכו' יע"ש :

**ואנכי** הרואה דהרב החסיד הנו' בלרק כל אמרי
פיו ודבר ה' בפיהו לחת במה שיכל
לחלק בין שאר ליסורין לשבועה הנם שלא הביא שום
חלא דמשמיע ליה בהדין חילוקא דדיבוא על כל פנים
כל זו לא לחנים ליה והרב מר ותהלות שבתב עליו
דלא ידע מנא ליה הא לחלק בן דבריו תמוהים טובא
ובעלם ממנו ח"ו דדבר הפוכרים דבליסור שבועה
דחמיר טובא דמדרעזב כל העולם כמתן תורה כדכור
לא תשא וכו' כדלמר"ל מחמרי' כה טובא טפי משאר
ליסורי תורה כמ"ש הרב מהרשד"ם בכמה מתשובות
עלמו מספר וכן בתבו הרבה פוסקים ובפירושו לחמר
מש"ק הרב פני משה בחלק ג' סי' ע"ח וכח"כ סי'
קט"ו והרב החבי"ב בכעי חיי ח"מ סי' ק"כ ובחלק
כ' סי' כ"ה סברי מרבן דבאשור שבו' לוליגן להחמיר
בשפק שבועה הפילו על פי סברת יחידאה יע"ש ·
וכן בתב הרב לחל יעקב בסי' ע"ל משם המבי"ט
יע"ש · ולזה הסכים הרב מופת הדור מהריע"ח
בשמחת יום טוב סי' כ"ג דף ע"ו עמוד ד' יע"ש ובתשו'
לחלי תם סי' כ"ה בתב וז"ל ולפ כי דבו המתירין
לדידן הוי ספקא דהוריית ולחומרא יע"ש · ועם
דעלינו הרוחות להרב כהוחת עולם בסי' י"ה ולהרב
בני לבבות ח"מ סוף סי' מ"ו חמהו על דברי הב"י
פני משה והבב"ח הנו' וכן תמה עליהם גם כן הגהון
החק"ל בהדורת בתרת ח"מ סי' כ' יע"ש ועיין להרב
שבט בניימין סיף סי' ג"ח שהאריך בזה ובסי' ג"ו
יע"ש על כל פנים הרי משכחן חכלי טובא דם"ל
להחמיר בשבועה אפי' ע"פ ס' יחידאה בנו"ל בל שכן
וק"ו דיש להחמיר יותר כשלשבחן כ' וג' פוסקים
מחמירים הנם דבבו המתירין רבבי הא אפילו בשאר
ליסורי תורה לוליגן לחומרא במש"ל משם הרב
מופת דורנו מהרד"ח נר"ו בספרו חק נדיב לב סי'

הגז' שהכיח כן מעם הרב כנה"ג שכן כתב מעם הרב מהרד"ך דכדבר לאסור יש לנו לחוש לתומרת הפי' שרבו המתירים על האוסרים וכן כתב הרב נט פשוט בכלל ג' דבמחלוקת פוסקים כאסור תורה הלך אחר המחמיר אפילו רוב פוסקים מתירים ומיעוט אוסרים כיון שלא נחלקו פב"פ . וכן כתב עוד הרב נט פשוט נפיה בכלל ה' דלכתחלה חוששין לדברי האוסרים כיון שיש כ' וג' פוסקים אוסרים לענין הלכה למעשה ואפילו ביחיד נגד רבים לפעמים חוששין לאסור כדברי היחיד כמו שהאריך בזה הרב הגז' יע"ש :

**אשר** מזה למי תמיה דלפי מה שכתב הרב מר ואחלות מעם הרב מהרמב"ח כתשו' כ"י דכמלאכת דאיסורא חזלינן בתר רובא להקל כמ"ל לזיל יכולו יחדיו דברי שכתשו' כ"י הגז' עם מה שכ' בכללו בנט פשוט הגז' דלכאורה סתרתי גינהו הא ודאי לחתחה טובא ולא זכינו לאור בתר תשובת הרב הגז' למען דעת הדברים בשורשן ולחלק בין המשתים כי היכי דלא ליפלגו ד"ק תהדדי והדבר ניכר לי תלמוד נמור :

**איך** שיהיה נמלינו למדין שהרב החסיד חוקי חייס יפה כוין כמה שיצא לחלק מתאר לאיסורי תורה לאיסור שבועה דרבו הסוברים כן וכדבר האמור :

**הדרן** לע"ד דמטלים לאמתו מהדין שדעורת מסברת הרב עדות ביעקב דסברת ליה דשבועה בתקיעת כף חיכה שלא תדרכנן כגז' דעם כל זה חין מקום כע"ד להקל וכבל המדובר מה למעלה . ולא עוד שלא בע"ד דמשביעין לחתן כס"ח בתקיעת כף על דעת המכ"ה ועל דעת הנשבעים בחתת וכו' ומעלת דחיכת הזכרת שם מפי אחרים אפי' הרב עדות ביעקב יורה דהוי דאורייתא וכן אפ"ל גם לסברת מהרי"ו דלא אמרה מהרי"ו למלתיה כי אם בתקיעת כף לבד אבל בשהתקיעת כף היתה על דעת המכ"ה ועל דעת הנשבעים בחתת ובשבועה חמורה בע"ד יורה מהרי"ו דחמירא טובא . וכן דאיתי להרב יהל יצחק בהשמטות סי' ט"ל דע"ח ע"ב שכתב כן ז"ל וזו דאפ"ל דלא כתב מהרי"ו כן שלא בשהיה בתקיעת כף לבד אבל בשמוליף שבועה מפיו שאומר שבועה על דעת המכ"ה ועל דעת הנשבעים בחתת כמנהגינו אפשר דמודה הרב וכו' עכ"ל . וכן כתב עוד הרב הגז' שם דע"ח עמוד ג' על דברי הרב עדות ביעקב שבסי' ח"י וז"ל מבל מקום אפשר דלא כתב כן שלא בשהיה על ידי תקיעת כף לבד מה שאין כן בע"ד דאיכא הזכרת השם מפי אחרים וכו' עכ"ל יע"ש :

**הרי** להדיא כדברי' דבל כי האי נוחא דע"ד דעוסק בשבועה היתה כאופן זה דהייט בזה"ל בשבועה חמורה בתקיעת כף על דעת המכ"ה ועל דעת הנשבעים בחתת וכו' בזה כולי עלמא מודו דשויא שבועה חמורה ונמורה אשר אין דרך לנטות ממנה ימין ושמאל ובדבר האמור :

**ואע"ג** דבעיקר השבועה בתקיעת כף בע"ד חזינן להרשב"ץ בתשובה הביאה הרשב"ן בחלק כ' סי' קמ"ח ומהריע"ן בסוף סי' ק"ז דמיקל



טובא בשבועה דתקיעת כף דקבירא ליה דחיכה שבו' בלל זולתי מעוס שאריך ישרל לא יעשו עולה וכו' . וגם הרשב"ץ נופיה הכי סבירא ליה למר דחיכה שבועה בלל והאריך בזה בלותה תשובה עלמה בישע"ס ואם בן הרי מלינו לתרי אשלי רברבי נדולי המורים דקבירא להו דתקיעת כף חיכה שבועה בלל וכנ"ל :

**אבן** עם בל זה ליח לן למיזל לקולא בוותייהו דהנה לחמת עיניהו הרואות דבמעטו בל הפוסקים פליגי עלייהו בזה ומחמירים טובא בשבו' דתקיעת כף דיש לה דין שבועה ממש ובמעטו דחמירא טובא יותר משבועה לדעת ר"ת ודעמיהו ובבר רגילתי להרב שבטו בנימין בסי' ק"ף ולהרב החסיד מופת הדור חוקי חייס בסי' הנז' שאפשו ובקשו בל סברות הפוסקים דסבירא להו דתקיעת כף חמירא טובא אף להוליא ממון על ידה וכופין לוחו לקיים שבועתו דתקיעת כף ודינה בשבועה ממש ולדעת ר"ת חמירא ליה שבועה בתקיעת כף יותר משאר שבועות דעלמא בנז' לעיל ובשאר רוב בבל הפוסקים שיין הם תקיעת כף והשאר שבו' הן ע"ד הפשט הן ע"ד החמת במו שירחה הרואה בדברי הפוסקים המובאים שם . ואם בן הנס דחזינן להרשב"ץ והרם"בן דתקילי בה טובא וס"ל דחיכה שבועה בלל וכנ' לעיל עם בל זה ביון שרוב בבל הפוסקים פליגי עלייהו וסברי מרנן דחמירא טובא בנז' לעיל הא ודאי דהבי נקטיגן וכפרט דקי"ל ס' שבועה להחמיר בל שבן וק"ו הבא דרוב בבל הפוסקים חולרים ומחמירים ומיעוט רבים מקילים ופשוט :

**ולא** עוד שלא דחנן בריירן חיין לנו שלא דעת מרן דקבלנו הוראותיו וכפרט לחומרת בנודע ובבר פסק מרן בשלחנו הטהור יו"ד סי' רל"ט ס"ב דתקיעת כף דינה בדין שאר שבועות ויש לה התרה ולבתחילה לא יתירה רק בחקום שבועה וכו' עב"ל יע"ש וכן פסק רמ"א בח"מ סי' פ"ח סב"ח יע"ש . ועיין שם בסמ"ע שסק"ח שבתב דבופין אותו לקיים שבועתו בח"מ תור"ס בסי' בקי"ט ס"ה יע"ש וגם משמתין אותו לקיים שבועתו בח"מ הסמ"ע שם בסי' בקי"ט שקט"ז וכב"דשם שקי"ד וע"ש בט"ז ס"ה שב' שלחה בתשו' מהר"מ סי' ע"ב דתקיעת כף אין לה התרה שלא ע"ד מי שתקע לו בפו בח"ם ר"ח ושהב"י ודמ"ח בי"ד סי' ר"ז סי"ט ולא לחו תשו' שו וכו' יע"ש וכח"מ סי' ר"ז סי"ט ובסמ"ע שם שקב"ג יע"ש ומ"ש מרן בח"מ סי' פ"ז בל"ד דהשוקע בפו לחביהו לא נפטר משבועה ע"ב לאו למימרא מעוס דתקיעת כף חיכה שבועה שלא היינו טועמת מעוס דחיכו דומה שבועה דלהבא לשבועה דלשעבר בח"ם הסמ"ע שם שקב"ו ועיין שם בש"ך שק"ף מה שהקשה על זה והאריך בזה יע"ש . ובשאר הפוסקים לחרוניס ועד לחמן עיין להרב חיים מדבר ח"מ סי' ע' דקב"ה עמוד ג' יע"ש . ונמלינו למדין דדעת מרן בדעת רוב הפיס' המחמירים בח"ב ודיבה ברין שבועה מעם ובופין אח הנשבע בתקיעת כף לקיימה בדרך שבופין על השבועה התמורה ובבל הנז' לעיל . ואם בן הבא נמי

כנ"ל הנה שעיקר השבועה על רכוש דגרון דידן היתה בתקיעת כף לכך כשסוג הלוואה וכנ' לעיל עם כל זה דינא הוא דיתפלג בחפר ויקויים שבועתו ודינא יהיב דלין להתיר לו ליפטר מזה להקרע עליה שם לא עד שיגרם לזו המורדת כיון שהיא מסכמ' להתגרש וכבל התמור ומדו' ולא עוד שלא דלמינה דכנ"ל גם הרשב"ם והרשב"ץ דמקילי בתקיעת כף ושבירת לאו דלינה שבועה כלל יודו כנ"ל דהויא שבועה ממש כיון שכן אומרים לו בשעה השבועה כזה הלשון בשבו' חמורה בתקיעת כף על דעת המכ"ם ועל דעת שנשבעים בחמת וכו' הא ודאי נלע"ד ברור דכל כהאי גוונא גם הרשב"ם והרשב"ץ לחזי ומודו דהויא שבו' גמורה ממש ודינא בדין שאר שבועות דעלמא וכמש"ל והדברים ברורים :

**ולענין** נוענת הכעל השניה הנ' כשאי שלפניו שהוכע שיוכחו כל הנכסים כיד שלים וכו' הא ודאי דמהיות טוב דאוי לעשות כן ויהיו כיד שלים מרעת שניהם וכתבתי גו"ש על הבעל שיקבל עליו שלא תאכר האשה את הזכות שהיה לה לפוס דינא בהיותה תפוסה בהם וגם עתה שיוכחו כיד שלים ברשותו ישאר לה הזכות הנ' לטענון קי"ל כאיזה מר שהיתה זוכה בתפיסתה בהם ולסר הפחות יכתבו מעלת הב"ד י"ן כל הנכסים בשומה אחד כאחד יגבו ויחזמו הם על הרשימה הנ' ותקבל עליה האשה שלא יקשר מהם לאיזה דבר שיתנכה מכתובתה ובזה תנוח דעת הבעל ואין לו מידי · הגלע"ד כתבתי לו להלכה ולא למעשה כי אם לשחת ולתת בדבר הלכה כאחי ואם יכבימו עמי רבני דוריו יע"ו להורות כן להלכה ולמעשה מה טוב ומה נעים וגם ידי תכון עמהם ומר ישרש וינילנו משגיאות וירחמו מתורתו נפלאות אכי"ר · פי' המדבר ועירת רמן מכריח

והוא הנעזיר **יצחק אבואלעפיא** ס"ט

## סימן יו

**להיות** שהכתוב רמז' כח טע'ון לפניו אמן כ"ר שהוא קדם את הכתוב רחל כת שמעון על פי כ' עדים מזה ימים במקפר ירחים כשומעינו את דבריו שכדאתהו להכיא עדיו לפניו לקבל עדותם למען דעת מה בפיהם ולהיו'כי פנה היום וכטו בללי ערב ולא היה שהות להכיא העדים ולקבל עדותם ק"ל שליוש מאר בבקר השכם יומין שני עדיו ויבא לכ"ר לקבל עדותן וכיום המחורת בא לפניו ועד אחד עמו ועל עד אכ' אמר שבקשו ולא מצאו וכבן אמן דין קבלנו עדות עד אחד שאביא עמו וכא היתה עדותו מגונתקת מהעיקרית אות כאות תיבה בתיבה וזה נוסחה · וביום השני הביא אתו עד אשני וגם הוא העיד לפניו בדברי העד הראשון כלי שום תוספת ומגרעת כלל וגם היתה עדותו מוענתקת מהעיקרית אות באות תיבה בתיבה וזה נוסחה · ואני העדים הנ' ממלאו דבריהם מכוונים ממש כנו"ל ואניהם העידו כפני הכחותא הנ' וכמעמרה ואין הכחישה העדים אנו' גם את הראשון גם את השני ונשקה הנערה



לא היו דברים מעולם ושקר ענו כה ולא היתה כזה קדשה ומעולם לא נתקדשה להכחור הנ' כלל וכלל והכחור הנ' ואני ערמו מכחישים אותה ואומ' לפניה שנתקדשה לו כנו"ל בקבלת עדותם הנ"ל ובענת קמו וגם נלכו קרובי הכחורה הנ' ודינא בעו ושואים הלכה מה יעשו אם יהיה משפטו הנערה ומעשה הקי' הנ' ויקוב הדין לא הם"ר וכחורה יעשו :

**ובבן** נטפלנו לנעקת ריבה זו אשר נקשרה בכבלי ברזל מהמקדם הנ' כרשתו אשר טמן ונלכדה הבחורה הנ' בפח מוקשים בכח עדות העדים הנ' והרבה טרחנו ויגענו עם המקדם הנ' להתרצות לנרשה בגט כריתות כהלכת נוברין יהודאין והרבינו עליו הימים לעשות כן ולא הטה אזן לדבריו כלל ולא חכה שמוע לקול מוריס וכל חפצו ורצוני להניחה קשורה ככבלי הציונן לולי תחלה ותקפיים להשתא לו ואם לאו יניחנה עגונה ולא יגרשנה בגט כשר כל ימיה לעולם אם לא ער שיפייסוהו וירצוהו כרצי כסף כתרקבא דדיכרי וכולי האי ולולי ער שיתרצה לגרשה בגט ובלא זה קשה הדבר ער מאד שיגרשנה מטוב רצונו בלא דבר כלל כנו' לעיל כאשר נודע לנו ובכל כחי שער עזרנו את החיים ואת שיחו ולמפורע אין צריך רחיים :

**אני** לזכות חובה עליונו להצך בזכות הבחורה העשוקה הנ' להניל עשוק כאשר מצאנו לכל נדולי השוסקים כמה וכמה בתמרורו והרע לה הדבר הרע הזה וכמה כרכורים כרכרו והרבה טרחו ואזרו חיל להצך בזכות בנות ישרש הנלכדים בפח מוקשים וכל מר לפוס חיליה להרבו פנה למעוך חופן ועילה תרתי לריעותא ופסק פשקא דלשתכח בנדון דידהו היו סומכים ומסתעפים עשו להם סניפים נלחזי' כפיך להקל בהו שכן רצוי לעשות ולמטה רבא תחשב וכמו שכתב מהרשד"ם בכמה מקומו' הה"ע לשר לו וכפרט כפי ג"ל וז"ל ועם כל זה לא נקונותי לחוך לחפש לחר זכות בחורה זאת כי כן רצוי לכל בעל נפש כדי שלא יחרוך רמיה לידו ושלא יקנו מעשיהם הרעים לבא על בנות ישרש במרמה ועולה כשבועת תכ"ר וכו' עכ"ל ועב"כ · ויותר מזה כתב מהר"י הדרבי כפי' ז' וז"ל לכל לנשת יד"ח כי חייב כל חדש ללכות בגדי נקם על כל היום שימלא נוכח נפש ג' מישרש להוציא על כת ישרש שם רע ולזלזל כה כאו' שקדשה כחשאי לכן יפלחני לעזרת ה' כנבורים וכו' עכ"ל יע"ש · וכזאת וכזאת כתבו שאר הפוסקים לך נא רחם כי לא ע"ט הפסק ע"ע הלא כספרתם ספיר נוכחם ואחר רצותנו את כל זה מי יוכל להתעלם מלהתעצב ולא יבכה בגדי קנאה קנאת ה' לבחות לרוץ לעזרה להצך בזכות הבערה ולהוציאה מתפילה לחורה מבלי שתצטרך לנבו להתירה ממתסרה ולא תעשנה ידיו תועים בשאר עשה אות אלא בהונן ואלא כשורה אשר על כן שין רחוו חיוכא רמיא עלן אמן יד עניי אמן למקרר כתר זכותא דזאת הבערה ככל הכא מידיע למלא לופנים סניפים וסניפים ופסק פשקא למסמך עליהו להקל כנ"ל להתירה לנערה זו בלא נטו ולפוסקה

כלפ כלום אחר שנודע לכל זרון לב המקדש הנו' כי תוכנה הוא מבקש וכבל הנו"ל וזה החלטו וה' שהים יעזור לנו :

**תחלה** ורקם נודיע לכל יודעי דת ודין שהעב' הנו' קודם כואם להעיד בפניהו לתן ב"ד כנו"ל הם המה העידו עדותם הנו' בשטר רקיה על קידושי כסף הנו' לעיל וכתבו שטר עדות על זה וחתמו בחתי' ידם ומסרו עדותם הנו' בשטר הנו' ביד המקדש הנו' ואחר כמה ימים כלו והעידו מפיהם לפני בית דין בכל הנו' לעיל :

**והנה** נודע הקבמות רוב בכל הפו' הרחוקים והאחרונים דעדות העדים בשטר קידושין העומד לרקיה בעלמא להודיע ולהוודע ליך פלוני קדם לת פ' בכסף וכה"ג דב"ד שבתבו וחתמו עדותם בשטר לרקיה בעלמא שלא מדעת המתקדשת בלא דס"ל דהאי שטרא חספא בעלמא הוא ולא חזי ול"מ דמפיהם ולא מפי כתבם בעינן ולבך כמ"ש גדול המורים הרשב"ם בב' תשובות הביאם מרן בב"י אה"ע סי' מ"ב יעש"ב ולרבריו הסבימו גדולי האחרונים ועיין להרב ב"ך בח"מ סי' ט"ל סק"ט וכסי' מ"ו סק"ז שהאריך הרחיב למעניתו לאשר ולקיים דברי הרשב"ם וכתב דליבא מאן דפליג על הרשב"ם בהאי דינא יעש"ב . וגולם זאת מליבו לגדולי הפוסקים שחשו להחמיר משום סברת גדולי הדור שהובאו ד"ק בשוברי"ו שורש ע"ד לאשר הפליג להחמיר בשטר קידושין המתוס בשבי עדים שאינו' לין בתב ידם ונלא ממקום אחר והעדים עלמם עונים ואומרים לא תחמטו ע"ז מעולם ולין זה בתב ידיהו והמקו' עלמו מודה שעשרה זיפה הוא ולא היו דברים מעולם עם כל זה החמיר הרב הנו' להלריכה גט והרבה רלוות לזה יעש"ב והביא דבריו מרן הב"י סי' הנו' ושוב רמז לנו דברי הגאות מרדכי בשם קי' ושם הובאה תשו' הרובה מרביבו לבינדור ומר חמיו ז"ל דבברי מרן רלה השטר מקוייס בהלבתו שוב לין העדים יבולים לחזור ולהגיד יע"ב ועיין להרב עין העולתן בח"מ סי' מ"ו אות ח' שהביא בתה פוסקים דסברינ להו בדבינו לבינדור יע"ב . גם מהרשד"ם בלה"ע סי' ח' ב' וב"ל ו"ך סברינ ליה למר ודעמיה דבשטר מקוייס מודם הרשב"ם דמהני לפילו שלא נבתב מדעת המתחייב והמתקדשת יע"ב . שלא שחלקו עליהם בל גדולי הפו' וסברינ להו דבבל נוחנ סברינ ליה להרשב"ם דלא מהני וכמו שורלה הדוחה עב"פ לבל הדברות האי שטרא דב"ד מידי פלוגתא לא בפקא וגם שבל גדולי הפוסקים נבבו במו בר לדחות דברי גדול הדור שבמוהריק"ו הנו' מעיקרן והמה רלו בן תמהו במו שירלם הדוחה להרב מהרי"ט הו"ד בתשו' מהר"י הדרבי סי' קב"ו ובמהרש"ם לה"ע סי' ב' וכמבי"ט חלק ב' סי' ק"ל והרב משנטו שמש סי' ם"ח ותהלה"ם סי' מ' לאשר מקיפוהו בתבילות של רחות לדחות לת דבריו הנו' לעיל והביא דבריהם הבנה"ג בלה"ע סי' מ"ב יע"ם :

**הנה** עם בל זה שרוחה ירלה למהרש"ם שם בתשו' הנו' ולהרב מהרש"ח בתשו' סי' לבב"ג

וכביבולו לח"מ סי' ב"ח בלל במים לדירים בוה ושם לה מר לם' מהריק"ו הנו' להחמיר יע"ם . וכמו בן הרב מהרח"ם בתשו' סי' מ"ב האריך בוה ושם להחמיר יע"ם . וכמו בן בל הפוסקים האחרונים שזו להם דמוהריק"ו להחמיר במו שירלה הדוחה הלא בספרתם ובפרטו בבוונת דבר"ד דהשטר מתקייס בחותמיו והעדים עלמם חזרו והעידו מפיהם לפני בית דין ולפני הנערה הנו' בבל מה שהעידו בשטר הנו' לין נגרע דשטוח הדבר דיש לחוש לדמוהריק"ו ולרבינו לבינדור ומ"ח ודעמייהו דמחמרי טובת בוה בנו' לעיל ובפרט דלבת סוברים דבבה"ג גם הרשב"ם מודה לזה בנו' לעיל ושם בן מי יוכל להקל בהיפור עדות החמורה נגד בת רבוותת המחמירים וזה ברור :

**ועוד** דבל מהבת עדות השטר הנו' וכמלן דלבת דמי הרי לפניהו מסבת עדיות בְּלוּת העדים הנו' שהעידו בפני בית דין בבל הבתוב בשטר הנו' שנתקדשה בפניהם בדת משה וישרא בבל הנו"ל וכמדובר :

**ברם** אחר הדחות היטב חזינן דעדות העדים הנו' שהעידו מפיהם אחר שהעידו בשטר הנו' אינה מגרעות נתן לדעת במה פוסקים וכמו שבתב בם"ר . הנה זאת מליבו להרמ"ה ומיעתו דסבירת להו בעינן בלת עדות שלא בפני בעל דין דלא מהני ולא מידי לדעת רוב הפוסקים ואין דנין על פי תוכו בלת עדות בלל לפילו בדעבד זולתי לרשב"ן והלבי"ה ודעמייהו דסבירת להו דבדעבד דנין על פי תוכו עדות במבואר בל זה בדברי מרן הב"י בח"מ סי' ב"ח ובבנה"ג סי' הנו' בישו"ע . הנה הרמ"ה ומיעתו סבירת להו דאין יבולים לחזור ולהגיד עדותם בפני הבעל דין בלל מבוס דחייבינן דלאחזוקי שקרייהן הם מעידים בן בפני הבעל דין לקיים מה שהעידו בתחילה שלא בפניו דסיפא להו מלתא לחזור בהם מעדותם הראשונה ובמו שהובאו ד"ק בם' חוקות הדיינים וסו"ד במהר"ם ש תשקר סי' י"ו וז"ל וים תומ' דבינן שהעידו שלא בפני בעל דין שוב אין יבולים לחזור ולהגיד בפניו בך נראה דעת הרמ"ה בפ' הנזול ובן הורו מקלת הרבנים ויש תומרים שיבול להעיד לפני בעל דין ובן עיקר עב"ל יע"ם . הרי דהרמ"ה ומקלת הרבנים סברי מרבן דבל עדות שמקבלה שלא בפני בעל דין מלבד דאין דנים על פי תוכו עדות בלל ואפילו בדיעבד לא מהני וכדעת רובא דרבוותת . זאת ועוד אפילו לחזור ולהעיד לפני בעל דין לא מהני בלל והייבו טע' משום דחייבינן דלאחזוקי שקרייהו מעידין בן בעדותם הראשונה וכסיפא להו מלתא למחדר בהו שלא יאמרו עליהם בשקרנים הם ובמדובר . והוה הדין והוא העתם נמי בעדים שחתמו בשטר עדות קידושין ובנוונת דב"ד דבינן דבתבו וחתמו בשטר לעדותם ומסרוהו ליד המקדם להיות בידו לעדות ולרחיה מהימנת הנם שיחזרו ויעידו בפיהם ובשפתם לפני ב"ד בבל מה שהעידו בשטר חיישי' להו דמשקרי דעבדי לישני לאחזוקי שקדייהו לדעת הרמ"ה ומיעתו הנו"ל ולא תיימת דלא לאמרם הרמ"ה ומיעתו

דשוב חיט חזר ומעיר כפני כעל דין מהטעם הנ'
לעיל דחייסינן לחזוקי שקרייהו קמטוטי עדותם הרי'
שלא דוקא כעדים שהעידו כפיקם וכשפתם כפני כית
דין שלא כפני כעל דין ולזה קאמרי הרמ"ה ושיעתו
דתו לא מצו למהדר לתקוני לפני כית דין דכיון
דתחילם העידו מפיקם לפני כית דין הנם דהיתה
עדותם שלא כפני כעל דין על כל פנים כסיפא
להו מלתא עוכחא למהדר מעדותם הרחשו' דמכפני
מכנית־דין שהעידו לפניהם תחילה הפך ממה
שמעידים עתה לפני כית דין ומשום הכי חייש' להו
דגם עכשיו קמשקרי לתחזוקי שקרייהו ולזה כבירת
ליה להרמ"ה ושיעתו דשוב חיט חוזר ומעיר כפני
כלל וכמוכן :

**ברם** כל שעדותם הרחשונה לא היתה כפני
כית דין כי אם שכתבו ע"ד עותם כשטר כתני'
יד ולע"ד אף"כ דגם הרמ"ה ושיעתו אזלי ומודו דלא
חייש' להו דמשקרי השתא כשעידו ככית דין לתחזוקי
דכודייהו קמת דלא כסיפא להו מלתא כלל כיון
שלא היתה עדותם מפיהם לפני כית דין וכמוכן
אף ודאי ליתא כלל ושטות הדבר דלהרמ"ה ושיעתו
דחייש' כקבלת עדות שלא כפני כעל דין דאין חוזר
ומעיד כפניו כלל מטעמת דחייסינן להו דלתחזוקי
שקדייהו קמשקרי הכי השתא נמי הוי הדין והוי
הטעם שיכרו כן גם כשעדותם הרחשונה היתה כשטר
כתוב ומחוס כחתימת יד דגם כהא נמי מכספי
ואזלי מהמקדם ומכית דין הרואים חתימת יד כשטר
עדות ומכל רואה שטר עדותם אי הדרי כהו השתא
כשמעידים מפיהם דלימרו עליהם שמעידים עדות
שקר וכזב כשכתב וחתם' כשטר וכדי כזיון · ומשום
הכי עכדי כל עמדקי השתא כשמגידים כפיהם לקיים
את תנותם הרחשונה שכשטר כדי לתחזוקי שקרייהו
קמת ולא יהיו לתרפה וכזו לעיני הכל ולדעתיט
הסברת טוכת והשכל מחייב דכל שהיתה עדותם
הרחשונה כשטר כתוב וחתום כחתימת יד וכתב יד
יולא ממקום אחר אף דהם עלמם מודיס דהם
כתבו וחתמו כשטר הנ' כחופן דלא מצו טעני טע'
מזוייף אף אם לא היו דכריס מעולם וכגונא דכ"ד הן
לאמת כחופן זה כסיפא להו מלתא עוכחא למהדר מסהדי'
קמת יותר משאם היו הם מעידים כפיהם לפני כית
דין שלא כפני כעל דין דעדותם שכשטר תמיהא להו
טפי דכתכ מתקיים ועומד לימים רכים ומשמים לו
שמא יעמוד לימים רכים לרגיעת מרדות שהעידו
כשטר לשקר ומשום הכי עכידי לתחזוקי שקרייהו השתא
כשמעידים כפיהם לפני כ"ד אף יהיו לכת לימים
רכים לא כן כשמעידים כפיהם לפני כ"ד שלא כפני
כעל דין דלא כסיפא להו מלתא כל כך אי הדרי כהו
כי מסהדי כפני כעל דין ואפילו אי מכספי ליט
שלא לזמן מועט כיון שלא נתקדה עדותם ונכתכה
כשטר העומד לימים רכים וגם לאו כולי עלמא ידעי
כהו שהעידו תחלה עדות שקר זולת כית דין לכד
וגם כית דין עלמם עתיד הדכר להשתכח מהם
דשכתם מטויה ואפילו הכי לאמרי הרמ"ה ושיעתו
דעם כל זה חייש' להו השתא דמשקרי כדי לתחזוקי
שקרייהו קמת ומשום הכי הדין נותן להעשם הכי'
לעיל דחייסינן לתחזוקי שקרייהו קמטוטי עדותם הרי'
שלא דוקא כעדים שהעידו כפיהם וכשפתם כפני כית
דין שלא כפני כעל דין ולזה קאמרי הרמ"ה ושיעתו
דתו לא מצו למהדר לתקוני לפני כית דין דכיון
דתחילם העידו מפיהם לפני כית דין הנם דהיתה
עדותם שלא כפני כעל דין על כל פנים כסיפא
להו מלתא עוכחא למהדר מעדותם הרחשו' דמכספי
מכנית־דין שהעידו לפניהם תחילה הפך ממה
שמעידים עתה לפני כית דין ומשום הכי חייש' להו
דגם עכשיו קמשקרי לתחזוקי שקרייהו ולזה כבירת
ליה להרמ"ה ושיעתו דשוב חיט חוזר ומעיר כפני
כלל וכמוכן :

**ברם** כל שעדותם הרחשונה לא היתה כפני
כית דין כי אם שכתבו ע"ד עותם כשטר כתני'
יד ולע"ד אף"כ דגם הרמ"ה ושיעתו אזלי ומודו דלא
חייש' להו דמשקרי השתא כשעידו ככית דין לתחזוקי
דכודייהו קמת דלא כסיפא להו מלתא כלל כיון
שלא היתה עדותם מפיהם לפני כית דין וכמוכן ·
אף ודאי ליתא כלל ושטות הדבר דלהרמ"ה ושיעתו
דחייש' כקבלת עדות שלא כפני כעל דין דאין חוזר
ומעיד כפניו כלל מטעמת דחייסינן להו דלתחזוקי
שקדייהו קמשקרי הכי השתא נמי הוי הדין והוי
הטעם שיכרו כן גם כשעדותם הרחשונה היתה כשטר
כתוב ומחוס כחתימת יד דגם כהא נמי מכספי
ואזלי מהמקדם ומכית דין הרואים חתימת יד כשטר
עדות ומכל רואה שטר עדותם אי הדרי כהו השתא
כשמעידים מפיהם דלימרו עליהם שמעידים עדות
שקר וכזב כשכתב וחתם' כשטר וכדי כזיון · ומשום
הכי עכדי כל עמדקי השתא כשמגידים כפיהם לקיים
את תנותם הרחשונה שכשטר כדי לתחזוקי שקרייהו
קמת ולא יהיו לתרפה וכזו לעיני הכל ולדעתיט
הסברת טוכת והשכל מחייב דכל שהיתה עדותם
הרחשונה כשטר כתוב וחתום כחתימת יד וכתב יד
יולא ממקום אחר אף דהם עלמם מודיס דהם
כתבו וחתמו כשטר הנ' כחופן דלא מצו טעני טע'
מזוייף אף אם לא היו דכריס מעולם וכגונא דכ"ד הן
לאמת כחופן זה כסיפא להו מלתא עוכחא למהדר מסהדי'
קמת יותר משאם היו הם מעידים כפיהם לפני כית
דין שלא כפני כעל דין דעדותם שכשטר תמיהא להו
טפי דכתכ מתקיים ועומד לימים רכים ומשמים לו
שמא יעמוד לימים רכים לרגיעת מרדות שהעידו
כשטר לשקר ומשום הכי עכידי לתחזוקי שקרייהו השתא
כשמעידים כפיהם לפני כ"ד אף יהיו לכת לימים
רכים לא כן כשמעידים כפיהם לפני כ"ד שלא כפני
כעל דין דלא כסיפא להו מלתא כל כך אי הדרי כהו
כי מסהדי כפני כעל דין ואפילו אי מכספי ליט
שלא לזמן מועט כיון שלא נתקדה עדותם ונכתכה
כשטר העומד לימים רכים וגם לאו כולי עלמא ידעי
כהו שהעידו תחלה עדות שקר זולת כית דין לכד
וגם כית דין עלמם עתיד הדכר להשתכח מהם
דשכתם מטויה ואפילו הכי לאמרי הרמ"ה ושיעתו
דעם כל זה חייש' להו השתא דמשקרי כדי לתחזוקי
שקרייהו קמת ומשום הכי הדין נותן להעשם הכי'
לעיל דחייסינן לתחזוקי שקרייהו קמטוטי עדותם הרי'
שלא דוקא כעדים שהעידו כפיהם וכשפתם כפני כית
דין שלא כפני כעל דין ולזה קאמרי הרמ"ה ושיעתו
דתו לא מצו למהדר לתקוני לפני כית דין דכיון
דתחילם העידו מפיהם לפני כית דין הנם דהיתה
עדותם שלא כפני כעל דין על כל פנים כסיפא
להו מלתא עוכחא למהדר מעדותם הרחשו' דמכספי
מכנית־דין שהעידו לפניהם תחילה הפך ממה
שמעידים עתה לפני כית דין ומשום הכי חייש' להו
דגם עכשיו קמשקרי לתחזוקי שקרייהו ולזה כבירת
ליה להרמ"ה ושיעתו דשוב חיט חוזר ומעיר כפני
כלל וכמוכן :

**דהא** קמן תנת דוקנת מהריכ"ל דקכירת ליה למר
דחד דיכת ליה להו עדות שנתקכלה שלא כפני
כעל דין ועדות שכשטר תרוייהו שוו כשיעורייהו
דלשיטת הרמ"ה ושיעתו תו לא מהני מה שמעידים
כפיהם כתר הכי וליכת לפלוגי כיניייהו כלל ודיניייהו
תלוי כפלו' דרכוו' דרוכת דרכוו' ס"ל דמצו לחזור ולהעיד
מפיהם ולא חייסינן לתחזוקי שקרת ולהרמ"ה ושיעתו
לא מצו לחזור ולהניד מפיהם דחייסינן לתחזוקי שקרת
וככל האמור ומדוכר לחת למעלה :

**ונמצא** שם כן דהכי קי' דכ"ד לפילו לחר מה
שחזרו והעידו מפיהם לפני כית דין
ולפני הכמודה כעדותם שכשטר ממש לפילו הכי
ליכן שלא שפק קידושין כיון דתלוי דיכם כפלונתת
דרכוותת ושפק מקודשת דוקא הויא וכנ"ל משם
מהריכ"ל כחלק ד' סי' כ' הנ' וכמדוכר :

**וכן** דחיט להריב החכי"כ ככנה"ג אה"ע סי' מ"כ
סנהכ"י הות ל"ח שחזר שחסף ליט טהור כל
סכרות הפוס' המחמירין והמקילין כענין ערות קי'
שכשטר כתב וז"ל ומיהו כשיקיימו החני' דחוי לחום
להחמיר שיהיו שפק קידושין ושם יחזרו העדים ויעידו
כפיהם לא הויא מקודשת נמורה מהריכ"ל ס"ד סי'
וכו' עכ"ל יע"ש :

**הרי** להדיא כתב הרב החכי"כ משם מהריכ"ל
דחיכן אלא שפק קידושין ושפק מקודשת הויא
וכדכתיכנא ואע"ג דחזיכן להרב מהריט"ל כסי' ח'
שמתחילה כתב נרגש מדכרי מהריכ"ל הנ' על דכרי
עלמו שכתב כסי' ז' כענין ערות קי' כשטר דכשהעדי'
הם קיימים יכולין הם לחזור ולהעיד מפיהם על שקי'
שנעשה כפניהם והויא מקודשת נמורה וכריש סי'
ח' נרגש מתשו' מהריכ"ל הנ' דאפילו יחזרו ויעידו
מפיהם לא הויא שפק מקודשו וכנ' לעיל ועל
זה כתב הרב הנ' דאפ' דמהריכ"ל הכא חייש לפ'
הרמ"ה הנ' מכל מקום כחלק ג' סי' ק"ך העלה שם
לענין שטר קידושין דאם חזרו והעידו כפיהם הויא
מקודשת נמורה וכתב דהיכן לחום לסברת הרמ"ה
הנ' שלא סעיקר כסברת החולקים עליו שכתב כספר
חוקות הדייניס וסברת החולקים עיקר · וגם הרמב"ן
והרשב"א והר"ן כפי' הג"מ נראה דלא סבירא ליה
כהרמ"ה

כהרמ"ם והכי נקטינן בחופן דמהריב"ל העלה הכא
דאין לחוש לסברת הרמ"ה ולענין קידושין הויא מקו'
נמורה שם הניחו בפיהם וכם' מהריב"ל זו בחלק ג'
הנו' ותבסו שאר הפיס' כמו שכ' מהרש"ך בביאורו
לח"מ פי' כ"ח ע"ד דאין מקבלים עדות שלא
בפני בעל דין וכן הסכימו מהריט"ו ומהרח"ש וכו'
והכנה"ג וכו' הביא כל הדעות ומתבאר דרוב
דרבוותא סבירא להו כם' השניה שכתב הרב מוקות
הדיינים דשם חזרו והניחו בפני בעל דין עדותם
קיימת יע"ש וכו' :

**והנה** כן כ"ד שפיר כתבתי דאין לחו יכולים
להחזיר מהטעם הנ' שכ' בח"ר כיון דהעדים
עצמם יכולים לחזור ולהעיד עכ"ל יעב"ב . הנה מתב'
להדיא כדברי הרב מהריט"ו הנו' דתבם עיקר
כם' מהריב"ל שבחלק ג' סי' ק"ך שלח חבם שם לם'
הרמ"ה ותבם עיקר כרובה דרבוותא המילקים עליו
ומבן סבירא להו לבאר הפיסקים וכיון שכן הצלה
להלכה כנ"ד בעידי קידושין החותמים על השטר
דיכולים לחזור ולהעיד בפיהם והיא מקודבת נמורה
ולא חבם הרב להותה תשובה דמהריב"ל שבחלק ד' סי'
כ' שבם חבם לסברת הרמ"ה והסכים שם דלבשר שם
יחזרו ויעידו בפיהם לא הוי שלא בפני קידושין
וכמבואר :

**ואנן** כדידן נדלם לעקחיו על הנליון מהריט"ו
שדקה תשו' דמהריב"ל שבחלק ד' סי' כ'
דחייש התם מהריב"ל לם' הרמ"ה מפני שדחה לבאר
הפוסקי' ולמהריב"ל נוביה בחלק ג' דלא חבו לם'
הרמ"ה ותבסו עיקר כהמולקים עליו וסבירא להו
דיכולים לחזור ולהניד בפיהם ולא חיישינן לתחוקי
שקרא ולא זכר שר דכמה וכמה מהפוסקים דסבירא
להו כהרמ"ה וסיעתו וסבירא להו דאין יכולים לחזור
ולהניד דחיישי' לתחוקי שקרא והרוחא ירחה לרש"ל
בתשו' סי' י"ח דהכי סבי' ליה למר דאין חוזרים ומניחים
בפני בעל דין והייט טעמא משום דחיישי' לתחוקי
שקרא יע"ש . והיה היא ס' הרמ"ה ומקלת רבנים שכתב
בשטם הרב מוקות הדיינים וכנו' ודלא כמ"ם הרב
כ"ח בתשו' המדשות סי' פ"ד שכתב דמהרש"ל יחיד
הוא בדבר זה ושנם הרב לא כתב זה אלא לפניף
דליתא וכבר השיבו בזה הרב ערך השולחן בח"מ סי'
כ"ח אות י"ד יע"ש :

**וכן** יש לדקדק מדברי הרב כנה"ג ח"מ סי' כ"ח
הנב"י אות ע"ד שכתב וז"ל לכאל רש"ל וכו' ע"כ
דמלחא בדור שהכין בדברי רש"ל שכן דעתו לדינא
ולא לפניף אלא כהב"ח וכדור . וכן הסכים הרשב"ם
בתשו' סי' רכ"ה וסי' רפ"ד מטעם דעבדי חיישי
לתחוקי שקרא והביאו ד"ק הרב ערך השולחן יע"ש .
וכן נדחה בדור דעת מרן כש"ע ח"מ סי' ל"ח סט"ו
שסתם וכתב דאם קבלו שלא בפני בעל דין דאין
דנים על פיהם . תשמע דסבירא ליה דתפילו יחזרו
ויניחו בפניו לא מהני תו כלל ובפבלה ובתבטלה עדותם
לנמרי וכמ"ש הרב דבר משה בחלק כ' סי' ג' אלא
דרמ"ה שם הרב דבר משה בחלק כ' סי' ג' אלא
שקרא וכמש"ל על כל פנים מידי פלוגתא לא נפקא
וכבן בנחון דהרב מהריט"ו בנחון דיבן שם ודאי

הדבר

הרכר פשוט דלפילו שחזרו והעידו מפיקם ככל הכתוב
עיותם שבשטר לא הויא שלא ספק מקודשת כיון
דדיניהו תלוי בפלוגתת דרכוותא וכנ' לעיל וכהלטרף
עוד ספיקי לחיניהו הא ודאי דלזליכן לקולא לנמרי
וכמ"ש הרב מהרש"ל הלוי בהיא דכריו הרב כנה"ג
בח"מ סי' כ"ח הגהכ"י סוף אות ע"ד הנ' כיעש"כ
והדברים פשוטים וכרורים:

**תו** חזינן ספיקא לחריגא בג"ד והוא ממאי
דחזינן במסכת ערוית בקלות העדות של
העדים דג"ד שלא חקרו ודרשו לעדים דג"ד כלל והנה
טודע דאיכא פלוגתא דרכוותא לי בעינן בעדות
נשים כגטין וקידושין דריסה וחקירה וכל זמן שלא
נחקרה עדותם עדותם בטילה ויכולים גם כן לחו"ל
קו שלא דהנה לאחת דהרב רכ"ל בתצו' סי' ו' אחר
שהביא מ"ש מהריב"ל בשם הרשב"ל בעידי נשים
לין לריך דריסה וחקירה וכו' כתב וז"ל שכן הסכימו
כל הפוסקים דעידי נשים לין לריך דריסה וחקירה
כין כגטין כין בקידושין וכן כתב הרב המאירי בסמ'
יבמות שכל עניני גטין וקידושין לין לריך דרי' וחקירה
וכו' יע"ש שמכואר יולא מד"ק הללו שכל הפוסקים
הסכימו שעדות נשים לא בעי דריסה וחקירה מכל
מקום עניט הרוחות דהרב"ל נופיה תבריה לגוויה
בתצו' ס' ד' דשם רלו הביא לנו פלוגתא דרכוותא
כזה דהכי כתב שם ז"ל וממה שלא נחקרה עדותם
וכו' . תיכרת דפליגי בה רכוותא דהיכא מ"ד שלא
אמרו לין לריך שלא בעדים שבאים להשיאה שמת
בעלה וכו' אבל בעדים הבאים לאוסרה ר"ל שנתקן
לפילו לרבנן בעינן דריסה וחקירה וכו' עכ"ל
יע"ש:

**דא** שכתב כאן דקוי פלוגתא דרכוותא כל כתר
תיפכא ממ"ש בסי' ו' הנ' וכבר עמד על
סתירת דבריו הרב מ"ן בחלק כ' סי' ע"ד יע"ש והאמת
יורה דרכו דחזינן דמחלוקת עלומה היא בעינן אי
בעינן דריסה וחקירה בעדות נשים גו"ק מערכה מול
מערכה כאשר רמוז מרן בבית יוסף סי' ל' וכבדק
הבית שם ובהה"ע סי' י"ח ומ"ב ומ"ו יע"ש . ומהי
דהסכים מרן בבית יוסף סי' ל' דבעדות קידושין דאחוסה
דלית לה כתובה דבעינן דריסה וחקירה כבר חזר בו
בברק הבית שם אחר דאותו דברי הריב"ש ובבית
יוסף שם בהיא דאתו' הרשב"ש דסבירא ליה דגם
באחוסה דלית לה כתובה איכא ב"ד ועבי דמיא לד"מ
וכן בבית יוסף סי' מ"ו יע"ש ובתצו' שם סי' כ'
יע"ש . ובבר עמדו הפוסקים בסתירת דברי מרן
כמו שתירלה להרב מ"ן חלק כ' סי' ס' ובשאר אחר
לא ע"ט הקשו גם הלזיו רוב בבל דברי הפוסקים
שם המדברים בענין זה זה תומר וכו' אחר הקשם ואחר
קבלם הרב החכי ב' בכנה"ג שם ע"ע סי' י"ח הגהכ"י
ושם בסי' מ"ב וביד אהרן שם ובכנה"ג ח"מ סי' ל'
ובחשק שלמה סי' ל' הגהכ"י אות ג' כתב וז"ל בענין
עידי קידושין שם לריכים דריסה וחקירה הוא מאי
נדולם בסברת כל הפוסקים וכו' יע"ש ויותר מהמה
מדברי המחדושים שם נקבט דיוק ונחול הדור הרב
תנא דבי שיהו בספר שלח רבא ווועה בלל בחים



חדיריס בענין זה ולא הניח פיהה ווויח ולא פיתה
קריה לאחר שנבה ממנו למו שירשה סרושה בר"ק
ונם הוא ז"ל העלה הדבר בפלוגתא דרכוותא כיעש"ם
כר"ק:

**והנה** למת נרשה כרור לענין כל מחה
כדברי הפוסקים הנ' שרבו כמו
רבו הפוסקים דלא מנרבי דריסה וחקירה בעדות
נשים ככל ענייני חיטות על כת הפוסקים דבעו דריסה
וחקירה בעדות נשים וכמ"ש הרב מ"ן בסי' ע"ד
הנ' וכן כתבו רוב הפוסקים הנ' וכן כתב מהרח"ם
בענונת סי' מ"ב וסי' י"ח כיע"ש וכבר הורה זקן
מרן החכי"ב בבנה"ג שם"ע סי' מ"ב הגהכ"י אות
ג' וז"ל ולי נרשה דיש מה שבתבו להלריך דריסה
וחקירה בעידי נטין וקידושין להחזיקה בספק מקוד'
מייסינן לדברי המחמירים שלריך דריסה וחקירה ומס
קוא שבסבין שלא חקרו העדים אין לחוש לקי' חייבי'
לדברי המחמירים שאין דורשים ומחקרים כדיני נטין
וקי' וכו' עכ"ל יע"ש . וכן כתב הרב דבר משה שם"ע
סי' ז"ך דלענין מעשה ראוי להחמיר כפי הנוסח . וכן
כתב הרב תנא דבי שיהו שם בסוף ד"ק יע"ש . גם
מרן בתצו' שם"ע סי' ד' אחר הביאו מחלוקת הפו'
הנ' כתב דמי יקל ראשו בחסור ערוה החמורה בגר
כל הני רבוותא דמלריכי דריסה וחקירה כמו כרי"ן
יע"ש נמלינו למדין שדין זה כתחלוקת הוא שנוי כין
הפוסקים ורחוי להחמיר כפי הנוסח וכמדובר:

**ואם** כן גם בג"ד כיון שלא נעשה בעדים שלנו
דריסה וחקירה כדי"ן הנם דרחוי להחמיר
ולחוש לדברי המחמירים שאין לריך דריסה וחקירה
בעידי נטין וקי' הנ' לעיל על כל פנים ראוי שלא
בספק מקודשת ולא הויא מקודשת נמורה וכמו שנת'
וכי תימא דממאן ליתא לן דלא עשו הכית דין של
מקבלי עדות הלזו דריסה וחקירה כראוי וכחזוי דלכית
דין טועים לא חייסינן ומי ייתר שלא חקרו ודרשו
העדים כדת מה לעשות הא ודאי כורכא היא ופוק
חזי מה שכתב מרן בתצו' שם"ע סי' ד' הנ' וז"ל
ולפי זה בג"ד כיון דמסתמא לא היה דריסה וחקירה
כמו כרי"ן שלא נהגו בכך עכ"ל . הרי דהנם רבג"ד
דמרן היה מבואר בשאלתו וז"ל אחר הדריסה וחקירה
רבה שעשו על העדים אפילו הכי סבירא ליה למרן
דמסתמא לא היה דריסה וחקירה כמו כרי"ן דלא
נהגו ככך וכנ' לעיל . וכן כתב הרש"ם בחלק ג'
סי' כ"ד בספק עזיזא דג"ד וז"ל שאף על פי שמתקבל
העדות בפני דיינים מומחים כל זמן שלא הזכירו
שעשו דריסה וחקירה מסתמא לא נעשה דריסה
וחקירה יע"ש ולזה הסכימו הפוסקים הרב מהרח"ם
בסי' י"ט והרב מהר"ש שפנדרי בתצו' כי בשם כמ'
כני דוד פשקון בסי' ו' מהלכות ג"כ הט"ו יע"ש ובנדין
דידן אין שם לריכים לדי"ו דאנן ידעינן בבדוק שלא
נעשה דריסה וחקירה בעדים הללו בלל דג"ד שלא
שתו לבם דייני דמקבלי עדות הלזו לזה לעשות לפה
דו"מ בלל הנם המה דיינים מומחים ובטודע ואם
בן חזר הדין להחזיקה לנערה הלזו לספק מקודשת
דוקא נם מטעם זה לבד כיון דבג"ד הוי וכמדובר:

**והנם** דכקבלות עירוב ד"ל הזכירו בפי' כדברי העדים הללו בחיוב חדש וכחיזה יום כתו' וחיזה יום כשכוע וככר כתב הר"ן בשם הרז"ה בפ' היו כודקים דשם הזכיר החדש דהו אין לריך בחיזה שנה וכחיזה שכוע וכו' דלא הוצרכו לפרש שו החקירות שלא כשאומר לומן מרוכה וכו' יע"ש . ונב בחיזה מקום נמי הרי הוזכר בדברי העדים הללו כמבואר בקבלת העדות ד"ל והיכו חסר מהחקי' שלא בחיזו שנה בכוון ומדברי הרז"ה הנ"ל ומדברי הריב"ם סי' רס"ו מוכח להריח דגם בחיזו שנה מעכבת יע"ש . וכן הדין וכפרט דרכו התוקים על הרז"ה בהא וגם בלתו לדמותו לדי"ן ממש הכי ו' חקירות הוו לעיכובא אף על גב דיאמרו העדים כמ"ש הרב"ו לריכים הם להזיב על החקירות הז' כולם הנ"ל לעיל וכמו שהר"ן שם דהה דברי הרז"ה גם מדברי הרמב"ם משב' להריח דלא כתבו הרמ"ה וכמ"ש הר"ן וכאשר הגריך הרב"ח בחגו' דסי' ה' להוכיח כמיעור דהוו לעיכובא כיע"ש . אם כן הדרן לדיעה דכיון דכל"ד לא נחקרו ולא נדרשו העדים הללו ככל הז' חקירות כדברי וברחזי כדי"ן לפי זה בחו למחלוקת הרחשונים אי בעינן . בעידי קיחושין דרישה וחקירה כדי"ן ממש אם לאו ואינה שלא ספק מקודשת וככל החמור ומרובר . ולא עוד שלא נראה בדור דכלל כהאי גוונא דל"ד הנם דנימה דלכולי עלמא עידי קידושין לא בעו דרישה וחקירה כלל וכדיני ממונות דמו לכולי עלמא וליכא מאן דפליג בהא כלל מה שאין החמת כן עם כל זה ככל כהאי גוונא דל"ד שיכא דכולי עלמא בעינן דרישה וחקי' וכל זמן שלא נחקרה ונדרשה עדותם בטולה ויכולים לחזור ולהגיד דהנה נודע דכדין מרומה לפילו בדיני ממונות בעינן דרישה וחקירה כדי"ן וכדפסק הרמב"ם בפ' ג' מה' עדות והטור ומרן בח"מ סי' ט"ו וכסי' ל' דכדין מרומה בעינן דרישה וחקירה כדי"ן גם כממון גם הריב"ם בחגו' הנ"ל והרי"ף סי' הנ"ל ומרן בחגו' סי' כ' הקבימו הם וכל הבחים החריכם כל יפרי לב דאף להרמב"ן ולהרשב"ץ ודעמייהו דקבירא להו דאין בודקים את עידי כשים כדרישה וחקירה גם בגטין וקידושין הנה כדין מרומה לגלי ומודו כולי עלמא דבעינן דרישה וחקירה כדי"ן כמו שירחה הרואה והדין עמהם שנם ר"י שהוכח ד"ק כמדרכי והביאו מר"ן בבית יוסף סי' כ"ט וסי' ל' וכב"י לא"ע סי' מ"ב יע"ש . וכן כתב הרשב"ל בניחה בחגו' סי' שלף ד"ט על אחר שהוליא קול שקידם אשה אחת שבין שרבו החתרעים לביכך רחוי לחקור הדבר ולדרוש ולהוליא הדבר לאמתו שאפילו אם תמלא לומר שהוא כד"מ וכו' רחוי לבעול ולא בשני קולות ושכלות וחוקרים ודורשים להוליא לאור משפטו דבדין מרומה לפילו כד"מ לריך דרישה וחקירה וכל שכן שלף דבריש שו כדי"ן היחיל ורחוי לבא לדיבי בפשוט אם תזדקק לאחר וכו' יע"ש . והביאה מרן בבית יוסף בסי' מ' והרב יד אהרן ועיין במגרי"ם עיבונף סי' מ"ב מ"ש על תשובת הרשב"ל הנ"ל ולא תקשי מדידיה לדידיה יע"ש :

**העולה** מהמקובן דבדין מרומה בעינן בהו דרישה וחקירה כדי"ן לכולי עלמא הנם דנימה דמו לכולי עלמא כשם שבדיני ממונות דבעינן חקירה כדי"ן כיון דלפילו בדיני ממונות כשהוא דין מרומה בעינן דרישה וחקירה כדי"ן וככל הנ"ל והנה כי כן נראה ברור לפי זה דב"ד לחיו יולא מדין מרומה דהנה לופני דין מרומה דקי' כתבו הפוסקים דאין לך דין מרומה גדול מזה לקדש אשה חשובה בשני עדים בלא שרוכין ובלא בפני קרוביה ובלא ברכת חירוסין ובלא בשעה ובמ"ש הריב"ם והרא"ם בסי' הנ"ל והרב"ל בסי' ד' הנ"ל ושאר פוסקים מרן בחגו' סי' כ' וד' הנ"ל ומהרשד"ם בחה"ע כי' ל"ח ומהרח"ש עיבונף סי' ח' ושאר פוסקים החרונים ועד אחרן עיין להרב במ"ח מוגרי בחה"ע חלק ח' סי' י' וכדברי רבני קושטא יע"ש הבחים התם יע"ש . וכל החשובות הנ"ל אותנהו בב"ד ויותר מהמה דהמקדש הנ"ל ד"ל עשה שלא כהוגן בקידושין הנ"ל מלבד דהוי אשה חשובה בשני עדים ובלא שרוכין ובלא בפני קרוביה ובלא ברכת חירוסין ובלא כי' עוד דקדשה בשוק כפי דבריו ומרומה הרבר מאד וגנאי גדול הוא זה גם לו גם לה וכרי כזיון ורב מגניד לאחן דמקדש בשוקא כרחמרינן בקידושין וכדפסק מרן בש"ע חה"ע סי' כ"ו וגם היות הדבר בפך הסכמה הקדומה מזמן הרב הגדול מאריה דאקדח הדיין מהרמ"ג והן לו הוכחה בבירך משם סי' ג"ל יע"ש . ומקרוב חזרה ונתייסדה ההקנה הזאת פה עירנו יע"א והוכרזו בכל הקהילות הקדו' בגזרת נח"ם ובכל שות הבריות בעודנו . והמקדש בזה והעדים הללו שמעו וראו המה את כל תוקף ההסכמה הזאת ועם כל זה עברו חוק הפרו בריית ופרצו גדר ההסכמה הזאת את ודאי דהוי דין מרומה גמור בלתי ספק ועוד דהאשה מכחשת למקדש ולעדים ואומרת להם לא היו דבריס מעולם ושקר עטו בה ולא היתה בזה קדשה לעולם בלל ועיקר שם כן אם אמת היה הדבר לא היתה יכולה להעיז פניה ולהכחיש דאין החי מכחיש את החי כנודע שלא ודאי הדבר פשוט ומבואר מחייב דאין לך דין מרומה גדול מזה ודינא יתיב דבעינן דו"ח כדי"ן שיבא דב"ע לדעת הרבה פי' דבהבח' בלשה לעדים לאחר הוי דין מרומה כידוע ולא גרע מדיני ממונות והדין מרומה וככל החמור ומרובר ואם כן כיון שלא עשו להם דריסה וחקירה כדי"ן עדותם בטולה לגיבא דכולי עלמא וכמרובר :

**אלא** דמבתי ורלה דהכתי לא כמלטנו מפלוגתא דרבוותא דמנה ואת מליטו להרב המחירי הביאו ד"ק הרב"ח בחגו' דסי' ה' ו' והרב מהריב"ם בסי' ז"ך שבתב משם גאוני מצרד שאפילו בד"מ שבועה בו בד"מ לריך דריסה וחקירה בגטין וקידושין אין לריך דריסה וחקירה יע"ש . שלא דרבו החולקים על סברת זו וכמ"ש הרב"ח בחגו' הנ"ל יע"ש . ועל כל פנים מידי פלוגתא לא נפקא ותו חזינן להריב"ם בסי' רס"ו שעלתה הבמתו בפירוש דמגם דקימא לן דבדי"מ בעינן דריסה וחקירה לאו למימרא דבעינן

דדיפה ותקירה כדי"ן ממש שלא שריך הדיין לחקור כו כל מלי דלפשר לא שלא לומר בלחת מן החקירות לויט יודע שתהא עדותו בטילה כדי"ן וכן לא לומר לחש הלוהו שריך שיכוונו בלויו שעה ודדם ושכוב וכל שלא החקירות כדי"ן שלא שריך לחקור בו כל מלי דלפשר וכו' וכן פירש הרא"ה וכ"ן מל' הרמ"ה וכו' עכ"ל יע"ש . וכן מכיח ד"ק מרן בכית יוסף ח"מ סי' ל' וכתבו' לא"ע סי' ד' בלתא כלי חולק יע"ש ומנא דלישא עוכא מרכוותא דפליגי עליה דהריב"ם כהא וכמ"ש הרב"ח בתבו' סי' ד' והרב משה כה"ב סי' ג' ושאר פוסקים . על כל פנים לישא עוכא מרכוותא דלכרי הכי כהריב"ם הלא המה הרב מהר"י מדרבי בסי' ר"ט והרב לחם רב בסי' ל"ך כמו שתרלא בד"ק דהסכימו כדבריו יעב"ב . והכנה"ב בח"מ סי' ל' הגהב"י לות ח' כתב שכן דעת הר"ר שבשיא ד"ק הרב מהרש"ב הלוי תלא כמושלם כדברי הריב"ם ולדעתו לף לא עבו דדיפה ותקירה כדי"מ כלל לין עדותם בטילה וכן כתב מהרח"ם בתבו' סי' מ"ב יע"ש :

**הדי** נתבאר דכמה מרכוותא דקבירא לתו כהריב"ם ולא כן חור הדין לב"ד דעל כל פנים ס' מקודשת הוא ובהלטרף עוד סניקי לחריבי לא לקל לגמרי ובדבעינן למימר בפ"ד :

**תו** לשתכח בב"ד ריעותא לחדיבא והוא גדולה לגלויו והוא הדבר דחד מן העדים הלוו דב"ד הוא היא מומר ומשומד מזה כמה ימים ושנים ושאחר כשמרתו כמה שנים והוא גוי נמור לכל דבריו ושוב חזר בו לדתיבו מזה כמה שנים ונתעבד עם לחבי' כחילו לא היא מומר כלל אלא שלא לקה ולא טבל ולא קבל עליו דברי תבורת בפני דבים ולא נתבאר עליו שעשה שום תעניות ושבועים לכפר על ימי המרתו כלל ועיקר ושאלו לכל חכמי העיר יע"ו אם ים להם לחיזו עדות או לפחות לחיזו ידיעה שעשה תשובה מלקות ונבילה וקבלת דברי תבורת ועטו ולמרו פה לחד שלחן שום לחד מהם יודע מזה הענין כלל וככן הרי העד הנ' בחזקת פסול קלי וכבר כא חכם הגהון הרב חק"ל כמהדורא בתיא לה"ע סי' ו' כרוחב מבינתו החריך למעניתו בענין זה דמומר שעב לדתיבו כלי שום תקון כלל שא שחזר ונדבק ביהודים כל' העם ופלפל בחכמה והריצו ירו הנפלאה ולפיק שמעתתא שיבא דהלבתא דמומר שחזר ליהדותו לויט נכשר לעדות שא עד שילקה ויטבול ויקבל עליו דברי תבורת ויקבל עליו להתענות וכל שלא נתבאר שעשה כל זה כפיסולו קלי וכמלן דליתיה דמי והכריח כן מדעת רוב הפוסקים הרמב' ושאחרונים ולא הויא פינה וזויא בענין זה כיד ה' הטובה עליו וגם שם כתב"ו עמוד ב' הכריח כרלויות דפיסול דמומר שעב לדתיבו כלי שום תקון כלל פיסולו לעדות הוי מדלוייתא וזלתי למהרשד"ם תם"ע סי' פ"ח ולהכנה"ב תם"ע סי' י"ז לות כ"ח שנראה דקבירא להו דפיסולו הוי מדרבנן והוכשרו לעדות לשם שמת בעלה פיסול עדות מדרבנן יעב"ב

נפלאות מתורתו והכירור שכתב הגהון הנ' שריך שיתבאר על המומר שחזר לדתיבו שעשה כל זה כדי שיוכשר לעדות כנ"ל הא ודלי שריך שיהיה הכרור הנ' בערים נמורים וכשרים שיבינו עליו שעשה כושלת וכזלת כל התיקונים הנ' דכיון שנתפרסם לכל כלי שער עירו שהיה מומר הא ודלי הסכל מחייב והדין נותן שלא יחזור לכשרותו שא כב' עדים כשרים וכלשר הוכיח כן הרב מ"ן סי' מ"ג מדברי הרמב"ם יעש"ב וכן כתב הרדב"ז בתבו' החדשות סי' ק"מ דכל דלישא שהדי שעבר עבירה דמפסל כה לעדות לינו חוור להכשרו עד דלישא שהדי דעבר תשובה יע"ש . וכל שכן בכבל העולם יבינו' יניהן דהיה מעומר לכל עבירות שבתורה דפשוט הדבר דלינו חוזר להכשרו כי לם כדלישא עיים דעבד תשובה שלימה בכל התיקונים הנ' ונדולה מזו כתב הרב זקן לתהן סי' כ' דלפיכו הילך כדברי יושר ולמדן לבתי כף ס"ו קלי כל זמן שלא עשה תשובה כעדים וכן מתבאר כדברי הרב עדב"י בסי' ח' דעדים פסולים לינם חוזרים לכשרותם שא לם כן יתבאר שעשו תשובה בעדים ולא ר שהשלה העדות בבית דין הם חוזרים לכשרותם למפרע יעש"ב :

**ואם** כן לפי זה תורף יושלה לב"ד דעד החחר הוא פסול לעדות מן התורה כיון שלא נתבאר עליו כעדים נמורים שעשה כל התשובה הנ' כלל ומסתמא לבתי כפסולו קלי וכמלן דליתיה דמי וכנ"ל . ונמלא דלא היו הקידושין הנ' כי לם כעד לחד דוקא וכיון שהשלה מבחיצתו הוא ליה עד לחד בהבחלה ולהו כלום הוא כמבואר בדברי מרן בבית יוסף לה"ע סי' ת"כ ופסקו מוה"ם שם בסי' הנ' והסכימו כל הפוסקים הלחונים והחרונים דבמקום דליכא הבחלה כיהם כין מלד השלה כין מלד החלת הלים שמבחינים להעד לליכא דכולי עלמא נקטינן להקל וכמ"ש הרב החבי"ב סי' הנ' הנהב"י לות ו' מעם רוב הפוסקים דקבירא להו הכי יעש"ב :

**ואם** כן כב"ד נמי בכחורה לועקת כמרא שעקר עט כה ולא היו דבריס מעולם כלל שיכא דכולי עלמא ים להקל ולא חייש ליה כלל וכדור . ותפילו לפברת מהר"ם מפדווה בסי' ל"ב דחשב להחמיר לפילו בדליכא הבחלה החשה וכמ"ש הבנה"ב בשמו יע"ש . הכא בכר כתב הרב ח"מ סי' הנ' סק"ד דמהר"ם נוטיה חזר בו בסי' ל"ו וסבירא ליה דהבחלה בעל דין לבעל דין מהני יע"ש וכן כתב הגהון הרב נוב"ע ביהודה חתה"ע מהדורא קמא סי' ס' דמתבית מהר"ם דסי' ל"ו נרלה שהדבר פשוט הוא לגלו דעד לחד בהבחלה בעל דין לחו כלום יע"ש :

**והנם** דחזינן להגהון מהר"ץ בתשובה סי' קט"ו שבתב דלא חזר בו מהר"ם שא בהסיא דסי' ל"ו דק"ל בלירוף טעם לחר יע"ש . נם ב"ד לשתכח כמה טעמים לחריב הנסו דלמרן ודבעינן מ"מ לקמן בפ"ד . נמלא דנם לפברת הגהון הנ' נקטינן להקל בלירוף הטעם הנ' עם טעם לחר וכל שכן לם כלם יחד דודאי נקטינן להקל בשופי

לגמרי

לגמרי וכמיכן . ועל הכל ליכא טובא מרכוותא דסכירא לה דכל שנלטרף עד הכשר עם הפסול יחד כין כרחית מעשה הקידושין כין כבופא יחד להעיר כבית דין דעדותם כטילה לגמרי וכהדי הונא לקי כרכא וכמ"ש מהר"ם נוסיפ שם ומיין כתשובות לה"ע סי' כ' על נדון כזה יע"ש וכמבואר כפוסקים ואפילו אם כאנו לחוש לסברת החולקים דסכירא להו דמועדין לקידושין להחמיר מכל מקום כעדוף שאר טעמי יהו המחמירים דכנ"ד נקטינן להקל לגמרי ולא חיישינן לקידושין כלל ומה גם דגם הגר השני דנ"ד להו כחזקת כשר גמור קאי ותלוי כפלוגתא דרכוותא אם נפסל לעדות הוא גם כן מכח מה שעבר על חרם ההסכמות חדשות גם ישנות שהוברזו כלבור גם על העדים ההולכים להעיד כשלא וכנפצ כתוב כביהך משם ריש סי' ג"ל יע"ש . וכמו שיכא לפנינו כס"ד ואם כן כיון דגם הער השני דנ"ד לאו כשר גמור הוא וכפסק פיסול קאי לכולי עלמא אין מועדין וכמ"ש כל זה הרב כנה"ג כתשובה שהובאה כעדות כיעקב סי' טו"כ יע"ש :

**נמצינו** למדין דגם מטעם זה לבד נקטינן להקל נ"כ כקידושין הללו ולפושרה כלא נעו כלל כיון דעד אחד מומר הוא ודאי פסול מדאורייתא והשני הוא באחד והוא מכחישתו ונלטרף עם פסול והוא עלמו כפסק פסול קאי וכבל האומר ומדובר והדברים כרורים :

**ואפילו** לדעת מהרש"ם כסי' פ"ל והכנה"ג כאות הגדול סי' י"ז שהעלה לדעתם הנאון החק"ל דסברי מרנן דמומר ושב לרתיבו כלי שום תיקון להמרתו כלל דהוא כשר לעדות מן התורה ולא מצסל רק מדר'כנ"ל . ונמלא לפ"ז דעדות העדים הללו דנ"ד שניהם יחד כשרים מן התורה רק דאד מנייהו דקאי המומר הנה הוא פסול לעדות מדרבנן רוקא . והנה נודע סברת הרמב"ם ודעמיה רוכא רכוותא דסכירא להו דהמקדש כפיסולי עדות מדבריהם לריכה נט כטודע . מכל מקום הא ליכא קמן נמי סברת הרי"ף דסבירא ליה דאפילו המקדש כפיסולי עדות מדרבנן ליכא מקורשת דכל המקדש לדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושין מיניה . ואם כן הרי לפנינו בטעם זה לבד ס"ס להקל דמעיקרא קשה שמא הלכה כמאן דאמר דהוא הרי"ף דאפילו המקדש כפיסולי עדות מדרבנן ליכא מקורשת כנו' ואם תמלא לומר דהלכה כהרמב"ם ודעמיה דסכירא להו דלריכה נט שמא הלכתא כרוכא דרכוותא דסכירא להו דפיסול המומר ושב לרתיבו כלי שום תיקון כלל הוי מדאורי' וכמ"ש הנאון החק"ל לדעתם וכמש"ל . וכבר מליט כפוסקים שעשו קשה קשקא להקל על פי סברת הרי"ף הנ"ל וכמ"ש הכנה"ג כהה"ע סי' מ"כ הנהכ"י אות ק"ל יעש"כ . והנה דאזונן להנאון הרב מהריע"ח כשתת יום טוב סי' ע"ה שמתחילה רלה לדון להקל כנ"ד שעד אחד היה קדוב למחקרתת מכר האם ונטה דעתו להקל בקשה קשקא כנו' . ונם כסשה ג' דאשתכח כנ"ד ושוב חזר כו והעלה להחמיר כנ"ד גם כתלתא סשיקי כיון דהרב ערב"י כסי' קי"ו שדי נרנח גם כתלתא סשיקי ומדן הב"י והרב תומת יושרים הסריכוה נט הנם דנדון דידהו ליכא נמי ג' סשיקי הנו' יע"ש . ול"ב מי יערב לבו להחזיר שלא כדעתם ד"ע ויעזר"ק . הנה עם כל זה כנדון דידן לחוש ומודה הרב דנקטינ' להקל לגמרי כסירוש כל הטעמים דאמרן ודכעינן למימר כס"ד והדברים כרורים :

**תו** לשתכח כנ"ד דיעתא דכתי טובא כנוף מעשה הקידושין דנ"ד והוא הדכר דכעירנו זו ים הסכמה קדומה הלא היא כתובה כבל חוזק ותוקף ובכל שיח הברית ובגזירת נח"ש שלא יובל עוד לקדש לקדש כאנשי עדיס שלא כעשרה ושלא כרשות דב לו עליהו ותרי מעשרה יהיו ממוני הקהל וכו' והחיש לשר יעשה כזדון לקדש כלעגה כאנשי עדיס וכו' מלכד דעכריינא יתקרי גם לפקפיניהו רכנן לקידושין מניה והפקירו כסף קי' הסקר גמור הסקר כ"ד כב"ד דרכנא ורב אחאי דלא"י לפקושי ממונא וכבר נדפסה הסכמה זו כס' כיוך משה ריש סי' ג"ל ומשם כא"ר את כל תוקף ההסכמה הנ' שנעשית על ידי גדול כדורו הרב מהרי"ב כהסכמת כל חכמי ויחידי ונכירי עירנו יע"ו שבחותו זתן וכמעמד כולם כמכואר שם יע"ש . ומזה קדוב לשלם שיש תשוש מעשה שהיה חזקו וויפדנו הסכמה זו והכרזתה כרבים כבל חוזק ותוקף וכחרמות ונדויים לכל העובר עליה כידוע :

**והנה** כי כן לתתן למחלוקת הרחשונים לשר הסשם ואחר קבלם מרן החבי"ב כבנה"ג לה"ע סי' כ"ח הנהכ"י אות ל"ז וג"ן שם הקידושין נסתקעים מכח ההסכמה הנ' לו נמ והרוחה ירחם כשורשן של הרבריס את מקורן העורה בכל דברי הפו' לשר הובאו שם בבנה"ג ויותר מהמה בשאר הסוסקים בעיניו ירחם ולבבו יכין דדוב בכל הסיסקים סברי מרנן דבל שבי' בשירות בהסכמתם שהם מפקיעין הקידושין ומפקירין את כסף הקי' הסקר כ"ד לגמרי והסכימו על זה כל הקהלות שבאותה מדינה בחכמיה וגבריה בפתוריה ופרחיה ברב העיר המחיר להרן ולדרים עליה ובהסכמה זו דב"ד הא ודאי דהסכמתם מהניא להפקיע הקידושין לגמרי והיא לחתני ותקיפה וכמ"ש נדול המורים רחם המדברים מענין זה הרשב"א בחלק ג' סי' תקב"ו והביאה מרן בבית יוסף סי' כ"ח דיכולים הבעל להסכים כוזת להפקיע ולהפקיר כסף הקידושין לגמרי ככח בית דין יפה והעיד בגודלו שכן נהג רב שרירא נאון הוא ואבותיו ושכן יעשו הלכה למעשה יע"ש . וכן כתב הרשב"ן בחלק כ' סי' ס' דבהפקירו כסף הקידושין לגמרי כפי' בתוך הסכמתם יפה בחס בזה והקידושין בטלים הס ומופקרים לגמרי ועב"ב . וכן הברית הרב מקור ברוך בסי' י"ט יעב"ב . ואתה תחזה לגדול אחרון הרב שמן המשחה בסי' ס"ע שהאריך בזה והעלה לחלק בין אם הסכימו בהפקעת הקידושין לבד ולא הזכירו לשון הפקר כלל לבין אם הפקירו בפירוש לבסף הקידושין בלשון הפקר גמור מבח תשובת הרשב"א הנו' וכזה תדין יתיב לב' תשו' הרשב"ן בחלק כ' סי' ה' עם לותה תשובה בחלק ה' סי' קל"ג ועלה בהרב יד אהרן שהל"ע שלה יוד לתי'

הנו'

הגז' וכתב עוד הרב הגז' דגם הריב"ש בסי' שנ"ט דחשב להחמיר גם בהפקידו כשף הקי' בפירוש והולך להסכמת חכמי הגלילות ואילו היה רואה תשובת הרשב"ץ הגז' היה מתיר לגמרי לפילו בלא הסכמת חכמי הגלילות ועש"כ :

**באופן** דבכגון"ר דהסכמה זו ר"ל דהפקיעו והפקידו כשף הקידו' לגמרי בסי' כתוב הסכמתם והסכימו עליה כל הק"ק וכל חכמי ויחידי ונכבדי העיר וכהסכמת הרב הגדול מופת הדור מהרמ"ג ככל פגו"ל בחיבן זה עלתה הסכמת רוב ככל פפיקים וכמעט כולם דהסכמתם קיימת והקי' הם בעלים ומופקרים לגמרי וליכא מאן דמחמיר כזה בפירוש זולת הריב"ש בסי' הגז' ולא מדיוק החמיר כזה הריב"ש התם דמדינה כבר הסכים הריב"ש נופיה התם דיכולים המיכור להסכים כזאת והקידושין בטלים לגמרי וחיגם פריכים לגט מן הדין כלל והכריח הרב כרחות כמו שירלה הרואה בתשו' שלו דמשום תומרת בעלמא שחשב הריב"ש דהם למעשה והפריכה גט הם לא יסכימו עמו חכמי הגלילות כיע"ש . וכבר מלתא למורה מפי קדוש סרב שמן המשחה דשו היה רואה הריב"ש תשו' הרשב"ש הגז' הוא הדר ביה ומתיר לגמרי ואפילו משום תומרת ליכא וביע"ש . והגם דבתר הכי הבלה הרב שמן המשחה התם רעש כל זה לא עברינן עובדת להתיר לגמרי ולהפקיע הקידושין כמבואר בפופקים יע"ש :

**והחכם** עיכוי יחוו דלא לתמר מר הכי כי הם בגוונא דר"ל שהסכמתם היתה בחרם שלא תתקדש שלא בעשרה ועליהם להענישם כמ"ש הרי"ם והכיולו הוא בחלת דבריו להיכיח מזה דבקתי"ר קושטע יע"ש הסכימו כזאת יע"ש . כרם לא נתכוין בהסכמתם הגז' לא הפקעת הקידושין ומכל שכן הפקר כיח רין לכסף הקידושין כלל משום שכי לפיק לכסוף דבכגון דא לא עברינן עובדת להפקיע הקידושין משום דבכגון דא ככר עלתה הסכמת רוב הפופקים דהרבר בפקפ וכמ"ש הוא לעיל מזה יע"ש :

**אמנם** בגוונא דר"ל דהפקידו בפירוש ובהסכמת כל העיר בנו"ל הדבר פשוט להרב הגז' נופיה דעברינן עובדת לבתחלה להפקיע הקידושין לגמרי לחר רלותם מה שבתב הרשב"ש בתשובה הגז' שהעיד שבן נהג הש"ג ותבותיו ושבן יעשו הלבה למעשה בנו"ל חה כדור בר"ק של מהרש"ם הגז' כמו שירלה המעיין היטב :

**ואף** למי שירלה לחוש עדיין לפ' הריב"ש דהחמיר בזה ולהלריכה גט משום תומרת בעלמא כיון שמרן בתשובות חא"ע סי' ו' נגרר לחר הריב"ש להחמיר בזה ופשט לפברתו על שבבר רלה מרן מ"ש הרשב"ש בתשובה הגז' כמו שהביאה בבית יוסף סי' בנו"ל ולא ידלה מחשב להחמיר לפרש דברי מרן שבתשובה הגז' כמ"ש הרב שמן המשחה שם עם בל זה בדוב הדבר דבל זמן שלא תשש הריב"ש להחמיר גם בזאת כי שם משום דלא לתשש



ריעותא לחריתי רק לח ולח היינו טעמא דהריב"ש ומרן רחשש להחמיר כיון דליכא ריעותא לחריתי וזלחי זלח לבד . כרם בבל כי היכי נוונא דר"ר דלחרע בים כמה פפקות דלמרן ודבעינן מימר קמן בס"ד לח ודלי הרבר פשוט עד מחד דלחיש לן להקל בשופי ולהחיר לגמרי בלא גט בלל וליבא ללחמורי עלם בלל ובדלשבחין לבמה וכמה פוסקים שהקלו בפפק פפקא בתרי פיקי לבד ובמ"ש הבנה"ג בתשובה בערב"י סי' טו"ב ועד לחרן הרב מהרי"ט בב"מ סי' ג"ל הבבימה רעתו להקל בפפק פפקא דתרי פיקי לבד ומד מנייהו פפק פלוגתא דרבותא מלד הבבימה הגז' יע"ש ואפילו הרב מהריט"ן דבתי התם תלתא פיקי בית"ש הנה בין דאשתבח בר"ר במה ובמה פיקי טובא בין פפק דבהמדם יבד לחיל ומודה דבולי עלמא יודו דלחולין לקולא לגמרי לפוטרה בלא גט בלל ואפילו משום תומרת בל דהו ליבא בלל ואפילו להרב ערב"י שם בית סי' ח"י שקרא ערער על הפפק פפקא שעשה הרב החבי"ב להקל בר"ד שבסי' י"ז בין שחין הפפק בנוגן של קידושין בלל בי לח בם בעדים ובמו שבתוב לקמן בס"ד . הנה ברור דבר"ר יודה הרב הגז' מלחר דפפק זה דמלר ההסכמה הוא בנוף הקידושין עלמם לח הם מופקעים ובפף הקידושין לח הוא מופקר לו לא ובמובן והרבריס בלורים :

**עוד** יש לעיין בר"ר פפקא לחריתי והוא במ"ש הרב מהרילב"ח בחלק ה' סי' ס"ח שלחר שהחריך שם לבטל הקידושין דר"ר מלר ההסכמה ומלר פקלות העדים שעברו על חרם ההסכמה הגז' ובקור"ק בתב דמדי פפקא לא נפקא בתב עוד דעוד יש לר קולא קלת מלר שברת הסוברים דחדש שנשבע שלא לעשות רבר לחר ועשאו דלא מהני ועש היות שהברת זו רחויה מבל מקום בבר נמלא למרדבי שפפק בן ומהרי"ו פפק בן גם בן בתשו' ומסיק ביון דריבים הם נדדי הפפק דהוי לסמוך עליהם במעשה ר"ר יע"ש . ונם מהריט"ן בחלק ה' סי' קל"ו עם שלחם דברי המרדב"י הגז' עם בל זה עשאו סניף דבתב וז"ל או מטום דעבר לתימרת דחמנת וכו' יע"ש . ובבר מרן החבי"ב בבנה"ג שהע"ע סי' ב"ח לות ג"ן סביבת הגמ"ר הגז' ושבן פפק מהרי"ו וכן פתם רמ"ח ביו"ד סי' ר"ל ושהריב"ח בסי' ב"ד ות"ב וס"ח נדלה שחושש לדברי הגמה הגז' וכן ידלה מדברי מהרש"ך סי' בב"ו ולפי דבריו ל"ל דהבל שעשו תבנם בחרם שלא לבדם בפחות מעשרה ועבר לחד וקידש הוים מבודשת מפפק וכו' יע"ש גם דלחיט להרב בשמת חיים בתשו' שהע"ע סי' ו' דיי"ג עתוד ד' שלרף לב"ר דהי סברת דהמרדבי הגז' ובתב דמסתייעא מילתא לסניף בעלמא מלחר דבבר יש לנו מבום להחיר מטעם פפק פפקא ובמדובר . והביא תשו' מהריט"ן הגז' דעשאו סניף להבל בב"ד וב"ד במי דבותא יע"ש . ובמו בן דדולה ירלה להרב שמן המשחה בסי' ס"ו שהחריך בספק זה ובסי' ס"ח וס"ט הנלה שהביא הפפק לב"ר יע"ש . ולפם בן גם בב"ר במי [illegible] ולפק הפפק הגז' בבלל הפציות

והרישותא שחלו להיות בגדון דידן וכלל הלמור ומדוכר :

**רון** חזינן רישותא לחריתי לשתכח כנ"ד והוא מלד העדים הללו דנ"ד שעברו על חרם ההסכמה

**מנו'** לשר הוכלה כבירך משה ריש סי' נ"ל וחזרה ונתייסדה מקרוב והוכרזה על ידינו בכל הקהל קדוש לשר פה העירה בחרמות ונדויים וכלל גלות הברית על המקדם העובר על זה ועל העדים שיעידו בכל הכתוב בהסכמתינו הנ' ומשם בחר"ה וכבן לפי זה לחתן לפלונתא דרבוותא קמאי ובתרחי דחפלינו בפסלות העדים לס הס נפסלים לעדות ולשבועה לפיולו דהוי שעברו על חרם להכת שהוא בשבועת ביטוי להכת בסברת ר"ת ודעמיה דסבירת להו הכי לו דילמת דלה נפסלו כלל הגס שעברו על החרם **מנו'** כמרד וכמעל כיון דהוי להכת ובשבועת ביטוי דלהכת דבשעת השבועה בקיעבת משתבעי לפילו לס עברו עליה כתר הכי חיכן נפסלים ובסברת רש"י ודעמיה וכמבואר מחלוקתם בטור וב"י ח"מ סי' ל"ד ול"כ יעש"כ . לו נימא דלק רש"י ודעמיה לזלי ומחזי דלעדות מיהא מפסלי וכמו שכתב כן להדיא **הריב"ש** בסי' רס"ו יע"ש . וכן המכוונו כדעת הטור הרב מהרי"ך בחלק ח' סי' קע"ב והרב בני שמואל **בסי'** ל"ד כמ"ש בשמש הרב החבי"ב בכנה"ג ח"מ סי' הנ' הנהב"י לות כ"ב יע"ש . ומלר פוסקים שרמזם הרב החבי"ב גס לות ל"ח דסבירה להו הכי בהריב"ש דלק לרש"י ודעמיה לעדות מיהא פסול יע"ש . שלא דחלקו על זה כמה וכמה פוסקים על הריב"ש בסברה זלת וסבירה להו דלרש"י לא מפסלי כלל בין לעדות בין לשבועה וכמ"ש הכנה"ג גס לות ל"ח ושגס הריב"ש בלשון לשר חמרה למלחיה כרחתבו מהריט"ו ומהרלב"ב ומהרח"ש ז"ל יעש"ב :

**המורם** מכל זה הוא דעל כל פנים לכל הדבירות כשרות העדים הללו דנ"ד לעדות חליט בפלונתא דרב' הנ' וכמרו' . גס משכחן לרבוותא קמאי ובתרחי דחפלינו בפירוש כמאי דקמחן בעירי קיר' שעברו על חרם הקהל שלא לקדם שלא בעשרה וכו' ועבר לחד וקירם בשני עריס לבד גס העדים הס פסולים לעדות או לא וגס גס הס נפסלים גס לאותו עדות או לא כמו שתרחה למרן החבי"ב בכנה"ג ח"מ סי' הנ' בהגהט"ו לות כ' וכבנה"ג שה"ע סי' כ"ח הגב"י לות ד"ן שמסק לים עהור כל להקת הפו' הס המדבריס בזה וכיוצא בזה וכפרט היכא דכללו העדיס בחרם וכנוסח דנ"ד שגזרו מ"ש על העדיס גס כן בכלל וכפרט שדעת מהרשד"ם ודעמיה דנפסלו העדיס גס לאותו עדות והקי' הס כטלים לגמרי ודעת מרן ומהרלב"ן ומהרח"ך בשדיס הס לאותו עדות ומכחן ולהבא דוקא הס נפסלים ומהרלב"ח בחלק ג' סי' ס"ח העלה הדבר בסמק וכתב בסוף דבריו רמידי סמק לא נפקא יע"ש וכן כתב מהר"ם כרוך הובאו דבריו במהרח"ם סי' ח"י יע"ש . גס מהריט"ו חלק ג' סי' קל"ח כתב בסוף דבריו וז"ל ודעתי לבל מה לעשה שהרשד"ם הורה בה להקל מטעם פיסול



הבדיס יע"ש ולפילו למהריט"ו בלה"ע סי' ע"ל ומ' ומ"ג שהסכיס גס דלונס נפסלים ירלה דהייבו דוקא להמריכה גבו לכל לא לעשוה מקודשת גמורה יעש"ב . גס הרב עולת שמואל בלה"ע סי' ה' הביא ד"ק הרב בירך משה בסוף סי' ל"ג הנז' החריך בזה והעלה דפלונתא דרבוותא הוי לי נפסלו העדיס גס לאותו עדות לו לא יעש"ב ולס כן מטעם זה גס כן בספק מקודשת לבר הויא בנ"ד וכמוכן :

**וזאת** מלחתי למרן החבי"ב בתשו' כי בלה בעדב"י סי' טו"ב שעמד בקי' רב"ד שהעידו על ג' מהעדיס דנ"ד שנשבע שבועת ביטוי דלהכת שלא לשתות יין ועבר ושתה דלר"ת פסול כולהי לפילו לשבועה ולרש"י וסיעתו לדעת הריב"ש ודעמיה לף על גב דבשר לשבו' על כל פנים לעדות מיהא מפסלי ומכח זה דן להקל לגמרי בביטול הקידושין דנ"ד מכח ספק ספקא דהייבו ספק לס הלכה בר"ת דפסול לעדות גס כן לו ברש"י ולס תמלא לומר ברש"י שמא הלכה בהריב"ש דלעדות גס רש"י מודה דפסול ובתב דהמעיין בתשובות מהרשד"ם ומהרי"ל ומהרח"ם ומ"ן ירלה שהחירו לשה לעלמא בלל גבו מטעם ספק ספקא וגס הרב פני משה ניחד להקל להתיר בספק ספקא ובן מהריט"ו החיר בספק ספקא לפילו בדבר ערוה ולפילו בפלונתא דרבוותא בריש גלי עכ"ל יעש"ב . לס כן בפי ד"ק גס בנ"ד נמי יש להקל לגמרי בט' זה לבר של פסלות העדיס מכח ספק ספקא הנ' בד"ק של מרן החבי"ב וכמוכן :

**והגם** דחזינן ליה להרב עדות כיעקב שם בריש סי' ח"י דקרח עריער על הלי ספק ספקא שעשה הרב החבי"ב הנ' ובתב דע"ב לא מטיט בפוסקים שהחירו לשה לעלמא מטעם זה דספק ספקא של דוקא היכא דהספק ספקא יהיה בגופן של קידושין לס מלשה הלשון לו מחמת כשף הקידושין לו מפלת קבלתם וכו' וכל כיולא ממיני הספק בגוף הקידושין עלמן דלו לחיין לחקולי עלה מטעם ספק ס' לפילו בערוה החמורה . כרס היכא דהספק ספקא גופל בגופן של עדיס כנ"ד ודלי דלא חזלינן כיה לקולא דכלל גדול בידינו לוקי נכרית לחזקתיה דכשרות וכו' יעש"ב :

**הנה** תמיה לבי עליו שהרי מהרשד"ם בלה"ע סי' כ"ח הורה להקל לגמרי בספק ספקא מכח העדות שתקבלה שלא בפני בעל דין וגם מחמת שעברו העדיס על החרם והס פסולין להעיד לפילו לדעת רש"י כמ"ש הריב"ש וכו' ויע"ש . הרי דסבירא ליה למהרשד"ם שיש להקל בספק ספקא גם בדבר שהיו נוגע בגוף הקי' עלמן רק בענין עדות וכנ"ל :

**ישו"ר** מ"ש הרב חסדיה הכהן בתשובה כי בלה בעדות כיעקב של סי' י"ט שחר שהחריך הרב לפלפל בחכמה בענין פסלות עידי הקי' דנ"ד מכח מה שעברו על החרם כתב וז"ל סוף דבר מחמת שעברו שו העדיס על החרם לין להקל כדבר במו שעלתה הסכמת כל החחרונים פה לחד ולף על פי שהרב מהרשד"ם בלה"ע סי' כ"ח הורה להקל

מצד זה לא יאמר שלא לפניך בטעמים אחרים וכו' עכ"ל יעמ"כ . ואם כן לפעד"ז נמי מצירף ליה למר הרב עדות ביעקב כדעת מהריב"ס בתוקה תשובה דסי' כ"ח הנ' דלא הוה להקל בכל זה דפסול העדים לכר שלא בהלטרפות טעמים אחרים דלשתכחו כל"ד וכדמוכח ממ"ש מהרשד"ם גופיה שם כתר הכי דיש עוד ספק אחר בענין הקי' וכו' יע"ם :

**אלא** דכלאו הכי אחמת יורה דרכו דדברי הרב עדות ביעקב הנ' כתי' הנ' וכל חילוק מדהמריצן לוקי בברית לחזקתיה וכו' הנ' דסמכת לאו ניהו וכבר כל תכם הרב הפוסק שבגדון הרב משאת משם חלק ג' סי' ודחה דבריו כמו שירחה הרואה ועיין להרב משאת משם גופיה מה שכתב עוד בזה יעמ"כ ולפמ"ל . ומכל מקום גם כל"ד הרב עדות ביעקב לזיל ומודה דרחוי להקל לנמרי מכח כמה ספיקות ורבות דיעוקות דלשתכחו בכ"ד לחת ומתם לחת ושם שבתכ"ר כל"ד ואחד מנייהו הוי בנוף הקידושין עלמם מלר הפקעתם והפקרתם ככח ההסכמה כנו"ל דודאי פשוט הדבר עד מאד דגם הרב עדות ביעקב יורה להקל לנמרי ואין כאן כית מיחוש כלל ואין ספק שגם מרן החכי"ב לא סמך להקל ככח הספק ספקא הנ' לבר אם לא בהלטרפות סברות הפוסקים דסבירא להו דהקידושין נפקעין מכח ההסכמה לפיכו אם לא פורש להדיא הפקעת הקידושין בהסכמתם כדמוכח מד"ק וכמו שירחה הרואה והדבריס כרורים :

**פש** נכן לכרורי מלי דחיכת למימר דלא נפסלו העדים הללו דכ"ד מכח מה שעברו על חרם ההסכמה הנ' לכולי עלמא כיון דמה שעברו על החרם ליתו שלא בשב ושא תעשה וכבר הכריע הריב"ם גופיה בסי' שי"ח דכל העובר על השבועה בשב ואל תעשה לא מפסל כיון דלאו כר מלקות הוא ושב"ן דעת הרמב"ם וכו' יע"ם והביא ד"ק מרן בכית יוסף ח"מ סי' ל"ד יע"ם גם מרן בכ"י תה"ע סי' מ"כ הביא בשם מ"ך שאחר קידם בפיקולי עדות והחזירה ארב מייס הלרוך וחלקו עליו חכמי טוליטולה ובזו עליו נידוי שיחזור בו מפני שמה שהעידו על לותם הערים שעברו על שבועתם לפילו לר"ת שפוסל מודה בזה שריכה נט שלייט פסול מן התורה שלא מי שעבור עבירה דשייך בה מלקות וכו' עכ"ל יע"ם . והרב החכי"ב בתשובה שבעדות ביעקב סי' הנ' כרבם מהא לכ"ד שהעידו על לאחר מהעדים שנשבע לפרוע ולא פרע דעבר על שבועתו בשב ואל תעשה מהא דהריב"ם וחכמי טוליטולה הנ' וכתב דלענין מעשה מי יש לשורו מני דרך הריב"ם והסכימו עמו חכמי דורו וכל הכלים לחריו זולת הרב מייס הלרוך ויחיד הוא בדבר זה וכל שכן שבבר נזדו עליו שיחזור בו ומשתמע חזר בו ולא עבר על נזירתם עכ"ל יעמ"כ :

**ואם** כן כל"ד נמי כיון שעברו על החרם ליתו שלא בשב ואל תעשה דבשלמת הנשבע או קבל עליו חרם שלא לקדש בשני עדים ועבר וקידש מקרי עבר בקום עשה בתיבת בשלא הקידושין לידה מה שייך כן בעדים שלינם עושים שום מעשה שלא ירחייה כלבד וכמ"ש מהריט"ט בחא"ע סי' מ' דהעדים שלא הקי' לין לפוקלם מכח שעברו על חרם ההסכמה כיון דהוי כשב ואל תעשה ולין כהם מלקות יעמ"כ . והכין חזינן להרב משאת בנימין בסי' כ"ח שכתב בפי' דלפי הכרעת הריב"ם הנ' עדים שעברו על החרם דלא עברי מעשה לא נפסלו לעדות גם כן בלא כיעו"ם . ועיין להרב חסד שלמה בח"מ סי' ל"ד הנהב"י לות י"ט ודבר ה' בפיהו לתת דיפה כוחן כדעת המ"כ ודלא כהרב בתי בהוגה כמו שירחה המעיין בתשו' המ"כ גופיה הדבריס בשורשן דבעדות מיירי כיע"ם . וכבר הסכימו מהרימ"ט והרב מ"כ בסי' הנ' דקי"ל בהכרעת הריב"ם דבסי' שי"ח הנ' דהלכה בב"מ בדברי המבריע יע"ם :

**אבן** לחר החיפוש היטב לשבחן דהדבר במח' הוא שטו והריב"ם גופיה בסי' רם"ו הנ' עלתה הסב' דלעדות גם רם"י מודה דהם פסולים גם בשבועה דלהבת והוא הדין בחרם הקהל כנו' . וחזינן לכמה וכמה מגדולי הפו' שהביטו דבריו דסבירא ליה למר דלא אם לא עבר על השבועה דלהבת בקום עשה כי אם בשב ואל תעשה מפסלי לעדות ושהבי סבירא ליה להעור וכמ"ש מהרש"ך בחלק ח' סי' קע"ב ומהרש"ח בסי' ל"ד יע"ם . וכמ"ש רב חסדאי הכהן בתשובה כי בלא כעדות ביעקב סי' י"ט יע"ם :

**גם** חזיתיה למר הרב חסד שלמה בסי' ל"ד הנהב"י לות ל"ה שהביא מה שב' הרב משאת משה בדעת הריב"ם דסי' רם"ו הנ' דלא קלמר שלא כדעבד מעשה וכו' ותמה עליו הרב חסד שלמה ז"ל ולא ידענא לית קרא נוטים למי שילמר דהריב"ם מיירי בסי' זה לא כדלא עבר מעשה לחר שעיניו הרואות כמה וכמה גאוני עולם וחד מנייהו המכי"ט בחלק ח' סי' דל"ה דהביא מדברי הריב"ם דמחלק דלעדות מפסלי לם' רם"י לא כדלא עביד מעשה וכמו שירחה הרואה שם' הפו' וכתבה"ג שקל"ה וכו' שלא הדבר ברור דהרב משאת משה לחרי המחילה משתמיט מיניה בלותו פרק דברי הפוסקים המבריס בענין זה וכו' עכ"ל יע"ם :

**הדי** להדיא דמשמה זו כמחלוקת שניה וכמה גדולי עולם והריב"ם גופיה בהדייהו בסי' רם"ו לא מבירא להו הכי כדעתיה דרם"י גם כן שלא דשם בסי' שי"ח הכריע מדעתו הרחבה והטיל פשר דבר כין מחלוקת רם"י ור"ת הנ' ולחלק יפה כין קום עשה לשב ואל תעשה לענין הלכה לדעתו דוקא ולא שכן מבירא להו לרם"י ור"ת ולעולם דהתם נמי מבירא ליה למר דפלוגתייהו דרם"י ור"ת וכל גוונא לתתמרא כין כמידי דעכיד מעשה וכין כדלא עכיד מעשה וכמ"ש הרב חסד שלמה שם לות י"ט מסס הפוסקים לתרץ כ' תשו' דהריב"ם דסי' רי"ו ושי"ח הנ' לעיל להדדי ועי' להבנה"ג שם לות כ"ג שרמז כזה דברי הפו' שעמדו בסתירת שתי תשובות דהריב"ם הנ' ע"ש הלא בספריהם וחכמ"ל . גם הכרעת הריב"ם דבסי' שי"ח הנ' רבו החולקים על הכרעתו הנ' וכמו שבתב הרב בתי

כהונה בחלק ח' סי' ד' ועמ"כ · גם דלפיהי להרב
ערך השולחן כח"מ סי' ל"ד לחות ו' הוכיח כמיפור
מתשובת מהד"מ כ"כ סי' תתקע"ח שהביאה מרן
בכית יוסף שם דקבירת ליה למר דגם כשעובר על
השבועה חל החרם דלהכה כשב ואל תעשה פוסל
ר"ת וכדמוכח כהדיה מדברי הריב"ם נוסיה בסי' רס"ו
הנ' יע"ש · ואנב חזינא ליה להרב ערך השלחן שם
שהביאה תשובת מהר"י בין הרח"ם סי' פ"ו שהביאה
מרן בכית יוסף שה"ע סי' מ"כ בלשון מ"ך וכו' והק'
עליו הרב הנ' כמ"ש דהוי התרחת ספק וכו' דלא
דק ח"ו דקי"ל כר"י הח"ם שמה התרחה יע"ש ·
ולא זכר שר שכבר קדמו בקושיה זאת על המ"ך הרב
עדות ביעקב שם בסי' ח"י הנ' ותירן בטוב טעם
יעמ"ב גם מדברי הריב"ם בסי' שד"ם ים להוכיח
דקבירת ליה למהי"ר נוסיה דר"ת פוסל בכל נוסח
יע"ש · וכבר רלפיהי להרב מקרלפי הכהן בסי' י"ט
הנ' שעמר בקתירת דברי הריב"ם דסי' שי"ה במ"ש
לדעת הרמב"ם שהוא כדעת ר"ת למ"ש בסי' שד"ם
דרביטו שם פוסל בכל נוסח יע"ש · ועיין להרב
ערך השלחן בלוחו סעיף מה שכתב בזה
יעמ"ב :

**באופן** דלכתי לה נמלטנו מצלוחת דרכוותה
ומידי סצקה לא נפקה וכבר כתב רב
חסדאי הכהן בסי' י"ט הנ' לחר שהביא לתשובת
הריב"ם הנ' ומה שהביטו כד"ק גדולי הפוסקים ומה
שנראה לו כדעת הריב"ם והביא דעת חכמי טוליטולה
הנ' לחר כל זה כתב ז"ל והכלל העולה דמידי סצקא
פלוגתא דרכוותה לא נפקה ורלוי לחוש לקולי כמ"ש
ח"ט וכו' עכ"ל יע"ש :

**ויוצא** לט מזה דעם דכתב טעם זה דפסלוה
העדים כמה שעברו על חרם ההסכמה
אין לסמל לגמרי ורלוי לחוש לקולי כיון דמידי
פלוגתא דרכוותה לא נפקה וכנ' לבטל מכל מקום
כהלטוף טעם זה עם טעמים לחרים מודה הרב
ריש להקל לגמרי וכמ"ש מני"ר נוסיה שם בסוד"ק
כטעם זה לדעת מהרשד"ם וכמו שכתבנו לעיל
וכבור :

**ולא** עוד שלא דלכתי הרואה דכל"ד גם הריב"ם
וחכמי טוליטולה ומהרימ"ט ודעמייהו כולי
עלמא לחולי ומודו דכפסלו העדים הללו כיון שעברו
על חרם ההסכמה דל"ד כקום עשה שכן כתוב בהסכמת
פה הביורים הכתובה בספר כיוך מעה ריש סי' ג"ל
הנ' וכר מן דין כל העובר על הפקודיה נורה עומדת
לעומתו בין לחיים המקדם כין לבני עריו החולכים
כשלטו וכפ להעיד לו על קידושיו ליטדקינהו חויא
דרבנן וכו' נח"ם כתוב וכו' עכ"ל יע"ש · הוא מכו'
להדיא דהסכמתם ונזירתם היתה על העדים החולכים
לסעיד למקדם וכו' שכוודאי בחמה דכה כויו לכתוב
כוזאת להגלל ממה שכ' מהרימ"ט דלא עכרו על החרם שלא כשעה שרלו מעשה הקידושין ושם
עמדו ואם כן חין לפוסלם דחיטו שלא כשב ואל תעשה
וכו' יע"ש ולפלא ידי חוכת הדב כפקפוק זה גוזח
נמי על חליכת העדים שהולכים להעיד לו כשלטו וכנפש



דכיון דהולכין ככוונה מכוונת כדי להעיד לו הרי חליכה
דידהו חשיבה מעשה גדול לא כן כתכון מהרימ"ט
ושאר הפוסקים דלא נמלה כתוב כזאת כהסכמתם
שלא שלח ימלאון שם העדים וכו' דכבי הא לחתון למה
שכתב מהרימ"ט דלא עכרו שלא כשב ואל תעשה
נפסלו ככך לא כן כ"ד דנזרו נח"ם על חליכת
העדים כנו' ודלמי דמקרו עכריכים על החרם כקום
עשה ונפסלו לעדות גם לפי הכרעת הריב"ם כסי'
סי"ח הנ' וכבור :

**דאין** לפרש דכוונת מתקני ההסכמה הנ' דר"ל
כמ"ש על העדים ההולכים וכו' דרלטם
לומר שהולכים להעיד לו לפני כית דין על קידו'
ור"ל שהם הולכים מעלמם כשלטו ובנפש לפני כית
דין להעיד לו לחמת הקידושין ואם כן כל שחיכם
הולכים מעלמם כמ' שלא שהכית דין, שולחין לחריהם
לא הוו ככלל נזירת נח"ם הנ' דהא ודלי לאו מילתא
היא כלל דמה יעשו אם כבר עכרו והיו עדים כמיעת
למקדם היחכן לומר שיכטלו עדותם ולא יגידו הדבר
לפני כית דין כלל כדי שלא יהיו ככלל חרם ההסכמה
הנ' והלא חיובא רמיא עלייהו לבא מעלמם להגיד
לכית דין עדותם משום תפרוצי מילתא שלא יקדשנה
אחר שלא ודלי הדבר כהיר דכל כוונתם וגזירתם
להטיל חרם על העדים ההולכים כמיעה עם המקדם
להעיד לו על הקידו' כשלטו וכנפש דעכדי מעשה רב
כהליכה דידהו וכנ"ל והדברים כרורים :

**וכי** תימא התינח כשאר עדים ההולכים כמיעה
עם המקדם להעיד על קידושיו אין הכי נמי
דעכרו על החרם כקום עשה כהליכה דידהו כנ'
כרם כבנון דה"ל דל"ד דלפי דברי העדים הללו דל"ד
שם כניס דבריהם נמלה דלא עכרו עב אחים קום
עשה כלל כיון דשם נמלאו ושם היו כחנות אחד מניינו
זה מוכר וזה קונה והמקדם והמתקדשת שם כאו
מעלמם ועמדו על החנות ופתע פתאום נעשה
הקידושין לפניהם נמלה דלא עכרו כלל כקום עשה
כי שם כשב ואל תעשה ולא נפסלו ככך לפי הכרעת
הריב"ם הנ' לעיל וכדברי מהרימ"ט וכמדוכר :

**וגם** לפי זה יש לומר שיאמר דלא נפסלו עדים
הללו ד"ל כלל שיכת דכולי עלמא כיון דלפי
דבריהם לא הוזמנו לעדות זו כלל אלא כלקדמי
כעלמא נמלאו שם כחנות וכבי הא כבר כתבו
מהרימ"ט ומהרלב"ח ומהרח"ם ושאר פוסקים דאם
לא הוזמנו להעיד שלא כלקדמי נמלאו שם לא נפסלו
ככך כלל כמו שכתב הרב החבי"ב בשמם בכנה"ג
אה"ע סי' כ"ח סגב"י לות כ"ה והיד לחבן שם לות
ן יע"ש ומעשה זה הכאירו מהרח"ם בחלק ח' סי'
י"ט והרב בירך תשה בסוף סי' ג"ל הנ' לחוחם
עדים דל"ד משום שלא הזמנו העדים דלא הוזמנו לכך
כיע"ש שמהבו הרבנים הנ' על מה שכתוב בשלחן
דלמרו העדים שלא הוזמנו לכך ולא ידעו משם קודש
הקידושין לבע"פ שבנדון הרב בירך תשה לחר המקדם
לעדים קודם הקידושין הוו עדים וכו' כמו שיע"ש ·
ושם כן כפי זה לכאורה נראה דגם כל"ד הוי הכי ולא
נפסלו עדים הללו כלל משום החרם הנ' כיון דשם לחתי

דלא חזמנו לכך כי אם אם נמצאו ואם היו בלקדלי
בעלמא ולהלמיר ומרוכר :

**להא** למינה פוק חזי מה שכתב מרן החכי"כ
בתשובה שבספר ערות ביעקב סי' י"ו הנו'
בענין פקלות העדים דכ"ר משום שעברו על חרם
ההסכמה הנו' ו"ל ולפ"ז על פי אלו העדים לומדים שלא
חזמנו לכך ולא פסילי כדכתבינן מי יחמין
להם בזה דאם כן לא תמנה בעדים פיסול בעולם
שלא אם כן יעידו עליהם שחזמנו לכך וכל עוד שאין
עדים שחזמנו לכך כרי להניל עצמם מטעם
ההסכמה וכרי זיהנו מעזיהם יאמרו שלא חזמנו
לכך שלא שנמצאו עם בלקדלי ואחשוב שרוב המעזים
כתבו' האחרונות לא קוצר על העדים שחזמנו לכך
ולפ על פי כן פוסלין את העדים וכביאור מצאתי
למהרשד"ם סי' ל' היה המעשה שהעדים לומרו שנמצאו
לשם ולעפ"כ כתב הרשד"ם דאין לאוש לקירוסין מפני
פיסול העדים יע"ש והייט טעמא משום דלא מהימנינן
להו שלא חזמנו לכך וכו' אלא על פי שלא חזמנו
לכך היה להם לברוח משם ולא לעמוד ואם כך הוא
גם כנ"ר אף אם נאמין להם שלא חזמנו על כך מכל
מקום הויאיל ועמדו שם ולא ברחו הם פסולים וכו'
מיהא כמי דאין העדים יכולים לומר שלא חזמנו לכך
מ"ג כנ"ר הדברים מוכיחים שחזמנו לכך סי"ד חדשים
עכר כין המעשה לעדותם ואם הדבר היה נעשה
שלא מדעתם תכף ומיד שרלו הקירוסין היו בחים
לפני החכם ולומר פ' קדם לפלוניתא כהיותינו נמצאים
בלקדלי והיו מפרסמין הדבר לכל בהסתר הדבר מורה
שהקירוסין היו בעלמא וכו' עכ"ל יעב"כ אם כן רון
מינה ולוקי בחתרין כיון דגם כנ"ר היו הקידו' שלא
כי' ושלא מדעת קרוביה והסתירו הדבר יותר משאי
חדשים ולא כלו תכף ומיד לפרסם הדבר כל זה מורה
ובא דבעלמא היה מעשה הקירוסין וכוונו מתחלה
להעניד בחופן זה שילך לאחד מהעדים ליתב בחנות
חער השני לעשות עלמו כקינה ממנו דבר ולבא
המקדש אללם לקדש בפניהם דאי לא תימא הכי תכף
שלמר להם המקדש שחנו חיה להם לגעוק עליו או
לפחות היה להם לקרוייהו או לאחר מניחיו לכרוח מפניו
ולא היה נגמר הקירוסין שלא בפניהם שלא ידעו שעקר
עני כלומרים שבלקדלי נמצאו שם ולא מהימני בהא
כלל וכלל מה שכתב מרן החכי"כ וכלמור ומרוכ: .
ועיין להדיב בתי בהוכה בחלק ג' סי' ד' שכתב מעם
הפוסקים דהעדים פסולים לעדות לפ שלא חזמנו לכך
יע"ש :

**גם** אין להכשיר עדיים הללו כ"ר ממה שכתב
מהריימ"ט בחוקת חשובה דלה"ע סי' מ'
על עדים דכ"ר דשמת לו ידעו ההסכמה לפ על נב
שהכריזו וחו שמת שכוחין ושוגגין וכו' יעש"כ . וכן
כתב מסר"י חדרכי בסי' שס"ט דהעדים לינם פסולים
דלפעמר שעכתו ולא זכרו החדש יע"ש והביא ד"ק מרן
החבי"כ בכנה"ג אם סי' כ"ו הגב"י אות ד"ן יע"ש
וכן תרלה להדיב עדות ביעקב סי' מ"י סנו' דעמדה
ונשחת לפניו הלי טענת לשתליין סנו' כיע"ש דמלבר
דדבריהם אינם מוסכמים מכל הפוסקים ומדבר



חילוקים נאמרו בזה כמו שירלה המעיין בס' חפוש'
המובלים בכנה"ג ח"מ סי' ל"ד הגב"י אות כ"ט ולהדיב
חסק שלמה ולהדיב ערך השלחן ולהגלון הדב כרבי
יוסף בסי' הנו' שלשבו וקבלו מחלוקת הפוסקים
בזה אם נאמנים העדים לטענון שבאתו או לא ומידי
פלוגתא לא נפקא כיעו"ש הלא בפשיטא לא ע"ע
הלשם ולכמ"ל בזה :

**עוד** בה דבכל בהלי נוגעת דכ"ד דזה קדוב לשתי
שנים שחזרו ונתייסדו פה העידה ההסכמה
הנו' בכל חוק וחוקף מעשה מעשה שהיה והוכירה
בניכור בכל הקהל קדוש על ידינו בחרמות ונידויים
ובכל שות הבדית הן על העובר ומקדש בשני עדים
הן על עדיו כיהוע וכיון שבקיהוב היה הכירו הנו"ל
בפומבי גדול ובאמתלא דנכרי הא ודאי ליכא למגיס
לומר שבאתו וכמ"ש הר"ן והביאו הב"ך בח"מ סי' ל"ד
ס"ק יע"ש . וכן כתב הרב משלת משה בחלק ג'
לה"ע סי' על כ"ר ואתי עלה מדברי הר"ן כנו'
יע"ש . וכן כתבו שאר הפו' ע"ע :

**ועוד** דאין כדיתן שאנו את פי העדים דכ"ד אם
היו יודעים מן ההסכמה הנו' בשעת מעשה
הקידושין שנעשה בפניהם והם לומרו שזכורים היו
מענין ההסכמה שלא שנמצאו עם בלקדלי ואם כן
לל מהכא טענת לשתליין הנו' כיון דהם עלמם מודיים
בפירוש שהיה להם ידיעה בתחילה מן ההסכמה
הנו' כמ"ל ואין לומר כנ"ר דהוליאם זו שהדו בפיהם
שזכורים היו מן ההסכמה הנו' לא מוזן ולא מידי
לשחווי בפזיהו דשיעי ואין לדם נפקל ע"פ הודאת
עלמו וכמ"ש מרן ומהרלב"ן בתשו' מר"ן לה"ע סי'
י', ובתשובת הרב החבי"כ שבערות ביעקב סי' טו"כ
והרב ערות ביעקב נופיה שם סי' ח"י יע"ש ובשאר
פוסקים דכנ"ד ליכא למימר הכי כלל דהא הכא
לזילו על פי הודאתם זו לא משוו נפזיהו דשיעי
כלל לרעתם כיון שטוענים שלא הוזמרו לכך שלא בחלקדלי
בעלמא נמצאו שם וכנו' והנם דלפום ריהטא סעליו
דעם כל זה הם נפסלים משום דלא מהימנינן לשו
בכך וכנו"ל . מכל מקום הם טעו בכך ולאו כולי
עלמא דינק גמירי ואו לא מידי וכרוך :

**גם** שם כתבו להכשיר את העדים הללו דכ"ר מנו'
שכתבו גדולי הנו' דפלגינן דיבורייהו ונאמנים
העדים לומר שפלונית בתקדשה לפלוני ואינם נאמנים
על עלמם שעברו על החרם דאין לדם משום עלמו
דבר כמו שכתב מהרשד"ן בתשובות מרן שם"ע סי'
י' ומרן שם ומסרש"ך ומהרשל"ם ומהריימ"ט בכמה
מתשובות וכמו שכתב בשמם הרב מחבי"כ בלה"ע
סי' כ"ח הגב"י אות ט"ן יע"ש . הגם אמת דגם בזה
לא נאלעט מפלונתא דרבותא כמו שידלם הרואם
למהריימ"ט נופיה בחלק ג' סי' קל"ח כתב ז"ל זו
דעתי אבל מה לעשות שמהרשד"ם סודם להקל וכו'
יע"ש והביא ד"ק מכנה"ג בח"מ סי' ט"ו הגהמב"ו אות
ע"ד ובלה"ע שם יעש"כ נמצא דגם זין זה במחלוקת
הוא שהי ומידי ספקא"לא נפקא וכמו שכתב מהרשל"ם
בחלק ג' סי' ס"ח יעש"כ :

**זאת** ועוד דכ"ד ליכא למימר דפלגינן דיכורייהו כיון דכהסכמה דילן כתוב להמר שהקידו יהיו כעזרה ותרי מנייהו נהמני הקהל וכחכם המרכין תורה לו כשלוחו לו כדשוחו ככתוב בהסכמה שנדפסה בכירך מסה דיש סי' נ"ל יע"ש והשם נאמר דפלגינן דיכורייהו נ"ל שנאמינם שנתקדשה פלוגי כדין וכשורה ככל הכתוב בהסכמתנו הנ' והרי עדותם זו נתקבלה בבית דין ומלבם ברשם הרב המרכין תורה נר"ו ולא היו בפנינו הקידושין הנ' ולא על ידי שלוחו ולא כדשוחו כלל ג"כ לא שפיר לומר הכא פלגינן דיכורייהו כלל וכמוכן וזה ברור :

**איך** שיהיה המורם מכל האמור דגם מטעם זה דפסלות העדים דכ"ד כחורה זאת דכ"ד שפק מקודשת הויא ולהוי להעטרף טעם זה עם טעמים אחרים להקל לנמרי וכלל האמור ומדוכר :

**תו** שמכח ריעותא אחריתי דכ"ד ממה שלא העידו העדים הללו בבית דין שניהם כאחד שלא היתה עדותם בבית דין בזה לאחר זה בשני ימים בנו' כאחי' דיבר הגם דכדיבי ממוטת קימא לן כרבי נתן שאמר שומעין דבריו של זה היום ושל חבירו למחר כמו שם, כל הפוסקים ומהן בח"מ סי' נ' שפק כן יע"ש . מכל מקום כדיבי נפשות כבר שפק הרמב"ם בפרק ד' מה' עדות דבעינן שיעידו שניהם כאחד בבית דין ולא בזה אחר זה כיעו"ש והכא כדיבי חיישת בנתן וקידושין חוינא להרב מהרח"ש בעינוכת סי' מ"כ שעמד בזה כב"ד בענין קידושין בשני עדים שלא העידו שניהם כאחד וכבד"ד ואחרי עלה ונשתפק לי בעידי קידושין מדמיכן להו לדיבי נפשות וכל שלא העידו שניהם כאחד עדותם בטלה ולא מלטרפי לו בית דלדיבי ממוטת דמו ומלטרפי והכיא דעת הר"ן דתירת ליה למר דדיבי חיישת לדיבי נפשות דמו ובענין שיעידו שניהם כאחד כי היכי דלא מהני הכי עדות מיוחדת והוכיח כן מן התוספתא נבי עידי יחוד יע"ש והרב מהרח"ש פליג עם פלפל כחכמה כדברי הר"ן הללו ומהרשב"ץ פליג עליה וכתב דשו"ת הר"ן דברי הרשב"ץ הוה הדר ביה יעש"כ . גם ראיתי להרב משאת בנימין כסי' כ"ה שעמד בזה גם כן בב"ד דלא הוה עדות מיוחדת ודחה דברי הר"ן בשתי ידים יעש"כ :

**ברם** ראיתי להרב החבי"כ בכנה"ג ח"מ סי' נ' הנהט"ו אות כ"ח שכתב וז"ל אין לריך שיעידו שניהם כאחד בב"ד וכו' כ"כ היינו דוקא בדיבי ממוטת אבל בדיבי נפשות לריך שיעידו שניהם כאחד בבית דין כמ"ש הרמב"ם בפרק ד' מהלכות עדות ובדיבי נתון וקי' ולאסור אשה על בעלה חיכא לספוקי אי דמי לדי"ן וכו' אי דמי לדי"מ וכו' וכ"ל זה תלוי בחולי מחלוקת שנחלקו הפוסקים בעדות מיוחדת בקידושין אי דייקינן ליה כדיבי ממוטת והוי עדות מעלית או דייקינן ליה כדי"ן ופסולה דלסברת הסוס' דמדמינן להו לדיבי נפשות גם בזה כדי"ן דמו ולסברת הפוסקים דרמו לדיבי ממוטת גם בזה כדיבי ממוטת דמי וכן מתבאר מדברי מהרח"ש שם סי' מ"כ וזה פשוט עכ"ל יע"ש . וכן כתב עוד בפשיטות הרב התכי"כ נוסיף בכבה"ג שם סי' מ"כ יע"ש . ועיין עוד לבנה"ג שם בח"מ סי' נ' הנהב"י אות כ"ו יע"ש . ושם כן נמלינו למרין דרין זה אי בעינן בעידי קידושין שיעידו שניהם כאחד בבית דין ושם לאו כשלה עדותם כמחלוקת הוא שנוי כין הפוסקים כדין עדות מיוחדת בנשין וקידושין כנו' לעיל ומידי ספקא לא נפקא ורלוי להעטרף ספק זה גם כן עם שאר ספיקי טובא דלמרן לעיל וכדאי הם לסמוך עליהם להקל לנמרי ולפוטרה לנערה ואת בלא נשא כלל בהעטר' כולם יחד כלי שום מיחום כלל :

**וגדולה** מזו חיינא להרב מהר"ם הלוי בתשובה כי כתה כיד לחרן שה"ע סי' כ"ט הנהב"י אות ח"י שעשה בב"ד ספק ספקא להקל לנמרי כתרי ספיקי לבר ואח מנייהו הספק הנ' שלא העידו עידי הקי' דב"ד יחד בבית דין ו"ל גם לפום דיהבוה היה נראה להקל מכל שלא העידו העדים כאחד וידוע דבדי"ן יש פום' שכוב' שלריך שיעידו כ' כת' ומבללם הרמב"ם והנה דיבי קי' לריכא מאן דמדמי להו לדי"ן ומבללם הר"ן ו"ל לא על פי שרוב הפוס' חילקים על הר"ן ומכרי דדיבי קי' לדיבי ממוטת דמיין כמ"ש מהרח"ש סי' מ"כ מכל מקום לפי דכרי מהרשד"ם שעשה ספק ספקא בפלוגתא דרכותא טוכל לעשות ספק ספקא כזה החופן ספק לי הלכה כמהרמ"ל או כמהריב"ל וכו' ושם תמלא לומר דכל כמהריב"ל ולא נתבטל העדות מכל זה דילמא הלכה כהר"ן דדיבי קידושין דמיין לדיבי נפשות ונתבטל העדות מכל שלא העידו יחד ושוי ספק ספקא המתפלג ומה גם דכברא זו דקידושין דמיין לדיבי נפשות כב"ד דלא הוי כי סס לאסור לשה לו להתירה דלית כה כתובה כתב מהרי"ט דלדי"ן דמיין שיכא רכולי עלמא והוכיח כן מתשובת הרח"ש וחק על פי שהרב פני משה סי' נ"ח כתב עליו שאין דחייתו מהרח"ש מוכרחת מ"מ הוא עשתו לסניף להתיר וכו' עב"ל יעש"כ והסכימו עמו גם שני גדולי הדור הרב מהר"י נחלנטי והרב מהרנ"ג כיעו"ש . הרי נתבאר דחלי טעמת הנו' נלטרף עם ספק אחר ודו כהם להקל לנמרי שלשת הרופים הנו' ככח ספק ספקא כנו' לעיל כל שכן וקל וחומר בב"ד דנמלא כזה כמה וכמה ספקות דלהכי לן מיהא חלי ספקא דנא לנרשו עם שאר הספיקות שנתבארו כולם כב"ד והדברים כרורים :

**הנה** גם ערכנו מרים ועד כעין כמה וכמה ספי', גם הכא להשתכחו בב"ד שאין טרך לחזור ולפרטם והא ודאי הדבר פשוט דכהלטרפות כולם כאחד אין ספק שים לנו להקל לנמרי ולהתירה לנערה זו כלי נשא כלל כשנם דכבל לא וספק מכל הספקות שנתבארו כל אחד מנייהו לאורים אינו מספיק להקל לנמרי לפוטרה כלי נשא כלל דבלל נחול מסור כידינו דבאסור ערוה החמורה ראוי לנו לחוש לכל הסברות להחמיר כל שאוא שלא במקום עינון וכמטחר כדברי הפוסקים הראשונים ואחרונים מ"מ בהלטרפות כל הספקות פשוט הדבר דראוי להקל לנמרי גם לפוטרה כלא נשא כלל וכמ"ש כן להריא מרן החבי"כ בתשו' חה"ע

אה"ע סי' ט"ו דכ"ד ריש ע"ב על הפיקוח דאשתכח כנר"ד יע"ש והוא פשוט ומוסכם כל שהספקות רבו כמו רבו כנוכח דכ"ד שיכח דכולי עלמא לוריי מוריין ועוברין עבדיין להקל לנמרי דהנם דאצלינו רבותא קמאי ובתרתי לי נקטיין להקל בחיסור תורה בספק ספקא דפלוגתא דרבותא כיון דאיכא למימר דשם פלוגתא דרבותא חד הוא ולא הוי שלא חדא ספיקא וכמו שנקבט כאן סברות הפוסקים הנז' בכנה"ג ח"מ סי' כ"ה בכללי הקי"ל ובכנה"ג שם ע"ש סי' ס"ח הנהב"י אות וכיד להרן שם אות כ"ע"ש ועיינינו הרחוק דאפילו כתלתא ספיקי שהסכימה דעת עלזין הרב החכי"ב כתשובה כי בלה בעדות כיעקב סי' ט"ו להחיר לנמרי בנ' ספיקות כיע"ש ככר כת רעיהו וחקרו הוא הרב עדב"י שם סי' ח"י ושרי נרנא הנם כתלתא ספיקי אין להחיר דאיכא איכא למימר שם פלוגתא דרבותא חד הוא כיעו"ש . וחזינן להרב מהריט"ץ כתשובה כי בלה בכיכר משם סי' ל"ד דאשם מלהקל כתרי ספיקי מכח פלוגתא דרבותא הנז' יע"ש גם בכמה מתשובות בשמחת יו"ט סי' ז' וח' וע"ה החמיר לפילו כתלתא ספיקי משום פקפוק הרב ערות כיעקב הנז' וכתב שכיון שאין החרונים שוים בזה מידי פקפוק לא יפלטו יע"ש וגם שמליטו לו כתשו' סי' י"ח שהעיד בגודלו דקונייו דעלמא חזלא כשיטת הסוברים דספק ספקא כפלוגתא דרבותא תרי ספיקי חשיבי יע"ש . וכבר נסתייע מתשובה זו הרב כיכך משם בסוף סי' ל"ה כיעו"ש . ככר כתבו ז' חיטוב לכן בירדן כי היכי דלא ליסתרו דברי מהריט"ץ להדדי ואמרנו דשתי ההיא דסי' י"ה דלא מיירי התם כלישור ערוה החמורה כי אם כלישור יכמה לעזוק דלא הוי רק לאו כעלמא כיעו"ש . ולעולם דכלישור ערוה החמורה כנדון דלותם תשובות הנז' חושש הרב שלא להקל כספק ספקא לפילו כתלתא ספיקי כיון שהשו החרונים כזה וכנז"ל . הנה לחתי רמ"מ בכל כהאי נוונא דכ"ד דכלן נמלא וכלן היה שאם ספיקות טובים ונכוחים כלתי ספק דכולי עלמא יודו דנקטיין להקל לנמרי הנם כולהו כפלוגתא דרבותא דנחלם כח הלישור לנמרי ולא נשאר כו שמץ מניהו כלל מכח כל הני דיעותי וספיקי ונם הרב עדות כיעקב ומהריט"ץ יודו כ"ד להקל לנמרי ולילך למיקם כלל וכמדובר . וכפרט שכבר כת חכם הרב הגדול מופת חריטו ר"ל מהרד"ח נר"ו וגלל כמיש מדיריס כענין זה דספק ספקא כפלוג' דרבותא אי חשיבי תרי ספיקי לו לא וכרוחב מביאתו התריך למעניתו וסו"ד זו הלכה העלה דתרי ספיקי חשיבי כדיעת רובא דרובא דרבותא הסוברים כן וכוותייהו נקטיין להלכה ולמעשה להקל לנמרי לפילו כלישור ערוה החמורה כמו שירלה הרואה כתשו' הרמתה והיא ל"ו נדפסה כחק"ל מהדורא כתרא חיו"ד סי' ק' יעש"כ נפלאות מתורתו ושם כן לפי זה תורה יוצאת דלפילו לא היה כנדון דידן שא תרי ספיקי חזי שם נקטיין להקל לנמרי כל שכן וק"ו השתא הכא דאשתרע כנ"ד כמה וכמה ספיקות כנז' דאלו דאלו להקל לנמרי וכמוכן :

**ועם** היות הספקות דאשתרשו כנ"ד שהם המה פלוגתא דרבותא אית מנייהו שאינם שקולים דמיעוט מהפוסקים מקילים ורובא מחמירים וכנון הספק הראשון דכנ"ד וכן הספק האחרון הנז"ל דהנו המחמירים והאוסרים והו"ל ספק שאינו שקול וכבנון דא כבר עלתה הסכמת הגאון החק"ל כיו"ד חלק ק' סי' קכ"ו והרב מר כריה המלך דוד נר"ו הנז' שם בסוף תשו' הנז' דהנם דנקטיין להקל כספק ספקא על כל פנים כעיינן שיהיה הספק שקול אבל מיעוט נגד רוב לא חשיב ספק כלל וכיעו"ש הנם דהנו החולקים על זה ובכתוב לעלי במקום אחר ושם כן טוכל להכנים גם פלוגתא דא בכלל הספק ספקא וכמוכן עם כל זה אין להנו לריכים לזה כנ"ד כלל מאחר דאשתכח נמי כנ"ד עוד ספיקי אחריני דהנו חיזון שרבו המתירין ומיעוט האוסרים וכנון בספק פלוגתא דרבותא דהעד האחד שהיה מומר וזב לדאיט כלי שום תיקון דרוב בכל הפוסקים פוסלים אותו לנמרי ומיעוט הם מחמירים כנו"ל וכן בספק פלוג' דרבותא מלד ההסכמה דרוב בבל סברי מדנן דהקי' נפקעינהו לקי' והפקירוס הפקר בית דין כנו' וכן בס' פסלות הנדרים שם רבו המקילים כנו' לעיל שם כן בלרוף כל הספקות וכהלמדם יחד הו"ל הספקות שקולים הם והבין חזיק למרבה הגאון החק"ל בשה"ע סי' כ' דמ"ה ע"ב דלאחר שהסכימה דעתו להקל כנ"ד בספק ספקא כתב ז"ל ולפילו למי שרלה להחמיר ולומר דמכל מקום בעיינן שיהיו הנני הפקיות שקולים והרי בנ"ד הספק הראשון וכו' ושם כן יהיה לבע"ד לחלוק דכל שלדי הס' חיכם שקולים לא חשיב ס' כמ"ש בחק"ל יו"ד הם נמי לא חיריץ שהרי לשותת זה בס' כ' בעניין הכאחת הערים רבו המתירים ואין לך לישור שקול ושם כן בסיקול דעת האוסרים עם דעת המתירין בנ' הספיקות הו"ל ספק שקול והוי ספק ספקא נמור וכו' עכ"ל יע"ש . הרי להדיא כדאתכינן והוא כרור :

**ומה** נם לאחרי רלותנו מה שבתב מרן בספק קמא דקידושין נבי נתנה היא ולמר הוא דבבל קידושי ספק לספר דמדלורייתא שריא דמוקמינן לה לחזקתה דפנויה היא ואינם לריכה נעז רק מדרבנן שם כן הוא לה ספק קידושין דנ"ר ספק מדרבנן ובספקא דרבנן נקטיין לקולא לכולי עלמא כיחוש ואע"פ שהר"ן הניח הדבר בספק ולא כריעת ליה מלתא וכמ"ש מהריטב"ח בחלק ג' סי' ח' ובכמה מתשובות ונם מהריב"ל בחלק ג' סי' י"ז כתב עליה דהר"ן בהאי מלתא דאין ספקו ואפילו ודאו של הר"ן מוטל מידי ודאו של הרי"ף דסבירא ליה דספיקא דאורייתא הוי ומיהכא נעז נם מדאורייתא יעש"כ :

**הנה** הרב מהרימ"ט כריאשו סי' קל"ח ובשאר רובתיה החריך להוכיח כמישור כרלותא רבות דמדאורי' מוקמינן לה לחזקתה דפנויה ואין לריך נעז כלל רק מדבריהם כיעו"ש . גם הרב פר"ח כיו"ד בכללי הספק ספקא הביא דברי הר"ן הנו' ומה שבתב עליו מהריב"ל כסי' הנו' ודחה דבריו בשתי וירים וכתב עליו דאין

ודאי שלא מהריב"ל מוכיח מידי ספיקו של הר"ן ומכיח כמיבור דנפ הרי"ף הכי סבירא ליה ומכיח נפ כן לתשובת מהריט"ו הנז' וכן הסכימו רוב ככל הפוסקים וכן עלתה הסכמת החק"ל כיו"ד חלק ג' סי' קי"ג שגלל כמים אחדים בענין זה ולא הניח פינה וזויות ולא היתה קריה לעצר שנבה ממנו ומוד דבר זו הלכה העלם דמדאורייתא מזלינן בתר חזקה נפ בלשון תורה ובלשון עדות שלא דמדרבנן הוא דלא מזלינן בתר חזקה יעמ"כ וכמאי דקמן בס' קי' החכם עיניו יחזו לחכ ככל הפוסקים הם המדברים בס' קי' דכ"ד שנשתייעו מדברי הר"ן הנז' כדי להקל לנמרי וכמ"ש למהרשד"ם בתשובות להה"ע בכמה מתשובות וכפ"ט בסי' ג"ך דאחר שהביא דברי הר"ן הנז' כ' וז"ל ולפ על פי שהניח הדבר בספק מ"מ הדעת נותן שים כזם ט' מפקיע כהפטרף טעם או עצמים לחרים וכו' ולפילו שנאמר שים לחוש קלת מכל מקום כמקום דאיכא ספק ספקא לפילו בלישיר ע"ז אלו מקילין וככ"ד דאיכא ספק ספקא וכו' עכ"ל יעמ"ש . וכן נקבוי הרב פני משה בכמה מקאות ובאר הצוס' עצמו מספר לדברי ה"ר"ן לסניף נדול ועצום כדי להקל כשמושיהם בכח ספק ספקא כמו שירלה הירושה כדבריהם הלא כספיקם לא עט האסף נפ דאיכו למהריב"ל נופיה בחלק כ' סי' ו' שהסכים להקל לנמרי בספק קידו' דכ"ד בספק ספקא כתבי סניקי לנבר ובכח חזקת פטויה דאית לה כיעמ"ש . ועיין עוד לו בחלק נ' סי' ע"כ דנפ האם הכי סבירא ליה למר דחזקת פטויה כדוכתה קאי כיעמ"ש ועד אחרן הרואה יראה להנחון החק"ל כאותה תשובה דלמ"ע סי' כ' דכ"ד הוא בספק קי' ואחלת דיבר בקדשו דברי הר"ן הנז' דמכח חזקת פטויה דמסייע לה דאוי להקל וכן הסכים להקל לנמרי כלי נט כלל ובדמ"ה עמוד נ' כתב וז"ל לכך על כל פנים מידי ס' לא נפיק והוה ליה ספק ספקא דיש להאיר בכל לישירי תורה כל שכן בספק קידושין דלכולי עלמא אין ס' להחמיר מדברי תורה נם לדעת הסיברים ס תירה להחמיר הוא מד"ת כיון דמסייע להאיר חזקת פטויה דמרינן כל ספק חוקי לחזקתיה שלא שהחמירו כה רבנן משום חומר ערוה כתכואר בדברי הר"ן פ"ק דקמ"ל דקי' . וכ"כ רש"ם בלח"ע בכמה מתשובות ונם הריטב"א סי' קל"ח התריך לבאר כן אם כן בספק ספקא אינו רואה מקום להחמיר וכו' עכ"ל יעמ"ש :

**והדי** לפ"ז נתבאר מכל הרשים בכתב דמה שהניח בידי בספק קידושין מדאורייתא ס"ל דמוקמת לה לחזקת פטויה אז לא פשיטא להו לרוב ככל הפיסקים דלשונים ולתרונים דהכי ודאי דמדאורייתא ס"ל דחזקת פטויה דאית לה מסייע לה ואינה נראה נט רק מדרבנן ובהפטרף שני עוד ספק אחר הוא לנו ספק דרבנן ולקולא וכ"ם וק"ו בהפטרף עוד כמה ספקות ובטוחה דכ"ד דודאי ופשוט דנקטי לקולא לנמרי וכבל החמור ומדוכר :

**ולא** עוד שלא דאשולו נם' מהריב"ל בחותה תשובה דחלק ג' סי' י"ז שדחה לדברי הר"ן הנז' מכח מה שהכין היא כדברי תרי"ף דסבירא לי' דספיקא דאורייתא ולחולין לחומרא מדאורייתא ואינה נט נם מהתורם וכנז"ל עם כל זה יש לנדף כנ"ד מ"ש מהריבא"ח בחלק ג' סי' ס"ח שנירף כנ"ד כם' קידו' כתבי ותבי דאשלינו קמאי אי הוי מדאו' או מדרבנן דאף לפ"ד דאו"ת הוי ספיקא דאורייתא ואמר מר כיון דלדעת הרמב"ם ודעמיה כל ספיקא דאורייתא שהוא לחומרא ליט אלא מדרבנן אם כן בהפטרף עוד ספק אחר דאוי להחיר לנמרי כיון דסוף סוף אלו חומרא דאו"ת אינו אלא מדברי סופרים לדעת הרמב"ם ודעמיה יע"ש ועיין להרב פני משה בחלק כ' סי' כ' וכאשר תצו' לו שנשתייע מדברי מרן זקנו מהריבא"ח הנז' בכל ספק קי' יעמ"כ . ואם כן לפילו נאמר דכל ספק קידושין ספקא דאורייתא הוי ואזלינן בית לחומרא מן התורה עכ"ז כיון דדעת הרמב"ם ודעמיה כל ספק תורה רחמנא שרייה ול"ל ספק זו' להחמיר כי אם מדרבנן אם כן בנידוף ספק הרמב"ם ודעמיה הנז' עם כל הס' דאשתכ' בכ"ד בנו"ל הא ודאי דנקטי להקל לנמרי ולפוטרה בלא נט כלל ואין כאן שום בית מיתום כלל והדברים ברורים :

**ואבתי** פם נכן לברורי הלי מלתא טובא ממלי דאוס סלקא דעתין למימר דהנם דאמרינן דלפים דיבא בחורה זו מותרת לנמרי ונפקא כלא נט מהמקדש הנז' מכל הנהו טעמי דאמרן עכ"פ ליכא למיחש לקלא דנפק עלה דהאי שולמתא שיצא שמה בעיר מקודשת לפ' הנו"ל על ידי העדות העדים הנו' ונתקבלה עדותם בבית דין ומפיוס הנוף והלאה יצא הקול שהיא מקודשת כשו בימים קודם שהותרה בלא נט לפוס דיבא וכבר כתב מהריב"ל בחלק נ' סי' ל"ז דליכא תלתא נוונו קולות המחזיקים לותה למקודשת תרי מנייה מה שהוזכרו בש"ם פ' המנרש והביאם הוא בתחלת דיבר ושוב כתב וז"ל והקול הנ' הוא השביא טובא כי רבו הפרישים בכל דור שומרים שקידש בת ישרל בנענה שלא מדעת הקרובים ומקבלים בד' עדיות ודוב הפעמים נמלא בעדיות במה פציקות שאינם לומדים לי ולא היו מדברים על עסקי הקידושין והכמנת העדים ולפעמים מבחושים זה לזה וביונא בשו הדברים בנון שנמלא קורבה או פיסול בעדים ונדיבים בית דין להחמין את הדין בדי להוציא לאור את הדין לאמתו וכין זה וכין זה יולא הקול בתוך העיר וכו' עכ"ל יעמ"ש :

**הנה** נתבאר בדברי מהריב"ל הללו שנם זה הקול הוי קול נמור ולא בעינן שיהיה הקול מחדת מהנהו תרי נוונו הנאמרים בש"ם דהייט שיהיו נרות דולקות או שיאמרו פ' מהיכן שמע וכו' כנ"ל ואם כן כ"ד נמי דבותה והוי קול נמור דאפלינו בית דב ושמוש בש"ם התם אי מבטלינן לקלא או לא ועם שרבו המתירים וסוברים דקי"ל כרב בחמרי ומבטלינן קלא כמבואר בעור וב"י אה"ע סי' מ"ו יעמ"ש עם כל זה נ"מור ערוה דאוי לחוש לבת הסיבריס דלא מבטלינן לקלא ודאוי להמייבה נט והקולות יחדלון כמו שבן עלתה הסכמת רוב הפוס' כמבואר בדבריהם לשר נקבט בתו בכנה"ג אה"ע סי'

מ"ו המ' וכיד לחתן שם יע"ש לא ע"ט
הלסף :

**להא** למיגן דהגה לחתן כ"ד יין מצניחין בכת
קול כלל ומכטלינן ליה ולא חיישין ליה
כלל מכמה טעמי תרילי דכתיגן למיימר כס"ד חדש
דמהריב"ל נופיה כתוקה תשובה דחלק ג' ס' ל"ז הגז'
שנשא כ"ד שהוא כ"ד ממש שרחוכן הוליך קול על
פלונית שנתקדשה לו והביא עדים לפני כית דין
ונפלו בחותם הערוות כמה פעיקית וכתבו הכ"ד
הערווות ולחתרו שהיה ליך להחמין לת הדין ולעיין
ונשתהה הענין ל' יום ולח"ז חזרו הכ"ד ונשלו ונתנו
כ"כר ונשכימו כולם לומר שלוחם הקי' לא היו לפילו
קידושי פעק ושלוחה השלשה היתה מותרת להנשא ולא
היה כה שום מיחוש ונקנת מהלמדנים חשנו לקלא
דנפק עלה כלוחם הימים ונשנו שרש על זה ונפסק
תבו' כתב וז"ל ירלה דכ"ד כל לחין שווין דלא חיישינן
לקלא כי קך דכיון דנפלו כמה פעיקית כלוחם הקידושין
ולחתרו הכ"ד דלריך לעיין בהם מימר לחתרי עייגו
דכגן כקי' ורלו שלין לחוש להם עכ"ל יע"ש וכן כתב
הרדב"ז ח"ב סי' ר"ן ומכיה ד"ק הכנה"ג בהה"ע סי'
מ"ו הגהט"ו לות כ"ח יע"ש וכן הקכיס הרב מצחת
משה כהה"ע חלק ח' סי' ק' כ"ד וז"ל ולפי כתר דחתחוק
כ"ד ולפתהווי לפתת כ"ד לעיוני כדינת ימים לו עזור
הת לא לילוק דכיון דכ"ד לחתרו לעיין כדינת ימים
מסכר לא לתחוק קלא כימים שכתתים וכי שריגן לה
לחתרי עייגו כה דכגן ולפתכתו וכדלוקת התם בס"ם .
וכן כתב מהריב"ל כחלק ג' סי' ל"ו דכל כי הת דלא
חלילו לליסורת לין מופשים לנועצות וכו' עכ"ל . וכן
כתב עוד הרב נופיה שם בסי' הגז' בסוף התשובה
הגז' יע"ש . ואם כן כ"ד נתי דכותה ממש דכיון
דלקף לטענת המק' שקדם לפ' העידו העדים לפניהם
וכתבו עדותם כדי לעיין כדינת ולא החליטו לליסורת
כלל אם כן השתח הכת דילמה וכלית כדינת הנערה
הגז' הפטורה ומותרת כלא נט כלל לפיס ריהטת
מימר לחתרי דלת העם דעייטו דכגן כדינת ולפשכתו
כם כתה דהיתרת וכלל לשר הורה לנו מהריב"ל והרב
משלת משה והרכריס כרוריס . וכן הקכיס הנחון
החק"ל כהה"ע סי' כ' דמ"ו עמוד כ' לכטל הקול
דכ"ד מה"ט וז"ל שלא שנרחם שלין כתן חשש קול כ"ד
כיון דקי"ל אם דקלא דלא לתחוק כ"ד לא תשיב קלא
כיון דהוי קול ושוברו עמו דכולי עלמת ידעי דהחמיטו
דהין לכרר עיגן הקידושין אם יש בו ממש וכו' יע"ש .

ודון מיכה ותוקי בתרין ופשוט :

**ועוד** דכרור הרכר דכ"ד הלי קלא לא לתחוק כ"ד
כלל ולפילו לנשלר הנשם ולא החזיקוה לתקי'
כלל כשימנם מי הם הנדים שהעידו עליה דכיון דידוע
לכל דמד מן הנדים שלה הוא היה מומר ושכ לדתיט
כלי שום תקון תכף שנשמע הקול לממון הנשם שלפי'
שפלוני קידש לפלונית ועידיה פ' ופ' הם לחרו שלא
יועילו הקידושין הט' כלל כיון שלחד מן הנדים היה
מומר והגם דכ"ע לא הינו נמירי דין זה ידוע לכם
ממה שקלים למומר לחר שהעיד מקדוב על מעשה



קידושין לחר כשני עדים כגדון דידן והגיע הדכר
לרכני יהיצח"ו הע"י וכיטלו הקי' הגז' ופשרוש כלא
נט כלל והגם שכלותו גדון היה כמה ט' וסשיקית ככיטול
הקי' הגז' ולד מכייהו הנד שהיה מומר כגז' על כל
פנים המון הנשם תשלו טעם זה עיקר שכיטול הקי'
הגז' קיה מחמת עדות הנד שהיה מומר ופסול לנדות
כידוע ומפורסם ולכן כשומנם עהם מנשה הקידושין
דגדון דידן ושמנו שלחד מהנדים היה מומר כגז'
תכף נתנרר לכם שהקי' הם כטלים כמו שהיה כלותו
גדון שקדם לזה מקדוב ולכל שכן וק"ו כשנתקבל הנדות
כבית דין דהכית דין ענמס ידעי לה להלי מילתת
דהקידושים הם כטלים מנח עדות הנד שהיה מומר
ולחכתי כשפוליה קלי ולכתו שכבר נפסק הדין במנשה
שק"ס שלא דמחמת שכלותו גדון הגז' היה כו עוד כמה
ט' לכיטול הקידושין הגז' משום הכי לתמר רכגן שלריך
להחמין לת הדין כדי לעיין כו ולפס כן גמלת דמניקרת
הלי קלא הוי קול ושוברו עמו וקלא דלא לתחוק כבית
דין הוא כלל ולכגון דא דכ"ד לפילו מהריב"ל כלותם
תשובה דחלק ג' סי' ל"ז הגז' שבתב דכשיש שני עדים
שקדשה ולם כעיר ויצא הקול ע"י ולא מודע שלחד
מהם קיבב לו פסיל לא"ג דלא נתקבלו הנדויות כבית
דין הילי נמור כזה מחזקין ולמ"ד לא מכטלינן קלא
חיישין להותו קול מלכר דהכא שני משה כחלק כ' סי'
ק"ל תמה עליו והיכיח כמיסור דהריב"ם פליג עליה
דהריב"ל כהה וס"ל למר דכלל נווסת כעי קלא דלא לתחוק
כבית דין ומתוך כך הלשה הרב שם חיי כתבו סי' ח'
להקל כסניף פסקק וכיטלו"ם ולזה הקכיס הנחון החק"ל
שם כלה"ע סיף סי' ד' הגז' כיע"ש . מ"ת כ"ד לין
לחו לריכים לזה כלל דנם מהריב"ל יודה כ"ד דלאו
קלא הוא כלל ומכטלינן ליה כיון דמנת שנשמע הקול
על הקי' הגז' ולא נודע כה שנתה שהלחר מהם היה
פסיל משום הכי חשש מהריב"ל לליתו קול למלן דלמר
לא מכטלי קלא וכמבואר כדכריו הגז' . לא כן כ"ד
דכה שנתה נודע לכל שלחד מהנדים היה מומר
ופסול לנדות שם כן פשוט הדכר דקול ושוברו
עמו ולא חיישינן ליה ושיכא דכולי עלמת מכטלינן
ליה ומה נם דקלא דלא לתחוק כבית דין כלל הוא
ולא קלא היא וכבל הלמור ומדובר . ועיין לתה"ד
כלה"ע סי' נ"ל וסי' ס"ו שנם הוא הקכיס כ"ד שנתב'
על לחר מהנדים שהיה פסול דקי קול ושוברו עמו
ומכטלינן ליה יע"ש . וכן הנלו שלר הפוסקים ע"ע
הלא כפנרתם לא ע"ט הסף ולין להלריך בדכר
פשוט וכרור :

**העולה** מכל הנשוס כתב הכחורה זו ילפה זכלית
כדינת ולא חלו כה קי' רחוכן הגז' כלל
וגם משום קלא דנפק עלה לא חיישינן ליה כלל והדי
היא פטורה כלא נט לפוס דינת ומותרת להנשא לכל
מי שתרלה כי כן שורת הדין נותנת וכבל הלמור
ומדובר :

**ואין** נומר דהן אמת דהדין טהן לפוטרה לנערה
זו בלה נט כלל מכח רבוי הספיקות דלהתכמו
בכ"ד כנו"ל ואין לחוש לקלה כלל ויחדלו הקילות
כנו' נועיל על כל פניס מי הכניסנו לרחוקי נפשין
למסמך הספיקות הנו' עס ערבו הספיקות כנו' על כל
פניס מהיות טוב ולרווחת דמלחת כדי להפוקי נפשין
מכל כת המחמירים שבכל מד וסמך הנו' לועיל נפיים
למקדש הנו' ליתן לה נט כשר כהלכת נוכרין יהודאין
ונפקינן ידי חובה מכל חשש וכפרט שס יהיה החופן
שהמקדש הנו' הוא חסן מטוב דטנו לנרשה בנט
ולא יקרב כלל ודלא כמ"ש לסן כחילת דיבר שס כן
היכי ניקום הסן ונעזרכה כלא נט כלל ולסמוך על
על הספיקות הנו' להקל כיון דקמי כידן לנרשה
כנט וכנו' לועיל :

**דא** ודאי לאו מלחת היא כלל ולית לן למעבד
עובדת לנרשה כנט ומוטב לנו לסמוך על
רבוי הספיקות הנו' ולפוטרה כלא נט כלל מלנרשה
בנט וכמו שכתב הרב משלת בנימין כסי' ק"ו
דאחר שנסק היש טהור כל הספיקות שנפלו
בנ"ד ועלתה הסבמתו לפוטרה כלא נט כתב
ז"ל וא"ת לרווחת דמלחת נחמיר להכריכה נט כבר
כתבתי בתשובה לאחת כשם המרדכי ושאר מחבריס
דלאו שפיר למעבד הכי לפסול כת ישרל מן הכהונה
גס משום תיקון העולם ומשום פריצי הדור שלא יתלו
עניסה ככנות ישרל לענגן עד שיטשאו להס לו עד
שיפייסו לותם כרצי כסף בתרקבת דדיבדי ועוד דכנ"ד
יהוצ דנברית שמת הוא ויתן כתף סוררת ולא ישמע
לחברי חכמים ונמלחת הבחולה חשב עד שחלבין
ר"שם וכבר כתב מהר"ם מפדוה דכבל כהאי נוסחא
מחירין ליהשם כלא נט וכו' עכ"ל יע"ש · ונרחה ברור
דמעשה זה להאחרון שכתב הרב מ"כ והסביס לדברי
הגאון מהר"ם מפדוה דכל כהאי נוסחא מחירין
אחשה כלא נט כנו"ל הנה ודאי דה"ט דהגאון הרב
מהריע"ח בתשובה כי בחה בכירך משה סי' ל"ד
דכתחלה העלה להחמיר בחרי סניקי דפלוגתא דרבותא
ואחילו כנ"ם כיע"ש · ה"ט משום שהיה חושב שבנקל
מיתה יבולה להחזרת מהבעל וכופין אותו על כך וכמו
שכתב מכי"ר נופיה כשמחת יום טוב סי' ע"ה וכיון
שבן רחוי לחיש על כל הסברות להחמיר כל שהוא שלא
במקים עינון כמ"ש כסי' ע"ה הנו' ואחר שהניד לו
בכתב הרב מהרימ"ג שבאותו נרון קאה הדבר להכיא
לידי נט חוד כו הרב מהריע"ח וכתב דביון דקאה
הרבר להכיא לידי נט יש להחירה כלא נט וכמ"ש כן
כשמו הרב מהרימ"ג שס סוף סי' ל"ה יע"ש וכודאי
דה"ט דרבנן כמ"ש הרב מהרימ"ט והמ"ב ז"ל דכל
כהאי נוסחא מחירין אחשה כלא נט כיון שהוא כמקום
עינון וכמ"ש מהריע"ח נופיה כסי' ע"ה הנו' · וכ"כ
הרב מהרימ"ט כסי' ס"ד דלענין חשה ליח לן למנקט
כולהו תימרי יע"ש :

**ואין** נומר לפי זה דהחיונח הס קשה הדבר להכיא
לידי נט חוץ נקטינן להקל כלא נט כלל
וכמ"ש הרבנים הנו' · ברם כל שתרלה המק' לנרשה
כנט כלתי שום כפיות וסירוב כלל מנין לנו לפוטרה
כלא נט כלל ולא חיישינן לכל הכבוח להחמיר מכח
הנהו תרי טעמי קמאי שכתב הרב משלת בנימין הנו'
לועיל דאפשר דנם הרב משלת בנימין היכח למימר
דלא סמך לבו להקל לנמרי כלא נט כלל על הוסס
הכל טעמים הרחשונים כי הס בהפוטרות הטעם הנ'
כל שהוא עיקר דהשהכח כנ"ד שהמקדש נברה שמח
וממילן לנרשה כנט כשום חופן ואס היה החופן כנדון
המ"כ שהיה מהרלה הכעל לנרש הה"ן שלא היה
ס מך על טעמי קמאי כלל וכפרט כבנון דא דנ"ד
דהטעם הרחשון שכתב הרב משלת משה שהוא שלא
לפוקלה מן הכהונה דל מהכא כנ"ד דכלאו הכי כבר
נפקלה מן הכהונה שכבר נתנרשה פעם אחת כנט
כשר מכח קידושין אחר שנקדשה לו קודם לזה דנ"ד
ושוב נירשה אותו המקדש כנט כידוע לנו ואס כן כבר
היא פסולה ועומדת מן הכהונה ולא נשאר לנו כי אס
טעם הב' לבד שכתב הרב משלת בנימין שהוא משני
תקון העולם משום פריצי הדור וכו' כנו' לועיל ואס
כן מנה לן לומר דכט"ז לבד נתירנה כלא נט כלל ולא
נלא ידי חובת כל הפיקים אשר הס מחמירים בכל
ספק ום' דאשכחתי כנ"ד וכמ"ל :

**דהא** נמי ברורה היא החכם עיניו יחזו
דהני תלתא טעמי שכתכם הרב משלת
בנימין כסי' הנו' מי שהנה זו לא שנה זו ויכל כת מנדולי
הפוקקים יהיב חד טעמא מנייהו דהנה הטעם הא'
הוא כדי שלא לפוקלה מן הכהונה כבר כתבו הרב
משלת בנימין ניפיה משם המרדכי ושאר מחבריס
והיא מובחת מהגאון מהר"ם כ"כ והובאו דבר' כתשו'
הרשב"ם כי' תקנ"ו ויע"ש · נס המרדכי כתבו כשם
מהר"ם כיעו"ש · וטעם הב' שהוא משני תקון
העולם משום פריצי הדור וכו' כהבו מרן בכ"י סי'
מ"כ משם הרשב"ם והרשב"ץ כתשו' יעמ"כ ופסקו
מור"ם כס' המפה סי' מ"ו ס"ד יע"ש ולא הזכיר
רמ"א כר"ק הנו' לטעם הרחשון הנו' כלל ס"מ ודכל
חד טעמא לחודיה סני לפוטרה כלא נט כלל
וכמובן :

**רנו** חזינן ליה להרב מ"כ נופיה כסי' ט"ז שאחר
שהכריח בנ"ד מבטלין לקלה ולא חיישינן ליה
כלל שוב כתב וז"ל ושמא תאמר דמשום חומרת דמ"ש
נחמיר עליה להניריה נט כבר הסכימו מחרונים שאין
להחמיר בקלה כלל שלא ליתן יד לפוסעים וכו' כמ"ש
בטור לה"ע בהנהה סי' מ"ו ועוד שלא לפסול כת ישרל
מן הכהונה וכו' עכ"ל יע"ש :

**הרי** להדיה דהרב משלת בנימין נופיה פה כסי'
י"ו סמך על הב' טעמים הנו' לחודייהו
בלחי טרך לטעם הנ' הנו' שכתבו כסי' ק"ו שלא הזכירו
פה כסי' י"ו כלל ולא עוד שלא דפה כסי' י"ו עשה
עיקר לטעם תקון העולם הנו' שכתבו כתחלת דיבר
ושוב כתב טעם פיסול כהונה כל' ועוד וכו' מה שלא
עשה כן בחותה תשובה דסי' ק"ו הנזכר לועיל ונראה
ברור דתשובה זו דסי' ט"ז היא עלמה התשובה
שרמז עליה כסי' ק"ו הנו' וכמ"ש ד"ק ולמדנו מזה
עיקר טעמא הוא משני תקון העולם וכו' וכל חד
מנייהו נ' טעמי יפניק להקל ולפוטרה כלא נט כלל

וכמובן · וכפרט דלאחר דמת"ל כפי' מ"ו ס"ד לא הזכיר בדבריו שלא הט' הא' לכך דשייך כב"ד שהוא מפני תקון העולם וכו' וכמ' לעיל וכן מוכח מדברי הרב החכי"כ בבנה"ג להעב"ע סי' ז"ך הנהב"י לותם כ"נ וזיד להרן שם לותם ט"ז שבתב ו"ל כל מקום שאינה מייכה נמי מן הדין אין לגרשם בגט לרוחת דמלתת שלא לפוסלה מן הכהונה ומשום פריצי הדור וכו' מ"כ סי' ק"ו וכו' עכ"ל יע"ש ואילו הטעם הנ' שבתב שם הרב משלח בניתין שכל שהמקדש מסרב מלייתן גט מתירין לותם כלא גט לא הזכירוהו הרבניס הנ' כלל וכפרט לא ניחא דהמשלח בניתין נופיה עיקר סמכיה על טעמא בתרלא הנ' וכדהוה ס"ד למימר אין כמש"ל שם מם הכיולו לט להלכה מדברי חמ"כ שלא ודלי דהמה כתבמתם הביטו כר"ק דלא נרכינן לכל הנהו ג' טעמי הנ' כדברי המ"כ אלא משום דכלחוקו נדין דהמ"כ הנ' הוא שכדלא הכי שהבעל מסרב מלגרשם משום הכי הוסיף עוד לכתוב הטעם הנ' והה"ן דלק שם לא היה הבעל מסרב מלגרש אד מהנהו תרי טעמי קמאי שבתב הרב משלח משם בתחילה ויניר עליו דיעו לותה תשו' דהמ"כ נופיה דסי' י"ו הנ' וכמ"ש לעיל והדברים כרורים :

**ואגב** לורחין לאגלו תמהים על מרן החכי"כ והיד לסרן דקורו לט הלי דיוק משם חמ"כ והס חמה דברי מהר"ם כ"כ והדשב"ש והרשב"ן שהביא ד"ק מרן בכ"י סי' מ"כ הנ' ופסקו מור"ם בסי' מ"ו ומה כלו ללמדנו מדברי הרב מ"כ לאחר שבבר פסקו רמ"ה לדין זה בס' המפה כנ"ל וי"ל ופשוט :

**תן** חזינן דטעמא דבא ליכא בב"ד נמי דלאו שפיר עבדינן לם יגרשנה בגט והוא שליטו למרן החכי"כ בתשו' לה"ע סי' ט"ו שבשב כב"ד שנתקד' לא' בעד אחד ושוב נתקדשה לב' קו' נמורים ובשלל הרב על זה לם נפטרה כלא גט כלל מהרלשון גם לבתחילה לי לא ולאחר שלידד הרב להחמיר בקו' עד א' והעלה דבב"ד לא שייך טעמא שלא לפוסלה מן הכהונה כיון שבבר נתקדשה לב' וכלאו הכי נפסלה מן הכהונה שוב בתב ו"ל ומטעם לאחר היה נר' שאפי' שנתקדשה לא תקבל גט משום שליונה רוצה להפסיד עלמה בקיומי המקדם דכל עוד שליונה מקבלת הו"ל כלומר לשה קדשתיך והיא לומרת לא קדשתני דהוה לשה בקדושתים והיא מותרת בקרוביו לכל בשתקבל גט נלשרה בקיומי המגרש וכו' עכ"ל יע"ש ולם כן אלי טעמא נמי מיבל שייך בב"ד שליו רלונה ליפסד עלמה בקרוביו כלכיו לו כלו משום לשה לב לו לשה הבן הגם שטעם זה דמק מאד במד"ר על כל פניס בבר נפק מפומים דהב מכיב"ח וכמ"ל ודון מיבה ולוקי כלתרין ופשוט :

**ועם** שהרב המכי"כ נרפיה שם בתשו' הנ' חזר ודחה טעם זה בב' יולים דליתים בכר"ד מתלתת טעמי כיע"ש הרולה ירלה בדבריו דלא שייכי בב"ד הנהו טעמי שמחמתם רחה הרב בבדון דיולה לטעם הנ' רמ"ם הרב תחילם דמתן דקוים לקי' עד ה' לא תחם לטעם זה בב"ד כלל וכמובן · גם מ"ם דבב"ד כיון דהיתה הודלה בתחילה על הקידושין לפילו דהבחים לאחר בך לא מהני ולם כן לפילו בלא גט נלסרה בקרוביו יע"ש · הנה בב"ר לא שייך טעם זה כלל כיון דלא היתה הודלה בלל לא בתחילה ולא בסוף וחדרבה היא מבחנת לגמרי מתחילה ועד סוף בנו"ל ולם כן בלא גט לא נלסרה בקרוביו כלל

וכמדובר :

**גם** מ"ם הקס מדברי המרדכי דלפילו נתגרשה בגט לא נלסרה בקרוביו יע"ש הנה הדבר כרור דלא לסרה המרדכי שלא כלומר לחשה קדשתיך בפני עדים פלוני ופלוני והלכו לסם למדינת היס לו שמתו וכמ"ש מרן בלה"ע סי' מ"ח ס"ה דבהכי עסקינן בהלי דיוק כמסקנת הש"ס הלם דלי לא תימא הכי לין כלן קידושין משום הכי ס"ל להמרדכי דביון דלין העדים לפניו לפילו נתגרשה ממט בגט משום חשש הגמגם לומשלה לא נלסרה בקרוביו · ברם כל שהביא המקדש עידיו לפני בית דין שנתקדשה לו וקבלו בבית דין עדותם בהונן ולפי עדותם נתלתת שנתקדשה לו שלא שמלו דדין מבח הספק שפקק לט בלים לשוטרה בלא גט ללא דבדי לחלת ידי חובה מבת רבותת המתמירים לט מלריבים ליתן לה גט וכנוונה דב"ד הא ודלי דגם המרדכי יודה דנלסרה בקרוביו דלאו כולי עלמא דיבא נמירי דהגט לא ניתן שלא לרוחת דמלתת ומן הדין היתה מותרת לינשא בלא גט שלא יבשבו דעייטו בה רבנן בקבלת עדות העדים ותשבחו לפיס דיבא דהבי יש בהם ממש ומשום הבי לברכות גט ממט וחילוק זה כרור הוא כמו שירלה המעיין :

**ואת** ועוד לעיקרת דיוק דברי המרדכי הנ' שבתב דלפילו נתגרשה בגט לא נלסרה בקרוביו עיניטו הרולות דלין דין זה מוסכם מכל ורבים שיעזור הבילו המרדכי נופיה התם בפ' הלומה פליג על זה ום"ל למר שהגט חוסרה לבתובה והוא הדין לקרוביו יע"ש גם הרש"ם בתשו' בלל ל"ב הבילוקו הטור ומרן בב"י סי' מ"ו סבירא להו בפירוש דלפי' דהגט לא היה של לרוחת דמלתת מלתת דשמי' היא דהיה לסורה לבהן ולמגרש יע"ש ותימלא דה"ה דנלסק' נ"ב לקרוביו יע"ש ומור"ם נופיה שם' בלה"ע סי' מ"ח לדברי הגמה"ד הנ' לילו נופיה בסי' ו' ס"ל פסק לתשו' הרשב"ם שבתב ו"ל ולפילו לא נתגרשה רק משום קול קידושין בעלמא לף על פי שהוא בדרך שלין ממש בלותם הקידושין ולין נותנים גט רק מבח חומרת בעלמא לפילו הבי פסולה לבהונה עב"ל יע"ש גם בסי' יו"ד פסק רמ"ם לתשו' הרש"ם הנ' דלפילו לא נתגרשה רק מבח קול בעלמא לסורה למגרש ולפילו לא היה קול רק קול הברה שלינה נריכה גט ע"פ הדין כמבואר בתשובת הרש"ם הנ' יע"ש גם בסי' ע"ו פסל"ל בתב שהמקדש על תנאי ולא נתקיים התנאי לו שקדושי בתו בוגרת שלא מדעתה דנתבטלו תקי' ומותר בקרובותים אם לא נתן לה גט לבל אם נתן לה גט נלסר בקרובותים יע"ש ובבר עמדו גאוני תשבבו הלא המה הרב תלקת מחוקק בסי' מ"ת סק"ב

והרב כ"מ שם סק"ג בסתירת דברי מור"ם בסי' הנ"ז למ"ש בסי' הנ"ז דהוו תרתי דסתרן זו"ב שטרח לכי תרי והניחו דבריו בל"ע יע"ש · וכ"מ להנחונים הנ"ז בסי' ו"ד סק"ל וכסי' ו' בחלקת מחוקק סק"כ וכב"ש סק"נ מ"ש עוד כזה ועיין להרב פרי מגיד בסי' כ"נ מה שהלין בשר מור"ם ועיין בם' דינך דחיי עזיז ד"ה ע"ל יע"ש והנה נתבאר שדברו הפוסקים דשפילו שלא ניתן הגט שלא לרווחא דמלתא ולא היה מיך לגט ע"פ הדין כלל עם כל זה פסילה לבהונה והסירה בקרובין ולמנרם עצמו כנ"ז לעיל :

**ולפ"ז** מאחר שנו תמהים על הרב החבי"כ בתשו' הנ"ז דס"ל בפשי' נמור דלא נהם בקרובין מדברי הנהמ"ד הנ"ז כשילו דין זה הוא מוסכם מכל בעלי חולק כלל ולא זכר שר הרשב"ם והרא"ם ודעמייהו פליגי על זה וכנ"ז לעיל · ובלחמת שהוא תלא ול"ע :

**איך** שיהיה הנה נתבאר דבי"ד אין לחוש לכל החומרות ולהשריכה גט לרווחא דמלתא לי מצוה תקון העולם שלא יבואו פריצי הדור לתלות עיניהם בכהות ישראל וכו' ואי מצוה שלא תפקר היא בקרובין וכנ"ז לעיל · ועיין למהרשד"ם בסי' ס"ה :

**הכלל** העולה מכל מ"ש מרהם וע"ש דעלמה זו דב"ד הרי הוא פשירה בלא נט ומות' להנשא לכל נבר די תלבי ולית היכ די ימחה בידה כלל על פי הדין הלמת והמדק · הנלע"ד כתבתי לה להלכה ולא למעשה עד אשר יסכים עמי מר בריש חד בדרא הרי שבחבורה כתר תירה מני"ר הרב המופלא וכבוד ה' מלא כמהר"ר אהרן יצחק נר"ו כי היא דשהי להסור לו להתיר לרחק לו לקרב ולא הני ואם יעלו דברי לרצון לפניו מה טוב ומה נעים ישמח לבי גם הני ואם לאו דברי לבטלה הוא ולא היו ולטר יסיל ישלנו מצניחות וירחיבי מצורתו נפלחות לכל לבצל כרכר הלבה הב"ר זעירא דמן חברוא והוא הנעיר **יצחק אבואלעפיא** ס"ט

## סימן י"ז

**שאלה** ראובן נשתדך עם לוה נכדתו של שמ' בשטר שידוכין כנהוג ונתחייב וקיבל שמעון הנ' בעד נכדו ונם נתחייבו זה לזה ראובן ושמעון הנ' בסך מה כתקון ח"ם ול"ל תחוב הנ' ילא עתק מנוף השטר הנ' אות בלות תיבה בידיה ול"ל ומי"מ נתחייב שמעון ח"ב ומליה זקופה עליו להדיום ראובן הנ' על פי תקנת מ"ם בסך כו"כ ולא יהיה לו פיעור מחיב זה בזוס מד ואופן שבעולם זולת בהכנס נכדתו להלה הנ' עם ראובן מזודכה הנ' לאוסה וכשיכא הכר לידי נמר עיב חזי מו"מ מחול לו הזוב הנ' וכפירו' יתמר שהחיוב הנ' אבי' שיהיה העיכוב והקולם ממי שיהיה בעולם עם כל זה החיוב הנ' כדקאי קאי ואין פוטר לוחו זולת בהכנס הכלה והקדום לחופה וכו' עכ"ל הל"ע :

**והן** עתה לאחר עבור ימים כמספר ורקיס מהשידוכין הנ' שהיתה מרולה הכלה הנ"ל לעיל בחזודכה הנ' וקבלתו בסב"י הנה כעת רות לאחרת לאתה ומילנה הכלה הנ' כראובן חזורכה הנ' ולא רלתה כו כלל ושמעון זקינה טרח ויגע ונלחם עמה לרלותה ולפייסה שתבנס לחופה עם ראובן הנ' ולא תכטל מעשה ידיו בחייו ונם לחה ודודה ושאר קרוביה נלחו עמה ופייסוה בממון וכדכריס ולא קבלה מהם כלל העיזה פניה ותאמר לא אפנתי לקחתו בשום לופן כלל לפילו אם יהדנוה וכראוסף כך לאחר זמן מה עמדו זקינה ולחה ושדכוה עם כחור אחר לאחר היא אפנה כו · וכעת עמד ראובן הנ' ותבע משמעון הנ' הסך שנתחייב כנ' ושמעון משיבו כי הנה לחת שנתחייבתי כנ' לחנם לא נתחייבתי אלא כשתבא המניעה ממני לו משאר קרובי הכלה לא כן עתה שהנה לנחנו נפשיטו חפילה מאחד כו ומי יתן והיה זה ולמי כל חמדת ישרט · כרם מה בעצם שהכת נתנה כחף סודרת ונלחיבו נשיא לרע' ולפייסה ולא רלתה כלל אם כן לפה מה בידי לעשות ולא עשיתי ומצו' לא עלה כדעתי שנכדתי תסרב לדברי ותסור משמועתי ולחי לחוש כדבר :

**הן** שה טענות ראובן ושמעון הנ' הנה כי כן יורנו המורה לם יש לפטור לת שמעון כטע' זאת מחיובו הנ' לו לא · גם יוריט מורה לרך לם יש לפטור לת שמעון מחיובו הנ' מחמת שנתחייב במטבע בקנין סודר ואנן קיימא לן דאין מטבע נקנה בחליפין שלא בשטר זה כתוב כלשון חיוב ואין יודע אם מועיל לפוס דיבת לו לא על הכל יבא דברו הטוב ויבא שכמ"ה :

**תשובה** הלא לאמונה ערותי זו נאמנה שלא היה רלוני ליעפל בדין עפק מכמה טעמי תריני וכפרט כי יודע לני בעלמי נבר שפחמי ולא כיוון לרם לי דלא ירענא לכוין למרית וכ"ם לאהדורי סברת ולהסיקי שמעתתא שיבא דהלכתא ותלי"ת יש שיום שופטים כאלו נכוחים לעמוד כפרן רבני מתא מחסיא עוכ"י דמצק יע"ל היושבים ראשונה על כסא התורה הי"ו וכפרט הנה זה עימד לחר כתליטו כ"ד הנדול שבעיר הקודש ירושת"ו מעלת הרבנים המופלאים לשר טודיע להם וירחה להם ה' לכתות יבן עליהם על כן זחלתי ואירא מחוות דעי בלחר זקוקין דטרח העמודים והמכוונת לשר בית ישרחל נכון עליהם · לחנם מה לעשה להפנרת השוא שלא נתנני השב רוחי ולא יכולתי המלט ממטו על כן לחרתי הנה בלחי לרון בקרקע לפניהם ולהקל הטורח מעליהם ולת דבר המפטו ישפוטו הם כי הם רשחים ולא לני ויהיו דברי תלה לא להלכה ולא מעשה עד לשר יבוימו עמי מו"ר הי"ו וזה התלי וה' שלחים יעזר לי :

**ואען** ולחימר דהנה לחת רוחה לנכי טענת שמעון הזקן הנ' דטענה תלימתא היא לפטור לותו מחיובו הנ' כיון דלשום הוא כדבר בשרוב נכדתו ומילונה כראובן חזודכה הנ' זולת מטיט להשער הנדול הרשב"ש שנשש על זה ממש בשו' ח"ל סי' תצב"ל

תשב"ץ ח"ל שפיר על ראובן שמוכר לה כל כתו לכן שמעון ומייב עצמו לתת לו דכר ידוע בקנס וכשכועה ואחר כך עמד ומידכה לאחר וטענן כי כת כתו ליכה רוצה לכן שמעון נראה שהדין עמו לפי שזה לוקח גמור הוא לכ לא רצתה הכת להנשא לכן שמעון ומה הוא ליה למעבד ואין לך לוקח גדול מזה ואפילו תאמר שהיה יכול לפייסה במעית ליתן ואפי' התנה שפה תקריב שיפייסנה כראמרינן בגטין הטו תרקבא דריכרי כעי למיתן לה וכו' עכ"ל יע"ש . ודבריו מוקשמים להלכה מכל הפוסקים כתין חולק כלל שכן הביא דבריו מרן בכית יוסף הם"ע סי' כ' כסתם הלכה כיעו"ש וכ"פ מור"ם כמפה סי' הנו' בהגהה ס"ו ועי"ש כב"ש סקט"ו וכח"מ סקט"ז שסכרימו שאפי' היה החיוב כשטר גמור ושלם והיה מקרקע דהוה פטור יעש"כ . וכן פסק הרב המבי"ט בחלק ה' סי' פ"ה שנשא גם הוא על נדון זה והציב לפטור מטענת הנו' ועש"כ . והנה שהרב מהר"ל גשיקו בתשובה כ"י הביי"ד הרב כנה"ג שם סי' ל' הנו' הנהב"י אות י"ט לוקי לתשובת הרשב"ש הנו' כמתחייב לפיים לכל כתוב נמור כלי שום תנאי וכתו שטוענים עכשיו שמתחייב כסך כך כהחלט ואם יקיים תנאו מחו"ל כל שלא קיים לפילו כתוכם חייב לשלם ככר נסתר מחמתו מתשובת לחרת לו דלא לתי עלה מטענת זה וכתו שהקשה עליו מרן החבי"ב שם ובלאו הכי נראה דדכריו כחלוק זה דברי יחיד הם וכל הפוסקים לא קבילי להו הכי וכתו שירלה המעיין כדבריהם הלא כפשטם וכ פרט החכם עיניו יחזו בתשובה הרמ"ע כסי' פ"ח שכן כתב כפשיטות על מה שנשא נ"ד ממש והציב ו"ל תשובה כל מקום שים לוכם לין קנס לא על פי שהוניחוהו מדין לשמכתתא וקבלו עליהם לחוב נמור כי לוכם כזה שהכת לפילו בוברת תמתן כמעשה הלב וכל שכן לחרי שנתפייסה בכך וקבלה לכחור בסכר פנים יפית הוא כלי פשק מישטת דלא שכיח ולא הוה ליה לב לתסוקי לדעתיה ולתתנויי עליה ולפילו נילמר דלוכם זה הוי שכיח ולא שכיח לענייו ממון הוי לוכם לשלם ודעריפת מינה כתב הרשב"ש בתשובתיו דלוכם דלא שכיח הוא שהכת תתן בתף קודרת ולא עוד שאף לפילו בשאר קרובים לומר שדרך הכשרות להיות נשמעות למתמרם ומי לא ידון ק"ו לכת הבן וכו' עכ"ל יעש"כ :

**ואתה** תחזה להרב מ"ן בחלק ג' סי' כ"ט שנשא כל"ד שקבלו עליהם לבי החתן ולבי הכלה בש"ת וכו' שאם מ"ו יתחרטו כל ל' מהנו' לחיוו קיבה שתהיה תחרטת כזו נם כן זולתי על חרטה דרייה דקלי שאם יתחרט מלחיוו קיבה שתהיה בנו' לעיל אם כן הוא הדין הכא כב"ד הנם שכתוב בשטר שלא יפטר מעות לד וכו' נראה דקאי הכל על המניעה שתבה מצידו דוקא ולא על המניעה שתבה מצד נכרתו הכלה כי לא סליק לדעתיה שתמתן במעשיו ובמ"ש הרשב"ש כיון שלא פירשו בשטר הסידורין להדיא שלפילו אם תקרב הכלה וכו' ובדברי הרמ"ן הנו' ובדור ובחילוק זה של הרב מ"ן הנו' יפה לחלק מרן החבי"ב בבנה"ג סי' הנו' הנהט"ו אות ל' כדי להסכים דברי מהרשב"ם ומהרש"ך שתחייבים עם סברת הרשב"ש והרמ"ע שפוטרים לגמי בקרוב הבת וכתב שהכל תודים לסברת הרמ"ע כי מה שנדחק ממהרשד"ם ומהרש"ך שתחייב לגמי בקרוב הבת היינו במתנים בפירוש שנתחייב לתת לו קנס אם תחזור בו הבת אבל נדון הרמ"ע הוא בשהתנו בפתם דבל החוזר בו יפרע קנס וכו' עכ"ל יע"ש ובדבריהם ממש יפה לחלק הרב משאת משה חלק ג' יו"ד סי' ז' להסכים דברי הרב מהריט"ו בריהשועות סוף סי' קל"ו שבתב שאין זו טענה לפטרו מן הקנס דאם לא נתרלת הרי החיוב במקומו עומד וכו' עכ"ל יע"ש דלכאורה נראה דבריו סותרין למה שבתב הרב מר הביו המבי"ט בסי' פ"ה הנו' וכן בתב הרב חוסן יהושפת הביאו הרב משאת משה שם דמהריט"ו פליג עם הרב ביבו בזה כרס הרב מ"מ נופיה שפר קודמים לחלק בין הנושאין כי היכי דלא ליפלגו אהדדי ובבי אמר מר דהמבי"ט מיירי שלא נתחייב הגב שלפילו יבא העיבוב מצד הבת שיסים מתחייב בדבר דלנרמי הוא דקנים וכיון דליהי לחרס לא בעינא לא בא הגב לבלל חיוב מה שאין בן בחדן מהריט"ו דאם לא התילה בתו הוא דקביל עליה בפי' בתהר בנדון מהריט"ו ובתשובה הנו' להדיא דאי לא תיתא הבי נמלא דמהריט"ו פליג נמי על תשובת הרשב"ש דסי' תשע"ו ובאי לא אשבר שו תוד"ק יעש"כ :

**וגדולה** מזו ירלה המעיין להרב מ"ן בחלק ג' סי' ל' שנשא בל"ד על ראובן שנשתדך עם בת לוי על ידו יהודה דודה והתנו בניהם שאם יתחרט ראובן בזווג הנו' שיתן ליהודה סך רב ואם יתחרטו הבי החתן שיתן יהודה לראובן הסך הנזבר ובוב נתחרט ראובן וכו' ועל זה הציב הרב לפטור את ראובן מבח יהודה שהיה פטור אם תאמן הבת שהוא חולה והביא ראיה מתשובת הרשב"ש ומהרשד"ם הנו' יעש"כ ובסי' כ' עמד על דבריו הרב מהרש"ם ודקה דראייתו שהביא מהרשב"ש לפטור יהודה מהקנס והשבועה דלא דמי דהתם שאני כי לא נתחייב ראובן שלא ניתן לו סך ידוע וכו' לבל הבת שהתנה יהודה עם ראובן בפירוש שאם יתחרטו הבי החתן שיתן יהודה לראובן

לרחוכן סך ידוע וכנלע"ד הטד הלחר היינו הלשה ולכיה וכו' עכ"ל יע"ש ור"ל דהני קבל עליה יחודם כפירוש שלפילו לח תסיה החרטה מנד הלשה ולכיה שנש כל זה חיוכו עומד במקומו ולח מני פטור כשניה כטעמת הונש במבוחר כל זה כר"ק שם :

**ועל** זה הסיכו יפה הרב מ"ן נופיה שם כסי' נ' די"ו ע"ד כר"ם ועל וכו' ו"ל ומכל מקום רחיינו מנש הוח דלחר שלמרו בקמנות ולח פירשו שום דבר לח תקרב הבמורה יכול לטעון יהודם דעל לח יתרטו לכיה חו היה נתחייב שבן הכין כיון לטון השטר ומה נש דלנש הוח לנום שהיה חושב שלח תקרב כדרך הכוות ולחר שלח פירש כפירוש שלח תקרב הבחירם יהיה פטור כמו שכתב הרשב"ל מה שין כן כמפרש כפירוש שלח תקרב הבמורה דהרי לסיק לדעתיה שתמלן ועש כל זה נתחייב נלמר רחייב וכו' ולח כן היי פטור יחודה בפירוש הטעמים ולח מטעש שיחמר שלח יתקרב הנד הלחר הוח עליו ועל חביה לחר שלח פירש ומינה לחמינה לה ממה שכתב הריב"ל חלק ב' סי' כ' ו"ל ולחיברית דיש להסתפק דיש לי פנים לומר דהמיתן חדש לומר לכך נתכוונתי כדברים שבין חדש למקום שכל כוונש לזכירו לאו כ"כ וכו' עד ומ"מ כר"ר שלין להחזיר יותר כתמון מכשבוונות וכי היכי דלעניו שכוונה נלמן לומר ש"מ וכוונתו לכך הכל נמי לעניו לוהו זכות שים לכל לחד ע"ח הוח נלמן לומר לזה נתכוונתי וכו' והנש שכתבתי בשקני שלר"י כן הרי"ף והרשר"ם י"ל כי מה שטוש כיכו לבין חבירו לח מהימן עש כל זה בב"ד דהוח לשון דמשמע לתרי לבני יהודו דמהימן לפילו לנבי חבריה לימר לזה כוונתי והנש שלח יטעון כן היה פעור לחר שלח נתחייב בפירוש על סדוב הבמורה מע' שכתב הרשב"ל וכו' עכ"ל יע"ש ושם בסי' ד' מוכלה תשובה להובה מהרב מהר"י לבה בנדון זה ועש"ם כרל"ך ע"ד ד"ה בב"ד וכו' ו"ל דוחקי לח לסיקו לדעתיה לח הלכון ולח יהודה דנתחייב יהודה וכו' ולה כן מפשמע כשהתנו לה יתרטו וכו' לח נתחייבו שלח בזיונה תפוייסת היה ורונה ליכנם לחופה ומשום דסשם כשורות מהרטה כמה שעושים להם קרוביהם וכו' ויין הבי נמי שלה לח תרנה היה רוחקי כוה לח התנו כמ"ש הרשב"ל דכיון שהמיתן הוח דבר שלח שביה משום הבי לח התנה וכו' ע"כ יעש"כ . ועש"ם עליו עוד הרי"ן שם בשי' ה' וכרב"ו ע"ש ד"ה כן וכו' כתב ככל דבריו הרשטונים הנ' שיהודה הוח פעור לה מטעש שהוח לנום ולח נתחייב בפירוש על סובה ונש שיחמר שנתכוון בחומ' שבתרטו הלר הלחר עליו ועל חביה יהיה פעור דהרי מהימן הוח

על זה וכו' עכ"ל יע"ש :

**הרי** להריף הלשי' כתיב בפי' הלר הלחר דלעין זה משמע יותר דהלי עליה ועל חביה נש כן כדכתב הרב מהרי"ם עש כל זה כיון שבשוב הבת הוח דבר שלח שביה ולח יעלה על הדעת יכול לפ' דבריו שלח נתכוון בחומרו הני הלחר שלח עליו ועל חביה ולח על מרטת בבת וככל דברי הרב מ"ן הנ' לעניו . ולדעת הרב מהר"י בבת לעשיקת דחיכה לח

שהוא לחנם אם מעצם שהוא נאמן לומר שלכך נתכוון
וכ"כ הגלמר מדברי הרב מ"ץ וכמדובר :

**והנם** דבפירוש אמר בשער הציורין דר"ל
דהחיוב הנו' הוא מצד שלא הוא לפי' שיהיה
העיכוב והחזקת ממי שהיה בעולם עם כל זה החיוב
כרקאי קאי ואין פוטר חזקת מחיובא הנו' כי אם עד
שיכנסו לחופה חזוק הנו' כמ"ש בשלה לפנינו .
ואם כן יאמר החומר דהרי קבילו עלוייהו כל אינשי
דמתיילד מאיזה מד ואומן שיהיה בעולם כנו' לעניל
ואם כן גם חזקת זה דחזקת הבת ומיחזקא ומרובא
כמשודכה הנו' הוי בכלל התנאי הנו' דקבילו עליה
שמעון הנו' ואין טענה זו מגילתו מחיובו לפילו
בחזקת הבן או הבת כיון דלא קבילו עלוייהו כל חזקת
דמתיילד וכנו' לעניל :

**דא** נמי ברורה היא ועדיין מוכל לחזקו וקן שמעון
זה מחיובו הנו' בחזקת הבת וכמו שהעלינו
מה למעלה שהרי פסק מרן בשה"ט ח"מ סי' רכ"ה
ס"ג אם התנה עמו שכל חזקת שיולד בקרקע זה
יהיה חייב לשלם לפילו בא גוי ונזלה מחמת המוכר
חייב לשלם לבל אם בפסק הנהר וכו' וכיוצא בהן חזקת
שלימו מצוי ולא יעלה על לב המוכר דבר זה הפלא
בעת שהתנה וכו' והיה הדין לכל תנאי ממון שחומדין
בעת התנה ואין כוללים בלחזקו תנאי דלא דבריה
ידועים שבשלם היה התנאי בדעת המתנה
בעת שהתנה עכ"ל וזה המה דברי הרמב"ם פי"ט
מהלכות מכירה ה"ד בכתבם ובלשונם וכן פסקו הרי"ף
והרא"ש והטור בסי' הנו' ועיקר שורשותי ת"ע הוא
בירינו בנטין פ' מי שהחזו עובדי דהוה יע"ש והוא
מוסכם מכל הפוסקים בלתי חולק בלל כמו שידוע
הדולה :

**דדי** לפנינו הלכה פסוקה מע"ם וכו' לפי' דהיכא
דקבילו עליה בל חזקת דמתיילד עם כל זה
לחמרי' דחזקת שהיו מעלו ואינו רגיל לינו בלל בלחזקו תנאי
דבל חזקת דמתיילד דקבילו עליה בנו' לעניל . ונדולה
מזו בתב הרשב"ל בתשובה הביאה מרן הביא יוסף
סי' הנו' דלפילו בתב שקבל בל חזקת שבעולם אין
חזקת דלא שביח בבלל כיע"ש ודוקא עד שיקבל עליו
בפירוש שלא יטענו סוס טענת חזקת בעולם חזי בלל
הבל ולפילו חזקת דלא שביח לינו יכול לטענו דהא
קבילו עליה שלא יטענו סוס טענת חזקת בעולם בלל
וכמ"ש הגלזון מהר"ם ש תשקר בתשובה סי' ל"ב יע"ש
וכבר בתב מרן החב"י בסי' הנו' הנשטו"ו לזת
דלא פליג הרב מהרמ"ל הנו' לחמה שבתב הרשב"ל
בתשובה הנו' דלפילו דומה מבבל בל חזקת שבעולם
לחומר שלא יטענו סוס טענת חזקת בעולם יע"ש וכן
בתב הרב החבי"ב בשי חיי ח"מ חלק
ב' סי' ל"ז יע"ש ודבריו ברורים ולמתיים בלתי פסק
בלל וכן דלפילו למרן בתשובות שה"ע סוף סי' ג'מדיני
קי' דקבירא ליה הבין במהר"ם ש תשקר בינו"ם .
ועי"ם עוד בתשו' מהר"ם הלוי שהובא שם דגרשה מר"ק
דפלינ בזה מתרי טעמי יע"ש . ועיין להרב בני חיי
ח"מ סי' רב"ה הנשטו"ו לזת ט' שה שבתב משם מהרש"ג
וע"ש בלזת ח' ודו"ק :

**ולפי** זה תיהיה יוצלה בב"ד נמי דהנם דקבילו עליה
שמעון זה בל חזקת דמתיילד וכנו' עם בל
זה הרי בדרבו דחזקת דלא שביח לינו נבלל בחנאי
הנו' במש"ל והרי בפירוש לחמר בדברי הרשב"ל
בתשו' דסי' תצב"ל דחינם הנו' דחזקת הבת הוא
חזקת דלא שביח בלל בתב וש"ל שזה חזקת נמור
שם לא הלחה הבת להנשך לבן שמצוין ומה היה ליה
למעבד ואין לך חינם נחזל מזה וכו' ול תביבני שהיה
לו מתחילה להתנות שהם הקרב הבת שיהיה פטור
דלא ה"ל לחזקת דלא שביח הוא דבל הבניה מחדלות
למי ש"דלה הלב לו הקידושי וכי' עב"ל הרי להדיח בדוזה
קרי בחיל הרשב"ל דחזקת זה דחזקת הבת הוי חזקת
דלא שביח בלל ולית ליה להתנויי עליה וכן מבואר
להדיח בתשו' הרמ"ע בסי' פ"ה הנו' ובמש"ל וכן
דחיתי להרדב"ז בחדש"ת סי' שב"ט שהסבים לדברי
הרשב"ל הנו' ובתב בשטיטות דחזקת הבת הוי מלחזקת
דלא שביחלבל יעו"ש וב"ב עוד הרדב"ז וניחיה בם דברי
דוד בסי' ס"ל יע"ש והבי פשיטא ליה להרב בני חיי
בתשו' שבסיף סי' ל"ט יע"ש בר"ק וכן מתבאר מדברי
בל הפיסקים דחזקום וחחרונים שהסבימו לחזקת
הרשב"ל הנו' ודנו לחת דין בן בנדון שלהם במו שידחה
המעיין הלא בפשיטא ובפרט בדברי המ"ן שהחלק
ג' סי' הבנר"ה הנו"ל ובחלק ג' סי' ב"ט הנו' ובתשו'
הרב בהזת עולם סי"ם ובשאר פיס' לא ע"ט החסף
ומחחר עלות דחזקת זה דחזקת הבת הוי חזקת דלא
שביח בלל וכנו"ל בם בן הנם דקבילו עליה בל חזקת
דמתיילד עדיין לבו לומרים דחזקת בזה דלא שביח
לא קבול עליה ובחשר למדנו תש"ם דניטין
ומהרלשונים הנו' בבל החמור ותחוכר והדברים
ברורים :

**איברא** דחחרי בותבי בל זה לחת זה דחיתי להרב
הבה"ג מהרי"ך בתשו' בי בלה בם' הטרף
חיים שש להנלזון מהר"ר חיד"ה בח"מ סי' יו"ד שנשש
בב"ד על דחוכן שנשתדך עם בחורה לחת יתימה
מלב על ידי לחמה ונבתב בספר שטר ירוכין ושם
נאמר דחנאי התנו בניהם שלם בשביל בל חיוו סיבה
לא יהלו מן הבח ש הפועל הניחיון שנתחייב החתן
לשלם במיטבח תבף ומיד וכו' ושוב חזרה בה הבת
ולא רלתה בו בלל ותבעו מהחתן לבייס חיובו הנו'
ושו"ם הלבו בו לם בבלל זה הביטול בבלל התנאי או
לא :

**ועל** זה הזיב הי"ב ורלו הביא לבו תחילה ורלם הלי
פסק' דדינה דהרמב"ם והטור ומרן דלפי' היבא
דקבילו עליה בל חזקת דמתיילד עם בל זה חיו
נבלל בלותו חנאי ללא מילי השביחי ולא מילי דלא
שביחי ועלה ב"עתו לומר דהלי חזקת דחזקת הבת הוי
חזקת דשביח ושוב חזר בו בדלותו דבדי הרשב"ל
דבפי' תצב"ל הנו' דשבירא ליה דחזקת חזקת הבת
הוי חזקת דשביח ודלא שביח ועל זה מקר הרב חקירת
חבם דלם היבא דקבול עליה בל חזקת דמתיילד
לם בולטין בלותו חנאי נם חזקת דשביח
ולא ממעטינן מניה בי לם דוקא חזקת דלא שביח
בלל ועל זה עמד ומעודד חר"ם ובדוחק מבינתו הבינה

במיבור

כמיבור מדברי הש"ך דכתובות ורנטין ומדברי סמ"
קמאי ובתרתי דגם תוגם דשכיח ולא שכיח הוי בכלל
התנאי דקביל עליהם ולא מפקי' מניה שלא רוקח לוגסא
דלא שכיח כלל ועיקר זולת נפק"מ דק ותשכח להרב
מהר"י מדרבי בתשובה סי' פ"ח דשכירא ליה למר
דלפילו היכא דקביל עליה כל לוגסא דמתייליד עם
כל זה מפקינן מניה גם לוגסא דשכיח ולא שכיח ותמרי'
דלא קביל עליה זולתי לוגסא דשכיחא טובא ולא
לוגסא דשכיח ולא שכיח ומכ"ש דלא שכיח כלל יע"ש
ולפר שתמה עליו הרב מדברי הר"ן ושאר שפקיס
ודלה להשווחו עם שאר הפוסקים עם כל זה העלה
הרב דלפילו נימא דהרב מהרי"ק פליג בזה עם
כל זה יחיד הוא כדבר ולא מלי לחתן לומר קים לי
כותיה לפילו שהוא מוחזק כיון דיחידאה הוא וכן
העלה להלכה לחייב החתן דכ"ד בכל מה שתתחייב
כיון דקביל עליה כל לוגסא דמתייליד כתו' שאם
בשביל כל ליזו ס"כה יתבטלו הנישואין הרי נם שבת
תורת הבת ומיקומה כו הוי בכלל כל ליזו סיכה וכו'
וליין פוטר לוחו עכתד"ק ויעש"כ :

**ובבן** לפי זה לכאורה ה"ן נם"תר כל מה שכתבתי
לני עני לפטור זקן זה שמעון דכ"ד וחזר
הדין לחייבו ככל מה שתתחייב כיון דקביל עליה
כל לוגסא דמתייליד והרי נם לוגם זה דחזרת הבת
הוי ככלל התנאי כיון דהוא לוגם דשכיח ולא שכיח
וככל דברי ליזני נדול הרב מהרי"ק תנז'
וכמובן :

**אבן** לחרי הרחות היעב עדין במקומי לני
עומד ומזכה לני לזקן זה לפוטרו מחיובו
הנז' וכדבריהן מימר קמן נם"ד · דהכה לשת מה
שהבין הרב מהרי"ק הנז' כדברי הרשב"ם הנז' דלוגם
חורת הבת הוי לוגם דשכיח ולא שכיח כנז' דברים
תמוהים מאד דכהתיות קלשר הרשב"ם דהוי לוגסא
דלא שכיח כלל הוא וכנז' לעיל וכבר רלינו להרב
מיד"ח בתשובתו הרמתה סי' י"ח בהסכמתו על
דברי הרב הנז' דלו הכיח לנו משם הרב מהרש"י שכן
תמה על דברי מהרי"ק הנז' מדברי הרשב"ם נופיה
וכנז"ל לעיל יע"ש ומה שלא הוא לפרש דעת עליון
לסעמים בדברי הרשב"ם כמ"ש לחר כך וז"ל ולפילו
שכיח ולא שכיח כמת לו חלה ליש לה להתנאי
וכו' ע"כ דר"ל דהרשב"ם נופיה חזר כי ממה שכתב
בתחילה דלוגם חורת הבת הוי לוגסא דלא שכיח
כלל וכעת הר"ר הוא ז"ל ור"ל דלפילו נימא דלוגם
חורת הבת שכיח ולא שכיח כמת לו חלה עם כל
זה ליש לה להתנאי ומסתייע כזה הפי' מדברי הרמ"ע
שכתבי פ"ח הנז' שכתב לחר כך דלפ דנלמר דלוגם
זה שכיח ולא שכיח וכו' עכ"ל יע"ש :

**אחד** הרואה יפטור כלד"ק דר"ק מוכיחים להדיא
כדברי הרשב"ם דשנו ד"ק מוכיחים להדיא
דשכירא ליה למר דלוגם חורת הבת הוי לוגסא דלא
שכיח כלל שלא דבתר הכי השמיענו הרשב"ם יותר
חידושא ודכותא עני דלפילו בעלמא היכא דהוי לוגסא
דשכיח ולא שכיח כמת לו חלה ליש לה להתנאי
וד"ל דמכל שכן וקל ותומר להתנאי בנדון זה דלוגם



חזרת הבת דהוי לוגם דלא שכיח כלל דלא שום ליש
להסוקי לדעתיה ולהתנאי עליה והדברים פשוטים
מאד וכבר סנהון הרב חיד"א נופיה לרוב יומרי סעיד
כנודע דפשטן של דברי הרשב"ם דחשיב לסירוב הבת
לוגם דלא שכיח שלא שכ' דיענן כי קשיתיה דהרב הסוסק
דהוא סבר דהוי שכיח לכן שפר קדימיה לפרש וכו' עכ"ל
יע"ש ולחתמה טובא וכי משום דליהו סבר דהוי שכיח
ולא דלה לחוור כו ברלוחו תשובת הרשב"ם דקדי
כחייל דהוי לא שכיח משום הכי נעמיס כדברי הרשב"ם
מהי דלא סבירא ליה ולביולי פילא בקופא דמתנות
אף ולפי ד"כר קשה לשמוע ועוד דנעלם מ"ו מכייהר
מלבי שתשיבה דהרשב"ם דסי' תקע"ח מן לו הוכלה
עוד לו בחלק נ' סי' רי"ח בחדושה ושם מבואר להדיא
בדבריו פעמים שלום דלוגם זה הוי לוגם דלא שכיח
כלל ולין דבריו שם סובלין שום העתקה כלל כמו
שירלה המבוין :

**ומה** שנתחייב מדברי הרמ"ע בכ"ל לתמהה שהרי
הרמ"ע נופיה לחר זה כתב וזה לשונו
ונדולה מזו כתב הרשב"ם וכו' יע"ש הרי דבתחילה
שקיל וטרי הרמ"ע מדיליה ומרנפשיה לפי לוגם זה
הוי לית שכיח כלל לו ולא והוי שכיח ולא שכיח ושוב
השמיענו כוחת מדברי הרשב"ם דהוי לוגסא דלא
שכיח כלל כיעו"ש · ומה הוכח יוכיח תו מתחילת
דברי הרמ"ע בחופן שדברי הרשב"ם והרמ"ע ברור
מללו דלוגם זה דקיוב הבת הוי לוגסא דלא שכיח
כלל וכן מתבחר מדברי הרדב"ז דסי' שב"ט הנז'
הביאו הרב הנז' נופיה שכתב דהוי מלחת דלא שכיחא
כלל · וכן כתב הרדב"ז נופיה בתשובות לכן סצוה
שבספר דברי דוד סי' הנז' וכן מתבחר מדברי כל הפו'
וכמו שירלה המבוין :

**תו** מיתיה למר הנחון הרב חיד"א שם שיבה לרון
כדבר חדש הנם דנימא דכוונת הרשב"ם דחשיב
לא שכיח וכמו שכתב הרמ"ע לך כחל'קות ישית
מזמן הרחשונים לומנט זה דכימים השה וכזמן הזה
לא תשיב לא שכיח ודבר פלא קירוב שכת דעיין רוחה
ולחון שומעת דבות כנות תיהנו ונתנו כתף סוררת ולפי
כעית לימא קיל כספרי ונדוני החדרונים כמה כטת
לא עשו כחבר דבר להם לכיהם וק"ו בנדון רידן כי
היא יקומה וליכא מידת לא תעלה על דחשב וכו' ותשיב
שפיר שכיח ולא שכיח עכ"ל יע"ש :

**ולענ"ד** לחרי נער"ק נם בזה דברי דחוקים
מאד דמנח ליה לפלוני כין הזמנים
כמאי דלא פלוג רבנן דהשונים ואחרונים כלל דלא
מניט כוחת מדברי הפוסקים ולת לחרונים דמפלגי
בהכי · ומה שהכית דיהיה מספרי ונדוני החחרונים
דכמה בנות לא עשו וכו' מדרבת משם תכרית שהחכם
עיניו יחזו כספרי ונדוני הפוסקים דחשונים ואחרונים
המוכחים לעיל ויותר מהמה דכמה רבותא לפי
עלה לפטור המתחייב מכח לוגם קירוב הבת מכח
הסוכת הרשב"ם הנז' לעיל ולא לפתמיט מחד מנייהו
לפתעניון כתר חילוקת כין הזמנים כלל וכל לחייב
עוין כשיעוריהן ומ"ש דק"ו כנ"ד דסית יתומה ולית

מורח לכ וכת קמה בהמה וכו' דכריו שנכו מתני דהרשב"ם ל"ל זו כלכד על הלכ כלחוד הוה דקאמר הו על הלכ ואם נמי שלח נם על שחר קרוכים נמי דכל הכנות מתרמת למה שירלה הלכ והקרוכים וכו' כנו' לעיל אם כן מאי ק"ו הוה זה ובאמת דכריו נפלאו ממני:

**איך** שיהיה הדין למאי דכתיבנת לעיל דאונס זה דחזרת הכת לדידי פשיטא לי מלתא טובא דהוי אונסא דלא שכיח כלל וכפשט דכרי הרשב"ם ודעמיה ונם כזמן הזה כנו' לעיל והרב מהרי"ך והרב חיד"א דאכרי דהוי אונסא דשכיח ולא שכיח לדכר הזה יפלאו הנדיקים כי הין כדכריהם מופת תוכך למימר הכי ואדרכה כל כחר היפכה מוכח להדיה טובא מדכרי הרשכונים וכלל הענור ומדובר והדכריס כרורים:

**ועוד** דלא יהיה הדכר שלה כרך אי תשיב אונס זה אונסא דלא שכיח כלל או אי תשיב אונסא דשכיח ולא שכיח וכדכרי הרשכונים או כדכרי הרכנים הנו' לעיל הרי לשכחן למרן החכי"ב כח"מ סי' רכ"ה הנו' שכתב כשם הפוסקים הרשכונים דכל היכא דליכא קפיקא המע"ה יע"ש כהנהט"ו אות כ"ט ובחשו' כעי חיי ח"מ סי' ל"ו וכבאר היטב סי' הנו' ורו"ק והכא נמי דכוותה דמדי קפיקא לא נפיק והרי שמעון זה דכ"ד מוחזק הוא כפלו והמע"ה וזה כרור:

**ועוד** הנם דנימא ככל מאי דפשיטא להו לקני תרי משלי דכרכי הרב מהרי"ך והרב חיד"א דאונס זה דקירוב הכת תשיב כזמן הזה דשכיח ולא שכיח כנו' לעיל הני מקום אתי לפטור בכ"ד אם שמעון מחיובו הנו' שהרי לפניהו קכרת הרב מהר"י חדרכי כתשובה דסי' פ"ח הנו' כדכרי הרב מהרי"ך דקכירת ליה למר דאפילו כי קכיל עליה להדיה כל אונסא דמתיילוד דוקא אונס דשכיח ולא שכיח לא קכיל עליו אם לא שיקכלנו עליו כפי' יע"ש. אם כן על פי קכרת הרב הלזו לית דינא ולית דייננ דמפיק ממונא מניה דשמעון דכ"ד מאחר דלכל הדכרות ולכל האמירות אונס זה דקירוב הכת תשיב אונס דשכיח ולא שכיח שיכה דכולי עלמא וכנו' לעיל:

**ואפילו** לפי מה שלה הרב מהרי"ך אם לייסב דכרי מהרי"ט הנו' הללו כדי להלילו מהקושיא הטופלת עליו מחחילת דכרי הר"ן והוא על פי קכרת המרדכי דקכירה ליה למר דהיכא דאטריך החנאי לנופיה חזי לה אם התנה כפירוש לא מפרשינן לתנאיה אלא לגבי מלתא דשכיחא ולא לגבי מלתא דשכיחא ולא שכיחא וכנרון הרב מהרי"ט הרי אטריך החנאי לנופיה ר"ל למלתא דשכיחא דאף עכ"ל דהחנאי אתי למלתא דשכיחא ולא שכיחא וכו' עכתו"ק יעש"כ. הנה נם כ"ד הרי אטריך החנאי לנופיה אם יחזור כי שמעון נופיה וקיבה של הכת או לביה ואמה ואחר קרוביה דמלתא כדנא שכיחא טובא שיתחרטו אם וכבן מפרש לחנאם דקאי עלייהו דקכילו עלייהו כל אונסא דמתיילוד מחמתייהו דהוי אונסא דשכיחא ולא



על סירוב הכת דהוי אונסא דשכיח ולא שכיח מאחר דודאי ליתו מיותר התנאי וכנו' ומנלח דאף לפי פי' של הרב מהרי"ך כדעת עליון הרב מהרי"ט עם כל זה מינה נפיק לכ"ד נמי דאכוותה היא דהתנאי ליתו מיותר וכמדוכר:

**ואת** זה ראיתי להנאון הרב חיד"א אם כחייס שם סי' י"ח הנו' שלה נם הוא להסכים דעת עליון הרב מהר"י אדרכי עם כל שאר הפוסקים וכתב דכעיניו הדכר כרור דכלאו דכרי המרדכי הזיל ומודה הרב מהרי"ט דהיכא דקכיל עליה כל אונסא דמתיילוד דחייב נם כאונסא דשכיח ולא שכיח רק דזה האח' דכ"ד לא תשיב ליה כמי שקכל כל אונסא דמתיילוד דקרכה דקנרי נקיט וכו' ולא דמי לקכיל עליה כל אונסא דמתיילוד דהתם לא כאונסא דשכיח ולא שכיח חייב דהרי הוא לאחר כל אונסא דמתיילוד וכו' עכ"ל יעש"כ:

**ואם** בעיני קדשו הדכר כרור דהכי סכירא ליה למר הרב מהרי"ט הנה לאמת מעיני מרן החכי"ב לא נקחוור לו זה לנגד עיניו שהרי עשה מח' כזה לכל מידי דממונא היכא דקכיל עליה כל אונסא דמתיילוד אי נם אונס דשכיח ולא שכיח ככלל או לא וכתב שזה כמחלוקת שניה כין הרב מהרי"ט וכין מהרשד"ם ומאחר הפו' כיע"ש ככנה"ג ח"מ סי' רכ"ה הנו' כהנהט"ו אות כ"ח וכחשו' כעי חיי ח"מ סי' קל"ט וכחלק כ' סי' ל"ז יע"ש כפי' וכן מתכאר כדכרי הרב משאת משה ח"מ סי' ל"ט דף פ"ג עמוד ג' ומאחר הפוסקים התחרונים דחייתו כידייהו הלי סכרת הרב מהרי"ט לכל מידי דממונא כמו שירלה המעיין הלא כספרים לא עט האסף ואי אימא לר"ק הלא נם מהר"י חדרכי לא לאמרה שלא הוקא כ"ד וכמו שכתב הוא ולימא למילף מיניה לכעלמא היכא דקכיל עליה כפירוש כל אונסא דמתיילוד שלא ודאי דהם המכיניס כדעת עליון הרב מהרי"ט דמלחא פסיקתא קאמר לכל מידי דממונא אפי' כי קכיל עליה להדיה כל אונסא דמתיילוד עם כל זה סכירא ליה למר דמהניא ליה טענת אונס דשכיח ולא שכיח והדין עמהם שהכיאו כן כדעתו שהרי הוא הכיא ראיה לדכריו דאפי' אי הוה אונס דשכיח ולא שכיח מהניין דלא קכיל עליה אונס כי היכי דכממונא טענינן טענת אונס אף כשכיח ולא שכיח ואייתי כוותיה לראיה מדכרי הר"ן רפ' מ"ם שכתב דכממונא טענינן טענת אונס דשכיח ולא שכיח אפכל לא כניטין עכ"ל והרי הר"ן מיירי כשתם וכפי דכרי הרב חיים שפ מה לו להרב מהרי"ט להדחק להכיא ראיה מסוף דכרי הר"ן ולהשמיט תחילה דכרי הר"ן מאחר דשמע כיהיה לומר דכ"ד כולי עלמא מודו וכחילוקו ואפילו לפי תחלת דכריו של הר"ן עם כל זה מוכל הוא כ"ד שלא ודאי הדכר כרור דלא כוין הרב מהר"י אדרכי למה שכתב כעדו הרב מ"ם שלא דככל גוונא קאמר לה דאפילו כי קכיל עליה כל אונסא דמתיילוד עם כל זה כאונסא דשכיח ולא שכיח פעור ועעור וכלל מה שהכיטו כדכריו דחשונים ואת אחרונים וכמדוכר:

**וכל** חכם לב לבבו יבין העמק שאלה דכפי דברי הרב ח"ם מה זה שכתב הרב מהרי"ק דכמתו' טענתי' טענת תוספת קף כשו"ם וכו' דמרחק כרור דכללא כייל לן הרב דכבל מידי דממונא וקביל עליה תוספת דמתייליד עם כל זה פטור הוא בתוספת דשכיח ולא שכיח וברור :

**באופן** דקזר הדין לכ"ד דעל פי סברת הרב מהרי"ק הללו הרי שמעון דכ"ד פטור ועטיר מחיובו מאחר דתוספת זה דקרוב הכת הוי תוספת דשכיח ולא שכיח קפילו לפי דברי הרב מהרי"ק והרב חיד"ק בנו' מה שהין כן לענ"ד וכמ"ל ואפי' לסברתם הרי תוספ זה לא קבליה עלוויה וכמו שכתב הרב מהר"י חדרכי וכמדוכר :

**והנם** שכתב הרב מהרי"ך בתשובה הנו' דאפילו אם תמלא לומר דמהרי"ק חלוק גם כזה מכל מקום אפילו אי הוה החתן מוחזק למ"ל קיס לי כוותיה דמהרי"ק כיון דיחידאה הוא וכו' כנו' לעיל · הנה ככר השינו יפה הגאון הרב חיד"ק שם בסי' י"ה דהרב הכנה"ג כתב שבדברי מהרי"ק כן נראה מדברי מהר"ם יונה בסי' מ' דסבירא ליה הכי כוותיה דמהרי"ק ואם מהר"י סקר נמי הכי ודאי דמלי לומר קיס לי וכו' יע"ש :

**ואני** בעוניי מלאתי גם כן להרב תורת חסד בסי' רע"ט וקיטו הכי כפשוט להלכה ולמעשה כנ"ד דגם כי קביל עליה כל תוספת דמתייליד עם כל זה דוקא תוספת דשכיח טובא לא כתוספת דשכיח ולא שכיח כאופן מיתה יעש"כ עם כי יש לתמוה עליו דפשיטא ליה מלתא טובא הני סברת ולא זכר שר שזו במחלוקת שניה כין הפוסקים דאשונים כנו' לעיל עם כל זה מסתיין דרב נוכריה לימרה ומי כמוהו מורה והרי זה מעלומי הבין מניינו מלבי הרב מהרי"ך והרב חיד"ק ושוש פלא :

**ומה** שהרי עלה ונסתפק מני"ר הרב חיד"ק בס' הרב מהרש"י אי סבר כהרב מהרי"ק או לא מחמת שהרב החבי"ב כתב בלשונו הזך שכן נראה מדברי הרב מהרש"י ואין קצר מי למורה מנוי שלנו ואם יש להעמים בדבריו להשוותו לשאר הפוסקים שפרק מלתא ומהרי"ק הוא לבדו נשאר ולא מצ"ל קי"ל וכו' יע"ש · הנה לפת עניית גודמן לידי ס' מי למורת להרב מהרש"י הנו' ורציתי לו שם בתשובה סי' מ' הנו' שבן מתאחר מדבריו להדיק דהבי סבר כמהרי"ק שאר אין דרך לנטות ימין ושמאל עד שתני תמיה על מרן החבי"ב שם בכנה"ג סי' הנו' לות הנו' וכתבו' בעי חיי ח"מ סי' קנ"ח ותלק ב' סי' ל"ו הנו' שבתב בלשון כ"ן מדברי מהרש"י ונם הרב בשר היטב סי' הנו' נמשך לחריו וכתב שבן משמע וכו' ולא הדבר מבואר להדיק מד"ק בתכלית הביאור ואינו סובל שום העמסה כלל וכמו שירחה המעיין :

**וכן** רציתי להרב משאת משה ח"מ סי' ל"ג דף ג' עמוד ג' דאחר שפלפל בדברי הרב מהרש"י הנו' כתב דלדעת מהרי"ק ומהרש"י מלי דאוכן למיפטר בפשיה וכו' יע"ש :

**ועוד** דכללו דברי הרב מהרש"י הנה נמלא שכתב טוב להרב מהרי"ק נברא רבא דשכיב כוותיה הוא הרב תורת חסד דשבי לא מר בפשיטות כנו' לעיל · וכבן הדבר ברור דשמעון זה דכ"ד מלי פטור בפשיה בטענת קי"ל כוותייהו כיון שהוא מוחזק ומלן ספין ומלן דקיבל עליה ממון מידו נגד הבי תרי לו תלת אלו דברבי הללו וברור :

**ועם** כי בלן בדידן יהוכי יתכיבן בלתרת דמתריה כיתא תלי זייניה הוא מרן הקדוש ובללו הורלותיו לפילו לתפוקי ממונא כידוע וזלת מליטו למרן בתשובות הא"ע דיני יבום וחליצה סי' ד' דבבי' ליה למר בפי' דבי בבל עליה בל תוספת דמתייליד דחייב גם בתוספ דשכיח ולא שכיח ובסברת מהרשד"ם ודעימיה דפליגי בזה על הרב מהרי"ק והביא דבריו גם בן הרב החבי"ב שם יע"ש ואם בן לפי זה מלתר דמרן גילה דעתו דעת עליון דסבירא ליה דלא בוותיה דמהרי"ק אם בן בפל פיתא בבירא דלא מלי שמעון זבן הבת דכ"ד לפטור עלמו בטענת קי"ל במהרי"ק ודעימיה נגד דעת עליון מרן ביון שבבללו הורלותיו ובטודע וחזר הדין לחייבי לשמעון זה בתוספ סרוב הבת ביון דהוי תוספ דשכיח ולא שכיח והם בבל עליה ובהורלת מרן וכמדוכר :

**אמנם** לתר הירלות היטב רלה ריתי דגם מנד זה מוכל לותו וזבן שמעון דכ"ד שהרי נודע הדבר שעל מבוכה זו עמדו בל התחרונים למען דעת אם בבללו עליהו הורלות מרן גם במה שבתב בבית יוסף ובתשובות אר דוקא במה שבתב בשה"ט ס"ע ובמה דיוק בשתפבו בזה וכמו שמקובץ אללי והמה בבתובים בתשובה אחרת אשר לי והבאתי שם דמלתא מידי פלוגתא לא נפקא שהרי לפניהו מה שבתב הרב שער המים בתשובה סי' ט' מפי השמועה דלא בללו הורלות בי"י מרן במה שבתב בתשובה יע"ש · והבי סבירא ליה למר הרב מהר"מ בולה בס"ם בשמו הרב מהרי"ן בס' דין אמת דף ע"ד עמוד ד' יע"ש · ועד אחרן עינה דשפיר חזי להבי תרי נחוני בתרתי בלא המה הרב חק"ל והרב מהר"מ סוזין הובאו דבריו בחק"ל מהדורא בתרא ח"מ סי' ג' וד' דאפלינו בזה וכל אחד מבייהו מלבי מביא ראיות לדבריו יעש"כ · ועם בי החק"ל שם הבריח והעלה לדעתו דבללנו עליהו הורלות מרן גם במה שבתב בב"י ובתשובה וזלת מליטו לגרול הדור הרב מהרמ"ם שם בסי' ס' שחזר בו מבל מה שב' ע"ד החק"ל והודה בדבר' ובבל דעתו מן בדם דעת עליון הגאון החק"ל בישנו"ם · עם בל זה הרי מליטו להרב מהרמ"ם נופיה דעתו עומד דסבורת ליה דלא בללנו הורלות מרן בי אם במה שבתב בש"ע ולא בתשובות שבן בתב בפשיטות בתשו' בי בתה בם' תוקי חייס להרב החסיד מופת הדור מהרח"ש נאנין בסוף סי' ט"ל בהסבמתו שם שבתב דלמו לין למו שלא מה שבתב הרב שער המים וכו' יע"ש ותשובה זו היא לחרונה בעובה מלוחה תשובה הבאה בחק"ל סי' הנו' כומן רב בעודע ואם בן מוברחין להו לומר דלא חזר בו שם והודה לדברי החק"ל בי אם מעוס חרתי מתרי טעמי הבתו'

תלוי בתשובה לתרץ לפי שעמדתי בעיונים בכיוצא בזה והכרחתי הדבר ברחיות גם כן אין טרך להפול הדבריס ומשם בארה :

**ואגב** חורחין לתרתי תלת ל"ד פה על הנחון החק"ל ועל הרב מהר"ם סיזין ועל דברי הרב הבני שוהם דל"ב עמוד ג' ועל שאר רבני האחרו' דפשיטא להו מלתא דהנחון הרב חיד"א סותר לת עלמו ממה שכתב בברכי יוסף ח"מ סי' כ"ה אות כ"ח שהביא דברי הרב נחפה בכסף והרב משלת משה דפשיטא להו דקבלנו הורחות מרן גם בתצו' ושם כתב על דבריהם דחיטו מוכרח יע"ש ושו"ת כחיים שאל חלק ג' סי' ע"ד אות י"ל הביא דברי הרבנים הנז' והסכימה דעתו עמהם יע"ש . ואני תמיה טובא על כולהו רבוותא הנז' דאיך לשתמיט מנייהו מלבי מה שכתב הרב חיד"א בהשמטות חיים שאל נופיה שם על סי' ע"ד אות י"ל שכתב על דברי הרבנים הנז' דלא אכחד דיש לנדד שלא קבלו דיניו שלא כש"ע דוקא עכ"ל יע"ש . הא קמן שכתב הרב כמו שכתב בברכי יוסף ואין נס'תר מח'מתו כלל . ואיך העלימו עיין מדבריו שבהשמטות הנז' והוה פלא :

**על** כל פנים נמצינו למדין דמכוכה זו מידי פלוג' לא נפקא לנז' לענ"ד ואם כן מלי שמעון רב"ד למפטר נפשיה בטענת קיס לי כהרב שער המיס ודעמיה דקבירא להו דלא קבלנו הורחות מר"ן כתצו' וקי"ל כמהר"י חדרבי ודמעיה דלא מחייבי בחומקא דשביח ולא שביח ובפילו שתה מרבה סניקות ובפק ספי' אין להוליח מיד המוחזק וכאשר כן עלתה הקבמת רוב הרחשונים וכל האחרונים כמו שירחה המעיין בפוסקים בכללי הקיס לי וכידוע :

**והנם** שהנחון שלפניטו הכי הוה עובדא פה עוב"י דמשק יע"ל ווחת מציטו לגדול הדור הרב מהר"ם נלאנטי בפשרו הטורא בירך משה בתשובה סי' י"ד דפבירא ליה למר שקבלנו הורחות מרן גם בתצו' שכן כתב בפשיטות כיע"ש גם עי"ש סי' י"ו הובאה תשובה חדובה להרב מהר"ג משכנוי כתב כן ול"ל כי לכן כתבי דמרן גרירן ולפ כתשובותיו רחיות על זה הגם כתובים בספרי הפוסקים ולפ שים חולקים מ"מ רבו המוכרים דקבלנו הורחותיו לפ בתשובות ומשה בתרתי והכי חזלת סוגיח דעלמת עכ"ל יע"ש . והרב מהרמ"ג נופיה הודה לו כוה כיע"ש ועל תשובה זו דמרן עלמה שבדיני יכוס וחלילה סי' ד' דנז' שחנו עסוקים בה הבי שברי מרן הנז' וכה נופה עשקי חיכתו כמו שירחה הרואה :

**ואם** כן בן יחמר החומר דכיון דהרב מהרמ"ג הכי שבר לה מר דקבלנו הורחותיו גם בתשובות והוה מתרי דאחרת הרין פה דמשק יע"ל כידוע והוה להו כקבלנו הורחותיו של הרב מהרמ"ג ולא מצי תו המוחזק לעטון קיס לי כמתן דשבר דלא כוותיה והרי זה דומה ממש למה שהביא הרב התשיד מהרח"ש נתנין על דברי הנחון מהר"ם סווין שם בסוף סי' ע"ל הנז' עמ"ש דאלו אין לט שלא מה שכתב הרב שער המיס וכו' ומני"ר הביאו לזה דהגם דטרח לו כמה שכתב השער המיס הייטו דווקא לגבי ירושה"ו לא כן כמתח דורים שגם קבלנו עליהם הורחת הרב מעשת משה והוא שבר דקבלנו הורחות מרן גם כתשובות כמו שכתב הרב ברכי יוסף בשמו וכו' יע"ש . ואם כן בנדון דידן נמי דכוותה היא וכמוכן :

**אי** לזלת המרתי הנה בלתי לגלות דעתי הקלרה דהא לא מהני כלל חדא דמי גילה לנו רז זה דקבלנו פה הורחות הרב מהרמ"ג לעולם ועד אף אחר שעלה שמים ויע"ל לימח ללא קבילו יתיה בו בפרק לו ולהורחותיו כי אם בחייב חייהו בהיותו רב על כל העיר ואולם בתר הכי הרי הוא כאחד מן הפו' ושהדה רבה לזה שבמה דינים אחר נחלקו בהם הפוסקים והרב הנז' בלחד מהם גילה דעתו בספרו הנז' דבפירא ליה למר בחד מנייהו מלבי ועם כל זה לנו דנים הלבה למעשה פה העירה יע"ל להחזיק כיד המוחזק כטענת קיס לי בבת החולקים עליו ואם הוא בחסור והיתר הזולין בתר רובא ולא פסקינן כווחיה דמני"ר כיון שהוא מהריה דאתרין לה חבבי' ליה בחד מן הפוסקים וזהו מופת חזק שלא נתקבלו הורחותיו שלא בחייו ותו לא מידי . ותו הגם דנימא דקבלו פה הורחותיו של הרב הנז' לעד לעו' הייטו דווקא להחמיר ולא להקל כעניו חסור ערוה ואחר חסור והתר וכן בדררה דממונא לחוקמי ממונא כיד מי שהוא מוחזק בו אבל להוליא ממון מיד המוחזק זו לא שמענו ולא לימרה לדם מעולם כיון שיכול המוחזק לזבות בדיניו לחוקמי ממונא בידיה כטענת קיס ליה כמתי דבטיר יתיה לית נוכל להוליא מידו בטענה זלת והחכם עיניו יחזו בספר קנחמד חיים ושלום סי' ל"ב דע"ב עמוד ג' וד' ובחקקי לב ח"מ סי' ל' דף נ' עמוד ג' וד' להרב המופלא גדול דוריטו מהר"ח פלאג'י נ"ו ודבריו שייבי נמי לכ"ד והוא תלת דמסייב לן כמו שירחה המעיין :

**ואם** רחה תירחה שהרב החקיד מהרח"ל הנז' לימרה להתי מלתא בכ"ד על רודים שקבלו עליהם הורחת הרב משלת משה היטו טוב'משוש דהתם בכ"ד אין כאן אום אחר מהבבלי דינים מוחזק כלל כמו שירחה הרואה בתשובת הרב הנז' שם סי' ע"ל הנז' נופיה ועוד אפשר לומר דהתם ברודים שאני דאפשר דקיס ליה להרב הנז' דהתם ברודים קבלו בפירוש הורחות המ"מ לעד לעולם על כל חשר יאמר כי הוא זה לא כן בכ"ד דלית לן שום הוכחה ברורה על זה ואדרבה כל בתר לישבא דמעשים בכל יום אנו דנים להחזיק כיד המוחזק בטענת קיס לי ודלא כוותיה דמני"ר וכמדובר :

**ועוד** דגם על הרב מהרח"ל אני תמיה טובא שהרי בנדון הרב מהר"ח הלוי בתשובה כתב בשפת היס להרב הגדול מהרי"ט בסי' ס' דהתם גמי ברודים הוה עובדא ולא אחו עלה הרבנים הנז' בסי' הנז' ובסי' ס"ח שלאחריו מהך עובדא נופיה שבבר בתב המ"מ דקבלנו הורחותיו של מרן גם בתשובות ובבר ברודים קבלו הורחות המ"מ וכמו שבתב הרב החקיר הנז' ואי לישתי לדבריו לא הוו

שתקי מינה הרבנים הנו' ולא היה נריך הרב זה הי"ס נדול לחלק מדבתו חלוקים לחריים כיע"ש שלא ודחי דקבירת ליה דהא ל"מ דמה שקבלו הורחות המ"מ ה"ד בחיים חייהו ולא אחר כך ודלא כהרב החסיד הנו' ורחיה לזה מהנחון הרב מהר"מ סוזין שכתב דאחו לין לנו שלא מה שכתב השער המים וכו' נם על אותו נרון דהוה עיכרת ברורים הנם דיודע מני"ר להא דסבר המ"מ וכמו שכתב הבדכי יוסף בשמו ורמזו הוא כר"ק כיעו"ש ולא אח להא שכתב הרב החסיד כנו' ולמה לי דכיון דהשיבו על זה הרב החסיד ושתק מלהשיבו שמע מינה דאחודוי אחודי ליה דשתיקה כהודאה דמיא מילא חזר להשיב עליו כלום וכמו שכתב הרב כירך משה שם בסי' י"נ יע"ש דהא ליתא שהרי עיניהו הרואות לרב החסיד הנו' בסור"ק שעם שהשיב על כל דברי הרב מ"ם המלך עם כל זה לענין מעשה חג ליה מר וכתב מה לעשה שכבר הדת נותנת מלת המלך ושיו אמו שימעין וכו' עכ"ל הרי דביטל דעתו מפני דעת עליון הרב מהרי"ם ואי אית ליה דהר'מהרי"ם הודה לו לא היה כותב כזאת הרב החסיד שלא בלשון אחר הוא דרך ענוה שלא ה־כר כיור כרכתיבנא ותו לא מידי :

**באופן** שלענ"ד הרב בשעו שיכול שמעון הנתבע הנידון דידן לפטור עלמו בתרי מנו נ'קיס לי וכבל האמור ומדובר לחת למעלה ומה שכתב הרב מהרי"נ לשבנזי דהבי אולא קונית דעלמא דקבלנו הורחות מרן נם בתשובות כנו"ל הנם שודה לו בזה עם כל זה כבר נודע הדבר מה שכתב הרב כ"ד בכללי הקיס לי דמלתא כדנת דמני המיוחז לטעון קיס לי נגד קוני דעל'או לא במ"ח שנויה יע"ש ועי'לנדול לחדין הרב חורת משפט בסי' כ"ה בכללי הקיס לי חות ל"ט שאסף חיים טהור מחלוקת הפוסקים בזה וביון שכן מני המוחזק לטעון קיס לי כמאן דאמר דנם נגר סיניין דעלמא מני לומר קיס לי הנם דבהא נופה פליני כאשר עלתה הסכמת הפוסקים בזה כמו שירחה המעיין בכללי הקיס לי והדבריס בירורים :

**איברא** דהיה מקום לחייב לחת שמעון הנידון דידן הנם דעימא דלקוחם זה דקדוב הבת הוי לוקחת דלא שכיח כלל וקוח מתה שראיתי למרן החכי"כ בתשובות כעי חיי ח"מ סי' ל"ו שכתב ו"ל ומיהו דקדקתי בלשון השאלה ומתוכה הבנתי דבהדון דידן נכנס כל מין לוקח לפילו דלא שכיח כלל שכ' בשאלה שקבל שמעון לחריות הקחורה עד שיתברזה ויעשה דמים בעין ולשון זה מורה שכל זמן שלא נעשית דמים בעין בחריות שמעון קיימת אם כן בחיוה לוקח שיהיה לפילו דלא שכיח טובא נכנס בקבלת החריות וכו' והכא נמי כיון שהוא קבל עליו לחריות עד שיעשה דמים בעין כלל הכללים הוא וכל זמן שלא עשאה דמים בעין עליה דידיה הדר כל לוקח שיקרב בקחורה זו לפילו דלא שכיח וכו' עכ"ל יע"ש · וכבנה"נ ח"מ סי' ר"ז הנב"י לוח ס"ל יע"ש :

**אמור** מעתה דלבחורה נראה דנם כל"ד נמי כיון שהחנו בפירוש שלין לו פיטור מהסך שנתחייב בשום כר ולוחן שבעולם כי לא עד שיכנס לחופה הזוג הנו' כמ"ש בשער השידוכין הנו' בשלה המונחת לפניט לא כן כל זמן שלא נכנסו לחופה יהיה מחיזה לוחם זיהיה לפילו לוחם דלא שכיח כלל קבל עליו עד שיכנסו לחופה יחד ולא כן לפילו לא תמלא לומר דלוחם חזרת הבת הוי לוחמה דלא שכיח כלל עם כל זה הרי קבל עליו הכל עד שיכנסו לחופה כנו' לעניל וכדברי מרן החכי"כ כתשו' זו וכמוכן :

**אלא** דלחר העיון היטב נראה ברור דלא דמי הא דנ"ד למה שכתב מרן החכי"כ בתשובה הנו' כלל דהנע עלמך לא ח"ו היה העדר כ"מ בלחד מהזוג הנו' קודם הכנסה לחופה יחד היתכן שנאמר שיתחייב לוחו הלד לשלם לנד שכנגדו החיוב שנתחייב כיון שלא נכנסו לחופה ותנאי מפורש בניהם שאין להם פיטור מהחיוב הנו' בשום נד וכו' אם לא עד שיכנסו לחופה וכיון דהשתא לא נכנסו מחמת העדר ח"ו אם כן נאמר דחיובי מחייב לוחו נד לפרוע פרעות לנד שבנגדו מה שנתחייב כיון שלא קיים תנאו והלה יאמר הא קלימנא ליכנס לחופה לקיים התנאי · אי נמי אף על נב דאסרון התנאי מלוחו אמד לא כל החסרון כי אם מחמת המיחה ולפשר שאם היה אי היה מהקיים התנאי לפילו הכי חייב לוחו הלי לשבנזו כיון שלא קיימו התנאי והרי זה דומה למ"ש הרמב"ם בה' נירושין ופסקו מור"ם בחה"ע סי' קמ"נ החומר לחשתו הרי זה ניטיך על מנת שתהני לי מחתיים זו מכאן ועד ל' יום ומת בתוך הל' יום קודם שנתנה ליהה מנורשת כיון שלמו משלושים יום ולא נתנה עי"ש · ומזה למד הרב מהרם"ך בחלק נ' סי' ן' לנ"ד דאף על פי שאסרון התנאי שלא קיימו לא היה מדעתו ורלונו שלא מחמת מיחתו שלא הספיק לדור עמה שנים לפילו הכי המתנה בטולה יע"ש וכן כתב הרב מהרמ"נ בתשו' כ"ז וז"ל הנם כי היה בתוב בלשון על מנת אם לא נתקיים התנאי שמת לא יתקיים מה שויתר דלדעתה דהכי ויתר והרב פשוט עכ"ל יע"ש וכן כתב הרב משפטי שמואל סי' ס"ו ומזה למ־ הרב החסיד מהדח"ק נלנין לנ"ד בקוף סי' ט"ו דכ"ו עמוד ח' וכסי' כ"ח דנ"ב סנ"ח לענין מחילה בתנאי על מנת שהיה חייב לו מקודם דהנם שמת הלה ולא היה יכול לקיים התנאי ואפשר שאם היה מי היה מקיים התנאי לפילו הכי התנאי בטל והחיוב קיים יע"ש בסי' כ"ח הנו' וכמו כן בסי' ט"ו הנו' בשאה שמחלה בתוכתה לבעלה בתנאי שיגרשנה ליום פ' ומתה קודם פקק הרב דלוחה המחילה בטילה וחייב לפרוע בתוכתה לף על פי שהוח לא ביטל התנאי כי אם מיתתה נרמה ואם היתה בחיים היה מקיים תנאו עם כל זה קוי בטול תנאי וכו' יע"ש :

**ואנב** חורחין חזי הויח להרב החסיד הנו' נופיה אם בחוקי חיים כליקוטיו סי' ע"ה דק"ן סע"ד שהביא מהי דשקיל וטרי הנחון הרב חק"ל בחלק כ' חק"ח סי' כ"ז עם הרב מהר"ם סוזין בחה שבאתו על מי שנתן מתנה בתנאי ולירע לוחם מיתה

להטיתן

להטעון ולא נתקיים התנאי שמורה לאחר פסק כפשוטו דמתנה זו כעולה כיון שלא נתקיימו התנאים וחיליה מדקי"ל בסי' קמ"ג הנז' ושקיל וטרי הדב מם המלך ברחיות לזכות המקבל והחק"ל התריך להוכיח דלא זכר המקבל כיותיה דהמורה ולא כרחיקו יעש"כ · ועמר מתמיה עליהם הדב החסיד הנז' שם דתיך נעלם מהם דסברת המורה הנז' על כת דקודמין היא מהרש"ך ומהדמ"ג הנז' ורחיותם מהחיא דסי' קמ"ג הנז' עצמה והניח דבריהם כל"ע יע"ש :

**ואנכי** עצר לני תמיה על תמיהתו הנז' על הני תרי לשלי דכרכי הנז' ועל מה שעשה עיקר לתשובת מהרש"ך הנז' למילף מיהא לנ"ד כב' תשובות דסי' ט"ו וסי' כ"ח הנז' לשפוקי ממונא ונעלם ממנו ח"ו שכבר הנשמן הרב חק"ל בח"מ ח"ל סי' נ"ז עמר על דברי מהרש"ך הללו ותמה עליו טובא והוכיח במיטור מהרי"טים והתרומים דפליגי עליה יעש"כ והוא פלא :

**איך** שיהיה הדרן לנ"ד כשיתרע הערר ח"ו בחד מהנזוג הנז' לחייב הלר חשני שהוא חי וקיים כיון שלא קיים תנאו וכתשובת מהרש"ך ודעמים וכם' הרב התשיד מהרש"ל הנז' לי נמי נכא לחייב לאותו הלר שתחייב כשר הנשרר לשלם מה שנתחייב כיון שלא נתקיים התנאי שהתנה על עצמו שלא יהיה לו פיטור וכו' עד הכנסם לחופה והרי לא נכנסו לחופה הא ודאי דלא קשרר לחיובינהו לשני הלרים ולא לחרם לרם מעולם ולא שמעינו ולא ראינו ולא נמלא בשום פוסק דמחייב כהכי כלל שלא ודאי מאי שית לך למימר דהכריס הללו הכתובים כשער הזיוד' לאו כרוקא נאמרו ונכתבו שלא ה"ם שים לבל לר מהם מקום פשור מחיובו אם יחרב כותל ח"ו דלשרעתך דהכי לא נתחייבו עליה לשפוקי מכלל התנאי הנז' וזה ברור כלאי קשה :

**מעתה** הרי אתה רן ק"ו דלשפולו לוגם מיהא דלשכחתן כיה מכוכה נרולה וקוניות חלוקות מש"ם ופוסקים דלשונים ולחרונים דמר מצוי ליה לשוגפא דשביח עוכא ומר לשוגפא דשביח ולא שביח ולא לחר לדרכו פנה ליבב הקוניות לפי דרכו דשקרי לשלרי כלשר החכם עיניו יחזו כדברי הפ"מ ח"ש כ"ב סי"ם דמסיק דמיתה הוי שוגפא דשביח כיע"ש וכן רעתו הרב מש"ל פ"ב דשבועות עמ"ד ע"ד הרב פני משה שבחלק ה' הנז' והברית ברחיות לשוגפא מיהא הוי שוגפא דשביח ולא שביח יעש"כ וככל הכתוב כד"ק של הרב מהרי"ל והרב חיד"א בחייס שם סי' הנז' יע"ש וכבר מלתא למורה דלשתמיט מניייהו מלבי תשובת הרב תורת חסד דסי' רע"ט הנז' דס' ליה דמיתה הוי שוגפא דשביח ולא שביח ומייבב הסוניות לפי דרכו יע"ש ועכ"פ שיבא דכוליה עלמא יולא לנו דשוגפא מיתה לא הוי כנדר ולא שביח כלל בשום שופן שבעולם וכתטוער כדבריהם ויותר מהמה ירחם המעיין כדברי החרונים הללו בסברתם לא עט החסף ועם כל זה הנו שומרים דשוגפא מיתה שלא הם פטורים מחיובם הנם שהתנו בפירוש דלא יהיה להם פטור כי אם עד הכנסם לחופה יחד הנו' לעיל ועכ"ל דה"ט משום דמלתא כדעת דשוגפא מיתה לא לשיקו לרעתייהו לשפוקי מכלל תנאי הנם דהוי שוגפא דשביח הוי דשלו"ם למר כרחית ליה ולמר כרחית ליה והרעתא דהכי לא נתחייבו הם כן כל שכן וק"ו כשוגפא סירוב הבת כנוגע דכ"ד דשיכה דכל הפוסקים דלשונים והחרונים דהוי שוגפא דלא שביח כלל ודוקא לרעת הרב מהרי"ך והרב חיד"א דסבירא להו דהוי שוגפא דשביח ולא שביח כל"ל לשכל לשעולם הין מי שיאמר שיהיה כנדר שוגפא דשביח וככל האמור ומדובר · ואם כן פשיטא ופשיטא דלא לשיק לרעתייהו שוגפא כזה לשפוקי מכלל התנאי הנו' ולרברים פשוטים עד מאד :

**ועוד** דרואה אנכי מרן החכי"ב הנז' שוגפא מוסכמים מכל הפוסקים והנה מקום להרי להוכיח במיטור מדברי הרב פני משה חלק ג' סי' י"ב וסרב משאלת משה סי' ל"ו הנז' לעיל דפליגי כזה מדלא שתו עלה דב"ד מהך טעמא שהרי נדון הרב פני משה שקבל עליו לא' עד כותם לנמל קוסטא במוכן מתוך התצו' של הרב הנז' וכדברי הרב מטה שמעון בסי' רכ"ה אות י"ו מהנהט"ו כיעו"ש · ונם כיון הרב משאלת משה סי' הנז' היה שקבל עליו לא' בי ש פיוחריטו בי קוסטא לקוסטא הלינאר לקסטא ש פוריטו בי נא לשון ככתוב בשאלו ולא שתי עלה לחייב מהך טעמא כיון שקבל עליו עד מקום פ' וכיון שהירעו שוגם ולא הניע עד המקום שקבל עליו יהיה מחיוב שוגם ולא שביח לפילו דלא שביח הרי קבל עליו עד מקום פלוני ולא עוד אלא שהוגרך הרב משאלת משה שם דב"ד ע"ש לרחוק ליסנא יתירה דלטעמיי לשת מתיבת לשלוש ולשם ליה כולי האי לפילו כלא תיבת לשלוש חייבי מחייב ככל הרבי הרב החכי"ב שלא ודאי נראה ברור דפליגי בהא וכן יש לי להוכיח עוד מדברי מרן החכי"ב עשמו מש"ם בתשובת כעי חיי ח"מ סי' קמ"ו רכרון דירים נמי הוי כמי שקבל עליו לחריות הדרך עד שיניעו המעות ליד שמעון פה העירה וכו' ולפילו ככי פעורו הרב שם כיון שנהנסו כיד המורשה של שמעון כיע"ש ועל כל פנים הרי לא הניעו המעות לידו של שמעון והוא נתחייב עד שיניעו לידו ולא מלתי כר"ק שבסי' ק"ן שם שוש דבר כדאי לרחות זה מחחר שהוא עצמו סבירא ליה למר כאיתא תשובה דסי' ל"ז הנז' לעיל ולפילו כאמר שדין זה מוסכם מכל הוא וכמו שכן רשיתי להרב מהר"י מדרכי בתשובה דסי' פ"א הנז' ולמהרשד"ם ח"מ סי' ל"ג דקימי כשיטה זו כיע"ש עם כל זה לינו דומה לד"ד וכאמור ומחבר מם למעלה ועיין במשנה ל"ק חלק ג' סוף סי' ס"א וכמשפטים ישרים למהרש"ך סוף סי' פ"א ודוק כדבריו דסבירא ליה שאם נתחייב כפירוש אם לא יבא פזוג לידי נמר הים חייב ואמרינן דכלשון זה הרי קבל עליו לפילו שבעודת דאחריני יע"ש ולענמ"ן דיש לחדד על פי כל מ"ש וכמו שיראה המעיין :

**ועל** פי האמור נפתח בי"פתח כפתחו של חומס לפטור את שמעון דכ"ד שיכח דכולי עלמא אפילו לסברת מהרשד"ם ומרן ודעמייהו דסברי מדנן דכשקבל עליו כל חומרת דמתיילד דגם חומם דשכיח ולא שכיח מצקינן מניה אלא חומם דלא שכיח כלל וכנו' לעיל דעכ"ל כל זה בכל כי הא דכ"ד לחולי ומודו כלהו הני רכוותא דממעטי' ומפקינן מכלל תנאם הנו' גם חומם דשכיח ולא שכיח שהרי מוכרחים הנו לומר דאפילו חומם דמיתה דלקמן רכוותא הוי חומם דשכיח ולשהר הסוסקים הוי שכיח ולא שכיח כנו' לעיל אפי' הכי היא מוקמת מכלל תנאם הנו' ואנו חומרים דלא בא בכלל התנאי הנו' ולא לסקוהו מדעתייהו לתנויי עליה כנו' אם כן הוא הדין והוא הטעם דגם חומם חזרת הכת הגם דהוי חומם דשכיח ולא שכיח וכדעת הרב מהרי"ך והרב היר"ח כנו' לעיל עם כל זה לא בא בכלל תנאם הנו' ולא לסקוהו מדעתייהו הלי חומם דשכיח ולא שכיח כדי לתקוויי עליה אי נמי לעיקרא דמלתא בעת התנאי הנו' לא נתחייבו בחבי מידי דהוה בחומם מיתה ומכל שכן וק"ו חומם דחזרת הכת וכנו"ל ונמצא דלעיכא דכולי עלמא שמעון זה דכ"ד פטור ועטור כיון שלא נלמה הכת ואנם הוא בזה והיינו נכלל כמה שקבל עליו ולא לסקוהו מדעתייהו להוניהו מן הכלל והיו הנו נדיכים כדפי זה לדגל הקי"ל וכמובן והדכיים כדוקים :

**ואם** רצה תרצה להרב מהרי"ך עם כתשובת הנו' שעשה הכרח זה מחוש' מיתה להפך מת"ם לגן בענינותין שלא דחדרכה הכריח תוה דכמו דהחומם מיתה הוי בכלל התנאי אלמא ל"ל דאפילו חומם דשכיח ולא שכיח אם כן גם סיכת החזרה הוי התנאי הגם דנימא הוי חומם דשכיח ולא שכיח וכזה הסכים כ"ד גם דעת הרב מהר"י אדרבי יעמ"כ :

**דא** לא תכרח לכ"ד כלל דל"ד לאפילו כתוכלה לרצה דכשלמה התם כגרון הרב מהרי"ך החיוב שנתחייב החתן לשלם לא היה כתורת קנס כשיתבטל הזווג כ"ד וככל שטרי שדוכין דעלמא שלא חיובו היה דכשיתבטל הזווג יתחייב לשלם מה שהוציאה בעדו תמורו כעד רמי מזונותיו בימי הצירוך שהחתן קבלם עליו לתו"ג ככתוב בשחלת הרב ז"ל ואם כן כפי זה הא ודאי כדין הוא שישלם במינוכא כל מה שנתחייב אם היתה נעדרת הכלה הנו' ומשום הכי ודאי שסכת התיתה הויא בכלל התנאי שכניסם כיון שקבלם עליו לתוב נמור ועל זה התנו כניסם כפי' שלא כשכיל כל חיזו סיכה לא יפקו מן הכח של הפועל הניצוחים שישלם וכו' דכונתם רטיה על סיכת הערך נם כן שלא דלא רצו להזכירו כפי' משום דלא מסתנא מלתא ומשום הכי הכריח שפיר הרב דכיון דעכ"פ לסקוהו מדעתייהו מלתא דשכיחא ולא שכיחא עם כל זה הוי בכלל תנאם שכיחא סיכת המיתה אם כן גם סיכת החזרה הוי בכלל התנאי הנו' ולא לסקוהו מדעתייהו אלא כנו' אם כן הוא הדין והוא הטעם דגם חומם חזרת הכת הגם דהוי חומם דשכיח ולא שכיח כדי לתקוויי עליה כנו' לעיל עם כל זה לא בא בכלל תנאם הנו' ולא לסקוהו מדעתייהו הלי חומם דשכיח ולא שכיח כדי לתקוויי עליה אי נמי לעיקרא דמלתא בעת התנאי הנו' לא נתחייבו בחבי מידי דהוה בחומם מיתה ומכל שכן וק"ו חומם דחזרת הכת וכנו"ל ונמצא דלעיכא דכולי עלמא שמעון זה דכ"ד פטור ועטור כיון שלא נלמה הכת ואנם הוא בזה והיינו נכלל כמה שקבל עליו ולא לסקוהו מדעתייהו להוניהו מן הכלל והיו הנו נדיכים כדפי זה לדגל הקי"ל וכמובן והדכיים כדוקים :

**לא** כן כ"ד דהחיוב הוא בתורת קנס כשלא יכנסו לחופה יחד אם כן מהיכא תיתי לו' דקכיל עליה גם חומם מיתה שעם כל זה יהיה חייב לשלם חיובו כדי למילף מיניה גם חומם חזרת הכת מהדבת כל בתר דאיבעית למילף דכמו דחומם מיתה לא בא בכלל תנאם הגם דהוי שכיח ולא שכיח אם כן גם חומם דחזרת הכת לא קכיל עליה כיון דהשכחן דחומם דשכיח ולא שכיח כחומם מיתה לא קכיל עליה כלל החמור ומהוכר :

**אלא** דגם כעיקר הדין והסברת שעשה הרב מהרי"ך לנדונו מסיבת המיתה כנו' הני תמיה טובא דמנא ליה להכריח כן מסיבת המיתה דהויא בכלל התנאי אם כן גם סיבת החזרה הוי בכלל התנאי יהיבנא ליה כל דיליה דגם סיבת החזרה הוי בכלל התנאי . תמנם לעולם איפוך לך דסיבת חזרת הכת לא הוי בכלל התנאי ומה שבא בכלל התנאי הוא סיבת חזרת חמותו ושאר קרובי הכלה שלא יחזרו כהם ולא יסכימו לזווג הכת עמו זה קבל עליו החתן לשלם חיובו . כיס סיבת חזרת הכת ומיחונה כו הא לא אמיק לדעתיה כלל ומנא לן לומר דגם סיבת חזרת הכת הוי בכלל התנאי הנו' והנם שהוא למרה כמה מלינו מחומם דמיתה דהוא שו"ם ולסקוהו מדעתייהו והוי בכלל תנאו ה"כ ה"ם סיבת חזרת הכת דהוא שכיח ולא שכיח דיהיה בכלל תנאו מכל מקום עדיין הדבר תמוה דמלי למימר דלסקוהו סבר דחומם מיתה שהי דהוי מלתא דשכיחא וכם' הרב פני משה ודעמיה כנו' והוא חומם דשכיח . תמנם סיבת חזרת הכת לא אמיק לדעתיה שתמצן כו כלל וזלת מלי דאמיק לדעתיה הוא שאפשר שהמה וקרוביה יתחרטו כו ויקוזרו כהם לאחר כך על זה סבר וקכיל ונתחייב כתנאו הנו' וכמדובר . וכבר כתבנו לעיל כרים אמ"ר מ"ם הרב מ"ן בחלק ח' סי' הנו' לעיל שכתב משם מהריב"ל דמהימן ליה אפילו לנבי תביריה לפרש תנאו ולומר לכך נתכוונתי וכו' כמש"נ :

**עוד** אני תמיה על הרב מהרי"ך והרב חיד"א בעיקר הדין שחייבו את רחוכן החתן דכ"ד מכח לשון תנאי שהתנה שלא כשכיל כל חיזו סיכה וכו' ועל זה פסקו את דינו כסברת חריפא שחייב לשלם חלף כחזרת הכת כנו' לעיל דאיך לשתמיט מניהו מלבי תשובת הרב משפט נדק דחלק ג' סי' כ"ט הנו' שנשא כ"ד על רחוכן שיוך לבנו שמעון עם דינה בת לוי והתנו כשעת הבי' שלא יתחרט אחד מהנו' לחיזו סיכה שתהיה לתת וכו' ורחוכן כי הוא לא חזר בו כי אם בטו לא רצה להנשא עם בת לוי ואנחנו הוא כזה ועל זה השיב הרב דרחוכן אבי הבן פטור הוא מחיובו כיון שהוא רוצה שלא שהבן לא רצה לנשא הוא כזה וכמ"ש הרשב"ץ וכו' ותפיסת לוי לאינה תפיסה ויוליאו את בולנו מצ"ו יעמ"כ :

**דרי** לפרש דהגם דבגרון הרב מ"ן הנו' היה התנאי מפו' יוצא שלא יתחרטו לחיזו סיכה שתהיה וכו' עם כל זה פסיק ותני הרמ"ן דחזרת הכת לאו סיכה היינו בכלל תנאם הנו' ואין סיבת חזרתם בכלל

אלתי סיכת חרטת לכותיסס דוקק ופטוריס התכות
כחרטת הכניס וכל חילים מתצו' הרשב"ץ כיעו"ש ·
ואם כן לפי זה גם בנדון הרב מהרי"ץ דמוי ממש
בנדון הרב מ"ץ דהתנאי הוא שאם כשביל כל חיוו
סיכה וכו' הא ודאי דהרב מ"ץ היה פיטרו לרחובן
הנו' שכנדון הרב מהרי"ץ ודלא כהרכניס הנז' שחיכוהו
לפילו לתפוקי ממונא והוה פלא חיך לא שלטו עיני
קדשם כתשובה זו ואם יש לכם מה לרחות לתשובה זו
הי"ל ללמדנו ולהזמיענו כזאת ונל"ע · לכן כמ"ש
הרב מ"ץ בסיף התשובה הנז' דתפיסת לוי חינה
תפיסה ויוליאו לאת בולעני מפיו כנז"ל נראה דהרדב"ז
כם' דברי דוד סי' ס"ח פליג עליה בהא שכתב דאי
לא מצקינן מניה יע"ש · ויש לדחות עוד נלע"ד ברור
לומר כדעת עליון הוא הרב חיד"א שינאת לחלק בין
הזמנים ומכי לחמר מר שבומנינו זה סירוב הכת הוי
מלחמת השכיחת ולא שכיחת כלל הנו' לעיל דע"כ לא
לחמרה הרב להאי מלחמת שלא דוקא מר כי אחריה בהיות
הרב ז"ל בערי חדוש ערי פרנקיא הנהו לענו'זאי ביה
יעקב מעם לועז דהתם ודאי מידינא ליה דסירוב הכת
ומיהודם לבלתי עשות רצון אב ואם וכל שכן שאר
קרובים דהוי מלחמת השכיחת ולא שכיחת כי כן
נוהנים שם בחותם המקומות לנועזות בלעז על פי
נמוסיהם לאחד האים ואחד האשה נם בחור נם בתולה
לינם מזדווגים כי אם ברצונם הטוב ואת אשר יבחרו
הם עלמם לשר יוכשר בעיניהם מנות לשר יטב
לסם דוקא ולא לאביהם ואמם ושאר קרוביהם המה
יקריבו להם בשאר לכותיהו ספרו לנו ובלוניהו שמעלו
ובעניני רישיהו ולהיות שהרב היה בו בפרק בחותם
העריס וסמדינות ושם נשאל שאת הרב מהרי"ך לפניו
משום הכי שפר קדמיה לחלק בין הזמנים ומלחמת
יורה דרכו דבחותם המקומות הוי מלחמת כרשת שכיח
ולא שכיח וכלשון ומדובר · לא כן אנן כדיוק יוצבי
ארץ הלבי וכוריה ומערב ועריקיה מעולם לא נשמע
הן סיתה כולת בלחת מערי הפרזות לחת מני שף
ואשה ככל חלה לא מלחתי או בן או בת יתנו כתף
סוררת וימלטו ויפרכו לבלתי עשות רצון אביהם ואמם
ושאר קרוביהם כמה שבארו להם והם לירע הדבר
כמקרם בנוגע דנ"ד הא ודאי שגם הרב לזיל ומודם
ככל הני לתרווחא דילן דהוי מלחמת דלא שכיחת כלל
וככל הלמור ומדובר :

**ודע** דמע"ל כריש למ'יר דסברת הרב מהר"ל
נשיקו שהביא דברי הכנה"ג בשה"ע סי' ן'
הנב"י חות י"ט דחוקי לתצו' הרשב"ץ כמתחייב לפייס
לכל כמתחייב כהחלט כמו שהניחו עכשיו אם לא
קיים תנאו לפילו בחותם חייב לשלם כנו' לעיל וכתיבנא
לנב ריסטאי דיחיד הוא כדבר הזה כמש"ל הן עתה
רחיתי דרבו הסוברים כוותיה דמר בסברת זו רחתון
בקודם הוא הרב מהר"ם שלזיך בתצו' סי' ל' דשאל
על כיון זה ממש וחייבו הרב בקנס שהתחייב והבריח
סדבר בריחות מסרמב"ם וקרמב"ן ויקר"ן דדוקא
למפטר נפשיה בטענת חותם מתאי דמקבל עליה
מהניא ליה טענתא דחותם לבל למוכי על ידי טענת
חותם כמאי דלא הוה ליה ביה זכיה כנון לקנות



אלא לו לזוה דבר או להיות נמחל חובו על ידי
טענת חותם ל"ל ושוב נרגש מתצו' הרשב"ץ הלזו
ולוקי לה דשאלי התם דהשתא בה להתחייב ולקבל
קנס אם לא יפייס דמפטר מחמת חותם וכן לוקי
לתשובת הריב"ש דסי' ל"ט · למנס כנ"ד שהוא חוב
נמיר שנתחייב מתחלה חוב נמור בלי שום תנאי ואחר
כך עושה לו הטבה למוחלו אם יעשה כך וכך שאין
החוב מחול בטענת חותם דכיון דמתחייב עלמו תחלה
בחוזת חוב הו לא מני למטען טענת חותם שו תור"ק
יעש"כ :

**הא** קמן דהרב מסרמ"ץ סבר לה מר להדיח כם'
ס"כ מהר"ץ נשיקו הנו' וכמבואר · נס רחיתי
להרב המניה כמש"ל בפי"ץ מה' מכירה סי"ח תי' לקו'
מ"ן הב"מ בשם הרב מהר"ץ רוזנים שמעו מפי
רבו דהיינו טעמא דקולרבו לעשות התנאי במחול
לך דאם היה בדרך חוב אם לעשה כך הו לא לעשה
אם נחנם שמתחייב ולא יכול לעשות נפטר מחיובו
לבל כשהחוב הוא מוחלט וקונים מזה שרש יהיה כך
החוב מחיל מעכשיו כל שלא נתקיים התנאי לף
שנחנם הלה חייב ליתן זוזי לא מחל שלא על מנת
שיתקיים כיון דבדידיה תליא מלתא וקלסיה הרב וכ'
שזה כו"פ עכ"ל והם הם הדברים הנאמרים בחמת
בדברי הרב מהרמ"ץ וכמוכן · ועיין להרב בדבי יוסף
בח"מ סי' ל"ך מה שבתב בזה יע"ש · נס רחיתי להרדב"ז
כם' דברי דוד סי' ס"ל דמו' שבתב בתוך דבריו
דבשוקפן עליו בחלוה לא מהני ליה תו טענת חותם
יע"ש נס רחיתי להנחון מהרי"ו בסי' קמ"ב ופס קו
מור"ם בח"מ סי' ן' והבי"ד הבנה"נ בסי' הנו' בהנהב"י
דס"ל למר דבל דחיב'שט"ח על הקנס הוי בחי הלוחה דלא
מהני תו טענת חותם עב"ל יע"ש :

**באופן** דהרי לפנינו להקת נביחים בחה מרבותיה
דסבירא להו דבל שנתחייב חוב נמור
בשטר חוב תו לא מהניא טענת חותם ובבל הנו'
לעיל :

**ואולם** בל לעומת זה מלחתי רחיתי לבחה
מרבותיה דסבירא להו דבל לפיל חוץ
ולפילו בחתחייב חוב נמור מהניא ליה טענת חותם
למפטר נפשיה מחיובו הנו' ה"ה רחתון בקורס הרב
ח"מ בשה"ע סי' ל' סקט"ו ונסתפק בזה ופשיט ליה
דלפילו בחוב נמור פוטר הרשב"ץ בטענת חותם מבח
חומדנא דלא נחחייב שלא לדעתה שלא תפיב הבת
בדמוכח מנוף תשובת הרשב"ץ יע"ש ויותר מזה פשיטא
ליה טובא הבי להרב בית שמוש שם סקט"ו ורחיתי
רחיה מסי' ע"ה וסי' ל"ם ושמהרי"ו עלמו לא בתב
בן שלא בחותם שמת התם הוא דהיבא לחלק בהבי
יעש"כ · גם בבר בתבנו לעיל סברת הרמ"ע מפחנו
בסי' פ"ל שבן בתב בפירוש וז"ל בל מקום שיש חותם
אין קנס לף על פי שמוליחוהו מדין תשמתה וקבלוהו
עליהם לחוב נמור וכו' עב"ל יע"ש :

**גם** רחיתי להנחון החק"ל בחלק ח' מחושן משפט
סוף סי' ל"ז שסבירא דברי מהרמ"ץ הנז' ומרבה
להשיב ולדחות בל רחיותיו אחת לאחת בתשובות
נבוחות וגם קוביח במיוור מסרבה מהרחשונים ואח'

דפלוגי׳ עליה בהא וסו"ד העלה הרב דמלתא כדבעי ומידי ספקא לא נפיק · ונם לסברת כמה מהראשונים דסברת להו דבעינן בטל התנאי מקמת החונק לא אמרי׳ חונקת כמאן דעבד הוכיח במיפור דרבים פליגי בזה ובפרט מהרשב"ם דספקא כר"ל בתנאי קידו׳ שלכאורה לחומרא דפליג בהא וסוף דבר העלה הרב דנם זה מידי ספקא לא נפיק יעש"כ בפלוגות מחוקתו :

**ולעד"ן** דמתשובה זו דהרשב"ם דסי' תשב"ו הנו׳ מוכח להדיא דסברת ליה הכין דנם כשבטל תנאי מחמת החונק מהניא ליה טענת חונק וכמוכן · נם תשובת הנאון מהרי"ו דסברת ליה דכל דאיכא שטר חוב על הקנס לא מהני טענת חונק כנו׳ לעיל בכר ה'ן נם'תר מת'מקו ותבריה לנזיוק ממה שכתב בתשובה סי' ק"ה דלא מצלינ בחבי התם כלל וחילוף מתשובת מהר"ם ופטוריטו התם לכ"ד ליהומים מן הקנס שנתחייב לחבירם בקנין וכבשב מכח תשובת מהר"ם כיעו"ש · וכבר תמה כן על מהרי"ו הרב נחיבות מצפע כדל"ו והניח דבריו כל"ע יע"ם וכיון דפלוגי דיהיה לדידיה חו לין להכיא דאיכא מסברתו שבסי' קמ"כ דלפסר דהדר ביה בתר הבי כהניא תשובה דסי' ק"ה והיא לחרונה בומן יותר מהניא דסי' קמ"כ ומהשיתניה לין להוכיח כיבוע :

**ובפרט** לפי מה שהלין בעדו הרב מע"ל כב' ו' מהלכות זכיה החילוק ליתובי דעתיה מסברת דבריו ומצינה דבריו לכונה לחברת ותור"ק הוא דהניא דסי' קמ"כ שהבי מצוה לחבירם שתחייב בממון הנדן וכקנס ומיתת חבירם לא נרמה להם להתחייב בקנס דנם שם היה לחבירם חי ולא היה רוצה לשלם הנדן היה מתחייב לשלם הקנס לא כן בנדון תשובת מהר"ם ומהרי"ו דסי' ק"ה דלא נתחייב לחבירם בממון נדן כלל וזולתי רק חיוב הקנס ולא היה לחבירם חי לפשר שהיה מרצה לבנו או לבתו להקנם לחופה ולא היה מתחייב בקנס לא כן בנדון שלפנינו דמיתת החב נרמה להם להתחייב בקנס מצוה הבי מהניא להו פטענת חונק שמת לחבירם לפוטרם מהקנס ודלי שטר חוב דחי לחיתת שהוא בדוקא לא כן לשה דוקא שטר חוב דחי לחיתת שהוא בדוקא לא כן לשה להם להתחייב לחבירם לו ל"ד ור"ל שטר חוב שנתחייב בממון הנדן מלבד חיוב הקנס דכל דאיכא תרי חיובי ממון הנדן וקנס לא מהני להו טענת חונק כיון דמיתת לחבירם לא נרמה להם מידי שו תור"ק יעש"כ · נמצא דלפי ד"ק תשובת הנאון מהרי"ו דסי' קמ"כ הנו׳ היא עניה לנ"ד כלל וכמוכן :

**איברא** דזוהי שהקשה בדברי הנאון המע"ל הנו׳ במה שהכריח דהאי שטר חוב לאו דוקא דאיכא לחיתת דמדוייקת לא כן לשה לחייבם בממון הנדן נם כן כנו׳ לעיל דלאחרי המחילה רבה הא לא מהני כלל דאיתת דבוונת מהרי"ו דהאי שטר חוב והאי קנין לא קאי לזכות הבת בנדן רק דקאי לאיתו שבנגדו שהם לא יראה לשלם הנדן יען הקנס וכמו שבתב מהרי"ו נופיה בסוף סי' ק"ל יע"ם · נם מה שבתב המע"ל דהסיק דסי' ק"ה לא היה חיוב ממון הנדן וקנס רק הקנס היה על הקי' שהם לא תקבל קי' עמו יתן הקנס וכבי הא הוי מיתת לחבירם נרמה להם להתחייב בקנס וכנו' לעיל קשה טובא לזיל לא אח לבו דהאי תבו' מהרי"ו דסי' ק"ה דלעיל מניה ושם נאמר בר"ק להדיא דאלו יתחייב בבתב ובקנין על הנדן ועל הקנס וכסי' ק"ד השיב הרב דפטורים החתים מלתת לו ברהם נדן שלא כל אחד ויחול חלק ירושתו שום בשום יע"ם וכסי' ק"ה שלאחריו השיב הרב לפוטרם נם מהקנס כיעו"ש · נמצא דנם בנדון מהרי"ו דסי' ק"ה נתחייב החב בתרי חיובי ממון הנדן והקנס וחזר הדין להיות בנדון דמהרי"ו סי' קמ"כ ולפי דברי הרב מע"ל היה לו לחייבם ליתומים בקנס כיון דמיתת לחבירם לא נרמה להם מידי וכמוכן וכעת דברי הרב מע"ל הללו לכאורה צ"ע ו"ל ודוק :

**איך** שיהיה המורם מכל האמור דמלתא כדבעי מידי פלוגתם לא נפקא ונדול כח המוחזק לומר קים לי בבת הסיברים דנם כשתחייב חוב נמור ומ"ז מהניא ליה טענת חונם לפוטרו מחיובו וכנו' לעיל :

**ולעד"ן** להוכיח מהרשב"ם נופיה דהכי סברת ליה למר דנם בשטר חוב נמור ומוחלט שנתחייב על הקנס לפלוגו הכי פוטרו הרב כחונם דלא שכיח דהנה הרוחה ירחה דתשובה זו דהרשב"ם דסי' תשב"ו הנו׳ שם הובחה בקטר נמרן וחונם חודה ונשתנית הך תשובה נופה בתשובת הרשב"ם חלק נ' סי' רי"ח כמש"ל ושם הובחה כפרובה השלח והתשובה כמו שירחה הרוחה והחכם עיניו יחזו בהך תשובה דסי' רי"ח דכ"ד הוא שנתחייב בשטר חוב נמור על הנדן ועל הקנס כל' מעבשיו כרחוי ושלישי השטרות כיד שלים שאם יחזור אחר מהם שיתן השלים השטר חוב כיד הלה שבגנדו ושוב טען רחוכן זקן הבת שהבת חינה רוצה ולא לפטור עצמו מחוב הנדן והשבועה מחמת חונם הנו' ומן הקנס בטענת השמכתא ועל זה השיב הרשב"ם דלדק רחו' בטענתו מן מטענת החונם ומן מטענת השמכתא ופטריה הרשב"ם לרחוכן מכל וכל ומטענת השמכתא היא מצוה שלא לחמרו ל' מעבשיו כשהשלימו משב"ם כיד השני הנם שבשט"ח כתוב מתב' סל"ל דלא תועיל לחתו מתב' הכתוב בשט"ח להשלמת השטר כיד השלים ושביה רחיות נכוחית לזה יעש"כ ומדלא אחי עלה מדיון השמכתא שלא מבת שלא היה לצון מעבשיו כשהשלימו השטר כיד שלים ש"מ דהשטר חוב שעשו על הנדן והקנס היה שטר חוב נמור ושלם ואפילו הכי פטרו הרב מדין השמכתא ומטעם חונם כמבואר בתשובת הרשב"ם הנו' להדיא שאם שהשולם כשלא לא טצו לפטור את עלמו מן הקנס שלא מדין השמכתא דוקא עם כל זה מתוך התשובה מוכח להדיא דהרשב"ם פטרו להדיא מן הקנס נם מטעם חונם נמי וכמו שירחה המעיין ויוקדק היטב בדבריו :

**אשר** מזה לכי תמיה וזאת לצניה עמ"ם מהרשב"ם בתשובה"ע אשר לו סי' כ"ו על הרשב"ם שכתב

שפוי מכח הקום' והרא"ש המובריש דליכא לאמכחא בקנסות של סי' יע"ש ולאמכחא טובא שהרי מתשובה זו מוכח להדיא דאביירא ליה להרשב"ץ דליכא טענת לאמכחא נם בקנסות שידוכין וכנ' לעיל ועיין להרב החכי"ב בכנה"נ ח"מ סי' ר"ז הנב"י קל"ו מם שהק' על דברי מהרשד"ם הנ' מכח תשובת הריב"ש דכייל להרשב"ץ כברי הרמב"ם וח"ם והעמייהו המובריש דנם בקנס שידוכין ליכא לאמכחא יע"ש . ועיין להרב שביחת יום טוב בלקן העזר סי' ג' וכביאורו לשלחן ערוך ח"מ סי' ר"ז מה שהק' ע"ד הכנה"נ הנ' ומשיג לדברי הריב"ש לכוונה לחרק וכל חילים דמר מכח מה שמעיד מהרשד"ם על הרשב"ץ דאביירא ליה כהחום' והרא"ש יעש"כ ונעלם ממנו נם כן תשובת הרשב"ץ הנ' וכתובן :

**נהזור** לרחיקנו הנ' מחשובת הרשב"ץ הנ' כנ' לעיל דעם שידעתי בי'בי שיד סרוחם נטויה לדחות ולומר דלחו בשטר חוב נמור מיירי הרשב"ץ שנחחייב חוב בחלטי ובחקון חכמי ספרד שה שהשטר חוב היה על הקנס שנחחייב בקנס כפירוש רק שכוניחו מדין לאמכחא שבחובתו בקנין וכלשון מ"ך כמבואר בדברי השואל ובחשו' וכמו שכחב הרב חלקת מחוקק סקט"ו הנ' בחחילת דבריו דבכנ"ד ודאי בחוקף פוטרו וביעו"ש בנה מכל מקום כיון שים לנדד לכאן ולכאן בדברי הרשב"ץ וכבר נחבאר דפלונחא דבבוחא היא זו וכנ' לעיל הא ודאי נדול כח המוחזק ומאן ספין ומאן רקיע לחו"ש מחון מחזיקאו נגר כחם דבווחא ובמרובר . שוב ראיחי למרן בלבושי רובל דשרב מהר"ם ברוך בבין דשרב"ץ מיירי נם בחיוב בחלטי כדעת מ"ם ומרן שם בסי' פ"ו דחם דבריו דהרשב"ץ לא מיירי שה בחיוב על תנאי ולא בהחלט נמור בח"ם יע"ש . ובנה מקום לחי לשחת ולחת בדברי מרן בזה אלא שאין בלן מקום להחריך והלא הוא בחום עמדי ועיין בחשובה לחרת אחר לי בח"מ סי' ודוק :

**וצופה** לאבי להנהון הרב נרבי יוסף בח"מ סוף סי' ל"ך שהביא מה שעלה ונסחפק הרב מהרי"ך בב"י ול"ע לסובריש דאוסף השביא סוף ליה לאחנויי אם יש חלוק היכא דנחחייב על תנאי להיכא שבבר היה מחוייב היזה דבר וכא לפטור עלמו מחמת אונס דאימא דבבהאי בוחא לא הוה ליה לאחנויי שהרי החיוב לא היה על תנאי עב"ל יע"ש ומשמעי עוכא על שני המאורות הנרולים שלנו שמיחו דבבר בספק אנוס ומבל הבאום בבחב חמת נחבאר להדיא דאעיקרא במחחייב בלי שום תנאי נחבאר בלל אם יבול לפטור עלמו מחמת אונס אפילו דלא שביח בלל במחלוקת שום ונרסת הרמב"ם ופ"ה הנ' וברקרק בן מחשו' שבחב הרמ"ע בחשו' דסי' פ"ה הנ' כיע"ש וכן בחב בשמו הרב בחכי"ב בכנה"נ אם"ע סי' ן' אות הנ' יע"ש אלא דודאי שמרן בחכי"ב לא ראה חשובת הרמ"ע הנ' כמקומה זולחי מה שבחב בשמו הרב פנ"ח כי מה שרנם לסייעו להרמ"ע מחשובת הרשב"ץ בעיקר הדין לפטור הלב מהקנס ומה שדקדק עליו במה שפטר להלב



מחיובו הנ' וכמובן כרס חויחים למר הרב משלח משה כיו"ד סי' ז' דמ"נ שהביא השובת הרב פני משה הנ' וכן הכריח הוא מבמה דוכחים ומזה הרבה לחמוה על הרב פני משה נופיה בח"מ סי' ס"ב דלא הביא הכיוח היה הכין ושוב בחב דאפילו דאשבחן עובדי טובא בנמ' ובבמה פוסקים דסבירא להו דנם בחיוב מהניא ליה טענת האונס והאומדנא לפוטרו מחיובו ואם כן נמצא דלאו מלחא פסיקתא היא ובמחלוקת שנויה על כל פנים לבאי בקצי טובא על הרב פני משה מדיריה לדידיה בנ' לעיל והניח דבריו בל"ע יעש"כ במלינו למדין מדברי הרב משלח משה דבברת הרב פני משה שבחלק ב' סי' הנ' מלבר שהיבה מוסבמת בלל שה שסיבר עלמו נם כן ובבן חזר הדין לזבות לבמעון דל"ד בבל הלמור ומדובר :

**כוף** דבר בהא נחחיין ובהא פלוגין דשמעון זה דל"ד הרי הוא פטור ועטיר מחיובו הנ' כיון שהוא רועה וחפץ ברחובן הנ' שה שהבת נבדקו לא חפלה בו ונחנה בחף פוברת ואנוס הוא בזה ורחמנא פטריה מאחר דלבל הנדיים אשר מחייבים לוקו על כל פנים מידי ספק ומדי פלוגחא לא יגאנו וכיון שהוא מוחוק וכאי הוא בדינו ובבל הלמור ומדובר :

**אמנם** בל זה דבחיבנא הוא בחונח נמור שבחמת ובחמים סירוב הבת ומיאונא ברחובן משובחא הוא מדעחא עבב היחה הוא לאחרת לחה בחוכא בשלחינו ולא היחה יד שמעון וקנה בחעל שלימרה למאן בו היא בדי לפטור עלמו מן הקנס שה אדרבא הוא חפץ בו בלחמ ולדק ועדת וינב לפייסה ולא נחפייסה בבל הבחוב בששה המונחת לפנינו . כרס שם יהיה להופן נמס הוא בלבו היינו חפץ והוא בחסבב והנורס והמלמר לנברחו שחברב ותמאן בו ותאמר בפה מלה לא חפלחי לקחחו הא ודאי דחיובא רמיא עליו לפדות פרעות בסף שנחחייב ואין פוטר אותו בלל וכמו שבחב הרשב"ץ בלוחה הסובא דסי' חשע"ה הנ' ו"ל ומיהו אין הדבר שה בחי שפוח בן ודאי לא בחסבב וגירס ההונם והלב יודע שם לעבל שם לעבלבלות עב"ל יע"ש וכן בחב הרב המבי"ט בחלק ח' סי' פ"ה שנשאל על נדון זה ממש הנ' לעיל והשיב שאם היה אינה רועה פטור הלב מן הקנס אך שם היה מפרש לדעת לבים וכו' נדאה שחייב בקנס וכו' עב"ל יע"ש וום הדבר מפור בלב ונאמר בו וירחק משהיך אבן אין לחייבו לשמ' דל"ד שום שבועת היסח לפילו שם יטעטהו בריח שפוח הסובב או לפילו חבמי ספרד בטענת שמא שלא היה פוח נרחק לפיוב בפ"ה הנ' וברקרק בן מחשו' דרשב"ץ הנ' כיע"ש וכן בחב בשמו הרב בחכי"ב בכנה"נ אם"ע סי' ן' אות הנ' יע"ש אלא דודאי שמרן בחכי"ב לא ראה חשובת הרמ"ע הנ' כמקומה זולחי מה שבחב בשמו הרב פנ"ח כי מה שרנם לסייעו להרמ"ע מחשובת הרשב"ץ בעיקר הדין לפטור הלב מהקנס ומה שדקדק עליו במה שפטר להלב

גם מצטערה וחרם מדברי הרשב"ץ ומה שחזר כו מדקדוק דברי הרשב"ץ כיצ"ש הכל כאשר לכל הם המה דברי הרמ"ע בתוה"ש עלמ"ה הנ' וכל חילים מתשובת הרב ומדקדוק דבריו כתו שירלה הרואה ולא הוסיף עליו כלום הרב כנה"ג גם הרב ערך השלחן בלה"ע סי' ן' הנ' נגרר אחר דברי הרב כנה"ג ולא רלה דברי הרמ"ע בשורש כיצ"ש · ושוב רליתי שבבר הרב חיד"א בחייס שם סי' י"א הנ' הזיגו להרב כנה"ג בזה יע"ש :

**איך** שיהיה הנה נתבאר דלדעת הרשב"ץ והרמ"ע והכנה"ג וכל הפוסקים שחין על המתחייב בקנס שוס שבועה וחרס שלא היה הוא הסי' כב והנורס למיתון הבת בלל שלא הדבר מסור לגב דוקא וכנ' לעיל :

**והן** אמת כי רלוני להרב עבודת הגרשוני בסי' ע"ד שנשאל על נהון כיוצא בזה ופטרו הרב מן הקנס לאחי המשורבת בחורת הבת ומיתומה שהיתה שלא מדעתו ועם כל זה חייבו הרב לאחיה שבועה וחרס שלא היה היא נרמת בדבר ובקו"ט בתשובת הרשב"ץ והרמ"ע הנ' לעיל וזו הלבה העלה דחייב שבועה וחרס לפילו לסברת הרמ"ע הדוקא בנהון דהרמ"ע הוא שטעתו גם משבועה וחרס משום דליכא הוכחה טובה שהלב היה חצן מלד בכחור ומחבבו כנ' אם לא כן היכא דליכא הוכחה שלא היה הלב המסבב דומלי דחייב שבועה וחרס ודקדק כן מדברי הרמ"ע יבא"ב וחם כן לפי ד"ק גם כל"ר דלית לן הוכחה שמעון היה חצן בכחור ומחבבו כנ' דומלי דחייב שבועה וחרס שלא היה הוא סנורס למיתון הבת וכנ' לעיל :

**ברם** יראה לאכי שאין דברי הרב עבודת הגרשוני מוסכמים להלבה דהרואה ירחה להרב כה"ג בתצ' סי' ס"ט שנשאל בנוגע לר"ר כיהון שגירש שפחתו ניורת לבחור אחד ונתחייב בקנס ושוב חזר בם השפחה ומיאנה לקחת הוחו בחור ותבע הבחיר המגירש מלרוכה הקנס שנתחייב הרב מתשובת הרשב"ץ הנ' ונם פטרו משבועה וחרם מבח תשובת הרמ"ע הנ' שהבין דבריו של הרמ"ע לפשטן דלעולם אין לחייבו שום שבועה וחרם בבל נוונא הנם דליכא הוכחה בלל שלא היה הסיבב ואחרבה בנהון הרב כהוגת עולם היכא דיכחה שיבחה שתחת בחור שבחר המגירש התרים בנגד האהון וירבר אתי קצוה לפצר לאום שהוא התלמד והמסבב לפתחתו שתמאן בו ועם בל זה פטריה הרב נם משבועה וחרם מבח תצ' הרמ"ע והסבים על ידו הרב מהר"ם לגבון שם בית"ם הא קיהן דאני תרי מצלי דבבי פלוני על הרב הגירשוני ובמוכן · ואם בן שמעון זה דב"ד אתי ליתר קיס לי בחני תרי מצלי דבבי דפטרי יהיה נם משבועה וחרם ובמ"ם הרב כנה"ג בח"מ סי' כ"ה בבללי הקיס לי אות ע"ד דאתי המוחזק ליתר קיס לי נם לאפטורי משבועה יע"ם וכן הסבימו רוב בבל הפוסקים הלא בפשיטות ובבר עמדתי על זה במקום אחר וחבמ"ל :

**ואחר** ומן דב נרפס מחדש ס' דברי מידבי לנדול הדור הרב מהר"ם נשנטי וחזיקיה למר שם בתשובה סי' י"ג הדבר מבואר להדיח שנשבע על נהון בזה ממש בחב שבידך בתו ויצא ע"ב ובחיוב נמור ושלם לדעת חבמי ספרד שבל בת החוזרת מהם תתן לבת שבננדה בך בך ושוב הבת מיחנה ואביה טוען שחזם הוא בדבר והביב הרב דפטור האב מהקנס וכמו שבתבו הרשב"ץ והחבי"ט ושוב נשא ונתן בדבר הם ים לחייבו שבועה וחרם שלא היה הוא המעבב בדבר ואלו אביא לנו דברי הנה"ג שמחייב לאבי הבת שבועה וחרם בל"ל וטקו"ט בדבריו ושוב הוביח בחיסור מהרב בהונת עולם בתשובה הנ' ומהרב מהרח"ן שר המם'בים עמו שם דפלינו עליה דהרב עה"ג והעלה דבירן דפלוגתא דרבוותא היא זו מני האב לפטור את עלמו גם משבועה וחרם בטענת אנס לי בהרב בהונת עולם ומהרח"י דפטרי יהיה גם משבועה וחרם יעש"ב והם בן חוק אבא בל"ר דין מינה ואוקי באתריך דאין להטיל על שמעון בית הטלת שבועה או חרם בלל ובבל בחמור ומרובר :

**אלא** מיהת הבא נבא למה שנסתפק עוד השוא בל"ד אם יועיל החיוב הנ' בשטר שבידו בירן שהוא על מטבע והלבה רווחת דאין מטבע נקנה בחליפין וכנ' בדברי משולל שלפניו לזאת לשיב דהנה לאת בבר נשאתי על זה בנהון אחר ומאדבתי קצת בזה בתצ' לאחרת אשר לא ואספתי בחומרים רוב בבל סברות הפוסקים הראשונים ואחרונים חלבם בחייס הם המדברים בענין זה וסוף דבר הצלתי בעניותי מדברי הפוסקים דמלתא דהנא אם יועיל להקנות מטבע בחליפין בל' חיוב או לא מידי פלוגתא לא נפקא וכמו שבתבו הפוסקים ובפרט הרב מבנסת הבתצ' בעי חיי ח"מ ס"ל סי' קס"ד דקל"ו ע"ל שבתב שרין זה בשם' הוא שנוי יע"ש ויתר דברי הפוסקים בזה אם נקבלו בתו בתשובתו הנ' יעש"ב ובבתי"ל ובמתי דקמן בשטר שידובין בחיוב קנס על מטבע הרואה ירחה להרב שבתב יום טוב בשם"ע סיף סי' ג' דפטר להמתחייב בקנס מטעם זה נם בן בתו שירלה המעיין שם בדבריו :

**ואולם** מוברח לאני לעמוד על דעת עליון מרן היבי סבר לה מר בהאי דינא לי מקני לגון חיוב למטבע או לא ונם על זה פקחתי עיני שם בתצ' הנ' ושם הבחתי לבני נדולי מדור שלפניו ס"ם הנהון הרב חק"ל והנהון הרב מהר"ם סווירן דאפלינו בזה בדעת מרן ו"ל סוכתו דבריהם בחק"ל מבדורת בתרת ח"מ סי' נ' ושי' ד' דדעת עליון הרב מם המלך לא מהני לדעת מרן לגון חיוב למטבע ובשיטת מהר"י בן מינאש ודעמיה וכל מקום שנמנא בדברי מרן בס"ע ובתשובות לגון חיוב מנה פ"ל דשוה מנה קאמר והוביח במיסור ברחיות על זה יעש"ב :

**ובא** רעתו ומקרו הוא הנהון החק"ל ודחה דבריו בחתי ידים ונם הוא סובח הוביח ברחיות רבות דלדעת מרן מהני להקנות מטבע בלגון חיוב ובשיטת רוב הפוסקים יעש"ב · ורחיתי נם בן לנהנהון הרב

החק"ל נוטיה כתצו' לה"ע סי' ל' דשם נמשל על זה בשטר שידוכין כתיוב קנס לרעת ח"ס כסך מה לי מכני לשון חיוב למטבע כיון דקי"ל אין מטבע נקנס כחליפין והרב הסיב על זה כתשובתו תרמתה כלאחר דודאי מכני וכו' יע"ש והייט טעמת משום דלשיטתיה לזיל כמו שגילם לנו דעתו הרחכם כתשובה הנו' שכתק"ל מתשורת כתרת ח"מ סי' הנו' וכתב"ל · כרם רלו הכיא לנו הגאון החק"ל כתשובה דלה"ע הנו' כריש למ"ר דתרי לשלי רכרכי מרכני שלוניקי נתלקו כזה כלשונו נרון דידיה זה פשוט וזה מחייב כיע"ש :

**וכל** לנכי דידן שענינו תרושת דפליגי כזה שני גדולי הדור סנהדרים הנו' כרעת מרן זס תומר כשם וזה לומר כשה ולאמתו לא נדע היכי לידייטו דייני להאי דינא כי אין כידינו להכריע הלכה כאלן ואלן ספין ואלן רקיב להוליא ממון מיד המוחזק נגד שכריתה רמר הרב מהר"ם סוזין ועש זוזה מצינו שהרב מהרמ"ם נופיה עם כתק"ל מהדורת כתרת ח"מ סי' ה' הדר הוא מסכריתו וכיטל דעתו מפני קדם דעת עליון שתק"ל והודה לדכריו כמו שידתה הרושה עם כבר עמדתי כעניותי על זה כתשובה הנו' והכרחתי הדכר דלא תור כו הרב מהרמ"ם עם כחותו נדון חלא דוקא כשהוא נדון ומחדת מהנהו תרי טעמי תריני הנלמדים כחמת עם לי משום כבודו של הגאון שתק"ל כי רב קוא ולי משום דהיה כתוב כלחותו שטר דכרון דידהו קבלת סכרת הפוסק ולשתכח כנ"ד כמה פוסקים המשכרים לחותו שטר ועל נכיסס הגאון החק"ל המתשכרו ומקיימו משום הכי הוכרח להודות הרב מס המלך לכל מה שכתב הגאון החק"ל וכמוכן ומה שמכריחנו לומר כן כרעת נדול הרב מהרמ"ם שהרי עינטו תרושת להרב מהרמ"ם עלמו כשתי תשובות שסס לחרושת מלושה תשובה הנו' כומן רב מחד והמה כשתוכיס כשה"ק חוקי חייס להרב החסיד תופת הדור מהרח"ק נחנין כתשובה דסוף סי' ע"ל וכסוף סי' מ"ו כהסכמתו על דכרי הרב סחסיד הנו' דעדיין כדעתו עומד וכשיטתיה דקי לדעת מרן לא מהני לשון חיוב להקנות מטבע כלל וכמבואר כד"ק שם להריח יעש"כ ושם כן מוכרחים לנו לומר דלא חור כו הרב שם לגלן מלחד מכ' טעמים הנו' וכמריבר :

**ולפי** זה תורה יולחה לנ"ר הורחי מני שמעון המוחזק לומר קיס לי כמה"י כן מינה"ם ודעמיה דסכירת לקו דלא מהני לשון חיוב למטבע וקיימת לן כהרב מהרמ"ם דסכר הכי גם כדעת מרן וכמדובר :

**ועם** שידעתי כי דקוניין דעלמת לאו הכי קולת ומעשים ככל יום כמה שט"ח יוכיחו דמתקויכים זה לזה כמטבע ולית דייטת דחק להו משום הא דקיימת לן דחין מטבע נקנה כחליפין גם כל' חיוב כיהוע · הנה עם כל זה חין כידנו לחסוקי ממוחזק מיס דשמעון דנ"ד מטעם זה שכבר כתבנו לעיל סכירת כמה מהפוסקים דסכירת להו דמני המוחזק לומר קיס לי נגד קונית דעלמת וכמ"ל .

**ואי** נייחנו לדידי הני ספרי דווקני הנה נכון לכתו כ בכל שטר חוב במטבע בכלל הנ"ס שקונין מיד המתחייב שיכתבו נס כן קבלת סכרת הפוסק המחשר ומקייס לחותו שטר חוב דכזה נוהיס לנחט מהאי פלוגתא דרכוותא הלזו וכמוכן · הא זה כתבתי לא להלכה ולא למעשה נתכוונתי כאשר מרחשית כוחת הודעתי עד אשר יקכימו עמי כעלי הורחה שמהם תורה יולחה ושם לקו דכרי לעו והיו כלא היו וה' לחת ינחנו כדרך לחת וילילנו מצניחות וירחנו מחורקו נפלחות חכי"ר · פי המדבר ועירת דמן חכריח ·

והוח הצעיר **יצחק אבואלעפיא** ס"ט

תשובת רב נהורחי הרב הבולל מהר"ר שיהו חון נר"ו על תשובתי הנ"ל ומה שהשבתי חני על דכריו נר"ו · ו"ל

**זאת** להודיע שכהיותי כעיר הקודש ירושל"ו כשנת רסס תוכ"ר לפ"ק ושם נשתעשעתי עם לומכי ורבי שופי ומיודעי מע' רו"ח עיס"ק הנו' תו' הע"י כלן כר"ת והחים שעשועים יום יום ולתי מכללת שם נמצלתי עם רב יקומתי דיתיב כתווני דלפלי תכרך הרב ועשם קוה"ר כמהר"ר שיהו חון הי"ו נין ונכד לנדול רורנו הרב הנדול רלשון לעיון תנת ירושלמה נתון עיזנו המלך דוד נר"ו ובהיותינו עסוקים כד"ת יחד עינינו רלו הנסק דין הנו' וביקש מלתי למסור בידו הנסק דין הנו' להציב עליה כהלכה ובשלתי לעלמי לנב תיבותיה נכלי לעשות רלונו מצלתי ומסרתי בידו התשובה הנו' והוח נר"ו הציב עליה ככל לשר השינה ידו המלחה ולתידי רחביב עלי עד לחת הענקתי כל תשו' מרחש ועד סוף כמה שיכה לפנינו כס"ד וכל מה שנלע"ד להציב ע"ר ככל פרט ופרט הנה שמתיקו כלשון כזה יה"ה והמעיין יסשוט כלרך ויוכיח כין שנינו ולת לשר יכחד כי יקריב שור וכה היו דכרי שה שי וז"ל :

**אנכי** הרולה לת השלה ולת לשר נגזר עליה מפי עליון מני"ר ריש"ל דרככת כר כהנן וכר לוריין · דין הוא הדר כקדם נהדר הרב המובהק מלזיר כברק מעיין המתנכר וחוילים יעבר לך מעיין · רב יעקב משרשיה · קולת נקיה עמו עז ותושיה · יחל כמוטב תלחת כחרת מחחת כחדת שריון · ירלה וזרע כרך ה' נטיעותיו כמוהו כרומים רכים ועלומים וחתכים מן המנין · וחנוה לנכי כל הכתוב כחלקו של ידיד תורת חכב יולחה כהיומת תשיב כהלכה לשואל כענין · סעמיק הרשיב רח"ב רח"ב כיד ה' הטובה ויהן כעמק כעמקה של הלכה מתורתם של רשלומס וחחרונים יהב לן לוריין · וכל לנכי דידי ידעתי כיני ידעתי כי כניתי חין לחת לחמה של תורה לעמוד על לוריין · וחולם תורה חיה ולעמוד לני לריך על כן דחקתי וכנסתי לכה לנשת כחר'שת כאשר תשיג ידי דבר שכמנין · ולכה היום כרכרות שחים לת נגרכה חלת לפלטולת לחורי חר"י ע"ד כבני ישרחל הוא הע"ר הוא הדיין · וזה החלי כעזר לידי ונושי :

**תחילת** דכר חזיתיה למהרי"ל הרב הפוסק נר"ו עמד לימין שמעון הזקן לפטורו מחיובו הגז' ולתת ולייתיה כידיה תשובת הרשב"ץ דסי' תצ"ע סכילה מר"ן בכית יוסף לסי' ן' דפטר לזקן סכם מסקנם כסרוב גברתו דלטוס הוא כדבר דלטו קרקפא דדיורי כעיגן למיסב לם יע"ם שרבריו מוסכ' לסלכה מכל הפוסקים שפרי דמרן בכית יוסף סכית ד"ק ופסקם מור"ם שם בסי' ן' וכו' ושוח פלא דלדבכא ליפבא מסתברא מדלא פסקו מרן בשלחנו העטור והבי כתב הרב זרע לבריסם בח"מ סי' י"ג והרב ידי שיהו סי' קמ"ו דמדהשמיטו בש"ע להלכה לף שבתבו בכית יוסף נרחא שחזר בו מפני שרילה חולקים בדבר עיין שם . ועיין למרן החבי"כ יו"ד סי' ל"ה שבתב שבכית יוסף הוא מחסף לכל המתנות שזה משפע הספר ומעשהו וכספר הקלר השמיטם מפני שלא מנחם בש"פ עיין עלימם מיהו עיין להרב י"מ בכללי הש"ע שהכית דכרי הרבנים הגז' לעיל וכתב דבח' נ' כתב דכמה דכרים השמיט בכית יוסף לף שהם תליבא דהלבתא יע"ש . וכח לעיין להרב י"ל סי' ס"ב ומ"מ חלק ב' דפ"ו והלכה למשה ח"ח דל"כ לך בח רחה . ועיין תפארת לרש בזכרונותיו ועיין חיים ושלום סי' ל' וכחקקתי לב חלק ה' יו"ד סוף סי' ל"ז :

**יא"ה** הפלחה זו לימי יודע מה היה וכו' כרור שלא עיין כשורשן של רבריס בש' הפוסק' שהכית הרב י"מ כי אם בעתיק ד"ק הבתוכים כי"מ ותו לא מידי ושמו רבר פלא כודאי הנמור דאם היה מעיין היטב כרבריהם בעיניו יראה וכלבבו יבין דלא דמי נרון דידן למה שבתבו הפוסקים המוכחים כי"מ דאם שאני דהסברות שהכית בכית יוסף והשמי' בש"ע הבה נמצא פוסקים מפורשים שחולקים בפי' על תוכן הסברות שהכית בכית יוסף ואפילו שמרן לא הכית בת החולקים בכית יוסף לשיטו הבי אמרי' שאחר בך רחה את בת החולקים ומשום הבי השמיט בש"ע לותה הסברה שהכית בכית יוסף דבכה"ג הוא דאיירי הרב זרע אברהם שם"ד הי"מ ונסתייע מינים הוא נר"ו לדמות נ"ד למ"ש הזר"ל מה שאינו לאת כלל דאתם שאני דמה שהשמיט מרן בש"ע הוא ס' הנ"מ שהכית בכית יוסף דסבירא ליה דלונם ממין לא מקרי לונם על זה כתב סזר"ה דה"ט דהשמיטה מרן בש"ע משום דסרי"ף והרמב"ן והרשב"א פליגי על הנ"מ וכמ"ש מעתם הש"ך לזה כ' הזר"ה דהיינו עצמה דהשמיטה מרן בש"ע בנרחה שחזר בו אחר שרחה דברי הרשב"א והרי"ף משם סרמב"ן יע"ש אם כן יולא לנו מזה דסבירא ליה לסרי"ף דלא אמרינן הבי בכל דוכתא דסדר בית מרן בש"ע מ"מ בכית יוסף וולתי היכא דחזינן לחיזה פוסקים מפורשים דפליגי על לותה סברא שהכית בכית יוסף חזי לאמרינן דלף הוא רחה את החולקים והדר בית בש"ע ומשום הבי השמיטה . ברם היכא דלא השבחן שום פוסק דפליג על הסברא שהכית בכית יוסף בלל ובנוסף דל"ד דסברת הרשב"ץ הנז' לא השבחן דאפליג עליה שום פוסק בלל היבי נימא לבן דמהשמיטה מרן בש"ע שמע מינה דפליג עליה סם בי לא להזכיר דהיבי יאלוק מרן על הרשב"ץ מדעתו מבלי שימנא שום פוסק מן הספורסמים דפליג עליה דסרשב"ץ הא ודאי לא ניתן ליאמר בלל וכל שבן ליובתב ובפרט בבהאי נוסחא דל"ד דהוא סב' נדול הסורים הרשב"ץ שהבית בכית יוסף ובבר ירוע מה שבתב מהרשד"ם מצא רבו מהרי"ט דהיה מתשיב דעת הרשב"ץ בנגד רוב הפוס' בידוע ואם בן תלילה לומר דהרשב"ץ יאלוק עליו ח"ו מבלי טעם ותלילה לנו לתלות בוקי סריבי בדעת מרן אשר לא דיבם ולא עלתה על לבבו לאלוק על הרשב"ץ בלל ובמדובר :

**נם** מ"ש הרב י"מ משם הרב ידי שיהו בסי' קמ"ו הרואה הסיבריס בשורשם יראה דלא בתב בן הרב בי אם על מה שאלק מרן בכית יוסף מדעתו הרחבה ובש"ע השמיט החי' הנז' והש"ך שם תמה על חי' מרן שבכית יוסף ושהריטב"ץ חולק בפירוש על חי' מרן שבכית יוסף משום הבי בתב הרב ידי שיהו דמרן עלמו בש"ע חזר בו מן הטעמים שבתב הש"ך וביעו"ש שם בן נרחה ברור בד"ק דלאו בללא הוא לבל דוכתי שמבית מרן בכית יוסף לזוה סברות מהפוסקים ומשמיטם בש"ע דסבירא ליה למר בדעת מרן דחור בו מרן בש"ע בלא בבש"ג דאיירי בית הרב יד לאחרן דהייבו בחיוב חי' דין שחי' מרן מדעתו בכית יוסף ותחי' סנז' יש בו מן הקושי ונם נמצא לאחר מן הראשונים דפליג להדיא על חי' מרן שבכית יוסף ותזיבן ליה למרן נופיה דבש"ע השמיט לאילוקו שבכית יוסף ולא העלהו על שלחנו להלכה התם הוא דטבל לומר דחזר בו מחי' הנז' בב"י לי משום שהוא עלמו לפסר שהרניש מן הקושי שים בחי' הנז' ונם רחה דתליבא מהראשונים דלא סבירא להו הבי וזהו דדייק הרב ידי שיהו לומר מן הטעמים שבתב הש"ך ובמובן :

**ברם** בבהאי נוסחא דל"ד שהכית בכית יוסף תשו' הרשב"ץ בפתם ולא מליבו לשום אחד מהפו' דיאלוק עליו בלל היבי נימא דמרן השמיטם משום דלא סבירא ליה בוותיה וחזר בו ממה שהכיתה בכית יוסף בפתם הא ודאי ליתא בלל ונם הרב יד לאחרן לזיל ומודם בנ"ד דל"ת דחזר בו מרן והרבריס פשו' עד מאד נם מה שבתב הרב י"מ משם מרן החבי"כ בי"ד סי' ל"ה שבתב דבכית יוסף הוא מחסף וכו' הבה לאת החבם עיניו יחזו בדברי מרן החבי"כ בתקומם ובעיניו יראה דלא בתב בן הרב שלא בנוסח דעפיק בית שהכית מר"ן בב"י משם מ"ד"שהוא דין מחודש שמלמו בתוב בב"י ולא נודע מי הוא בע"ד ולא נמצא הדין ההוא בש"פ על זה וביולא בזה הוא שב' מרן החבי"כ שבבית יוסף מחסף וכו' והייבו טעמא בשלחן ערוך מפני שלא מנאו בש"פ שבתב בן ועל זה הוא שבתב הרב נם בן שדרבו של מרן בספרו הקדוש להשמיט בתה דינים שהכית בבית יוסף מפני שלא מנאם בשום פוסק דהייבו דינים שמנאם מרן והתה בבתובים בבתיבת יד ולא ידע מי בע"ד ונם לא מנאם בשאר פוסקים בנז' לעיל

והוא

והוא ממש כמ"ש מרן בהכי"כ גופיה בכללי הפוס' לוקח ו' מעשה הרמ"ס ומהרשד"ם ושאר פוסקים דדין מחו' שלא כתכוהו הפוסקים ודלא שכיחא להו הכי עי"ש . ועיין להרב פני משה חלק ג' דקי"ט עמוד נ' ולכרס שלמה שם"ע סי' ל"ג מה שכתב כזה עי"ש כרס בכהאי גוונא דכ"ד שהכיח להרשב"ם בכיח יוסף ולא נמצא שום חולק עליו כלל הא ודאי דנם מרן בהכי"כ לויל ומודה בשא לשמיטה שהשמיטה מרן כע"ע מפני שלא מצאם לתשובת הרשב"ם אלו בשאר פוסקים דמש בכך אם לא מצאם בשאר פוסקים הלא כדאי הוא הרשב"ם לכדו לסמוך עליו ובפרט שלא נמצא שום חולק עליו וכמ"ל והדברי' כדורים :

**גם** מה שכתב הרב י"מ מש"ל בס' התערובות חלק ג' סק"י שכ' דלכן מהרי"ק לא סביל דין זה כע"ע אף שכתבו בכיח יוסף וכו' . הנה פרושא ירוחה להרב שם לא כתב כן כי אם לאחר שכבר הוכיח כמיעוט מהרי הפוסקים דאין הדין כמ"ש בכיח יוסף אלא כל כאחר לפיכך משום שכי מצא מקום הרב לומר דנם מרן משום הכי השמיטו כע"ע מפני דנם הוא נתכרר לו לאמר כך מדברי הפוסקים דאין הדין כמו שכתב בכיח יוסף וכמוכן .

**ברם** כל דליה לן שום כרור ושום הוכחה מהפו' דפליגי על דינא שכתב בכיח יוסף היכי נימא לכן דמה שהשמיטו כע"ע מפני שראה שום חולקים כל עוד שלא ראינו לכן שום חולק כלל וכנוונא דכ"ד וכמדובר . ומש נם דהרב מ"ך עלמו הדר ביה כתרי דוכתיה לחריני וכתב כפשיטות דכמה דכריס שהכיח בכיח יוסף שפס שיבא דהלכתא וכע"ע השמיטו יע"ש וכמו שכיכם הי"מ נופיה שם וכנ"ל וכמו כן מנינו לכמה פוסקים דהכי סבירא להו כדעת מרן ס"ם הרב יד מהרן שרמזו סי"מ שכן כתב כפירוש עי"ש וכן מנהתי להרב כ"ד של שלמה כיו"ד סי' י"כ דפ' ע"ד שכתב כן ז"ל ונם מרן בכיח יוסף סי' קכ"ט הביא לשתי תשובות הריב"ש והרשב"ץ כתשנם סתמית ולא יש מי שחולק עליהם ונם לא פקפק ע"ד הא ודאי דסבירא לים דהלכתא ניהו דהי לא חיישת הכי לא הוה שתיק מינה ולף שלא הביא דבריהם כע"ע הרבה דיניס מתו' מביא בכיח יוסף ולינו מביאם כע"ע ומשום הא ל"ל דלא סבירא לים כוותיהו . ולכן השמיטם דל"ל להא שום ליה לנלוויי דשתים בכיח יוסף וכו' עכ"ל יע"ש . נם הנאון הרב חיד"א כמח"כ יו"ד סי' פ"ד וביוסף תומן סי' כ"ט וכ"ה כתב כפשיטות דכמה דיניס שהשמיטו כע"ע ומס הלכם פסוקה ושכן כתב הרב מהרנ"ח בתשו' כ"י דאין סברא מהם"ע דהשמיטו דין אחד דכמה דיניס מוכח לין סרב כותבן ומתך על מה שכתב בכיח יוסף ואני תהל בתכתי בכרכ"י סי' ס"כ דמה זו שמיכה דיניס שהם יותר מכל הדיניס שבתכתם כע"ע ועתה נראה דודאי כונת הרב הנו' שריני הם"ם והרמב"ם וביונת מביאם כע"ע . לשנם הדיניס שמתו' ומנין שפוח משמיטם אחת שלא ו' שהדין שפוח אף שפוח מוכח פוח כמניחות רשוק ופוח לו שפוח פשוט לו שהוח כלל . וגלמר מעיקר הדין שכתב כע"ע וכו' עכ"ל



יע"ש ביוסף תומן סי' הנו' וכן הסכים הרב מהרי"ן הררי כזכור ליתמן דק"ך עי"ש :

**ורואה** מינכי שזהו טעם כעיקר למה שהשמיטו מרן כע"ע תשובת הרשב"ץ דכ"ד דה"ט משום דכל הנ' טע' שכ'הרב חיד"א כיום"ו כנו"ל כולהו ליתנהו כל"ד הרשב"ץ חדית דלף שהוא מוסכם מכל והכי הוה ליה כלתי ס' על כל פנים הוא כמניחות רשוק שתסרים הכת ותמתן למעשה מכיח וזקנה ושאר קרוכים וכמ"ש הרשב"ץ נופיה כתשובה זו עלמה דוה שוי מלתא דלף שכיחא ואם כן הוי המניחות רשוק ומש"ה לף הוברך מרן להעלותה על שלחנו הטשור וכמו שכתב הרב חיד"א וכנו' לעיל . ונם הטעם הא' משום שהוא פשוט ליתיה נמי כדקמן דפשוט הוא דאנוס רחמנא פטריה וכבי קיימא לן להלכה פשרם כשבועה פרט לאנוס כמ"ש בהלכות שבועות יע"ש . ונם הטעם הנ' שהוא כלול וכו' נם זה שייך כהך דקמן שזה סדין דאונס דלף שכיח פוטר ככר פסקו מרן כמ"מ סי' רכ"ם דאונסא דלף שכיח לף קכיל עליה ומפטר ואי משום דאיכא הכא שבועה הא אמרינן האדם כשבועה פרט לאנוס וכנו' לעיל ואם כן משום הכי השמיטה מרן כע"ע הנם שהיא הלכה פסוקה ומוסכמת מכל ולא משום דחזר בו מרן כע"ע ממה שכתב בכיח יוסף משם הרשב"ץ הוא והיי לא ניתן ליאמר כלל וכלל האמור ומדובר מה למעלה :

**ותן** דאפילו נימא דנם בכהאי גוונא דכ"ד אפליגו רבוותא הנו' כדעת מרן מה שהין בהמת כן לעכ"ד וכמדובר . מכל מקום כיון סדין זה כמת' הוא שמי כין האחרונים כדעת מרן אי חזר בו ממה שכתב בכיח יוסף או לא אם כן דינא הוא דאזלינן כתר המחזק דמלי לומר קים לי ככת הסוברים כדעת מרן דלאו חזרה הוי וכנו' לעיל וכיון שהזקן שמעון דכ"ד הוא מוחזק בשלו מאן שפין ומאן דקיע שיוכל להוציא מידו כטענה כזו שיאמר המוציא דמרן כע"ע חזר בו ממה שכתב בכיח יוסף אבו' הרשב"ץ כיון שהשמיטה כע"ע מאחר שיוכל לו' קים לי כרבים הסוברים דלאו חזרה הוי וכנו' לעיל . ועוד שכבר הסכימו גדולי האחרונים ומכללם הנאון הרב חק"ל כא"ח סי' ד"ן וכחק"ל מהדורת כתרא ח"מ סי' ג' ד' דקבלו הוראות מרן נם כמה שכתב בכיח יוסף ולדעתו לפילו כשהע"ע חוזר למה שכתב בכיח יוסף עם כל זה דבריו שבכיח יוסף הם עיקר לדינא כמ"ש הנאון הנו' כא"ח סי' הנו' יע"ש ועיין להרב חיד"א ביוסף תומן סי' ס"ט מ"ש עליו כזה יע"ש . ומש כן כל שכן כשפסק מרן בכיח יוסף דוקא וכע"ע לף הזכירו כלל דלדעת הנאון הנו' איכא למימר כהאי דלאו חזרה הוי וקי"ל כמ"ש בכיח יוסף וכ"כ הסוברים כן וכנו' לעיל דודאי הנמור דק"ל כב"י וה כרור ופשוט :

**ובהיותי** עסוק בפרט זה כאן נמצא אחי עמי שופיטו בקורס הרב המובסק מהר"י כוקלעי נר"ו וכם הרהני מצנה עדוכה בריס פ' כל הכשבעין ו"ל לאמר דשב"ג מי שנוח ואמר בשעת מיתתו

שמד זה לימו פרוע יורשיו נוכין שלא כשכועת היורשין כלל יע"ש ומיה הלכה פסוקה ומוסכמת מהכלל המפור כידיט כ"מ שזנה רשב"ג כמשנתינו הלכה כמותו כידוע אף אם נאמר דת"ק פליג עליה דרשב"ג כדין תנו' וכמו שכתבו התוספות התם ד"ה עמוד כ' יע"ש וכן פסקו כרשב"ג הרי"ף והרא"ש שם והסמ"ג עשין ל"ם והרמב"ם כפי"ו מה' מלוה ולוה והטור בסי' ק"ח סי"ו ומרן בכיתי יוסף שם הביא דרשב"ג הנו' יע"ש ועם כל זה מרן חשמיטו דין זה כשלחנו הטהור ולא הזכירו כלל לא בסי' ק"ח ולא בסי' ע"ח ופ"ב כלל כמו שירחה תרוחה · ולא רחיתי עדין מי שנתעורר בזה כלל אם כן הרי לפנינו דינא דת"ם והרמב"ם ומוסכם מכל ועם כל זה מרן חשמיטו בשלחן ערוך וכמו לעיל ויפם כתב הרב מהרנ"ח דכמה דינים משמיט מרן בש"ע והם סלכה פסוקה כמש"ל משמו ודין זה חד מנייהו ומ"ל דהייטו טעמא דמרן שהשמיטו מפני שהוא פשוט וכמו שכתב מרן נופיט בסי' ק"ח ע"ד הטור כדין הנו' נוציה שהיורשים נוכיט שלא כשכועה כיון מלוה כין מיורשיו שב"ב הרמב"ם והוא פשוט יע"ש ולאו דוקא כדיניט המפורשים שמכיאם בכיתי יוסף ומשמי' בש"ע לומיה להאי טעמא הרב חיד"א כמש"ל משמו שלא רכל שכן כדיניט דת"ם והרמב"ם והשמיטם מרן בש"ע רחיתיה לטעמא הנו' וכמוכן · וברב חיד"א שכתב דדינא דת"ם והרמב"ם מכיאם מרן בש"ע כנו' לעיל ודאי דלא זכר שר לדינא דרשב"ג הנו' דאוף דינא דמתניתין וברייתא ות"ם והרי"ף והרי"ש והרמב"ם וטור וכל הפוסקים והכיאו בכיתי יוסף ועם כל זה לא מצלהו מרן בשלחנו הטהור והוא פלא · שוב רחיתי להרב משה ידכר כרפ"ח עמוד ד' שתמה על מרן לאחאי השמיט הא דינא דרשב"ג והש"ע יע"ש :

**הנה** הוצרכתי להאריך קצת בפרט זה להודיעו לרו"מ שלא כווין ש התמה כלל בפרט זה כמה שהעתיק הסברות מהרב י"מ מכלי רחות הדכריט כשרשם את מקורן העריה ומכלתי השגתם בגד"ד לדעת מי הוא המוחזק ולא זה הדרך לכל משיב כהלכה ואין זה כי אם רחוסב לטעון ולרוב פטיטות העניין אללי לא הצרכתי להאריך בפרט זה כתשובה הנו' לעיל דהשכתי על המעיין כי מי שתי ש'סבור כוחת דמרן יחלוק על הרשב"ץ תדיליה ומדנפשיה מכלתי שימלה שום חולק עליו מן הפוס' המפורשמים · וב"כ שדין הרשב"ץ שבתשובה הנו' הנם נכון ופשוט ולא נמלא עליו שום קושיא כלל היכי נימא דמרן בש"ע פליג עליים וכפרט שכבר הכיאו בכיתי יוסף בפתם שהי ודאי טעות גדולה היא ולימה כלל וכמדובר והדכריט פשוטים מאד עכ"ל יע"ש :

**ומ"ש** עוד רכב"ם וכח"מ שם שכריאו שאפי' שהיה התיוב כשטר גמור ושלם והיה מסרכח דפטור עכ"ד לא ידעתי חיך לא שם לבו לסיף דברי סרב ק"מ רחיון ולאו ורפיה כידיט וכתב דמכל מקום נריך להתיישב שם זה מקרי חומרא דמוכח וכו' וכבר הק' ע"ר שבתב שבנוף התשובה משמע דמטעם חומרא פטרו דלא היה ומעיקרא לפי דעתי המעט הוא נרחם דכרך שנתלאר בדברי הש"ע מן דיכול ליפטר אבי הבת בסיוב כתו מ"ט ביון דעיקר חיובו הוא לתת כתו למופה ואז כבר מחול לו החוב והרי הוא עומנה שלא היתה חינה רוצה להנשא וכמ"ש מצין זה למהרשד"ם כסי' כ"ט ובכנון דא נריך לפתיחב עכ"פ פשיט הוא שמדברי הח"מ חין שום הכרית דהכי סכירא ליה · גם מדברי הב"ש חין שום רחיה דהרוחם ירחם ומעיקרא רצה להכיא רחיה לעיקר תחי' דיט של הרב ח"מ ממה שכתב בסי' ע"ו וציב הכיא דברי הט"ז שכתב דכנוחן שטר חוב חייב לשלם ולא נילה דעתו כי אם רצה לפייע להח"מ כתחילה ושוב חזר בו מדברי הט"ז · וזה ברור להיטר הולך

ועיין בב"ש סי' כ"ה סק"י שנרחה כן :

**יא"ה** גם הוא לא שת לבו למה שכתב' כענייתי לקמן בתשובה שכתב כר"ם ותולם כל וכו' שפם כתבתי שהרב ח"מ נסתפק בזה וכו' יע"ש ומה שכתב הח"מ בסוף ס"ק נריך להתיישב אם ום מקרי חומרא דמיכח וכו' לא הוי חורה ממה שכתב קו"ם לזה דפשיט ליה מנוף תשובת הרשב"א מט' חומרא כמו שהכין הוא נר"ו דלא סיק שלא דעתה הוא מפקפק כרין הרשב"א דפטר מטעם חומרא ול"ל דמכל מקום נ"ל אם זה מקרי חומרא ואין זה שלא פקפוק כצלמא ולעולם דסכירא ליה למר הח"מ דהרשב"א פוטר בטענת חוסם וחומרא גם בשהחיוב חוא מחלטי מחומרא דלא נתחייב רק ע"ד שהיה סבור שכתו לא תפרע בכתוב כד"ק יע"ש גם הרב כ"ם דעתו לפטור גם בחיוב המלטי וכמו שהכיא רחיה לזה מסי' ע"ו וכ"ם שלא שהכיא לחר כן שהרב ט"ו חולק בזה ואני לא כתבתי כי אם דעת הב"ש דוקא ולא כלתי עמו הט"ז כלל כמו שירחה הרוחה והב"ש נופיה כלתי סבק שדעתו נוטה לומר דגם בשטר חוב נמוד פיטר הרשב"א דחחיה ליה בתכל שכן מדין דסי' ע"ז וכ"ה וכמוכן מפשט דכריו כמו שירחה המעיין :

**ומ"ש** לעיין מר בב"ש סי' כ"ה סק"י שנרחה כן המעיין היטב ירחה שם דלא שמיה מחיה ול"מ מידי דחתוכח מנוף הקושיא שהקשה הב"ש שם סק"י שכתב דניחא דכל מגחת חכמי ספרד כתקנם היא להגלל מטעם חומם ולא משום מצד שמכתבת וכו' דמיכח מזה דכחיוב המלטי כעת ח"ם פשיטא ליה למר דלא מהני לו טענת חומם ולזה כיון רו"מ כד"ק הנ"ל · מדרכת הוא ליה למר לחוכיחי כל כתר ליפכת מהחירון שתירן הוא שם לקו' הנו' דל"ל דח"ם כל כוונתם הוא לפלק ההשמכתא כדמוכח מדברי הרמב"ם ושם כן שלא כהו לפלק ההשמכתא שם כן מל"ל דטענת חומם פוטרו ולמר הפחות לא תיתי מיניה לא מיצתא ולא תיובתא ומה זה היכחם דמר מנוף קושית הב"ש ולא מהירון שהוא העיקר והוא פלא יע"ם :

**ובעיקר** רחיית הב"ם ממה שכתב בסי' ע"ו לג"ר דפטור האב בטענת מחיים עלי ותיתי בכל שכן מהתם שהוא לחר הניסואין מקודם הניסו' אין דעתי נותה כלל כדאי' זהת דמה דמות יערוך מנדון

אבל נתחייב הלה בנדוניה כתו וחנם סיפ עתה רוצה
להתנדם מבעלה סילתן כי יקופר כי יחוייב לפרוע
פרשת הלה הנדוניה ויגרם לה כתו לה כן בחיוב
זה שסחיוב הוא מכורר בשלה חרלה חבת להנשא והרי
כי נתחייב לפרוע הוא בחופן שלה חרלה כתו · ושוב
רחיתי בס' כיח תאיר הנדפס מחדש בסי' ן' להם"ב
שהקשה כן יע"ש :

**יא"ה** הנה ס' כיח מאיר לימו בנמלה חלליבו
לרחות הדברים בשרשם בנוף קושיתו ע"ד
הח"מ דהם הדברים בכתבם כמו שהקשה רו"ם משמו
לימי רואם שום ריח קו' כלל דמה הלשון חומרת
ז"ל לה כן בחיוב זה שהחיוב הוא מכורר בשלה חרלה
הבת וכו' והדברים תמוהים הם מאד רעל זה לחו
דנים ואומרים דלה נתחייב זה שה כשהוא עלמו יחזור
בו ולה בשחזר בתו מלהנשא דחדעתא דהבי לה
נתחייב ולה סליק חדעתיה לאחנויי עליה רעל דעת כן
לה נתחייב כמכואר בתרשב"ם וכח"מ ועל זה שניר
לימיה רחים חוחבת הכ"ם מהניח דסי' ע"ו דהאומדנות
שוות הם ולימי לומר מר דמה שנתחייב לפרוע הוא
בחופן שלה חרלה בתי חם ודחי לחמהת טוכת
ורבריו שי פלטם פקולמום שלה מדעת בעלים ולם
זוחי ממש קושית הבית מאיר שלה נ"ל לחבי תבקש
מנים דמר דחין חלות כלל לקושיה וחת וכמרובר
יל"ה :

**רו** הקשה סרב הגו' להח"מ כמ"ש ועי' בנוף התשו'
דמטעם חומרנת פטרו ובתשובת הרשב"ם
דסי' תשע"ח לה נזכר חומרנת יע"ש והוח שלה דהרב
לה כתב שבנוף תשובת הרשב"ם פטרו מטעם
חומרנת וכו' ענין חומרנת בכירום חבל על כל פנים
חשר לו עניים לרחות שניר יקום דמטעם חומרנת
פטריה כיון דרוב חבנות מתרלות כמעשה שהב בשוחת
לה רלתה לנום חוח כדבר דחדעתה דהבי לה נתחייב
וחוח ברור כדעת הרשב"ם בלחי פקפוק :

**יא"ה** דבריו כוח ליישב קושית הח"מ נלמנו מחד
ולחי מסייעו מנוף תשובת הרשב"ם הגו'
שחזרים ושניית בתרוכה בחלק נ' סי' רי"ח ושם מבואר
בפירוש טעם החומרנת יע"ש והבי סבירה ליה למר
בפשיטות הרב כ"ם בפקע"ו הגו' שבתב בתור"ק ול"ל
מיהו הרשב"ם בתשו' דסי' תשע"ח פיטר לה מטבועה
מחמת חוגם בשבתו מקרבת כמו שבתב בסמוך לפי'
הם יש בידו לעשיית בממון הרבה מנום חומרנת חוח
דלה נשבע על דעת כן וכו' עי"ש · הרי להדיח דגם
הב"ם בתב כמ"ש הח"מ ודלה בסברת בית מחיר ·
ובבר בתבו הרב פני משה בח"ל סי' ס"ב ובאר פוס'
שבל עיקר סחוגם מדין חומרנת הוי יע"ש ופשוט
יל"ה :

**גם** תם' המבי"ט לה תנלחי לי שום רחיה דהתם
בסי' פ"ם לה בתב כי הם בתחייב לפיים
בקנם דשתם לחרין דחוי חוגם חבל בשתחייב בשטר
חוב נמור לה מליטו שחוח שר המבבים דפטור מלקיים
חיבו בקרוב הבת ויד קרוחה נטויה לומר דהיפבה
סבירה ליה דבחוב נמור וגנם דחייב לגנם בטענה
לה בסרוב הבת בחדש חשבון שר המבבים דפטור מלקיים
חיבו בקרוב הבת ויד קרוחה נטויה לומר דהיפבה
סבירה ליה דבחוב נמור וגנם דחייב לגנם בטענה



וכמ"ש מהר"ם נשיקו בהשובה כ"י ס"ר מרן החבי"ב
בבנה"ג סי' ן' עי"ש :

**יא"ה** לה לרך בזה כלל וכנראה שנה רבה השובת
המבי"ט בתקומה כלל שפרי בפי' החמר
בדברי המבי"ט בנדונו דהדבבה לה נזבר בפירוש בתוך
השטר דנתחייב לפיים וכו' בלל חנה שנתחייב לתת
הבלה והנדן לשמעון והבל היה בתנין וכחרים וכבשועה
ושם יעבור"יתן בך וכך וכו' יע"ש ושם בן יוך לומר
מר דהמבי"ט בסי' פ"ה לה בתב בי שם בתחייב
לפיים וכו' והמבי"ט עלמו בתב דחיוב זה לפיים לה
מזבר בלל חין וה"נלה דניבר דעתו שהוכח להוות הפילו
בתב ע"ד שהוזל"ל יסיב ופילו סוכין מבלתי דהוות
הדברים בשורשם וכן לה יעלה יל"ה :

**ומ"ש** מני"ר סיל"ח שבבר נפ"ת מחמתו מתנו'
לחורת במו שבתב הבנה"ג שם הוה לומרי
שנם הרב החבי"ב לה בתב שדבריו סתרתי ניהו
דחתר הרוחה בעיניו ירחה שדבריו נחמנו מחד ונם
דברות שניות הן שם דברי הרשב"ם בתשו' שם שבתב
ומיהו חין דבריו חלה במי שהוח בן בירחי ולה
בתסבב ונרם הנוגם והבב יודע וכו' עד בחן · ושם
בן מה הוסיף מהר"ן על דברי הרשב"ם ובונתו
פשיטה דהה בתחייב בקנם דשבירה ליה דפטור
היינו בשהבת לינה רוצה הבל שם רוצה הנם לת
הלים ולת שימו ירוק"יק בפניה לסבב הדבר
עד שתומר לה תצתי לוחו דהו הוא חייב במו
שבתב הרשב"ם והדברים פשוטים ומתחיים והלזה
יקרא סותר דבריו · ונם מלי דרמי ומקשה מרן
החבי"ב לה ירדע לסיף דבריו ודבריו מבוררים
לחר המחילה רבה וחין לתנו יודע על בל פנים בדרך
נוכל לומר שדברי מהר"ן לדקו יחדיו חין בהם נתחל
ונתקו לפי פשטן של דברים :

**יא"ה** מי לה ידע בבל שה שזהו בונת מהר"ן
בתשובה הנ"ל והב לקוחים מסיף דברי
הרשב"ם שבתשובה הנו' דוה בשיט תפילו לבר בי
דב דחר יומח ומה בח עלמינו פירים המלות · לומנם
חקירת הרב החבי"ב היה זו רמדחויין ליה למהרי"ן
שהוברח פה לחייבו מטעם זה ולה חתי עליה לחייבו
משום שהיה חיוב החלטי"דבבהחי נוונת חין הלונם
פ טרו ובדסבירה ליה למר בתשובה הה' הנו' דוהו
קושית הרב החביב עליו ועניית סופר הזיבר ים
בדברי מרן החבי"ב דבמקום שבתב למה לה פטרו
וכו' לריך לבתוב למה לה חייבו וכו' ופשוט וכבן
מדלה חתי עלה לחיוביה מהטעם הנו' דסדר לומר
דסדר ביה ממה שבתב בתשובה הה' ומשום הבי
לסדר לחיוביה מטעם חחר ולזה בתבתי שדבריו
סתרתי ניהו דהוחק לומר דמהרי"ן בתשובה הב'
הנו' דעדיפת מינה קחמר בי הנה נודע דבדברי
הפוסקים לה ניתן לימר ופשוט וקייט עצמת דהרב
הגה"ג דהניח דבריו בתו' ולה ניתח ליה לומר דעדיפת
מינה קחמר ופשוט · ומ"ם הוח מר"ו על דברי מרן
החבי"ב דלה ירדנו לסוף דבריו ודבריו מעורבבים
וחין לחתו יודע וכו' לם הוח לה הבין בונתו הפשוטה
והברורה לוך יעיד על זלתו שנם הם לה ידעו בונתו

והדוחה

והרוקח ירקה דדכרי מרן החכו"כ פשוטים הם מאד וכמו שירקה המעיין ולעולם דכרי מהרח"ג מוקמים ושמדים מניה וביה וכמדומה יפ"ה :

**ומ"ש** שכלאו הכי היא סברת יחידאה רבו המוכרים כוותיה הוא הרב ט"ו ה"ד הכ"מ דעל כל פנים בסתר חוב סתם דחייב ליתן וכבר הרב שלחו של לכרתם ס"ע סי' ן' לוח ו' כתב עמ"ש מרן בשלחנו לעשית הכטוחות וכו' דבכהאי גוונא לא נחלית הכת אלו שום חולק לא מיפטר מהחוב ולא פטר הרשב"ח בטענה זו כי אם בשלא עשו סתר חוב וכח לזיון למהרח"ה סי' ל' ולמהרי"ט סי' קל"ח והמ"ל פי"ח מהלכות מכירה ולא כהח"מ שנסתפק בזה ועיין בבית יוסף סי' ר"ז במה שכתב בשם התנודה יע"ש הנה מבואר דעתיו זה מפשט פשיטא ליה ואינו מן התימה למה לא הביא דברי הרמ"ע מפאטו דיראה דחילק בדבר זה חיין זה מן הקושיות לים לפרש דבריו כדאפיש לקמן והרי להדיא שהח"מ לא כתב בפשיטות שלא מפקפק ליה ונפ לא זכר שר דברי הכ"מ שלא כמה שנראין להבית יוסף כמה שכתב בשם התנודה לא דחיתי בזה שים קצר לנדון בזה :

**יא"ה** הנה לזכוי בעלמי בפקפוקי הרחשון לקמן בדיבור המתחיל ודע וכו' בבר כתבתי דמ"ש פה רם' הרב מהרי"ג היא סברה יחידה דהוא לגב ריהטאי שבבר מלאתי לו חבירים מקשיבים לקולו דאבירא להו כוותיה דמר וכטעמים ומפפתי בלמרים כל להקת הפוסקים חצר לפסק והצר קבלם הרב שלחו של לכרתם הנו' ויותר מהמה נפ הבאתי לזי עני בנגדם כת הפוכרים דלא כוותייהו ומהם רבים נפ כן דפלגן בהדייהו אצר שלמו מעיני לדיק הרב שלחו של לכרתם הנו' מדכתב ודלא כתח"מ לב־ שנסתפק בזה ומו לא מלא כי אם להח"מ לב־ שנסתפק בזה ומו לא מדי והלא ליכא כמה וכמה פוסקים דאבירא להו בפשיטות דאוקם סיוב הכת פוטרו לחייב בחיוב החלטי וכמ"ש לקמן יע"ש על כל פנים מה שהשיב עלי הוא נר"ו בכחן ליכא הצנה כלל מאחר שבבר הרגשתי לזי בעלמי ע"ד לקמן בסוף ואולם בחתת ההצנה היא תחול עליה דמר שלא הביט בעין יפה בדברי דלקמן וזו הצנה שאין עליה תשובה כלל :

**ומ"ש** הוא נר"ו על דברי הרב שלחו של לכרתם בסה שכתב ועיין בבית יוסף סי' ר"ז בסה"ם בשם התנודה עכ"ל וכ' הוא נר"ו דלא ראה בזה שום קצר לנדון בזה ע"כ לזאת תצוב דלא עיין יפה היטב הוא נר"ו בזה בסנהנו כי לדעתי כוונת הרב הנו' כדורה שהרגיש בסה שכתב הבית יוסף בשם התנודה בסי' ר"י סתו' ו' וז"ל ות"כ עוד בשם ס' התנודה מעשה בחאר שצלח לאחר חבירו כתב לבח שיו וקבל עליו לפטותו מכל הפסד ונחפס בדרך ופטרוהו למצלח לחבריו כי לא היה מפציק והוקשה דלא שבית הוא עכ"ל יע"ש ועל זה נרגש הרב הנו' דבפי החמור למעלה בדבריו דלא פטר הרשב"ח בטענה זו כי אם בשלא עשו סתר חוב וכו' אם כן הבח שצלח לו בתב וקבל עליו לפטותו מכל הפסד לחתי פטרוהו למצלח מטעם חוקם דלא שבית הבי בתב בתב הוא כמו שבר חוב וכפרט שבתב שקבל עליו וכו' ומטרח דר"ל דקבל עליו בחוב נמור וכו' ואם כן כפי זה חייב הוא לפילו בחוקם דלא שבית ולחתי פטרוהו הבח מטעם חוקם דלא שבית זה גלע"ד בבוונת דבריו בסם שבתב ועיין וכו' ומשום דיד הדוחה בטויה לומר דלא הבתב בלשון חיוב נמור ולא קצה עידי משום בתב בלשון ועיין לרמוז דים סחירה קלת מהבח להבח וכמובן · כרם לי ק"ל על דברי הרב הנו' הא ק"ל דחיק בתב ע"ד מרן הנו' דבכהאי גוונא לפילו לא נחלית הכת וכל ל"ה מיפטר מהחוב וכו' דהכה לחת שכן בתב מהרח"ם והמ"ל במו שבתבתי לזי עני נפ בן לקמן · כרם הרי לפניט דעת הב"ח בתשובה סי' י"ג דסבירא ליה בפשיטות דנפ בבאלי גוונא הוא פטור מטעם חוקם והלה על דברי הלבוש שלא בתב בן והבי לחמר שתקפה עליו משנתו ח"ו כיע"ש גפ הרב ב"ם בסי' ן' סק"ב בתב בן בפי' ו"ל וכן הם הסלים שטר חוב על הקנס פטור וכו' עכ"ל יע"ש · ותו קצה עוכה דנעלם ממנו נפ בן תשובת הרשב"ח בחלק ג' סי' רי"ח דהתם מבואר דהלי על הנדון דבסי' תשע"ח מחלק ח' הנו' ופפ בילאר הנדון דמיירי דבתבו שטרי חוב נמוריס והשלישום בית שלים ועפ בל זה פטרו הרשב"ח מן החיוב ההוא מטעם חוקם יע"ש והנפ דים לנדר בדברי הרשב"ח דשפיר דמיירי בחופן הדחשן שבתב הרב ח"ת ולא בחיוב נמור ומוחלט וכמו שבתבתי לזי עני בתשו' הרחשונה לקמיה יע"ש · עם בל זה הוה ליה להרב הנו' להזכיר לתשובה בפשיטות כ"ב ולבאורה לפי דרבו ולא לפתום ולבתוב בפשיטות כ"ב דלא פטר הרשב"ח בי אם בשלא עשו שטר חוב וכו' והרשב"ח נופיה קרי בחיל בתשובה דחלק ג' הנו' לעיל בל בתר לישבח דמיירי בעשו שטרי חוב והשלישום בנו' לעיל ומה נפ דמה שרלינו לנדד בעניותי דהרשב"ח לא מיירי בחו"ג ומוחלט עתה הדבי בי דרלינו זה לישו דאם בן למה הוצרבו להשלים השטרות דהוחק לומר דמעשה שהים בך היה בחופן דלבל הנדרים קצה טובח על הרב שלחו של לכרתם הנו' שנעלם ממנו בל זה והוא פלא יפ"ה :

**והנה** פשוט הדבר דבמתחייב בחוב נמור דלא מהני שום טענת חוקם בלל ובמ"ם נמי מהדי"ו בפי קמ"ב בפשוט דבל היבא דלזיבח שטר חוב במו הלואם דלא מהני טענת חוקם ולא חלק הרב ב"ח בתשובה סי' ט"ו שלא בשהושלם השטר דאז במת מהניא ליה טענת חוקם · וכן בתב הב"ם בפי' ב"מ בשנתן השטר ליד הבעל דין ולזיך ביאור במה שב' או אם מתחייב בראשת חבמי ספרד דחייבים היורשים לתת דלפי דעת חבמי ספרד שפסק מרן בסמוך הוא בשמשלישים שני שטרות או בית שלים ובית שלים פשיטא ליה להב"ח שם דיחוד השלים השטרות לבל אחד דפטורים היורשים מלקיים ובדברי הב"ם בתב מהר"ם ה"ד הב"ח ובתב עליו שלא עיין יפה ותפפה עליו משנתו · ואולם דעת הב"ם הוא שהתקון בראשת ח"ם וזה נתן שטר חוב ליד החתן וספתן נתן בידו

שטר דאם יכניס בתו לחופה דהחוב מחול לו ולא
קושלטו השטרות מיהו מפשט דבריו אין נראה כן דלפי
זה למה ג"ל ולו וכו' דהרי כתב בתחילת דבריו שלא אם
כן נתן השטר ליד הבעל דין דאין לומר דבתחלת
דבריו היה כוונתו שלא נתן החתן שטר למחול כלשון
ירלה הדוחה:

**יא"ה** הנה מ"ש דפשוט הדבר וכו' אחר שעיינו ראו
יכתוב ידו דפשוט הדבר וכו' אחר שעיינו ראו
מ"ש בקונטרים שבידו שבתחלת דבריו זה במחלוקת הוא
שנוי בין הפוסקים ואם כן היך פסק פה וכתב דפשוט
הדבר כשו אין חולק כלל בזה ותשובת מהרי"ו דס'
קמ"ב שכתב דכל היכא דליכא שטר חוב הוי כמו
הלוואה דלא מהני טענת לוקח שנפקייע ממנה רו"מ
הנה מלבד מה שכתבתי בעיוקי בקונטרים דאפשר
שבידו דמהרי"ו חבריה לנזיזיה ואין להכיא עוד דליה
מד"ק לא הכי ולא הכי ועוד עתה ראיתי דכבר
הרב כ"ח כתי' הנו' תופיס לתשובת מהרי"ו הנו'
דהתם מיירי שכתב לו שטר חוב שחייב לתת לו כך
וכך לזמן פלוני ונתן השטר ביד המשודך התם
ודאי הוי כמו הלוואה כיון שלא נזכר בשטר חוב כלל
אתן לך ונם לא חלה תנאו בהם יפה בתו שלא
פסק נתחייב ככך וכך וכו' הילכך לא מהניא טענת
לוקח וכו' יע"ש בכתי' י"ד הנו' הרי להדיא דהב"ח תופיס
לתשובת מהרי"ו הנו' בכתב לו שטר חוב פסק ומחלט
כנו' בכפלי נוונא הוא דקבירא ליה למהרי"ו דלא
מהני טענת לוקח דהוי כמו הלוואה אף אם נזכר
בו שום תנאי שאם יבניסנה לחופה עם המשודך יהיה
החוב מחול לו וכנוונא דב"ד דכתיב בשטרה דב"ד
שלין לו פיטור מהחוב הנו' כי אם עד שיכנסו
לחופה יחד כזה קבירא ליה להב"ח דמהני טענת
לוקח לפוטרו אפילו אם נמסר השטר ביד המשודך
דמה לי אם הוכירו תנאי זה בפירוש בשטר ונמסר
ליד הבעל דין ומה לי אם לא נזכר התנאי בלל בתוך
השטר שלא שהושלמו השטרות ביד שליח דקבירא להו
להב"ח והב"ם דמהני כהו טענת לוקח לפוטרו כנו' לעיל
והכי קבירא להו לכמה מרכוותא כמו שכתבתי לנלי
עניה בקונטרים הי' לקמיה כנו' לעיל ולדעתי נר'
לי כרור דאפילו הרב ט"ז שהכיאו הב"ח כנו' דס"ל
דבשטר חוב חייב אפילו דליכא לוקח שכיא
כנו' לעיל נם הוא מיירי כלופן שב' הב"ח ע"ר מהרי"ו
וכדיליה טעמא למלחיה הט"ו נופיה דהייטו משום
שיכול ליתו לאחר ווא ודאי בשטר חוב פסק והחלטי
מיירי כרם בשנזכר בתוך השטר בפירוש בשיכנים בתו
לחופה עם המשודך וכן בשהמשודך יכנס לחופה עם
משודכתו יהיו פטורים מחיובם וכנוונא ד"ר הא
ודאי מודה הט"ו נם כן דטענת לוקח דלא שכיח מהניא
לפטור וסרכריס כרוריס:

**והנם** דכנוסח דשטרי ד"ר ליט בתוב בפיטור
מסחוב בלשון תנאי בתם וכו' כי אם בלשון
שלולה שלא יהיה להם פיטור וכו' כי אם וכו' עם כל
זה בתר שכונס חולקין ולא בתר ליטנת השטרות כמו
שכתב רי"ו ופסקו מרן בח"מ סוף סי' ס"ו יע"ש.
וסכת לבן סברי וכולי עלמא ירעי לה שחיובם בקנס



הנז' לדעת מכמי סברר ליט שלא על תנאי הנו' דהייבו
כשלא יכנסו לחופם יחד ואם יכנסו יהיו פטורים מהחוב
הנו' וכיון שענין תנאי הנו' נזכר בפירוש בתוך
השטר אפילו שנמסר ביד שבעל דין הוא ליה בנכתב
בשטר חוב בפסק ושושלם כנו"ל. ומציאו למדיס דנם
מהרי"ו וסט"ו נב כן מצאנו ופוטרים בטענת לוקח
דלא שכיח נם בנוונא דשטר חוב דב"ד וע"כ לא
מהייבי אפילו בדליכא לוקח דלא שכיח שלא בכוונה שטר
חוב נמור פסקי ומוחלט דשוי בהלוואה מתם ויכול
ליתבו לאחר אף לאו הכי פטרי חיובו ז"ל נם כן בטענת
לוקח וכמרוכר:

**ומה** שפוקפם למר דברי שב"ם בסי' ג"ל סק"ט
שכתב או שמתחייב וכו' בתיקון מ"ם וכו'
והוק"ל ממה שכתב הב"ח דבשהושלמו השטר חוב
פטורים בטענת לוקח. הנה בעת ילמר נבריא לנברית
קרמיתי והרי מליטו להרב הלבוש דהכי קבירא ליה
בפירוש הפך הב"ח וכמו שכתב הב"ח נם כן מעמו
וקוה מנ"ל דנם הב"ם קבירא ליה כהלבוש לכן נראה
ברור שנעלם מיניה דמר מה שכתב הב"ם בסי' ו'
סק"י"ח דהכי קבירא ליה בפירוש בסברת הב"ח דלא
בהושלמו השטרות פטורים בטענת לוקח ע"ם ואם כן
הוה ליה למר להקשות ע"ד הרב ב"ם מיניה
וביה וכתובן. כרם פלמת יורה דלא דלא קשה
מידי ע"ד הרב ב"ם דכונתו ברורה דכתב תרי
גווני דחייבים היורשים בקנס לף דמת המתחייב
ולילה טענת לוקח עם כל זה חייבים והתרי גווני
דחיובא כתבם בדרך לא זו לף זו דהייטו לא זו דכתב
שטר חוב שאם ונתנו ליד הבעל דין ולא נזכר בו שום
תנאי בלל דפשיטא דלא מהני תו טענת לוקח בלל
כיון דהוי כהלוואה ויכול ליתבו לאחר וכדקבירא ליה
למהרי"ו והב"ח והט"ו כנו' שלא נם כמתחייב לפי
שכנגדו חוב פסק והלך שכנגדו נתן ביד שטר שאם
יקיים הזווב יהיה מחול החוב עם כל זה חייבים
היורשים בקנס ולא מהני להו טענת לוקח מיהא בלל
כיון שלא נזכר בתנאי הנו' בתוך השטר חוב בלל
משום הכי מחייבי היורשים בקנס ואם לזה
עלמו כיון פוא כי"ו בכיאורו לכותב הב"ם לתבי לא
ידעתי למה חזר בו ר"ת מזה בלומרו שלין נראה כן
מפשט דבריו דאם כן למה לומר לו וכו' וכפי מאי
דבתיבנא בכוונת ד"ק זהו מפשט פשט ד"ק וכמרוכר
והדברים ברורים יע"ש:

**נם** מלהתי דאיתי למהרי"ט בחלק ח' סי' קל"ח
דנקיט בפשוט דבתוב נמור חייב לשלם במיטבח
שבתב וז"ל מה שטוען שהבת חיבה רוצה לא יברח
מזור שברי זם לא מתל שלא בשתרלה בתו לקנאת
ומאחר שהיגה מתרלת החוב במקומו עי"ם ואם
מוכרחים לומר שבן דעת המכי"ט נם כן כי היכי
דלא יתלוק מהרי"ט עם אביו והרשב"ם אם כן הדבר
שבן קבירא ליה למהרי"ט בדעת אביו והרשב"ם כמו
שבתב מהר"ם נשיקו ודעמיה ועיין נם כן להמב"ל
בפי"ח מהל' מכירה שהביא כן בשם מהר"ם רוחמים
שהביא מסמיה דנברית דבת מהר"ם הלוי וכ' שם
בפתור ופרח ורלוויי' הדבר' למי שתמרס:

**יא"ה** לא ידעתי מה מליחה ורחיים היא זו שמצא ורחה למהריי"ט כשו תצו' זו דמהריי"ט לא רחיתים אלי עני ולא סזכירום ספוסקים עד שהוא נר"ו חדיים לן מתשובהיה'נו' והלא תשובה זו ככר הכחתיה אלי עני בקונט' הא' דעסיק כיה חוק נר"ו ושם כתבתי שהכיחה הרב משלת משה וס"ד הרב יד להרן וחוקמה הרב משלת משה דמיירי כמתחייב כפירוש אפילו אם לא תרצה הבת כמו שהוא בחמת נדון מהריי"ט כמו שירחה פרוחה וכהכי ניחא ליה להרב משלת משה דלא פליגי מהריי"ט עם הרשב"ה ועם אביו המבי"ט ככל שכתוב בקונטריסי הנ' ושם כן ליך כתב סוף נר"ו דמצא ורחה למהריי"ט דנקיט כפשוט דבחוב גמור חייב לשלם וכתב דמוכרח לומר כן דעת המבי"ט כי היכי דלא יחלוקו מהריי"ט וכו' ואין ללו לא תרצה שהרי מתמיהים שעשה עלמו פה כשו לא ידע מדב' הנ' וכנה בנין דעוע שלילו קיום והעמד כולל אחר שמכו כפי בנדון מהריי"ט שתחת כפי' אפילו אם לו תרצה הבת דבשבי ודאי חייב ליתן דכולי עלמא ואין פוטר אותו כלל אפילו דאית ליה כמה אונסים וכמדובר . ומה שליין לנו למה שכתב המש"ל בפי"ח מהלכות מכירה בבר הבאתי דבריו גם כן הכי ענני בקונטריסי הנ' עלמו ואין כל חדש כלל וגם הוא נר"ו לבעיל מוה הביא לנו מה שבת' הרב שלחנו של אברהם וכבלל ד"ק ליין לנו להמש"ל כנ' ושם כן מה לחדש לנו דבר מעתה לא ודאי ואפילו החמחה טובה יה"ה :

**אלא** דבתי זה לבחורה קשה דבתי הרמ"ע מפלחנו בסי' פ"ח שהביא דלקמ בחוב גמור בשים אונס אין קנס לבחורים נראה לרוכח דרכוותה דבתי' להו דבחוב גמור חייב לקיים לא שם נחנם ואולם אחרי שו'כי כ"ל דאין הכרח גם מדבתי הרמ"ע דפליג אבולהו דבוותה הנ' דאפשר דהתם לא נתחייב כח כ גמור לדעת בתי שפרד ואחר כך פטרו אחזן בשיבוח עם בתו שלא דנתחייב להשיח בתו עם שמעון ושם לא תנכס אבת לאותה נתחייב בתיב גמור מ"ך לפלן האמבתה וכך דייקי דבריו בשו"ת וכבאלי נוטה נר' פשוט דלא נרע זה מהנס שלא שפילה שלם' מיהו שפיר יכול לומר לא נתחייבתי אלא לדעתה שתרלם הבת כיון דרוב שבנות מתרלות בשעשם שלא לבל המתחייב בחוב גמור בשתם ובותב לו שחזן שטר מתילה בשיפוח עם הבת או שבותב בלותו שטר עלמו אלא יפטר מחייבו כי אם בהנס הבת לאותה דאז הוא תלוי בדעת אחזן שוב לא נתרלה למחול ולפוטרו מחוב זה כי אם בהנסו לאותה ולא בלותו אחר ובתו שבתב מהר"ם הלוי ומוח חילוק מוסבר ולא יתכן שיחלוק בזה הרמ"ע ורחה גם רחה בתחילת דבריו שבתב שבל מקום שים חוש אין קנס אף על פי שהוחזקו"ובו' דלא תשיב ליה כי אם קנס בחוב אבל בחוב גמור הרי נתחייב בחדש המתחייב בשטר לחבירו דאין לריך לא אחש ערי ולא קנין בדפסק הרמב"ם שם ולדידי על בל פנים לפי הנון זה מי יעלה בא לאפוקי פלוגחא בדבר ברור ומוסבם מבולהו רבוותא והא ודאי שאין ללמוד מדבריו לב"ד

בדנקיט בפשוט מני"ר הרב המובסח הפוסק נר"ו לבל בחר לחיבחא והוא ברור :

**יא"ה** בחה רחוקים ורחוקים דבריו נר"ו להעמיבם בדברי הרמ"ע ובלתי אפשר עיולי פילא וכו' זהו ממש ודברי הרמ"ע שבתב ז"ל אף על פי שהוליאוהו מדין אמבתא ובבלוהו עליהם לחוב גמור וכו' הא' לחוב גמור שבתב הרמ"ע הוו תיובתיה דמר בפירוש לדברי הרמ"ע בלתי אפשר ובמו שהאה המעיין . ולא עוד אלא דהנס דנודה לפירוש שפירש בדברי הרמ"ע עם בל זה לא אבראת לב"ד בלל דחיבת למיולף מיניה נם לב"ד שבתב בפירוש בתוך השטר שלא יהיה להם פיטור וכו' בי אם בהכנסם לחופה יחד ואיטו שטר חוב בלל אלא שטרי חובות דעלמא שלא שנכרם המחילה בפירוש בתוך השטר בנו' לעיל בשלא דהוי בחילו אלו אנאם של החיוב במניעת בניסתם לחופה ואם יכנסו לחופה הוו פטורי ועטירי מחוב ממש' וכבר בתבנו דבתר בותב השטר חזלינן ולא בתר סלסון בלל בידוע ואם בן בוש ודאי מהני להו טענת אונס לפוטרם מחיובם וכדרון הרמ"ע וכמו שבתבנו לעיל שזהו דעת הב"ח והט"ז ודעמייהו וכמדובר . ומ"ש דמי יעלור בח לאפוסי פלוגחא בדבר ברור ומוסבם וכו' אסכי עליה שבן בתב אחר שבבר הלה בקונטר' סרלשון דעסיק בים מה שהביאתי בשם הבוותא דפליגי בזה ואיך אפשר לומר שבתב בדבר ברור ומוסבם וכו' הא ודאי אחמהא טובא ונם זה אין התוכחות ואדרבה אני אומר מי יעלור בח לאפוקי ממונא מן סמוחזק בפירוש ובשטרי דאיקי ורחיקי במו שבתב מהרשד"ם ח"מ סי' ב"ע ומשאת משה יו"ד סי' ט"ז מיש קדושים סי' ג' די"ד ע"ד יע"ש ופשוט יה"ה :

**רא** חזינים לדרב שפוסק נר"ו שרלא להביא רחיים דשם שב' בשטר שחיוב דבפירוש לאמר שלפילו יהיה העיבוב והתוכן שמי שיהיה בעולם עם בל זה שחוב בדקאי קאי דנם בזה לא נבנס עיבוב שבת ולא נאמר ב"ז בי שם יאחרטו שלא ועל הבת מדברי הרמ"ן בח"ד סי' ב"ט יע"ש ואחרי הבליאה רבם אין ממש שום רחיים שהימנא לב"ד דרחוקים הבי'ונות בי'חוק מזרח שמערב דאפילו שם הוא בותב שלא יאחרט לאחר מבנו' דהוה תוכן שבוח על שהשתחייבו הנו' לא על שהשורכין והנס שבותב לאיזו סיבה שיהיה הבוגה שאחרטם יבים לאיזה סיבה ולא מי שיהיה השתחרט . ואו דשרב בתב בפירוש דהדבר תוכן שבבוגה על הלבות דלא שייך חרטה שלא על מי שבבר היה שפויים ושם הלבות דוקא והוא תוסבר ותמיהי . וכן משמע מדברי שהרלב"ח וש"ד שרב שר בריש שה"ר הש"ן שם ואחר' משם רחיים דחיבחא שתתברא דבין דלא בתב אפילו שיהיה שלוגם ושעיבוב שהשתחרט שלא שמי שיהיה בעולם שדבר פשוט דהבוגה על הבת . ואו דלא נאמרו בל השיעורין הללו אלא שהשתחייב בקנס ולא בחוב גמור בל"ד שבותב לו אחזן לו פיטור בי אם בהכנס הבת עם חבנס ועלה בלמר אפילו שיהיה העיבוב שמי שיהיה אין להם פיטור בי אם בהכנסם לחופה ובל שאר חלק לו ה' בבינם

וכמשפט הלשון יכין ויסכיל כי גם על תוכם עיבוב הכתוב קאי דאי לא תימא הכי הוה ליה לומר ואין לו פיטור כי אם כתבו לגברתו לניסוחין שהוא כידו כמו שכתב מהריא"ב בכפי כ"ט אלא ליישב דבהכנס לחופה לא יתכן כ"ל כשלא תסיב סבת עלמה ופשוט:

**יא"ה** טעם הוא כדמיונו שחשב שרציתי לדמות כ"ד שכ' בשטר בסידוכין שחפילו יהיה העיבוב והתוכם ממי שהיה בעולם וכו' למה שכתב המ"ן בחלק ג' סי' כ"ט שכתוב בב"ד לחייב כיבה שחהיה וכו' חשר לא דמיתי ולא עלתה על לבבי לדמות הנדונות והלשונות הנו' יחד כלל כי אם מה שהבחתי דהיה מדברי המ"ן הנו' הוא למה שכתוב בשטר ב"ד שלא יפטר משום לר וכו' על זה כתבתי דהאי ליישנא דב"ד הדמ'ין יקשה לנדון המ"ן הנו' שכתוב בו שאם יחמרט לחיזה שיהיה שהיה וכו' ועם כל זה פטרו הרב ס"ק בהאי ליישנא דר"ד דלשון ב"ד כ' פלשו הנו' לידי ולידי חר שיעורה ואין בניהם כמלה נימא כי אם שכתו במלות שונות וחרווייהו חד ענינא ניהו וח"ש הרב על לותו לשון דב"ד הנו' ס"ה דניחן ליאמר נמי בהאי ליישנא דב"ד הנו' בכל הכתוב בקונטריסי הרמשון הנו' ולדרכה אני עני נרשתי בחר בכי בקו' הנו' כר"ם והנם וכו' מליישנא דכתיב בשטרא ב"ד שאפילו יהיה העיבוב וכו' שאפילו הוא נר"ו פם ועל זה כתבתי שם שבפי לשון זה שוב אין טוענים ו"ו מלילתו מקיומו לפילו בחזרת הכן לו סבת וכו' כיע"ם בקונטריסי הנו' ואם כן מה לו כי יועץ חמם לדחות דברי בטשותו כרמיוני מכלי שום לב יפה יפה למען דעת על לישה לשון הבאתי דאיה מן המ"ן כרם לישי מאשיתו על זה לירי דוקא לכתי לא הורגל בסדר הפוסקים והתשובות ולווייחים מרחחא ליה ומשקו לדחות דברי זולתי בישה לופן שיהיה לפילו בדברים הדברים ודי כזה לדחות דבריו הנו' כמו שירחם במעיין ופשוט בכרך יח"ם:

**ומה** שרשם לחלק מרן החבי"ב בדעת הרמ"ע הוא מפרש"ך ומהשד"ם בדעת הרמ"ע הוא פשוט ולמיתי ולכולי עלמא במתכם בפירוש לפילו אם לא תרלה הבת חייב לשלם לפילו שהוא קנס וכשאם פטור בקנס וכחוב גמור ל"ד ח"ם לפילו לא פירש חייב דאין לו פיטור ומחילה כי אם בהכנס סבת לחופה ולא בלחוץ לחר · ולי' כמ"ש שחי' מנדון מרימ"ט להחבי"ט מהיכא שפירש סירוב הבת לגלא פירש אין דעתי נוחה כזה כלל דבבי זה בנדון הרימ"ט אם לא היה מפרש היה פטור והרוחה ירחם דעיקר החיוב הוא על שהיה חוב גמור דבבה לזיל ומודה נם החבי"ט וכרבחיבנא ודברי הרב חקן ישועות קשים להולמם לין לא דקדק יפם כדברי הרימ"ט לחר הכלל כולו מפורש יולח:

**יא"ה** מ"ם בחלק ג' ל"ד ח"ם לפילו לא פי' חייב וכו' ככר השבתיו לעיל דחייב דוקא בחוב גמור שחמי והחלטי מבלחי שנוכר בו חנאי דבשיבנים בחו לחופה הרי הוא שטור מחוב הנו' שא שרי הוא כשהר שטרי חוב דעלמא והנו' הוחיל ויכול ליחנו

לחחר כנו' · לחנם כל בשלי נוונא דב"ד שנוכר בו בפירוש חנאי בשיטור בהכנס הבת לחופה כנו' בזה טענת חושם דלא שביח מילחו מן החוב הנו' ומה שבחוב בשטר לדעת חבמי שפרד שוא דוקא לגלק החסחכחא ולא לחייבו נם בחושם דלא שביח ובשיטת שפוסקים החולקים על מפר"ם בלוי ומהרי"ם ב וכבל בחוב בדבריו פרלשונים לקחן בר"ם ודב וכו' בחב"ל ווש ברור חין לורך לכשל ס"בריס ות"ם על חי' הרב מסחת מסם לברון מהריי"ט ממה שבחב החבי"ט דחין דעתו נוחה וכו' חם שים רוחה דברי הרימ"ט במקומם דשם מבואר בפירוש ב"ד מיירי דבחחייב בפירוש לפילו חם לא חרלה הבת הוה חושל ומודה שדברי הרב מסחת מסם בחי' הנו' בלורים וכנרחה דהוא נר"ו העחיק דברי מהריי"ט הנו' בדבריו לעיל מם' יד לחברן וקו' הרב חבן ישועות הוא לבלוחה שימחת שלא שבחי' הרב מסחת מסם נחיבבה שפיר בנו' לעיל · ואחה חחזה להרב חייש שם בחלק ג' סי' י"ל שהסבים לחי' הרב מסחת מסם הנו' ליחובי דעת עליון מהריי"ט מקושית הרב חבן ישועות הנו' יע"ם:

**איברא** דלחר שיטוב חזר הוייחו דליבא למשרי נרנא בחי' של מרן החבי"ב מנדון מפרש"ך למה שבחב הרמ"ע מפלטו דמעיקרא לא ירעחי מם מלא בדברי הרמ"ע יותר מדברי הרשב"ל בסי' חשע"ו ותשובת הרשב"ל שלזו בבר שביחה הרב מהרשר"ם בסי' כ"ו וחילו' מבואר בדברי הרשר"ם שהביח חשובה הרשב"ל ובחב דבאן היה יבול לו' בן רלובן בחבל בבן רלף שבבר ביאר זם נפחלי ועם בל זה נחחייב רלובן מ"ח הוא מעניין לשחחא שלא דמלחר דנשבע ובבר קבל עליו לפילו סירוב הבת חייב:

**אלא** דלבאורה חילוק זה לא ניחן ליאמר בדעת מפרש"ך מלחר דהן לו רלינו למפרש"ך בח"ד ס' ל"ו שב' בל בחר לישבח דלפי' סירוב הבן לי לחייבים ולא לפיים פטור ובבר הקשה בן הרב י"ל בהאן העור הנהט"ו לוח ב"ח ולולם ק' שמדברי מפרש"ך עלמו שם בסי' ס' נרלה דבבירח ליה דבשבבל בפירוש סירוב הבת דחייב שבחב ועל מה שבח בשלה בטענת רלובן וכו' הלריבות לשחור טענה זחת הוא לבל הרב ויניעת בשר בי בלי שפק היח טענה של חבל וריב בי מ"ט לוגם הוא סירוב לחת בין שמחחלם לדעחא דשבי נחחייב במו שבח בשלה עב"ד והוא פלא לין לא זבר שר ה"ל לרלות הדבריס בפורשם שמ"ם מרן החבי"ב הוא מפורש בלר היטב בדברי מפרש"ך ולולם הח"ד לא נדפס בחיו בידוע:

**יא"ה** מ"ם דלחר היטוב חזה רליבא למשרי נרנא וכו' לא חזינא בים שום נרנא דרלה למשרי בים לחר היטוב שלו דאי מ"ם דמעיקרא לא ידע וכו' זה לישו נרנא בחי' מרן החבי"ב שלא חדריבא בא לסייעו שבחי' הנו' מבואר בדברי הרשר"ם עם שלא היה מדין הרב החבי"ב בחי' לסיועו דמר זה עלמו חילים דמרן החבי"ב בחי' הנו' בלחי שפק בלל · ומחי

דלא

דלא ידע מה מלא וכו' ככר מרן החכי"כ גופיה כ' שכרכרי הרמ"ע כתב הרשב"ץ שא משום דהרמ"ע הוסיף יותר לומר ודלא"פ שהוליחוהו מדין לשמכתא וקבל עליו לחוב נמור לצילו הכי וכו' על זה נרגש דלכאו' הרשד"ם ומהרש"ך דמחייבי פלינו על הרמ"ע ועל זה כתב דלא פלינו דליכא מירי בקבל עליו בפירוש לפילו סירוב שכח וזה פשוט ולו מלי דחזה מר לפשרי נרגש כמי' מרן החכי"כ וכו עלמו שם שכתב הוא נר"ו בתר הכי דלכאורה תילוק זה לא ניתן ליאמר מכח תשובת מהרש"ך ח"ד סי' ל"ו דפוטר לפי' כפי' בחיובו לפילו שם לא תרלם הכא הנם זולי קו' הרב יד לחברן עלמה עלי'בכנה"נ כמ"ש סוף נר"ו נ"כ ולם כן מה כח לחדש רבר מעלמו · ומ"ש ולולם קשה וכו' לזיל לא זכר שר סי"ל וכו' לא רלילי לפילו ריש קושיל כלל דמי זה לאמר שלא רלה סי"ל תשובת מהרש"ך שבחלק ל' סי' ס' בשורשן דלפילו דרלה לוקם במקומם עם כל זה שפיר מק' על מכנה"נ דמשום דעת הרמ"ע לאם שכתב מהרש"ך בחלק ל' סי' ס' דאם יענם לחרן דכרי מהרש"ך לחדדי מה שכתב בחלק ל' סי' ס' הנ' לאם שכתב בחלק ד' סי' ל"ז דתרוויהו מירי בקבל עליו בפירוש סירוב הכא ובתשובה דחלק ל' מחייב ובחלק ד' פוטר ולקשה לזוגם זולי תורף קושיל סרב י"ל ותו מלי רמי ולקשה עליה הוא נר"ו דלא רלה דכרי מהרש"ך בשורשם ומה הרווחנו לחרי רלות דכריו בשרשם מלחר דעכ כל זה קושיל סי"ל על מהרש"ך דקולר עלמו במקומה עומדת ועל הכנה"נ תמה עליו דלא הועלנו כלום בחלוקו דלא יקולן כוס חבו' מהרש"ך לחדדי וכמדוכר · ולם כן עלם כידינו דכל מ"ם הוא נר"ו כזה לילם חלא דכרי תימה וניכוב דכריה לם כתו שירלה קרולה יש"ם :

**אלא** שנריך ביחור דכרי מהרש"ך שכותרות לת עלמם ועוד זלת מלחתי רליתי בתשובת מהרש"ך חלק נ' סי' נ' שכתב בפירוש כמ"ש בחלק ל' סי' ס' שגם שם הנרון הוא שקבל לכיה לפרוע קנס לם יבל בפירוד מלר כתו ונתקדשה הכח ללחר ועל זה חזיב הרב ול"ל ה"ן כנ"ד כיון שנשבעה הנערה וכו' והתנו שלם תפרר תשידוכיו יתחייב לכיה לפרוע מקנס לא היתה יכולה וכו' והפירוד שנתפרדו כמה שנתקדשה לעיו פירוד נמור הוא לחופן שנתחייב רלו' לפרוע לשמעונהקנס שהתנה לתה לו וכפוף דכריו כתב ול"ל לם כן מם מקום שלא יהיה חייב רלובן מקנס שהתנה לתה לם יבל הפירוד מלר כתו · עו"כ והפירוד כמק"ע ורולה שיתן לו רלובן מקנס שנתחייב כיון שבל שפירוד מלר כתו וכו' ולם כן חייב רלובן לפרוע וכו' עכ"ל יע"ש · הרי להריח שכן מכירה ליה למהרש"ך בחלק ל' ולוא מיתר לת עלמו למה שכתב בחלק ד' בחופן שתאו כותרות לת עלמו לעשות כדכרי מ"ן ולולה כתו שלא יוכל לחזור בו ולא יהיה חייב לקנס וכו' עכ"ל יע"ש · הרי להריח שכן מכירה ליה למהרש"ך בחלק ל' ולוא מיתר לת עלמו למה שכתב בחלק ד' בחופן שתאו כותרות לת עלמו לעשות כדכרי מ"ן ולולה כתו שלא יוכל לחזור בו ולא יהיה חייב לקנס וכו' ולם כן חייב רלובן לפרוע

ובזה מובן לחי כשופי מכל דבריו הכו' ולא עור שלא דבזה נדחו דבריו נר"ו לגמרי וכמו שירלוס המעיין וכבן מכאר הדבריס כשמלה להרלות לכל יודעי דת ודין כי לין ממש כרבריו ודחייתו הנו' כלל דמה שכתב דממ"ן חזיל לטעמיה וכו' דבריס הללו חסורי מחסרת והעיקר חסר בדברי ממ"ן בחלק ח' סי' הנו' הלא סרנים פה במלת חרטם כלל ועיקר הלא דהחמת הוא דקלי על תיבות הלר החבר דמשתמעי לתרי לנפי דהייגו עליה גם כן כמו שכתב מהרח"ם שם הו עליו ועל לחכים כמ"ש ממ"ן ועל זה כתב דיבול המתחייב לע' דבריו ולומר לוה נתבוננתי וכו' דל"ל דנרגש פה הרב מ"ן לסייע עלמו מדיבור לם יתחרטו הלא שכיח חרטם כי לם כמה שהים מסויים מקודם לם כן הוה ליה להמ"ן לרמות דברי מהרח"ם שכתב הבר החבר הקלי עליה ועל לחכים הוה ליה לומר דל"ל לו' כן כיון דכ' לם יתחרטו וחרטם לה שכיחא שלא וכו' עם שלעל"ר שלין זו רחיה כלל לדברי מהרח"ם דמל"ל דקכירת ליה למהרח"ם דגם דניחא הכין עם כל זה גם הכלה נכנסת בדבור לם יתחרטו וכו' גם כן כיון דמתחי' ודלם בשעה שצירכוס היחה מרולה ומפיוסת שלא שוב רוח לחיית לחה ונתקרטה והלא כשמ"ן בחלק נ' הנו' וכמוכן - לכן מלתת יורה הרבו דגם המ"ן נוסיף כתשובה דחלק ח' הנו' לא נחית לאתויועי כלל מדיבור לם יתחרט שלא דבריו ברורים כדלתי' דוקא ולם כן מזה הוכחתי בעניותי דגם מה שכ' בשערית דכ"ר הלא יפנור מעוש נר ובו' דמשתמע לחדי לנפי חדא דלפ' דגם קירוב הכת בכלל שים לר ולופן הנו' לו דניחא לר ולופן הכלים מנידו ומתמתו ומשלר קירוביו לכל קירוב הכת לא לסיק לרעתיים כלל ויכול לומר לזה נתכוונתי וכזה מלי פטר נפשים מחיובו הנו' וכדברי המ"ן הכו"ל וכמוכן - וגם לכן בדיון שלי"ת בקיליון כמשפט כל' פורתא טפי מרו"מ על כל פנים שלא דמתמת דהוא נר"ו בתר דידי קלילו לרחות דברי וחזו החכל כשני רלשין שתפס הני חרי ליפני השערית דנ"ד ועריכם יחד תרוכ תשקו לרחות דברי זולתו דין נרחת ליה שלא הכין יפה לחיקות הדברים וכונת המ"ן ורחייתי ממנו בברורה וככל המדוכר מה למעלה והמעיין יפה יפטוט כנרך יח"ם :

**ואף** נרון הרב משתת משה כלה"ע סי' ל"ו לא היה כתוב התנם כי לם יעבור עליו ובכגון דא לית דין נריך בשם דפטור בקרוב הבת דה"ה לא קשבר ולין הכי נמי דלפ היה כלוב דברים כשתבש וכלשונם דנ"ד דגם ממ"ן והמשתת משה חולי ומורו מכלימיה ומעריכים דגם קירוב הבת בכלל וחייב לשלם כמיטבח - וגם נדון הכ"ד הוא כתוב לם יתחרט שמורה על מרטם דידיה וכמדוכר - ומה שלין להרדב"ז כם' דברי דוד סי' ס"ל מרולה ירלה דלפ רלים כלל לנ"ר ותדרבת משה דלפ וקפם עליו כמלוה יחייב לשלם בקרבת כל שלן תריוותא כנו"ל :

**יאלה** לא בשניח יפה כדברי ורחה לותס כלי עיון כלל שלני לא הבחתי דלפ מנדון קרב מעשה



מעשה והכ"ד כלל כי לם כתבתי שקרב מעשת מעשה הסכים למה שכתב המ"ן וממנו למד לדון כנ"ד יע"ש - וגם שהכ"ד שלל כל הלטוחת המחייבים למחחייב בקנס שכולם לין בס מועיל לחיובי בקנס לף כדלית ליה טעמת לוגס קירוב הבת דלא שכיח זולתי כשנחייב כפירוש לפילו לס לא תרלה הבת כיעו"ש וכל שלא כתב כן כפירוש לף שכתב כמה לטוחת של ח"ם ושופרי דטעמי לא יועילו לחייבו לף כלוגס קירוב לס לא כפירושת לתמר כמוכן מר"ק - ולזה הוא שהכלתי דברי הב"ד כמבואר בדברי הנו' לעיל ומ"ש דלדרבת מדברי הדב"ז וכו' מי לא ידע ככל הלה וכן לני עלמי כתבתי כן בקונטרים הנו' לקמן בדעת הדב"ז יע"ש כרס זהו דוקא לס וקפס עליו כמלוה כשאר הלוחות דעל דהייגו שטחו"נ סמני והחלטי מכלתי שכתב בו שום פיטור מהחוב הנו' כשיבנסו לחופה וכדומה בשה ודלי מוריעת הנא נמי דחייב לשלם לף בלוגס קירוב שבת כמו שכתבו הט"ז והב"ח דבהכי מיירי תשובת מהרי"ו דסי' קמ"ב וככל מה שכתב לעיל - לסנס כנוגע דנד"ר נמי לוגס קירוב הבת פוטרו מחיובו כיון שנזכר בו פיטור ומחילה מהחוב הנו' כשיבנסו לחופה והוי כהולה חיובו בהנלי דכתר הכוונה לזולין וככל המדוכר מה למעלה וכדור יע"ש :

**ואדוזה** לנכי להרב הפוקק נר"ו דלייתי כידיה מה שכתב הרב י"ל משתים רגברי רבה הרב מהרש"ך בחלק ד' וכ' הוא נר"ו דלפשר שהוא מטעם המסמכתה או לפשר שהוא מטעם הלומדנת ראו היה יודע שכטו לף היה מחרלה לה סיה מתחייב - וה כתב מעלמו לפי שתשובת הרש"ך לף נמלאו לחזו ע"כ - ולנכי שלי"ת זכיתי ורליתי התשובה כמקומה והיא סותרת לתשובת לחרות - נראה דס"ט דהסס מט' השבועה הוא דפטור דהלרס כשבועה פרט לתנוס והוא דוחק לכן שוחייב דמני"ר שיל"ל לא ידענא לוך עלה על לבו שמט' חומרנת פטרו כיון דהרשב"ל והרמ"ע פטרו מטעם חומרנת ומינה רלה לתוך כנ"ר עי"ש דלוך יתכן דלחר שפירש וקבל עליו בפירוש שפטרוהו מטעם חומרנת דלדעתה דהבי לף נתחייב והוא קבל בפי ותו קשם כדבריו לוך לה דלפ תשובת הרש"ך ז"ל נם בחלק ח' וחלק ג' דמחייבים כיון דקבל עליה וכן כתב מרן החכי"ב כשתו ולא שת לבו להכין לתרי כינה דברי הרש"ך ותמת דקשיס הס תשובות הללו ותוכם י"ל בדוחק כנו' לעיל ועל הרב י"ל קשה עובת דמקשה על הרב החכי"ב מכלי רלות תשובת מהרש"ך במקומה והוא פלא וכרבתיב' :

**יאלה** מ"ש רנ"ר דהחס מטעם השבועה הוא דפטרו וכו' וסיים דהוה דוחק לנא דלתרי דמעיקרא לף ניתן ליתמר טע"ג כלל וחלילה לתלות טעם זה בדעת מהרש"ך דמלחר שקבל עליו בפירוש לפילו לס לף יתרלה כלו ונשבע על זה לס כן לוך לפשר לומר דהוא פטור מטעם השבועה דפתרס וכו' לדרבת מכח השבועה דחמירא רלוי להחמיר עליו לחיובים כיון שקבל עליו בפירוש חומם סירוב

בט וכמרוכר וכמו שהקשה הוש כר"ו עלי דיוי על
מה שהלך כדרך לפשר דמעטעם לומדינן פעדו וכו'
דקיך יתכן וכו' כגו' כר"ק גם הוש כר"ו מדיוק ירים
מעחליס וקו' ו תחול על דכרי עלמו דוקק ומה גם
דלכני הרואה דעעמת דיוים הגז' ודידי לידי ואידי
חדק ניהו ואין כניהם כמלק נימק כלל דעעגת
הלינם עלמה היק נופה מכח הלחורגת כמו שכ'
הרב פני משה בחלק ק' סי' ס"ב ושאר פוסקים דע"ד
כן לק נחחייב ולק היה מקבל עליו בפירוש לפי' שם
לק יקרלה בגו כי שם בחוסכו שבודאי יקרלה בגו
ושו היה יודע שבגו בלחמת לק יקרלה לק היה מקבל
עליו חיוב הגז' בפירוש ואם כן לטעם הוי מכח התומרגת
וכמ"ש הוש דעעת הרב מ"מ והב"ש וכמ"ש הוש כר"ו
גם כן ע"ד הרב כיק מלילר וכגו' לעיל · כרם לפוט'
מכח השבועה הק ודלי לק לפשר וכמש"ל נמלק דפה
שכח הוש כר"ו דכרי עלמו לשר כחב למעלה
על דכרי הרב כיק מלילר ונם לק שק לבו להבין כלחת
דהכי קרי טעמי כולהו חדק ניהו וכמוכן והוש קלה
גם מ"ם ותו קשה וכו' לימי רוחם לפילו ריק קושיק
עלי דידי כלל דהלן קיימינן השתק למסכר דעת
מהרש"ק שבחוקה חשובה דחלק ד' סי' ל"ו דמחיוה
טעם פטורו הרב התם ועל זה כתבתי בעניותי מה
שכ"ל דוקק כרס קו' המקשיה שבתשו' מהרש"ק מחלק
ק' לחלק ד' ככר היק מבוחרת כדכרי הרב י"ח ולין
לנו עסק בה כלל ולוקה חשובה דחלק נ' דהייחים
הוש כר"ו ככר כחיבתה דלק שמה מחיק כלל דלינה
עניו לבלן כלל ועל הרב י"ח לק קשה מידי כמש"ל
וכיהת דהוש כר"ו דוקק שלק שת לבו להבין חנה
לחיבה קלי וכותב ומעלה כחשר יעלה המוגג מבלי

עיון כלל ולק זו הדרך וכמרוכר יק"ם :

**ואחרי** הודיע שהים לוחנו לת כל זלה לין
ליוך להשיב על דכרי מני"ר הרב הפו'
כר"ו כמה שבתב דלין לגו לריכים לזה וכו' דכל
לנבי דידי לחרי הסלילה רבה לין שום רלוה לנ"ד
כלל מכל החמור כדכרי הפוסקים ולדבקה כל כתר
ליפבה מלחר דכבר הוכחנו דרובה דרבוות דכחוב
נמור כעין נ"ד לין פוטר לוחנו ומה גם כמה שנידע
וכתב דלין לו פיטור כי שם כהבנם הבת לחופה דוה
מורה וכק שהוש דוקק על הבלה וגם כהומרו הפילו
יהיה העיכוב והחוגם וכו' דלי כונתו על הלב והכיונה
לפילו מלילה לוגם שיהיה הבי הוה לינה לומר לפילו
יהיה מלילה קיבה ועיכוב שיהיה ולע' דגם בזה נבנם
פירוב הבת · וכבר הוכחנו דלינו יכול לומר לזה
נתבוננתי לפני ל"ד המ"ן כי שם שהוש ליבנק דמבת'
לחרי לנפי וכמדוכר :

**יא"ה** חוק לגן כדידן לין לגו לריכים להשיב על
דכריו הללו שבבר כדכריהם הניחנים למעלה
יש בהם כדי שביעה לדחות דכריו הללו גם בן כתו
פירוש המעיין ולין טרך לבבול הדכרים דם"ה
כתכואר יק"ם :

**ואבא** פיוס להמתעצב כר"ק לק נמרכה חלק
למשולה ותבט עיני בשורי כמה שבתב
עוד וז"ל והגם דבנ"ד שבתב וכו' ומרלה דקביל עליה
כל לוחקת דמקיילינד ומייב הק נמי כורבת היק
ממה שבתב מרן בסי' רכ"ה דלוגם דלק שביח לינו
בכלל וכו' ודרי כתב הרשב"ק דסירוב הבת הוה לוגם
דלק שביח וכו' לחר"ק · ולעין ולומר דזו לינה מעלנו
דשו הבת שבותב דלין לו פיטור כי לם בהבנם דהרי
בלל כל הבללים שלק יפטר בשום לופן כי לם בהבנסם
לחופה ודרי זה דומה למה שבתב מהר"ם ש לשקר
בסי' ל"ב ובתב מרן החבי"ב דלק פליג הרשב"ק נמי
בלופן זה · ותו דהתם היינו דקביל עליה כל לוחקת
דמקיילינד דלמרינן דלוגם דלק שביח לק בבנם בכלל
היינו היכל דהמובר בת לקבל החוגם ולק פורש
לחרינן זה קביל וזה לק קביל לבל כעין ב"ד שוקן
הבת שחייב בחוב גמור בלדק המחחייב במה שלינו
חייב ולעין לו פיטור כי לם בהבנם הבת לחופה דלו
החתן מוחל לו החוב בבה"נ הו"ל לשקטויי שלם לק
תילה הבת שיהת פטור ולק בתב הרשב"ק דבינן
דהוי לוגם דלק שביח לק הוה ליה לשקטויי שלק במחחי'
בקנם ולק בחוב גמור בעין נ"ד שהוש תלוי בדעת
לחרים ולזו כל במיניה לומר לזה נתבוננתי בי לם
בלישנת דמשחמע לחרי לנפי וכמו שבתב המ"ן
ומעין לזה מלחתי סמך לזה ממה שב' הרב מ"נ בח"מ
סי' ב"נ דפ"ד ע"ד וע"ם והבי משמע מדברי מרן
החבי"ב בבנה"נ סי' רב"ה הנהט"ו לוה ב"ו בת"ם

ע"ד הרב מק"ב והוש כרור :

**יא"ה** לק נדק בבל זה דלק מקרי בלל כל הבללים
בי לם בחומרו שלק יובל לטעון שום ט'
לוגם שבשלם בלל זה"ל דוקק מיקרי בלל כל הבללים
ולפילו לוגם דלק שביח לק מבי לטעון ברם בשחר
ליפני ובבוונת דנ"ד נמי לק מקרי בלל כל הבללים
ותבוכת מהר"ם ש לשקר הגז' בבר הבחיקה בבי
עני שם ולין בל חדם מדיליה בלל · ות"ם עוד לחלק
דל"ל לוגם דל"ם וכו' לין סברת למילוקו ולק ניחן
ליחמר בלל ובבר בתבתו דבחוב נמור ומוחלט בשחר
שעדי חוב דעלמה ליבול ליחנו לשחר לין הבי נמי
דל"מ לטעון לוגם ולפילו דלק שביח בלל לדעת
מהרי"ו והב"ח וסט"ו ודעמייהו בגז' לעיל · כרס בבונת
דל"ד לק שוי הבי בוון שבובר בחוכו פיטור מהחיוב
הגו בהבינם לחופה בגו' בהבי ודלי מבי לומר
לוגם דלק שביח לק בבלתי עלי ובבר בתבתי דל"ד
בבי משחמע לחרי לנפי ומבי לומר לזה נתבוננתי
וכמש"ל ולין בבל דברים הגז' שום ממשות לדחות
לדברי וכמו שירלה המעי' יק"ם :

**ולבאורה** היה נ"ל בעיני דבבנין דל דלק
הוי דבר פלא וגוזמא ויבול להיות
שתפרב הבת ושו הרשב"ק והרמ"ע שב' דהוי מילתא
דלק שביחא משום דהזמן בורם והן עתה משתבי לנריעו'
וזלזל ומדלדלא ואם בימיהם מלינו שפירבו הבנות
ק"ו הדבריס בדור הרע הזה דהא ודלי דרבות בנות
טהנות בחק סורדה לבלתי שמוע ש לבינם ובבר
בתב מהרד"ך בבית ל"ב דלק לחמרינן דמילתא דלק
שביחא לק לחתני שלא בדבר פלא מיבו בבר בתב מרן
החבי"ב שם בלוח ט"ל דמוסריק"ו מולק ושמהרי"ק
בתשו' ב"י בתב שחין דברי הרד"ך עומדים בפני
מוהריק"ו

מוהריק"ו וכתב דנראין דבריו לכל על כל פנים נס מוהריק"ו לא חלק כי אם דלפי שהיו דברי פלא הוי מילתא דלא שכיחא והיה נראה דכומן הזה סירוב הכת לא חשיב דלא שכיח כלל והרי זה דומה ליורידת המטבעו' שכ' מרן החכי"כ בהוה ל"ז ע"ד מהרשד"ם ועיין למהרמ"ח בסי' קע"ו שלא דבר"ד חין לחו נרי לזה וכדבר האמור :

**יא"ה** הנה דבריו הללו בחי' מזמנים הם הם דברי הנאון הרב חיד"א סי' י"ל שילא לחלק בין הזמנים והבחינו לחי הדל בקו' הנ' ופה עשה עלמו החכם הפוסק הנ' נר"ו כיולו לא ידעו שלא דלקמן הכיח ד"ק והנחהו שכוין לדעתו הרמה וכבר לחי בעוניי לקמן בקונטריסי הנ' קרחתי ערער על דברי הנאון הנ' בחילוק הזמנים הנ' וממילא נדחו נס דבריו נר"ו הנ' וכמוכן יל"ה :

**ובמחילה** נעלה להבין לחרי כיצה מר בריסה הרב הפוסק נר"ו כמחי דסקיל ועדי טוכא בחשו' הנ' הכה"ג מהרי"ך בחשוכה הובאה בס' חיים שם סי' יו"ד וכמ"ש על דברי הרב חיד"א ורמי ומקני קבא דקניתה תחלה ורחם רחו הכיא לנו מ"ש רב בהגה דלוגם סירוב הכת חשיב שכיא ולא שכיא והכיא משם מהרח"י דהק' עליו מהשיבת הרשב"ה עלמו ומני"ר יצב דברי הרשב"ה בטוב טעם ודעת והרב הפוסק נר"ו לחלק יפלא בגר פני עליון הרב חיד"א כישובו וכתב שמהשובה הללו שהוביאה בחלק ג' סי' רי"ח מבואר שם פעמים שלש דלוגם זה הוי לא שכיא כלל ודבריו שם חינם קובלים שוס הנמקה כאשר ירחה המעיין עכ"ד לנא דלמרי הנם כי חיני מלנשיא ומביר לחי לת מקומי בכל זלת עיינתי כדי יכולתי בחשו' סי' רי"ח ולא מלחתי שום תופלת בדבר זה ממה שכתב מרן הב"י בסי' נ' ובחלק ה' סי' תלב"ח :

**יא"ה** לף שעיין כדי יכולתו ולא מלח שום תוס' כמו שהודה על עלמו לחי לקביר לו ולחברכה לפניו מלנו שבדברי הרשב"ח שבחלק ה' סי' רי"ח לא יכן דברי הנאון החיד"ח הנ' ושוח דהנה הרשב"ה בסי' תלב"ח בחחלה כתב דלוגם סירוב הכת הוי לוגסא דלא שכיח כלל ושוב כתב וז"ל ואפילו שכיח ולא שכיח וכו' ל"ל לאחנויי ויש טוענת לוגם עב"ל הנה לחת שכתבו הרשב"ח הללו מלח מקום הרב לפרש כדבריו מה שני' כנ' כרש זלת מלינו להרשב"ח נופיה בחוקה תשובה דחלק ג' הנ' שכתב וז"ל ואפילו תשיבני דשוה ליה לאחנויי דלא היא דל"ל שלא בחוגסא דשכיא וכו' לכל לוגסא דלא שכיא לו לפי' שכיא ולא שכיא ל"ל לאחנויי ויש טוענת לוגם ושוב כתב וז"ל וזה ודאי לוגסא דלא שכיא וכו' ולא הוה ליה לאסוקי לדעתיה וכו' ע"כ הרי שכפוף דבריו כ' דזה ודאי לוגסא דלא שכיא וכו' ואם לא היה הרשב"ה חוור לכתוב וז"ל וזה ודאי וכו' כנ' שלא היה כותב דבריו הקודמים לכך לנא דקיה לפשר לפרש כמו שכתב הנאון הרב חיד"א על דברי הרשב"ה שכפי' תשע"ה . כרם מלחר דחור וכתב דזה ודאי לוגסא דלא שכיא וכו' כוי"ל שלא נשאר עור מקום להעמיס הפי' הנ' כדבריו של הרשב"ה הנ' וכמו שירלה המעיין מעוז הכי כתבתי דלשתמיטתיה מ"ו להנאון החיד"ח תשו' דחלק ג' הנ' דבלוגא תשו' אין לנו יכולים להעמיס בה הפירוש הנ' כר"ק שלא הרחבתי דברי בבילורי הנ' כי"מבתי על המע' יפה שיבין מעלמו ועתה דהוה נר"ו שהעיד על עלמי שבבר עיין בדי יכולתו ולא מלח וכו' הוכרחתי לבחר דברי בהפרש שים בין שתי התשובות הנ' לעיל והרבים בהורים יל"ה :

**ויותר** לחי תמיה לין נחית להקשות הרב מהרח"י מתשיבת הרשב"ה הללו מלחר דהרב הכה"ג הביא דבריה שו בעלמא ורמותם עם סמוך ובראה ומוכרח שבוונתו פשיטה דר"ל מש"ה ואפילו שכיא ולא שכיא הכוונה כדברי הרב חיד"א ובפרט דלחתחי נבדל רבא דמשנינו קב ונקי וזרעו ירם חר"ם נלחמרים בח'מת נכוחים למבין והרב הפוסק נר"ו פשיטא ליה כל בחר לישבח מעני נדולי המורים רבנן תקיפי דלחו שפי ועיין למהר"ם די כיטון ז"ל בסי' ל' שהבין כדברי הרשב"ה כמ"ש הרבנים הנ' לעיל :

**יא"ה** מבואר לא רלינו קו' ותמיהה כזו דודאי לאחר התירון שתירן הנאון חיד"א שנדחק לפרש דברי הרשב"ה דבסי' תעב"ה נסתלקה הקו' של הרב מהרח"י מעל הרב מהרי"ך ועם שהרב זרע לחת הנ' הוח בלחת נבדל רבא חבם בעו כיהוע עם כל זה הלחת לחוכה יוחר ויכול להיות שדבריו יהיו מיקבים ותמוהים לפעמים ופוק חזי להרב חוות יחיר בסי' שהקיפו להרמב"ם בחבילו' של קו' עלומות כיעו"ש והרב חוות יחיר נופיה נחפס מן הלחרונים ככמה מחבו' כמו שירלה המעיין הלא בספרחם לא עט הלסק ולא מפני שהוח נבדל רבא כמלט מתפיסות ונביחות מי יכין ומלי דקמן נס הרב מהרח"י הוח נבדל רבא מלחר וחיזו נוטל ממנו וקו' פה על הרב מהרי"ך הנה היא לחתני ותקיפי וכלחר חזקתי ד"ק מחבו' הרשב"ה דחלק ג' הנ' כנ' לעיל שלא דהנאון החיד"ח כתב דים מקום לומר דכונת הרשב"ה הכי וכו' כמ"ש שם עם שמני"ר נופיה בחחי' ד"ק הנ' קודם בפשיטות דפשט דברי הרשב"ה מוריס דסירוב הכת חשיב לא שכיא כלל ככתוב כר"ק יע"ש . ולחי לומר דשו היה רולה הרב חיד"א לת דברי הרשב"ה דחלק ג' הנ' הוה חזיל ומודה דחין מקום כלל לומר דכונת הרשב"ה כמ"ש הוח כעד הרב מהרי"ך דליתח כלל וכמדוכר . וק' מהר"ם די כוטון היט כנמלח לחלי נרחות ד"ק כמקומם שם לחת הדבר שהבין כדברי הרשב"ה כמ"ש הרבנים הנ' כמ"ש הוה נר"ו ולפילו שם תמלח לומר שכן הוה החמת ה"ט מלני שלא רחח תשובת הרשב"ה דחלק ג' הנ' כי לא נדפסה כימיו ושו הוה שמיע ליה הוה :

סדר היה מתכנתו הנ' וכדור יל"ה :

**הן** לחת שדברי מהרי"ך שם קשיט כמה שרלה ללמוד מדברי הרשב"ה דלא תשוה לכ ולא הוה דלא שכיא מדכתב דדוב הכנות מקרנות

במעשה הלכ והקרוכים וכקרוכים ליכא ודלי כבוד שלא דסתם כנות הם כסומות וכו' ואחרי המחילה רכה ל"מ כן מרכרי הרשב"ם ור"ל שהכח לא שכיח שתקרב כמעשם הלכ כיון דרוב הכנות מתרחות כמעשם הלכ והקרוכים ואם כן הלי לא שייך שתתלן כמעשם הלכ ותדע דהכי הוי רלם אחד קרוב ש"ד לת קרובתו ל"ל דלא שייך שתתלן שלא דשטור מטעם פחסמכתא וכמבואר יוצא כדכרי הפוסקים ולא ניחא דלא שכיח שלא כהו"ל דוקא וכקרו' לקי דרוכא מחרמ' מ"מ לא תקשיב לא שכיח ולא מצוי דהם סומות ולא כקילי כטויב מצא ומחן שלא שחין דרך הקנוים לסרב והרי הכנו ימין ורלם דהרדב"ז כחלק ז' סי' שכ"ט והרש"ך כחלק ד' סי' ל"ז פשוט להו דנם רוב הכנים מתרלים כמעשם להכיסס ומיהו על כל פנים נרלה מדכרי הרשב"ם דרוב זה תקשיב שכיח ולא שכיח וכפרט דלריך נוכל לומר דלא שכיח כלל וכנדוט שפיר מלה כת ממחנת ועל כל פנים ליכא מיעוטא שהיכם מתרלת והרי הוי שכיח ולא שכיח ונם מדכרי הרדב"ז שם לין רלים שכריך עת"ק דכרי הרשב"ם ופשוט ועיין כדכרי מהרשד"ם כלה"ע סי' כ"ו:

**יא"ה** ליהכהו להני מילי דמר כלל ושכח היא נר"ו מרון הרב מ"ץ כח"ה סי' ז' הנ"ל דנשתרכה כת לוי על ידי יהורה רחה ותחי עלה סרב מטעם חוכם דלא שכיח וכמ"ש הרשב"ם והרשד"ם כנ"ל ונם שכח הכרי הרמ"ע שכתי' פ"ה הנ' שכתב ז"ל ולא עוד שלא שנם כשחר קרוכים וכו' יע"ש ונם שכח נרון הב"ר רחם"ע סי' ל"ב הנ' וכן כתב שם' רבו מלמטת וכזה נרחו כל דכריו נר"ו כוה שנכתבו כלי השנחה כלל והכרי מהרי"ך כזה כניס ותמתיים ולין בהם נפקל ועיקם כלל ומ"ש הכנ ימין וכו' שיחתו ז' לינו מכיר ולא ידעתי תיהו סח רמה רלה להכיחת רחיה מהרדב"ז וממהרש"ך - ומ"ש רחיך טכל לומר דלא שכיח כלל וכו' תמיה לכי לם שים מעיין ושיקב שיכיח רחים כוה ונם הכנחו מלא כת ממחנת עלה סניב הרשב"ם דוה הוי מלחת דלא שכיחא וכנו' ואם כן מה רחיה היא זו דכנדוט מלא כת ממחנת ומ"ש דמהרדב"ז לין רחיה וכו' תמהני עליו דלוקב לרחות לפלו כקב וכנכבא דמחר דעל כל פנים שרדב"ז הפניה למה שכתב הרשב"ם דחוכם זם הוי לא שכיח ולא לשחמיט לומר רקוי שכיח ולא שכיח לם כן שמע מינה דנם קוץ ז"ל סכירא ליה סכין דקוי לא שכיח וכתובן - ולא ידעתי למאי לא כתב כן קוץ נר"ו ע"ש הנאון הרב חיד"א שכתב שם דשמתמיטחים לחרב תסוקק תצו' הרדב"ז דסי' שכ"ט הנ' ומש"ה כן יועץ חמס עלי דידי מלחר שכדכרי ממש כתב הנאון סחיד"א כנ' לעיל נם זו מן התוכחות יע"ש:

**תו** קשם לי כמה שכתב שם מהרי"ך כרט"ו שרנה להוכיח דהיכא דלא נתחייכה לפייסה דחיונה חייבת לפייסה לפילו כדכרים והוא פלא דמשמעיין היטב כדכרי הרשב"ם יכין ושכיל דחיוב תייב לפייס כמעות לפילו התנה לכל כדכרים פשיטא דחייב והרכר בשוט שלם תרלה שתלב כוה ליט כהודלת וכוחלי תקריב ומרי כתב הרשב"ם ולא כמתכב ונודם החוכם ולא כתב כלומר לה לא תתפיים דהכוונה פשוטה שלא יהים הנזיר קוץ לפילו כשתיקתו ולין לריך להתריך כזם לרוב פשיטותו ונרולה מוכח דחיתי כס' תתם סופר תלק נ' סי' קי"ר שהכיאת דכרי הרשב"ם ומרמ"ע והסכיים דרחוי להתריס להתב שלא יתן כרן לכתו כי מי הכריחו לתת לה כרן ומוקי מרן הרשב"ם כשת הכן דים לה נרן מהכיה ותקנם הוי כלפטורופוס עכ"ר - ולין דכריו כ"ל כלל דהרכר פשוט דלין לחייב התב כי לם לפייסה כדכריס כרי שלא תכין הכת שלין לכיה מוסכם כתתנה ומפני זה שותק ולמי תקרב ומה שכתב הרשב"ם דלמו תרקבת דיוכרי וכו' היינו לפייסה כממון לו לפי' כמתנה שיתחייב לפייסה לו כתב דלמו תרקבת דיוכרי וכו' לכל סיכת דלא נתחייב לפייס כלל שלא שלם יתחרט יתן קנם לו שפיר יכול לומר סרי אני לא נתחרטתי ולא מיחייב כי לם כשהכרר שהוא מסכב וכורם סחוכם דלא נתחייב כי לם כשהוא יכרוט הפירוד כמ"ש הוא עלמו כפי' קל"ד והרי תתריכן כפ"ם דלסוד לחרם לקדם לחת כתו עד שתנדיל ותלמר כפ' אני רולה ולין סכריחותו שיקויים שידוכי כתו לף לם היא לייכה חפלה כו לפי' יהיה מחייב טעם שיהים והוא לינו לא נתחייב כי לם כשהוא לינו רולה והוא לינו מתחרט ומרי כרור דרכר דכשהלב לא יתן לה נרן דהיא תכף כלנתון רלמה להנשת למי שנעלה נפשה בו כי מה כידה לעשות דמי יקח לותה כלא נרן וכחמת שותף דמר הרב ת"ם לא ידענא והרי נרון סמכי"ט כפי' פ"ם כלב המשנ"ך כתו וכתב שכיון שלא קכל עליו לפייס לכתו לינו חייב לכי' לכופה כייכיים וכמותו רכים ונככרים שלא דעל כל פנים תמרינן דלפייסה כרכרים מחייב כרי שלא יהיה הוא נורם החוכם לכל לף לם לא פייסה כרכרים לינו חייב תפני זה הקנם דשו רכרים המסורים ללב לכל להחריס לחב שלא יתן לם נרן זו לא שמעט ולא רלינו ולין לסכרם זו שדם ועכף מדכרי הפוסקים רלסוניס ולחרונים ועיין להכ"ר חה"ע סי' ל"כ - ומה מחר ק"ל כמ"ש עוד לסק' לרכרי הרמ"ע שכתב דלפילו הלב נורס ל"מ חלא מדינת דנרמיה שייך כלן וכי לטו מחייכים לוחו על שנרס שלא שחייב עלמו לפיים הכת כמה שיכול ומכל שכן שלא יגרוס לסלס קנס עד כלן - והכריו נפלאו ממני רמני חשר לו לב להכין כין יכין שדכרי הרמ"ע סם חוקים כרחי מוכח ונכוחים למכין ובנדון שלו לא נתחייב לפייס שלא לשלם קנם שחוד וכתב דהוא לינו חוד שלא הכת ולו יהי שסיג תלוחרת כיון שהוא לינו חוד הוי נרמת ולינ כם חייוכת לכל כתב שלם ויכרר כביה דין שסוא הנורס דחייב לכל לם הועילו עם סכת שתחוד כם ונמתן דעבוד דלין להכביע על זם ולין כחיוט כי לם לם יחוד סוא עלמו ולם תחוד הכת כלילה חופן שיסים כל זמן שלא נתכרר שסוא כנורס פעיר ועניר:

**ובהיותי** כענין זה חזה חויית לפרש מ"נ כסי' ע"ג דשקיל ועורי בענין השמכתא וחתי עלה דליכא לשמכתא כיון שכבר נהנו לחת קנס דחייכים מעשם מנהג דמכטל הלכה וכמו שכ' מהרש"ך כרישון סי' ס' ע"ש · ואכתי תמיה דלפי מנגן השטה שנתחייבו כאיר נמור זה מזה וכתוב כפירוש ולא כדרך קנס ולפי דרך זה היה נראה דליכא לשמכתא לשר כפי זה שמעתי מק' ע"ד ממ"ש כסי' ע"ד הח' השוש דמה שמוטילו מרין חס' הוא המנהג דכדרך זה נראה דליכא לשמכתא · ואולם לרעתי טעמו ונימוקו עמו מהרש"ך מ"נ דכיון שהיו עשוי כרעת ח"ס לחת לוחס כיד שלים לו לכתוב כשטר לחר דלא יפטר כי אם בקיוס התנאים דהו ודאי דליכא לשמכתא אבל כבנון דא שכל לחר מקר שטר חוב לאחר מה מועיל מקירה זו כיון דלא יש לוחס העדפה למקיים מהמכטל ונס כשטר שכתבו שני הדדין לא כתבו מעכשיו שיהיה החיוב בלא כשיעבור לחד על התנאים וככהאי נוונא ודאי דליכא לשמכתא וכתו שכתב הרשב"ם בחלק ג' סי' רי"ח והחמת לתו שהעיקר מהחיוב מטעם מנהג וכל דכריו נאמנו מלד והנס שכתוב בלא כתם' ל"מ מידי

ועיין להכ"ד חלק כ' סי' קי"ד :

**יא"ה** מה שהק' ע"ד מהרי"ך שכתב דבלא שתחייב לפייסה לינו חייב לפייסה לפילו כדכריס והקשיח עליו מדכרי הרשב"ם כנו' הרואה ירחה דלא קשה מידי על דכרי הרב מהרי"ך דהרשב"ם לא קאי אלא שהתנה לפייסה על זה כתב הרשב"ם דאינו חייב לפייסה כמעות הא כדכריס חייב · כרס כשלא שתחייב לפייסה כלל מ"ל דאינו חייב לפייסה כלל לפילו כדכריס וכדכרי הכס"נ מהרי"ך ומה שכתב הרשב"ם בסוף דכריו ולא כמסכב ונורס התוכם היינו שנורס בדכריו לכתו שתמתן ולא כשתיקנו לפילו נורס שתיקותיה לא לתרה חדס מעולם שיקרא לפילו נורס והדכריס כרודיס · כרס רואה לכאי להרב המכ"ט כתשובה דסי' פ"ה הנו' שסכירא ליה דמחוייב הוא לרשתה לפ שלא התנה יע"ם וזה הוי הפך דכרי הרב מהרי"ך וקיל כעלמה מעיני קדשו ודאי דאחמת טוכא ואתה תחזה להרב מהר"ם הלוי הוד"ק כתק"ל יו"ד חלק ג' סי' פ"ל דל"ה סיף ע"כ שכתב וז"ל וביין להמכ"ט כחלק ג' סי' פ"ל כהסכמת דכריו דכל שפייס ולא נתפייסה לחטם הוא ומה שכתב שם המכ"ט דמחוייב הוא לרשתה לפ שלא התנה ושו מדברי הרשב"ם מוכח דאינו מחוייב היינו לרשתה כממון לכל כריכיס מיהא מחוייב וכו' עכ"ל יע"ם · הכך רואה דהרב הוכרח לחוקומי דכרי הרשב"ם לרעת המכ"ט דכרברים מיהא מחוייב לפ שלא התנה כנו' לעיל ודלא כהרב הבה"ג הנו' לעיל והוא תנא דמתייב ליה למר נר"ן · והנחון הרב חק"ל שם כסי' פ"כ דט"ל ריש ע"ד לירד כוס וכתב דא"כ דהרב למה שהניב דלפ שלא התנה לרשתה כדלעיל השיב כן וכו' יע"ם · ומלבד שבעלמה מצינו תשובת הרב מהרש"ם הנו' והנחון חק"ל הנו' · ולא עוד שלא שכתב כרעת המכ"ט כתו' ע"ד הרב ח"ם דלא התנה לפייסה שבירא ליה



להמכ"ט דלא מחייב לפייסה לפילו כרכריס כנו' והוא פלא דהמכ"ט כתמת ס"ל דחייב לרשתה כדכריס לפ כלא התנה וכמ"ש מזמו הרב מהר"מ הנו' וכנו' לעיל והוא פלא · וס' מ"ס חלק נ' ליתו כנמלא לפלנו כלל לרחות דכריו כשורשם למען דעת היעמדו דכריו נר"ו כמה שהק' עליו לי לותת עמר קנה כמקומו כפירט זה ומ"ש עוד ע"ד הרב מ"נ כלופן שני הוא החמת והוא פשוט ולא היה לריך לכותבו כלל לרוב פשיטותו · כרס לופן רחשון ליתא כלל דכיון דכל אחד מפר שטר חוב נמור לאחר והוא עשוי כלופן המועיל לפלק השמכתא הנס דליכא שום העדפה למקיים מהמכטל מה כך ומן הדין הוא שיחחייב המכטל כיון דליכא לשמכתא ונס מתי דפטי ליה למר נר"ו דלרעת ח"ס שפיקנו לשלם השטרות כיד שלים דה"ה דמהני לכתיב כשטר אחד דלא יפטר כי אם בקיוס התנאים דהו ודאי דליכא לשמכתא כתוב בר"ק נס זה ליתו מוסכם דהרואה ירחה להסמ"ע כסי' ר"ו שקמ"ה על תקנת ח"ס הלזו שכתב שם דמה שהגריכו ח"ס שני קנייניס ושני שטרות ולא כתבו כשטר אחד דרלונן נתחייב לשמעון מנה ולא יעשה רלונן כך יהיה החוב מחול הט' שום יהיה נראה כשמכתא כיון דהפיטור כתוב כלידו נראה כתילו אמר לני חייב מנה אם לא תעשה כך ומת"ט נמי כתב מור"ם ויש מקומות וכו' עכ"ל יע"ם ומכח דכרי הסמ"ע הללו קרלו עדער רכני שלוניקי יע"ל כנרון שנשאל עליו הנחון החק"ל כלה"ע סי' ל' כמכואר דכריהם שם שלא שהנחון החק"ל שם וכיו"ב חלק ג' סי' קי"ב דקב"ט עמוד ד' דאה דכרי הסמ"ע ושנס הסמ"ע לא כתב שאם נעשה כשטר אחד דהוי אם' שלא דראה כאם' וכו' יעש"ב · ועל כל פנים כרור הדכר דכל זה נעלם מעיני דמר נר"ו דקורא ושוטה כאנרת הלא כסמ"ע ולא זכר שר לא להסמ"ע ולדכני שלוניקי הנו' ולא למה שכתב הנחון מה"ז החק"ל כב' תשו' הנו' דקורא תנא דמסייע ליה וכמכואר וגס

זה מן התימה יה"ה ·

**איך** שיהיה שוב לחזיב הרב הפיסקן נר"ו שהביא לנו מה מ"ש הרב חיד"א שכתב דאף לי כומן הרשב"ם ודעמיה חזיב סירוב הכת לוסם דלא שכיח מכל מקום כרודינו זה לא'סור דרי חזיב ודאי שכיח ומה נס כנרון דיהיו יתימה ולין לה מורח לב וכו' ועל זה טרח וכתב לרחות דכריו דכל הפוסקים לא כתבו חילוק זה ומכח ליה לחלק כין הזמנים וכמ"ש דהיו יתומה וכו' הרבה להקשות עליו ממה שכתב הרשב"ם דרוב הכנות מחרטת במעשה החב לו פקרוכים · ולדידי חזי לי לר"ש הרב חיר"ל וכת מלב דכם ודכר ה' כפיהו לחמת ונס לכי שכוכתי לרעת עליון וכמ"ש כענייתין · וכמ"ש הרב הפו' סי"ל מלכד דנכריה דכת לחמר מילתא ומי יכה לחריו עוד זולת דמלינהו דכריו כענין זה כלו שלא כהשגחה לחר הסליחם רבה דמה שכתב דחנא ליה לפלוגי כין הומנים לא ידעתי מה קו' היא זולת וכי דכר מרם הוא זה והלא הריחיתי לרעת כתחילת דכרי מגס מרן החבי"ב שכן כתב כירושת המטכעות ודכר פשוט וכרור

הוא ומה שכתב דלא משתמיט מר מספוקים לחלק כהאי חילוקא הלא יפיס נגד עיניו דכרי הגאון חיר"ל ויעכיל להכין שכתב דכזמנינו זה הוא דשכיח ולא כזמן הרכנים הקודמים וכונתו דמאחר דלפי כדורות פרה כמלכים רחה דאיכו רכות כנות שלא הסכימו למעשה שכיחים וראי דכזמננו הוי שכיח טובא · ומ"ש ק"ו כנ"ד דלית לה חב והקשה כת"ר דהרשב"ם כתב דמתרעות נמי כקרובים לא אדע שכו"ל כונתו דהלא הרשב"ם שכתב לא שביח הוא דוקא כחב או לאכי החב ולא כקרובים דכקרובים לפשר דשכיח שלא דרוב מתרעות לכל על כל פנים שכיח שלא תתרלה וכמ"ש למעלה רלם וכונת הרב פשוטה דלאחר דלמרי' דכזמן הזה תשיב שכיח לפילו כחב ק"ו למי שאין לה חב והרי הוא כמבואר ועיין להרדב"ז סי' שכתב דכזמננו לוכם דעניות תשיב שכיח דכב' יוחדים מנכסיהם :

**יא"ה** כל מ"ם פם לדחות דכרי לוכם שלא פטפוטי מלין ניכהו ואין כהם שום תפיסה כיד כלל דהכה לאת הגאון הרב חיד"ל רב נוכרים ומי כמוהו מורה ומי לא ידע ככל שה · כרם מכל מקום לא מפני זה נעלים עיין מתמיהות לשר יפולו כד"ק ובי' תמיהתי עליה דהרב דעיניכו רוחות כספרי הפוסקים דאשונים ואחרונים שקדמו לו כידור לאחר לו כב' לנד הפחות כהרב משלת משה והב"ד ולמעלה מהם הרב משעע מרק ודעמיה דכולם כלאחר הסכימו דלולי סיוב הכת שוא לוכם דלא שכיח ולא חילקו כין הזמנים כלל ואם כן מנא ליה לימו לפלוגי כבך אם לא שנא' דעל כני עיכו לכר הוא דיבר וכרכתיבנא לנא עניה כקונטריסי הרלשון לקמן משום דלעוולמי ניכהו כערי חדוש מעם לועז יע"ם מלתא כעיבמא וכזה הוא דשתכו קדושת מזמן הרשב"ם דגם הוא ז"ל הוא היה כערי חדוש גם כן לא כן כשאר מקימות דכרקאי קלי ומשום הכי לא נחתי כל הפוסקים לחלק ככך וכמוכן ואם"ן דכמקום דחזינן לגדולי הפו' דמחלקי כין הזמנים כהליא דירידת המטבעות והעניות וכמ"ש הוא נר"ו כהא מודינא דגם אמרו ואם אמרו לא כן כב"ד דלא נמלה כשום פיסק לפילו מהאחרונים שקדמו להגאון הזיר"ל לשילו כדור אחד הקודם לו שחילק כן הגם דלימתם לשתכח כנות דחליפי ומילתו פחתם לשר כחרו להם לכיסם ולמם ושאר קרוביהם והמה כחכמתם כשלו על זה כחיוב הקנם ועם כל זה לא לשתמיע חד מכייהו מלכי לחלק כוחת על זה ינדל התימה טובא עליו דהרב חיד"ל דמחלק כהכי מדילים ומרגשיה לפחוקי ממונא הא ודאי לחתמה טובא דקשה ורחוק הדבר לומר דהרב על דעתו ועל זמנו לכד הוא שדיבר כמו שהכין הוא נר"ו דהא ודאי ליתא עם שבתב הרב כפירוש כומנו וכו' עם כל זה לא על ומנו לבד הוא מיירי שהרי מביא דאיה לדבריו מספרי האחרונים ונדוטתיהם שמע מינה דשינוי זה לא מזמנו לבד הוא מתחיל שלא גם מזמן האחרונים הקדמונים לו וכמוכן ומ"ש עוד לפרש דכרי הגאון החיד"ל כמ"ש ק"ו וכו' לוכם שלא דכרים כעלמא ולשטתיהם חזיל למ"ש לעיל וכבר השבתי על דבריו

מה למעלה ואין צורך לכפול הדכרים הפשוטים · ואתה תחזה להרב פמ"ח כחלק כ' סי' ס"ו כמ"ש לתרן תשובות הרשב"ם להדדי שכתב דמורה הרשב"ם כלוגם דלא שכיח כיון שכל הכנות מתרעת כשדוכי לכיהם לו קדושתם יע"ש · ועיין עוד להרב מהר"ם הלוי כחק"ל יו"ד חלק ב' סי' פ"ח הגו' דל"ה סע"ב ובמ"ש עליו הגאון החק"ל שם כסי' פ"כ דע"ל קע"ב ושם כסי' הגו' דל"ב ע"ש כר"ה אלכן וכו' וכר"ה אי"ן וכו' ושם כסי' פ"ב ופ"ד ע"ש כר"ה ושתי דרכים וכו' ובמ"ש עליו הגאון החק"ל שם כלוות י"ט ובמ"ש עוד הרב מהר"ם הלוי הגו' שם כלוות ת"ך ובמ"ש עליו הגאון כלוות כ"ב יעש"ב דמכולהו מוכח דלוגם סירוב כניו וכני כניו לא שכיח גם כזמן הזה כמ"ש מהר"י מינדשלי כסי' ז' דפ"ח ע"ב שכן דרך כנות ישדל לשמוע כקול לכיהם ויש יכולת כיד לכי הכת להכניסה לחופה כשודע כבנות החרן וכו' ולכיהו הרב מהרמ"ה שם ולא עוד שלא גם כשאר קרובים לאמרי' הכי כמתכאר כדכרי הרב הגו' כלוות ת"ך כישובו לתשו' הריב"ש יע"ש וכל זה נעלם מעיני לדיק החכם הפוסק נר"ו וכמדובר יא"ה :

**וחזית"ה** תו להרב הפוסק נר"ו שעמד על דעתו דסירוב הכת תשיב דלא שכיח ודלא כהרכנים וכ' שלדבר הזה יקלתו מלריכים דאין תופת חוזק לדכריהם ואדרכה מש' כל כתר ליפכא · ואנכי הרואה שדכרי הרכנים הנ' חיים וקיימים ואין ראיה מדכרי הפוסקים הקודמים וכרכתיבנא ומי יכא לאחריהם ובפרט כדורנו זה דהא ודאי שכיח טובא כאשר כיניכו ראיכו מעשים ככל יום והרי סרב החכי"ב דמחלק כין הזמנים ואיך עלה על הדעת לאשווי ספק עד שכתב דהממע"ה נגד שני עמודי ההוראה אשר כית ישדל נטון עליהם ולא מנא שום חולק כזה כי אם שיקול דעתו מדכרי הראשונים ואתה' ואדי כתב מרן הכנה"ג כסי' רכ"ה משם מהרי"ק ראין דכריו של מהרד"ך עומדים כפני מוהריק"ו וכ' שדכריו נראים והא ודאי דכר זה כשגגה היולאת מן קמיה עטותניתיה ויקר תוריותיה ואתו הסליחה רכה :

**יא"ה** לגע ראמרי דאין כתוכחתו זאת ממש מאחר דכבר הכיאתי כקונטריסי הראשון לרוכה דרכותא קמאי וכתראי דכולהו סכירא להו דאונס זה דסירוב הכת הוי אונסא דלא שכיח ולא נמנא מי שיקדא לו שכיח ולא שכיח זולת הרב מהרי"ך לאוד כי הרב חיד"א כחי' פנו' וכפי' לדברי הרשב"ם כתי לתקן דכרי מהרי"ך ליתוכיה דעתיה ממה שהקשה עליו הרב מהרי"י מתשובת הרשב"ם הנו' וכמ"ש אם אינו מזיקול דעתי כתכתי כן כאשר תצב הוא נר"ו כפרט עתה הפעם שנתגלה לנו דכבי סכירא להו להרב פרח מטה אהרן כחלק כ' סי' ס"ו ולהרב כרם שלמה ולהרב מהר"י חגדשלי ולהרב מהר"ם הלוי ולמגאון החק"ל כסי' הנו' כמ"ש הוא נר"ו דכדורנו זה שכיח טובא וכו' לדרכה עיניכו הרואות ככנות ישדלל ככל מקום שהם זולתי היושבים כערי חדוש מעם לועז ושיה הנשאר ככניה והכנות מקום הכושה על פניהם יחלוף תמיד ולא ידברו כעניין

זוגם כלל וכל מה שיעצו להם לכיסם או לחמם ושאר קרוביהם הם מתרגים כו מכלתי שיתנו כתף סוררת וימאנו כו כלל ומעולם לא שמעו ולא רציו כת וכן יאמרו כפה תלת לא תצנטו כמה שכתבו לנו לא כב ושם ושאר קרוביהם זולתי לפעמים כחדרי חדדים רומזים להם כקול נכתם מכלתי שיסמע קולם כחוץ ולמפור' אין לריך רציה ואם לפעמים יעציו מלח הבן או הכת כפומבי הא ודאי לזה דלא שכיח כלל ואם כן הרי נתכרר דאין כרכריו ממש ושפיר הוי ספקא דדינא לגד המרכה והממע"ה כיון לדעת כל הפוסקים חוגם זה הוי חוגסף דלא שכיח כלל זולתי לדעת הרב מהרי"ך ושרב מיר"ם דסכירת להו דהוי שכיח ולא שכיח אם כן לא יהיה אלא מחלוקת הפוסקים הא קימא לן דגרול כח המוחזק והמע"ה וכמרובר יפ"ה:

**הנה** מכואר דעל כל פנים לדעת הרב חיר"ם רחוגם זה הסירוב הכת מחשיב שכיח ולא שכיח כומנו זה ורכריו חזקים כראי מולק ורכר גרול ריכר ומי יפיכנו · שלא רקשיתים למני"ר הרב הפו' נר"ו רקשיתים תירון הרב מהרי"ך והרב חיר"ם שכתבו לפרש כרעת הרב מהרי"ם ור"ל רכב"ד דלא לפטריך לנופים כמתן רמקבל כל חוגסים רמתיילינ רהתם גם מהרי"ם לוזל ומודה ולא חלק כי אם כב"ד רסינורו שהוא רגיל ותריר ע"ם ועל זה כ' מני"ר דהכנה"ג אם כפי' רכ"ה משוה לותו חולק עם מהרשר"ם ודעמי' וגם הרב משלת משה כח"מ סי' ל"ם נם כן ראי לותה לרכריו ה"ה מוקבם עמהם כהאי חילוקא עד כאן רכריו נר"ו · ואינן ואומר דאי אפשי לא לירינ רמה שכתב הכנה"ג רהוא מחלוקת מהרי"ם ומהרשר"ם הלמת לתו כיון רמהרשר"ם קאי כנרון עלמו של מהרי"ם וכבל זאת חלק עליו כוה והכינ רלינ מרינ רכרי הר"ן וכפי זה אין מקום להקשות ממ"ש מהרי"ם סו"ר הר"ן ועל זה נתעורר הרב כהגה רכה ולחלק יפלא גם הרב משלת משה אם שהכינ רכרי מהרשר"ם כפי' מ' והקשה ע"ר שלא רלה רכרי מהרשר"ם כפי' ק' רלך להוסיף לחרש מר למלתינ ועל זה כתב ררחוות הרינים וסמוכות שלהם רסחום' והר"ן ורעמייהו לא מכרענ כולי האי מכלהו אחרי ומקום יש כרחם לסכב פני הסורחות משה כוותייהו רהרשר"ם ומהרם"ם יע"ם ומה גם שרכרי מהרש"י קשים להולמם ולא זכר שר רכרי הרשר"ם והינ רמניהו לחלק כין הנרונות כאי' הרב חיר"ם ומהרי"ך מאן קנין ומאן רקיע לחפושי פלוגתא כין המלכינ החדירים ואם נם ליזה פוסק כתבו רפליגי ואנן כרירן מלתו רליהו להכינ ש עמק שו"ם מי הוא זה אשר כרי להחזיק המוחזק כמה שכירו יחלוק על רבוקינ הא ודאי לא ניתן ליאמר ולא עלתה בפיהו כמחשבה:

**יא"ה** כנראה שלא הכין מה שכתבתי לאי עני כקונטריסי הנו' רהשנתי על רברי הרב חיר"ם הוא ממאי רחזינן לסרב החכי"ב רקבע מת' הפוסקים הנו' ע"ר הטור שכתב על מי שקבל עליו כל חוגסף רמתיילינ רכחוגם דלא שכיח לא קבל עליו על זה כתב הכנה"ג כהנהט"ו חות כ"מ רכחוגם דלא שכיח וכו' יע"ם · אם כן נמלא רהכנה"ג הוא המכין כפשיטות רמת' נרולה כין הפוסקים הנו' לאו דוקא כסינורו מטוס רהוא חוגם ורניל תדיר כין הסיחרים שלא ה"ה ככל מי שמקבל עליו כל חוגסף רמתיילינ נם כמקח וממכר וכיולא כנרון הטור שייכא נמי מחלוקת הפוסקים הנו' וכמובן וכפי זה הוי הפך מה שכתב הרב חיר"ם כמילוקו הנו' וכמובן וכפרט רלמן בדידן עסקינן להחזיק כיד המוחזק על פי פשט רכרי מהרי"ם ושו לפי חילוק הרב חיר"ם נפק"ל רהכנה"ג דנ"ד מפקי' ממונא מיד המוחזק הא ודאי כהאי נוונא אין רכריו עומדים להוליא מיד המוחזק נגר מרן החכי"ב רלא מחלק כהכי והוא המכין כרכריהם רלא כהרב חיר"ם וכמדוכר ומי יעלה כח לפתוך על חילוק הרב חיר"ם רלא כהכנה"ג לפפוקי ממונא ופשוט יפ"ה:

**ולא** לכאר רהאי לא רמסתפינא מרוגזו של הרב הפוסק נר"ו לאחרי רואי שנם ע"ר הרב חיר"ם ררך קם'קו הוא למיכת מלתא רלאחר רהוכחנו שים לחלק כין הזומנים ודורות הרלשונים רכומנינו זה סירוב הכת מחשיב שכיח טובא רהן כעון עמת רלקרעת חולא ומהלולא ומדורו של הרב החיר"ם לדורנו זה דדל ורזה לאחר ורי עשר מעלות לאחוריה עד שלא נכנס לפיולו כסיג רשכיח ולא שכיח כלל והמעיין יכאר:

**יא"ה** כבר כתבתי רכפרט זה רסירוב הכת והכן כמה שכותרים להם לכיסם ולחמם ושאר קרוביהם לאבי לא לאחר ורי ומקום הכושה על פניהם יחלופו תמיד ומעולם לינם מתרכים ולא נותנים כתף סוררת כוה כלל זולתי לפעמים מועטים מאד רלא שכיח כלל וכשאינם חפנים כלותו זוגם הם המדברים עם לכיסם ולחמם ושאר קרוביהם כרמיזה כעלמת קודם השידוכין וכחדרי חדרים כידוע ומפו' לכל וכרור כדבר אגלי שלא כתב הרב חיר"ם רהוי שכיח ולא שכיח כי אם להני כמי מעשה לועז ללועזות כלשון רוקא כמש"ל ותו לא מדי יפ"ה:

**ואף** רייבינא ליה כל רילי ומשכינן הלי לוגסף לחוגם רשכיח ולא שכיח מכל מקום יפה כתב הרב הכנה"ג שכן נראה מדברי מהרש"י כיון שלא מלינו כי אם שעיקר קמיכתו הוא כרברי הרב מהרשר"ם והרי מהרשר"ם מכואר כפי' ק' כל כתר לייבא ושפיר לאמרינן רשו היה רואה תשו' שסיים לא היה כותב כן וכמו שהקשה ע"ר המ"מ אם אחר שכתב רהיה יכול הבעל דין לייפטר נם מה שכתב רלא לנו תורה חרשה ס' הרב ת"ח סי' רמ"ט שכתב רלא רקיל עליה כל לוגסף רמתיילינ שכיח ולא שכיח לא קיל עליה יע"ם ותמה כת"ר אין נקיט כן כפשוט ומפני מה כתב ררב נוכריה לאמרה וכבן יכול הוקן המוחזק לומר קים לי עכ"ר · לזאת אשיב שהמעיין היטב כציניו יראה רנם כרברי הת"ח ליכא לפלוגי כחילוק הרבנים הנ"ל ויותר ממ"ם כאן הת"ח מפו' יולא כם' רכרי ריבות אם וכבל זאת לחלק יפלא מני"ר רב כהנה וכבדון זה נמי התנאי שהתנו הוא רוקא

ההוצאה ואינו מיותר דאי לא היו כותבים כן לא היו חייבים גם כזה ואם כן ממילא למדינן הכי דלא לוסיף עלה ואפי' שכיח ולא שכיח אכל כגון נ"ר שהתל הוא מיותר לגמרי דאף אם לא היה כותב תנאי היה חייב האב הזקן אם היה חוזר בקנס משום כותב או מנהג וכפרט דאחר שכתב ולא יפטר כי אם בקנס הכלה לחופה לחיזו טורך הוצרך לגיסנא יתירה וכפי' תחמר וכו' הא ודאי שהוא להכניס הכתי ואפילו אי הוה חונס זה לא שכיח היה חייב כיון שהרי הוא כמכוחר סירוב הכת כל' התנאי וכאשר הוכחנו למעלה דאם ותשובת הרב ת"ח הובאה כמטה שמעון שם כהנה"ט י"ח ומעתה אני תמיה על הרב רוב רנן בח"מ סי' רכ"ה שה"ר מהרי"ק הללו ותמה עליו מדברי הרשב"ם והר"ן ומהרשד"ם חלק כ' סי' ל"ו ומכולהו כמרדכי פ' מי שהחזו וכא לניין להת"ח סי' רמ"ט סב' כדברי מהרי"ק ושיחם כן להרשב"ם ודבריו תמוהים יע"ש והיה קעל"מה מעינך דשפיר חזי תשובת הרב מהרי"ך והרב חיר"ח שחילקו בטוב טעם ודעת:

**יא"ה** גם בזה כל דבריו אינם לא בטעותו דכריס ודחיות בעלמא ניכהו ואין להם על מה שיסמוכו כלל דהפשט לא יופשט דהרב ת"ח שבירת ליה בפשיטות כהרב מהרי"ק ולא על ל"ד לבד הוא מדכר הלא ה"ה על כל מי שמקבל עליו כל תוכחת דמתייליד עלה קאמר דגם חונס דשכיח ולא שכיח חיוב ככלל קבלתו וכמו שהוכחנו למעלה שכן הוא דעת מהרי"ק מדברי הרב הכנסת כנו' לעיל הכי מוכח נמי דעת הת"ח מדברי הרב מטה שמעון שזכר הוא נר"ו שכחות ח"י על מה שכתב העור וז"ל כיון דחונסת הלא שכיח הוא וכו' על זה כתב הוא ז"ל וזה לשונו וכחונסת דשכיח דוקא דשכיח טובא אכל חונס דשכיח ולא שכיח לא קבל עליו אם לא שיקבלנו עליו בפירוש · עיין כנה"ג סקכ"ח וכתשו' ח"מ ח"א סי' קכ"ה וחלק כ' סי' ל"ו ת"ח סי' רמ"ט חוט המשולש פ' וינה עכ"ל יע"ש הרי להדיא דהרב מטה שמעון הוא המכין דמחלו גדולי הפוסקים המובאים בכנה"ג וכתשו' ומ"ש הת"ח בכל נוונא מיירי ולא על נדונותם לבד הם המרכיים ודלא כהרב מהרי"ך והרב חיר"ח וכמוכן · ותמהני עלי דמר נר"ו דאחר שהן כל יקר דאתה עינו דכרי המעה שמעון הנ' ועם כל זה לא נרגש שהוא ז"ל מכין הפך דכריו נר"ו והוא פלא · ומ"ש דהתנאי דכ"ד לא מצטריך לגופיה והוא מיותר לגמרי וכו' לא קרק כזה כלל ועיקר דאם לא היה תנאי חיוב קנס הנו' כשהד לא היה חייב החזר כו כשום קנס דאלו לא קיימת לן כהתום' ודעמייהו שכתבו טעם חיוב הקנס הוא משום מנהג כיון דמרן דקבלנו הורותיו לא פסקו כשה"ט כלל ואם כן אל מהכה טעם המנהג וכ"כ הרב מצכות הרועים כמע' הק' לות מ"נ יע"ש ואפי' טעמת דכותת דשכירת ליה להרש"ם ודעמיה דכדאי הוא להתחייב בקנס משום כותת וזה פשקו מרן בש"ע וכח"מ סי' ר"ז יע"ש · מכל מקום היינו דוקא כשתחייבו בפירוש בקנס שא שלא קבלנו עך הקנס כמה הוא ח"כ לפילו שקבלנו עך חיוב הקנס שא דהוא בלשון המכחת דלא מחייב לשום דינא חזי אלא מחייבי ליס משום כותת כרב כל שלא נתחי' כלל בשום קנס ליח דינא ולית דיינא שיחייב האזור כו בקנס משום כותת דלא לחמרו אדם מעולם ודבר זה מפכרת קימתיו ושוב מנאתיו בפי' כדברי הרב מצכות הרועים שם כמע' הק' לות מ"ט שבן כתב בפירוש יע"ש והוא פשוט וברור · שא שראיתי להבאר היטב בה"ע סי' ן' שקט"ו שכתב מפס מהרי"ק שורש ס"ט שב' דלפילו לא עבדי קנס לפילו בכי קרוב הוא בעיניו דחייב לשלם דמי כוסתו יע"ש · וזה הוי הפך פשיטות הרב מצכות הרועים וכמוכן ולפילו לא תכרת לי"ד דעל כל פנים לא היה מתחייב משום כותת כל הפך הקבוע כשטרת די"ד וכמעט לפילו לשליח ולרכיע ואם כן תנאי חיוב הקנס להחזר כו לטטריך לגופיה לחיובים בקנס קבוע ועל זה היתה שלא יפטר המתחייב בקנס פנו' כשום לד וכו' כי אם בהכנסם לחופה כמשודך עם משודכתו שזהו תקנת ח"ס ממש כוודע ואם לא היה מקבל עליו כל מין עיכוב וחונס שיהיה וכו' אכתי הוה מני פטר נפשיה המתחייב בטענת חונס לפילו דשכיח דאתי מחמתיה או משהר קרובי הכלה או שהר חונסים אפי' דשכיחי כדעת קצת פו' דס"ל הכי דלפילו חונס דשכיח לא קביל עליה ומני פטר נפשיה בטענת קיס לי היותו מוחזק משום הכי קובינו להתנות עליו שיקבל עליו כל חונסת דמתייליד וזה כוונו כאומרם בשטר הנו' וכפירושה אתמר אפי' שיהיה העיכוב והחונס וכו' ע"כ דהייט שקבל עליו המתחייב כל חונסת דמתייליד ולעולם היתה לך דחונס סירוב הכת דהוא חונסת דלא שכיח או לפילו דשכיח ולא שכיח לא קבל עליו לדעת מהרי"ק ומהרש"ל והת"ח ומני המוחזק לומר קיס לי כותייהו וכמדובר ום' רוב דנן לא חזיתיה ולא כיהרתיה כלל ועל כל פנים הא קמן דגם הרב רוב רנן הוא מצלנו דלא שפר קדמיה לחלק כאי' הרב מהרי"ך ולא כאי' הרב חיר"ח והוא תנא דמסייע לן לתוקומיה מתונה כיד המוחזק וכמבואר יח"ה:

**ובצפייתנו** לשוכו להרב הפוסק לחת ולייתי לן תשו' מרן בהה"ע סי' י"ד ה"ד מרן החכי"כ דמר בריש אשר קבלנו הורותיו שכי' ליה דלא כמהרי"ח וכבן יגלנו תדי כל שפיקות חין לנו שא דברי מר"ן אשר שברנו וקבלנו הורותיו בכל מקום שכם · ומ"ש הרב הפוסק נר"ו שהרב שער המים כתב דלא קבלנו הורותו מרן שבתשו' הרוזה ירחה שהרב כתב שמעתי וכו' והדבר ידוע ואין למדין מפי השמועה וכפרט שהרב עלמו לא היה עיקר שמיבתו על זה כמו שירחה הרואה ום' דין שמת שהביא חיט מטי תלוי · נם מה שב' שהרב מהרמ"ם פלינ עם מרנא הרמ"ז החק"ל דשכי'ליה דלא קבלנו הורותו מרן בתשו' לא שביטל דעתו נגד פני עליון החק"ל מ"מ ככר עמד על דעתו בתשו' שכם' חוקי חיים סי' ט"ל והסביט דלא קבלנו דעת מרן בתשובות ומ"מ מידי פלוגתא לא נפקא ומנ"ל קי"ל וכל ע"כ ודבריו שגבו ממני דכפי קנרתה לא רחה

ועיין מ"ש בזה"ל הרמב"ם בפ"ו מה' מלכים ה"ג:

**יא"ה** כל מה שכ' פה לזרך הירושה לדחות מה שכתבתי בענייותי בענין קבלתיו לתורות מרן במה שכתב בתשו' שכל בישר לכל לין כו כדאי להפוקי ממונא מיד המוחזק ביותר ממה שכתב הוא נ"ו ככר כתב הנלון החק"ל במהדורא בתרא סי' נ' ד' לדחות דברי הרב מ"מ המלך וכל דבריו נר"ו פה הם לקוחים מפה כמו שירחה הרואה ונם אני בענייותי כן דעתי טעה ומקבלת שקבלתו תורות מרן נם בס"מ בב"י ובתשובות בסברת רוב הפוסקים דסבירא להו הכי . כרם מי יעלור כח לתפוקי ממונא מיד המוחזק מאחר שזוכה מליטו להכב מהרי"ן כפ' רין לאחת שהעיד בנודלו שהרב מהר"מ כולה רב קטן הוא ופליג על הרב פרה"ז ולא פסק כתשו' מרן הנ"ו כיעו"ש . נם הרב שער המים העיד בנודלו שמעת שלא קבלתו תורותיו מרן בתשו' כנ"ל ונם מליטו להנלון הרב חיר"ש בבדכי יוסף ח"מ סי' כ"ה כתב על דברי הרב מפתח מפה ונק"כ שליטו מוכרח נם בהשמטות סיים שאל כתב על דבריו דיים לנדד וכו' כנ"ו כל זה בקונטריסי הנ"ו נם מליטו להרב מהרמ"ם שעם שכתב"ל מהדורא בתרא ח"מ סי' ה' הודה לכל דברי הנלון החק"ל אם עם כל זה בתשו' הבאתי בחוקי חיים סי"ט"ל חוינת ליה למר דלכתי בתוקפיה קלי ונם נלמד דלנו לין לנו שלא מה שכתב הרב שער המים כמש"ל נם עתה חזיתיה למר דרב החביר תופת הדור מהרח"ש נתנין בחוקי חיים סי' ל"נ שממך על דברי הרב שבר המים בשמועתו כנ"ו ובשאר קנין נדול להוקומי ממונא ביד המוחזק יע"ב . ונם עתה לינה ה' לידי ס' ויוסף לכרתם הנרצם מחדש להרב מהר"ח דיין נר"ו וחזיתיה למר תחילה ודחק כסי' כ"נ שעמד כלותו כלל שעמדנו בו בתחילת דבריו בקונט' זה כמ"ש מרן בכיח יוסף והשמיטה בש"ע אי אתרינן דחזר בו אלא והאריך למעניתו כרוחב מביתו וביאר הדברים בשלמה ועלתם הסב' ככל מה שכתבתי בענייותי מה למעלה ויעלו לבי שביותי לדבת נדול שבמותו יע"ב . וכן כתב עוד שם בסי' י"נ דפ"ו עתוד ה' יע"ב . עוד דאיתי להרב הנ"ו שם בסי' כ"ו שעמד בהאי כללא דנח דקייתי' ביה לתן השתא וקרא ערער על הרב שער המים בשמועתו הנ"ו ונם עמד על דברי הרב מהרמ"ם בתשובה כי כתה בחוקי חיים הנ"ו לעיל ושוב כתב שכבר ינח הדבר מפי הזקנים ותלי מימר המחזק קיים לי כוותייהו יעב"ב ועם שם כסי' ז"ך הבית לחריו בחריך הרב הנ"ו נר"ו כוה יותר והביאו לנו דברי רבני אר"ץ שכולם הסכימה דעתם דקבלתו תורותו מרן נם כמ"ש בתשו' ולף להאריך ונם הוא נר"ו כן עלתה הסכמתו יעב"ב עם כל זה מתן פתין ומתן דקיע שיוכל כומן הזה להוציא מיד המוחזק כל זמן דחרי אתלי דברי ותלת ואת דב"ע דמסייעי ליה לפי' יהיו כל חכמי ישרל פליני עלייהו כאחר הבריטה מהריק"ו כנודע . ומ"ם אות נר"ו דסרב מסרמ"ם קותר עלמו ממה שכתב בתשו' הבאה בח"ח סי' הנ"ו לעיל למש שכתב בתשובה הבאה בחיים קדושים סי'

ג' דכנזם כתב בפשיטות דקבלנו הורמוז מרן נס
כמה שכתב בתשובות ולא זכר אר לשמועת הרב
שער המים הנ' כלל כ"ע ומש כן תו לא קמבי'
על זה תשובה הנ' כח"ח וכו' דכשאני לענמי
לכתי כמקומי לכי עומר ואיני רואה שום קתירה
כר"ק כלל דהקס בתשו' שכמים קדושם סי' ג' הנ'
כ"ל לחמוה על הרב מהר"י יסרט ולדבריו ולשיטתים
קשיל דלדידים דלא קבירא ליה כשמועת הרב שער
המים כיון שהרב מצחת משם מהריה דלתריה
לי רואם יע"ל הוא דלשון בקדם לכת הקוברים דקבלנו
הורמוז מרן נס בתשו' וכב- קבלו עליהם ברודים
יע"ל הירמוז המ"מ אף לדורות עולם כמובן מר"ק
הרב החקיד הנ' שבקוף סי' ט"ל הנ' כמה שכתב
על דברי הרב מם המלך הנ' דאף שנודק לו הייט
כירוש' הו' לכן ברודים יע"ל שקבלו הורמוז המ"מ
דקבירא ליה הפך הרב שער המים ונרחה כרור דקבלה
מניה הרב מהרמ"ם כתשו' הרב החקיר הנ' כוה
ומשום הכי יגא לתמוה הרב מ"ם המלך עם בת"ק
סי' ג' הנ' על הרב מהריי"ם הנ' לעיל דלפום
שיטתים ואתריה לתתי לא לתי עלה החס לחייב
מטעם זה כיון שמרן כתשו' הכי לתמר מר וכבר כתב
הרב משחת משם שקבלנו הורמוז מרן נס כתשו'
ואס כן היה לו לכתי מטעם זה לכד וכמוכן ואין שום
דבר סת"ר לו כלל וט"ט שלא הוכיח החס לשמועת
הרב שער המים כלל כיון דלא שייכת כההוא לתקרא
כנ' לעיל וסרוחם ירחה כחוקה תשובה שהוכחה
כמים קדושים סי' ג' הנ' שהתשו' הנ' היא האחרונה
שכלל תשובות הרב מהרמ"ם שהיום כחוקי חיים
דסי' ט"ל וסי' מ"ו וסי' כמבואר בר"ק בסוף
התשובה חבחם כמ"ק הנ' שפם רמז לחוקה
תשובה הכחה כחוקי חיים סי' ט"ל יע"ש . והרבר
קשה לשמוע שכתב דברי עלמו מ"ם כחוקה תשו' הכחה
כת"ח סי' ט"ל שב' פעם ושתים דלא חין לנו מה שכתב
הרב שער המים ו"ל שלא ורחי הדברים פשוטים וגם
מוכרחים דכונתו כדכתיבנא בעניותין והוא כרור ומה
שב' הוא נר"ו דשניא הסיא תשובה דסי' ט"ל דעפקי
כחוקו נרון דמיירי כיה מרן נופיה בתשובה שכתב
עלה הרב שער המים מפי השמועה וכו' ק"ם לכי
ולא לרע מלי קלמר דמלי נפקא מינה לס מיירי
על חוקה תשו' עלמה לו על לחלית דהא לס לחמת
הדבר דשבירא ליה שקבלנו הורמוז מרן כתשו' מה
לי לס על חוקה עלמה מה לי על לחלית ולי קבירא
ליה דלא קבלנו הורמוז מרן שבתשובות מה לי כתשו'
הנ' עלמה מה לי כתשובה לחלית ודרי לפנינו מם שב'
הרב רין לחמת שם שהרב מהר"ם כולה חלק על הרב
פרח"ל ולא פשה כמרן בתשובה הסיא עלמה
כיע"ש והא ורחי דלא בתשובה כלל כתב הוא נר"ו
דבריו הנ' . גם מה שכתב הוא נר"ו שלא מלא מקום
לקושייתי ע"ד הרבנים החל'ממ"ם הרב ח"ם בהשמטות
וכו' גם לחכי לא מלחתי טעם לדבריו הנ' כלל כי
על כל פנים הרב חיד"א לינגו סיתר לת עלמו ח"ו
ממה שבתב בכרכי יוסף למה שכתב בחיים שלל
בתשר בתשובת חיים שלל כתב וים לנחד וכו'
ודלא ודלא מרלא סיתא והדרלא קו' לחוכחתה על כל רבני
החחרונים שנעלם מהם דברי הרב חיד"א הנ' לעיל
בהשמטות חיים שם וכמרוכר בחופן דלין ככל דבריו
הנ' שוש כח וטעם מפשיק לרחות לת דברי ולעקור
מנר"ד דגל הקיש לי וכבל הלמור ומרוכר כמו שילחם
המעיין ומשטו כפרק יל"ם :

**ולרווחא** דמלחת הת מנת כת"ר הרב ממפו'
כם' בירך משם דהכי מבירא ליה
ומוע מלרים דלתריהו ומ"ם מני"ר רמי יומר שקבלו
סורחותיו לף כי לח"מ משם והביא מופת מוכך לוש
דהרי פוסקים רלף כוותיה בעניניס לחריס להחזיק
כיד המוחזק מה שבירו כדין זה . לף דמיא נדון זה
לכל הנדונות דשו הכח רוב ככל הפוסקים הכי שבי'
לתו ואין מולק כדבר כי לם שמועת הרב שער המים
דאין ללמוד היממנ ולף לס מהר"ם כולה הכי מבירא
ליה יחיד הוא כדבר ובמעטרף כל זה עם מבירת הרב
מ"ד ודאי דכוותייהו נקטינן ומה נס שהרב הנ"ן כתב
על המ"מ שהוא מ"ד וקבלו הורמוזיו ולא חילק לם
הוא להחזיק כיד המוחזק דוקא או להוליא ממי דנפקא
לענין דינא לם תפס שבנגדו ומה ליה לפרושי ומ"ם
רחיה לזה מ"ם הרב מ"ם המלך דלמו לין לנו מ"ם
הרב שער המים הא לא תבירא דלמ' לא זכר הרב
מזה ומה נס דלחיתו ניהו הרב מהרמ"ם נופיה כתב
כדברי הרב חנ"ן על דודים כתשובה שבם' מ"ק סי'
הנ' וכבר כתב מהר"ם שלשקל בסי' כ"ג משם תשו'
הרשב"ם דלם היה דב כמקומם הולכים לחקר רבם ועיין
למרן החכי"ב בכנה"ג סי' כ"ה כרים כללי הקיש לי
שבתב דבלחריה דמר לתי רגיל לעשות כמותו לפילו
לפוקי ממוכח ולענין פסק מרן בתשו' סרבר כרור
דעדיף מהם"ע כמ"ם הרב חיים שם . ועיין בם'
פנים מחירות חלק כ' סי' קמ"ד שבתב המ"כ בשם
מהרי"ל שים לילך לחר התשובה דמעשה רב והוא
דבר כרור ומתתי ורחוי לעשות כן לפילו לפוקי
ממוכח מלחר ד"כו בסוברים כן ובעיקר דבריו דלין
לומר שבבלו להרב מ"ד ולהורחותיו לפילו לפוקי
ממוכח הא ודאי שכן הוא וכמו שהחריך כזה הרב
תהרח"פ נר"ו בתקקי לב וכסיע"ל בחה"ע סי' י' וכמם
שבתב ע"ד הגחון מהרוי זקן שלח רבנ"ד בבר סובחנו
דלא נשחרו ח"י מבייהו רבנן חשר יובל סמוחק לומר
קים לי כוותייהו דם' השער המים דל מהכח כיון
דמפי השמועה לתרם ולין לרון מינם וכמ"ם מרבח
החק"ל נשם נס ס'מהרמ"ם סיא פשוטה כמו רנע מרידים
חרידים וגם כיטל דעתו מעיקרא מן קמים דנחון
החק"ל כ־בתיבנא . ועיין להרב שפת סיס בח"מ
סי' ס"ח :

**יא"ה** מלחר דכוח נר"ו לחיל ומודה דלין לומר
קבלנו הורחות רב סעיר לף לחח"מ להשקי
מחוכח וכמ"ם ס"ם מהרח"ף נר"ו וכדבתי' בעניותין
לם כן שוב לין בכל דבריו סנשחרים שום כרמי
לרחוק דברי ולין דבריו נר"ו שלא פשטוהו מלין דחמות
בעלמא ניהו מבלי טעם כלל ולא ניחנו ליכתב כמו
שירלם

שילחה הדוחם ואין טרך להטריח קולמוסי ולהאריך עליהם עוד מקדם שכבר נדחו משיהם ממה שכתב' תני עכי מם למעלה יל"ה :

**ולמאי** דכתיבנא מריחא דעבינא דכבעין נ"ד שכתב בפירוש דנתחייב בכו"כ ולא יפטור כי אם בהכנם הבלה לחופה ליח דין ולית דיין שיפטרנו לוקן הכת בפירוש נכדתו דקרי כלל כל הכללים ואינו יכול לטעון לפילו לוגם דלא שכיח וכמ"ש מהרם"ח כסי' ל"כ :

**יא"ה** נלחיתי להאריך על דבריו הבו' שהם דחויים משיהם וכמו שכתבתי הני עכי מה למעלה אין טרך לכפול הדברים יל"ה :

**וראו** פביח לנו מעלת הרב הפוסק חצו' מרן החכי"ב כבעי מוי מ"ת סי' ל"כ שכתב דמתוך השלה הבנתי דנבנם כל מין לוגם לפילו דלא שכיח כלל כיון שכתב שקבל שמעון לחריות המחורה עד שיעבנה דמים וכל זמן שלא עבלה דמים יהיה מהיזה לוגם לפילו דלא שכיח כלל נבנם כלח' המחורה ואם כן הכח נמי כנ"ד כל זמן שלא נבנם הכת לחופה לפילו אם יהיה לוגם דלא שכיח פירוש הכת חייב היכל עליה שלא יפטר כי אם בהכנסם לחופה ועדיפא מינה טובא כ"ד דהכא זקן הכת נתחייב כתרם המתחייב כמה שהיו חייב כלתי שום פיטור והחתן יבטור לוגם כשיעה נכדתו וכל זמן שלא נבנסו לחופה לפילו אם יחרע לוגם דלא שכיח חייב כיון שלא פטרו כי אם בהכנסם לחופה . ומה שהשיב מני"ר ז"ל דהבע עלמך שהיה לוגם מיהה מ"ו לאחר מן המדרין דהיינו היה חייב לפרוע הקנם כיון שלא נבנסו לחופה זה לא יתרה חדם מעולם וכבן דן ק"ו מלוגם מיהה דנחלקו הפוסקים אי חשיב שכיח וכו' כ"ם בפירוש הכת דלכולי עלמא הוי לוגם דלא שכיח מלבד הרב מהרי"ך והרב חיד"ל דקבירה להו דקרי שכיח ולא שכיח דודאי דלא עלה על דבתם וכו' . ודבריו שו המה בהו כסבר פחוס ואין שותה ולא לוכל להולמם דלא ידעתי במה סתר כ"ד החי' היפה תמדהחכי"ב בק"ו ממיקה דקוה דבר פלא בעיני דמלי דפשיטא ליה למר דשם מ"ו היה מת ק' מבמעו' דהיה פטור מהקנם לדידי מפשט פשי' אי כל כתר לישבא כיון דהוי שטר חוב ואין לו פיטור כי אם בהכנסם לחופה אף אם יחרע לוגם מיהה ודאי דחייב יהבו שטר חוב נתן שטר חוב דחייבים יורשיו לקיים ול"מ טעמת לוגם וכמו שכתב מוי"ם כסי' ן' והח"מ שכיח נם כן בשם מהרי"ו סי' קמ"ב דאם נתן שטר חוב האב על הקנם שו כמו הלוחה ולא מהני טענת לוגם ואף אם מת שאב חייבים יורשיו לקיים וכן כתב הב"ם כסי' כ"ח ומכי מעטע מתשובת הב"ח שהביחתי לעיל דבשטרן השטר חוב ביד שבעל דין אף במת חייבים לשלם ום"ם אם מתה המשודכת או המשודך כיון דהעיקר הוי דלא מהניה טענת לוגם כיון דחוב חוב וכן הוא דעת מהרם"ח סי' ל' ומשם"ל בשם מהר"ם שלוי שם דיקון זה שוב כי חיכי דלא יוכל לטעון טענת לוגם וכמו שכתב הגלחן שחק"ל ושוב כרוד ומה שכיח



יפיב כת"ר לכל שין לריוחא דשבירא לאו דלחיט יכול לטעון לוגם דקירוב הבת בחוב נמור הלא יפיב כת"ר וידון ק"ו מלוגם מיהה מלבד דנם בלוגם מיהה נרחה פשוט דחייב עוד זחת דכולהו רבוחא שבירא לאו דלא מהניא טענת לוגם בשהוב בחוב נמור דהוי כמו הלוחה ושו בשלוחה בשטר מ"ל טענת לוגם לפני לוגם מיהה הא ודאי דלא ניחן להעלוחו על לב :

**יא"ה** הנה בכלן הרחה עלמו החכם הפוסק הנו' נר"ו דחוכב לטעון ולרחות דבריס המפר' מפר עלמס והנה הוא דוחה בקש כלי השנחה וכלי עיון ובברית כלל דחלי דפשי טוא ליה לחייב בחירע לוגם מיהה לחחר מהזוג דעם כל זה חייבים לשלם בקנם הם כי לא להזכיר ולא נחלה ולא ימלא בשוס פוסק שבירא זה כזו כלל ומה דחות יערוך הלי דינא להיכא דנחחייב הלב בשטר חוב נמור ומת החב דשבירא ליה למהרי"ו ודעחיה דחייבים היורשים לשלם קנם הפר נחחייב לביסם בשטר חוב דמת החב שלחי דבבר נחחייב הלב בשטר חוב ושעבד נכסיו להוחו חוב מה שלין כן כמחה הכלה או המשודך לחר השידוכין בליזו שבירא נחחייב למחחייב בשטר שלא קיים החנלי ומה יעשה לוחו הבן שם מה"מ ודאי שחא דהכי לא נחחייב הא ודאי לחחמה טוכח על חלומוחיו ועל דברי ועל דמיוחוחיו שלין לשם שחר כלל וכם דבריס בטלים ממש ואין טרך פיה להאריך עליהם כלל שא כדי שלא חהיה שחיקה בשולחן הוכ־חחי להשיב על זה לפ־שם טעוחו ברביס ודי בזה יל"ה :

**ואף** כי יהיבנא ליה כל דילים דבקנם בחוב נמור שם לירע לוגם מיהה דפטיר ומניה ידין כת"ר לשידוך הבת מ"ת לי ניחן ליחמר בשטר חוב שחם לכל כחפרש ובפירוש לחחמר דלפילו שם יהיה העיכוב והלוגם חמי שיהיה בחיוב במקומו ואין לו פיטור כי שם בהכנסם לחופה שפיר י"ל מחשובת מרן החחי"ב קלוז דכיון דכלל כל הכללים הוי כמי שנחחי' וקבל לחקיימות המחורה עד שיעבנה דמים דלו ודאי דלפ שם לירע לו לוגם מיהה קידם שיעבנה דמים ונבנבה המחורה לו דבר לחחר ודאי דחייבים יורשיס לשלם שם בן הבת נמי כיון שלמר שלין לו פיטור כי שם בהכנסם לחופה כל זמן שלא נבנסה לחופה חייב לשלם חוכו בשרוע פירעון דמי הבוב דזם לא פטרה מחיובו כי שם בשהכנם הבת לחופה לחחו עמו וכל עוד שלא נבנסה לחופה מ"ל שם נחחרע הלב לו היא עלמה לו מהה הרי לא נבנסה לחופה וכודאי הנמור דחייב לשלם ואין פוטר לוחו וכמו זה כחשב בעיני לוכ יפלו דבריס שו מפי עליון מני"ר ז"ל שם לא שבלטן הקולמוס שלא מדעת עליון . ומ"ם כת"ר דאין מי שיכבור דלוגם סירוב חשיב שכיח ולא שכיח כי שם הרב מהרי"ך ושרב חיד"ל בעיניו ידלם שבן כחב בפשוט הרב מהר"ם די בוטון בסי' ל' בדעת רשב"ל בש"ם הרב חיד"ל ומה מלר קשם לוך נעלם מעיני דמני"ר הרב חיד"ל חצו' ושם . והרי נ' הרועים דקבירא לאו כדעת הרשב"ל דלוגם זה חשיב שכיח ולא שכיח ושם בזמן הרשב"ל הוי שכיח ולא

שכיח ודאי דכזמניהו זה שכיח טובא ולדבר הזה נאמר
לון לריין שלא מה שעיניו רואות דשפיר יתוה מעשים
רבים מקירובים כאלו ואף אם י"ל להזקן המעוזק
על מם לסמוך בטעם קי"ל כסדרן יכול לסולקו מידו
ועיין מרן החק"ל בח"מ סי' ל':

**יא"ה** כבר נדחו דבריו הנז' כמה שכתבתי לעני
לעיל ואין לריך לכפול הדברים
יע"ה:

**ותבט** עיני לבת"ר הרב הפוסק הי"ו שכתב
עוד שבעיניו רלה שדברי הרב החבי"ב
לינם מוסכמים דהלא הרב פני משה בחלק כ' סי'
י"ב והח"מ סי' ל"ג והוא עלמו בסי' קמ"ו לא לחו
עלם מטעם זה אף שבתוב שקבל עליו לחריות הדרך
עד כותה לנמל פ' וכו' ע"ש · ואחרי התחילה רכה
לא דק בזה הרב המרחק בניסים ולא דמו כלל לותם
הנרונות שקבל עליו לחריות הדרך דהוי כמתן דקביל
עליה כל תונסף דמתחייל דאונסין דתונסף דלא
שכיח לא קבל לא כן הכא בנדון הרב החבי"ב דלא
מלי טעין עוד טענת תונס וכמו שירלה המעיין
והלריכות כזה הוא יניעת כאר ולסג הרכה והוא
פשוט:

**יא"ה** לא ידעתי מה הוא סח ומם הוא החילוק
בין מנדונות הרב פני משה והרב משאת
משה לנדון הכע"ח מלחר דבכולהו היתה קבלת החת'
כל' עד וכו' כמ"ש בקומטריסי הנז' ואם כן לוך כ'
עלי לא דק ורב המרחק ולא דמי כלל וכו' ומי יתן
וידעתי שלחר כל זה היה מלביר לנו בטוב טעם
ודעת החילוק והפרש שבניהם החרתי כרס לבתי
לא חזינן כדבריו סוס חי' כלל כי אם דברי' הדבריס
והמם בטלים ומבוטלים והוא הוא דלא דק כלל
בלחת וכבר כתבתי שלין להאריכו בזה לידי דוחק
ולבתי לא נמר וסבר בסדר הפס"ד יפה יפה ובדוד
תנלי שבשיעמוד על דעתו ועל דעת רבותיו יחזור
על למתרו ויודה לדברי בלתי ס' כלל וימים יודברו בע"ה
יע"ה:

**ומעתה** לחזרך לנא לידך להלריך עוד בדברי
הרב הפוסק נר"ו בהפתח שמנא לפטור
את הזכן דחונס מיתה לא לסקיקו תרעתויהו נם תונס
דקירוב הבת לא לסקיק תרעתיה דהא ל"ת כלל וכמ"ש
דלף בחונס מיתה חיובי מיחייב לשלם כמיעבה והוא
סדין נמי לחונס קירוב הבת דלין פוטר לותו וכדבר
הלמוד כיון דנתחייב בחוב נמוד ה"ה לחלו כמו
הלותה לכל מילי:

**יא"ה** רחוויס סדבריס למי שלמרס שהחוזך לרחות
דבריו הוא כיודאי לנא טורך לך למותר
ויניעת כאר שכל מעיין ומשוטט בלדק ויוכיח כין
שניהו ויכריע כדברי ויודאה דבריו כשתי ידיס בלתי
קפק כלל כרס כדי שלא תהיס שתיקה כהודאה הוכרחתי
להזיכו על כל קון וקון ולהוכיח כמישור דשנה כמוזה
ובוודאי הוא ככל מ"ש וכמדובר יע"ה:

**ומה** גם כב"ד דהחריך הרחיב כלשונו הזקן הזה
כלומרו וכפירושא לחמר דלפילו יהיה הלייטוב
ותחזק ממני שיהיה וכו' ולא יפטר כי אם בהכנסה

שכתב"ר לה דנה לחלק בין הומנים ורנה לחלק בין העיירות והוא פלא:

**יא"ה** ת"ם לחני עבו הוא שלמת דבמקומותיו שה וכבל מרטת המערב לה נמלה לחת מני שף דממתנת ומסרבת למעשה לב ולם ושאר קרובים ומם רחיה מכיח מכרונות הפוסקים מהרשב"ם וחילך דנשאלו על זה והוכיח מזה הוא נר"ו נם בן שהרי נמלאו כתת ומסרבים וכו' לחני תמים עליו נם בן דרוחה השלות של פסוקים ולה רחה התשובה שלהם דכולם פם לחד הסבימו כתשובותיהם דקירוב פכת פות לה שכיח לו לפחות שכיח ולה שביח ולם בן מה רחיה היה זו מהשלות ולה מהחשובות · נם מה שפלוגה עלי שרליתי לחלק בין העיירות ולה בין הומ' הפלוגה זו לימי יודע מה היה דמה שרליתי לחלק בין העיירות הוא בהקרח ליתובי דעת עלוין הוא הרב מיר"ל שחילק בין הומנים על זה בתבתי שגם הוא לה כתב בן כי לם להנהו לעוזתי וכו' ולם בן מה לו כי יוצק חמם עלי דידי והדר פלא'ים הא ודאי לתמהה יל"ה:

**חו** חויתיה לבת"ר שהכיח להקל הנכיחים דקייתני בשיטת מהר"ל בשיקו וכל לעומת זה החולקים עליו וכבר הוכחתי לעיל דם הח"מ אין לדון מינה כו"ע כי הוא מקפק בדבר ודפוס כידיה וכמו שכתב הרב שלחנו של לברהם ונם הב"ש לה פשיטא ליה וכעיקר רחיתו ליתה למשדי נרגא וכמו שהק' ע"ד שב"מ נם כדברי הרמ"ע י"ל וחיובא רמיא עלן דלא לאפושי פלוגתא להקלים דעתו עם נדולי המורים ומ"ם בת"ר לחתו מרן החק"ל בפי' ג"ו שהביא תשו' מהרש"ל והקשה ע"ד הרואה יראה דבבעין ג"ר נם החק"ל מודה דחייב דבוון שהפושר הוא החתן לא פושר כי לם בהנשו לחופה יהיה מליזה עבם שיהיה חייב וכמ"ש מה למעלה ואין מרוח לבשול הדברים כי לם אתחיים וכרוריס ומ"ם בת"ר בדעת מהרי"ו והמע"ל ז"ל להוזק כי אין ם' מהרי"ו מלוי לפני לא יכולתי להשתעשע בר"ק:

**יא"ה** נם כזה לשיטתיה לחזל ובבר בתבתי לעיל די השב והלמת הוא דדין זה בתת' הוא שנוי בין חפוסקים ו"ל · ומ"ם רבב"ג ד"ר נם החק"ל מודה דחייב וכו' לחתמה עובא דהחק"ל לקחי ע"ד מהרש"ל והמע"ל עלמם ועם בל זה הוכיח במיעוט דדבריהם חינם מוסבמים מבל ובבו מחולקים ומידי ספק לא נפיק ובבר בתבתי דבדון דידן נרע מתיקון ח"ם בנו' לעיל ואין בתב דבתתי נוונת ד"ר מודה והוא פלא יל"ה:

**ומה** שרלם בת"ר להוכיח מדברי הרשב"ם שבחלק נ' סי' רי"ל דאף בתחייב חוב נתור יבול לפטור עלמו בטענת חונס בל יש חולך בעיניו ירחה דאין הימנה מדברי הרשב"ם לב"ד ובמו שבתב דחקם בשליחו השטרות ול"ד לב"ד ובמו שבתב הב"ח בתשו' ובנו' לעיל · עוד זאת דאי"ל דלא היה בעין ג"ר ובמ"ם בת"ר נם בן ומאחר שרחיטו שהרב מהרש"ג שביחת ליה ובל שנתנו בית הבעל דין והיה בחוב נתור דחייב ולא מהני טענת חונס ומבי שביחת



ליה למהריט"ו זאתו מוכיחים לומר דהבי שביחת ליה בדעת ר' יהבהו המבי"ט וכן שביחת ליה למהרש"ל בפירום ודבר נדול דיבר מזה ר"מ והא לם יש להשיב ע"ד מי יבא לחריו · וכן בתב המע"ל ולא מלאתי בל לעומת זה מי שבתב בפירום דפטור בבעין ג"ר הזר יובל המוחזק לומר בים לי בוותים ועוד דהרי הסבימו מהרי"ך ומהרי"ל דסירוב הוא חשיב שביח ולא שביח ומה ליה לאחנויי וכאזר האריבו למעני' להסבים נם מהר"י לדרבי ומה נם דמרן בתשו' פסק בן והוכחנו דנם בזה ליבא בים לה להמוחזק לומר דלא בבלנו הורחוחיו בתשו' וכמ"ש מ"ז מתשו' הרשב"ן דבוון שבלנו ס' לחזה פוסק עשתוהו בריבים ולין לחלק מחה שבתב בס"ע למה שבתב בתשו' וכן בתב הרשב"ל בפי' רב"ד ועיין למרן החבי"ב בבעי חיו יו"ד סי' ק"ו ולהרב לודים נהולים דב"נ ע"ל ולב"ד של שלמה רל"ח:

**יא"ה** נם בל דבריו הללו בם דחויים מח"ם לחי עני מה למעלה דהדרבת לדידי חזי לי בל ביתר לפבת דאפילו הפוסקים המחייבים במתחייב חוב נמור לפילו דאית ליה ט' לוונם דלא שביח חזלי ומודו בבהלי נוונת דב"ד דפטור בטענת חונס דסירוב הבת ובנו' לעיל דאיבהו מיירי במתחייב חוב נמור ומוחלט ופקחי בשאר שטרי חוב דעלמת ברס בנוונת דב"ד שפיטור בתוב מתוכו שב' הטער עלמו דהוי בחיוב בתוב דאפילו יודו בולי עלמת דפטור בטענת חונס דלא שביח לו לפילו שביח ולא שביח בשהוי מוחזק דחלי לומר לים לי מבל המדובר מה למעלה לין טוב לבטול הרבריס יותר מזה יל"ה:

**ועוד** דבוון דפירש שיחותיו בב"ד בליטנת יתידה הא ודאי דחמריבן לטעויי לחת ובבנסת נם נם סירוב הבת ובוון שבן דאין לו פיטור בי לם בהבנסם לחופה בל שלא בבנסו לחופה יהיה מחזה סיבה ואוסם שיהיה חייב דהוי בלי בל הדבריס דלא תהני תו טענת חונס ובמו שבתב הב"ח בחלק ב' סי' ל"ו וכן משמע מדברי הרב מהחת משה סי' ל"ח בחוזן דבל לנבי דידי לין פוטר חותו לזקן זה מלפרוע פרעות דמי בנם בוין שבחייב בחדם המחייב במה שביטו חייב ולא מצי פטר נפשיה בחונס נברתו והוא ברור ובעיין בם' נדור הבסף סי' י"ב דשקיל וטרי בבעין ב"ר יע"ב ואין בחן מקום להאריך בר"ק יען בי דבו טורדין על אדמת הק' בחזר מני"ר בת"ר שפיר יריע לה דין נרמא שלא יבולתי להאריך בבל הטוך ובל זה בתבתי בחותם על הנחלים:

**יא"ה** בבר בתבתי דבל מה שפי' שיחותיו המתח' בנ"ד לבל הני ליצני יחידי בולהו לנטוריבו לנטפייהו לשיחים המתחי' הוא עלמו לפי' לם נחנם חונם דשביח דוקא דאי לאו הבי לפשר הלא היה מתחייב בין שהוא לחנם לפילו חונם דשביח ולא הוה ליה לאחנויי וכדעת מהריב"ל בקונט מתשובותיו ודעמיה אי נמי בין שהיה החיוב בספק ולא היה בתובי וכמו שנסחפק בזה הרב מהרי"ך הביא ד"ק הרב מיד"ם על הברבי"ם בת"מ סוף סי' ק"ך ובנו' לעיל ברס בחונס הלא שביח בלל לעולם מני לומר דאבתי לא

קבלו עליו לפיכך כתב כל הני ליכא יתירי וכדכר
התמור כלומן דכמקומי אני עומד ולדעתי ליה דינא
וליה דיינא שיחייב לזקן זה כמה שנתחייב כיון שהוא
לחנוס כסידוב נכדתו וכנו' לכיל מלחר עלות כל
התמור ומדוכר ודלא כמו שכ' הוא נר"ו כלומן אין
וכו' ע"כ וליתא כלל וכמדוכר · כרס כמ"ם עוד
ו"ל וכל זה כתבתי כחוחה על הנחלים ע"כ הנה
כזה נחה דעתי ככל מה שכתב הוא נר"ו מרים ועד
כעין ועד נמירת כפסק דין זה כי הייתי תמיה עליה
דמכירו לשעבר מלי דלא חזינא כיה הכא וכדכריו
הנו' נחה דעתי כמקנת דלכתי מנלה הקפידה מקום
לנוח עליה דידיה דלא זו הדרך לכל מי שרוצה לרחות
דכרי שכנגדו ולפיקיי ממונא מיד המוחזק לכתוב
והוא כחוחה על הנחלים וכן לא יעשה יה"ה :

**ומאחר** דכבר הכיא כתר שמרן כסי' פ"ז
סכירא ליה למר דהרשכ"ם לא קלי
כחוב נמור לדעת ח"ם לא כשחר נגו עוד מה לדון
כה ולא אם כת"ר נשא ונתן כדכריו כמקום לחר מכל
מקום לא מפני זה נדחים דכרי מרן ומכל מקום
דכרי מהרשד"ם לה"ע שהשוה דעת הרשכ"ם עם כת
הסיכרים דליכא לספוקי כשידוכין קשה לשמוע
מסיים דסי' רי"ח וכמשה"ק כת"ר ומה שהקשה כת"ר
למהרי"ך הכיא דכרי הרב חיד"א כשרכי יוסף ח"מ
סי' ס"ך למען דסכירא ליה דלוקמא דשכיח הוא ליה
לאתנויי אם יש חילוק כין מתחייב כתנאי להיכא
שכבר היה מחוייב והקשה כת"ר דלמה כמתחייב כלי
שום תנאי כמחלוקת הוא שנוי לפילו כלומן דל"ם :

**ואנא** נפשאי לא מלאתי מי שחולק כזה ולכולהו
רכוותא חיינהו כדידהו סכירא להו דכמתח'
כחוב נמור כלי שום תנאי כעין כ"ד יכיא לפטור
עלמו כטענת לומן דלמין פוטר לותו ולא חלק המ"מ
כיו"ד סי' ז' על הפ"מ כמתחייב חו"ג דלמו ודאי דלא
מסיק טענת לומן דאי לא חיימת הכי נעלת דלא
כפני לוונ ומהרי מהריי"ט כסי' קל"ל מחייכו לף
כשלא נתרלית הכת וה"ד שם הרב מ"מ ולין דכרי
הרב פני משה לשורים כעין כ"ד כלשר ירלה
הרולה :

**יא"ה** מה שכתב ו"ל ולענ"ד נפשאי וכו' ע"כ לא
ידעתי כוונתו כזה לם כוונתו לתרן מם
שהקשיתי כענייתי ע"ד הרב מהרי"ך כפפקו הנו'
לודיכא כפי דכריו הנו' יגדל התימה יותר ע"ד
מהרי"ך דכמה נפתפק מלחר דסכירא ליה למר
דלכלהו רכוותא סכירא להו דכמתחייב חוב נמור
לא מלי פטור נפשיה כטענת לומן לם כן כמה נפתפק
הרב מהרי"ך ולם כוונתו דמר נר"ו להחזיק הקושיא
שלי על הרב הנו' כם' הנו' דלא שכח לחלוק עלי
כמ"ם כענייתי דדין זה כמחלוקת הוא שנוי ועל
זה כתב הוא נר"ו כפי שעתו דלא מנח מי
שחולק כזה וכו' · לזה לאיך לל לכי דמלחר שכתכו'
סרלשון שכידו ככר ערכתי לפניו מחלוקת הפוסקים
כזה לם כן לאיך יכתוב ידו שלא מנח מי שחולק כזה
[illegible]
נעלת דלא כפני [illegible] · ולין זה ככרח כלל דלמן עפקי'
כמתחייב לדס כמה שלינו חייב וכוקב על עלמו
שטר כלשון חיוב מחרם שמחייב עלמו כסך כך וכך ועל
זה לאו דניס לפוטרו מחיובו כטענת לוגס וכנו'
לעיל לא כן כלוונ שמורים וכוהכים שנטלו וקכלו מיד
המלוה סך כך וכך ומתחייכים לפרוע כומן פ' מי
פטרס מחיובם לפילו שים להם כמה לוגסי דל"ם
כלל ולדכריו נר"ו הק"ל הכין להרב פני משה חלק
ג' סי' ס"ב ולהרב משלח משה יו"ד סי' ו' שכתכו
דגם כחיוב מלי פטור נפשיה כטענת לוגס ולשכחן
עובדי טובלא כם"ם ופוסקים דגם כחיוב מהניא ליה
ט' לוגס וכמ"ם המ"מ שם ולם כן תקשי ליה דנעלת
דלא כפני לוונ הלא ודאי דהלמת הוא דלא קשה
מידי וכנו' לעיל · ומ"ם דמהריט"ט סי' קל"ל מחייב
לף כשלא נתרלית הכת וכו' לא לדק כזה
כלל דמה שחייב מהריט"ט הוא דוקא משום
דמתחייב כפירוש לף לם לא תרלה הכת ולכי
לוקמת הרב מ"מ כי חיכי דלא ליפלוג מהריט"ט
עם לכיו המכי"ט והרשכ"ם כמש"ל ולפ כן לית הוא
נר"ו לחר שרלה דכרי הרב משלח משה הנו' ועם כל
זה כתב כפשוט כדעת מהריט"ט כל כחר ליפכח
ולשיטתים לזיל נם זה מן הת כחות שמכלי משנחם
כותב ומעלה דלא זו הדרך כלל וכמדוכר
יה"ה :

**על** כל פנים הנה מכואר דכחוב נמור כעין כ"ד
חייב התב הזקן לנדל פרע הסך שנתחייב ולין
לו פיטור ול"מ לם הוא המסכב ונורם הלוגס כודאי
חייב לפילו לא הוה כלשון חיוב שלא לפילו שכלחתו
הבת היא המסרבת דחייב וכלמור :

**יא"ה** כבר נתכאר דליתא להא כלל ולית לריך
לכפול הדכרים יותר מזה יה"ה :

**ומ"ש** כת"ר דלין לו חיוב שו"ת דלא כם' הרב
עכורת הנרשוני תמיהים הם מלד ויש להשיב ע"ד
וכן רלוי להורות דלא כוותיה ודלא כהרב ח"ם
שהכלתי וכרכתיבנא כענייותין :

**יא"ה** מחזיקנא ליה טיכוחא שהודה לי כזה ולא
לחז דרכו לרחות נם לת וה כמדתו יה"ה :

**אתאן** לסיפא חזיתיה לכת"ר שיגא ליידון כדכר
חדש דמלי לותר שמעון המוחזק דכ"ד
קי"ל כמהר"י כן מינתם ודעמיה דלא מכני נשען
חיוב כמטבע דלין מטכע נקנה כחליפין וקי"ל כהרב
מהרש"ם דסכירא ליה הכי כדעת מרן ולש"י לן
מר כי לי מהא לא חיזיא כלחר המרכתי נם לכני
כמקום לחר ולמכי עשיתי לר"ם רלכת ידים כענין
זה והעלתי מפי סופרים ומפי סלרים דכ"ל חיוב שנתח'
כקיקון ח"ם שפסקו מרן תהני ליה לפילו קני מניה
דכיון דלפילו לא היה שם קנין היה מהני כרי זה דומה
למקנה כב' קנינים דלף על פי שלין האחד מועיל
קנה כלחר דליפות כחו כתב כן וכמו שכתב הריכ"ם
כסי' שמ"ה ומה נם שם' הרב מהרש"ם נדחה הרי לה
מרן הנלון לחרוני וקן כשחי ירים כרלוות מספיקות
ועיין למהר"ם רי כוטון כסי' ל' ולמרן החק"ל כח"מ
חלק ג' סי' ל"ב וכלחה"ע סי' ל' ושפת היש כסוף סי'

מ"ב וכשכבע בימין סי' קי"ח וזכיר דבר בלוח מ' לח"ת מצפעי שמואל דל"ו · ועוד דאפשר דהקניין היה לקיום ההודאה ולא מענין הקנאה כמ"ש מעין זה מהר"י יסראל הובאו בחוקי חיים רפ"ז יע"ש ומה גם כיון דעיקר החיוב שהוא לדעת מ"ש מה שלא היה אריך לכותבו כיון דבבר נעשה בחיקונו הא ודאי דעיקר כיונתו הוא דעיקר ההקנאה הוא בתיקון מ"ש ואפשר דהקנין היה על הפיטור שלא יפטר כי אם בהכנס נכדתו לחופה או על עיקר הזיווג וקוניין דעלמא הכי נהוג ראשו, כמלאכים בכל שטרי זירוכין תצילו לאפוקי תמונת ומי יכה אחריהם ומה גם לפי מה שהבריח הגאון החק"ל בס"ב סי' נ' לח"מ שכן הוא דעת מרן בדחיות מספרי אשר חין לנטות מהם ימין ושמאל דפח ודאי דאין לנו שלא דברי קדשו המכריחים כן לעין כל יפר הולך וברב מהדמ"ס יחיר הוא בדבר שלא הזיכ על דחיות שלו ועיין בם' מים קדושים סי' נ' ובל לגבי דידי בב"ד אין מנחנו פריכים לזה בחמור ועיין בם' ידי דוד בגרפס מהדר בסי' ל"ג ופרמ"ג בחלק ב' סי' ס"ו וחוקי בחחדין שלא תירת העולה דוקן זם דב"ד חייב לשלם דמי בחיוב שנתחייב בדבר החמור ובלא בא להכי מבקש מבה"ר במקום נדולתו על חיוב דבריס שפלטם הקולמים מרוב הנחילה ולא נטו לשורי מני דדבו דרך הקודם שלא יפח עלי חטאת כיודעי ומבירי לח בבודו ולח נודלו וך ויפר פעלו מבלבל האמת בפבר פנים יפות והחמת יותר להובה בי"ט זה ולא יקשה בעיני בת"ר דבר מדברי יודיעני נא ובעני מוכן להזיב בהלבה בי לחיות הע"ט נתון ובלרתי בחיוהו מקיומן ובמבתי על חבמת חלהים שבקרבו מבין דבר מחוך דבר ומעשה לזים קולי למלין ולחולם לשל עליון השוכן בליון יסובבנהו יבוננהו בחיפון עיטו יגרנהו לוחך ימים יבביענהו ובבוד והדר יעטרהו ביום דעם ימלטהו בי ה' מחסהו וב"ב הב"ד שועל בן חרי דאתי מנוית בחרי בריע בלח ·

והוח **הא"ח** ס"ט

**יא"ד** לח מלחתי בבל דבריו הנו' שום בח מסניק לרחות דברי בפרט וה בלל דמ"ם תחילה רזם דומה למקנה בב' קניבים וב' תשתיט מניה דשר דיוב הסוסקים סבירא להו דבעינן שיהים חלות לקנין בשחר על בל פנים ליפו"ך ובמתבאר מחשו' הריב"ם בסי' שמ"ה הנו' עלמה ובל שאינו מועיל אפילו ליפות בח בלל ובנוטה דב"ר שאין הקנין מועיל למטבע בלל ובתב הקנין אוי לח מהני בלל אפילו לשון החיוב וכמו שהאריבתי בפרט דנח דשני קניבים ובתשובת סדיב"ם הנו' במקום אחר בתשובה אחרת אשר לי ובבאתי לדוב הסוסקים דהבי סבירא להו ושבן פבינו בחשו' הריב"ם הנו' ותמהתי על שאר סוסקים שלא הביט בן בדברי הריב"ם הנו' דמבואריס ר"ק להריח ובנו' לעיל · ועוד רחיתי להרב משבונות ברוגים במערבת ת' לות נ' שהאריך בוס חות ז"ל בם בן וגם מיניה דמר לשאינו במה סוסקים שלא סוכיחים בלל בתו שרשם ברוחה ובם עוד רחיתי להרב



מים קדושים בסי' נ' ובשאו' מר בריש דהרב הנו' שם סי'  שגם הם ז"ל עמדו בזה יב"ם ותבמ"ל · בם מה שבתב דם' הדב מהרים"ם נרחה ק"ל הנאון החק"ל וכו' בם לנבי ידעתי הדבר הזה ובמ"ש לבי עני בקונטריסי הרחבון שבידו ואין ק"ל חדש · בדם על בל פנים מידי שבריתו לח יצחו בראותו שתי תשובותיו ז"ל בבחיים בחיקי חיים סי' ט"ל וסי' ומ"ו דאבתי בתוקפים קלי ובם עתה רחיתי להרב מהרים"ם נופיה בתשובה הבאה במים קדושים סי' נ' בסוד"ק דשם דמו לשאו' הבאה בחוקי חיים סי' ט"ל ושם בם בן עדיין עיתד בפבריתו דאין מטבע נקנה בחליפין תפילו בלשון חיוב תפילו לדעת מרן בם בן יע"ם · ומתשובה הנו' היח לחרוצה שבוונם בתב"ל · אם בן מי יענור בח בזמן הזה לאפוקי תמונת מיד המיחוק דלא ביותיה ות"ם דאפשר דהקנין בב"ד היה לקיום ההודאה ולא להקנאה ליתא בלל דבב"ד לא היתה בוח הורחה בלל ושאני דין הרב מהרי"ם דבחוב בשטרו לשון הורחה מה שאין בן בב"ד ותו דאיך טמין ממון מחוקתו מחמת הלפאר בח ודאי לחמהה טובא · ליבורא דרוחה לנבי דהרב מהרים"ם נופיה מחלפה שיטחים דשו בר"ק שבתו בחק"ל מה"ב סי' ד' חות ח' דקמ"ו ע"ד נראה בירור מדבריו שם דבל שלא קיים המטבע שנתחייב בו בקניין דהייבו דלא בתב מהסך שים לו במ"ה שלא בתב נתחייב בסך בך וכך מעות בסתם דאזיל ומודה הוא ז"ל בהא דחייב בין שיבו מסיים המטבע לנו תומר' דשוה מנה קלמר יע"ם · ובהבי ניחא ליה למר תשובת הרדב"ז דסי' תרס"ד יע"ם · ושו מנ' תשובות שלו הבחים בחוקי חיים סי' ט"ל ומ"ו ובמים קדושים סי' נ' נר' בירור מדבריו שם דלא מחלק בהבי בלל בתו שירחה הרואה ובל בל פנים לבן בירון לדבריו האחרונים לנו שומעין ומני לומד המחוזק קיים לי בוותיה ובמדו' ומ"ם נם בן דאפשר דהקנין היה על הפיטור וב' לח וכר שר רנם ח"ם שהביח הרמב"ם ומרן בסי' ר"ז תקנו להקנות בקנין נם על עיקר החיוב ולא על עיקר הפיטור לבר במבואר בדבריהם יע"ם · וב"ם ובבן אין מקום לדבריו בלל ובמובן · ומ"ם הקוניין דעלמא הבי נהוג וב' נם על זה פקחתי עיני בקונטריסי הרחבון ושם הבחתי סברות הסוסק' דסבירא להו דמני המיחוק לומר קיים לי נם נגד סוניין דעלמא במ"ל · ועתה רחיתי בם' ידי דוד הנדפס מחדש להרב מהר"ד קלרחקו הלוי לחד מדבני שלוניק ושם בסי' קמ"ב מחריך למענינו ומסק חיש טהור סברות הפו' והעלה להלבה דמני המיחוק לומר קיים לי נגד סוניין דעלמא ונגד ממבחנ בשע"ב והבי סבירא ליה לחד מופת מדוד הרב הנדול מרן וקנו מהדר"מ בספרו הנחמד נדיב לב חלק ב' סי' ת"ב וכבן ואת מעיט"ו להודיע ולהודע דהבתי בחקומי לבי עומד ושוטר ליזקן סבת דב"ד מבל מה שנתחייב להיותו מוחזק בשלו ואין לנו לבם להבריע ולהוציא ממון מחזקתו וכבל החמור ומ"וכר פי המדבר ועירת דמן מבריח והוא בלעיר **יצחק אבואלעפיא** ס"ט

## סימן ח"י

**ישאלה** יעקב שהיה נשוי עם לאה וה כמה שנים
ונסיב סרחיק נדוד מעליה וסלך לו לחרן
מרחקים ונשאר שם שנים רבות לא נודע מקומו
חיים ונשארים תשתו הנו' שמטת חיות עניה טע"ס
לא רוחמה ושוב סעמיסה על עצמה והעדיפה על ידי
הרחק וחזרם כנכר תלויה ונסעה מציר לעיר וממדי'
למדינה לבקש על בעלה ולחור ולחפש לחריו בחיזה
מקום שיהיה לכנוס לו לפטור לותה כנגע כריחות
כחלבת נוכרין יחודין וכהיותה מדלנת על הע"ריס
דרך ג' חדשים ויותר מהמה עד שמלחה לח בעלה
כעיר לחת מצרי פרס בתוך קהל ועדה מישרחל
ועמדה עליו לכנוס לו לפטור ולחר עמל וטורח
עמו עד שנחרלה ויחות לפוטרה בנט על ידי חכמי
העיר הנו'כי עמדו עליו חכמי ויחודי העיר הנו' והפיירו
בו ער כוס וכן עשה ונירשה כנגע כריקות וחזרה לדרכה
לילך ושוב עד שהניעה לעירה לחר שם היתה כרת'
ויש רחוקה מעיר כעלה כמשלש חדשים דרך יבשה לחר
לא עבר כה לים ואין שיירות מטיות לשם כלל ועיקר
וכבואה לעירה עכשה ותמרה שנתנרשה מבעלה
כנגע כריחות כעיר הנו' ואולם לא הביחם כירה הנגע
שלה כחומרה כי לחר שנתנרשה בו קדעתו חכמי
העיר שנו' קב"ד כנהוג והניחוהו לגלם עם שחר
ניטי נשים הקרועים כנהוג זולת לת זה הביחה כירה
תשתה הנו' לרחים מהימנת מעב"ד מחכמי העיר
הנו' וגם כעלה תחוס עמהם כמעב"ד הנו' וה טוסח
המעב"ד לוח כלוח תיכה כתיבה וז"ל ·

**בהיות** לחת ונדק לוך שלנחנו עדיים
חוחמי מטה לוך שרחיטו כלת
כ'לתון שהיתה לשת סי' יעקב כן שלמה
כלה מעיר דמשק למדינת כלשקלון דייקנת על מי
מעינות מסתפקת ולא יכולו לישבו כיחד ונקרלה
סי' יעקב הנו' ליתן נט לשתו כ'לתון כת לשלון
ונתקבלו הקהל של כלשקלון ומסר נט לירה וזמן
כיתיבת הנט היה כחודש לחר שנת כת"ר לפ"ק כרת
משה וישרחל ולריעת כל הפוסקים וכל המערער ידו
על התחתונה שלא כרת משה וישרחל וחתמנו פה
שמותיט כעיר כלשקלון והכל שרור וכריר וכיון וקיים
עכ"ל טוסח המעב"ד הנו' · ושו"ם החתומים במעב"ד
הנו' · הגביר יעקב שלמה ס"ט · הגע ר שיהו ככר
משה מיכחל ס"ט · הגביר מולנה חטוכה ככה"ר
מעלה שלמה ס"ט · הגביר כהן דניחל ככה"ר כהן
משה ס"ט · הגביר כהן רחמים ככה"ר כהן יצחק ס"ט ·
הל עיר מיכל ככה"ר ח' כנימין ס"ט ·

**והנה** שו הסמות החתומים הנו' חין לחט יודעים
פס מהם כלל ואין מי שיכיר לת חת"י
ואין ערים מניחים לקיים חתימת יד כלל וחזרנו על
כל כני העיר חדתי ופרתי ולא נמלח כלל כשום חופן
שבעולם · מי לוחת יורט המורה שם חוכל החשה
הנו' להנשת על פי המעב"ד הנו' לף על פי שלח
נתקיימה חתימת יד כלל מלחר שהדרך רחוקה מלחד

ואין שטירות מטיות מפה לשם כלל כדי לשלוח להם
ולקיים חתימת ידם · וגם הקול נשמע שהנעב הנו'
חלף הלך לו מהעיר הנו' והי"ח נדוד יותר ויותר
ושם לא תהיה מוחזת החשה להנשת על פי המעב"ד
הנו' הא ודאי שהלחר ענוכה שמטת חיות כל ימיה
לעולם ככבלי הענוכ עניה מדודה ואין לחל יד
לנסוע שכית לבקש עליו ככרחשונה הנה כי כן יורט
מוריט מם משפט החשה בזולת הענוכה העניה
והחומללה ולדרקה תחשב לו להחירם ממחשרים ומכבלי
עינוכה ויכח שכמ"ה :

**תשובה** כה יחמר העכד שעל לנשים · נכוש
ומדל לישים · שלינו יודע כטיב נעין
וקדושין · כמוני היום כי יודע לני כעלמי · ניכר
שפחמי מחכו עלי כמערכת · הן יונק והן כת · ולחמרי
לה כדי נשבת דכעיניכן כת נכרת כנו"ד לריכה רכה ולני
לנת לני כת · תס לני ולת לדע לת הדרך לחר כעלה כה
דלת ידענת לכוין לת מ'רת ולהדורי סכרת · נעיר לנכי
לימים על כן וקלתי ולירת · מחוות דעי
כי ליכי מלנשיה להכין ולהורות · לת החוקים ולת
התורות · לשפוקי שמעתתת · שליכת דהלכתת ·
וכלמת לחמרו שמעתתת כעיל נילו'תת · ולת כי היה
ונלי"ת ים ללהים שופטים כלרן · נכורים לעמוד
כפרן · היושכים רלשונה על כקת ההורלה לחר לפס
יחתה להעמיד משפ' הדת על חלה ולהחיר לת שמותר
לרחק לו לקרב והס רשלים ולת לני ושם כן לישה
מה לני לכת כקהל קדושים · תרהלים ותרשיעים ·
לדכר דכר לו חלי דכר וקוקין דנורת מלן עייל כר
נפתח כושתי וגם נכלמתי ולערה לחזחני · כרס מה
לעשה כי לת יכולתי לסמלט ולהשיב שולי ריקם לרוב
הפנרתו הנם כי כן לחמרתי ויהי מם לערוך שלחן לפני
מורי ורכותי לדון כקרקע לפניהם · ולהקל העורת
מעליהם ולספרתי כלומרים מפי סופרים ומפ"ס מה
שנעשה לעניין דינת ולת דכר המשפט להלכה ולמעשה
יפשוטו הס לחקור לו להחיר כלשר יורום מן השמים
וזה החלי · וה' שהיס יעזר לי :

**ואומר** דהנה שמת רוחה תנכי שכמעב"ד הלזו דב"ד
ים להסחפק כו חלחה וחרכעה ספיקי
ודיעותי דלשחתכתו היה כלשר נכחרב ה' כלחר יונתן
וחלו הס :

**הספק** הרחשון מחמת שלא נתקיימה חזיזמת ידם
כמ"ם כשאה שם כן חייבין דילמא שקורי
קת משקרת ולא היו דכריס מעולם וחימור | לימי
זיפתיה למעב"ד הנו' על ידי לים הכיניס כת כשכרו
ומניחות לת שקלת מעלמה :

**הספק** השני שבמעב"ד הנו' כתבו בתחילת דכרי'
ו"ל לוך שלנחנו עדיים מו"מ וכו' ע"כ ·
וא"כ הס ערים ולא רייניס ולפ"ז דלא מהני :

**הספק** השלישי כי לעון וטוסח המעב"ד הנו' חוח
ניכר לכל מכס לב שחוח לעון קדושו
ונרוע מלד כלשר ירדוף הקורלו ולם כן לפשר רבכי
שת לנן חייבין לביח דין עוברין ושמת טעו בכמה
דינים מדיני הנט והלכותיו וכפרט דחייבין לקו דילמא
שהם שמם לו תרי מנייהו סיו עידי הנט כחת"י
ומקיימו

ומקורתו ושוב נעשו דייניס כמעכ"ד הגו' ולפנ"ד דלא
מסכי :

**והספק** הרכיבי בחתימת יד הכעל שחתם עלמו
כשמו לכר ולא כתב כלשון מורה אלי וכו'
כיוס שאר הורה לנו הגאון רכיבי פרק קמ"ס
כשמו הטור בחלק העזר סי' קמ"ח יע"ס וכל שלא
עשה כן י"ל ככהאי גוונא שם יועיל אז לא :

**הנה** כי כן חל עליהו חוכת ביאור כל ספק כפני
עלמו לברדו ולנלבו על פי דכרי הפוסקים
דלשוניס ותרוגים חלקס כחיים להחיר הספק ולטהרס
כמטהר וכמערף ככף כשאר חוש מן החיוב המיטל עליהו
להפך כזכות העגונות כשאר הורות ולמדוהו דז"ל
כגמרא :

**ואשיבה** ידי על הלשון ואהנה תחלה ואלם
נאזי לאן שם היתה לשתם חיס והביאה גיטה מארץ
מרחקיס לריאה שנתגרשה בו מבעלה ולא נמלא קיוס
לחתימת יד עידי גיטה כלל הלס היא מיתרת להכשיל
על פי אותו הגט אף על פי שלא נמלא קיוס לחתימותיו
אז לא :

**את** זה ראיתי דמלחת כרגא פלינו כה רכוותא
קמאי ז"ל הלא המה הרמב"ס והראכ"ד
דכפ' ז' מהלכות גירושין הכ"ד כתב הרמב"ס וז"ל
והאיש שנתן גט לאשתו וכו' וה"ה יוצא מתחת ידה הרי
היא כחזקת מגורשת הואיל והגט שכידה כתוב
כהלכתו והעדיס מחומיס עליו ואף על פי שאין שם
מכיריס חתימת יד העדיס שכו ולא נתקיימה אין
חושבין לה שמא וייפה אותו וכו' עד שיהיה שם מערער
לפיכך נעמיד הגט בחזקתו ונשא ואין חושבין שמא
ימלא מזוייף וכו' עכ"ל . וכן כתב עוד הרמב"ס
שם כפי"ב מהלכות גירושין הגו' הלכה כ' וז"ל הולילה
גט מתחת ידה ואמרה גירשני כעלי הרי זו כאמנת
ותנשא בו אף על פי שאינו מקויים כמ"ש כת הכעל
וערער וכו' אס אמר מזוייף הוא יתקייס כחותמיו
וכו' ואס לא נתקייס אינה מנורשת להיות מותרת לאחרי'
וכו' עכ"ל יע"ס :

**והראב"ד** שם כפרק י"ב מהלכות גירושין
הגו' הסיג עליו וז"ל ל"א אומר אלו
שיתקייס כחותמיו אף על פי שלא יצא עליו ערעור
עכ"ל יע"ס . והרב המגיד שם כפ' ז' התירך להוכיח
כמיטור דעת הרמב"ס כטעמו וראיותיו וכסו"ד כ'
וז"ל וכל מ"ש כאן דכריס כרורים הס ולא הלרכתי
בזה שא מפני שהראכ"ד הסיגו כפרק י"ב וכו' וככר
הוכחתי דעת רבי' וכו' עכ"ל יע"ס . ועי"ש להרב המגיד
שהאריך לפלפל בדכרי הרמב"ס והראכ"ד והרב המגיד
כיטב"ס ובדבריו שכפוף פרק י' מהל' גירושין כד"ה
כתב ה"ס וכו' עי"ש דהוא שייך לזה כיטב"ס . גס
ראיתי להראב"ד כחי' לנטיין הביאו מרן הב"י כאן
סעור סי' קמ"ב דאזיל כשיטת הראכ"ד דכעי קיוס
אף על פי שלא קרא עליו ערעור ותמה על הרמב"ס
דלא מצריך קיוס קודס ערעור הכעל מהא דתנן כפ'
ב' דכתובות האשה שאמרה אשת איש הייתי ונרושה
אני נאמנת ואס יש ערים שהיו אשת איש היום



**וראיתי** להרב לחס יאודה כביאורו להרמב"ס
כפ' ז' מהלכות גירושין הגו' שהביא דכרי
הרשב"ם הגו' וכתב עליו וז"ל מיהו וכו' לא ידעתי
מאי ק"ל כזה דהא מוכח מדכרי רביגו דפ' י"ב דהך
מתני' מיירי כלא היה הגט כידה ופ"ע עכ"ל :

**ונוראות** נפלאתי עליה דמני"ר היך לא שלטו
עיני קדשו לנוכח יביטו כדכרי מרן
הב"י שם כהלכה זו עלמה שאחר שהביא דכרי הרשב"ם
שתמה על דכרי הרמב"ס ממתניתין הכו' כתב עליו
וזה לשוטו ולכיני רואה מקום לתמיהתו דהתם לביבא
למימר שאין הגט יולא מתחת ידה עכ"ל גס מהריב"ל
כחלק כ' סי' ל' תמה כן על הרשב"ם יע"ס . והוא
פלא על הרב לחס יאודה שלא הזכירס כלל וב"ע :

**ומה** שאני תמיה על הראכ"ד הוא דלמה זה לאיתרו
פעמי מרכבותיו מלהשיג כזאת על דכרי
הרמב"ס עד הניעו לפרק י"ב דה' גירושין הכו' שס
נזכר להשיג עליו והלא יותר ממה שכתב הרמב"ס
שס בפי"ב כתב כזאת וכזאת כפרק ז' כגו"ל ועריף
טפי היה לו להשיגו שס כפרק ז' כהשגתו בפי"ב וכעת
לא ראיתי לשום אד ממפרשי הרמב"ס שנתעורר עליו
כזה וכמו שיראה הרואה :

**ואחר** החיפוש כספרי הפוסקים לא זה ראיתי
להביא תורת חסד כסי' ק"נ שעמד
ע"ד הר"מ והראכ"ד והרשב"ם והס"מ הגו' ואתיא
מכולה הרגים כזה על הראכ"ד כמה שלא השיגו
להרמב"ס כפ"ז והמתין עד פרק י"ב וכוראי דהלא
דבר וכתב ליכב על זה וז"ל ומה שכ"ל כזה הוא שכפ'
ז' לא פירש הרמב"ס שאס כא הכעל וערער שאס
כשלא תנא קמ"ס זה כפי"ב כי מה שכתב כפרק ז'
שכעמיד הגט כחזקתו עד שיהיה שס מערער י"ל
דלעניו שלא תנשא לכתחלה קאמר אבל אין הכי נמי
שאס נשאת לא תנא עד שיבוא ראיה שהוא מזוייף
או כטל כמ"ס שס ואס היה כן דעת הרמב"ס לא
היה לו מקום להשיגו כיון דלהאי פירושא לא לאתי לידי
קלקול לעולם . לאמנס מפי"ב שכתב שאס יבא הכעל
ויערער אינה מנורשת להיות מותרת לאחרים השיג
עליו ואמר דלאו לאתויי אלא על ידי ערעור
הכעל אין ראוי להתיר בלא קיוס זה הגלע"ד כטעם
דכריו עכ"ל יע"ס :

**ואחרי** המחילה רכה ראיתי אליו טעם זה דחוק
מאד שדרי הרמב"ס דיוקה דין אחשה
לדין האליח שכ"כ וז"ל לפיכך נעמיד הגט כחזקתו
כמו שנעמיד הגט כחזקתו כשר כשיבוא לאותו האליח
עד שיערער הכעל וכו' עכ"ל . ומאחר דדין האשה
שוה לדין האליח מדי דיין האליח עלמו כיאר הרמב"ס
להדיא לעיל כאותו פ' ה"ב וז"ל כת הכעל וערער
ואמר לא נרשתיה מעולם ונמו זה שהוכח לה מוויף
הוא יתקייס כאותמיו ואס לא נתקייס תנא והוולד
ממנו שהרי הינה מנורשת וכו' עכ"ל . ואס כן מיך
האשר היה לפרש כדכרי הרמב"ס שכדין האשה
דלעניו שלא תנשא לכתחלה קאמר אבל לה"ן שאס
נשאת לא תנא כיון שהכר השוא ואמר הרמב"ס דין

הסכה לדין השליח ומה לו להרמב"ם לכתוב יותר
עד שמצוה הכי המתין עליו הראב"ד מלהזינו עד
כותו לפי"כ כתופן שדברי הרב תורת חסד לא התירו
כלל וכמדובר :

**ובשאני** לעצמי היה נלע"ד לתת קצת טעם
להראב"ד שמתר הדבר להזינו עד פי"כ
כנ' דהטעם מפוש דבפרק ז' לא כתב הרמב"ם כפי'
דדין השכה עלמה המוליכה ניטה מתחת ידה שאם
כא הבעל עלמו וערער שיתקיים בחוקמיו אף על
פי שכבר כתב כן בפי' דדין השליח כנ"ל היה לפשר
לחלק דהשכה עלמה שהני דחזקה אין השכה מעזזה
פניה בפני בעלה לומר לו גירשתני והרי זהו הנט
וכמ"ש הה"מ ואף על פי שכבר אמרה שלא בפני בעלה
דמהנרשה מתנו ופרי ניטה עם כל זה שבירת ליה
להרמב"ם דשלמנת נם כתב הכי שבה בעלה לומר
לו נרשתני ולא חיישינן דלמחוקי שיקרא אמרה הכי
ועיין בכית שמואל סי' י"ו ס"ק שבתב שהריב"ם
חלק בזה יע"ש . ומ"ש הרמב"ם שם בפ' ז' ער
שיהיה שם מערער הוא מלי לומר דרוצה לומר ער
שיהא שם מערער דעלמת ולא הבעל דם"ד דלא
יהיה הבעל עלמו נלמן לערער משום הך חוקה הנ'
ולי הוא לאמרינן הכי לא היה מקום להשנת הראב"ד
דלערעורי דמעלמת שהיו מן הבעל לא חיישינן
משום דלא שכיח כלל . ואמנם בפרק י"ב דהלכות
גירושין הנ' שבתב בפ' י' בדין השכה עלמה שאם
בא הבעל וערער שבריכה לקיים ניטה בחוקמיו או
בעידי מסירה ואם לאו אינה מנורשת כנ"ל משום
הכי הזינו שם דמלחר דהרמב"ם חזיל ומודה בפי'
בחשה עלמה דלפילו בערעור הבעל נמי לריכה לקיים
ניטה אם כן נם קודם ערעור הבעל נמי תהיה
לריכה לקיימו דניחום משום ערעורי דבעל כיון שהוא
דבר דשכיח טפי וכמ"ש הלח"מ שם בפ' ז' לדעת
הראב"ד כיעו"ש . שלא שלענ"ד נם טעם זה דחוק
קלת וכמובן :

**אך** שיהיה נמלינו לדמיס דמשנה זו כמחלוקת
שנויה בין הרמב"ם והראב"ד דלדעת
הרמב"ם כל זמן שהנט יושב מתחת ידה אפי' שלא
נתקיים בחוק' כלל הרי זו בחזקת מנורשת כו ויכולה
להנשא לכתחילה ולא חיישינן לזייפנא ולא לערעורי
דבעל ולדעת הראב"ד אין מחזיקין אותה למנורשת
בחוק הנט שבידה עד שתקיימנו בחוק' לפילו שלא
בא עדיין הבעל וערער כלל דחיישינן דילמא' יבא
ויערער כנ' לעיל והרשב"ל הקי בשיטת הראב"ד
כנכר והר"ן הקי בשיטת הרמב"ם וכמו שבתב
בשמ מרן בכית יוסף סי' קמ"ב וכב"מ יע"ש . גם
הטור הקי בהרמב"ם כמ"ש בפ"י סי' הנ' וכתב שכן
כתב הרמ"ה יע"ש וכודאי דפשיטא ליה להריב"ה
דגם דעת הרש"ם אביו הוא בהרמב"ם ודלא בהראב"ד
ומשום הכי גם הוא פסק בפתס בדעת עליון
הרמב"ם וכרור . וכמ"ש הרב כנה"ג בא"מ סי' תי"ו
בנסו"ו אות ו' בכיח ד"ק הרב יד מלאכי בכללי
הרש"ם אות ל"ח יע"ש . ומלחר שדעת הרש"ם בהרמב"ם
פשוט ודלא שגם רי"ו הכי סבירא ליה למר אף על פי
שבבב"ד חלק ג' הביא בתחילה דעת הרמב"ם ולחר
כך כתב ותמהו עליו וכו' יע"ש ולא נזלה לטו דעתו
כלל מכל מקום מלחר שכל דבריו הם בנויים על פי
הרש"ם ותלמידו הוה כמ"ש הפוסקים והביח ד"ק הרב
יד מלאכי בכללי שלחר הפוסקים אות י"ז כיע"ש .
הא ודאי דסבירא ליה לרי"ו בהרש"ם בבא דקאי בדעת
הרמב"ם ובדמוכח מהרב מר בריה הריב"ה דפסק
בפשיטות בהרמב"ם וכמדובר וזהו דלא כמהריב"ל
שם בחלק ב' סי' ל"ג שב' דרי"ו הקביס לדברי הראב"ד
עי"ש וגם קוה לא כתב כן שלא בלשון משמע וכו'
כיעו"ש ובנראה דמשמעותו הוא מדהביא סברת
הראב"ד והרשב"ץ בלחזוקה ולעב"ד הא ל"מ והמעיין
יבחר . ועיין להרב חיד"א בשם הגדולים חלק א' מע'
קיו"ד אות כ"ד :

**ולענין** הלכה הנט דניחא דרוב הפו' מסכימים
לדעת הרמב"ם עם כל זה מי יוכל
להקל בחשור ערוה החמורה נגד דעת הראב"ד ודעמיה
וכן הסכימו להלכה מהריב"ל שם סי' הנו' ומהרש"ך
בחלק ה' בפ' י' לה' נירושין כיע"ש שלא דהמה בחכמתם
מה שהחמירו להלכה הטעם משום דסברי מימר
דרוב הפוסקים מסכימים לדעת הראב"ד משום הכי
החמירו למעשה כמבואר בדבריהם יע"ש . ואמנם
אנן בדידן עינטו הרואות דאדרבה רוב הפוס' הראשו'
מסכימים להרמב"ם הלא המה הרא"ש והטור והרמ"ה
והר"ן ומרן וכנ"ל . מ"מ לענין מעשה ראוי לחוש
לדברי הראב"ד ודעמיה המחמירים בחיסור ערוה
ולפילו במקומותינו שקבלנו הוראות מרן כידוע עם
כל זה להקל בחשיר ערוה לא קבלנו דראוי לחוש
לכל הסברות להחמיר כידוע : וכמ"ש חלני
בתשובה אחרת שכר לי בפסק דין דקיומין ומשם
כאר"ה :

**ובבן** אחתון לנ"ד דהא ודאי שלדעת הרמב"ם ורוב
הפוסקים דעמיה הנו' אם כן הוא הדין
והוא הטעם בחשה המביאה מעב"ד כידה לראיה
שנתגרשה מבעלה כדת ובהלכה דודאי מחזיקין אותה
למנורשת ומתירים אותה מיד להנשא אף על פי שלא
נתקיימו בחוק' חתימת יד מדיינים שבמעב"ד כדין הנט
ממש דלא נדע מעב"ד מנט שבידה ולשיטת הראב"ד
ודעמיה הא ודאי שגם במעב"ד לריכה תחילה לקיימו
ואם לאו לא תוכל להנשא כו דלא עדיף מעב"ד מנט
וכן ראיתי לה"ה מהריב"ל בסי' הנו' שנשאל על נדון
כזה והביא דמתלה תלי היה בפלונתת דהרמב"ם
והראב"ד וכיון דרוב הפוסקים הסכימו עם הראב"ד
לא שבקינן הראב"ד ועבדינן כהרמב"ם וכו' ומי
שירלה להקל יוכל לסמוך על סברת המקילין כי
ראוים הם לסמוך עליהם אפילו שלא בשעת הדחק
עב"ל יע"ש והרב מהרש"ך שם החמיר יותר בלותו
נדון שפסק מהריב"ל לפי שבתב שאחרי שרוב הפוסקים
מסכימים לדעת הראב"ד אין לסמוך על דברי המיעוט
המקילין יע"ש . וכבר רלוני להרב תורת חסד בסי'
הנו' שהעיר למהריב"ל דלהדבת אין רוב הפוסקים
מסכימים להראב"ד שהטור והרמ"ה והר"ן כולהו
סבירא להו כהרמב"ם וכנ' לעיל ושגם מהרש"ך לא

החמיר בנדון מהריב"ל חלה לפי מה שרשם כדברי מהריב"ל רצה להחמיר ואם היה רוצה דברי הפוסקים המקילין וגנס הם רבים וככבדים לו היה סר ימין ושמאל ממ"ש מהריב"ל וכו' יע"ש :

**אלא** דחזיתיה למר הרב תורת חסד כסי' הנ' שכתב עוד וז"ל לפנים רצה רחיתי שהחסיד המקיימו להחמיר בענין הרחצון כזה הוא הריב"ם בסי' שפ"ה שכתב שמעולם לא שמענו מי שנהג כן ולא רחיתו למעשה להחיר משה שהיה בחזקת משה חיים בגט שכידה בלא קיום ודקדק מדברי רש"י והרמב"ן שכן דעתם וגם הרב מהריק"ש בס"ע שלו כסי' קמ"ב סי"ד כתב דברי הריב"ם בתחרומה וכו' והם הרב מהר"ר תם כן יחיה בסי' ק"ד כתב דהוי תלתא דשטיתא דמיך על כל פנים לקיום השטר וכו' עכ"ל יע"ש :

**והנה** מ"ש מהריב"ם הם ודחי לחת הדבר דהכי משרת ליה להריב"ם להחמיר בענין כהרחב"ד שכן כתב להדיח בסי' הנ' והביאו מרן הבית יוסף בסי' קמ"ב הנ' יע"ש :

**ברם** מ"ש דמרן בס"ע הביא דברי הריב"ם בתחרומה דל"ל דמוכח דהכי משרת ליה לחרן בהריב"ם לדבר הזה יקלח הלדון דלח לפשר למיתר הכי בדעת עליון מרן דיסבור כהרחב"ד והריב"ם דהרי בסי' קנ"ב פסק להדיח כדברי הרמב"ם שבפי"ב הנ' בפתם כלתי שיבית שום חולק כלל יע"ש . ודחי ליתא היה לו להביא עליה שהרחב"ד חלוק ודברי הריב"ם וכמ"ש בסי' קמ"ב סי"ד בשם ים מ"ש וכו' חלה ודחי הדבר ברור דלח משרת ליה בהריב"ם כלל ודחריבא מדהביא תחילה ורחם דברי הרמב"ם שבפ"ז בפתם הלכה ושוב בפי"ד הביא לדברי הריב"ם בשם מי שאומר וכו' הוא ליה פתם ואחר כך מ"ח דהלכה בפתם כמ"ש בעלי הכללים בכללי מרן בנודע והמכרח לזה מדחזר בסי' קנ"ג ופתם לן בהרמב"ם כלתי שום חולק בלל וכמש"ל :

**ושוב** דחיתי להרב החסיד מופת הדור מהרח"ש נחנין בספרו מקדוש חוקי חיים סי' ח"י דב"ט עמוד ד' שהביא משם הרב הפוסק רב"ד הוא הרב תהר"מ חזן נר"ו שתמה כן על דברי הרב תורת חסד הנ' לעיל והרב החסיד נופיה הלין בעדו וכ' דבלל זה רפתם ואחר כך מת' דהל' בפתם לישי מוסכל והבנה"ב פליג בזה ואם כן לא נפלתת היא ולא רמוקה דגם הרב תורת חסד סבור הכי וכו' יע"ש :

**ולענ"ד** לדבר הזה יקלחו הלדיקים דבבנון דת דב"ד חפילו בת החולקים על זה הכלל ובבירת לבו רפתם ואח"כ מת' דחין הלכה בפתם ואם בעלמא חכל הכא כולי עלמא חולי ומודו שהרי מרן חזר ופתם לן בסי' קנ"ב בדעת הרמב"ם וכנ' לעיל ואם כן הוה ליה מת' ואח"כ פתם דהלכה בפתם שיבת רבולי עלמא כידוע . ומנם על כל פנים נמלי' למרן דחין להוכיח ממרן דסבירת ליה בהריב"ם דליתא וכמדובר . גם מ"ש הת"ח דמהר"ר תם הלריך על כל פנים לקיים השטר בל' בכר בתב הרב הנ' נופיה שם בסוף התשובה הנ' דהיכא דלא הפשר סמכינן לדהודייתא להקל עכ"ל יע"ש :

**פיש** נבן לבחר מה שנומר כנגדו בכוחל מ"ש הרב תורת חסד דפסק מרן בש"ע סוף סי' קנ"ב וזה לשונו חשם שים מידה מעב"ד שנתנרשה ליכא יכולה להנשת עד שיוכרו החתי' בכיה דין עכ"ל יע"ש . וכבר רחיתי להרב תורת חסד שם שתמה על מרן דכסי' קנ"ב ס"ע בתב דברי הרמב"ם כמו משנה שהמית וכסוף הסי' כתב דברי הרשב"ן בפתם והם סברות הפוכות וכו' עב"ל ובהמת שהדבר מחמיה עובה דדוחק לומר דהבירת ליה למרן דמעב"ד גרע מנט דהלך על נב דבנט חין לריך לקיומו ומותרת להנשת בו מיד עם בל זה במעב"ד היא לריבה לקיומו תחילה . דמחי שנת נט ממעב"ד ומחי לולמים דהתי מהתי ותדרבת חיבא ס"ר דערוך מעב"ד מנט בדמוכח בירושלמי דמעב"ד חין לריך קיום ותיבא מחן דסבירת ליה הבי מבת הירושלמי וכמו שהביא בל זה מהריב"ל שם מבל מקום לנד הפחות יהיו שום בשיעוריהם הנט והמעב"ד דחד דינת חית להו ותם כן כיון שמרן בתחי שתם לן תנת בדעת הרמב"ם בנ"ט רחין לריך קיום וכנ"ל . ת"ב לית החמיר יותר במעב"ד ובדין לחלוקים הרי קיימת והדבר תמוה מאד לבאורה וכן רחיתי להרב קול חליהו בתשו' לה"ע סי' ט"ל שעמד בזה על דברי מרן מריפיה לסיניה והניחם בתימה יע"ש :

**ופניתי** לרחות שורשם של דבריס שפתקס מרן בסוף סי' קנ"ב הנ' ורחיתי שהם המה דברי הרשב"ן בתשו' הביחה מרן הב"י סי' נ' בקצר לחמין הלא היא בתוכה בתשב"ן חלק ת' סי' קע"ב בתרוכה שהשיב לשואל שתמה עליו בזה ועל זה השיבו בלרוכה והבריח לו ברחיות דמעב"ד לריך קיום יעש"ב :

**ואולם** בל לשוחת זה מלינו להרשב"ן עלמו בבמה מתשובות שבטה דעתו להקל בזה להחיר משה שהיתה בחזקת חיים על פי מעב"ד שבידה תם על פי עלת נתקיים בלל בתו שירחה המעיין בתשב"ן חלק ב' סי' י"ו ובסי' ס"ו מחלק ג' דשם הקל יותר דחפילו בעדים המעידים בבתב שהשה נתנרשה דחתתת שריח תם על פי עלת הוברו החזימות של הבית דין חו העדים יעש"ב . ולבאורה שתי תשובות דהרשב"ן הללו קשה לזונן עם היות תשובה דחלק ת' סי' קע"ב הנ' ורחיה דפלנן בהדייהו ומזה יגדל התימה יותר על מרן דחיך לא זבר בר שתי תשו' הללו דחלק ג' ופסק להפך מהם בחותה תשובה דחלק ת' סי' קע"ב ודחדבת בתי חדת מקתי תרתי ולא עוד חלא שמרן נופיה בבית יוסף חם"ע סי' קמ"ב רחו הביא לנו תשובת הרשב"ן דחלק ג' סי' ט"ז הנ' יע"ש והיותר תימה על מרן שבבית יוסף הם"ע סי' קמ"ל רחו הביא לנו תשובת הרשב"ם מר בריה דהרשב"ן תשו' לחרוכית ומשם תורה יוצחה שהעד העיד על ה"ת בב תביו נופיה שהוא מקל יותר ממנו שלפי דברי הרב ר' יוחנן חף בשטר ערוות שאין בו קיום הוא מבשיר

ולפי

ולפי דבריו דוקא בשטר שיש כו קיום ושטות מכטל דעתו מפני דעת עליון הרב לכיו ומוסך על הורחתו לענייו מעשה יעש"כ · והם כן לוך כפוף סי' קכ"כ תפס להלכה כאותה תשובה דחלק ה' סי' קע"ג הפך עדות הרשב"ם כדעת לכיו ומי לנו גדול כקי במילי דלכות כהרשב"ם וכבר רחיתי להרב תורת חסד ולהרב קול שיהו שעמדו על דברי ה־שב"ן והרשב"ם הנו' ועל דברי מרן להדדי והניחוס בתימה יע"ם :

**גם** רחיתי להרב שכטו בניתין בסי' קע"ה דמ"ו ומ"ח שהק' תשו' הרשב"ן הנו' להדדי ועמר על דברי הרב מר בריה הרשב"ם הנו' ושקול ועורי בד"ק וחתר מחר ליתב הני תשובות הרשב"ן בשלוס יחדיו ותכלית דבריו הוא דהניח תשובה דחלק ה' סי' קע"ג שהשיב להותו חכם שחמר לו להרשב"ן שב' בתשובה השטה שים בירה מעב"ד לא תוכל להנשף חלה לם כן יתקיים המעב"ד התשובה הזו ושוי עלמה לותה תשובה דחלק ג' סי' י"ו וכו' ועמד על דברי הרשב"ם הנו' והם בסי' רס"ו תשר שם הזכיר הרשב"ם לתשובת הביו בשתם ולא הורש לנו ליזה תשובה היא ועל זה כתב הרב ם"כ שזלת התשובה של הרשב"ן שהזכירה הרב בנו הנה היא ודאי ההשיבה שבחלק ג' סי' י"ו כי לותה היא המתרת ליגשך השטה מתוך דברי הרמב"ן והרשב"א וכו' ושוב קורש דלותו לתשו' הרשב"ן דחלק ג' סי' ס"ו הנו' עלתה השכתתו בהכנת דברי הרשב"ן שבסי' י"ו הנו' דגם הרשב"ן נוטיה לא הכשיר ונטה להקל שלא כמעב"ד דוקא שהניח דין הם המרכרים על הגירושין דהתם הוא דלא בעינן קיום שכל בשטר בעדים לא מקילין אלא בעדות מיתה דוקא ולא כמו שהבין בדבריו הרב בנו שלדעת הרב לכיו היה מכשיר אף בשטר עדים כלא קיום דחם ליה להרב לכיו וכו' ושוב רחה להרשב"ן נוטיה בסי' ס"ו וכו' עכת"ק יעש"כ :

**ודבריו** מבוקרת דדינא בלתי דאותו היו תשו' דסי' ס"ו הנו' לא נהירין כלל אחר המחילה דבה הרחוים חלין ומי לנו גדול בקי במילי דלכות כהרשב"ם וכמו שב' לעיל וכל זה גרם לו להרב ם"כ משום דהשתמיטתיה תשובה לאחרת עוד להרשב"ן אלא היא כתו' בחלק ג' סי' כ"כ כי תשובה זו תורה יולחה ככל מה שהבין בדבריו חרב בנו הרשב"ם והן נסתר כל מ"ם הרב ם"כ נוטיה בעד הרשב"ן כאשר נבאר בסייעתא דשמיא :

**וזה** יגלה דלשובה דמה שב' הרב ם"כ דהשואל להרשב"ן בא"ח סי' קע"ג שמלח תשו' להרשב"ן למח שהשיב לו הרשב"ן נוטיה שם שניהם כויט על לותה תשובה דחלק ג' סי' י"ו הנו' הנה הרואה יראה דהשו' הרשב"ן דחלק ג' סי' כ"כ הנו' דמשם כאירה ולאו הכי הוא עיכדא דשם בסי' כ"כ בתחילה דק חזר וכפל דבריו בקל"ר לחיין בכל מה שב' בחלק ה' סי' קע"ג מתחילת התשו' דסי' כ"כ עד כ"ו כתבתי לאחר מן החבירים ממיוחכת בתשובה סי' קע"ג קרוב לעשרים שנה וכו' וכסוף דבריו כתב וזה לשונו וביותר כוה השבתי בדמון ספרד קרוב לשנה על נט שבח מקודעוכת לעיל סי' י"ו הרב בנו סי' רס"ו עכ"ל יע"ם :

**הרי** להדיח שבתשובה זו העיד בנדלו לזיהו נוסיה דההיח תשובה שבחלק ה' סי' קע"ג היח היתה קודמת כי"ט שניס קודס לתשו' שבחלק ג' סי' י"ו בנו' ולם כן חיך לפשר לומר דהשוא להרשב"ן בחלק ה' סי' קע"ג והרשב"ן נוסיה המשיב לו שם דתרוייהו קלי על לותה תשובה לחלק ג' סי' י"ו ועדיין לא היתה ולא נכרחת כלל עד לחר י"ט שנה כנו"ל מלבד שדבריו דחוקים מאד כיטוב דברי הרשב"ן כאשר הוא נוסיה העיד על דוחקו כיעו"ם עוד כה לעיקרה לא ניתן ליחמר כלל וכמדובר :

**ועוד** מה שב' הרב ם"ב ע"ד הרשב"ם שכוין לתשו' הרב לביו שבחלק ג' סי' י"ו כי לותה היא המתרת ליגשך וכו' הא נמי ליתא דהא ודאי לא כוין כי אם לאותה תשובה דסי' כ"כ הנו' דוקא ורחים כדוחה לוה ממה שכתב הרשב"ם בתשובה סי' רס"ו הנו' וזה לשונו ומ"ש הר"מ כפר ק' מהלכות עדות ולעולם אין כית דין כודקין וכו' ואתם כתבת שדבריו לינם מוכנים כזה ואני תושב שממה שרחיתי בתשובת ה"ה מוה"ר היתה כפי שאלת השואל והשיב לותו על פי דעתו ולא רלה להכלימו ולומר שטעת בהבנת לשונו וכו' ורלה ה"ה מוה"ר לומר לו יפה שאלת כדי שלא לכיישו ולחמר לו שהפשר הוא לטעות כזה הלשון וההפשר הזה לחת הוא שהרי טעם ם השואל וכו' עכ"ל · והדוחה יראה שדבריס הללו שבתבם הרשב"ם משם הרב לביו שבתב שחמר לו לשואל שהפשר הוא לטעות כזה הלשון דבריס שבתבם כאן נמלחו וכאן היו והמם בבתובים בתשובה זו דסי' כ"כ הנו' שבתב שם וז"ל ומה שבתב הר"מ בהלכות עדות ולעולם אין בית דין בודקין לחר בית דין וכו' עכ"ל יע"ם ושו בתשובה דסי' י"ו לא נמלח בתוב זה הלשון כלל ולא בתשו' דחלק ה' סי' קע"ג ולא בחלק ג' סי' ס"ו הנו' כלל כמו שירחה המעיין והנם דהשואל בסי' כ"כ לא נזכר בדבריו כלל מוה עם כל זה הרשב"ן משיבו על היודע לו ולא כן דקאי על דברי השואל שבסי' קע"ג הנו' כמו שבתב לחר כך כל זה בתבתי וכו' וזה פשוט :

**גם** מה שבתב הרב ם"ם עליה דהרשב"ם בהבנת דברי הרב מר לביו והפלינ לומר דחם ליה וכו' כנו' לעיל · הנה לחת מתשובה זו דסי' כ"כ מתבאר להדיח כמו שהבין הרשב"ם בדעת עליון הרב רבי לביו דלפילו בשטר עדים שחין בו קיום בית דין מקל הרשב"ן שבן כתב להדיח בתשובה זו ה"ל הילבך שטר שליחות קבלה שלא נתקיים וקיבל השליח הנע סומבין על שטר השליחות וכו' עכ"ל יע"ם · הרי להדיח דבבירה ליה להרשב"ן כמו שהבין בו מר בריה הרשב"ם וכמובן :

**באופן** שעל פי תשובה זו דהרשב"ן דסי' כ"כ חלף הלך לו כל מה שבתב הרב ם"כ בעניו זה וכמדובר :

**ועל** פי תשובה זו דהרשב"ן דח"ג סי' כ"כ הנו' נחה דעתיט ביטוב תשובת הרשב"ן יחד עם ההיח תשובה דח"ה סי' קע"ג ונם דברי הרב בנו הרשב"ם בתשובת רס"ו הנו' עם תשובת הרב לביו

ז"ל

וכנ"ל כי טעות סופר הזיכר נפל כר"ק כמו שכתב הרב ס"ב סס דמ"ח עמוד נ' יע"ש וכרבריו כתב הרב תכיו בתשובה זו דסי' כ"ב הנו' ו"ל ולפ"ז על נב דרכך תלדוך לו' שליח הנט כנו"ן שהמי התם שים תקנה כדבר כיון ששליח הוא מכיתו יעמוד עליו לכל כשטר שליחות הנשלח לל השליח י"ל על העדיים החתימים עה"ס שנעשה כמי וכו' משום עינוגא וכו' עכ"ל:

**וכואה** וכזאת כתב הרשכ"ן נופים כתשובה דמ' ג' סי' ק"ו ו"ל ומה שהחמירו לומר כנו"ן היינו כנט עצמו קודם שנמסר לכל כשתכים שנמסר לפניהם ים להקל עכ"ל וכודאי דה"ט שהחמירו כנט קודם שנמסר דהוה משום דלשבר לתקן וכמ"ש כלותם תשובה דסי' כ"ב וכנו' לעיל · וכן ים לי להוכיח כבירור דהכי שכירת ליה להריב"ש דיש לחלק כן כין היכא דלשבר ללא לשבר דלילו כתבו' דסיף סי' כ"ה כתב הריב"ש ו"ל ולפ על פי שטר השליחות ליתו מקוייס כיון דקיוס שטרות דרכן לשבר' לקולא עכ"ל ושו כתבו' הריב"ש נופיה דסיף סי' שפ"ט כ' ו"ל וכן לריך שיהיו הדייניס חכמים שתהיה חתימת ידס ניכרת פה שלין הכיירות מלויות ולין עדיים מצויים לקיוס חתימת ידס עד כלן לשוטו · פרי לכתורס סוקד למה שכתב כסי' כ"ה הנו' וכמובן · שפ ודלי החילוק ברור כנ"ל דמוכרת לומר דשכה כגדון דסי' שפ"ט שלני דלשבר לתקן סיכר ולילא חשש עינוגא וכמ"ש כפירוש הריב"ש שס כגדון פשוט כסי' שפ"ח ו"ל ולפ על פי וכו' הנה כיון שלשבר נלחת מידי כל שפק לשלות לוושנסיוה וכו' בכל מלי דלשבר לתקוני מתקנין לכתחלה ומפני זה משכתי כדבר וכו' עכ"ל יע"ש · פרי להדיה דהחילוק ברור כדבריו וכמ"ש והדבריס ברורים:

**ואל** תחמה על החכן רלין יחמרו הרשכ"ן והרשב"ם על מעכ"ר לו שטר שליחות כעדיס ולא נתקיימו חתימת ידס כלל ולא נודע הדבר מי כעל דבריס ולס כניס הדבריס לו זייפכל כעלמא דעם כל זה נלמר בהס עדיס החתומים על השטר כעשה כמי שנתקרה עדותם בבית דין כנו' כדבריהס כמ"ל ומי זה לחמר שבחתת הס חתמו על השטר ולא זוכה כעלמא דוייפי להו ולא היו דבריס מעולס · דזו לינה משלטו שכתב עמד על זה הרשב"ם נופים כתשובה סי' תקכ"ד ולפכרת לן מיהלין דגם בכהאי נוונא ניתן ליחמר עדיס החתומים על השטר וכו' דגדולה חזרה וכו' יע"ש ויליורו עיניך:

**ואחזה** תגבי להרב שחרית יהודה כסנהדתו לס"ע הס"ע כ"י ע"ג דמ"ב מהספר עמוד כ' שב' ח"ל ע"ש כ"י ע"ג כשעת פרחק וכו' כרלי הס הריף ומרמב"ם וכו' הגם לל ידעתי היכן כתבו כן הריף והרב המגיד וכו' עכ"ל וכודאי שלל נתגלו לו עדיין תבו' הרשכ"ן והרשב"ם שלם היה רולם מדברי' כשרשם היה טדע לו סיכן כתב כן הריף ומרמב"ם דזה תלוי כמם שמי' מסיק דער ודיין לין מלטרפין דקלי על עיקר המלוחה שכשטר דלין לחד מעידי השטר ומדייני הקיוס מעידיס לפני כית דין לחד על תלוחם שכשטר

ולא מירם דקחי על דייני הקיוס שכשטר כמ"ש רס"י ושאר הרחשונים ס"מ דס"ל דאין קיוס נריך קיוס וכמכואר כ"ז כרכרי הרשב"ן והרשב"ם כתשובה הנו' ומטעם זה נס כן יגא לתמיה עוד הרב שתירין יהודה שם אחר הדכריס האלם עמ"ש הב"י כשם הרשב"ם שכתב כשם ליכוי ממ"ש הכית יוסף כפי' קל"כ כשם הרשב"ן נופיה הפך מ"ש הרב כט וכנו' לעיל ומשם היה רוצה תשו' הרשב"ן דחלק ג' סי' כ"ב הנו' ולתשו' הרשב"ם כמקומה לא היה מק' כלוס דהחילוק ברור כדכריהם וכנ"ל להרב ת"ח וכמוכן:

**ומה** שאני תמים הוא על הרב קול שיהו כפי' ט"ל הנו' דמאחר דהן כל יקר רחקה עינו להך תשובה להרשב"ן חלק ג' סי' כ"ב הנו' כמו שרמזה הוא כדכריו ועם כל זה כתב שדכרי הרשב"ן מריכים לו יסוב כיע"ש ולתמהה טובא דלאחר שכבר הוא רחה להשובה ו"ו דפי' כ"ב הס כן מה לו כי יועק ולהלריך יסוב כיון דהרשב"ן נופיה נרגש ממ"ש כפי' ק"ע"ג וכתב אלא שכבודן הזה יש להקל וכו' וכנו' לעיל וכודאי שהרב לא השניח יפה כדכרי הרשב"ן כמקומן והדכריס פשוטים מאד:

**ומאחר** עלות כל התמור דהשובת הרשב"ן דס' ס' סי' קע"ג דמתמיר כרבר להלריך קיום כמע"ר שכיר האשם שזכו דוקא מעיקר הדין ולכתחילה והיכא דאפשר לתקן הדבר וליכא חשש עיגון לא כן היכא דלא אפשר ויש חשש עיגון דאפשר להקל על פי המע"ר או הזכרון עדות ומתירים לוחה להשתף על פיהם אף על פי שלא נתקיימו בתקיימות של הכית דין לו העדים כשאר הוכחנו וכדרנו מהשובת הרשב"ן נופיה בשאר תשו' הנו' ככל הנו' לעיל אס כן עלה בידינו דמוכרחים הנו לומר דגם למרן ז"ל שפסק להלכה להך תשובה דהרשב"ן סי' קנ"ג הנו' ז"ל דגם הוא חזיל ומודה בשאר דלית נברי דמטו לקיום בתימת יד הכית דין לו העדים דנקטינן להקל ולא לחמרה הוא שלא היכא דאפשר וכמ"ש בדעת הרשב"ן כן נאמר כדעת עליונו מרן דלא עדיף מנברית רבא דאתי מתמתים ואס רבי לא שאפשר חייל מניין לו וזה ברור ופשוט:

**ובן** דאיתי להרב כית שמואל כפי' קמ"ח מקל"ח שכתב ע"ד מרן ומוה"ס שכת' שכריך כ"ק שהכית דין יכתבו עדותם ויהיו תתימות יפה נכרות וידועות וכו' כתב על זה הרשב"ם וז"ל ומיהו כתב הרשב"ן דכל זה חיירי לכתחילה מריכין להכיר כל הנ' התתימות אבל במקום עיגון מקילין אפילו כ"ק אס מכיא שטר תחום מכל שכן אס י"ע מע"ר ואף על נב דיכיא יכולם לקיים התתי' דקיימא לן סיום שעורות מדרבנן וכו' עכ"ל הרי תנא דמסייע לן כדכריהו ממש והוא ברור ומכואר כדכרי הרשב"ן והרשב"ם וכמוכר:

**וצופה** אנכי להרב דכר משה בלה"ע סי' ע"ה וז"ל ומשנין לאשה מע"ר שכתב לרחיה כיפה היאך נתנרשה כפניהם ואינה יכולה להשתף עד שיכיאו תתימת ידי הכית דין כמבואר בלה"ע שף סי' קנ"ב וכו' ורחיתי כם. יאיר נתיב שב' ו"ל דיש להקל אף כשאינו מע"ר שלא שטר רחיה כעדיס ע"ד ויש לעמוד דהא קיימא לן מפיהם ולא מפי כתבם וכו' וכבר האיר מעשה וכו' ולא הניחוה להנשא הכ"ד כקונטרס מטעם זה וכו' ע"ל יע"ש:

**ובלתי** שפק שנעלם מהרב תשו' הרשב"ן דחלק שיטי סי' י"ו וכ"ב וס"ו דמשם מכו' להדיא דכמקום עיגון יש להקל כמע"ר אפילו שלא נתקיימו תתי' הכית דין והוא לא חילק ככך כלל שלא שהכיא לנו כשתם פשק מרן בקיף סי' קנ"ב וחו לא מידי הנס שזכר שר לתשו' מהריב"ל שבחלק כ' סי' ל' שכתב דיש לעמוד על המקילין אפילו שלא כשע"ר • נס נעלם מיניה דמר ומן הכית דין שבקונטרס יע"ש שלא הניחו לותה להנשא על פי הזכרון עדות שבידה משום דכבי מפיהם ולא מפ"ב כמו שמבינד עליהם הוא דהרי זו מעלומי העין לותה השובה דהרשב"ן דחלק ג' סי' ס"ו דמשבר ומחיר לאשה ליכנא על פי הזכרון עדות שבידה אף על פי שלא נתקיימו תתימות ידם וב"ט לדכריו דלא שייך כוה מפיהם ולא מפי כתבם כמבואר בדב"ק שם והם המה דכרי הרב יאיר נתיב ויותר מהמם והוא פלא:

**ואולם** יש להלין בעד הרכנים הכית דין שבקום דלא נעלם מהם דכר וכל דז לא שיים להו והמם רחו לתשובת הרשב"ן הנו' והייט טעמא דרבנן דלא הניחוה ליכנא משום דאפשר לתקן הדבר שיכולו עיריס ויעידוה שנתנרשה כפניהם או יעלתו לה מע"ר? ומיירי דליכא חשש עיגון כיון דשכיחי שידות וסיגות ואיתיה כתקנתא וכמו שכן היה לבקוף שכלו עידיה והעידוה כנו' שם וכבר כתבנו כי בכה"ג דאפשר לתקן גם הרשב"ן לחזיל ומודה וכמו שכתבנו לעיל:

**ברם** על הרב"מ דרמי ומקשי על דכרי הרב יאיר נתיב מעיקר הדין דכעינן מפיהם ולא מפי כתבם הן ודאי לתמהה עוכא עליה דמני"ר הרב דבר משה וכמ"ש ל:

**ועוד** נראה כרור דאשתמיטתיה להרב דבר משה תשו' לאחרת עוד להרשב"ן הלא היא כתובה בחלק כ' סי' קכ"ו שנשאל בכ"ד בפי' קי"ט בשטר עדות עידי הנט שמעידים שנתנ'כפניהם אס הוא בשר או פסול והשיב הרב דאין זה תלוי בשנים שדנו וכו' שלא כתבו והתרנוס להנשא אלא כתבו מעשה שהיה וכיה דין יתירה על פי עדותם ואפילו לא היו עידי הנט הם נאמנים להחירה כשיעידו דאיכו ב' שנתנרשה וכו' והוא הדין אס כתבו כן בשטר העדים החתומים על השטר נעשה וכו' עכ"ל • הרי להדיא דגם בשובה זו מבשיר הרשב"ן עדות שני עדים שנתנרשה אפי' שאינם כיח דין ולא היא דקיימא לן כעלמא מפיהם ולא מפי כתבם ופיטו טעמא כמ"ש כאן' תשובה דאלק ג' סי' ס"ו הנו' ודכריו הם עניים כמ"ש ועשירים כמ"ש וזה ממש כדכרי הרב יאיר נתיב ודלא כהרב דבר משה וכמוכן:

**שור** להרב רחם מבניר כאבן העזר סי' מ"ח שהכיא דכרי הרב דבר משה הנו' ומקריב

כזה להוכיח מעיקר הדין לי בעיני גם בהא מפיהם
ולא מפי כתבם לו לא ומוכיח מסיומת פרשנויים
דכמתלוקת שניה ושוב הביא לתשובת הרשב"ץ דחלק
כ' סי' קכ"ו הנו' ומ"ש הרב דברי חמת ודברי הגאון
הי"ף שכפ' ר' לחיים וכו' יעש"כ . גם רציתי להרב
עבודת מגן בדיני ניטין סי' י"ב דע"ב עמוד ג'
שהקשים לדברי הרב דבר מגה הנו' דמעב"ד דוקא
כעי' ולא סני כשטר עדות מגני עדים שיעידו שחתנ'
מגוס לחת דמפיהם ולא מפי כתבם וכמ"ש סרב
רלם מסביר וכניח מכמה פיקפים דס"ל הכי ומזה
הניא על הרב מופת הדור מהרש"ח שגם ממט
ככתב שישלח לו שטר עדות מגנים מעידים שחתנ'
כפניהם והם"נו דלא מהני שלח מעב"ד דוקא יע"ש
וכסוף סי' כ' יע"ש :

**ואנכי** הרואה דשחתיט מהרב רלם מסביר
ומהרב עבודת מגן שחר תשו' הרשב"ץ
הנו' וכפרע לותה תשובה דסי' ס"ו הנו' והדין עם
סרב מהרש"ח ויפה כוין יפה שלל ממנו וכלל הלמוד
ומדוכר :

**ואת** זה רציתי להרב החסיר מופת הדור מהרח"ש
נלגין כחוקי חיים סי' ח"י הנו' שהכיח מהרב
מהר"ם חון סי"ו הפוסק דר"ד גגם הוא עמד
בכלאי תשוכ' פרשב"ץ רשתרי לחדרי הניח תשובה
דחלק ה' סי' קע"ג עם הכי תשו' דחלק כ' סי' י"ו
וס"ו שכבר עמד עליהם הרב ז"ל שלא שהוסיף עליו
ה"ה מהרש"ח סי"ו שם לפקפות על הרשב"ץ דידיה
לחודיה גם מתשובה זו דחלק כ' סי'קכ"ו הנו' לעיל
דפליגא על ההיא דסי' קע"ג וכמבו' בד"ק שם :

**ולענד"ן** דלקי מיהת לא לחיניה דתשובה זו דחלק
כ' סי' קכ"ו הנו' לא גגעה ולא פגעה
כלל עם לוחה דסי' קע"ג דכתשובה זו דחלק כ' סי'
קכ"ו הנו' לא דבר הרשב"ץ בעגין אם לריך קיום
לחתימת יד לותם העדים או לא כי לא נשאל הרב
על זה כלל שלא דברי סרב בלו אם יש להסביר כעדות
עידי הגט בשטר בלא מעב"ד או לא וזה דוקא
שחלתו ועל זה השיב הרב דגם כעדות עידי
הגט בשטר מכשרינן מידי דהוה שיעידו הם מפיהם
הם או לחריס רלינו פלו' שנחנרסה והוא הדין אם
הביאו כן ככתב ולולם אם לריך לקיים חתימת יד
או לא כוה לא נשאל הרב ולא דיבר כזה כלום וכודאי
דאחם מיירי הרב כלופן שחתימת יד העדים הנו'
דכב"ד יודעה ומפורסמת וניכרת לכל חלא שנפתפקו
כאם אם יש להסביר עדותם ככתב או לא כמבואר
כשאלתו בסי' ק"ו ואם כן או לא שייכא כלל להניא
תשובה דסי' קע"ג כדי לתותבי מניה וביה . אלן
מסגך תשו' דסי' י"ו וס"ו הא ודאי קשיא לאסיפא תשו'
דסי' קע"ג הנו' וכבר נתייאבו דבריו מכא לותה הנו'
דסי' כ"ב הנו"ל לכופן שלעב"ד הרב מהרש"ח נר"ו
לא הצניח יפה בסך תשובה דחלק כ' סי' קכ"ו והרב
חוקי חיים הביאו לפי שעתו ומכוון :

**וחזיתיה** למנ"ר הוא הרב חוקי חיים שם שב'
ליאב דברי הרשב"ץ יחד על פי דברי
הרב בית שמואל הנו' ותבליה ד"ת דבאי בחתנם

עיגון כאן שלא כמקום עיגון כיוע"ם :

**ולענ"ד** אחרי המחילה רבה הרגויה אליו שגם
הוא לא רלה דברי הרשב"ם במקומן
וגם לשתמיטתים למנ"ר הך תשובה להרשב"ץ דסי'
כ"ב דמשם מבואר להדיא ככל חילוקו בדברי הרשב"ץ
והרשב"ם נטפייהו ולא הוסיף עליהם כלום הוא
ומדוכר :

**ואחרי** כותבי כל זה רציתי להגאון הרב נוב"י
מה"ב הא"ע סי' קל"ו שעמד על דברי מרן
הללו והסכימה דעתו לחלק ולומר דמעב"ד שאין עמו
גם גרע טובא ויש להחמיר כמ"ש ובשה"ד יעש"כ
וכבר מכל מ"ש לאן יד עניי נתבאר דדברי הגאון
הנו' אין להם על מה שיסמוכו ובעלמו ממנו כמה
תשובות הרשב"ץ הנו' וכבר כתב הוא גם כן דהרשב"ם
פליג עליה כיעו"ם :

**הכלל** העולה מכל האמור ומדוכר דבכגון
דא שמעידים שחתנרם' כפניהם כדאת מו"י
הרי הוא שריר וקים והרי ז' מוחלת ליגשא על פי
מעב"ד הנו' אפילו שלא נתקיימה חתימת ידם כלל
אפילו שלא היה כב"ד חשם עיגון ושלא כשעת הדחק
כהורלת הרב מהריב"ל בחלק כ' סוף סי' ק' הנו'
לעיל וכן עלתה הסכמת הרב קול אליהו בחא"ע
סי' ע"ל הנו' שגשלל כנוסח דב"ד ממ"ש וזו הלכה
העלה להלכה ולמעשה דבכגון דא דהחשה מביאה
כידם מעב"ד אין נתנרשה מבעלה היא עגמה כלתי
למלגני שהוא שטר קיום דמוחלת להגשא על פי לוחו
מעב"ד שבידה אפילו שלא בתקיים חתימת יד הבית
דין הסך אפילו שלא בשה"ד ושלא כמ"ע כמבואר
בדבריו להדיא וכיעו"ם :

**אלא** דלדידן דקימא לן כמרן שהכלינו הורלותיו
בידוע וכפרט כשהוא להחמיר וכאסור
ערוה כנודע וכבר הוכחנו דמרן מחמיר טובא בזה
וכדפסק בסוף סי' קל"ב וכמ"ש ודוקא במקום עיגון
ובשה"ד העלינו מה למעלה דנקטינן להקל לך לדעת
מרן וכבל מ"ש אם כן לפי זה תורה יולאה בב"ד
שים עיגון בדבר כמ"ש בשאלה ויאין לך עגת הרחק
גדול מזו ולא ליתה בתקנתא כלל כיון דלא שביאי
שירות מהתם להכא ואורחין דחיקא טובא דכהא ורמי
פשיעא דמקילינן טובא ומסכינן למעב"ד שבידה
ומתירין לותה להנשא לכתחילה על פיו אפילו שלא
נודעו מי הם סמם החתומים כמעב"ד הנו' ולא נמלא
קיום לחתימות כאשר העלינו מה למעלה והיכחנו
וכרינו הדבר מתוירא של רלשונים וכן הסכים והעלה
לחלכה ולמעשה הרב החסיד הנו' כחוקי חיים סי' ח"י
הנו' בב"ד שסוף בנוסח דב"ד וגרע מיניה דב"ד שהיה
על ידי ג"ק ועש כל זה התיר לותה השם להנשא
על פי לוחו שמעשה בית דין שבידו הם ג"ק שם גגם
שלא נתקיים כלל כיון דחיכא חשש עיגון בדבר
כמבואר בדברי קדשו יעש"כ ומכל שכן בב"ד דשטר
סידר דיש להקל יותר והרי נתבאר ונתברר ונפשט
הספק פרשטון אשר נסתפקנו בב"ד בריש אחי"ד וכבל
האמור ומדוכר :

**מעתה** ד"ת לקומה נח וסס"וכבה נרולם תשוכה על הספק הנני דלקייליד כמעכ"ד דכ"ד שכתבו בתחילת דבריהם לוין שלמנו עדיס וכו' ותקיימי עלה מתשה נברי וסס כן הס עדיס ולח דיוניס וכמש"ל בריס ימי"ר :

**לואת** משיב דזה ליט מעכב כלל לפסול המעשה כיח דין הלוה משום הח דכבר פסק תוי"ס כמ"ת סי' מ"ו סק"ח וז"ל קיוס כיח דין לכן סקדי כשר דכוחיל ותקומיס שלשה לט רליס שהס כ"ד עכ"ל ומס דבדי הריב"ם כתבו סי'שפ"כ הכי"ד מרן הכ"י בסי'הנז'מחו' ס"ק יע"ם · ובלחמת דהרו' לתשו' הריב"ם במקומה בעיניו ירחה ולבבו יכין דהריב"ם מעדד תמדודי בדבר ולח עמד טעמו בו ולין ולחו ורפיח בידיה וכמעט דחדרכת נוטס דעתו יוקר לחידך ניקח דכתר שניזד לכחן ולבחן כתב בסוף דבריו וז"ל שח סי"ל כשם"ל שהם דייניס ועדיס כחבר חלח שהם כן לח סיל"ל שחבדר קדמנח ושח חשתוחענח לו לחבדר לנח עכ"ל וכך דחיתי להדב ז"ך שם סקט"ח שכתב כן וז"ל בחמת הריב"ם לח המניט דין זה דק שכתב סי"ל כן וע"ם שניזד בדבר לכחן ולבחן ובחמת ל"ע לדינח כיון דבתבו חבן סקדי לוין שחמר שבוחתם שהיו עדיס ודייניס כחבר הם כן לח סיל"ל חבן סקדי חל סיל"ל חבן סקדי ודייני עכ"ל · ונם מרן בכיח יוסף בהביחו לדברי הריב"ם הנז' לח הבריע כלום חלח הביחם בסתם יע"ם והם כן לבחו ודה יש לחמוה על רמ"ח דמכ"ל למיפשט להבשיר הנם דקיימת לן קיוס שטוחת דרבנן מחבר שהריב"ם עלמו שהוח בעל דבריס דעתו טוחס יוחר לפסול וכמדובר :

**אמנם** חבר החפוס היעב דלח דחיתי דמור"ם טעמו ועיקרו עמו כמס שהבליטו המחמיר להבשיר בפשיטות דפנס דהריב"ם תשך בזה להחמיר ונם מרן לח הבריע בלום כנו"ל עס כל זה וחת מליטו לחנחון הרשב"ן בתשובה ח"י סי' ל' דסבירא ליס הכי בפשיטות נמור להבשיר שבן כתב שס כדף ו' עמוד ח' וז"ל ואף על פי שהעד חיטו בלשון כיח דין שלח בלשון עדיס ח"מ וח"מ דאטו לסס כיח דין שלח נ' כתבו לטו עדיס שפסקס דיטו של פ' שיקח בך וכך ותקחו שלשה מי לח סוי דיטו כמעכ"ד לסף על פי שמרובו בלשון עדות כיון שמעשה מוכיס שמעשה כיח דין הוח שחין משניחין בלשון שהיס בלשון עדיס חו בלשון דייניס שנס תקימת יד הדייניס עדות סיח כלחו פסק דין ושפיר מני למכתב בלשון עדיס וכן לשון התלמוד בפרק ב' דכתובות מחן דלקחיד דיינח לח תפסיד שהרי · הכח נמי כיון שהמעשה שעשו הדייניס שו דהייטו שריפת שנט חיטו חלח מעשה כיח דין ונם היו ג' תדבר מוכרח שכיח דין הס לף על פי שנכתב בלשון עדות ושדבר הזה לף על פי שמתקו' הוח מוכרע דחיה תפושת יש לי דחמריכן בפרק השולח לח שנח כתוב עדיס ותקמו בי דייניס משמע דלח לכפף לן וכו' וכ"כ בספר תק"ס להרב שבדלוני בשם סנהון שרחיה זו עלמה וכו' והם כן לף על פי שהעד חיטו בלשון עדיס ולח מכלל מעשה כיח דין וכו' עכ"ל הלל"ע יעם"כ :

**הרי** לפניטו שהרשב"ן דעתו בפשיטות להבשיר מעכ"ד הכתוב בלשון עדיס ושוח חדין לקיוס שטוחת דמעשה כיח דין הוח מתם וכבן דיטו של רמ"ח שכתב בפשיטות להבשיר נכון וקיוס חלח כהרב ז"ך שכתב של"ע לדינח דליתח ולתתעיטתיה למני"ר תצ' הרשב"ן הנז' וכדור :

**אלא** דלכבי עבר תמיהה לי מוכח על הרשב"ן דבקי כמילי דרכיה הריב"ם ושיך פה לף שלטו עיבי קדמו בתשובת הריב"ם פנו' דתוכך כזה להחמיר כנו' ולח עוד חלח שהרחיה המפורשת חשר הביח בידו מפ' השולח דחמרינן גבי סדוזבול ל"ם כ' בלשון דייניס וכו' הרוחה ירחס להריב"ם שם שנרגש מיניה וכתב דלח דמי למ"ד בפ' השולח וכו' דהתס ס"פ שהם כתבו בלשון דייניס כי דינח הוינח ותתח פ' קדמנח ושמר לטו מוסר חני לכם פלוני וע' חדייניס ותתמו הדייניס עלמס בלשון עדיס ס' ער וכן שלשתן חו שניס מכס חו שניס לחריס וכו' דהתס כל שחמר לפני כיח דין מוסרני לכם פלוני ופלוני הדייניס מרי נגמר מעשה הפרוזבול דהפרוזבול שמוחמיס בו ליטו חלח לרחיה בעלמח וכו' חבל בחשרחא זו מסעת ישיכחן עד שנח חתי' היו עדיס ולח דייניס וכו' עכ"ל יע"ם · הרי להדיח דהריב"ם נרגש מרחיה זחת ודחתה כשחי ידיו דשמי דהריב"ם דליטו שלח לרחיס בעלמח כנו' ורחיס מעלייתח היח וו דהכי קיימת לן כ"ין פרוזבול דחפילו לח נכתב כלל חלח שחמר כך זה"ל לפני הדייניס מהני וכרפסק המור כסי' ס"ד סכ"ג ועי"ש בכיח יוסף מ"ם בזה :

**אמנם** על כל פנים חילוק זה של הריב"ם בין פרוזבול לחשרחא דדייני כנו"ל לח תכרח לעיקר ריטו דהרשב"ן דבבר העלה הרשב"ן שם בחותה תשו' קודם לזה סמוך ונרחה דהמעכ"ד שוחנים לחשה לרחיה בידה להחויקה למבורסת ליטו מסורם ההלכה ואיטה לריכה בלל לשום מעשה כיח דין וולתי דהחידנח תכהו רבוחת קריעת הנטו וכו' ולכתוב לה שטר רחיה שהם המזיקוה מנורסת נמורה וכו' יעש"כ · וביון שבן דחיטו שלא לרחיס בעלמא כנו' חם בן הדר דיטו כפרוזבול דהנם שבתב בלשון עדיס וחתימי דייני ליח לן בה וכמובן שלא דעבל בל פנים היה לו להרשב"ן להזבור תשובת הריב"ם הנז' שבבר עמד בזה ולהשתיעבו בותח :

**איך** שיהיה ממיטו למרין דדיטו דמור"ם הנז' הוה לחמת ויליב מהרשב"ן וממליין שלשן במור"ם תשובת הריב"ם לתור לח לדק בזם ופיח מוכחת גם מהרשב"ן הנם שלח הזבירו כד"ת בלל והנם דמור"ם גם בן קלי על השרחא דדייני ולישא דחיה מסשיח דפרוזבול ובחילוק הריב"ם הנו' עם בל זם מדברי הרשב"ן הניחנים למעלה נרחם כרוד דס"ל דלח שנח ליס ובבל נוונח ובבל דוכחא מכשריכן בחח וכמו שירחה המעיין יפה בדבריו וסדברים בדוריס :

**וכמו** בן חזיחיס למר בריה דרב הרשב"ם בחשו' דס"ו הנז' שעמד נם בן בל"ד שממעשה בית דין שעלה הס"ק ליד החשה בתוב בלשון עדיס

וחתימי דייני ליה קכל וקרע וכו' ועל זה תשיב מריב
ז"ל ולפ"ע שפלטון הכתוב כשטר פוע כלשון
עדים ומתמו כו דייכים לה מיחוי כשיקרית שטרי כפרק
השולח וכו' לתרינן ל"ב כתיב דייכים וכו' ול"ה פרשב"ן
בתב דלפ כרייכים נמי שייך לשון עדים דלתרינן
בפ' כ' דכתובות דתלי דמסהיד דייכת ל"מ שהרת
ולפ על גב ש"ל דלתיבו זלת וכו' ולפילו לותם דפ'
השולח יל"ד נמי לין כרכר הום מיחוי כשיקרת כיון
שים מי שכוכר שהדייכים עלמם תותמין כלשון עדים
דלימת דקני דייני סכירת לסו כמתן דלתר הכי
ומתן דלת ידע להתי פי' לתרינת לתו דבע מקרי
וכמרומת לרכר הום כתב הריב"ם כפי' כ"ו כפ' נשך
גבי שטרי חוב המוקדמין עב"ל :

**דקדי** להדיח דנס הרשב"ם קלי כשיטה זו דמכשיר
מעשה כית דין בכתוב בלשון עדים וכנ"ל :

**אלא** דנס על הרשב"ם תבי תמיה דלת זכר שר
לתשובת הריב"ם הנ' שהיח לכתורם הפך
דכריו ז"ל ולפ עוד תלת שבתב שכמרומה לום בתב
הריב"ם נבי שטרי חוב תמוקד' ותבי עפר בקשתיבו
ולפ מלמיהו ותו ליתת דשכר הכי לס כן לית כפי'
שב"ב נבי תיתו מעב"ד ר"ל הכתוב בלשון עדים
נירד מתר לכתן ולכתן ולפ שכשירו מטעם שבתב
הרשב"ם . ועוד שמדברי הרשב"ם נרתה דתותם רתיב
שבית מפרק השולח מעשרובות היח מקברת דנפשים
ולפ מתורת כנתון מר לכיו תלת הדוחם ירתם להרשב"ן
כתותם תשובה עלמם שבתיהה הוח לרתיה זו
עלמם וכל חילים דמר מניה כנו"ל :

**ועל** הריב"ם תבי תמיה שברתה לכתורם דהן נפתר
מתמתו מתשובה זו דפ' שב"ב כתב הנ' ל"ם
בתשובם דפ' שי"ת דשו כפ' שב"ב כתב ול"ל שמת
תיבת דתתימי שלשם לת ליך למתבב כי דיבת מיהו
כעיבן דליבתוב כמתבב תלתה דמשמע ישובת בית
דין ולפ למה שבידם סרל"ם דתד ליתובי לתו דוקת
דכיבן דתתבו כתוב תלתה בתדל הוינת תי לת ליך
דלת גרע כתוב תלתה תבי דיבת . תכל תי תתימי
תלתה לת ליך לת כי דיבת ולת כתוב תלתת מיהו
הבי מילי שבתבו סתם תבל שו שבתבו בפירום שהם
עדים ותיתי גרתם שהתירתת פסולם וכו' ולפ על פי
שבתבו כשיטו ומדתתבדר לתת וכו' שהוח לשון בית דין
בבן זה כמו כי דיבת לבטל דבריהם מ"ם תחילם תתבת
סהדי וכו' עב"ל יע"ם :

**ואילו** כפ' שי"ת הנ' כתב ליפכת וו"ל ולפ על
פי שכנדון זה מזכיר בשטר הלימות
שתם עדים ולבן שכיר שהיו בית דין בבן תשם זה
לפי שכבר נרתם מתך לשון שהיו ג' עם הסלית וכבר
תם בית דין בלימתו וכו' ודמיתי לה למ"ד הרל"ם
וכו' דריבי למכתב כמותב תלתה כתרת סיבת
דיבתת תשם דלת מתיתי תלת תדי הת לי מתימי
תלתת לת מריבי למכתב תלתה ולפ כי דיבת ולפ מיבתיבן
דלת הוי כמותב כ' וכו' עב"ל יע"ם :

**דקדי** דפכת כתשובה זו מכשיר לשטר הלימות
ומשלם בית דין בבן דתתימי תלתה לפילו
תיבת שתשיר כשטר לשון עדים בב"ד ושטרי
שלבתם בית דין בבן לפי דתייבת וכו' לפילו הכי יש
לתום שתת תתשר בלילת וכו' עב"ל יע"ם . ועיין

עוד לו בסי' שפ"ט שכתב כן ויע"ש · ומס בסי' ס"ן
קשכם להר"ן על זס והכיב לו סר"ן וז"ל לפי דעתי
בסקס כית דין לין רלוי לתום לכך אלס בתנו לתום
לא לזה בלבד תנו מריכים לתום אלא לכמה מיני
פיסול אהן קרובין להזרמן כגט ולא נכשיר לשום מעשה
כית דין סכא לפנינו אלא ודאי לכית דין טוענין
לא חייסינן וכו' אבל לסקס כית דין שנתום שטוענים
הא ודאי לא · אבל דעתי מה שהכילך לתום מה
שחשת מפני שאסר שהדיינים מוחזקים שחינם
יודעים בכתיב ניטין וקדו' כרלוי וכמ"ש שלשונם מוכיח
עליהם וכגון זה ודאי יפה חשת אלא לרלות בלבד
י"ל אלא לכמה פיסולין שאסר להזדמן כגט ומני לא
לחיר לאשה על פי מעשה כית דין כזה שהילך נסמוך
על כני לדם שלין יודעין כתיב גטין מפני שהם
כותבים שנתברר להם שכל עניני הגירושין נעשו כהוגן
וכתבו"ל להתיר לשת העומדת בחזקת לילור וכו'
עכ"ל ועש"כ והכיל ד"ת מדן בכית יוסף לה"ע סי'
קמ"ל וקמ"כ יע"ש · ולדבריהם הסכימו כל הפוס'
הרלשונים ולתרונים כמו שירלה פמעיין הלא כסף'
ובפרט בתשובת הרש"ס חלק ג' סי' ל"ל וחלק כ' סי'
כ"ו ובתשובת מהריימ"ט ומהרש"ם הו"ד בתשו' מהרש"ם
סי' י"כ ויע"ש שספלינו לתום ולהח'כם מאד כמו
שירלה מרומם לין צורך לכפול הדברים ואם כן בנתן
דין נמי דכוותיהו שים לתום מאד כזה וכמדומר :

**אמנם** אחר הרלות היטב למיגת דכ"ר לין
לפסול מעכ"ד הלזה מטעם זה בלל
דשרומה ירחם להריכ"ם שם בגדון תנו' בעיניו ירחם
ולבבו יכין אלא חשת לזה אלא משום שנמלא בתוב
בתוקו מעשה ביח דין דכ"ר כזה הלשון וז"ל לנו כית
דין וכו' כן פיס שבא לפנינו פ' השליח וכו' ואמר לנו
רבותי הרי וכו' והבעל הגו' כתב לי גט לאשתו פ'
פלוני ומסר לאיש אלו ביד בפניכם רבותי · ולכן וכו'
ואם רלינו הגט שבתב הבעל הגו' ומסר לאיש
השלים לפניכם ונתברר לנו שכל עניני הגירושין נעשו
כתובי וכת' וקרעתו הגט והתירתה ליעשת וכו' עכ"ל
ואם כן משום הכי כיון שבתב שלפניהם מסרו הבעל
ליד פלוני הגו' משום הכי חשת הריכ"ם שמא הם
עלמם היו עידי מסירה ונעשו דיינים ואין עד נעשה
דיין אבן מוכח פשט לשונם כמעשה כית דין הגו'
ולזה חשת הריכ"ם וכמו שבתב כן הריכ"ם בתחילת
דבריו וכמו שבתב נם כן הר"ן בתשובה ע"ד הריכ"ם
שמה שהביאו לחזק זה מפני שאסר שהדיינים
מוחזקים שאין יודעין בתיב גטין וקדיטין וכמ"ש
שלשונם מוכיח עליהם וכו' כנ"ל :

**לא** כן היכח דליכח הוכחם מתוך המעכ"ד שהם
המה היו ע"מ כנון שלא בתבו שלפניהם נמסר
הגט וכו' אלא שלשונם קצר וגרוע ואינו לשון לא
כדברי חכמים ותידושם וכטעם שבתב הכנה"ג בהג"ה
סי' קל"ד בשם ו"ת פ"נ והרב רלם מסביר סי'
סנ"ו והרב עבודת מסך סי' הנ' יע"ש ואין לנו שום
סכחה מדבריהם לחוש אילו חשת שטעו כם וכנוסח
דכ"ר שאין לפסול מוחש מדבריהם בשום חשת כלל
אלא שלשונם קצר וגרוע קלת כנ"ל ואנו כחים לתום



שמא מדיעות ניכהו ועטו כאילו דין מדיני שנטו לא
לשמש היו עידי מסירה כנ"ל הא ודאי דמן בסקס
אין דלוי לחום לכך דלסקס כית דין טוענים לא חייסינן
וכמו שבתב כן סר"ן בתחילת דבריו כנ' לעיל וכמו
שבתב כן הרש"ס בחלק ג' סי' ל"ם הנ' ו"ל מכל
שם היו הדיינים המסדרים אח הגט ע"ם אין לסמוך
על ניטיסם דיש לחום בהם לכמה מיני פסלות דשלא
דלא חייסינן לכית דין טוענין אינו שלא לכית דין מומחה
או לסקס כית דין דלא לחזוק כיה ריעותא לכל
היכא דלחזוק כיה ריעותא לו כחזוק בכית דין שם
הדיוטות דלא בקיאי בתיב גיטין וקדושין פשיטא
ופשיטא שאין לסמוך על ניטיהן כלל ונדולה מזו
מלאתי בתשובת הריב"ם וכו' עכ"ל וכנדין הרש"ס
נופיה שפסל הגט דכ"ד סיינו טע' משום שבתוב בטעם
כית דין שכיד השליח שעשאו חכעל ע"ק ותשליח
לומר בפה מלא שהוא שליח הולכה וממ"ן פסול הוא
שם נאמר שטעו הכית דין ותשבו שהשטר קיום לפשר
שיהיה על ידי מיגוי הבעל או נאמר שהשליח רימה
אותם וסרלה להם שטר מזויף שפוא שטר קיום ואין
כאן גט כלל מאחר שלא מינתה אותו האשה בכל
הכתוב ומפורש כל זה בדברי מרש"ם יע"ש · וכן
בנדין מרש"ם דח"ב סי' כ"ו דאחר ריבוי לפיפת כיע"ש ·
וכן בנדין מהריימ"ט ומהרש"ם דסי' י"ב וי"ג הנו'
סיינו טעמת משום דשתכת כל"ד כמה וכמה ריעותי
טובא דפשלי כגט כמבו' כדבריהם כאילו' יע"ש · ומנם
כל דלא לאחזוק לן כמעשה כית דין שום ריעותא
הפושלת כגט כלל וגם אין לאו יודעין ולא מוחזקין
באותם הדיינים שם בקיאים בתיב גטין וקדושין או
לא הא ודאי לסקס לא חייסינן וכנו"ל וכ"ד נמי
דבותה דלא לאחזוק לן שום ריעותא כמעשה כית
דין הלזה לאפוס אותם מדבריהם בחיזה טעות
ומשש ויישו' הפושלת בגט כלל לפי' כל דהו וגם לא
יודעינן ולא לאחזוק לן בהו באותם הדיינים האחרונים
כמעשה כית דין שם בקיאים בתיב גיטין וקדושין או
לא אלא שלשונם גרוע וכבד ואינו לשון חכמים הא
ודאי דהא לא מיעבכת כלל ולא חייסינן בהו לבית
דין טוענין בכל הנזכר לעיל והדבריס ברורים :

**שוב** ראיתי להרשב"ם בתשובה סי' רס"ו שנ'
שבתב בסוף התשובה בדבריו שה בפשיטות
ו"ל ועוד אני אומר שאפילו היה בדבר אחד אין עד
נעשה דיין כל שלא נודע לנו בפירוש שבך עשו אין
בודקים אחריהם דבית דין בתר בית דין לא דייקי
וכמ"ל הילכך האשה הזאת מותרת להנשא וכו'
עכ"ל · הרי להדיא כמו שבתבתי בעניותין
וכרור :

**רנו** חזיתים למני"ר הרשב"ם שם בתשובה שם'
למעלה מזה סמוך ובראה שבתב וז"ל עוד
ראיתי אחד מן הגדולים נסתפק בגט בזה שבתב
בבית דין שנמצר ביד שליח להשאה אחת העדים
עלמם אחתמו בגט לירחו עמהם עוד שלשי כמעשה
בית דין ואחת ליה אחר עד נעשה דיין
כרש"ו ואח"ב אח פי מר"ן ז"ל ולא אביו נתנו' אלא
לעני"ד דל"ם בבא אין עד נעשה דיין לפי שבמעשה

מזם אין לריך לבית דין וכו' אבל בגרון הזה אין לריך
לב"ד כלל אלא הודעת העדים שקבל וכו' וכל שאין
לריך לבית דין לא מיישנן לעד נעשה דיין אחר
שנאלם וזה כרעתי בקצתי שם אמנם לי רב כרבר ומנחתי
לא"א הרשב"ן שכתב כן בתשו' ב"ם ועוד האריך
להרחות פנים שאפילו במקום שלריך בית דין אין
מעשין כזה לעד נעשה דיין וא"א"ל וכו' עב"ל
יע"ש:

**והנה** ת"ם שרלה להאר מהנה' שנסתפק ושב אל אתי
פי הר"ן וכו' הא ודאי שכוין להריב"ם בתשו'
רסי' שפ"א הנו' לאשר עם תרי עלה ונסתפק בזה
ושאל את פי הר"ן ואם זכיט להתשו' הר"ן עם בסי' ש"ן
כט' לעיל. ות"ם שבקש ומנה להנחון מה לכיו
שכתב כן בתשובה הנה לאחת שתשובה זו הרשב"ן היא
סיא רחלק ג' סי' ל' שפ' התריך בזה ומכיח כמישור
דלא חיישינן בהא לאין עד נעשה דיין כש"ם כרף ו'
עמוד ג' וע"ב יעש"ב. וכן דאיתי עיר להרשב"ם
עלמו בסי' רכ"ב שכתב כן בפירוש ול"ל לאכל הפטר
כיון דיין שנושין שתבעל ניוה לקופר לכתוב ולעדים
לאחום ונעשה כתחו"ל והבעל מסרו לירה ונפתיח
דין התירוס להבשת כל זה לינו נעשה אלא לרווחת
דמלחת אבל בלא זה יכולה היא ליבשת ולפיכך אין
בזה אין עד נעשה דיין וכן כתב ג"ל הרשב"ן לאחמי
היטחליא וכו' עב"ל יע"ש:

**הרי** למדנו מדברי הרשב"ן והרשב"ם עוד טעם
אחר דלא חיישינן במעשה כיון דין כנ"ל
לפא דאין עד נעשה דיין כיון שעיקר המעב"ד
הטוחנים ליד פתם לינו תשורם ההלכה ולינו נעשה
אלא לרווחא דמלחא וכסודעת העדים לחוד בעל פה
לא הפילו בכתב ושינו מקוייס סני ומהני בכל
הנו' לעיל מם למעלה ודון מינה ולוקי בחתרין
וכמוכן:

**ובפרט** רנ"ד עדיפא מכולהו דכיון שבתבו במעשה
ב"ד הלזה בתחילת דבריהם לוך שפם
עדים וכו' ועלה חתמו וכו' ולא נזכר בדבריהם בפי'
שפם כיון כלל לא פם כן דנאמר נם עתה בדבריהם
כן פוף שפם עדים ולא דיינים ולא שייך כאן לתא
דאין עד נעשה דיין כלל ושאני נדון הריב"ם ושאר
הפוסקים דאפו להא בגדוניתם מקום שבתבו במעב"ד
לפי כ"ד וכו' כאבותר בתשו' לא כן כ"ד וכמוכן.
ומלי דלא לאתי עלם הרשב"ם נמי בתשובה רסי' רנ"ו
הנו' נם מסך טעמא נמי כיון נם במעב"ד בנדון
דידים נמי כתיב כיס לאחנא קאדי וכו' במבואר
בשחלחי ותשובתו הנו'. אם"ל דהייט טעמא מפום
דבתחימתן בתבו ואתמו פ' דיין וע' דיין וכו' בשבו'
בדברי שלפו שבתב ז"ל ואתיתי עליה דייני וכו' ואם
לא הזכירו ובתבו בזלא פלוני דיין וכו' מניין ידע
שפם דיינים אימא שפם עדים ולא כיס דין ולפי מפום
שאמרנו תלתא ולפי מתורת עדות לאו עלם תפני לפו
בשנים לבד פם לא מפני דאימור דלפו להבבות בעדים
לעריפותי מילתא טופי ונם בב"ד נמי ניחא לבי ומובחת
לאור בבדק הרשב"ם בבתיובתו ובבר הובאתו במיישור
תשובת הרשב"ן רחלק ב' סי' קב"ו ומחלק ג' סי'
ס"ו דחלק בשער עדות סני להחיר אפם ולא בעי
מעב"ד ובמש"ל ודלא בהאחרונים שפקפקו בזה ובכל
האמור ומדובר:

**ועוד** דאפילו הריב"ם בסי' שפ"א הנו' אפם
לזה אלא מפני דבב"ד היה לפשר לאתן
הדבר לשלום ולהביא מעב"ד לאחר בראוי כמו שבתב
שם הריב"ם נופים ז"ל בשם יש שפשר לנאת מידי
בל שפק לשלום לושלפיא וכו' ויעשה לה מעב"ד לאחר
בבל מלי דלפשר לתקוני מתקנין לבתחילה ומפני
זה חשתי בדבר וכו' עב"ל יע"ש. בדי להדיא
דבל חשתי ומם שהריך לתקן סייט לבתחילה
והיבא דלפשר לתקוני וכמ' לעיל ברם היבא דלא
לפשר לתקוני ובפרט בנוונא דג"ד שהדין דמוכח
מלר יותר מנ' דרשים מעיר האשה לוותה שעיר
שנירשם בה בעלה ואין האיירות מטיות לשם בלל
ונם שם בעיר הנו' לא ימלא בית דין לאחר יותר
חבמים מהבית דין החתומים במעב"ד ונם הבעל בפי
הנשמע שהרחיק נידוד מלותה העיר לא טרח אפ
האשה מעם ידם עניה לטרח ואין לאל ידה לבשת
דנליה פעם אחרת לבקש על בעלה ועל הבית דין
הנו' שנידשוה. ונם שם הפלה ימלא בעלה ס' פקלא
שם יקדים לנרשה פעם אחרת בב"ד הנון יותר בי
הוא דע מעללים וק' מאד להחרלות בידוע דביחינו
ומבידו קלמינא הא ודאי דבל בי בפי נוונא דב"ד
נם הריב"ם יודה דלא חיישינן לבית דין טוענין בלל
בין דלא לפשר בלופן לאחר ובדהוכחא מדברי הריב"ם
עלמו בבל הנו' לעיל והדברים ברורים:

**ובזאת** ובזלת דאיתי להרב מהרי"ט בתשובת
מהרח"ם דסי' י"ב הנו' שילא לקלק
בן מנרון הריב"ם לב"ד יעש"ב. ומנם שהרב
מהרח"ם שם בסי' י"ג לא שמיע ליה הך
חילוקא דמהרי"ט ותייש לה מר לב"ד טוענים
לפ בלותו נדון שהמקום בתרקי אדן וכו' בי"ש
מבל מקום בבר בתבנו דהחם שפני דלאחתוק בנדון
דידהו בחם ובחה ריעותות נדולות בחו שירלה
בחעיין שם לא בן בב"ד דסטענות הוא בדקדוק פל'
דאינו לשון פן ומה נם לא נאמר שבאחת בל לותה
המקומות של ערי פרס ומדי לשונם בבדי אחד ואינם
יודע לדבר נאות בלה"ק בדבעי הנם שים חנשים מבתבים
ונבונים בידוע ומפורסם דהא ודאי דנם סרב מהרח"ם
יודה בב"ד דלא חיישי לבו ולא מידי ובאמור ומדובר.
וכן דאיתי להרב מהרח"ם בסה"ת סמ"ח דברי תי"ד
בתשובה סי' י"ד דעמד בתעב"ד דב"ד שטעו בדקדוק
הל' ואם לה מר מדברי הריב"ם ודעמייהו הנו' לעיל
והסכים לחילוק מהרי"ט בין היבא דלפשר לפיבא
דלא לפשר בישב"ב ובאמת לאמרו אין לחריס אם
מנאי לפשר וכמ"ש הריב"ם בתשובה דסי' רס"ו הנו'
וכנו' לעיל והדברים ברורים:

**ואשימה** עיני על פפתן סר' פשר נסתפקנו
בב"ד בתחילת דייבי בתחימת יד מבעל
עלמו ולא בתב מדש מני וכו' בבל הנוסח לשר
סדר לנו הנחון דבינו פרן והעתיקו בעוד בתש"ב
סי' קמ"ח וכנו' לעיל

**לואת** אפשר דזו היינה מדיבה לפניה ופשוט דדבר דאינו מעכב כלל כנ"ד דלעיקרא דדינא דברי הגאון הר"פ הנז' לא כתו אלא על מעכ"ד שהתנים כיד האלית קבלה עלה קאמר הגאון דאם הכעל עצמו אחר מחיימת הדייניס זה יכתוב ידו אגי פלוני בן פ' וכו' כרס כמעכ"ד שהתנים כיד האשה עצמה כשהתנרשה היא בעצמה מבעלה בלתי אמנעות ס"ק כזה לא אמרה הגאון ואינו נריך לאחוס הכעל כלל לאפוקי שמו לבד וכן מתבאר בדברי כל המפוקפים וכפרט מהרכניס מקדמי הגט בהרב הכנסת שכפ"ד הגט שלו בקונטרים מי שהלות שהוא כסדר גט הניתן על ידי ס"ק כתב הרב כתו' קכ"ח ו"ל גם הכעל יכתוב וכו' יע"ש ושו"ת אם כסדר הגט סי"פ ח' ס"ו לות י"ו אשה מיודי בגט הניתן לאשה עצמה לא כתב הרב אלא אם קראה האשה שאם יהיה מעכ"ד וכו' ואילו מחיימת יד הכעל עצמו לא הזכירה כלל וכן אם כפי' קנ"ד הנאסו' לית פ"ג יע"ש · וכן מוכח מדברי הרב גט פשיט כס"ה לות רע"ו ובדברי הרב יד"ק כס"ה לות מ"ו ובהרב דבר משה כס"ה יע"ש שכולם כאחד לא השמיעוני כזאת מחיי' הכעל בכתבו ובלשונו שלא דוקא בגט הניתן ליד ס"ק כיעו"ש אלא כפשוטה :

**ודרי** זה דומה ממש למה שכתב הרשב"ץ בתו' החלק ת' סוף סי' י"ח הנו' ו"ל ולא מניו שהתכר בגמרא שהנתרך האשה היתר כ"ד כלל ולא שנר מעשה וכו' לכל אחר מפירת הגט לא מניו כלל ולא ידעו לזה ונם בכל סדורי התחרונים המסדרים מחיימת הגט לא מניו זכר לדבר כמפירת הגט שלא חיבת שנ"ל כפ"נ וכפ"ב ונם כשהכעל נותנו כיד ס"ק כדי שיקיים שנר ס"ק לכל כשהכעל נותנו כיד האשה עצמה אין נורך לדבר אחר אלא הרי היא ברשות האשה עצמה וכו' עכ"ל · ומה דלפי' כשהנרשה על ידי ס"ק כנו' לאו לעיכובא קאמר הגאון הר"פ שמריך שיכתוב הכעל פ' כן פ' וכו' ואחתום עליו שלא מחיות טוב קאמר ואם לא כתב ואחתם כלל אינו מעכב כלל וכמו שכן הדיוקי להרב בהגהות המיס כפי' ס"ק הר"ח בעמוד ב' שכתב כן ז"ל אף כלמר אבל ממה שכתב הרב גט פשוט ממ"ם ופב"פ זה לאו כר הכי הוא דמשמע הלא היה יודע לאחתום משמע דלעיכובא קאמר ומריך לכתוב ולאחתום הוא עצמו נם כן מלבר הכית דין שיאחתמו בשני העדים שהתנים בית דין לגלות והרחבות ונם מהרונים לא כאבו אלא טוב שיאחתם מבעל אחר הכית דין וכו' משמע דלאו לעיכובא לאחמר אלא בחחיימת יד הכית דין במקום הנסיבה אבל ברהיה כיד האשה עכ"ל הרי להדיא דגם כס"ק לא מעכבא מחיימת יד הכעל כלל אלא דאחתות טוב קאמרי לכתוב הכעל ולאחתום כנו' לעיל · ומתי דדייק מר מדברי הרחבות והחתם אלא כאבו אלא טוב וכו' הלא גם הרב גט פשוט אות רע"ט ומבואר הרב בהרות המיס נופיה גם למעלה מזה כתב כן כטוב וכו' כמו שדיקה הרשה ואם כן מדדייק מר מדברי הרחבות ואחרונים לדון מכי מהרב גט פשוט נהנים וכמוכן · אך

שיהיה הנה מהכאר דגם כס"ק לא מיעכבא מחיימת הכעל כלל ומדוכר · וכן דאיתי להרב החסיד מהרח"ש נתנאל בחיקי חיים סי' ח"י הנו' דעמר כנ"ד שהיה גט הניתן ליד ס"ק והם"ק הביא בידו מעכ"ד ולא אחם הכעל כלל והוכיח כמיסור מדברי הרכניס הנו' דאחיימת יד הכעל לאיכה מעכבא כלל והיסיף לומר דגם מה דיכאבו הכיא דין אינו מעכב הלא דוקא לכאחילה וכל שכן אחיימת יד הכעל לא מיעכבא הלל שלא לכאחילה שאמר הגאון ה"פ דומיא דאשה מלי שכאב הר"פ דאם אומרת בעלמא והאיר לאוקי אשה דב"ד להנשא לכאחילה יע"ש וכל שכן וק"ו כנ"ד דאחתות האשה מכעלה על ידי עצמה דפשיטא דאינו מעכב כלל אחיימת הכעל לאנילו אם לא היה אחם כלל כל שכן כנ"ד שעל כל פנים אחם שמו לבר דיועיל יותר וכמוכן והדברים פשוטים וברורים :

**הכלל** העולה מכל האמור ומדוכר דאחתת לא שריא להתנשבת לכל נבר די תנכי על פי המעכ"ד הלזה שבירה ולית לאינש די יתחת כידה כלל בלי שום פקפוק וערעור כלל בכל הדברים האיתנים למעלה בהלכ"ד כאחבתי לא להל' ולא למעשה נאכוונתי כאחר מרחמיך כזאת הודעתי עד אשר יסכימו עמי מע' הרבנים היושבים על מדין על כסא האורחה ה' עליהם ויהו כי להם יאחם מצפעי האורחה לאסיר או להחיר לרחק או לקרב והם רשאים ולא לאי · ואם יעלו דברי לרצון לפניהם מה טוב ומה נעים ישמח לבי גם אני ואם לאו דברי לעד והיו כלא היו ועד ישראל יגילו מצהיחות וירננו מקודקו נפלאות ויחכני לטוען לאמחם של תורם לכל נכאל בדבר הלכה אכי"ר · פי המדבר עבד נרנב לכל יודעי דת ודין מחלבך כעפר רגליהם ומשפה כלמת לת דבריהם זעירת דמן מבריך והוא

הכותב **יצחק אבואלעפיא** ס"ט

הסכמת מר ניהו רבה ריש"ק דדמבה הרב המופלא וכבוד ה' מלא כמוהר"ר חיים רומאנו הי"ו מר"ן יחיר לעדר כיר"ה על הפסק דין הנו' ·

**נשאול** כשאלתי מתת טובינה דמכיתי מרגליתא דלית בה טיתי נם כן ואת הוא לי עמיתי כתורה רב לאחלי ורב רחיתאי כך לכתב וכך לחוייון מעלת הרב היובסק מחיר בבריק הב מנרשיא כמהר"ר יצחק לבושלעמיא סי"ו מר"ן יפיר ויזהיר לאחות דעני נם אתי כפס"ד הנו' לאנר כונטו ידיו נלי והב והנם כי לרוח הזמן סבוני נם סכבוני ולא נילה דעתאי ובל שכן מעיקרא דילהון היא דבר כזה תלוי בלאלי רבבי אם כן מה מנייסו לך לבא על האחום אבן בלחתך תמרו אהבה דאחבקת כי חביב עלי לאחת ובפרט עשם הבבוד תורם וזה אחלי כעוב טרי ונולאי בקלר אמיץ יגן שברב משפק מר"ן האריך למעניתו כאחר ס' לאחו ואין אתי קובע עמתלדבר כל' כ"ת להשפוח רעוע מחשבתי ואחת שלחי מלת ס' יעזר לי על הזאתת ולא נשמעה בבבר בלבם ום' יגילו מצהיחות ויתן אכי"ר :

**ברוש** כל מרחין לנקטע כתומריס דעת הרמ"
והגה כתבו הפוסקים ופסקו מרן כס"ע
חס"ע בסוף סי' קכ"ב וז"ל אפשר שיש בידם מעכ"ד
היכא יכולה להשפע עד שיוכרו תחיותת ידי כיח
דין וז"ל הרב כ"ם בסי' קמ"ח סכ"ו כמתני דפסק מרן
על שטר שליחות קבלה יחתמו שני עדים כשריס
ומניך שיהיו בני אדם מכשריס תחיותם וכו' על זה
כתב הרב כ"ם בסקל"ח וז"ל ומיהו הרשב"ן כתב
כל זה לאחרי לכתחילה וכו' אבל כמקום עינון מקילין
וכו' ועיין כתשב"ן חלק ג' סי' י"ו וס"ו דשם הקל
יותר דאפילו כעדים שמעידים ככתב שנתגרשה
דאתחזק ברית אפילו לא הוכרו התחיותת הכיח דין
זו העדים . ולפי החילוק הזה לין כאן מקום תימה
שרכריו סקרתי ניכו מהסיק דחלק ד' סי' קע"ג
דיש לחלק הא כמקום עינון הא כמקום דלית עינון
ולא עוד אלא שתרן גופיה כסי' קמ"ב הכיא סכיא
התשב"ן חלק ג' סי' י"ו וכסיק יוסף סי' קמ"ח הכיא
לנו תשובה לרשב"ם מר כריא דהרשב"ן שהעיד על
הרב מ"ח שהוא מקל יותר ממנו שלפי דכרי הרב
מ"ח לפי' כשטר שלין בו קיום עדות מכשיר ושהוא
מכטל דעתו לפני הרב מ"ח וסיתך על הורחתו לעניו
מעשה ומי לנו גדול בקי כמילי דחשובה דהרשב"ם :

**ובזה** סרו מהר חלוטות הרב תורת חסד סי' ק"נ
והרב קול אליהו חלק ב' סי' ט"ל והרב
שבט כניתין סי' קע"ה והרב חוקי חיים והרב כתהרמ"ח
נעלם מעיניהי כבודם תשובת הרשב"ן סי' כ"ב דמשם
כלי'רה שהרשב"ן ושבט הרשב"ם נופייהו חלקו הכי
שלין צריך להכיא מן התורה . היונה מכל התמור דלא
שלחי לן בין דיינים לעדים כאשר הורה נכר הריב"ם
סי' שנ"ב והביא דכריו הרב מרן הק' ככיח יוסף
ח"מ סי' מ"ו ופסקו מור"ם שם . וכן מציטו להרשב"ן
כתשו' חלק ג' סי' ג' וז"ל ואפילו שלפיו השטר חיטו
שלו כלשון עדים לא אכפת לן :

**ובזה** לין מקום לעון ממה שהקשה הרב ס"ב על
מור"ם ומה גם דכבר כתבו דדברי הרשב"ן
כחלק כ' סי' קכ"ו וחלק נ' סי' ס"ו דחין צריך לריכים
שיכתבו מעכ"ד ויתנו ליד האשה כלל דאפי' כשטר
עדות מותרת ליכנס ואפילו שלין מתקיים כחותמיו
כלל גם לין לחוש לכיח דין טוענין וכמו שמציטו
לסריב"ם בסי' שצ"ח ושפ"ט וכסי' ש"ן הכיא תשו'
הר"ן על זה וז"ל ולפי דעתי כפתח כיח דין לין רלוי
לחוש לכך וכו' ע"ל לכיח דין טוענין לא חיישינן ע"כ
וכמ"ש כל זה כלורך וכרוחב מעלת הרב הפוסק פמ"
יצחק יהיה כעזרו לעד לעולם כיר"ת :

**אבן** זאת תשלי כל"ם להחיר כשופי יען שהאשה
שכאה כשהלה כשפלכה תגל כעלם נכנסו
מחופי הפלטם כניהם ולמאי דכיני כיני נתעברה
פאשה סנו' ואחר כך ילדה כח ואם לא תאחרנה יש
לחוש לפקק ממורות ח"ו שנאמר כחורתה וינתה וכבר
כתבו העדים שנתגרשה נפ כן העידו שנתעברה קודם
סניאותין ואם טוב ואם נעים לחקור מע"ח בכל יע"ח
על לחוקת העיר שנתגרשה בה אשתה אם הכיח דין
דחיישי וכקי נעון וקדשין ואם לאו אסכיטן להה



דכתב הר"ן והוכיח כהריב"ם סי' ס"ן וכמ"ש וכפרט
שים זמן רב עד שתוכל להכחיש עד שיעלמו ימי היניקה
וכל זה אם לפסד . ואלא דיעת דאיתחת דת שריח
להתנסכת על פי עדות שבירה על פי הורחת הרב
הפוסק שיח"ל ואפן הייתי להשתעצב כאמרותיו
הנעימים לאנס מה לעשה שלרות הזמן שכוחי נס
שכבוחי ודבריו לין לריכים חזוק ועוד ישראל יגילו
מעניותת וירחנו מתורתו כפלחות .

פי המדבר הצעיר חיים רומאנו ס"ט

הסכמת הרב המופלא וכבוד ה' מלא מב"ד רבים
דעיה"ק ירושל"ם כמהר"ר **אברהם אשכנזי** יצ"ו

**אנכי** כדרך כעלותי ההרה גליל עליון להשתטח
על קברי הלדיקים ויע"ק נחני ה' ואיכה
לירי לחזות כנועם מעשה ידי לומן שלש מכם כענין
המעשה כיח דין אשר כיד האשה וספרי שהדיח שנתב'
מכעלה כרת משה ויסרחל . ואלא נשמתי לף דלא
גילה דעתי להיות עומד על שם הדרך וחכלי טורדין
הקיפוני ואולם להיותם מכיכים עלי דכרי דוחים
הנאמרים כחמת היולחים מפי קדום לאיהו ניהו רב
רחומאי הרב המובהק שמן תורק זר"ק מכני עליה סולת
נקיה כמוהר"ר יעקב לאשלעפיח נר"ו ואנכ מכיכותיה
נכאתי העמסתי על עלמי ועמדתי על עומדי להתכונן
כדבריו כי נעמו ואנכי כרוחה שכל דכריו הם לאמת
ומדק ונעשים על קיום היוסר והלאמת על פי דין
תוה"ק ולא הניח פינה וזוית וכל סברות השופטים
ראשונים ואחרונים כלם נקבלו כאו כהרין פסק דין
ואף כי כעיונית דפלפולא יש לי לעדר כאשר ירחם
המעיין ולא עת כחסף ואולם לע"ד כהא מודינא
שהדין דין אמת ואף שדבריו לינם לריכים חיזוק שלא לפי
רוב כהבה ואי"ן דאקאתי ואכנסתי ואף ידי תכון עמו
בכל הכתוב להלכה ולמעשה ועוד ישראל יגילו מעניותת
וירחנו מתורתו נפלחות כיר"ת הכ"ר נ"ם החותם
לאהבת התורה ואהבת האל"ן כאדם לייר
שכתיבו התרב"ל והיה הם כרב עם ושלום .
הנעיר **אברהם אשכנזי** ס"ט

הסכמת מעלת הרב המופלא וכבוד ה' מלא
מנ"ן כעדי ר"מ ור"מ דעיה"ק נפת"ו כמהר"ר
**רפאל מאמאן** הי"ו

**הן** כל יקר רחתה עיני דכרי פי חכם חן **פיהי**
ניסק דנהורא עמיס שריה כילחק יקריה מרב
המובהק שמן תורק כמוהר"ר יצחק לאשלעפיח נר"ו
לח לשר הלריך למענינתו כאשר ה' לחנו לחסוקי
שמעתתא שיבא דהלכתא כשיורתא דהאי לתתא ולסף
חיים עטור לסיפת וקנים רחשונים ואחרונים לשר לטו
חיים מציהם ושוחים כשמא לח דכריהם . ולאחר המשא
ומתן דכריהם זו הלכה הטעה דאתתא דת היושבת
פתח תאמר קשורה כחכלי הענין דשאה ושלטאה
למיכך להתנסכת לכל נכר דקנביין ואיכם לח יתפח
כידם ולתת ולייתי כידיה תכילות רחיות כולם נכוחים

למכין

למבין לייסר חילוק רמ"ר שלא הניח פינה וכל מעשו ומתנו כתמונה ומה מאד חפץ הייתי להשתעשע כאמרותיו כי נעמו וערבים עלי עד לאחת · כרס דק עקב שחבילי טרדין הקישוני סבוני גם סכבוני שחטוחת הלבור והימיד השקרנו עלו על שכמי ועל חלקת טוחרי ולא נתנוני השב רוחי · כרס לעניין הלכה אף ידי תכון עמו להלכה ולמעשה יפה רן ויפה ויכה יורה יורה ידין ידין ואחתא דלא מוקרח להכשף מכלי שום פקפוק ועד יעדרהל ינילנו משגיחות וירחנו מחורתו נפלאות · הלב"ד מחוסס בין טקוח ובין ניתן על נפת נחל ליתן כח' לייר משנתינו ואח"ת החרב"ח לע"ק כרוב עז ושלום ·

הנעיר רפאל מאמאן ס"ט

# שאלות ותשובות

## חלק חושן משפט

### סימן י"ט

**שאלה** ראובן הוליך שטר חוב על ג' שנתחייב לו כפך תש"ן פרחים ככל שנה ושנה עד תשך חמשים שנה · והשטר חוב הנ' היה כתוב בכ"ח סופר"י ובלשון חיוב גמור ושלם וק"ם וכשעבוד וכגחמנות נמורה ומפורשת וחתום כשע"ך ונתקיימה חתימתם כבית דין הנדיק לפי שאחר זמן מתו העדים הנ' וחלי"ם בלופן שהשטר חוב הנ' הרי הוא ככל שטרי חוב הכשרים דנחזינו בישראל: אין נגרע ממנו דבר · וראובן ושמעון הנ' היו דרים בעיר לחת ואחר עבור זמן ד' וה' שנים מ"מ מכתיבת השטר חוב שמ' עקר דירתו מעירו ונקח לת בני ביתו וכל אשר לו ונשב לעיר לחרת לארן מרחקים מהעיר הנ' · וראו' לו תבעו לשמעון לגדל פרע חיובו של ד' וה' שנים שעברו כראותו שטשב לדרכו עם בני ביתו · והן עתה לחר עבור ג' שנים ויותר נתעורר ראובן לתבוע תכע משמעון לקיים פרעון חיובו הנ' · וכח ראובן בכעל חוב ושטרו בידו · ושמעון טוען עליו שחיובו חייב לו כלוס והשטר חוב הנ' נעשה ע"י שכשביל ומעשם שהיה כך היה · שראובן ושמעון הנ' הס סמה קרובים זה לזה כמאד מאד קורבה הפוסלת לעדות והיו לכשר לאחד ויש להס עוד קרוב לאחר קדר בעיר לחרת ואותו הקרוב הוה חרס גדול כמאד מאד ככל דבר אין למעלה הימנו על הארץ מתחת ודעתו קרובה עם קרובו שמעון מאד יותר מראובן שף ידוע חביב עליו שמעון עד לאחת · וראובן הנ' תמיד סוף חפן ומבקש לאחבת קרוב הקדם הגדול הנ' שיהבבסו ותהיה דעתו קרובה לעלו גם כן מחמת כמה טעמים הידועים לכלו להנאתו ולטובתו · וראובן הנ' תמיד היה שונא לשמעון קרובו הנ' ומבקש דעתו תחמת שיהיה חושר כו תמיד שהוא היה כותב לקרובו הגדול הנ' שטנה ותועבה ולס"ר על ראובן הנ' כדי שיבזה אותו ולהרחיקו מעליו ולא יחמין כו כמו שבחמת תפס ראובן שני כתבים בכתיבת שמעון ובחזיתתו שעלה לקרובו הקדם הגדול הנ' וים בהס דברי שטנה ושנאה על ראובן הנ' וקללות גם כן · ומזה נברית השנאה בין ראובן לשמעון ולא יכלו דברו לשלום · ויהי היום נתלקו מעיר שני אנשים שכבדים שהיו מעיר לחרת וכאו לדור אחדם בעיר הנ' והיו לוהבים לר' ושמעון הנ' ורצו לתוך השלום ביניהם · והבדיקו עתהם ראובן הנ' לכל שמעון לביתו ולוליך ראובן שני כתבים שכתב עליו שטנה שמעון והוכי'על פניו על מה עשה ככר ועברו ביניהם דברים חלוטות ותרעומות מלר של ר' עד שקבל עליו שמעון לבלתי יכתוב ידו לקרובם הנ' שום דבר או חלי דבר שטנה על ראובן הנ' כלל וראובן לא נחה דעתו כזה עד שחבע משמעון שיקבל בחוב וק"ם ככך תש"ן פרחים לשנה לראובן'עד תשך חמשים שנה · כי כזה יתפייס ראובן ויחות לתוך השלום עמו ויתחול על לשעבר · ושמעון הנ' לחחבת השלום עם ראובן קרובו הגדול ממנו נתרצה וקבל בק"ם וכחוב נאור ושלם על ידי השני עדים הנ' ככך תש"ן פרחים לשנה עד כ' שנים שם יכתוב עוד שטנה ולשון פרע על ראובן הנ' לקרובם החדם הגדול הנ' ונגמר השלום ביניהם וכל ז' לדרכו פנה ואחר עבור ט' חדשים מ"מ מת אחד מהעדים הנ' וחלי"ם · ונכנס ראובן הנ' לפוטרופום על עזבונו כמנהג הקהל ותקף וקבץ כל עזבונו כנדים ומטלטלים וניירות הכל כאשר לכל · וגם אחר זמן מופלג מת הער הב' הנ' ושמעון שמעון שהשטר חוב הנ' שחוכו השלום ביניהם כופן הנ' ובקשני הנ' והיה כתוב גם כן בכתיבת יד אחד מן העדים שמת הנ' · ונכנס ראובן לפוטרופום על עזבונו הנ' ומלאו לשט"ח כין ניירות ושטרות הער הנ' שנל"ע ונתמנה ראו' עליו לפוטרופום כי חלילה לומר שהעדים הנ' כתבו וחתמו השטר חוב הנ' ומסרוהו כיד ראובן חכף ומיד מאחר שנעשה על תנאי הנ' על ידם והרי השטר חוב הנ' מושלם כידם מראובן ושמעון כיחד וחינם יכולים למוסרו לראובן שלא מדעת שמעון כיון שנעשה על תנאי הנ' · ובפרט שאחר מן העדים הנ' שמת וכתוב השטר בכת"י וחתם ראשון הנה הוא ת"ח רשום ויש ניין בניירו וחיך יעשה עולה בזוחם ח"ו אם לא שנאמר שמעולם לא מסרו כיד ראובן כלל שלא כתבו וחתם הוא וחכמיו הער הנני הנ' והים מופקד כידו למשמרת עד שנל"ע

שלכ"ע ונחמנ לתפוטרופוס על עזבוט כנו' ·
ונמצא שטר חוב הנו' כין נירושין ולקחו ראובן הנו'
וכעת טוענין שמעון שמחר שפשטר הנו' נעשה על
תנאי הנו' והרי היו קיים התנאי כנו' · ומחוסר זמן
ועד עכשיו עוד לא כתב עליו שטנה לקרובם הנרול
הנו' כלל ותדרכת מפס והלאה נדלה להפחתו ש הקרוב
הנרול הנו' עם ראובן והפקידו על כיתו ועל כל
קרקעותיו להשכירם ונתן לו כית וחצר לראובן עלמו
לדור כהם כחו"ר כידוע לכל יושבי העיר ההיא ·
הם כן הרי הוא פטור ונטיר מחיובו הנו' · וראובן
טוכן כנגדו שלא היו דכריס מעולם ומעולם לא היה
שום תנאי כיניהס כלל · והרחיק שלא נזכר
כתוך השטר חוב שנעשה על תנאי כלל ולא נזכר
רמז מזה כתוך השטר כלל · ואם לימא כדכרי שמ'
היה להס לעדיס להזכיר כתוך השטר שנעשה על
תנאי · ש"מ ודאי שלא היו דכריס מעולם ושקר ענה
שמעון כעדו · הן שו טענת ראובן ושמעון הנו' ·
וכבן יורט המורה לנדקה ויכתוב על סצר חוקה
הם יש ממס כטענת שמעון הנו'להחמינו כזה ליפטר
מחיובו הנו' מכל וכל מאחר שטוענן כן כפה מלא
ואומר שמעון ליכטע על זה שכך היה מעשה וכל
יושבי עירם הנו' הכל יודעים שכן הוא האמת כמו
שטוענן שמעון שלא שלאכתם עם ראובן כפו על האמת
פסכתר ולא רצה שום אחד מהס לנלות האמת וגטו
עלמס לנד ת' · עוד כה שיש לחוש לשמעון ולהחמיט
כדכריו הנו' כיון דאיכא לאומדנא דמוכח טובא כדכריו
כי ראובן הנו' הוא עשיר מופלג מאד עתיר
נכסין · ושמעון הנו' הוא כלתי כיטני דעלמא מסתר'
כמוטנו ממס שאכט ת' ומשייעים לוחו כפרנסתו
מקהל יל"ו וגס קרובו האדם הנרול הנו' מסייע שיש
לו ממס כפרנסתו כסך מס מדי שנה כשנה וראובן
הנו' מעולם לא היה מהנס לשמעון קרובו מנכסיו
כלל ותדרכת תמיד היס שונא לוחו ומבקש רעתו
ורודף לוחו להויקו ולהפסידו ממונו ודדרך דממונא
ולהכאיס ריבו כעיני הכל כי מטעם זס היה
שמעון מוכרח כמעשיו לקבול על ראובן ולהתרעס
עליו ולכתוב עליו לקרובו הנדול הנו' להפיג לנדו
מכל הטוכר עליו עמו כידוע וכו' כלשר כל זה ידוע
ומפורסס לכל ולמפורסמות אין מריך ראיה · ואס כן
ליפה עלה מס ושל מה יתקוייב שמעון לראובן כשטר
חוב כסך תק"ן פרחיס לשנה עד תשך כ' שנה ושל מה
לדיניו העכשיו השטר חוב הנו' ונשתך הוא ותדרכת
היה ראוי לראובן לשעיר שיתחייב לקרובו שמעון
כסך מה לסיוע פרנסתו · ועוד כה מדוע לא תכטע
כשנקט מעיקרו לפרוע לו כעד חרכעה וחמשה שניס
שעכדו מומן השטר עד פרק נסיעתו מעיקרו · והדעת
נוטס מכח לומדנא נדולה הלזו להחמין לדכרי שמעון
ולטענתו שנעשה השטר הנו' על תנאי הנו' לשטרו מכל
וכל כיון שקיים תנאו כאשר יודיט כת"ר לא דכר
השמשנו להחמין לשמ' כטענתו לפוטרו לנמרי או
לפחות לחייב לראובן כטענת השמשנו שלא היה שום
תנאי כיניהס כלל · הנס שכתוב כשטרו הנו' נאמ"נ ותפ'
והשטר מקוי' כחת"י עוד יותי'טרי' לא יש לכטל השטר

הנו' כיון שנעשה כק"ס ואין מטכע נקנה כחליפין לא י'
כלשון מיוב לא נקנה או לא · על הכל יכא דכרי הטוב
להגיל עשיק מיד עושקו ועני מחזק ממט ועני
ואכיון מניזלו ומאת ה' תהיה משכורתו שלמה ויכא
שכמ"ה ושלוס · וכנון דל לריך לכי למודעי דכ להרע
דהוו יקכי רמ"ס הנו' ונעשה השטר חוב הנו' הוא
מכלל השקומות שקכלו עליהס הורהות מרן ואין לו'
קיס לי דלא כוותיה כידוע :

**תשובה** ש שהיס הוא היודע שלא היה רלו כי
ליטעל כדין עסק משמה טעמי
וכפרט היותי לך עסוק כשליחות מצוה ולא כילה דעתתי
אנב טורדתי טורדין עלי לדמה נדלה ומטולטל מעיר
לעיר וממדינה למדינה עכור פריסה כיס וכיכסה
ווהי שקשה כי כלשה לשרו שמעתה כעיה ליותה ·
וכפרט שיכא דהלכתא · כרס להפנרת הקונל כי רב
הוא לא יכולתי להתעלם ולו המ"ה הנה כלתי להשיכו
כלון כדכרי תורה מה שתעלה מטדתי ומשינה ידי יד
כהה ווה החלי וה' שלוס יעזור לי :

**תחלת** דכר מריכים לנו לדעת לס כשתי שטרות
רמ"ד כתוב כו כללו דכרי העדיס
שנעשה כלי שום שיור ותנאי דתי כתיב כיה הכי
לא ודאי דתו לא הוו מהימני לפילו שהדית עלמס
וכל שכן שלוה לטעון טענת תנאי כלל לאחר ממ"ש כשטר
וכנודע ומתרולת דכרי הסולל שלפניהו מוכרחים לט
לומר דלא נמלא כתוב כתוך דכרי השטר דכריס הללו
שנעשה כלי שום שיור ותנאי כלל וודאי שעתה טוענן
הלוה שהתנאי היה וכו' מה שלא נזכר כדכרי העדיס
שכשטר ונס השטר קיום ותנאים ולויט סותר לטענת
הלוה שטוענן עתה שתנאי היו דכריהס וככי הא נוכין
ואיון לס יש להחמיט לנוה כטענה זאת לפייטו
למלוה שכושה מיהא כדי לנכות את שטרו לפילו
שיש לו נאמנות כשטרו וכמוכר כשאלה המוטנת לפניהו :

**ואעפ"** ואומר רנס את זה דכר פשוט הוא דמייב
המלוה שכושת המשכון כנקיטת חפן להכחיש
לנוה שלא היה שום תנאי כניהס כלל ולא סיו דכריס
מעולם ואז יגכה את שטרו מן הלוה וכמ"ש מרן
כשה"ט ח"מ סי' פ"כ ס"כ וז"ל טען הלוה שפשטר
נעשה על תנאי שאם לקיימנו תשטר וקיימתיו והמלוה
אומר שלא היה שום תנאי כדכר אס כתוב שנעשה
כלי שום תנאי או כלי שום שיור כעולם אין הלוה נאמן
ואם אין כתוב כן משכיב המלוה וטעל ולפילו אם
כתוב נאמנות וכו' עכ"ל · והאי שמעתא דרמי על
המלוה כנקיטת חפן כשכועת המשכון ככל השכועים
ונוטלים וכמו שמכואר להריית כעמ"ח וכמ"ש הסמ"ע
שם ואס כן נס כל"ד הס ודאי דאיכא לרמיי על
המלוה ליפשכ כנקיטת חפן להכחיש הלוה כטענתו
ואחר כך יגכה את שטרו וכנו' לעיל וזס כרור :

**איברא** דלכאורה הוי מקום פיטור לר' החוכב
הנו' לפוטרו נס משכועת נמרי והוא
מה שרלוי להרב מהריט"ח כקה"ק שמחת יום טוב
סי' ל' דקי"נ ע"כ דשפיל כל"ד על ערכים שנאמיכו
כשטר ערכות ולא נזכר כאותו שטר ערכות שום
רמז תנאי כלל : וכעת טוענים מערכים הנו' דתנאי

היו דבריהם ע"ד משכועה והמלוה טוענן לה כי לה היו דבריהם מעולם וכו' והעלה הרב הנז' לפטור המלוה לגמרי משכועה כללי מתה שכתב הרב ס"ך כסי' פ"ב הנז' סקכ"ו דדין זה שפסק מרן בטוענן הלוה טענת תנאי דחייב המלוה ליתכב וליטול הוא מהטור וכעה"ת דאזלי לשיטתם דסבירא להו דנאמנים העדים לומר תנאי היו דבריהו לפיהו שכתב ידם יוצא ממקום אחר משום דתנאי מלתא אחריתי הוא לכל לפי מ"ש לקמן דדין העדים נאמנים לומר תנאי היו דבריהו לפי שכתב ידם יוצא ממקום אחר דלמיעקר סהדותייהו קאתו וכאילו אומרים לה לוה וכוח הסך דבריהם שכשטר לס כן הוא הדין הכא דדין לריך המלוה ליתכב על וה' שו"ת הרב ס"ך:

**ועל** פי זה דן ידין הרב כמהריט"ץ לפטור המלוה דכ"ת משכועה כטענת קיס לי כמ"ד דאין העדים נאמנים לומר תנאי היו דבריהו שכתב ידם יוצא ממקום אחר. ולדידהו פטור המלוה משכו' מאחר דדין זה לי רמי שכועה עליה דמלוה כטענת הלוה דתנאי תלי כפלוגתא דרבוותא כדין העדים שם נאמנים לומר תנאי היו דבריהו או לה ככת"י יוצא ממקום אחר ולהסוברים דאין נאמנים ה"ה כטוענן הלוה טענת תנאי דאין לריך המלוה ליתכב וכמ"ש הס"ך וכנו"ל ובכריח הרב ז"ל עוד לזכות למלוה ולפוטרו משכועה וכתב כדעיקר פלוגתייהו דרבוותא הוא שם חייב שבועה או לה פוטר עלמו כטענת קיס לי כמ"ד דפטור משכועה כאחר העלה הרב כנה"ג בכללי הקיס לי אות ע"ד עי"ש. כל זכן בכ"ד דעיקר פלוגתייהו דרבוותא אינו על עיקר השבועה שם חייב או פטור כי אם על דבר אחר וממנו ממשך לפוטרו משכועה וכו' שו"ת תורף דברי קדשו יע"ש:

**ואם** כן לכאורה נראה דגם דאוכן דכ"ד יכול לפטור עלמו משכועה כטענת קיס לי כהסוברים דאין העדים נאמנים" לומר תנאי היו דבריהו ככת"י יוצא ממקום אחר. ולדידהו פטור המלוה משכועה על טענת הלוה וכמ"ש הס"ך וכל דברי מהריט"ץ וכנו"! לעיל:

**אמנם** אנכי עבר תמהתי על המראה לאחרי נשיקת הרמצה מעבר כפות רגלי קדשו של הרב מהריט"ץ ונורלות נפלאתי על רוחב מביעתו דאיך עלתה הסכמתו לפטור המלוה משכועה ולהוליה מהלוה שהוא מוחזק כממונו כמה שיטענן המלוה כטענת קיס לי והלה כלוה שהוא המוחזק כממונו יוכל לטוענן גם כן טענת קיס לי כמאן דאמר שהעדים נאמנים לומר תנאי היו דבריהו אף על פי שכתב ידם יוצא ממקום אחר ולדידהו אינו חייב לפרוע זה הממון שכתחייבתי כשטר למלוה עד שיתכב לי המלוה ואיך יוכל המלוה לטענן קיס לי להוליה מהלוה המוחזק ולא מציט טענת קיס לי שלא לנכי הנתבע שהוא הלוה והוא מוחזק כממונו. אי נמי כתובע שהוא תחום מנכסי הנתבע דידיה ומספיקא דדינא לא מחמת פלוגתא דרבוותא ואין בידינו להכריע אזי ואילו לטענן הנתבע המוחזק והמתובע התופס טענת קיס לי לזכות בממון המוחזק כידם דנכסי הוכח דקיימי ליקחו או לפטור עלמס משכועה גם כן כיון שהם מוחזקים כתם שבידם כמ"ש כל זה הרא' ואתרוניס בכללי הקיס לי כידוע. לאנס כל כהאי גוונא כמלוה שבא להוליה ממון מהלוה ואינו מוחזק ותחום מנכסי' דלוה כלל שלא עשה כח להוליה ממנו כטענת קיס לי ויש ללוה שבנגדו גם כן טענת קיס לי שאינו חייב כזה הממון עד שיתכב לו המלוה ואחר כך יטול ממנו שנאמר לנחנו דהמלוה זוכה כטענת קיס לי להוליה מהמלוה המוחזק כממונו. ויש לו גם כן טענת קיס לי לחייבו שבועה למלוה שבנגדו ואפילו הכי לא חיישינן ליה ולטענת קיס לי דידיה ופטרינן ליה לחובבו משבועה ולאפוקי ממונא מיניה דלוה זו לא שמענו כלל ובאחת הדבר מתחיים טובא. ומה שהעלה הכנה"ג בכללי הקיס לי אות ע"ד הוא דוקא כלוה שהוא מוחזק והוא נתבע או כמלוה שהוא תחום מנכסי הלוה דכי היכי דקי"ל דכממונא יכול לפטור עלמו המוחזק כטענת קי"ל הכא נמי יכול לפטור עלמו משכועה כמ"ד שפטור משכועה וכמתבאר כן להדיא בתחילת דברי הרב כנה"ג הנז' והכי מוכח טובא להדיא מכל גדותא הפוסקים שהביאו כאן שהביא הכנה"ג שם דדוקא כמוחזק הוא דיכול לפטור עלמו משכועה גם כן כי היכי דיכול לפטור עלמו ממונא כטענת קיס לי. ואולם כל כהאי גוונא דיכול לטענן קיס לי להוליה או לא שמענו ולא אמרה אדם מעולם וכן מוכח בדברי הכנה"ג סי' ע"ה הגה"ט אות פ"ו וכסי' ל"ב הגב"י עי"ש. ועיין עוד בכנה"ג סי' קכ"ז הגב"י וכסי' כ"ח מאות מ"ח והלאה. וכמעט שמעון ס"ק מ"ד עי"ש. דהגם דאיכא שטרא מעליא כיד המלוה עם כל זה לא מקרי מוחזק ככך כממון שכשטר שיוכל לטענן קיס לי להוליה מהלוה המוחזק בשלא יוכל הלוה לטענן קיס לי נגד השטר שביד המלוה. ושא ליתא דאין כעל השטר נקרא מוחזק בכח השטר שבידו מאחר דקי"ל כל"ה כשטר העומד לינבות ללאו כנבדי דמי וכמו שהשביתו כזה רוב הפוסקים וכמ"ש הרב כנה"ג בכללי הקיס לי אות מ"ם דאפילו למאן דאמר דאמרינן מנו להוליה היכא דנקיט בידיה שטרא מעליא ללו מקום דכעל השטר נקרא מוחזק אלא התם שאני דס"ל דאפילו הכי להוליה כאקום שטר לאחרי וכו' יע"ש ועיין להרב ערוך השלחן בח"מ סי' כ"ח אות ח' שהאריך לחוביה כמיטור דפלוגתא דרבוותא הוא הלי דינא דכעל השטר נקרא מוחזק לומר קיס לי וגם ס"ל קי"לנגד השטר אף לא. ועב"ז אסיק וכ' דפלוגתא דרבוותא היא. וכיון דפליגי מי הוא מוחזק להוליה ממון דשו"ת הוא וכנה"ג כתב מהראח"כ סי' קנ"ד והפ"מ ח"מ סי' פ"ו יע"ש וכסו"ס ערך השולחן הנז' בהשמטות יע"ש:

**באופן** שכעת לא רחיתי שום פוסק שיהין כאותו שיוכל המלוה לטענן קיס לי להוליה מהלוה המוחזק וינענתי ולא תנאתי זולת זה רחיתי להנחון סרב כרכ"י ח"מ סי' כ"ה כללי הקי"ל אות י"ד שהביא לכלל זה דגם משכועה יכול לפטור עלמו כמתבע

הנתבע כטענת קים לי כדין ממון וכתב מסס הרב מהר"ם בן חביב בתשו' כ"י סי' ז"ן שהביא דברי הרא"ם דס"ק פרק הכותב שכתב דכיון דחיכא פלונתא דרבוותא לא עבדי' כה עובדא לחייבו שבועה · והרב מהרי"ח הביאו הרב ברכי יוסף הוסיף מדיליה וכתב ע"ד הרא"ם וז"ל אף על פי שהשבה כלה להוליא לא מחייבינן לה שבועה מספק עכ"ד :

**ודברין** נפלאו ממני ולא זכיתי להבינם דהיכן מצא בדברי הרא"ם דסבירא ליה למר דאף על פי שהשבה כלה להוליא לא מחייבינן לה שבועה מספק ור"ל מחמת ספק דפלונתא דרבותא דהרי"ף עם התו' ור"ח כמ"ש הדשטונים דכיון דחיכא פלונתא דרבוותא לא עבדינן עובדא לחייבה שבועה · הלא דברי הרא"ם הללו כתוב מללו דמיירי כשלא כלה להוליא כלל זולתי הס המדברים כלפי מה שספק הרי"ף רק"ק דהמושיב לשתו חנונית או שמינה לוקח לפוטרופא דסבירא ליה לק"ק דמשביעה בעלה כל זמן שלא ירצה שלא עיכבה מצלו כידה כלום לפילו שהינה תובעת כתובתה ור"ח ור"ת פסקו כר"ג דר"ז שהינה תובעת כתובתה אינו יכול להשבי' כטענת שמא · ור"ת כה מעשה לפניו כשה חנונית על נכסי בעלה ורלה בעלה להשביעה ועכד עובדא ר"ת ופסק להס הל' כר"ג דלאינו יכול בעלה להשבי' כטענת שמא כיון שהינה תובעת כתובתה וכר"ם כמ"ש התוס' משמו שס דפ"ח ע"ב ד"ה לאפוקי וכו' כיע"ש והשתא הכא עליה קאי הרא"ם וקאמר שאם יכא לפניו מעשה כזה שהיה לפני ר"ת כשה חנונית כחיי בעלה ורולה בעלה להשבי'כט'שמא על מעות וכו' שכירה והיא מוחזקת בהס וטוענת דהינס מצל בעלה שלא מצל אחריס הס ובעלה חושר כה דמצלו הס ורלוו להשביעה והיא נס היא הינה תובעת כתובתה כלל סבירא ליה להרא"ם דאף דלרעת הרי"ף דהלכה כת"ק ואס כן יכול בעלה להשביעה כל זמן שירלה אף על טענת שמא · מכל מקום כיון דחיכא פלונתא דרבוותא שהרי ר"ח ור"ת פליגי עליה דהרי"ף דהוי כר"ם דאינו יכול בעלה להשביעה כטענת שמא כל זמן שהינה תובעת כתובתה אס כן לא עבדינן כה עובדא לחייבה שבועה מספק דפלונתא דרבוותא ור"ל שברי יכולה האשה שתאמר קים לי כר"ח ור"ת שפסקו כר"ם ואני פטורה משבו' מאחר שהינו תובעת כתובתי ווכה עתה כמה שבירה שו הס דברי הרא"ם וכוונתו הברורה והפשוטה לפניו · ברס כומן שהינה תובעת כתובתה כנון שנרשה בעלה או נתשמנה וכאה לנבות כתובתה מבעלה או מהיורשים הס ודאי פשיטא דחייבת היא לישבע על הכל שיכא דכולי עלמא ולא לפליגו כהא ת"ק ור"ם ולא הרי"ף ור"ת ור"ח כלל ועיקר · וכמבואר כל זה בדברי הרא"ם כאשר יראה הרואה · וא"כ הדבר הקשה טובא על הרב מהרמ"ח שכתב על דברי הרא"ם שאף על פי שהשבה כלה להוליא לא מחייבינן לה שבועה מספק הא ודאי לחומרא דמשבחה להוליא שא ודאי רחייבת לישבע שיכא דכ"ע בלאו ספק כלל ומדא"ם ז"ל לא מיירי שלא כדהינה תובעת כתובתה



וככל החמור ומרובה :

**ובאמת** שהדבר מתמיה טובא איך הבין כוונת כדברי הרא"ם וגם על הברכ"י תקני תמיה טובא שמלבר שלא נתעו' עליו שלא שסייעו בחומרו שכ"כ הכנה"ג לחות ע"ס וכבר תלתא לחומרא שהכנה"ג שם לא מיירי שלא כנתבע שהוא מוחזק שיכול לטעון דקי"ל לפטור עלמו נם משבועה וכנז"ל ולא ככה להוליא מיירי כחופן שדברי הרב מהריט"ח והרב מהרמכ"ח והרב ברכ"י ג' שלא נפלאו ממני ולא זכיתי להבינם ול"ע :

**ועד** בשחק נחמן ושהרי כמרומים שאחר זמן רב בהיותי חופש בדברי הפוסקים בעניין לחקי לגב תורתאי הת"ר ה' אח עיני ורחיתי שבבר קדמוני שריס רבים בזה · והוא דרחיתי להרב מהריט"ח בחלק ח' סי' קל"ח שבתב ע"ד הרא"ם הנז"ל בדברי הרב מהרמב"ח הנז' לעיל ממש והרב מהר"י שמולי הו"ד בתשובה כי בלה בם' בעי חיי להרב המביב בח"מ ח"ח סי' ק"נ עתד מתמיה עליו בכל תצר ממהו לחן בעניותין ע"ד הרב מהרמב"ח ממש כיע"ש וכן רחיתי שבן תמה על מהרימ"ט הרב בני משה מנ"אר בהלבות נביות חוב סי' ח' והניחיהו בל"ע :

**ואתה** תחוה להרב החביב בתשו' שם מה שלא ליתב בעד רבו מהרימ"ט והלין בעיו יעו"ש · ומה שתמהנו לחן בעניותין ע"ד מהריט"ח בנו"ל עתה רחיתי להרב בני משה שם בסי' הנז' שבן הרבה לתמוה עליו דבה דבריו והניחו בל"ע וכן רחיתי לחדי דוחי להנחון הנדול הרב חק"ל בח"מ סי' ק"ן שהביא בל הנז' שתמהו ער מהרימ"ט ונם הוא תמה על הרב בבל תצר דברט יע"ש · ועלין לבי שזכיתי וכוונתי לרעת נדולים עליונים למעלה · ועיין עוד להרב חסק שלמה בסי' כ"ם בבללי הקים לי לות ע"ה ולהרב לורח מספט הנדפס מחדש בסי' כ"ה לות ל"ד ע"ב · ולהרב נשמת חיים בח"מ סי' ל"ח עב"ב ולחכמ"ל ועיי"להרב ח"ח בסוף לקוטיו סי' מ"ם ע"ד הרב בני משה מנ"אר הנז' ודוק :

**אך** לחתון לנ"ד והנם לחמת הדבר פשוט ער מאד דלחוכן התובע דל"ד לחיות השבועה רביע עליה ולינו נוכה לת שטרו זולתי ער שישבע לנוה בנקיטת חפן שלא היה סוס תבוי בניסס בלל כי מלבד שלינו יכול לפטור עלמו משבועתו וזת בטענת קים לי בתתן דלחמר דלחין סברים בלחמנים לומר תבוי היו דברינו בשבתב ירס יולא מתקום לחתר וכנז' לעיל דק"ל להוציא לא לחמר ' ולא בהרכת שריט"ל והרב מהריט"ו ומהרמב"ח שדבריהס תמוהים וכנז' לעיל וע"ל תשו' הרדב"ז החדשית סי' תקכ"ב הסותלת לבל הנז' לעיל עיין עלה בתשו' הרב תהר"ח מורבי והיה לו נדשה בס' משבטות זהב למהר"ן עמרם נר"ו בח"מ סי' ז"ן שהקיפה בחילות של קושיות והניחה בחימה וכפרע לפי לוחו חילוק שהביא הרב מהר"ח הנז' שם תורה יולאה לנ"ד בבל מאי דבתיבנן בעניו, והדברים פשוטים :

**עוד** בם דבב"ד חין לחנו נריבים לזה בלל בפי מ"ם בשלא התובע לפניהו דרחובן ושמעון

התובע

התוכע והנתבע ד"ד הס המה קיימי בחזקת דקבלו הורשות מרן ולא מציו למטען קי"ל דלא כמרן כמוכח בסוף שחיטת הגו' לעיל :

**והרי** מכואר דעת עליון מרן בסי' פ"ב סי"ב דפסק להדיא דחייב המלוה ליסבע בנקיטת חפן על טענת הלוה שאומר תנאי היו דבריהו וכו' וכאר בטעם כפירושת שאתמר שאפילו תעדים עלמס נאמנים לומר תנאי היו דבריהו שאפילו שבתב ידס יולא ממקום לאחר דסברת הר"י ש כרגלוני ודעימיס דסברי סדי סס כמבואריס דעת עליונים בטור וכניח יוסף סי' כ"ט ומ"ו כיעב"ב ואס כן מאחר שהובע ונתבע ד"ד הס מאחזת דקבלו עליסס הורשות מרן אס כן קס ריעת דרשוכן התובע ד"ד חייב ליסבע לזוה בנקיטת חפן שלא היס שום תנאי כלל וכדעת מרן ושין פוטר אותו כלל וכדור :

**איברא** דנס כוס חזיתיס להרב מהריע"ח בסי' סנו' שפטר לתובע ד"ד מהשבועה שלא היס תנאי בטענת קיס לי כנו' לעיל ואף שהיס התובע ד"ד מעיר הקורס ירושל"ו דקבלו עליהס סורשות מרן כיהוע ונרגש מוה דאין יאמר קיס לי דלא כתרן שפסק להדיא בסי' פ"ב דאפילו תעדים נאמנים לומר תנאי היו דבריהו אפילו שבתב ידס יולא ממקום לאחר וחייב המלוה ליסבע על טענת תנאי של הלום לאודיס וכנו' לעיל ואיבבה יוכל התובע ד"ד לפטור עלמו בטענת קיס לי דלא כמרן :

**ועל** זה עמד הרב וויבס לתובע ד"ד מהרי טעמי מרן מאחת שהיה התבבע ד"ד מאחזת דקפסי דגל קמיס לי וקי"ל דהתובע הולך אחר התבבע וכי היכי דהתבבע מצי למימר קיס לי וכמ"ש הגו"ר סכל גמי נס התובע שנגרר אחריו היוק"ר ליה כדין התבבע וכו' שאיבו שייך היאי טעמא לעובדא ד"ד מאחר דתדוייהו שפס התובע והתבבע ד"ד הס המה מאחזת דמרן וכנו"ל . אס כן אתאן לטעם השבי שבאב הרב לזבות לתובע ד"ד שהוא שייך גמי לד"ד וכאי אמר מר ז"ל ואף נס כדין זה דתנאי היו דבריהו דאין כיריהו אות אותך כדברי מרן אין מסכיס להלבה דאפילו בסי' פ"ב פסק בכי בסי' כ"ט וכסי' מ"ו נראה דפוסק להפך לדעת הב"ד אס . ואפילו לדעת הסמ"ע דמייאב דבריהו נאמר הוא מאחזתו אמת שבאב בסי' מ"ו למה שבאב בסי' כ"ט וכו' יע"ש :

**ובאמת** שנס כוה דבריהו שנבו ממני דאן לו יהיה דמרן בחריה לנזיוה ממס שבאב בסי' כ"ט ובי' מ"ו פסק להדיא בפירושת לאמר דבין בערות בגל פס בין בעדות בשטר ובאב ידס יולא ממקום לאחר דשוב ליוס נאמנים בשום ענין לטעון טענת תנאי היו דבריהו בלל עס בל זה כיון דבסי' פ"ב פסק להדיא דאפילו תעדים עלמס נאמנים לומר תנאי היו דבריהו אפילו שבאב ידס יולא ממקום לאחר כמבואר להדיא אס כן מוברחים הב לומר דמרן חזר בו בסי' פ"ב ממה שבאב בסי' כ"ט ומ"ג ודבריו בהאחרונים שבסי' פ"ב אס עיקר מאחר שבאו מאחרונה ולא מצי לומר קיס לי דלא כוותיהו בחזקת

דמאחרי בית יוסף וניס בידוע ומוסבס מבל הפוסי שבל פוסק שפותה עלמו ממקום למקום לוליבן בתר ליתנת בתרא ואחרון עיקר בנורע ואס בן ליפס בדעת מרן נימת הבי עיין להרב חק"ל ח"מ סי' מ"ד דע"ד עמוד ב' מ"ם בוה ודוק . ועיין להרב בנה"ב ס"ה סי' ק"ט הגה"ט לוח מ"ח ובח"מ סי' ע"ב בגב"י לוח ע"ח . ולזה הרב מהריע"ח נבנס לבית הספק בדעת מרן משום דסוקר עלמו . ולזה ועוד בי לא בה סרבר מפורש להדיא בדעת מרן בסי' כ"ט ובסי' מ"ו דפסק בפירוש הפך ממה שבאב בסי' פ"ב וילמד סתום מן המפורש ותירלו לא שקלת מעלמת . ולזה דהסמ"ע נסתר מחמתו ומס"ך הניח דברי מרן בל"ע . וזאת תגאתו לפע"ז שס בסי' ב"ט ולהנלון לוריס ותומיס בסי' מ"ו ולהרב נחיבות משפטו בחושן הלוריס שס בסי' מ"ו ולהרב בתר הנולה שס בסי' פ"ב לוח נ' ולמרעי"ב ח"מ סי' ב"ט דמייאבין דברי מרן לפדדי יע"ש ושין דבר סתר לו בלל . בחושן דנס בוה דברי הרב מהריע"ח שנבו ממני עס ברלוזי ונחון ש לבי דברי הרב מהריע"ח הנו' שלא סמך על טעם זה בשבי לחודיה אולתי בהטטורפית טעם הרחטן דהתובע סולך אחר התבבע שהוא עיבר שלנו במ"ם בן להריח הרב הנו' . עס בל זה לא היה לו להתפתק בלל בדעת מרן ולברפו בטעם הרחטן בי ליט עולת לעיזוף בלל וכנו' לעיל :

**שוב** ראיתי להרב חק"ל ח"מ סי' ק"ג שפקפס על הסיו"ט על טעמו הרחטן ודחס דבריו ושוב בתב דנס הרב סמיו"ט לא סמך בי אס על טעם השבי ועע"ב ולעב"ד להיפך דעיבר סמבית על הטעם הנ' ולא על השבי ומס שהקשה עליו בעצמו הש' ליט קצה בלל וב"ם תלוי בע"ם ולבמ"ל :

**באופן** הדבר פשוט תלוי בביעתת בחותת דתובן התובע דב"ד מוא חייב ליסבע בנקיטת חפן שלא היס שום תנאי בניסס בלל להבחיס ללוה ולו בשבועה מיהא ירחא לבתורה דגבי תלוה בל התבוב בשטר שבידו וברל הגו' לעיל ובהרבים בדורים :

**עוד** רואה תבבי דמגד לחד יס לחייבו שבועה לדתובן התובע דב"ד ושוב דאס בניס הרבים בם"ם שמעון דדתובן זה נבנס לפטרוסם בחיני התבל על עזבון בעד הש' התסום בשטר הנו' בתואר בשאה המוכנת לפניו אס אתת הדבר הוה אס בן יס מקום לחוש לדברי שמעון הלוה ולטענתו שטען שנעשה השטר על תנאי והיס השטר מופבד בתורת שליחות מדעת שניהס ביד הער הש' ובשתת הער הנו' ובבם לפטרוסם על עזבון דתובן ומלא לשטר זה בין בתבי הש' וניירותיו של הער הנו' ונעלו מסס הנה לעד"ן בדור דחייסינן להש בין דתיבת דנלים לדבר וידיס מוביחות לטענת שמעון בין שבאתת בך פיס המעשה דתובן נבנס לפטרוסים על עזבון המת הער דתחזון ושמעון טוען בדיוק שנעשה על תנאי ופיה מופבד בידי הער הנו' ובשנבנס לפטרוסם

דתובן

דלחוכן מלחו וכטלו לעלמו חס ודחי כל כי חס חייב דלחוכן ליסכב על זס לסכחים ללוס כטעלחו לף על גב דנקיט שטרח מעליח כידיה וכנחמטות על עזבוטו הכו' דומס למ"ם מרן כחה"ע ס' ל"ח כחשס שכחב לה כעלה נחמטת ע"ע ככחוכחה וחמר מיחת כעלה נעשת לפוטרופח על נכסי כעלה דחייכת ליסכב ליורשים כשחכת לגכוח כחוכחס שלח נכחה מנכסי כעלס שהיו כידה לף על פי שיש לה נחמנ' ככחוכחס ודחי היח נוכס מסיורשים כלח שכועת שמכה עם כל זס כיון שנעשת לפטרופח לחרי מוח כעלה על נכסיו חייסינן לס דילמח נכחה מהס כחו' ולח חועיל לה הנחמנות שיש לה ככחוכחס לוף חכף נמי הנס דעימח כעלמח דלחו כל כמיניה דלוס למטעון הכי טעמח חנחי נגד מלוה שטרו כידו כנחמ' גמורה ומשורפת ונוטל המלוה כלח שכועה כלל · עם כל זה כיון שהלוה טוען הרי בכ"ד ויש כידיו חוכחה גדולס לדכריו שנכנס דלחוכן זה לפטרופוס על נכסי הבד הכו' קרוב לומר שדכרי שמעון הס לחמת שטר זה על חנחי נעשה שיש יקיימנו הלוס יעבור דהיה משלם השטר שניהס כיד הבר חס' ודלחוכן זה כשנכנס לפטרופוס על עזבונו מלחו כין כייהוחי ומעולם ליט חוב נמור זולחי על חנחי נעשה וכנו' חס כן דחפי' ליח ליה כשטרים נחמנת לח חועיל לו ולח חניליסו משכועתו ודבי הוח חייב ליסכב שלח היו דכרים מעולם ושוחי יגבס כדין שחנס כחו' כנו' לעיל ודכרים פשוטים :

**באופן** עלה כידיט מכל החמור דכטענת שמעון חלזה שחומר שנעשה השטר על חנחי ליט כשטר לנמרי משטר חיב סנו' שיש סיעלם טעמחו לחייבו שכועה לדלחוכן חחוכב שיסכב לו כנקיטת חפן שלח היו דכרים מעולם ולח היס שיש חנחי כיניהס כלל ושלח מלח שטר וס כין ניירות דכחבי המת הבד הס' הכו' לעיל כלל · ושוי לכחורה נרלה דנוכס דלחוכן לח שטרו משמעון וחייב שמעון לקיים לח חיוכו שנחייב כשטר ולין פיטר לוחו לנמרי כלל ועיקר והדכרים כרורים :

**אמנם** מלר לחר רוחס ז"נכי שלע"ד לפטור לח שמעון לנמרי משטר חוב הלזה מחמת דחיכח לומרנח דכחי דמוכחח טוכח שיש כעניו זה כככחוב כשלה המוטנח לפניהו פרלוכן הנו' חנה הוח עשיר מופלג וחמור ושמעון הנחכב הוח ככיטוכי דעלמח מסחפק כמועט כמה שחננו ה' יח' ולח עוד הלח שמקייעין לוחו הקהל וקרוכו הגדול כסך מה לפיוע פרנסחו · וחנה לחמת לס כניס הדכרים הללו הס ודחי מוכרחים לטו לומר שטטר חוב זה שטומח עליו דלוכן פעשיר חנו' מוכרח הוח שנעשה על חנחי הנו' וכמ"ם שמעון דרך קנס בעלמח לס יעכור על חנחו יכחוב שטנס על דלוכן כנו' כשלה דלס היס שטט"ח זה ככל שט"ח דעלמח דפייהו שרחו' מחחייב לשמעון כשטר חוב כסך כך וכך וקוכעיס זמן לפרעון כל הסך כנהוג הו"ל דנס כנדון זה מניחות לן שקלח מעלמח והימור שלוה ממנו לוחו סשך לקיוחו נגרך ונרחק לפרנסחו וכחב לו שטר חוב עליהס לו כעד טוכח פנלה שקכל שמעון מדלוכן נחחייב לו כסך מה לו כדרך מחחייב לדס מה שהיו חייב כידוע · לחנס כחלי נוונע דס"ד שכחחייב שמעון כשטר לדלוכן כסך חצ"ן פרחיס לנסח על מה לדניה הוטכעו ועל מה ועל מה נחחיי' לו כל זה הסך הגדול ככל שנה ולח עור שלח עד מסך כ' שניס הח לס נחמר שלוה ממנו חמורחס וזהו ריוח העולם מהסך שלוה ממנו לו מה טוכח הנלה הגדולה שקכל ממנו כדי שנחמר שכעכורס נחחייב לו ככל זה הסך וככל הלו הסניס · לו שנחחייב מה שהיו חייב כלל · זה לח יטייר מלחר דלחו עשיר הוח וחמור להחחייב ככך לדלוכן העשיר ממנו כשלה יהוח לנסר על כן חס ודחי מדעח טוטה והשכל מחייב חוב נמור כלומרן דעחח דמוכח טוכח וכפירט כפי מה שכחוב כשלה שכל יושבי העיר סהיו הכל יודעים כוה שלח שהיס רוצים לנלוח להחכחס עם דלוכן ושנחחס עם שמעון כנו' כשלה ומס כן ליפה הח ודחי הדכר פשוט דחין לך דין מרומה נדול מזה שדעת כל השומע וכל חכס לב לככו יכין העמק שלה כחקי' חכס וכל יסר הולך יפשוט כפרק שטטר · וס לח על חנס נעשה ומוכרח שיש כו לר רמלוח מר לוכן החוכע שהיו רולה לנלוח כחמת שטרח דנח על מה לדניו הוטכעו היס על חנחי נעשה כמ"ם כהכעי לו על לופן לחר · מלחר שהי לפשר לומר שטטר חוב זה נעשה כפשטו ככל שטלי חוב דעלמח דהוי דכר דלח לפשר ומן הסמוע הוח מכח קומרנח רכחי דמיכחח טוכח כנו"ל ומס כן מלחר דמוכרח לומר דליכח רמלוח כדכר מלד החוכע חין לך דין מרומה נדול מזה ופוי כמ"ם מרן כח"מ סי' ט"ו ס"נ ונ"ל הדיין שכח לפניו דין שהוח יודע שהוח מרומה לח יחמר יחכטנו ויסיח קולר תלוי כטוחר העי"ם כיכד יעשה ידרוש ויחקור הרכה כדריטות וחקירות של ד"נ מס נרלה לו לפי דעתו שיש כו רמלוח לו שהין דעתו סומכת ע"ד חעדים לף על פי שהיו יכול לכוסלס הו שדעתו נוטה שכעל דין זה רמחי וכעל ערמה והזיל לח העדים לף על פי שהן כשניס ולפי חימס מעידו וזה הטעם הו שנרחה לו מכלל הדכרים שיש שם דכרים לחריס נסחרים וחינס רוצים לנלוחס כל חלו הדכרים וכיונה כהס לסור לו לחחוך לח הדין חלח יקלך עלמו מדין זה ויודינו מה שלכו שלם · ומדי סדכרים מסיים ללב וכשהיה רולה הרמ"ם כלומרנח דמוכח שהדין מרומה היה כותב ונותן כיד הנחכע שהין לנשים דיין להשחדל כדין זה כמה דכרים לחוריס כשהחוכע רמחי חכל כשהנחכע רמחי הין הדיין יכול להסחלק שלח ישחכר פרמחי כרמלוחים שלח ידרוש ויחקור יפס לכטל רמלוחו ולס נרלה לו כלומדנח דמוכח שהוח חייב ויחייכט לס חוח דיין תומחס ויחיר כרורו עכ"ל · הדי דכהדיח פסיק וחני מרן דכדין מרומה מלר החוכע שהין לנשום דיין להשחדל כדיטו ולס כן נס כנ"ד הין פסק חלני שמוכרח לומ' שיש כזה הדין וכזה החוכע רמלוח נדולה ודכרים מוסחרים על מה נעשה ונכחב השטר חוב זה על שמעון · הנה ככהלי נוונע לפי

שיכתב רשות על זו שלא היה שום תנאי ושום ענין מוסכם כענין זה כלל אין להתמיהו כזה מלחר דאיכא לומרינן דמיכח טובא שהדין תרומה ולא על חנם נעשה שטר זה והדין נותן שלאחר המ"ד כדין זה הרבה שם לא רצה המוכר לגלות התמת [ועדיין בר"מ עומד שלריך להסתלק מדין זה ולא עיד שלא לכחוב ולחתום ולמסור כיד הנקבע שלין לשום דיין להשתדל כרבר זה וכדהוה עביד הרמ"ם וכדפסקיה מרן לדינא כנ"ל ואלו תתמה על החפץ חיל נידון כשטר כשר ומקוייס כדינו לפוסלו ולאורועיה חזקתיה ככח לומרנא וגם דמוכחא טובא דדבר קשה לכאורה עד מאד דהא ודאי כורכא היא דהלא תרווה למרן עלמו בסי' ט"ו סעיף ד' דכשהנקבע רמאי אין הדיין יכול להסתלק שלא ישהבר הרמאי כרמאותו שלא ידרוש ויחקור יפה לבטל רמאותו ואם נראה לו כאומרנא דמוכח שהוא חייב יחייבנו אם הוא דיין מומחה עכ"ל · הרי לפנינו דאפילו להוליא ממון מהמוחזק מחמת לומר, דמוכח תחייבינן ומפקינן ממונא ככח לומרנא דמוכחא טובא · כ"ם וק"ו להחזיק ממון כיד הנחזק ולאוקומי ממונא כידיה הא ודאי דמוקמינן ממונא כיד שנקבע ככח האומרנא דמוכחא ומרעינן לשטרא שכיד התובע כיון שנתברר שם כו רמאות ותרמות וערמות הדברים מוסקרים פשיטא ופשיטא דמוקמינן ממונא כידיה דנקבע ולא מפקינן מיניה ככח השטר שהורע חזקתו מכח האומרנא רבתי שנ, והדברים פשוטים · ואפילו לא ישבע רלוכן כנקיטת חבץ על כך אין רלוי להשביעו כדי ליטול ולהוליא תשמעון כיון דאין לן לומרנא רבתי דמוכחא טובא שם החוב שנתחייב שמעון לרלובן ולאו חיוב נמור כשנעו ככל הנ"ל אם כן לפילו ישבע רלובן הנ, לא נסתלקה האומרנא והרמאות הנכרת לעין כל שוה רלובן ושמעון הלוה דברי פסק מרן כח"מ ס"ק ט"ו סעיף ד' וזה לשונו מי שהוחזק רמאי ודבריו מקולקל, כמשמעו וכמתנו והרי הוא לחוד שום לו ממון וטוענ שאין לו כלום והרי הוא רן ליכבע הרין נותן אין להשבי, ופיים מור"ם ויש לנהוגו אלו לכותי עד שיפרע עכ"ל :

**הרי** דבאומרנא שהוחזק רמאי ויש לו וטוענ שאין לו ורן ליכבע והדין נותן שאין להשביעו אפילו שהוא רן ליכבע ליפטר מהממון שלא ריש לכופו ע"י שיפרע ומוציאים ממנו הממון ככח האומרנא כל שכן וק"ו שהוא רן ליכבע כדי להוליא ממון מחבירו ואיכא לומרנא דבתי דמוכחא טובא שם רמאות גדולה בענין והתובע רמאי ומקניר דברים ואינו רוצה לגלותו שלא היה מנלה התמת היה כשטר הנקבע מהממון הא ודאי דעבדינן עובדא על פי האומרנא הברורה שברין מרומה והדברים מוסקרים ורמאות שם בתובע ומוקמינן מתונא כידיר דנקבע וכנ, לעיל :

**איברא** דעיננו הרואות מאי דפסק מרן בסי' ט"ו הנ, בס"ד וז"ל ום לריין ס"מ שברעת נוטה להס שהם תמת והדבר חזק בלבו שהוא כך לוף על פי שאין שם ראיה ברורה ומשברו ביה דין שאינם הנוגעים וכעלי בינה הסכימו שלא יהיו מהפכין שכועה חלא ראיה ברורה לא כדעת הדיין ולא כאומרן דעת סטו' ולא הפנימו השטר והפסידו חזקתו על פי עדות לשה או קרוב לוף על פי שדעתר סומכת על הבריות ואין מוציאים מן מיקומים חלא ראיה ברורה לא כדעת הדיין ולא כאומרן דעת הטוענ וכו' עד כאן :

**והן** הן דברי הרמב"ם בפ' כ"ד מהלכות סנהדרין ה"ד וסכיתם הטור בסי' ט"ו הנ, לפסק הלכה כיוע"ם · הרי דברמב"ם והטור ומרן קנרו עליה המד"כר דכותן הוה אין לו לריין לדון כאומרנא לוף על פי שהם מוכיחות והדבר לאמת ורחק כלבו שהוא כך ולא להפניס שטר להפסיד חזקתו חלא ראיה ברורה כנ"ל :

**גם** לוף זה עניני הרואות פסק מרן בסי' ט"ו ס"ד וז"ל מי שהוחזק עני וכו' ומדבר נגוי ויהוע לדיין ולרוב הנם וכל בעל חוכו להשביעו · בתקנה זו ויחוק התובע שלינו מסתנק בענינו זו שלא רולה לנערו בשבועה זו לסבר לו ולכיוצא ברבים כדי להנקם ממנו וכו' לסור לדיין להשביעו שבועם ואם השביעו כיטל ל"ח של תורה לא תהיה לו בטענה ולא עוד אלא רלוי לדיין לנעור בתובע ולטורדו · וכן הדין שפסק מרן עוד שם ס"ה וז"ל מי שהוחזק רמאי וברכיו מקולקלים במשאו וכמתנו והרי הוא לחוד שום לו ממון וטוענ שאין לו והרי הוא רן ליכבע שאין להשביעו כנ"ל · נם שה הם עם דבר הרמב"ם פ', כ' מהלכות תלוה והה ה"ל כ' וסיים הרמב"ם וז"ל כללו של דבר כל מה שיעשה הדיין מדבריס וכוונתו להדוף וכו' ולא לעבור הדין הנו' מורשם לעשות ולקבל שבר והוא שיהיו מעשיו לשם שמים עכ"ל · והכיוץ דבריו הטור והסמ"ע בסי' הנ, ולחד הרוחה דברי הרמב"ם כללו שהרשם והשליט לדיין לעשות על פי דעתו ככל היסר בעיניו יעשה וכלבד שיהיו מעשיו לשם שמים ולכאורה נרחה דהרמב"ם קא פסיק ותני לפילו לומן הזה נותן ליעף כח לדיין לדון כפי רחית עיניו דדין כל שהדבר הוחזק כלבו .אבן הוא לחת וום מוכרח לכאורה מבחה הברחיות וכדבעינן למימר קמן בס"ד :

**ועם** כל זה עיניני רואות להמ"מ בפ' כ' מהל' תלוה ולוה שבתב על דברי הרמב"ם פלגו וז"ל כללו של דבר זהו מן הכ"מ שהדיין ים לתתוך הדין כפי החמת שפילו חון מן הדין וכבר לתרו מניין לדיין שיודע שהדין מרומה וכו' וכפתים וחודי ומ"מ כשבו החתרונים וכו' דמשברו הדיונים שליכם מותתים ים לחום שלא יהיה כל לחד פורן נדר לעשות לו דרך כ־טעו עכ"ל · נם הריב"ם כתבו' סי' של"ב ומדן בכיח יוסף סי' ט"ו הנ, שכיתו דברי הרמב"ם הנ, כמה שבתב כללו של דבר וכו' ובתב עליהם ושם דבריס רחוים שיו לכל החתרונים כתבו שחין לכל כיח דין בח בזה שלא שם כן הוא כיח דין תשוב וכו' ומשברו הדיונים ים לחום וכו' ועו"ם · נם רחיתי להלח"ם בפרק כ' מהלכות תלוה ולוה בהלכה הנ, שבתב בפירוש שדברי החתרונים הללו שהביא הת"ם הם כמה דברי הרמב"ם פרק כ"ד מהלכות סנהדרין הנ, ושברמב"ם

הפרמב"ם בפלכות מלוה ולוה כללו על דבר וכו' וזה
דין פנמרא וקמר ופמך על מה שכ' בס' סנהדרין שאין
לדון כן כוחן הזה ותמה על הס"ת והריב"ש שכתבו
זה מצם המצר' המחרונים והלא הן הן דברי הרמב"ם
מה' סנהדרין הנו' יעוש :

**הנך** רואה בעיניך שלשת הרועים הלא המה
הס"ת והריב"ש והלח"ם שכרין תלתא סברי
מרגן דכל מ"ש הרמב"ם בפ' כ' מה' מלוה ולוה הלכה
כ' ופיים עליהם כללו של דבר וכו' כל זה לדינא
דג"ם ולא לומן הזה שנתרבו כית דין שאינם הגונים
וכו' שהרמב"ם נופיה כה' מלוה ולוה פמך על מ"ש
בה' סנהדרין וכמ"ש הלח"ם כנו' לעיל :

**דין** תמת דלכלו' החכם עיניו כראשו יחזו דקאם הדבר
עוכח למיתר הכי דדברי הרמב"ם שכתב בפ' כ'
מהלכות מלוה ולוה הנו' הס המה לדינא דנמרא
ולא לומן הזה מכמה טעמי חדא דפשט דבריו שכתב
דכל דיין המסכיטו כיטל מל"ת דלא תהיה לו כעשה
ויש לדיין לעוררו לתובע וכו' מוכרח שפיו מורה וכן
גם לומן הזה . ועוד מאחר שהוא מדבר בשבועת
הנלוונים כמבואר בדבריו דאם דין זה ליתים בומנא
הה לו לפוסקו ולסמוך על מ"ש בפ' סנהדרין מאחר
שדין זה ליטו לא משנה ולא נמרא כדי שנאמר
קל פסיק ותני בהלכתא למשיחא כדרכו דרך הקדם
דקאם הדבר לימי שכתב הר"מ כל זה בומן הגלוונים
שרשעונים כמלאכים שהיו דנים כלומדנא בומנם שלא
נתרבו עדיין כית דין שאינם הגונים ועל זה כתב
כיטל לא תעשה שבתורה ויש לדיין לעוררו לתובע וכו'
ועלעלם דמודם הרמב"ם דלומטו וכל שכן לדורות
שבאים אחריו אין לדון דין זה וכמ"ש בה' סנהדרין
דהא ודאי קאם עוכח לאומרו כשעת דבריו דקאמר
הגו' כיטל לא תעשה שבתים וכו' דכיון דדין זה שלא
מתקנת הגלוונים דהטילו עליו שבועה זו ולא חשו
לפחי מטות לא תעשה דלא תהיה לו כוונה . הנם
דכומנם היו דנים כלומדנא ולא היו מתביעים למי
שהוזק עם כל זה לא היה חיזק דיין שבומנם נראה
לו להשביעו ולזל כתר עיקר תקנתם של הגלוונים
לא מצינו כן נאמר עליו שכיטל מלות לא תעשה
שבתורה ועוד דאיתי להרב נר"ת דף ט' ע"ב שהביא
בשבים נמור שדברי הרמב"ם הללו דפ' כ' מהלכות
מלוה ולוה ס"ב דאין להשביע למי שהוזק עכי
ולכוף לפרוע למי שהוזק רמאי ואין ליתבע שאין לו
וכמ"ש עוד כללו של דבר וכו' שכל דבריו הללו מוכר'
לומר דאמרם הרמב"ם נם לומן הזה דיכולים לדון
כית כל דיין ודיין מפ"ש הרמב"ם על מי שהוזק
עכי וכו' יראה לו שאסור לדיין להשביעו וכו' דמאחר
דהרמב"ם עסיק בשבועת הגלוונים שאינה מומן הנמ'
ומן סדין ועלם קאמר מסברת דנפשיה דיראה לו להשבי'
מטכרח דדעמ דדין זה שייך אף לומטו ולדורות הבאים
אחריו שרשאי לעשות כן כהחלטו ולא על ומן הגלוונים
עלמם קאמר דזה לא מעלה ולא מוריד כלום לומר
מה שנראה לו שאין כו שום מניחות אם הים סיפך
עמ"ש בריש סנהדרין :



**אשר** עפ"כ אין דמיו מוכרחים אלו לומר דדברי
הר"מ הללו לתוריס נם לומטינו זה בלתי
ספק וכדי שלא תקשה ולומר דאם כן דברי הרמב"ם
עלמם סתרתי ניהו מתב"ם בפ"ב מהלכות מלוה
ולוה למה שכתב כה' סנהדרין דמשרבו הריונים וכו'
יש לחלק הרב נידולי תרומה תילוק נכון להשוות דברי
הרמב"ם להדדי ודוחק דשלחי הכא דל דהלכות מלוה
ולוה שהשליט לדיין לעשות ככל היפר כעיניו הייט
טעמא משום שהדיין היה עושה הפך הדין כי כשבועה
זו ליכא לפוס דיכא לאת מתקנת הגלוונים וכשו"ת
עקרין לה . וכשהוחזק רמאי ועשיר ורן ליתבע דלין
להשביעו ודיכי ההפלקות מן הדין שכתב הרמב"ם
וגם כעשותם לדשנים לכוף ולגרות עד שיפרע וכו'
גם כזה אין כו שום עוות הדין שפורעו כמלא ליט
לו ושפיר עכרי להוליא כולעו מפיו ומ"ש הרמב"ם
בה' סנהדרין שלחי הפס דעל פי ההומדנא פוא עושה
היפך הדין כזה ודוחק שכתב הפס דמשרבו כית דין וכו'
עש"ב :

**ובזה** ניחא ליה לו להרב נר"ת מ"ש הפ"מ בה'
מלוה ולוה בשם הלחרונים דמשרבו וכו'
ולא זכר שר שכן כתב הרמב"ם נופיה כה' סנהדרין
פרק כ' הנו' כדברי הלחרונים ממש וכנו' לעיל וכמו
שהקשה עליו הלח"ם שלא ודאי על פי הלמור לא
קשה מדי ויפה כיון הפ"מ שכתב דבר זה משם
הלח' ולא משם הרמב"ם נופיה משום דקבירא
ליה להרמב"ם דהאי דיוק דלין להשביע למי
שהוזק עני ולכוף ולפרוע למי שהוזק רמאי ועשיר
ורן ליתבע שיך לדונם נם בומן הזה כיון דלין בהם
שום עוות כלל ולהדרכת מלוה קבעיד . ולמש קבירא
ליה להפ"מ שהשמ' הלח' פליגי על הרמב"ם כום
ופ"ל דנם בזמן שאין עושה הדיין הפך הדין אין כח
בידינו בומן הזה לדון על פי עיקול דעתינו ולומדנו'
לפיכך כתופן זה עש"ב . וכן ראיתי להרב משם שמעון
בפי' ג"ט הנב"י שחילק כן כיב"ם :

**ובדבריהם** לעני"ד יש להוכיח שכן קבירא ליה
להריב"ש בפי' שפ"ב הנו"ל שאמר
שהכיא דברי הרמב"ם הנו' שכתב כללו של דבר
וכו' כתב עליו ז"ל וכם דבריס רקויים שיו לכל
פלחרונים כתבו שאין לכל כית דין כח בזה אלא אם
כן הוא כית דין חשוב וכו' . ומשרבו הריונים יש
לחוש וכו' יעב"ם :

**מובח** כהניח מר"ק דקבירא ליה כדעת הרמב"ם
דלמרם נם לומן הזה ובמ"ש הרב נר"ת
והרב משה שמעין ממש שכתב והם דברים רקויים
שיו לכל הלחרונים כתבו וכו' מבואר להדיא דהרמב"ם
לשיטו לומטו לכל הלחרונים חלקו עליו ומוכרח לומר
דהייט טעמא כמ"ש הנר"ת והמט"ם דשלחי הכא
מה' סנהדרין משום דכאן ליכו עושה שום עוות הדין
כלל וכנ"ל ונשייעבו דברי הרמב"ם ולא קשו להדדי
וכמוכן :

**אמנם** הלמ"מ נראה כרור מר"ק דלא קבין
כן לא כדעת הריב"ש ולא כדעת הפ"מ
ומכל שכן כדעת הרמב"ם שפ דקבירא ליה דכל

מ"ם הרמב"ם פה כפ"ה מהלכות מלוה ולוה הלכה כ' הכל הוו לדינא דמ"ם ולא לזמן הזה וסמך הרמב"ם נופיה על מה שכתב כה' סנהדרין הנו' ותדרכת רמי ומקשה על הה"מ והריב"ש דכתבו כן כשם התחרונים דמשמע מדבריהם שרבינו לא כתב כן בפירוש והרי מבואר כרבריו כפ' כ' מהלכות סנהדרין והם כן דהאי דמ"ם כתן רבינו כללו של דבר לא הוי אלא לדין כגמרת הכל לא לזמן הזה וסמך על מה שכתב בהלכות סנהדרין עב"ל יעו"ש :

**הנך** רואה שהרב לח"מ חולק על סדר גירולי תרומה וקרב מטה שמעון כמה שילאו לחלק בין הניסיונים ולהשוות דברי הרמב"ם לדברי וכדבריהם קרה מהר תלונתו על הה"מ והריב"ש שכ' כן כשם התחרונים ולא כשם הרמב"ם נופיה שב"פ בהלכות סנהדרין כנ"ל . ומה שהני תמיה עליו דמה יענה להוכחתי דרב נר"ת שהוכיח כעיטור שמוכרח לומר לדברי הרמב"ם שו הן הנלחמים נם בזמן הזה כלאי שום קפק שהם הוכחות עצומות ונכוחות למכין דלית נגר דיצרקינהו . ונם למה שדקדקו הנן בעניו' מדברי הרמב"ם נופיה שמוכרח שהם נם לזה"ז כלאי קפק לענ"ד . ונם הני תמיה עליו כמה שדקדק שלא דקדק על הריב"ש כי אם מצוה שכתב כן כשם התחרונים כתבם כשם הרמב"ם נופיה שכתב להדיא בהלכות סנהדרין דמשעינן מניה דהריב"ש יוכל לפשור שהרמב"ם מודה לדין שכתבו התחרונים שלא שדקדק עליו הקמאי לא כתבם כשם הרמב"ם נופיה וכנו' לעיל וזה הי לפשר לענ"ד בדעת הריב"ש הישו כתב הריב"ש ע"ד הרמב"ם והם דברים רחוים הלוי לכל התחרונים כתבו וכו' מוכח להדיא דסבירא ליה להריב"ש דהרמב"ם חולק על סברת התחרונים וכמ"ל ואם כן עדיפא מינה היא לו להריב לח"מ להקשות על הריב"ש לשיטתו דהרמב"ם סתם פה על מה שכתב בהלכות סנהדרין דהיך יאמר הריב"ש דהם דברים רחויים שיו לכל התחרונים כתבו וכו' דלעון זה מורה וכל דקליב כהרייהו הרמב"ם עם התחרו' ולפי שיטתו לתו הכי קוה וכתמת דברי הלח"ם קשים לשמוע לכאורה :

**והנלע"ד** לתרץ בשר הלח"מ דלעולם נם הרב ז"ל חזיל ומודה בתחילת דינו של הרמב"ם דפסיק ותני שלין להסביב למי שהוחזק עני ולביף ולפרוב למי שהוחזק רמאי ופתיר ורן ליתבע דהוא נוחב נם בזמן הזה כנתי קפק וכתו שהכריח הנר"ת מדקדק לשונו הטהור של הרמב"ם שכתב וילקח לו וכו' ונם ממה שכ' הכן כעניו' ופבירא ליה להלח"מ נם כן לחלק בין הניסיונים כין מה שכ' הרמב"ם בהלכות מלוה ולוה למה שכתב כה' סנהדרין הכל כת"ם הרב גירולי תרומה והרב מטה שמעון וכנו"ל :

**אבן** דא קשיתיה להרב לח"ם לפיפה דהרמב"ם דהני כשני שתות כללו של דבר כל מה שיעשה הדיין מהכריס הלו וכוונתו לרדוף הלדק ולא לעבור הדין על לחד מכעלי דינים הרי זה מורשה וכו' דלעון זה מותר וכל שהשליט לדיין לעשות הפך הדין כל שכוונתו לרדוף הלדק ויהיו מעשיו לשם שמים ולא לעבור הת הדין על לחד מכעלי דינים הרי זה מורשה וכמ"ם עליו הת"ת לדין וכבר הזהרו מכיון לדין וכו' וכפתים ולחודי וכו' ות"ת כתבו התחרונים מובח להדי' מדברי הה"ת הללו שהוא המכין כדעת הרמב"ם שהשליט לדיין לעשות הפך הדין דרשית נתינה בידו כהאי דמעיין לדיין וכו' וכתב הוא שכתב הה"ת דהתחרונים חלקו כזמנים וכמובן לם כן יפה רן הלח"ת דכיון דהכרי הרמב"ם הם המדברים לעשית לפיולו הפך הדין והיינו לדינא דמ"ם לם כן למה לו להה"ת ולהריב"ש להביא דבר זה מצם התחרונים ולא כל כהאי שלא לזון כזמן הזה הפך הדין על פי ההוחזקת מצים שדברו כיון דין שהיגם מהונגים וכו' הרמב"ם נופיה המרה להאי תלתא כה' סנהדרין דבכבי מיירי התם לבל בהחילת דינו של הה"ת שליטו עוזה הדיין הפך הדין וכנו' לזיל ומודה הלח"ם דהיינו הכי לפיולו כזמן הזה וכבדית הרב נר"ת והרב מטה שמעון כדעת הרמב"ם וכנו' והיינו שדקדק הלח"ם וכתב ול"ל ולם כן ודאי רמ"ם כהן דבריו כללו של דבר וכו' לא הוי שלא לדינא דנ' ולא נקיט כליסניה מתחילת דברי הרמב"ם כה' זו שלא התחיל ממ"ם כללו של דבר וכו' ולבר התחלת היה ל"ל בקיצור כמו שכתב דבריו כדין זה בקצה ומסתמא הייגו מבינים דקדי לפיולו לתחילת דיני שכתב הרמב"ם מהלם ואבר סוף . לו בכוונה מכוונת דקדק הלח"ם וכלבל דבריו כמשפט הלשון להשמועינן בכל סהמור ומדוכר :

**ברם** מה שדקדקו עליו מדברי הריב"ם דמ"ל דהרמב"ם פליג על התחרונים בהא עדיף הדקדוק במקומו מוכח ונכנקל יש ליישבו בהאי לישנא המעיין ולפי זה יש לתמוה על הנר"ת והמע"ם איך לא שתו לבם נם לזה ודאי דברי הלח"ם בהמ"ת הכנין כיון דהמ"ת היהו כתב דבר זה הוא לדינא דמ"ם בהיין יש לו לעשות הפך הדין ועלה כתב דבר זה הוא לדינא דמ"ם שהדיין יש לו לעשות הפך הדין ועלה כתב דבדי התחרונים דשמלת התחרונים נופיהו לא כתבו כן שלא בדבר שהוא חון מן הדין אבל בתחי' דיוט של הרמב"ם לא נחלקו וכעת לא יכולתי ליישב דבריהם על נכון :

**באופן** דמשליטו לדיין מכל האמור דדעת הנר"ת והמטה שמעון דדין זה שכתב הרמב"ם בפרק כ' דה' מלוה ולוה הלכה כ' שלא להסביא לעניי וכו' דהני דיני שייכי לדעת הרמב"ם נם בזמן הזה דהרשות נתונה כיודיו לדון כן ונם הריב"ש והמ"ת מסבימים כזה לדעת הרמב"ם דכתבו נם בזמן הזה והייט עשמת דין עושה הדין כזה הפך הדין וכנו' לעיל . ומשנם בדבר שהדיין עושה הפך הדין דהייט מה שכתב הרמב"ם בלשו של דבר וכו' וכמ"ל בפה הוא דקאמ' הה"מ והריב"ש מצם התחרונים דאין לנו לדין בדין זה בזמן הזה והלח"ם הסיגם דבן כתב הרמב"ם נופיה בהלכות סנהדרין בדבתבו בל הת' וכבל התמור ומדוכר :

**מעתה** נכון ונרון כדעת עליון מרן מיכי סבירא ליה למר כהאי דינא וקוץ דעיבט תרוחות למתן כסי' ע"ו ס"ם דפסק כרברי הרמב"ם בהל' קבורין הנו' וכן פסק עוד בהל' שחלה ופקרון סי' רנ"ו סק"ח ומביאו נם שם כל דברי הרמב"ם הנו' שפנר עליו המרכר שבומן הזה אין לנו לרון כתימרנת כלל שא כריאים כרורם כנו' לעיל מאחר שבן אין פסק כסי' ל"ט ס"ד וס"ה דאין להסכיע למי שהוחוק עני וכו' ולכוף ולפרוע לכעל חיב למי שהוחוק רמאי וכו' ורן ליכא דאין להסכיעו שא היב לריין לנרוחו ולכוף ולפרוע לכעל חוב וכמ"ש מור"ם שם כהגה ומוכרחים לחו לומר דהברי מור"ם הללו לחשלומין ניחו ע"ר מרן וסיום הברין רחי לא חימח הכי שא מדפשמיטו מרן שם דלא שבר הכי הנם שלא כחכם מור"ם כלשון ויש חומרים להורות לנו דמרן חולק על זה דכן דרכו כעלמא לכחוב סברות הפוסקים בסחמא לפילו שלא יכחכם בלשון ויש חומרים לפילו שמרן חולק עליהם כמ"ש בעלי הכללים וכמ"ש הרב רבי"ם בכללי סמ"ע וכן כחב מפש כמה מהפוסקים כיע"ש · ולפ"ז כן נם פה ניחח הכי דלרעת מרן חין לנו לנרוחו בזמן הזה לו לכוחו לפרוע לבעל חוב וכמ"ש הס"ם והריב"ם מפש המחרשים הלחרונים וכנזכר לעיל :

**ורהא** ורהי ליחח דהיה לו למרן לכחר ולפרש שיחוחיו רבומן הזה אין לרון כן לנרות ולכוף לרמחי לפרוע כיון שהיו מן הרין שלא מכח תימרנת ולא לפחות רבריו כ"כ ולמה שביאר ד"ק כסי' ט"ו וכסי' רנ"ו רכוה אין לרון כן מפרכו כתי דינים שהיכם הנוים וכו' כן היה לו לכחר רבריו פה נם כן ולא לפמוך עמ"ש כמ"ה ומרפשיק לריכח כפלעות מפחמת מוכרח רנם כוה הומן יש לרון כן ונם כהכריח לומר דהכר' כמה שפיים וכחב דיש לריין לנרוחו וכו' הם המה פיום דברי מרן ושניח הם מבעלמא רהי לא חימח הכי שא דהברי מרן המה כפשטן דאין להסכיעו לרמחי ולמוד וחו לא חכל אין כידיהו כום הזמן לנרוחו ולכוף לפרוע ושחמו כפירושו יגדל החימה מחר דחם כן מם הועילו מכמים כחקנחם ומה פפשיד הדמחי והרי ככר פסק מרן כסי' ט"ו ס"ד דכשהנחכע רמחי אין הריין יכול להפחלק שלא ישחבר הרמחי חלח וכו' ואם נדחה לריין לחייבו יחייבנו כהומרנח רמוכח דם הוח דיין מימחה יחייבנו כנו"ל הרי דכסירח ליה למרן דאין להפחלק שלא ישחבר הרמחי ואם אין זה דסי' ס"ט ס"ד רמי שהוחוק רמחי וכו' דאין להסכיעו ואם ר"ל שיפחלק הריין מרין זה ואינו כופהו לפרוע ואינו מסכיעו אם כן הרי נשחבר הרמחי ומם הועילו מכמים כחקנחם · חלח ורהי מוכרח לומר דמרן קאי כמקום שהיה לו להאריך ומור"ם סיים דבריו כלאי פשיה · ולפי זה אין יכולו מרי פסקי מרן להדדי מ"ש כסי' ט"ו ס"ח וכסי' רנ"ו סק"ח דבכום הומן אין לריין לרון בבם חומרנח עם מ"ש שם כסי' ל"ט ס"ד וס"ה כנו"ל :

**אמנם** אחר שבבר הבריבנו בעלי הכללים ז"ל דמרן זה דרכו בידך הקורם לחפים המיד כלשון הרמב"ם ולהעלוקו על שלחנו הטהור דבריס ככחהם ולכשונם להורות לנו דמה שיפורם בדברי הרמב"ם כן נמי נפרש בדברי קדשו דהם רם דברי הרמב"ם בידוע וכמ"ש הללי בהדוסם כיה כתם כם אחרת הפר לי הלה היה כחוסה עמדי :

**אם** כן חיפח נם פה בסי' ל"ט וכסי' ט"ו וכסי' רנ"ו חפש ל' הרמב"ם ומסחימה מלחייהומדברי הם"מ והריב"ם שבחבו כשם הלחרונים ולא כחבהו בשם הרמב"ם שבן כחב בהלכות סנהדרין וכמ"ש הלח"ם הבח מיבח דהבירח ליה דדברי הרמב"ם שבפרק כ' דהלכות מלוה וליה הם המירים נם זה"ו ופייהו טעמא הפום רחיהו עושה הדיין שום עוות הדין כלל וככל הנו' לעיל וכבר כחבהו דנם הרב ל"מ מיבה לזה כנו"ל ומעלה דמרן נמי שבר הכי וכסקים לרינח נם כוה הזמן שלא להסכיע למי שהיחוק עני וכו' ולכוף ולפרוע למי שהוחוק רמחי ועזיר שלא יהיה חועח בשבר כיון דאין בכל זה שום עוות הדין והיפכו כנו"ל :

**ונמצא** דפסק זה דמרן לרעת הגר"ח והמט"ם הוי כהרמב"ם מפש ודלא כהלחרונים שבחבו הס"ם והריב"ם · ולפי מה שבחבהי בענייהו כדעת הרב ל"ח"ם יוצא לנו דפסק זה דמרן כסי' ל"ט הנו' הוא מוכרח נם לרעת המפרשים הלחרונים דהם המה חזקי ומודו דהדחות נחיבה כ"ד הדיין נם כוה"ו לרון בחו' דעתו כל שהיה בעצה הפך הדין הנמור וכנו' לעיל והדברים כרורים :

**ואולם** אנכי הריחה לחרי חבלי רבריו דפליגי על הרב נידולי תרומה והרב מעה שמ' כמה שהבינו בדברי ה"רמב"ם והס"ם והריב"ם הרא' הדם המעלה הנחין הלבוש כסי' ל"ט שפסק לח הדין כדעת הרמב"ם ויעקב מפש כל רבר ו בכחבו ובלבושו ולחריו כחב עליהם דברי הס"ם והריב"ם מ"ש בשם המפרשים הלחרונים בלחר ירחה ה' יושם :

**הנה** נדחה ביור דסבירא ליה למר דמה שבח' הרב המניד והריב"ם לחבולה מלבה קלי דחב' לנדות לרמחי ולכוף לפרוע רחין בזה שים עוות דחין למו לרון כן בומן הזה על פי הלומרנח דיון דהם לא כן מה לו להנח ן הלבוש להעחיק שם דברי הלחרונים הללו מלחר דלבי מה שבחב הרב נידולי תרומה והרב מבה שמעון והוכחנו שבן דעת הלח"ם דעב' דין זה שלא להסכיע לעני ולכוף לרמחי וכי' הוא טהב נם בזה"ו שיבח דבולי עלמא וככל הנ"ל הלא ודהי מוכרחים הבו לומר דהוא המבין בדעת הרמב"ם ובדברי הרב המניד והריב"ם דבריס בפשטן דלא לחרים הרמב"ם שלא לריעה דנמרת וכרעת המפרשים הלחרונים הנו' דמר לחר חדש ומר לחר חדש ולא פליגי כמדוכר :

**או** נחמר דסבירא ליה להנחון הלבוש דלעולם הרמב"ם פסקים לריעים נם כוה"ו וסייעו טעמא כיון שהיו שפם הדיין שום עוות הדין כנ"ל

חלק שדעת האחרונים שהכיאו הרב המגיד והריב"ש פליגי עליהם גם כותח וס"ל דגם כזה שהיו עושה קריין שוס בפך הדין אין לנו כח לדון זה כזה הזמן ופסק הגאון הלבוש כדעת האחרונים דלא כהרמב"ם כיון שהרב המגיד והריב"ש הכיאו דבריהם ע"ד הרמב"ם וגראה להם דבריהם דלא כהרמב"ם גם הוא נמצא לאחריהם וכמוכן :

**ובדרך** זה הצבי שדרכנו כדעת הלבוש נוח לי יותר מדרך הרב' הגו' דלפי דרך הרב' בגו' יגדל התימה עליו דלמה לו לפסיק סברת זו מצא פרמב"ם נופיה שכן כתב בהלכות סנה' וכקיצית הלח"מ על הרב המגיד והריב"ש או לגד הפתוח יגליס דבריו בפתח והייטו מכיוס שהכל יולא עיקר הוא מדברי הרמב"ם ג"ו מחוורתא כל שהוא עיקר הוא כר הכ' שהדפוס כדעתו וכמוכן :

**הן** לחמת דגם לדרך הצבי זה קשה קלת דמלחר לחלק כמו' הרב נידולי תרומה והרב מטה אמ' כיון כל שהיו עושה הריין הפך הדין לעושה אס כן כשהיו עושה הריין חדרכה לפוטי פלוגתא ל"מ והיה לו להפסיק דעתה יחד כמקלת ולו' דלעולם הרמב"ם פסק לת הדין גם לזה הזמן וגם לוחה המע' האחרונים מודיס לו כלה ולה נחלקו עליו שלה כמה שהשליט לדיין לעשות הף שהוא חון מן הדין כמ"ש כללו של דבר וכו' וכמו שכתב הרב המגיד וכמש"ל כדעת הלח"מ וכמו שדקדקנו כן לעיל על הרב נידולי תרומה והרב מטה אמ"ן וכנ' לעיל :

**ומה** שהלע"ד ליקובי דעתייהו כזה הוא וה חדא דדחיקא לנו מלתא טובא לפרש דברי הרמב"ם דיפה כזה הזמן ופיפה לדינא דגמ' וכת"ש כדעת הלח"מ דזה דוחק עצום לדעתם ותו דלפס כן תחול קו' הרב לח"מ על הרב המגיד וקריב"ש כמ"ש דברי האחרונים ולה כ"כ כשם הרמב"ם נופיה וכנ"ל ומצוס הכי ניחא להו לפי דברי הרמב"ם דיפה ופיפה כחדא מחתא דכל מ"ש בפרמב"ם גם בכללו של דבר וכו' הכל מיירי בחופן אחד דהייטו כל שהיו עושה הריין עוות דין ודלא כרמשמע מדבריו ומכו' כדברי הרב המגיד וכנ' לעיל דליתיה ועליה פליגי המפרשים אחרונים ופסק כוותייהו וכנ"ל והנה עודע דמלאכת הקו' של הנחון הלבוש להעתיק דברי מרן ולפרשם ולכאורה בכל דין ודין מלחת בטעמת ולה לחלוק ע"ד בת וכמבואר בהקדמתו לח"ת בטודע :

**ומאחר** שבן מוכרחים הלו לומר דהכרעת לים להנחון הלבוש כדעת מרן הכי נמי דלה דיבר מרן בסי' ל"ט שלה לדינא דש"ס ולה לזה"ז דחין לנו לדון כזה"ז בחומרות לגדות חו לבוש לפרוש וכו' כיון שרבו הדיינים שלה בבטים וכו' וכמו שביאר מרן נופיה בסי' ט"ו וכסי' נ"ז וילמד סתום מן המפורש ופסק מרן בסברת האחרונים ודלא כהרמב"ם כיון שהרב המגיד והריב"ש הכיאו לדבריהם וגראה להם והכיאם מרן ז"ל עצמו בסיף יוסף בשם הרב המגיד והריב"ש דגם חלק עליהם שלה שהכיאם בפתח ומוכרח לפלפם שהכיאם וזה ברור :

**תן** מזיקים למד הנחון הסמ"ע בסי' ל"ט סקי"ד ע"ר מרן שפסק דחין להעביע למי שהוחזק רמאי ותמיד ורן ליסבע כתב עליו והרי ום רן ליסבע וכו' הטוד בשם ס"מ"ס מפויס כוה דכתב וזה לשוטו כללו של דבר וכו' מיהו כתב הרב המגיד דמעיכו הריונים וכו' וכבר פטור ודמ"ל כתבו בסי' ט"ו ס"ה ומצוס הכי קלר רמ"ל כחן עכ"ל . נריחס להריל מדבריו דסברת ליס דגם דין זה לכאוחו לו לגרוח לרמאי לפרוע לבעל חוב חין לנו להין כן בוה"ז לדעת האחרונים והיל המכין כדעת הרמב"ם והאחרונים ומרן כדעת הגחון הלבוש והייטו שכתב ע"ר מרן שקלר בה ותמך על מה שכתב בסי' ט"ו וזה ברור כדעת הסמ"ע בפשיטות נמור וכמכואר :

**הרי** לפניטו מרי חבלי רבבי דסברי מרן הלבוש והסמ"ע . כדעת עליון מרן דגם בבעל דין שהיו עושה הדיין שום עוות הדין חין לנו לדון כזה"ז כיומדנת הדיין והסברת האחרונים וכנ' לעיל . וכבר כתבנו דמסחייעא מלתייהו דשפי קרימה מרן לפסק כסברת האחרונים ודלא כהרמב"ם והייטו טעמת מפס דהרב המגיד והריב"ש הכיאו דבריהם בפתח על דברי הרמב"ם למימרת דכן ראוי להיות כדעת האחרונים ונם מרן בבית יוסף הביא דברי הרב המגיד והריב"ש הנ' בפתח כלי חולק בל ודאי דלהלכה הביאם והף עדיפת מלמימר דמרן יחלוק ע"ד האחרונים וע"ד הרב המגיד והריב"ש שהכיאו דבריהם להלכה :

**זאת** ועוד החכם עיניו יחזו למרן בבית יוסף סי' ט"ו לתר שהיר שהביא הטפרש שכן הרי"ף והרא"ש להרמב"ם כדעת הנחון דלדעת הרי"ף והרא"ש לת המרה נחון שלה לדון כזה"ז שת כדינת דקי"ל כנויה לבל בתומרות המוביחות לדין יודה נחון דים לני לדון נם כזה"ז ולהרמב"ם בל עניין לתרים נחון בין דקי"ל כנויה בין בתומרות כמו שבתב מרן בבית יוסף סם . ולתר בל זה בתב על מרן ז"ל נם הריב"ש בסי' של"ב הביא דברי הרמב"ם וט' עב"ל . הנה הגראה ברור בכוונת מרן בתיתרו נם הריב"ש וכו' הוא להביאת לנו דגם הריב"ש חזיל ומודם לשיטתיה דהרמב"ם כדעת הנחון הת דתפילו בתומר' הדיין אין לדון כזה"ז ודלא כהרי"ף והרא"ש דסברת להו דדוקא דקי"ל כנויה הוא דתמרה נחון וכנו' וזה גלע"ד יפה מדברי הריב"ש שמוכרח שהיא סיבר בהרמב"ם כזה והוא מדבתב דברי הרמב"ם בתה שב' בלו' של דבר וכו' דהם המדברים בתומרות הדיין ועליהם בתב סברת האחרונים שתע מינה דשום סיבר דהרמב"ם בדעת נחון וסבי' ליה למר דדברי הרמב"ם בתה שבתב בלו' של דבר וכו' הוא לדינת דגמרת . אבל האחרונים שהם רב שרירת נחון ור"ת נחון והרי"ף והרא"ש בתבו דכוס"ו לת רייני' הבי וכמו שבתב הרמב"ם בה' סנהד' שת שחולק הריב"ש על הרי"ף והרא"ש בדעת נחון וסברת ליה דהרמב"ם דלדעתם דהרב שרירת נחון רבתב האידנת לת רייני' הבי נקט מלתים כדוקא כדין

קי"ל כנוויה וחו לא ולדעת הרמב"ם והריב"ש לאו דוקא
נקיט עלמיה בקי"ל כנוויה שלא ה"ה כלומדנא הדיין
וכמ"ש מרן בב"י סי' ט"ו וכב"מ פב"ד מה"ש וכדעת
הרמב"ם והריב"ש פסק מרן בסימ"ו ס"ד וכסי' רל"ו
ס"ח ודלא כהרי"ף והרא"ש הגם שהם תרי עמודי הוראה
והיה לו למ"ר לפסוק כווחייהו נגד הרמב"ם בפי מה
שהרשבו מרן בהקדמתו לב"י יע"ש עם כל זה דלא
שלחי הריב"ש דהיי בתרי טפי קלי בהרמב"ם וכמדובר
לי נמי דכלל זה דעסר לנו מרן בהקדמתו לב"י כנ"ל
לא קלי עמ"ש מרן בס"ע וכמ"ש הש"ג בכללו ושאר
בתחרונים ועי' בזה בתרוכה להרב מגן בתערוכת
הש' לוח ר"ט וכללו למרן שם לוח ל"ח שהפך היש
טעור לתת כל המקומות לשר הם שייכים לכלל זה ולכל
הפיקפיקים וכעלי הכללים הם המדברים בזה יעש"כ
ולמש"ל . ושם כן הרי לפניך מופת מוחך דמרן סבור
בהריב"ש וגם בזולת מוכרחים לנו לומר דסיבר בהריב"ש
וה"ה שתפשו עיקר בסברת הלחרונים דלפילו בכנו"ד
שליכו עושה הדיין הפך הדין אין לנו לדון בזה"ז וככל
הלמור ומדובר . ולמחר עלות הלדעת הלבוש והסמ"ע
דס"ל כדעת מרן דכל מ"ש בסי' ל"ט ס"ד וה"ה חייבו
לדינא דס"ם ולא בזה"ז ומרן קלר במקום שהיה לו
להדיק שלא שסמך וכת לו ממ"ש בסי' ט"ו ורל"ה וכנו"ל :

**הנה** וכבן בהכרת עליבו לומר לדעתם הגם הלי
דינא דהרי"ף שפס' מרן בסט"ו ס"ד דכשהגיע
דמלי וכו' ונדלה לדיין לתייבו יחייבנו שלא יחשבר
כנו"ל ל"ל דהחייבו לדינא דס"ם וכמ"ש בב"י יש לדיין
וכו' ומשרבו וכו' דהוא לקלי נמי גם עמ"ש בס"ד ודבר
זה מוכרח לחומרו לדעת הלבוש והסמ"ע בלמי פשק
ולא עוד שלא דוחה לנבי הן עתה הגם לדעת הגדולי
תרומה והמטה משעון מוכרחים לבו לומר בן גם בן
שהרי גם הם ז"ל הזלי ומודו בדעת הרמב"ם דבל דבר
שהיה הפך ובעות הדיין ואין מן הדין דלא בח בידהו
בזה הזמן לדונו בחומרנא וכמ"ש הרמב"ם להדיא בה"ם
בנו' ואם בן בשהנחבע דמלי חב על פי שנדלה לדיין
לחייבו בחומרנא ביון שהיא חוק מן הדין אין לנו לדון
בזה הזמן להוליא ממון בחומרנא חוק מן הדין ודוקא
התם בחוחק דמלי ואמוד ורן ליבבע בהחוא הוא שבחב
הרמב"ם דאין להבביעו וכו' משים שליבו עושה הדיין
שם עיוח הדין וכנו"ל לא בן בחו"ל דלא דיינין בזה"ז
שלא יקבור וידרוש בדבעי ואחר עמל ועוחת בדריפה
וחקירה בל שלא נתבדר לו הרמחות ידון בפי טענותיהם
לו יפלק עלמו מן הדין בין דלחבור דדי והדר דיבו בדין
בהובע דמלי הנו' בפ"ג ובמיבן לחנם במלי דפסק מרן
שם בפ"ג בין התובע דמלי הנ"ל ויודע הדיין שהדין
מרומה דיפלק הדיין מן הדין ולא יחבבנו ואיבי עלה
בבדת הרא"ש שהיה בותב ונותן בידו הבתב אלין לפ"ם
דיין להטעל בדין זה וכנו"ל . הא ודאי דדין זה לייבי
לדעת בולם גם בימים הרעים השם ובזמן הזה דלחבור
דדי ודבו בית דין שליבם הנוגים וכו' דעם בל זה בדין
מרומה והתובע דמלי לילים להחי דינא לפלק עלמו
מן הדין ולא יחמר לחבבנו ויהיה התובע תלוי על הנדיש
וכו' ואי מיירי חילים התוא דייבא יעביד בעובדא
דהרי"ף לבתוב ולמסור בידו שבתב שלין לנשוא דיין



לחעסק בדין הגם שנדלה לבתורה דהרמב"ם מלוק
על הרא"ש בזה לבתוב ולמסור בידו שהבבע בטו' וכמ"ש
הסמ"ע ס"ק עב"פ הדי מרן השווה לותם יחד
להרמב"ם ולהרא"ש ופסק בתרויהו ועיין להנלין הרב
לוריב ותומים שם סי' ט"ו מ"ש ע"ד מרן הנו' במ"ש
להרמב"ם והרא"ש בחדא מחתא יע"ש ודלין לומר דגם
דין זה דדין מרומה והתובע דמלי וכו' שבתב מרן
בס"ג ליתיה להחי דינא בזה הזמן והיינו הלא לדינא
דגמ' שהיו בית דין הנוגים ובעלי בינה דהמה בחבמתם
ים להם לסמוך על הומדנתא ויבלבו עלמם מן הדין
ויחבר זה תביעתו לבל בזה הזמן שדבו בית דין שליבם
הנוגים ואינם בעלי בינה אין להם לילבת לחר הומדנתא
שלא בין שתבדו ודבשו ולא יבלו לבבר הדמתות ים להם
לדון לח הדין על פי טענותיהם הגלוות ועל פי העדים
ואין להם עסק בנסתרות ובבל מ"ש מרן לחר בך בס"ם
ומשרבו הדיינים וכו' דבלי נמי גם עמ"ש בס"ג דמ"ד
דבלי עמ"ש בס"ד בנו"ל :

**ולבאורה** בלע"ד להוכיח במיסור שבן הוא דעת
הרב המגיד בדבריו שבפ"ב בה' מלו"ל
הנו' במ"ש על דברי הרמב"ם שבתב בללו של דבר וכו'
בתב הוא ז"ל וז"ל וזהו דין הגמ' שהדיין יש לו לחתוך
הדין לפי הלמת חוק מן הדין ובבר לחר מנין לדיין
שיודע הדין מרומה וכו' ולחרו בבמה מבומות בפתים
ולחודי ומבל מבום בתבו המפרשים הלחרונים שאין בבל
בית דין בח יפה וכו' ע"ב . הנה מדברי בדשו הללו מוכח
לבתורה דגם דין זה שלחרו מנין לדיין שיודע שהדין
מרומה וכו' היינו שלא לדינא דס"ם וליתיה בזה הזמן
במ"ש המפרשים הלחרונים ביון דדין זה טהנ הפילו
בזה הזמן שלא ודאי נדלה לבתורה במ"ש הר"מ
דגם הלי דינא דמרומה ליתיה בזה"ז וכן מוכח
ובא לבתורה מדברי הריב"ש בתשובה סי' של"ב הנו' שגם
הוא בתב בדברי הר"מ ועי' שם בדבריו דבמעט מבואר
הדבר יותר במ"ש . שלא דלע"ד דבר זה לי לפשר
לחומרו בלל מדברי טעמי תרילי תדע דזה הבבר שלחרו
מנין לדיין שיודע שהדין מרומה שלא יהמר לחתבבו
ויהיה בולו תלוי בטהר העדים למדוהו בס"ם דשבועות
דף ל' עמוד ב' מקדא דמדבר שבר תרתק והיא בריית
ערובה שם ושם בן כיון דמפיק לה תנא דבריית מקדא
הגם דניחא דלא הוי שלא בדרך לסמבתא ביון דדיים
התם מהלי קדא במה דדשות בדיוקא התם על בל
פנים הרי לסמבוה לקדא דבשיודע הדיין שהדין מרומה
שבריך לפלק עלמו מן הדין ולא יחמר לחתבבו והבולר
תלוי על העדים דשם יעשה בן הרי הוא עובר על
מקדא מלא בחורה מדבר שבר תרתק ושם בן לית הפש
יבולה לומר דבזה הזמן ליתיה להחי דינא שלא יחתך
הדין על פי הטענות והעדים ויעבור בשלט בנשם על
קדא דמדבר שבר תרתק הא ודאי בזה לא נתן ליחמר
בלל ועבר ומוברח הדבר לחומרו דגם בזמן הזה ליתיה
להחי דינא לבייש מטת עשה שבתורה דמדבר שבר
תרתק וילפק עלמו מן הדין ולא יחבבנו ויחמר הבולר
תלוי וכו' ואפילו אם תמבא לומר דשין לו לבתוב ולמסור
בית הנתבע שאין לנשוא דיין להשתדל בדין זה שלא יפלק
עלמו וחו לא ודוגנו מי שלבו שגם בדבר וברמשמע

מדכתי הרמב"ם וכדכתב הסמ"ע על כל פנים הוא
מזכרח מצד עצמו לסלק עצמו מהאי דינא ולא יפסוק
הדין על פי העדים והטענות הנגלות דאי עביד הכי
הרי הוא עובר על מל"ע דמדבר שקר תרחק גם כיוצא
בזה יכומן הזה וזה ברור בלתי ספק לגלי ומהדרא רבתא
לזה שוא הרמב"ם כפ' כ"ד מה' סנהד' דאחר שכתב דינא
דמ"ם תחילה ואחר כך כתב עלה וכל זה הוא לדין
הנמ' ומצרכו בית דין שלשה הנושים וכו' ושיב כתב
דין זה דקדיין שיודע שהדין מרומה וכו' ואם איתא
דגם דין זה דדין מרומה ליקיה להאי דינא בזמן הזה
צרכו בית דין וכו' הס היה לו להרמב"ם להשמיענו
כזאת ולכתוב דין זה עם דין הס"ם ולכתוב עליהם
שם' דכל זה הוא לדינא דגמ' אבל מצרכו בית דין וכו'
שלא ודאי מוכרח לומר דס"ל להרמב"ם דהאי דינא דדין
מרומה ליתיה גם לזמן הזה ומשום הכי הניחו הרמב"ם
עד לבסוף להורות לנו אח הדרך אשר נלך בה בדין
מרומה לדונו גם לזמן הזה הגם שהוא חוץ מן הדין .
וכבן מוכרחים אנו לומר דמה שהזכירו הס"ם והריב"ם
כדכריהם האי דינא דמרומה לאו למימרא דגם דין
זה הוא לדינא דס"ם ולא לזמן הזה משום דאיכא בעלמא
נקטוה להוכיח ממנו לדינא דס"ם מה שהוא חוץ מן
הדין ואו לא מדי ווה מיכרח מטעם הנזכר ומדיבר :

**ועוד** טעמא תרוייהו אמוכרחים אנו לומר
דדין זה שפסק הרמב"ם והטור ומרן כדין
מרומה ומוכרע דמאי דקיימא גם לזמן הזה שלא הפחות
יפחות הדיין ממנו ויאכר זה תביעתו דאי לא תימא
הכי שלא שידון אותו הדיין על פי העדים ועל פי
הטענות הנגלות הגם שיודע בבירור שהמוכרע דמאי
ודכריס מוסתרים יס בלבו הס כן הרי להני דמאי
כרמאותיה ונמאכר הרמאי ועשה כאשר זמם ואנן היכי
נעביד הכי לסייע לרמאי ולעשות לו רצונו ולהדריה אית
לן למעבד כל שנדקי כדי שלא יהנו מעשיו ולא יחרוך
רמיה ידיו וזממו ל יפק ולא תעשינה ידיו תושיה להכר
לו תביעתו ולהסתלק מדינו מכל וכל כיון שלא רצה
לגלות דבר סתר שבלבו ולהודות על האמת וזהו דאמר
והנון לדין כן גם בזמן הזה בלתי ספק וכמו שסיים מרן
עצמו בסי' ט"ו סס"ל שכתב הו יעשה פשרה או יסתלק
מן הדין עכ"ל וכן פסק מרן להדיא בסי' ס"ח ס' ט'
בתובע בשטר ישן והדין מרומה יע"ש והוא מתשו' הרא"ש
כלל ס"ח סי' ד' והביאו מדכרי הטור שם סי' ס"ח בשו"ע
יע"ש ואם תאמר אם כן לפי טעם זה גם בשתכע
רמאי שפסקו מרן בס"ד שם שמאי לא ניחא הכי שלא
לדייני דייני גם בזמן הזה לחייבו בהודאת כדי שלא
יאמר הרמאי וכמ"ש כן מרן בכ"י וכמו כן כמי
שהוחזק רמאי ואמוד וטוען שאין לו ודין ליתבע לרמאי
לא נדון אותו גם בזמן הזה לעשותו ולנדונו ולכופו
עד שיערע לבעל חוב וכדי שלא יאמר הרמאי וכנ"ל
הא ודאי כורכא היא דרב המרחק כין הנושים ולא
ר"ת ז"ל כלל דבשלמא בשתחוכע רמאי והדין
אמת אם לנו דין בהודאת כדי שלא יאמר הרמאי
אלא רוקק בשו"ת להסתלק מן הדין ואו לא ואין למו
מוציאים שום ממון על פי ההודאת שלא בדרכה על פי
ההודאת מוקמינן ממונא כויה דנתבע כדי שלא

יאמר הרמאי ולא יאחוך רמיה לידו לא כן כשהנתבע
רמאי ואמוד שכתב מרן בסי' ט"ו ס' ד' וכסי' ל"ט ס"ה
שם בהים לנו לדון בהודאת כדי שלא יאמר הרמאי
הרי לנו מוציאים ממון מיד המוחזק בזמן הזה על פי
ההודאת כל בהמ לין בידנו בח בזמן הזה לתשוקי
ממונא בכח ההודאת כיון שרבו בית דין שלשה וכו'
וכמ"ש מרן בסי' ט"ו ס"ה וכנ"ל שלא יכחלק מן הדין
ואו לא הגם שבזה משאכר הרמאי על כל פנים כל שהוא
להוציא אין לנו לדון בזמן הזה ואלוק זה ברור ומוסכם
לכל הפוסקים וכמו שיתבאר לפנינו בס"ד :

**דן** אמת דלכאורה הדבר קשה על הלבוש והסמ"ע
במה שהכיעו בדעת מרן הכי וכבל מ"ש לדעתם
דאם כן למה לו למרן לעיקרא דדינא להעלות על
שלחנו הטהור מדי דליתיה בזמנו ולא קודם לו ולא
לאחריו כלל כיון דאינו לא מצוי ולא נמרא כלל ולא
תקנת הגאונים ואפילו היכא דהוא מצוי ונמרא וליתיה
בזמן הזה אין דרכו בשום מקום להעלותו על שלחנו
הטהור כלל ולא עיד שלא יותר יגדל התימה על מור"ם
דהוסיף עליו דיש להדותו ולכופו ולפרוע לבעל חוב
כמ"ש הרמב"ם ולא רצה מ"ש הס"מ כשם האחרונים
דאין לדון כן בזמן הזה כלל ואם היי מי יתן ידעתי
מה הכין בדעת הרמב"ם ומרן בש"ע אם בדעת הגדולי
תרומה והמטה שמעון או בדעת הלבוש והסמ"ע ובין
הכי ובין הכי היה לו להזכיר שברת האחרונים הללו
כיש מולקים אלו לרמוז עליהם כאומרם בכ"מ ועיי'
לעיל גם פה היל ל ועי"ל בסי' ט"ו :

**זאת** ועוד הדבר קשה לאומרו דכל מ"ש מרן בסי'
ט"ו ס"ד כשהנתבע רמאי וכו' דליתיה בזמן
הזה ומ"ש מרן בש"ע ומצרבו וכו' קאי עמ"ש בש"ד
דאם כן מעיקרא דדינא לא הוה ליה לפסוק דין זה
כשהנתבע רמאי כלל שלא יתחיל מש"ד יש לדיין וכו'
וכמ"ש הרמב"ם ריש פכ"ד מה' סנהד' ודין זה כשהנתבע
רמאי וכו' לא פסקו הרמב"ם כלל זולתי הס דכרי
הרי"ף בפסקיו בפ' לחד ד"מ שחלק בין תובע רמאי
לנתבע רמאי מכח סתירת סוגיות שבין פ' לחד ד"מ
להיות השבועות כיעו"ש ונם כמ"ש שאם נראה לחייבו
יחייבנו שלא יאמר הרמאי הס גם דברי הרי"ף בתשו'
כלל כיאו"ש ואינם מדינא דגמ' ולא פסקם הרמב"ם
כלל ואם כן מה לו להעלותם על שלחנו הטהור כלל
ולסמוך על מה שיכתוב אחר כך ולא עוד אלא דמרן
נופיה בסי' ס"ה סי"ו פסק בנוי שהוציא שטר חוב על
חבירו ותבעו בבית דין ואחר כך נאבד ממנו ויש כאן
תומדנות דמוכחי טובא שנאבד מחוייב' הבית דין לבתוב
לו מעשה בין דין ולקיים השטר בבחתימה ולכופו לפרוע
עכ"ל והס הס דברי הרי"ף בתשו' כלל ס"ח סי"ג מר
כריה הטור בסי' בכו' כיע"ש :

**דרי** עיינו הרואות דמרן לחזיל בתר תומדנא לדון
גם בזמן הזה לחייבו ולכופו שהוא חוץ
מן הדין שהרי בהאי דינא דשטר שנפל קי"ל דמדינא
לא יחזיר למלוה כלל והרא"ם דן את הדין בבח התום'
לבתוב מעשה בית דין לקיים השטר למלוה ולכופו ללוה
לפרוע ופסק מרן כוותיה כנו' . ועוד הדוחה ידחה
למרן בס"ע ח"מ סי' ל"ח דפסק דיש לדון ע"פ שלא תדחם

היכא

היכא דאיכא רגלים לדבר שמ"ש בפנקס הוא אחת הפי להיליה מיתי"ק כיע"ש והס מדברי הרמ"ש בתשו' דיש כלל פ"ו והכיאס מר כריה הטור שס והרואה ירחה דהרמ"ש בתשו' הנז' שרן כן ככת האומדנות והוא על פי פנקסו בתוכבא גם כן יש לדון מדברי הרמ"ש בתשו' הנז' דברי סכירת ליה להרמ"ש דדיינין הכי אפילו על פי פנקסו כמו שירחה המעיין בדבריו שס דהן אמת דעיקר כדון הרמ"ש מיירי להוליא מן הנתבע על פי פנקסו כשיש רגלים לדבר כנז ואולם מהוכחתו שהוכיח כן ממקרי דחנוני על פנקסו מינה יש ללמוד ולהוכיח כמישור דגם על פי פנקסו דתובע מפקינן ממונה מן הנתבע אם יש רגלים לדבר שמ"ש בפנקס הוא אמת כן הוא דעת הרמ"ש ומרן פסקיה לדינה כסי' ס"ה הנ' כוותיה וכטעמיה וכמו שכתב הגאון חקרי לב כת"מ סי' ק"ו כיע"ש ועיין להרשב"ץ מ"כ סי' רמ"ג ולהרב כית דוד סי' כ"ו וכתשו' פליטת כית יהודה סי"ח וכמהרי"ט שקל"ת שהביא הכנה"ג כשב"ה הנהית הטור שוא ודוק היטב על כל פנים הרי דמרן חזיל בתר לאומדנא לדון באומדנות גם כזמן הזה ואפילו לאפוקי ממונא כנז"ל ולפי זה מה מאוד יגדל התימה על הסמ"ע והלבוש ולפי מ"ש אין בענייותין לדעתם דמרן סכירא ליה למרן גם כזה הזמן אין לדון באומדנות כלל וכשברת האחרונים שהביאו הם"מ והריב"ש וכל מ"ש מרן כסי' ל"ט ס"ד וס' כמי שהוחזק ענני וכו' או רמאי ואמור דליתיה לזמן הזה וסמך וכיל לו עמ"ש כסי' ס"ו ככל הנז"ל דהרי עינגו הרואות למרן כשני מקומות הנז' כסי' ס"ק ל"ו דפסק דגם כזמן הזה יש לדון באומדנות אפילו להוליא מהמוחזק וגם על דרך שכתבנו כדעת עליון מרן דסכירא ליה כדעת הרמב"ם כמ"ש הגדולי תרומה והמטה משעון דשאני ההיא דסי' ל"ט הנז' דאיתו עושה הדיין דכר מה שהוא הפך הדין כלל וכנז"ל כהא דהוא סכירא להו להרמב"ם ומרן דיש לדון כן גם כזה"ז לא כן כשעושה הדיין הפך הדין דאין לנו לדון כזמן הזה ככת האומדנות כל שהוא הפך הדין וככל הנז"ל :

**הנה** גם ע"ר זה יגדל התימה שהרי כב' מקומות הנז"ל דסי' ס"ה ול"ח כשטר שנפל דמדינת לא יחזיר למלוה ועם כל זה דן אח הדין באומדנות להחזיר למלוה כנז' ופנקסו של אדם דמדינת קימת לן אין מוליכים ממון מאן לא כשטר נמור ומקויים וכלאמנות וכל שכן להוליא מהיחומים קטנים דקימת לן דאין מוליכים אם לא כשלשה דרכים כידוע ועם כל זה פסקיה לדיניה דאפילו על פי פנקסו של תובע או של נתבע דייני' להוליא אפילו מיחומים קטנים היכא דאין רגלים לדבר ואומדנות אפילו שהוא הפך הדין הפשוט ולדעת הלבוש והסמ"ע יקשה יותר ויותר וכל האמור ומדוכר . ולא עוד שלא ראוה לאכי דממקומו מוכרע דברי כסי' ל"ט נופיה אחר מ"ש מרן כס"ד וה' הני דיני דמי שהוחזק ענני ורמאי ואמור דכתב הסמ"ע לדעת מרן דליתנהו להני דיני כזמן הזה וסמך עמ"ש כסי' ע"ו כנז' וכן דעת הלבוש כנז"ל הנה הרואה ירחה כלותו סי' עשמו אחר הדין הנז' פסק כס' ו' וה' ככתב נכסיו לאחר והוא חייב לאחרים אולוה אח"ך מאחריות



דלא הועילו מעשיו ושטרי מהנות כטלוה כם ורפילו שם כבר קבל המתנה המקבל מוליחים מידו ומכביעים לוחו למקבל שיאמר כמה קבל כאמת אפילו שמה"ד אינו חייב המקבל אע"פ כיון שאין טענת כריא עליו רק טענת שמא דמ"ש הש"ך שם ועיקר דיניס שו הס דברי הרמ"ש בתשו' כלל ע"ט סי' ח"כ וכו' ופסקס הטור שם והרואה ירחה להרמ"ש בהשוכה הנז' דמכח אומדנא דמוכח דן הרמ"ש אח הדין לבטל המהנות ואפילו להוליא מיד המקבל ואפילו להכביעו עם שאינו חייב מה"ד שום שכועה כלל דאומדנא דמוכח כלא כתב נכסיו ולא נתנס להאחר אלא להפקיע ולהכריח מכעל חוכ"כמ"ש הרמ"ש בהשוכה הנז"ל וכן מה שכ' מרן עוד שם כס"ח כמי שקנה קרקע והחנה כשעת הקניה אלא יהיה להשתו שעכוד בחוכקה עליה או שכתב השטר כשם אחיו וכו' אלא הועיל כלום כיע"ש והס דברי הרמ"ש בתשובות ופסקס הטור שם וגם כזה ככח האומדנות אלא כוין שלא להפקיע ממנו שעכוד בחוכקה דן הרמ"ש כן וכמ"ש מרן כפי' כיעו"ש וכן כתב מרן כפי' היתמר כסי' רמ"ו ס' הכ"ג וז"ל ולעולם אומדי דעת הנותן אם היו הדברי' לרוצי' שוף דעתו עושים על פי האומדנא אף על פי שלא פי' כיאר וכו' יעו"ש :

**דרי** רמרן חזיל כתר אומדנא ככמה מקומות אפי' לזמן הזה דדוחק גדול לומר דכל הני דיני נם כן ליתנהו כזמן הזה ומרן סמך על מה שכתב כסי' ט"ו ורל"ו דאין לדון כאומדנא כומן הזה כיון שרבו כית דין וכו' דזה לא נתן ליאמר כלל ולא יכילהו שכל ורעיון כלל לאפילו כמחשבה לכך ואם כן גריכים אנו למזכוני נפשין ליתוכי דעת מרן וכפרט לדעת הסמ"ע והלבוש מה נענה ומה נאמר כל הני דיני שפסק מרן ככל הני דוכתי דמכלהו מיכח דסכירא ליה למרן דאזלינן כתר אומדנא גם כזמן הזה הפך מה שכתב כסי' ט"ו ורל"ו ככל הנז' לעיל . וכשלמא לדעת הרמ"ש דפסק כן כל הני דיני כתשובות הנז' שמהס פסקן מרן ככל הני דוכתי לא קשה ולא מידי על הרמ"ש דאין הכי נכח האומדנא גם כומן הזה ואפילו להוליא ואפילו מה שהוא הפך הדין כהיא דשטר שנפל וכיומא ואיהו נופיה פסק לפסקיה כפ' הכותב לדברי הנאון שכתב וחזינן לנאון שכתב דהאידנא לא דייני' כקי"ל כנוויה וכו' כיעו"ש מכום דאיהו הזיל כשיטת הרי"ף ולדעתס כתב מרן כב"י סט"ו וככסף משנה מה' מכנה דסכירא להו להרי"ף ולהרמ"ם דלא אמרה נאון אלא דוקא כדין קי"ל כנוויה כהא הוא דלא דייב ביה האידנא כיון דאחסור הרי ולא ידעינ' שיעורא דקי"ל כנוויה וכנז"ל לא כן כדיני האומדנות המוכיחות דייני' נם האידנא אפילו להוליא כן הוא דעת הרי"ף והרמ"ם והייט עצמא שרקדקו הרי"ף והרמ"ם להביא מימרא דנאון על דינא דקי"ל כנוויה ותו לא ואח"ך פסקו לדיני האומדנא שבס"ם כשובדא דר' מיאשא וכל הנך דמייתי תלמודא דדייב' כר' אמי וכאבו עליהס למימרא דה' רווחא כר"ל דיש לדון כן גם כזמן הזה וככל מה שכתב מרן כב"י וכ"מ הנז' לא כן לדעת הרמב"ם דסכירא ליה דהנאון אמר הכי לכל מלי ונקט כדברי קי"ל כנוויה וה"ה גם כדיני האומדנות דלא דייב'

כמוכיחות טובא כל שהוא להוליא כו"ה וכמו שכ' הרמב"ם בפי' כיע"ש וכמו שכ' לדעתו מרן נופיה כבית יוסף ובסף משנה הנ' ואם כן הייט טעמא דהרא"ש דפסק ככל תשובותיו הנ' דחזלינ' בתר תומדנא לפילו להוליא גם כזמן הזה ואחריו נמשך מר בריה העור דפסק לחשו ר' לאכהו ככל הנך סמניס הנ' דכשיטת אביו קאי וכמוכן :

**ואולם** למרן שפסק כשלחנו הטהור בסי' ט"ו ור"ו כדעת הרמב"ם ככתבו וכלשונו כמו שירלה המעיין · אם כן היך פסק לכל הני תשו' הרי"ף כל הני דוכתי הנ' להלכה ולמעשה גם כזמן הזה הי ודאי לחתחה טובא · ואיכרא דמכל מה שכתב מרן בסי' רמ"ו מכח התומדנא לא קשה ולא מידי מנייהו מכוס דכל התומדניתא דהתם לא הוי שלא להחזיק לחוקומי ממונא ולא לחפוקי כמו שירלה הרואה וכמו שכתב כ"י בסי' י"ג בטעמה ז' וז"ל תשובה בעניניס שו אלו לריכים לילך לחר התומדנא וכדלישיתא בסי' רמ"ו ולפ על נב דכלל הנך הנ' בסי' הנ' התומדנא הוא כדי להעמיד הנכסים בחזקת יורש התמתי מטע"ך כנ"ד דה"תומדנא הוא להוליא ולא להחזיק יעוי' שם דכריו שנסתייע מדברי הסמ"ע בסי' רפ"ח הי קמן להדיא דכתב הרב כ"י דכל הך תימדניתא הנ' בסי' רמ"ו הם להעמיד ולא להוליא · הן אמת דלכאורה ז' היא שקשה כדכריו שכתב דכל הך תומדניתא דבסי' רמ"ו הם רק להעמיד ולא להוליא דהרי מוכח להדיא מסוגיא דתלמודא דלא אמרי לן מלהוליא אלא להעמיד מדחזיק' ליה לתלמודא דהשתא הא דס"ל לרב דמתנת שכ"מ שכתוב בה קנין דהרבבה אהרי דאתי למלי דאמר ר"ח דלא כתב לה שלא על מנת לכונסה דכבלהו הוזל בתר תומדנא ולא אמרי תומדנא דרב היא לפילו להוליא וכמו שכתב מהריק"ו בסי' קכ"ט וש"כ היך החליט הרב לומר דהותם התומדנית דסי' רמ"ו הינס אלא להעמיד ולא להוליא :

**ואשר** אחוק לי ליתב דכרי הרב כיון יהודה והוא דעל פי חלוק שחלק הרב לכ"ד שין כר תומדנא לפילו להוליא מכל הך תומד' דסי' רמ"ו ויש לחלק הרב דשאני התם משום דהתומדנא סיירה לגמרי דכרים היולאים מפי הטיתן ולכך דוקא להחזיק ולא להוליא ונס בעיון התם דמוכחי טובא אלכל כנ"ד שהתומדנא הוא כדי לפרש הכתוב היולא מהפה ודאי שהפסוק כדכריו מכח התומדנתת מה שהוא קרוב ומוסכם של הכל אלא אם לא יהיה לומד נדול עכ"ל והשתא ניחא דהא דיב נ"כ דהתומדנא לא כח לפקוד שום מעשה ואדרבה כח לקייס המעשה לא כן שהתומד' כח לפתיר המעשה אלא לא כח שלא להוקמי ולא לחפוקי וכוונת הנמ' הוא לחוכתי דלרב אזיל בתר תומדנא אפי' להוליא הנס דאיכא סוגי שום מעשה על כל פנים כיון שסוף להוליא שקולה היא עם התומדנא דר"ח דאע"ב דהוא ס"ת המעשה על כל פנים ליכא שלא להוקומי ממונא ולא להוליא ושקולים הם ויבואו שניהם דשוו כשעוריהם · ועד"ז יתפרשו דכרי מהריק"ו הנ' הנס שסוף דוחק קצת כדכריו וכמו שירלה המעיין · עכ"פ נקוט מיהא דסמא כידן ליחוכי דעת מרן דלא תקשה עליו ממאי דילויל בתר תומדנא לרין בזה"ז נ"כ מהנהו דסי' רמ"ו דשאני התם דהוא לחוקומי ממונא כחזקת היורש החמתי ולא לחפוקי וכס"ג דהוה לחוקומי ממונא כ"ע לולי ומודו דלולי' בתר תומדנא כ"ש להחזיק נס בזה"ז ולפילו שהוא נגד יהומים קטנים וכמ"ש הרדב"ו ח"ב סי' רע"ז ועו"ש וכ"כ הרב בנה"ב כתשו' כעי חיי ח"מ סי' ס"ד יעש"ב ול"ע בתשו' הרדב"ז נופיה בח"ב סי' תרע"ח שבתב דאין חולכיס בממון אחר תומדנא אפי' להחזיק אם לא היכא דאיכא עד אחר דמסייע לתומדנא יעו"ש והוה הכך ת"ש בתשו' הנ' ועיי' עוד להרדב"ז נופיה בח"ב סי' תקל"ה ובמהריק"ו שורש קכ"ט ובבאר פוסקים עי"ש הלא כספריהם שכן עלתה הסכמת כל האחרונים דגם כזה"ז אזלינ' בתר תומדנא דמוכחה הו שנו' בתלמוד כל שהוא להחזיק וכן מדקדקים דברי מרן בסי' ט"ו ס"ה שכתב דאין מיליחים וכו' וכדור · גם מהנהו דיני תומדנתת דפסק מרן בסי' ל"ט ס' ו' ו'ח' בכותב לו ניתן נכסיו לאחר וכנו"ל · גם לותח יש ליתב בפשיטות דשאני לותה תומדנא דודאי לא כתב ונתן נכסיו לאחר שלא להכריח מב"ע דתומדנא זו היא ככר פשוטה בש"ס דאין סיידי דאין אדם כותב כל נכסיו לאחריס והוא או כנו יסתרו לחור על הפתחים כמה הפליגו בזה האחרונים שלא לדון בזה"ז כתומדנא לימו שלא על פי תומדנא דשם שיחרם בזה"ז הדיין מדעתו דיכון דרכו כ"ד שלימס הגוונים וכבלי כימה אין להם לדון ע"פ שקיל דעתא דאין כזה"ז דעתא תיתך לדון בתומדנא אלכל בתומדנא שבכר היא ידועה ומזכרה בש"ס הוי דיני' ליש לפילו בזה"ז לפילו לחפוקי ממונא כמ"ש הרב ת"ו סי' קל"ח והרא"ש בח"ב סי' י"ו וז"ל הרא"ש בדמ"י סע"ב וכיון דאין בקיאים אלידנא בשיעור התומדנא כמו שהיו בקיאים חכמי התלמוד דהוו בקיאי טובא בתומד' כל דבר ודבר אינה מהס הוי תומדנא דמוכחא ואינה מהס לא הוי תומדנא דמוכחא לא נוכל לנחנו להוליא מיד המוחזק בלא דאיה ברורה בהותה תומדנא שנזדה בתלמוד וכו' יעש"ב · וכבן לחי שפיר האי דינא דמרן בבותב ונותן כל נכסיו והיו עליו בעלי חובות דהוי תומ' דמוכחא טובא ונזכרה בתלמוד מכל המקומות שהביאם הרא"ש בתשו' כיע"ש :

**וכמו** כן לחי שפיר נמי מה שפסק מרן בסי' ס"ו סי"ז בשטר שנתל הנ' דאחתי התם נמי דאיכא כמה תומדנות דמוכחי טובא שנהנד מהמלוה כמ"ש הרא"ש בתשובה הנ' ומכלל החומ' שבתב הרא"ש הוא אלא היה שהות מוחן לבדיקת השטר לומן שנמנא לפילו שיעור למטת בסך הסוות בכגו"ד ודאי אין מהדי דודאי לא נפרע ומסתמא לא נפל בלחי פסק ובהנהוך כל התומדנות שבתב הרא"ש עם התומדנא אלא ודאי בולי עלמא יודו דעדיפא מכל התומדנות שנאמרו כש"ס ואפילו היכא עדיס בדבר אלא נפרע ז"ו עדין וה"ע שמא מרן לר"ז דהרא"ש בשולחנו הטהור סי' ס"ו ס"ל דבכגו"ד שיכא דבולי עלמא דייני' כאחתי דינא אפי' כזה"ז ואחד :

**אשר** כזה יצב הרב מ"ץ מ"ח סי' ע"כ דלא"ה ע"כ מה שהקשה מדברי מהריק"ו ממה שהוכיח מן הגמרא דלח דייניכ' כחומרנא שלח היכא דנוקף המעשה כרור לעיני הדיינים ושו"ת בתשובת דהרש"ך כשטר חוב שנפל הנו' דן לחת הדין הרש"ך בחומרנא לפילו שאין נוקף המעשה ברור שהרי ליטו ברור לעיני הדיינים שלח נצרע השטר ההוח וניחה ליה להרב מ"ץ מחמת שכל החומרנות דהתם מוכחי כילו מתברר נוקף המעשה שכל הדיינים וכו' ועכ"כ · הרי להדיח תנח דמסייע לן ודכריו שם המה ער מעיד לדכריו הנתנים למעלה והדכרים פשוטים :

**אמנם** לי קשיח הח קשיח מלי דפסק מרן כסי' ל"ח הנו' לתשו' הרש"ך רכלל פ"ו דיש לדון על פי פנקסו של חדם לפילו להוליח מיתומים קטנים וכתכנו בשם הגחון חק"ל דהוח לפילו על פי פנקסו דחוכח היכח דחיכח רגלים לדכר שהוח לחתו על פי החומרנות כמ"ש הרש"ך כתשו' רכלל פ"ו הנו' דמה נעשה ומה נילמר כפי מ"ש מרן סי"ט כדעת הרמכ"ם דחין לדון כחומרנות וחין מוליחים מן היתומים כזה"ז חם לח כרחיה כרורה וכו' כנ"ל היחך יכונו יחדיו תרי פסקי מרן הללו וקשה לזוונם להדדי · חלח דהרוחה לנכי דפסק מרן הלזה שכסי' ל"ח ס"ד שפסק כהרש"ך דיש לדון על פי פנקסו של חדם לפילו להוליח מהיתומים קטנים כנ"ל כללו הכי הוח מוקשה מלד עלמו מדין פנקס נופים דחין נסתר מחמתו ממש כסי' ק"ו סי"ב ח"ל רחו' שמת ונמלח כתוב כפנקסו שהוח חייב לשמע' מנה היורשים פטורים דמלוה ע"פ ליטו נוכח מהיורשים שלח חם כן היה חוק זמן עכ"ל וחם המה דכרי הרשכ"ח כתשו' הכיחה מדן כב"י חם כיעו"ש וזה נרחה הפך מ"ש כסי' ל"ח ס"ה הנו' כהרש"ך וחיך פסק לתדוויהו ולכאורה דפלגן כהדייהו :

**וכבר** רחיתי דעל מכוכה זו עמדו רחשונים ואחרו' ליכב תשו' הרש"ך והרשכ"ח הנ"ל כי היכי דלח לפלגו להדדי וליתוכי דעת עליון מרן כפתיחה הלזו כחשר ירחה הרוחה כדכריהם הלל כפתיחם לח עלו החסף זולתי החכם עיניו יחזו לנוכח יכיטו להסמ"ע שם כסי' ק"ו דעמד כזה ולחלק יפה דשחני הכיח דסי' ל"ח ס"ה דמייירי דחיכח רגלים לדכר שמה שכתוב כפנקס הוח חמת לח כן כהח דסיק"ו דליכח רגלים לדכר יעו"ש וכנחון הרב ב"ד רחה דכריו דמה יועיל דחיכח רגלים דמ"מ חיכח למיחם שמח פרע וילח לחלק כלומר' דהכיח דסי' ל"ח ס"ה מייירי כענין דליכח למיחם לפרעון כגון שהוח תוך זמן וכו' יעו"ש :

**ואתה** תחזה להרב החכי"ח ככנה"ג סי' ס"ט הנב"י חוק ע"ד שהחדיך כענין זה ועלתה הסכמתו לך כחלקות ישית כין תו"ז לחח"ז וכמו שכתב הב"ד יעו"ד כלומך שלחק חיש טרוד להקת הפיסקים דקבירה לנו הכי כהחי חלוקה כיע"ש · ונדול לחרון הרב מטה שמעון כסי' ס"ט קנב"י לוח ל"ח נס הוח עמד כזה כיד ה' סטוכה עליו ודחה החי חלוקה הדין דהרב כנה"ג דחין לחלק כין תוך זמן לחח"ז ודלח כהכנה"ג והב"ד ודעמייהו שלח דחלוק החמתי לדעתו כין היכח דחיכח רגלים חו לח דהרש"ם ומרן כסי' ל"ח



ס"ה מיירי כדחיכח רגלים לדכר והרשכ"ח ומרן כסי' ק"ו מיירי כדליכח רגלים יעב"כ :

**באופן** דעיניכו פרוחות שרי לכלוח הנו רכנן מערכה מול מערכה להשוות יפה דכרי הרש"ם והרשכ"ח ומתילה הם יתישכו מרי פסקי מרן כסי' ל"ח ודסי' ק"ו דלח פלגן כהדייהו וכלל הנו"ל · וככן לשכחנא פתרי דע"כ הנחי החלוקים הנו' דכל חד מניהו קני ליתוכי דעת עליון מרן דפסק לתשובת הרש"ם הלזו כסי' ל"ח דמוליחים על פי פנקסו לפילו מיתום קטן וכפי מלי דפלוג רכנן הם"ך והכנה"ג ודעמייהו דהח הרש"ם מייירי כפנקס תוך זמן דכיון שהוח תו"ז דיניכן כיה להוליח כרין כתב יד תו"ז וכנ"ל כמ"ש הרב כנה"ג שם שם כן לתי שפיר נס מה שכתב מרן כסי' ל"ח כהרש"ם דכיון שהוח כתו"ז הח ודלי פשיטח דדייניכן ליה נס כזה"ז לפילו להוליח וכדין כתב יד תוך זמן וכנ"ל וזה פשוט דכהכי לח דמי כלל למה שכתב מרן כסי' ט"ו ס"ה דהיכן מוליחים מהיתומים כזה"ז חם לח כרחיה כרורה וכו' כנ"ל דחין לך רחיה כרורה גדולה מזו כפנקס תו"ז דודחי לח נפרע עדיין דחוקה גדולה היח דחין חרס פודע חו"ז וזו לחת מב' דרכים שנוכה כהם המלוה לפילו מיתומים קטנים וכמו שכתב מרן כסי' ק"ח וכנודע וחין לומר דחלוק זה דמפלגי רכנן כין תו"ז לתח"ז הנה לחת נכון הדכר ונתן ליחמר כדעת הרש"ם והרשכ"ח להשוותם יחד דלח לפלגי להדדי לחמור רכנן כטעמח דיש לחלק כין הטעמים כין תו"ז לחחר זמן ומר לחמר חדח ומר לחמר חדח ולח פליגי :

**אמנם** כדעת עליון מרן לח נתן ליחמר חלוק זה כלל מלחר דעיניכו הרוחות למרן נופים כסי' ס"ט ככרק הכיח דחיתיה כידיה תשובת הנחון הרשכ"ך ופרושי קח מפרש למלתיה דהרשכ"ך דמייירי לפילו לחחר זמן כיע"ש חם כן מטרח לומר דלח סכירח ליה למרן לחלק ככך מתוך זמן לחחר זמן וכמו שכתב הרב מטה שמעון שם כיע"ש · ולפי זה נפל פתק כנירח מה שרליני ליכב ככך דעת מרן נס ממה שכתב כסי' ט"ו ס"ה וכלל הנו"ל לחנס הח נמי כורכה היח והרבי הרב מטה שמעו' לינס מוכרחים ולחד הרוחה כעיניו יראה להחי תנח ירושלמלה הרב המיוחס כספרו הקדוש מים שלל כמים רחשונים דף ע"ג דנדרש נלו שללוהו כין הפנקס ופנלל כחכמה החלוקים הנלמדים כיתת כרין פנקס ושם הסכים הוח להחי חילוקח דהש"ך והכנה"ג ודעמייהו דסכרי מרנן לחלק כין תוך זמן לחחר זמן ולמרו הרב לפילו לדעת מרן וכ' דסכי מרן כסי' ק"ו סי"כ דל' המלוה על פה ליטו נוכח מהיורשים שלח חם כן היו תוך זמן עכ"ל יעשר"כ · והח ודלי לף הוח רלח להשו' החשב"ן שהכיח מרן כבר"ה כסי' ס"ט ומלי דפירש עלה מרן נופים ועכ"ו לח חם להכילו ולסחור מכח זה החי חילוקח דחוך זמן לחחר זמן שחי' הפוסקים כדעת מרן וכדסכר הרב מטה שמעון וכם' לעיל דודחי היטו טעמח דהרב מים שש דסכי' ליח למר דכל דכרי מרן שכסדק מכיח הם דכרי הרשכ"ך עמהו

ולזיגם דברי מרן כלל וכמ"ש הרב כנה"ג כתשו' כעי
חיי בח"מ סי' ע"ד וסדר מטה יוסף סי' ח' כנו'
יעו"ש ולפ"ז כן דלף דנימוק דמרן כבדק הבית היהו
נופיה פירש למלתיה דהרשב"ץ דמיירי לף לאחר זמן
הייטו לדעתיה דהרשב"ץ קאמר מרן ולזה לא סבירא
ליה הכי כוותיה דהרשב"ץ לף בלאחר זמן שלא דוקא
בקדש זמנו וכדברי הרמ"ה לכל לאחר זמן לא וכדברי
הרשב"ץ וכדמוכח להדיא מדברי מרן שבסי' ק"ו
וכלאמור ומדוכר :

**באופן** שעלה בידינו שעל פי החילוק הנו' דלעולי
רבנן ליכא תרי פסקי מרן בסי' ל"ח ס"ה
עם מ"ש בסי' ק"ז סי"ב כין תוך זמן לאחר זמן
ממילא נתיישב לנו גם כן ממ"ש בסי' ט"ו ס"ל בכל
הלאמור ומדוכר . גם על פי החילוק הנו' שהסכימו
עליו הממ"ע והמטה שמעון ודעמייהו דגדין הרמ"ה
שפסקו מרן בסי' ל"ח ס"ה מיירי בדליכא רגליס
ל"ש ב"ש בדנקם הוא לחת ומשום הכי מוליחין
כי לפי' מיקומים קטנים לצילו לה"ז וכנו' לעיל גם
כתה הונח לנו דלא תק"ל ממ"ש מרן נופיה בסי' ט"ו
ס"ל דלין מוליחים מיקומים כזה"ז לם לא כרליה
ברורה וכי' דהכא בסי' ל"ה ס"ה הנו' שנח ושנח
דליכא רגליס לדכר ולדכר ירוע דהך רגליס לדכר
שכתב מרן הייטו כמ"ש הרש"ל בתשובה הנו' שבן כ'
ח"ל וכנדון זה שמע' היה רגיל לכתוב כל ענייניו
בפנקס ויש רגליס לדבר שכל מה שכתוב בו הוא לחת
שהרי שטר ועדים מעידים וכל בני כתו יודעים עכ"ל
הרב מטה יוסף בחלק ח' ח"מ סי' ח' דל"ו עמוד ג'
דכבנו"ד הוא דהוי רגליס לדבר וגם בענין שיהיה
עם הפנקס טענים לחרים ולומדנות מוכיחות שלא
פרע וכמ"ש הב"ח וכן העלה הרב מטה יוסף שם
דבכהאי נוונא הוא דגבי נם לאח"ז הא לאו הכי לא
יעש"כ . וכ"כ הש"ך נופיה בסי' ל"ח ס"ק דכדי
להוליח מיקומים ודאי לריך רגליס לדבר ולומדנות
מוכיחות כן וכו' כיע"ש ועי' עוד להרב חק"ל ח"מ
ח"ה סי' ע"ה כזה יעש"כ :

**ואם** כן מאחר שלות דכדי להוליח בכח הפנקס
דבעני' כל הני תנאים בכל הנו' לעיל הא ודאי
כהלמרם יחד אין לך דליכה ברורה גדולה מכל הני
תנאים דבעי' כדין פנקס ובוי כשו חיכת עריס
כדבר ומשום הכי פסקיה מרן לתשובת הרש"ל דפנקס
הנו' נם לזה"ז יש לדון כבהאי נוונא לאחר דליכה
כל הני טעמי ותנאי ולא קשה עליו ולא מידי
ממ"ש בסי' ט"ו ס"ק וכמובן :

**והשתא** דלחיינן להכי נוכל לומר נם כן דנם
שם שב' מרן בסי' ט"ו ס"ד דכשסב'
רמאי דאין ה"יין יכול להסתלק שלא יסתכר כרמאי
שלא יקבור וירדום ויפה לבטל רמאותו ואם נדלה לו
כלומדנה דמוכח לחייבו יחייבנו הם הוא דיין מיומחה
ויחיד כדורו עכ"ל . והם הם דברי הרש"ל בפסקיו
לבבהדין פרק חד"מ כהל"ב ע"ב מהש"ס ובתשובה
כלל ק"ז כסופו כנו"ל דדין זה פסקו מור"ם נם
לזה"ז ומיירי כדליכה דומדנה דמוכחת טובה וכדלמרן
כדין פנקס בסי' ל"ח וכדין שטר שנפל בסי' ס"ל
ס"ו וס"ח וכל הנו' לעיל :

**באופן** שלכאי עצר לא ירדתי לסוף דברי הסמ"ע והלכות כזה ולא מלתי ידי ורגלי בכיתי המדרש כיצוב דעת עליון מרן להשוות יחד כל הני פסקי מרן מהדדי וכל הדברים ונעשים מכל הני רוחקי דחמרן וכמו שירחה המעיין ויסעוד בלדק · ולא על מרן בלבד תלוטת הללו שלא כי מלכי סרוחה דרוב ככל הפוסקים דיוכי בחומדנות דעתייהו גם כזה"ג להלכה ולמעשה וברחשכמן גדול המוריס הרשב"ץ בתשו' ח"ק סי' שלב קמ"ו העיר העיד על הרמב"ן שקרע השטר בידו מכח חומדנות כיע"ש · ובשברת הרשב"ץ נופיה בח"ב סי' קמ"ח בתב גם כן שכל הדברים שלמתותן ידוע לבית דין וכו' לריך לדיוי לדון הדין לחמתו וכו' עכ"ל ועי"ש :

**הנה** מוכחת מלתת טוכת דגם כזה"ג סבירה ליה להרשב"ץ והרמב"ן דיש לדון בחומדן דעתת הדיין כגו' לעיל והשתת יגדל התימה על הני תרי תשלי רבדבי דלחד לשותם דברי הנתון שהבית סרי"ף והרא"ש בפ' הכותב דהחידוש וכו' אין לדון בקי"ל בגוויה ק"כ חוץ בלו לחדיו המה בחבמתם ודגו בחומדנת ככל הגו' לעיל ואם המה בחבמתם גרולה להם בדעת הנתון דדוקא בדין קי"ל בגוויה הוא דלמרא ז"ל וברשבדי מרגן הרי"ף והרא"ש והלא כהרמב"ם היה להם להודיענו ולהשמיענו בוחת ולחסבורי לן ניהלין · ועוד לכלי הרוחה למהרשד"ם בתשובה דמחלבה שיטתים מיניה וביה בחתי דיוק דלום' דעתת רבח"מ סי' מ"ה וסי' ס"ו דן לת הדין שלא להוליא בחומדנת ולפילו בחומדני דומכתי טוכת כיעב"כ ולילו בסי' שמ"ו ובסי' ס"ם דן לת הדין בחומדנת דמוכח לפילו להוליא במו שירחה המעיין · והשתת קשה טובה היבי עביר הבי לחר רלוטו דברי הנתון ודברי הרמב"ם שבפב"ה מה' סבתב' הגו' סגר עליבי המדבר שלא לדון בחומדנות הדיין בלל ועיקר וכל שבן להוליא בכל הגו"ל ובלחמת הרבי מתמיה טובת ובהיותי נכוך ומשומם על המרחה בלפייתי בעיתי ואבלי חזון הריבתי להנתון הרשב"ץ בתשובות ח"ק סי' פ' שעמד בזה וכן בתב וז"ל ומב"ל דרבוותת חזלי בממונת בתר הומדן דעתת ומב"ל דעבדי הבי הבי לשבחן לרבינו הלוי דבתב בתשובות וז"ל סברת דילנת ודלבת מלרי ידוע בריוני למיזל בתר חומדנת ומידך דיוקת לעולם בתר עיקר מעשים שלא יהיה בהם מרמה ועול ולמיזל בתר קושטת דמעשים ולנלויי בל מילי וכו' בדאמרי' מבין לדיין שיודע בדין שהוא מרומה וכו' ואמרי' הלבה בר"ם ב"מ דאמר אין מתבתו קיימת שאילו היה יודע שבתו קיים לא היה בותבם לאחרים אמר"ב הלבה בר"ם ב"מ דאזיל בתר חומדנת ודבותייהו דהוה בסון ירלת שמים הבי הוה סוגיתן ומנהגם בראמר ר"ת למרי בר ליקח הבי דייבנת לך ולבלתו שמי דאבדך עב"ל תשיבה זו ובבוונת בזה בתב הרמב"ם בפ"ב מה' מלו"ל בללו של דבר בל מה שיעשה הדיין מדבריו או ובוונתו לדרוש הנדק בלבד שבלטויו לדודבו ולא לעבור הדין על אחד מבע"ד אבי מרי זה מודיעה לעשות ומקבל שבר ושוא שיסיו

מעשיו לם"ם עב"ל :

**ולבאורה** הוי ק"ק מה שבתב הנתון בתשו' על מה שבתב הרי"ף מסמו בפהב"ו דלית ליה לדיינן למימר קי"ל בהבי וכו' והיינך הוה חוזר עתה לילך לחר חומדן דעתת ובפ' הד"מ אמרי' בהדיא דדיני ממונות שיים הם לדיני נפשות שהין דנים בהם מחומר וכו' ואינו קשה בלל דהתם שהוא רוצה לסמוך לחורעי שערה ולחפוכי שביעה על פי קרוב ואשה בשנים משום דאיבא קי"ל בנויה החידוש ליה לן למעבד הבי אבל במקי דאמרי' ב"ע דהבי הוא קושטא דמלתת ליה לן לחמנועי מלמעבר הבי הדרבה מחייב למדדק בחר קושטא להוליא הדין לאמתו ולפי זה בסבו הפוסק בענין נחלה וכו' וכדאמרינ' בפת"ז וכו' זילו חבוטו קבריה דיבובן וכו' וכיון שמליטו לרז"ל שגם דנים בחומדן דעתת למדו הפוסקים לעשות בן בכיוצא בזה וכן מליטו להרש"ם שהוא מנדולי החחדונים דדיינת שוא ונחית לעומקא דדינא ודן במה דיבים בחומדן דעתת כ"מ בם ס"ח הביא בחוב דלוטם כלם נכוחים למבין וכו' והשתת בנדון הזה יש לנו חומדן דעתת הרי נבנס לנחלה היורש על פי ידיעתו והומדן דעתו וכו' עב"ל וכן בתב עוד כדברים השלה ממ"ש בחלות שוטח שם בסי' פ"ר דמ"ה ע"ב דחחלה ודלם הוכיח מהחלמוד מבמה מקומות דסמכינ' בחום' דעתת לפילו לחפוקי ממונת מרשות דמריה ושוב בתב וז"ל ובפי' מליטו לבעלי התלמוד דמחייבי שבועה ומדמי שמרת לפילו בעדות השה בדחיתת בפ' הבותב ולף על גב דרבוותת חמרי דחיורינ לית ליה לדיינה למעבר שבי קיימו דוקא בחלתת דלא קי"ל לחיושי שבי שלא לסבוע דיינת לחודיה חבל בחלתת דקי"ל לב"ע דבבי דייבי' לפום חתי דקי"ל לף על גב דליבת שהדי בהבי וכו' ומיהת לרבוותת דדייבי בחומד' דעתת וכן בתב רב האי בתשו' סברת דילנת וכו' ע"ם התשו' בגו"ל ובבייבת ב' הרמב"ם סב' הלוטה בללו של דבר וכו' עב"ל יעב"ם :

**הנה** לת עריבתי ומבלתי בל דברי הנתון הרשב"ץ לשר דבר בקדמו בב' תשובות הללו בענין זה בי ממנו נקח להחיר עיבו בהחי ענינת ולמדם מדבריו תרי עיבי שהיינו נוטים בחם לחן בעיוותין · דהסונה דבר הלמד מדברי הנתון רביבו הלוי בתשו' לשר הביולה שרשב"ץ דבריס בבתבם ובלשונם דשמי דיינת דאמרו בש"ם דשנהד' ובשבושת מנין לריין שיודע בדין שהוא מרומה וכו' דהוה נם לזה"ז ובדאמקי לחן בעניותין מה למעלה והבריחנו שדבר מתרי טבמי תריני הבאחריס בחמת ובמע"ל ודלא בדשום קש"ד מעיקרת דהתי דינת ליתים בזה"ז ובבל בבו' שהרי דב הלוי גחון הער העיד בבו בתשובה שלו משמיע דמני"ר ומשם דבר הנתון לבת מתירים דבן יש לדון דין זה דמרומה גם בזה"ז הנם דמיודע ידע למימרת דנתון שבתב הרי"ף מסמו ובמו שב' הרשב"ץ ובבו"ל והדברים ברורים ונבותים למבין ויבריס :

**זאת** ועוד לחרת למדנו מדבריו לחלק בין שהותרי בדיני בחומרתת בהם עלמם בין לומנת דבתי דשוכתת עוכת לשלי עלמת דלחבריד להו לב"ע דהרי הוא קושטא דמלתת לחומרת דלא שוכתת

שלא להפוך דיונא לחודיה · וכזה יסב תשובת הגאון
רב החיי עם לותה מיתרת הגאון שהביא הרי"ף כפ'
המוכר ויתבי בהבי סברת הרמ"ם דדיין בומנו בכח
לומדנות וכבל הכתוב ומפורש בדב"ק ואין טורך לבפול
הדבריס וכורבי שזה הוא בוונתו בחלוקו שחלק בין
לותה מיתרת הגאון שבתב הרי"ף לאותה תשובה דרב
האי גאון ולדברי הרמ"ם ולא סבר לה מר לומר דסברת
הגאון שבתב הרי"ף בפ' המוכר לעיקרית דדינא לא
לתרה גאון בי אם בדין קי"ל בגוויה לבד וכמ"ש מרן
בב"י הרי לרעת הרי"ף והרמ"ם בגו"ל דהאי הוא סבר
הבי הרשב"ץ מעיקרית לא הוה מקשה מידי ותירוצו
לזיו מורה בן בלל בשאר ירקה וידקדק המעיין בדבריו
ויספיבו בפרק והולם זו היא שקשה לעב"ד בדברי הרשב"ץ
הללו בשבי תשובות הגם דהסבים לזה דעת הרמב"ם
והביא לנו מה שבתב הרמב"ם בפ' ב' מה' מלוה ולוה
במ"ש בללו של דבר וכו' ומי יתן וידעתי להבין לתרי
ביגם מה הבין הרשב"ץ בדברי הרמב"ם הללו דמדברי
הרשב"ץ שהביא דברי הרמב"ם הללו לראיה תותבת
לדבריו תובח להוידיה שהוא המבין שהרמב"ם בללא בייל
גם לזה"ז ודלא בתו שבתב הלח"מ שם בגו"ל וגם בן
יגדל התימה מאד היך לא זבר אר דברי הרמב"ם שב'
בפב"ד מה' סנהדר' שתותבים בל בניבו ולא העלם עין
דל שמחוי בלל ולא עוד שלא גם דברי מה"מ שבתב
בפ"ב מה' מלוה ולוה על דעת הרמב"ם תבו' עצמם
וגם תותבים בשם התלמודים דאין לדון בן בזה"ז לא זבר
אר להביא דבריו בלל וגם תותבים בל בניבו בתם
שתירן וחלק בין הנשאלים ועל בל פנים היה לו להביא
דברי הרמב"ם שבה' סנהדר' ודברי התלמודים שבתב
הה"מ בלותה הלבה עצמה וליבב דעתם ולהסבימם
על פי החלוק שבתב הוא ולא למסבם שתומי בולי האי
ובחתת שהדבר מתמיה מאד והוא פלא ולא ידעתי מה
לידון בה :

**שוב** האיר ה' את עיני ורחיתי להגאון הרב
מהר"מ שפיך בתבו' סי' מ' שבמעט עמד
בבל זה והק' בן להרמב"ן והרי"ף והרשב"ץ וברחקשי'
תבן בענינתי' וברותב מבינתו האריך למענינתו עמד
וימודד תרש בית ה' הטובה עליו ועל בל במים תדיריס
ותשבח מרגניתא בירים ליבב הבל על בבון :

**והן** קדם תחילה ורחם רחיתי לעמוד על דברי
קדשו בתקלת והוא בתרי דרתי ומקבי ותחילת
דבר הבית היה דף' תחד דיני ממונות דתיקימנא
דברין מרומה לא דיבון ליה בלל ומינה דלא
נתמא בשבר תבם רתוות בגון דתתרי עדים דבסולים
היו לא מבבינן בית אבל אם בתב ידו יולא ממקום אחר
אינם נאמנים דלא על גב דמבחזי דהייבו הוכחת
רתוות מתקיים בחותמיו וב"ל למה דתתי אבא מהאי
שטרא ריעת דלתו בית הרי ותמרו דהוה מהדר לזיופא
דלא בבינן בית אפילו שנתקיים בחותמיו ובתב וז"ל
וקשית דתתי האי דין מרומה דל"מ בית קיום חותמיו
בדתהבי בהא דלעיל דהוא נתי מרומה הוא ובתו שבתב
מהריק"ו בשורש ס"ו שו תורף דב"ק יעש"ב ותבבי לא
ידעתי מאי קא קשית ליה למר דהתלוק בורר דשתי
ההיא דעדים שתמרו פסולים היינו דהעדים עלמם
אינהו נופייהו הם המעידים מהם בעלמם הריעותא
בשטר ומשום הבי בל שבתב ידו יולא ממקום אחר
ומתקיים השטר בחותמיו לאו בל בתנייהו לאורועי
שטרא ולחזור ולהניד דבין שהניד וב' וברחתרי' בגמ'
לבל בהיית השטרא ריעא הבי' דהריעותא דהתילוד
בשטרא היא מעידים אחרים שהטילו הריעותא בחותמי
השטר דהוה מהדר לזיופא לפילו שנתקיים בעדים
החתומים בהוות שטרא מאי הוי לבתי מיישבן שמא
זבו השטר שנזדייף ועדים שו תתמו בזיופא ומשום הבי
תמור רבנן דלא מבבינן בית והם בן מה ענין זה לזה
להקשותם לתדדי ורב התרתק בניהם ובמדובר :

**עוד** בתב הרב מהרי"ח סס וז"ל וברל הבי דתתרן
לא תשבתן מטעמא דמרומה שא דלא גבינן
בית בשב ושא תעשה תבל לתפוקי ממונא ממאן דפטור
מדינא לא מפקינן וברהי קשיא הא דתתרי' בהבותב
ההיא דתתתא דתתיבה שבועה ב"ד דרבא תמ"ל בח ד"ח
ידענא בית דתתידא דשבועתא תפבה רבא דשבועה
ואפילו מיתומים דתרין התם דמפקינן ממונא בלא
שהדי וב' יעו"ש שהביא ההיא עובדא דר' מיאשה
דלא תמיד וב' ובתב הרב וז"ל ומש' מבל הבי דלעיל
דמטעמא דדין מרומה לא בני התומדנא לתפוקי ממונא
עבתב"ק יעו"ש · ואף בם זאת לא ירדתי לסוף דעת
עליון דמה הלשון תומרת דמשמע מבל הבך דלעיל
וב' דהלא בל מה שהביר מהבך דלעיל ההיא
דפרק תחד דיני ממונות ורפ' שבועת העדות ודפ'
שו נערות בולהו ענינם הם המדברים בתובע רמאי
שבא להוליא ממון ברמאותו מן הנתבע ומשום הבי
נזרו תומר דבעי דריסה ותקירה תו דלא בדיניה בלל
ואם נתקיים בחותמיו נבינן בית ואם הוא שטרא ריעא
מיבי עדים תחדים לא מבבינן בית ואם בן תו מאי
קשיא ליה דמם' מבל הבי דלעיל דלא בניא תומדנא
לתפוקי ממונא · ואם בוונתו ז"ל להקשית דתמאי
בדין מרומה תמריבן דלא דיינין ליה בלל ולא חלקו בין
תובע רמאי לנתבע רמאי דאם הנתבע רמאי מפיק
מניה ממונא בתומדנא אם לזה בין גם זה לא קשה
מידי דבבר הרי"ף בפסקיו בפ' לתד ד"מ שם הוקשה
לו ההיא מיניא דר"פ עם לותה בריייתא דפ' שביעת
העדות ותי' דההיא דקנהד' מיירי בנתבע רמאי הוא
דתמרי' דבבינן ד"ות ותתר הד"ות אם בר' לריין בילומ'
לחייבו יתייבו. והיינו דשבועת מיירי בתובע רמאי
בתם הוא דתמרי' דלא דיינינן ליה בלל בי"ג וב"פ
מר בריים הטור בסי' ע"ו ומרן בגו' לעיל ובפי הנרתה
מדברי מרן דתילוק זה מוסבם הוא גם להרמב"ם
וב"ש הסמ"ע ס"ק ע' ועי' להגאון מהרי"ח בתורים
מ"ם בזה ועי' להרב בנה"ג שם שהשוה גם בן דעת
התו' להרמב"ם בי"ג · נמלא דדעת בל הני רבוו'
דדין זה הוא מוסבם שיבת דבולי עלמא הרמב"ם
והתו' והרא"ם והטור · ואם בן לבבי לא ידעתי תו
מאי בא בשה למר בתופן שלא זביתי להבין
לתמרי בירוש גם בזתת :

**אין** שיהיה מבח בל הבושיות הבו' לעיל שהשה
הרב מהרמ"ח וגם בן עמד מתמיה על
הרמב"ם

הרמב"ם והרשב"ץ והרא"ם מחוקה סברת רבינו שכ' הרי"ף והרא"ם בפ' הכותב ככל הנו' לעיל ילפי לה לרבי הרב ולחלק ילפי ברייתי חומ' כ"י לחדן קו' הנז"ל לרבינו וחילק הענין לה' כללים · הראוי לחמר דשתי הפיל דבינו רלא לחמרה כהפיל רקי"ל כבוויה רלא בקתי' כפי' דמהימנותה דמבן דקי"ל כבוויה למסמך לפומיה לכל לבולם כבוני לחדיבי כיומדני על ידי לחתלוחת דלפבר למיקם עלה דמלתה מהימנן לפטרה ומפקי' ממונא כיומרינן דמוכח · והיינו טעמה דהרא"ם דעבד עובדה וחפיק ממונא כפטרה דכפל דמדינא לה יקויר למלוה וכו' והמורה ה' עשלה כלל להפיל דהרשב"ץ שהעיר על הרמב"ן שקרע השטר בידו כיון דמחתת כריקות ליכא לומדני טובא דמוכחי בכידה דמלתה וזיופא דשטרא דמתוכם מתברר הדין דמזייף הוה לפילו החידנה מכטלינן וקרעינן לשטרא ולחמר מר דסברה נכונה היא דע"כ ל"ק בבן שלא כמאי דלא מתברר לרייניס שלא תעמוד דחד דמהימן ליה ולפבר דלא נחית לקוף דבריו דהחוא לי כר סמכה הוא ומהימן טפי לכל היכא דליכא הוכחות עובדא דמוכחי ספיר דזיופא הוא ודחי דפילו למקריבי ליתי ליה דסיתא יעמ"ד ברקיק כן מדברי הרשב"ץ שבוין לזה ולחמר מר שהם הם דברי מהריק"ו שורש י"ד וקי"ח דל"ל לדעתו כנו' שק"ל דלטעמיתיה דברי הבעל וכו' ולסיפא דמלתה כתב וז"ל וסהדה רבה הרמב"ם דליהו כתב מתרת בבן דהשתא לא סמכי' לחפוקי שבועה ולהורועי שטרא לפומת דחד סהדה וכריס ה' מלוה ולוה כתב שכל מה שיעשה הדיין וכוונתו לדרוש הדרך וכו' ה"ז מורשה וכו' ולא קל מפליג בין הלידנה לשעבר שלא ודלי כדבתי' עכ"ל יעמ"כ :

**ואנא** כריה קלה לא זכיתי להבין לחתרי קדים כמה שחילק בין הטושלים והעמידם על ה' כללים וה' מדות חילוק דיבי הלומדנות דבר דייקי' ספיר עדיין לא נתרווה למחוכיהו למען דעת לזה דרך יבבון חור ולזה היא דרך ישרה שיבוד לו הריין לדון כדיבי הלומדנות בימים ההם ובוה"ז · דמה שילא לחלק בין הלומדנות שרן בהם הרא"ם בבמה מתבו' למ"ם הבלון הם ח"ו בלי טעם כי לם בלומרו בלו' דמוכחי טובא דייבי' בהו לפילו בוה"ז כמה שבתב הרא"ם וכו' ומי שת בטוחות חבמה לדעת מה הפרש יש בין שו לשו ולחלק בין הטושלים והבי־ונות המשתנות והרי דברי הבלון תלויות לעיבי הדיין וכן שו הרא"ם הם גם בן לבנר עיבי הדיין ומה בשתבו שו משו ולפי' במיכתי טובא מלן דייבא דיבול למידן לפילו כדמוכחי ויובל הדיין לומר זלת לומדנא מוכחת וזלת לא ולם בן חזרו למה שבתב הבלון וביבלו הרמב"ם בהלכות סנהדרין דלמחר יאמר בל דיין וכו' לם בן נמלא דקרב מהרא"ם לא בילר הדבר לפלג חשבח זלת בם בוה"ז · ועוד שבב דעת הרמב"ן והרשב"ץ בלו' דע"כ לא קלמר בלון בתבי דלא מתברר לרייבא שלא תעמוד דחד וכו' ולפבר וכו' לבל היכא וכו' עד בלן :

**וזה** דבר תימה מאד דנמנא דקא מוקי להרמב"ן והרשב"ץ דסבירא להו דבלומדנת הדיין ספיר



דמי למקרע שטרא בם כומן הזה וכדעת מרן בב"י וכב"מ בדעת הרי"ף והרא"ם וכנו' לעיל ומלבר דלין זה פשט דברי הרשב"ץ בתשו' הנז' ולישה מוכחת בן בלל ולי ליתא היה לו לפרש שבן דעת עליון הרמב"ן ולישו נופיה בם בן הבי סבר לה מר וכדעת הרי"ף והרא"ם וכמש"ל · עוד בה דמרן הב"י דפסק בהרמב"ם ודלא בהרי"ף והרא"ם עם בל זה הבית לתשובת הרשב"ץ הלזו בביתה יוסף במחורשים בפתח דרתה דהלבה רווחת היא :

**והיותר** ק"ל בדברי הרב מהרמ"ח דלייתי בידיה סהדה דבה ע"ב החי' שחי' והעלה לה' דבוה"ו גם בן עבדינן עובדא על פי הלומדנא והוא הרמב"ם במ"ש בה' מלוה ולוה וכו' וכנזבר לעיל :

**ואני** שמעתי ולא לבין הערית הלזו שהבית מהרמב"ם חדא דמה רחיה מנא מדברי הרמב"ם יותר מדברי הרא"ם דבמו שהרמב"ם בתב לדברי הבלון בהלבות סנהדרין ולילו בהלבות הלוחה בתן רשות מספיק לריין לדון בלומדנא הלא בם הרא"ם פסק בדברי הבלון בפ' הבותב ולפי' בבי דן לת הדין בבתה מתשובות ולומדנות לפילו להיליא בנו' לעיל ולם בן שקוליס הם בחדא מחתא ומה מנא בדברי הרמב"ם הברייע יותר לסבריע מהם לת בללין ולילוקיו לת רבע חמשת הא ודלי לתתהא :

**ויותר** יגדל התימה לעב"ד בדבריו דמדברי הרמב"ם שבה' סנהדרי' מוכח להדיא דלין בלומדנו' דקי"ל בנוויה לשאר לומדנות הדיין נופיה שבן בתב וז"ל בל שה הדברים וכו' ומשרבו וכו' הסבימו רוב בית דין שלא יהפבו בשבועה שלא ברלים בודה ולא יפנמו שטר וכו' · וכן בשאר בל הדינין ולא יהון הדיין לה הסמיבת דעתו ולא בידיעתו בדי שלא יאמר בל הדיוט לבי מלמין לדבר זה ודעתי סומבת על זה וכן לין מוליאים מהיבומים שלא בידיה ברורה לא בדעת הדיין ולא בלומד' דעת המת או הטו' וכו' עב"ל :

**הדי** להדיא דקאמר מר לא יהון הדיין לא בסמיבת דעתו ולא בידיעתו דלשון לא בסמיבת דעתו קאי על קי"ל בנוויה ולא בידיעתו הוא לומר לפילו בשתברר לו לדיין לדעתו מבח חומ' דמוכח ליה טובא לפילו הבי לין לו לדיין לדון בה להוליא בוה"ז והיה טעמו בדי שלא יאמר בל הדיוט וכו' והיינו שבתב וכן לין מוליאים מהיבומים שלא בידיה ברורה לא בדעת הדיין וכו' · הדי מבואר יוצא דלפילו בלומדנא דמוכח לדעת הדיין סבירא ליה למר הרמב"ם דבוה"ו לין לדון בן להוליא ממון מיד המוחזק ובבר עלינו המדבר בכל לוחן וכמש"ל ולית הפה יבולה לחלק קו' בדברי הרמב"ם ולם בה תלמר דה"ב לא ופרבם לי דברי הרמב"ם שבפרק ב' מהלבות מלוה ולוה דבפי"ו נמנאו סתרי הבדדי עם מה שבתב בהלבות סנהדרי' וכמובן · לי מהא לא לידיה דמקום לם בראם ליישבם ע"ן ולו בם"ם הרב גדולי תרומה והרב מטה אמנן לו

כמ"ש הלח"ס והלכות והסמ"ע וכלל מה שכתבנו בדעתם מה למעלה · כרס לדעת עליון הנתון מהרימ"ף שהשוה נשתי הלשונות וינח לחלק עליהם הא ודאי לתמהה טובא :

**והיה** נראה לענ"ד ליתובי דעת הרב מהרמ"ף בזה ולומר כדרך שפ' דמני"ר הרב מהרמ"ף שמך הת שתי ידיו ע"ד הרמב"ם שהעתיקם הטור כח"מ סי' ט"ו שהשמיט מדברי הרמב"ם בהעתקתו תותם כ' תיכות שו ולא כידיעתו וגם השמיט מדבריו הא דכ' דאין מוניחים מן היתומים שלא כראוי כדומה לא כאומר הדיין וכו' ומדן כב"י כתב ע"ד השמטה הלזו דלפסר משום הכי השמיט מדברי הרמב"ם הא דאין מוניחים וכו' משום דמדברי הנתון לא מוכח הלא דלא מהפכינן שבועה ולא מרעינן לשטרא אבל להוניח מן היתומים שפיר דמי שפי' בזה"ז וכו' יע"ש והרב מהרמ"ף כנראה שמך וכתב לו ע"ד הטור כהשמטתו דברים שו מדברי הרמב"ם · וכן מדוקדק היטב בדבריו שכתב וז"ל דאיהו כתב מימרא דנתון דהשתא לא מהכינן לשפועי שבועה ולשודועי שטרא דשומה דאד ובריש ה' מלו"ל וכו' ע"כ · הרי שכתב הרמב"ם העתיק דברי הנתון בלי תוספת ומגרעת בלל וכמוכן וכמו כן מלשתי להרב מהר"ם שם שפשרנו בהשכמתו ע"ד הר' מהר"י גלאנטי כתבו' כי בלה בקוף ספר מ"ו מהרימ"ף סי' קכ"ה שכתב וז"ל הרב השלם הגו' הפליא עלה וכו' ועליהם תבא ברכת טוב הריב"ם שכתב כסי' של"ב כל מה שיעשה הדיין מדבריהם שו וכוונתו לדדוק הלדק וכו' הרי זה מורשה לעשות ומקבל שכר עכ"ל ולפ"ז נב דבדברי הרמב"ם נר' דבנבסי יתומים לא תזלינן בתר תומדנא יש מהמיטין הלשון מספרו שהרי כתב הפך לזה בפ' ו' מה' וכפ' ז' מה' נחלות עכ"ל הא קמן דהרב מהרם"ם ניחא ליה בהשמטה זו שהשמיט הטור מדברי הרמב"ם כי היכי דלא תקשי דבריו מהדדי ולפסר הקדוש לודאי לומר שכן הוא דעת עליון הרב מהרמ"ף כנ"ל :

**ואנב** תורחין חזות קשה חזיתי בדברי הרב מהרם"ם פתורו כמ"ש ועליהם תבא ברכת טוב הריב"ם וכו' דמכין ריפי כתבו נכד בכבוד שהוא המכין שדברים שו הם מהריב"ם עלמו ומדנפשיה לומרה ולא כן הלמת דהם המה דברי הרמב"ם כה' מלוה ולוה פ"ב כנו' ומשמו כתבם הריב"ם כמבואר שם להידיה עד שכתב עליו והם דברים רחוים שיו וכו' ואם היה זוכר הרב מהרם"ם שדברים שו הם מהרמב"ם עלמו חזי לא היה לריך ומוכרח לקיים דבר השמטה ממ"ש הרמב"ם כה' שו"פ ומה' נחלות דאי מהתם הוה לימינך דלא לידיה דהתם שמך עמ"ש חיהו נופיה כה' שנהד' וכמ"ש מרן הב"מ שם לחנם מדברי הרמב"ם הללו שכה' מלוה ולוה שכתב כללו של דבר וכו' הי"ל להבריח ההשמטה חברת עשם כי היכי דלא תקשי דברי הרמב"ם לחדדי וכמוכן · תו קשיא ליה כנוייה כמ"ש ועליהם תבא ברכת הריב"ם וכו' דמשמע דהריב"ם עלמו ס"ל דנם כומנט זה נוהג דין זה ולא כן ידמה דהלא מוה כתב ע"ד הרמב"ם הללו שם דברים רחוים שיו לכתבו התחרונים וכו' דשמע מינה מדבריו דשכירא ליה כהתחרונים דחין לו לדיין לדון כאומדנא דמוכח כזה"ז וכמוכן :

**ובהיותי** כזה נופה לנכי להפו"ד שכתב על דברי הטור כמה שכתב ולא יפסידו חזקתו וכו' וז"ל ברמב"ם כתוב נם כן וכו' וכתב כ"י דמהרי"ף וברלב"ם כהנהו עובדי וכו' ואפשר שמטעם זה השמיטו רבינו עכ"ל · ואני תומר דלתו לפשר הוא שלא ודאי מוכח דלא שכירא ליה לרבינו ברמב"ם כזה שפרי כתב כפי' רב"ן וכו' יעש"כ · ותחר המחי"ר ברתויה שיו דברי מרן מלכא דבקו בתדרי תורתו של רבינו בעל הטורים והוא היודע שדעת עליון הטור דלא כהרמב"ם שלא שכוונת מרן כמה שכתב לפשר וכו' הוא ע"ד השמיטה שהשמיט הטור דברים שו מלשון הרמב"ם עלמו ותמר מה יען רבינו הטור עיני קדשו הסה ראו לדברי הנתון שהביאו הרי"ף והרא"ם דלא לתמרה שלא כלתפוכי שבו'ולחורו' לשטר' וע"ד קשיתי' למר על דברי הרמב"ם שהוסיף ע"ד הנתון לפילו להוניח מן היתומים ותם הנתון לא שנתה לימו מני"ר הרמב"ם מנין לו ודין נרמת דלפשר דמשום הכי השמיט רבינו הטור מלשון הרמב"ם עלמו דברים הללו דלא להוסיף ע"ד הנתון כנלע"ד כוונת מרן ודבריו ברור מללו וכמוכן :

**איך** ניחיה נחזור לדברי הרב מהרמ"ף וכבר מלתא לתורה דלא נפלתא היא ולא רחוקה סבר כמר בהשמטת דברים שו מדברי הרמב"ם וזה קרוב מהר תלונתו הלתרונה מעליו כמו שירלה המעיין · ותולם לא לאחד כי הדבר קשה לשמוע למימר הכי לחר דלא פי' לנו לא שיחותיו בזה כלל וכל כי הלי לריך להשמיענו בזולת כאר רחוקות ומה זו שחיקה ודא עקלא כרס הלמת יורם דרבו דהרב מהרמ"ף סבור כדעת הרמב"ם שבה"ם דאכל מילי לחרה ובנר המדבר ע"כ דיין ודיין שבזה"ז וכטעמת הרמב"ם שהיתה כיד מרן וכירנו היום הזה והיא הטוחנת להניא עדות נאמנה ובקדת דבא הוא הרמב"ם לכל החומדני המוכי' טובא בתותם תומדנות שעלו ובאו לפני הרא"ם בכמה מחנו' ולפני הרמב"ן דיש לדונם נם בזה"ז לפי' להוניא והעד הנאמן בזה הלא הוא הרמב"ם שהרי עם שבה"ם סנר המדבר לנמרי מכל וכל ועכ"ז כה' מלו"ל נתן כח ורשות מספיק לדיין לדון נם בזה"ז וכפי רלות עיניו בתומדנות המוכיחות לפלו וכו' איך יכוונו יחדיו ויתקיימו שתי מקרחות הללו שלא ודאי מוכרחים לטו לומר דנם הרמב"ם חזיל ומודה בכל הנהו תומדני דמוכיחות טובא בתותם תומדנות שעלו לדון לפני הרמב"ם ורא"ם והרשב"ם דדיינין בהו נם בזה"ז לפי' להוניא ובכל החמור ומרובה ובזה בתו על נכון במקלת דברי הרמב"ם מהרמ"ף ממה שהביא עד ממהר לדבריו וכמוכן :

**ואולם** לכתי לא פליטת מחולשת ודוחקת ביאור דעת עליון הרב מהרמ"ף דמלבד דפשט דברי קדשו מוכחי להידיה דע"כ דבריו וע"כ תילוקיו וכללין על פי מטותיו דלו הביא לנו עדות זו מהרמב"ם וכיולר ירחה המעיין ויפעט בלדק · עוד כת"ו היא שקשה דלטיקרא אין לחט יודע כיצד הם שו הלומדנות ומם סי' נתן בידו להחיר עינו לסמלט ולהבלל מקצת הנתון

הנגזן וכיוצא הרמב"ם כדי שלא יאמר כל הדיוט וכו' וכמ"ל . ולפי זה רציתי להרב עבודת הגרשוני כתצו' סי' שכתב וז"ל והרוצה לעמוד על עיקרם של דברים שו יעמוד כתצו' מהרמ"ך סי' מ' וימצא נחת רוח ומצה לאמת ותורתו לאמת לק על פי שים לי קצת הרהוריס ע"ד וכו' עכ"ל ע"ש ולע"ד כלתי קצק שכוין הרב כהרהוריס ע"ד מהרמ"ך ש כל מאי דדייקנא אנן כעניותין ע"ד ז"ל וכמוכן :

**ואשר** אני לחזק לי לע"ד ביסוב הענין על נכון וליתוב דעתייהו דהרשזונים הלא המה הרמב"ם והרא"ש והרשב"ץ ומרן והגזון התשב"ץ ומהרי"ק והרשב"ץ ומהרשד"ם ודעמייהו מכל הני קרוני ועדעתי דאמרן דקשיא לן בנוייהו והוא הדבר עפמ"ש הגזון מהריק"ו בשורש קכ"ט לחלק בין הנושאים ותקומדנות דקיכא דהמעשה מבורר לפני הדייניס ודיכא תומדנא דמוכח לזולי' בתר תומדנא דפילו להוציא לכל כשאין המעשה מבורר לפני הדייניס כההיא דנמל האוחר לא לזולי' בתר תומדנא ההיא להוציא יעש"כ . גם לתי זה רציתי למהריט"ו ברישזונות סיקי"כ שכתב דכאוב כרור לו פקדון ברור בעדים אית ליה להרמב"ם לפילו כזה"ז מוציאים מיד היקומים ולא כ"מ תורכא שיאמר כל הדיוט לכי מאמין לדבר זה שהדברים שבלבו אינם דברים אם לא יהיו מוכחים וברורים לכולי עלמא יע"ש . זהו תכלית המורם מדברי מהריק"ו ומהריט"ו בשאר ירקא המעיין והן הנה דברי הגזון הרשב"ץ בשני מקומות הנ"ל שאלק כן להיפיא בשומרו דלק על נב דרכוותא לאמרו הלא ליה לדיין למעבד הכי היינו דוקא במלתא דלא קי"ל לכולי עלמא דהכי דיינינ' לפום מאי דקי"ל לק על נב דליכא שהדי יע"ש שזה שלקי ליה שפיר דברי רב האיי גזון בתצו' עם מה שכתב הרי"ף מעם גזון בפ' הכותב וכדברי הרי"ף בתצו' ודברי הרמב"ם שבה' מלוה בכל הנ"ל נמלא דמתורת הרשב"ץ ומהריק"ו ומהריט"ו למדנו שני כללים נדולים נדון בדיני האומר' גם זה"ז הלאד שיהיה הדבר מבורר לכל מרלה עיני הדייניס המעשה מהחיוב או הפטור ולאר כך לדון על פי התומדנא ובכלל הב' דלפ' לאר מעשה הפטור או החיוב הברור אם בלתו לחייבו או לפטורו מכח התומדנא לריך שתהיה לותה התומדנא מוכחת לכל העולם לא שיאמר הדיין לבי לומר לי וכן הדעת מסכמת אותת היא תומדנא דמוכח שא לריך שתהיה תומדנא ברורה ומוכח יבין ויודה ויאמר שכך הוא החמה כלתי קצק וכזה נמלטנו מתשבת הגזון הנ' דתי ליכא למיחש לו כלל ומה נעמו כזה דברי הרמב"ם שכפ"כ דהמלו"ל והיא לותה שהכיא מהרי"ק ומהרשד"ם שכתב מי שהוזק לענני וכשר וקרבר גלוי לדיין ורוב העם וכו' והוא מכוון ש החאור והוא גם לזה"ז כלתי קצק כלל וכמו כן כל דברי תצו' הרא"ם שרן ע"פ התומדנות לפי' להוציא כלם מתכאריס יפה על פי קוטב זה יקבו בלבתם ש שני הכללים הנ"ל אחד כלאד יגשו וכלאר ירלה המעיין וכמו שכתב הרשב"ץ לדעת הרא"ם בפי' וכמ"ל :

**ומעתה** נתבארו גם דברי מהרי"ל דמה שכתב דשם היו לומדנות מוכיחות הכוונה המוכיחות לכולי עלמא ולא בעיני הדיין לבדו וכן שהיא שיטב דעת הרמב"ן והרשב"ץ שהעיד עליו שקדע השטר גם כזה"ז והוי עלה מהשיא שכתב הגזון דכזה"ז לא קי"ל כנוויה ותי' דדוקא כמתי דמתברר לדיינ' לפימת דאד דמהימין ליה הוא דלין דניס כזה"ז אבל היכא דליכא הוכחות טובא דמוכחי זיופא גם כזה"ז קרעינן כוותו ברורה דבעינן לומדנות המוכיחות טובא שיכא דכולי עלמא דמוכחי זיופא ולא הדיין לחודיה ומ"ם כתצו' ידוע לגלו וכו' דנרלה לכאורה דלפילו לבדו די הכוונה דידוע לגלו ויכול לברו שיבא דכולי עלמא ותייבי שהוא דבר מפורסם שבל העולם מודיס בו שהוא מזויף כמו ההוא עובדא דמטו בה משם הרא"ד כמ"ש התם ולזה הכיא שפיר שהדא רבא הוא הרמב"ם שרמז בר"ק שבה' מלו"ל לבל זה כמ"ש והדבר גלוי וידוע לדיין ולרוב העם וכו' ועליהם כתב בללו שב דבר וכו' וכמ"ל והוא הלמת גם בזה נהיטב אללו גם דעת הגזון הרשב"ץ בתה שהביא דברי הרמב"ם שבהמלו"ל והעלים עין הבדולח ממ"ש הרמב"ם שה' סנהדר' וממ"ש בשם האחרונים שם שה' הלוזה וכמ"ש דבל כוונת הרשב"ץ להוכיח במיטור לחלוקת דיוקא הנ"ל וליפה כוין להוכיח בן ממ"ש הרמב"ם שה' הלוזה דגם דמידע ידע מ"ש הרמב"ם שה"ש וכבל מ"ש בדעת הרמ"ך ויותר מדוקדק זה בדברי הרשב"ץ שם בשמ"י פ"ד שהביא לדברי הרמב"ם עד לבסוף כיעו"ש . וגם דברי מהריק"ו שהביא מהרמ"ך מוכיחים על סגנון הנ"ל בשני בללים הנ' וכמו שכתב לזיהו נופיה בשורש בשו"ט ובלתמור ומדובר :

**ולפי** זה שפיר יבולים אנו לומר דגם הרי"ף והרא"ש ס"ל הבי וכמ"ש הרמב"ם דל"מ קי"ל בגוויה דלא בזה"ז אלא גם על תומד מיימין לבדו לא שמכיון בזה"ז שבברה שיטתא היא זו של הגזון וכיוצרה הרמב"ם שה"ש שלא יאמר בל הדיוט לבי מאמין בדבר זה וכו' וכדמוכח בן להידיא בדברי הרשב"ץ שהוא תי' בשני גם לדעת הרי"ף והרא"ש וכמ"ש המעי' ומתי דקשיתנהו למרן שב"י וכב"מ ולמהריט"ו דשם בן למה פסקו לותה עובדא דר' מיאשא דלא תמיד וכתבו עלה למימר דהלבה רווחת וכנו' נלע"ד ברור דפסקו בן הך עובדא לומר דהן אמת דהך תומדנא דלא תמיד הויא תומדנא לבל זה"ז מיהא לריכא דאתהיה ידועה וברורה לליבא דב"ע ולא במו עובד' דר"מ דידע ביה דלא תמיד דזה"ז היכו מועיל לומר הדיין לבדו לבל הא"כ דהם התומדנא היא ידועה לדיין ולרוב העם וכמ"ש הרמב"ם בהל' מלו"ל גם בזה"ז דיניהן ליה ועל זה כתבו דהלבה רווחת היא דלא תימה דלפילו שהוא מוחזק דלא תמיד וברור לבל תימור מניהה אשכח דלא חיישינן לההכי זהו ע"ש בהלבה רווחת שכתבו ז"ל והדברים ברורים :

**וגם** על פי סגנון זה מתיי' תשובת הרב מהרשד"ם לאחת לשאלת דרוה גדולה דקתרלי בינהו והשתא הבא לאחו שפיר בולהו בחדא דהוא גם בן דעתו קובב הולך על פי השני בללים הנ' ומשום הבי בהני דקי' מ"ו וס"ו דלין נוף המעשה מבורר לפה"ד לא

על גב דליכא כמה חומרי דמוכחי טובא עם כל זה
לה דיין בהו על פי התומדנה להיל ל ממון כיון דחסר
כנ"ד זה כלל גדול בדין התומדנה והוא גוף המעשה
שהיו מכורר לפני הדיינים וכנ"ל לא כן בהסיא תשו'
דסי' שמ"ו דהיירי בגוף כמעשה דנ"ד מכורר וגם
התומדנה דמוכחת טובא לכולי עלמא היינו טעמא
שרן הת דין מהרשד"ם לפלוגי ולכמובן · לחלן
לתשו' דמהרשד"ם דסי' ס"ם הנז' והתם לף על גב
דליכן גוף המעשה מכורר מכל מקום כיון שילתה
הגניבה מתח"י לחר שהחזקה הגניבה בעיר הוה ליה
כגוף המעשה מכורר לפי הדין · ועוד לפשר
דלא כתב הרב שם לללה לענינו כיסורים חולי
יודה ולה יחייבו ממון לכל שם היה גוף המעשה
מכורר הם"ל שהיה מחייבו בפשיטות והדברים
כרורים :

**וכן** מלחר עלות כל החמור דכל הסום הרף'
כשיטה מדף הזלי וכל הדברים הניחנים
למעלה ס"ל הת ודלי פשיט הדבר דגם מרן מלבף
חזיל בפלי שיטה כיון דהוא בסי' ט"ו ס"ה וכסי' ל"ט
ס"ד יס"ה וכסי' רל"ו פסק כדברי הרמב"ם בפלבו
וכלשונו וגם פסק בבית יוסף לתשובת הרשב"ל בסי'
שף קמ"ו שהניח על הרמב"ן שקרע השטר בידו
וגם פסק בשלחנו הטהור בסי' ט"ו ס"ד דכל הני תשו'
הרי"ף בכללו וסי' הנז' דבבולהו דן בהו מבח חום'
במיבח וכבר מלתף לחורה בחורתם של רבשונים הנחון
הרשב"ן והריק"ו והם"ל והורי"ט דבולהו
רבותף לפקיבו שם נתחתף שיבח דהלבתף ופקמוה להה
דהרמב"ם והרמב"ן והרשב"ל והרי"ף דהם מיירי
בנוף המעשה מכורר וכיומדנה דמוכח לעיבי כל
העם יחדיו וכבל הנז' לעיל ל"ב מוכרח דגם מרן
דסבירף ליה כוותייהו מוכרח לומר דגם הוא בהבי
מיירי ו.כי סבירף ל"ה והבי דייק ליהיה דסי' ל"ט
ס"ד שבחב והדבר נלוי וידוע לדיין וכו' וכמו שדק'
מדברי הרמב"ם עלמו וכנ' לעיל · ומעתה נתייסבו
ונתבחרו יפה כל דיבי מרן על בבון ולל תק"ל ולל
מירי וכולהו מיירי גם לזה"ז ועל פי כ' כללים הנז'
וכמדובר :

**ולפי** זה יש לבו לומר ג"כ דגם הסת"ע והבוש חזלי
ומודו ג"כ דיש לדון גם בזה"ז הבי דיבי
דפסקם מרן בסי' ל"ט ס"ד וה' למי שיחוקק עבי לו
רמזי ותמוד וכו' על פי שבי הבללים הנז' וכוונת
הסמ"ע בחותבו שבבר בתבו הטור בסי' ט"ו ס"ה
ומעיס הבי קבר המחבר בתן בנו' לעיל ביונתו לומר
דהיה לו למרן לפרש שיטתו גם פה בסי' ל"ט
ולמעבה לבו שלל יובל הדיין בזה"ז לדון בהומ' דעתו
לבר בל שהין שם שבי הבללים הנז' חלל שבבר בתבו
בסי' ט"ו ס"ה ותשרבו ב"ד וכו' בלשו' הרמב"ם שבה'
סנהדרי' דלל תתו לתפיבי חלל בל דליבא שבי הבללים
הנז' ותעוס הבי קל בתן זהו בוונת הסמ"ע בסי בל
התמור דלל לשוויה חולק על בל הרשעונים הנז' וגם
הלבוש יש להעמיס בדבריו בן' וכמו שירחה המעי'
ויעפוט בנדק בל לתרי פי תת תשר יבתר בו יקריב
שיו לרשעו הפשוט :

**מעתה** נתנה רחם ונשובם תשובה נפתח לת בל
ומובחת והלבה רוותת לבדון שלפניבו בי
נתנת בו לומדנת גדולה דמוכחת טובא לעין בל
חוזה דשטר הלזה ליבו בשטרי החוב דעלמת בין
דהתו' בעל השטר הרי הוא עשיר ותמוד ומופלג ועתיר
בנבסין ושמעון המתחייב בשטר שהוא הנת' הנה הוא
לדם בישני המסתפק במועט תשר לו ומתחייב בפרע'
מהקהל ומקרוביו בנו' בשלה ועב"ז לם היה יוצא
שטר חוב בבל שטרי חוב דעלמת דלחד מתחייב
לחבירו בשך מה מסייס ובקוב שך שנתחייב בו ובקוב
זמן פרעונם לזמ' בך וכך לה"ן הו"ל דיבול לפיות מלי'
בעולם דנתחי' לו בעד שך שלוה ממנו בנגרם לו בעד
טובת הנלה שקבל ממנו נתחייב בשך מה בשטר
נהוג בעולם דלוה ומתחייב לפילו עני לעשיר בשך
רב לשנה והוה עד משך ב' שנה היתמן בי יסופר
והיתבן בעולם שיהיה חיוב זה בפשטו בבל שטרי חוב
דעלמת ולזה לופן ומלוחות יסבול ויקבל השבל לו'
דהיה חיוב זה בעד מה שלוה שמעון מרחובן העשיר
לו בעד טובת הנלה שקבל ממנו נתחייב לו · למנם
בנדון זה שנתחייב בשך רב בזה מידי שנה בשנה עד
משך ן' שניס לשטר לת יבולהו שבל ודעיון לומר בן
ובלתי פשק שבל העיבי בשר לו לחד הרופה ולחר
השומע יודה ויתמר ויודה על התמת דתומדנת זו
מיבתת טובת וברורה בשתע בתלי השמים שטר חוב
זה היו בפשטו ומוברח לומר שנעשה על תנתי וכמו
שטוען שמ' בן הנתבע לו ליזה לופן לחר ולזה לופן
שיהיה וכיון דבן נעשה בתילו נוף המעשה מכורר
לפנה"ד וכמ"ש הרב מ"ן בסי' הנו' לנדון הרמ"ם
בחתו' בהסיא דשטר שנפל ופשקו מרן בסי' ס"ל סי"ז
בנו' לעיל ובפרע דתומת' זו דב"ד שנתמר בהברח
שבשו שטר חוב זה על תנתי וכטוענת שמע' הנתבע
הרי לומדנת זו לת בלה לפחות דברים היולים מפי
המתחייב שת לפרש הפתום בדבריו שבשטר מה שהוא
קרוב ומוסבם ש השבל וכמ"ש הרב בית יהודה סי"נ
בטוענת הסביעית דב"ד בישעב"ב וכנ"ל :

**ועוד** דבל זה דבעי' שיהיה נוף המעשה מכורר והו'
דמוכח לבולי עלמא ושלת תהיה סותרת
לנמרי דברים היולים מפי הטוען לו המתחייב בל
זה לת הבריכוהו והבריחוהו הרשטוים הנז"ל שת לדון
בזה"ו להפוקי ממונת מיד המוחזק התם הוא דבעי'
בל הני בללי · למנם בל שהוא להחזיק ולהעמיד ולהו'
ממונת בידי המוחזק הת ודלי חיו לחו לריבים לבל זה
ובחומדנה דמוכחת לדיין לחודיה די והותר להעמיד
ולהחזיק המוחזק בשטר מבוחר בן להדיח מחורתם
של בל הרשטוים והתחרוים הניתנים למעלה ויותר
מהמה בספרי הפו' מלחים זו ומפיקים והדברים
ענתיקים · ועוד דבינן דבהתי שטרה דב"ד מוברח
לומר דהיבו בפשטו בשום לופן שבעולם ומוברח
הדבר דליבא לד דמחות בריחובן זה בעל השטר שמוכר
ודברים מוסקרים יש ולזו רופס לנלות מחמת לם
בדברי שמעון הנתבע שעל תנתי נעשה לו על ליזה
לופן לחר השייך במילות והשבל יקבלו לם בן הת
ודלי דחיין לך דין מרומה גדול מזה ונריבה רבת

לעשות

לעשות דריסה ומקירה טובה ולשלוח פתקה דכי דיכה לאותם העיר דריס שם יחד רלוכן ושמעון ולמטיל עליהם חרם פתם על כל מי שיודע בענין זה האמת כמה שהוא לאמת שמטר חוב זה על מה שדניו חיובנו ואם לאחר כל שה לה גלו האמת וכמו שכתוב בשאלה שלפניו הא ודאי דחיובה רמאי על כל דיין ודיין שיכה לפניו דין זה שלה יעשל בו כלל ופסק עלמו מדין עסק כיום הלזה וכמ"ש מהן בסי' ע"ו בנו' וכבר קוכחנו והכרחנו וכדר' כרחיה מוחבת מחשובת רב האי גאון שהביא הגאון הרשב"ץ שרין זה דיועד הדיין כדין שהוא תרומה וכו' גם לזמן הזה וכמש"ל · וכשאני לעלמי שם לייסר חלי והיה מניע לידי שטר חוב הלוה שביד רלוכן הייתי קורע קב"ד דידענא ביה כרלוכן זה החובב דליכים רמאי הוא ועשה חשר זמם לנקום נקם משמעון זה הנחבע כאשר נקכיר לי מפי מגידי לאמת לרוב שנאתו לוחו וקנאתו ממנו ולפילו בשבועה שיחבע רלוכן זה החו' וכמ"ש מרן בסי' פ"ב סי"ב בטוען הלוה על תגאי נעשה השטר שנחבע המלוה וטוטל בנו' בד"ח אין להשביע כדי שיטול כיון דליכא לומדנא רבתי דמוכ' טוכא שים רמאות והדכרים מוסכרים בענין מד החובב שליוו בולה לגלות האמת ורלוכן זה החובב הוקוק רמאי ולאמור וטוענן שהן לו להובב טב"ע משמעון הא ודאי דאין להשביעו כדי שיטול וזה נלמד כמש"ב וק"ו מרין שפסק מרן בסי' ל"ט ס"ה בהוקוק הנחבע רמאי ולאמור וטוענן שאין לו ורן ליחבע דדיכת הוא דאין להשביעו שלא לדיכת שים לנדותו ולכופו לפרוע להוציא ממנו שהוא המוחזק כ"ש וק"ו בהוקוק החובב רמאי והיכא לומדנא ברורה ומוכחת טובא לאמת ולהנדיק דברי הנחבע בטענתו שם כן שרלוכן החובב רן ליחבע כדינו שפסק מרן בסי' פ"ב דעם כל זה אין להשביעו כדי שיטול ואין ליטפל בדינו כלל שום דיין שבעולם ומש"ה הי"ש בתשו' ופסקו מרן בתשו' שהיה בותב ונותן ביד החובב שאין לשום דיין להשתדל בד"ז כלל וכדבר האמור :

**ועוד** דאי הוא מהימן החובב בשבועה ג"כ מאי טעמא לאמר רבנן בש"ם דסנהדרין ודשבו' דברין מרומה דבעינן דריסה ומקירה ואחר שדריסה ומקירה בחובב רמאי להסתלק מן הדין לנמרי הא אמאי בידן לחייבו שבועה לחובב זה להשתבועי שהאמת בידיו וליטול שלא ודאי בשהחובב רמאי והדין מרומה בהא דל"ד לפילו שהוא תפן ורן ליחבע לא משבועינן ליה כדי ליטול והדין נוטן להסתלק מדיוו לנמרי וכל האמור ומדובר :

**ואחו"ד** דהיתי להרב עדות ביהוסף למהר"י בן שלמון בתשו' סי' כ"ט שהאריך הרחיב למעניתו בדיני הומדנא והביא דברי מהריק"ו בסי' קי"ח והרשב"א בסי' שלב קמ"ו ומהר"י חדרבי בסי' רס"ב והביא דברי הרשב"א ומהריק"ו לבוחה לאחית דלא מיירי בחומר בלל ועמד בדעת עליון מרן בש"ע בסי' ט"ו ובסי' ל"ה בסי' רל"ז בישע"ב ובדוחב · ברם לא זבר שר מדברי הרשב"ץ והרב מ"ץ ולדברי מר"ן שבסי' רל"ז והרמב"ם שבפרק ב' מהלבות מלוה



ולוה ובעמ"ש בעניותי בל הנ"ל תשו' מולאת לבמה פרטים הבחובים בד"ק בשאר ירחה המעיין ועל בל פנים לענין דינה הדין דין האמת בב"ד בבל מ"ש והעלתי · גם הרב הנ"ל מסבים הולך בבל מה שב' בעניותין בשאר החבם עיניו יחזו בבל ד"ק והבמ"ל ועיין להרב מהר"ח מולידי בם' בשר מים חיים מ"ב מ"מ סי' ב"ה ופי' ב"ו מ"ם בדיני הומדנה דהיכה דהוי מוברח טובא דייעין לפילו להוליא וב"ם לקרוע ולפסול השטר לנמרי והביאו שם במה רלויות לזה יעש"ב ורון מינה ולוקי בלחרין :

**מעתה** נהדר לפין למה שטוען עוד שמעון הנחבע לפטור הת עלמו משטר חוב זה מדין לין מטבע נקנה בחליפין הנס שבחוב בשטר לשון חיוב לריך לנו לדעת הם יסמם בטענתו זאת · ולומר עם קני דהנה לאמת דשבר זה מעלה הרוחה בשאר מחד בשאר ירחה הרואה בדברי הפוסקים הלא בספריהם ספיר נזרחם הם יועיל להקנית מטבע בחליפין בלשון חיוב ולאפס הפנלי שהיו מפבים עמדי לא יבולתי להרוך בשלין בהאי עניבא זולת השיב שלי דבר בקטר נמרן והוא דהנה נודע שברת הגאון מהר"י בן מינאם בשאר מחשו' הלא המה בתובים בתשו' סי' ל"ג קו' בל"ג קס"ח דבבללו ס"ל למר דאין מטבע נקנה בחליפין אפילו בלשון חיוב בלל כיעשר"ק והאמ תחזק לשטר תומת יסרים בתשו' סי' בע"ב שבובר בן בחיה דמהר"י בן מינאם בי"ש והרב מ"ן בח"ב סי' י' נסתפק בזה אי מהני לשון חיוב בשטבע אי לא יע"ש בלורך ועיי' עוד לו שם בח"ב סי' י"ז דמחלת אלי דין זה בפלוגתת דרבוותא בפי' הסוגיא פ' הניזא פלוגתת דר"י ור"ל בשייב אלי לך מנה אי לייבי בדך הוליא אי בבא להתחייב מחדש יעש"ב ושם בסי' י"ח ובח"ג סי"ג דבל"ג ובח"ה סי' אב"ג יעשד"ב והרב · הריב"ח בח"מ סי' רב"ג פשיטא ליה מלחת דחיוב מהני למטבע בי"ש ועיי' עיר בבנה"ג ח"מ סי"ן הנה"ט אות מ"ם ובחשו' הרדב"ז סי' תבה"ח הביאה הרב י"ה בלה"ע סי' ב"א סבירא ליה בפשיטות דחיוב מהני למטבע בבא להתחייב לחבירו בסך מה בי"ש ועיי' ברס שלמה מ"מ סי"ז דבל"ב מיס רבים ח"מ סי"מ ב"ב משחת משה מ"מ סי' ב"ה מב"ל ח"מ ה' סי' ל"ב ובחב"ל אה"ע סי' ל' והרב שביחת יו"ט אה"ע סם"י נ' שעמד בותת בל"ד יע"ש ועיי' משבת רבי שיעזר הנד"מ להרה"ר שיעזר די טולידו בסוף הס' בתחי' הוברונות ת"ם בזה ע"ש ועיין בספר שבט בניתין סי' רל"ח דב"ל ע"ב שדבריו תמוהים שברחה שנעלם ממט בל זה בי"ש · ליך שיהיה דהנך דוחה דמידי פלוגתא לא נפבה והמוחזק מני למימר בים לי בהר"י בן מינאם והרב תומת יסרים ודעמיהו דס"ל דלא מהני בם לשון חיוב למטבע בנו"ל · ואולם לפן דלא עסבי בהאחרא דלא תפסי דבל הבי"ל בדיחובן ושמעון החובב והנחבע דב"ד הן החם מאחרא דבבלו עליהם הוראות מרן בנו' בשאה חם בן חל עליהו חובת היאור לברר ולילבן דעת מרן בזה היבי סבירא ליה מר לי מהני לשון חיוב למטבע או לא דלבאורה נראה דדעת עליון מרן דס"ל דחיוב מהני למטבע במו שנראה להדיא בדבריו במ"ש בח"מ סי"מ

וסי' ס' ועי' עוד בסי' ס' ס"ו וכסי' רנ"ג סי"ח ועמ"ש מרן בב"י סי' ס' על תשו' הרי"ף רלא פליג עם הרמ"ם דמודה הרי"ף בלשון חיוב יע"ש וכב"י סיל"ד הביא תשו' הרשב"א דחיוב מהני לדבר שאינו ברשותו וכסי' ס' הביא תשו' הרשב"א דחיוב מהני למטע' ושם הביא דברי כה"ת והרמב"ן והרשב"א דחיוב מהני לדבר שלא בא לעולם וכן דעת הרי"ף ולפיך יתכן לומר שיהיה דעתו הפך כל זה וכמ"ש סי' ס' ס"ד דמחייב עצמו כדבר שלא בא לעולם שיהיו מליו תלוין ומכתבו' מרן שם ס"ע דייני כתו' סי' י"ג דנ"ל כתב דמחייב עצמו בסך מעות חייב לפילו לא היה לו מעות וכן כתב בתשובות לבבלי רוכל סי' קכ"ד ע"ש וכסי' מ' שהיה סונית דפ' הטוען הביא דברי הרמב"ם והה"מ דבא להתחייב לחייבי וכן פסק בהרמב"ם שהרי"ף סוכר כן ועי' לתשו' הרשב"א שהביא מרן בב"י סי' רכ"ג וסי' ר"ן מחו' י"ג ע"ש שלא דיבולים לדחות דלפן מכל זה רצה לתקת לומר כדעת מרן דסיבר דמהני חיוב למטע' כמ"ש מרן בסי' מ' וסי' ס' לפן הברח דמנה דקאמר מרן שם מנה קאמר וכמ"ש לשון נופה בב"י סי' רכ"ג בהגיה דהם תלד לשתי וכו' ולפ"ז כמוכיר מטע' בחיובו ולא אמר מנכסי כמ"ש מרן בש"ע סי' ר"ז בשהיו חכמי ספרד וכו' דמהני חיוב בקנין לפן שלא מסיים המטע' כגון שאומר מסך פ' לפו תומריס דשם מנה קאמר וכן כתב הרדב"ז סי' תרס"ד ולפ"ד דהנושא דפסקה מרן בסי' מ' הייט כדרך הורלה ריטב"א ושיטת ולא בבא להתחייב כמפורש בב"מ פ' י"ח מה' מכירה ועי' מעיל שמואל סי' קל"ז פרט מטה להרן ח"ב ס' סי' ס"ט וס"ב פ' עי"ש · בלופן דלכתי לין כידוע לות ומופת חולק לומר ולהבריח כדעת מרן דסבירא ליה דמהני חיוב למטע' דלא כמהר"י ן' מינגש ודעמיה וכמו שירלה המעי' בכל הנו' ודן ידין דין תמת לפתחו :

**וכבר** רלוחי להני תרי לשלי רכרכי נדולי הדור שלפנינו הנלון הרב חק"ל והנלון הרב מהר"מ סוזין בתשובה כי בלה בס' חק"ל ח"מ חלק ג' סי' נ' וד' דקשלינו כזה לדעת מרן וכרולב מבינתם להיכו למעניתם להוכיח במישור דעת עליון מרן מכל המקו' הנו' ויותר מהמה ודעת הנלון מהרמ"ם דסבירא ליה למרן דלא מהני לשון חיוב למטע' כלל וכל מקום שתמלא כדברי מרן לשון חיוב מנה ל"ל דשוב מנה קאמר יע"ש שהלריך הרחיב כזה להכריח הדבר כדעת מרן דהכי ס"ל וכדעת עליון מהר"י בן מינש וכתש"ל :

**ובא** דעתו ומקדו הנלון הוא הרב חק"ל הנת הוא ופליג עליה ובתב דדעת מרן דמהני חיוב למטע' מכל הלהיות הנו"ל ויותר מהמה וכדעת כל הפוסקים הרשבות"ם ורחה שת כל דברי רבינו מצא סיוע כיעש"ב · והנה לתת דהרב כמהרמ"ם הנו' שם בסי' ס' חזר בו מכל מה שבתב בלותו נדון דידיה ושוב הורה לבל מה שהשיבו על דבריו הרב חק"ל כמו שירלה הרואה שם · למנש עם כל זה מוכרחים לנו לומר דלא חזר הרב מהרמ"ם והודה לדברי הרב חק"ל לדון כוותיה בש"ד שלא מתתת בש"ד בלותו שטר

נמצא כהוב קבלת סברת הפוסק שקבל עליו המקדיש והמתחייב ס' הפוסק דמחבר ומקדיש לותו שטר לפילו שתהיה סברת זה וכו' ולקדש עליו ערער מהרמ"ם על קבלה זו דאין בה תועיל לפוס דינת מבמה ענמי דפקפק הרב ועל זה השיבו הרב חק"ל תשו' נמחת דקבלה זו היא תועלת לפו"ד והבריח הדבר כרחיות כורות כיעש"ב ועל זה כרחות הרב מ"ם המלך שלמה לת דבריו שהם הנלמרים בחמת חזר בו והודה לדבריו כיון שקבלה זו שקבל עליו המתחייב והמקדיש דנ"ר סברת הפוסקים כמו' הויא קבלה לפוס דינת לבבלי יוכל לומר קי"ל המוחזק כנגד לותה סברת כיון שקבלה עליו והרי תשתבח בב"ד בכל דין ודין הסייך לנ"ד כמה סברות המחייבים למקדים ומתחייב דנ"ד וכפירט בהגי' דינת לי מהני לשון חיוב למטע' רוב פרטונים סבירת להו דמהני חיוב למטע' וכיון שקבל עליו סברתם שוב לת יוכל לומר קי"ל כנגדם וכמו"ל למנש כדון שטר לחר שלא נמלא כתוב בו קבלת סברת הפוסקים דמקומו לנה"כ דהזיל ומודה הרב מ"ם המלך דדדין כסברתו עומד דלדעת מרן לת מהני חיוב למטע' וכסברת מהר"י בן מינגש ודעימיה ולפ כן לפי' בלחת דקבלו עליהם הורלות כגונא דנ"ד לפילו הכי יוכל לומר קים לי כמהר"י בן מינגש ודעימיה ולפילו מרן הכי סבר ושוב מנה קאמר בכל דבריו שבע"ע וכב"י ובתשו' וכמ"ש הרב מהרמ"ם ולת חזר בו מזה · מזלת הסברת כדעת מרן בלל ודבר זה שבתבו כדעת הרב מהרמ"ם שלא חזר בו מסברתו דקבר כדעת מרן דמ"ל למרן דלא מהני חיוב למטע' וכנו"ל הלא זה הדבר מוכרחים הם לומרו כדעתו שהרי עיניהו הרולות תשו' לחלות עוד להרב מהרמ"ם נופה שהם לחרונות בזמן רב להוסה תשובה הנו"ל שהיתה פלונתת הלזו כדעת מרן כיון והבן הרב חק"ל כנו"ל והלוחת התשובות הלחרונות הרולה ירלה דעדין עומד בסבירתו הנו' כדעת מרן דל"מ חיוב למטע' הלא הם בתובים בס' תוקי תיים להרב החסיד מהרח"ש נתנין בתשו' כי בלה בסי' מ"ו בהסבמתו לפסק הרב החס"ד הנו' שם קרה ערער על לותו נדון מהא דאין מטע' נקנה בחליפין ולפילו בל"ח וכמ"ש מהר"י בן מינגש ובתב דהכי ס"ל למרן נם בן מכח דברי מרן שבב"מ פי"ח מה' מכירה ובכתוב הלאי בלותך כיע"ש · ולחה תחזה עוד לו השו' לחרת והיא לו' נדפסה בס' תקי תיים שם בסי' ט"ל שב"ב נם בדעת מרן ושק' על הרדב"ז כמ"ש בסי' תרס"ה הנו"ל כיע"ש · ועיי' מה שבתב עליו הרב החסיד לנן הזה"ר שם ועיין עוד שם בסי' מ"ה דף"ד ע"ד ופ"ה ע"ח תשו' הרב מהר"י ישראל ומה שהשיב עליו הרב לב"ן בדף ן' ע"ב בענין זה יעש"ב · על כל פניט נמלינו למדים מב' תשובות הללו של הרב מהרמ"ם הלחרונות בזמן טובת מתשו' הנו"ל דדדין בתשו' לקרי נם בדעת מרן דל"מ חיוב למטע' ורמז לנו כי בבר בתוב הללו בלותך במקום לחר ועב דלכן בדידן לת נגלה לנו ועיניט לת רלו מ"ם הללו כמ"ש ולת וכיט לתורס עם כל זה מסתיין הני תשובות הנו' שתיס בהלבתן שגלה לנו דעתו וסברתו בדעת עליון מרן דהכי סברת ליה דל"מ חיוב למטע'

וכנו'

וכנו' הח ודאי כבר הבריח את הכריו בריחות בחורות כמ"ש לעיל במקום אחר ושם נאמר מלחם בטעמא ולדחות את כל דברי הרב חק"ל שחלק עליו בזה בדעת מרן ולחזק את דבריו בלתי שום ספק ושם כן ליפה מאחר שזה' הללו הנו' הם לאחרונות טובות מחותה תנו' שהוכיחה כס' חק"ל כנו"ל הח ודאי להם לעו שומעים ומכחש מוכרחים לעו לומר דלא חזר בו הרב מם המלך והודה לדברי חק"ל שא שמפני שנמלא כתוב שם קבלת ס' הפיסק ואולם בדעת מרן עדיין כסברתו עומד ולא מהני למרן לומר לשון חיוב למטבע וכתו שהוכחנו וברורו מחותם שתי תשובות האחרונות הנו"ל שהיו בזמן הרב חג"ן וכמהרי"ם שהם היו אחר זמן מופלג מהגהות חק"ל כידוע והדברים ברורים:

**באופן** עלה בידינו מכל התמור דנם מטעם זה לאחד יכול שם' החייב בשער הנו' לפטור עצמו מחיובו הנו' בטענת קי"ל דדבוקות שברי דל"מ חיוב למטבע כלל וקי"ל בהרב מהרמ"ם הנו' דם"ל הכי גם בדעת מרן והשטר חוב הנו' כלא חשיב וחשבת בעלמא הוא אם לא נמלא כתוב בשטר חוב שקבל עליו שמעון המתחייב הנו' שברת הפיסק המאשר והמקויים שטר הנו' כי לא נתכוין זה בשעה לפנינו אם כתוב כן בשטר חוב הנו' שביד ראובן או לא ואם היה כתוב בו כן הח ודאי שחייבו יכול לטענון שום קיס לי כלל וכמ"ש הגהות הרב חק"ל וחזר והודה לנו בזה הרב מהרמ"ם וכבל הנו"ל את זה כתבתי הגלע"ד להלכה לבל לא למעשה עד אשר יבואו עמי בעלי ההוראה ושבבי על מדין בכל לחד ולחד רבני ודייני ישראל יע"ו כי להם יאתה משפטי ההוראה אשר יעשה לותם החדש וחי בהם הן לפטור והן לחייב והם רשויים ולא אני. ואור ישראל יאילנו משניאות וירחבנו מתירתו בפלאות. ויבחנו כדרך אחת לבני ר. הלא בה דברי לעיר לבבי זעירא דמן קבריא.

והוא הצעיר **יצחק אבואלעאפיא** ס"ט

**אמר** הכותב הנה לבבי שלחתי פסק דין זה לעוב"י תונס יע"א בהיותי בעוב"י ווהריזן יע"א מתעסק בשליחותיהו דרבנן קדישי שלה ראשי דעיר"ק נפת"ו להרלותו למע' רבני ונשואי תונס יע"א הע"י וכן היה שלמדו וביינותו היטב רבני ונשואי העיר הנו' יל"ו ועלי בהסכמה אחי עמי וסמכו את ידיהם על ראש הטעיר כמוני היום וכתבו כר"ק שיעור שתי יריעות וחצמו כו בחת"י הטהורה הלא המה ראשון בקידם מעלת הרב המופלא מופת הדור והדרו ר"מ ור"מ כמהר"ר נתן בורג'יל יל"ו ושני בק' מע' הרב המופלא ח"ק ליסרט כמהר"ר אברהם הכהן יל"ו ונ' בקורס מעלת הרב המופלא כמהר"ר אברהם חג'גי יל"ו ומעלת הרב המופלא כמהר"ר משה חסיד יל"ו ושאר רבני תונס יל"ו ושלחוהו לידי עם הסכמות הנו' ועלן לבי תלי"ת. כרם דת עקת שהן בעון שלה זכיתי עדין להעלותם על מזבח הרפוס עם שאר הפסקים והשנינים אשר לי והיו מושים לפני בארצנו. והני עכברי רשיעי הנה שלח רשעים אבלוהו התמוהו ועשו אותו מחיכות מחיכות דקה מן הדקה ונדל לעירי ויעטני מרחות כדע את הדבר הזה ולכן הוכרחתי במעשי לחזור ולהעתיק פס"ד זה מהעתקי הראשונה שעשיתי בתחילה ורקם. ואולם מהפסק דין של רבני ונשואי תונס הי"ו והסכמתם הנו' לא היה לי העתקה ראשונה והכל חלף הלך לו וחכל על דזכרון ולא מסתכמין. ועם כל זה כתבתי להודיע לעירי ברבים ולהודיעם כוחת שהסכימו עמי מעלת רבני ונשואי תונס יל"ו ולא יחיד אחי כדבר הלכה ואת כי ברבים היו עמדי ורי בהערה זאת.

פי המדבר שם **יצחק** ס"ט

## סימן ך

**שאלה** ראובן ושמעון היו שותפים בעסק מסוי ומתן זה כמה שנים ואחר עבור זמן זמנם נפל הפרשות ביניהם ורצו לחלוק הסחורות ולהפריד ביניהם מעל לחיו והיו עליהם חובות מעסק הסותפות לסיחר אשר בעיר מרסיליא יע"א ולמקו' אחרים ועמדו ביניהם לבנשים סיחרים ופשרו ביניהם בחופן נאות שכל אחד יקבל עליו לפרוע חוב ח' ויטול כנגדו ממה שנמלא מעסק הסותפות מסחו' ומעות וכדומה וכל אחד יתחייב לבשבנדו לחלק מעליו לכל מי שיתבעו מפאת אותו החוב שקבלו עליו לפרוע פרעות וגם יתחייב לכל הפסד שיארע לו מחמת אותו החוב הנו' כחופן שמעון הנו' קבל עליו לגדל פרע החוב שחייבם לאותם הסוחרים הלועזים שבעיר מרסיליא יע"א הן קרן הן ריוח עד זמן שיפרע להם ונתחייב לראובן שותפו הנו' לחלק מעליו לכל מי שיתבעו מחמת אותו החוב הנו' וגם כן נתחייב לו בכל תין הפסד שיארע לו מבעלי החוב הנו' וגמרו ביניהם וכתבו ע"ע בכל חוזק ותוקף וזה נוסחו. לפנינו ערדים חותמי מטה כח כאו טוכים השנים ראו' ושמ' ואמרו לנו דעו לכם כי מקדמת דנא היינו שותפים כידוע וכבר נתפרדה הסותפות ביניהו ואולם נשאר עלינו חובות לאחרים אשר בעיר מרסיליא וכן גם כן יש לנו חובות אנל אחרים והנה בעתה נתרצינו יחד מעוב רצונו והשלמת דעתינו ונמדנו כל עניני הנו' הנו' שנשארו בינינו כאשר נכאר לקמן וכבן מהודעין לנאמנת שהדי דמ"ל קדיר החופן אשר נמרו ביניהם הסות' הנו' קדיש כל דבר מה שנשאר עליהם חובות לאחרים הלועזים אשר בעי"ת מרסיליא יע"א כפי חשבונותם הנעשים ובאים מהנו' הכל קבלם עליו שמעון הנו' לפורעם קו"ף שעולה להם לכל הנו' רבית הקדמת ע"ע ובין רבית שיעלה להם מעכשיו עד אשר יפרע להם כי כנגדם נטל וקבל שמעון הנו' כמושלם ליום משות כיד וליום שטרות וחובות וספרות וקבלם על עלמו מעכשיו ולחריות עליו בכל מכל כל ומו"מ נתחייב שמעון הנו' בקנו"ס לפלק כל מי שיתבע לראובן הנו' מצד הלועזים הסוחרים הנו' בין מעיקר הקרן בין מעיקר הריוח דהייגו רבית בין שמקודם בין העולה להם מעכשיו עד אשר יפרע שמעון עד סוף פרוטה לאחרונה כי קבל כבר שמעון הנו' כנגד כל

החוכות של הגז' קרן ודכית עבר ועתיד מוסלם כאשר נאוקו כיניהם וכפירוש לחמר שכל מה שיפסיד ויפזר רחוכן מלד הגז' כין מחמת הקרן כין מחמת הרכית כין עבר כין עתיד הכל נתחייב מעכשיו שמעון הגז' לפורעו מכיסו ומתוכו לרחוכן הגז' כלשון המועיל אומר ודכרים כגה כל הגז' ט"ב כאופן המועיל נתחייבו טוכים הנזיס ככל הגז' כלשון חיוב המועיל לפוס דינא ומ"מ שעבדו כ"ן מקוחנ"מ שקנו ושיקנו לקיום כל הכתוב לעיל כלתי שומ"ת וכן קניגא מיד רחו' ושמ' הגז' קנו"ם כמדל"כ כלשון חיוב וכו' וכלשון מעכשיו וכו' כתחז"ל לקיום כל הגז' לעיל גם סודו לפנינו גם שניהם הגז' הודחה גבו"ק כאו' המועיל לפוס דינא כמש"ל והכל דלא וכו' ודלא וכו' כניטול וכו' וכפקיל וכו' לדעת הרשב"ם והיה זה וכו'

הלעיר פ' הלעיר פ'

**והנה** על פי גמר הדכר הגז' נתפרדו לים מעל לחיו ומהיום ההוא והלאה לא נודע לרחו' הגז' מה עשה שמ' הגז' עם כעלי חוכותיו הלועזים הגז' ותחי"ם והניח לחריו כן וכית יורשיו ושמנתו לאה וכל נכסי עזכונו כשארו כיד שמנתו ועשלח ונותנת כהס כחצלה ורלוקה ולין דובר שיה דכר לא הכן היורש ולא הזולת:

**והן** היום הזה זה קיוב לי"כ שניס מעת הפרדס מהשותפות הגז' ולחרי מות שמעון הגז' כה' שניס פתב פתחום והנה כיה פוליגא לחת מהלועזי הקובר שבעי"ת מרסיליא יע"ל לרחוכן הגז' ע"י לים סיחר לועזי גדול לגדל פרע הסך הנשאר לו עליו ועל שותפו שמע' סך עלוס ורב מזמן השותפית מהקרן וריבית העולה לו לסך הגז' עד היום הזה כדרכם וכעלילותם כנמוסי הלועזים וכרחות רחוכן מעשה הכתב והמכתב עמד מרעיד ומשתומם ויצר לו מרחוק כרע מה שעשה שמעון הגז' שלא השלים לת חוקו לגלות י"ח כפרעון החוב הגז' ויעשומם כשעה חדא ולחר כך השיבו דכרים הדכרים והחזירו רקס כלומרו שיו הלא ידעת שם לא שמעת זה לנו זה י"ב שניס שחלקנו הזות' והכף הודעיוך וגם כמכתב לאמר שמוכך חלף עבר על שמעון הוא לכדו מוטל עליו לפרעך ומה זו שתיקה כל שו השניס שעכדו ולחר כל זה עתה ששמעון חינטו מה לך כי נזעקת וכי הלקת לחרי וכן לא יעשה כנמוסי הסוחרים הלועזים כמוהו ושלח לו הכתב הגז' על ידי הים הכינים הסוחר הלועז הגז':

**אמנם** רחוכן הגז' כהוות פחדת יתיב דידעי לה כ"ע שיד הלועזים תקיפה ולא לייתי לדינא זולת כשם ישרש יכונו ויהין קצק שלמחר הו מחורתו יכתוב ידו שכית לחילי החרץ ולהקינסולים ויכריחו לרחו' הגז' ככח ושל לפרוע לו כל החוב הגז' קו"פ עד זמן הזה כי הוא היטו מכיר שלא לרחוכן ושמעון הסותפים ועתה שמעון היכנו יגבה מרחוכן לשר לא כדת כעל כרחו שלא כטוכתו ותלריס נגיס לקרלתו כי כן רחוכן הגז' נתחכם כחכמה והלך לחגל שמנת שמעון הנה היא לאה וגכנס עמה כדכרים הדכרים ומלא לפניה תכשיט ק'

נדול יקר הערך מאכנים טוכות ומרגליות לא לחשר לה רחוכן הגז' תני לוחו לי לחרלוחו לגיסתי היוסכת כחדר האחר לולי תקנתו כדמים יקרים והיא שמעה לדכריו וחגש נם לאה ולקחתו להתכשיט הגז' ומסרתו כידו וכהגיעו ליד רחוכן לו נטלו והלך לו מפתח החשר וחלף הלך לכיתו לגלות שמח וטוב לב והשמנה הגז' המתינה לו כשעה חדא שיחזור לה התכשיט הגז' ולין קול ולין עונה ולחר חשר רחתה שנתעכב הרכה מלכת לגלה ותקח לעיפה וחתכם והלכה לגלו לכית ושלחה קשה מלחתו התכשיט הגז' לזו גלה לה סודם של דכרים כה וכה עבר הענין והוא עשה בח' לתפ"ם ממנה התכשיט הגז' ומעכבו כידו שתם כלולי וקרוב לודחי יוכרח כע"כ לפרוע להסיחר הגז' לגלם חיבו וקכיעתו יפרע לו מדמי התכשיט הגז' כי הוא לימו חייב לפרוע מכיסו כלשר התנו כניהם כשט"ת הגז' ונם לא יעטרך לבא עמה לחר כך כרינא ודייני ותהי מריבה גדולה כין השמנה הגז' וכין רחוכן הגז' להחזירו לידה ורחוכן הגז' לומר כפה מלא שלא יוציא מתחת ידו התכשיט הגז' כשום לופן שיהיה כלומרו שככר זכה כו כתפיסה הגז' ולם יכולו כל הרוחות שכעולם לא יזיזוהו מתח"י:

**אשר** על כן שין דהוו עמד השוש ושל מה משפט התפיסה הזולת ומעשים לם מועלת לו לרחו' הגז' ובלחי כרינו לו לא כיון שתפס מיד השמנה ולם תמלא לומר דזכה רחוכן כתפיסתו זולת לם יש מי חיוב לשמנה הזולת לו לא על הכל יכא על נכון דכרו הטוב משפט כתיב לדעת מה יעשה ישרל ויכא שכמ"ה:

**תשובה** ידענא כנפשאי ערכי עלי פחות שכערכין כתוחי מכתח זיעורית קל מסוכין לכין ודקין ומה מני יהלוך לדכר דכר לו חני דכר כער ולא לחדא לין מלה כלשוני ה"כ היפה מלי חציב כהאי עלמא קטן מהכיל כמוני היום כי יתן לת רוחו לכא כדכרים שככתב כלין כד"ת ומה תוסיף ת"ת כחי להכניס עלמי כמקום ההריס הרמים כלחרת דזקוקין דטורת מלן עייל כר נפתח לתמן כרס מה לעשה חדי נעשה טו"ש כעניך וחוכה עלי לקייס שפיר נזרתו לשר קדשני כמלותיו לחוות דעני נם לגי דין נרמת שילחתי לפניס ממחילתי ושמחי פני כחלמים להשיב שושי דכר ולא זו לף זו כי רלית לגי ומתון ש לכי דמלתת כדנת דינא יתיב וסע' פתיחו וכותלי כה"מ יוכיחו לדק ושלוס נשקו ספר על ספר יחריו ידוקקו זו לגל זו הס הרהיכוני ללקט כלומרים מפי סופרים ומפי ספרים כקלירת החומרים מה שנוגע לפוס דינא לת להל' ולא למעשה שידעתי ביני כי לחיני מלגשיה ומירחי הורלה לגי לך כוחת לם יקכיעו עמי תעמודים ומכוונות לשר כית ישרל נכון עליהם רכנן דפקיע שמייהו דייתכי לדוכתייהו היושכים רחשונה על כפת ההורלה כי להם יהתה משפטי ה' לחת ושל פיהם יקום דכר שהם רשחים ולא לגי וזה כחלי וה' שחים יעזור לי:

**והנה** הנראה מהשאלה המונחת לפניהו כי השמנה הזאת לינה תוכנית כתובתה וכודאי דמיירי דיש בנכסי עזבון שמעון די והותר לכתובתה ביתר שאת כעבור זה לא נכנס בענין הזה שהוא תון משאתנו לך מה שאנו מריכים לדון הוא בתפיסת ראובן שתפס מיד השמנה הנ' התכציו הנ' כעבור תוב המוחר הנ' שנתחייב כו כעלה שמעון לפורעו כנגד מה שקבל כנגדו כתו שנמרו בניהם כעת תלוקתם וכמביאר בשטר החלוקה הנעתק כשאלתו ואם לא היה ראובן תופס מנכסי שמ' איתצו הנ' התכציו הנ' והיה הסיתר הנ' מכריחו לשמעון ומוציא ממנו כריעת ודייני הן על פי דין תורתנו הקדושה שתק' שכן הדין בשנים שלוו לפורע השוקפות נעשו עדכים זה לזה וכדפסק מרן בח"מ סי' ע"ו יע"ש והן על פי נמוסי ודת הלועזיים שכן הוא דרכם שהינם מכירים שלא לשות' ואם התחד היינו נוכה מהתחר הנמצא ואם כן נמצא שהיה מוכרח ראובן הנ' לשלם לו תוכו כעל כרחו שלא בטוכתו ואם אחר כך היה ראובן זה חוזר על יורשי שמעון שותפו לתכוע תכוע מה שנשלם כעד חוב לכיהם לא היה יכול להוציא מהם כלל כיון דעיקר התכיעה של הקוחרים הוי מלוה על פה וידוע דמלוה על פה אינה נגבית מהיורשים שלא כג' דרכים המכוארים כפוס' וכע"ע ח"מ סי' ק"ז יע"ש וכנדון זה אין נמצא כהם גם אחד ואם כן נמצא עכשיו שראובן הוא תפוס ורצונו לוכות מכח תביעתו שהיתה כלא עדיים ורצי' הנאמן לו לומר שחייב לו לכיהם עדין כמגו דלא היו דכריהם מעולם לו לקוח הוא כידם לו החזרתי ואם כן מכח התביעה הוא זוכה ושמצא היה תפוס לא היה לו שום וכות ויכולת להוציא מיד היורשים פ"ק כלל הנה כי כן חל עליהו תוכת כיאור למען דעת האם התביעה הזאת תרוכה לא עלתה לראו' הנו' או לא לפום דינא :

**ונראה** לכאורה דלא מהניא ליה תפיסתו כלל כיון שתפס מיד השמנה הנו' ומהנראה מהשאלה הנו' שהיורשים של שמעון אין להם לפטרופוס שמטו כ"ד או לכיהם של יתומים שה לפקח ולפענית על נכסיהם שלא שהשמנה הזאת היא חמס לאה הנו' היא הטוענת ונותנת כתוך הבית בנכסי היורשים וכבל לשבר להם ומתעסקת כהם כחפנה ודלטנה הטוב והנמור ולית מאן דיימחי כידה אם כן הרי היא כלפטרופוסת לכל דכריה כדפסק מרן בח"מ סי' ר"ן יתומים שמכרו שלא כעל הבית ואפילו אשה הרי הם כלפטוט' לכל דכר יע"ש . ואפילו היתה האשה הלוו חמס של יתומים המסוכים להלה אפילו הכי דין לפטוט' יש לה וכמו שמתבאר מתשו' הרשב"ש כח"כ סי' מ"ט ומתשובת הרש"ש כלל פ"ו סי' ד' והריב"ש סי' קמ"ה וסי' תל"ה המכי"ט מ"ש מקב"כ מהרשד"ם ח"ה סי' קס"ו מהרש"ך ח"כ סי' כ"ה וסי' ע"ו הרשב"ץ ח"כ סי' ק"ן הרשב"ש בסי' רפ"ט וכס' סי' שע"ג וכריש סי' תל"ו פני משה ח"ח ס' סי' ס"ט כע"ח מ"מ מ"ח ריש סי' ר"ו עיין עליהם הלה כספרתם ומדכריהם פשיטים וכיון דהיא כלפטורו' הרי נתחייבה כשמירת הנכסים וכמו דקי"ל כלפטורו' כין מיטתו כ"ד כין מינתו לכיהם של יתומים שחייב כפשיעה כדפסק מרן סי' הנו' כן ה"ה לים לו לשה



שמטו לגמי היתומים ונתעסקו כנכסיהם דמחייבי כפשיעה וזה פשוט וכרור וכיון שכן השמנה הזאת שתפס ממנה ראובן שמחויבת ליתומים כפשיעתה :

**ובכגון** דא לתתין למה שכתב הרש"ג כתשו' כלל ק"ו סי' י"ה ורמזה מרן כיתה יוסף סי' ע"ה שנשען על פקידו של ראובן שהפקיד הנכסים כיד שמעון לתרי מות ראובן ושמעון עכשיו כידו כלומרו שחייב לו ראובן והן קדש כתב דשמעון נתמן כמנו לעיון עד כרי דמיו ושוב כתב וז"ל למנם פניס לתריס יש לדין זה והוא כי הפקיד פשע כמה שמסר ממון ראובן כיד שמעו' וכו' וחייב להחזיר הממון ליורשי ראובן כמצה שלא תפס שמעון מעל ראובן כלום שמא היורשים תוכעים ממונם מיד הפקיד כי פשע כו והשליכו לאכוד והפקיד חוזר ותוכע הממון מהמע' ואם יש לו טענה על הפקיד יכול לטעון עליו אבל היו יכול לעכב הממון כשביל שום טענה שיש לו רחמ' עכ"ל :

**הנה** המתכאר מדכרי הרש"ג הלנו דכל שהפקיד פושע כשמירתו ומחויב להחזיר הממון לבעליו גם תפיסת התופס ממנו לינה תפיסה כלל כי לא מכע"ד הוא תופס שלא מעל הנפקד הוא תופס והנפקד היה חייב לו כלל ומה לו לתפוס ממנו וכן כתב כפשיטות הריב"ש כסי' של"ג יעש"כ . וכן הסכימו כל נדולי הפוסקים הכיאים הרב כנה"ג שם כסי' הנו' ונם מהרשד"ם כסי' קנ"כ וכבמה מתשוב' ומהרש"ג ומהרים"ט כח"מ סי' ג"ל וע"כ וק"ד וקנ"ה והרב פני משה ח"ת סי' י"ו והרב פרח מטה יהרן ח"כ סי' מ"ט ונדול לחרון הרב מבתם לדוד ח"מ סי' ל' ע"ש ושאר נדולי הפוסקים הלנ בספרתם ואם כן דון מינה וחוקי כחתרין דכיון דהשמנה הזאת פשעה כשמירתה כמה שתפס ראובן מידה ומ"ל לא היורשים לתפס מידן כידה מאי דלא מציא לאשתעויי דינא וכהיא דאתמרינ' פ' שור שנגח ר"ה וכרבתב הריב"ש ראפילו לא היה תפוס הייט פטורי' מהרין נמצה דמחייבים לותה היורשים כדינא ודייני להחזיר להם ממונם וכיון דמן הרין מחויבת להחזיר הממון ליורשים וכמ"ש נמצה דמה שתפס ראובן היט מנכסי שמעו' שותפו הוא תופס שלא מעל השמנה הוא תפס והשמנה הזאת היא מחויבת לו כלום כדי להפוס ממנה וכהיס היורשים ונוכים מהשמנה והשמנה מוליכה מיד ראובן' ונם הם דמ היורשים מוליכים מיד ראובן נופיה דרמ"ג רמ"ג כאשר כתב כן מהרים"ט כלל תשובות הנו' וכן הסכים מהרש"ג כסי' ק' וק"ל יעשד"כ אם כן דכר הלמד מענינו דראו' זה שתפס לא אהנו מעשיו כמה שתפס מיד השמנה וכאשר הוכחנו וכדרו מתשובת הרש"ג והריב"ש וכל הנמשכים אחריהם חלקס כחיים וכמדוכר :

**אמנם** ראיתי אחרי רוחי דיש נד זכות תולה לראו' הנו' לומר דאפי' הוי תפיסה מעליא מן הדין ואין מוציאים מידו וכאשר נבאר בס"ד והן קדש אני אכיא מה שהקשה מהרים"ט כאפו' הנו' על תשוב' הרש"ג הנו' ממ"ש כפסקיו כפ' הכותב על הא דאמרינן התם דף פ"ו ע"כ ההוא כקרא

דתפס מינים תורת דיקמי כ"ח לימר מחייס תפסיה וכקרקע לימר ליחר מיתה תפסיה ליחו לקמיה דר"ן לימר ליה לית לך סהדי דתפסיה לימר ליה לא לימר ליה מנו דיכול לומר לקיחים הס כידי נילמן לומר דמחייס תפסיה ע"כ כ"ם · וכתב עליו הרש"ם דכקרקע לא הוי כעד למיקס כשטועה דטוען כדכר הוי כיון דחייב לשלם ליתומים וכו' וכ"כ ר"ח דכיון דתורי כקרקע דלאחר מיתה תפסיה חייב לשלם ליתו' והרין דינא לפום דינא דנמרא והחזינא כיון דתקט הרחטונים דמטלטלי דיקמי משתעבדי לכעל חוב אם אין ליה לבעל חוב דליה כרורה למפרע ההוא חובה מנייהו דיקמי לא מחייב כקרקע מידי ואם אין ליה דליה חלה שמחמת התפיסה הוא זוכה מחייב כקרקע לשלומי עכ"ל · מתכאר מדכרי קדמו דלאו דמחייב כקרקע לשלומי עם כל זה תפיסת הכעל חוב הויא תפיסה מעליא וזה הפך מה שפסק כתשוכה הנ' שכתב דכל היכא דמחייב הפקיד לשלומי נם תפיסת הכעל חוב לא הויא תפיסה והרב הנ' תריץ יתיב דהרש"ם כפסקיו הקשה דכיון דליח ליה לבעל חוב דליה שלא שמחמת התפיסה כח לזכות מחייב כקרקע לשלומי וכיון דמחייב כקרקע לשלומי נם תפיסת הכעל חוב לא הויא תפיסה וכמ"ש כתשו' הפקיד הנ' ודחה כהא שו תור"ק :

**ותבט** עיני להרב ס"ך כח"מ סי' ח"ן ס"ק הכיא דכרי מהרי"ט הנ' וכתב שדכריו דחוקים וקוה חי' דהרש"ם כפסקיו מיירי דטוענן הכעל חוב דהכקרקע מסרו ליהיה כרשות היתומים לפרעון חובו וכהניה דהריב"ם סי' הנ' דכהאי גוונא מהניא ליה תפיסתו לף דמחייב לשלומי דחיהו דהפסיד לנפשיה יעשר"כ :

**ולעד** יותר מתקבלי' ומתרווחים דכרי מהרי"ט כיסוב דכרי הרש"ם ממ"ש הוא ולא נמלא דמו כזה כדכרי הרש"ם ולפילו שמן מנהו כשטר ירחה המעיין :

**וחזון** הרכתי להנחון הרב חק"ל חלק ח"מ דכיאור לסי' ח"ן שם סוכחה נדולה חשובה מהרב מר כריה ורחיתי לו שם הכיא דכרי מהרי"ט הנ' וכתב עליו מלבד מה שהמה עליו הרש"ך מתכאר מדכרי הנחון והרמב"ן וכו' נכי עובדא דכקרקע דתפיסת הכעל חוב הויא תפיסה לפי' דמחייב הכקרקע לשלם הפך דכריו וכו' ע"כ :

**ואחר** המחילה רכה הרחויה שיו חנב שטפיה דהנחון הרמב"ן הס המדכרים על עובדא דנמ' וכעיבדא דש"ם נס מהרי"ט יודה דתפיסת הכעל חוב הויא תפיסה כיון דמחייב הכקרקע לשלם נם להרש"ם וה"ט משום דליהו דהפסיד לנפשיה דאמר לאח"מ תפסיה וכהניה דהריב"ם הנ' ודכרי מהרי"ט לימא שלא לדכרי הרש"ם כמ"ש לאחר תקנת הנחונים שלא לדכרי הרש"ם ממ"ש כפסקיו וחירן הוא דכרון שכתבו' מיירי שכאו ליד ליו כפקדון ומשום הכי יכול לומר לו הנפקד כיון שמת-תיים לך כתורת פקדון חיק יכול לעככב ולהפסידני · ואולם כהניה דכקרקע דתפס הכעל חוב שלא מדעתו דכקרקע אלו תור"ק יע"ש :

**ועפר"ק** שלא הרוחנו לחשוות הרש"ם והריטב"א דלא פלנן כהדייהו דנם הרש"ם לחזל ומודה

מסרו כידו ביד יעקב היתומים שם כן מאי נפקא מינה לי מחייס תפסיה לו לאחר מיתה תפסיה כיון שתפסו כרשות עכ"ל :

**ולא** ידעתי מי הכריחי לומר דנס עובדא דש"ם הכי הוי ואינו מוכרח כלל והאי לאחוריה קאי והאי לאחוריה קאי וכמובן · עוד רחיתי לו שם שתמה על הרב ח"א והרב ערוך כיעקב והרב בני אהרן שהביאו קו' מוהריט"ו על הרש"ם הוא מעובדא דנמ' והקשה עליהם כנו"ל ולא ידעתי למה לא השיבו נס כן כזה לשר כריה והרפקסיון כעניותין ועל הרב כני אהרן ככר קדמו הרב קריית מלך רב חלק כ' סי' מ"ג ונדך ליישב דכריו יעש"כ · עוד הכיא לנו הרב מהרי"ט חשובת הריטב"א הכיאה מרן כבית יוסף ח"מ סי' פ"ג מי"כ דמשתמע מינה דפליג עם הרש"ם כתשו' הפקיד הנ' וז"ל הריטב"א והיכא שהשיל רשו' כליו לשמע' ושמ' השחילם ללוו ובא לוי לתפוס כהם כשכיל רחוכן מהו יכול שמעון להוציא מלוי מני אמרינן דהוי כהניח דהכיאי לא לא ונר' דלא דמי דהכא כיון שכתורת שלה כא לידו חייב להשיב השכח נמירא ולא דמי וכו' דהתם כרשות כע"ד הניחו לידו ומיהו אם לא הפקידו שמעון ללוי שלא שתפס כו כרשות שמעון או מירו שלא מדעתו נראה שתפיסתו תפיסה ולידך חייב לשלם לפי שפשב כשמירתו עכ"ל מינה הוכיח מהרי"ט דהריטב"א והרש"ם פליגי להדדי דלהריטב"א תלי טעמא משום דהשכה כעי וזה דוקא אם לקחו התופס כתורת שלה דאתחייב כהשכה תפיסתו חויא תפיסה דנם דלידך חייב לשלומי ושו להרש"ם עיקר הטעם הוא משום דמתחייב הפקיד לשלם וכל היכא שחייב הנפקד לשלם תפיסת לידך לא הויא תפיסה נמלא דפליגי להדדי ולא תא לה מני"ר הרב מהרי"ט לחשובת הריטב"א הנ' ותפס עיקר כדכרי הרש"ם וכן מתכאר בד"ק ככל תשו' הנ' וכפרט כתשו' רח"ב סי' ב"ל שלא הזכיר לתשו' הריטב"א הנ' כלל שהוא דומה לכ"ד דהתפיסה היתה שלא מדעתו פסקיה לדיעא כסכינא חריפא דלא הויא תפיסה מכח תשובת הרש"ם הנ' לעיל וכן הסכים הרב ס"ך שם כסי' ח"ן דהרש"ם והריב"ם והריטב"א פליגי להדדי והעיקר כדכרי הרש"ם והריב"ם יעשר"כ · וכן הסכי' כל הפוסקים עד שהפליגו הרב פ"ת ח"כ סי' ו' והרב פרח מטה לחרן ח"כ סי' מ"ט דיתין לומר קיס לי כהריטב"א דיחודאה הוא כיעשר"כ · הנס דלרכר הזה יסלחו הנדיקים דלא קי"ל כוותייהו כהא וכדכעי' למימר קמן כס"ד :

**ואת** זה רהיתי להרב החנת כמ"ל פי"ח דמלוה הלכה ד' שהכיא לקו' מהרי"ט שהקשה לתשו' הרש"ם ממ"ש כפסקיו וחירן הוא דכרון שכתבו' מיירי שכאו ליד לוי כפקדון ומשום הכי יכול לומר לו הנפקד כיון שמת-תיים לך כתורת פקדון חיק יכול לעככב ולהפסידני · ואולם כהניה דכקרקע דתפס הכעל חוב שלא מדעתו דכקרקע אלו תור"ק יע"ש :

**ועפר"ק** שלא הרוחנו לחשוות הרש"ם והריטב"א דלא פלנן כהדייהו דנם הרש"ם לחזל

ומודם בחפץ שלא מדעתו הויא תפיסה הגס דחיוך מחייב לשלומי וכסברת הריטב"ה וכמ"ש בפסקיו הנ' וזהו נלע"ד דלא לחפושי פלוגתא ביניהו וכן דחיתי להנתון הרב לוריס ותומיס בסי' ח"ן הנ' שכתב כן דלא פליגי הרא"ם והריטב"ח כלל דכולם כאחד חזלי ומודו היכא דתפס שלא מדעתו דתפי' תפיסה לאו דמחייב חיוך לשלומי והרא"ם כתב בסי' לא מיירי שלא בכתו ליזו כתו"פ יע"ש וכתובן כתב בסי' קכ"ה יעשדק"ב :

**ועד** לחרון חזיתיה למר הרב חק"ל שם בסי' ח"ן עמר וימודד תר"ם ופלפל בהכמה כע"ז וסו"ד כתב וז"ל וכשחני לשלמי עיקר קו' מהרימ"ט לדידי לא קשה בהוא הניח יסוד מוסד דלהרא"ם נס בתפס שלא מדעת הנפקד לא הוי תפיסה כיון שנתחייב הנפקד לשלם הפך פשיטות הריטב"ה וכו' ולחרין נמשכו קלת המיונים להכין כן בדעת הרא"ם ומזה ק"ל פשיטות הרא"ם דפרק הכותב . ולהני בעי ולא הדע מכ"ל פשיטות זה דהרא"ם כי היכי דחיק' ולפושי פלוגתא והדרכת הכרי הרא"ם דפרק הכו' הס דאיה כרורה דגס הרא"ם מודה בתופס שלא מדעת הנפקד דהוי תפיסה לאו שהנפקד חייב וחו לא קשה מידי כדכרי הרא"ם ולא מפשינן פלוגתא . ושיב מלחתי תנא דמסייע לי הרב לוריס והומיס בסי' ח"ן שכתב שגס הרא"ם מודה בזה ולפי זה נמלא שאין חולק כלל זה בתופס שלא מדעת דהויא תפיסה לאו שחייב הנפקד ע"כ . וכסו"ד כתב וז"ל בחופן שכעת נראה לי דהריטב"ה והרא"ם והריב"ם כולהו ס"ל בתופס שלא מדעתו הויא תפיסה והיו חולק כדכר זולת מה שפקפקו רכני החלרונים כדעת הרא"ם והריב"ם וכיון דלחושי פלוגתא לא מפשינן ונקשיון הכי לעיקר וכו' עכ"ל :

**הדי** לפנינו סהדין תלתא נתנבאו בסנגון לחד להסכים דעת הרא"ם עם הריטב"ה דבתופס שלא מדעת כ"ע חזלי ומודו דתפיסתיה הויא תפיסה הגס בחיוך :

**והנה** מרן בבית יוסף סי' פ"נ לחר הביאו דברי הריטב"ה חמה עליו וז"ל ויש לתמוה מהי לחיוב פשע תפילו לא פשע נמי דהא שוא חייב לפילו בחונסין עכ"ל . ורלחיתי להרב בני לחרן סי' י' שתירץ דהריטב"ה גס בעיקר מיירי שבן מוכח מדבריו ומשום הכי נקט טעם לפי שפשע דוקא שייך גם בנפקד דא"ח ולחיו חייב כי אם בפשיעה שלו תוד"ק והכיש עמו מהר"ל מוו"ל שם בפ' י"ה יעו"ש ולדידי לא כרירא לי מלתא ולא שמיע לי דהריטב"ה מיירי גס בפקדון והסוכחות שהביא והכריח הרב לישם מוכר כ"כ ומה גס דהרבה פוסקים תילקים על זה וכמו שיבית לפנינו בס"ד :

**אמנם** הגלע"ד ישוב נכון ליתוכיח דבתיה דהריטב"ה מקושית מרן הוא מה שתירץ הרב קמ"ר ח"ב סי' מ"נ הנ' דהריטב"ה נופיה בחי' בפרק הכותב פירש שיחוקיו דבך טעמא דחיוך חייב לשלומי לחתפסינהו כיון דמעון דלא מלי לחשתעויי דינא בהדיה ולחיו דחפסיד חנפשיה דלא עבד שמירה כראוי יע"ש . ואם כן לפי זה לין מקום לקשית מרן דאם תפסו בעל כרחו בחונס לא שייך דחיוהו דחפסיד חנפשיה דלא שייך היכי טעמא כי אם היכא שפשע השומר . ומרן הקשה יען שלא נתנבו לו מדוכי הריטב"ה הכין דמלי דנקט הריטב"ה בתצו' דתפסו מידו שלא מדעתו הייט בחונס ומשום הכי דמי ומקשה דכיון דכשולל עשקינן מלי לשייה פשע תשילו לא פשע נמי דהא שולל חייב לפילו בחונסין . ותולם בהגלות נגלות לנו מדוכי הריטב"ה הנ' דחזיכן להנתון דיהיב טעמא למליהיה משום דחיוהו דחפסיד הנפשיה שמע מינה דהריטב"ה לא מיירי בתפסו מחונס ובעל כרחו דכהך לא שייך הך טעמא דחפסיד הנפשיה שלא דמיירי שתפסו מידו שלא מדעתו שעשה לי לזוז עוירמה ותחכולה לעוקמה מידו ושוב שהניעו לידו תפס כהס כטענתו שחייב לו כעל התצן בהה קאמר הריטב"ה דתפיסתיה הויא תפיסה ולחיוך חייב דחיוהו דחפסיד הנפשיה דהיה לו ליזהר מעורמתו ותחכולתו והה"ן דאם הוס שוא וכלא זה ותפס מידו בחונס מודה הריטב"ה דחייב לשלמו בחונסין ומינה נפיק דאין תפיסת התו' תפיסה כיון דלא שייך טעמא דחפסיד הנפשיה וכמ"ש הרב קמ"ר והוכיח כמיש"ר מדוכי הריטב"ה וכתובן :

**באופן** נמלינו למדין דתפסו מידו שלא מדעתו דקאמר הריטב"ה היינו שלקחו ממנו בחכמה ובערמה ובלבו כידו ובא בטענה ולחפוקי שאם לקחו ממנו בתורת שאל ממנו או לשילו בתורת פקדון למר כרחית ליה ולמר כרחית ליה דחפילו היכא דקבלו ממנו בתורת פקדון נכלל בכלל תפסה מידו שלא מדעתו דתפיסתיה הויא תפיסה וכמו שכשיב דכריהם לקמן בס"ד ועל כל פנים היכא דלא הוי לא בתורת שאל ולא בתורת פקדון כי אם שלקחו ממנו בערמה ובדרך תחכולה כדי שיניע לידו ואחר שהניע לידו שהוא למר שרלונו לתפוס בו בעבור חובו הלודקי דתפיסתיה הויא תפיסה לכ"ע לרעת הרבנים הנ"ל :

**ובן** נראה שהכין בפשיטות הרב חק"ל בביאורו לסי' ח"ן הנ"ל עד שמכח זה הקשה על הרב מהריט"ן בסי' ד"ך שכתב וכל שכן כך"ד שלא נתנס לוי כיר שמעון שלא לקחס שמעון בערמה ותחכולה ע"כ ותפסס ע"כ ותמה עליו הרב הנ' שזה קו' פריכה הוא שהרי בתפס מדעתו קי"ל דלא הוי תפיסה ובתפס שלא מדעתו הוי תפיסה וכמ"ש הריטב"ה בתצו' וכו' והניחו בל"ע ולעבד"ג דחי מהה לא קשיא דחצבר לגדר ולומר דקו' דנקיט הרב לאו לגבי תפס מדעתו שלא לגבי נתנס לו על מנת לסילוכס לפ' הוא ובבי הא לחבי' דהוי קו' חזוב כמבואר כר"ק דבבבי מיירי יע"ש :

**אמנם** לי קשיא לעב"ד על הרב מהריט"ן הא קשיא והוא דלחיתי לו בתצו' סי' מ"ו דבשל על לחובן שנתן לשמעון סך מעות בחורת עסקא והיה מתעסק בהס ולא שמעון ללכת למסעיו והפקיד ביד לוי מעות וסחורה ועבכס לוי כיד בלומרו שחייב לו דקו' מהו והסיב הרב דלוי נחמן בתנו ותפיסתו

היוצ תפיסה והם שמע' חייב לרחוב' ור' לא פסק הרב
שמעו' חייב לרחובן כמה שהפקיד כיד לוי משום
דלא הוה ליה לתפיקי לדעתיה דרחובן חייב לו ויצטרך
לקחת ולתפוס הממון כידו כחובו ולא הוי פיסא וכו'
עכ"ל ועשד"כ :

**אחר** נסיקת עפרות רגליו תם מכני ולא אדע איך לא
זכר שר לתשובות הרמ"ם והריטב"ץ והריב"ם
הללו הנו"ל דכלם כאחד קס המדכריס כגוונא דנ"ד
דרחו' הפקיד כיד שמעו' ושמע' כיד לוי ולוי תפס
כעכור מה שחייב לו רחו' וכלם פסקו שת הדין דלא
מ"ל תפי' מי משום דהשכה בעי ור' דהפקיד פשע ומחייב
לשלם לף על גב דלא הוה ליה לתסוקי לדעתיה דרחו'
חייב לו ויצטרך לקחת ולתפוס וכו' והוא קא פסיק
ותני בסכינא חריפא כל כתר לפסכת מהני משלי רבכרי
וכדומק י"ל דהרב לא סמך על טעם זה לחוד שלא עיקר
טעמא הוא כמ"ש כד"ה ולענין וכו' דה"ט דתמיד
היו מחמינים זה לזה דככהאי גוונא המפקיד הוה
מחמין לשומר הב' ומפק"ד נביה לה מחייב השומר
הרמצון ומודה הרמ"ם והעמיה דלא הוי פושע וכמתבאר
בטח"מ סי' רל"ו וכבאר הפוסקים וכן מתבאר מדברי
הריטב"ץ נופיה שם כחדושיו כפ' הכותב כמ"ש שם
גבי סרסור שלא נראה דוחק גדול להעמיס כן בדברי
הרב מהריט"ץ דזהו עיקר כאף ומסוכות שלא טעם
כעיקר מאחר דנקטיה בלשון ותו וכפו"ד כתב עיקר
ה"ל דלא הוה ליה לתסוקי לדעתיה וכו' כיב"ם :

**ועוד** כמה שבלה ונסתפק הרב אי אמרינן מנו
כתרי נברי הכי מתבאר מדברי הרמ"ם
כתשו' וו דאמרינן מנו אפילו כתרי נברי דכתחי' כתב
דנאמן כמנו שמעון לומר דרחובן חייב וכו' כמנו
דהחורתיה לו לא היו דברים מעולם ושוב חזר בו וכתב
למנם פנים אחרים וכו' ולפשוט ליה מר כל ספקותיה
מהכא ולא עוד שלא שנסתפק הרב בפלגא דמלוה אם
מתחייב בה שמעון לרחובן ונשא ונתן הרב כזה
וכתב דאף דאיכא למימר דבפלגא דמלוה חייב שמעון
מכל מקום אין מוציאים מיד לוי כיון דיש לו מנו
כנגד שמעון ועו"ש וזה הוא הפך ממש מתשו' הרמ"ם
הנ"ל דפסיק ותני דמוציאים מידו אפילו דיש לו מנו
כנגד שמעון וכאמת שהוא פלא לא שנאמר דס"ל
להרב מהריט"ץ כסברת הריטב"ץ דאף אם כאו ליד
התופס כתורת פקדון יכול לעכבו אף דמתחייב הנפקד
הרמצון וכדעת שאר הפוסקי' דס"ל הכי כדעת הריטב"ץ
שביאם בסמוך כס"ד שלא שעל כל פנים היה לו
להכיא דבריהם ולכתוב מש"ל ולא היה לו לסתום כולי
האי ולפסוק כסתם הפך הרמ"ם והריב"ם כפשיטות :

**ואתה** תחזה להרב עדות כיעקב סי' מ"ו דנראה
הוא ממש כדון מהריט"ץ ועלה הכיא לנו
לתשו' הרמ"ם והריב"ם והריטב"ץ ופלפל כהם כיד ה'
הטוכח עליו וכן לו יעשה ולו זה הדרך ושתיקה זו לא
ידעתי מה זו עושה ואיה נראה לקיים פסק דינו של
הרב מהריט"ץ על פי מ"ש הרב נודע ביהודה בסיפא
דמלתא דכיון דהוי מתעסק למחלית שבר הוי שותף
והרשות נתונה בידו ולא הוי פושע שלא שהרב מהריט"ץ
לא לחני עלה מטעם זה ודבריו ל"ע :

**איך** שיהיה הדרן למחי דאתן עלה דאפשר מידו שלא
מדעתו דקאמר הריטב"ץ הוי כנון שלקחו
ממנו כדרך ערמה ותחכולה וכן מוכח כפשיטות דברי
הריטב"ץ שכתב שאפשר מידו שלא מדעתו ולפי דמייתי
שלא כדרך תטיפה כע"כ לו כאופן מי סגי ליה
לומר שחטפו כאופן וכע"כ שלא ולפי הדבר כרור כמו
שכתבנו דכל שהוא כדרך ערמה ותחכולה הוי מידו
שלא מדעתו ותפיסתיה הויא תפיסה דגם דמחייב
לידך לשלומי וכמדובר והדברים ברורים לכל ישראל
הולך ושופט בנדק :

**מעתה** נלכה דותינה לנ"ד ונאמר דכיון דרחובן
זה התופס עשה כחכמה וכתחכולה שאמר
לה ערטנו להרחות לניסתו ונתנתו לו ונטלו והלך לו
ועכבו כידו הוי ממש כהאיש דכתב הריטב"ץ דכאפשר
מידו שלא מדעתו דאפיסתיה תפיסה ולידך חייב
לשלומי לפי שפשע כשמירתו ה"ה הכא נמי כנ"ד הגם
שהשמנה תתחייב לשלם ליתומים הפיסת רחובן הרי
תפיסת מעליא מה"ד לכ"ע לדעת הרב מש"ל והגאון
הרב חו"ת והרב חק"ל שכאחכו דכאפשר מידו שלא מדעתו
גם הרמ"ם והריב"ם יודו דמהניא ליה תפי' ואפי' לדעת
שאר הפוס' דס"ל דכהאי נמי פליגי הרמ"ם והריב"ם עם
הריטב"ץ וכהא הרב פני משה ח"ח סי' ו' והרב פרח
מטה אהרן ח"ב סי' מ"ט דאין ליתר קיים לי כהריטב"ץ
וכפרט דמרן דאתן גרסינן כתריה הכי ס"ל וכמו שכתבו
הרבנים הנו"ל וכיון דברייתה לקמן כס"ד ואם כן תורה
יולאה כנ"ד דתפיסת רחובן הויא תפיסה מעליא כיון
שהיתה כדרך ערמה ותחכולה ותפס מידה שלא מדעתה
ואין מוציאים מידו וככל האתור ומדובר :

**ואם** לחשך אדם לומר דכנ"ד הגם שהיה כדרך
ערמה ותחכולה עם כל זה כיון שחכמתו היתה
כדרך שלא דהיינו ששלו ממנה כדי להרחותו לניסתו
הס כאולי תקנהו והיא סמכה ע"ד ומקריבו כידו כל
כהאי גוונא דהוי כדרך שלה כזו הא ודאי דהשכה
כעי ולא מהני ליה תפיסתו וכמ"ש הריטב"ץ כתחלת
תשו' הנו"ל וכוה אין חולק וכמובן :

**אף** אתה אמור לו דאם כאתו לדקדק כדברי רחו'
ונדון כהם מה דמות תערכו לו הא אין לך
לדמותו שלא לההיא דפסק הטור כמ"מ ומרן כש"ע
סי' קפ"ו הנוטל כלים מבית האומן כדי לבקרן
דחייב כחונסים ויעו"ש בביאה יוסף דהמתבאר אם
מכל הפוסקים דבעינן תרתי לטיבותא כדי להתחייב
כחונסין דבעינן שיהיה קניאת הדמים בניהם או לפחות
שתהיה שומתו יתובה וזאת שנית שיהיה זכינא תריפא
וכל דליכא הני תרתי ליתו מתחייב כחונסין אלא
שומר שכר הוי וחייב כנגיכה ואבידה ואו לא מידי
כאשר ירחה הרואה אם וכל זה הוא דוקא כמי שלקח
כלי לבקרו ולקנותו הוא כעצמו ואולם כל כהאי גוונא
דנ"ד דלקח התכשיט כדי להרחות לקרובתו לא הוי
שלא שומר חנם ופטור מנגיכה ואבידה וחייב כפשי'
כאשר כן דאיתי להרב כ"ד ת"מ סי' ק"ג דנשאל על
כיוצא בזה דנ"ד דאחד שלא מהאסקור כ' לחוריס נרולים
כדי להרחותן ונגנבו ממנו כחזרתו העלה הרב דכל
כהאי גוונא שלקחם כדי להרחותן לאחרים שיקנו

ולא

ולא לעצמו פטור מנזיכה ותכידה וס"ח הוי יע"ש . הא קמן דכל כהאי גוונא ד"ד דין פקדון ים לו וס"ח לכך הוא דהוי ועיין . להרב כפה"ג חלק כ' תוכן מצעט סי' קפ"ו הגה"ט אות ק' יע"ש :

**והשתא** דתתיק להכי ד"ד דין פקדון ים לו וס"ח דוקא הוא דהוי מצחנא פט"ר לרשון זה כתבינהו זהא ועמלנא היא ליה דהשתחן להרב עדות ביעקב סי' מ"ו ולהרב תורת חסד סי' קל"ו דהסבימו להלכה ולמעשה דהריטב"א סבירא ליה דגם כשבח ליד התיפס כפקדון מיד הנפקד הראשון הו הזוטל ס"ל דמלי להתוס ולעכבו בטענה זו שח יב לו כעל החפץ הגם דהנפקד ה"ה חייב דומיא דתפס שלא מדעתו והכריחו כן מדברי הריטב"א בחידושיו דדוקא כשלא הוא דס"ל להריטב"א דהשבה כעי ולא מהניא ליה תפיסתו לא כן כפקדון . והרב עדות כי עקיב ליתא למרן דק"ו כשיטה זו דמהדיו"ט ממס שהביא דברין ופקפק על סו"ד ולא חלק על עיקר הדין ועו"ס והיין עמו דלולו הוא סבירא ליה כדעת הריטב"א דגם כפקדון השבה כעי והיינו מועיל התפי' להתוס מקצה מידי עליה דהריטב"א מלי תירוץ פשט דמשום הכי נקט טעמא דפשע משום דמיירי גם כפקדון דלולו מחייב כי אם על כל דבר פשע וכמו שחי' כן הרב כנ"ת והבלחנו ד"ק לעיל . שלא ודלי דמרן הכין כדעת הריטב"א דדוקא כשיש מיירי ומש"ה רמי ומקשה שפיר דלולו כפקדון ס"ל למרן דמהני תפי' וכמ"ש הרב עדות ביעקב והרב תורת חסד וכמדוכר :

**ובן** נ"ל להבריח שזהו דעת הרב מש"ל פרק י"ח מהלכות מלוה וכתבנו דבריו לעיל שחכ"ה כתב וז"ל דוק ותשכח דהרמ"ם חלוק על הרשב"א במקצת עכ"ל :

**והנה** זה שכ' הרב דהרמ"ם חלוק עם הרשב"א כענין לא ידעתי מלין דכר שמיה דהרשב"א כענין זה ולא שייך ענין זה עם מ"ש מצמיה דהרשב"א כהל' הקודמת לזאת ולא נגע ולא פגע כלל וחזי ע"כ דפוסי ספריו של מש"ל וכלולם רלייתי כתוב הרשב"א ולא הגיהו כלום דע"כ נלע"ד להגיה הריטב"א במקום הרשב"א וזה מוכרח כלתי פקח והכוונה מלתר שכתב הרמ"ם בתשובותיו מיירי כנפקד וכבסקיו מיירי בתפס שלא מדעתו וכתפס שלא מדעתו מלינו להריטב"א שכתב להדיא דתפיסתו הוי תפיסה אם כן בתפס שלא מדעתו הרמ"ם והריטב"א סוים הם בסיעוריהם שלא דתלוקים הם במקצת דהייט כפקדון דשו נדון הרמ"ם בתשו' הוא כפקדון ועם כל זה כתב שאין הפיסתו תפיסה . ושו הריטב"א סבירא ליה דוקא כשלא הוי דתפיסתו תפיסה דהשבה כעי אבל כפקדון מהניא ליה תפיסתו וכמו שמתבאר להדיא בחי' וכמ"ש . וזהו שכתב דוק ותשכח דתלוקים במקצת והיינו ודלי כמ"ש . נמצא דדעת עליון הרב מש"ל הוא כסברת הרב ת"ח והרב עדות ביעקב דסבירא ליה כדעת הריטב"א דכשבח ליד התופס כפקדון מהניא תפיסתו וכמדוכר :



**וצופה** לנכי להרב חבק שלמה כסי' ח"ן הנהב"י הוא י"ג שעמד כזה ורביה לט דברי הרב עדות ביעקב והרב תורת חסד וכנו' לעיל דמפלני רבנן כדעת הריטב"א כין שלה לפקדון והק' עליהם מכמה לנפי וכתב דלק דנודה להם דהריטב"א הכי סבירא ליה ממ"ש כחדושיו עם כל זה אין הכרח לומר דמרן יסבור הכי כחדושי הריטב"א דלא הביא לנו שלא מ"ש כחשו' יע"ש :

**ולענ"ד** מהמ"ר בהברח לומר דמרן סבר הכי דחי לא קימא הכי לא הוי מקשי מידי וכמש"ל גם שאר דחיותיו אין כהם כח כל כך לדון הדק כל הני הפלי רבדבי . גם דלייתי מה שהכריח הרב כנ"ל דגם כפקדון סבירא לי להריטב"א הכי דהשבה כעי ממ"ש דל"ל להיות דלכימי וכו' ועיין לנהג"ג ח"כ כסי' פ"ג דהקשה כן דהיה היה יע"ס . לוק שיהיה הרוחה ירחה להרב ח"ם גם דגם הוא הסכים לדינא דהין לחוליה מיד המוחזק היכא דבא לידו כפקדון דיכול לומר קי"ל כיע"ס :

**והבין** מזינא להרב מטה שמעון כסי' פ"ג הנה"י אות ג' שהבין כן כדעת הרב"ח סי' ל"ו דדוקא כשבא ליד התופס כתורת שלוה חזי לימרינן דהשבה כעי ולא מהניא ליה תפיסתו יע"ס וזה הוי כדעת הרב תורת חסד והרב עדות ביעקב והמש"ל דכולהו סברי מרן הכי כדעת הריטב"א וכמש"ל . שלא דלפי זה לא ידעתי מלי קא מקשי ליה הרב מע"ס להרב"ח דמדברי הריטב"א מוכח דדוקא כתפס מדעתו הוא דמהני ליה תפיסתו וכמ"ש הרב כנ"ת דמי לא ידע ככל שלה דהרב כנ"ת סבירא ליה הכי ולולם כל לעומת זה מצאתו דלייתו להרב עדות ביעקב ולהרב תורת חסד ולהרב מש"ל דכולהו סבירא להו כדעת הריטב"א דגם כפקדון מהניא ליה תפיסתו וכבר הרב מר מכיו בח"ס סי' ח"ן הביא דברי הרב כנ"ת והרב עדות ביעקב ועמד עליהם ולייהו נופים הזכיר להרב מ"ת סס כסי' פ"ג אות ד' וסס רמז להרב עדות ביעקב ולם כן מה לו כי יזעק על הרב כ"ה מלחר דכמה רבנים סבירא להו הכי ובחמת שהות פלא . גם מה שדקדק עוד עליו דהיך מדמה כ"ד שהות נדון הרשב"א להא דהריטב"א מיירי וכו' והניח כ' קושיות שו כנ"ע . ולענ"ד גברת רבא חזינא ותיובתא לא חזינא דמלחר שהות הכין כדעת הרא"ד דגם כפקדון מהניא ליה תפיסתיה למימר לעלמי זכיתי לא דחידך מפסיד וגם כתפס שלא מדעתו חזינא להריטב"א כהדיא דסבירא ליה דתפיסתו תפי' הגם דחידך חייב לשלומי . ה"ל נר' כרור דהריטב"א היינו חושש להפסיד חידך ולא לחפת ליה כוה לם כן על זה מקשה שפיר הרב"א דלמלי כשבא לידו כתורת שלה לא מהניא ליה לומר לעלמי זכיתי ותרין יתיב יע"ס . כלופן שלא ירדתי לסו"ד כל' קשיות אלו ע"ע על כל פנים נקוט מיהא דהרב כנ"ת סבירא ליה כדעת הרכנים הלחרונים הנ' לעיל דסבירא לכו כדעת הריטב"א דגם כפקדון יכול לתפוס ולעכבו כידו ויכול המוחזק לומר קים לי כהריטב"א וכוותייהו וכפרע לתן כדידן דיתבינן

כתחילה דמרי כיתח תלי זייניה קוח מרן מלכח וקבלנו הורחותיו גם כב"י וכתבו' כחשר התרכתי כתבו' כמ"ש בפרט זה וכבר כתבנו לעיל דמרן הכי סבירח ליה כדעת הריטב"ח וכמ"ש הרב עב"י וכתבנו שרבריו מוכרחים ואם כן כוה חין לחנו נריכים לדבל הק"ל וכמו שכתב כן בפי' הרב נחפה בכתף סי' כ"ה דלח הולרך הרב עב"י למטח סברות נומר קי"ל שלח מר כתחריה דתפסי דבל הקי"ל לח כן חנן בדידן דקבלנו הורחות מרן והוח מרן סבר הכי כוותיה נקטינן יעשר"כ כחמ"מ סי' כ"ה הנו' :

**ואת** זה רחיתי להבחון הרב חק"ל ח"ן כתשובתו הרחמה לדברי הרב מר בריה הביח לנו דברי הרב ח"ח והרעב"י והרח"ש שהסבימו לדינח דבש בפקדון חין להוליח מיד החופס והרבה להשיב לפו עליהס ופוף דבר העלה להלבה כל כתר ליפסוח מכל הני חשלי דברבי והפלינ לו' דחין לו' קי"ל כוותיהו מטעם דחין לדיין שלח מה שעיניו רוחות וחפילו כנבר רבו וכן העלה הלבה למעשה יעשר"כ :

**ואנכי** עפר כתר דלחיבנח עפרח רחותי רגלותי לחמיבח ולח מסתפינח שהפריז על המדה דמתן ספין ומתן רקיע מומחה ופקיע דיכול להוליח מהמוחזק הפך סברת כל הני חשלי דברבי נבריו רבוותח שהדין תלתח הרב ת"ח והרב עב"י והרב ח"ס שכלס כחחד הסכימו דחין להוליח מהמוחזק והרח"ש לף שהקשה עליהס עס כל זה כתב דחין להוליח מהמיחזק וכן דעת הרב מש"ל והרב כ"ד כדעת הריטב"ח וכמ"ש ואם כן חיך טוכל לחוליח מן המוחזק הבך סברתס לס מפני שסברתס היח תוקשת עס כל זה לח מפני שחלו מדמין נעשה מעשה וכפרט שחחד הרוחה עיניו יחזו שבקל יוכל הרוחה לרמות כל מה שהקשה עליהס הוח ז"ל ואם מכח ליזה קושיות שנמלח בדברי ליזה פוסק נדחה סברתו ושמועתו מלומר קיס לי כוותיה ס"ס כן לח משכחת שיחמר המוחזק קיס לי כי לעולם לח ימנע ולח ימלט מליזה קושיות ודקדוקים ודוחקים ואם כן יתבטל דבל הקיס לי חשר הבריסונו כו דכותט ועיקר שורשס וסמיכותס פתחו פתח לרוחק זה כלל נדול בתורה נדול כח המוחזק והמוליח מחבירו עליו הרחיה והדברים ברורים :

**ואחרי** כותבי כל זה כלפיתי לפיתי להרב חס"ל ח"כ סי' ל"ד דשס התריך הרחיב ותפף ליס טהור כל סברות הפוסקים שס המדברים בענין זה ראו הביח לנו דברי הרב עב"י והרב חצק שלמה הנו"ל ורחיתי לו שהביח לכוונת דברי הרב עב"י לדיק לחברת שלח כמו שהבין הרב חצק שלמה בבבורות קדשו דעיקר חלוקו של הרב עב"י הוח בין שהה לפקדון שלח דעיקר החי' הוח דהדבר תלוי בקבלת המקבל דבשקבלו בהדיח בחורת שהה לו בחורת פקדון כמי לח מהני ליה תביפתו והשבה בעי ובשקבלו פתם לף דהנותן נחט לו בחורת שהה לו בחורת פקדון כל שביח קבלו בקחם יכול לחבבו עוד הביח שם דברי הרב"ם והבין הבנה חמריתי דדבריו דליתו סבר כהרב כמי שהרן ודעמיס דס"ל כדעת הריטב"ח דדוקה כתפס שלח מדעתו הוח דמהני ליה תפיסתו והק' על הרב מטה



שמעון כמו שהק' כענינתי' והחריך כוה יעשר"כ . ולעש"ד מה שהבין כדברי הרב עב"י והרב"ם הוח קשה לכחמים כדבריהס דבשיטות דבקטי בכל דבריהס שלה דוקח מוכיחים כדעת הרב חצק שלמה והרב מטה שמעון דעיקר החילוק הוח כין שהה לפקדון דבפקדון לף המקבל קבלו להדיח בחורת פקדון עס כל זה מהני ליה הפיסתו ומה שבתב הוח משום דקלי עב"ד הריטב"ח דהוי בחורת שהה משום הכי נקטי בלשונס שהה דוקח לע"ד עיולי פילח בקופח דמחטח ואין לך דוחק נדול מזה וכן נרחה בפשיטות דברי הרב ת"ח דעיקר החילוק בין שהה לפקדון וכן הבין דבריהס הרב חק"ל בפשיטות שס וכן נרחה לע"ד עיקר כמו שהבין בדבריהס הרב חצק שלמה וה' מטה שמעון ודלח בהרב חק"ל ואין טרך להחריך בזה ואתח תחזה בדברי הרב חק"ל בתלחה מש מתירה למה שהק'

הרב חק"ל על הרבניס הנו"ל וכמוכן :

**המורם** מכל החמור דבב"ד הנס דינמח דדין פקדון יש לו וכמו שהוכחנו לעיל עס כל זה וכחי רחוכן בחפיסתו זחת וחין מוליחים מידו דיכול לומר קי"ל כהריטב"ח וקי"ל כהרב ת"ח והרב עב"י והרב חצק שלמה והרב מש"ל והרב מטה שמעון דהבינו בדבריהס דבל שבח לידו בחורת פקדון מהניח ליה תפיסתיה ובפרט שבבר בתבנו דמרן סבר הכי וחין לנו לדיבים לקי"ל בלל וכמו שבתב הרב נחפה בכפף וכמש"ל ואם כן בב"ד תורה יולחה דתפיסת רחוכן תפיסה מעליח הוי הנס דתחבינת השמנה וחין יכולים להוליח בשום לופן בלל זה והדברים ברורים לבל יודעי דת ודין וכל זה שבתבנו הוח במוכח שחין לרחוכן זה שום רחיה וברור שבמעון שותפי הנו' נתחייב לפרוע זה החוב של הסוחר הלועג ושנתחייב לו בהפסד הבח מחמתו כי לס מבח תפיסתו הוח זוכה כמנו דלח היו דבריס מעולם לו החזרתי והנס שעל כל פניס שבועה מיהח בעי ושבועה שלח פרע שמעון לסוחר הנו' ליתו יכול ליפשבע דחיטו יודע לס פרע חו לח בנו' בשלה ומכין יש לו לידע לחר שעבר במה שניס ועס כל זה הרי רחוכן נחמן בשבועתו לומר שבמעון שותפו נתחייב לו על כל הפסד שיבח לו מפחת זה החוב כמנו וכנו"ל הנס שהשמנה מחייבת וכבל החמור ומרובר :

**אך** בחמת חין לחנו נריכים לזה . ולח נצרבת שלח להעדפת ולהחלמד למ"ח דבבל כי הבי נוונת דב"ד שרחוכן זה שטרו בידו מניד חומר שבמעון נתחייב לפרוע זה החוב לבדו ולם נתחייב לפלק לבל מי שיתבע לרחוכן מפחת זה החוב וגם נתחייב לו בבל הפסד שיבח לו מזה החוב לפרוע מביסו וממטונו בשעבוד ובקנו"ם בבל חזוקי סופר הבחים בשטר הנו' הח ודחי בל כי הבי נוונת נרחה כרור ופשוט דהדין עם רחוכן חפילו שלח היה תפוס בלל ומחויבים היורשים לפרוע חוב מניסס בל שבן וקל וחומר השתח הבח בהיות רחוכן תפוס מבבבי שותפו דזבה בו עד בדי דמי ההפסד המניע לו מדין עשק בים הזה :

**ולא** עוד שלח נגס נלחה שמעון חינה מחוי' לשלם ליורשים בלום דעד בחן לח בתבו

ספוקים הרש"ם והריב"ש והריטב"ח וכל המשכים
מחריפים דהשומר חייב וכמו שהתרכנו לעיל שלא היכח
שהתופס חייב זוכה בטענתו כי לא מכח התפיסה
וכנון דליכ ליה רליה על טענתו כלל שלא כח בטענה
מכח תפיסתו הוא זוכה בכנון דלא סברי מרנן דהשומר
חייב משום דלומר לו בעל החפץ לתפסתים לדידי בידת
דמלן דלא מליכת לתפסתויי דינא כהדיא וכמו שהתכתר
בתרוכא לעיל למנם כל היכא דהתופס חיבו כרור
וכנוונא דכ"ד דהתופס שטרו כירו הא ודאי כל כי
האי נוונא כולי עלמא לזולי ומודו דנם השומר חייב
חייב ואפילו לא תפיסתו מידו ומדעתו ממש כיון
דהחוב כרור פעיר וענעיר דלומר לו השומר לא תפסתיו
ניהלך לאו מלך הוו שקלי ליה וכמ"ש כש"ם פ' הי"ה
וחילוק זה הוא מוסכם מכל הפוסקים וכמו שהתכתר
בדברי הרש"ם בפ' הבותב נבי ההיא דרכרית יע"ש וכן
מתכתר מדברי הריב"ם סי' הנ' וכן כתב מהרשד"ם
סי' קכ"ה הביאו הכנה"ג בסי' פ"ח וכן כתבו שאר כל
הפוסקים כאשר לפם לית עהור הרב חם"ל בסי' הנ'
יעשד"כ :

**העולה** מהמקובן דכל שהחוב כרור דרין פשוט
דליכו מחייב הנפקד ואפילו לכתחלה מלי
יהיב ליה לב"ח של מפקיד כמבואר בכל הנ' ואם כן
דין מינה ואוקי בתרין דכב"ד נמי כיון שרחובן זה
שטרו כידו אין לך חוב כרור נדול מזה דלמאי ניחום
לה אי שמעון הנ' דילמא בבר פרע חובו זה להסוחר
הנ' והשליח חוקו ולקח קבלה מידו ועכשיו בא בעלילה
על רחובן לנבות ממנו שנית שלא כדין עם כל זה
הרי נתחייב לו שמעון לרחו' בכל הפסד שיבא לו מזה
החוב וכמ"ש בשטר הנ' שבניהם :

**ואין** נומר דאן לומת שנתחייב לו בהפסד שבא
מחמתו מחוב זה לאנס ואו רוקא אם בא עליו
בבעל חוב בטענה כדין והוברח להפסיד מחמתו בזה
הוא שנתחייב לו לאנס אם הוא בא עליו בעלילה כדי
לנבות ממנו שלא כדין ושלא בשורת פעם שנית בזה לא
נתחייב לו דהא ודאי בורבא היא דאם הוא הפסד כדין
הא ודאי בלתי חיוב זה בבר הוא מחויב ועיומר כיון
שבבל בנגד החוב תעות ומחורה ושטרות בגו' בשטר
הנ' ובעבור זה נתחייב לפרוע להסומר הנ' ולסלק לבל
מי שיתבע לרחו' שלא ודאי שעתה בא להתחייב חיוב
מרם דאפילו בא עליו בעלילה שלא כדין ומזה הוברח
להפסיד ממנו לזה נתחייב לפרוע לו בל הפסדו דבוא
החוב אם לא היה מתחייב בו בשטר כפי' ליאמר לא
חייב בלל כיון שבבר חלקו השותפים ונפרדו מיום
מתחיו והנה טרם בבל שהעלילה בלא אחר שחלקו השות'
יפי' שהיה מחמת השות' לאנס חייבים זל"ז בלל וכמ"ש
מרברי הפוס' רלשו' ואחרי' חלקם בחייב הלא בפרקם
שביאו דבריהם הרב החכי"ב בכנה"ג סי' קע"ז הנהב"י
מהות כ' ואילך יעוש"ב · והמתבאר מדברי בולם
דבל שלא החט בין בעת השות' בין בעת החלוקה לאנס
חייבים זה לזה בלל ואמטו"ל דלחובן ושמעון הלזו בעת
שנרדם אין מרעהו עלה על לבם בל זה והחט
בניהם במנו"ם בשטר בבל מין הפסד ופשוט
שיבא לאחד מהניסם מפלת החוב שבבלו עליו חבי'

לסלק והייט שפילו בהפסד הבא בעלילה ממש שבאו
עליהם בעלילה שלא בדין קיימו ובבלו עליהם וכמו
שבתבנו :

**ועם** שהרבר פשוט ומוברח מצד עלמו ואין לריך
לבייסו עם בל זה הנה ריליתי הדבר מפו'
יוצא לאחד מבם מנרולי הפוסקים והוא הרב מהרש"ל
בתשו' סי' ל' שבשא הרב על בישא בב"ד שלוי ושמ'
היו שותפים ולאחר ימים חלקו השותפות בחופן שבבל
עליו שמעון לפרוע לבל הבע"ח שעליהם מעסק
השותפות ונתחייב לסלק מעל לוי לבל מי שיתבעו
וגם נתחייב להוליאו מבל נוק והפסר אשר יעשה לו
מחמת השותפות ובבל בשטר נמור ושלם ונתפרדו
איש מעל לחיו ולאחר זמן פנע ללוי תונר לאחד אשר
היה להם עמו עסקי' בומן השותפות ותבעו בערבאות
על נויס והוליא ממנו ממון ועתה בא לוי ותבעו
לשמעון שיפרע לו בל מה שהפסיד מבח חיובו על
זה בשא הרב שם חייב שמעון או לא אפילו שהחונר
בא עליו בעלילה · והשיב הרב ז"ל תשובה היא
שפק שמרברי השלה נראה שנתחייב שמעון על
בי דברים; הא' שבל המובות שהיו חייבים בחמת
ובתמים מעסק השותפות נתחייב הוא לפרוע לבעל
חוב · ועוד נתחייב להוליא בל מין נוק והפסר מעל
לוי אפילו שבא עליו בעלילה נתחייב לסלק המעליל
מעליו ולתקן בל ההפסד הנמשך לו מצד המעליל
שבא עליו בעלילה תחמת השות' שבודאי לזה נתבוונו
בבתיבת השטר שנתחייב בבל והפסר וברלעיל וכו'
עכ"ל :

**הרי** לך בהדיא דמ"ש דבל שנתחייב בהפסד
הבוונה אפילו אם הוא בעלילה שבן נתבוונו
בבתיבת השטר וכמו שב' הרב מהרש"ל וגרוטו הוא
נראה ממ"ש וכן מתבאר מדברי מהרש"ך חלק ג' סי'
ק"נ במ"ש בסו"ר ח"ל ואם היה בעלילה גם בן
חייבים דמסתמת התנו שבל הפסד וכו' יעו"ש · ועי'
להרב בב"ח סי' מ"ב דמ"ר עמוד נ' מש"ש יע"ש ·
ואפילו בשתתוב בשטר בל הפרש חיוב ותביעה לבד
עלה ומסתפק הרב פמ"ח ח"ב סי' ע"ר אי הוי עלילה
בללל במו שיעו"ש אם בן בשתתוב בבירוש בל מין
הפסד דודאי עלילה בללל ובמ"ש ואם בן היון דבב"ד
נתחייב לו בפי' אפילו על עלילה בל שהיא בתה
מפאת תוקו החוב הנו' אם בן לא יהיה זה שא עלילה
שבא להעליל עליו לנבות ממנו שנית · הרי נתחייב
לו בזה חיוב נמור ושלם ואין לך חיוב בבור נדול
מזה :

**אלא** דרחיתי להרב מהרש"ל אם בפי' הנ' ולהרב
פמ"ח אם בפי' הנ' שפסקינו בנרושם אפילו
שהיה תנאי וחיוב בדבר אי מהני תנאי חיוב זה יען
דהוי דבר שלינו קיוב דלהרמב"ם ולרבותיו לא מהני
בידוע והרב מהרש"ל לא תלה עזר לב"ד שא מחמת
שבבו' ה' היתה בין שניהם לקיום החיוב הנו' או מחמת
שבבל הנאה ומבח זה נתחייב לו רבהה מורים
הרמב"ם ורבותיו יעשד"ב · והרב פמ"ח פטרם ליורבי
הנו' מטעם זה היותם מוחזקים ויבולים לומר קיים
לן בהרמב"ם ורבותיו דהמתחייב בדבר שאינו קיים

דעלמא לחפוס בעד חבר ולומר קים לי נגד כעל הממון וכן דן הדין בגרוטו יעש"כ · וכן הסכים הרב עדות ביהוסף חלק כ' סי' י"ג והרב סס חיי סי' ל"ד והרב נבצות עולם סי' כ"ח חלט דגרוטו שלני מסוס דהוי שלים מרעתא סניהם יעו"ש · וכן דעת הרב מהר"י נכון הובאו דבריו בספר פרי החדמה חלק נ' דף ל' עמוד כ' שכתב דמלי התופס לומר קים לי נגד כעל הממון וכ"ם היכא דמסר והרב פרי החדמה נופים הסכים על ידו וקייתי מתניתא כידים הא דמהרח"ם יע"ם וכן נרחה דעת הרב כ"ם חח"ם סי' ע"ל שהביא סס ים מי שלומר דהתופס חייב והוח חלק עליו וכתב דאינו כן שלא יכול לומר קים לי ולא מחייב ע"ם · ולפ שלא וכר שר הא דמהרח"ם הא ודאי כל דז לא לחניס ליה ודבר ה' כפיהו לחמת ולרוב פסיטותו לא חם להכריעו וזה פשוט :

**ועד** החרן דאיתי להרב חס"ל סי' הנ' שהחריך הרחיב רחוקות הנקר בפרט זה וכן הסכיס להלכה ולמעשה לא שנא נפקד וכו' אפילו אם מסרו כידיהם והתפיסם כיד הבעל חוב לפילו במידי דשנוי כמח' מלי התופס לומר קים לי כמ"ד לחתה חייב ולא הפסידתיך כלום והברים כן בהכרחות עטומות והביקר מהא דמהרח"ם הנ' שמתו יונה הדין לכל דבר השנוי במחלוקת והתניס התופס בידים לא מחייב מידי והוסיף שוד לומר דאפילו במידי דהכחשה דאילו לא היה זה תפום היה זה פטור מן הדין לגמרי לפילו הכי לא מחייב התופס לינים דעלמה שאינו שומר דמלי מימר קים לי כמ"ד דחייב לגוה לא הוי חב לחחרים וכיעושד"כ :

**אשר** על פי כל המקובץ מה מאד אלי תמיה מהגהון הרב חק"ל תפיחין מכיאורו לח"מ סי' ד' והוח בסי' כ' עלה ונסתפק בכנון דא כמי שהיה מוחזק וכפטר מבעל דין מכח היותו מוחזק וכטענת קים לי וכא לינים דעלמא כמי זר כחצב ותפס ממטו ממון והתפיסו לבית דין דאז הדר דינא דבעל דין שבנגדו שתפס עתה וכה מכח קים לי מה דים של התופ' הזה שם חייב לשלם מה שהזיקו למי שהיה מוחזק בתחילה מדין דינא דגרמי וכו' דים לנדד ולומר דבירן דספק בדין ומחלוקת הפוסקים הוא לאו בריא היוקא הוי ויכול לומר קים לי כמאן דמחייב לותו ולא הפסדתיך כלום ח"ם וכו' ועל זה הביא דברי הרב"ם הנ"ל וחלק עליו בדברים · גם הביא להרב כהונת עולם ודחאו ושוב הביא רחיה מהא דהתפיס וכו' ודבר דכתב מהרשד"ם סי' ע"ל דשם ככר מסר הין מוציאים מידו מ"מ לדעת ודעמיה ממ"כ התופס פטור ושוב כתב דאין דחיה מהרח"ם ודעמיה דהם מדברים בשומר דחייב אף בגרמת המוק לא כן בחינים דעלמא · ושוב כתב דדין זה במחלוקת הוא שטי בעינן מזיק שבגדו ס"ח ומחדיך הרבה בזה להביא עלות מרחוק וסו"ד כתב דעוב לפשר בניהם יעשד"כ גם הרב מר בריה שם נגרר אחריו והביא רחיה לחייב המתפים מטעמא שכתב הטור דשו החזרתם וכו' לא שייך שלא כשהחזיר ברור יעשד"כ :

**ונוראות** נפלאתי על רוב בקיאותו ודוקב מביא' דבל דז לא לחניס ליה ונהרין ליה שבילי דתלמודא ובקי בחדרי תורה ובכל תשובות הפיסקים חיך לא זכר שר דמלתא כדבא בחר חקרוה שריס רבים ונכבדים כל הרבנים שבבאטו למעלה על מבוכה זו עמדו ועיקר שורשותי מהבשר הגדול הרב מהרי"ם הנ' על דקי"ל התופס לבעל חוב וכו' שהביא ממטו הנחון רחיה בל בחר חיפבא מהרב מהרח"ם והרבנים הנ' לבעל וטרח הדבה בזה להביא עלית מרחוק וכל כי הא לחינה נריכה לפנים ופשר לפנים מבל דברי הרבנים הנ"ל ותביקרא דדינא לא לחמרה הרח"ם ודעמיה שא בחוב שהיטו ברור בלל דחילו היה בידו היה פשור לגמרי מן הדין לבולי עלמא ואין חולק לא בן היבא דפטורו חיטו ברור בל בך שא מבח קים לי ולחידך מ"ד חייב חוב ברור מן הדין בבל בי הא מודה הרח"ם ודעמיה דלפ דשומר פטיר ועטיר דמלתיה בפומיה קי"ל במ"ד שאתה חייב חוב ברור ולא הפסדתיך בלום ובבל הדברי הביתים למעלה ומה שהחליטו המאמר דמלתא דינא במחלוקת הוא שנוי בעינן מזיק שב"ח הרי זו מעלומי העין שבבר קדמו בזה הרב נחיבות מצפטו והרב חק"ל סם בסי' הנ' שבתב ולבי מהסס בזה יעש"ם ולא החליטו המאמר בן במ"ם הרב חק"ל והרב חק"ל סם פשיטו לה דנם מהא ליבא למיחם לחיובא לחו' וביעו"ם · ובלחמת לא ידעתי מאי לדין בה חיך לא זבר שר בל דברי הרבנים הניחנים למעלה שתפסו בפומבלם בספרא ז' דמהרח"ם ובלחמר וסם הרב רות לחרת לחו בבותת דברי מהרח"ם על בל פנים היה לו להביא דבריו וכל דברי הרבנים הנ"ל ולושמ ולינן בהם שהם שורש נדול שמתנו תורה יולאה לנודן דידים בל בתר חיפבא ממה שהביא הרב וכתבו' :

**ובהיותי** נבוך ומשתומם בזה לו לחיה חופם הלינ ה' לח עיני ורחיתי להנהון נופים בחק"ל ח"מ סי' ס"ח דהביא לנו הא דמהרח"ם ודברי הרבנים הנ"ל דס"ל דנם בם' דדין מלי התופס לומר קים לי ועמד עליהם והקיפם בחבילות של קושיות מן הס"ם ומבמה פיסקים הרחשונים שחולקים בזה ובתב שעל בל שה לבו מהסס בזה מם' זו דמהרח"ם לפילו בשויה שליח שא דמי יוכל לדון הבך פשיטות מהרח"ם ודעמיה שהבינו בדבריו בן יעשד"כ :

**גם** בחק"ל חבן העזר סי' מ"ב הביא לב"ד הא דמהרח"ם הנ' וחזר והקשה עליו בבל מ"ם בח"מ ס"ח ויותר מהמה ורלה לומר דנם מהרח"ם לא לחמרה בי אם בשויה שליח לתפום בעדו חלא דהוקשה לו מ"ם ממ"ם מהרח"ם וב"ם בשויה שליח ע"ב נרחה דהל' דנם בלא שויה שליח הדיין בן נם בל דברי הרבנים הנ' לעיל הם בלא עשאו שליח ושוב רלה לומר דנם מהרח"ם לא לחמרה בי אם בחוב ברור ום' בתפיסה בב"ד לא בן בם' הדין בפלוגתא דרבוותא הפך מבל דברי הרבנים הנ' לעיל ושוב בתב דעל בל פנים לא יבה מידי ספק ותסם בנרוטו מדברי הרבנים הנ' לעיל שא דהסבים בב"ד פסיקי טובת בויע"ם · גם בויו"ד סי' מ"ו עמד גם בן על בל דברי

הרב

הרב מהרח"ם ועו"ס כרק"ן עמוד כ' ודקכ"ה ותשו' זו היא שרמזה הרב נוסיה בח"מ סי' ס"ח הנו' כתו שירלה הרואה ועל כל פנים עדיין לא נתקררה דעתי ולא שקטתי ולא נחתי דלמלי כסי' כ' כשעמד על קשקת דגח שתק מלהכיח כל זה שזהו עיקר ושורש גדול לספקי הנו' וכמרובר :

**שוב** לורו עיני כל מעיני ורליתי להגליון נוסיה כתק"ל ח"מ חלק ה' כתשו' סי' ק"ן דר"ח דעמד על זה כל"ר ורלו הביא לנו דברי מהרח"ם ודעתיה סיעת מרחמוהי כל דברי הרבניס הנו"ל שנמשכו לחריו והביאו כרבריו דגם בספק דרין יכול התופס לומר קים לי נגד בעל הממון ועד לחרן הביא לנו דברי הרב מט"ס דסי' ק"ה הנו' דהניח דברי מהרח"ם בל"ע כמה שרימה כ"ד להא דהתופס לבעל חוב וכתב עליו הרב דהכין הכמה זרה בשאת מהרח"ם דהוא הכין דזכולון ליתו חב כי אם לרלוכן ושמעון השות' שהם כעלי הממון והלמת ליתו כן שלא דניהן הרב הוא דלוי ליתו רולה לתפוס כי אם כעד חלקו ונמלא שהוא חב לאחריס ממה שהם יאודה ויששכר השות' של לוי והוי ממש כההיא דהתופס לבעל חוב וכו' ומזה יצא להקשות על כל דברי הרבניס הנו"ל שהביאו כרברי מהרח"ם שהקי"ל שלומר זכולון הוא נגד בעל הממון יעשר"כ :

**וצופה** אבל להחק"ל כתשו' הנו' שגם הוא הכין בן בשאת מהרח"ם דהוי חב לאחריס ממ"ש דהייט שוחפי לוי כאשר כתב הרב חס"ל ואולם כל זה הוא להגילו למהרח"ם ממה שהקשה עליו הרב מטה שמעון והניחו כל"ע ולא להקשות על הרבניס הנו"ל שהביאו כרבריו דכל מילי דשטו כמח' בפלוגתא דרבווחא דיכול לתפוס התופס ולומר קים לי לפילו נגד בעל הממון דגם הוא לוזל ומודה מודיס דרבנן לרבריהס יע"ש כרב"ק שהחריך הרחיב הרב כזה כיעו"ש כרס הגליון חק"ל דעמד מתמיה על הרבניס הנו"ל כלומרו שהביאו הבנה זרה כרברי מהרח"ם ודחה רבריהס מכח מה שהכין הוא כרבריו לא ידעתי מה לדון כה :

**ואעיקרא** דדיוק לענ"ד המעט הוא החכם עיניו יחזו דיותר נר' פשוט ויותר הכנת הרב מט"ס ובשאת מהרח"ם שכפי החק"ל והחס"ל צריך לדחוק הרבה ככל דברי מהרח"ם בשאת ובכרברי החק"ל כלו הרבריס בקליר נמרן ולא פירש לנו שיחותיו להבין ולהורות לנו שטח דברי השאלה וכרברי הרב חס"ל כלו הדבריס יותר כהרוכה :

**ועל** הכל קשה לענ"ד דעתי כיון דלוי ויאודה וששכר היו שוחפים כיחד והיה להם חוב על לקוכן ושמעון השות' כלם כאחד כשטר אחד דאם נאמר שלוי לא רלה לתפוס כי אם כעד חלקו לכד ולא מכר שלא חלקו לכד שכן עולה חלקו לכד כנגד מה שחייב זכולון לח"ם השות' כמ"ש הרב חס"ל קשה הדבר הרבה וכמו זר נחשב דלוי ימכור חלקו לכד ויתפוס לזכולון השטר כולו שהוא טוען לשלשתם יחד ויש כו ערין שני חלקים הטוענים ליהודה ויששכר שלא נמכרו ומריבים לפס להיות לרליה ביד מתחתן

והיינך יתמיהו לוכולון שיהא השטר כידו כי לא תדע מה ילד יום :

**ועוד** כיון שהסך בעלמו הסר כתוב כשטר של לוי ושוחפיו הוא כלול ביחד שלא שלכל אחד יש לו שלים מהסך ההוא אם כן מלן שם ליה ומתן פלינ ליה ללוי שיאמר שמכר חלקו ולעלמו הלילי כיון שחין חלקו מכורר כשטר כפרטות ואפילו שיהיה מכורר כפרטות מי זה לומר שזה שמכר הוא חלקו לכד כיון שהם שות' כממון זה וכל מה שמליל לאחד מהם הוא לומלא חלק כחלק יהכלו ואם כן לא הוי חב לאחריס ממש וכהא דהתופס וכו' לשר מכל זה נלע"ד עיקר כמו שהכין הרב מטה שמעון שכן הוא פשיטות דברי מהרח"ם לכל יסר הולך כמו שהביאו כו כל הרבניס הנו"ל וכמוכן :

**עוד** חויתיה למר הגליון חק"ל כתשו' הנו' שכתב דלעניו דינא מה שרלה להביא דהיה הרב הפוסק לנדונו דזכי התפוט' כתפיסתו כשר מקבלי המתנה ולחוב ליורשים מתשו' זו דמהרח"ם דבר דל"מ דגם מהרח"ם מורה דלא קי"ל נגד בעל הממון ואף שירלה הבע"ד לחלוק כל שהביאו כרבריו כל הרבניס הנו"ל דאף נגד בעל הממון לומרה למלחיה מהרח"ם דיכול לומר קים לי כוותיהו הנה לימים שעברו עמד על תשובה זו דמהרח"ם וכזו הקשה עליו מכמה סוניות ומכמה פוסקים המורים הפך דבריו ואם נאמר דלא לומרה הר"ן שטון נגר כעה"מ יתיישבו כל הסו' לרבריו וגם לין הכרח להכי פוס' שיחלקו עליו וכו' ואפילו שערין יש שלבו נוקפו וכו' לומר קי"ל ככל ליתס הרבניס שהביאו כרבריו וכו' הא ודאי דרבווחא וכו' ול"כ תקשי מכל זה למהרח"ם ז"ו דגם מהרח"ם לא לומרה כס' דדין נגד כעה"מ ולמה שהביאו כרבריו הרבניס דבריו מרפסן לגרי וכהא ודאי לין לומר קי"ל כוותיהו דלא ירדו לחלק וכו' שו תוד"ק יע"ש :

**הנה** לאחד הרואה עיניו יחזו דבבר הרב נוסיה הרנים על מ"ש כס' סי' י"ב הנו"ל משטת מהרח"ם ודעמיה והזיאו לכונה לחרת ורבריו ענייס כמקום לאחר ועשיריס במקום לאחר ותמוה דעתי שלא דרואה לנכי לחבי התעודה הוא הרב שגם פה הפריו על המדה כי נמול ידו הרה ובבחי הגדול ובחכמתו הרמתה חלק על כל הרבניס הנו' למעלה ופסקים לדיוק בסביונא חריפא דחין לומר קי"ל כוותיהו · ואנכי עפר לא ידעתי לין מלאו לבו לב טהור לחלוק על כל להקת הפוסק'ולהוליא מן המוחזק נגד כל הני רבוותא ולייהו נוסיה כח"מ סי' ס"ח הנו"ל חשש לפרתם וכתב דמי יוכל לרון כנגדם וכמ"ל ומה שהגריל המרומם כחבילות של קו' לשר מחמתם הוצרך לשנות לת טעמו ולפסוק הדין נגד כל הני רבוותא עם כל זה לתמהא וכי מפני שהו מרמיס נעשה מעשה הפך פרתם זה לא נתן ליאמר וכל שכן להעלות על ספר והרי מלאנו דליתו לנדול כדורו זה היס הנדול הרב שפת היס סי' כ"ח דכשל על נדון דהגליון חק"ל דח"מ סי' ס"ח הנו' ושם הביא לנו כל הקו' שהק' הרב חק"ל על הא דמהרח"ם הנו"ל ותריץ יתיב יפה יפה לחתת לאחת בחופן שיתקריימו כל דברי הרבניס הנו"ל ולין נשתר

מחמתן כהסר ירושה הרוחה עם כר"ק יע"ש בחורך
ועיין עוד להגהות חק"ל כיו"ד ח"כ סי' נ"ן דקכ"ה
ע"ש וע"כ מ"ש עוד על דברי מהרח"ש הנ' עמ"כ
ועיין להרב חוקי חיים בסי' ט"ל דע"ח ע"נ מה שהקשה
על תשו' זו דהחק"ל רמ"ח סי' ק"ן ע"ש ועיין עוד בתשו'
במהר"י ישרש כי בזה בספר חוקי חיים הנ' סי' מ"ה
רנ"ו ע"נ שחפץ חיים טהור כל להקת הפוסקים דקיימי
בשיטתיה דמהרח"ש וגרגם מהך תשו' דהרב חק"ל
דח"מ סי' ק"ן יעשר"כ · ולשחמיט מניה דמר כל
הלמור מה למעלה ועוד היה לי לריכות דברים לשחת
ולחת בדברי הרב חק"ל בס"ש על מהרח"ש בתשובה
הנ"ל וליראת הלריכות נמנעתי ולכמ"ל · לוך שיהיה
הכלל העולה מכל הדברות והלמירות ולחת דינך הלכה
רווחת לת כל ועכחת דגדול כח המוחזק והמוליא
מחבירו עליו הרליה ורלוכן זה זכתי בדינו היותו
מוחזק וחפוס ומתן ספין ומתן רקיע שיכול להוליא
מידו ונם השמנה הזחת היה לחה הרי היה פטורה
מה"ד בטענת קים לי וככל הדבנים הנ' ולהם לנו
שומעים ולפילו הנתון הרב חק"ל יודה יורה בר"ד
דלת דן כנדונו הפך הדבנים הנ"ל שת מחמת דחשבח
ריעותי ופפקי טובת בנ"ד כמו שיעו"ש והדברים
כרורים :

**זה** מה שעלתה מעודתי והשיגה דעתי הקלרה לת
להלכה ולת למעשה שת תורה היה ולעמוד לכי
לריך ויהיו דברי שלה קדם מיד בעורת ויעזר המחורות
הגדולים רבנן תקיפי לדעת דישרש היושבים על תדין
להכין ולהורות לת החוקים ולת התורות ללמד לת בני
ישרש משפט ומדקה ויכתבו על ספר חוקה כי הם
רשחים ולת לני ולם לוכה ויעלו לרלון לחרי פי ופמכו
ידיהם על רחם הנעזר מה טוב ומה נעים ישמח לבי
נם לני ולם לנו חלת כל דברי כחפם וקוהו נחשבו
ולין כם מועיל והו כלת היו כי ידענת בנפשתי שהיני
מלכשיה ועיני לשמיה נטלית הש יחברך יזכני לכוין
להמיתה של תורה לדון דין חמת לחמתו לבל לכשל
בדבר הלכה · נחום הנבר עבד נרלע לכל יודעי
דת ודין וזעירת דמן חבריה דיתבינן כטוקי טבריה
עוי וזמרת יה ·

והוח הנעזר **יצחק אבואלעפיא** ס"ט

הסב חת רבני ונחומי כי דינת רבת דעה"ק
ירושלים תוב"ה על פסקי הנ' וז"ל

**דן** כל יקר רחתה עיניהו לת כל דברי החכם השלם
והכולל עשם ורב מעלת הרב הפוסק נר"ו
שנה ופירש כיר ה' הטיבה עליו ככל מה שים לנדר
כמה שחתם רלו' החכשיהו הנ' מיד שמעת שמעון
שם עלתה לו תפיסתו לפוש דיבה חו לה וחסף וקבן
מפי סיפרים ומפי ספרים חלי חלים של הלכות וסמת
בידיה לזכות לרלוכן כתפיסתו · ויען שהימים השה
נזכרים ונעשים ימי המעשה אין הפנחי מסכים לעמוד
על הפרק ולכת בדרך לרוכה ולשחת ולחת כדבר הלכה
ולענין דינת תורה יולחה כהיגומת והדין דין חמת כי
זכה רלוכן הנ' כמה שחתם להחפרע מניה כל מה
שיתן ויפוד לקלק מעליו תביעת הסותרים לחבר בעי"ת
מרסיליה יע"ש מפחת לחבר היו חייבים להם מלו
היותם שותפים וככל מ"ש הרב הפוסק נר"ו כותבים
ומטעמים ויותר מהמה ולית מלן דימחה בידיה ·
והיה כהניח כי השמנה הנ' יש לה מקום לנבות כל
שכי כתובתה משחר עזבון בעלה וכמו שהבליע בנעימה
מעלת הרב הפוסק נר"ו הת ללו הכי מנן שויח ומבל
הביח רלו' כתפיסה זו כי השמנה היח כ"ת מוקדמת
כשעבוד מטלטלי לנבי מקרקעי והלכה רווחת בעל חוב
מחוחר שקדם ונבה מה שנבה לה נבה וכפי הנשמע
תבשיט זה קנוי לשמעון קודם זמן שלוה זה העשוי
בעת חלוקת השותפים והם דברים פשוטים וזו לינה
לריכה לפנים ולריך שיתברר הדבר בעריס שהיה קנוי
לו קודם ולם לה נתברר בעדים וקדם המחוחר ונבה
זבה כמו שפסק מרן סי' ק"ד ס"ד ע"ש :

**ואולם** לכתי פם נבן ולמודעי לנו לריכים כי
לענין זה מה שיעלה מהריות כפי נמוסיהם
של הלועזים בעיקר החוב הנ' מעת חלוקת השותפות
ועד עתה וינטרך רלוכן לפרוע להסותרים הנ"ל מלחת
כדבת לריכה רבה שם יכול רלו' לחזור ולהתפרע מנכסי
שמעון שותפו לפילו שבכר הוח תפוס והוח כי הנה
לפילו שם יהיו שו הבע"ח הסותרים גויי החרן לשר
לה מכני ישרש המה שלקחו מהם בהיותם שותפות סחורות
בהקפה חו מעות בהלותם חו שם שו הב"ח הם יהודים
רק שלקחו מעות מהגויים חו סחורות לטרך השותפות
הנ' כמנהג הפלטורים שלויים מהגויים ברבית ומחריש
ונפרעים קרנן ופירי מהסחורי' עם שהסחורי' והפלטו'
הם יהודים שבבר פשט היתר זה בכל המקומות כין
הסותרים שהפלטורים לויים מהגויים ברבית על שמם
לטרך הסותרים שלהם ונם הרבה פעמים לחד מהנ'
לוה מגויים על שמו לטרך השות' וכמעט היתרה שרת
בחיר בחשר מבותר בם' הפוסקים :

**אמנם** בבר נהוג עלמת עיין להרב ב"ד סי' פ"ז
והרב דבר משה סי' כ"ב קול שיהו חיו"ד
סי' כ"ט ועד לחרן עיין להרב בהר המים סי' ל"ח
שהחריך הרחיב בפרט זה ע"ע · הנה כל זה ניחת
בזמן היותם שותפי' שפורעים מכיס השות' הרבית לפלטור
שלהם לף הם הוח יהודי יען הפלטור לוה מגויים
לטרך השות' והו"ל כחילו השות' עלמם שורעים הרבית
ליד הגוי המלוה ונם לחר שחלקו השות' ונשחר לותו
חוב עליהם ופורע מכחן ולילך כל לחד חלקו לפלטור
מקרן ורבית ברי כי זה הפלטור היהודי לינו רק שלים
שלהם ולגרבם לוה מהגוי' ולפילו לדעת רוב החוסרים
לינו שלך רבית ומלחר שבבר פשט היתה מנהג
כזה מבטל הלכה ובפרט היבת שהפלטור בבר נפרע
הרבית הו לם הוח תפוס דלין מוליחים מידו :

**ברם** בבנין כ"ד שמעון קבל עליו כל החוב לפרוע
מבימו וממטו קרנן ופירי בעד מה שנטל
כנגדו מעות וסחורות החוכות גרלה דהוח לסור נמור
דהוי רבית קלוטה וכלותה שנתיט בם' הרבית ישרשל
שלוה מעות מהגוי בריבית בקם להחזירם לו מלחו
ישרשל לחר ולמר לו תבס לי ולני לעלה לך בדרך
שלחתה מעלה לו לסור ע"ב · וכת' התוס' שם דלפילו

אם לומר לו אני אעלה לגדרי כדרך שאתם מעלה לו לאסור וכן הרמ"ם והטור ומרן כתבו כלשון זה תנם לי ואני אעלם לו ודין זה הוזכר בתוך רכ"ק כמו שמפו' בהרמב"ם והטור וכתב הרב המפה דכל מה שנתן לגוי מפקינן מיניה ריפשן דהוי רכ"ק ולא מניעו חולק בזה וכתב נמי בכ"ד מתחילת החוב הלזה דמי לכתבייהו פלנה על ראובן ופלנה על שמעון ומניהם הם שלוו ונתחייבו להפקטורים לפרוע לכם קרנא ופירי מה שלקחו מהגויס לצורך השותפות ראובן ושמעון הנו' וכשמקבל שמעון כל החוב עליו הנה לגבי החני הוא היה הלוה מוקדם ונם אחר כך אמנם לגבי החני האחר שהיה מוטל על ראו' לפרוע להפקטור ועתה בעת החלוקה מקבלו שמעון כולו עליו הוי ממש כאומר לו תנם לי ואני אעלה לו כדרך שהייתי מעלה לו דכתבינן דהוי ר"ק ודבר זה קיימוהו מקברת ואחר החיפוש מצינו ה"בר מבוחר להנאון הרב מהרשד"ם בח"מ סי' קכ"ח עי"ש . ונם הרב רבר משה בח"מ סי' כ"ב דף מ"ה עמוד ד' ד"ה אך עדיין ואו' ע"ע ועש כי הרב אמרה כמסופק ולכו נוקבו ואחרי נשיקת הדפסה לא ידענו מה מלא להסתפק בזה כי נראים הדברים פשוטים וגכונים בטעמם ומן התימה שהוא לעיל הביא דברי מהרשד"ם הנו' ועדיין לחלוחית הדיו קיימת ויש לנו פנשוטי דברים על הרב רבר משה בח"מ סי' כ"ב דף מ"ה עמוד ד' ד"ה אך עדיין ואו' ע"ע ועש כי הרב אמרה כמסופק ולכו נוקבו ואחרי נשיקת הדפסה לא ידענו מה מלא להסתפק בזה כי נראים הדברים פשוטים וגכונים בטעמם ומן התימה שהוא לעיל הביא דברי מהרשד"ם הנו' ועדיין לחלוחית הדיו קיימת ויש לנו פנשוטי דברים על הרב רבר משה בח"מ סי' קכ"ח עי"ש . ונם

וכנס שמעון כמקומו לפילו לס כבר היה שמעון פורע להפלטור היה חוזר ונוכה מרחובן מכ"ם שלין לו לגביתו מעתה לף שהוא תפים רחובן יפרע חלי הרכיח מכיסו וממנו ולין לומר דמחחר שפרע רחובן זה חלקו כיד שותפו שמעון וקבל שמעון על עלמו כל המוב הרי מה"ד נפטר רחובן לגמרי ונסחלק מחותו חוב מעיקרא וכמ"ש הרב נבעות עולם ס' סי' כ"ך ולילי לה מהלית דקר"ת כחבו' מיימוב' לס' מפטנים סי' נ' ופסקו מור"ס סי' קכ"ע ומינה דן הרב לשותף שפרע חלקו כיד שותפו נפטר מעבודו וחילו לגמרי ולין להכביל חוב עליו שוס וכיון דמפר ה"ין נפטר רחובן מעבודו וחילו הו"ל כלילו שמעון זה הלוה מעיקרא והרלית שנותן מחלת זה החוב לפלטור שפיר דמי כרלית הכא מישרל הלוה ליד גוי המלוה דהא ליתא דלא נלמר זה בחבו' מיימוב' הנ' רק למי שפרע כיד הערב דהו"ל כמפר ליד שלוחו דהא היימניה להערב יותר מהלוה ומינה דן הרב נבעות עולם שהס אחר מחבות' לוה מזולתו על שמו דוקא לגירך הבות' והמלוה לא הכיר וידע רק לזה ועל חמותו הלוהו דדמי לדין ערב הנ' אבל כבנים שלוו כאחד לגירך הבות' פשיטא דאם פרע האחד חלקו ליד שותפו שיפרע להמלוה לא מפטר בהכי דמעיקרא לחרוויהו קמך וכמ"ש בפשיטות הרב כנ"ל ח"מ סי' קי"ד דפ"ד ע"ד עם"כ ומה שהלה הסכמתו להלכה ולמעשה כחבט ומ"ש פבה"ק ירושלים תיכב"ל כשלהי חודש אחר שנחנו הת"ר ועזרה ליגירה ברוב עוז ושלום :

| | | |
|---|---|---|
| הלעיר כנימין | הלעיר לכרהם | הלעיר יעקב |
| מרדכי נבון | חסכנזי | קלפילוטו |
| ס"ט | ס"ט | ס"ט |

וזלת התשובה אשר השבתי למעל' הרבניס אשר עלו בהסכמה הנ' וז"ל

**ראיתי** מרחות שהיס עולים מן האר"ם דייני גולה סנהדרי גדולה היושבים על מדין בי דינא רבה הרבניס המובהקים מופלחים במעשיהם אשר נוגה להם ויראה להם ה' עליהם יהיו במקום שמלינו גדולתם עם מלינו עומתותם כי פנו ל' החזוב אשר בקיר ומסכו ידיהם על ראש הלעיר כל מן דין שמוכו לנה מסכיח"ם ומעריב"ם להלכה ולמעשה והדין דין אמת בכל מה שכתבתי אני כעניי והעלתי לזכות אח רחובן בחפיסתו עם אבי כמולף שלל רב שלף נכשלתי כדבר הלכה וכוונתי ל אחמת ודעת גדולים למלף חלי"ת ויורו המוריס דרחובן זה זכאי בדיבו ואין מידו מליל :

**הנם** הלוס אח זה רחיתי להרבניס הנ' הי"ו שילאו לידון בדבר חדש בענין הריוח של מחלית החוב שהיה מוטל על רחובן בתחילה וברלית זוכה והעבירו על שמעון שותפו לפרוע להסוחרים הכ"ח הנ' הנה לותו הריוח העולה עליו מעת חלוקת הבות' עד שיפרע זה החוב לף חועיל תפיסת רחובן לו להתפרע מנכסי שמעון גם על זה כי רלית קטנה הוא ואייב רחובן לפרוע מכיסו וממנו ואחפילו אס היה החופן שבבר פרע שמעון לותם הכ"ח גם הריוח המגיע לחלק רחובן היה חוזר שמעון ומוליף ממנו בדינים והחריכו בזה ודמות יערכו לו לכ"ד לאותה שזכיטו כפ' הרלית וכאשר תורה יולאה מפי הרב מהרשד"ם והרב דב"מ וכמו שמלינאר הכל כדב"ק ומשם כאחרה :

**ובשאני** לעלמי אומר דלעגד"ן כרור ופשוט דרחובן זה פטור ועטיר מכל וכל ותפיסתו זאת מעלמה אית ליה גם על הריוח המגיע לחלק רחו' מעת החלוקה ועד שעת הפרעון דאס היה החופן כגדון שלפנינו ככל אשר הביעו בי הרבניס הנ' הי"ו דרחובן ושמעון הללו שניהם יחד לקחו בשת' מאת הסוחרים הלועזים הללו ומעיקרא לאחריותו שמכח דעתם של הבע"ח הס והלי הלכה רווחת ככל אשר הורו הרבניס הנ' הי"ו וכרבריהם כן הוא הגס דהנה מקום לחי לחלוק ע"ד כמה שהסכימה דעתם וחכמתם דומה לדמות כ"ד להה"ת דפ' הרלית ולגדון מהרשד"ם והרב דבר משה ודחי כחמת הכנין דכריס הנאמנים כחמת המוענים כשאה שלפנינו אשר מתוכם יולא לנו לפטור לף רחובן גם כזאת ולא דמי להה"ת דהש"ם ולגדוות הרבניס הנ"ל והוא כמ"ש בנוסף השאלה דרחובן תכף בעת החלוקה הודיע כמכתב לאמר להסוחרים הנ"ל שחובם עבר על שמעו' כי הוא לבדו מוטל עליו לפרעו שבזה חרובה ל"ו עלתה לרחובן להנגל מחיסיר רלית והמה כחכמתם עלתה הסכמתם דלאו שמה הודעה להנגל מלתת דלילת מחלתת טעמי שאחר מעשה לאמרה ושחיקה היגה כהודאה ומי יאמר שהגיע הכתב לידם ככתוב כדבק"כ :

**ולדעתי** המעט הוא לדבר הזה יסלחו הנריקים דנראה פשוט דכזה נטל אותו לדיק רחובן זה מחשם רלית מאחר שעשה המוטל עליו והודיעם כזאת הנס דאחר מעשה לאמרה שמעו' לו דלא שייך כזה אחר מעשה וקודם מעשה כי הכל אחר דאס לא היו מרולים הבע"ח הסוחרים הנ' בשמעון לבדו היה להם להודיע כזאת לרחובן והיה רחובן תכף ומיד עומד על שמעו' ומוליף כלעו מפיו והיו פורעים שניהם כאחד חוב זה ולא היה שותף רחובן להיות אריה רביע עליה ואם כן כמלה מדשתקו הנ' ולא עמו לרחובן דבר מוכח שכתלו כזה שמעו' לבד ועיין בספר כרך משה להרב מהרמ"ג בחשו' סי' פ"ד ובשאלה הלרוכה שם ומשם כאחרה ועש"כ . ועיין להרב החכי"כ בחשו' בע"ח ח"מ ח"ל סי' רמ"ה דב"ג ע"כ והלמת לאחם שיתלו בשת' לבר כי הוא עיקר וכדבעינן מימר קמן בס"ד :

**ומה** שחשבו כמי יאמר שהגיע בחכו להם הדבר ברור דאין לאחם מזה כלל דנמירי כל בחבי הסוחרים וכנעני הרץ מקנוי חרץ ויש רחוקים המה מניעים זה לזה ולא נשמע כזאת שנאבד היזה בחב מהם כדי לאחם בזה ולהוליף מרחו' המוחזק ואין ספק מוליף מידי ודאי :

**עוד** בא במה שהחליטו המאמר ותפסו במושלם על לשון השטר שהם נאמר שבבר קבל שמע' כנגד כל החובות הנ' קרן ורלית עבר ועתיד משלם בשאר נאותו בניהם דלשון זה מורה להדיא שקבל שמעון

שמעון מכיס הצות' כל הרכית שיתפוה מעת החלוקה
ועד שיפרעם ולא היתה כזה הלוזה מחדש מרחובן
לשמעון בלל כדי לתוש ולומר דרכית קטנה הוי ותפי'
אבל רכית לא יש בלל וכמובן ומסי המה הסכימה
דעתם דלעין זה היטו שלא לשופרת דשטרת ומלי רכדי
ניהו · ותכי תמיה על רוחב מכינתם חיך עלתה על
דעתם לחשוב מחשבות להת מני שלא דמלי רכדי ניהו
אחר דהכרי ידוע לכל יודעי דת ודין דמרקדקים
בליטנת בשטרת יותר מלשון המצנה על בל קון וקון
וכפרט בליטני יתירי בחשר ספרי הפוקקים מלחים
זו ומפיקים כזה וכיולא בזה ע"ב הלא בפשיטת
ותכמ"ל · ולא נמלא בזה בשום פוסק דיעלה על
דעתו לרון בלשון השטר דמלי דכדי הוי :

**והנראה** בדור דהמעשה שהיה בך היה רהם
המה רחו' ושמע' השותפים שטרו
בדעתם ריוח העולה מעת שתלקו לומן מוגבל שנה
או שנתים ימים עד חשר תתבר הסחורה וינבה החובות
שנטל ובבל שמעו' מבים הזיתפות בנגד שו והזינה
ידו לפרוע להבע"ח הללו בך מה ריוח שלהם וזה
גם בן בבלו שמעו' מהחמלע ובזה נתרלה לבבל על
עלמו עול החובות הללו ותחריותם עליו והיו בחופן
נחות חשר ניחותו בניהם וזה מבואר בשטר הלו ·
וזהו מה שלט הרבנים המורים הגו' הי"ו להעמים
ולבוין לשון השטר ולע"ד המך שזה הוא חופן הבשוי
בניהם ומתבאר מתוך השטר בדברים הללו בריוח ובשופי
וללו בדרך העמסה בחשר בתבו הרבנים המורים לנדקה
הי"ו :

**ומה** שהניחו ים ד מוסד ויתר מתקועה דמוב זה
על השותרים הללו עדיין לא יצא ידי חובתו
שמע' בפרוע פרעות להבע"ח הבו ותשתהויי לשתהי
עידן וערנים ומזה שפטו בדעתם דעד משך זמן רב
בזה ורלי לא שערו בדעתם וחזר הדין להיות רבית
בטולה ויולחה בדיינים וכן השביעו שסיפא דמלתא
לזה תומ' לחר המחילה רבית ה"חויה להם מלתא
דפשיטא להו הבי לדידי מסתקלי עיבה וכמעט
יותר פשיטא לי לחידך ניסא שמע' הגו' בחיים
חיותו לא עברו ימים מועטים מהזמן חשר נבלו בניהם
ובבל מהחמלע ריוח חותם חימים עד שנמבר' הסחורה
ונבה החובות ותשם וקבץ בדי שיעור חובם של הסוחרים
הללו תבף פרע להם משלם עשפ"ח ויצא י"ח ונשאר
שבבידו בלתי שפק בלל ובדחותם הסוחרים הלוזים
הללו שזמעון חיבנו ועבר יותר מחרבעה שנים מחדדי
מותו בחו להעליל על רחובן לנבות ממנו שנית בחומרא
שברין לא נפרעו מחיבם ויודעים הם שחין לרחובן
רחיה בורה לזה שבבר פרעם שמעון מחחר שחלקו
השותפות וחובם הזה עבר על שמעון לבדו ומבין לו
לרחובן רחיה בורה לזה ובפי נמוס הלוזים ומשפטם
יבולים הם לנבות מרחובן בדינא ודייני על פי פנבסם
והטוחם שלהם ב"ו שחין לרחובן רחיה לנגדם ומי
יודע חם שמעון בעת שיפרעם לבח בבלה מהם חם
ובדוב לורחי שלבח מהם בבלה ומחבדה לחו עמו דרך
חנים בלב יש חו מרוב הטניס השליבה לחדי נוו בי
לח עלה ע"ד שחחר עבור ב"ב זמ"ר יבומו להעליל שלח
נפרעו ויטרך לזמור רחיתו עד עולם ובל יפר הולך
ישפוט בלדק דהבי היה עובדה ושו הסיבריס בעלילה
הם בחים בי היתמן בי יפיר שהסוחרים בשו יניחו
ממונם ביד לחרים בל בך שנים רבות בתניה על פה
בלהי שטר למעט ריוח השר יעלה להם בפי נמוסם
ומנהגם פרבעה חו שטה למחה ולח יוהר מדי שנה בשנה
והלוחי וחולי זיובו בדינם ויעלה בידם לנבות ממנו
פרות של בל השנים הללו שעברו ולה היו תובעים לח
ממונם תבף ומיד מיד רחובן ושמעון בשמעם שחלקו
השות' להשחחר בו בריטנם חו להניחו לריוח היום
העולה בפלי בפלים מריוח זה המעט הוא ובפירט
שפטירת שמעון טודעה לבל בהי עולם ממזרח ומערב
מלפון ומים ותבף לחר פטירתו היה להם לתבוע לרחו'
ומה להם לעשוק עד עתה שלא ניתן ליהמן דבריהם
ושמיעתם בי ע"ב שה השבל מחייב דהסוחרים הללו
בעלילה הם בחים עבשיו על רחובן לנבות ממנו
שנית בע"בלשלמבטוכתו חשר לא ברת הנה בי בן היון
שים לד להסתפק ולומר ששו בעלילה הם בחים על
רחובן ולעולם על עיבר חובם בבר נפרעו משמעון
תבף ומיד שהשינה ידו מעות בעין מחשר בבל
מהחמלע השלים חוקו ופרעם עשפ"ח ועוד ידם נטויה
להתעולל על רחובן ליפרע ממנו שנית השמעון שותפו
הגו' בבר נתחייב בחנו"ם ובשטר גמור לרחובן על בל
הפסד שיבא לו מחמתם הרי זבה רחובן מה"ד בתפיסתו
לבל מה שיפסיד ויפוד ולין בחן חשם רבית בלל לא
מינה ולא מבלתה בי חיוב זה שנתחייב שמעו' לרחו'
הוא חיוב חדש בפני עלמו על בל הפסד הבא
מחמתם ועלילה בבלל שמוברח להפסיד בעלילתם
ובתביעתם שידם תביפה להטיל ממנו ולין מידם מליל
ובידוע :

**ומאד** לבי תמיה על הרבנים המורים הגו' הע"י
שתבעו יחד ובתחה סוברת דחוב זה עדיין
לא נפרע דעבב שמע' מלפרוע להם והשתהויי לשתהי
עד משך י"ב שנים ומזה שפטו בלדק רב"ד הרי זה דומה
להיות דפ' הרבית ולנדונות הרבנים הגו"ל ולא שתת
דעתם הרמתה לתום חולי הסוחרים הללו בעלילה הם
בחים ולמיתם מיהת בעי וכפרט דחומרנות ויודים
מוביחות דקרוב לודאי דבבר נפרעו מחובם בקנץ ופירי
מחת שמעון וכחו להתעולל על רחובן בעת הזחת ובבל
חשר בתבנו והוכחנו והדבריס ברורים :

**ולא** עוד שלא לפילו שם היה שמ' קיים והיה רחו'
תשום ומוחזק והיה תודה לרחו' שמע' שבדין
לא פרע להם לא קרן ולא פירות ובא לחייבי בחני הריות
העולה לחני הקרן חלק רחו' המניע עליו מעת החלוקה
וחחריה מהומן חשר נמברה הסחורה וחל עליו חופ"ר
ובר עתה שחייב רחו' לפורעו מבישו וממעטו משום
חיסור רבית · עם בל זה ביון ד"רחובן מוחזק ותפוס
אין אנו מלמינים לשמע' בהיותו שעדין לא פרע
חושבים לאנטו שמא קנוניה הוא עושה עם הבע"ח הללו
בדי להוציא מרחו' בך מה בפי חשר יעלה עליו מהריות
הגו' והיה זוכה רחו' בחוקתו בל שבן וב"ו בעת הזחת
שמע' חיבנו דחפשר אם היה קיים היה מברר בריותיו
שבבר פרעם ומקלק מעל רחובן בל התובעו מחמתו

קס

אם כן עכצ"ו דשמעון ליתו בעולם אלו לומדים וטועמים דורמי פרע להם שמעון חוכם עד סוף פירוטה לחרוגה ועתה בעלילה הם כחים על רחובן להוליך ממנו מתון שלא כדין והרי רחובן כעת הוא תם ומוחזק וחובו שנתחייב לו שמעון ככל הפסד שיבא מפלתו זה החוב ההוא כרור ושטרו בידו חזק כרחי מולק לוך יכולים לגבותו להוליך רחו' מחזקתו ולחייבו ממין בעבור משפט קטנה הרחוקה מהדעת ולא יכולים שכל ורעיון דשמה עדיין לא פרעם שמ' מעיקר חובם הוא ודחי זה לא לחמרו אדם מעולם וכלל גדול בידינו גדול כח המוחזק והמוליך מחבירו עליו הרחיה :

**והחכם** עיניו יחזו ככל ספרי הפוסקים רחזוניס ואת לחרוניס כמה כרכוריס כרכרו אחי' כשטר נמור וחזק ככל חזוקי סופר ונאמנות נמו' ומפו' שלא שהוא שטר יפן נוסן דעכרו עליו כל כך שניס דנכנסו הפוסקים כחשוכת נדולות רשמא שטר זה פרוע אחר דעבר עליו כ"כ שניס ולא תבעי חובו כשטר זה והרבה טרחו להכשיר השטר ההוא כאשר עיניו תחזינה מתריס כדבריהם ע"ע הלא כפתיחת סתיר נודחק לא עט הלסק · ועיין כחשוכות בעי חיי ח"מ חלק ח' סי' ל"ח פני משה חלק ח' סי' י"ב כרס שלמה ח"מ סי' י"ח כמ"ח מולירי ח"מ סי' כ' סם חיי סי' כ"ם וק"ו כן כנו של ק"ו כתביעת הקוף' הללו דעיקר חובם חיכו חלא מלוה על פה ודמי שמו' הוא שחייבים להם ולא הלוחה ממש שהלוו להם מעות כעין דורמי חיכא למיחק טובת שכבר נפרעו ובעלילה הם כחים כעת הזחת על רחובן וכיון שרחו' מוחזק מי יוכל להוליחו מחזקתי כלתי כרור נמור ורחיה נדולה שלא נפרעו עדיין אלא חין דרך לנטות ימין ושמאל :

**אשר** על כן שה היה נלע"ד דהדין עם רחו' והרי הוא פטור ועטור מכל וכל נס מחלק הריוח הנ' וזכאי בדינו כדבר המומר :

**אלא** יען שהדבר יגע מפי מלבי הני רבנן קרבן תלחץ ונבדי רבוחא ניחזו וכרוחב מביחתם הסבימה דעתם לחייב את רחו' בחוקו הריוח הא ודאי להם אלו שימעון והרי מבטל דעת נגדם והא ודאי לא נעלם דבר מהם ודעתם רחבה מדעתינו כי מירחי הורחה לני ואינו כדאי לחלוק עליהם כפרט כמלחא כדאית לחת דרביחתא אם לא יסבי כעלי ההורחה אף לני לחיה כאחד מהם כי היכא דלימטי לי שיבא מבעירה וכל זה שבחבנו הוא כמונח אם היה החופן דל"ד כמו שהבינו בו הרבנים המורים הנ' דהיינו שרחובן ושמעון הללו שניהם יחד לקחו בהלוחה לעורך השוחפות מאת הסוחרים הללו ומעיקרא לחרוייהו מסכי הבע"ח הנ' וכבנון דא לחתן למ"ם מהרשר"ם והרב דבר משה דהם פרע האחד חלקו לחבירו הוה ליה כמלוהו מחדש ויש בזה לסור רבים קטנה וגם לא מצטר בהבי מהבעל חוב שלהם כיון דמעיקרא לחרוייהו סמך וכמ"ם בפשיטות הדב בל"ח וכמו שכ' הרבנים המורים הנ' :

**אמנם** החמת יורם דדבו דנדון שלפנינו לאו הבי הוא דבבל בהאי נוונא דל"ד בולי עלמא חולי ומורו דרחובן זה זבאי בדינו ופטור ועטיר מכל וכל וגם הרבנים הנ' וכו' אלו הוא שמיע להו סדר החופן של רחובן ושמעון עם הב"ח הסוחרים הנ' שלהם הא ודאי הוו חולי ומורו לפטור את רחובן מכל וכל והוא הדבר בפי הנודע לי מפי מגידי לחמת דהעיקר מהשו' אלו הוא שמעון כי הוא עשיר נדול וחמיד מופלג בנכסי ומו נודע בשערי' בבל המדינות וחיי היס ורחובן זה מתפרנס בטורח מהמיעט אשר חנגו ס' ובשבילו להשתתף יחד רחו' ושמ' אלו הניח שמע' ממון רב לבים השותפות ומצטו מאשר לרחו' והיה רחובן זה הוא המתעסק במשא ומתן לבדו ואלו כתבים שמעון להסוחרים הנ' שבעי"ת מרסיליא יע"ל ונשאר מקומות שבל מה שישלחו לרחו' ממיני סחורות וכדומה בהקפה נכון לבם בטוח כי הוא שותף עמו ועליו יסמכו לת רלשיחם כי עליה דידיה ליהדר ואחר כך התחילו לקחת מהם בהקפה במנהג והיו רחו' ושמ' שולחים להם מעות וחוזרים ולוקחים בהקפה וכן על זה הדרך · אם כן נמצא כפי זה דהעיקר סמיכות דעתם של הבעלי חובות הסוחרים הללו הוא על שמעון לבדו כי לולו הם מכירים ואין עוד אחר ואם כן בשערע רחו' חלקו ליד שמ' לפרוע להסוחרי' הנ' הוי ממש כהחיל שכתב הרב נבעית עולם דרחו' זה נחתלק מחולו חוב לנמרי ונ"ד עדיפא דלעיקרא הבע"ח הללו מעולם לא הכירוהו לרחו' הזה ולא היו שולחים לו סחורות כי אם בערבות שמעון ובהא ודאי שיבא דבולי עלמא מודים דרב' דרחו' זה יפה כחו והרי הוא פטור וזבאי בדינו מבל מיני ערעוריים והדברים כרורים וכלחי קפק אם היה נגלה להרבנים הללו המודים הי"ו לופן דל"ד הוו מודים דרבנן דרחובן זה יפה כחו והרי הוא פטור וזבאי בדינו וזכה בחפיסתו על הבל ובאשר מבבאר בדב"ק וכמו שירחה הדוחה והיה לי בזה להריבות הברים לא נמרכה שלא לפלפולה בעלמא בדברי הפוסקים בפרי שו ומבמ"ל לא עט הלסק הנלע"ד בחבתי להלבה ולמעשה · ועור ישרש יילנו מפניחות ורחמו מחורתו בפלחות בי"ד · פי המדבר חד מחלמידיך · והוא הבעיר **יצחק אבואלעפיא** ס"ע

**עתה** בחתי להשיב בדבר הנ' למטוניהו ולדעתיהו ולסברתיהו דהני רבנן קדישי הע"י דהנם אם יהבינן להו כל דלהו דמיב זה אשר היו חייבים רו"ם הסוחרים הנ' בזמן היותם שותפים להנהו לעוזתו ללועזות בלעז ובעת החלוקה קבל עליו שמעון לפרוע פרעות כל החוב הנ' קרבת ופירי חלקו וחלק חבירו מחמת שלקח בעבדו מחמבע הסותף' כמתבהר בשער החליקה וכבל הנ' לעיל אשר מבח זה הסבימו הרב' המורים הנ' לחסור לים"ר לרחו' הנ' לזבות בתביעת מבבי שמעון בער חלקו בריות חלי החוב אשר יעלה עליו מעת החלוקה ועד שעת פרעון משום לחת דרבית קלונה דלהדייחת הוי והדמין יתעבד כ"ד לחותה שבניתו בפרק הרבית ישרש שלוה מעות מבוי וכ' ולהורחת מהרש"ם והרב דבר משה וכמבואר בר"ם בחורך :

**ובשאני** לענמי כלע"ד דלפ לעיונקס שהניתו
מונח ויקוד מוסד החוב וה שלו הנועו'
עדין לא כפרע שמ' הנו' לא קייס כו מנוע פריעה
כתייס חיותו ולפ כי לאחרי מותו ולשתחווי לשתחי
עדן ועדכין זה כמה שניס עס שלע"ד לא כן חדמה
ולכאי לא כן יקשוב ולמיקס מיהת כעני ויש לחוש
ולהסתפק כזה טובא וכמש"ל עכ"ו הן עתה לחיינו
דלפ לדידהו דפשיטא להו הך מלתא טובא לפילו הכי
ים לנו כדין לזכות לרלוכן בדיבו דחוש פטור ועטיר
נס כעיר סך הריוח העולה על חלקו בחוב הנו' ולחייב
לשמעון ולוירשיו · כרס לפוס דינא כי כן שורת הדין
נוקנת כיון שכינת חלוקת השותפות קכל שמ' זה החוב
עליו לפורעו להנהו לועזיס מחמת מה שמסרו כיד
כנגדו מלחמלע השותפות וכנו"ל והיה יכול שמ' הנו'
לפורעס לכ"ח הנו' תכף כלוחס הימים לחר עכור
מדם או ימים ולוח לא כן עשה עכיד פריסה פירס
עלמו לעד לחר ולא פרע כלוס · נמלא כרור שמוח
היה סיכה שלחיחר ועכיכ כידו ממון הכע"ח הנו' ולתעכב
מלצרוע לסס זה החוב זה כמה שניס כהיותו כחייס
עדנס וכסיכת עכוכו הנו' לדיכי ולכי רכית לוכלת
כהס וכעכורו וכסיכתו נתוסף הרכית ככל שנה ושנה
עד עתה שעלה לחשכון גדול · הנס ודאי ככל כי הא
הדכר כרור שחייב שמעון ככל הרכית לשר יפרע
רלו' עתה להכע"ח כין על הטוען לחלקו כין על
הכולה לחלק חכידו ולפי' שלא היה רלו' כעת תפוס
מכאני שמעון היה הדין נותן להיניח מיד שמ' ומיד
יורשיו כל מה שילטרך לפרוע רלו' לכע"ח הנו' כיון שמה
המ' היא נרס לזה לחוב כעלמו מחמת שנתעכב
מלפרוע זה החוב כ"כ שניס רכות ועכב ממון
כיד השר נמסר כידו מלחמלע הזית' כי לגדל פרע
החוב הנו' וכנו"ל וכיון שהוא היה הסיכב והנורס לזה
להוסיף עליהס הרכית מדי שנה כשנה מעתה הרי
היא שמעון הנו' חייב כהס ככל הרכית שנתוסף מן
הדין הנמור מדינת דנרמי ולפין על רלוכן שום חיוב
לתת עמו שוף"ק כנגד דיוח חלקו כלל כי על הכל
חייב שמעון לנתת ידי חובתו מדינת דנרמי ולפין כזה
משום לסור רכית כלל :

**ודבר** זה מלהיניו לפ רלוניו משרש יולח מפי
קדוש הרב מהרשד"ם נופיה כח"מ סי'
קע"ט ובי' קפ"ג בשות'שלקחו כרכית לטרך השותפות
מן הנוי וזוכ שלחו לו להנוי פרעון חובו על ידי
לחד מהס ועככס כידו ולא פרע להנוי וכיני כיני
נתוסף עליהס הרכית וחייכו הרב לשוחו שעכ' כידו ככל
הרכי' שנתוסף מתו' ד"ג וכמכו' כר"ק ככ'שע'הנו'יעש"כ :

**דהרי** להריח דמהרשד"ם נופיה חייב לשוסף המעכ'
ממון השות' שמסרו כידו כדי לפרוע חובס
לנוי דחיובי מחייב לגמרי כרכית שנתוסף כעכור לחתו
ממון המעוכב כידו מדינת דנרמי ולפ רכית העולה
על חלק חכידו וכמו שנתכאר כר"ק הנו' לעיל וכ"ד
נמי דכוותיה הוי ממש כיון שכינת חלוקתס השות'
רלו' ושמעון חלנו עמדו לפס כמה עולה חוב הלועזיס
הנו' קרנף ופירי עד לוחו זמן ויותר מעט ומקל ונטל
שמעון כנגד זה החוב ותמורתו מחמלע הזו' כתנאי

**עה**

ועל מנת שהוה יפרע חוב הלועזיב הנו' קרנף ופירי
והוח עכבס כידו ולא פרעס כלוס ומחמת עכובו מלפרו'
להס רכית לוכלת כהס דינא הוא שחייב שמעון ככל
הרכית שנתוספה כסיבת עיכובו וחייב נס על חלק
חכידו מדינת דנרמי וכהורחת הרב מהרשד"ם כשחי
תשובות הנו' לעיל וכמוכן · ונראה כרור דלא קשה
ממהרשד"ם כמ"ש כשחי תשובות הללו דקי' קע"ט
ופי' קפ"ג למ"ש כהניא דסוף סי' קל"ח הנו"ל לחר
הכיולו הרבנים המוניס לנדקה היו"ו לרחיה לכ"ד דשלחני
התס כמהיא דקי' קל"ח דהלוקת לוחס השו' מהנוי
כלנטריקי ג' לק' היתה לזמן שנה לחת וכהוך השנה
חלקו השותפות שכניהס ורלוכן רצה לקכל חלקס
של שמ' ולוי שוקפיו כחוב הנוי ולנכות להס הרכית
הלריך ליתן לנוי מזמן החלוקה עד שנת הפרעון לנוי
שכבת הזמן יפרע הוא לנוי הקרן והרכית כשלימו'
כהא הוא דלקר מהרשד"ם הקס משום רכית נמו'
דכל כי הא דמי ממש להניח דפרק הרכית וכמכו'
התס כשלה וכתשו' יע"ש :

**לא** כן כנדון דמהרשד"ם כל' תשובות הנו' לעיל
וכנוונא דנ"ד דהשותפיס שלחו להנוי על ידי
לחד מהס פרעון חובו קרן ורכית המניע עליהס עד
לוחו זמן כשלימות והשו' הנו' עככס כידו ולא פרע
להנוי כלוס וכסיכת עכובו נתוסף עליהס הרכית כ"ז
שנתעכבו כידו כהא ודאי חייב המעכב ככל הרכית
שנתוסף על חלקו ועל חלק חכירו מדינת דנרמי
וכמדובר והדכריס כרורים · ודכרי מהרשד"ם כל'
תשו' הס מוסכמים להלכה ולא מלחקי חולק עליו כלל
וכמ"ש הרב החכי"כ כמכנה"ג מ"מ סי' קפ"ג הנכ"י
לוחת מ"ח וכיו"ד סי' ק"ס הנכ"י לוחת ע"ש נס כמ"מ
סי' שפ"ו הנה"ט לוחת מ"ה הכיחס להלכה כשתם כלי
חולק ע"ש ושתשוכות הריב החכי"כ שרשו לנו כפי'
שפ"ו שם הלא הס כתוכיס ככ"ח סי' ר' סי' רפ"כ ורפ"נ
ורפ"ד וכפע"ח מ"מ ח"כ סי' כ"ח הכיח לתשוכות
מהרשד"ם הנו' לרחיה לנ"ל וכן דן שת הדין כנ"ד
ותיין יקיב דעתיה דמהרשד"ם ממלי דהוה קשה ליה
עליו ממ"ש הסוס' כיו"ד סי' קל"ט ועלתה לסכמתו
דכל שלא ירד היסר' עס חכירו היסרילל לחדעתא
דרכית ועכב הנכסיס כידו דחייב לשלם כל פסידת
דמטי ליה מחמת השהוי והעכוב חפילו רכית ממש
כין דרך הלוחה כין דרך מקו"מ ועשר"כ נס רלוניו
לנדולי לחרוני ומנגו ה"ה הרב ידיו של משה חיו"ד
סי' ד' דלוניו כידיה הלי דינה דמהרשד"ם דמחייב
לשלם הרכית מדינת דנרמי ויניח לחלק כנ"ד יע"ש ·
שמעת מינה דדכרי מהרשד"ם מוס' הס נס הרב לכ"מ
לחתו ולוניו כידיה כתשו' כי כהא בה' מלוה ולוח דף
קל"כ עד להלי דינת דנרמי דמהרש"ם וחייב הוא
נס כן כנ"ד דהוי דרך הלוחה מחורת חיוב דינת דנרמי
וכהורחת הרב מהרשד"ם וכמו שירחה סיועם · שוב
רלוניו להרב עין משפט כיו"ד סי' ד' תשו' למרן זקנטו
הרב מהרח"ש שכשש כנדון כוה ממש וחייבו הרב מר"נ
על פי תשו' מהרשד"ם דסי' קע"ט הנו' והתריך הדמיב
כזה יעש"כ · ושם כסי' ס' הסכיס הרב עין משפט
על ידו על פי תשובת מהרשד"ם הנו' יעש"כ :

וכבן

**ובכן** דון מינה ותוקי כתחרין דחייב שמע, הנו, המעכב בידו הממון מלפרוע חוב הלועזי, ככל הרבית שנהוסף עליהם מחמת עכובו משעת החלוקה ועד עתה מדינה דגרמי והפילו שלא היה רשכון תפוס מנכסי שמעון היה הדין נותן להוליך מיד יורשיו כל הרבית שנהוסף כיון שחיובו מיניה דגרמי הוא כרור ומוסכם כלי חילק כדי לומר שיהיו זוכים כדין לפוטרם להיותם מוחזקים וככה הקי"ל כי לא נמלא כעת חולק עליה דמהרשד"ם כהה וכלמור ומדוכר . ואם כן לפי זה אין הנו נריכים לזכות לרשובן הלזה מטעם היותו תפוס כלל . וכל שכן וק"ו כעת שכבר הוא תפוס רשו, מנכסי שמעון שכודאי הנמור רזכה כדין כהפיסתו לפרוע פרעות קרנה ופירי חוב הלועזים מכל וכל והוא פטור ועטיר לנמרי נם מריבית הנוסף כעד חלקו כעיקר החוב וכמדוכר :

**איברא** דלכתי נריכים הנו לזכות לרשובן כדיבו מכח הפיסתו שהוא תפוס מנכסי שמ, ולי לשו לכי לא היה לו כח כדין להוליך מיד יורשי שמעון כלל והוא דלכתי הרואה דמלר אחר כברתים דהרב מהרשד"ם הלזו דמחייב המעכב מדינה דגרמי כמחלוקת היא שניה ולשו כולי עלמא מודיס לו כזה דכפי דכרי הרב מהרשד"ם הללו מכואר הדכר דס"ל דדינה דגרמי מיקל שייך וחיובי מחייב אפי, אם נרס ההיזק כשב ושלא תעשה שלא עשה שום מעשה כנרמתו כלל לא כדכור ולא כהליכה זולת שעיכב הממון כידו כשתיקה ולא פרעם לכעל חוב והפילו הכי חייב הרב מדינה דגרמי כמו שנתכאר ובהכרח לומר דהכי סכירא ליה למהרשד"ם והדכר פשוט אללי כעיעתא ככותחא ודין נרמא שלא הולרך הרב להעלות זכר זה על שפתיו לרוב פשיטות הללו וכמוכן :

**ואחד** הרואה להרב מהר"י שפנדרי הו"ד כתשו, כי כלה כתשו, לחיו כם' הקרוש מניד מרחשים חלק ח"מ סי, ד, דט"ו ע"ג דחזיל ליהיד ניסה ופשיטה ליה הלי מלחה כל כתר ליפכח דכל שלא עשה מעשה כנרמתו כלל לא כדכור ולא כהליכה כלל ועיקר דעת כל הפוס, שוה כזה דלין לחייכו כלל ולית דינה ולית דיינה דחייכו חכמים לשלם משום דינה דגרמי דזה לפי, נרמה כמזיקין היו כל שכן דינה דגרמי ומשום הכי לין לחלות ולומר דמטעם נרמה חייב הרב כעל התרומות כל"ד וכו, ולו תוד"ק יעש"כ :

**הא** קמן שני מלכים מדייקים זה לומר ככה וזה לומר ככה ולחלן לע"ד דמוכרח לומר דמשנתינו כמחלוקת היא שנויה דכפי דכרי הרב מהרי"ק לין לחייכו לשמעון ליורשיו מטעם נרמה כיון שנרמת שתבין כעכובו לממון לא עשה שום מעשה כלל לא כדכור ולא כהליכה למ"ק ול"מ ולפי, נרמה כמזיקין היו כל שכן דינה דגרמי וכמ"ש הרב וכמדוכר וככן מוכרחים הנו לזכות לרשו, מטעם שהוא מוחזק ותפוס כנכסי שמעון וכעת יאמר רשו, כפה מלא קיס לי כהרב מהרשד"ם וכמוכן והדכריס פשוטים :

**שבתי** ודלא לתיתי דעדיין ליתי הנן נריכין לזכות לרשובן מטעם תפיסה וכטענת הקי"ל כנו, לעיל דלפי מהלא לא הריית כלל דעיקר רשפיר חזי מחזק שרי יחזק דסברת הרב מהרי"ק הללו היא תמוהה לעין כל רואה דלין לא מקום כסף וסמוכות למקמך עלה לא מהני"ם ולא מהפוסקים ויחיד הוא כדכר זה ולין לומר"קים לי כווותיה כהא ולדרכה חזינן כני"ם וכפוסקים כל כתר ליפכח ממש ממלי דפשיטא ליה להרב מהרי"ק והייט טעמא דהרב מהרשד"ם שלא נטפל ולא חש להוכיח זה לרוב פשיטותו כני"ם וכפו, ודכר ה' כפיהו לחמת וה' עמו מלכר שהלכה כמוחו שכן מניט הדכר מכואר כדכרי הרב הנדול הרמכ"ן כמלמר דינה דגרמי שכ' כן להדיא כפשיטות נמור דלמלי דקי"ל כווותיה דר"מ דדינין דינה דגרמי ולפי, אם נרס ההיזק כשב ושלא תעשה מחייב משום דר"נ והוכיח לה כמיטור מהניה דלפי תלמודה דהנוזל קמח לחוכחי דר"מ דלין דינה דגרמי ושקיל וטרי תלמודה הוא ר"מ ומיתי לה מדוכתי טובא ודלי להו דילמא שאני התם דעכיר כידים וכהר הכי לחסיק תלמודה הדה ר"מ מדתנן מחילת הכרס שנפרלה לוס, נדור וכו, ע"ש . הרי מיכח להריא דלר"מ דדין דינה דגרמי וקיס לן כווותיה לפיהו כשב ושלא תעשה מחייב דהה היי מחילת הכרס שנפרלה לא עשה שום מעשה לא כדכור ולא כהליכה רק שלא רצו לנדור ולפיהו הכי חייב כחתיוקה מדינה דגרמי וכמכואר כל זה כדכרי הרמכ"ן שם וכמו שירחה הראה נם רלייתי להרב מהרש"ך כחלק ח', סי, כ"ד שחקר כזה מקירת חכם כנ"ד דהוי כעין נ"ד דמחמת שלא רצה הר' מנחם לפרוע לתונר נמשך להר"ם ההיזק והפשר כמ"ש כשאלה שם והרב כתשו, ע"ז שם שייך דינה דגרמי כשהזק נמשך כשב ושלא תעשה כנדון דידן שלא הזיק המזיק כמעשה שעשה כידים כלל . והשיב על זה דמלחה דפשיטא היה זו דלמלי דקי"ל כר"מ כדינה דגרמי אין לחלק כלל כין כשנרם ההיזק כשב ולא תעשה לקום עשה והוכיח לה מסוניא דמעמיק דהנוזל קמח הנו, דלייתיה לדר"מ ממתניתין דמחילת הכרס וכו, והכיא לנו דכרי הרמכ"ן הנו, שהוכיח כן ומזה העלה כנ"ד דלין לפטור לר"מ מטעם שמה שהזיק לה כמעשה ולה כידים כי אם כשב ושלא תעשה וכו, יעשד"כ . מעתה יעיל התימה על הרב מהרי"ק דפשיטא ליה הלי מלחה טובא הפך סוניא ומתניתין דמחילת הכרס וכו, הנו, דמינה מוכח להדיא דלין לנו לחלק כדינה דגרמי כין שב ושלא תעשה לקום עשה ונם הפך דכרי הרמכ"ן שהוכיח כן מסוניא הנו, וכן הסכים לדינה כנו, לעיל . ולא עוד שלא דיוקר הני תמיה עליו ברבה להעמים סכרתיה הללו ולהכריחו שכן סכירא ליה למהרש"ך כהסי, ר"ס קפ"ד דהכריח מיהא דהכי ס"ל כוותיה מדחזינן ליה להרב מהרש"ך אם רלה חייבו לשמעון הפקיד שלא משום שטען לו הלוה פרע, לפקיד והיה לו לשמעון הפקיד לילך אללו ולכרר שלא פרעו וכיון שלא הלך קומדנא דמוכח ברבי הלוה אם לחמת ולכן חייב ואם היה הדין נותן לחייבו משום דינה דגרמי מה לורך לכל זה שלא ודאי כדכתי, יע"ש . ולחתהה עוכח דהלא מהרש"ך נופיה קרי כחיל

כסי' כ"ד כפי' רבינא דנרמי אין לחלק כלל בין קוס עשה לשב ואל תעשה דכולהו חייב וכמ"ל ובהכריח לומר דבהיתה דסי' קפ"ד עדיפא מינה מקום הרב לחייבו והה"ן דחייב נמי כן משום דינא דנרמי שלא שלח הומרך הרב לזה כנ"ד וכמובן ומ"ש הרב מהרי"ח שם ע"ג שכ"ז מבואר בהרב תה"ד בסי' הנ' שלא נכנס כזה כלל אם יש לחלק בדינא דנרמי בין שוא"ת לקום עשה ולא נשב ולא פשב בענין זה כלל לא מינה ולא מקצתה וזלת הבית לנו לנ"ד השני חלוקים דמחלק ר"י בין דינא דנרמי לנרמת בנזיקין ולית"נהו בנ"ד ותו לה מידי כאשר יראה המעיין וכחמת מורחות נפלאתי על הרב מהרי"ח חיך נעלם ממנו כ"ז סניגיא דמ"ש וכתבו השוסקים וע"ע חיך שיקיה דבר הלמד מכל הלמוד דסברת הרב מהרי"ח פלוו דחויה היא מכל הפיסקים דלא שנא לקו לחלק כזה ויחיד כדבר הזה ולא מלאתי לו חבר דסבר כוותיה ואם כן אין יכול לומר לו המיחזק קום לי כוותיה מאחר דיחיד הוא כזה וכל חכמי ישראל חולקים עליו וכמ"ל וכנודע ואם כן חזר הדין לזכות לראו' בדיבו לפילו שלא תפוס מנכסי שמעון הדין נותן לחייב ליורשי שמעון ולהוליא מידם וכבל החמור ומדובר שוב אחר החפוש מחפוש רלתי להרב מהרי"ן סי' קל"ה דקתי כשיטתיה דהרב מהרי"ח הנ' וכחמת דבריהם נפלאו ממני ולא ידעתי מהי חידון כה ומריך לכי להתיישב בזה כע"ה לחלק בין הנוסחיים ומשנה פרק זה לי"ח כאחורה וכעת הדבר נלח"ג ועיין להרב מהרמ"ג בשם"ק כרך משה סי' כ"ד בשלה ובחבו' מ"ש על דברי מהריט"ן הללו ומשם בחרם ודוק:

**זאת** ועוד אין לומר דעכ"פ עדיין הנו נריכים לשעבר וכח התפיסה לשר תפוס ומוחזק רלו' בנכסי שמעון כרי לשעורו לראו' ולזכותו בדינא מכל וכל מד"נ שם חיובו הוי מדינא לו מקנסא בעלמא כלשר הלריכו הפוסק כזה וביותר הלריך הרחיב כזה הרב ס"ך בח"מ רס"י שפ"ו יעש"ב ונפקא מינה דלי דינא הוי מחיבינן לשלם ליורשיו לחריו ולי קנסא הוי לא קנסי כלו לחריו לשלם כע"ר חביו דלו קנסו לבריה לא קנסו וכמ"ש הפוסק וביחוב וכבר כתבו הרב כנה"ג כסי' הנ' והרב ס"ך שם וכן עלתה הסבמת כל הפוסק דבסלי פלונתא דרבוותא דינא לשם דינא הוי לו קנסא הוי יבול המוחזק לומר קום לי כמ"ד לו דינא לו קנסא וביע"ש:

**ואם** כן כנ"ד נמי כיון דלשיקרה דדינא מה שחייבו לשמעון בבל הדיבות שנחוסף עליהם עד שנת הפרעון נם על מה שנוגע ועלה על חלקו של ראובן כחני החיב מחמת עבודו מלפרוע החוב של הלוואה הנ' כוח משום דד"נ וכהורחת הרב מהרשד"ם וכנ"ל ואם לא היה ראובן תפוס ומוחזק בנכסי שמעון לה היה יפולת בדין להוליא מיד היורשים כי בחנו למחלוקת הרמשנים הנ' כדינא דנרמי לי קנסא הוי לו דינא הוי ולו יחמרו היורשים לו שמע' קום לי כמ"ד דקנסא הוי ולא קנסו לבנו לחריו וכבל הנ"ל הרי בת שרלו' היא תפוס מנכסי שמעון הדר דינא דנל הקי"ל נס לדידיה שזכה כדין בתפיסתו בטענת קי"ל כמ"ד דדינא הוי וחייב כנו לחריו וכנ"ל והדבריס ברורים:

**אמנם** הה ודלי דבל לנבי דידן לא נרכינן לזכותו לראובן כדינו מבח תפי' וכטענת קום לי כמ"ד דדינא הוי דמדין כדידן דבהריא דמרן נרו"נ וכוותיה עבדינן דקבלנו הוראותיו כידוע ועינינו הרואות למרן דפסקיה לדינא כמ"ד דדינא הוי וכמו שפסק כן בשו"ע ח"מ סי' ס"ו סל"ב ואם מה ישלמו יורשיו וכמ"ש הש"ך שם סקק"ד דהכי ס"ל למרן דדינא דנרמי דינא הוי ולא קנסא ע"ש זכן כתב עור הרב ס"ך כסי' שפ"ו ס"ק כדעת מרן יעש"ב ועיין עור למרן ס"ק ס' כ' וכסי' שפ"ח ס' כ' וכש"ך שם סקי"ד ושקט"ו וכסי' שפ"ה ס' ה' וכש"ך שם סק"נ ע"ש והם כן נמלה דלפי פסק מרן מלבח דס"ל דדינא הוי ולא קנסא יונה לנו לנ"ד דלפ כלי טעם התפיסה מחיבי יורשי שמעון לשלם כעד שיבים כל מה שהיה חייב לפום דינא דנרמי מלחר דדינא הוי ולא קנסא והדין נותן להוליא מידם וכמדובר:

**הבלל** העולה מבל החמור ומדובר שזבה רלו' והרי הוא פטור ועטור מבל וכלשהו מרבית הנזבוף על חלקו בחני החוב ולין בזה משום דבית בלל והרשות נתונה בידו לפרוע בל מה שיעטרך לפרוע להלוואות בעד חובם קרן ורבית עד אשר יפרע להם הבל בהשר לבל מנכסי שמעו' השר, הוא תופס בהם בי על שמעו' ועל יורשיו חיובא רמיא לשלם בל החוב הנ' ובדבר החמור הנלע"ד בתבתי לא להלבה ולא למעשה עד השר יסבימו עמי בעלי ההוראה ואם לאו דברי לעו והיו בלא היו ועוד ישראל יזבני לעיון לחמתה של תורה לבל תבטל בדבר הלבה בל פיני והבינה בפלחות מתורתך בירה: נעם שה פי המדבר שיח יצחק סלה

## סימן בא

**שאלה** ראובן בן יעקב משמעון ולוי בן הבהם לחי יעקב הנו' מזה זמן רב יותר מך שנה היה בניהם טו"ת ורו"ד דברי ריבו' משיפו' מרובל' ותעל בנקמם עד לב השמים עד השלים יבל דבה שניהם מי בע"ר יגע שיהם ומן שם קטנת טענותם והבינתם מעד לעד זה יגל ראיתיה שמעו' ולוי בל"ח הנ' דוד ראו' הוליחו מתחת ידם שני שטרות שבל דיר הלוענים שבעה"ק ירושלים תו' והמה בבתובים על שם ראובן בן דודם יעקב הנו' ובלו טוענים שהניהם מאחיר יעקב הנו' בדמי שוויס ולא היוחדת והיה בעבור הריוח של במה שנים שעברו ומם לומרים שעבר בתו"מ היה להם ונחבד ורלו' הנו' שוא' ענה שקר ענו ולא היה דבריס מעולם ולא היתה מבירה ומסירה בלל זולתי שנטבים שם לחם ממנו ויהי שם מזיבים לו שבקש לבינו יוכיח בין שבינו לינ' לחת ומרק השטרות הנו' מבוריס לנו שם וקבלה מהניהו דמיהם בם בתום' מרובה שבן שם בפי' בבלל קדר רמ"ם שבוטו לניבך שקבלת דמי שטרות של הדיר הנ"ל הרי לך ראיה ברורה לזה והלוים רלו' הנו' עודנו מחזיק בידיהו וכופר

כלל ומכחיש הפנקס כדכריס אדכריס וחלה הדכריס
וחת טענתם ה"ה · שניה כח טענין רחו' הגז' על כ"ד
הגז' שחם לחת כחים כטענה שים עמה חזקה מכח
הפנקס הם כן תפרעו לי הסך ז"ך שך חריות שנשחר
חייב לי לכיכס זה דודי שכן מהכחר בפנקס שלו הוה
שהמחני לכיכס הגז' לנכות הסך הז"ך שך הגז' מחתי
יוסף וחתם יודעים ומודיס שחתי יוסף הגז' לח פרע לי
מחומה חם כן תנו לוחתם לי כיון שנשחרו חוב על
לכיכס והם המה שנמע' ולוי מעיכים לו הן המת
שלחיך לח פרע לך מחומה משה הז"ך הגז' לחמנם הח
ודחי שלחר כך לכיכו פרע לך ממקום לחר שלח שלומו
עספ"ל ולח נשלר חייב לך כלום ומה שלח נכחב בפנקס
שפרע לך ממקום לחר לח הכפת לן כיון שכתר כתוב
הפרעון שהוח המתה לוחך הכל לחיך ולירע הדבר
שלחיך לח רלה לפרוע לך מלייזה לוסן שיהיה וחזרת על
לכיכו ופרעך ממקום לחר ולח חם לכיכו כיון דעל
כל פנים שם פרעון כתוב · שליית הוליח רחו' מתחת
ידו פס"ד והוח מעכ"ד וחתום כו דיין לחד שנם נוזר
על ילחק היושב כהר"ן רכה שחייב לפרוע לרחובן סך
מלה שפיס גרוש הם ופירותיהם מהממון שכידו משל
לכריהם דוד רחובן הגז' כי לכריהם הגז' מחייב ליחן
לרחובן הגז' הק' שפיס הגז' וזו תורף המעכ"ד הגז'
וכבן עתה לרי נעשה שוש המלה שפיס הגז' מכני
דודו הגז' והם מעיכים לו שכבר קבלם מיצחק ויש בידם
קבלה ממנו ויהי כמעיד לחת הדבר שכבר קבלתי
ממנו מלה שפי לכיכים לולם לח קבלתי כעד חוב זה
הכתוב בפס"ד זה כי לם כעד חוב לחר שהיה חייב לי
דודי לכיכם הגז' וחוב זה עדיין לח קבלתיו ופס"ד זה
שכידי יוכיח והם לומריס לו הן לו יהת כדבריך לם
חוב זה כבר נלפרעו ממנו כי היולמן כי יסופר שזה
כמה שניס רכות שנפ"ד זה כיד והיה לכינו חי יותר
מעשר שניס לחר כך ולח תכעת הוחו בחייו שלח ודלי
שכבר דברת עמו לחכוע תכע ופרע לך הכל במושלם ·
ולח רכע טוענ עליהם דחו' הגז' שים לחתו כתיב ככ"י
הרב שלהם סדר ודשיעת החשבון שהיה כין רחובן הגז'
וכין דודו הגז' ומכלל החשבון והפרעונות שנתן לו דודו
לכריהם הגז' שם נלמר שהמחהו על כמה נויס ולולי
המרן לנכות מהם סך מה לפרעונו ועדה לומר רחובן
שהנויס הגז' לח רנו לפרוע לו כי לם מקלת ותוכיע
השלר מהם והם מעיכים שהיגם חייבים לו כלום :
הנה שה קטת טוענות רחובן ושמע' ולוי וכבן על כל
שין דהוו יורנו המורים לנדקה לת הדרך לשר נלך כה
ולת המעשה לשר יעשון וישכות דין וקלון והיו הקרובים
פורסי כנפים מלפיס לתשוכתו הרמתה ככל לשר יורנו
מן השמים ויכח שכמ"ה :

**תשובה** חנכי הפוחה השלה הוחת מסתעפת
לכמה דיניס כלס כחחד כלר חפרוח
שריס נקבלו בלו כס' של מריקים רחשונים ולת לחרונים
חלקס כחיים הלח כספרתם ספיר גזרתם דינת יחזיב
וספרין פתיחו כותלי כהמ"ד יוכיחו נרק ונלוט נשקו
מפר על מפר יחדיו ידוכקו תורה מונחת דברי חכמים
כנחת הלכם רווחת לת כל ועוכחת והני לנה ענני כת
לם לחרתי לספרה לסעלות על ספר תורף דכריהם
ורחניות לחריהם כי נעמו לידי כלר לת יכילון מנילת
כותבי מלילות ולם כלחתי להלריך דלפלפל כדבריהם
ולנחת ולתת כדבר הלכה זו לינה מעלה ורפוחה לת
עלתה רק נלת חתן לשורה מהכליח מכוקבנו כי זה
חנשנו להפיק רלון השוש למען דעת לת דבר המפטו
לדעת מה יעשה ישרל על כן כחיתי לי דרך קלרה
לכת לחרי הקוריס ולנלקט כלומריס מה שטוענ לענין
דינת וקו לת לי מידי ווה החלי וה' שהיס יעזור לי :

**ואשימה** עיני להשיב על רחבון רחבון ועל
לחרון לחרון בס"ד ולומר דעל טענה
הרחשונה נלע"ד הדבר פשוט דהדין עם שמע' ולוי
הגז' וזכויס הם כדינם בשטרות כשו כלשר יתבחר כס"ד
והנה לומת דכענין זה לעיקרת דדינת לם שטרי נויס
נקנוס ככתו"מ ומהני כהו תקון מכירה וחת כמו שטרו'
שלנו העשויס כדינו לו לת מהני להו כתו"מ כמה
דיוק נשתפכו כדין זה כספרי הפוס' כלשר ירחה הדוחה
כספרין ס"ן ומקור דין זה כטור ח"מ סי' ס"ו ועו"ש
וככנה"ג שם הגהט"ו מסקט"ו וחילך והרב ח"ם מסקי"ד
וחילך והרב מטה שמע' מסקח"י וחילך שהספי וקבלו
להקת נכיחיס רחשונים ולחרונים דחיכת דם"ל הכי
וחיכת דם"ל הכי והכלל העולה רחין להוליח מיד
המיחזק יעשר"כ · ולת עט הלסק כל סכרת כלפי
נפשה כלשר ככר מלחת המורה והלריכות כזה לך
למוקר וינינת כס"ר על כל פנים המורם מכל הדין זה
הוח מחלוקת עלומה ופלוג' דרבוותת וכלמור ומחכר :

**אמנם** חנן כדידן חין לנו שלת דעת עליון מרן הק'
דכלתריה יתכינן ומתריה נדריכן וכוותיה
עכדיכן כנידע וכדעתו נרחם כרור דסכירת ליה דכל
שטרי נויס מקני קנו ככתו"מ כדת ס"ת ככל שטרי
ישרל העשויס כדיננו וכמו שכן מתכלר מדכרי הרב
כמהרח"ם הוכיחו דכריו כס' נעת ודדיס ח"כת"מ כלל
ה' סי' י"ו שכתב שם דלדעת מרן הני שטרי נויס מהני
כהו כתו"מ והסכיס עמו הרב נו"ר סי' י"ו שלת דהתי
עלם כנ"ד מטעם לחריונה יעשר"ק :

**איברא** דחזינת ליה להרב מס"ם דח"מ מ"ב סי'
כ"ד דמקלי לקהתת עליה דההיא דהרב
כמהרח"י והנו"ר הגז"ל ופ"ל דלת לדעת מרן לת מהני
כהו כתו"מ כלשר ירחה המעיין שם כר"ק · ולחד
הדוחה להרב כמהרח"ם כס' כלר מים חייס ס"ת יו"ד
סי' י"ת שהלריך הריחיב כענין זה רשנ"ג לי מהני להו
כתו"מ חו לת ולפסף היס עטור כל דעת הפוסקיס הס
המדכריס נדין עסק זה וכתב כפשיטות דלדעת מרן
הני שנ"ג מקנו ככתו"מ והכיח לנו מ"ם הרב משתת
משם וכתב דלת נתחוורו דכריו כעיניו וגם העד העיד
כט דכזמן הרב מהר"ת והרב כמהרי"ת נשלה שלה
זו דהרב מ"מ הגז' כחלקו עליו כפשיטות דסכרי מרנן
דלדעת מרן מהנו כהו כתו"מ וקיימו חותו הסקדם
מכח טעם זה כלשר ירחה המחה כר"ק שם דף י"ת
ע"ד ע"ם ולם כן הדכר כרור דסמי הת דהרב מ"מ
מקמי כל הני דכוותת שכתבנו דס"ל כדעת מרן דשטרי
נויס מקנה קני ככתו"מ כלתי ספק · גם רלוחי להגלון
סרב חק"ל כח"מ ח"ת סי' ל"ו רמ"ה שנם הת עמד
כענין זה דשטרי נויס לי מהני כהו כתו"מ וכרוחב

מביניהו תחריך למעניתו ועלם כהסכמה דלא נחלקו הפוסקים כזה שלא כדי שלא יחזור בו המוכר התם כמסירה לבר מבני וכמ״ש הרב פרמ״ג מ״מ סי׳ ס״ו יעשה״כ :

**ואתה** תחזה להרב דהכיא לנו דכרי הרב מ״מ כמ״ש כדעת מרן ודחה דכריו בחמת הכנין כחשר ירחה הריחה סם ועם שהרב לחמ״ו כתב דמ״מ לא נמלטו מפלוגתא דרבוותא ויכול המוחזק לומר קים לי כמאן דחמר דכומנו לינם נקניס בכתיבה ומסירה ע״ש . הנה כה״ד נמלים לחנחנו מכל זה ממכוכה זחת דכל כה״נ דכ״ד שהם שטרי נלחים והם פולינחם על הדיר לא לפלינו כהו רבוותא ומלבד מה שהסבי׳ כזה הרב פר״ח כמ״כ פכ״ו דכל כה״נ דכ״ד דהם שטרי נלחות מהני בהו בתיבה ומסירה כחשר יעשה״ק . עוד כה החכם עיניו יחזו להרב פ״ה ח״כ לחם״ע סי׳ נ׳ שעמד על מכוכה זו דשטרי נויס והקניס כהו דמקנו בכתיבה ומסירה וכתב דכל זה בשטרי נויס דעלמא לחנם בכנון הני שטרות דכ״ד שהם פולינחם על הדיר מקנו במסירה לבד וכדי שלא יחזור בו המו׳ הנריכו בתיבה ומסירה כרבקב הרב פמ״ל וכו׳ יעשה״כ והביא רחיה מתשו׳ הרי״ם כיעו״ש וכן כתב הרב חו״נ למור קל״ח יעשה״כ ועי׳ להרב נחת ורדים כלל הנו׳ סי׳ הנו׳ ולהרב תרמת קדש ח״ח סי׳ ל׳ יעש״כ ותכמ״ל :

**והנם** דחזינח ליה להרב מע״מ שם בסי׳ הנו׳ דחוכח כדבר זה ובסירח ליה דלח שנח בני שטרי משחר שטרי נויס דעלמח כחשר יעו״ש מכל מקום לענ״ד יחיד הוח כדבר זה וכעת לח מנחתי לו חבר בסברת זו כלל ותין דכריו עומדים נגד כל הני רבוותא שבתבנו . ועוכח דשניר חזי מחזק שרי יחזק להרב בחר מים חייש ח״ח ח״מ סי״ח שבתיח לנו כמה עדיות וכמה מעשים שנעשו בזמנו דנהיני חנרי לקנות שטרי חוב דנויס במסירה כעלמח יע״ש ותף שהרב הנו׳ נמנם עלה מטעמח דלתו מנהג קבוע הוח יע״ש מכל מקום מר כחהריך למר וכשטרי נויס דעלמח הכי חמר מר דלתו מנהנת הוח מה שיין כן בני שטרי דכ״ד דהם המה פולינחם על הדיר בבר בתבנו הסברת הרבנים דחפילו במסירה לבד נקניס וכן מעיד בני שבן נעשה מעשה בכ בד הוינח טלית ודן לח הדין מופת הדור הרב הנדול רבינו משה סוזין דכל כי הני שטרות נקניס במסירה לבד והסברת הרב פ״ה ודעמיה ומי לנו נדול ממשה ומי יבח לחרי המלך מלך ירושלים לעשות מעשה הפך דבריו ובפרט דיש לנו סמיכות מבמה רבוותא וכ׳ המור ומדובר . ותף שם נלמר שנם כוה חינם מחלוקת הרב מ״מ ודעמיה שם התלח ימלח חנח דמסייע ליה הנם כלל נדול כדין דנדול בח המוחזק והמולינו מ״ה והנה חנכי בבר העלתי בתשו׳ כמקים לחר על נרון כיולח כוה דהני שטרי דכ״ד המולינו מתש״י וחפוס בו הנם דבתיב על פם לחר ולית ליה בתיבה ומסירה עם כל זה הוה נקרא תב״ם ותוחזק ושבשנדו נקיח מולינו מחבירו עה״ר ובניה משחר שטרות דעלמח והברחתי זה ברחיות כפ״ד בחשר הלרכתי שם קבלו משם ותכמ״ל דלע״ם



מין לנו לריכים לזה כנ״ד וכלמור ומדובר :

**ובכן** נלכה דיבי׳כה ובלח דיב״ה כנ״ד דטענתם על שמו״ל הנו׳ על השטרות שיש כידם דקנה חוקם מרחוכן הנו׳ לכיהם הנו׳ ככתיבה ומסירה ונלמנים הם כדבריהם כלומרם שיו שעטר כתיבה ומסירה היה להם וחבד כמו שפסק מרן בח״מ סי׳ ס״ו סי״ח דמי שהולית שטר וטוענן שחבירו הקנהו לו ככתיבה ומסירה וחבד ממנו שט״ה נלמן וחינו לריך להביח עדים לענין קנייתו עכ״ל חבר מטענם זה זיבה הרב פ״ה שם בסי׳ הנו׳ להלסה הנו׳ כנ״ד כמה שלומרת שחוקו שטר פי׳ הוח מכ״מ שלח כמנו דיכולה לטעון שטר מבירה היה לה וחבד יעשה״כ וכנ״ד הרי הם טוענים

כן בפ״ע ונלמנים הם וכלומ״ד :

**ומה** שמביחים רחיה שמעון ולוי לדבריה׳ הנלמרים בלמת ונדק מפנקס לביהם שנם כתוב שיר החשבון קנייתי שו השטרות מהנו׳ וקבלת דמיהם כם הנם שלע״ד ל״ל לזה לחוכחי תפנקס שכבר כתבנו והוכחנו שהדין עמהם כלחי רחיה מ״מ המה רחו כדי להלריך דבריהם לחכחושי לרחובן כפניו הרחו לו פנקס לביהם וכזחת יפכר פי דוכרי שקר ופנקס לביהם הוי הוכחה נמורה ורחיה ברורה להחזיק כמה שבירם בחשר יתבחר לפניהם בם״ד :

**ואשיבה** ידי על טענה הב׳ שבח טעון רחובן על כני דודו שיפרעו לו הו״ך שף שנשחר חייב לו לביהם שבן מוכח בפנקסו . לזחת לשיב דלכחורה נרחה שהדין עמו היות שבח בטענת הפנקס והיח טענה שיתחת כמו שפסק מרן בח״מ סי׳ נ״ל ס״ה וז״ל יש לדון על פי פנקסו של חדם שרגיל לכתוב בו בל עניניו ואפילו להופיל מיל״ק היבח שיש רגלים לדבר שמה שבתוב בפנקס הוח חמת עכ״ל וכנ״ד נמי דכוותה דפנקס זה הוח רגיל לבתוב בו בל עניניו ולבחורה חיכם רגלים לדבר שלח פרעו כיון שבתוב בם שהמחהו חצל חחיו ליפרע ממנו וכיון שהוכח הדבר שלח נחפרע חחיו על פי הודחתם ודחי שלח נחפרע ממקום חחר וחייבים הם לפורעו על פי פנקס לביהם

וכלמור ומדובר :

**אמנם** רחיתי חחרי רוחי דרחובן הנו׳ דומה לבח טעון וכח ריבס ולח נדיק בטענתו זחת כלל וכלל וכמו שיחבחר לפניהו בס״ד . והנה חחר הרוחה למרן בח״מ סי׳ ק״ו סי״ב שבתב וז״ל רחו׳ שמת ונמלח בתוב בפנקסו שהוח חייב לשמעון מנה היורדים פטורים דמלוה על פה הינו נובה מהיורדים שלח בם בן היה תוך זמן עכ״ל ומקור דין זה הוח מתשובת הרשב״ח הובחה בביהם יוסף שם יע״ש . והנה לחת שלבחורה נרחה דמרן הן נסתר מחמתו ותבריח לנזידים תמה שבתב בחן למה שבתב בסי׳ ל״ה הנו״ל ועל מבוכה זו עמדו הפוסקים הק׳ לח עט הפלח זולת עיניו יחזו להרב החכי״כ בבנה״ג בסי׳ ס״ט הנב״י ס״ק מ״ד שהלריך הרחיב בענין זה ומה שעלתה הסברתו לך בחלבות יפית דהיינו דסי׳ נ״ה שב׳ דיב על לדון על פי פנקסו לפולית להופיל מהיורדים שהיה מיירי בפנקס תוך זמן שהם דנים להופיל

כדין כת"י הו"ז והמיית דהרשב"ה דפסקה מרן סי' ק"ו הנו' לעיל מיירי כלאחר ומן דהין מיניהים מסיור' ככך דטעני' להו' ממ' פרעו הכיהם ושר של שכחה שלט עליו הו' מ"ה מנסים ולא כתב הפרעון והכיה לנו הרב המסקף להקת הפוסקים דסכירה לאו הכי יעשר"כ :

**וכל** לעומת זה ההה תחזה להרב מטה שמעון כפי' ס"ד ס"ט הגב"י סקל"ח שגם היה עמד כוה כיד ה' הטובה עליו ועלה כהסכמה דלא כרב כנה"ג ומין לחלק כין הו"ז לאח"ז והחילוק ההמתי לדעתו הוא כדהיכת דנליס לדכר יעשר"כ . ועיין כערך השולחן סי' ס"ט היא ל"כ מ"ש כזה יעש"כ :

**באופן** דמדי פלוגתא לא נפקא זה חומר ככה וזה חומר ככה וכלל גדול מסור כידינו המיניח מחכירו עליו הרהיה והמוחזק לעולם ידו על העליונה ונם כדין זה המוחזק יוכל לומר קים לי כסברת הפוסקים דמפלגי כין הו"ז לאח"ז ומן וכמו שכן רהיהי להגהות מיוסף הרור החק"ל כח"מ ח"ה סי' כ"ה ד"ם עמוד כ' שגם הוא עמד כזה וכרוחב מכיניהו עלל כמים הדיוים וסו"ד דהין נמו כח לחייב היתומים כטענת פנקס כיון שיש כח הסוכרי' דס"ל דאחר ומן אין נוכין מהיתומים כטענת פנקס ומפנק אין להוליה ממון מחוקתו יעשר"כ . ואין לומר דכל זה הוא לדידהו דאגסי דגל הקים לי מנו למימר קים לן כמקן דאחר דאין ניכים כטענת פנקס לאח"ז לא כן לדידן דיאמי' כאחר' דמאחרי כית הלי ז ניה הוא מרן וקכלנו הורהותיו ולדידיה הא מזכין ליה כב"י סי' ס"ט ככדק הכיח דפרוסי קא מפיים למלחיה דהרשב"ץ דמיירי לא לאחר ומן כמו שיעש"ם שם כן עיננו הרואות דלא מכירה ליה הכי דחו"ז הלא"ז וכמ"ש הרב מטה שמעון יעש"ם :

**להא** למינה דהא ודאי כורכה היא דאחר הרואה לנדול החזון הלי תנא ירושלמלה הרב המיוחס מים שם כמים דאשונים דף פ' עמוד נ' דנרים לני שהלוהו כדין פנו : ופלפל כחכמה ככל הלי' הנאמי' כזמת כדין פנקס ומש כרש"נ ע"ה הסכי' הוא להך חילוקא דחו"ז שאח"ז לא לדעת מרן וכתב דהכי משמע מדכרי מרן מסי' ק"ו שכתב דמלוה על פה אינה נגכית שלא שם כן היתה מלוה חו"ז עכ"ל יעשר"כ ודא ודאי שהוא לא דלא לחשי' התשב"ץ דלא חש להכיאו ולקשור מה שחילקו הפוסי' כדעת מרן כמ"ש הרב מטה שמעון משום דסכירה ליה דלא דמירא פירש למלחיה דהתשב"ץ לא לאח"ז היינו לדעתו דהרשב"ץ המנם ליה לא סכירה ליה הכי שלא דוקא כחוץ ומן אכל לאח"ז לא וכמו שכן מחכאר מר"ן קס' ק"ו הנו' לעיל וכמ"ש שכן הוכח הוכיח סיב המיוחס וכמוכן :

**ובכן** שכה וגם כן נראין שלפניו דלעני"ד הדכר פשיט דרב"ד כולי עלמא מודו דשו"ל הנו' פטורים הם מחיב זה ותפילו לדעת הסיברים דמולי' מהיתומים על פי פנקס הכיהם הפילו לאחר ומן הייט דוקא כרהיבת דנליס לדכר וכמ"ש משם הרב מטה שמעון הנו' לעיל ודכר יחיע דרנליס לדכר סייעו כמ"ש



הרמ"ם כתשו' הנו' שכהב שם וכנרון זה שמעון היה דניל לכקוב כל עניניו כפנקס וזה רגלים לדכר שכל מה שכתוב כו הוא המת שהרי שטר ועדים מעידים וכל כני כיקו יודעים עכ"ל וכתב הרב מט"י כחלק ח' ח"מ סי' ח' דכ"ח עמוד ג' דככהחי נוונת הוא דהוו רגלים לדכר וגם כעי' שיהיה עם הפנקס טע' מחרים והימרנות מוכיחים שלא פרע וכמ"ש הכ"מ וכן העלה שם הרב הנו' לעיל דככהחי נוונת הוא דנכי אף לאחר ומן הא לאו הכי לא יע"ש :

**והנה** כ"ד אין החנו רגלים לדכר אחת מכל שה דאף שהוא פנקס שרגיל לכתוב כו כל עניניו וגם נאמר על הו"ל שאף שהמחצו על אחיו ליקחם ממנו אין לומר כשכיל זה דכיון שהיכר הכר שאחיו לא פרעו הם כן ורחי רגם רוצו מכרהם לא פרעו דחי לאו הכי היה לו לכותכו כפנקס שפרעו ממקום אחר דהא ודאי זה לא נקרא רגלים לדכר כלל דמלכר מה שהם כי לו היורשים שמו"ל הנו' דכריהם נכיחים דכיון דעל כל פנים שם פרעון כתוב שם מה לי אם נפרע משם הו ממקום אחר לא אם לכותכו דמימר המר מי הוא זה והיזה הוא שיכא לחפש כשתרי נוצו וכחש' זה לא ער וכמ"ש כן הרב מט"י שם כפי' י"ו יעשר"כ :

**עוד** כה דאכי לא ידעתי מה כל החידה הזאת לא יהיה שה כמי שהיו כתוב פרעון כלל שלא כתוב שהיה חייב לו מנה עם כל זה המרי' וטעני' לירושים שמא פרע לו הכיהם וכמו שהאריכו לעיל ומה כן עכשיו שכתוב עכ"פ פרעונם שלא דאירע הדכר שלא נפרע מהותו מקום וחזר עליו ופרעו ממקום אחר לא משום שלא כתב הפרעון היה מקום ככורו יגרע כמו ומנרעות נתן לחייב היורשים כזה זה לא המרה הדם מעולם ומהי רגלים לדכר דאיכה :

**ולא** עוד אלא דאפילו הדיכה כל כתר שפכה הוא דאיכה רגלים לדכר והיכחה נמורה שנפ"ע מזה הכך הנו' היאמן כי יפיר שלא תכע דהוכן להדוו אחר שרשה שלא רגא אחיו לפרוע לו והיה דודו הכרהם הנו' חי ומלה כרכת ה' אחר זה יותר מעשרה שנים כפי הנידע היאמינו מלכי הרקנ שלא תכעו כלל הא ודאי זה אינו עולה על הדעת כלל וכודאי שהכעו אחר כך כלאחי קפק :

**ואם** כן כיון שהוכחנו וכירנו דכ"ד ליכה רגלים לדכר שלא נפרע כאיכ זה והדיכה כל כהר תפכת דרגלים לדכר הוא דאיכה שנפרע ואומדנת דמוכח הכי הוא וכמש"ל הם כן הדין לכללים דכ"ד כולי עלמא מודו דפטורי ועטידי שמעון ולוי כיון שעבר כל כך שנים ולכיהם חי וקיים כמ"ש הא ודאי עכר ומנו וכטל קרכנו ומלוה על פה היא דאינה נגכית הלא כתו"ז וכמש"ל ודאי"ם מידם מכח הפנקס וכאמור ומרוכר . ואין לומר דכל כהאי נוונא דפנקס ד"ל לא מקרי אחר ומן כיון שכתוב שנשאר לאחוכן כין משאירית החם' סך ז"ך שאף ת"כ כל כי האי לא הוי כלאחר ומן שלא כל יומא ויומא ומנית הוא דאכי ודאי ליכא למימר סכי דת"כ לא שייך כמילתא כעולם שיהיה

דין הפנקס כלאחר זמן כיון שלעולם ועד כל כעלי הפנקסים זה הרבם תמיד שלא לכתוב הזמן על עד כתה הוא כי הם כיקבים כפנקסים שבלוני חייב להם כך וכך או הם מיכים לפ' כך וכך כסהם כדי שיהיה להם למזכרת לכל הסבות מהם וזה יהוא לכל תופסי הקפת וכותבים ומעלים כפנקס · ואם כן היתכן שלעולם יהוא כחיוב זמנם ואם כן לא שבקת חיי כלל :

**ועוד** מה כענה כיום שיהוכר כהו תשו' הרשב"ץ שפסקו מרן כסי' ק"ז הנז' לעיל שכ' כרהו' שמת ונמלא כהוב כפנקסו שחייב מנה לפלוני דהיורשי' פטורים והמור רכנן כטעמת דמיירי לחש"ו ותמהי לא תמרי' דלא הוי כלל"ו משום דכל יומת ויומת זמניה הוא שלא ודאי לע"ד דכריש שו לא נתנו ליחמר כלל :

**ופוק** חזי מ"ש הרב מיש שם כרין הנו' כפ' שיין כו זמן לענין דינה היכי ליהוי דייני וכתב הרב שהו רוחיש שם כתוב חשבון כפנקס אחר זה ואחתו החש' סוף משפל למטה שמתנה מת וכהיותו כמטה כתב חצ' אחרים ולא מחק זה סרחטון כהה ודאי לתריצן בנוכה ודוקא שים רגליס לדכר שבני כיתו יודעים שלא פרע זה וכהכי תריץ יתיב קרי פסקי מרן יעשר"ב וכנ"ד לא ים לאחת מכל שלה ונם כני כיתו היכם יודעים מאומה ונשבועים שכו' היורשים וכאמור ומבואר זה בלע"ד פשוט וכרור לכל יפר הולך ופשט לדק :

**אתאן** לטענה השלישית שטוענן רחוכן על שמ' ולוי כני דודו שפרעו לו המשה שניס להריות שנתחייב לו מכיתם ככח הפסק דין שכידו ועל מה שמשיכים לו שכבר נתפרע הוא מודה להם על זה כרם חומר שעל חוב אחר קבל אותם הק' שהיה חייב לו הכיתם והלוו הק' עדיין לא נפרע מהם פ"ק :

**הנה** כהא ידיעי נר' לכלו' דהדין עם רהו' כטענתו זאת ודיבק קל מעתני · וחילים ממה שצ' מרן מלבח כש"ע ח"מ סי' ח"ן וכסי' פ"ג דמי שהולוה שטר מקויים על מכירו וחמר לו פרענתיך וחמר לו חמת שפרענתי הכל מלוה אחרת היה לי עליך וכשטים קבלתים וזה השטר עדיין כחוקתו קלי וכו' הרי זה נאמן ולא עוד שלא הפילו אחר לו הלוה כפירוש שעל חיב זה לחי פירש לך כל שהמלוה קבל ושתק יכול לומר אחר כך שבשביל מלוה על פה קבלתים כמ"ש שם מרן כשם"ו ס"ח וכסי' פ"ג יע"ש וכנ"ד הכי נמי דכוותה כיון שהם מודיב לרהו' שלכיהם היה חייב לו חוב אחר וכול רחוכן עכשיו לומר חמת שנתפרעתי וחולם חני קבלתים על חותו החיב הראשון זה הפס"ד עומדו כאחו כחזקתו עומד וכאמור :

**אמנם** שכתי ודאה דכנ"ד לא ניק רהו' כטע' זאת דיפה הם משיכים לו שמ' ולוי דהף גם זאת שכר נתפרע ממנו עד סיף פרוטה אחרונה וחומרת דמוכח שכי דהיתכן כעולם שנשאר כידך כפס"ד זה יותר מעשרה שנים כעוד שלהיכם חי



ולא תבע חותו כפרט דיש כידו נוסח הדין כפס"ד זה הא ודאי דהיון הרעת סוכלתו וכוודאי הנמיר שכבר תכעת היתי ופרע לך והנחנו לא נדע ומוהה הנכי שכל הכריהם הם נכוחים למכין :

**ואמינא** לה מש"ם הרב הנדול מהרב"ם כחלק ח"מ סי' קי"ב והכיתו הרב החכי"ב לפסק הלכה שם כסי' ח"ן הנה"ט חותך ל' דכשהנו רוחיש כעינינו דהתוכע יוצא מידך העולם היינו נאמן לומר סטרתי ניכהו ואין לך יוצא מדך העולם מהרס שים לו שטר מסך נדול כזה ומניח הדכר כל כך ואיני תיכעו עכ"ל יעשר"ב וככן דין מינה ואוקי כתהדין דת"ק רחוכן עכשיו לו' כטרתי ניכהו אחר שיצא מדרך העולם להשהות כידו פסק דין זה מכך נדול כזה ולא תכעו הא ודאי דכריו לא ניתנו ליחמן וכודאי שתכעו ונפרע כמושלם וזה כרור :

**ואם** לחשך הרס לומר מה לך כי נזעקת לדחות טענת רחוכן ואיך שם על לב נזירת הדיין שכירו קרי כחיל שמתויב הנו' לפרוע ליה לתת חיב וה מ"ל ליה שטרך כירי מלי כעי ולמה לא חב ליקח הפס"ד זה מידו כדי שלא יהכענו אחר כך פעם שני' ונזירה עימרת לעומתו ואין פיטר חותו כטענת פרעתי כאחר פסק מרן הק' כסי' ט"ל ס' יו"ד דהם יש כידו פס"ד אין הלה נאמן לומר פרעתי עכ"ל יעש"כ · ואם כן אם אינתו להו חמי לא חב לקמתיה לקחת הפס"ד מידו וכאמור :

**אף** אתה אמור לו כ' תשובות כדבר אין דבר אחר הפס"ד כיד מור"ם שם סמיך ונראה ול"ל ואם זה אחר הפס"ד כידו כמה ימים ולא תכעו אביי הוא דפרעו מדשתק כולי האי עכ"ל ע"ש וכנ"ד רחוכן זה אחר הפס"ד כידו כמה שנים רכות ולא תכעו ועתה אחר פטירתו כח לתביע מיורשיו ודאי דטענינן להו דשרית הוא שפרעו אכיהם מדשתק כולי האי דהן אמת דעל פסק דין לא מהימן לומר פרעתי מ"מ לא כשביל זה נאמר כשטר נמור ואפילו אם ישנו רכות כשנים לא חיישינן לפרעון דדוקא לענין פרעתי אבל משכינן ליה כשטר נמור ולא לענין אחר כמו שכתב הרב עדות כיכוסף חלק ה' סי' ל"ו יעשר"ב :

**זאת** ועוד אחרת כל שהיא עיקר נלע"ד והמתת יורה דרכו דכבל פסק דין כהאי נוונא דנ"ד שיטו חתום בו כי אם דיין אחד לא דברו ט חכמים ושיבת דכולי עלמא וכול לטעון עליו פרעתי כיון דהוה בלאחר ומי יסיבנו והדין פשוט דנאמן הדיין לומר לזה זכיתי ולזה חייבתי וכשנתלקו מלפניו שוב ליטו נאמן כלל ואפילו אם יהיה חותו הדיין אחתים כפסק דין זה דיין קבוע מומחה ופקיע וקבליהו עליהם כל כני העיר ויכול לדון יחידי והיל לבהו ן כפס"ד זה עם כל זה לא יוציאנו ולא יפילנו מטענת פרעתי וכמו שבן כתב הרב מגזת משה בח"מ ס"ח ואפילו שבועת היסת כתב הרב דלא מחייב ליה ליסבע כלל יעשר"ב · ואפילו לדעת מהרי"ק ז"ל בהיות דבריו הרב מחן שלמה סי' ט"ל הנהב"י אות מ"ה דס"ל דעכ"פ שבועת היסת מיהא

מחייב כיעו"ש מ"מ בכל כה"ג דכ"ד דקלק תכב מיורשים יודה הרב ז"ל דל"מ ע"ה כי אם בשכעים שבועת היורשים שלא פקדם אביהם ושלימים יודעים מחוב זה שמיו פרוע בעודע ובהכי מסקיה להו ולא מפקינן ממון מחוקקם בגלע"ד הדין דין אמת והדבר כנו"ד :

**ובהכי** תורת ליה הטענה הרביעית שמלא כהוב מכ"י הרב שלהם קדר מצבון וכד"ק כתוב שאביהם המחהו על הגויש ליפרע מהם קך מה ולא רצו לפרוע לו הכל ואוד לשאול הקם' מהם גם על זה אין טרך להאריך ולכפול הדברים דמעיקרא כה שעתא כשלא רצו לפרוע לו הגויש יהזור עליו ויתבענו ולמה לו להמתין עד עכשיו שלא נתנו ליהמן דברים דמי יהמין לשמועתו כלי ברור בעדים וברהיה כדורה שלא פרע לו אחר כך והגויש פרעו לו ולא מפיהם הדי כוזבים הם לכל דברי' ולא תהמנו וכבר כתבנו דלהוציא מהיקומים ומן היורשים צריכה רבה ברהיות ברורות ועדים נמורים ולא מציו הנו חיים וכלל גדול מקור בידינו המוציא מחבירו עליו הרהיה וגדול כח המוחזק כל שכן ביקומים ויורשים וכהמור ומדובר :

**הכלל** העולה הדין ככל טענה רחוכן ממש כלל וכלם חיוב מפסיקים להוליא מן שמעון ולוי הנו' לפי' פקס"ן זולתי הם חייבים ליכבע שבועת היורשים וכהבי הם פטורי ועטידי מכל מה שטענ עליהם רחוכן ואין לו עליהם שום טענה וקביעה ודין ודברים כלל לפילו כמלא נימא על פי הדין והחמת כאחר הוכחנו וברורנו כל דבר דכור על לופניו כגלע"ד להלכה ולמעשה הם יקביעו עמי מו"ר היושבים על כסא דין כי להם יאתה משפט הקורחה ולא כי היא ועור ישרצ יגילנו משגיחות וירחנו מחורתו נפלגות שלא נכשל כדבר הלכה כי"ר . כה דברי זעירא דמן מבריא דיקבי בטוקי טבריא :

והוא הצעיר **יצחק אבואלעפיא** ס"ט

## סימן נב

**שאלה** רחוכן שהוליא מתק"י שטר חוב ברבית על דיר היונים שבעה"ק ירושל"ם ואומר רחוכן הנו' שהשטר הנו' הוא שייך ונוגע לו לכדו הגם שהוא כתוב על שם יעקב כי נכתב כשם יעקב שהוא היה המלוה לדיר הנו' ושוב נתנו לו יעקב עצמו כחייס ח יתו ויש בידו קבלת עדות מזה וזה נוסף . כמותב תלתא כחדא הוינן נחנף כ"ר דמ"ל כד אתו קדמנא פלוני ופלוני ואחר החיוס וכו' קמו והעידו על כשם ועל יהידוקם היך אמון ביום פ' היו עומדים שניהם כמקום אחד והיו יעקב ורחוכן עמהם והוליא יעקב הנו' שטר ה' מחיקו ומסרו ליד רחוכן ואמר לו קח לך זה השטר שהוא משך כך וכך על דיר היונים שבירושל"ם שהוא שייך לך והני מ דם שאין לי כשטר הנו' לפילו פרוטה קטנה ואמי כאוב כו כהשאלה בעלמא כל זה היה לפנינו עדיום וכו' ע"כ הנו"ל ולפילו שהיה נרייך שיעידו לפני שני כני יעקב שהם שמעון ולוי הם לאמרו שבשובתך הדבר לזה יעידו לפניהם כן כדת של תורה ובשו"ב וקיים פ' ת' פ' . ולאחר ימים נלטרך הדבר

דכל מקו לכ״ד ושלח כבע״ד שוו כשעוריהו כאשר דין זה הוא פשוט וס״ע שוא לפניהו כח״מ סי׳ כ״ח סע״ו מרן ומור״ם וכשאר פסקים׳ יעוין בכנה״ג וחסק שלמה ומטה שמעון כפי׳ הגו׳ וכבר הזהרתי כזה בחקו׳ לה״ע לאשר לי כפסק קי׳ ולפ״ז כן לפי זה לכאורה נרחה דגם כל״ר קבלת עדות זו הרחבונה לא מהני כלל כיון שנתקבלה שלא בפני בעל דין שגם שמעון ולוי בני יעקב בעל הגם שכשטר סגו׳ וכיון שחזרו בהם העדים אחר כך כאומרים שפקר עכו כרחבונה ולא היו דבריהם מעולם כמ״ש כשאה מורה חזרה מעליה הוי וה״ה נאמנים וכמרובר :

**אמנם** החמת יורם דירבו דכל כחקי גוונא דכ״ד לא הודע כח קבלת עדות הרחבונה הגו׳ ממה שלא נתקבלה בפני בעל דין הגו׳ דכל״ד כולי עלמא חולי ומודו דאין לריך שיעידו בפני בעל דין מחטעמים שנכאר בס״ד וה יגא רחבונה כפי הכתוב בקבלת עדות שגם אמרו בשיעורך הדבר לזה להעיד בפני בעל דין גם מיבעיי להעיד ככל החמור בעדותם הא׳ ואחר שהודברו לזה וכא מורשה רחבונה ואמר לשמ׳ אחד מהבע״ד הגו׳ שברי העדים יבואו ויעידו לפניך ויחי כמשיב שפטר זה חיטו טוענ לו שלא הוא ללוי לחיי הדר בעיר החרת כמ״ש בקבלת עדות הב׳ סגו׳ כשלחטו גם כן נמלא שבבעל דין העקרי לא היו לריכים להגיד לפניו שוא לוי וחיטו פה שהוא דר בעיר אחרת וסדבר ידוע דבכנון דל שבבעל דין חיטו מטי בעיר אין לריך שיעידו בפניו כמ״ש מרן גם סי׳ ו׳ ו״ל היש בבעל דין חולה וכו׳ לו שחיטו מטי בעיר הרי אלו מקבלים שלא בפניו עכ״ל וגם כן הכתי נמי כל״ר דמתחילה קבלו העדות שלא בפני שמע׳ הדר פה עם העדים הגו׳ ואחר כך כשרלו להעיד בפניו הודה להם שחיטו טוענ לו הפטר הגו׳ והשוא אמר שהוא שיך ללוי לחיי לבר וחיטו מטי בעיר להעיד בפניו הרי עדותם הא׳ קיימת דלמפרע נתברר הדבר שבבע״ד העיקרי שוא לוי וכיון שלא היה מטי בעיר מן הדין מק׳ שלא בפניו ושוב לאו כל כמיניהו לחזור בהם שכיון שהגידו שוב היכם חוזרים ומגידים וכבר הזהרתי קלת במקום אחר בהאי דיוק דחיטו מטי בעיר לי בעינן נם כן שיהיו העדים דדיפים ללכת למדינת היס שם לא וחין כאן מקום להאריך · וגם שהרבר פשוט מלד עלמו שקבלת עדות הא׳ הגו׳ הנה היא שרירה וקיימת למפרע כיון שנתברר הדבר לאחר כך שהבעל דין העיקרי חיטו בעיר וכמ״ש כפ׳ כ׳ מה׳ ו׳ ו״ל גר שמת וכזכו יורש את נכסיו ושמעו שבדין לא מת וכו׳ כלם חייב׳ להחזיר החזירו כלם ולאחר כך שמעו שמת וכו׳ כל המחזיק כך׳ קנה כא׳ לא קנה עכ״ל ועיי׳ לם״ם שכתב שטעם דלא וכו׳ הא׳ משום שכיון שלא החזיקו שלא מחמת שמועה ולכסוף שמעו שהיו מוקמים כלום ונסתלקו מן הנכסים והחזירו נפקעה מוקמתם וכו׳ ע״כ וכן פסק מרן כא״מ סי׳ ער״ם ס״ל יע״ש · הגה מכאר דמשום שכבר החזירו הוא דנפקעה מוקמתם הא לא שהפיקו להחזיר ונתברר להם שכבר מת כאמת היו זוכים הא׳ כמוקמתם דגם שאותם מוקמים לא היתה



כברור כודאי אלא על פי הצמועה דוקא עם כל זה אמרינן דלמפרע מוקמתם הוי חזקה מעליא ואפילו כאו לאחריה והחזיקו מידם אותם נכסים מוליאים מידם ומוחנים לא׳ ועיי׳ להמצ״ל שם שהק׳ ע״ד הרמב״ם דאפילו החזירו הא׳ למה זכו הכ׳ ולא הא׳ שבבר קדמה מוקמתם יע״ש ולפי כן הכא נמי כל״ד הגם שבטעת קבלת עדות הא׳ לא היו יודעים שהבע״ד העיקרי אשר אליו להעיד בפניו אלא מטי בעיר ויכולים להעיד אלא בפניו והיו סבורים שגם שמעון הוא גם כן אחד מהבע״ד והיו לריכים להעיד בפניו מכל מקום כיון שאחר כך נתברר שמעו׳ חיטו בעל דין כלל רק לוי. וליטו מטי בעיר אם כן למפרע הוי קבלת עדות הא׳ הגו׳ שרירה וקיימת וכגו״ל דומיא דאשם וכמוכן וכל שכן לסברת הרשב״ם ומהרי״ט שהביא שם הה״מ שחולקים על הרמב״ם וס״ל דבכהאי גוונא דהרמב״ם אפילו החזירו בנכסים חזקת הא׳ הויה חזקה מעליא משום דלגלאי מלתא למפרע דחזקתם עוכה היתה יע״ש דודאי דהכא נמי כל״ד הכי ס״ל כמכ״ם וכמוכן ואין לרחות ולומר דהתם שאני דבשעה שהחזיקו בנכסי הגר היתה חזקתם חזקה גמורה כיון שמעו כו שמת ומכי מוכח מר׳ המצ״ל שם לא כן כל״ד דמעיק׳ קבלת עדות הא׳ בחשבם שהיתה שלא כדין כיון שהיו סבורים שמע׳ הדר פה הוא גם כן מבעל דין וכגו״ל דהא ליתא כלל דהתם נמי לא היתה חזקתם גמורה כודאי כיון שלא שמעו כודאי אלא מפי מעוברת מעיק׳ לא כן חזקתם הרחבונה היתה רשעגם כודאי וכמ״ש הרשב״ם והכריח דבריו המצ״ל יע״ש ולכל הרכרות אם לא החזירו ערין לפילו החזיקו לחריס מידם וכו הא׳ וה״ה כל״ד קבלת עדות הא׳ ס״ם שרו״ק למפרע וכמרובר והרי זה דומה גם כן למ״ש הטע״ע י״ד סי׳ ס״ת כמי שמעו שמת חכיו וקרע ונהג חכלות קלת ימים ואחר כך הוגר לו שלא מת ופסק החכלות ואחר כך חזרו לומר לו שמת כאמת יצא ידי קריעתו וחכלות יע״ש ועיי׳ להמע״ע בסי׳ ער״ה סקמ״ל מ״ש מדין זה לדין הגר יע״ש ורחיתי למרן שלרט הרב נשמת חיים כח״מ סי׳ ה׳ לדי עלה ונסתפק כרחוכן שהיה חייב לשמע׳ ולוי ויחוחם וקדם חתך כן ס׳ ותפס מרחו׳ כעד לוי והוליחוהו מידו משום דהוי ראפס לבעל חוב כמקום שת״ל ושוב נחברר דבשעה שתפס חתך כעד לוי כאותה שעה שכבר מת שמעון אביו כמדינת היס ונפלו הנכסים קמיה דחתך מי לאמרינן דוכה לוי כיון דחתך החופס כעדו תפיסתו מעליא כיון דגם לו חייב דאי׳ לפי מה שהודע לו שכבר מת אביו וזכה כמנו דאי׳ בעי הוה וכי לנפשיה או דילמא כיון דבשעת התפיסה לא היה יודע שכבר מת אביו אין כאן מנו ומניח הדבר בספק יע״ש ועיי׳ להרב חיים שד בשמעותת דע״נ ע״ד בח״כ שחביא ספק הדב הגו׳ ודלמה לפשוט מדין לקוט ג״ל כמומח דקי״ל ממונא מאסורא ולפיכן ושוב כתב דל״ד דס״ם דהדבר תלוי אם פיתה החשבה ג״ל או פטויה לבד ולפי זה דעתו נוטה דלא מהניא תפיסת חתך ללוי יע״ש ועם שהדב הגו׳ עלמו בטוב עין סי׳ נ׳ אות ד׳ חזר בו ממ״ש בהשמטות הגו׳ דממונא מאסורא לא ילפינן ולפיכן והסכימת דעתו אם דגם ממונא מאסורא לא ילפינן

יע"ם עם כל זה העיקר הוא כמ"ש בה"ג הנז' דממונא מלסורא ולפיכך כתב שהכריח כן הרב שכתב על מי כקו' יעקב לחק סי' ל"ז והשיגו להרב מיד"ח ולהרב יד מלאכי דס"ל ממונא מלסירא לא ילפינן ודחה דכריהם והכיא מ"ש הרב פני יהושע דס"ל כמי הכין דילפינן ממונא מלסורא יע"ש וע"ע לו כס' מביר יעקב כהגהותיו על חק דכ"ו ע"ח קייס דכריו הנז' וכטל לח המעוררין יע"ש ולפי זה דממונא מלסירא ילפינן לס כן גס כנ"ל ילפינן מהתס דקיחה החסה בחזקת מ"ה ומצלחת פנויה שמותרת לבעל לכיעל כנז' כרכרי הרב מ"ש ה"ה כנ"ל בקבלת עדות הא' למערע מחבר שברין היתה וה"ה ערו"ק ויש בהס מעיס חו"מ וכמ"ל ולעיקר סעיקו על הרב נ"ח הנז' גלע"ד לומר ס"ין זה כמחלוקת הוא שהו כין הרמב"ס והריב"ס ורשב"ס ברין חזקת הגי' כגכסי הגר והחזירו הנו"ל דלדעת הרמב"ס ומרן תעיסת חנוך לא מהני לגוי כלל ולדעת מהריב"ס ורשב"ס מעלנת אית לה וכמוכן ושוב רחיתי להרב חיים מ"כר כח"מ סי' ה' דקכ"ח ע"כ שהכיא רחיה לדין זה שנסחפק בו הרב נ"ח מדין הנו"ל מעס הרב מהר"י מולכו והוא ז"ל דחה רחייתו הנו"ל ועס כהגהה חור הרב מהר"י נוסיה ודחה דכרי הרב הנו' וקיים רחיתו הנו' יע"ם ועי' להרב שמחת יום טוב כסי' ס"כ והכמ"ל :

**על** כל פנים זכינו לין בנ"ד דקבלת עדות הלזו הרחסונה הרי היא ברירה וקיימת ואין לחוש כה מחה שלא נתקבלה כפני בעל דין כיון שכבר נתברר דהכעל דין העיקרי הוא לוי ואינו מצוי כעיר ודינא הוא דמקבלים שלא כפניו וכבל החומ"ר :

**ואת** ועוד אחרת כל שהיא עיקר גלע"ד פשוט דבנ"ד מקבלים עדות שלא כפני בעל דין וקבלת עדות הרחסונה הלזו הרי היא ברירה וקיימת כלפי כלל והטעם כיון שרחובן הנו' מחבי' ורחם היה בעיר ביתו והיה הפוס ומוחזק בו דחק על נב דקי"ל בכ"ה דאמרי שטר העומד לינכות לוה כנכסי דמי והין בעל השטר נקרא מיחוק בכך כמ"ש הרב כנה"ג בשי' כ"ח בבלוי הקי"ל אוח מ"ה מעס הפוסקים וכשאר פיס' ע"ש לא עט החסף וגס קי"ל דחפיסת שטרות לא הוי חפיסה כת"ס רי"ו פסקו רמ"א בסי' קנ"ד ס"ג יע"ש . מכל מקום הרבר כיון דכל זה הוא כשטרי חוב דעלמא העשוים ביסרא דעיקר הטעם הוא מלחר שלינו יכול לגבות מן הלוה דלית ליה כחיבה ומסירה מן המלוה משום הכי לא מהניא ליה חפיסתו כהו לא כן כשטרות כשו דכ"ד שהם שטרי פולילסם על הדיר וידעי לה כולי עלמא דכעלי הדיר זה דרכם תמיד דלא קניי השתא והם פורעים לכל מי שמוציא עליהם שטר יהיה בעל השם הזו זולתו דמהני טעמא נמי לימיר רכנן דהכי שטרי נקיים כמסירה לחו"ל ולא כעו כחיבה כלל וכרבעינן מימר לקמן בס"ד חם כן הא דאי רמהניא כהו התפיסה כיון דהוא יכול לגבות וחין פונה פה ומנפנף והרי זה דומה למ"ש הש"ך בח"מ סי' ה' עמ"ש מרן דחם טענו ביורשים על שטר שמלוו ברשות אביהם שלוה עליו מעות ולקחו למשכון חף על פי שחיו יכול לגבותו מן הלוה כלא כחיבה טענתם טענה אבל הכן לא טענינן להו כחב על זה הש"ך בסקי"ג דהטעם כתב הרמ"ע מפוס דמלחא דלא שביח להלוות מעיח על שטרות שחיו יכול לגבותם ולפי זה אם כתובים בענין שיוכל לגבותם וכו' ע"ל שלקחם למשכון עכ"ל הש"ך יע"ש והא דאי שכונת הש"ך הוא כלפון שכתוב בו לכל מוליא שטר זה דכהא פסק מרן כסי' ן' וכסי' ס"ח ס"ה דלא כעו הרשלה וגם הרמ"ם כתבו' כלל ס"ח ס"ו הטלה דלא כעי כחיבה ומסירה כשטרות כשו הוא שכתב הש"ך דכן ט"ל שלקחו למשכון כיון דכל המוליאם נוכה כהם וה"ה והוא הטעם כנ"ד על שטרי הדיר כיון דהם פורעים לכל מוליא שטר עליהם ולא קפדי חשתא אם כן היה יכול לגבות אותם כלי כחיבה ומסירה ואם כן הדבי דמהניא כהו תפיסתם ושכנגדו נק' מוליא ועליו הרחיה כיון דכמסירה לכד נקנים והיה יכול לומר במסירה הקנהו לי וכמ"ש לקמן בס"ד ואפילו כשטרות דעלמא העשוים כדיעכו כתב הרב נגיד ורדיס כלה"ע כלל ה' סי' ז' דמהניא כהו תפיסה והעמיד דכרי רי"ו הנו' דמיירי שהני הכע"ח שהם כומנם יע"ם וכל שכן כהני שטרי נ"ד דגריעי טובא דודאי דמהניא כהו התפיסה כלמור ועיי' להרב מט"ם כסי' ד' הות יע"ם :

**והשתא** דחקינן להכי יוצא לנו דרחובן דנ"ד שהיה כידו שטרא דנא ודאי הוא הנקרא מוחוק ותפוס כלילו תפוס כממון ממש אלא שהוא בעלמו חשב פן וחלל יערערו עליו לחר כך שמעון ולוי כני יעקב הנו' כלומרם שיו שהשטר הזה הוא שלהם כי כתוב על שם הכיהם והוא נגוב מהיהו לזה עמד רחובן הנו' והכיא עדיו לנ"ד והעידו לו לוין יודע יעקב לפניהם שהשטר הנו' הוא של רחובן ומסרו לו לפני העדים הנו"ל כמ"ש כקבלת עדות הרחסונה הנו' כשאלה וכל כוונת רחובן היתה שלא לכסף יערערו עליו כני יעקב ויקבעוהו כדין ידאה להם קבלת עדות הלזו וכזה יפטר הוא מערעורם ותביעתם ויבטוח דין וקבלן והדבר ידוע לכל כהאי גוונא שכל כוונתו היה שלא לפטור את עלמו ד"ל יתיב דמקבלים עדות שלא כפני בעל דין כמ"ש הר' כפ' שמנם מוכח ופסקו מרן בכ"י וכע"ע סי' כ"ח סי"ח וו"ל לא המרו אין מקבלים עדות שלא כפני בעל דין אלא כתוכע וכו' אבל המביא עדים כדי לפטור את עלמו מקבלים עכ"ל ופי' הסמ"ע הטעם דדוקא כמקום שבאים להוליא ממון כעינן כפניו עכ"ל ועי' להש"ך שם ולמהרי"ט ח"מ סי' ל"כ ולהרב כעי חיי ח"מ חלק כ' סי' פ"ו מסר"ם גחון סי' ל"ה וכשאר פוסקים ואין כאן מקום להאריך :

**ואם** נחנך הדם לומר דאיך יוכל לומר דנ"ד הוי לפטור את עלמו שהרי לעתות כש לו ן' יעקב הנו' ככר היא תפוס כסך הממון של השטר חוב כמ"ש כשאלה ואם כן כמנא עכשיו הוא כאים להוליא ממנו ע"פ העדות שנתקבלה שלא כפניו וכבר כתבנו דלהוליא ממון כעינן כדין שמקובל קעדות כפני בעל דין דוקא ולא לא מהניא מדי לדעת מרן שקבלנו הורחותיו כידוע :

**אף** אחה אמור לו דאי מיהא לא מריח דתפיסת לוי כממון הגו' לא שמה תפיסה ולא מהניא ליה כדי לזכות מכחה מדין מיחזק כיון דתפיסתו אינה בשמות וכחזקה והוי תקנה כפניו כפרסום ולא עוד אלא שהיתה על ידי שותפות והפקדות ועל ידי נויס חילי החרן וקונסולים כמ"ש כשאה ודאי הדבר כרור דלא הויא תפיסה כלל וכמ"ש מהרשד"ם בח"מ סי' קמ"ה וכתב שם דלאו דוקא תפיסה על ידי עצ"נ דתפילו תפיסה על ידי נויס שתם לא הויא תפיסה ובבן כתב המרדכי יעצ"ב וכן היא הסכמת הפיסק' דהשונים ואחרונים ע"ש הלא בספרתם ספיר נזרתם לא עט הסף ותכמ"ל . וכל שכן וק"ו לנ"ד שהיתה תפיסת לוי על ידי הקונסול יר"ה אשר לא כדת ודאי הדבר פשוט וכרור דלא מהניא תפיסתו כלל ואין לירך להאריך לבאיא יתר דיני התפיסה המונעים לנ"ד ולשאת ולתת בפרט זה כי מעלה אחרוכה והשוחל נחון ויעוין בכנה"ג וחסק שלמה ומטה שמעון בסי' ד' ולהרב כ"ד ח"מ סי' ד' כדיני תפיסה ומשם בארה דהדין כרור שתפיסת לוי דנ"ד לא הויא תפיסה כלל וזה פשוט :

**ועינא** דשפיר חזי מחזה שדי יחזה להרב פרח מטה אהרן בחלק כ' סי' מ"ט בתמ"ש לנ"ד דהוה דומה לנ"ד שנשבו על ג' שטלח סחורה על ידי כנו למקום אחד וגמלח שם להוב ג' להכן ועשה עמו ערמות ותחכולות עד שתפס ממנו כל הסחורה כאומרו שהיו חייב לו כנגרס ואכי הכן ככר יש לו קבלח עדות שנתקבלה שלח בפני כעל דין שהוח נפטר מחמוב הגו"ל שכן הודה ועל זה התריך הרחיב הרב כזה וסוף דבר זו הלכה העלה דכנ"ד כולי עלמח מודו דמקבלים עדות שלח בפני כעל דין כיון דהוי לפטור לח עלמו ושוב הוקשה לו כיון דלעת הזאת הרי הכעל דין הוח תפוס בסחורה ואנו כאים להוציא מידו על פי עדות שנתקבלה שלח בפניו ואיך הוי לפטור לח עלמו :

**ועל** זה השיב הרב דשני טעמים בדבר דלא תהני ליה החיח תפיסה כלל ושניהם יחד ה"ה שייכים בנ"ד הח' כתב הרב דלא מהניא ליה תפיס' כלל כיון דהוי תקנה כפניו כפרסום לעין כל וכולי עלמח ידעי לה וכהאי גונא לא שמה תפיסה כלל והכיא רחיה מהסיסקיס יע"ש וב"ד נמי דכוותה שהיתה החפי' כחזקה וכשחות על ידי נויס כגו"ל דודאי לא מהניא ליה תפיסתו כלל וכבל החמור ומדובר :

**השעם** הכ' כתב הרב דלא שמה תפי' כלל מטוס דמה שתפס הגו' חיטו מכע"ד כי אס מטל הכן כי אהכן הוח מחוייב מן הדין להחזיר כל הסחורה שמס כידו מטוס דמנ"ל ליה לח נרמח לו הגוף דאפסקיה לחורמי כידה דמאן דלא מניחא לאחעניי דיוקא כהדיא ותו דלא נרע משומר דחייב וכיון דמן הדין חייב הכן להחזיר כל הסחורה לאכיו נמלא אס כן שלא תפס זה מכע"ד החייב לו שלא מטל הכן הוח תפס והכן מעולם חיטו חייב לו מדי הנה כי כן מחוייב הוא גם כן להחזיר כל מה שתפס להכן והכן יחויר לאכיו יעצ"ב :

**ובבן** דון מינה ואוקי כאחרין דגם לטעם זה כ"ד נמי הוי הכי מטם כיון שרחוכן הגו' שלח השטר הגו' על ידי שלוחו לגבותו מהדיר והשליח הגו' פשע וקלקל שליחותו כמה שמסר השטר הגו' ליד הערל עד שנרס שנתגלגל הדבר שהניע המעות ליד לוי . אס כן רחוכן הוא מחייבו כדין לשלוחו הגו' מט' הגו' דמני לימר לו לח נרמת לי וכמ"ש הרב ושלוחו הגו' ה"ה חייב להחזיר לו הכל אס כן נמלא דמה שתפס לוי הוא מן שליח של רחוכן הוא תופס ולא מרחוכן כעל ריכו והשליח הגו' חיטו חייב ללוי כלום מעולם אס כן ודאי דחייב להחזיר לוי כל מה שתפס ליד השליח של דאו' והוא יחזירם ליד רחוכן משלחו ונמלא דתפיסת לוי לה הויא תפיסה כלל נס מטעם זה ואור הדין דקלחת עדות הא' הגו' היתה כדי לפטור עלמו וכבהאי גונא מקבלים שלח כבע"ר וכבל מ"ש הרב הגו' ובחמור :

**איברא** דלבאורה נרחה דבנ"ד חיבת מקום פטור להשליח הגו' מבלום ול"ד לנדון פרח מטה אהרן הגו' דהתם שאני דהשליח והמשלח והבעל דין כולם בחאר מבני ישרחל המה ומן הדין בעשה שלוחו וזבה כעדו וכיון שעשב בשליחו' מלי לחיובים וכת"ש הרב נח כן בנ"ד דרחוכן הגו' שלח לח שלוחו לגבות חיבו מן הגוי ואנן קימח לן דין שליחות לגוי כיון שעשה הגוי השליח כיון שעשהו הישרש כידוע ואס כן ודאי דהשליח הגו' לח זבה בקבלת המעות מהגויים הערלים שבדיר הגו' לראו' מעלמו הגו' מט' דלאו שליחותיה קא עביד דאין שליחות לגוי . ואס כן נמלא דמה שתפס לוי חיבו מעל שליח הוא תופס כי הוא לח זבה כלל כמעות הגו' למשלחו רחוכן שלח הוי כאילו תפס ולקח מיד הלוויס הגויס הסס ממש והוי תפיסתו תפיסה מעליא וכמוכן :

**ואתה** תחזה להרב מח"ח כהלכות שלוחין סי' כ"נ שעלה ונסתפק בגרון כזה ואתי עלה הרב מדין דין שליחות לגוי וכביח דאיה מהאו' דכ"מ דע"ח והרשב"ח והר"ן וכ"כ ריו"ה ד"ד מדן כסי' ע"ד יעצ"כ . וכן רחיתי להרב מהרי"ח כתשו' הובאה בכבי אהרן סי' י"ד שנשב הרב בבי אהרן על שמעון שעשה שליח לרחוכן לגבות חובו מהגוי ואחר שקבלו מן הגוי כח לוי ותפס ממנו כעל כרחו כאו' שם' ח"ל ורלוה ליפרע מחלו המעות הסס יתחייב השליח לשמע' או לא ועל זה השיב מהרי"ח דהשליח פטור מבלום דקימח לן אס"ל ולא זבה דאו' השליח כמעית הלוה למשלחו שמעון כלל ואיו לוי כאו תפס ממון מיד הגוי כעל חובו של שמעון ותפיס' הויא תפיסה מעליא והבית רחיה תובבת מדברי רי"ו הגו' לעיל דדמי לנ"ד יעצ"כ :

**ובבן** לבאורה נרחה דלפי זה גם בנ"ד פטור השליח מבלום כיון דקימח לן אס"ל ותפיסת לוי מהניא ליה ודמי ממש לנדון הרב בבי אהרן ומהרי"ח הגו' לעיל ובחמור :

**אמנם** רחיתי לחדי רוחי דנ"ד לא דמי כלל לנדון הרבניס הגו' וכולי עלמח לאו ומודו בנ"ד דזבה רחוכן על ידי שלוחו בקבלת המעות

מהדיר ותפיסת לוי לא מהניא ליה כלל ואמינא לה
ממה שרחיתי להנאון החק"ל בחושן משפט תלק ח'
סי' ל"ו דמ"ד עמוד כ' שעמד כוה בכ"ד דרלו' מסר
שטר חוב שים לו על הגוי לפרעון חובו לשמ'. ושמ'
מסרו לשלוחו כדי לגבות מהגוי והלך השליח הגו'
ושינה השטר וכתבו בשמו ואחר ומן כה וגבלו מהגוי
וכה לוי ותפס מידו בתופן שרלו' חייב לו כשנדס
ועל זה עמד הרב וכתבו' רלה לו' דתפיסת לוי הויא
תפיסה מטט' הגו' דקימא לן חש"ל ושוב כתב רלי
מיהא לא תדיא ולא דמי כלל. ועוד אף אם אם
דנים כב"ד דנבייתי שליח שמ' חשיב כשליח מרלו' לו
משמעו' לגבות החוב מהגוי לא לחמרי' כהלי
גוונא חש"ל שהרי עיקר הט' כתב הריטב"ח דכי נתן
הגוי החוב שלו ליסרלל שני לא שיהיה כשליחות ליש
כ' כיון דהגוי חיוט כשטר כלך מחיבו מחמלוה כנתי'
ליסרל שני ואין דעת הגוי לחת כי אם כשיפטר
כנתינתו מחמלוה שלו אם כן לחתי לא זכה מדינא
היסרל שני עכ"ל הריטב"ח. ומזה דן הרב כב"ד
שכבר נשטר הגוי מחובו מחמלוה שלו כקריעת השטר
חוב כודאי דזכה סמלוה לכולי עלמא ותפיסת לוי
לחר כך לא חויא תפיסה כלל יעש"כ:

**ובבן** דן מינה וחוקי כחתרין דגם כב"ד לא לחמרי'
ככהאי גוונא אין שלי' לגוי דב"ד הרי זה
דומה לגרון הרב ממש וכמעט ב"ד עדיפא' כיון
דכב"ד עסקי' כשטרי פוליסקס על הדיר דלא קפדי
אשמא ושוערים לכל מי שמוליא עליהם שטר יהיה
מי שיהיה וכמש"ל. אם כן דל מהכא השליחות חילו
היה כח השליח להם כשטר זה אם גם כן היו פורע'
לו כחושבם שחוא שלו והשם חיטו חולן אם כן נמלא
ממש כנוכה חוכו מן הגוי דודאי זכה כנבייתו דלא
מליטו מי שינכה חוכו דלא יזכה בו כיון דחשבינן ליה
דהוא הוא הבעל דין והוי ממש כמ"ש החק"ל על ב"ד
כיון דהשליח שינה השטר חוב וכתבו על שמו
אם כן נמלא דחובו הוא נוכה. ועוד כיון שכבר
בעלי הדיר כשפרע חחוב לקחו שטרם וקרעוהו לקרעים
ונכון לכם כטוח ומסכא דעתייהו שכבר נפטרו
מהחוב כלקחם השטר קרוע כי פרוע הוא אם כן
ודאי דזכה השליח של ראובן כמעות הגו' לראובן ונתחייב
כשם להחזי לרלו' וחזר הדין כמ"ש הפמ"ג דגם תפיסת
לוי לא מהניא כלל כיון שהיו חופס מבעל דין
החייב לו שלא משל השליח הוא חופס והוא היו ת"ל
כלל וכמדובר:

**הן** לחת דאם הגו כחיים לדון ולומר שלא תועיל
תפיסת לרי הגו' מכח זה לבד שבתב הרב פרח
מטה לחמרן וכנו' לעיל לא הוה מלינן למעבד עובדא
הכין דהכא לחת דרבותא שהביאו הוא ז"ל
הכי מכירא להו ה"ה הרא"ש והריב"ש ומהריט"ו
ומהרי"ש כלם כת' מכירא להו דכיון דנחחייב השליח
למשלחו גם התופס נדיך לחחזיר ליד השליח ואינו
יכול לעכב ולא מלא חולק על זה כי אם הריטב"ח
וכחב הפרמ"ג דכב' הריטב"ח יחידאה חיא נגד כל
הני רבותא ועוד דבב"ד לא הריטב"ח חויל ומודם
יע"ש:

**ברם** כל לעומת זה עיננו הרואות למחרש"ך
כחלק ח' סי' קכ"ח דס"ל דמהני תפיסת
החופס יע"ש והביא ד"ק מרן החכי"כ כתשו' ח"מ
ח"ב סי' כ"ט וע"ע כתשו' להרב החכי"כ כחלק ח' סי'
מ"ד וככנה"ג סי' ד' וע"ח חות נ"ל יע"ש. וכן
כתבו הפוסקים דמלי החופס לומר קים לי כהריטב"ח
והרב ערות ביעקב סי' מ"ו מלא לו חבר מרן דסבי'
ליה כהריטב"ח כיון שבכיתן ד"ק בכית יוסף ולא
חלק על עיקר דינו יע"ש. וגם הרב תורת חסד
הסכים כן וגם רלחיתי להרב חשק שלמה בסי' כ"ח
הגה"ט לחת י"נ שהחריך כוה וסוף דבר כתב הכלל
העולה שלא להוליא מיד המוחזק יע"ש גם חויתיה
למר הרב חק"ל שם בסי' הנו' שעמד על זה ודחה
דבריו הרב ח"ם וסו"ד כתב רבב"ד כולי עלמו מודו
ועיין עיד שם בסי' ל"ו דחזר לקיים דבריו הה' יע"ש
ובבר הארכתי קלת בזה במקום לחר וחכמ"ל. ועם
כל זה לענ"ד לא נמלטו ממח' הפוס' ויכול החופס
לומר קי"ל וכמ"ש הב"ד ח"מ סי' ג' יע"ש. וכל שכן
לפי דבחחריה דמרן יחביב' אין טרך להחופס לומר
קי"ל כיון דמרן הכי פסיקא ליה וכמ"ש הרב נחפה
בכסף סי' כ"ח בענין זה דמסכים הולך עם הרב
עב"י יע"ש וחש כן לפי זה מי היא זה שיוכל להוליא
מיד לרי דב"ד כיון דמרן הכי ס"ל דמלי מעכב החופס
חגם דמתחייב השליח וחש על פי עדיות הה' הגו'
בבר בחבט דלהוליא בעי' שחקובל הערות כפני בעל
דין וכב"ד לא כן חום עובדא:

**אמנם** לענ"ד המעט הוא דכלרוף בטעם חש'
שב"ל דלא תבני ליה תפיסתו משום
שהיתה בשמות ותקיפות על ידי נוים וכמ"ש נרלה
ברור דבסבי כולי עלמא מודו דלא הויה תפיסתו תפיסה
כלל ואפילו הריטב"ח ומרן יודו בב"ד כיון שהיתה
תפיסתו שלא כדין וכיון שכן חזר הדין דערות חש'
הגו' הוי כדי לפטור לח עלמו ובבהאי גוונא מק'
שלא בפני בעל דין וכמדובר בתופן בתח נמחיב'
ובבח שלקיב' דרלו' זה זכתי בדיט והעדלת עדיו
הגו' בחוקפה קתי ולא מלו לאשמויי נפשייהו דשמיי
לחזור מעדותם תפילו לשעת מרבדים כלל ותפיסת לוי
לא הויא תפיסה וחייב להחזיר הכל לרלוב' כי שלו
הוא טוטל וכבל מש"ל והדבריב כרורים לבל הולך
ישר ושופטו במדק:

**ואנבי** הרואה דלעיקרא דדינא אין לחו מריבים
לבל זה דאפילו נאמר דעדות שנו' דל
מסכא משום שהיתה שלא בפני בעל דין משא"כ
החמת כמש"ל עם בל זה נרלה ברור דרלוב' שנו'
וכתי בדיט דכיון דשטר זה יוצא מחח"י נאמן לטעון
עליו הסך ממון של שטר זה הוא שייך לו לבדו ואין
לנדים לחת ואין כחיבתו על שם יעקב רלים דשלו
הוא דבבר כתבנו דלשטי הדיר לא קפדי לשמח ופורעי'
לבל מי שמוליא עליהם שטר יהיה מי שיהיה ואין
מהמניב' ליה לרלו' בטענתו וזאת במנו דשוה מלי
טוענין וכה יאמר הבה לחמת שטר זה הוא של
יעקב בדס הוא הקנאו לי בבתיבה ומסירה ושטר
בתיבה ומסירה חיב לי ולבר ואחלאן בזה וכמ"ש מרן
בסי'

כסי' ס"ו סי"ח יע"ש ולפילו בשדי' דעלמא העשיין בריונו יכ"ל כן כל שכן וקל ותומר בהני שטרי דכ"ד דלפילו כמסירה לבר נקנים וכמ"ש הרב פרי החדש בח"כ לה"ע סי' נ' על כ"ד בלשה לקח שהיה בידם שטר שלוקח על הדיר וטוענת שמנכסי מלוג שלה הם ומוכרים טוענים דשל מוכיסם הוא והלמינם הרב ברכריס מה"ט דמהימנה כמנו דמניא לתיתר כעלי לקנהו לי כמסירה לבר ולפילו נאמר דכוה יש מת' הפוסקים לס דו להם מסירה לאוד עם כל זה נלמנת כמנו דשטר בתיבם ומסירה היה לי ולבד הלו חוקף דברי קדשו ועש"כ · מיהה דן לנכי כ"ד נמי דנלמן רלוכן בטוענתו שטוען עבשיו דהממון שלו ומה שנב' על שם יעקב הוא בהשלש בעלמא כמנו דהוה מלי טעין כמסירה לאוד לו בבתיבם ומסירה הקנהו לי ולבד ונהמן כוה כמדובר :

**ואין** נומר דהנה לאמת נבון הדבר כמש"ל דבעלי הדיר לא קפ"י לשמת מבל מקום בדי בתבו סדב פרי החדש שם והרב לדמת קודם ח"מ סי' ל' דס"ט שבותב שם המלוה בתיך השטר משום שלש יבא בעל חשם ויטוח להם שלא יפרעו לשום חדש וולתי המוציא עליהם שטר בשמו כי אם ברשותו וכידיעתו הם סרים למשמעתו וש"ל ולאזהרתו אם בן בשאלת הבא לי ליתא דממון של שטר זה הוא לרלוכן אם בן לאם נא נומר רלוכן שמא ילך יעקב שנבתב על שמו השטר ויוהיר לבעלי הדיר שלא יפרעו לרלו' ע"ו דרלו' זה שקר ענש וכמו שנדדו הרבנים סנו' לדאות בזה טענת חיורים דכ"ר יע"ש :

**דהא** ולפי סורבה היא בין דכ"ר בבר מת יעקב ולא שמענו מפיו שום תוסרה להלוים סנו' בלל ועיקר ולעת בותת השטר היה בידי רלוכ' בודאי סדבר בדור דנלמן בטוענתו במנו דהוה מלי עיצין שטר מבירה היה לי ולבד לו הקנהו לי במסירה לבר ובמו דכ"ב דשטרות בשו נקנים במסירה לבר ובמו שבתב הרב בנו' ובן הסבימו בל רבני מחברונים ובן זברני בר הוינא עליה שבן פסק לת חדין בנדון בימה בזה הרב הגדול דביטו משם קווין דשטרות הללו נקנים במסירה לבד ונם לפי בעניי התרבתי קלת בזה במקום לאר ומשם בקדה דהדי דין לאת ובבל האמור ומדובר :

**אשר** מטעם זה נלע"ד בדור נם בן דחפיסח לי' לא הויא תביסה בלל בין דאתי' ובדאמונה בשהיה השטר בידי רלו' היה נאמן בדבריו על בל לשר יאמר בי הוא זה ובנדק בל לאתי פיו והוא נקדש מוחזק ושמעו' ולפי בבי יעקב יפיו נקד' מוציא מהבירו דשם בהים להוציא ממט השטר ועליהם להביא רהים בעדים דשטר זה של לביהם ובנוב הוא מלחם ובל עוד שלא יעבו בן הדי רלוכ' זה נאמן על פי טענתיו ועדיותיו דקי"ל בל שאתי' דיבו המוציא מהבירו עליו סדהים לס תפס המוציא מפקיד' מניה וכמו שבתבו סרלשונים ועי' לקרב בית דוד ח"מ סי' ר' סקב"ד יע"ש סבח נמי בש"ד בין דשם' ולפי בבי יעקב סנו' מתחילם היו רומים למוציא מרלוכ' וב"ב דלמוציא מיהו בעו רהים בעדים ובלפו הבי נאמן דלו'



בטענתו בשם"ל ולס בן דינא יהיב בל שתחילת דינו המוציא מתבידו עליו סרהיה לס תפס המוציא מפקי' מניה וכן נמי בב"ד הדין נותן דמפקיב' מניה דלפי ולא מהניא ליה תפיסתיה בלל ובמדובר :

**אלא** מעתה הבח נבח לאמת שנסתפק השואל בב"ד לס זבה דלו' בשטר זה על פי הוראת יעקב לו לא ונאבי לא ידעתי מי בבניסו לבית הספק דבן לאמת דמלתא בדבא לי מהניא ההוראה בבריא בדמסבי בשביב מרע לו לא וגם לי ההוראה נופם הקנאה סוי לו משום הודאת בעל דין היא וב"מ עובא להיבא דידעיב' בבדור דעתה רוצה להקטת לו בהוראה זו סנם דקרוביו מודו דשל הקטן הוא ולינבם של המקבל מעולם רק דעבשיו רוצה הקטן לזבות ולהקטת למקבל בהודאה זו לי מהני לו לא דבבל זה לפלינו קמיתי דקמאי ובקו"ט הפוסקים הרלשונים והלחרונים ומור רבר משנה זו בחלוקת שטיה בחו סירה הרואה בם' השוסקים חלה בספריהם לא עט החסף והנה מקום לחוי לעיין ולאת בדבר הלבה בענין זה בית בבר מלתא למורה בריש למיר דלא בלחי להדריך זולת בדבר המובב לע"ד ומו לא מידי על בל פנים לדאתן עלה בהאי הודאה דב"ד הרי היא שרירה וקיימת לדעת מרן שקבלו הודאותיו בידוע דחזינן לים למרן בחבקת רובל סי' ק"ה שבתב על מי שהלוה נבסיו בית לפטורופוס שמנו ב"ד עד בני בנו בחודת עסקת ועתה רוצה לחלק נבסיו ולאת מהם חלק לבני בתו בלאי יודעת הלפטורופוס הנו' לית יעשה והביא שיודה בפני עדים שאותם שמעות שבית הלפטורופוס בחזרת עסקת הם של בני בתו בלם לו מקנאת וב' יע"ש הא קמן דמרן מלבת סבירת ליה בפשיטות דהודאת בבירת מהניא ולא הביא שום חולק על זה בלל וגם יש להוביח מדברי קדשו סנו' דם בירת ליה למר דהודאת הקנאה היו דהא בל עיבר שאחו שרוצה לאת חלק לבני בתו מנבסיו שביד האבי מה שלא היה לבני בתו שום זבות בהם בלל ולפילו סבי בת' דיודה וב' שמע מינה דם בירת ליה למרן דהודאת הקנאה הוי ולפילו הבי מהני ושפיר מצי להקנות מנבסיו לאחרים בהודאתו ובמובן וביון דהבי סבירת ליה למרן שקבלו הורלותיו הם בן ודאי דמהניא בב"ד הודאת יעבב על השטר הנו' שהוא לרלו' ולאי שפיר טפי בב"ד דלא בא יעבב להק לרלו' השטר הנו' מאחד בהודאה זו שלא דמודה ובא השטר וה לחיטו שלו מעיבר בלל בי הוא לרלו' והודאתו הנו' לאו הקנאה היא בלל ביון דלשטר באמת שבן הוא האמת דלחיטו של יעבב בלל שלא לרלו' והודאת בעל דין בחזקת עדים ימי ולאי בחבי בחבל שבן מנדון מרן סנו' ובחוכן והן לאמת שבמקום לאחר נשלאי ונאמי בדבר הלבה לי קי"ל בחרן נם בתבו' או לא והבלאי דשנם דדוכא דרוכא סברי מרן דקבלו הורלות מרן נם בש"ם בתבו' מבל מקום סמוחזק מצי למימר קים לי בחתן דבבירת ליה דלא קבלו דעת מרן בתבו' ואם מעט

המה יע"ש והבמ"ל :

**הנה** מ"מ בב"ד דלאי המוחזק בעת בסך השטר לית מוחזק בדין בי אם מוקאו היבם על

ידי נויס וכמ"ל רל"מ כללי שם כן ודלי דזכה רחוב' כהודאת יעקב לדעת מרן וכמדובר :

**אלא** דכאמת הרב הק' על מרן כתשובה הנו' איך פסקיה לדיניה בסכינה תריפה דמהניא הודאה וכ' הרב כפשיטות נמיר כשו הוה מוסכם בלין חולק כלל ולה וכר שר דדין זה כמחלוקת הוה שנוי בין נדולי הפוסקים ושם דעתו הרמה לפסוק כדוכת דרבותה דסבירה להו דמהניא הודאה נם כבריה והקנאה הוו לדעתיה הי נמי דנם כל"ד לה אתי עלה הלה מסוס הודאת בעל דין ולה דהקנאה הוי כל כהה היה לו לכתר ולה למסתם סתומי כולי האי והוה פלה וכוותה וכוותה קשה לי על דברי הרדב"ז בח"ה סי' קל"ח הביאה דבריו הבנה"ג בח"מ סי' ס"ו הנה"ט הוה מ"ח שכתב כפשיטות דמהני להקנות שטר חוב כהודאה יע"ש ולין תסוב' הרדב"ז ח"ה הנו' מלוים הלני בעת לרחות הדבריס כפרשם ועי' להרב חסק שלמה כסי' ס"ו הוה נ"ב יע"ש :

**וכמו** כן קשה לי על דברי הנמון מהרר"ן בסי' ט"ו דכתב על מי שים לו נכסים ומעות כמקו' רחוק ורוצה להק' לאחר מה יעשה להועיל לו הקנאתו לנולתו ומסיב דקדק הנכון בלי פקפוק ועיעור דיקנס לאחר כהודאתו וזה דרך יפר והביה דלים מהניא דקסור נירוש דכפ' מ"ש דקמ"ט יע"ש ולוה הסכים על ידו הרב מהר"מ מחנוז בשתי הלחם סי' מ"ה ע"ש ובאמת יגדל התימה עליהם יותר ויותר שהם אחרונים יותר ממרן והרדב"ז ופסקו את הדין כפשיטות כ"כ ולה עוד שה שכתבו שזה דרך יפר בלי פקפוק וכו' ולייטיו דלים מעיבדת דאסור נירוש ולה זכרו שריס דעל האי עיבדת דאסור אינה רכוותה קמאי שכתבו כפי' דשכני לישיר דמ"מ היה אסור לל"מ הודאה הרואה :

כזו כלל וכמו שירלה הרואה :

**ושוב** ראיתי להרב חיד"א בכרכ"י ח"מ סי' מ' סעמ"ה על מבוכה זו שם מהני הודאה בסבריה ואי ההודאה הקנאה הוי אז מסוס הודאת בעל דין ובריהב מכינתי התריך למעניתו ועקיל ועודי ככל דברי הפיסקים הם המדבריס כענין זה ושוף דבריו דלה ה ביה לנו דברי הרדב"ז שכתבו ח"ה סי' שפיס ס"ב דסבירא ליה דמהניא הודאה בסבריא נמי וכן כתב בפשיטות נמור ונם הביה תבי' מהרר"ן והרב שתי הלחב הנו' ותמה עליהם כזה ובזה יע"ש ועי' עוד לו בחיים שב ח"ב סי' ל"ח הות י"ב שחוד והק' כן על דברי הרדב"ז שכתבו הנו' יע"ש ונם דאיתי להרב מטה שמעון בח"ג סי' ר"ן הנה"ט הות כ"ז שהק' כן על מרן כתבו הנו' והניחו כל"ע ע"ש עוד דאיתי לו במטה שמעו' ח"ב סי' ר"ג הנה"ט הות ט"ל ולהרב החסיד מהרי"ח בקסלת יעקב דקכ"ח ע"ח הות רפ"ד שהקשה על דברי מהרר"ן הנו' ממ"ש הרחב"ד והרשב"ח דמלוה על פה הינה נקנית בהודאה יע"ש ומה שדלה ליישב הרב מטה שמעון שם דברי מהרר"ן הנו' על פי מ"ש הרשב"ח בתשו' ח"ג סי' ס"ז שחהמ"ר נרחה דלה סיימו קמיה דמר תשו' הרשב"ח הנו' שכתב ז"ל ושם שניהם מודים שלה היו על שמעו' חלה שרחוק כח להק' לו בהודאה זו לח קנה שלין המעלעלים נקניס בהודאה

נרידח וכו' יע"ש וכן כתב הרשב"ח נופיה בתשו' ח' ד' סי' כ' שהביאה הרב מטה שמעון נופיה בסי' כ"ר הנו' ע"ש ודרי הנלון מהרר"ן בהבי מיירי דהיכו בשה להקנותם לו מחדש בלשון הודאה וכבהאי נווני הרי מפורש דעת הרשב"ח דל"מ בלל וחו ק"ל על המט"ש דחמחי לח ניחח ליה למר ליישב כן דברי מרן שבתשו' הנו' בח"ם ע"ד מהרר"ן ודהדרבה עפי ניחח בהבי דברי מרן יותר ממה שנחמר כן ע"ד מהר"ן דלח מתיישבי בהבי בלל וכמו שיהה המעיין וכבר הוכיחו הפוסקים דהרשב"ח הוה מכת הסיברים דהודאה ל"מ בכריה להקנות בלשון הודאה ממ"ש בתי' לקי' על דף כ"ו וכמ"ש הרב בבי הלרן סי' ע"ו וב"ב הרב כרב"י שם וש"ב ע"ש לה עט הלסף וכן מתבאר מסתי תשו' הנו' להדיה ע"ש :

**ובישאני** לעולמי היה נלע"ד לומר דע"ד הרב מהר"ן ומהר"ם הנו' לק"מ דאינהו מיירי כשטורה בכתב בתוכן מלשונו הנו' ונם ממ"ש בשתו הרב מהרי"ח שם בלוח הנו' מהבאר כן בפירוש הנם שהלשון שהביה הוה ז"ל הוה בשני קלת מקשובת הרב לבי מבל מקום היה בתב מעמו בללות הענין דבוה החופן שמודה בכתב דבר הרב ובבאי נווני דבותב הודאתי בכתב לה חוינן שום פלונתה דרבותה בלל דשיבת דבולי עלמה מהני הודאה בבתב אפילו בבריה במ"ש הרא"ם בהריה בתשו' בלל ס"ה ופסקוה הטור ומרן סי' פ"ה וסי' רנ"ג יע"ש וכן בתב הרב בחר מים חיים מולירי בח"ה י"ד סי"ה לחר שהחריך הרחיב בין זה לזה מהני הודאה בבריה דלו הבית דמודה בבתב דמ"מ הרא"ם והטור ומרן וכתב שרין זה היה מוסכם לליבת דבולי עלמה ולין חולק בי הוה ס"ם ערוך בפ' הנוזל יע"ש ועיין להרב פני מבין בחי' לפ' ז"ב דף יע"ש ובבן תנבי לה ידעתי מה בל החידה לחר חידו הרבנים הנו' על מהרר"ן ולזיהו ז"ל לה נבעו ולה בנע בחלי זו בלל בי לם יפה ליישן בד"ח בחודה בבתב שהודאה מוסבם שיבה דב"ע ומ"ש מהר"ן בפ"ו דיבמות והיינו הודיתה דאסור וכו' לחו למימר דבהבי מיירי הוה נם בן חלה ר"ל דבמו דהתם מחמינן בס"ם דאהניה ההיה הודיתה דאיסור בן הדין בחודה בבתב דבריה בנייה וכם"מ לם עמד לימו חיוב לי נמי דהוה מברים דנם ההיה הודיתה דאסור בבתב הוה והבי דייב ליישב דם"ם התם דקאמר נפק הודיתה וכמיבן וכזה נעול פריב מהרר"ן ממתקוממים בימיהו והנם דתשו' הרא"ם הנו' היה לכיורה סיתרת לתשיבת הרא"ם שבבלל ס"ח ופסקוהו הטור ומרן בפי' ס"ה והרב תירוצים נלמדו בפיסקים בישוב שהי תשיבת הנו' ועיין להרב בנסת הנדולה והרב חסק שלמה ומטה שמעון בפי' ס"ה הנו' ותבמ"ל . מבל מקום בבר הסבימו רוב דרבותה דהתי הנבון בזה הוה דתשובת הרא"ם שפסקה מרן בפי' פ"ח ור"ב מיירי שהודה בבתב ומסר הבתב בין המקבל דבזה והבי דמהני ולין חולק בלל ובהבי מיירי נמי הנמון מהר"ן וכמובן . בדס הרבי בי בדאותי להרבנים הנו' שהקשו על מהר"ן ולה זבדו מזה ליישב בהבי דבריו וחלילה לומר דהשתמיט

מניחו מלכי הדין הפשוט הנו' ונס דלית להגהות מר כדיה דקרב מהר"ן הנו' כפשרו שאת יעבץ חלק כ' סי' כ"כ שכתב דכבחרוקו נס הוא היה מסכים עם מר הכיו בהורחקו הנו' ושוב כוקטוקו דלה שטעו בהורחק זו משום דלא מהניה הודאה בכריה כי הס כשכיב מרע דוקא יע"ש · ויש לי לעמוד בדבריו כרהיות שהניה לזה והין כהן מקום להחריך · על כל פנים נס הוא בוקנתי חלק על מר מכיו כדין הנו' וק"ו לומר דלא וכר שר הלי דינא דמודה בכחב הנו' כדם הלמת יורם דרכו דמם שרגיו ליעב ד"ק כהכי חיגו מן הישוב כלל כיון דהוא מיירי בכלי להקנות מחדש כלשון הודאה כמש"ל · ואם כן כזה הין חילוק כין מודה בכחב לבעל פה דלדעת הסוב' דהודאה דהקנאה לא מהניא בכריא נס בכחב הכי שבירא ליה ושאני כין הרא"ש הנו' דלא מיירי בהודאה דהקנאה מחדש כלל כי הס בהודאה על העבר דחזיל ומודה דנכסים חלו על פלוני הס ואפשר שכן הוא הלמת ומדין הודאת בע"ר הלי עלה הרמ"ם וקאמר דכמידה בכחב מהני דכולי האי לא עביד חיכים שלא להשביע וכיצו"ש · על כל פנים דברי הרדב"ז ומרן נוחים בזה דחיגהו מיירי בהודאה שהיגה הקנאה מ־שה כי הס שמידה ומביד על עלמו דנכסים שו שביד פלוני של פלוני הס ומדין הודאת בעל דין לחו עלה דחדש נאמן להביד על עלמו יותר ממאה עדים ובהכי מיירי הרדב"ז ומרן כתבו' הנו' וכמדו' · והנס דהכתי ק' דהיה להס לכתר דבריהם וליכנס כמ"ש זו ולומר דבכהאי נוונא אין חילק כיון דהודאת בעל דין כמאה עדים דמי ולא שכא להקנות מחדש בהודאה אין זה מן התימה כ"כ שמכו על המעני' והחכם עיניו יחזו דבכהאי נוונא אין חולק כלל וכמדובר :

**שוב** דהיתי דלדעת מרן אין לזוך לזה דעיננו הרואות דמרן כש"ע דשבירא ליה לחריה דהודאה מהניא בכריא נמי כין מדין הקנאה כין משום הודאת בעל דין דכש"ע סי' קי"ג ס"כ כתב כפי' דאם אין קרקע נס למוה יכתוב הקניתי לו ד"א קרקע כחניתי והנכון הקניתי לו המטלטלים אף על פי שאין הנו יודעים לו קרקע הודאת בעל דין כמאה עדים לחוכתו עכ"ל יע"ש · ועי' בסוף תשובת הרשב"א דחלק ג' סי' ס"ו הנו' יע"ש · עוד חזינן למרן בכ"מ פרק י"א מהלכות מכירה הט"ו שכתב דמה שכתב הרמב"ם שם התמר לעדים הוו עלי עדים שאני חייב לזה מנה דאף על פי שלא היה חייב לו כלום הרי זה חייב שזה נלמד מדין הודיית בעל דין דכש"ע יע"ש · וכן פסק מרן כש"ע סי' מ' ס"א ע"ש וכודאי דכש"ע לשיטתיה לזול למש שכתב בכ"מ הנו' וסכר מרן דנס ההיא הודיית בעל דין הקנאה מחדש הוי וקנה הואיל דכר כהוד' לאחר לכוה ומיהא למדו הרמב"ם ואיהו ז"ל דה"ה דמני לחיובא נפשיה מחדש בלש' זה דהודאה וכנו' לעיל · ומזה למדני תדתי כדעת מרן חדא דשבירא ליה למרן מהניא נס בכריא ואו דשבירא ליה למר כפי' דהודאה קנין הוי ולא משום הודאת בעל דין

מחזינן עלה דהקנאה הוי וכרמוכח להריח מדברין שבכסף משנה וכש"ע סי' מ' הנו' וכמדובר :

**ובן** דהיתי להרב כרכי ייסף בח"מ סי' מ' הואת כ' שכתב דמרן בש"ע שפסק כדברי הרמב"ם בחלוקה הנו' משום דהוזיל לטעמיה שכתב בכ"מ ע"ש וכן כתב בפי' הרב קלות החיגן בסי' מ' הנו' שדעת מרן שפסק לדין הנו' הייגו דס"ל דהודאה קנין הוי וכמ"ש בכ"מ והחריך בזה להוכיח כן יע"ש · ולזה הסכיס הנאון הרב חורים וחומים בסי' מ' הנו' הואת ס' והנאון בתה"מ שם הואת ס' יעש"כ · ולס כן לפי זה אתי שפיר דברי מרן שבחשובה המזכרת הנס דמיתא דהמיא הודאה שכתב מרן בחשו' הנו' מדין הקנאה מחדש הוי הפילו הכי שבירא ליה למרן דמהני וכמו שנילה דעתו מרן נופיה בכ"מ ובש"ע סי' מ' הנו' וכמוכן · וכודאי דממ"ש מרן בש"ע סי' פ"ח דכהודאה כאתם עדי מהני שחזינו יכול לטעון שלא להשביע ולא השמאה יע"ש דאתם ודאי מהני כיון דמודה שחייב לו חוב קדום ומשום הודאת בעל דין אתי עלה הרמ"ם והוא ס"ם ערוך בפ' זה כורר דכ"ט כרס בכח להקנות לו להתחייב מחדש לחזוק הדש כלשון הודאה זו לא שמעגו מהמיא דפ' זה כורר ומדברי מרן דבפי' פ"ח הנו' חס לא שנלמוד כן ממש שכתב מרן בכסף משנה וכש"ע סי' מ' הנו' וכמדובר · וכהכי לא קשה מדי על דברי מרן שבחשובה הנו' כלל דלשיטתיה חזיל ושבן שבירא ליה להרמב"ם וכמש"ל · ותמהני על הרב מעם שמע' שבפי' כ"ר שתמה על מרן בחשו' והניח דבריו בצריך עיון כנו' לעיל ולא וכר שר לדברי מרן שבכסף משנה ולמה שכתב בש"ע סי' מ' הנו' ונס לא וכר שר ליעב דברי מרן שבחשו' הנו' דמיירי בהודאה שמודה ומעיד על עלמו שנכסים הלו של פ' הס ומדין הודאת בעל דין אתי עלה כמ"ש בש"ע סי' קי"ג ע"ש ולא מדין קנין מחדש מיירי כלל וכמש"ל דבכי הא כולי עלמא מודו דנס בבריא מהני

וחין חולק על זה כלל ובמדובר והוא פלא :

**ואחר** ומן רב רהיתי להרב חוקי חייס בפי' מ"ב שעמד בענני' זה בהיוך וברוחב ביד ה' הטובה עליו ובסוף דבריו כתב וז"ל קס דיגא דהוכח דרכוותא הבי שבירא להי דמהני הודיית נס בבריא מטעם הודאת בע"ד וכו' ולכן שפיר כתב רב נסי דמהני תודיית נס בבריא וכו' יע"ש · ולבע"ד הנס דעודה לו בכל מה שכתב הוא בענין זה מ"מ בש"ס דלכן כתב רב לבי שפיר דמהני תודיית נס בבריא בהא לא מודינא ליה כלל והמיגא ולא מסתבינא דלא לדק בזה כלל דדברי הרב נסי ברור מלגו דשבירא ליה דהודאת הקנאה מחדש הוי ומהני מדין קנין בין בבריא בין בשביב מרע ולא מטעם הודאת בע"ד אתי עלה כלל וכמדובר · מלבד שנעלם ממנו שבבר קדמו בזה הרב מטה שמ' בפי' ר"ג שב"כ על דברי מהר"ן הנו' וכש"ל :

**גם** יש לעמוד בד"ק טובא מתחילה ועד סוף על פי מה שכתב הרב כרכי יוסף שם בסברות הפוסקים החולקים בביחור כונת התו' דב"ב דקמ"ט דדבו הקובדים בכונתם כמ"ש מהר"ם הלוי דשבירא ליה

ליה דהודאה הוי קנין גמור ע"ש . והכי סכירא ליה להרב קטת החושן בסי' מ' כדעת התוס' נס כן יע"ש נס מה שהקשה דברי הרשב"ה שכתבו' דחלק ג' וחלק ד' הנז' מיירים לקיפיה וחניח דבריו בל"ע ע"ש הרואה יראה דלא קשה מידי דודאי יפה כוין הרב מטה שמ' וכמה שהניה דברי הרשב"ה דל"ל לה קנס דכן הוא החמת בלחי פסק בלל עם שהשה הדבר להניח כן בשתי תשיבות הנז' עם בל זה ההברח לה ינוחה ומה שבתב הוא על דברי הרב מטה שמ' הנז' דליתא ממ"ש הרשב"ה בת"ה דיש מהניח דחסור דהודאה פיח ף' מדיבי ההקנאות וכו' ע"ש ליתא לדבריו בלל דנס סי' הנז' יודו בחומר רולה לחי וכו' דהנס דהוי לטון הקנאה לה קנה כיון שחמר רולה לחי וכו' דל"ל שרטו להקניתם לו לעתיד לבל לה שנתה הקנה חותם לו בל' זה משום דבי לה קנה בלטון זה דרולה לחי וכו' זהו בל' הוא הבטחה גמורה שמבטיח לחבי' שרולה להקנות לו ונבויו לחר בך בלופן המועיל ומשום הבי לה קנה בחותו לטון לחור ער שיקנם לו בלטון המועיל לפוס דיעה ועי' להרב בית דוד בח"מ סקב"ג דקב"ג עמוד ף' ע"ש . ודברי הרב מטה שמ' בזה שריריס וקיימים וכמרוכר :

**עוד** רחיתי לו שם דל"ג עמוד כ' שהקשה על דברי הרב בני להרן דנס רב האי גאון סכירא ליה דבהודאה ל"מ חוב בדברי העיטור וחוף ז"ל דחה ד"ק ע"ש . ולענ"ד הדין עם הדב בל"ה דבוותו ברורה להוביח במיטור מדלא בתב דבהודאת המלוה חיטו יבול למחול ור"ל דמעיברא דדינא במקום שיבתוב לו בתיבה ומסירה יקנה לו בהודאה שיורה שטר זה הוא של המקבל וחיטו שלו מעולם בלל . וכמ"ש תיקון זה מהרדב"ז הביאו הבנה"ג בסי' ס"ו הגה"ט חות מ"ח וכמ"ש ומדלא בתב בן רב האי גאון שמע מינה דסכירא ליה דבהודאה ל"מ חוב וכזה אין מקום לדבריו במי שרחה דברי הרב בני להרן בלל וכמוכן ועוד יש לי לנחת ולחת בר"ק שת שהבמ"ל וכמ"ש :

**על** בל פנים נמליבו למדיס דהודאת יעקב דל"ד מהניא שפיר לרוב בבל הפוסקים ובפרט שבבר הוכחנו שבן הוא דעת מרן בס"ע ובב"מ ובחשובות ובבל החמור . ובל שבן דהאי הודאה דיעקב דל"ד היום הקנאה מחדש בלל בי אם שהוא מודה ומעיד על עלמו דשטר זה חיטו שלו מעולם בי אם של רחו' הוא מעיבריו ושמו בתוב בו בחורת השטה בעלמא והודאת בעל דין במקום עדים דמי וזה ודאי מהני לבולי עלמא גם בבריא והין חולין על זה בלל ומבו' הדבר במרן בס"ע סי' פ"ף וקי"ג וכמ"ש :

**שוב** הגיה ה' אח עיני ורחיתי שמבואר הרבר יותר במרן בשולחנו הטהור דבבנון דת ל"ד רחיבה שטר חוב ודאי דיבול להקנותו לאבי' בהודאה בל"ד וכמ"ש מרן בס"ע סי' ס' ס"ח וז"ל רחו' הוליח שטר שלוה שמ' מלוי וטענן שלוי הים שלומו וכתב השטר על שמו ולא הקפיד עליו וז' טוענן לאו בעל דין דידי אח בם הודה לוי שבלומו של רחו' הים וכו' בופין לשמע' שיפרע לרחו' ואיטו יבול לוי למחול

נלמד דהודאתו מקנתה הוי כיון דאם נלמד מצים הודאת בעל דין שמודה ומעיד על עצמו דשטר זה ליכא שלו מעולם כי אם הוא לרחובן מהניא הודאתו שפיר וכלל הלמור ומדוכר :

**והנם** דכהודאת יעקב דכ"ד לא משכחן דלמר לעדים לחם עדי לא יעקב המודה ולא רחו' ממקבל ולכן כעיכן דצריך לומר לחם עדי בהודאתו וכמ"ש מרן כסי' מ' וכסי' פ"ח ע"ש ולחם לא לומר לחם עדי לא מהני כלום דלכתי יכול לטעון השטחה זו הצבעה כמכואר שם כמרן סי' פ"ח הנ' ע"ש ומשם הדבר ברור דכ"ד לא מגרעה הודאת יעקב רכ"ד מקום היא דלא לומר לחם עדי כיון שהיתה הידאתו בדרך הידאה גמורה ולא דרך שיחה וגם שהיתה בפני רחוב' ומסר לו השטר בידו הא ודאי הדין פשוט שאין צורך לומר לחם עדי וכמכואר יולא כדברי מרן כסי' פ"ח ס"ח וסי"ד שהיו יכול לטעון כזה לא טענת השטחה ולא הצבעה יע"ש וכן מכואר בדברי הרב בעה"ת כדין הקנאת שטר כהודאת כשכ"ח מ"ח סוף לוח ג' יע"ש ועי' להרב קלות התשן כסי' מ' לוח ג' הנו' כס"ד שכתב דהכין כהודאת בעי בפני עדים ולחם עדי ולו לא מהני כלום יע"ש ועי' להרב נתה"מ כסי' הנו' גם שחלק עליו כזה וכתב דכמקום דחשיב הודאה נגד טענת השטחה חשיב גם כן קנין יע"ש גמ"ל דזכה רחו' כדיעו על פי הודאת יעקב הגם שלא לומר לחם עדי כיון שהיתה הודאתו הודאה גמורה לא דרך שיחה ובפני רחו' וכבר וכלל הלמור :

**אך** מה שים להסתפק כ"ד כפי זה הוא הדבר דחם נלמר דכ"ד רחו' קנה זה השטר מיעקב במעית שנתן לו ויעקב מכרו לו בהודאה הנו' דגם שכבר הוכחנו דזכה רחו' כהודאת יעקב הגם דעיקר הודאתו הנו' קנין הוי ומהניה לדעת מרן ולרוב הפוסק' נמי מעלנה לית לה מדין הודאת בעל דין וכלל הלמור :

**הנה** לפת דכל זה ניחא דחוב' כסך השטר כנגד חשר פרע ליעקב תמורתו כרס כתים הרכית חשר עלה על הלויס הם מיום שקנה השטר מיעקב ועד יום הפרעון חשבר הלא זכה בו רחוב' כלל כיון דליכא כמה מהרחשונים דס"ל להו דהקנאה בלשון הודאה ל"מ בכריה כלל ואם כן לית חשבר להחיר הסיר רכית במקום מחלוקת בפוסקים ותצילו לכת הסיברים דהקנאה בלשון הודאה מהניה בכריה כמי חשבר שלא לחמרוה להפקיע הסור רכית ולמד הפתוח הוי חסור דרכנן כחכך רכית וכפיט לדעת הסיברים דקנין לודיתא קוי מדרכנן נמצי דהקנאה שטר חוב כחדיתא תצילו שטרי עסקא העזרון ברינטו לא קנאו מדאוריתא כלל והמעות שנתן למלוה כשר דמי השטר הנו' הם תצלו במלוה על פה ובשחר השטר למלוה העקרי ולא לניקח ונסי דהקרן יוכל לגבותו קליקח מן הלית מכל מקום הסיר ליקח ממנו ריוח כלל דרכית קלטה הוא לדעת הפוסקים הנו' ואם כן לכאורה לא הועילו חכמים בתקנתם הנהו שברי דווקני הנו' להקנות שטרי עסקא כחודיתא כמ"ש לא משלו משטר רכית לדעת קלת פוסקים וכמדוכר :



**וראיתי** דמלתת כרכת חפלינו כם קדי הסלי רכרכי הלא המה הרב כ"ח והרב טורי זהב לי מהני קנין חודיתא להפקיע חסור רכית חו לא דדעת הב"ח בסי' קס"ח י"ד סי"ב ט"ו סכירת לים דמהניה חחודיתא גם להחיר הסור רכית ע"ש והרב ט"ז גם סקי"ד חלק עליו וס"ל למר דל"מ חודיתא להפקיע חסור רכית ע"ש וכבר עמדו הפוס' כדין אם יוכל לומר המיחוק קי"ל כפ"ד רכית כמתן דברי ע"ע הלא כספרתם לא עט החסף ועי' להרב כהונת עולם סי' קס"ח דף ז' ע"ג שהאריך כזה ע"ש והרב חב"ך כיו"ד סי' קס"ח סקל"ה שהביא דברי הב"ח כמה שכתב דמהני חודיתא חף להחיר חסור רכית ולא חלק עליו כלל מדשתק לו ב"מ דהורה לו כזה ע"ש ועי' להרב כהנת עולם גם דו"ג ע"ג שהביא חת' הב"ח והט"ו הנו' ולא הכריע כניה"ס יע"ש ומרי עוכרי דברי הב"ח שכסי' קס"ח סט"ו הנו' וגם כדברי הט"ז שכס' י"ד הנו' תמהתי על המרחה כרחותי דהט"ז הביח רחיה לדבריו הלא כהב"ח מתחו' מימוניות דס' משפטים סי' ל"ח שכתב לענין מוכר חוב של גוי דל"מ הודחה כגם כע"ז ע"ש ורחותי להב"ח עלמו נסט"ו הנו' שהביח רחיה לדבריו שכתב דמהני חודיתא גם בכריה ושוה דעת הרמב"ם ועל זה כתב הב"ח שב"כ כתחו' מימוני שכס' משפטים כהנהם ע"ש ולחמהה טובה על הט"ז דממה שהביח רחיה לד"ק הב"ח מינה נופח רחו הביח לנו מן החדם הרחיה הנו' לסתור כה דעת הב"ח כתלו רחיה ואח לא הזכירה הב"ח כלל משל"כ החמת ולפחות היה ליה להט"ז לכתוב כן דמה שהביח רחיה הב"ח מחתו' מימוני' ליכא רחיה לפי דעתו · ופניתי לרחות תחו' מימוני הנו' כמקומה למען דעת הדין עם מי מניהו מלבי כרחיתא מהתחו' הנו' וכמעט שעכרתי על דברי התחו' הנו' ועיינתי כה הדק היטב רחיה רחיתי דהב"ח הביח רחיה מתחי' דברי ההנהה הנו' והרט"ז עיקר רחיתו מסוף דברי ההנהה הנו' מה שכתב מסה כבל העטור יע"ש וכחמת דיבה כיון הרב ב"ח דלא חם לא' כבל העטור שהביח ההנהה הנו' כיון דהעטור חולק בעיקר דין ההודחה דס"ל דלא מהניה הודחה בברית כלל לא כס"ת דוקא כמכואריס דברי להדיח בתוח ה' הודחה ע"ש וכן כתב חרשב"ן בשמו בכמה מתחו' ושאר פוסקים ומ"ש בהנהה הנו' בשם העטור דברי העטור הנו' הלא הם כתיבים בד"ק מהחם במלמר קנין יע"ש וכבר עמדו הפוסקים בד"ק מהחם להבת הרב בני יעקב כרמ"ח ופ"ח ע"ש לא עט החסף ומם כן חין להביח רחיה עוד מדברי הרב העטור הנו' כיון דחיה ליה דהודחה לא מהני בברית כלל וכל שכן בתיב שים לו ביד אחר דלא מהני בהודחה וכמו שכ' בתות ה' הודחה וכנו"ל והרב"ח קלי לשיטת הפוסקים דבבירת להו דמהני הודחה כין בברית כשביב מרע ומסכים זה דעת הרמב"ם כנו"ל ומם כן לא ידעתי מאי מייתי זו מדברי העטור הנו' בהנהה הט"ז רחיה לדבריו ואי נימא דהט"ז תפס עיקר כס' העטור דלא מהני הודחה בברית לא ידאי יגדל התימה יותר ויותר דהיכי שביק להמוס' ולכמה מהרחשונים דס"ל דקנין חודיתא מהני גם בברית ונקיט לעיקר

לס' העטור הה ודיקי לתמהה טיכת ודכריו ל"ע על כל פנים להשכחן פלוגתת דרבותת כהה מלחת לי מהני תודיתת להפקיע הסור רכית תו לה וכמ"ל :

**שוב** רחיתי להרב חיר"ת בחיים שחל כח"ת סי' ע"ד תות כ"ד שכתב שכת מעזה לידו כתחד שהיה לו פולימת על דיר היונים ולקח מחבירו הסך וכתב לו תבירו שטר הודאה שהות שלו וי"ל הס יוכל התונה ליקח הרכית דהיכת מדכותת דבבירת להו דהודאה חינה קנין ככריח וכו' והשתא ההודאה לתו כלום היה ונשאר תוב הדיר לרחטון ומעות הוא חייב לו וכו' לתנס כ"ד כיאה דהת מהני ליקח הרכית ויש להביח רחיה מסי' קס"ט סי"ח כרין תוכות השידי דלח נרע כ"ד מסלוק דהתם כיון דהפו' בידו ומנהג הדיר לתת הרכית לכל מי שבידו לתת הסולימת וכתב הודאה הנז' לכל הרכות לה נרע מסלוק ועי' כס' מתכ"ת ה"ר סי' ל"ג עכ"ל יע"ש . והנה לתת ה"כר ק' עליו שלח זכר שר שרין זה עלמו דכ"ד הוא שטו כמחלוקת כין הרכ"ח והרט"ו כתותו סי' עלמו לעיל מזה סי"ח כנז"ל ומה שהביח הוא רחיה מדין הסלוק דסק"י הרואה ירחה דלח מהני כלל דהתם שאני דסלק עלמו כתופן המועיל לפיס דינת והוי כאלו מכרו לו להדיח כמ"ש רמ"ח עם כהנהה מה שחין כן כ"ד לכת הסוכרים דהודאה ל"מ ככריח כלל תס כן לדידהו חין כתן מכר כלל וכמוכן :

**עוד** יש לעמיד עליו שלח נסתפק הוא ז"ל כי"ד כי תס לת"ד דהודאה חינה קנין ככריח ומלתת דיש להסתפק נס לכת הסוכרים דמהני הודאה ככריח לפילו הכי חיכת למימר דלהפקיע לסור רכית לה התירו וכרכרי תרט"ו וכנז"ל :

**וגם** לכת הסוכרים דקנין תודיתת הנס דמהני ככריח חיכו מדתוריתת שת מדרכנן יתול הסתפק הנז' וכמ"ל ותמתי לת נסתפק הוא ז"ל כי תס לת"ד דקנין הודאה חינה ככריח והוא פלא ותתרי זה רחיתי להרב קטת התתן כסי' קל"ד תות ד' שעמד כי"ו כרותב מכוונתו התיוך למעניתי והוכיח כמיבור דקנין תודיתת מהני נס ככריח ומדתוריתת הוי ומהני נמי להפקיע לסור רכית ולמכור התמן כתודיתת ורלו הכיח לנו דכרי הכ"ח והט"ו הנז' והסכים כדעת הכ"ח ודמה דכרי הט"ו כרחיות נכוחות יעש"כ וולת מה שרמה רחיה הרב ט"ו מתסי' המימוני הנז' מדכתב העטור שכתב דתוב ל"מ כהודאה וכתב עליו הלדרכת מדכרי העטור הללו חיכת סיעתת להכ"ח דמוכח מדכריו דהס היה תוב כעל פה מקני כהודאה הוה מהני לפילו לסור רכית שלח תעוס דתוב עלי פה חיט ניקנה כהודאה לפילו לממון וכו' ע"ש לעכ"ד חין זה דתוי כלל דודאי העטור לתו כתוב על פה לתוד הוא דקתמר דלח מקני כהודאה שת דס"ל להעטור דל"מ הודאה ככריח כלל לפילו כמדי דרחיתים כעין כל שכן כתוב וכמ"ש כתת ה' הודאה וכמ"ל וכודאי דלזה כוין הרב ט"ו וכן הכין כרעת הרב העטור דל"מ הודאה כלל ומעוס הכי מיהו רחיה מניה דל"מ תודאה כלל דלח כהרב כ"ח וכבר תמהנו עליו חנן כענותין דס' העטור הלזו חיכה מוסכמת מכל ראשי תחולקים וכמ"ל :

**איך** שיהיה הכלל העולה דרתו' זה דכ"ד זכת כדיעו כין מתמת הודאה יעקב על פי קבלת עדות הנז' דכ"ד כין כלת הקבלת עדות הנז' כלל שורת הדין מותנת דנילמן רחוכן לומר דהשטר שהיה כידו שלו הות או תקנהו ככת"ום או כמסירה לבד וכשבועה שכדבריו כן הות וחיובת רמיה על לוי כן יעקב להחזיר ליד רחוכן כל מה שתפס השלח כרין תפס ונזל הות כידו ותם לת ישמע לקול מוריס יחוס לעלמו . הגלע"ד כתבתי לת להלכה ולת למעשה עד שאר יסכימו עמי גדולי ישרש רבנן דפקיע שמייהו היושבים רחשובה על כפת ההודאה וטור ישרש ילילנו משניחות וידחני מתוריתו נפלחות תכי"ר . נחוס זעירת דמן תכריע עכד נדלע לכל יודעי דת ודין :

והוא הלעיר **יצחק אבואלעפיא** ס"ט

**אמר** הכותב יה"ס הנה תחד שכתבתי פס"ד הנז' עמדו לדין רלו' ולוי הנז' לפני כ"ד הגדול שבירושל"ו לפני מלכים יחילכו ה"ה עט"ר הרב הגדול רחטון לציון מעז ומגדל קבת קדישת מרן וקני הרב תק"ת זיע"ל והרב הגדול מופת הדור ת"ק ליושרש הרב חג"ן שאר הקריבו הכע"ד הנז' תת משפטן לפניהם והמה כתכמתם זכו תת רחוכן וחייבו ללוי להחזיר לרתו' כל מה שתפס שלח כרין וכהיות שלוי הנז' לת לתכה לשמוע לקול מוריס הוכרתו שני המתורות הגדולים הנז' למסור כיד רחוב' הנז' מעכ"ד כתת"י ומרפו עמהם להרב מהר"ח פיזתנטי להיות כידו למשמרת לעת מלה ותוך המעכ"ד הנז' שרחוכן הנז' זכה כשטר הנז' עפי"ד הרב פרי החרן ושם נתמר נזירה רחוריתת משום רכנן קדישי הנז' על לוי שחייב כרין להחזיר לרחוכן כל הסך הנז' שכשטר כי תין לו כהב שום וכיה כלל ונשאר המעכ"ד הנז' כיד רחוכן יותר מעשרים שנה עד שנלב"ע לוי הנז' והיה רתו' תפוס מנכסי לוי ועמדו כדין לפניו לנוך ועי' והרב המו' מוסר"ר לתרן יעקב נר"ו מתרי דתחרין רתו' הנז' עם יורשי לוי הנז' והוליתו רחוכן מתת"י מעכ"ד הנז' ותנן כדיהן נשתו ונתנו כרין תס יוכל לטעון פרעתי נגד פס"ד ושו"ד עשו פשרה כניהם שלח על ידיהו ונעמר הדבר כניהם וכעינם רתיהו המעכ"ד הנז' ורחיתי שהם מסכימים ומעריכים למה שהעליתי כענותי לענין הלכה ושמת לבי ושגל ככודי שכותתי לרעת הקודש ירושלים תוכב"ה כשנת רסח תוכ"ר לפ"ק להרפים ספרי זה הקטן ולמלת תדושה למחלתי ונתחכשנתי כבית רב לחת משכחת הרב הכולל מהר"ר שמ"ח נחנין נר"ו כן להותו נדיק הרב הגדול מהרח"ח נחנין הנז' וכהיותו משתעש יחד כתן כרכרי תורת בקש ממני למסור כידו חיוה פסק דין מסלי לעיין כו ולהשיב עליו להשעלם כחכמ' וגודמן לידי הפסק דין הנז' ומסריתי כידו העתקו וטמיתי לו שפסק דין זה יותר מעשרים שנה שכתכתי' והוא בקטר נמרן כי היה העט נתון מחד תולי ימלת מם לחדש כו דכר מעשה והוא נר"ו נסנר כבי"מ כחכי'רב לחת"נת הרב המוב'מהר"י פינחי נהר"ו קדוש למו'

ימים

ימים וכתב על הסמ״ק הנו׳ גדולה תשו׳ ומאריך הריטב״א כיד ה׳ הטובה עליו וחלק עלי ודחה דברי כאתי ידיים ושלחו לידי וחותי נוחה להיות מעיין ככל דבריו ולהשיב עליו ולהדפים גם אלת תשיבתו הנו׳ ולרוב להכתבו יקר לעשות רצונו חפלתי והנני כח להעתיק כל תשובתו ומה שכלע״ד להשיב עליו הנה הוא כתוך דבריו על כל פרט ופרט והתחלת דברי מדבור יש״ה ותשם כסוף חלי עגול כזה () והמעיין ישמוט בנדק ואת אשר יכתר כו יקריב שיו ולח בחתי חלי הדל להעמיד דברי דוקא ולתקוע עלמי בדבר הלכה ולומר קבלו דעתי ח״ו כי לזיכי מלכתיה · למנם לח כתבתי אלא לקיים דברי חכות תרי אשלי דברבי הנו׳ כי גם הם בבר פסקו את הדין לזכות לרחו׳ ולחייב ללוי כנו׳ לעיל וכעת נמלח בן חולק על אביו ולדעתי שלא כיון יפה הבן בחכמה הרב שמ״ח הנו׳ כי״ו וכמו שיבח לפניהו בס״ד יוה החלי וה׳ שהיה יעזר לי :

תשיבת רב אחתי שחרי ולבבי הרב הכולל
מהר״ר שלום משה מי נחנין נר״ו על הפסק
דין הנו׳ לעיל ו״ל

**אנא** בפשתי ראה ראיתי את השאלה ואת חשר דן ידין ומורה גם הוא יורה מני״ר הרב המוב׳ ואת לבדק מר שאריהו כי כילחק יקרא רב מדרשיה ממשפחת רם משפחת לטשענפיל נר״ו ומטיבותיה לוטיב וכדיק לן מר בחדשת שפחיו טוטפית מר לעמוד על דעתי המעט הוא לני חדע ואטלחתי ואק כי אלא כיה מלחת לפום חורפיה חכמה ונבורתה ואוכח ואטולא היא ואת בפי הבדיות ש מדפסים חדב פיפיות מעל לבל אחורי חרי הח׳ נער עברי · ואולם מדוב עטחטוהו לא שם אל לבו כאלות הותו וכל לנבי דידי אוכוחיו לוכוחות ואעגדם עטרות והיו למהורות זוהי סיבה זוהי כיאה כי יצחתי חק לנבולי במקום שבעלי הורחה ואבא בדרך הר״ש הכותב שתי לוחיות לא בדעת יחבר כי אם ידים עפקיות לבבוד הוד והדר מר שחרי רב חביבא דחביב עלי חבה יחירה דבוילין ליה בקבא רבא וזא החלי בעזר נורי ונושי :

**תחלה** ורחם ראיתי למעלת הרב העליון הפו׳ נר״ו ראה לקיים העדות הראשונה הנם שלא היה בפני בעל דין מע׳ שנתברר הדבר למפרע שמעתין בן יעקב לא היה בעל דין כי בבר נתן מתנה בל חלקו לבני אחיו הדר בעיר אחרת ואם בן העדות קיים דכיון שהבע״ד לא היה בעיר יכולים לקבל שלא בפניו בס״ם מרן סי׳ כ״ח אלו תורף דברי קדשו יע״ו ·

**ובהורמנותיה** דמר אמינא דאף אי יהיבנא ליה בל דילים דאבינן ליה שקבלו עדות שלא בפניו מסבה בי לא היה בעיר לוי הבעל דין הבה מהי דפסקיה להחי דינא בסבינא מריפא איבולים לקבל וכתב שבן בתב מרן בתחילה מבת״ר לא בדק יפה בדברי מרן שמה שבתב או שאינו מנוי בעיר שמקבלים שלא בפניו הדברים הללו הם אנאי למה שבתב בתחילה ואם היו העדים מבקשים לילך למדינת היס דעל זה הלריך מרן חדל מאחרי דשלחו לבעל דין ולא בח שאינו מנוי בעיר · ותמהני תמיהה רבתי על מני״ר שיח׳ שנעלם מעיני דמר שורש הדברים הנאמרים בהמת על ביאור הסו׳ דדיש פ׳ הניזל בתרת דמר״ש תר״ם מקבלים עדות שלא בפני בעל דין תנן בם ר״י וכי מקבלים וכו׳ בבלה מיניה בנון שהיה הוא חולה או עדיו חולים או שהיו עדיו מבקשים לילך למדינת היס ושלחו לו ולא בח אמרי׳ ש״ם מקבלים עדות שלא בפני בעל דין אמ״ד לדידי מפרשה לי מיניה דמ״ם בנון שפתחו ליה בדיניה ושלחו ליה ולא אתא וכו׳ ע״ש · והנה הרחשונים נתבבנו בביאור הסו׳ והרבב דעות בחמרי בפירושה :

**הדעה** הא׳ דמה שבתבו בס״ם ושלחו לו ולא בח אלא לאוקומי דלעיל ובבל מדה ודדה בעינן ששלחו לו ולא בח ווותי סברה הסו׳ והרש״ם והריב״ה בפי׳ ב״ח וכן הוא דעת הרמב״ם לפי דברי הרב רי״ו עיש״ב :

**הדעה** הב׳ דמלתיה דשמוש מוסיף על דברי ריב״ח אלא על נב דלא פתחו ליה בדיניה בשהוא חולה או וכו׳ ור״י ב״ש בח להוסיף דבעינן במי פתחו ליה בדיניה ושלחו ליה בשהי חולה או וכו׳ והלבתא בשמוש וסברה זאת היא תיובתא להמ״ר וכפי׳ ר״ח מייתי להו מרן בבית יוסף שם :

**הדעה** הג׳ הוא דהאי ושלחו לו ולא בח היה מלתא בלאפי עצמה ולא אלאי לאלעיל בלל וכאו׳ לאמרו או שלחו לו וכו׳ זוהי סברת הריטב״א ז״ל הרב בס״ם ומהריב״ל בח׳ ב״ו שהביא הב׳ פירושים וכתב ומס׳ בסברת הראשונה ע״ש וכן בתב הרשב״א בתשו׳ הביאה הב״י ע״ש :

**הדעה** חד׳ וזיא המוטעת לדין דושלחו ליה ולא בח אלא אלאי דוקא להבאשו עדיו ללבת למדינת היס שים שיוח לשלוח לו ולהודיעו לבל אם הוא חולה או עדיו חולים אין אדם שליט ברוחו ואין לריך להודיעו וסברת זאת היא סברת הי״מ דאייתי ההג״א והב״י והטור ומרן וכך מטין דברי הרמב״ם בפרק ג׳ מהלבות עדות והסמ״ע בעזין ק״ט במו שבתב השה״ג וכמ״ם הבנה״ג הגב״י חות פ״ח ע״ש והבי חזינא למהריב״ל שם דאייתי להרי״ף והרמב״ם לסברת זאת ע״ש · ועיין להרב פרח מטה אהרן חלק ב׳ סי׳ מ״ט שבו״ט בד׳ הרמב״ם והבריח בד׳ מהריב״ל ע״ש וב״ה דעת הריב״ם ותא״ו במ״ם בב״י ע״ש :

**ועינך** הרואות מ״ש מרן בבית יוסף לפי׳ זה החתרון דהוא הדין אם היה בעיר יבולים לקבל שלא בפניו והיו עדיו מבקשים לילך למדינת היס דא״א נתתין עד שישלחו לו בתי בתי יולבו העדים וכן בתב הר׳ בשם ראב״ן ראם היתי בעיר ואין שהות לשלוח אחריו מק׳ וכן בתב רי״ו לפ״ז ע״ש :

**אמור** מעתה הדין זה היבא שהעדים נחבשים עלבת למדינת היס אבל מדינו שיבולים לקבלם בל אחד לפי זה החתרון של בי״מ דלפי׳ ל׳ וב׳ דאפילו תולה לריך לשלוח לו ול״ח שיתותו האמרי׳ מזלו גרם בל שבן בחיתו בעיר האמרינן הבי אם

כן ליפם כשאין עדים הדופים לילך למדינת הים כל שכן ודאי דלכל הני רכוותא לית מי שיימר ס"ד מקבלו העדים שלך כפני כעל דין מפני שאינו בעיר וזלת להדיא הב' הגו' דקיימו סברת הרשב"ם והרשב"ץ ז"ל ורעמייהו דלישנא למימר כיון דכאן מנייהו פני הוא הדין כאינו בעיר נמי כלאחד פני ומכי חזינן למהר"י כן מינהם כתשו' סי' קס"ה שכתב דמידי הוא טעמא כמילה שהם נמתין עד שיכריח שמא תטרף דעתו או ימיתו העדים ס"נ עד שיכא כעל דין וכו' ע"ש וכן כתב כשמו הרב כס"מ ע"ש:

**אשר** כוה תמייהא לי מלהא על מורם כר"מ פוסק יו"ד שכ"ב וגר' הרשב"ה וכו' והו"ל להכ"י לפרש עכ"ל ולא ידעתי מ"ש ערוכב הסברתי זו כזו דכתון הגו' מהרשב"ץ והרהב"ד שאין העדים דדופים ללכת מקבלים הינם מודים ודאי הי"מ ואין הוא כתב דאולי לשיטתיה כדעת הי"מ וכאומרם כש"ס ודאי ליתו כביאוריייהו וכאמור. ולדעת החוסקים והרמ"ם שם שהעדים נחשדים ללכת למדינת הים אין מקבלים ואם כן מה היה לו למרן הבית יוסף לפ' עוד חסר לא פירש וכמו כן ק"ל ע"ד הרמב"ן חלק ח' סי' נ"ו כתב כרברי הרשב"ץ והרשב"ד וז"ל וכך מעינת בה שציר חשבת הלוה על נב דלה כעני ושלחו לו ולא בא בהדי הנך מיחא כעני לכל היכא דהנתבע ליתו חולה ולא עדיו חולים ולא מקבלים אילך למדינת הים לבולי עלמא אין מקבלים הפילו היכא דהנתבע כעיר אחרת עד דשלחו לי להודיעני עכ"ל:

**ואנכי** הדל לא חשבתי מרגניתא דא דכיון דכחדא מנייהו פני להו מה לי חלה לו עדיו חולים והכעל דין כעיר דלא מצנחי כיום מצוי דשמא ימות ומה לי כבריאים והכעל דין ליתו בעיר דליכא חשש שכשמתך הזמן ימות כמו שכ' מהריב"ם שם והרי לית להו חדא שיתו כעיר. ודן לשמא' הר"ר דורלון שכיון מצא הרשב"ה שציר ליכא למידק כדדייק הרב כתר הכי. מכל מקום מדברי הרשב"ה עלמי שכיון מרן כבית יוסף כגו' מה שכ' כפ' רוש דכשאינו כעיר לבר מקבלים שכ"כ דכל כי הא שאין כעל דין כעיר למה נמתין וכו' ע"ש:

**זאת** ועוד דחוינן להרב הגו' כתרומת סי' תע"ה כתב כן כפשיטות וכתב עוד ומה שראיה מתוך חשובת הרשב"ה דאם היה כעל דין כמקום אחר מיכולים לקבל הערות שלא כפניו כמה חשיב כדכר וכו' ע"ש והיא התשובה הב' שהביא מרן כבית יוסף והיא לו נדפסה כחלק ד' סי' ר' שם כתב הרשב"ה כל הטעמים הגו' וכן כתב נמי הרשב"ץ שם כס"ג לדחות ראיתו של הרב המורה ע"ש והרב תימה כעיני דמם ועכה היא למה שכתב הרשב"ה שם כתר הני ז"ל ולא עוד שלא נראה שכל שאין הבעל דין מניי כעיר מצ' שמקבלים שלא תמ"ק שלא כומן שהבעל דין כעיר וכל' מהירושלמי וכו' שלא היה חמיה ר' ירמיה חילו לא היה מצוי כאן וכו' ע"ש הרשב"ה שלא ידקו על נדון דידיה מיורי ודחויי ר' ירמיה נמי מוכיח שלא הו"ל כל הני שלי



ואפילו הכי חילו לא היה שם לא היה מצטער ועשו שים לדקדק דאיה ואת מהירושלמי וכמו שכתב מה"מ ועי' למשנת משם שם"ע ס' ד' ולמהרש"ם שם"ע סי' מ"כ שהאין כעדו ע"ש. ועל כל פנים הרשב"ה לחמיה למלתא ואין לנו לחזריך כוה שכבר נודע כמה דיוק נשתמט כזה מזמן מהריב"ר וכר פלונתיה מה"מ ואחריהם נמשכו כל גדולי הלחם זה לימר כבה וזה לומר כבה ומכל מקום אנן כדידן כאחרת דמרן יחבין וקבלנו הוראותיו יש לנו לרחות דעתו ואשר כחר לו הדרך הממוצע הוא דעת הי"מ ונהוגים רבים ועצומים דעמייהו ונפקא מינה שאם היה כמקום דחוק והיו עיו מכקשים לילך למדינת הים שמקבלים וכמו דדייק שם והדר כתב לה יותר כפי ונילה דעתו דעת עלמן כדרך שכית שם כתם וז"ל ואפילו עדיו מכקשים לילך וכו' משחכרת דלא כעינן שלחו לו ולה כת שלא כשוות מטי כעיר לכל שם ליט מטי כעיר לא כעינן שלחו לו שלא כיון שעדיו מכקשים לילך למדינת הים מק' עכ"ל:

**ואחרי** הודיע שהים לנו הת כל זאת מי שם פה לחדש לומר הפך מה שכתב כשונת מרן כשפתו הק' דמה שכתב אז שיטו מטי כעיר הוא כתנאי הכתוב לתעלה שהיו העדים רולים לילך למדינת הים דאין שהות וכו' ועי' כשמ"ע פי' דכרי מרן כרביתיכתא ותימה על מור"ם שכתוב הלחיך וכו' ע"ש ועי' כלור"ת שכתב כי כ"כ מרן ויש דכרי מור"ם ועי' כהכנה"ג הנב"י פ"ח שכתב שכן שתם בשפרו הק' כמ"ש כשדק הכית עי"ש והוא תימה רכתי על הרב הסוסק דיהן נר"ו לילך הצלים עיונא דשציר חזי מכל הנ"ל עד שכתב לקייס עדות הפ' שכי הוא דעת מרן ועי' להרב תוקפו על יוסף כח' ס' סי' ח' שכתב וז"ל הכן כמה שכתב הח' להשיג עליו כהתכת רכרי מרן שהכין הח' דמ"ש או שלינו מטי כעיר מקבלים היא חלוקה כפני עלמה אין מקום להלין כעדו שלא לומר דאנב שטפיה לא דק שפרי וכו' ע"ש:

**ולא** מכחד מה שרלילתי להרב פרמ"ל חלק כ' סי' מ"ט שלפק וקבן שב' החול' כעניין זה וכחשר כת למטות ס' רכוותא כתלתי וחילתי לסברת מהריב"ר לילים כבלל דעמיה למרן ממה שכתב כבית שכית וכו' עי"ש. ולא כילר לנו דל"עת מרן כעינן נמי שיהיו העדים דדופים לילך למדינת הים ומעולם לא הודה למהריב"ר אם לא כתנאי זה ופליאה כשנבה היא זאת דקל מילתי רחים מלשון כבית הכית ונהפך הוא כנו' לעיל וזה פשוט:

**יא"ה** כל הלריכית שלו להכיא הדעות הגו' הוא לנו לורך כלל ובקלר היל"ל מדברי מרן שבבית הבית ומהסת"ע ותו לא מידי. ועתה תודיעו שכחנם הזיע עלי ולא נעלם ממני דכר כלל כמ"ש כם ף דכרי שכבר הלרכתי כמקום אחר שלא שקלתי נרס לו למען מקום להזיע עלי ועתה הנני מוכרח להלריך כמקום שלריך להלריך לכרך וללכן הדכרים כשאלה ולהוריעו שלא לדק ככל מה שהקשה עלי דיוקי הן ע"ד הפוסקים רלשונם מה שהקשה ע"ד רמ"ל

כד"מ לא קשה מידי דכבר פי' שיחותיו והכי אמר מר דהרשב"ץ והריטב"ד לטעמי' לזלי דסבירא להו כדעת הי"מ שכתב דאם הוא לעגום אין נריך לעצות אחריו וכו' ור"ל דכהה לאחר הוא דסבירא להו כהי"מ ומשום הכי סבירא ליה דגם כשאין הכעל דין כעיר מקבלים שלא כפניו דגם זה הוי לועג וזה דלא כסתו' והרמ"ם ואיך מרן ככית יוסף הכית דכרי הרשב"ץ והריטב"ד בסתם כשו הוא מוסכם מכל הול"ל דכשאין הכעל דין כעיר לר' התוספות והרא"ש אין מקבלים שלא כפניו כיון שדין זה לא נזכר בש"ס כלל כי אם הרשב"ץ הולידו והחזיקו על פי' הריטב"ד בש"ס וגם הרא"ש והתוספות לא הזכירו דין זה כלל שלא מה שפי' בש"ס וגרסי' ושלחו וכו' כוחו מיגם נפיק דס"ל דלא כהרשב"ץ והריטב"ד כדין זה אם כן הוה ליה להכ"י לפרש ולא להכיא דין הגו' כשם הריטב"ד והרשב"ץ בסתם כיולו הוא מוסכם מכל והו עיקר תמיהת הר"מ ולא עדכך הסברות ח"ו בלל כמו שירלה המעיין ופשוט:

**ומה** שהקשה ע"ד הרדב"ז ככר קדמו הרב עדך השלחן מ"מ סכ"ח אות י"ט יע"ש · ודע דסכרת הרדב"ז כתשובה זו לא נפלאת ולא רחוקה היא שכן מציגו למהרמ"ך בסי' י"ו דהכי סבירא ליה למר ותמה ע"ד מהריב"ר שכתב וכל שכן אם הם כעיר לחלק כי חשב שהם דכרי מהריב"ר והקשה עליו דמאי כל שכן הוא זה דלדבכה וכו' עי"ש והכי סבי' ליה להרב מה"רי מגדשלי כסי' ע"ו עי"ש ואם כן למאי לא תמה הוא גר"ו כוחה עלייהו גם כן וזולתי תמה על הרדב"ז לחוד ועיקר תיהתו הגו' ככר קדמו הרב מהרמ"ך שם ע"ש סי' מ"כ שהקשה כן על דכרי מהרמ"ך וממילא לא נדחו גם כן דכרי הרדב"ז ומהרי"ק הגו' ומתמהני עליו שלא הגניח יפה כתשובת מהרמ"ך ומהרח"ם הגו' מאחר שככר הזכירם ונעלם ממנו גם כן תשובת מהרי"ק הגו' והוא פלא · גם מה שהודה הוא גר"ו להרדב"ז כמאי דדייק כדכריו מדכרי הר"ר דורלן שכתב משם הרשב"ץ והוא גר"ו כתב עליו שנפלא שכתב כן והן לחמה וכו' גם כזה לא וכר אר דהכי פירש הרב מהרמ"ך כתשו' הגו' לדכרי הרשב"ץ שהביא הרב דורלן כגו' · כרש הרב מהריב"ר שהוא הכיא דכרי הרב דורלן לרחיה ודאי שהוא מפ' כדכ' כמ"ש והכע"ד רחוק ר"ל או הכע"ד רחיק דאל"ם מש מכיא רחיה הוא מר' הרב דורלן לדרכה הוי רחיה לסתור וכנגדו הם וכמ"ש כל זה מהריב"ר שם · ואם כן ריוקא דסרדב"ז נמי ליתי דיוד הדוחה נטויה לומר דר"ל או וכו' וכרור וכבר תמהתי כותה כתשו' חה"ע לאחר לי על דכרי הרב מהרי"ח הגו' כמה שנתעצם ובתב דמה לו רחיה גדולה מזו ממ"ש להרב דורלן משם הרשב"ץ שלא היה כן העדיים הולכים למדי' היום והבעל דין רחוק וכו' עי"ש ותמהתי עליו שלא הכיט יפה כתשו' מהרמ"ך הגו' שהוא שפי' דכריו כן דחדתי כעיגן שיהו העדיים הולכים למדינת היה והבעל דין רחוק גם כן · כרש מהריב"ר בעל ריבו הכין דאו או קל' וכמ"ש כן מהרמ"ך עלמו ואין פי' זה רחוק כמ"ש מהרמ"ך שם שהרי גם כש"ס דקנוזל נרסי' ושלחו לו וכו' כוח"ו הנוסף ומפרשי לה או שלחו לו כמ"ש הריטב"ך והרשב"ץ ולא דגרסי' כש"ס או שלחו וכמו שכתב מהרח"ם כן עי"ש ואם כן ליכא תו רחיה כלל מדכרי הרב דורלן הגו' וכמובן · וגם כזה תמהני עליו גר"ו דאחר שכבר למד תשו' מהרמ"ך הגו' איך הורה להרדב"ז כריטיה זאת ולא הרגיש עליו כלום ומש שכתב דמי שם פה לאדם וכו' לכי תמיה עליו מלד שהעלים עין ממה שכתב מהריב"ם כהגהותיו עמ"ש מרן בש"ע ס"מ סכ"ח סט"ו או שלחו מטי כעיר וז"ל נרחה ברור לאפילו שלא היו עדיו מכקשים ילוך למדינת היש עי' ריב"ל סח"י עכ"ל · הרי להדיא שהבין כד' מרן דמה שכתב או שלחו מטים כעיר לא קאי אדלקיך מינים שלא חלוקה כפני עלמה היא זו דכלשיטו מצי כעיר ככל אופן מקבלים ודוחק לומר דמהריב"ם סברת דיליה קאמר ולא כד' מרן ז"ל קאי דאם כן הוה ליה לומר כן כ"ל דלא כמרן ומדאתם כ"כ ודאי דכרעת מרן קאי וכמדוכר וכן ים להוכיח שכן הכין הרב החכי"כ כרעת מרן כמהריב"ם מדחזינן ליה למרן החכי"כ שם אות ל"ח דכייל למרן עם כת שם' דכלשון הכעל דין כעיר מקבלים עדות שלא כפניו ככל גוונא לפיולו כשלשן העדים דדופים נלכת למדינת היש כלל ולא עוד שלא שכתב שכפי' דכיטו המתכר כבר"ה וכו' עי"ש ולכאורה הוא תמוה דמרן כברק הכית הטיל תלאי כזה דכעיגן גם כן שיהיו עדיו מכקשים ילוך למדינת היש כמ' ואילו לסברת שאר הפוסקים שהכית הוא שם לא הכריכו זה התנאי כלל שלא סבירא להו דכשלשי גוונא מקבלים כשלן הכעל דין כעיר כמכואר כ־כריסם ואם כן איך מרן החכי"כ כייל למרן כהדייקו לשנם לקר היטוב ל"ל חדש מתרתי או שלא הי"ל פיוס דכרי מרן שכברך סכית דמנייקו דייקין דלא קני ליה כשלן הכעל דין כעיר לחוד שלא כעי כמי שיהיו עדיו רוצים ילוך למדינת היש וריטיה גמורה לזה שכתכתי כדכרי מרן החכי"כ מחמי דחזינן ליה שם פוס שהעתיק לנו דכרי מרן שכברך הכית וידוע דאוא כן דדכו דרך הקודם להעתיק לנו דכרי מרן שכשתם הכית כלל מקום כרמוחם כלשון כתכם וכלשונם ממש אין נגרע דכר ואילו הכא חזינן ליה שלא העתיק דכרי מרן האחר שכברך הכית אלא כתב וז"ל שלא כיון שעדיו מכקשים ילוך למדינת היש מקבלים עכ"ל דכריס הללו לא העתיקם הרב החכי"כ כלל שלא סוף לשוט שהעתיק הוא כך אלא כשלשיטו מטי כעיר מקבלים ולא כעי' שלחו לו עכ"ל והכין כדכריו דקכירא ליה למרן דכשלשן הכעל דין כעיר מקבלים ככל גוונא כין עדיס דדופים או קכועים לא כעיגן שלחו ליה כלל משום הכי כייל למרן כיחוש ג"ו כהדי רובא דדכוחא סמוכרים כן וכתב שכן פסק מרן ככרך הכית וסיטו דכך היש כתוב אלמו ככרך הכית כלאי הסיוט סגו' ומשום דדכרי מרן שכת"ע שכתב לו שלשיטו מטי כעיר משתמעי לתרי לגבי לו כהכנת הקמ"ע או כדקכירא ליה לרוכא דחכוחא סגו' משום הכי לא דלם הרב החכי"כ להוכיח שכן דעת מרן ממ"ם כת"ע כי אם ממ"ם בברך הכית דוקא דכתי הלשון של כרך הכית שהכיאו

היה לעיל לומר פ"ה טפי מוכחי דסבירא ליה למרן
דהיינו בעיר בכל גוונא מקבלים שלח כפניו וכמדובר
וכיון דהכי סבירא ליה למרן בכדק הבית ודקו שגם
דכריו שגם"ע כן יש לפרש דלא כהסמ"ע וכמוכן :

**אי** נמי הגם דעימא דגם הרב ההכי"כ היה לו גם
כן הש' דכרי מרן שבכדק הבית הנו' לין ננרע
דבר עם כל זה ניתא ליה לפרש ולכהרש שיהיה מרן
מככ"ם הולך לדוכתא דרכווקא אשר נקבט בתו בכנסת
כנדולה שם וכהשו' פרמ"ק הנו' וכש' עה"ש שם דכלתו
ס"ל דהלין הכע"ד בעיר מקבלים שלח בפניו בכל
נוונא ודהיקא ליה לומר דמרן יחלוק עליהם ותפס
כד' הי"מ למוד ושכיק לכל הנהו רכווקא הנו"ל מפוש
הכי ספר קדמיה לפ' דכ' מרן שבכדק הבית כהופן זה
דהייט דמרן קאי ע"ד הי"מ הנו' דס"ל דלא כעיין
שלחו וכו' שלח בהיו עדיו מבקשים ליולך למדינת היס
דוקא ולא הזכירו דין זה דהלין הבע"ד בעיר מקו הדין
מפוש הכי כתב מרן דהפילו הי"מ דבעו שלחו לו כהדי
היו עדיו מבקשים וכו' כנו' זהו דוקא כשהבע"ד בעיר
אבל כשהלין הבע"ד בעיר מקבלים ולא בעיינן שלחו
שלח כיון שעדיו מבקשים וכו' מקבלים והכל הוא מפוש
דהי"מ הלריכו שלחו לו עם עדיו מבקשים וכו' על זה
מדיק לן מרן דגם הס יודו דמשכחת לה תופן דגם
עדיו דדופים וכו' לא בעיינן שלחו לו והייט כשהלין
בעל דין בעיר אמנם הא"ן דסבי' ליה למרן דהלין הבעל
דין בעיר מקבלים שלח בפניו הגם שהלין הבעיה
דדופים וכשברת רובא דרכווקא שבכיתא הוא בכיתא
יוסף והשר לה הזכיר בבית יוסף על כל פנים בחיבורו
הס"ע נודע לו דהכי סבירא להו נמי לכמה גדולי
הפוסקים וכמ"ש בעלי הכללים בדברי מרן בידוע
ומפשר נמי דגם הי"מ עלמא סבירא ליה למרן דלולי
ומודו לכל הנהו רכווקא הנו' שלח דהיינו לא מיירי
בהכי וכמדובר · והגם דיעימא שזה קלת חוסק בפי'
דברי מרן שבבד"ה הנ' וכמוכן · מ"מ מפוש דלא
לאפוקי פלוגתא בין הפוסקים ולהסבים דעת הי"מ
ומרן דסבירא ליה נמי בכל הנהו רכווקא מוכרחים
הנו' לסבול הדוחק הלזה בפירוש דברי מרן שבבד"ה
הנ' · ומה גם דהלין ד חק כלל וכמ"ש המעיין :

**הנה** נתבאר שבן הבינו מרן החבי"כ ומהריק"ש
בדעת מרן והוא כה' מבני פניס הנו'
וכמדובר וכן נראה ברור שבן הבין גם כן בדעת
מרן הרב בחר הגילה בליונו סי' כ"ח לות מ' וז"ל
מימרי יכו' וכד' הי"מ וכו' וכ"פ הרשב"ה בתשו' דחולה
הו שח"מ בעיר מקב' לא על גב דלא שלחו ליה וכמו
שבתב הרמ"ה בהגהה וכו' וכן בתב בס' כדק הבית
הרי להדיא דע"ד מרן שבש"ע כ' שב"כ הרשב"ה וב"כ
בבד"ה ה"כ בהברת לומר דהוא המבין גם כן דמה שב'
מרן בש"ע הו שהינו מלוי בעיר היא חלוקה בפני
עלמה וכמו שבתב הרשב"ה וסי' וכהבנת מרן החבי"כ
ומהריק"ש וכנו' לעיל · וגם דברי מרן שבבדק
הבית ל"ל לדעתו גם כן לחד מב' פנים הנו' וכן
היא סברת הרב פרח מטה להרן שבן הבין בדברי
מרן שבבדק הבית וכש"ע וכזה קרא מהר תלונת
ר"מ גר"ו מעליו ומעלי כיון שרבים סוברים כן

כדעת מרן דלא כהסמ"ע וכמדובר :

**ומעתה** תמהני עוכת עליו גר"ו שבתב מי שם
פה להדרש וכו' ולא זכר מכל וה כלל
ותבב שדעת הסמ"ע הוא מוכרח מכל כהין חולק
ולא עוד שא שבתב לנו מה שבתב הרב החבי"כ לות
פ"ה ולא דקדק בדברי בהעתקו דברי מרן שבבדק
הבית ולא השגיח גם כן בדברי הבנה"ג שבתוב ל"ו
ולהרנים עליו כמ"ש ע"ד הפרמ"ק דהין שום הפרש
ביניהם לפילו כמלא נימא ולא עליו לבד אלא חמיה
שא גם על דברי הרב תוקפו של יוסף שבחזק הוא
גר"ו מד"ק יותר ינדל התימה עליו שנמצך אחר מה
שהבין הסמ"ע ולא זכר שר לכל הפוסקים הנו' שלח
הבינו כן בדברי מרן שבבדק הבית וש"ע ויפה כוין
הרב הפוסק דנ"ד והוסף החכמים שהשיגו עליו
לא נדקו בהשגתם כלל וכמדובר ()

**ומלבד** מלי דבתיבנא שבן הוא דעת מרן וכאמ'
עינינו הרואות דהפילו לבת הסוברים
דבהיינו בעיר לפילו שהין העדים דדופים ליולך למרי'
היס מקבלים דעת הרשב"ה בח' סי' תע"ה דהייטו
דוקא כשהוא במקום רחוק לבל הס הוא במקום
קרוב והשיירות מצויות והיה לו להודיע ודאי הין
מקבלים עב"ל · ועי' למהר"י מולבו בתשו' סי"נ
דל"ז עמוד ה' שבתב כן מסברת דנפשיה והוא הימה
דקאי על דברי הרב"ז הללו ולא זבר שר דאיהו
נופיה כבר חולק בהבי ובזמור · וכנדון דידיה מי
זה אמר שלוי הדר בעיר אחרת היה מקום רחוק
והין השיירות מצויות ולפ' מקומו קרוב והשיירות
מצויות ולבולי עלמא הין מקבלים ובל זה היה לו
להרב הפוסק גר"ו לדרוש ולחקור :

**יא"ה** מלבד דאנת ידעינא נופיה דעובדה דבו בפרק
היה הבעל דין בחרן רחוקה מאד בערי
האוס והין השיירות מצויות בלל בידוע לי ולבל בתי
שבר עירי ואני נשלחי על זה תחילה ומה לני לריך
לחקור ולדרוש בדבר הידוע לי · עוד בה דסברת
הרדב"ז היבה מוכרחת ועי' להרב חסק שלמה בסי'
כ"ח הנב"י לות שהבריח שהרב מהרח"ש
פליג עליה יע"ש ()

**ובל** זה אמי לומר לפי השערתו של הרב הפוסק
גר"ו דב"ד הוי היינו מצוי בעיר בין שלמפר'
נתברר שמ' לא היה בעל דין · למנס אני עני
לבי לא בן ידמה דמלחר דהמתבה שנהן שמ' לנוי
היה בשעת קבלת עדות הב' הס בן בעת קבלת עדות
הל' ודאי הוא היה גם בן בעל דין והרי היה מצוי
בעיר ואדרבה בנדון בזה לוא' דעת היה דשקר העידו
בהחילה דמה היו מפסידים הס היו מבקשים להבילו
לה שמ' בעת קבלת עדות הב' הס בן בעת קבלת עדות
הל' ודאי הוא היה גם בן בעל דין והרי היה מצוי
בעיר ואדרבה בנדון בזה לוא' דעת היה דשקר העידו
בהחילה דמה היו מפסידים הס היו מבקשים להבילו
לה שמ' בעת קבלת עדות במו שבקשו להבילו בתר
הבי וסס לא בן עשו בי הס היה במחשך מעשיהם
וזה הוי כ"ם מלותה השיבה שהשיב הרדב"ז בסי' תע"ב
שבתב בסוף דבריו וו"ל גם לוא' דעת הוא שבין דר'
ושמ' היו בתחילה יחד במדינה והעדים עמהם למה
לא קבלו עדותם הז לפניו אלא ודאי לשקר נתכוונו
וכו' ע"ש והוי כ"ם לגר"ז בתוכן ובפרט דבב"ד
קודו קוף בל קוף שמקר עמו בתחילה דודאי הוא"ד

הוא

כוח שהזמין כן הוא שצריך עכו כעדות הרשאה וכו׳
כרור :

**יא"ה** לא נדק ככל זה כלל דלא היתה מתנת
שכיב מרע לאחיו כיצת קבלת עדות הב׳
שלח דכתם שצתה הודה שכבר נתן חלקו לנוי חו מעני׳
לא הניע לו חלק מזה השטר כלל שלא הכל הוא לאחיו
ליי וכוותי דמקדים קבלת עדות הרשאה נתנו לנוי
אזיו חו כמתנה חו כחלוקה שחלקו עלה לאחר לוי
דאם לא כן למה לא ערער אח׳ תבף כשומעו קבלת
עדות הב׳ דאין לומר שלא שמע ממנה כלל דהא
ודאי ערים מצקי לקלא כ״ם הכא עדים ודיינים
וחברך חברת אית ליה שלא ודאי ל׳ל שכבר שמע מזה
כרם להיות אזין הענין טוצע לו וזהי סיכה שלא
קרא ערער ולא תבע כלום וכמו שהוכיח סופו על
אזילתו וכרור ומ״ם מהרד״ג ויליף מניה כמכל
שכן נ״ל ליתא כלל דהכא כבר מבואר כקב״ע הב׳
דקרניסו מזה הדיינים מקבלי הבחות ואמרו דהעדים
אם מוכנים להעיר כוזאת אנית לפני הבעל דין כמ״ל
ואם כן אין אים תפים 'על הצדי' למה לא העידו כן כפני
הבע״ד דאם״ן אם היו הב״ד מעריכים בה שצתה להכיה
הבע״ד להעיר לפניו היו מעידים לפניו שלא דאזיו סיכה
ומניעה היה להב״ד שלא הכיאו את אח׳ בעת קבלת
עדות ה־אשונה וא״כ אין לדון על העדים דב״ד לומר
דלעקר נתכוונו וכו׳ והדכרים כרורים ()

**הלא** מעתה נפעה ונלכה שהע׳ הב׳ שכתב הרב
הפוסק נר״ו לקיים עדות הב׳ לפ שהיה
שלח כפני כעל דין וכתב עליו שהיה העיקר והיה
כהניח יסוד מוסד שרצו׳ נקרא מיוחק כי השטר היה
תחילה כידו דלפ דקי״ל שטר הצומד לנכות לצו
כנכוי דמי וכו׳ מכל מקום כב״ד דמי לשטר הב׳
לכל מוכ״ז כיון דהדיר לא קפדי לשמת ופורעים
לכל מוניח השטר וכשטרות כשו לא כעי׳ כתיכה
ומצירה ואם כן נאמן כמנו וצל יסוד זה העלה
כניהו כמגרל דוד דאחר שהוא המוחזק לפ כן
קבלת העדות שקבלו שהשטר טוצע לו ואין
לזריס אתו הוי לפטור את עצמו וכל כי
הא כולי עלמא מודו שמקבלים שלח כפני כעל
דין וכמ״ם הר״ן ומרן ונייז לנו להם״ך ומהרימ״ט
ומהרם״ב וכע״ח לאחד״ק :

**ומרם** החלותי לדכר דכרי מכקשה מאת פני עליון
הרב הפוסק נר״ו מחילה וסליחה מכת״ר
ומקלה מזה מניח נידל להכחנו להכה מסיקרת ומאחר
כך אבל להחוכח כזמרותיו כי נעמו ואת והב כפופה
והומר דמלכר דעיקר יסודו מצר כנה מצד עצמו רצוצ
הוא מעיקרו וכנפיל היסיר נהרס הבנין כאצר נדכר
בזה לק׳ כס״ד שלא דאף רניחת כמ״ם כת״ר דראובן
הוא המוחזק עם כל זה שותיק דמר לא נמירנא דמכיא
דין זה כפחס כמוסכם מכל הפיס׳ ומניין למהרימ״ט
ולא עם על לב לרחות מ״ם עם מהרימ״ט כאותה תצו׳
ומהו הקכמת כל הפוסקים ככונת דכרי מרן הלזו
מצר הם קרומים ותומים :

**והנה** מהרימ״ט הוא הרחצון מצר כתב לכטל
קצדות לפטור ק״ע שלקח שחי׳ הדב עם

כין תביעת קרקע לממין כתב עוד ולפילו כהכיעת
ממון היך יצלה ע״ל שהדם שמקבלים עדות על המלוה
שלא כפניו להפקיע שעבודו אם כן לא שכחת חיי לכל
כריה שכל לוה יכיא עדים שלא כפני המלוה שפרעו
או שמחל לו וכו׳ ומפני שטרו כטל וזה לא המרם
הדם מעולם וכו׳ ודכרי הר״ן אינם שלא שכאים להוציא
מהלוה שלא כפני המלוה על ידי כית דין או מפטור׳
שהזי יכול להכיא עדים כפני החוכב לותו לפטור
את עצמו אכל כשאין תיכעו ודאי שלא יקבלו עדות
שלא כפניו ולפילו אין המלוה כעיר אין מקבלים
שנאמר לו כשיכא כעל דינך ויתכב או תכיא עדים
וכו׳ ע״ש . דון מינה ל״ד נמי שלא היה שם הדם
שחבעו או כעת קבלת עדות הרשאה כי אם מאליו
ומעצמו הכיא שני עדים כפני כ״ד וקבלו העדות
אין הכי נמי שיורה מדן שאין כעדותם עמה שלא
כ״כ מדן כי אם כשים מי שתיכעו כמ״ם מהרימ״ט .
ואם נאמר שהרב הפוסק נר״ו דעתו שמהרימ״ט חזר
מפברת זאת שכתב שלפילו אין המלוה כעיר אמ״ק
ממ״ם כתב הכי ראיה לדבריו מהצו׳ הרשב״א שף כ״ק
שכתב דכשאין המערער לפניהו לא מחזקינן ליה לגזלן
והו״ל כחלק או ערעו וכו׳ ע״כ דבר׳ שאם לא היה
כעיר מקבלים הפך מ״ם כתחילה ואין הכי נמי דעל
נדון מהרימ״ט הוי ראיה מתצו׳ הרשב״א הנ׳ שכב״ד
ככר היה הבע״ד כעיר והוי כמ״ם שהיה נמי מערער
כמ״ם הוא ע״ם מכל מקום לענין שאם לא היה
כעיר שפיר משמע מדכרי הרשב״א שמקבלים וחוזרם
הוי שחזר הרב עמ״ם כתחילה דלפילו היו כעיר וכו׳
ואם כן דאיה הוי לב״ד שלוי היו כעיר וקבלו את
העדות לפטור את ראובן זה ודאי לא נתן ליאמר
דמלבד דאין כאן ראיה לב״ד לפוס קושטא דמלתא
שהוכחנו דב״ד הוי מלוי כעיר וכמדובר . שלא דמצי׳
לא נתן ליכתב דמהרימ״ט חזר בו מכח תצו׳ הרשב״א
הנ׳ דלכי תידוק פירתא דאין כאן שום סתירה
מתצו׳ הרשב״א הנ׳ שבכל העדות מסיבה שלא היה
כעיר שהרי ככר כתב הטעם היא עצמו שכיון שראו׳
הוא מוחזק בקרקע וה״ם כמוחזקתו והכיא עדים להחזיק
ולכתוב שטר כאשר היה לו ומערער אין לנו לפניט
ולא מחזקינן ליה לגזלן דאשר לא יהיה מערער כעולם
לא כן כתביעת ממון שכתב הרב שהלוה כא לפטור
את עצמו מהשטר חוב אשר לחכירו עליו דאפילו אין
כע״ד כעיר ודאי מודה הרשב״א שאמ״ק דאמרי׳ ליה
לכאיבא כע״ד ויתבע לך זו תביא את העדים וחזו
מוסבר ומובחת כדעת מהרימ״ט למי שיעיין היטב
כד״ק והכי חזינא למהר״ם גאון כסו׳ ל״ה כתב ועוד
י״ל דאיה מתצו׳ הרשב״א וכו׳ וכתב דוקא התם משום
דליכא מערער הוא דמקבלים להחזיק היכא מערער
אפילו ליכו כעיר ואפילו שהוא להחזיק אבל
אין מקבלים וכ״כ כפתיחת ממ״ם הכ״י סי׳ מ״ה מתו׳
ג׳ כשם הרשב״א ע״ש והיה אתצו׳ אשר ניין לנו הרב
הפוסק נר״ו ואם כן כ״ד דהוי תביעת ממון ועינינו
הרואות דאית ליה דיעותא כשטר אב׳ ע״ש יעקב
שעל הרוב יסיו כני יעקב מערערים עליו אם כן למה
נקבל עדיותיו ונימא ליה כשיכא בע״ד ויתבענך תביא
העדים

העדים וכנס דנימא כמ"ש הרב הפוסק נר"ו דרלוכן הוא מוחזק כל"ד מה בכך והרי נם הלוה הוא מוחזק בכיסו והם נאמר כל"ד מי יאמר שבני יעקב יערערו נם כלוה דעלמא נמי מי יאמר שהמלוה יתבע ותפסר פיודע שהפסר שכידו פרוע הוא שפיטו הלוה ללא דעם כל זה ס"ל למהריט"ו דאין מקבלים :

**יא"ה** נם אנכי אניח הא דבה והקורבה לנד אחד ותערוכה לפניו מפשט שלא לרוץ בכל מ"ם ותשיבהו דבר על האמון רחזון טרם כל לא חזינא שום תפיסה עלי דידי מדברי מהריט"ו מאחר שבבר אני בעלמי כבר ניינתי להנ"ך ולמהריט"ו וכנו"ל ואין כל חדש מדילים כלל שלא שקלוני נרס לו להק' עלי ולקמן אבאר דלא קי"ל כמהריט"ו בחי' זה ונם דרכו החו' על מהריט"ו בחי' זה וכמ"ש לקמן בס"ד ומ"ש שדעתי לומר שמהריט"ו חזר בו וכו' לא נפשטי מודינא דלא היתה כוונתי לומר כן כלל דהוחק נדול הוא וה להעתים כן כדעת מהריט"ו שחזר בו כרס בחמת כוונתי היתה כמ"ש ועי' למהריט"ו וכו' לדמות שדבריו קשים לשמוע כמ"ש דחפילו אין המלוה כעיר אין מקבלים שדברי הרשב"ם בתשובה זו שהכיחם הוא עלמו קרי בחיל דכיון שאין המערער כעיר מק' ערים למחזיק שלא בפני המערער ויותר מבואריס דברי הרשב"ם כן בתשו' הרשב"ם ח"כ סי' שס"כ שהביאם מרן בקלור בסי' מ"א מחו' ח' וכח"ד להרשב"ם סי' ד' שחורם ונשנית התשו' הנ' דח' ח' סי' שלא כ"ל יותר כלרובה בשתי תשובות הנ' ומשם בקרה דסבירא ליה למר דמחמת שאין המערער כעיר יפסיק טענה זה לחוד לקבל הערוה שלא בפניו דמפרש בס"ם דהנזכל כהרלב"ד לו שלחו וכו' ומינה נפיק דכל שאין הבע"ד מצוי כעיר מק' שלא בפניו עכ"כ . וזהו הפך פסיטות מהריט"ו שבתב דחפילו אין המלוה כעיר אין מק' שלא בפניו והוא פלא :

**אלא** שרחיתי להרב מהרש"ם כבני שמוש בביאורו לסי' כ"ח דמ"ב ע"ד דאחר שהביא תשובת הרשב"ם דסי' שלא כ"ל הנו' ולקה לדייק מינה דתרתי כעי בתשובה זו כדי לקבל עדות שלא בפני בע"ד חדא דליכא מערער קמן ולא מחזקינן ליה לנזלן ונם כיון שאינו כעיר הוא כחולה ליה וטוב חזר בו מפני זה כדברי הרשב"ם הנו' ממ"ם ריו"ו בני ח"כ תשו' הרשב"ם הנו' דמבואר מינה בפי' דבכל חד מהני תרי טעמי היה לומר הרשב"ם דמקבלים עדות שלא בפני בעל דין ואם כן מ"ם בתשו' הרשב"ם הוא לה בחולה הוא טעם בפ"ע והוי כמו ועיר עכ"ל יע"ש . ולפשר שמהריט"ו הבין כד' הרשב"ם הנ' כרס"ד דמהרש"ם קידש דקותו דברי ריו"ו ובהבי לא קשה מרי עליה דמהריט"ו מתשובה זו עלמה לומנם לי הוה אמינא ליה למהריט"ו שתי תשו' הרשב"ם דח' כ' סי' שס"כ ודח' ד' סי' ד' ודברי ריו"ו הנו"ל כודאי הוא הדר ביה לנמרי מסברתו ומחלוקו הנ' דמהתם מוכח להדיא הפך דברי דחפילו שיהיה המעשער כעיר מכל מקום כיון שהוא שוקק ויהיו מעיר מק' וכל שכן כשהיה כעיר וכנו"ל וכלל נדול כירמו מפשוט דנם בפוסקים לחריכן לישו קום אמינא להו דברי



הרשאונים הוו הדרי בהו וכידוע ואם כן דל מהכא מי' מהריט"ו הנו' דלא קי"ל כוותיה בהא כיון שהוא הפך דברי הרשב"ם ורי"ו וכמיובר . ושוב ראיתי להרב תבא שהם בחי' לח"מ סי' ק"ח שתמה על ח"י מהריט"ו הנו' ממ"ש הרשב"ם בחי' הנו' עלמו ומתשו' ח' כ' סי' שס"כ ומדברי ריו"ו שמהם תורה יוצאת הפך חי' לנמרי והנ"ע עי"ש והדין עמו כמה שהק' עליו מתשו' דח' כ' סי' שס"כ ומדברי ריו"ו שמהם תורה יוצאת הפך חי' מהריט"ו לנמרי כרס מה שהק' עליו מתשו' דח"ח סי' שלא כ"ל שהביא מהריט"ו עלמו הא ודאי דלא קשה מרי דיכול לפרש דכריו דקרתי בעי וכדס"ד דמהרש"ם וכנו"ל ותשתמיט מיניה דמר דברי מהרש"ם הנו' והשובת הרשב"ם דח' ד' סי' ד' הנו' והוא פלא ומ"ש הוא על דברי הרשב"ם דחלק כ' סי' שס"כ הנו' דיש ליישב זה בנקיותי לא מצאתי שום ישוב כלל וכפרט לחרי רחוקתו הנו' הרשב"ם דחלק ד' סי' ד' הנו' שמבוארים דברי קדשו הפך חי' מהריט"ו לנמרי בביאור נמור שאין לחריו ביאור ואין דרך לנטות ימין ושמאל וכמ"ש המעיי :

**ומ"ש** הוא נר"ו בהומיו דאין כאן ראיה לנ"ד דמלכד וכו' בבר נדחו דבריו הנו' כמ"ש לחי ענני לעיל מוה דהחמת הוא דהכע"ד העיקרי חיו מלוי בעיר כלל בעת קבלת עדות הרא' וכמדובר נם מ"ש עוד דלכי תידוק פורתא וכו' כשאני לעלמי דייקנא טובא ולא חזינא טעמא בחי' זה כלל ובנדחם שלא השניח הוא נר"ו בשאת הרשב"ם שבתב דדלוכן היה מוחזק בשרה שהיה ידועה לשמעון וכו' ואם כן כיון דהרשב"ם מיירי בשרה הידועה לשמ' שהיה שלו ושל אבותיו הרי קרקע בחזקת בעליה עומדת והוי עדיף טפי מעשר חוב שביד המלוה על הלוה דאמת שטר לפרעון עומד לא כן בקרקע דלאו למקח ולממכר קיימא ואפילו הכי סבירא ליה להרשב"ם בקרקע הידוע לפ' ומוחזק כו אחר דמקבלים עדות המחזיק שלא בפני בעל הקרקע כיון דליכא מערער קמן אם כן כל שכן הוא הדין לו לפתות דה"ה דמקבלין לקבל עדי פרעון ללוה שלא בפני המלוה כיון דהמלוה ליט תוכעו וליט מערער כלל ולדעת הרשב"ם לא כין דא לדא לחפילו כמלא נימא וחילוקו נר"ו ליני מכיר ואין כו ממש כלל ועעלם ממנו תשו' הרב מהר"י כחסדן סי' ע"נ שבתב בפי' דשטר חוב נרע טובא מחזקת כתי לכתות מכמה טעמי תריני ועש"כ . כל כתר לישבא ממ"ש הוא נר"ו מן הקלה שהקלה וכודאי דאין דבריו נר"ו עומדים נגד דברי הרב מהרי"ב וכירור ומם שנתחייב ממה שב' מהר"ם נתון בפי' ל"ח שבבר ניינתי ודמזתי הני עני שבתב דדוקא בנדון הרשב"ם דליכא מערער הוא דמק' להחזיק הא ליכא מערער לפילו ליט בעיר ולפילו שהוא להחזיק אין מקבלים וכו' וע"ש אנכי לא ידעתי מאי קיועתא היא זו מדברי מהרש"ל הנו' שקרי קיים הרב הנו' שם וז"ל ומם כן בכ"ד דליכא מערער כודאי כיון דליכא שטר עליו וכודאי דמי שים כידו שטר מקויס שחובע שטרו וכפרט בב"ד שבבר שמעו לו שהיה למחר יתבענו לו כדין דודאי אחין מקבלים לר' הרשב"ם כיון דליכא מערער וכו' ועש"כ הרי דלא בא לחפוקי

הרב ז"ל שלא כנוסח רב"ד דוקא דיש כיד היורש שטר חוב מקויס וכבר אמר היורש בפה מלא לגוי שהוכו שהוא מלפה עד שיהיו מעות לרשותן ויתבענו כדין כתוב בשטרו דעמלא דבבר קרא ערער חיורש שרצונו לגבות מן הלוה בשטר חוב שבידו על זה הוא שכתב הרב הגו' דדוקא בכהאי גוונא דליכא שטר חוב מקויס וקרא ערעי המלוה דודאי דאין מקבלים שלא בפניו לר' הרשב"ם ולא עוד אלא שגם בכהאי גוונא נרד הרב הגו' שם כתו"ד דלפשר דגם בכהאי גוונא יכבור הרשב"ם דמקבלים שלא בפני המלוה ודוקא בקרקע דקי"ל בחזקת בעלים עומדת ולפ על פי שאחר מוחזק בקרקע מחמירין דכיון דליכא מערער מחמירין קרקע בחזקת בעליה עומדת ואין מקבלים שלא בפניו אבל כ"ד מקבלים יע"ש · הרי דעפי גרע עידי פרעון השטר דמל"ל דמקבלים עדות לגוה שלא בפני המלוה לפילו דליכא מערער מה שאין כן בעידי חזקת קרקע של אחריות ולכא מערער דהתם ודאי דאין מקבלים שלא בפניו שלא דשוב כתב דלא שנא כיון דכב"ד ליכא שטר ולכא שבור קרקעות מוק' השטר בחזקתי' שלינו פרוע והקרקעות של הלוה כרשותיה קיימי ונס מטעם השטר העומד לינבות כנבוי דמי ונקרא בעל השטר מוחזק וכו' יע"ש · הבך רוצה דכמה טרח הרב להרכיח טעמים להשוות דין שטר חוב שביד המלוה והוא מערער כמ"ש בתחלת דבריו אחר שכילו תקו' הרשב"ם כנו' לדין עידי חזק' המחזיק וכעל הקרקע מערער דכמו דהתם אין מקבלים עידי המחזיק שלא בפני בעל הקרקע הוא הדין דאין מקבלים עדות פר' שלא בפני המלוה לעולם מיירי כשהמלוה מערער וכעובדת דידיה וכמדובר · אמנם כשאין המלוה [illegible] עלא ערער ולא תבע את הלוה כלל מי זה אמר שאין מקבלים עדי הלוה שלא בפני המלוה לר' הרשב"ם כמ"ש מהרי"ט דהא ודאי לאחר שהגיע שאיש לוקטו לב' תצו' הרשב"ם דחלק כ' וחלק ד' הנו' ליתא כלל לדברי מהרי"ט וכאמור הרי הוכחנו וכדברו דמש שהלה לחלק הוא נר"ו מדברי מהרי"ט לנדון הרשב"ם ליתא כלל ולא נתן ליאמר וכל שכן ליכתב שהוא הפך השברת וחפך הדין כמ"ש מהר"י כאשאן וכמש"ל נס מדברי מהרש"ג ליתא ליה שום סייעתא כלל וכמדובר והדברים ברורים :

**מעתה** חודש לה נמי מ"ש עוד הוא נר"ו וז"ל ואם כן כנד"ד דקוי תביעת ממון וכו' הלא לדק בכל דבריו הנו' דהנס דיהיבנא ליה כל דילים לה דמי הא דנד"ד לא"ש מהרי"ט ומהרש"ג כלל דבנד"ד אין ביד היורשים של יעקב שום שטר ולא שום כח לתבוע בו את רחוקן כלל ואדרבה השטר הוא ביד רחוקן ויכול לגבותו מהדיר תכף ומיד והנס שכ' על שם יעקב לביהם אין זה ביעותא כלל כיון דלא קפדי תשמת בעלי הדיר הלויות כלל וכני יעקב לא מלאום שערערו על רחוקן כלל לא כן דברי מהרי"ט ומהרש"ג דמיירי כמלוה ששטרו בידו וכודאי שיתבענו וכתו שכתב מהרש"ג וגס כדון דיריה בבר כתבו דהתם מיירי שבבר ערער היורש שרצונו לתובעו כדין ושטרו מקויס בידו ואיתא ליה שע"ק וכו' כנ"ל משום הכי הוא



דם בירא ליה למהרש"ג דבבהאי גוונא דנדון דיר"ם אין מקבלים עדות שלא בפניו וכנ"ל מה שאין כן בל"ד דליבא לפילו חדא מהני טעמי בלל ולדרבא רוצה לנבי דבר"ד דמי ממש לנדון הרשב"ם דרחוקן הוא מוחזק בקרקע היזוע לכ"ע וב' היו מערער שהציב הרשב"ם דבבהאי גוונא מקבלים שלא בפניו ונדון דידן נמי בעת רחוקן הוא מוחזק בשטר הבתוב על שם יעקב ויורשיו לא ערערו בלל דודאי יבבור הרשב"ם דמקבלים שלא בפניו מבל שבן ומבל וחומר דהתם עם דקי"ל קרקע בחב"ע עם בל זה בין דליכא מערער בעל הקרקע מקבלים עדות המחזיק שלא בפניו בנדו"ד דליכא להו ליורשי יעקב ולא לביהם שום חזקה בשטר הנו' בלל בין שהיו בידם ובתיבת השטר על שם יעקב לא מהני ולא מדי בנ"ל אם בן לא בל שבן ובל וחומר שמקבלים עידי המחזיק בשטר הנו' שלא בפני היורשים וזה פשוט אצלי מאד שבן הוא הדין לר' הרשב"ם בנדו"ד בלאחי שום ספק אצלי בלל :

**ומ"ש** הוא נר"ו דנס הלוה הוא מוחזק בביסו תמהני על שום בעל שבל שיאמר בן דלוה שאני דבעל בל פנים יש שטר עליו ביד המלוה שלו ולית ליה שע"ק ובעל השטר נק' מוחזק וכנבוי דמי וככל דברי מהרש"ג וכנ"ל אם בן מה דמות יערוך נד"ד לדין לוה ומלוה בשטר חוב ביד המלוה ול"ד בעובלא לדמ בלל ולפילו בשטר חוב גמור ביד המלוה שבירא להו לרבני שלוניקי הפך מהרש"ג וכמ"ש הוא בסור"ק והבי שבירא ליה למהרי"ב בסי' ע"ג הנו' דמקבלים עדות בלוה לפטור נגד שטר חוב מבל שבן ממאי דקי"ל דמקבלים עדות חזקה למחזיק נגד חזקת בתי חבות השטר חוב גרע טובא מבמה טעמי וכמש"ל :

**ומ"ש** עוד ואם נאמר וכו' גם בלוה דעלמא וכו' מלבר שבבר בתבנו לעיל מש המהרש"ג דבשטר חוב מקויס ביד המלוה בודאי שיתבענו בו עוד בה דאחר הלמת על זה אנו דנים דמל"ל למהרי"ט היי דינא מאחר דמהרשב"ם מוכח להיפך בל דליבא מעידי המלוה בלל וכנ"ל ואיך הוא נר"ו תפס דברי מהרי"ט לקרן קיימת בהיות בם הלבה פסוקה לחוקובי מניה עלי דידי ולא השגיח בבל זה בל ודאי לתמהה טובא :

**עוד** רואה אנבי דבר"ד דמי ממש להחוקמתא דחוקים ס"ב מהרש"ג לדברי הר"ן ומרן דבת' דליבאו מיירי בעסק תביעת מלוה על פה וכיונא בזה דלא היה חייב הנתבע בי אם שבועת ה' בשיתבענו המלוה משום הבי מביא עדים לפטור את עלמו משבועה אשר היה חייב בה וכמו שהאריך הוא לאסברי לן מי' זה דבהבי מיירי הר"ן יעש"ב · ובר"ד נמי דבוודאי ביון דהשטר היה מוחזק בו רחוקן ואם לא היה לו עדים הנו' ואין תובעים ממנו בני יעקב השטר הנו' מבח שבתוב על שם יעקב ביביהם לא היה מתחייב להם רחוקן בי אם שבועת ה' דוקא על טענתו שביביהם נתן לו השטר הנו' בשתבה בבתיבה ומסירה או בהודאה או שקנאו ממנו בדמים או דאלו הוא ובתבו על שם יעקב לאיזו סיבה וכיונא ובעת מביא עדים בדי לפטור עלמו משבועה דבבהאי גוונא

סבירא ליה למהרש"ג דמקבלים עדות שלא בפני בעל דין דכהכי מיירי הר"ן וכנ"ל ולזה הוא שלייחני למהרש"ג ומסתבר על המעיין לדון מניה ולמוקי כתרין כי חין הפרש מכח"ד לחי' הרב הנז' תצילו כחוט השערה כלל וכמו שירחה המעיין היטב ויפעיט כנרך ()

**ועוד** יש לחלק מנדון הרשב"ם ז"ל לשו הנדונות דהתם כב"ד מרשב"ם ז"ל לא נודע עדין מי הוא המע' להכיחו או להמתין עליו עד שיבא משום הכי קאמר שמקבלים לה כן בנדונות כלנו שידועים למעיריס מי הם שלא שהיכם בעיר הנב דיש שפק אם יעירו למה נקבל שלא בפניהם נמתין עד שיכוחו ויעירו או נשלח להכיא לוחם כיון דידעינן מי הם ואזי נקבל עדוחם ובאמת שהוא חלוק מוסכר ושכלי · ובחפצי בחמחות הם' מצחתי רחיתי להרב טורי זהב כפי' ק"ם ס"ק יו"ד חילק כן כמה שהקשה על מור"ם מפי' כ"מ יעו"ש · כלופן שחיני דוחק מדברי מוהריט"ע שוס רחיה לקייס עדות הרחשונה דנ"ד וכמבואר :

**יא"ה** מה שקילס לחילוקו ושמך שחי ידיו עליו ושבבע בחמת שהוא חילוק שבלי ומוסכר · לכך רחמרי לך כמו שיחמר הוא שלך כמו שיחמרו מכריו ולדידי חילוקו חינו נכון כלל שלא השניח יפה כשלח הרשב"ם ז"ל שכחוב כה דרחוכן הוא מוחוק כשרה הידועה לשמעון וכו' כנ' לעיל · ואם כן כיון שידועה השדה לשמעון חין כיכל לומר דכנדון הרשב"ם ז"ל לא נודע עדיין מי הוא המער' והלא נודע ונודע שהוא שמעון בעל הקרקע והוי ממש כנוונת רכ"ד שכחב הוא נר"ו שידועים המעריעים מי הם וכו' ומחיכן נודע לו המעריעים רכ"ד אם לא מחמת שכחוב השטר על פס לכיהם אם כן גם בנדון הרשב"ם ז"ל נודע לנו המערער שהוא שמעון כיון שהשדה ידועה לו וכמו דהחם משום דאכחי לא ערער שמעון כלל אכירא ליה להרשב"ם ז"ל דמק' עדות שלא בפניו דלא מחזיקינן לחיכחי לנזלני גם כב"ד חכחי לא ערערו כני יעקב כלל וכדין הוא שנקבל עידי המחזיק בשעד שלא בפניהם מהאי טעמא גופיה דלא מחזיקינן ליה כנולן ומה כין זה לזה :

**ומ"ש** שמצא להט"ו שחילק כן לא נרך כוה כלל כי לא עיין יפה הוא נר"ו כדברי הט"ו ודלא נרמא ליה שלא ירד לחלק כין הנוסאים ולדעת חנא לחיכא קאי דהנא סרוחם ירחה דהט"ו קאי על דברי רביט יוחנ שפשקם הטור ומרן דהתם מיירי בחמת שלא נודע עדיין אי לחיכא מער' וכעלים לחריס לחוחה קרקע שמחזיק כה המחזיק והוא השכירה לשוכריס ורלטו להכיא השוכריס להעיד שדרו כה ג' שניס מכחו מפני שאם יכא אוס מערער לאחר כך תועיל לו עדות השוכריס שהעידו עתה שכן מדוקדק' דברי הטור והר"י ז"ל שכחבו שאם יכא אוס מערער וכו' ועל זה כתב הרט"ו דלא שייך הכא שלא בפניו כי כחוחה שנם לא נודע עדיין מי יערער ור"ל דאפילו יכא לאחר כך אוס מערער עם כל זה תועיל למחזיק עדות השוכריס שהעידו לו בתחילה כיון דהשתא הכא שכבר הא המערער לא יוכלו השוכריס להעיד וכטעם ר"י והטור ולא דמי לנתבע חולה וזה כוונת הט"ו בחיל' הנז' וכמובן · ואם כן מה ענין דברי הט"ו כאן דקאי על דברי הר"י והטור שפשקם הטור ומרן דהתם כאמת מיירי דלא נודע מי הם הבעלים לאותה שרה כדי לדעת מי יערער וכנ"ל · לא כן נדון הרשב"ם ז"ל דנודע לו הבעלים לאותה שרה דהוא שמעון שלא מסוס דלא ערער עדיין ס"ל להרשב"ם ז"ל דמק' העדות שלא בפניו וכנ"ל והדברים .פשיטים הם עד מאד ותמהני עליה דמר נר"ו שלא ירד לעמקן של דברים הללו כלל וחוס פלא ()

**איברא** דכדברי מהרימ"ט הנז' רחיתי דברים תמוהים לענ"ד שרלה להכיא רחיה לדבריו ממ"ש הטור בפי' ק"מ מסס ריי"ו שאם טען המחזיק בבית דין קודם שיבא המעריר שיעידו השוכריס שדרו שלש שניס לפי שאם יבאו לערער שוב לא יהיו השוכריס כשרים כיון שפרעו לו השכר טענתם טענה כיון דלא הוי מערער קמן ואפילו שלין מקבלים וכו' כיון דהשתא כשרים ואם יעידו משבא המערער יהיו נוגעים בעדות מקבלים שלא בפניו ע"כ · וכתב מרי דלין מקבלים שלא כשלין המערער שם ואם ימתין לכשיבא המערער או לא יוכלו להעיד דמשיבי כנון חולה או שהיו עדיו חולים וכו' ע"ש · דלאחרי המחולק רכם לין מכלן רחיה שלין מק' לפילו לינו מטי בעיר דלין הכי נמי דקכירא ליה להטור דלפילו לם היה כלופן שהיו יכולים להעיד כשבא לפניו ולפילו הכי מקבלים שלא בפניו כשלינו מטי בעיר שלא דהכא עיקר הדין שכא לפסוק הוא להכשיר לת העדים מצד עצמם שלא דעל זה נתנו דלין מקבלים דק"ל דלין מקבלים שלא בפני בעל דין ועל זה נקיטו כיון דהשתא כשרים וכו' והוא בלאחת טעם מרווח מלא שלא דזהו עיקר דינו למנם לין הכי נמי דלפילו לם היה כלופן שהיו יכולים להעיד בפניו לא לאחרי ליה המתן עד שיבא כע"ד כיון דהוי לפטור לת עלמו · ומוכ רחיתי למהרש"ג שכ' מעין זה שכחבתו על לופן רחייתו מר' הטור הנז' ע"ש :

**יא"ה** אחכי הרולה שלא הכין כוחת מהרימ"ט כרחייתו שהכיא מדברי הטור ודלא נרמא ליה שילא לתמוה עליו שלא כדת דכל יפר הולך יפעיט כנרך דכל כוונת מהרימ"ט להכיא רחיה מותכת למילוקו שמילק לעיל שדברי הר"ן לא נאמרו שלא כרחיכא קאי וכו' לכל לזי ליכא תוכא כלל לין מקבלים שלא בפניו לפילו שהעדות הוא לפטור לת עלמו על זה חייתי רחיה לדבריו מדברי ריי"ו והטור שלא מלאו טעם להכשיר עדות העדים של המחזיק שלא בפני המערער שם לא משום דהשתא הם כשרים ולחר כך לא יהיו כשרים ולמה לי הלי טעמא תיפוק לי דכלאו הכי לא שייך הכא שלא בפניו כיון דהוי לפטור שלא ודלאי ס"ל דכל דליכא תוכא כלל לפי' דהוי לפטור לין מקבלים שלא בפניו שם לא כלו' שכתב ריי"ו והטור דלא סגי בלאו הכי ועל זה כ' מהרימ"ט לחר הכיאו דברי ריי"ו והטור ת"ל הרי וכו' זאו כוונת מהרימ"ט בלחי פשק כלל והוא פשוט ולחני תמיה

מאד לפ"ז יש שום הכנס לאחרת כר' מהריט"ו וכמו שירתה המעי':

**ועוד** דוחק לחכי דהכנס דניחת דכוותה מהריט"ו להכיח דהיה למ"ס לעיל מזה דאפילו אין המלוה בעיר אין מקבלים שלא בפניו עם כל זה אין כאן שום תימה ממה שחמה הוא גר"ו עליו שדבריו גר"ו חיכף מוכנים כמ"ש דאין הכי נמי וכו' דלעניו להכשיר את העדים דלא הוו נוגעים בעדות כלל כאן בחבו ר"ו והטור ומרן דלא הוו נוגעים בעדות כיון דלא הוי מערער קמן וכזה פס כשרים להעיד השתא ואי ליתא דאכירה ליה לר"י והטור דאפילו פס היה כאופן שהיו יכולים להעיד בפניו כשיבא אפילו הכי מקבלים שלא בפניו כשחיזו מטי בעיר ק"כ מה נדאשו ר"י והטור לאר שהכשירו העדים מע' נגיעה בעדות מה חוק' להו דאפ"ל דאין מקבלים שלא בפני כעל דין דמאי קו' הלא לדבריו גר"ו סבירא ליה לר"י והטור דבאיזו בעיר מקבלים שלא בפניו ואם כן למאי תנטריכו תו לאותו טעם האחר שבאבו הס מאחר דהתירן לזה פשוט דכיון דאיזו מטי בעיר מקבלים שלא בפניו שאי תיכרת לומר דאבר מהריט"ו להוכיח מדברי קדמו דגם שאיזו מטי בעיר והוא לפטור גם כן אין מקבלים שלא בפניו אם לא באופן דהשתא הס כשרים להעיד ואחר כך יפסלו אזי מקבלים עדותם השתא ואי לא מדי באופן שדבריו גר"ו בתמיהתו הנו' ע"ד מהריט"ו שלא בהשגחה כלל בהאבו ואין בהם תבונה כלל וכמו שירתה המעיין . ומ"ש עוד דשוב דאיזו לתרש"ג וכו' פרושה ירחה דאיזו ענין כלל למה שכ' הוא גר"ו ולא קרב זה ש"ז כלל וכמובן ()

**ולבל** הנדחי' בלחמת רוחה אלי דאיה חוקבת מדברי הטור הנו' לעיל לדברי מהריט"ו ברש' דבי אמרי' מקבלים עדות לפטור אין הדברים כפשטן ממה שבאבם הטיר להק' ואפילו שאין מקבלים וט' שיד הדוחה בנקל יראה חוקה בשתי ידים דלפטור מקבלים ומי לא ידע בבל שה ומעיקרא מה מה נרגש מזה שלא על ברחיך מוברח דסבירא ליה להטור דאין כאן דמיה הנו' דלפטור מקבלים דאין כאן תובע כנגדו ולבן נרגש הנו' ומימלא אחה ציעא חילוק של מהריט"ו דפשיט ליה להטור כמאד מאד ועי' להרב ט"ז בסי' ק"כ עמד בקושי' על הטור דאמאי לא יצב בן מצוה לפטור ותירץ באופן אחר יע"ש . והנאון בעל קטת החיטן בסי' הנו' עמד ובאר דברין ובעיקר קושיתו בתב דלא קשה ולא מידי על פי חילוק של מהריט"ו הנו' עש"ב ובשתי מרחות ד"ק אלא כי רחקו קצת דרכיהם מדברי לעניו דינא לא נפקא מינה מידי :

**יא"ה** בבר בתבתי לעיל שזה עלמו כוונת מהריט"ו בלאי קשה בלל ושוא הוא דאאון בקודם שבתיב הרחיה הנו' מדברי הטור לאסתייע מינה לאי' הנו' וכמדובר ואין בל קדם מדילוי ולשמחה מה וו עושה ()

**כי** מן הבאר אם אני על הנאון בעל התומים בסי' כ"ח אות כ"ג שבתיב מאה הר"ם שליין להרשב"א בשאלה כ"א על דין זה של הר"ן ואשאלה עליו עמ"ש בהנהה שהבית רחיה מסי' ק"ס דמקבלים עדות בשום לאום שיפסיד עדותו דאת האם הוא מיחזק דאבל שלא שניס על ידי השוכרים ומהדין נוכין שלא בפני אמעדער ולא שלא מענה לקיים דבדי מור"ם כי אם שאור בו ממש בר"מ ושאוא הנכון עי"ש . והוא תירון רבאי דשוויה לרמ"א הדרנא שלא טרך שהרי בפני דבדי מהריט"ו הנו' דלא נאמר דין זה של הר"ן בי אם בשיש תובע לפניו להוליא מידו דאזי מקבלים ואם אין הובע לאותו אין בוש חילוק מתובע לנאבע וכל שבן לדברי המבי"ט בח"ב סי' רב"ו דאדרבה תובע עדיף מנאבע לנבי אם עברו ובקבלו עדותו דלבבי תובע מהני לדברי דאב"ן ורא"ם מה שאין בן אם בקבלו לנאבע ומ"ם עליו הבנה"ג בבר עמד ע"ש המבי"ט אם וכבר עמדו על הרב בנה"ג הרב חזק שלמה ובבו מרב מטה אמעין שם ועי' בה"ח אם שאירן לקושית מבנה"ג על פי דברי בבו מהריט"ו הנו' דבאד שיטה קיימי והחזיק בסבר' זאת דנאבע דאין מי שתובע אותו ומעלמו דלא לבבל עדותו דאדרבה תובע עדיף ממנו עש"ב . ואם בן רחיתו של מור"ם הוא רחיה נבונה ואין לזרך לומר דאזר בו ויותר תימה על נאון הנו' דאם באורים הבית חילוק מהריט"ו הנו' מאם הא"ך ואיך לא מלא נבון לומר בדברי מור"ם בי אם שאזר בו ממה שב' בר"מ ועמ"ש בתו' דיותר נרחה דברי הא"ך עי' לק' מ"ש בס"ד :

**יא"ה** מה שתמה על התורים ותומים שלא תירן דברי מור"ם על פי דברי מהריט"ו בחי' הנו' ואינה קושיא בלל מאחר דבבר הבית בתורים חי' מהריט"ו ולא ערב לו בלל אם בן איך יאמר דרמ"א בקי בותיים דמהריט"ו מאום הבי ניחא ליה טפי לומר דאזר בו מור"ם מ"ש בר"מ והוא הנבון תלומר דא"ל בחילוק מהרי"ט . ברש עיין להנאון בעל נחיבות משפט חי' ב"ח בתשה"ג סק"י הביא בי' הנאון הנו' ע"ד רמ"א ותירן דלא קשה מידי דהרשב"א מיירי בשהוא מוחזק בקרקע והוי במו לפטור מה שאין בן בסי' ק"מ שהוא ליבו מוחזק בקרקע רק שהשו' לפי שמעידים ששברו מבחו נעשה מוחזק וב' . וב"ל זמן שאין מעידים ששברו הבית מבחו ליבו מוחזק בלל ואין מקבלים העדות לעשות לוחו מוחזק עב"ד ע"ש ושוא חי' נבון וחילוק מוסבר עד מאד ולדעתי המעט הוא שהם התם דברי הט"ז בסי' ק"ס בתי' לבי' הנו' דאמאי הוסרבו בתן לטעם זה שב' הטור דבללו הבי יש לבבל עדות המחזיק בין שהוא הבת' ואי וי"ל דבאן בקרקע בחזקת שבעלים בין אי"ל עדות שהיתה שלו ממילא בדוי המחזיק תובע ועל בן נריך לבאר חוקתו עב"ל יע"ש . הרי להדיא שבתב הט"ז דדברי הנאון הנו' וגם שם בסי' ק"ס בקי"ד חזיתי למר הנאון נחיבות המשפט הנו' שהבית הבו' והחירון של הט"ז הנו' והקשה עליו בבו' בלבת החומן ואי' דש"ה דבבר הוא מוחזק בבית ודל בו מה שאין

כן הכא דעל ידי עזרת הסוכרים תלו בחיס לעשותו מוחזק והוה כעיכן שיעידו בפני מק' חס לח מטעם שכתב הטור ע"ם והוא כידוע ונכלל בדברי הט"ז שלח שהעתיק כמוכן :

**וראיתי** כם' לחכני שהם להרב מהר"ח פרן בחי' על הטוש"ע סי' ק"ח שכתב החילה לדברי הר"ן הנ' וכתב עליו דעין הוא להרשב"ם בשלם כ"ש שהיה לפטור ואפילו הכי כיון שהה דסכירה ליה דאין מקבלים הלא בנוגע להחס דח"ח בע"ח ולמ"ם מהרימ"ט דהה דהר"ן הוא משום דליכא תובע אבל אי ליכא תובע אפילו הר"ן מודה השתא ניחא דכ' ר"י והרשב"ח כיון דאין המערער כאן דליכא תובע מקבלים וכסברת הר"ן וניחא נמי מ"ש מור"ם בר"מ בסי' כ"ח ע"ד הר"ן שכן כתב הר"ן והרשב"ח ולכאו' נראה סברות הסיכות הללו על פי חי' הכנה"ג ניחא וכו' עכ"ל והדברים בכאן אין להם הבנה כלל אדא דאעיקרא לח ידעתי מה הוא קשה ליה מדברי הרשב"ח לם' הר"ן דהר"ן ילמד קושט שהו טעמו ממש של הרשב"ח שכתב דמקבלים עדות של המחזיק כיון דאין כאן מערער והוי לפטור ולזה דימה הר"מ דין זה דהר"ן לתצו' הרשב"ח וכנ' לעיל ועוד מה שהניח מהבנה"ג חי' מהרימ"ט כיון דליכא תובע לליכא תובע הכיאו הוא כאחד ממש דלאדרבה ס"ל למהרימ"ט דהר"ן מיירי בדליכא תובע משום הכי סכירא ליה דמקבלים לפטור אבל בדליכא תובע מודה הר"ן דאין מקבלים זהי החי' שכתב מהרימ"ט והכיאו הבנה"ג והוא הכיאו כמו הפוך והכהכי ניחא ליה דברי ר"י והרשב"ח שכתב כיון דאין המערער כאן דליכא תובע מקבלים וגם לח ידעתי לאיך הוא ס' הרשב"ח והר"ן הפוכות והלא תרוויהו הוו לפטור ומ"ל דמהאי טעמא הוא דכ' הרשב"ח דמקבלים עדות כיון דאין כאן מערער וזה כח לפטור ולעמוד בחזקתו וכמ"ש הנחון נהה"מ בחשה"ת סי' כ"ח כנ"ל גם מ"ש לאחר כך דשו"ר למהרימ"ט עלמו בסי' ל"ב שכתב בדברי הרשב"ח סובר כהר"ן בחי' שחי' ונתן תורה לה' שכוין לדעת עליון ע"ם גם אלא דברים תמוהים עד מאד ולא ידעתי מה הכין בד' מהרימ"ט בחי' הנ' עד שכתב עליו שכ' בדבריו והנכי הרואה דנהפוך הוא החי' הנ' בדברי מהרימ"ט והן אמת שמהרימ"ט הכיא לכי תמי' הרשב"ח הנ' לדאיתי לי"ק דכשהוא כעיר ולא קא מערער אין מקבלים אלא בפניו אלא בחזקתו כעיר דוקא דהוה ליה כחולה ואם כן כדי שלא נאמר דהרשב"ח והר"ן פליגי להדדי ל"ל דהרשב"ח מיירי בדליכא תובע והר"ן מיירי בדאיכא תובע מקדמת דנא ברם מדברי ר"י ומתצו' הרשב"ח בח"כ סי' שם"כ ובח"ד סי' ר' הנ' מוכח לחידיה דלהך טעמא דאין כאן מערער מוכח דכל דליכא מערער השתא קמן אפילו דאוא בעיר מקבלים עדות אלא בפניו וכסב' הר"ן דלפטור מקבלים וכמ"ל וכמו שסק' עליו הוא ז"ל עלמו חח"ו וכנ"ל ואיך כתב קודם זה שרשה למהרימ"ט שכתב כדבריו וכוין לדעתו והם דבריו הפוכים מן הקלה ל הקלה ועוחתי מאד ליישב דבריו בהניה כד"ק בע"ם ולא יכולתי להניה כד"ק כי אינם סוכלים שום הנהה כלל כמו שירחה ברוחה ודבריו נ"ע ()

**המתבאר** מכל האמור לענין דינא הוא דעת מרן כמ"ם שהמכיא עדים לפטור את עלמו מלא יוציא כנגדו אלא דקיימר שמכיא עדים לפטור את עלמו אלא יוציא כנגדו מידו וכמ"ם מהרימ"ט וכן הנחון קה"ח הסכים כן בד' מרן כמ"ם בסי' ק"ם וכסי' כ"ח קלם לסברת זאת עד מאד ואייחי להמכי"ט לסברת זאת וכסי' ק"י נמי טרח וינע ואייחי למהרם"ל בסבר' זאת ע"ם והכי חזינא להנחונים בעל מפרשי היס על הם התלמוד בדכ"ה שכתב כן בד' מהרם"ל ע"ם :

**יא"ה** לקמן לחבאר שרבו החולקים על מהרימ"ט בחי' זה וגם בכר בחיבנה דלא ק"ל כסברת מהרימ"ט ודעמיה שנמצבו לחריו בחי' זה כיון שדבריו הם הפך הרשב"ח וריי"ו ולא ראו את דבריהם ואילו הוא שמיע להו הוו הדרי בהו וכנ"ל ()

**והנם** דמרן בסי' ק"ם לא נקט כלישניה טעמו של הטור אשר ממנו הוכחנו גם כן דקאי בסברת זאת לחיכא למימר דסמך על המעיין לרחות הדבריס ממקום שחופבו דשם מבואר שהרי לא נקט טעם אחר ומור"ם כבר כתבו בסמוך ומוכרח הכי סכירא ליה בד' מרן והכי סכירא נמי לבעל ההנהה הכתובה בתוך דברי הש"ך בסי' כ"ח שכתב ע"ד מרן ס' מהרימ"ט והוסיף נופך משלו להכיא דאיה מדברי מרן בסי' כ"ה ע"ם :

**יא"ה** תלמה טובא עליו שהניח יסוד מוסד בד' הטור דסכירא ליה בחי' מהרימ"ט בחילו אין כאן חי' לאחר זולת חי' כלופין לאחר והסכים עמו הרב בעל נחיבות המשפט בסי' ק"ם וימוקמו במקומו' וכנ"ל ואם כן אין מדברי הטור דבסי' ק"ם שום הוכחה דם"ל בחי' מהרימ"ט וכמובן ואי לא דמסתפינא להפוכי פלונתא בין הפוס' הוה אמינא דהטור פליג לנמרי על הר"ן בעיקר דינו וסכירא ליה להטור דלא שנא לן בין לפטור או להוליא בכללהו בעינן קבלת עדות כפני בעל דין אם לא היכא דהשתא הם בשרים להעיד ואח"ך יהיו פסולים דבכהאי גוונא מקבלים שהדותיהו עבשיו ולא נפלאת היא ולא רחוקה לומר כן דהטור יחלוק על הר"ן בהאי דינא שהרי בבר הוכיח כמיבור הרב מהרש"ג בסי' ל"ה הנ' דהו"א שהניח הר"ן ורב החיי נחון פליגי על הר"ן בזה עי"ש ואם כן מל"ל דנם הטור פליג על הר"ן נמי ומשום הכי הולרך לטעמא דיליה סנ' והטעם דהרב ט"ז שלא קבע קושייתו על הטור כי אם על רמ"א · ברם מרן הק' שבבר פסק בסי' כ"ח בהר"ן אם כן משום הכי לא הולרך להכיא טעם הטור מאחר שבבר פסק בהר"ן ח"כ לא קשה בבאן אין מקשה שלא בפני בעל דין דבאן שהוא לפטור ולהחזיק מקבלים ובהר"ן ברם לחיות דבלל גדול בידינו דאפשי פלונתא לא מפשי משום הכי טפי עדיף לומר דם"ל להטור בחי' הט"ז ונחה"מ סנ' ולעולם אימת לך דלא סכירא ליה להטור בחילוק

מהריט"ו וכ"ם דמרן נמי לית ליה סברא כמהריט"ו ז"ל וכמדומה ()

**ואל** תטעה למימר דמדברי הש"ך שם שתי' לדברי מרן מהיות דסי' ק"ח בחופן לחתר דהתם שתני שרופא להוליך השטר מידם של היתומים ולא תי' כמ"ש בעל הנהה שם על פי דברי מהריט"ו דמוכח דליח ליה תלי סברת כר' מרן שהרי תרוצי הוו תירוצו עם תירוץ בעל ההנהה וכמ"ש בעל נתה"מ כמשכ"כ ע"ש וכן בחורים סי' כ"ח בהך ודברי מהרי"ט דמוקים יותר נרחים תי' הש"ך עי"ש ולחר שפני תי' חוו ולא בחר הש"ך בתי' הנ' הם כן לית ס"ל כותיים כר' מרן דזה ודאי טעות הוא לכי תירוק יפה מה בין תי' הש"ך לתי' ההנהה הנ' ועוד כל דע לך שהנחונים הנ' בעל החורים ובעל נתה"מ כודאי לית דלחו חשבו' מהריט"ו הנ' כמקומה רק שראו דברי ההנהה הנ' וחשבו שמכחן מהריט"ו לית ילחו הדברים ליפוך קושית זקן של הש"ך מה שיין כן החמת דעיננו הרווחת שמהריט"ו תדרכת תי' ולקו' זקן תי' הש"ך עלמו דהחם שתני שכת להוליך השטר מידו ולף גם זקן שהנחונים הנ' חשבו שדברי ההנהה הנ' שכת לחרן בלו"ל לקו' הש"ך לחר לית כן לקעל"ד שבעל ההנהה הנ' לית כלל לחרן על פי תי' הנ' שהניח רק להחיר לחת עינט שכיחו וגם כתב שנסחייע מדין זה מה שהוח החמת על פי חילוקו הנ' דהיכח שכת להוליך השטר מידו וכתב גם כן שסכיח רחוק והוח נס כן הכיח לט רחיה מסי' כ"ח ותו לית ליה מידי :

**יא"ה** החמת הוח כן שתי' הש"ך ותי' מהריט"ו הנ' שרי תי' ניחנו בלתי ס' וכמו שהכיט כן הנחן החורים ותומים ונתה"מ והוח החמת ותדרכת מי שלח הכין כן הוח שנקרית עוינה כדבר משנה זקריך לחזור בו . ומ"ש טרם כל וכו' הם כי לית להזכיר וחלילה לחלות כיקי קריקי כדעת הנחונים הנ' לו' שלח רלו חשבו' מהריט"ו כמקומה ויש להוכיח כמישור מד"ק שהמה רלו החשבו' הנ' כמקומה וכמו שירחה המעיין ופשוט ומ"ש עוד הוח נר"ו דמהרי"ם נופיה תי' כתי' הש"ך עלמו לית הכין יפה כוונת מהריט"ו ועשה כהכנתו כר"ק דכוונתו פשוטה לפניה לעין כל יפר הולך דתחילת דבר הכי המר מר דחין דברי הר"ן לחוריה שת היכח שכתים להוליך מהלוה שלח כפני המלוה דלפטור עלמו מהחביעה מקבלים עדות שלח כפניו חכל כשחין המלוה תוכנו כלל ס"ל דחין מקבלים לפיולו להר"ן והכיח רחיה לזה דחף כיתומים קטנים כך הוח הדין דחין מקבלים עדיו של הלוה לבוערו מהביעתם כיון דהביעתם של יתומים קטנים לח חשיכה הביעתם כלל והוי כחילו לח תכעו המלוה ללוה כלל דחין מקבלים שלח כפניו דמשום שכבר כתב מהרי"ט דכשכחים היתומים לקוליך מלחרים נגד העדים לקו' שלח מקבלים עדות הנתכע להנן עליו מהביעתם לזה נרחם מדין מרן דסי' ק"ח דחמחי החם ס"ל להרמב"ן שהין מק' עידי הלוה שכידו השובר שוכרים הפרעון להנן עליו מהביעתם ועל זה תי' דחתם"ג הלח דהתם מיירי שהלוה תובע מהיתומים לקרוע השטר שכידם על פי עדים שלו כלל הנ"ל וכן הוא מוכרח כר' מהריט"ו

דח"ס דס"ל כהס"ד ממש ח"כ אמאי אצטריך לומר כתחילה שאין דברי הר"ן לאוסרים אלא בכלים להוליך מעלים וכו' בפשיטות הול"ל כמ"ש הס"ד ותל"מ · ותו דכל עצמו של מהריימ"ט לא כח שלח על נדון דידיה לבטל לחוכה הקבלת עדות שהביא המחזיק שלא בפני המערער וכבולה הוא מעשה שהיתה שלא בפני המערער וחוא לא ערער עדיין כלל והס נאמר דס"ל כאבי' הס"ד ממש אם כן יולא לנו דשפיר עשו שקבלו עדות למאוזק שלא בפני המערער כיון שהוא להגן עליו מהביעת המערער סעמ"ל עליו והס נאמר דשבירת ליה למהריימ"ט דבוון דקרקע בחזקת בעליה עומדת אם כן הוה ליה המאוזק כתובע ומוליא מחזקת בעליס אם כן למ"ל לבואי הא בפשיטות הול"ל דל"ד לדהד"ן דשכח שאבי כיון דהוא מוליא מאוזקת הבעליס וכנ"ל ותו דאם כן מאי מייתי דקיה מהטוד דשבירת ליה דלא כהר"ן שלא ודאי התמת יורה דרכו דעיקר אבי' מהריימ"ט הוא כיון בשתכעוהו לנוה מקודם ועתה כח הנוה לפטור עלמו על פי עדיו דשבירת ליה דכהבי חיירי הר"ן וכיון שלא תכעו כלל וכעוכרה דיליה דכבהאי גוונא אין מקבלים עדות שלא בפניו כלל וכמדובר שהביאו בפשיטות כל הרבנים הנ"ל והוא החמת והנכון והולרכתי להרחיב הדבור בזה להוליא מלב כל יודע סבר שלא יטעה בהבנת דברי מהריימ"ט כמו שטעה החכם הפוסק דל"ד נר"ו והדברים בדורים:

**ואגב** מורחין חויתיה למר הרב מעה שמעון בסי' כ"ח חגב"י הוא"ן שבתב וז"ל בתב הר"ן וכו' עש"ך וכו' ויש ליישב בחי' היבא דאיבא שטרא דהוי כמוליא וכ"כ הבנה"ג בשטו' וכו' ואני יושב וכו' דאמי קא מתמה אאי דהמבי"ט חייבי במביא עדיס נגד שטר ובבהאי גוונא עבל"ל דאין מקבלים שלא בפניו דאס לא כן ק' ההיא דהרשב"א וכו' עב"ל יע"ש:

**ואגבי** עפר עומד ומתמיה על תמיהתו דאמאי קא מתמה על מרן החבי"ב דאיבריא דאלחא מה שהניח בתחי' דבריו יקוד מוסד דחי' הס"ד הוא כין היבא דאיבא שטרא דהוי כמוליא דבהא מודה הר"ן לאיבא דאיבא שטרא דבהא חיירי הר"ן אנא דאמרי שו הנחה שוברת דאין זה כוונת הס"ד בלל דאיבריא דאבי הוה קליק לדעתיה דמרן החבי"ב בתחי' הנ' בתחי' ד"ק להבין בן בר' הס"ד דזהו עיקר חילוקו ובדברי הרב מטה שמעון בדם הדוחה ידאה למרן החבי"ב אם בתר הבי דפ"ח ע"ב דחזר בו הרב מהבנתו הנ' בר' הס"ד ובתב דעיקר חי' הוא דברי מהרלב"ח ח"ב סי' ט"ו שהוא בין היבא דהלוה תובע את שטרו שביד המלוה או יורשיו בדי לקורעו על פי עדיו שמעידים בי פרוע הוא דבתב אין מקבלים עדות שלא בפני התובע ויהיה המלוה או יורשיו ובבי הא הוא דאיירי הרשב"א והרמב"ן ופסק מרן דסי' ק"ח להיבא שיהיו תובע הלוה את השטר לקורעו דאין מקבלים עדות ללוה לפטורו בין מן המלוה בין מיורשיו דלעולם דשבירת ליה להס"ד דלא בשביד עדיס נגד שטר לפטור את עלמו בל שהוא חיבו תובע בפני בעל השטר לקורעו ואבי שבירת ליה למהריימ"ט נמי דבבהאי גוונא נס

הרשב"א והרמב"ן דסי' ק"ח אזלי ומודו דאמאין לקבל עדות ללוה להנן עליו מהביעת היתו' למהריימ"ט בין דתבעוהו היתו' מקודם הועילה ללוה תביעתם אל היתומים לקבל עדות עדיו להגן עליו מהביעתם זהו דעת מהריימ"ט ברס להס"ד שבירת ליה דאפילו נגד שטר שביד המלוה ולא תבעו המלוה עדין אפילו הבי בל שבא הלוה לפטור עלמו מהשטר ולא תבע השטר לקורעו מקבלים עדות שלא בפני המלוה וזהו דלא בהמבי"ט והס בן מאי קא מתמיה מרב מטה שמעון על מרן החבי"ב בי מד' הס"ד בבר בתבו דלא קשה מידי ואי מדברי מהריימ"ט דנס למהריימ"ט מקבלים עדות נגד שטר שביד היתו' בין שתבעוהו היתו' בשטר שבידם והוא בא לפטור עלמו להנן עליו מהביעתם ודוקא נגד שטר שביד המלוה ולא תבעו עדין המלוה בלל בהא הוא דשבירת ליה למהריימ"ט דאין מקבלים שלא בפניו והס בן מאי קאמר מר וז"ל אחר דהמבי"ט חייבי במביא עדיס נגד שטר דבבהאי גוונא ע"ב ל"ל דאין מקבלים אם לא בן קשה הניא דהרשב"א ע"ב הלא הניא דהרשב"א אאי שביר בין לאי' הס"ד בין למהריימ"ט וכנ"ל ואי דמאמה על הבנה"ג משום דבבר אי' מהריימ"ט דבשטר שביד המלוה ולא תבעו המלוה בלל דאין מקבלים שלא בפניו דבשא לא חייבי הר"ן הבא בבר קשה בן הרב מטה שמעון נוסיף בתר בבי בסור"ק אם בן מוברח דאין בוונתו להקשות בן בקו' הא' אחז' ומה בם דלפי זה אין מובן לאומרו דאם לא בן קשה האיא דהרשב"א וכמובן בלופן שדברי נפלאו ממני ול"ע והרולהירהא להרב מחק שלמה אם שלא הק' ע"ד הבנה"ג במ"ש ע"ד המבי"ט בי אם קו' המעה שמעון האחרונה שהמבי"ט עלמו הביא להר"ן ואינה לחלק ע"ב · אלא שאחם"ם רלה להעמים בדברי המבי"ט בחי' בד' הר"ן דבוונתו לומר דנחבע המביא עדיס לפטור עלמו ממלוה שבשטר דלא היה נאמן בשבועה שפרעו אמ"ק ג"א בפניו לפילו להד"ן ובחי' הרב מהרש"ג יע"ש וכן בתב הרב עה"ס בסי' כ"ח אות כ"ב שיטב דברי המבי"ט עפי"ד מהרש"ג עש"ב ()

**ואולם** לפי מה שהביאו הגאונים הנ' דהוא חי' אחר בייבים אבו לדעת מה בין חי' זה לזה ולא תמלא בייבים בי אם בהאיא דסי' ק"ח שבתב יורש קטן שהיה שטר חוב לאביו ואינו עליו שובר וכו' דלבאי' הס"ד הוא שחיורשים תבעו בשטר חוב שביד המלוה ועל זה הוליא הלו הת שובדו ולבעל ההנהה ליבו בן שהיורשים לא תבעו בלל רק הוא מעלמו בקש הוליא השטר חוב מידם מפני שובדו והס בן הס"ד לא יוכל לחלק בין חילוקו של מהריימ"ט מהיבא דיש תובע להוליא בשנדו להיבא דאהרי שהרי נס בסי' ק"ח היורשים תבעו חוקו להוליא מידו אלא דעב"ז בא ק"ל דאמאי אין מק' וקורעים השטר ועל זה חי' דאין מקבלים להוליא השטר מידו מבל לפטור את עלמו הרי לחבי ליה עדותו שבעת פטרו לוקו ולבעל ההנבה שהלוה בבא להוליא השטר מידם אף אם לא תבעוהו בבא לחזק בחו"א על פי חי' של מהריימ"ט אם בסי' ק"ח שאין מקבלים הוא משום שלא היה אם תובע

דאזיל

דלחזל לסיטתו שהוא מעלמו רלה להוליף משטר מידי
ולכן אין מקבלים לה כן מכח מ"ם מרן מיירי כדאיכא
מולין כנגדו:

**אלא** דכלמת תי' זה של כעל המנהה דחוק מאד
שיולף לנו מזה כהא דסי' ק"ח שאם תכעו
היורשים לו כיח דין לו לאפוטרופוס לנכיח משטר
ומוף הולין לת שוכרו דחזי מקכ' עדותו וקורעים
לת המטר כיון דהא ליכא מולין כנגדו וזה לה
מלינו לשום פוסק שלמרו לשר מטעם זה כחרו
הגאונים כתי' הש"ך וכת' על תירוך הגו' שדכריו
דמוקים לגלי שכנו לוחו למהריי"ט וזה לישו:

**יא"ה** גם כזה לה לדק כלל ומנה כמוזה דכין
להש"ך כין למהריי"ט ולכעל ההגה ז"ל
כולהו מוכרחים לומר דכההיא דסי' ק"ח קדמה תכי'
יורשי המלוה ללוה ככח המטר שכידם שכן כתב הטור
ו"ל כסי' ק"ח ס"ד יורשי המלוה שהם קטנים והולילו
על הלוה שטר וכו' עכ"ל עי"ש · הרי להדיא דמיירי
כיתומים שתכעו לת מלוה ככח המטר שכידם · ואם
כן מוכרח דכולהו מורו כההיא דסי' ק"ח דמיירי
כתכעוהו ללוה וכנו' לעיל והוא החמת וההפרם שים
כין תי' הש"ך לתי' מהריי"ט הוא מכואר לעין כל
חוזם וכמש"ל והוא דהש"ך ליטו מחלק כין קדמה
תכיעת המלוה לליה לו לה דכלל ליפן ס"ל דמקבלים
עדות הנתכע לפטור עלמו משטר חוב שים עליו כיד
המלוה לו יורשיו כל שליטו חוכע המטר לקורעו והסיף
דסי' ק"ח מיירי שהלוה חוכע המטר לקורעו וכנ"ל
וזהו עיקר חילוק הש"ך וכרור · ומהריי"ט סכירת
ליש דחין דכרי הר"ן חמורים שת כחופך שקדמה תכי'
המלוה ללוה על ידי כיח דין לו לאפוטרופוס וכהיש
להוליף מהלוה שלת כפני המלוה כהא הוא דכתב
הר"ן דמקבלים עדות לפטור עלמו מתכיעתם שלת
כפני המלוה כפני התוכעים לוחו הכיח דין לו לאפוטר'
וכורחי דכוותו לו' דכין שם התכיעה היא מלוה על
פה לו למטר דיבא הכי וכשחין המלוה תוכעו כלל
חין מקבלים שלת כפניו וכ"כ הרב ערך השולחן
כדעת מהריי"ט דליטו מחלק ממלוה על פה למלוה
כשטר ע"ש ועל זה כתב מהרי"ט עוד דלף ביתוס
קטן דדין הוא כך דלף שתכעו על ידי כיח דין לו
לאפוטרופוס שלהם לת תכיעתם תכיעה כלל
וחין מקבלים עדות שלת כפניו למקרע שטרית לכל
להנח לפי שעה לפטור מתכיעת היתו"ק כעת חין
הכי נמי דמקבלים עדות שלת כפניו שלת יוכלו לנכות
ממנו עתה דהת י"ל עדיים ולכשיגדלו היתו' יתכעוהו
פעם לחרת ויחזרו העדים להעיד כפניהם פעם הת'
כמ"ש הקה"י ויעש"כ · ולפ"ז ודלי דלת מע' שכ'
הוא נר"ו מה שלת כתרו הגאונים הנו' כתי' מהרי"ט
גם מה שכתב דכנו לוחו למהרי"ט וזה ליטו גם זה
ליתת כלל והחמת הוא שכוונתם כדורה על חילוק
מהרי"ט עלמו שחילק כן כין תכעוהו ללוה שלת
תכעוהו כלל והלוה מכיח עדיו כי פרוע הוא דכתב
מיירי הר"ן וחילוק זה נריהה לסס שהוא דוחק גדול
דלדרכת הסכירת נותנת להפך דכלת תכעוהו כלל
והלוה מכיח עדיו כי פרוע הוא השכל מתי' להלמינו
ולקכל עדות עדיו כיון דחזינן דלת תכעו המלוה
כלל ולשער שלת יתכענו שוב כיון דהוא פרוע כרב'
הלוה וכעדות עדיו כיון דלת טודע לנו מוה מפי המלוה
מה כפיו על מה שחייב הלוה לת כן כשכבר תכעו
המלוה ע"י כ"ד לו לפטור' שלו דטודע לנו מוה דהמלוה
לוחו שלת נפרע כלל לם כן כשחכיח הלוה לת עדיו
להעיד לו כי פרוע הוא הדין ניתן שלת נקבל עדותם
שת כפני המלוה דוקה ולזה הוא מחלק כל כתר לזיפת
ה"ט שכתב דהירון מהרי"ט דחוק וכמוכן שת שכבר
תיקן מהרימ"ט עלמו לדוחק זה לקיטר ד"ק ופירש
שיחותיו הרב קלות המוכן כסי' ק"י דכוחת מהרי"ט
הוא דלם קדמה תכיעת המלוה ללוה על ידי כיח
דין וכלים להוליף מהלוה על זה כתב מהרי"ט דחין
לנו יכולים להוליף ממנו כיון ש"ל עדיים שמעידים
שפרעו ומקבלים עדותם כפני הכיח דין לו להפוטר'
התוכעים לוחו והועיל זה ללוה לפי שעה להנח
עליו וכשיבא המלוה ויקבעו לריכים העדים
לחזור להעיד לפניו שכיח שפרעו למען דסכירת ליח
דקבלת עדות שלת כפני כעל דין לפילו כדיעבד
לת מהני וכיעו"ש · כרס כשחין המלוה תוכעו כלל
שכ' מהריימ"ט דחין מקבלים עדות הלוה שלת כפני
המלוה לפטור לת עלמו זה ודלי לת נתקן כלל כיון
דהם' טוחת להפך וכנו' לעיל ולפי מטוס שכ'מהריימ"ט
דחיך יעלה על לב לדס וכו' זה ליטו הכרח כלל
וכמ"ש הרב עה"ס כסי' כ"ח חות הנו' ע"ש · ומה
גם דהרשב"ה סי' שלף כ"ח וכחלק כ' סי' שם"ד וכחלק
ד' סי"ד וכרי"ו כני"ח חלק כ' מוכח לפיכה דכל שחין
המלוה מערער כלל לפילו שהוא עמו כעיר מקבל'
שלת כפניו להמוזק כיד הלוה כנו"ל והגם שהרשב"ה
ורי"ו הם מיירי כמחזיק בקרקע של חחרים ולת כלוה
ומלוה ככר כתב מהר"י כהפלן כסי' ע"ג דכל שכן
וק"ו כלוה ומלוה לפילו כשטר דנריעת טענת המלוה
לפילו כשטר טפי מטענת המערער על המחזיק דהיה
עדיפה טפי מכמה לנפי יעש"כ שהם דכריס הנלמ'
כהמת ולית להו פרכה כלל כמו שירלה המעי' משר
מכל שין דהוו דחיקה להו להגאונים חילוק מהרי"ט
הנו' וכחרו להם תי' הש"ך והשוח הגאון וכן מלינו
למהרשל"ח כחלק ג' סי' ט"ו וחביחו מרן החבי"ב
כתשובה הנו' ולמהר"י כהפלן סי' ע"ג שכתב כפשי'
כחילוק הש"ך דוקה ע"ש ומוח כרור ()

**ממוצא** דכר לחת למר דלף לפי דכרי הגאונים
הנו' דחי' ת' הוו לין כאן רלוה לו' דהש"ך
לת סכר חילוקו של מהריימ"ט שלת דלת שייך לחרן
כן דחזיל לשטתיה כנו' ופיהים מקוכה לוה שמהריימ"ט
עלמו כעל המימרת ליטו ניסו שחר לקו' הש"ך
כתי' הש"ך דהחם שהני שכת להוליף משטר מידו
והייט משום דשכר דהחם מיירי כיש תוכע כנגדו
כמכואר כר"ק ומוח הדין והוח הטעם על הש"ך
נימח הכי ולעולם דגם הש"ך סכירת ליש כר' מרן
דמיירי דוקה כיש תוכע כנגדו ומשום הכי מקבלים
ומדרכת יותר מסתבר לומר דכן סכירת ליש הש"ך
דלי לתו הכי לת ידעתי מה יענה לתשובת הרשב"ה
דשף כ"ח ולר' רי"ו שפסקם הטור ומרן כסי' ק"ס
ולכי

הרי התם הוא לפטור להוליא כח לא שטר ולא דבר אחר וכבר כתבנו שהנחון בעל קטוח החוטן לא מלא כדי יסוב כי אם על פי דברי מהרימ"ט וכלתמור · ולפי לדבריו של הש"ך שכתב שם על דברי מור"ם דלייתי משם רי"ו שכתב משם הרשב"ץ ה"ט דלא הוי מערער קמן אחבוי מ"ש דאם לא היה מטעם זה לא היו מקבלים ואפילו שהוא לפטור ולכל הפחות לא תימא דהש"ך סבר כהיפוך דברי מרן דלפי זה אין לו תוכיח לפניו שמקבלים דזה ודאי אין כאן שום הוכחה וכמדובר :

**יא"ה** גם כזה דבריו תמוהים מאד כמ"ש דלא שייך להש"ך לאתרן כן דאזיל לשיטתיה בגו' הן לו יהי דבריו למאי לא שייך לאתרן כן כיון דהאם בפי' ק"ח לדעתו מיירי שהוחזקים תבעו בשטר חוב שבידם ועל זה הוליא הלה לא שובו בם"ש הוא גר"ו למעלה אם כן כיון דהאם מיירי ביתו"ק ואפילו שתבעו אין תביעת קטן כלום והוי כאלו לא תבעו כלל אם כן הוה ליה לאתרן כן דשטר הכי האם אין מקבלים שלא בפניו כיון דהקטן אפילו בפניו בשלא בפניו דמי ותביעת קטן אינה תביעה כלל וכאלו לא תבעו כלל דמי משום הכי אין מקבלים עדות שלא בפניו שלא ודאי אין מקום לדבריו גר"ו כלל וכמובן :

**ומ"ש** עוד וז"ל ורחיה מיתבת לזה וכו' ע"כ לאת בפיו שרחיתו זאת היא תחובה מאם שאינה רחיה כלל דבבר שתבעו דמהרימ"ט לא כא לאתרן הקו' של הש"ך כלל כי אם כא לאתקן דברי עלמו דוקא שבתב לעיל מזה דבשבחים להוליא מלחריס ככח השטר שבידם נגד עידי שובר אינם יכולים להוליא ומקבלים עדי הפרעון להבין על הלוה לפי שעה שלא יוכלו היתו' להוליא ממנו בעת ובשעתנדלו ויחזרו לתבוע מן הלוה יכולו עדים של הלוה ויעידו שניה בפיקסו ואזי יפטר הלה לגמרי וכדי שלא תטענה כדברי הם"ם שבתב בשם הרמב"ן והרשב"ץ שאפילו שובריס העדים הפרעון אין מקבלים שלא בפניו ותחשוב דר"ל שלא נוכים מהלוה ולא חיישינן לעידי השובר של הלוה כלל זוה הפך דברי עלמו שבתב למעלה מזה על זה בתב דהם מיירי למקרע שטרא ולא שיוליאו ממין מן הלוה וכמש"ל כל זה ונם למקרע שטרא פליגי בטעמא הש"ך ומהרימ"ט דלהש"ך טעמא דמלתא דאין מקבלים עדות עידי שובר למקרע שטרא משום דאזי הוי הלוה כתובע ומוליא ואין מקבלים עדות לתובע שלא בפני הנתבע לא כן למהרימ"ט טעמא הוי משום דתביעת קטן אינה כלום והוי כאלו לא תבעו כלל ואין מקבלים עדות ללוה לפטור עלמו לגמרי למקרע שטרא שלא בפני המלוה או יורשיו הקטנים כל שלא תבעו המלוה כלל ונם כיון דתביעת קטן אינה כלום וכמדובר · זהו למחות כוחת מהרימ"ט בלחי ספק כלל ומחילת נתבאר המילוק שבין הש"ך למהרימ"ט וכבל הנ"ל והדברים ברורים :

**ומ"ש** הוא נר"ו עוד וז"ל ואחרבה וכו' לאני רואה שום תכרח ולא טעם ודיה לדבריו כלל שתאו' הרשב"ץ דשם כ"ח אחרבה בפי מחתי דבבר שבתבו הרשב"ץ והגאונים הנו' דמשום דהמערער לא ערער ולא הכא עדין כלל משום הכי פסק הרשב"ץ דמקבלים עדות למחזיק שלא בפני המערער דשם כתבא המניח עדיה לפטור לא עלמו וכמ"ש כן בפירוש הגאון נתיבות המשפט בפי' כ"ח ע"ד הרב לוריה וחומיה וכנו"ל · והנה דמהרש"ח בב"ב מצדד בבוונת הרשב"ץ דאתרתי בעי וכנו' לעיל מ"מ הדר פשיט לה מדברי רי"ו דאחרת מיהת סבי וכמש"ל ובפרט שבן מבואר בדברי הרשב"ץ שבחלק ב' פי' ס"ב וכמש"ל · אם כן מתשו' הרשב"ץ הנו' ליבא תברת בלל להש"ך ואחרבה טפי ליבא לפייועי להש"ך מתשובת הרשב"ץ הנו' וכמובן · ואם הדב קטות החוטן לא מלא כדי יסוב כי אם על פי דברי מהרימ"ט הרי הט"ז בבנדו והרב נתיבות המשפט הסכים עם הט"ז בתי' הנו' וכנו"ל ואם בן אין שום תברת לדבריו נר"ו מר' רי"ו וכמובן :

**ומ"ש** עוד ואפי' לדבריו וכו' לבא לומינא דאחרבה מר' הש"ך שבתי' ב"ס שהביא טעם רי"ו והרשב"ץ דהטעם דמקבלים שלא בפני המערער משום דאין מערערר קמן מבאן ואילך לדבריו שבתי' ב"ח בתי' הנו' דסבירא ליה להש"ך אפי דבל שאין המלוה תובעו בלל רק דהלוה בא לפטור עלמו דמק' ערות שלא בפני בעל דין דומיא דמחזיק המניח עדיס להחזיק בחזקתו ולא תבעו המערער דמקבלים עדות שלא בפני המערער · ובבר בתבנו דטעמא דהרשב"ץ ורי"ו משום דפטור לפטור וכמ"ש הרב נחיבות המשפט בנו' לעיל ובבי מוכח להדיא מדברי הרשב"ץ שבחלק ד' סי' ד' שהביא לדברי רבו הר"י הנו' לחסקיועי מביא לגר"ד ולא הזבירו לטעם שבתב הטור מובחר דסבירא ליה למר דבלא טעם הטור ניחא נמי הא דמקבלים עדות שלא בפני המערער משום דאין באן מערער יע"ש ופשוט · בחופן שאין בבל דבריו נר"ו הנו' שום ממש ושום הברח ורוח בלל וכמדובר · ומ"ש דלבל הפחות וכו' ליתא דמוברחים הבו לומר דהש"ך הבי סבירא ליה בדעת מרן דהך שלא תבעו אחר מעולם שמקבלים עדות לתובע לפיטרו דאי לא תימא הבי אמאי לבעריך לומר דההיא דסי' ק"ח משום דהלוה תובע השטר לקורעו והוי להוליא בפשיטות הול"ל דשאני התם דאין לו תובע דתביעת קטן אינה כלום וכנו' לעיל ג"ו משום דסבירא ליה לש"ך דבשהנת מביא עדים לפטור לא עלמו לא שנא לן בין תבעו התובע או לא ולתרבה יותר מסתבר לומר דבלא תבעו בלל עסקי הר"ן ומרן והבי מובחי דברי מרן בפשוטן וכמובן ()

**באופן** שבתבו לא מליטו שום פוסק או מפרש שבתב בדעת מרן דהך במהרימ"ט ובהפך הרי מליטו בל הבי דבוותה בל אד בדידיה מסבים חולך דבאי בם' זאת גם דבוותיו בעלי המשבות הרב בנה"ג והח"מ ומט"מ הביאו לדעתו דעת עליון בלו' שום חולק ע"ע :

**יא"ה** אם הוא לא מלא אני יגעתי ומצאתי דברי המולקים על חילוק מהרימ"ט הם' ובמו שתבאר

שהכהר כס"ד רחמון כקודם מנחון הרב חורים ותומים
כפי' כ"ק כתב שחי' מהרי"ט דחוק ויותר נרחין דכרי
הש"ך כנ' לעיל ועוד ואת מעטו למהר"ם נחון בסוף
סי' ל"ק הנ' שהעיד כגודלו דרכני ונחומי שחוניקי
חלקו עליו וקבלו עידי חלוה לפיטרו נגד שטר חוב
מקרים שביד המוכע לפילו לה נזכטו עדין כלל ועי"ש.
ומיכרח דהכי חנאי פליגי לנמרי עליה דמהרים"ט
שלה חמר מהרים"ט דלהנן על הלוה מקבלים שלה
לנבי תביעת ית"ק שחביטו ללוה ורט להוליה ממט ממון
בכח השטר שיש לחביהם עליו כהא הוא שכתב דלהנן
עליו מתביעתם לפי שעה מקבלים עדות שלה כפניו
או כפניהם או כפני בית דין או לפוטרופוס
שלהם לבל כפשין המלוה חוכטו לפילו שיהיה כן
המלוה שלה שהוא נדול כפנים ולה תכטו עדין כלל
כהא סבירא ליה למהרים"ט דחין מקבלים
עדות עידי חלוה לפיטרו לפילו לפי שעה
כלל כמבואר להריא כד"ק ואם כן נחומי ורבני שחיניקי
שקבלו עידי הלוה לפיטרו שלה כפני המוכע ודאי
דסבירא ליה כפשוט דלא כמה"י"ט וכמוכן נם
מהרם"נ נופיה כפור"ק שם כיטל דעתו נגד דעתם
עי"ש וכלאו הכי עכל"ל דמהרם"נ סבירא ליה דלא
כמהרים"ט דחי סבר כוותיה למחי הוא מריך לחלק
ממלוה על פה למלוה כשטר ולחוכוחי נם כן דחיכא
מאן דפליג על הר"ן הא לפילו ניחא דחין חולק
על הר"ן ולוכא שום חילוק ממלוה על פה למלוה
כשטר עכ"ז כנדו ד לחק"ש שלה כפני כעל דין
המוכע כיון שלה תכטו עדין כלל וכסברת מהרי"ט
וכן כתב הרב חסד שלמה בסב"ח הנב"י לוח נ"ו
ע"ש שלה ודאי ל"ל דנם מהרם"נ לה סבירא ליה
כמהרים"ט כחי' הנ' כלל ומשום הכי יגא לחלק כלופן
לחר וכמ"ש וזה ברור. נם מהריא"ח חלק ח'
סי' ט"ו כתב כפשיטות כתי' הש"ך דהחיא דסי' ק"ח
כתובע הלוה את שטרו כדי לקודעו דהוי כמוליא
משום הכי כתבי דחין מקבלים עדות שלה כפניו
יע"ש ומוכח מדברי מרן החכי"ב הנ' דהש"ך
ומהריא"ח כחרא שיטה קיימי עי"ש. נם הרב
מהר"י בחשן כסי' ע"ב ד"ה ד"ה הוא כשמעה ויתו"ק
שתכעו השטר מיב שים לחביהם הנוטע כמש"ם על
חביו ואכי הנוטע הביא עדים לפטור את עלמו
משטר חוב הנ' הנה הרב מהרי"ב הביא לנו על זה
הוכחת הרב הזקן מד' האוה שהורה לבטל לוחה
קבלת עדות משום דהשטר חוב הנ' הנה היא עולה
לחלק הקטן יחין מקבלים עדות כפני הקטן דכשלא
כפניו דמי הנה ודאי דהרב הזקן המורה הנ' מוכרח
דסבירא ליה דלא כמהרי"ט כמה שכתב דלהנן על
הלוה מתביעת היחומים קטנים מקבלי עדות לפי
שעה שלה יוכלו היחומים להוליא ממנו ולילו הוא
סבר דחין מקבלים עדות כלל לפילו להנן כנראה
מד"ק שהביא הרב מהרי"ב לם לה שנלמד נגם הרב
הזקן מודה בהא דלהנן על הלוה מתביעת היחומים
קטנים מק"ע ע"כ שלה יגבו ממנו כעת עד שיגדל
סיהו ויקבעו בכח השטר חוב שבידו ויחזור על
שעדיים שיחזרו ויעידו לפני המוכע וכרסבירא ליה



לתהרים"ט וחם מוכרח לחומרו שחרי חמרינן להדיח
כפרק קמח דכתרח ד"ו עד המוח תכדח דלח מקרע
קרעינן ליה ולח מנכח נכינן כיה וכן פסקו כל
הפוסקים כסי' ק"ח ומזה הוכיח מהרים"ט לח ריטו
הנ' דלהנן על הלוה מקבלי עדות וכנ' לעיל ואם
כן לח לפשר לומר דהרב הזקן יחלוק על זה שלה
ודאי דנרחה דהחם כנ"ד הלוה לח הוה מקבלין
להוליה השטר מחמ"י השמנה והיחום לקודעו ועל
זה כתב הרב הזקן דאין מקבלים עדות שלה כפני
כעל דין וכמוכן:

**אלא** דלפי זה זוהי שק' על הרב מהר"י בחשלן
שחלק עליו וכתב שזהו שלה כהלכה שלה
המרו אין מקבלים עדות כפני הק' חלה להחזיק כיד
הק' מה שהיה מוחזק בו מכל להוליה מיד לחריה
לה וכ"כ הכ"י כשם הר"ן וכו' ועש"כ. ולפי מ"ש
כדעת הרב הזקן נם הוה הכי סבירא ליה למר כהכרח
וכלמור ולא עוד שלא דהרב מהרי"ב בסוד"ק כתב
דהא דסי' ק"ח שכתב הרמב"ן והרשב"א וכו' אינו שלא
לענין שלא לקרוע השטר וכו' ע"כ ואם נאמר כדעת
הרב הזקן כדכתיבנא בענייותין אם כן במאי פליג
עליה הרב מהרי"ב שלא ודאי דהרב מהרי"ב ידע בכיאור
דדעת הרב הזקן דאין מק"ע בפני הקטן וממילא
מוליאין מן הלוה ולא אי' לעדים שלו כלל ואם כן
קשה טובא עליה מהניא דפ' השו' ד"ו הנ' דלא
מקרע קרעינ' ליה ולא מנכא נכינן כיה כנ"ל ועוד
דאי הכי היה לו למהרי"ב לדחות דכריו מרין הנ'
בסי' ק"ח אלין קורעין לוקו יאין נוכין כו כנ' לעיל
ומה לו להביא ראיות ממקום אחר מאחר שהדין
הוא פשוט בש"ס ופוסק' בסי' ק"ח הנ' לעיל ועוד ק'
לפי זה על הרב מהרי"ב הנ' שהכריח את דבריו
שב' דהרמב"ן והרשב"א בהא דסי' ק"ח לא אמרוה
שלא לענין שלא לקרוע את השטר על פי עידי הלוה
אבל לא לנבות בו והכריח זה ממ"ש הם"מ בשם
הרמב"ן והרשב"א וכו' עי"ש ואמאי לא הכריח זה
בש"ס דלא מקרע קר"ל ולא מנכא נ"ב לפי' בשובר
שאם מכל שכן בשוכרים הנדיים הפרעון ממש דוחי
דלא נכינן כיה ובאמת שאני נבוד כוה כדעת הרב הזקן
ומהרי"ב ולא מלאתי ידי ורגלי לכוין דעתם הרמם
ודבריהם נריכים יעוב כעת על כל פנים מוכח להדיח
מדברי הרב מהרי"ב הנ' דקאי בשיטת הש"ך דוקא
ולא נאת לאלק בדברי הר"ן כין שכתבו מקורם לנאבע
אלו לא אבעו כלל שלא דבבל נוהנ מקבלים עדות
לנאבע לשטר עלמו נם נגד שטר אב ואלאי היכא
דהלוה אובע השטר לקודעו דבקא הוי כמוליא ובכאי
מיירי הרשב"א והרמב"ן ובאי מוכח עוד להדיח מד'
ק' יותר ויותר בש"ם ות"ל אבל אין לב' וכו' ת"ל לו'
כן דבבר פשיד וכו' וכן כתב הרשב"א בהדיא בחשו'
אלף כ"א עכ"ל ולבאורה קשה דטעמיה דהרשב"א
החם משום דאין כאן מעשר לפניהו כלל וכמבואר
בר"ק לא כן דברי הם"מ דהחם דמיירי בחם הם
תובעים אותו על זה כתב הם"מ שמקבלים טענותיו
וכנ"ל. והוא עלמו בביא דברי הם"מ הנ' בחחלת
ד"ק שלא ודאי משום דסבירא ליה למר דהנם דהם"מ

לזירי כלם הם תיבעים לוקו מ"מ כיון דקטניס הם החיבעים הוי כילולו לה תכעו כלל כיון שאין תביעת' תמו' לכלוס נמצה דם ל"ל דהמ"מ והרשב"ג כתבו' הנו' תרוייהו אוו דמיירי בלה תכעו לנתבע עדיין כלל ולפילו הכי מקבלים עדות שלה בפניו להחזיק ביד הנתבע שתחזיק ולה כמהרימ"ט ובורד · עוד רוצה לומר דהרב כ"מ בסי' כ"ח לה סבירה ליה כמהרימ"ט כלל דעל מלי דרייק רי"ו ה"ד מרן בבית יוסף שם מדברי הרמב"ם שבתב היה הבעל דין חולה או עדיו וכו' ושלחו לו ולה בה דבחלה תובע מיירי והב' עליו מרן בבית יוסף שם דמשמע ליה הה כיון דלשון בעל דין הוא משותף לתובע ולנתבע בתב עליו הב"ח דקו' ז' לה קשה כלל כיון דבתב הרמב"ם היה הבעל דין חולה או עדיו מוכרח דחלה תובע מיירי וכו' דהי בחלה נתבע למ"ל לשלוח לתובע כלל דהה ודאי כשהנתבע רוצה לנבות עדות וכו' ס"ל בפני התובע כלל כמ"ש הר"ן וכו' וכן בתב במשרים וכו' בה' כ"ל עכ"ל עי"ש הנה נראה ברור דהרב כ"מ פליג על מהרימ"ט בחי' הנו' לגמרי דהי חוה ס"ל כוותיה בחי' הנו' מלי מכריח מדברי הר"ן כיון שדברי הר"ן לימס לאורים שה היכח שבבר תבעוהו לגיה וכמ"ש מהרימ"ט ואילו הרמב"ם דינת דם"ס נקט דבסתמת מיירי שאין לו תובע עדיין כלל ולעולם לימת לך דבחלה נתבע מיירי הרמב"ם ולפילו הכי בעי' שלחו לתובע ולה כה כיון דעדיין לה תבעו התובע כלל ועיקר דבכי הה מודה הר"ן דבעי' בפני התובע רוקה לדעת מהרימ"ט וכנו"ל שה ודאי מוכרחים אנו לומר דסבירה ליה להב"ח דבבה"ג נמי סבירה ליה להר"ן דמקבלים עדות לנתבע שלה בפני התובע לפטור לת עצמו לפילו שבדיון לה תביעו שום הדס כלל ולה כמהרימ"ט ובמיבון · תו הגב תורחין למדנו מדברי הב"ח הנו' דסבירה ליה למר דטעמיהו דהרשב"ה בתשו' הנו' ורי"ו משום דהוי לפטור והמחזיק הוא נקרה נתבע ומביה עדים על חזקתו ומקבלים עדות שלה בפני המעריב כדי לפטור לת עצמו ולעמוד בחזקתו והוא ממש כדעת הר"ן וכמו שהבין כן בפשיטות גמור הבחון נחיבות המשפט בסי' כ"ח בתשה"ה ולה כמהרימ"ט והבחין החורי"ת וכמ"ש וזה ברור מד' הב"ח שב"ד הר"ן בתב וכ"כ בתשרים וכו' עכ"ל וה"ה כמבואר · וכן רחיתי להרב עה"ש בסי' כ"ח לות כ"כ שהוכיח כמיסור מדברי הב"ח הנו' דסבירה ליה למר דלפילו כמלוה בשטר מקבלים עדות לזוה שלה בפני בעל דין להפקיע שעבוד המלוה דאם לה כן נימת דלתנבע חולה קלי וכמלוה בשטר וכה הלוה להפקיע שעבוד המלוה שלה בפניו וכו' ע"ש · ונם זה ברור דם"ל דלה שבה מלוה בשטר הו מלוה על פה ולה כהרב התבי"ט וכמהרימ"ט ודעמייהו :

וכמבואר :

**ואנב** חזינת להרב חש"ם בסי' כ"ח הנב"י לות ס"ח שבתב וז"ל וש"ל הנה הר"ן וכו' ה"ה מד' הב"ח שבתב כיון שבתחילה כתב בכל דברי הב"ח ושוב בתב וז"ל ולה כן דעת הרב כ"מ וכו' לי ס"ל הבי ע"ב · הנה מבואר מדבריהם שהביאו דמ"ש שב"מ ע"ד הר"ן דלין הברע בדברי הרמב"ם דר"ל דלין הברע כד"ק לי סבירה ליה כהר"ן וכמובן · וכשלחי לעלמי לכבי לה כן יתשוב בכוונת מרן בר"ק הנו' כיון דלחר שהביה מרן בב"מ לת דברי הר"ן הנו' בתב וז"ל והביאו נם הנמרת נקט ולין הברע כדברי עב"ל · הה ולפי דר"ל דלה חיישת דהרמב"ם פליג על הר"ן בהלי ריעת מדלה בתב בפי' בהר"ן ש"מ דלה ס"ל כוותיה לו"ה דלה היה דרביו לשון הנמרת נקט שבן דרבו דרך הקדם לתפוס לשון הש"ס ומה שנפרש בש"ם נפרש בדבריו במ"ש בלל זה בעלי הבללים בדעת חרמב"ם במ"ש הי"מ והרב ויקרת תבדהם דקי"ל לות ל"י ע"ש ונם פה לשון הנמרת נקט ולין הברע בדברי יותר נדי לומר דפליג עליה דהר"ן בהלי ריעת דמ"ש הר"ן לחילוקו מתובע לנתבע ע"ד הנמרת ה"ל מל"ל בדברי הרמב"ם ולדקו בזה דברי הבנה"ג והב"ח ז"ל וכמובן :

**אלא** שזה הוי תמיה בדברי מרן הבנה"ג דמחחר דלקמיה הביא לנו דעת רבו מהרימ"ט בחי' הנו' ע"ד הר"ן עלמס לש בן היכי ניחת ליה למר השתא הבה לפ' דברי הרמב"ם עפ"ד הר"ן הה לפי' ד' רבו ליבה שום הברת מדברי הר"ן וכמדובר :

**איך** שיהיה נמליבו למדין דנם הב"ח הוה מבח החולקים על מהרימ"ט בחי' הנו' בדברי הר"ן וכמדובר · נם הרב מש"ל והרב מר דודו כפב"ה מהלכות מלוה בתשו' לדברי לדדניה שתמהו על חורלת מהר"ם מינץ ומהרש"ך ומהרש"ל מד' הר"ן הנו' ודאי דנם הם ז"ל לה ס"ל בחילוק מהרימ"ט הנו' דאי לה תימת הכי לה הוה מק' מידי ובדחיק יתיב הרב קלה"ח בסי' ק"י להורלת הנאונים הנו' על פי חי' מהרימ"ט הנו' כיבו"ש · ולנב חורחין חזיתים למר הרב קלה"ז שם בסוד"ק השיג ע"ד המש"ל בש"ם וז"ל ופוק חזי לה"ה מהר"ם בשבשתי שדרבו להביה כל הסברות וכו' והשיג עליו דבחמת הביחו כדרבו בסי' ק"ו וכו' עי"ש ולנב שטפיה לה דק ושנה בחוזה דהמש"ל תנה קלי על הרב פני משה שדרבו להביה כל הסברות בתשו' ולילו בתשו' דחלק בסי' קל"ד בתב בפשטות הפך הורלת הנדולים הנו' ולה קלי על הבנה"ג בתו שחשב הוה ז"ל וזה פשוט הרלת לדעת דרבו החו' על מהרימ"ט בחילוק הנו' ה"ה דבבי שלוניקי שבהיה מהרש"ג ומהרש"ב גופיה ומהריבו"ח והש"ך והלבושת והב"ח ומהר"י בסמן והרב הזקן והמש"ל ומרן דודו בכל מש"ל ושם נס דבבר בתיבנת בעניותין דנם מהרימ"ט עלמו לילו הוה שמיע ליה תשו' הרשב"ה בח"ב סי' שם"ד ובח"ב סי' ד' ודברי רי"ו שבתיב י"ח חלק ב' בודאי דהוה הדר ביה ובמש"ל ולה יקיה חלה מחלוקת בין הפוסקים ו"ל הנה בלל נדול הוא בידינו דנחזל בח המוחזק לומר קים לי בתירון הש"ך והעיטשב ובב"ד עדין במקומי אני עומד דמי שהיה בשטר בידו הוא נקרה מוחזק וקבלת עדות שבבלו

הכ"ד כדין היתה להחזיק כמה שכידו ולפטור לית עלמו מהתכויעה לחר יתכעיהו לחר כך יורשי כעל הסס שכשטר ושפיר הויה קבלת עדות שלה כפני המערעריס וכיון שהנידו ערותם לפני לותם הכ"ד שוב היכם יכולים לחזור ולהגיד וכמרוכר · ועל מה שכתה שכבר תפסי הממון יורשי יעקב כעל הסס שכשטר לה יקרלו הס מוחזקים ככך כיון שתפיסתם היתה על ידי נויס וכמ"ש כבר בקונט' הרחסין ונס עתה הפעם לכתי כמקומי לני עומד לומר בהחלט נמור דתפיסתם לה הויה תפיסה כלל ומה שהשיב על זה "החכם הפוסק נר"ו לקמיה כפרט זה דתפיסה על ידי נויס שהעלה שרין זה כמחלוקת הוא שבוי לכתי לה עמדתי ע"ד לרחית היעמדו דכריו נר"ו כזה נס כן לו לה ולכשנניע נסס נחכיס כע"ה · ולחרי כותכי כל זה לח זה דהויתי להרב משכנות הרועים כמע' הבין לות כ"ו שכתב וז"ל עדות קי"ל דחמ"ק ערות שלה כפני כעל דין מיהו דוקא כתוכע לכל כנתבע מקבלים כמ"ש מרן הש"ע סס ועמ"ש הש"ך ומה שתי' הוא ומ"ש מסס מהרימ"ט וע"ע להש"ך סמ"ש פק"כ ובפ"מ לענ"ד דהנתבע מוחזק מל"ל קי"ל כהש"ך כל"עכן שהגלון כעל התורים ותומים הסכים לדכרי הש"ך ומהרש"ג כמ"ש סי' ל"ח לק על פי שרעתו שלין מקבלים מכל מקום הנד העיד שרכני שעוניקי קבלו לק על פי שכבר ערער וכעל דעתו לחל דעתם עיין כסוף התשובה ועני' להפרמ"ח ס"כ סי' מ"ט ומהרי"כ סי' ע"ג וכו' עכ"ל יע"ש · הרי לפניטי דהרב הוא המכין דהש"ך ומהרימ"ט תנלי ניהו ופליגי להדדי כתרוצים והמוחזק מל"ל קי"ל כהש"ך וכנו"ל והוא ממש כדהכינה כענוותין ת"ק דמסייע לן וה"ה מעלנו גס כן וכמבואר והדכרים כדורים ופשוטים לעין כל יפר הולך :

**ובמ"ש** עוד הוא נר"ו דהכרי מהרש"ג שלינתי הוו היוכחת עלי מדכריו שו ניכר דכתר דידי קל לחזל לפתור ולרחות לת דכרי לפילו כקם כל דהו דמי יתן וידעתי לית הלו' הוא תיובתלי כדלמר מר נר"ו וכבר כתבנו לעיל דמהרש"ג מוכרח דלא סבירל ליה כתי' מהרימ"ט הנו' דלי לל תימל הכי הול"ל כפשיטות דכמדו"ד לין מקבלים כיון שערין לל תבעו החובע כלל וכן כתב הרב חסק שלמה על כיון דמהרש"ג ע"ס וכנו"ל ונס כתבתי דנס על פי חי' דמהרש"ג ממלוה על פה למלוה כשטר נס כ"ד ליטו של כמלוה על פה דלין כניסה של עסק שבועה דוקל וכנו"ל וכבי הל הוא דמקבלים עדות לנתבע שלה כפני התובע כדי לפטור עלמו הנתבע משבועה שהיה מיב כה דכהל מיירי הר"ן וכמבואר כל זה כר' מהרש"ג יע"ש · גס הרליות שכיון מהרש"ג לחר כך ממ"ש העור כפי' ק"מ מסס הר"י ומתשו' רשב"ל דפי' ל' כ"ל לל הכיתס הרב שלל ל"ל שהיה סס מערער וכבר גילה דעתו התובע שרטו לתיבעו כמבואר כר"ק וכבר הלרכנו בזה לעיל :

**ובמ"ש** עוד שלל נרגש מהרש"ג דרלויתין הס סותרות ודכרי הר"ן סס הפך דכרי הרשב"ל ורי"ו וכו' שיחתו כזה לינו מכיר סס לל שמלמר דלשיטתיה מסתמיך ותזיל עמ"ס לעיל היל נר"ו וכבר דתינו דב ריו לחת למעלה ל"ל לכפול הדכריס ומסס כהר"ם ()

**גם** התם' שהכיל לנו הרב הפוסק נר"ו ממהרש"ג סי' ל"ח שרולה ירלה להויה תיובתיה דמוכח ממנה דקלי כס' זה לחלק כדעת מרן דהנה הרב כתר דחילק כר' הר"ן דקלי כמלוה על פה והוי לפטור נמור שוב נסתייע מרלויתין של מהרימ"ט דמוכח מהס דס"ל דלפילו לפטור לין מקבלים שלה לס כן כשלין מערער עי"ש ולה נרגש דרלויתין הס סותרות ודכרי הר"ן הרי הס הפך דכרי הרשב"ל ורי"ו לס לה דקיס ליה לתי' של מהרימ"ט ולה קשה ולה מידי ודהדכה נסתייע מהס כמ"ש מהרימ"ט ולה תם לכהר דכריו כשהר לה תם גס המכי"ט וכמ"ש הנלון כעל קלת החסן וכלמור :

**יא"ה** כבר השכתי ע"ד שו תשו' נלחת לעיל מוה סמוך ונרלה כר"ה ומ"ש עוד הוא נר"ו וכו' קחנו מהס דשייך פה ונכתב למעלה כטעות ולין מוקדם ומלוחר כחורה ()

**גם** מתשו' הרב כע"ח ח"ב סי' פ"ו דלייתי לן הרב הפוסק נר"ו לין מהס שים רלויה הפך למשכ"ת כלשר יחזו עינת דשפיר חזי וכרוצו היה שהיה הרב דוחקו על ידי מכתכיס לב"ד של עירו שיכופו לותו לעלות לעירו של הרב והכ"ד קבלו עדיות לפוטרו ולדרכת כשו"ד הכיוס לנו דכרי רבו מהרימ"ט כסתם מתנה כלי חולק וכת' דגס כ"ד יפה עשו שקבלו והגס שכתב הרב שם כהלי ליתנת וכבר לתה רולה מפורש שלפילו לד' מורי הרב וכו' לתו למימרת דלימת חולקים עליו וכתב ולפילו לד' מורי שלה שהכונה שלפילו לד' מהרימ"ט דחדית לן הלי חילוקל ולפילו הכי הרי כ"ד וכו' וזה פשוט מלד :

**יא"ה** גס כזה לה לדק ולנב חורפיה לה דק שמ־כרי מרן החכי"כ שבתשוב' הנו' מוכח כבירור דלי' הש"ך ולי' מהרימ"ט תרי תיובתי ניהו ופליגי להדדי ונפקל מינה לדינת דהמוחזק מל"ל קי"ל כהש"ך וכמ"ש הרב מסכנות הרועים וכנו"ל והוא דכתבי' ד"ק רלה לקיים לותה קבלת עדות דכ"ד משום שהיתה לפטור כתוב הנתבע עפי"ד הר"ן כסתם ושוב חוק לו ממ"ש העוש"ע כסי' ק"ח ולי' הש"ך כסי' כ"ח ומהרלב"ח ח"ח סט"ו הכין הרב החכי"כ כד"ק דשתני לתם דהוי נגד שטר ומשום הכי ס"ל להרמב"ן והרשב"ח החס דלין מקבלים עדות שלה כפני כעל דין ועל זה הולין לומר דרכו החולקים על הרשב"ח כדין זה דסי' ק"ח ושים חזר כו מהכנתו הנו' כתי' הש"ך והסבימה דעתו דכוונה הש"ך כתי' הנו' דהייטו משום דהלוה תובע לת השטר לקורעו והוי להולית ומתכרר לו פי' זה כש"ך מד' מהרלב"ח ומכח זה חזר לקיים לותה קבלת עדות דנ"ד דלה היתה להולית השטר מיד התובע כי לם לפטור עלמו מהממון דוקא ושפיר הויה קבלת עדות דנ"ד כדין וכהלכה ושוב כתב דתפילו לד' מורי הרב וכו' וד"ל דתפילו למהרימ"ט דמחלק כהו"ל ולה ס"ל כתי' הש"ך הרי כ"ד וכו' ולם כן קבלת עדות דידיה פלוגי שפיר לכולי עלמל כין להש"ך כין למהרימ"ט ולין לכטלה משום שנתקבלה שלה כפני התובע וכל זה

מכואר יוצא כדכרי הרב החכי"ב שזכו התכת ר"ק כמו שירחה הדומה והחכם סעסק נר"ו להיותו חוכב לטעון ולדחות ובחר דידי קלזיל לא הכין יפה דכרי מרן החכי"ב על כוריין והם פסוטים עד מאד ()

**גם** מחסו' חרב פרמ"ה דחייתי לן הרב הפוסק נר"ו לקמן סדומה ממש לנ"ד וכ' שהעדיות הוו לפטור מ"ע הרואה ירחה כזיזו של הרב שחינו כמו שהכין הרב הפוסק נר"ו שקבלו העדיות קודם שנולדה התביעה של ר' חנחום כ"ח שר' חנחום תפס מכנו של יעקב לכוכב כאו' שרוצה עד' יעקב לכיו וחו שלא ש לכיו ולכיו קבל העדיות לפטור מ"ע מר' חנחום ול"ב נמלא שהיה תוכע לר' יעקב כעת קב"ע ולא כחשר דמה הרב הפוסק נר"ו והנם דה"ם נר"ו לא נחית להכי אלא דכמרומא לשוט כ"ב ולא הכיחה לפרע זה מ"מ לנא לחינה ליה דהחמת כן הוא כפי טעם השלה והומנים של קבלת העדיות שהיו ביום ג' גם מחסו' הרמ"ה כן מוכח ולכן קיים העדיות מטעם דהוי לפטור כיון שכבר היה תוכע כנגדו ורחה גם רחה כתוך ד"ק שנסחייע לשאלתו מד' מהרימ"ט ומה"ש כחדא מחחא ע"ש כחופן גנם מכל אלה אין שום סחירם ודכרי מרן הרי הוכחו שאינם כפשטם כ"א כדאיכא תוכע וכבה"נ הוא מ"ש שמקב' ואין למדים מזה לנד"ד דוודאי לא היה מי שחכעו כי אם משום ומעלמו רצה לקבל העדות שלא כבע"ד דפשיטא דליח מאן דיכנח כיה וה"ה בטל ומכוטל מעיקרו וז"כ :

**יא"ה** גם בזה לא כיון יפה כלל כד' הפרמ"ה הנז' דהנם לאחת דהקב"ע דב"ד קלקל שפיר כיון לחי' הש"ך כיון לחי' מהרימ"ט ומשו"ה כחב הרב שם בקוד"ק שכ"כ מהרימ"ט ומה"ש כחב הרב שם בקוד"ק שכ"כ מהרימ"ט והש"ך ומי לא ידע ככל שה כרס מדרנא הרב הנז' שם רפ"ח ריש ע"א לאחת טעם למה שפי' רי"א לדברי הרמב"ם דכחלה תוכע מיירי דה"ט כמ"ש הר"ן וכמ"ש הב"ח והרב כנה"נ בנו"ל אם כן מזה מוכח להדיא דלא ס"ל כמהרימ"ט כאו' הנז' וכמש"ל כאופן הרי נתכאר יפה יפה שאין ככל מ"ש החכם הפוסק נר"ו שיש כדאי לדחות מה שהעלאתי כענייותי לדינא ודכריו כטלים הם מעיקרם והיו כלא היו והעיקר כמו שכחכתי לענ"ד

כמו שירחה המעיין ויסעיט כמדק ()

**ובבן** שכה ותשיבה ש עיקר יסודו אחר הניח לנו הרב הפוסק נר"ו דרלוכן הוא המוחזק ואחר נדרתי כאחי' דברי עקה תאלב"ב להרחות כי יסודו דשוע הוא ואין בו ממש דהנה כל חילים דמני' ר' נר"ו ליתן להשטר רב"ד כיון שטר הב' חיוב לכל מוכ"ז הוא הט' כמ"ש שבעלי הדיר לא קפדי אשמא ויוחר ביאר דפריו ה"ה נר"ו כתר הכי שכאב דאעיק' דמלחא אין אנו מייבים לב"ו דאפילו ניחא דעדות הנז' בטל וכו' ואפילו הכי וכאי רלוכן כדיבו דכיון דהדירים זה דרכם לא קפדי אשמא ופורעים לכל מוכ"ו אם כן נלחן הוא כמנו דהוה מני טעין הוא הקנאו לי בכאי"מ ושטר כאו"מ כי"ל ואפר דנלחן בטענה זאת כמ"ש מרן בקי' ס"ע וע"ז חייתי לן להרב פרי האדן בלה"ע סי' נ' שב' כדבריו הן אמת שב"כ הרב פרי האדן שם בפן הג' דאייתי אמי' חילוק דעות כין מהר"ם שיק ומה"ש וסם כאב דלעניו דינא כנ"ד שב' אשטר על שב האשם ל"מ לדעת מהרימ"ט דאפי' שטורות מפני היכא דאיכא אנו ולדידיה ודאי גם כאשם סט"ב כא"ה מפני אפיקת השטורות אלא אמילו להש"ך יש להאמינה כמנו דאי כעיא אמרה כעלי נתן לי המעות כמאנה ואני הנאנים כדיר והעלאי השטר על שמי ונאמנת וע"ז כאב אבן רואה לנכי דב"ו אינו מפיק לב"ד להאמינה כלא אאיה מא"ם מיורצים דאין כאי' אשטר ע"ם אאיה מאחד שמאנה הערלים הוא לפרוע לכל מוניא פוליסא אם הוא כעל המעון או זולתו וא"ב אין אאיה מכאי' הש' ע"ם דז"ל לעולם המעון הוא של אלוכן כעלה ולא אם הוחזל ואין אפידה וכו' עי"ש והוחיל ואמא ליזן דברי הרב הללו נימא כאו מלחא לעני"ד דאחמה"ר לא יכולאי להלוט דבריו דאיך דלה לאחור חומה גבוהה ונשנבה הלוו אשר כנה כני' היורצים דסדיר לן קפדי אשמא והרואה ידאה למעלה ראם דאייתי עיקר טעמו של הש"ך דהיכא דכאו' ע"ם לאחר ל"מ מנו דדוקא כמטולטלים אמרינן אאי מנו משום שאם היה טוען להד"מ או נאנסו או אאזדאים לך מוכר הוא המטולטלים לאחרים לא כן כשטורות שלא היה מי שלוקאן כיון שהם כאו' ע"ם לאחר ואין לזה כאי' ועור שאם היה מוכרם לאחרים היה אאגלה אא"ך שהיו כידו ולא נאנסו וכו' משו"ה ל"מ מנו וכו' ועפי"ר הש"ך הללו דן הרב וכאב דכין לאחי' ג' כין לאחי' שכי אם השטרות אינם כאוכים ע"ם לאחר אלא כאו' קאם לכל מוכ"ז ואאי נאמן כמנו דנאנסו או וכו' דהו"ל כמט' וכו' וגם ליכא למימר שהיה מאגלה כיון דאין כאוב כהס שם וכו' וכל כה"נ מורה הש"ך וכו' ואין מינה להחיל דאוחות וכו' עש"ב כמ"ש דמה שהלריך הרב לר' הש"ך שיהיו כאוכים על שמה היינו כאופן דנאנסו או אאזדאים או לא הד"מ דאין קוכה או שהיה מאגלה אמכם אחרי שהרב דאם למדו"ד להני מנו דלא שייכי כיון דאיכא עדיות ואלה ומלא לא מנו דכעלה נאן לא וכו' דלהאי מנו לאיכא אשם שאינה יכולה להוליאם שיאגלה העינן או שאין קונם וכמוכן הם כן אף לר' הש"ך כמנו כזה לא כעינן כאי' על שמה דשמו ושמה אר טעמא הוא דהוי כמטולטלים מאם ואיך הוי אאזדאים לזה מה שאזדאים לא קפדי אשמא וסאר אמנו ולהאי מנו לא נפ"מ משמא כין לאי' ג' הנז' שטרות כאו של הדיר יכולה למוכרם ואף אם אין קונה ה"ם נוכה כו עכ"פ וכין לאי' הכ' הנז' כאן אינו מאגלם הענין כיון שהדיר פורע הוא לכל מוכ"ז ואין הוי אאזדאים להאי מנו כטענאם הנז' ואף דנימא דמה שהדיר שוערים גם להוזלת הוי נריעותא להאשה דאין רואה מאשר כאוב השטר על שם האשה מ"מ לא יעלה על דעת אדם לומר דהוי כאילו כאוב על שם הכעל דשם הוא מ"ם הש"ך ול"ל מנו כאמור ולא כן הכא שגב האשם יכולה לנכות כו דלא יהיה שלא שטר האאוב לכל מוכ"ז והרי כאב הרב הנז' דוזכה כמנו ש"כא דב"ע ולזולי י"ל דאשטרים זאת שכאב הרב לא קאי לכל הדכרים הנז' כ"א למה שסיים וכאי' כאופן דנ' פנים לנ"ד להאמינה כל"ד ל' וכו' וכ' כיון שהכעל עשאן

ע"ש וכו' ועל הפן הכ' הזה כח לסתור דחיק נאמר
דכיון דעשאם ע"ב כחדתי כוונתו לזכות לה דאפ"ל
דמה שעשאו ע"ב כיון דחין קפידת שהדיר פורעים
לכל מוציאו ולעולם ניחח שחין כוונתו לזכות לה והכי
מוכיח להי' חדמ"ק ה"ב סי' ל' דע"ח ע"ח כ' לדחות
הטעם הנז' מחמת מנהג הדיר הנז' ע"ש שח דלהרב
פרי מגדין דוחק לומר שזה כוונתו כמו שירחה הרוחה:

**יא"ד** לכאי מירחה שכל דכריו הנז' כלחי עיון ושלח
כהשגחה כלל נחמרו וחני תמיה עליו דיק
חזר חיל ועמ"כ חח לחמוה ע"ד הרב פה"ח הנז' מבלי
שימת עין יפה כדכריו הנחמרים כיחמת ודכריו ברור
מללו וגם כחשו' החדמ"ק הנז' לח השניח יפה וכמו
שחכחר בס"ד דהנה הרוחה ירחה להר' פה"ח כחחי'
חצו' הנז' חחי עלה דטעמו היורדים ליששכר הכח רחיה
דלכחורה נרחה דהדין עמהם וכו' וכדס"ה ע"כ כחב
ו"ל הטעולה מזה דשחשה הט"ב כה' וטו' יוצחות ע"ש
עליה להכיח רחיה וכו' וכח' דמיימנח כמנו דיקי
כניח חמרה לחרים נחנו לי כמחנה חו לח הד"מ
והחזרקי הח ודחי כורכח היח דכ"ו חינו שח בנכסים
שחינם יהועים לכעל משח"כ בנכסים היהועים לבעל
כיוצח בכ"ד ודחי דחו ליכח מנו וכו' חמ' דבב"ד היהוע
הוח שהי"ל לרחובן פוליסח כיד הדיר ה"ה בנכסים
היהועים לבעל וחו ליכח להחמינה בשום מנו כלחי
שחכיח רחיה לדכריה כ"ב לדון לכחורה וכו' עכ"ל:

**הנה** מכואר שברב פה הניח יסוד מוסך דבב"ד
היה יהוע לכל ברחובן כעל החשה הי"ל ממון
שם כדיר היונים ושטר הפוליסח שכיד שמנחו הוי
בנכסים היהועים לבעל ומשום הכי ל"מ להחמינה
בטענתם בשום מנו לפילו כמנו דחקרים נחנו לי
כמחנה כ"ש כמנו דלהר"מ והחזרתי דל"מ כמכואר
בד"ק הנז' ביחור נמור ושוב רלה הרב הנז' לזכות חת
החלמנה כע' דמב"מ שלה הם ול"ל שחכיח רחיה
לדכריה בחחד משלשה פנים · חחחד משום דחותה
חשה דב"ד חינה נ"ב כה' כלל והפן הב' דחף חם נדון
חותה חשה בנו"ב כה' עב"ז יש לנו להחמינה כיון
שהבעל העלה השטר ב"ש והפן השלישי משום שהיח
תפוסה בשטר הפוליסח ומהימנח בטענתה כמנו דחי
בניח חמרה כעלי נתן לי חו לחרים נתנו לי מעות
כמחנה והנחחים כדיר והעלחי השטר ע"ש ול"ל לרחיה
עוד כלל וע"ו כתב הרב שם וז"ל בחופן השלשה פנים
לב"ד להחמינה וכו' וע"ב חלה חזר וב' הרב דבל זה
ליטו מס' לב"ד להחמינה כלי רחיה מש"ם היורדים
דחין כחיכח הפו' ע"ש רחיה מחחר שמנהג שערלים
וכו' מדכתב דב"ו ח"מ וכו' מכואר להדיח שהוח חוזר
ע"ב הנ' פנים חשר חמרם הרב למעלה מזה וכמכואר
בד"ק יותר בדם"ח ע"ב במ"ש ו"ל ומינם דן לנכי
וכו' חפילו שכחו' ע"ש וחפילו ח"ל נו"ב כה' יע"ש
וגם קשי נמי על הפן השלישי הנז' שכתב די"ל כמנו
דבעלי חו לחרים נתנו לי וכו' ע"ו כתב דגם חחי מנו
ל"מ כיון דמנהג הדיר לפרוע לבל מוניח פוליסח וחם
כן חין כתיכתם ע"ש רחיה וחזר הדין דחין להחמינה
בשום מנו ככל הנז"ל חפילו בחותו מנו דבעלי חו
לחרים נתנו לי וכו' דהניחח לי חני חחי שטרית ככל שנו"ח



דעל' דחינו פורע הלוה המעות כ"ח למלוה שלו שנכתב
השטר ע"ש חו למי שכתב בהרשחתו דוקח למנם כיון
דשטר הדיר הנז' חינו כן שח וה דרכם בכל שפורעים
לבל מי שמוניח שטר עליהם חפילו שחינו בעל השם
וכלח הרשחה חם כן מחן מוכח דהחי שטרית שכידה
דידה הוי לי מטום דכתוב השטר ע"ש וה לינה רחיה
כלל וכיון דבב"ד הרב ככר כתב הוח בתחילת ד"ק
דידוע הוח שהי"ל לרחובן פוליסח בדיר היונים וה"ה
בנכסים היהועים לו דמה"ע חין להחמינה בשום מנו
כלחי שתכיח רחיה לדכריה וכמש"ל חם כן גם בפן
השלישי שרנה הדב להחמינה כמנו הנז' עלמו
מחמת שהיח תפוסה בשטרות חוב כו הדב מטעם
זה עלמו דהתינח חם לח היו נכסים יהועים לבעל
כדיר הערלים חבל כיון שבבר הקדים הרב דבב"ד הי"ל
נכסים יהועים לבעל בחותו חדיר ח"ב נם משום שהיח
תפוסה חין להחמינה כמנו הנז' כיון דטענת המנו
היח דבעלי חו לחרים נתנו לי המעות כמתנה ונתחים
כדיר והעלחי השטר ע"ש ע"ו כתב דע' המנו חלוו
לינה טענתם כיון דבתחי' ע"ש בנד"ד לינה רחיה משום
מנהג חדיר הנז' חם כן חמריכן דשטר זה עלמו שכידה
הוח מנכסי הבעל היהועים לו כדיר היונים וכמוכן
ולפי"ו ניחי רוחה מקוש לקו' החכם הפוסק נר"ו ע"ד
הרב הנז' שהין כחן לפילו ריח קו' כלל כמ"ש המעיין
היטב והבתי הרב פה"ח הנז' הן הם דברי הרב ח"ק
ממש כמ"ש הרוחה דהנה כתב דבתב הרב שם בד"ע
ע"ד דשמנה זו דב"ד חינה נ"ב כה' הוק' לו מהרשב"ח
וחי' דהוח מייתי בפתם חשה חבל כדידעינן בבירור
דלינה נ"ב מודה הרשב"ח ושוב נרנש דהין להוליח
ממון מחזקת היורדים בחומדנח בעלמח ע"ו בתב
די"ל עמ"ל על הרח"ש וכו' ולדידהו ב"ד נמי בחומח
דבדון שמנה זו בפתם חשה ביון שרחובן עלמו העלה
השטר ע"ש ודחי דנחמנת לו' בעלי נתנה לי בחתנה
במנו דחב"ח מניחה מלחתי וביושה עי"ש הנה מבואר
מד"ק הנ"ל דהפן השני והשלישי שבתב הפה"ח לזכות
לותה חשה עלמה בל פן ופן לבדו יספיק לזכותה
לד' הרב פה"ח הנה הרב ח"ק עירב השני פנים הנז'
ונרפס יחד עם הפן הח' של הרב פה"ח ועשאם בלם
פן חחד דנם שם נדון לחשה זו דחינה נ"ב כה' בלל
והשטר חוח יוצח מתח"י וחפוסה בו עב"ח ל"מ חלח
מנ' שהבעל עשאם ע"ש וכמנו דמליחה מנחתי נחמנת
לומר בעלי נתנם לי בחתנה חו במנו דנתנו לי ע"מ
שחהיה נ"ב לתוך פי וכו' בדבתב הרב שם בד"ע ח"ק ע"ח
בבללה דמלתח וכו' ע"ש והרוחה ירחה לחרב הנז'
שם בד"ע ח"ק ריש ע"ל במ"ש ו"ל וח"ת וכו' עד וזה
פשוט שאם שם בדברי הרב פה"ח ממש בפן השלישי
במה שינח לחלק בד' הש"ך יע"ש במ"ל דבל חילוק דהרב
ח"ק לזכות השמנה דב"ד בטענ' הוח מנו' מנו הנו"ל חנם
ודחי' דחותה חשה דב"ד חינה נ"ב כה' בלל ונוד' לנו בברו'
שבע"כ פוני"ו ע"ש עב"ו חיב' בחמ' שח במנו הנז' בשב"ד
בד"ק הנז' ועב"ו עיינו הרו' להח"ק עלמו בדע"ח ע"ח
בד"ה ומ"ש היורדים הי' ונחמרו וכו' ופי' הרב טענת
היורדים וכתב ע"ד דבחמת לבחורה היה בר' דטענתם
טענה ברם וכו' עי"ש הנה לפנינו שנם הרב ח"ק סתר

לותה חומה הגבוהה והנשגבה שבתכה בתחי' דנלמנת
מכח מנו גם להב"ך כנז"ל ועתה שתיה מכח טענת
קיורסיס הנז' ואם כן אנכי לא ידעתי טעמת מאי
בחכם השוקק יעמד מי נר"ו גדלה תמיהתו ע"ד
הפה"מ לחור ויחא ליה דברי הש"ק ואין לא השניח
יפה שגם הש"ק כל חילים הוא מכח המנו הנז' ועם
כל זה שתרו הרב מכח טענת היורסיס הנז' והוברח
לסתור דברי היורסיס הנז' מט' אחר אם לא שנאמר
כמ"ש כד' עליון הפה"מ ושני בכיתים נכתו ענין
אחד במלות שונות דוקא ואין כד"ק שום נפתל ועקש
ח"ו כללי והולרכתי להרחיק הדבור בזה כי רציתיו
לסחבם הסופק נר"ו שהגדיל התימה מאד ע"ד הפה"מ
ונספיק הוא שעליו יגדל התימה כיצד שתת שלא הבין
לא דברי הפה"מ ולא דברי הש"ק וכמבואר אך ודק
דח"ק ל"ע ד"ה הרב פרי האדמה שם בדש"ח סע"ב במ"ש
וז"ל ולפי"ז כ"ל דאין שום תימה מ"ש הש"ך על
מהרמ"ה בסי' ס"ב דנלע"ד דאין זה תימה כלל דשפיר
מהניח תניסתה ומהימנת במנו הוחיל וכמע' מיירי
וגם בחזקת ושטרות היולאות בס' תח"י פסי' דמהימנת
במנו וכו' דשפיר הוית מניח למטען כן כיון שב' ע"ש
מסע' החמור ודברי מהרמ"ה שדו"ק עכ"ל יע"ש
והדבר הק' דאיך נתישב לו תמיהת הש"ך על מהרמ"ה
ממ"ש הרב בעה"ת בשנ"ת ח"ח ס"ג בשם הר"ן כ"מ
וז"ל נרסי' בפ"ח לחד מהחיס שחיה ט"ב כה' וכו'
עד ודוקא חזוקת ושטרות מפני שאין תניסה מחזרת
שהממון שלקח וכו' עכ"ל יע"ש והרב פה"מ נופיע
הכיחו לעיל מזה כדהכ"ו ע"ש דאיכא דאיה מד'
בעה"ת הנז' נגד דברי מהרמ"ה יע"ש וא"כ איך
פה ניחא ליה דברי מהרמ"ה הנז' וכתב דאף בחזקת
ושטרות היולאות ע"ש כ"ש תח"י פסיטת דמהימנת
במנו וכו' כנז' לעיל והרי דברי בעה"ת בשם הר"ן
כ"מ שם הפך זה ממש שהרי שם מיירי על הכריתה
דאחד מן האחים שהיה נו"כ כה' והיו לו"ש יולאות
ע"ש כמבואר בדבריו הרי דאפילו יולאות על שמו לו
ע"ש האשה והם תפוסים בשטרות ואפילו דמסתמא
כל שתפוסים ליכא מנו דלהד"מ וכיולא לפי"ה ל"מ
בלחי דאיה ומכלן דאיה לר' הש"ך נגד מהרמ"ה
וכמ"ש כל זה הוא עלמו לעיל דס"ו ע"ש כנז' וכמה
נתישב לו זה עד שכתב שריעו של מהרמ"ה שרו"ק
כנז' הלא ודאי לתמהה טובא וכעת דברינו בל"ע ()

**אך** שיהיה לאחר הדבריס האלה כתב הרב שם
ז"ל ומעתה הדיני יולא לדון כל"ד דאף
שאין כתיב ע"ש וכו' מ"מ נלמנת במנו דהקנהו לי
בכתי"ו וכו' ע"ש דזהו מאי דאייתי לן ה"ה נר"ו לנדו"ד
ולכאורה הויא דאיה דיבו"ל דאחון מנו הנו' אלא
דהשתירה החמתיה שי"ל קרס לחמרה ה"ה נר"ו שהרי
הם לחמרו והם לחמרו שחקרו מפי מגידי לחת דהט'
שכותב' כעלי הדיר שם המלוה כשטר לדעת מי הוא
הב"ח שאם יבא בעל השם וכו' ואם כן כפי"ו כל"ד
ח"ח דהמעות של שט"ח הוא לאחון לחה לא תשם
אחון אך ודאי יצחק ויזהיר לבעלי הדיר וכו' וכתמת
שתקירה זאת היא יפרק ונכונה :

**ומ"ש** ה"ה נר"ו דהא ודאי כורכה היא כיון דכל"ד
כבר תת יעקב זה כמה ולא שמע לחזרה מפיו
לבעלי הדיר שלוה אותם כו"ע כודאי הנמור דנלמן
בטענתו כמנו הנו' כל לנבי דידי לחינה שדברים הללו
פליטת הקולמוס הם וכך נייס ובכיב לחרס שידענת
בנויה דמר שרעתו דחבה ועיונו זך ונקי ואיך יכתוב
כזאת דהא כיון דמסוס הומרן דעת בתנו לחון כאן
דח"ל שהם משותיו למה כתבו מעיק' ע"ש יעקב
הו"ל לאום שמת ילך יעקב ויזהיר לבעלי הדיר שלא
יפרעו שיעקב חי היה ולא תת ומה זו שתירה שכבר
תת יעקב וכו' וכי יעקב היה בביה שנבח שימות יעקב
ולא יזהיר שתמוך לבו ולא יירא וכתבו ע"ש זה פלא
ומתחר שכן אף אי ניחא דחיית ליה לרחוכן המנו הנו'
על הרב פה"מ דהקנהו לי בכתו"מ מ"מ כיון דעיקר
הטענה היא תבך התומדנת דמוכת שזיכו שלו מאי
לחניח לן המנו הנו' וזה פשוט מאד :

**יא"ה** מכאן הוכחה גדולה שכל כוונתו של החכם
הסופק נר"ו היא שלא לסתור ולנתון ולהרוס
את דברי בחוזה לוסן שיהיה כתשר יעלה המוצג ופה
שלא תלא שום שתירה מבחון לדברי כי אם מה שעלה
כדעתי לכתורה אחי בעצמי לסתור מה שכניתי על
תת לבנות את"ך והוא נר"ו החז את החתירה שלי
כשתי ידיו ובתב עליה שהיא השחירה החמתיה שקדמתי
ואתרתיה אני עלמי ובתב עליה הנפק לשרתת דדייני
ונשבע בחמת שתחירה ואת היא ישרה ונכונה ועל מה
שדחי' אני השתי' הנו' בעוב טעם ודע' לשוטו תהלך בחרס
וכה אתר שדברי הם פליטת הקולמוס וכו' בלופן
שבתר דיוי חוא' ואת לשר לתבתי הוא שנא ואת
לשר ריתקתי הוא קירב וכל לנבי דידי מי יתן והיה
שלחר כל לנה היה החמת את הוא מוריא ליה
ולדשוער מיניה ומודים דרבנן היינו שבחייהו כדם
הרואה ירחה שלין ממש ככל דבריו כלל מחמת שלא
הבין מאי דבתיבנא בענייתין כדחיקי לשתירה הניה
ועתה הנדיבני לבתר לו שיתותי הנם שהם דברים
פשוטים למבין והוא הדבר דכיון דהשטר היה ביד
רחוכן הנם שבתוב על שם יעקב מל"ל דשלו הוא
כמנו דהקנהו לו כמשירה וכו' ומ"ת דהי"ל לרחוכן
לחום שמת ילך יעקב בעל השם ויזהיר לבעלי הדיר
שלא יפרעו לזולתו על זה כתבתי דבכ"ד הלי חשבה
כורכה היא כיון שבבר את יעקב ולא הזהיר להדיר
כלל ולענת בזאת השטר ביד רחוכן הם בן מי זה
לחמר שהיה לו ידיעה ליעקב דרחוכן בתב שמו בשטר
שבידו כדי שיהום לו לימור שלא ידע מזה יעקב
כלל כ"ל רחוכן הוא הלוה תעות להדיר והעלה
השטר על שם יעקב לחיזוק סיבה שהי"ל כמו שנוהגים
בן כמה וכמה שבותבים שטרותיהם על שם זולתם
לסיבה מן הסבות וכיון שלא ידע יעקב מזה דין גרמא
שלא תשם רחוכן לשום תשתה לא מבעלי הדיר שלא
יפרעו לו כיון דלא קפדי לשמת ולא מיעקב שילך
ויזהיר לבעלי הדיר כיון שאפשר שחין לו ידיעה
בתחילה משטר זה שהעלהו רחוכן על שמו וגם מפי'
לחמר שידע ממנו לחו כרשיעי עסקינן **לעכב ממון**
מבירו ולהויקו בשלטו ובנפש וזהו **שבתבתי דהא** ודאי

כורכת

כורכת היא כיון דכל"ל כבר מת יעקב זה כמה ולא שמעינו לזוהרה מפיו כלל ולענ"ד כוונת הזטר היה כיד רלוכן וכו' אם כן מוכרח חדש מתדתי לו שלא היה ליעקב שום ידיעה מזה כלל לו הנם שהיה לו ידיעה מזה עכ"פ כל זה כיון שידוע בבירור שהיה טובע לו הסך כלל שלא ברלוכן לקח שמו בהשלה בעלמא ומשום הכי לא נשמע להזהיר מפיו לבעלי הדיר כלל וה"כ הדבר כירור דנחמן רלוכן לטובת דשלו הוא כמנו הנו' לא כן כל"ד הרב פה"ק והחדמ"ק הנו' התם שפיר שייכא התומרנא הנו' כיון דהבעל כעלמו העלה הזטר על שם לקחו ומקרו בידה ק"כ שפיר שייך למימר דק"ה דשל בעלה הוא למה לא תקנם פן תלך לקחו ותזהיר לבעלי הדיר שלא יפרעו לזולתה כיון דהבעל עלמו כתב ומסר הזטר לידה וכמוכן · ברלוק לדעת כוונת דכרי שכתבתי בקונטו' הריאשון בקלר לחיין שסמכתי על המבין וכל מ"ש עתה בכיאור דכרי הנו' הנה הם כלולים במיטוט שיהא נלה שכתבתי בתחילה בקטר נמרץ וחין לומר כזה העיקר תבר מלחר שקדרתי כמוכן כמו שירלה המעיין ויספוט בקרק והתכס עניו כרלסו · והפיסק נר"ו לרוב תוקו וחבלי בכח סדוחה לא נחת להבין

מדעתו הדב' על כוריין ודי בהערה זו ()

**אלא** דמעיקרא וברלסוכה לא ידעתי מלי מייתי מהרב פה"ק לנדו"ד דכ"ד הרב מיירי שהזטר יולא מתחת יד הלשה והמעות הם מונחים במקומם בכים הדיר ולכן כתב הרב דנחמנת כמנו ומה דמות יערוך לנדו"ד שכבר יצא הזטר מתחת יד רלוכן ונקרע לי"כ קרעים והכסף הגיע לכוכן ליד לוי מי זה לחר ותבי דנהמניה כמנו לרלוכן כדי להוליא מיד לוי כע"י· ולכני הרולה דה"ק נר"ו החליט כמלח' כרים לחיר לקרותו לרלוכן מוחזק מה"ע דשניה ושניה הלי שטרא מסטרי דעלמא דהדיר לא קפדי לשמא ולא ידעתי לין קורא לוקו מוחזק ולינו מוחזק לפילו בזטר עלמו לטר לוקו עפי"כ ומה למ"ש הש"ך שבב"ס היורם תפוס בזטר והכסף יענה מיד הלוה וכעל הזטר לין כל מלומה בידו תבל"כ

כנדו"ד ולפי' כחדא מנייהו :

**ואם** נלמר דעיקר סמיכתו לומר דהוי מוחזק ולית ליה מנו כטענתו לין הדכרים לחורים לפום קושטא דמלתא כהיום הזה לגלא שכ"כ לזמן היותו רלוכן מוחזק בזטר שהיה הדין נותן כן לקרותו מוחזק והיה נלמן כמנו דמהני זה לדעתו להפקיר כהיום הזה תפיסו של לוי וכמ"ש הוא נר"ו לחר מטעם זה נרלה ג"כ לענ"ד כריר דתפיסת לוי לא הויא תפיסה כלל כיון דמתחילה כשהיה הזטר ביד רלוכן היה נלמן וכו' ויכיו נקרלים שמעון ולוי המוליא מחבירו וכו' ודינא יתיב וכו' כל שתתי' דיבו וכו' עכ"ל הנם דלא משמע כן מדטח לשונו כי לם דלפום קו' דמלתא כתב מ"ש חה שכתב להפקיר תפיסתו של לוי אינו שלא כמוסיף טעם להפקיר כזה תפיסתו וכמכוחר מדכריו היטב :

**יא"ח** מה שעשה לידידי שלא השניח כהחכת דכרי המטודקים ומיוסדים על לרני פז ורמי ומק' כהין מבין כלל ולם היה מצניח יפה ככל דכרי מחקי' וע"ם לה היה לו שום קושיא עלי דידי כלל כי הנה מנכי הדל כהלפי כשנותי לת טעמי הכ' והכנין מאר ככיתי הוא לעשות לרלוכן דכ"ד הוא המוחזק כזטר הנו' כחילו הוא תפוס כממון הזטר הנו' וכיון שכן הטריס שהכיאה לפני כית דין היו לפטור ק"ע ממה שחפטר שיתבטוהו לעתיד יורשי יעקב והעלתי מזה דהקב"ע הנו' ה"ה טרו"ק כיון דהוי לפטור ק"ע וכנו"ל · ומ"ש כ"ת להסך לחדש לו' דהיך הוי לפטור כיון דלטוחת כל כבר הגיע הממון של הזטר הנו' ליד לוי וק"ל הוי רלוכן תובע ומוליא מחבירו ולא לפטור לת עלמו ועל זה כת' דהי' מיהת לא היתה דתפיסת לוי הנו' היתה תפיסה כלל וסיימתי דכרי כד"ה כלופן כהא נחתיכן וכו' ושוב כתב דלנכי הרולה דלטיקרא דמלתא ק"ה נריכים לכל זה דהנם דעימה דל מהכא קב"ע הלזו עכ"ו נרחה פשוט דזכתי רלו' כדיבו ונלמן דשלו הוא כמנו וכו' כמ"ש בקונטריסי הנו' והכל הולא על פי מונח הא' שהנחתי דתפיסת לוי היתה תפיסה כלל מה"ט שכת' בתחילה קודם זה וכילו עדין הממון כיד בעלי הדיר הלויס עלמם כיון שכבר הוכחנו דתפיסת לוי לא הויא תפיסה וכמלן דלילא רמי וכמוכן ושוב כתבתי וז"ל לחר מכ' זה נרחה גם כן לענ"ד כרור דתפיסת לוי לא הויא תפיסה כלל וכו' וכו' שהוא טעם לחר להודועי תפיסת לוי מלגד הט' החמורים מה למעלה וכתו' · וכאן קדו מהר כל תלוטותיו מעלי ובוסר השגחתו כהחכת דכרי היא נרמה לו לכקוב כוחא וכוחא שלא ידע מלי מייתינא מהרב פרח"ק לנדו"ד וכו' ובחמת שלא ידע שהם היב יודע לה הוא רמי ומוחיב מידי ולא הוא לריך לגדר כדכרי כמ"ם הוא נר"ו וז"ל ואם נלמר וכו' שדכרי כרור מללו ולין כהם נפתל ועקש כלל ושפיר חייתינא מהרב פרח"ק לנדו"ד וכלל החמור ()

**ואפ"ה** חמינא לפקע"ד דלין דכריו מחוורים מכמה טעמי תרילי תרח דכרי מ"ם כענייותין דלף כשהיה רלוכן תפוס כשטר ודלי לא היה נלמן כטענת שהוא שלו דחיכא למימרן דעת לחיפכא דלין לחדש כותב **שטרותיו** על שם לחר שחוסם שילך ויטוטו **לנוף** שלא יפרע כלמור ומרוכר הם כן הא ודלי נמי דלא הוכע כח תפיסתו של לוי והוא כרור :

**יא"ח** ככר דחינו דכריו שם ומשם כלרה ק"ל לכפול הדכריס ()

**ואת** שנית שעיקר דין זה כטוענן שטר כתו"מ היה לי ולכר דנחמן לענין קנייתו שכתב מרן כפי' ס"ו לינו מוסכם ולדרכת רוכת מרכוותת ס"ל לקיפכא דחינו נלמן גם לגבי המוכר זולת מהר"י ן' מינאש והרמב"ם דקיימי כסברת זאת והיה הכשאר לין גם לחד מהרלשונים דסכרי כוותיהו וכמ"ש מהרש"ך כפי' הנו' וגם הכנה"ג כהגב"י סקי"ז כתב דהחמת לחתו מהרש"ך כוה דק"ט על מרן דפסק כמהריב"ם והרמב"ם נגד הרי"ף והרא"ם וכמה עמודי הורלה והוא קפך הקנלה שהניח בהקד' וכו'

וכו׳ וחולי מפני זה בסה״ק מספק לותה עליו שאחר שכתב ס׳ הר״מ כתב וי״ש שגם לענין קניתו לינו נאמן וכתב הרב המפה וכן נראה לי עיקר וכו׳ עש״כ · דמ״ל מזה דמרן לא הסכימה דעתו לדעת הר״מ ורבו רק מספקא הוא בדבר והכיא סברתם והכיא החולקים כי״ש למען יוכל המוחזק לומר קי״ל :

**אבל** לכאורה תמיהה רבתי היא על הרב החכי״ב שכ״כ הפך הכלל הגדול המוס׳ בפי הכל כר׳ מרן דהיכא דספק לן ואחר כך הכיא מחלוקת דעתו לפסיק כספק וכ״כ הכנה״ג עלמו בכ״מ ובפרט בכללי הפוסקים הוא ס״ב והרב י״מ בכללי הש״ע הוא י״ו הרבה להכיא ס׳ הפוסקים דהכי ס״ל בדעתו ובכתב דכלל זה הוא מוס׳ מכל הפו׳ ולא ראה חולק על זה עש״כ גם הרב נר מנוח ח״ב סי׳ קפ״ו ור״ן הרבה להכיא עוד כו״כ ובפרט מדברי הכנה״ג לפף ובקצן כו״כ מקומות שכ״כ וכ׳ הרב הגו׳ ועליו אנו סומכים עש״כ · ולוך מעתה כתב כאן הכנה״ג כדבריס הללו לאמר שהרי הוא מספק עליו ולכן כתב וי״ש והגם דאן לו ראיתו להרב זרע אברהם בחיו״ד דל״ו ע״כ כתב דיש ויש כמה מקו׳ בהיפך ולכן אין לסמוך על כלל זה עי״ש והרב מהרי״ך עם חייתי ד״ק בסו״ד וגם חייתי להרב בכ״י שכ״כ ע״ש · גם הרב פרים״ח בח״נ דפ״ח כ״ב דאין לסמוך על כלל זה ועיין לנו לר׳ הרב זר״ח הגו״ל ומ״ש הרב כ״מ בסי׳ קפ״ו לף שראה דברי הפרים״ה הגו׳ דאין לנו לזוז מכלל זה · הנך יודעים לה׳ הגו׳ דלאיל ומודה שלא ראה תשובת הרז״ח הגו׳ וכתב דלהדיא ראה להרב הגו׳ בק״ב שכתב בהדיא דהלכה כפסק לולם כבר עמד על דבריו בזה הרב הון יוסף בסי׳ ק״י דל״ח ע״ג וכתב עליו דחיבעי ליה לעיולי מלן מחיש עלה הרב מהר״ח ז״ל והי״מ עלמו הכי לאמר מר משמיה דהרב הגו׳ ע״ש וע״ע בהרב הגו׳ דשקו״ט בכלל זה כרוך מבינתו וזו הלכה העלה וז״ל הרי לך קרבן תלתא דקיימי בחדא שיטה וחרי מנייהו עמודי ארץ לכי ירושת״ו דסבירא להו דחין לסמוך על כלל זה ואם קבלנו הוראות מרן לא קבלנו עליהו גם הכללים הללו כדעתו ושפיר מלי הבעל לומר קי״ל וכו׳ עש״כ · ועיינא דשפיר חזי ירחה שם למוה״ר מהרמ״ס שנמצא עכ״ר שם בפס״ד הבח אחריו ובהאי כללא לא מצא מענה לבח עליו בסחירה כלל ואם ראה תירחה מ״ם מוה״ר על כלל זה בתשובה אשר לו בחק״ל מה״כ במקצ״ו ע״כ תדע לך דכמעט הודם לו כזה כאן להרב הפוסק דשם רמז לני אח כל המבוכה אשר ראה בס׳ החח׳ עש״כ ומה שסתר ד״ק שם הרב חק״ל ובתב עליו וז״ל ואם ראה מי שפקפק בזה הלזה יקרא מבוכה והרי קרא בחיב לאחרי רבים וכו׳ ע״ש הרואה יראה שאין כדבריו כדי שביעה ומה שכיוץ מהחק״ל יו״ד לא מציאו שאחדש לנו שום דבר כ״ש שהביא לנו דברי הרמ״ע ואחרבא שם הקל בהדין כללא קלא כמקום דאיכא הפ״מ ושם בתב דמעיקרא קבלה זו היה חידוש עש״ב גם הראיה שהביא לנו שם כמ״ש לא ידעתי מאי לאהני לן כמה דאיתא בש״ע לכל הפחות שהוא ללמד על הכלל לכל מקום בש״ע דכן הלכה בפחם בחופן דלקע״ד לא מצאתי כר״ק כדי סחירה ובפרט אנן לנבי דידן דחזינן כמה גאוני רבני עיה״ק ירושת״ו דלא ראו להאי כללא דהא ודאי המוחזק ים לו על מה לסמוך לומר קי״ל ולעמוד בשלו מ״מ מה יועילנו זה להרב בנה״ג לאחר שיהו מתרי דהאי כללא כמ״ש הרב י״מ שם ואולי הכח אחר כל דבריו כמו רגע לנ׳ דמרן ספוקי מספ״ל ולכן בתב הי״ש דזה ודאי ק׳ והכ״ל בזה דהבנה״ג לא כ״כ כ״ש דוקא כדין זה דעינינו הרואות למרן דשבק לכולי רבוותא ונקט כדידיה למהריב״ם והרמב״ם שזהו הפך הקדמתו ומשום הכי הוא מ״ש די״ל דבסה״ק לינו הלא כמם׳ כדבר אף שהוא הפך הכלל דלא מצא ליתב בחו״ש כ״ש בזה והכי חזינא להרב י״מ בדקל״ד ע״ג כ״כ עמ״ש הב״ח בח״ח סי׳ רס״ח דנקטי׳ כהי״ל ועמר עליו הבנה״ג דזה קותר הכלל דהל׳ בפחם ועל זה בתב הרב ליתב דברי הב״ח דכיון דע׳ דפסקינן בפחם הוא לפי שהי״ש הוא בטפל לנבי העיקר וכמ״ש לינו ניפיק בק״ש הבח דהי״ש הס רבים הרין נותן לפסוק כרבים וכו׳ עש״כ :

**יא״ה** כל מ״ש והאריך בפרט זה הוא לנלא טוב כלל מאחר שבבר ראה היא עלמו שבבר קדמו בב״ו הרב שפת חים בח״מ סי׳ ד׳ כמ״ש לקמיה בסו״ד ובבר עמד בזה ע״ד הבנה״ג הגו׳ ולא לתרן בעדו כמ״ש הי״מ ע״ד הרב ב״ח בכל מ״ש הוא נר״ו ממש אין נגרע דבר ואין בל קרש מדילים כלל וגם ראו הבית לנו הרב שפ״ה שם מ״ש הי״מ משם הבב״י וחזר״ח יע״ש ותשו׳ הרב שפ״ה הגו׳ בבר ליתם הרב חורת משפט סי׳ ס״ו הגו׳ הגב״י אות ח״ך ע״ש · ומ״ש עוד ע״ד הגאון החק״ל במ״ב נם אחי הלל בבר עמדתי ער״ך במ״ח והאר׳ קלח בבלל זה דסתם וי״ח והעלתי שרין זש במח׳ שטוי והמוחזק יבו״ל קי״ל יע״ש ומשום דאיתו ענין לנדו״ד בלל שבבר נילה דעתו מרן בב״י סי׳ ס״ו דנקטי׳ בהריב״ם והרמב״ם בתו שאבתוב עוד בזה לקמן בס״ד זוהי סיבה שלא הוסרבתי להאריך בזה בקונטריסי הא׳ הגו׳ דמה בלע להאריך מון מעניננו וסוגיא בריבתה ערוכה ודי בזה ()

**ובעין** זה וגדולה מזו חמותי ראיתי לור להגאון המפורסם ח״ח בס׳ הבהיר חוקי חיים בדף נ״ט ע״ד שהשיב לקו׳ ה״ה להרמ״ז המ״מ שב׳ דף״ל קי״ל בהרי״ף לף שמרן פסק בוותיה בש״ע ובתב הגאון ח״ח להלין בעדו דבין דהרב הבריע דס׳ הרי״ף היא יחידאה ולף שמרן בתב דהרשב״ח והרמב״ן והריטב״ח סו׳ בהרי״ף רבים מול׳ עליו ונמלא מרן הוא יחיד בזה לו׳ דהרא׳ הגו׳ סבירא להו בהרי״ף והגם דמרן דעתו בהרי״ף דפסק בוותיה בש״ע ולף שנראה לר׳ הרי״ף אין לו׳ קי״ל בין דמרן לף שקו״ט בעיקר הדין וכו׳ שלף דבתובתו דהרלשונים קיימי בפברתו פסק בותייהו לפי הבלל דבייל לן מבל לפי הלמת דאיתו בן הרלשונים לף קיימי בוותיה בנלא דהרי״ף בשאר יחיד וכו׳ וק״ל וכו׳ עש״ב בעיני הרוחות דהוי ב״ם מ״ש בענותי דלב״ע רובח דבבוותא מהדלשו׳ עליני למהריב״ם והרמב״ם ז״ל וגם מרן עלמו מודה בזה

כוח לא כן היכ לסתם לנו דעתם הפך מהי דכייל לן בהקד' לא לה דכהכרח לומר דספוקי מספק"ל ולא להלכה כתכה כסתם זה ויש מן הכלל דעלמה דיוקר נכון לסתור הכלל מלסתור ד"ק הכתוכים כהקדמתו. אבר כוס מ"ט ומ"ן ליכב מהי דעמר מדעיד הדב מהר"י יסרש כס' יד יתין הגר"מ כליקוטיו דקע"ו ע"כ על הרב י"מ ולהנחון ס"ל כס"ם כ"א דניח"ל ליכב דכרי הכנה"ג כב"מ שכתב על סתם ו"ל דמרן לא הכריע דר"ל דלא הכריע כפי' להדיק לפסוק כחד מני' ומיהו חנן תכללין סמכינן דהיכ לן למפסק כסתם ועמר לתמוה מה"ם הכנה"ג כח"מ סי' קכ"ם הגה"ט חוש כ' כמ"ח כעה"ת והרמ"א דמרן מכיק כשולחט העתור ס' כעה"ת כסתם וס' הרמ"ה כסם י"ל וכתב ככנה"ג ו"ל ולעניו הלכם דכיכו כפה"ק לא הכריע וכו' וכתי שהני מס' לס יכו"ל המוחזק קי"ל ככעה"ת ע"כ וכתב דהוש תיתה טוכת על הכנה"ג שהפריו על המרם לומר שהוש מס' לי יכו"ל קי"ל כבעה"ת דמחר דמרן דעתו כסברת בעה"ת שהכיק סברתו כסתם לק שלא הכריע כפירוש מ"ה דעתו כן הוש ותמהי לא יוכ"ל קי"ל וכו' ע"ם שהל"ע ולפ"ז שכ' סנהון ס"ל כרל"ט ליכב קו' הרב הנו' עלמו כנו' גם זה ל"ק ול"ה שהרי הכנה"ג שם כסי' קכ"ם קל מייתי כמה נחונים דס"ל כהרמ"ה דמסקכר טעמים כמ"ש הכ"ח ותייתי נמי מ"ש מהר"ם כסי' ק"ל דכבעה"ת הוש חולק להרמ"ה והריב"ש ונשאר הרב בעה"ת יחיד הוש כסברתו וקנס דמרן סתם כבעה"ת כמדומה לא ידלה לתשוכת הרמ"ה והריב"ש שלא הכיחם כב"י וגם לא שקו"ט והכריע הלכה כבעה"ת ואילו היה רואה לתשו' הנחונים הנו' ודאי היה פוסק כהרמ"ה וסיועתה עגד סברת בעה"ת דחיק יחידאה כנאר מקדים לן כהקדמתו נמנא דאף אי נימא כמ"ש הרב י"מ וה"ל דמ"ש הכנה"ג לא הכריע ר"ל כפי' ותולם דעתו הוש כסתם עב"ז יכון סניקו של הכנה"ג הנו' כדין וה כמ"ש דאיכא למימר אילו היה רואה ס' הנחונים הנו' לא היה פוסק כבעה"ת וז"ל ליכב ד"ק הנם שלא דאיתי התשוכה הנו' של הרב כנה"ג כי כקשיות ולא מיתתיה כרפוסים ואולי דשם כיחד נדדי הספק כאו"ש :

**יא"ה** אין דכריו נכונים כוה כלל דאעיקרא דדינא על ס' הנחונים לא מנטעריס דהייט ע"ד הרב החסיד רבי אכהו כתירוץ הנו' לקו' הרב מהרי"ם על דברי הרמ"ו המ"מ וחת לפניס כמעט שעברתי עד"ק כתי' חנו' לא הונח לי כלל דאכתי קקו' כמק"ב דעב"י הם משכחתן למרן כב"י דס"ל למר שרעת הרמב"ן והרשב"ל כהרי"ף וכשה"ע פסק כן כהרי"ף הם כן לוק הפה יכו"ל דס' הרי"ף היה יחידאה ואין לומר קי"ל כווחיה והנם דהפוס' שכאו אחר מרן חלקו עליו כמ"ם שרעת הרמב"ן והרשב"ל כהרי"ף וסם לומרו דלא היה מ"מ הרי מידי דעת מרן לא יפלט שכפירוש פסק כהרי"ף ואיך נאמר שלא פסק כהרי"ף כי הם כחשבו דהרמב"ן והרשב"ל קיימי עמיה דהרי"ף וכמ"ש כב"י וט' ויש לחמה לכה"ן הרי על כל פנים הוש המכין כב"י דהרמב"ן והרשב"ל



קיימי כשיטתיה דהרי"ף וכ"פ כשה"ע ואיך הוי סברת הרי"ף יחידאה וכלומת שדברי הרב החסיד ר' אכהו כוה להמ"ר הראויה שיו לין להם שאר כלל ודברי הרב מעתת מצה שכתב דס' הרי"ף יחידאה קנים לשמוע וכמו שכבר עמרו עליו כוה כמה מהחת' ושוב רחיתי ג"כ להרב מ"ק כח"מ סי' ג' שנשש נם הוש על אותו נדון עצמו שנשאו עליו הרבנים מהר"י יסרש ומהרח"ש הנו' ושם בתחילת דיבר כתב וז"ל לדידי חזי לי וכו' ולע"פ וכו' ולחריכן נמשך המ"מ וכו' כבר שלנו כפידים על זה נם הח"ם הרבה להשיב על המ"מ דלמה יברע כח המוחזק שלא לו' קי"ל כהרי"ף ומרן כ"י דפסק כוותיה כשה"ע וכו' וסו"ד העלה הח"ם דשפיר מני המוחזק לומר קי"ל וכו' הנם הלוט רחיתי וכו' ע"ש ועיין לו שם כרי"כ ע"ש כד"ה זה יפלא דלעונה וכו' ע"ש ואתה תחזה עוד חשובת הנחון מהרח"ם שם כד"ך ע"ש שהביח תי' הרב החסיד הנו' ודחלתו כשתי ידיס וו"ל והרב ח"ה חרין יקיב כמילי דחיקי וכו' ואחת יהנה חכי דכוה לא לדקו דברי ה' ח"ה דכיון דכתב כם וחתם מרן כם"ע כהרי"ף מנ"מ שם הוש מעוש דקבר דהרמב"ן ודעימ' מודו להרי"ף הו לא עכ"פ לפי"ד כך הוש ואפ' שאם היה שומע לדברי המערעריס עליו היה קותר דכריהם עכ"פ הוש פסק כותיה דהרי"ף וכו' עכ"ל יע"ש - והוה ממ"ש כרבתיבנא כעניותין ועלו לבי שכוונתי לדעת עליון וככן לפי זה לוזרת לה נמי מ"ש לחרן הוש נר"ו על קו' הרב מהרי"ם ע"ד הכנה"ג שכפי' קכ"ה דבאמת קו' חזקה היה זו ע"ד מרן החכי"ב ומ"ש הוש נר"ו לחרן עפי"ד הרב ר' אכהו ליתא כלל שכנפול היסוד נהרם הבנין וכלתו הכי לה דמיין להדדי כלל וכמ"ש המע' וכמוכן :

**ובעין** קו' הרב מהרי"ם הנו' ע"ד הכנה"ג וקו' כל דכני האח' ע"ד המ"מ ז"ל כמו כן ק"ל ע"ד הרב פ"מ כח"מ סי' י"ו דל"ח ע"ג שכתב על סברת הרמב"ם שכפכ"ח מה"מ דס"ל דהאי דינא דיתו' אי' אנו מסכחנו וכע"ח אי' שמע מכיכם השביח דעל היתו' להביח דדין זה ככל נוונא הוי ואפי' שלא עשאה תפותיקי דעל היתו' להביח רחיה וכתב הרב שם דב"מ לומר קי"ל כהרמב"ם כהך דיוק מכמה טעמי מרח דיחיד הוי כם' ואח ואין לומר קי"ל כפ' נאון היכא שכל תכמי ישרש חולקים עליו וכו' עכ"ל יע"ש וקל"ט דאיך כתב דהוי יחיד כסברתו הרי מרן כם"ע סי' קט"ו ס"ד פסק כהרמב"ם ולאו יחיד הוש ולמה יגרע כח המוחזק מלומר קיס לי כהרמב"ם ומרן והוש פלא ועיין להם"ד שם שכן הסכים לדיוק כהרמב"ם ומרן עם"כ ועיין להרב מנ"ם שם הגב"י לותת י"ו מ"ם כזה ותם לכי שלא העיר כותת ע"ד הפ"מ הנו' ול"ע ()

**נקטינן** כירן דדין זה שכתב מרן כסתם דמני טעין שנר כתו"מ הוש כידי ואירכם לאו מר קא סמיך עלה דהאי פקמא כיון דחיכא רכיס שם"ל הפך מהריב"ם והרמב"ם ופסוקי מס"ל למרן ותייתי ס' המולקים לי"ח וה"כ זו לל"ל דמני המוחזק לומר קי"ל כווחייהו דהא לא לם לנו מסופקים כד'

על מרן לא מלינן להסוקי ממינה דלא קבלנו דעתו כי אם על הודאי לא על הס' וכמ"ש הכנה"ג בכללי הקי"ל לות י"ט וכ"כ הרב שמן המור כדק"ר ע"ד ע"ש כ"ש כשמרן עלמו מסופק כדכר ו"פ וכ"ש למה שכתבנו מסס הרב כנ"י והרב ז"ל והרב פרה"ז דמעני' אין כלל זה מוסכם כידו דאיכה ואיכא כ"מ אפיכא דודאי יכו"ל המוחוק קי"ל כוותייהו וכמ"ש הרב הון יוסף ושוב יאמר קי"ל כהי"ה דאינו נאמן לו' שטר קי"ל ואכר ועבכ"ל דמ"ש הרב פה"ז בפשיטות דנאמ' אאפס דר"ד בטענתא כמנו דמב"ל שטר כתו"מ הי"ל ואכר הוא מ"ט דהיא מוחזקת כשטר ויכו"ל קי"ל כמהריב"ס והרמב"ם אי תאמר קי"ל כהסוכרים דהכלל הזה דהל' כאחת ארו"ק ושפיר דעת מרן קוי כאחת וכבר הקלותיו והלכן גם עתה זוכה כדינה:

**יא"ה** לא מטעם שהיא מוחזקת כשטר לבד הוא דהחמינה הרב כמנו הנו' שלא גם מטו שהכריח הרב לעיל דשטרו' כשו על הדיר הוי כהילו תפוסה כממון עלמו וכי לא תפיסת שטרות הללו מהניא כהו התפיסה ומסימנא כמנו הנו' וכנו"ל ומינה דנתי לג"ד להחמינו לרחוכן כטענתו כמנו הנו' והנס דכעית תפס לוי הממון הנו' ככר כתי' דל"מ תפי' מהט' הנאמרים כחמת בקו' הה' הנו' והוי פלילו לא תפס כלום וכמהוכר וה"כ לפי"ז אין כין כ"ד לגדון הרב פה"ל כמלא נימא כלל וכמוכן וכמ"ש ל ומדכר' כרוריס ()

**ונמצאת** למר דמלי דהייט מזכין לרחוכן דר"ד כשהיה תפוס כשטרו קודם שתפס לו לפי דכרי ה"ה נר"ו כמנו דקוה מלי טעין כתו"מ וכו' כ"ז הוא כמונח הנו' שהיה זוכה בקי"ל כהר"מ ומהריב"ם עד שבחבנו ככוונת הפה"ל ל"כ ס"ן נם'חר כל מ"ם ה"ה נר"ו דתפיסת לוי דר"ד הינה תפיסה ומפקינן מינה דהל קי"ל כל שתחילת דינו הממע"ה לי תפס שבנגדו מוליחין מידו דהל לפי מה שהוכחנו לא היה תחילה דינו ס' דדינה שלא שמחמת דהוה פלונתא דרכוותא היה זוכה מדין קי"ל והן לו דאינו מ"ם מהרר"ך בכינת כ' חדר י"ב דפשיל למ"ם המרדכי כשם המאור שכל שתחילת דינו וכו' דוקא כהיה דספק ככור וכו' אכל כנ"ד דאיכא רכוותא דקא מקייעיה ליה ומחזיקים כידיה ל"מ מידו דמלן דעבד כמר עבד ויכו"ל קי"ל וכו' עב"ב וה"ר מרן החבי"ב כם"ד סקי"ו כלי חולק ע"ם ואם כן כנ"ד שתפס לוי ול"ל עמ"ל מוה ונם מוה דאי כעי יאמר קי"ל כהכנה"ג דם"ל דכיון דהכיס קיימי כסברת הי"א דאינו נאמן אף לענין קניתו אם כן מרן סמ"ל ויאמר קי"ל ככל הני רכוותא דפליגי על הרמב"ם ומהריב"ם דם"ל דה"ל וגם מוה דקי כעי יאמר קי"ל כהני סרכין תלתא הז"ל ובכ"מ והפרה"ל כמ"ם מהרי"ו דם"ל דאין לסמוך על כלל זה דהל' כשתפס ויאמר קי"ל כהי"ל דם"ל דה"ל אף כי היה השטר כיד רחוכן אם כן מי זה יאמר להוליא מיד לוי דקפיסתו הויא קפיסה תקיפה ושימתא:

**יא"ה** מלבד שהוא עלמו נר"ו חזר כרמב"ן ולא"ל סמוך ונרחק כמ"ש לקמן עוד בא כל זה ניחא אם היתה תפיסת לוי כדין כהונן וכשורה אבל מן"ן דהוה מל"ל כל הני קי"ל ויותר מהמה כרס להיות שכבר כיארתי כקנטריסי הל' הנו' דקפיסת לוי דא"ר לא מהניא כלל כיון שהיתה ע"י נויס וכו' וכו' דין נרמא שזכיתי לרחוכן דנ"ר ככל ונם מהרד"ך לא אמרם כי אם כתשום כדין לא כן מיכא דתפיסתו עלמה לא מהניא כנוונא דנ"ר מה יועיל לו לי איכא רכוותא דמסייעי ליה וכבן נם מלד זה נקבט' כל דכרי ה"ה נר"ו כזה ולריך יגע וכחנם הכיא ס' מהרד"ך דאינם ענין כלל לנ"ד וכמדוכר והרכריס פשוטים ()

**אלא** דאחר קלת התכודדות נראה דאי מיהא אין כ"כ סתירה למ"ם ה"ה נר"ו דהנס דנימא כהאי כללא דסתם וי"ל ככל האמור דהמוחזק מל"ל קי"ל מ"ם כדין זה דמרן סתם כתחילה דעת הרמב"ם שהדכר ידוע שהר"ם נק' מהרי דן' וכמ"ם סתם"ם מסס המני"ח כפי' כ"ה הנב"י סק"ד וע"ם מ"ם עוד כזה ועי' להרב מהר"מ סוזין כס' הון יוסף דמ"ב ע"ה שכ"כ עש"ב ועיין מ"ב סי' ע"ה ואם כן הוא הדין והוא הטעם לנ"ד דהסתם הוא סכרת הרמב"ם מתן סכין ומתן רקיע לומר קי"ל דלא כוותיה:

**זאת** ועוד כדין זה שלפנ' דמרן עלמו כב"י גילה דעתו כפירוש וכתב הכי נקטי' כהר"ם ומהריב"ם ואם כן נמלא שכר"ז הין סמי' על הכלל ומפיו למד חיין שב"כ כפירוש הסכמת דעתו כן ואין יאמר קי"ל דלא כמרן שקבלנו הוראותיו וגם אין לומר נמי כמ"ם הכנה"ג דמרן סמם"ל לחר שב"כ כפירוש ובחמת דברי מרן החבי"ב קשה להולמס ושו"ר להרב שפת היס דל"ב ע"ג נרגש מזה ודלה ליישב כמש"ל והדר ביה כאשר דלה דכרי מרן בב"י עש"ב:

**יא"ה** הנך רואה דה"ם נר"ו נלל כמיס לדיוים לחלוק עלי ופו"ר העלה חרס כידו ומעני' דדינא כל האריכות שלו אך למותר שכבר הרב שפת היס ז"ל כתב ככל דכריו בחכמת קילורו כמש הרואה ()

**כעיב** נתנה דעם ליישב דכרי הכנה"ג שלא יהיו ד"ק סותרים ח"ו והגלע"ר הוא דהרב כנה"ג הניחא לאחר היתה כתיבה לפניו כש"ב כמקום י"ל היה כתוב יש מולקים כר"ת י"ח שגם קולה על ל' ונעשת י"ח ונדמה לו שהוא יש מולקים וזהו שהעתיק כשפרו שם וי"ח ופבירא ליה להרב דלף דקי"לסתם וי"ח הלכה כסתם מכל מקום כשב' וי"ח אין דעתו כסתם דר"ל דלכתחילה כן כתב כי היכי דניחום לש' החולקים דאי דעתו לאחוק להש ככור לכעלי הש' דהיינו כמ"ש הרמ"ע כר"ם ל"ו הו"ד כש"ך יו"ד סי' רמ"כ כדין סתם וי"ח דה' כסתם הול"ל וי"ח כמדתו תמיד ואמאי שיכה שם לא להרגיש אחתו לחום להש שהמוחזק מל"ל קי"ל כיון שאין דעתו מסכמת כדין זה והכי קא חזינא למוה"ר מהרמ"ם הו"ד כחק"ל מ"ב דקע"ו ע"כ שכ' וז"ל ואפילו מרן כש"ב הכיא ו"ח וידוע שים מכוכה כאח' כר' מרן כשכתב סתם וי"ח דאפ' דעתו כי"ח ולדעתי כי"ח כ"ב יודו כזה עכ"ד ומעתה דכרי הרב כנה"ג מיושכים על מתכונתם ואין נפתר מחמתו וגדולה מזו מתתי דאיתי לור להרב

לחרב ק"ח בח"מ דנ"ב ע"ח שכתב כי"ח וי"ח דנרחה דדעת מרן לפסוק הל' כי"ח שב' ברחשונה ואפי' דקי"ל י"ח וי"ח הלכה כי"ג כתרת מדבינה ולא כתב וי"ל דודאי י"ל לפסוק כי"ח כתרת וכ' וי"ח מוכרח שרעתו כי"ח קמת עכ"ל ע"ש ואפילו שהרב הפריז על המדה לו' דשם ודאי דעתו כי"ח קמת ריותר מסתבר לומר דמדבינה מוכרח לומר דסמ"ל ולא הכריע דתפסת מוגעו תפסת ולעולם נקוט מיהת לחו' כדין זה שלפנינו בסתם וי"ח דמדבינה מוכרח דסמ"ל ולא הכריע והמוחזק יאמר קי"ל ומן התימה להרב חק"ל שם שסתר דברי הרב מהרמ"ם בדברים שכע"פ כתו' שלא מצא טעם לחלק מי"ח לי"ח ולפי החמור הרי מליכו טעמת דכה דלא על חנם נטה מרן מדרכו דרך הק' מי"ח לי"ח שם לא לגר מה :

**והכי** תויגא למהר"י הלוי הו"ד בנו"ר ח"מ כ"ם סי' כ"ט כתב כהאי לישנא וכ"ש שנש מרן לא פסק בהחלט כם' הרי"ף והרמב"ם שהרי הכיא נם כן ס' הרח"ם וסיעתיה בשם י"ח תוכח דק"ל דיש לחוש לדברי החו' ע"כ ועש"ז דהרב לא נחית להכי לחלק מי"ח לי"ח רק שברונו הוא כי"ח נקוט מיהת דהכי ס"ל כי"ח שלא שרחיתי להרב הנו' דברים תמוהים במחי דהויתי רחיה לדברין שה ממ"ש הרמ"ע וו"ל והם כן חול"ל שרעת מרן שי"ל נר' החו' דהיכא דתפסם למ"ת ומנ"ל קי"ל וכו' עכ"ל ופליחה כשנבה היא וחח דרחה תחי' דברי הרמ"ע ולא רחה סיומו שכתב וק"ל מ"ש תמי' כד' הנחון להחיר הוא פסק נמור ומוחלט לפי סברתו ולא וכר ס' הכ' שלא לחלוק ככור לכבליה וכו' ע"ש ואחרי הדברים השה מי שם פה לחדם להכיא רחיה ממנו דמנ"ל קי"ל כהי"ח לו כהי"ח וחדרכת עינינו רוחות להחום' המחויקים בברית הלי כללא דסתם ויש דה' בסתם רובם ככלם מסתיעים מר' הרמ"ע הללו ועיין י"מ ונר מטה שם שם ע"ש . ואחרי כותכי בהיותי מתכוון בדבריו הללו' שכתב' והע"ב דהרמ"ע כתב עוד תי' אחר לתו דבלינ אחי' קמת שלא הת והה תיתכנו כל מד כדשייך ושם כן מל"ל קי"ל דדעת מרן הוא לחוש לס' החו' עכ"ל דדבריו אין להם שם ואין להם מובן דלא תי' קמת קא חוינא ולא בתרת ויש"ק הופיע בביתי מדבי שהקיל וחזח בעת הניח רא"ב הרב המוסחק מנן בעדי יפ"ה דודי יל"ו והרחתי לו דבריס הללו שק"ל וכיוצא מהינתו עשה לו פיתחת הן פיתר לותו ותהוח לחמר דכלי ס' שהרב מסב שם"ם הרמ"ע ושם כן הית ל"ל וכו' הוא תי' אחר ומילות ושם כן הכתו' כר"ת ות"כ כדמה לו וה"נ ולמד לותם ותו נמי ולכן לייתי תתי' דבריו הניח לסברתו עמ"ם והיכא דהיכא למיתם לס' אחרת מייתי לה כשם י"ח ותתי שביד מ"ם ותב"ג דלתי' לתר' וכו' כמוכן ת"ד נר"ו ותתר מהלני דבריו תבדי יולדתו ולא תכחד שרחיתי להרב כרכ"י ת"ח סי' כ"ח ותרפ"ו שבתב כפי' כי"ת וי"ת הפך מ"ם הק"ח כלמור גם רחיתי כתו"ת תות יהיר כשפי' קי"ט כת' בסתם וי"ח דהוי בסתם וי"ח ת"ח מ"מ תין מן התימה לומר כן כמ"ם ע"ד הכלה"ג דס"ל דיש חילוק וכבל הני דבותתא הנו' כל שמליכו ליתב ר"ק שלא יהיו סותרים שת דבתתא לא הרווקבו כלום גם בזה שמליכו דחיכו לחכנה"ג עלמו בבתירי ח"ח סי' תמ"ו הגב"י בתב וחע"נ דהרב סיים ובתב וי"ח כ"כ בתשו' מו"ה ח"ת סי' ה' שרעתו לחפוס כמתן דשרי מרבתב שבריתו בסתם וכ"כ במ"ת בכללים וכו' ע"ש דנמלת דחין כרעתו לחלק ואפילו בסתם וי"ח חזיל לכללים דהלכה בסתם :

**יא"ה** תעיקרת דמלחת פרכת דדבריו שו מ"ש ע"ד הכנה"ג לא נתנו ליבתב ואפי' להעלותם במחבבה בעלמת ורחוי להקטתם מן הדעת לנמרי דבכל ספרי הש"ע הדפוסים מדפיב נם יפיס לה כמלת נ' כוחת בש"ע שבתוב וי"ח במקום וי"ת והיכי ניקום לחן לבחות מדבתנו מה שלא נמלת בתוב בשום ספר הת ודחי ליתת כלל . ומה שהביח רחיה לדבריו מר' הק"ח ושנחה בנשין נדולה מזו וכו' הדוחה יראה דחינה שת רחיה לסתור ממש דחפילו בשבותב מרן וי"ת וי"ח ס"ל להק"ח דסל' כי"ת קמת חס כן כ"ש שנאמר כן בשבותב שברית הק' בסתם והדר תמר וי"ח דודאי ס"ל לדעת הק"ח שרעת מרן לפסוק בסתם דוקת ולא כי"ח נרע טפי מי"ח ותמהני על שום בעל שכל שיביח רחיה בוחת מר' הק"ח לא חס לא כמ"ש בענותי דנפקא במב"ש וכמוכן והוא נר"ו שהביח רחיה ממנו לשיטתו ואינם רחיה שת לסתור לא ידעתי מה כי ל"ל בזה ותשה"ק הוא נר"ו ע"ד הנחון הפק"ל במה שדחה דברי הנחון מהרמ"ם בזה אחכי הרוחה דהאמת עם הפק"ל בזה דאין שום טעם לחלק כין י"ח לי"ח ודלא כהרב מהרמ"ם בזה נם מה שהביח רחיה ממ"ם מהר"י הלוי ובתב עליו דנקוט מיהת דהכי ס"ל כי"ח נם בזה ליתת לענ"ד כלל דאין להוכיח מר"ק כ"ת שים לחום לר' החו' כתשב"ת כן בפי' ואיינו כמ"ש הרב בבי חיי בח"מ ח"ב סי' ק"י דאם המוחזק נשנן על סברת הי"ח אין להוציא מידו ותו ל"מ ולא כמ"ש הוא נר"ו דהכי ס"ל כי"ח בזה ודחי ליתת וכמובן :

**ועוד** אכי תמיה עליו דאיך נחה דעתו בזה מעיק', דהנם אי יהיבנת ליה כל דיליה דכמ"ע של הכנה"ג היה כתוב וי"ח במקום וי"ת ומדבינה מוכרח דסמ"ל ולא מכריע והמוחזק יאמר קי"ל כ"ו ניתת כעלמה כרס כמאי דקמן הלא ערין לתלוחית הדיו קיימת כמ"ם הוא עלמו לעיל מזה דמרן עלמו בב"י גילה דעתו בפי' וכ' דהכי נקטינן בהרמב"ם ומהריב"ם ומתת וה דחה דברי עלמו כמה שרלה ליתב דב' הכנה"ג וכ"כ הרב שפת היס כדבריו נר"ו ממש כמ"ש הוא נר"ו לעיל ת"ל ליתת הזחה קבת היכי ניחה ליה דברי הכנה"ג כמוחת שהיה כתוב תלמו וי"ח ולא עמד נגדו דברי מרן הכ"י שבתב דהכי נקטינן ונם לעניו דינה לנחו"ד לא הועלנו כלום לי משום דברי מרן שבב"י הנו' ולי משום דהסברת קמת שהביחה מרן בסתם היה מולחת מהרמב"ם וכבר קבלנו הורלוחיו דהוא מתרי דחקרין וכמ"ש ב"ו הוא עלמו לעיל ותמהני טובת דשבת דברי עלמו הסתוכים ממש ולא שוינל כלום לא ליתוב דברי הכנה"ג ולא לדינת דנחו"ד וכמדובר והוא פלא . ומ"ש עוד הוא נר"ו דבעת שהיה הופיע בב"מ וכו' לחת דלחמרי דהכנה חמת דיפה כוין במ"ש ע"ד מהר"י הלוי שנתקלף לו תיבת וק"כ

לוה״ל וחשב שהם שני תי׳ והכריס פשוטים ונלמנו מלד כרס מ״ש בשת ההיח וכו׳ לח כן החמת ומעיד לחי עליו שחרב מהר״י פינלי הנו׳ נר״ו למר עמו כל קונטריסו הנו׳ מרחם וע״ם ועיני רחוקו ולח זר כהיותי מתחכמן חלל רו״מ נר״ו והחריקי כהם כמה פעמים שיעייטו יפה יפה ככל הפרטים וח״כ לח עליו נר״ו לבד תלוותי ככל מה שרחיתי הכריו נר״ו כ״ל נם על הרב לחיר יעקב הנו׳ נר״ו לחי תמיה לין סמך שחי ידיו עליו ככל קונטר׳ הנו׳ ולח שח לבו נם הוח נר״ו לעיין כרחוי דידעינח כיה בנחמני שרעתו ינקיה ועיוטו זך ונקי כחשר נסיתיו כחכמה כמה פעמים כשבתנו יחד עה״ח ועה״ע ועתה הפעם כענין זה לח חזינח כיה כהחי סימנח טכח כלל והיח פלח וכבר רחו הכיה לנו הרב ויקרח לחברתם נר״ו ככללו רק״ח ע״נ חות ע״ה מ״ש הכנה״נ ח״ח והכרכ״י והק״ח והחק״ל יע״ם ולין קול חדם מדיליה כלל כמו שירחה הרוחה ולחר שכבר חוח עלמו נר״ו הדר ביה מכח מ״ש הכנה״נ כח״ח ה״כ כל דבריו כענין זה ללח טרך ופלפול של הכל חוח ולינו שלח להנדיל קונטריסו

לח כדברים שחינם מריכים כלל וכן לח יעשה ()

**כע״ב** הנלע״ד כרור הוח שרעת הכנה״נ כזה

דהיכח דמרן מכיח סתם וי״ח דעתו הוח על הסתם היכח שהנכסים הם ביד שלים דדיינין להו כסתם ומכ״ש היכח שהנכסים הם ביד מי שמסייע ליה הסתם דפשיטח דוכה כרינו לומנ לין דעתו כסתם נם להוליח מיד המוחזק שהנכסים קיימי ביד מי שמסיי׳ ליה ס׳ תי׳ח דלהוליח לין דעתו מסכמת להסתם וח״כ ת״ש מרן סחכי״כ ככ״מ דחולינן לכללן דהלכה כסתם כקושטח דמלחק כן הוח דמסחמח הכי דיינין להו לומנ היכח שהכע״ד שכנגדו מוחזק סמס״ל ויט״ל דין״ל כהי״ח כיון דלהוליח לח הקכימה דעתו ומנחתי לחיתי להכנה״נ עלמו שכ״כ כפי׳ כתבו׳ כח״כ מח״מ זקי׳ ק״י וו״ל ולענין הלכה הרב ז״ל כתב כ׳ הם כו׳ ולח הכריע ולין קפק דחע״נ דכלל מסור כידינו זכ״מ שהרב הכיח שחי סכרות החחת כתובה כסתם החחת כי״ח שהסכרח שהכיח כסתם היח העיקריח כו׳ ה״מ לרון כן לכחחילה חכל לם המוחזק נשען על ס׳ י״ח ח״מ חידו וכו׳ עכ״ל וכ״כ הרב מהר״י זלוה כתבו׳ הנו׳ קלי כוותיה כנו׳ ע״ם וכ״ל לחכיח לחיכח לם׳ זחת מהרמ״ע עלמו שכתב והיכח דחיכח לחיכח לם׳ לחרת מייתי לה כי״ח ומ״ם תחלה היח זקק נמור ומוחלט לפי סברתו ולח וכר סב׳ השניח שלח לחלוק ככוד וכו׳ דממ״ם תחילה משמע דחיכח לחיכח להיות ס׳ ושוב כתב שהכיחה לחלוק ככוד יתו זקה דמה ככוחהו זה לכתוב סברתו והרי לח להניח סברתו לפילו לחזוק המחזיק כחזקתו וכשלמת לנבי לסור מנח לנו הרב לר ככוד שבהרבה מקו׳ פשט המנהג כוותיהו וכו׳ עי״ש לחמנ לריני ממוטת חדרכת כזיון חיכח דמפקינן מן המוחזק ול״ח להיות סברת כלל ברס הם נחמר כמ״ש הכנה״נ לחי שפיר שכתב חיכח דחיכח למיתב להיות ס׳ מייתי לה כי״ח לח חדעתו כסתם לפסק נמור מכל מקום להוליח מיד המוחזק חיכח למיתב להיות סברת ולהכי מייתי לח

לחלוק ככוד שהמוחזק יחמר קים לי כוותיה זה נרחם לי כרור ככוחנתו וזה סייחי לומר שהיה כוונת מהר״י הלוי שם כמ״ש מר׳ הרמ״ע חללו לולח שדבריו החח׳ חן מוריס דסבר דחזו שני תי׳ כמ״ש הרב המג״ן יע״ו כחמור ומהנלמד חחה למר יחוב מרווח לקושיח הרב י״מ שם להכנה״נ שכב״מ כתב על מרן שלח הכריע ולינו ניקו מחרי דהחי כללח דה׳ כסתם עב״ב · וכהנלות נגלות לנו חשו הנו׳ שכבר פי׳ הוח עלמו כוונתו כחמר לנו שמרן לח הכריע ועיניך פרוחות דכחחי דינח דשכירות קרקע לי נקנה בקנין סודר חו לח כ׳ בכנה״נ שי קל״ח מנב״י לוח כ״ח ו״ל נם רכיט המ״ח בספרו הקדוש כתב שחי הסברות ולח הכריע וכתבו הנו׳ כתב כנו׳׳ל הרי לך דברי כורים כזמלה שהוח בעלמו מיתב דבריו ות״ל לדוחקו של הרב הנו׳ כלו׳ שכוונת לח הכריע ר״ל ל״ח כפי׳ דלפי״ד מה יענה להחי דינח שפוסק מרב כפי׳ לומר קים לי כהי״ח כיון דלח הכריע וכלי קפק שלח שלטו מלורות עיני הכנה״נ בחבו׳ הנו׳ נם מעיני לדיק הנחון ז״ל נעלמה ומהחימה רכתי על הרב עין ימין חכח״מ פי׳ מ״ש לייתי לה להחי תשובה של הכע״ח וכלקוטיו שם עמר מריעיד על הרב הי״מ ות״ח ז״ל מר׳ הרב כנח״נ נפי׳ קכ״ה ולח נרנש ממנה כלל :

**ולפי** החמור מליט לשם לסרב זרע לשרשם והרב כנ״י והרב פרי החרן ומהרמ״ם ומהרי״ו מכריס מקשיבים לקולם ה״ה הכנה״נ ומהר״י הלוי דהכי סבירח להו לנבי המוחזק שיכול לומר קים לי כהי״ח ושוב רחיתי למהרי״ו כסוף התשובה שם דחייתי לחבו׳ הכע״ת תו לייתי לחבו׳ מהרמכ״ח שכנגת ורדים והרוחה ירחח דמחשובת מהרמכ״ח לין רחיה כלל דקחי כוותייהו דסוב החוח כללח הוח כסוב הכלל דחייתי הנחון ח״ח כס׳ חוקי חיים סיט״ל דע״ז עמוד ד׳ ולינו ענין לר״ק ע״ש · ועיין כחוט המשולש חשר כחשכ״ן ק״ד כח״כ למהר״ם לרוב כפי׳ ז׳ וסי׳ ד׳ שהפק כפשיטות כר׳ מרן דסבירח ליה כי״ח חו כי״ח שמכיח כחח׳ והרוחה ירחה שם כח״ח סי׳ ל״ח דשינוי דעת היה כזה כין רכני ומנם ע״ם ועי׳ כחק״ל ק״מ סי׳ מ״ד ענמר כחמיהה על הרב הנו׳ סי׳ ו׳ וד׳ ונעלם ממט שהיח תשיכה דחלוק ס׳ סי׳ ל״ח הנו׳ :

**יא״ה** הנה לחמת שכל מ״ם כפרט זה ע״פ תשו׳ הכע״ח חלק כ׳ סי׳ ק״י דכריו נלמנו מלד כעלמה ככל מקום שלח נילה דעתו מרן ככית יוסף דנקטי כסברת הרשכ״ם לשר הכיחה כסתם כרס כנוונת דכ״ד שכבר נילה דעתו מרן הק׳ ככית יוסף סי׳ ס״ו דשכי נקטינן כמהריב״ם והרמב״ם וכש״ע נם כן הכיח סברתם כסתם כורחי הנמור דשכי׳ ליה כוותיהו נם להוליח מיד המוחזק דלין סברת לומר דמה שכתב מרן ככית יוסף דשכי נקטינן דדוקח כשהנכסים ביד שלים ולין מוחזק חד מנייהו כלל ומה נם דלפילו כשסוחר מרן עלמו מכית יוסף למה שכתב כש״ע קי״ל דהכיח יוסף עיקר כמ״ש הנחון החק״ל כח״ח סי׳ ועמ״ש עליו הנחון הרב יוסף לומן כסי׳ ל״ט והרב ומקרין לברים נר״ו וכללו

יע״ש

יע"ם כ"ם דהכא הם"ב מסייע להכ"י שהם שהכיס
עלם כב"י הביהה כם"ע סתם ומרן החכי"כ לאו
ככה"ג מיירי וכמדובר :

**ועוד** דכנוכת רכ"ד שהם' הת' שהכיהה כתתם
היה סברת הרמב"ם וכת"י וחגפיה ת"י
קכלו עליהם חורחות הרמב"ם כין להוליה כין
להחזיק וכמ"ש הוח נר"י לעיל וחם כן מוכרחים
חנו לומר דמרן החכי"כ כתתו' הנו' לחו ככה"ג מיירי
חי נמי דתנח קחי על מקו' שלח קכלו עליהם הור'
הרמב"ם לח כן חנן כדידן דק"ע הורחותיו חו לח
מצי לומר קי"ל דלח כוותיה ולה הרווחנו כלום ככל
מ"ש הוח נר"י כזה לנרש"ד כלל וחם חני עליו שלח
השניח כזה כלל ועדיין נם כן לחלוחית הדיו קיימת
מ"ש הוח עלמו לעיל מזה ככל הנו"ל וחיך פה נם
כן שכח רכרי עלמו כזה והוח פלח וחפילו לשחר
מקומות שלח קכלו עליהם הורחות הרמב"ם עכ"ז
לח לחכי כללה דמרן החכי"כ שכתשובות הנו'
כי חם היכח דהוה מוחזק כדין כהוגן וכשורה לח כן
ככה"ג רכ"ד שחתם כתקיפות ושמות כחזקה על ידי
נייס כנו"ל לח הוי חקי' תפיסה כלל כדי להחזיכו
למוחזק לומר קי"ל כלל ככל מ"ש כקונטו הנו' כענין
תפיסת לוי רכ"ד דלח הוי תפיסה כלל מהט' הנו' ומ"ש
על זה ה"ה נר"י לקמיה לכשנגיע לשם מכיס
כע"ה להשיכו כהלכה כם"ד עכ"פ כל מ"ש פה הוח
נר"י ליתח כלל והדכריס כרוריס ()

**ונחזור** לרכרי ה"ה נר"ו ונכיח ממ"ח חשר חין
לנטות ימין ושמח דחין כחן סתירה לחקי'
שלו לוי כמ"ש ה"ה נר"ו רכל שתחילת דיוט הממע"ה
חי תפיס לידך מפקינן מניה דהנה ה"ה נר"י
חייכי לן תשובת הרב פרי החרן דזיכה להחשם מט'
מנו דחי כעיח לומרת שטר כתו"ת הו"ל וחירכם
וכן חזה הויח להרב ק"ח כח"מ סי' ט' דכתב מנו
דשטר הו"ל וכו' ע"ש והרב נר"י לח הכיח לטו שום חולק
כזה וכשו היח הלכה פסוקה וחכן דחזינן כם' הפו' מניחו
דחיכת פלונתח בזה ודעת הגחון כעל החורות דהחי
מנו חין לחומרו שכ"כ כתומים כסי' ס"ו סקי"ט וו"ל
חכל שיהח נחמן כטענה לחרת כמנו דקי"ל שטר
כתו"ת חו ק"ח ל"ח דהו"ל מנו דל"ש עכ"ל וע"ש
כחורים סקל"ו כתכו כקלרם גם הרב נתיכות משפטו
כנתיב י"ד דס"ו ע"ד וס"ח ע"ח החריך למעניתו
ומוכיח כמיטור דלח דחי טעין הכי נחמן מ"מ להחמיטו
כטענה לחרת כמנו דהו"מ טעין שטר כתו"ת הי"ל
וחכד ל"מ ליה עש"כ ועיין להרב ביח חברהם כסי'
ס' יס"ו וכספר פני מכין על הש"ס שקו"ט כזה
וחכמ"ל ומחלח דחפילו לרעת ה"ה נר"ו שכשהים
תפוס רחוכן דכ"ד היס נחמן כטענתו כמנו הנו' לרעת
הפס"ח וסק"ח דס"ל דחמרינן מנו כה"ג וחם
כן הן כהיוס הזה שחתם לוי ורחי דשפיר יכו"ל קי"ל
כהני חצלי דכרכי סכו"ל דס"ל דהחי מנו חין לחוש
ומעיקרח לח היס זוכה רחוכן כטענתו ותפיסתו של
לוי ככה"ג ודחי הויח תפיסה דלח חמרינן כה"ג כל
שתחילת דיוט הממע"ה וכו' כיון דהוי פלונתח דרכו'
ותחן דעבד כמר עבד כמ"ש מהרד"ך שם :



**יא"ה** לפילו שברכה ספיקות וס"ס ומח' הפוס'
יותר מזה לכתי לח הועילו כלום לנוי
דכ"ד לזכות כתפי' כט' קי"ל כיון דעיקר תפי' דטוענ
מחד מנד עלמה ולח הויח תפיסה כלל מחחר
שהיתה כתקיפות ושמות על ידי נויס וכנו"ל חם כן
מחי לחכי לן להכיח מחלוקת הפוסקים הנו' ועור
כמה מח' כפוסקים יותר מזה ונם מהרר"ך לחיל
ומודה בזה דע"כ לח חמרה הרב לדיט שלח חי תפיס
כדין כרס היכח דהתפיסה עלמה היתה שלח כדין
ודחי דלח מהניח ליה מידי ופשוט וזוהי קיכה שלח
הכחתי מחלוקת הפוסקים הנו' חי חמרי מנו הנו' חו
לח דמחי נפקח מיכה לריכח כלל וכמדובר :

**ברם** כעת חנב חירחין לודיע למעיין מחי
דקל"ט על הגחון החורו"ת דפשיטח ליה
מלחק דלח לחמרינן הוי מנו הנו' משום דלח שכיח
וכנו"ל דחיך נעלם מניה דמר שזהו הפך מחי דפשיטח
ליה להרב כעה"ת כשנ"ה ח"ט סי' ק' שכתב כפירוש
דלדעת מהריב"ם והרמב"ם שנחמן לומר שטר מכר
היה לי וחכר שיש להחמיטו ככל טענותיו משום
מנו יע"ש · הרי להדיח שהרב בעה"ת סכירח ליה
כפשיטות דהחי מנו נתן ליחמר בזופי הפך פשיטות
הגחון הנו' וס' נתיכות משפט ליטו כידי כעת לעני'
כר"ק חס וכר שר לדכרי כעה"ת הנו' וחיך לסיק
דלח כוותים הח ודחי לחמהח טוכח וכודחי שו הוה
שמיע להו דכרי כעה"ת הללו הוו הדרי כהו מסכרתם
וככן חפילו רהוה לוי דכדו"ד תפוס כדין לח הוה
מל"ל קי"ל כוותייהו כיון דנעלם מהם דכרי כעה"ת
הנו' והרכרים פשוטים ורחיתי להרב ערך השלחן
כסי' ס"ו דקי"ד ע"ד דשקו"ט כהה וכסוד"ק הכיח
מ"ם מהר"ח שפין לח לחמרינן הכי מנו הנו' כיון
דהוח שנוי כמחלוקת ומנו כמקום מחלוקת הפוסקים
לח חמרינן עי"ם · ותמה עליו הרב הנו' שלח רחה
דכרי כעה"ת הנו' עי"ם וחחהמ"ר לק"ת על מהריח"ם
ז"ל מדכרי העה"ת הנו' דכעה"ת מיירי התם לדעת
מהריב"ם והרמב"ם דסכירח להו דנחמן נענין קניתו
על זה קחמר דה"ה לדעתם דנחמן כשלר טענותיו
כמנו הנו' כמכואר כד"ק ע"ם · ברם הרב מהרח"ם
מיירי התתח הכח לחר שכבר חפלינו רכוותח על
מהריב"ם והרמב"ם וסכירח להו דנם לענין קניתו
ליטו נחמן נמלח דטענת המנו עלמה כמחלוקת
שנויה משום הכי סכירח ליה להרב דלח לחמרינן החי
מנו כיון שהוח שנוי כמחלוקת וכמוכן וכדור · וע"ע
להרב ערך השלחן הנו' כסי' ח"ן דע"ח עמוד כ'
וחכמ"ל ()

**ומטעמא** לחריכת לחיכת רכ"ד הוי פלונתח
דרכוותח ולח נחמר כזה לי תפס
מפקינן מניה דהנה ה"ה נר"ו לייכי לן משם הרב
פרי החרן הפלונתח דרכוותח כשטרי פולימסם דחיכת
דככרי דמקני מסירה וחיח דס' דכעו כתו"ת וחולם
עיקר המחלוקת כשטרי נויס דחיכת מרכוותח דסכירח
להו דלח ככתו"ת חוכם נקנים לח לייכי לן וזה ידוע
דהוי פלונתח דרכוותח כפ"ע ופוק חזי מ"ם כזה
מרכיוס כעל חק"ל כח"מ ח"ת סי' ל"ז וכעו מוה"ר

ר"ל המלך דוד נר"ו נסקרו נדיב לב מ"כ הגר"מ כה"מ סי' ה' עמ"כ ועיין להמ"מ כסי' מ' וכשניות סי' כ"ד ול"ה נח"כ כח"ק סי' ז"ך דמלי המוקוק לומר קי"ל כמהרש"ך ומהרי"ו דהינם נקניס כבתיבה ומקירה עמ"כ ועיין בתשובות הרב מ"מ סס מ"ם עמ"ס הרב מהר"י כהן כ"ה סי' ט"ו ד"ה ליטע עיה"ק ירושת"ו דסס היות כמו"ל דדייני קי"ל הין כח ביד הח' לתפוקי מיורשין כיון דהיכא מהכוותה דסבירה להו וכו' · ברם כהרגות החייס לתריה דמרן וכוותיה רהוי לנהוג דסכירה ליה דמקנין שפיר ע"ם ובכך דלזה מטין דברי הרב נו"ר עי"ם על זה בתב ה"כ הנז' מיהו למלי דכתיבנה דמרן להו להבלוני נתית שלא לטעמת קמהרר וכו' סס כן מלי היורם לומר קים לי כדרין פי' דמתברסן מלוקי דמרן וכו' וכ"ע הרב הנז' בדרך הנב על נרון הנו"ר שהיה מקים לוכות לעיה"ק ירושת"ו דכ"ע ידעי דהני פוליסתם וכו' כל מולסם יגבה בהם וכו' ודמי לההיא דקידה"ם וכו' ואולם רואה הני דהה נמי לה ספקה כידן וכו' ומס כן כ"ד הגו"ר דלהו כפירושה לחמר כי נמי זה דרכם להנבית למוליסה הפולסה היינו משום דסברי דשליחותיה דכעל עביד וה"ת לד"ז מיהו לה למענם נלכד לחו למינתנו דמדינה כעי כחו"מ לזכות וכו' עמ"כ דכר הלמד דהמ"מ דעתו בשטרי פולסתם דהוו כשטרי נויס ולה דמו לשטרי מוכ"ז שבתב הי"ל כיון דלה כתיב בהו כהדיא שעכור לכל מיכ"ז וה"כ נס בהם תחול המח"ה"מ כהוכיה"מ ולחר שכן נחזו לד"ה"ה גר"ו דמחי דרלה לזכות להחוכן דכ"ד כט' שהשטר שייך לו והין לזרים לחו היה כמנו דהכ"ל דכפולסתם דינם כשטרי מוכ"ז דנקנים כמסירה ולכולי עלמה נקנים כבתו"מ ולה כהדיא מ"מ והיה יכול לומר קים לי כיון שהיה תפום כשטר לחור מעתה דתפיסתו על לוי ודקי היות תפיסה דהין לומר כל שהחילת דינו וכו' וכיון דעיקר זכיתו מדין קי"ל נס זה עתה יהמר קי"ל ומ"ד כמר עכד וכמדוכר · שלא רבתה מודיעך דודאי בודאי היה רכיון דמרן כס"ע סי' ס"ו פסק דבטרי נויס שפיר נקנו בבתו"מ הס כן הין כחן מקום לכל מ"ם דהא לי נימה כמ"ם המ"מ דשטרי פולסתם דינם כשטרי נויס לגבי דידן הין שפק שיהמר קים לי כמהרש"ך ומהרי"ו דכהלכתא דמרן קיימינן והרי בתב דשפיר נקנו בבתו"מ ודכרי המ"מ שבתב לדחות מלילתו דמהר"ם שבתב דמלי היורם לומר קים לי כדרין פי' וכו' כ"ע לפי פסק מרן הנו' בסי' ס"ו וכבר עמדו עליו כזה רבים וכבכדיש החק"ל סס בסי' ל"ו ועיין הלבה למעשה דס"ע ס"ק בהר מיים חיים יו"ד סי' י"ח די"ח ע"ד עמ"כ :

**יא"ה** הדוחה יראה דגם כל מ"ם פה בפרט זה הוה ללא צורך לענינו כלל כמו שהודה הוה עלמו כזה בסו"ד וחינו שלא להגדיל פסקו בחסיפת חכמים והין כל חדש מדיליה כלל ולא ידעתי מחי לחכי ליה כזה ולא עוד שלא שבתב עלי שלא לא עמדתי כזה בעיקר מחלוקת הפוסקים לי שטרי נויס נקנים בבתו"מ חן לא וקוה תימה רמה לחי לריך לעמוד

כזה פה לחר שבבר טרע פסק מרן דשטרי נויס נקנים בבתו"מ חס כן מה בלע לעמוד כזה פה כרס על כל פנים כמקום לחר עמדתי קלת כזה יע"ם ובמ"ל ()

**אלא** דהוקה לחי דלכל הטעמ' שבתבנו לפקור דברי ה"ם נר"ו לקבר מהם תורה יונלה להחזיק בתפיסתו של לוי ובדחוכן הוה המוניח ועליו להביה רהיה כל זה היות שלא לרווקה דמלתה דהקתירה הקמתית היותר נכוכה מבוהרת כמרן עלמו סס כדין זה אי"ל שטר היה לי והבד לחר שבתב מרן דיוו כהודה לוי שפרעו שמעון וכו' כתב טעון לוי שלא מבר ולא נתן שטר זה נשבע היסת ונפטר ע"כ ופשט הדבריס נרחים שט' לוי הוה נגד רהוכן שלומר שמבר לו על זה עומען כנגדו למת הוה שאני נתפרעתי חוב זה מבמעון מבל מקום הין לך עלי כלום כי חני לא מברתי לך השטר · ועיין להרב ב"ח סס שבתב דלפ שמרן בבית יוסף וכב"מ סבירא ליה דשבע היסת קלי על שמעון וכו' מ"מ מידה הוה דבדין זה נשבע היסת לוי דק מיסיף היה מדעתו בלחותו מדון שנשבע שמעון ע"ם וב"ב מור"ס בתשו' סי' ל"ה ועם"ך סקל"ח ולדעת הסמ"ע הוה דבדין זה דעתת מרן דלפילו שבועה הין מלריבים לנוי דהממע"ה וכו' ע"ם ועיין בהלבה למסה בפ"ו מהלבות מבירה ד"ק ע"ח והילך שבתב בדברי הסמ"ע עמ"ב · מפורש יולא דעתת מרן דלפ דהיכא דהדין היה נותן דו"ל שטר היה לי ולחר לפילו הבי היכא שבבר נשבה בעל הסס מהלוה וטוען בנגר מי שהשטר בידו חני לא מבירתיהו לך נתמן ולחותו שהשטר בידי נק' מוניח ועליו להביה רהיה ולא המריכן כל שתחילת דינו וכו' ועם כל זה בתב מרן לפילו בשהשטר קיים בידי מי שבנגדו ב"ם לנדו"ד שבבר יצא השטר מיד רהוכן ונק' לי"ב קרעים דודאי המדי' עבשיו שבבר נשה לוי מהדיר שהיה נתמן ורהוכן הוה המוניח ועליו להביה רהיה ובבה"נ כ"ל פשיט דלפילו הב"ח והם"ך דמלריכין שבועה ללוי להחמינו כדבריו בב"ד מודו דלחי' שבועה לא בעי לוי על טענתו כיון רהיה יורש שהשטר בתוב על סס הביו יעקב וכמבואר בדברי הפו' שבועת היורשים שלא פקדנו הבה היכא שלא בבהיס ליטול הך לא לפטור לת עלמס וכמבואר בטור וב"י סי' ס"ט וב"ח ועיין בתשו' מרן הבב"ד סי' קם"ט ובס' ויקרא להרשם הנר"מ סי' מ"ג עמוד ע"ד הדרב"ז מגיה וכיה עמ"ב וכבן הדין פשיט בב"ד דשפיר וכה לוי ולית דין נריך כלל · וכזה ממילא יושב בס"הר בל מ"ם שור הרב הפוסק נר"ו טעמים לחריס להפסיד תפיסתו של לוי דב"ד חדש דתפיסתו היה על ידי שמות וכוי תקיפת כפנגו ועוד שהיה הפיסה על ידי גויס ול"ת תפיסה וכו' וכו' ולפמ"ש דזה לא מקרי תפיסה כי סס נביה שנבה לת תוכו מהלוה שלו מתי ב"מ סס תקפה כפנגו או סס נבה ממנו על ידי ערבות ס"ב וכי הנוכה חובו בתקיפת חו ע"י עמ"ב קנסינן ליה שיפסיד מעותיו זה לא שמענו ולא ראי, ולפילו לי תבבינן להחי נביה דב"ד תפיסה מ"מ לא ידעתי מה ענין תקפה בפנינו לתפיסה בהחי וכי

מרין

מדין מנו בלחו להלמיכו כי היכי דנימא דהוי הקפה כפניו וכיון דליכא עדים ורלה חו ל"מ ותפיסה כה"ג דכ"ד דהוי ספיקא דדינא מלי לכפות לן לי הויא ע"י תקיפות לעיכי כל כיון שכל עיקר תפיסתו הוא לומר קי"ל ולהחמיכו לשכנדו מוליא להכיא הרי שפיר הוי חפוס ויכו"ל קי"ל ועיין להחק' ח"ל ח"מ סי' ל' דל"ז ע"ש ולהכ"ד ס"ה לוח י"ג וכחס"ל ח"כ ח"מ סי' ל"כ לורח מעפט סי' ד' הגב"י לוח ז' ועדין ל"י בעניכן:

**יא"ה** גם מ"ש פה לין כו ממש לנדו"ד כלל וכפיט דמ"ש דזה לא מקרי תפיסה שלא גביה וכו' לין לו שחר כלל והם כי לא להזכיר דלין לך תפיסה כחזקה ושמות גדולה מזו ולין לורך להסיב על דכריס כעלים שלו הנז' כמו שירלה הרולה ויעפוט כלדק()

**גם** מעעמת דלתי עלה כנ"ד דהויה תפיסה ע"י גויס וכו' דהדכר ברור דל"מ תפיסה כמ"ש מהרשד"ם ח"מ סי' קמ"ה וכ"ש כנ"ד שהיה התפיסה ע"י הקונסיליס וכו' לחת שכ"כ מהרשד"ם עם ושורש הדכר הוא ממהריק"ו סי' קכ"ד ועיקר רלוקו דמהריק"ו הוא ממ"ש המרדכי בהגוזל כתרת עמ"ש בס"ק דקי"ז בהפוקת מפוקת דהוו מנלי עלה כי תדי וכו' ולחביו כמשך מהרשד"ם וכמה מגדולי הפום' הלח' לתפוס כן בפשיטות כוולוכו ס"ק הרב מקור כרוך סי' ל"ד מעיל שמוש סי' ע"ר מהרב שלקלעי בשו"ת מ"ע למהר"ם חסין סי' ד"ן הרב כנה"ג כתשו' ח"מ ח"כ סי' קי"ז מהר"י חלנדשלי סי' י"ה דל"ח ע"ג תקפו של יוסף ח"ק סי' ה' ועוד כמה וכמה עד לחרון נלון עוזכו מוה"ר ר"ל נר"ו בס' הנר"מ נדיבב לב ח"כ ח"מ סיל"ח וסי' מ' עם"כ וכמעט שעברתי בכל ד"ק ירולה לני שתפסו דין זה בפשיטות בלי שום חולק:

**ואנא** ועירלי בחופשי חפוש מחפוש רלוקי מערכה גדולה נלכת לקרלתם דסברי תרגן דהויה תפיסה למימר עלה קי"ל ולזכותו כדין רלטן לעיון רלוקי למהרלק"ח בח"כ סי' יו"ד הסיב על כ"ד שתפס רלוקן מ"ם בערכלות וכתב שעכשיו שהתפיסים הם ביד רלוקן לין שמעון נלמן בטענתו וע"י נרגש דלע"ב דהוי תפיסה לחר שעולד הס' ול"ג תפיסה מ"מ וכו' ע"כ ולא נרגש הרב שהרי מל' דהויה תפיסתו ע"י גויס ל"מ מוכח דלעיכו לי מהא לא מליה ולע"ב דשפיר סייד נמי המ"מ שכתב שם הרב לפי"ה מדנרגש הרב מדין תפיסה לא"ם הס' ולא נרגש מדין תפיסה על ידי גויס דהכא דקי"ל שם מוכרח דתפיסה עי"ג שמה תפיסה:

**יא"ה** כלמת יפה כיומו כל הפום' שתפסו בפשיטות דין זה דתפיסה עי"ג דל"מ כלי שום חולק שהמת לתם שלין חולק בזה כלל וכמו שהכחר כם"ד ולוכיח כמיעור דלא ס"ק ה"ה נר"ו בכל מ"ם ממהרלק"ח הנז' זה כלל ועיקר זה יגא רלשוכה מ"ם שכתב שם הרב ליתא כלל דמלבד דשפיר סייד המ"מ וכמ"ש הוא נר"ו עוד כה דהתם לין עדיס לשמעון שהלך רלוכן בערכלות ותפס ממנו על ירח וכיון שלין כלן עדיס על תפיסתו בערכלות נלמן בטענתו כמנו דלא תפסתי בערכלות ומשו"ה לא נרגש הרב מזה כלל ועיין למרן החבי"כ בסי' קל"ג שהחר שהביא לתשו' מהרלק"ח שבכתי' כתב ועיין למהרהג"ח ח"כ סיו"ד עכ"ל יע"ש וכוונתו לרמוז לנו דדה ודה שוו בשעוריהו דמייירי שלין עדיס על תפיסתו כערכלות והוא כדוק()

**והכי** קזיכה להכנה"ב בח"מ סי"ד לוח י"ו הביא לשמעון שתקף לת שמעון בערכלות והוליה ממנו מעות שלא היה יכול להזיק כ"ת כיון דשמ' היה מוחזק בו וכל שמעון ותכיב לת רלוכן כדין ישרש ורלוכן מביכו טענות שזיכה בהם בר"ת בהיותו מוחזק עתה בממון ההוא שם לין לשמעון עדיס על תפיסתו של רלוכן נלמן רלוכן לומר שמה שלקח ממנו היה מפני שהיה חייב לו מה"ר מנו דהי בעי טעין להד"מ וכו' ע"כ ע"ש · מתבלר מדבריו דהבי ס"ל דתפיסה עי"ג הויא תפיסה שהרי הוא כותב שם לין עדיס נלמן במנו דהיינו הך כדין תופס הוא בעלמו דבעינן שלא יהיה עם עדיס כי היכי דליהוי נלמן במנו ואי לילית דהתבי' מלר עלמה ל"מ לפילו ליכא עדיס נכוף הוא להחזיר לו והוא פשיט וכוה מלל לני לוכו ל"ק נכדו של הרב הוא הרב פ"מ מקושיח המע"ם בסי' ד' הגב"י לוח ט' דהקהמיט מניה דברי מהרלק"ח הנז' דמלחה מדבריו דס"ל דתפיסה על ידי גויס לא הויא תפיסה ע"ש והדרכת דבריו ל"ע דבהדיא מכולח כהפך וכלמור:

**ומה** מלר תימה על הרב שהרי הוא עלמו הביא בסיף ס"ז לוח ע"ז לילית דברי הגו"ר שבתב שהם מפורשם הדבר שהפם ממנו בעש"ג הו"ל תפיסה בעדיס ובתב עליו וד' מהרלק"ח הויין תיובתיה ולק דלפי"ל דבב"ד הרב היה הדבר מפורשם ולבך תשיב ליה בעדיס הרולה ירלה דלין לחלק בהבי ולהלמת דלשתמיט מהרב הא דהרלק"ח עב"ל · מבולר מדבר ו שבן הבין בכוונת הרלק"ח שהתפיסה הויא תפיסה ולא עוד שא שהפירוש לא הוי בעדיס להפסיד ממנו המני ולא מק' להנו"ר ולילו הבא מקשה להש"ם בהפך ובלמת שדבריו ל"ע:

**יא"ה** שלא ירד הוא נר"ו לכוונת מהרלק"ח הלמתית בכוונת מהרלק"ח ושפיר לק מוקיב על נכדו הש"ם דורלי הדבר דל"ה דתפיסה על ידי גויס לא מהני שא היכא דהדבר מפורשם לכל שתפס על ידי גויס ל־עת קלת מן הפום' כמ"ש לקמן בס"ד כרס היכא דלין הדבר מפורשם ולהכא עדיס שתפס על ידי גויס מנא ידעינן לבן שתפס על ידי גויס כי היכי דנימא ליה דתפיסתו לא מהניא ולהכי דייק מהרלק"ח בתשו' כ"י הנז' לו' דשם לין לשמעון עדיס על תפיסתו של רלוכן נלמן רלוכן לומר שמה שלקח ממנו מפני שחייב לו מן הדין מנו דלי בעי טעין להד"מ וכו' יע"ש והוא ממש כדכתיבנא ובכן דון מינה דשם יש לשמעון עדיס על תפיסת רלו' בעש"ג תו ל"מ תפיסתו הנס דלכתי ליתי ליה טענת קיס לי לו מנו דהמוזכתי זהו כוונת מהרלק"ח בלתי מפק ומו ממש שהכין הרב מטה שמעון בדבריו כמוכן מד"ק שם לוח ט"ו שבתב כן וז"ל תפיסה על ידי גויס ל"מ תפיסה עיין בנה"ג סקי"ו ולקמן סיק"ד

וכו' ע"כ הרי שהכין כפשיטות דברי מהרלב"ח שהכיף
הכנה"ג דלקס ים עדיים שתפס על ידי גוים לא מהניא
תפיסתו כלל והרואה ירחה להכנה"ג כסיק"ד הנהט"ו
לוח כ"כ שכתב כן כפשיטות מש"ש מהריק"ו סיקב"ד
ומהרשד"ם סי' קמ"ה ע"ש ולפי זה לפי מהרלב"ח חולק
לא הוה שתיק הכנה"ג מלומר דמהרלב"ח פליג שלא
ודלפי הדבר כרור שכן הוא מבין גם כן בדברי מהרלב"ח
וכמדובר . ואם כן שפיר מותיב הרב מטה שמעון
להפ"מ מתשו' זקנו הרלב"ח וכמובן והדברים ברורים
ובטעם הדבר דל"מ ליה תפיסתו על ידי גוים כדלעיל
עדיים הנם דלכתי לית ליה טענת קים לי ומנו דהחזרתי
כבר נתנו טעם נכון המק"ב סי' ל"ד ומהרשד"ם סי'
קמה וס"פ דהט' כדי שלא יהא חוטף נשכר דהוא עשה
שלא כהוגן וכו' עש"ב וה"ט דמהרלב"ח גם כן הנם
שלא לא כדברין כפי' שום טעם ודלפי דהט' כדברי
הגדולים הנו' וכרור ובהכי ל"ש דברי המט"ש שכפי'
ד' הנו' עש מ"ש כפי' פ"ז שהכיף הוא נר"ו דשוו
בשיעוריהו ולא פלגן בהדייהו כלל זולתי דהתם כפי'
פ"ז רמי ומקשה ע"ד הנו"ד שכתב דשם הדבר מפורשם
הוא"ל תפיסה בעדיים וכתב עליו דברי הרב מהרלב"ח
הויין חיובתיה דהרי מהרלב"ח בעי שיהיו עדיים
ברבר דוקא ולא סגי ליה בהיות הדבר מפורשם וגם
דלפי"ל דבדבר מפורשם מודה מהרלב"ח דהוי"ל כעדיים
ול"מ ס"ל להמט"ש דחין לחלק בהכי כדי להקשיש
מהרלב"ח עש הנו"ד דבלא"ה לחתא הוא דלשתמטיה
להנו"ד הא דמהרלב"ח ממה שלא עמד הנו"ד בכ"ד
מהא דקי"ל דתפיסה על ידי גוים לא מהני כלל וכמו
שכתב דברי המט"ש נופיה בסיב"ם הגב"י הוא ט"ל
שכתב בסו"ד וז"ל ולעיקר דינו וכו' יעו"ש וז"ש הרב
הנו' שם בסיפ"ז הנו' וז"ל ולא דלפי"ל וכו' והלתא כי
משתמיט וכו' וכבר עמדתי ע"ד לגיל סיב"ה וכו'
עכ"ל ודברין נהמנו מלר וכדלתיבנה שלא דחזיתיה
לומר הרב מט"ש נופיה בסיב"ם הגב"י הוא י"ל שהכיף
משה"ק הרב מלומר קדישין בסיפ"ח הנו' ע"ד שכב"י
הנו' דלמלי היכא דלפי"ל עדיים הינו נהמן לומר
החזרתי כיון דקי"ל הנוגל חבירו בעדיים ג"ל לפורעו
בעדיים והל"ע וכתב עליו המט"ש שם שלא דק דכוונת
מהרלב"ח לומר דשם ים עדיים ל"מ לו שמה שלקח
ממנו הינו משום שתייב לו מן הדין דשם דלפי"ל מנו
דהחזרתי מיהו כיון דמתחילה כפר ולפי"ל עדיים
לכפירתו תו ל"מ כמנו דהחזרתי דהרי הוחזק כפרן
ותנה"ב דשם מתחילה היה טוען החזרתי היה נהמן
שכל הכח שהני דהוחזק כפרן בטענה לחרית תו ל"מ
כהכי ודוק ועיין בנו"ד ח"מ כ"ג סמ"ח מ"ש בזה ובעי'
ג"ד עמדתי לקמן סי' ע"ה עכ"ל ע"ש הנה מבואר
מד' הרב מ"ק הנו' ומתי' המט"ש הנו"ל דבעלמא היכא
דלא כפר בתחילה מהניא תפיסתו הנם שהיתה על
ידי גוים ובעדיים וכמבואר בד"ק הנו' ולבעל"ד לכי תמיה
טובא על הרב מ"ק הנו' בקו' הנו' דלמלי קושיא היא
זו על מהרלב"ח דשלכי הכא שהיתה תפיסתו על ידי
גוים קנסו ליה רבנן שלא יהיה נהמן בתפיסתו לפילו
דלית ליה מנו דהחזרתי כדי שלא יהיה חוטף נשכר
וכמ"ש הרב מק"ב ומהרשד"ם וס"פ וכנו"ל ועיקר
שורשו מדברי המרדכי דהנוגל וממהריק"ו וכמש"ל
ולית הרב עשה עלמו מצלמי העין מכ"ו ולא זכר שר
שזהו טעמו של הרב מהרלב"ח בח' כ"י הנו' וכן
כתב כפי' מהרלב"ח שם בסוד"ק דכל שים שם עדיים
ולפילו ע"מ לית נהמן לומר החזרתי דהוחזק כפרן
עכ"ל ולשם כן תו מלי מקשה עליו הא ודלי לתמהה
טובא על המ"ק הנו' שלא זכר מכ"ו ולוח פלא ובירור
לכי תמיה על הרב מט"ש כמה שתי' לקישית הרב מ"ק
הנו' דה"ט דמהרלב"ח שסכר ל"מ לומר החזרתי משום
שכפר בתחילה הוחזק כפרן כנ"ל דהיכן מוכח מר'
מהרלב"ח דלשירי שכפר בתחילה שלא הזכיר מהרלב"ח
כר"ק מזה כלום שהתופס כפר בתחילה שלא תפס
כמבואר כר"ק שהכיף הכנה"ג בסי' ר' וכסי' קל"ג
עי"ש ומ"ש בסו"ד דלתינו נהמן לומר החזרתי משום
דהוחזק כפרן לתו למימרא שכפר בתחילה ולכישכף
דהוחזק כפרן דלתמרינן בעלמא שלא ר"ל דרכיון שהלך
לערכאות של גוים ותפס ממנו שלא כדת של תורה הוי
לא ליית לדיבא והוחזק כפרן שלא להאמינו עוד כטע'
לפילו כמנו ודינו כהוחזק כפרן דבעלמא וזה ברור
מלד כדברי מהרלב"ח כלקי שום ספק והרב מט"ש
עלמו הבין כן דברי מהרלב"ח הנו' בסי' ר' וכסיב"ה
וס"ז הנו"ל דס"ל למר דתפיסה על ידי גוים ל"מ כלל
כל דלכיכה עדיים שתפס על ידי גוים ומכח זה הקשה
בסי' ע"ש וס"ז הנו' על דברי הנו"ד וכסי' ר' הקשה
על הפ"מ כנ"ל ולפיך פה הודה לפ' הרב מה"ק רס"ל
דלפ"ה נהמן כמנו דהחזרתי והגלע"ד לומר דגם הרב
מה"ק מודה לזה דשם תפס על ידי גוים בשני עדיים
תו לא מהימן לומר החזרתי הנם דמן הדין היה נהמן
ע"ז קנסו ליה רבנן כיון שעשה שלא כהוגן לחשוש
עי"ב וכמש"ל ומה שהקשה ע"ד מהרלב"ח הוא דוקא
עמ"ש מהרלב"ח בסוד"ק דלפילו בשים עד אחד לימו
נהמן לומר החזרתי ע"ו מקשה שפיר הרב מרדכי"ל
דלפילו הנוגל חבירו בעדיים יכו"ל פרעתי ולא כן כ"ש
הכא בשלא ים שלא ע"ש דוקא וכלאמת שמהרלב"ח
הפריז על המדה לומר דלפילו בע"ה לבר לימו נהמן
דהא מנ"ל והכי דייקי טובא דברי המה"ק כמ"ש
הרואה בר"ק שהניח זה בל"ע ועיין להרב מחנה
יהודה שם' כ"ף ע"ש וגלע"ד דמשו"ה חזר הכנה"ג
כפי' קל"ג והעתיק לנו דברי מהרלב"ח הנו' והשמיט
הלי דיכא דלפילו שים ע"ש וכו' עי"ש דנראה דלא
דבר מהרלב"ח בזה הדין דע"ש דפשיטא דמהימן כמנו
דהחזרתי וכמובן ועיין בחומת ישרים סי' קע"ו וקע"ז
יעו"ש ודו"ק ומ"ש הרב מה"ק לעיל מזה עמ"ש
מהרלב"ח דשם אין לשמעון עדיים וכו' דנהמן לחובן
וכו' כמנו דלפי כעי הוא טעין להד"מ וכתב ע"ז הרב
וז"ל ולי נראה דיכו"ל גם כן החזרתי דהא קי"ל וכו'
שלא נריך עדיים ודאיה קודם תביעה לכ"ד וכו' עכ"ל
לתו למימרא דלפילו תפס בעדיים על ידי גוים עדיין
נהמן כמנו דהחזרתי כרמשמע מפשט לשונו דש"כ
הו"ל להרב לומר הכי עמ"ש מהרלב"ח בתר הכי וז"ל
הכל שם ים לו עדיים וכו' אין תפיסתו תפיסה וכו'
על תלוקה זאת הו"ל ולי נראה וכו' כנ"ל שלא ודלפי
מיכרח דכוונתו לומר דלקי על תלוקה שם אין לשמעון

עדים על תפיסת רחובן ע"י גוי כ"כ מהרלב"ח דנהמן כמנו דלהר"מ על זה קאמר דלאו דוקא טענת להר"מ שכופר בעיקר התפיסה שלא תפי' מידה גם כן שתפס עי"ג עכ"ו מהימן בטענתו שחייב לו מן הדין כמנו דהחזרתי ג"כ דהא קי"ל תפילו הגוזל חבירו בעדים מ"מ להחזיר בעדים והו"ל מנו דהחזרתי ולא תשכחן בגוזל בעדי' שלא יהיה נאמן עוד לו' מנו דהח' מדהמריכו רז"ל עדים ורואה קודם תביעה לב"ד ואם כן כל דליכא לא עדים ולא רואה ודאי דמהימן בטענתו כין כמנו דלהר"מ כין כמנו דהחזרתי זה נלע"ד כיוב בכוונת המח"ס כדי דלא לתשווי ח"ו מעלומי העין ממאי דקי"ל דתפיסה על ידי גוים לא הויא תפיסה כלל ואיכי רואה שום דוחק כדכריו הכי ככיאור כוונתו הכי' דבחיבכה בעניותין ודכרי הרב מט"ס שלא הכין כן כוונת הרב מח"ס ותשב שכוונתו להק' אחלוקה דחיבה כ' עדים על תפיסתו על ידי גוים וכמה שחי' הוא ז"ל לקו' הכי' הם נפלאו ממני ונל"ע:

**על** כל פנים הנה נתבאר שדעת מהרשל"ח דתפי' על ידי גוים כל שהיא כעדים לא תהניא ליה תפיסתו כלל וכדעת המק"ס ומהרשד"ם ופ"פ ושכן הכין הרב כנה"ג כדכריו והמט"ס כסי' ע"ה ופ"ו וכמ"ל ודלא כהחכם הפוסק נר"ו דלגב דתחיה ושעשיה לא דק להכין הדכרים על כוריין וכתדוכר ()

**כזאת** וכזאת רואה אנכי לרשם המורים הרשב"ם כח"ד סי' קע"ה דכל"ק דהוי תפיסה שכ"כ וז"ל שאל רחובן תוכע משת' מנה שהלוהו ושמעון משיב פרעתיך ורחובן התפיס על זה שכח ולנו מנה שמיה לשמע' כיד גוי אחד היש נאמר הרי לוהו שהתפיס כילו כה לידו ונשכע שכך חייב לו שמעון לו נאמר שעדין הוא כמוליה מתכירו כדמעיקרא ועליו להניח רחיה · תשובה דכר כרור קוא דעדין הוא כדמעיקרא ום' נשכע היסת ונפטר ולא עוד אלא אפילו תפס הוא עצמו מנכסי ם' לאחר שטענו שפרעו שם תפס כפני עדים מ"מ וכו' עי"ש וא"א דתפיסה על ידי גוים ס"ל דל"מ כלל אפאי לא כיאר כאשר ולא עוד שאפילו לפא קוסק מיד הגוי והרי התפיסה היא כידו ואפילו הכי מפקינן מניה דהויא תפיסה עי"ג וכ"ש לשאלתו שהתפי' והם כיד הגוי ואפאי לא כיאר כן כאשר כיאר אפילו תפס הוא עצמו והנם דעדיפא מינה תשמועינן אפילו תפס הוא עצמו מ"מ כיון דנחית לפרש מה שהיטב כנ"ד ס"ה דהוה מצי נמי לפ' אפילו תפס כידו מיד הגוי שלא ודאי דלדעתו תפיסה על ידי גוים היינו הך תפי' ע"י ישראל כעבר ותפס דאחיכה תפיסה והיינו הך שכתב ולא עוד שלא וכו' וכתב כן ואפילו תפס הוא עצמו מנכסי ם' לאפוקי דלא היו לקו תפיסה ע"י אחר ולאשמועינן דאם תפס כפני עדים וכו' ולעולם נקיט מיהת שדעת הרשב"ם דתפיסה עי' ג אם היו כאקנה הויא תפיסה וגם דיד הרואה יכולה לרחוק מ"מ אחר שמניט שרכים וגכדים קיימי כהאי סכרא כאשר נכתוב בס"ד אם כן שפיר נוכ"ל כן לתוקומיה כוותייהו:



**יא"ה** היני רואה שום רהיה לרכריו נר"ו מתשובת הרשב"ם הלזו כלל ופרכה כל כתר תיפכה לאיכת למילף מניה דם"ל להרשב"ם דהפיסה עי"ג כעדים ל"מ ליה כלל אפילו דהית ליה מנו דהמזרתי או טענת קי"ל קנסו ליה רכנן וכמ"ש ומה"ט הוא שכתב הרשב"ם בתשובה זו דהכר כדור הוא שעדין הוא כדמעיקרא וש' נשבע היסת ונפטר הוא שעדין הוא כדמעיקרא וש' נשבע היסת ונפטר ומה"ט יש לומר דתפיסת עי"ג כעדים ל"מ ליה תפיסתו ושויב הוסיף לו' דאפילו לא היתה תפיסתו עי"ג כלל כי אם שתפס הוא מנכסי שמעון לאחר שטענו שמעון שפרעו אם תפס כפ"ע מוליכים מידו וכו' עכ"ל יע"ש · ומוף תשובת הרשב"ם הלזו הכיאה מרן ככ"י ח"מ סיע"ס מחו' י"כ ע"ש וכוראי דכיון לסוף תשובה זאת והרב מט"ס לא ניין לנו היש מקום כבודה התשובה זו וכבר אפלינו רכוותא כבוונת הרשב"ם כמ"ש כסוף תשו' זו שהרב מהר"י אסקאפה כתשו' שהביאה כבני אהרן סי' י"ד חולקים לה כדליכא עידי דאם כי אם עידי תפיסה ועכ"ו ל"מ כמנו דהמזרתי דאל"ם דלא החזיר כיון שהוא טוען שחייב לו וכבר תמה עליו המט"ם כסי' ע"ה הנב"י הוא ט"ל מתשו' הרשב"ם שכח"ג סי' ק"ד עי"ש והרב חורת משפט כסי' ד' הנב"י הוא ס' דחה גם כן דכרי מהרי"ק הנ' והעלה דמ"ש הרשב"ם אם תפס כעדים כוונתו הוא ג"כ על עידי רואה יע"ש ולעולם מל"ל דמ"ש הרשב"ם כחתי' ד"ק כתשו' זו הוא מט' שים עדים על תתפי' שתפס ממנה מיד הגוי שהיה חייב לשמעון וכיון שים עדים על תפי' מיד הגוי תו ל"מ ליה תפיסתו אפילו רחיק ליה מנו דהמזרתי מטום קנסא וכמדוכר · אי נמי אפ"ל לענ"ד דכל כה"ג דכ"ד הרשב"ם כתשובה זו ל"מ תפיסה על ידי גוים כיון שלא תפס מהגוי כהלמות שע"י הגוי שהוא שם תפס מש' דק שהגוי היה חייב לם' מנה ושלחם לו על ידי רחובן ורחובן עכשיו אצלו עכור מה שהו' שחייב לו שמ' מנה וזה מוכח להדיא ממ"ש כשאלת הרשב"ם הנ' ח"ל ורחובן התפיס ע"ז שכח אצלו מנה וכו' ע"כ · ואם כן לא היתה תפי' עי"ג כלל כדי לו' דל"מ ליה תפיסתו ועל זה הסיב הרשב"ם שעדין הוא כדמעיקרא ושמ' נשבע היסת ונפטר ולא עוד שלא וכו' והכל הוא משום שתפס לאחר שט' ש' שפרעו וכמ"ש הרב חרת משפט כסי' ד' הנב"י הוא ס' דיו"ד על תשו' זו עלמה יע"ש לו דמיירי דחייבה עדים ורואה וכמ"ש הרב הנ' כאות ס' וכמ"ל וזה נלע"ד שכן הכיגו כל דכני האח' כתשובת הרשב"ם הנ' ומשום הכי לא תשתמיט מר מנייהו מלבי להכיאת שום רהיה מתשו' הרשב"ם הלזו אי ס"ל למר תפיסה על ידי גוים מהניא או לא ע"ל דכהאי גוונא דכרון הרשב"ם לא נכנס כקוב דין תפי' ע"י גוים כלל וכמדוכר והדכרים כרורים · ולא כה"ת נר"ו שנתעלם בכאו להכיאת דליתא כלל גם מה שהכין כנרון הרשב"ם דמיירי שתפיסת עדין היא כיד הגוי גם זה ליתא כלל דהא כפירושא לתמר שכח אצלו מנה ומאי דמעלה השתא ואמר כאילו כידו וכו' ר"ל כאילו כח לידו כלתי תפי' כלל ואפי'

תפ׳ מיד הנוי לא תכפת לן לגד ח׳ ק״ג כשו כת לידו
ר״ל מקודם שטענן ג׳ שפרעו וח״ג כין לפי׳ קמת כין
לפי׳ כתרת ולעולם דהמנח של הנוי כבר היה כיד
רשוכן דשת״ה שלח שעדין היה כיד הנוי פשיטה דה״ה
כרמעיקרת ומתי למימרת דחפילו כנכסים כיד שלים
ל״מ מוחזק כמ״ש הפוסקים ככללי הקי״ל כיחוע כ״ש
כי הכת ק״ו הדכר כרור כדכתיכנת גם מ״ש תוס׳
נר״ו דהיכת רכים וככדיים דקיימי כהאי קכרת ליתת
כלל ולקמן תכאר לו דהין גם לחר מהפו׳ המשורש׳
שיכוור כן וכדכעי׳ מימר כש״ד ()

**ואנכי** הרואה שהדכר הוה מכואר יולא לפ מדכרי
המרדכי עלמו כפ׳ הגוזל כתרת לחר הוא
המשורש והעיקר לדין זה כמכואר כתשו׳ מוהריק״ו
שעיקר דחיתו מדכריו ולחריו נמשכו כל המתוספים
כללו הפוס׳ הנ״ל ולכי ניחוק יפה כדכרי המרדכי
לדרכת מ״ש כהפך דשם כתב על ההוח שותת וכו׳
דמשתכין ליה ולעב״ג דהוי דיכת כל דשיש נכר ה״מ
שיכו״ל לזה הכת דחיה ועדיים ויולית זה לפנימו וירחו שם
היו שלו וכו׳ אכל הכת דמשור למלכת לת יועיל עדיים ולת
יוכלו העדי׳ לרחו׳ שם היח שלו עכ״ל · מכואר דכ״ז הוה
מפני שמשרו למלכת אך שם תפש עי״ג ודדי התפי׳
היח תחת ידו דיכולים העדיים לרחות שם היח שלו
מודה המרדכי דהויח תפיסה ויותר מזה מכואר וכת׳
כפירוש המרדכי שם קודם לכן דחייתי פשק מהר״ל
מטולת על ההוח שותת דלת הוי כך משור ושו״כ
דהיכת דתקפה לעלמו כידי נויס לף שחין לו לעשות
כן וכו׳ מ״מ חין לו דין משור לפילו שתפסידו יותר
וכו׳ דזה נתכוון לחוליח לת שלו והדי זה דומה לנסכת
דר׳ תכת וכו׳ ושם חין עדיים נחמן כמנו יע״ש הדי
לך כהדיח דהתפיסה עי״ג תשיכת כתפיסה על ידי
יסרחל שתם היו שם עדיים נחמן כמנו וכן כתב נמי
המרדכי כפ״ק דמליעת סי׳ רכ״ו שהכיחו מ״ש רכני
ריונשכורק משם ר׳ יחו והלכה רווחת כיסרש וכו׳ ושם
זה שכנגדו יוליח מתוקמו ע״י שכריס כפ״ע כדי שיהיה
מוחזק לזו כ״כ ושם שלח כפ״ע מתוך שיכו״ל לח
עשיתי יכול לומר עשיתי וכדין עשיתי ע״כ מכואר
נמי מדכריו שו כרחמרן וחזיל לשיטתיה דחף
שלח יפה עשה לכיפו ע״י עש״ג וכן לח יעשה מ״מ
לענין המוקה תשיב לים מוחזק למנו ולקי״ל כל חד
כדיניה :

**ובעין** וה דומה לזה כתב המרדכי נמי כפ׳ המקבל
סי׳ ת״י משם ר״מ וז״ל על עסק רשוכן
שתבע לת ג׳ לדין על ס׳ שלקח מביתו כלי דעתו
ושמעון הסיב שתפ׳ כשכיל ס׳ לחר שתשחילו ונגנב
וכו׳ ושפילו כת לידו כתורת פקדון ומעכבו וכו׳ היה
לומר ר״ת שתע״ג שמייב להחזירו מכח החרם מ״מ
כמוחזק דייניט ליה ולת הפסיד כח המנו שלו ומכיה
מקו המקבל כההוח נכרת דחבל מכינת דתשכבתת
מחבריה וכו׳ ע״ש והטור סי׳ שם״ח פסקה להחוח
שותה כפשטה כמ״ש כב״י ועי״ש כב״י דחייתי תשוב׳
מימון ולין להמרדכי וה״נ רשה רשיתי למהרש״ל
כהגהל כתרת סי׳ מ״ט דחייתי מפסקי מהר״י שכתב
שע״פ שכנמ׳ פסקינ כל דשיש נכר וכו׳ ס״ת כתקוס

שיכולים לומר לזה שכנגדו תכיח דחיה כעריס ומחזי
ונוליח ממנו ומה מזיק לך שתקף כשמות חלת יקויר
לך כל שעה שתכרר ותוכה כדין לכל הכח שמוסרה
כידו דמלכת קשה הדכר להכיח דחיה ולת יועיל
דחיתו ולת יוכלו העדיים לרחות לס היה שלו מש״ה
משמתי׳ ליה וכ״כ המרדכי עכ״ל ולף למ״ש רש״ל
ע״ש מהר״ם מטולה הנז׳ וחלק עליו כמקלת שתם
חזיקו לשכנגדו דלף דחין לו דין משור מ״מ לפי״ד
חייב לשלם לו ע״ש חין זה ענין לדין שתפי׳ ובעיקר
החזקה הרי הורה לו כההוח שוקת דלת שייך כה
תשלומין דהויח כמזקת התוקף לף שהיתה עני״ג ע״ש :

**יא״ה** הנם מוהריק״ו כסי׳ קכ״ד תכיח דחיה
לדכריו מדכרי המר׳ שכהגוו״ק ובתרת ועיקר
דחייתו מפרק הגוו״ק ששם מכואר להדיח כדכריו ולת
כמו שתמכ הוח נר״ו דעיקר דחייתו היח מר׳ המרדכי
דהגוזל כתרת דוקת דזה לזו ולפי׳ מדכרי המרדכי
דהגוו״כ שהכיח הוח ז״ל חיכח דחיה טובת לדכריו
ולת כמו שהכין הוח נר״ו דמתי דדייק מר ממ״ש
המרדכי כהגוו״כ דשם תקף ע״י נויס והתפיסה כידו
דיכולים העדיים לרחות שם היח שלו מודה המרדכי
דהויח תפיסה לחיכת לים דחנה״כ דכתה״ג דשותת
דקתי עלת המרדכי לתה״ג דמועיל לו תפיסתו ע״י
נויס שם התפיסה ה״ק כידו ויוכלו העדיים לרחות שם
היח שלו כרם לת כילף מניה לכל תפיסות דעלמת
דמהכו נמי עי״ג דהת ודחי לת דמי להת כלל משום
דשותת שתני דמעיקרת דדיכת הדין הוח דכל דשיש
נכר נמלת דחפילו תפסה כשמות שנכרה ידו על
תכידו כשמות מהניח ליה תפיסתו ושם כן מל״ל דה״ק
נמי היכת שתפס עי״ג והיח כידו דמתי שנת שמות
דידיה משמות נוי והדי הש״ס קתמר קשם קחמר כל דשיש
נכר מ״ש כין ע״י עלמו כין עי״ג כרס כעלמת
ככל דוכתת דלת לתמר כיח כל דשיש נכר לעולם
חיימת לך דלף שהתפיסה היח כידו כיון שהיתה ע״י
נויס כעדיים תו ל״מ ליה תפיסתו וכדכרי המרדכי
שכהגוו״ק וכמוכן · וחילוק זה מכואר יולת כמהרשד״ם
ח״מ סי׳ קמ״ה דכתחילת ד״ק הוה ס״ד למימר הכין
חפילו למ״ש המרדכי כדים מניעת דהחילוק מכואר
דדוקת התם שהת׳ היה מוחזק והדין היה נותן שנחזיק
לוחו כיד המוחזק כו וזה תקפו כפ״ע תקיפתו חינה
כלום לכל כך״ד דהוי דינו שתם תפס חפילו כשמות
מהני ליה תפיסתו כך״מ חפי׳ עי״ג נרחה נמי דמהני
וכו׳ ע״ש שלת דשוב הוכיח כמיטור מש״ה המרדכי
כהגוו״ק דתפיסה עי״ג ל״מ כלל חפי׳ היכה דקי״ל
כל דשיש נכר עש״ך וכ״כ להדיח מוהריק״ו כסי׳
קל״ט ע״ש וכ״מ מדכרי מרן החכי״ך כסי׳ קל״ו
הנה״ט שהכיח דכרי המרדכי דהגוו״ק ודכתרת וכהכ
דיש ללמד מזה לכ״מ דהוי דינת כל דשיש נכר שתין
חפי׳ עי״ג הויח חפי׳ וכמ״ש מהרשד״ם וכו׳ עי״ש והייטו
דהנס דמש״ה המר׳ כהגו״ך יש לדייק מניה דיפכת
מ״מ מדכריו שכהגוזל קמת ילפי׳ מניה דכך״מ ל״מ
תפיסה עי״ג כלל הנס דהוי דינת כר׳ נכר ושולם כתחרי
דלת קי״ל להחי דינת דד״ג לך״ע למ״ל חפי׳ עי״ג לך״ע
חפילו למ״ש המר׳ כהגוו״ך כגו״ל ושר׳ כרוריס למכין ·

ומה שהביא רמ"א מהריק"ו כסי' קכ"ד לב"ד ממ"ש סמר' כהגיזל כתרת הוא ממ"ש כסא מהר"ף מטולה דסיכה דתקפה לעלמו עי"נ אף שאין לו לעשות כל מ"מ אין לו דין מסור וכו' ואם יש עדים שתקף על ידי נכריס לאו כ"כ ואם אין כאן עדים נאמן כמגן וכו' ע"כ הרי להדיא שכתב דאם יש עדים אז ל"א ליה תפיסה כלל הגם דאכתי לית ליה ט' מנו דהחזרתי לו עצמה אלא כהגון לתפוס עי"נ ואנה"נ דאם אין כאן עדים כלל על תפיסתו עי"נ ודאי דמהני ליה תפיסתו כמנו דיכו"ל לא תצסתי דמנת ידעינ' שתפס על ידי גוים דלא מפי שנתפס לטו חיין להאמיט כאו' שתפס ממנו עי"נ הא ודאי ליתא כלל וכמבואר ופשוט נמליטו למדים דיפה כוין מהריק"ו להביא דאיט לנ"ד דתפיסת רבי נפתלי היתה ידועה לו בעדים וככה"נ ל"מ ליה תפיסתו כלל ורואה לזה מדברי המרדכי דהגוז"ק ודכתרת שכשני המקומות הנ' מבואר להדיא כן כדבריו וכמדובר . וכבן מ"ם ה"ה נר"ו לדייק מתחי' דברי המרדכי דהגוז"כ הנ' לפסק ליתא כלל וכמדובר גם מ"ם ויותר מזה מבואר וכו' הרי לך בהדיא וכו' גם זה ליתא כלל דודאי אם אין עדים נאמן כמנו דלא תפסתי וכמש"ל והפרס שם כזה כין אם תפס עי"נ ללא תפס עי"נ הוא זה דאם תפס שלא עי"נ הגם שהיתה התפיסה בעדים כל דליכא עידי דהא אכתי נאמן כטענתו כמנו דהחזרתי וכיומא או טענת קי"ל לא כן אם תפס עי"נ בעדים הגם דליכא עידי דהא עם כ"ו לא מהניא ליה תפיסתו כלל לפילו דאית ליה מנו דהחזרתי או טענת קי"ל ותמוס קנסא הוא וכמש"ל וזהו ממש גם כן דברי המרדכי שכפ"ק דמציעא שהביא הוא נר"ו שכתב דמבואר כדבריו להדיא כדאמרן ממש וזהו נ"כ כוונת המרדכי כפ' המקבל סי' ת"ו שכתב דמ"מ לא הצסיד המנו שלו דמיירי כדליכא עדים על תפיסתו וכמובן וכ"ם לדעת רמ"ל שהביא הוא נר"ו נ"כ דחייבו להתוקף לגלם כל מה שהזיקו לנתקף הגם שאין לו דין מסור כיון שים כאן עדים על תקיפתו לכל אם אין כאן עדים כלל לכ"ע מהניא תפיסתו כמנו דלא תפס וכ"ם שאין עליו שום חיוב תלומין לכ"ע והדברים ברורים ותמהני מה"ה נר"ו דקורא ושונה כאנרת כאין מכין הדברים על בוריין וכותב ומעלה ע"ם כנייר וכדיו כאשר יעלה המזלג וכלל העולה על דעתו ואינו שם על לבו לעיין יפה כדבעי ובדחזי קודם שיכתבו מליו בספר ויחקו והוא פלא ()

**פש** נבן להבין לשון המרדכי כהגוז"ק שמת שוף סיק"ו אשר ממנו נ"כ נסתייע מהריק"ו שם שכתב וו"ל וא"ת הואיל והשוה שותף וכו' ומינו הא ק"ל אם הנוי מסייע ליה להתוקף ותקפה יפר' לעלמו עי"נ ולא למוסרה לנוי אם זהו כ"ד נכר ומס' שאין לעשות עי"נ כלל עכ"ל דלכאורה נראה דאיה לדכריו וה"ו שותף לכל המקום' הנ' שכתב המרדכי דמסניה התפיסה ואולם הרואה יראה דאין כאן שום סתירה שודאי כן מורה נמי מכל המקו' הנ' שלא טוב לעשות כן לכתחילה וכן נמי כאן והו מלי דקאמר דמס' שאין לעשות עי"נ כלל אמנם אנם"נ שאם תקף ודאי דאין מוחזק יש לו לענין מנו והוא פשוט מאד לפקנ"ד וכן נראין דכרי הרב תה"ד כסי' ד"ם שנסתייע ממנו לנדון שאנו שנשא אם יכול המלוה לכוף ללוה על ידי ערכאות ג"כ שיפרעט לאחר השמיטה וכתב שעל ידי עצ"ג אסור לכופו לכל כה"ג כתב המרדכי שלאי הגוז"ק וכו' ע"כ והא ודאי שאנו של הרב היינו אם מותר לעשות כן לכתחילה וכתב דאין לעשות והכיא כל כה"ג כתב המרדכי ושו"ר למור"ם כד"מ סי"ד או"ח הביא תשו' התה"ד הנו' שכתב דאסור לעשות על ידי גוים ועמד עליו דמלשון המרדכי כפ' הנזהל כאריא מ"ם דשרי והייתי נמי שכ"כ ההג"ה כפ' המניח דאם עשה על ידי גוים אפשי וכתב מיהו לפשר לכתחילה אסור ע"כ והיינו ממש כרכתיבנא ודברי המרדכי כלם כאו' ש סגנון אחד דלכתחילה ודאי אין לעשות עי"נ כלל מיהו אם עשה כלא עדים נאמן כמנו מאחר שהוא מוחזק וחזקתו הוא חזקה . וכאמת פליאה גדולה היא ואת על מהריק"ו דמלכד דאין רשיותו מוכיחות מפ' הנזהל קמא וכאריא כדאמרן עוד כה כי מתשו' מהר"ם מטולה שהביא המרדכי שם ומפ"ק דמציעא שהביא מרבני נרגשבורק ומפ' המקבל שהביא משם ר"מ נבי חדש נראים הדברים ברורים כאמת דאם תפס הוא תקיפה ואיך הרב פסיק ותני בפשיטות מתוך דברי המרדכי שאין תקיפתו של רבי נפתלי תקפי' נם על מהרש"ם ח"מ סי' קמ"ה מאחר דמיהתנו דמייתי רמיה לדכריו מהמרדכי דהגוז"ק ועליו דן הקו' שלו וכתב דליתא נגר דיפרקינהו וכפי מלי דכתי' ומוכרחים אנו לאו' דהכוונה דאין לעשות כן לכתחילה מ"מ אי עכד מהני כמ"ש כשאר מקומות אין כאן לא קו' ולא כ"ש ע"כ והיותר תי' שאם הרב לעיל מזה לייתי דברי המרדכי דפ"ק דמציעא והעתיק מקצת לשון שכתב ואם זה יוצית מחוקקו עי"נ כפ"ע כדי שיהיה מוחזק לאו כ"כ ע"כ ואף שמדבריו שו כבר מ"ש להדיא דאי ליכא עדים נאמן כמנו עוד ואת שכתבו בהדיא התרדכי בסיום לשון שהשמיטו הרב ואם שלא כעדים מתוך זיכו"ל לא עשיתי יכו"ל כדין עשיתי ע"ש . ודכריהם ל"י רב ואל תשיבני מתשו' מהר"ם שליין מיר"ם כח"מ סי' שפ"ח במרדכי פרק הגוז"ק דפליג להמרדכי דהגוזל כתרת דעינע שעיר חזי יחזק דאינו ענין לעניננו דשם קלקל תוכותיו והזיקו ללא טרך ולכן קראו מוסר ע"ש :

**יא"ר** מה שהשכימה דעתו לחלק כין לכתחילה לדעבד ושנם המרדכי דהגוז"ק לא מיירי כ"א לכתחילה שאסור לעשות עי"נ כלל הכתוב כדכריו נר"ו כל דכריו הנו"ל לא ניתנו ליאמר וכ"ש ליכתב דודאי לי תפס עי"נ ודאי עדים כדבר תפילו כדעבד לי עביד ל"מ כלל וכדמוכח להדיא מפשט דכרי המר' דפ' הנזהל הנו' וגם ממ"ש תה"ד שכן דן ר"מ כראובן שביכב חוכותיו של שמעו על ידי חצר שים לראוב' דין מסור יע"ש מוכח להדיא דש"ל דתפילו לי עביד ל"מ כלל וכן מוכח מתשו' מהר"ם מטולה הנו שלא כתב שאין לו דין מסור שלא שלח לחייבו כתב' ממה שהפסידו והזיקו לש' על ידי גוים כיון שהיו מתכוין שלא להטיל את שלו לחכל על תקיפתו עלמה לי ליכא עדים כדבר

תפילו

אפילו כדיעבד ל"מ כלל וכמ"ש כה"ק וכמ"ש בכפי' המט"מ בסי' קל"ט אות ו' הגה"ט ו"ל דכל דשיש נכר ומיהו לא יעשה כן עי"ג ואי עביד ל"מ וקונסין אותו עיין כנה"ג סק"כ הרשב"ם סי' תק"ד כר"ם ח"מ סי' פ"ב מעיל שמואל סי' מ"ד עכ"ל ע"ש הרי להדיא דאפילו כהאי דקי"ל לדיעבד כל דשיש נכר עם כ"ז אם עשה כן עי"ג ל"מ אפילו כדיעבד כ"ש וק"ו בעלמא היכא דלא הוי הדין כר"ג דל"מ תפיסתו על ידי נויס אפילו כדיעבד כלל וכמדומה כן הי"מ ה"ר ו' שנעלם ממנו כל זה והוא פלא ומה שנסתייע לחילוקו מתשו' החה"ד דסי' ד"ס ותמ"ס הנהמן רמ"ח כר"מ סי' ד' הנה מדברי החה"ד ליכא סום היכחה כלל כמ"ש הרואה היכרח דרמ"ה מחלק בהכי כיון לכתחילה לכדיעבד כרם לא אמרינ הוא כי אם היכא שאינו יכול להציל בענין אחר כלל דהיינו שהנתבע סרבן ואינו יכול להציל מידו אם לא עי"ג וכמו שכיאר דבריו רמ"ח נופיה כמפה סי' ד' ו"ל מיהו אם עבר ועשה ע"י הפרים אם לא היה יכול להציל אלו בע"ח מ"ם עשוי וכו' עכ"ל הרי להדיא דמור"ם עצמו שחיר' לנו הני חלוקה כיון לכתחילה לדיעבד פי' שיחותיו דדוקא אם לא היה יכול להציל בע"ח היא דמה שעשה עשוי כרם כשאין הנתבע סרבן וזה היה יכול להציל בע"ח אלא עי"ג אם עבר ועשה עי"ג פשוט הדבר דאפילו כדיעבד ל"מ כלל וכמדומה וכן רחיתי להרב משאת משה בח"מ ח"ח סק"י מ"כ שכ"כ בכפי' יע"ש ואתה תחזה לרמ"ח נופיה כר"מ סי' שפ"ח אות בהגהות שהרנים מפתיחת דכרי המרדכי מ"ש בשם מהר"ם שיש להחוקף עי"ג דין מוסר ומחייב כתם' נזקי התופס ואילו בהגהות בתרת הכיא כשאם פסק מהרח"א דאין לו דין מוסר לענין חייב תם' נזקי הנתפס כיון שאינו מתכוין שלא להציל אלא דוקא ולכאורה נראה מד"ק הגה' דמהר"ם והרי"ם הגה' פליגי אהדדי שלא דנראה מסקנתו שם כמהר"ם שדין מוסר יש להחופס וחייב בתם' נזקי הנתפס כשאין חביבו קרבן יע"ש וכ"מ מד"ק בסי' שפ"ח בהגהת ס"ק ה' שכ"כ וז"ל מ"מ אין לו דין מוסר אלא לע"ס שהפסיד חביבו עי"ז הרבה דל"מ מוסר אלא במכוין להזיק אבל לא כמתכוין להועיל אלא אלו הפ' מ"י דנזיקין סי' כ"ח ומרדכי בהגה"כ כשם ר"ח וי"ח וס"ל דמקרי מוסר וחייב לשלם לו כל היזקו אם לא היה חביבו קרבן וכו' מרדכי הגה"ק שהרי"ם ותשו' הרא"ש וכו' ומהרי"ק שורש קכ"ד וקס"ל עכ"ל ע"ש. הנה אמת מוכח להדיא מד"ק הגה' דלעיל קמייתא הנם אלא היה חביבו קרבן עם כ"ז אין לו דין מוסר ולדיעבד בחדיתא דוקא אם לא היה חביבו קרבן אזי דין מוסר יש לו לכל אם היה חביבו קרבן וס"ל להציל מידו בע"ח לכ"ע מה שעשה עשוי ולא מחייב [לשלם נזקי חביבו הנתפס וכמסקנתו בסי' ד' בהג"ה הגה' וכמדומה וע"ש בסי' שפ"ח להרב ס"ך סקכ"ו שכתב דהרכה פוקקים ס"ל כמהר"ם דדין מוסר י"ל וסברת מהרח"א לא קאמר אלא כשאלו היה אפשר לו בע"ח וא"ס כתב שם דכשאין לו מנו לאו

שהרנים מפתיחת דכרי המרדכי מ"ש בשם מהר"ם שיש להחוקף עי"ג דין מוסר ומחייב כתם' נזקי התופס ואילו בהגהות בתרת הכיא כשאם פסק מהרח"א דאין לו דין מוסר לענין חייב תם' נזקי הנתפס כיון שאינו מתכוין שלא להציל אלא דוקא ולכאורה נראה מד"ק הגה' דמהר"ם והרי"ם הגה' פליגי אהדדי שלא דנראה מסקנתו שם כמהר"ם שדין מוסר יש להחופס וחייב בתם' נזקי הנתפס כשאין חביבו קרבן יע"ש וכ"מ מד"ק בסי' שפ"ח בהגהת ס"ק ה' שכ"כ וז"ל מ"מ אין לו דין מוסר אלא לע"ס שהפסיד חביבו עי"ז הרבה דל"מ מוסר אלא במכוין להזיק אבל לא כמתכוין להועיל אלא אלו הפ' מ"י דנזיקין סי' כ"ח ומרדכי בהגה"כ כשם ר"ח וי"ח וס"ל דמקרי מוסר וחייב לשלם לו כל היזקו אם לא היה חביבו קרבן וכו' מרדכי הגה"ק שהרי"ם ותשו' הרא"ש וכו' ומהרי"ק שורש קכ"ד וקס"ל עכ"ל ע"ש. הנה אמת מוכח להדיא מד"ק הגה' דלעיל קמייתא הנם אלא היה חביבו קרבן עם כ"ז אין לו דין מוסר ולדיעבד בחדיתא דוקא אם לא היה חביבו קרבן אזי דין מוסר יש לו לכל אם היה חביבו קרבן וא"ס [לשלם נזקי חביבו הנתפס וכמסקנתו בסי' ד' בהג"ה הגה' וכמדומה וע"ש בסי' שפ"ח להרב ס"ך סקכ"ו שכתב דהרכה פוקקים ס"ל כמהר"ם דדין מוסר י"ל וסברת מהרח"א לא קאמר אלא כשאלו היה אפשר לו בע"ח וא"ס כתב שם דכשאין לו מנו לאו

כ"כ והייט מט' דכיון שהוא מחויב להחזיר ה"ל כאלו כדין עכד מה שהפסיד ולא יוכל לומר להציל אלו נתכוונתי והייט דהמרדכי והאגודה לא"ש שכפ' המניח כתב כפסק הגדו' כתב כם"פ הגוו"כ כפסק רא"ם וכו' עכ"ל יע"ש הרי לפניט דהם"ך הסיום הדעות ולא פליגי אהדדי דמר מירי כלישו וכו"ל כע"ח ומר מירי כיכו"ל ומח"ח ומח"ח ול"פ וכמוכן ולענד"כ שזכו נמי דעת מור"ם כמפה ס' ד' הגו' וכד"מ שם שהוא הוא היה מחכוין להסוות הדעות כזה והט' דפתם שם וכתב שם לא היה יכו"ל אח אלו כע"ח מ"ם עשוי אלא שכבר כתבנו שדין זה א"ם לכ"ע וכמדומה ועיין למרן החכי"כ שם סי' שפ"ח הגב"י אות י"כ שהביא מחלוקת מהר"ם עם מהרי"ם נכי הוא שותי שם י"ל דין מוסר או לא וכשו"ר כתב וז"ל וכ"כ רש"ל וכו' ועוד לע"ע שפשוט ממה שגרס לו לותו דבר שהוליא בעג"ג לריך להחזיר וכו' ע"כ וע"ע לו שם בהגב"י אות פ"ב מ"ם עוד כוה יע"ש. המורם מכל האמור דאפי' לם' מהרי"ם הנו' דאין לו דין מוסר נכי הוא שותי אותו מ"מ אותו דבר שהוליא ממנו על ידי עג"ג מחויב להחזירו כדאיכא עריס כדבר דאו ל"מ כמנו דלהד"מ ואפילו דהכתי היא ליה מנו דהחזרתי וטענת קי"ל וכדומה עם כ"ז ל"מ תפיסתו כלל וכמדומה ולא כתב רמ"ה כסי' ד' דמהני תפיסתו כדיעבד כ"ש כאי יכו"ל כע"ה כלל וכאמור ולא עוד שלא אתא אחוה להרב ס"ך כסי' ת"ך סי' קי"ד שעלתה הסכמתו שם דכם' דדינא כפלוגתא דרכוותא ל"מ תפיסה עי"ג אפילו היכא דאיכא דאיכא לימ מנו אפילו אם"ל להציל בע"ה כלל ואפילו כדיעבד שכ"כ וז"ל וכה"ג כח"ל סי' ל"ז כשם תשו' רשד"ם דעי"ג ל"מ תפיסה כפלוגתא דרכוותא ואע"ג דהמרדכי כתב כפ"ק דמציעא וכו' שמא דהיכא דאי"ל מנו מהני תפי' לף עי"ג י"ל כין תפיסה שבה מכחשטענת מנו וכין תפיסה דכאה מכח פלוגתא דרכוותא ואע"ג דכשאר מלי דמיין להדדי מ"מ כזה שפיר י"ל כיניהו משום דהאיכא דאי"ל מנו שפיר מנו דה"כ מע"ל לא תפסתי בלל ואם כן לא עשה שלא כדין כלל לכך מל"ל השתא שתפסתי כדין עשיתי אבל כם"ד כשתפס עי"ג כיון דעל כל פנים עבר שלא כדין מה שתפס שלא כדין אם כן כהה"ג לא מלי לתפוס כל"ל ואע"פ שהפ' עוד לחלק כין לכתחילה לדיעבד וכדאיתא כהג"ה וכו' וכ"כ שמחלק רמ"ה כהגהה ס"ד מ"מ נראה לענין ס"ד לף כדיעבד ל"מ תפיסה עי"ג מט' שכתבתי וכו' עכ"ל יע"ש הרי להדיא דהם"ך ס"ל למר דאפילו דאין כאן עריס כדבר על תפיסתו ואיתא ליה מנו ומהניא ליה תפיסתו מכח טענת המנו דלא תפסתי עכ"ז ל"מ ליה תפיסתו לטעון קי"ל ואפילו כדיעבד ל"מ ליה כלל ומד"ק נראה דנם מור"ם מודה כזה ולא חלק כין לכתחלה לדיעבד כשם"ה לו כע"ה דאיתא ליה מנו אכל לטעון קי"ל אפילו אי"ל מנו ל"מ ליה תפיסתו כלל וכמכואר כר"ן הנו' והרכריס כרוריס וע"ע להרכ"ח סי' מסעט כסי' ד' הגה"ט אות ח' שהי לקחיתא דכרי המרדכי הנו' דמהר"ם מיירי שעשה כן כפני עדים ולא פליגי וכו' עי"ש וע"ע לו שם כאו"ה וכאות ג' כתב משם הרב מעין גניס דאפילו למ"ם רמ"ה דאם אי' יכו"ל כע"ה

מ"ם עשוי הי"ד כמקום דחי"ל פסידא חס לא היה מציל עי"נ אלכל היכא דל"ל פסידא כי אם מפני הטורח לא החירו שלא יוכלו ולא לעשות עי"נ וכו' עכ"ל עי"ש :

**מכל** החמור תורה יונחה דלא כהפוסק דכ"ד נר"ו ואין כדבריו שום ממש לא כתה שיגיה לחלק מלכ זחילה לדעבד ולא כמה שתמה ע"ד מוהריק"ו ומהרשד"ם דחילוקו הנו' ככר נחבאר דליכה כלל ומוהריק"ו והרשד"ם מיירי כדליכא עדיים שתפס ע"י נויס וכמבואר להדיא כד"ק ומשום הכי כת' בפשיטות דל"מ תפיסתו כלל ושפיר יש להוכיח כן בין ממ"ש המרדכי כהגנ"ק כין ממ"ש כהגנ"כ וככל החמור ומדוכר ואפ"כ דחי ליכא עדיים על מה שתפס עי"נ וחי"ל מנו דלהד"מ מורו כהא דנלמן בטעמתו במנו הנו' דמלן מוכח שתפס עי"נ ולא ע"י עלמו ואפילו כדליכא עדיים כלל וחי"ל מנו ס"ללהפ"ך כס' חק"כ דכס"ד כפלוגתא דרבווקא ל"מ ליה התפיסה עי"נ לעשין קי"ל ולכתי לה מלינו לו חולק כוס וכמו שנתבאר ותמהני על ס"ה נר"ו דירו נעויה ולשונו תהלך כארץ לתמוה ולהקשות על הרח"ם אשר קטנס עכה ממתנני ודעתם רחבה מדעתנו שף ידות ורמי ומקשה עלייהו כלתי עיון והשגחה וכלתי חפוש יפה כס' הפוסקים וכן לא יעשה ושארי ליה מקריב

ודי כהערה זאת כעת ()

**ובצפיתי** נפיתי להגאון החורו"ת בס' ר' כאוריס חות ה' כתב ע"ד הרב תה"ד הנו' שהביאם מור"ם שם כהגהה וו"ל וכלאו הכי הך דינא של הרב תה"ד חין לו שורש דהכיא רחיה מהמרדכי כפרק הגוזל שכתב לענ"ד דיש כו דין כל דשיש נכר מ"מ חין לתופסו עי"נ ע"ש והמעיין יראה שלא כתב כמרדכי רק דמסרו לנר שיש ואם כן אף דיכיא אחר כך עדיים לא יהיה כיד כ"ד להולילו אכל אם הגוי הולילו ומסרו ליד ישרצ דאם יכיא אכיא עדיים ורחיה הרי ישרצ יכול להחזירו מיד המרדכי דמוכח דהרי התם"ד ל"ע ולכן כתה"ג לכ"ע מוכח עכ"ל ע"ש . ותמיהה לי מלחא טובא על הגאון חיך לא רק כדברי המרדכי אם כהגוו"ק דהרב הנו' שכתב דחין לתופסו עי"נ לאו משום שותף דמסרו לנר שיש כתב כן כ"א למ"ש ומיהו הא קמב"ל אם הגוי סייע ליסרצ התוקף ותקפה היסרצ לעלמו עי"נ ולא לנוסרה לגוי על זה הוא שכתב דמם' שאין לעשות עי"נ כלל ואם כן דיהיכו של התה"ד היא נכונה דאף שאם יכיא אכירו עדיים ורחיה יכול ישרצל להחזירו אפילו הכי אין לעשותו עי"נ ונמלא דיהו שורש גדול י"ל מהמרדכי כהדיא ימה שי"ל על התה"ד כמלא אפור שכתב דאכל כני ליעבי הגו"ל מאמר הרבי כבר כתבנו דלק"מ לפי שנם מור"ם כר"מ כ"כ דאפילו להני ליעבי אף לאכתחילה אסיר וכב"ל ונם זה תי' על הגאון הנו' דאשתמיטו מניה דברי מור"ם הנו' ומאד ספריו על המדה לומר דבכה"ג לכ"ע מותר והוא פלא דמלבד דלא שמעינן ולא רחיטו מי יסבור כן דמותר לכתחילה לתפוס עי"נ עוד ואת דמלינו בהפך דחפי' כרעבר ס"ל למוהריק"ו ולמהרשד"ם דלא אפשר



מעשיו דהויא תפיסה כאפור ודבריו תמוהים עד מאד :

**יא"ה** בחמת שדברי הגאון החורו"ת כזה תמוהים טובא וינעתי ולא מנאתי יעוב נכון לד"ק כלל כע"כ ודאי דאין לפקוך ע"ד כזה מאחר שלא רחה למוהריק"ו והרשד"ם ולאחר הפוסקים ולא עוד שלא רחפילו כמדרכי עלמו לא עיין יפה ח"ו ודאי הוא שמיע ליה כל דברי הראשונים ודאי דהדר ביה וכיותר ינדל החימה עליו דשם כתוכים לוא כ' הזכיר לדברי הש"ך שכתק"ך סי' קי"ד עי"ש ואיך כאורו לוא ה' עשה עלמו מעלומי העין ופשיטא ליה דמותר לכתחילה הא ודאי לחמהה טובא ותמהני על הרב לורח משפט כפי' ר' לוא שליין למ מה שהקשה הגאון הנו' הקו' הנו' ולא דבר עליו כלום ואחיקקו מרחיק כהידחה לקו' הגאון הנו' ומי יתן וידעתי מה הכין הוא ז"ל בקו' הגאון הנו' לעד שהודה לו כה ולא מנא מעמה לתרלפה כלל ()

**ואשוב** ואחפלה עור על מוהריק"ו תמה שרחיתי עור לו בשורש קס"ח דשקו"ט בענין עכיר חיכיח דינא לנפשיח ושם חייתי לחזו' מהר"ח מעולה ונסחייע ממנה ואילו הכא בשורש קנ"ח נעשה מעלומי העין זאת לא זאת דהמעיין היטב כסוף החזו' דפי' קס"ח כעיניו יראה ולבבו יכין דשויל ומודה חיהו נופיח דחפיסה עי"נ הויא תפיסה ככנון נדון מהרח"ם הנו' שתפס היסרצ עי"נ דהייטו הך כ"ד דפיקנ"ד דשם יגא לחלק דלמוסרו כידי נויס להעלוח ולהתנפל ולהתעולל עליו ולהפסידו כעיל סיפיה ע"ש ידוע לכל שהוא שלו מכל היכא שאין הלוה נפסד ע"י לא שייך למימר כהה"ג לא עכיר ד"ל לף למ"ד לא עכיד וכו' דמאי דינא שייך הכא הא לא הוי שלא תופס בעלמא דבעלמא להכות חבירו או להזיקו כמתונו כידו או כידי נויס שייך לו' כיס עכיד או ל"ע דזה נמי הוי כמו דינא שהדיין י"ל כח לדדוף ולכוף וכו' עי"ש . מבואר כהדיא מד"ק דחפילו כחפץ שיינו ידוע כי אם להתוקף שהוא שלו וחייטו הך הפיא שותף דכל אחד ואחד קומר דידי הוא וכא זה ותקף עי"נ ולקחה לעלמו כל שלא הזיקו לשכנגדו לא כנופו ולא כמתונו ולא נתעללו עליו הנויס כ"א שעל ידם השיג אח שלו לא כאמר מזה עכיד חיכיח וכו' ואפילו למ"ד לא עכיר הא לא הוי שלא תפיסה כעלמא ומהניא ליה תפיסתו אף שהיה על ידי נויס ע"ש ואיך הרב כאן כפי' קנ"ר חבר לנזירה דתפיסת ר' כפתלי לא הויא הפיסה ואף שהדבר שתפס רבי נפתלי דהייטו מבחים לא כריר לכל שכם שלו מ"מ כיון שהוא אומר שהם שלו הרי דמי להזה שותף וכמ"ש הוא עלמו כפי' כן ואם כן לפיז עיקר רחיתו שאין כאן היזק לכנו לא כנופו ולא כמתונו אפילו שייך כאן עכיד או ל"ע כי אם תפיסה כעלמא ואפי' עי"נ מהני והנם שברון הרב מיירי שהזיק את כלי לאחר כנופו וכמתונו הרואה יראה שזה כתבו הרב לכ"ם ולק"ו והרי כל הפוסקים המתייעים ממש נקטו דברים כפשיטות אף כרלא הזיק את חבירו לא כנוף ולא כממון דל"מ תפיסתם :

**ובל** זכן דק' לענ"ד לפ"ז עוד הרב שכ כצו' קס"ח וכן לי הוה מצ"ל דאפילו כאפן שיהיו מכורר כלו' שאין לו תביעה על אותו ממון שהוא תופס שאף על ממון אחר שאפילו הכי מצי שקיל להפצה כתורת נוכייחא לו הוה שייך שפיר לומר כיה עביד לו ל"ע דהוה כמי כדיינא דנקיט להכשיה דמחייב ומנכי לאחוד וכו' ע"ש דנר' כהדיא דאם אפסו שאף כדרך נוכייחא וכנין שתפס שתפס הלך לב"ד שידונו לו ד"ת ואם יחייבוהו יחזיר לו ככה"נ אף שתפס ממון שאין התביעה עליו רק שלקחו ע"ד התביעה מהני תפיסתו אף שהיתה עי' ג ועש"ג כל שאינו מזיק לא כנוף ולא כממון לבע"ד ואיך הרב כאן מפסיד תפיסתו אף שמה שתפס לפי דבריו הוא שלו ואינו תופס ע"ד אחר ולפי דבריו כ"ש דהוי תפיסה ועי' למור"ם בהגהה ס"ר שפסק לה' דין זה שכתב כש"ח וז"ל י"ח דל"מ ער"ל שאף כשמזיק את חבירו כנון שמכהו ולכן לא יוכל לעזות אף ב"כ י"ל שהוא שלו לכל תפיסה כעלמא שתפסו למשכון י"ל בכל ענין ויורד אח"ך עמו לדין עכ"ל ועיין למהריק"ו שורש קס"ח עי"ש והיינו ודאי אפילו ע"י עש"ג דכהא קמיירי מור"ם שם וכ"ש למה שנתבאר יפה כן מד' מהריק"ו מדברי דשמעתתא ומהתי' דבחי לכל הפו' הנו' שם שתפסו כפשיטות את דבריו דתפיסה עי"ג ל"ת ואין נפ לחד מהם נרגש מכל הנו"ל והוא פלא:

**יא"ה** הפלאה זו לחיני יודע מה היא והדרכה הנני יוסי' להפלא עליו נר"ו הפלא ופלא איך מלאו לבו להתפלא ולתמוה ותרד פלאים על מוהריק"ו דתכר לנויזיס ח"ו והנדול התימה ע"כ הפוסקים שתפסו דבריו כפשיטות דתפיסה עי"ג לא מהניא שאין שום ס' מהם נרגש מקו' שלו ותמה דבריו שהוא פלא והכל הוא מכל וכעות רוח בחין מבין פשט דברי מוהריק"ו שכשי' קס"ח הנו' וכל חכם לב בעיניו יראה ולבבו יכין דלכ"מ כלל דלעולם סבירא ליה למוהריק"ו גם כשי' הנו' דלמוסרו ולתפוס ממנו עי"ג ל"מ כלל דאפילו שאין הלוה נפסד ע"י ולא הוזק ע' י לא כנופו ולא כממונו ולא נתעוללו עליו הנויס שלא שע"י הסיג את שלו דאפילו הכי ל"מ כלל כיון שהוא עי"ג כמבואר בר"ק ולא כתב מוהריק"ו כשי"ד דכשים לו תביעה על אותו ממון עלמו וגם טוענ טענת כריח ואין חבירו נפסד ע"י התפיסה זו וכו' דכהא תודו כולי עלמא דלא שביא לומר כזה עביד לו לא עביד וכו' לא כתב כ"ז שלא כשלה תפס עי"ג כלל דכתפס עי"ג ככר כיאר דבריו למעלה דלמוסרו כידי נויס ל"מ כלל וכ"ז כרור מאד בדבריו ולא ידעתי מה היה לו להפוסק נר"ו שטעה כזה והזר חיל להקשות על מוהריק"ו וע"כ הפוסקים שנמצאו אחריו דהיינו דשי' קנ"ד ולא הבין שטח דברי מוהריק"ו הללו שכשי' קס"ח והתבת ד"ק שדבריו נהמנו מאד ואין דבר קש"ר גו כלל כרס מלד אחר כמה וכמה מהפיס' עמדו ע"ד מוהריק"ו הנו' כמה שהאיר להפוס ע"י עלמו היכה די"ל תביעה על אותו ממון אפילו שאינו כרור וידוע לכל שהוא שלו והמה דאו כן אמאי לא שבקת חיי וכו' ועוד כרחייתו שהביא מת"ם המר' כשם ר"ק כמ"ש הרואה למהרש"ל כיש"ם דקמא וכפ"ת וסמ"ע סי' ד' וכש"ך כס' תק"ך סי' קי"ד וכאורו"ת וכנקה"מ סי' הנו' וכמש"ל פ"כ מה"ש וכש"ם דבו מלמנות ועוד האחרן עין לורח מפסט סי' י"ד הנב"י חו"ג ד"ט ע"ג וע"ד עש"כ ומאד הנאני הנתת הנאון נקה"ת שם כמשה"ק חו"ג שבכיאו לאחד מוהריק"ו הנו' הניא כד"ק וכתב דיש חלוק הניכר כדברי מוהריק"ו וכל"ל ועוד נראה וכו' יע"ש והוא נכון ומוכרח כהתכת דברי מוהריק"ו כמ"ש המעיין כאו' הנך רואה כעיניך דכמה דיוק בשפסו כדברי מוהריק"ו הנו' וכולם כיל' כן הביאו כד"ק דלאפוס עי"ג אסור ככל ענין וככל לוכל אופן שבעולם ול"מ כלל ואפילו שלא עי"ג לא אמרה מוהריק"ו דמהניא תפיסתו כ"א דוקא כמקום שמועיל תפיסתו ע"פ הדין כגון כלא עדים ורואה או לטענת קי"ל כאשר פירשו דברי רבני שבכנו הנו"ל ועכ"פ כעינן שתהיה תפיסתו כמקום שמועיל תפיסתו כרס כשאפס עי"ג שכבר הוכיח כמישור מהסוגיא שוהא דמשמעינן ליה עד דמייתי לה לב"ד וממ"ש עלה המרדכי כשם מהר"ם מטולה דלא דייקינן כיה דין מסור וכו' כ"ז דמוכח מניה דאף דלא דייקינן כיה דין מסור עכ"פ תפיסתו לא מהניא כלל וכמש"ל משם מהרש"ל והכנה"ג והוא מוסכם מכל הפוסקים אם לא כשאינו יכול להניל כע"פ כלל כמש"ל אם כן ודאי דאפילו אי"ל תביעה על אותו ממון עלמו וטוענ כריח ואין הנאפס נפסד ע"י כלום מלד אחר עכ"ו ל"מ כלל וכלל האמור ומדוכר מ"ל והדברים פשוטים עד מאד שלא שה"ה נר"ו הכריחני לכאר ולהאריך כדברים פשוטים כראותי לוחו שמאעלם מלר כדבריו עד שמלאו לכו להפליא ולתמוה ע"כ הפוסקים כדברים שאין כהם ממש מחוסר עיונו וידיעתו כדברי הפוסקים וכמבואר:

**ואגב** לורחין רחיתי להרב שה"ג לשר סביב הרי"ף כפ"ה דשנהדרין דרש"ח ע"כ, שכ' כתו"ר וז"ל ומהנוח שוהא דהוו מנלו עלה כ"ת דפ' ה"כ מ"ש הנוך כעש"ג משמעין ליה שם לא לקט רשות מדשמי הק' ואם לינו מתכוין רק להניל שלו מיד תכירו לינו נקרא מסור וכו' . אך מש"ל עוד שיחזיר הדכר כמו שהיה וכו' והיינו שכתב מהררי"ק סי' קכ"ד שנוד על ר"ן לפלק כנו מעש"ג וכו' ודכים תמהו עליו לפי שלה פירש מהיכן יצא לו זה ואני לומר כי מכאן יצא לו והוא ברור עכ"ל יע"ש . וכענויותי לא זכיתי להכין תמיהת הדכים שתמהו עליו ולא מ"ש הוא דמכאן יצא לו כנו' דהלא הרואה ירחם למוהריק"ו שכ"כ כפי' וז"ל ונם פשיטא שאין כלום כתפי' שתפס עי"ג כמ"ש המרדכי כפ' הנוז"כ נכי הוזק שוהא וכו' וכ"כ נמי כהנוז"ק דאין לו לתפוס עי"ג כלל וכו' ע"כ . הרי להדיא דכפירושא אחמר כדבריו דמדין ההוא שוהא וממ"ש עלה המרדכי יליף מר לדיניה וה"כ מה"ל ח"ו שתמהו עליו לפי שלא פירש מהיכן יצא לו עד שכא הש"ג והשמיענו כוחא דמדין ההוא שוהא יצא לו כאילו דין ההוא שוהא לא הוכירו מוהריק"ו כתשובה הנו' כלל ואף שנאמר דעיקר תמיהת הדכים הנו' עליה דמוהריק"ו הוא

על מ"ש תק"ך ז"ל לכן מנגי טוור על ר"ן נכח מרס שיסלק כנו תשר וכו' ע"כ ועל זה כתב השה"ג דרכיס תמהו עליו לפי שלה פירש מהיכן י"ל זה ר"ל זה שנור עליו נכח מרס לסלק וכו' מנ"ל זה וע"ז כתב קוף ז"ל די"ל זה מדין קהוף שותף דמשמתי' ליה עד שיחויר ומשום הכי נזר עליו מוהריק"ו נכח מרס והכי דייק דכרי השה"ג נופיה שכתב ה"ל וקייטו שכתב מהרי"ק סקנ"ד שנור וכו' ע"כ וכמוכן מ"מ תכתי לה כמלטו מן תתימה לה הוף ולה הרכיס הנו' דכיון שכבר הכיף לטו מוהריק"ו דינף דהקוף שותף ומ"ש תמרדכי עלה כשני המקומות הנו' דל"מ תפיסתו כלל ומטעם משום דכש"ך לתריך דחייף דמשמתינן ליה עד דמייתי לה וכו' ס"ל ודתי ופשוט הוף דמה"ט הוף שנור על ר"ן נכח מרס ומה זו תמיהה של הרכיס שקמהו עליו שלה פי' מהיכן יפלה לו זה ונפ מה שלמדנו השה"ג דמכהן יפלה לו דין זה לחר שכבר מהריק"ו הכיף הסיגיף הנו' ומ"ש עלה המרדכי כנו"ל ותו דאם נתמר כן דעיקר תמיהת הרכיס על מה שנור נכח מרס כנו' תכתי תין כתי' השה"ג כדתי לרחוקם דמלו למימר דשהני ההוף שותף דמשרו ליר השרים ותין התפיסה כידו כלל תשו"ה לתור דכנן דמשמתינן ליה וכו' כרס פס מפס בידו עי"ג מנ"ל דמשמתי' ליה ג"כ דייטו שנתמר דל"מ תפיסתו כלל ותו לה מדי סו"ד

דכרי השה"ג הנו' תמוהים תלגי כעת ()

**ובחופשי** כתמתמית הקצרים מלתני דתיתי להגהון טודע כיהודה כמ"כ ת"מ סי' ל' עמד על דתייתו של מהריק"ו בסי' קנ"ד מהמרדכי כפרק הנוז"כ ויפלה לתלוק ולתמוה עליו דהפס שתכי שמשרו ליר נוי תכל פס תפס עי"ג לעלמו למה לה יפני ע"ש והייטו כרכתיבנא ותולם גם עליו יפול התימה דהוי כמסתפק כענין דלמה לה יפני ותתני לה עמד עליו כתוזק מכל המקו' הנו' דמכותר יולא דודתי מהני וכפרע מתשו' מהר"ן מטולח דתייתי לה המרדכי כתותו פרק וכה"מ ע"ש . וגם מרכרי עלמו כשורש קס"ת תשר כלי קפק תומר לני שלפ היה רותה הגהון לתת כל זה לה היה כותב ת"ש שלה לתלוק על מהריק"ו כה שהרי מהריק"ו תל על עלמו ומוכרתים טה לומר שתור בו ממ"ש כשורש קנ"ד וכפרע שכשורש קס"ת טעמו ונמוקו עמו ומשתווה לכל הלשונות של המרדכי:

**יא"ה** תשו' הגהון טו"י הנו' כתר לייטה הרב הורת משפט כסי' ד' חות ותין זה מליתה כלל והנה תמת שקו' הגהון הנו' ע"ד מהריק"ו ברתיתו מרכרי המרדכי דפרק הנוז"כ היה ממש בקו' הגהון הזורו"ת שכתי' ע"ד התה"ד כנו"ל ותין כניהם כמלה נימה כלל וה"ב גם עליו יעכור קו"ס התימה דמלכר שלה השנים יפה כרכרי מהריק"ו שכתב קנ"ד עלמו שהכיף רתיה תחרת לדייטו ממ"ש המרדכי נמי כפרק הנוז"ק דתין לתפוש עי"ג כלל וכרכרי המרדכי הנו' שם מכותר להריח הפך תלוקו הנו' לנמרי ולה שנת לן כין כשתפרו והייטו כיד השר לתפוש עי"ג ולקתם כירו כמכותר שם עוד כה יגרל התימה עליו טוכת רתיך לה השניח יפה כד' המרדכי שכהנוז"כ עלמו סי' קל"ג שהכיף פסק מהרי"ם דהיכת שתקף לעלמו עי"ג שתין לו



לעשות כן שלח דלמה דייטינן כיה דין מפור וכו' עי"ש דמוכח להדיח דתפיסתו ל"מ כלל דק דהתין לו דין מוסר כנו"ל ומפסק זה הוח עיקר דתיתי מהריק"ו וכמ"ש כסי' קס"ת לתשו' מהרח"מ הנז"ל וה"כ הנס דניתח דממ"ש המרדכי שם כת"ה מפס דהכי"ת ליכח רתיה מיניה למילף דתפיסה עי"ג ל"מ מ"מ מהשו' הרח"מ הנו' ומהמרדכי דהנוז"ק מוכח להדיח כמהריק"ו וחי' על הגהון טוב"י לה נתן ליתמר כלל וכמדוכר ותיך הוח לה מצניח כב"ו והיכי סליק לדעתיה לתלוק על מהריק"ו ער שכתב דלה לתלוק עליו כתתי וכו' הה ודתי התמהה טיכח וכבן תין טורך עוד להשיב ע"ד ה"ה נד"ו כמה שתמה על הגהון הנו' כמו הפיך דתתני לה תמה כתוזק וכו' וכו' דמה טורך עוד להטריח קילמוסי ולהזכיר על דכרים כטלים תשיתם מלחר שכתבו על קו התוהו כלי השנחה ועיון כלל ככל

הלמיר ומדובר מה למעלה ()

**ואפילו** למה שעיניטו הרוחות למה"ם"ל בפרק המניח סי' ה' עמד ע"ד מהריק"ו בשורש קס"ת וכמעט שרלה לדחות כל דכריו מ"מ מבוחר מסוף דכריו שלח בה לתלוק עליו כי תס על כ"ד שוה טוען שלי לקחתי כלח רתיה וזה טוען להר"מ דלח שכנתי חיי וכו' תמנם כרכר המסיפק כתלמוד שלה נפשט תו שנפלה מחלוקת כין הגהונים לזי מועיל תפיסתו כנוף המתון ותייתי שכ"כ הוף עלמו כפרק כילד הרגל סי' ה' ע"ש והח ודתי דהוף ותפילו שתפס עי"ג דכתה מיירי מהריק"ו והודה לו כוה ותה נס דהכי מ"ש כהדיח מר"ק כהנוז"כ סי' מ"ט וכמדוכר ועיין להגהון כעל נתה"מ ככיתורים סק"נ שקו"ט כרכרי מהריק"ו וקלסים לתי' מהיכת דנתית לתפוס דרך נוכיחה לתופס כעלמה דהייטו שתופס והולך תיד לכ"ד וכו' דהין זה מעשה דיין ומוכח ככל ענין לפילו תין לו טענה על נוף התבן והייטו כיתופן שמועיל לטו תפיסתו לענני כ"ש וכנון כלה עדיס לו שמועיל לטו ק"ל כעובדת מהריק"ו וכו' ועכ"כ והייטו ודתי לף שתפס עי"ג כל שתיטו מז ק לה כנוף ולה כממון דכהה מיירי מהריק"ו וגם הרב שבלפל כתכמה שם כלל דכריו והיף פשוט ע"ש היטב כד"ק :

**יא"ה** כבר נתב' כדכרינו מזתנים למעלה דמהרם"ל וכל הפוסקים תשר שקו"ט כתשו' מהריק"ו דסי' קס"ת הנו"ל כלהו מיידו דתפיסה עי"ג כעדים ל"מ כלל לפילו כדעבד וכפרע כדכרי הגהון נת"ה"מ הנו' תשר הניח כדכרי מהריק"ו וכנו"ל ומ"ש הוף כי"ו ע"ד רש"ל ונת"ה"מ הנו' דהייטו ודתי לפילו שתפס עי"ג וכו' ליתת כלל ולה מיירי מהריק"ו כהה כלל וכמ"ל והרכרים הס פשוטים עד מלד לפילו לכר

כי רב רתר יומת ()

**גם** מדברי הרב נו"ר בב"ג סימ"ו נראה שכן היה דן שכרי כשלתו שם שהלך רתוכן לעש"ג וגבה תע' הה' דינרים שהיה תוכע ממנו שחייב לו תייתי רתיה לתפסיד תפיסה מתשובת הרשב"ת דתייתי מרי כב"י ס"ב"ה על התוכן שתפס מנכסי שמעון כפ"כ שכתב דלה הוי תפיסה משום דל"ל מנו . ותי הוה"ת דתפיסה עי"ג ס"ל דל"מ כלל מה לו לנקש עכ"ת

מרקוק ולומר כדוחק שהתפיסה בערכאות היתה כפרסום גדול והוי כעין עדים וכו' שלח מוכרח כרלמרן וסו"ר להרב מט"ס כסיע"ה עמד עליו כזה דחמתי לא פעיט דיכו מטעם דהוי תפיסה עי"נ והכ"ע ע"ם והוא פלא דמה זו תמיהא רכתי עליו כלולו לא נמצא מי מהרלשונים דסכר כן שעמד עליו ככח גדול וכיד חזקה ומ"ם ומהכרי מרן לקתן כסמוך וכו' היא יותר פלא שמרן סכר כן ועינינו לא רלו שמן מנהו למרן שהכר כזה :

**יא"ה** מהכרי הגו"ר לין רליה כלל כיון שלא עמד כעיקר הדין דתפיסה עי"נ לי מהניא לו לא ולא נזכר מתנה כלום וכמשה"ק עליו המט"ם כסע"ה ופ"ו כמ"ש לעיל כרים שמיר כפרט זה והיא קו' עלומה על הגו"ר דכיון דמ"ל למר כפשוט דכל"ד כיון שהכר מפורסם שהוליכו לעכ"נ הו"ל כתפס כעדים ועדיף טפי כיון שהכר מפורסם לעולם כמכואר כד"ק ה"כ לפי"ז כפשיטות הול"ל דל"מ תפיסתו כלל כיון שהיתה עי"נ ותפילו היא ליה מנו דהחזרתי דקנסוה רכנן כדי שלא יהיה תועלת נשכר ולא היה לריך הרב להניהו טעמי דיליה לפלוק המנו דהחזרתי וכמיכן וזו תורף קושית המט"ם עליה דהגו"ר והיא קו' חזקה עליו ולעתי ליה נמי דיפרקינה ומה שהליה הוא נר"ו על המט"ם דמ"ו תמיהא וכו' הנה לחת שהיא תמיהה רכתי על הגו"ר ולא נמצא ולא ימלא לעולם ה' מהרשלוני' שיסבור דתפיסה עי"נ מהני כל שתפס כעדים אף כשהכר מפורסם לכל העולם ולא חמרו אדם מעולם וכלל המיור ומדוכר :

**גם** מ"ם הוא נר"ו על המט"ם כמ"ש ומהכרי מרן וכו' וכתב עליו שהוא יותר פלא וכו' לקת דלמרי אם הוא נר"ו לא רלו עיניו למרן שהכר כזה הנה הרב מט"ם הן כל יקר דלתה עיני עין הכדולה למרן שהכר כזה והדין עמו שהרי הרושה ירלה למרן שם כמתו' י"כ לחר שהכיא תשו' הרשב"ה הנו' דעפיק כה הגו"ר שם שמוך ונירלה כשורות שתים שהם שלא רלו הכיא לט מ"ם המהכרי כיים מלינע כשם רכני ריונעבורק דמי שמוקק כהכר ידו עה"ע ואם זה שכנגדו יוליא מחוקקו ע"י נכריס כפ"ע כדי שיהיה מיוחק לאו כ"כ ואם שלב"ע מחוק שיכו"ל לא עשיתי יכו"ל עשיתי וכדין עשיתי עכ"ל יע"ם הרי להדיא דמרן הכיא דין זה כפי' לתמר ויפה כוין המט"ם לתמוה על הגו"ר גם מהכרי מרן ה"לו להגדיל התימה עליו דמלחר דהגו"ר כתחילת הכר כתב' הנו' הכיא למ"ם מרן כשם הרשב"ה ה"כ היך לא שלטו מלורות עיני קדשו גם במ"ם מרן כתוך ממש כשם המהכרי דתפיסה עי"נ כעדים ל"מ כלל והיך לא עמד כל"ד מעצם זה וכלחת שהכר תמוה מלור על הרב גו"ר וכמ"וכר ואין לתמוה עליו נר"ו שלא רלה הכרי מרן הנו' דכשה רכות ומה תענה ומה תומר ודי כזה ()

**ולא** נהריך כזה שכבר נתכאר שרכים וככבדים קיימי כהאי סברא דתפיסה עי"נ מהניא למנו ולקו"ל וכמעט שלא כלנו למנותם מרובים הם להסו' דל"מ התפיסה ואף גם זאת שרכריהם מאחרי התלכתי כעפ"ר לא יכולתי להכינם מתחר שעורם רחייתם מהמרדכי וכלימור ומדוכר ומה גם שאפ"ל שגם מהריק"ו ומהרשד"ם לא כתבו כן אלא כללן כ"ד דהיכא טעמים אחרים להפסיד תפיסתו על תוקף ואף שמהכריהם ניכר דלא מהאי טעמא לקודים רלוי להפסיד תפיסתו מ"מ י"ל דאגב רתחייהו דקא מרתקא להו ורנו לכם על המעשים רעים ההם כת' כן וכיוצא לפו"ר כנרוף דהא היכא טעמ' גדולי' ועלומים להפסיד תפיסתם וכ"ד מהריק"ו לוודות רכי נפתלי אשר לא ידע כזו חמודו ותם"ר כמאמרו הכוהו פלטוהו נשאו את רדידו מעליו ושמו אוקו כבור כתא מכמר ע"י עש"נ והוזק כנופו וממונו על טענה כרכר שהיו מכורר לכל שהוא אלו דככה"ג כבר הקכימה דעתו ד"ע כאו' קס"ה דלא עכיד היינים ד"ל והתפי' היכה תפיסה ונם כל"ד מהרשד"ם היכא כמה תפיסות שהרב מזהר בהם להחזירם כליסניה פעם וכ' וג' וזאת עליה שהיתה התפיסה אחר עכוב כ"ד וכיאר טעמו כיון דמחהר מצניאם הו"ל כשנים לוחזיק וכו' ועיין לורת מעשה כם"ד סקכ"ט עש"ב ונם היכא ע' אחר לך נא רלה :

**יא"ה** ליתנהו להנאי מילי דמר נר"ו כלל מאחר דפשיטא להו לכל הפוס' דמט' תפיסה על י"נ לאוד הוא דל"מ והוא לכדו יפניק והוסר להפסיד תפיסתו ולא לירשו ט"ו כהדיא כלל ס"ב לא שכקי' מאי דפשיט להו לכל הפיס' משום דכריו נר"ו שיין להם יסיד כלל ולא לשכחן לשום פוסק כעת דקלקי כוותיה דמר נר"ו כלל וכפרט שכבר דחינו כל דכריו כטוב טעם כרליות נכיחות ומעיקרא דדינא אין כאן מחלוקת כין הפוס' כלל וכ"ע מודו דתפיסה עי"נ כעדים תו ל"מ כלל ואלא כעדים מהניא למנו לבר ולא לקי"ל וכמש"ל מפס הס"ד ועוד נכתוב כזה לקמן כס"ד ()

**ולכל** הפחות לא נימא כיה כהחירנא כ"ש דהוי פלונתא דרכוותא והרי שפיר יכול התוקף לו' קי"ל דהתפיסה הויא תפיסה ומהתי' רכתי למוה"ר רפ"ל הי"ו כס' הנר"מ נדיב לב ס"ב כח"מ סי' ח"ל וסי' מ' שהפס הדכר כהל' פסיקתא דל"מ תפי' ולא הכיא לנו שום פוסק דחלק כזה ומה גם דכהיפוך ליפניה הייתי להגו"ר ולמהרפ"ל ולמנן שלול כהרי מהריק"ו ומהרשד"ם דל"מ תפיסה ואילו מר' רפ"ל שם ומהגו"ר שם הרי כתכנו דלחרכה הס מכת הסוכ' דתפי' הויא תפיסה וכלי פסק שנעלם מעיני כת"ר שי"ל דכרי המט"ם סיע"ה דלחרכה הק' על הגו"ר וכנו"ל גם ה"כ מנן שלול כפי' ח"י דקא מניין לין כו הכרע דלחרכה שם נפתייע מר' מהרילנ"ח והגו"ר כנו' שלא דרתייתו מהס הוא דכל התפי' היסה ע"י עדים ליה ליה מנו וכ"ם לכ"ר שהיו הנכסים כיד שליח ול"ל לא קי"ל ולא מנו כמ"ם הוא ו"ל ע"ם :

**יא"ה** לא נרים כזה כלל דליכא שום פלונתא כזה כפיס' וכלם כאחד עלתה הסכמתם דהתופס עי"נ ל"מ ליה תפיסתו כלל כל שהיא כעדים ולא להט מעצמו כלל ולית ליה לתופס עי"נ שום פוסק דמסייע ליה כדי לטעון קי"ל כוותיה ככל התמור ומדוכר ופפה כיון מופת דורט הרב הגדול רמ"ל המלך דוד נר"ו שתפס

שתפס מרכז כהל' פסיקתא דל"מ תפיסת החופס על י"נ וכ' עמו מל' דסל' כמותו ומי כמוהו מורה ולא נמצא כזה שום חולק כלל וכמדובר ומה שפיין לנו להנ"ד לא לתפיסתו מניה אלא להרגים עליו אלא עמד כזה ולפ שאי היה מתכוין לקנו' סתם"ם על הגו"ד וכנו"ל שפ"כ הרב רב"ל נר"ו בחתי' דכרי הטור כענין זה שהענין סוכל לריכות ואין הפנאי מסכים עמו לבא בלריכה בשקו"ט וכו' ולכן אחר שהביא לנו תשו' המ"י והרשד"ם כתב ועיין וכו' לרמוז לנו שים מקום עיון כד"ק וכמיבן ומ"ש הוא נר"ו דמהרש"ל הוא מכת הסוכרים דהתפיסה מהניא ליתא כלל ולא יפלוק מהרש"ל על פסק מהר"מ ומהר"ח מטולה וכבי דינבשבורק שהביאם המרדכי בהגו"ק וכתירא וכפרק קמא דמציעא וחדרבה מלינו למהרש"ל שחלק על מהרי"מ בסי' שחין להחופס דין מוסר והוא ז"ל סבירא ליה שים לו דין מוסר לחייבו בהפסד והנזק המגיע לנחפס בשבתו וכשברח מהר"מ ודעתיה בסתם"ל ולם כן היך הוא נר"ו מלא לתת ידו להעמים בדעת מהרש"ל מה שחיבו לחתת כלל ולזה לא נס מהנ"ל אין רלוה כלל כיון שלא עמד בדין זה דתפיסה עי"נ כלל בסי"ל נס מה שליין הרב הגדול רש"ל נר"ו בחתו הרב מגן שלול רמי' ח"י בלתי ספק אלא שכיון הרב נר"ו להקשות עליו ממה שבתחילה בשבימה דעתו דתפיסת רחוק דל"ר ל"מ לטענון קי"ל כיון שהם כיד שלים ושיב לחמר מר שמלא הדבר מפורש בסהרלב"ח שהביא הבנה"ג בשי' ד' ומיהא דן לתת הדין נ"ד דתפילו שחיבם כיד שלים ל"מ ליה תפיסתו כיון שהיתה עי"נ ושוב ניין להגו"ר בלשון ועיין וכו' וסיים שבעת אין הפנאי מסכים ע"ש · וכוונתו נם כן שים בדברי הגו"ר מקום עיון שלא עמד בדין זה אלא שאין הפנאי מסכים עמו להאריך בשקלה וטריא וכתובן · ושקוטי בדבריו מבואר בם"ם שמלא הדבר מבואר במהרלב"ח והלא לישו נופיה בשי' י"ו שביאת דין זה ממהריק"ו שי' קל"ד וממהרשד"ם שי' קמ"ה ומהבנה"ג בישני"ם · ולמאי פה בשי' ח"י לא מלא הדבר מפורש יופי כי אם במהרלב"ח לבד זה ברור לדעתי שבתון הרב תופת דוריהו דש"ל נר"ו להרגים על הרב מנן שחול בחכמת קילורו ול-עתי נראה שהוא הרגש עלום וטריא וכמובן ופשוסק נר"ו לא עיין כזה כלל כמדתו לכל דוא ולא גם זאת תהוי ממניעא ()

**תן** חויקים למוה"ר ר"ל יצ"ו אם שבחב ט' בעיקר רלוריתא דלא כתבו הפוסקים דל"מ תפיסתו כי אם דוקא כגון ב"ד לזכות בלותה תביעה שחבע בעדכלות של נויס וכו' בגדון מוהרשד"ם הו בגדון הסב"ו וכו' אבל בגון ב"ד שלא רלו הבעת לזכות בירושה וכעמוד ואחר קיימי מה מקום לומר דאם יש להם תביעה לאחר דלא יועיל להם התפיסה וכו' ואחיאר הדבר בדברי הסב"ו סי' רכ"ו חגם שהתפיסה סיתה על ידי נויס ותיתה על ירושת סיתה בבסלי העלה שלא בדת ואייבו להחזיר סי"ב שלא מהשדרה עב"ו ל' ואם יבריר שהי"ל לחזיר וכות על חמיו וכו' לפילו הבי ניין שעתה מחזק בי"ב שלא וכו' וכתב



הרי דעם שחייב להחזיר מה שלקח עי"נ אם י"ל מעמה לאחרת מחזיקו למוחזק וכו' עם"ב · ולמה נפשחי עם שחילוקו מיבבר ובכלי מ"מ הסדי ניו"ק לא ידעתי מה דמת יערוך להיות דהסב"ו דהתם אחר החמת התפיסה לא סיתה ע"י עם"נ רק שהדעתו התפיסה החטורופם והנם שלא סיה מרלונו כי אם מפני הפחד שהפחידו עם שעם"נ והוי ברית היזקה עב"פ הדי התפיסה עלמה לא סיתה כ"ת ע"י ישרש אף כלי אמנעיות נוי וככה"נ הוא מ"ש הרב דהפילו אם נחשוב חותם תפיסה על י"נ לא נחשוב חותה נמי אף לטענה אחרת לא כן כמד"ר שהמעות היו כיד הקונסול וכשלף נרות שנת' כספר כמ"ש הוא נר"ו ול"ב הוי ממש החבי"ע ע"י עם"נ ולא מציב מוחזק ומה לי חותה טענה או ט' אחרת והיי זה לא הזה מוחזק והחמיהה רבתי עליה דמני"ר שיחל"ל הוא שמעין זה ודומה לזה חילק הוא בעלמו בחותם תשובה שלא לדמות ב"ד לחבו' הרב פ"ת סי' דלא הוי תפיסה ע"י עם"נ כיון שרחוקן התפיסו ועל זה כתב דהתם לאו מילחא דהתם הוא שהפחידו וחייתו וכו' מה שלין כן בב"ד שהקול' היו המעות בידו וכו' ואין לך דיעו' גדולה מזו דהויא תפי' עי"נ וכו' ע"ש ומנם דיש חי'כין הניזום רבר'הרפ"ס לגזים דבר'המכי"ט דכוי כריתא היזקא מ"מ יותר מכואר מהי' שים מבדון המכי"ט דעל כל פנים ליח כה דיעותא לב"ד שהיתה התפיסה בחזקת נדול מהקונסול וככה"נ לא כתב המכי"ט ולא למה שרלה לברף לחי' הנו' מבדון סב"מ לנדונו שכתב דבבדון הדב לא היה שום חוכם על ר' וכו' שלא שים בידו לנזור עליו שיפרע לם' וכו' ולא שחין שמי' על הדברים הללו שבעיקר חילוקו מבואר בחשר כתבתיו מ"מ חמיהה רבתי על מוה"ד נר"ו היך פה קדמם יהמר כן שברחה שמחלק בין נוי לנוי וכלפי לשת עיבט רוחות לכל הפוסקים מעיידין ומניידין דאין לחלק בין זה לזה והנוח שוחק דפרק שנוזל כתיב יוכיח חשר הוא השוחם והעיקר לדין זה ולפי"ד מהרשד"פ סיימו נוי בעלמא ועבד ק"ו לב"ד שהלך לעם"נ דחיכף לישורת רבה עם"כ ואילו בין נוי דים בידו לאין בידו לא מליטו בשום פוסק לחלק בפשי

וכל הנויס בחדיא מחתא מחתיבהון :

**גם** מ"ש בדמות רחים מדברי מהר"מ ז"ל אבי בעמי לה וביתי לדחות לפילו דיש רחים דמהר"מ בקחמר דלא לחוחה טענה עלמה שיי מוחזק וחוי"ל לטענים דם"ל בתפיסה עי"נ דלא דלבתחילה ודיתי הדבר מבואר לעשות בן מ"מ בעבר ועשה לא הפסיד חוקתו למנו ולקי"ל ובהמוד ומ"ובר בלופן שדברי מוה"ר ר"ל מ"מ נר"ו נפלחו ממני ול"ע :

**יא"ה** אינו יודע מה הוא שם שאחר הדוחם בעיניו ירלם ולבבו יכין שבדק הדב נר"ו בחילוקו וברלייתו מדברי המכי"ט מאחר שהדב המכי"ט עלתם הסבתתו דחוחם ההפחדים והניזום ודב"ד אין בריח היזקה נמור ומשום הכי חייבו לתפסם להחזיר כל שנתן לו מחמת החוחם שנו' כשו היתה התפיסה עי"נ מ"מ ועכ"ל כתב לחד בך ולפ יתבדר סי"ל לחזיר וכות

על חמיו הגם שהדין הוא שאין נוכיס מיקו"ק מ"מ כיון שעתה הוא מוחזק יכנו לו הכ"ד וכו' ואי ס"ל למר דאף לטענה אחרת לא חשיב מוחזק כלל היאך קרתו מוחזק ויכנו לו הכיא דין וכו' שא ודאי ס"ל דאף לאותה טענה שתפס עלה לא חשיב מוחזק מ"מ לטענה אחרת חשיב מוחזק וה"ה והוא הטעם לנדון הרב נר"ו וכמיבן ומה שחילק למעלה הרב נר"ו מכ"ד לנר' הרב פ"מ הוא ג"כ חילוק מיסבר מאד דל"ד כלל נדון הרב נר"ו לנדון הפ"מ דנדון הרב נר"ו ודאי דהוי ממש תפיסה עי"ג כלאי ס' כלל שא דשוב לחלק ילא דהגם דהוי תפיסה ע"י ממש עכ"ו מהניא תפיסתה לטענה אחרת וכהא לא דכרו הפיס ול"מ כלל אפילו לטענה אחרת ואייתי דחיה לזה מדברי המכי"ט דהגם דבסקיה נדיניה כסבירא חריפא דחייב להחזיר כל מה שלקח ודיעו כדין תופס עי"ג ממ"ש כנו' עכ"ו החשיבו למוחזק לטענה אחרת כנו"ל ודברי מוה"ר ר"ל המלך דיר נר"ו בכלל זה הם ערו"ק והיו כהם ח"ו שום נפקא כלל ועקם כמובן ומה שחילק הרב נר"ו לעיל מזה בין נוי לנוי לית שא לענין החוזם והפחדה והיום והנזום שכתב מהריק"ו דחוזם הפחדה לא הוי חוזם דעביד היום דנזוס ול"ע וממנו נפחייב הרפ"מ לכ"ד ע"ו הוא שתי' הרב נר"ו דהתם בנדון הפ"מ דלא היה כי הם חוזם דהפחדה דנוי לכד והתפיסה עצמה לא היתה עי"ג כלל מה"ת פסק הפ"מ דתפיסתו מהניא לא כן כ"ד דהממון עצמו היה ביד הגנם שהוא הקונסול וביאו לחלקו ולהתפיס כרצונו אם כן גם מה שנתרצה האפוטרופוס בפשר ומכר הקונ' ביד הבנות הכך המניע להם כפי הפשר ודאי דהוי תפיסה עי"ג ממש ומעולם לא כוין הרב נר"ו לחלק בין נוי לנוי כתבי' עצמ' אם היתה עי"ג דיש בידו לנוי דאין בידו דודאי פשוט הדבר דאין לך בזה כלל דאפי' עי"ג דהיוט נמוד אם תפ' הישרש ע"י לא שמא תפיסה וכל הנוים כאין נגדו וזה ברור וכבן אין מקום כלל לכל משה"ק עליו ה"ה נר"ו כי לא הבין דבריו כלל וכמיבן גב משה"ק עוד ה"ה נר"ו ע"ד הרב נר"ו בפ"מ כדמות דאיה אפילו ריח מד' מהר"ם וכו' וכתב עליו שלא דאה אפילו ריח דאיה וכו' נם בזה לא נדק כלל ולא עוד שא דדוקא שכבי מהר"ם הנו' הם דהיה נמוכה לר"ק ולא כדמות דאיה הם לבד שהרי עינינו הרואות דס"ל למר דגם שחייב להחזיר מכח החרם ומ"ש שהחזירו לבעליו ולא נשאר בידו עכ"ו כמוחזק חשבינן ליה לאחמינו בטענתו כמנו וכמ"ש כן בפי' מהר"ם אם וו"ל וה"ה כאן לענ"ד שלו ע"ש החרם חשבינן ליה כמוחזק ואם כן בזה הדין שכח לפניכם כמו שאם היה שמעון מוחזק מן הספר היה נאמן בכ"ד עד כ"ד משום מנו כן נאמן עתה אע"פ שהחזירו וכו' עכ"ל יע"ש. הרי להדיא דלענ"ד שהחזירו וכו' עדיין דיעו כמוחזק להיות נאמן כמנו אפילו לאותה טענה עצמה שהיה טוענן ג"כ כ"ש שהרון אותו לחוזק על טענה אחרת שלא היתה התפיסה כעבורה והדברים פשוטים. כרם וו כלבד יש להרנים לכאו' על הרב נר"ו שכ' בשם מהר"ם דכמוחזק דיושבין ליה ויכו"ל קי"ל

ופיים זהו ת"ד וכו' ע"ש והרוחה דברי מהר"ם הנו' ירחה שלא כתב דיכו"ל קי"ל שא שכתב דנאמן כמנו לבד וטענת קי"ל לא נוכר כר"ק כלל וכלאי קפק דאשגרת ליבן הוא ומשום דטענת מנו וקי"ל דמיין להדדי כתב הרב כן דדא ודא שוו כשיעורייהו וכמובן שא שכבר כתבנו לעיל משם הס"ך כתק"ך סי' קי"ד דס"ל כהאי דינא דתפיסה עי"ג טענת קי"ל נדיעה עפי דהגם דבאין עדים על חזקתו נאמן כמנו מ"מ ל"מ לטעון קי"ל ונתן טעם נכון יעש"כ ואולם כיון שהרב נר"ו אייירי להחשיבו מוחזק לטענה אחרת ודאי גם הס"ך חזיל ומודה בזה משום הכי לא נחת הרב נר"ו לדקדק בזה וכמובן ועיין למופת הדור מהרח"פ נר"ו בתק"ל ת"כ סי' ג' ן דקע"ה ס' וכנדיב לב ת"כ למ"מ הרב ר"ל הנו' נר"ו סי' מ"ו

דפ"ט ע"ד כד"ה ומלאתי הון לי וכו' יע"ש:

**ומ"ש** ה"ה נר"ו דמהר"מ חזיל לטעמיה וכו' הגם דיהיבנא ליה כל דילית דהבי ס"ל למהר"ם בתפיסה עי"ג כר' נר"ו משא"ך החמת כלל עם כל זה לא ידעתי היך דימה הוא נר"ו דא לדא דדברי מהר"מ שבמרדכי פרק המקבל סי' ת"ו הנו' התם חייב להחזיר מכח החרם אפילו כדעבד ועכ"ו כתב דלא הפסיד המנו ואם כן מה"ל ת"ו דמהר"מ חזיל לטעמיה. ומה גם דלא יתכן כלל להעמיס כדעת מהר"מ דהכירא ליה למר בתפיסה על י"ג דלבתחילה דוקא הוא דאסור דהא פסק מהר"מ הוב"ח כמרדכי בהנזול קמח שיש לו דין מוכר ואם כן כ"ש דהתפיסה עצמה לא תהני ליה כלל אפילו כדעבד וכמו שהוכחנו כ"ז לעיל והדברים כרורים ופשוטים הס ער מלד ()

**ובהדי** שיחא לתיובתא דרליתי ס' נחמד מהר"מ לא' חכם מכני מערכא נר"ו זה שמו ויקרא מכרחם וכח"מ סי' ט"ז דרך וכא לו כדרך זו אשר אני הולך להכיא דין זה כמח' הוא שנוי ויכול המוחזק לומר קי"ל ודרך העברה עברתי ע"כ דבריו ורליתי שבקלת מקימות אשר נטה מדברי יש בהם כדי השכם תחי' כל דליתי אותו משוה להמרדכי בהנו"ק דפליג אדידיה למ"ש בהנזול בחרת ובזה הנדיק אח הלדיק מהרשד"ש ומהר"י חנדאלי שלא הכיאו כי אם לפי דהנו"ק ולפיום מאי דכתיבנא דאף בהנו"ק לא קאמר כ"ה לכתחילה ת"כ דברי המרדכי כאן על נכון ואין נסתר מחמתו ומעיבי רו"מ נר"ו נסתר דברי הר"מ שיסב דברי המרדכי וכמש"ל:

**גם** מ"ש שהנאון טכ"י הק' כן על מהריק"ו וכתב שעשה מעשה בפנך הפליג בזה יותר מדאי שבפירוש כתב הנאון הנ"ל אני לא כאתי לחלוק ע"ד מוהריק"ו וכו' והמעשה שעשה בפנך הוא שרלה לחלק בכ"ד כמבואר בד"ק ע"ש:

**גם** מאי דמייתי למהריק"ש דקאי בהאי סברא ממ"ש בסי' קל"ג אפילו שחייב להחזיר מכח החרם לא הפסיד המנו שלו וכן אם הוציא ממנו על ידי נויס עכ"ל לא ראה שהרב עצמו שם בסי' קל"ט כתב בהיפך תקפס עי"ג ל"מ תפיסתו ועיין שם ג"כ למהרשד"ש בסי' הנו' ע"ש:

**תן** מזיתים שכתב שמצא לגדול המורים הרשב"ץ
כח"ר סי' קע"ה דסכר דסתפי' לינה תפיסה
זו פיזז תמיהה עליו נר"ו דמה דאה על ככה ומה הניע
לו לומר כן ותדרכה כעניינין הוכחתי לעיל דתדרכה
יותר חיכה לנדד דס"ל תיפכה דמהניה תפיסתו ועיין
היטב ככל מצ"ל :

**תן** כתב על נידון הרב מגן שזכל כפי' י"ו דהוה
נדון גרוע מכ"ד ותפי"ם ויכה להתוקף ולדידי
אין הנדון דומה לדאיה דהתם תקף מהלוה שלו שהוה
נוי ותם יוליכהו להנוי אם לא כיצם"נ וכי היסמע לקול
מורים אם היה מוליכו לכ"ד הנרך ולקמן תכאר עוד
דכרי כוה :

**תן** מוה הוית שכתב שחק"ו דאה להגו"ר דהסכים
כב"רדל"ם ט' החזרתי ועמר עליו מר' מהריק"ם
סקל"נ שכתב הפך ע"ם ולא ירעתי מה זה שכתב
דמהריק"ם כתב כהפך והרי נם הרב כן תמר דהתפי'
הויא תפיסה ולא הפסיד המנו שלו אלא שכתב רבב"ר
שהדכר מפורסם הו"ל כתפס בעדים וכו' הרי דמסכים
הולך למהריק"ם אלא רב"ד שהיה בפירוש כך' עדים
רמי ועמ"ם הרב דאין כאן מנו דהחזרתי דכרי טעם
כתב כוה לכאורה ועיין להמט"ם סע"ה הב"י מט"ל
ע"ם ומהריק"ם לא דכר מוה כלום כאן ומה זו קו'
ומה כוונתו במ"ם ואין לחלק כין דכר מפורסם לו
לא הוה למה שכתכו לא ירעתי מה היא הסתירה
דאין לחלק מ"מ דעתו הרב ז"ל לחלק כהכי וכן הכין
ככוונתו המט"ם וזהו שהוה שהקשה עליו מדכרי
מהרלב"ח ומה דעתו הוא כפי' לחלק מה זו קושיה
מהרב מט"ם שכתב עליו דאין נראים לו דכריו
ואיך איזהה מלחלי לי מכר הוא הרב הגו' נר"ו שלפך
וקכן כמוני היום לזוה סכרות דס"ל דהויא תפיסה
ויכו"ל קי"ל עלב"ו כל הפיס' הגו' שהכאתי כעניותין
דקייתי כהלי ס' דהא ודאי דשפיר יוכל לומר לוי רב"ד
קי"ל כוותיהו ואין מוליאים מידו כ"א יעמוד לדין
תה"ק שתת' כהל' נוכרין יהודאין וכתורת יעשה :

**יא"ה** עתה ידעתי כי עיקר כפא ומכוכות שלו
ככל מצאו ומקנו כפרט זה דתפיסה עי"ג
שסוכר דהיכא מת' הפוס' כוה ושהמוחזק מל"ל קי"ל
הוא מכח הרב ויקרא מכרתם נר"ו אשר הזכירו
הוא נר"ו עתה כפי"ה אמר שכנה כמה לעלמו מדיליה
ועכ"ו אנא לחימא ולא מסתיינה דנלל כמים אחרינים
ועלה חרם כידו ככל מ"ם כפרט זה וגם טענה כדמיוטו
כמ"ם שהרב ויקרא מכרתם נר"ו הגו' דרך כרוך זה
אשר הוא הולך עליה להכיא דין זה כמת' וכו' שהנה
הרואה ירחה להרב הגו' נר"ו ככל תצו' הרמתה הגו'
שלא כתב שדין זה כמחלוקת הוא שנוי כין הפוסקים
אלא כמחלוקת לחת שהיה כחופס עי"ג ואין כאן עדים
על תפיסתו ככלל שהוא סובר שכוה נחלקו הפוס' שלדעת
מהר"א מטולה והמרדכי דדים מציעא ומהרלב"ח
ומהריק"ם כולהו ס"ל דאם אין עדים נאמן כמנו
ומהניא תפיסתו ולדעת הרשב"א והמרדכי דהגו"ק
ומהרשד"ם ומב"ח דפ' המניח ומסק"ב ומהריק"ו והרב
כנם"נ כתבו כולהו ס"ל דל"מ מתפיסה ככלל כפי' שאין

כאן עדים כדכר אם לא היכא דס"ל להניל כענין אחר
ככלל דאלו מה שעשה עשוי ומזה דן אתת הדין כנ"ד דמהניא
תפיסה כיון דאין כאן עדים כדכר אם אכח שהוא
מוחזק ומנ"ל קי"ל ונם מע' דאין כאן תפיסה כדכר
דהנוי משלו נתן לו וכו' כרם כפים עדים על תפיסתו
עי"ג ס"ל להרב הגו' נר"ו דלכ"ע ל"מ תפיסתו ככלל
ואין שום נתת' כזה כמבואר כ"ז כדכריו נר"ו כמו
שראיה הרואה התכת ד"ק והוא פשוט וככן כך ורואה
כמה ראוק רעת הרב הגו' נר"ו מדעתיה דמר שלרעתו
דדו"מ נר"ו נם כדאיכא עדים על התפיסה נחלקו
הפוס' ולא עוד שאף שרבו המסכרים דמהניא תפיסתו
יותר מן המסכרים דל"מ התפי' ונגם הפו' דל"מ התפי'
לא כתבו כן כ"א שלא לתפים עי"ג לכתחלה אבל
כדעבר מה שעשה עשוי כמבואר כ"ו כדכריו נר"ו מדיים
היכי עניכת ועד כעין וכבר הוכחתי וכררתי לעיל
דמכריתו זאת דאוי להקשותה לנמרי שלא לומרה אדם
מעולם ולא נמצא לו תכר כפום' שיסבור כזאת לפילו
לאחר מנייתו וכבל התמור ומדוכר מה למעלה לזכרה
דגם מה שהסכים הרב ויקרא לכרתם נר"ו דכאין ע"ים
על התפיסה שהיתה עי"ג נחלקו הפוסקים ודכרי
המרדכי שבהג"ק עמ"ם כהג"כ פלגן כהדייהו וכו'
הגה דאמרי לרכר מזה יצא הלאן שלא יכין יפה כזה
שלדעתי המעט הוא אין כאן שום שתירה כדכרי
המרדכי כלל דהמרדכי כהגו"כ מ"ם כשם מהרש"ם
ודכרי המרדכי דדים מציעא שכר מבואר כדכריו דל"מ
תפיסה להחזיקו כמנו כ"א כשאין עדים שתפס עי"ג
וכמש"ל וכהכי מיירי ג"כ מהריק"ם כסקל"ג כדליכא
עדים כרכר דהדין הראוי שכתב שם שהוא דהע"ם
שחייב להחזיר מכח החרם מ"מ לא הפסיד המנו שלו
הוא לקיש מר' המרדכי דפ' המקבל סי' ת"ז הגו"ל
והתם מבואר כפי' דמיירי כדליכא עדים כמו שיעו"ש
והם כן נם מ"ם מהריק"ם שם"כ וכן אם הוליא ממט
עי"ג כהכי מיירי נמי דקיימו כדליכא עדי' דיניר עליו
דעו ומה נם דהסימנותא מכח מנו לא שייכא כי אם
כדליכא עדים כידוע וכפרט דמהריק"ם נופיה כפי'
קל"ט כתב כפי' דתפיסה עי"ג ל"מ כלל יע"ש וש"ו
לומר דשכח דכרי עצמו מ"ש חיקו נופיה כפי' קל"נ
שלא ידאי דהתם כסקל"ג מיירי כדליכא עדים ובסקל"ט
מיירי כדליכא עדים דהשתא ליח ליה מנו כלל וגם
לפילו טענת קי"ל לא חיטו יכול לטעון כיון דליכא עדים
שתפס עי"ג קנסיה רבנן כדי שלא יהיה חוטף נשכר
כמ"ש המרדכי נופיה כהגו"כ ומהרשד"ם והמק"כ
ושאר כל הפוסקים אשר דכרו כפרט זה כמצ"ל וכמו
כן המרדכי כהגו"ק והר"ם תה"ד ומהריק"ו והנ"ח כפ'
התניח ומהרשד"ם והמק"כ וכל הפוסקים שנמשכו
אחריהם לאסור תפיסה עי"ג ושלפילו כדעבד ל"מ כלל
הם לא היכא דל"ל להניל כע"ל כלל כולהו מיירי
כדליכא עדים שתפס עי"ג ומשום הכי כתב דל"מ
כלל וכמו"ל ולפי"ז אין כאן מחלוקת כין הפוסקים ז"ל
וכלהו כחד שיטה קיימי ומש"ח ומש"ח ול"ע כלל
ומילוך זה כין היכא עדים לדליכא עדים כבר כא
מבואר כדכרי מהרל"ח ומהרש"ם ובמרדכי דדים מציעא וכד'
מהרלב"ח הגו' ובמבואר וכבר כת' לעיל דהרב הורם

משפט חילק כן להשוות דברי המרדכי לחבירו כנ"ל
ומ"ש כדור הוה זה ולחמי כלחי קפק וכ"כ בפי' הרב
ר"מ הנו' בפי' ד' הנב"י חות ע"ו ומשם הרב שביתי יעקב
מ"כ בכללי הקי"ל חות ח"י יע"ש ועיין הספר הנו'
מטי לגלוי להות הדברים בשורש ופשט דב"ק הנו'
מדיש דלב"ע לחמרה למלחים וכמוכן ומשל דבמדון
הרב ויקרית הברהב הנו' דשין כאן עדיש כדבר ודלי
דמהניא חפיסתו לב"ע והיו כהן מחלוקת כלל וכמדובר
ומקשני מסרב הנו' נר"ו שהסבימם דעתו שים שחידש
ומת' בפים' כזה ולא נחת לחלק כן ומה גם דלפושטי
פלוגתא ל"מ כידוע ומו דשיך לפ"ש דס"ל לכת מרכושתא
דלפילו דשין כאן עדיש שחפש ע"נ דלפי"ה ל"מ ליה
חפיסתו כלל דכאן עדיש ס"כ מנת ידעינן לכן שחפש
עי"נ דלא ע"פ הנחפש אלו חיין ויסים החופש נאמן
לומר שלא חפשתי עי"נ כלל וכמש"ל ומוה פלא :

**ואם** כן לדאתן עלה כעובדת רח דב"ד דקפי' לוי
הנו' עי"נ חיה כרורה כעדי' וע"פ כתביו דסתם
סרעים הלרן הרניז ממלכות עד שנברה ירו וחפש
הממון הנו' ס"כ פשיט הדבר דלא הועיל כלום כחפי'
ום"ה כרמעניקרת וחייב להחזיר כל מה שחפש עי"נ
ליד רחובן שיכח דב"ע וככל האמר ומרובר :

**שוב** חשוב לדברי ה"ם נר"ו וכבר נתבאר דנם הרב
ויקרית לכרהם נר"ו קוה מעלנו ותנת דמסייע
לן דכל שים עדיש שחפש עי"נ ל"מ ואין כאן מחלו'
כלל ותליכת דב"ע ל"מ חפיסתו מידי וכמדובר :

**ומ"ש** ה"ה נר"ע ע"ד הרב ו"ל נר"ו הנו' שלפמ"ש
הוא נר"ו נם המרדכי כהנו"ק לא קאמר
כ"ת להתחילה וכו' ככר דחיטו דבריו הנו' מ"ל ת"ל
לכפול הדברים :

**גם** ממה שנתחייב מר' הר"מ דכתי"ד ליתת כלל
וכמש"ל וכבר הביא הרב הנו' נר"ו מ"ש מוה"ס
כפי"ר דלא ס"ל לחלול כע"ת שרי וכע"ו לא ערב חל
לבו להמיות הדיעות כזה והדין עמו כזה דכת"ת להלול
כע"ת הוא עלמו ענין אחר ופשיטא דמותר וגם כזה
שנוהל חכלי אחר הרב מענין גניס וכמש"ל כרס מ"ם
הרב ו"ל הנו' נר"ו דהתה"ד כפי' ד"ם שיים שם ומיהר
אם ת"ל להלול כע"ת מ"ם עשוי לנוח עניח לא תשכחי'
להתה"ד שמיים כן כמ"ם הרוחם :

**ומה** שהשיב הוא נר"ו ע"ד הרב הנו' נר"ו דלעיתי
למהריק"ם דסקל"ג שלא דלה מ"ם מהריק"ם
כסקל"ט שכתב בחפץ וכו' תמהני עליו מיכת כהשנה
ז דלא כן לדברין נמלא דמהריק"ם סותר עלמו ח"ו
ולדידי שם כי לא להוכיר ומהי' כרור כין היכת עדיש
על החפיסה לגיכת עדיש וכמש"ל ולא כן יפה כוין
הרב הנו' נר"ו שהביא ממהריק"ם מהי דשייך לב"ד
דמיירי דשין כאן עדיש בתם שנכם מן הנוי וכנו"ל
ודברי מהריק"ם דפי' קל"ג כהכי מיירי נמי כמש"ל
כרס מ"ם מהריק"ם כפי' קל"ט דמיירי בים עדיש
שחפש עי"נ לא תש להכיחו כיון שת"ט עניין לב"ד כלל
וכמוכן ואין עליו שום השנה כלל כזה וכמדובר :

**ומה** שהקשה עליו עוד כמ"ם משם הרשב"ת
ח"ד סי' קע"ה ופפי' עי"נ ל"ג כלל דתם
דלא על ככה וכו' וכו' הנה לנכי ככר פירשתי כעניותי

דברי הרשב"ת הנו"ל כלחד מעמי פנים הנו' ומרש
הנו' נר"ו שוה המכין כחשו' הרשב"ת שנו' כפן הת'
ממש ועלין לבי שכוונתי לרעתו ת"ל דדוחק לנכי שפרש
הנו' נר"ו הבין כך הרשב"ת דמיירי לפילו כרלינת
עדיש מרעשתו חולק ע"ד המרדכי דהנו"ב וכמוכן
וכפשוי לעלמי חיכי מודה לו כוח כלל ת"ל דהרשב"ת
כתבו ז' מיירי כחפש כעדיש וקלי ע"ד חפוש להרשב"ת
דקלינ לו הענין שכת חללו מנש וכו' ומוכרח דמיירי
כלינת עדיש שכת חללו מנש והשוש מרכר על פירוש
והכרור מצו"ם הביכו הרשב"ת כתב כפי' לש חפש כרמעניקרת וכו'
וגם קיפת הרשב"ת כתב כפי' לש חפש כפני עדיש
וכו' ורוחק דומיא דקיפת כהכרת ונם ת"ל מחכבר
לומר דלפילו לינת עדיש על החפיסה דעב"ז ל"מ
חפיסתו דמנת ידעינן שחפש עי"נ ומהיימן כמנו ת"ל
תפסתי כלל וזה הכרח עלוש דכל הפיש' דס"ל כחפי'
עי"נ ת"ל מ"מ כלל דוחלי עשקינן כדלינת עדיש כרשב
דלל"כ מנת ידעי שחפש עי"נ וכמש"ל וגם יש להרגיש
על הרב ת"ת נר"ו הנו' דמחחר דלימו גופים כתב על
עוכדת ד"ד דלין כאן חפיסה כדבר והנוי משיו נתן
לו ת"כ תק"ל מחשו' הרשב"ת סנו"ל דנם חחם מיירי
שכת חללו מנה וכו' ולשון זה מורה וכת שלא היה
כירך תפיסה כלל כ"ת שכת חללו מנש ועב"ו השיב
הרשב"ת דל"מ חפיסתו כלל וה"ה כרמעניק' וזה הפך
חילוקו הנו' ממש והוא פלא · ולם חילוקו הנו' לחמת
מוכרחים חנו לומר ככוונת הרשב"ת כרלינת' כעניותין
כפן הכ' עיין עליו וכמוכן :

**ובכן** לדרכת לחי חמיה עוכת על ה"ה נר"ו דמש
דלפה על ככה ומה הניע שיו שלא הבין כן
כר' הרשב"ת לחד מעמי פנים הנו' ולא ידעתי מה היה
לו ומה הבין הוא כר' הרשב"ת והוא פלא :

**גם** מה שהשיג ה"ה נר"ו על הרב הנו' נר"ו כמ"ש
דלינ מנרון המנ"ם והשיג עליו דלין מנחון
דומם וכו' כנרלה דלא סיים הוא מר"ו דכרי הרב הנו'
נר"ו שכתב לת"ז ח"ל וכנ"ד עדיף יותר שלין כאן חפיסת
כדבר והנוי משיו נתן לו וכו' עב"ל דזה חוור על
דלינתו מנרון המנ"ם שכתב עליו שהוא נרוע מזה
ופי' שיחותיו עתה דלמלי הוא נרוע מזה משום דנ"ד
עדיף יותר וכו' וכמיכן וכזה כרס מהר חלוקתו מעליו
וכמוכן כרס מה ש"ל על הרב הנו' נר"ו הוא זה
כמ"ש וז"ל והמעיין וכו' נרלה הפך מד' הרב הנו"ל
עב"ל יע"ש דלא מלחתי מקום להשגתו ולת כלל
דהלא הרב מנן שהוא כבר הביא ד"ו דקפי' עי"נ דל"מ
משם מהריק"ו ומהרשד"ם ושוב יפלו לחלק דנ"ד שלחי
יע"ש וה"ב מה מקום עוד להשיג עליו מהכנה"ב
שכתב כשם מהריק"ו ומהרשד"ם דחפיסה עי"נ דל"מ
והוא פלא · נם מ"ש הרב הנו' נר"ו קודם זה ול"ל
שיהיה וכו' כיון דמדן דעליו חנו מומכים לא נילה
דעתו כזה וכו' עב"ל חמהני עליו דלשתמיט מכיש
דמר דמדן בב"י סי' ע"ה מתו' י"ב הביא דברי המר"
וליש מליעת לשר הביאם הוא מ"ו בתחילת דבר
וכיון שהביאם בב"י בפשם ולילי דסכי פ"ל למרן ז"ל
נגם שהשמיטם בש"ע ומה נם דקבלנו פורחת מרן
גם בב"י ביחוע ונגם דעימת דכיון דהשמיטם בש"ע

מחדד הדר ביה כדעת קנין מהחתרו' כמו שהזכרתי
בזה בס"ח וחס כן תכתי לח נמלט מרגל הקי"ל מ"מ
ה"ל להרב נר"ו להכיח דכרי מרן שכב"י הנו' ולשחת
ולחת בזה ולה הו"ל לכתוב כשטיוח דמרן לח גלה
דעתו בזה דגרסה מלשוט דלח גילה דעתו כלל בזה
מרן לח כב"י ולח בס"ע והח ליתה וכמרובר . ומה
נס דלעב"ד הדכר ברור דמה שהשמיט מרן דין זה
בס"ע הט' מפני שהוח פשוט מחד וכל הפשיט מורחיה
דמרן להשמיט בס"ע וכמ"ש הנחון הרב חיד"ח
כיוסף תומן סי' כ"ה והכיחו הרב הנו' נר"ו בספרו
הנו' בכללני סי' ע"ו דק"ך ע"ג יע"ש נס מה שהקשה
ה"ה נר"ו ע"ד הרב הנו' נר"ו כמשה"ק על הרב
נו"ר דלח זכר שר מדברי מהריק"ש דסי' קל"ג והשיג
עליו ו"ל ולהכי לח ידעתי וכו' לחכני הרואה דשפיר
הקשה הרב הנו' נר"ו על הנו"ר דמהריק"ש בסי' קל"ג
הס הפך דכריו ממ"ש דהח הרב נו"ר פסק לחת הדין
דהתפיסה לח הוי תפיסה וה"ה כדמעיקרת וכמ"ש
סרשב"ח וכו' ועל זה תקשה עליו דכב"ד דליכת עדיס
כדכר לחילו הוליח ממנו עי"ג לח הפסיד המנו שלו
וכמ"ש מהריק"ש מה תלמר דכדכר מפורקס הו"ל
כתיכת עדיס וכמ"ש הנו"ד שם על זה כתב הרב הנו'
דחין לחלק כזה כמו שהוכיח המט"ש בסי' פ"ו מתשו'
מהרשל"ח וכו' נמלח דהרב הנו' נר"ו מקשה על הנו"ר
תירוי ה' מדוליה וה' מהם המט"ש וו"ל דחם תירון
על קו' הח' לחכני ק' קו' הב' של המט"ש זה גרחה
ברור ככוונת הרב הנו' נר"ו ופשוט מחד ול"ק עליה
ול"מ וכמוכן :

**ומ"ש** חיך שיהיה וכו' ככר נהכחר דהרב ו"ל נר"י
לישנו חכר לו בסברתו כלל ודעתו רחוקה
מדעתו כרחוק מזרח ממערב וכמו שנתבחר . והמורס
מכל התמור דכנוונת דכ"ד דתיכת עדיס כדכר על
תפיסתו עי"ג וכתכיו כמש"ל שיכת דכ"ע ל"מ תפי'
כלל ומייב להחזיר לרשו' כל מה שתפס ומין לו דין
מוחזק לומר קי"ל ומין ככל דכרי ה"ה נר"ו שום כדתי
מספיק לזכות התופס בתפיסתו שכבר נדמו דכריו
לנמרי כרכריס מלודקים מס' הפוס' ככל התמור
ומרובר :

**אך** ורק חת זה רחיתי לחני עכי נס' ידי דוד
הנר"מ לרכני ששיניתי להרב מהר"ר דוד הלוי
קלרחסו וסס כפי' ק"ס דקפ"ב ע"ח חזיתיה למר
שעמד כפרט זה כב"ר שתפס עי"ג שהיו שס עדיס
כדכר על תפיסתו עי"ג לכן ליכת עידי רחה שרחו
שתפיסה כידו שמוך לחכיעת כ"ד והן קדס רחו הכיה
לנו הסיה דשותה דקי"ל דמשמחינן ליה עד דמיתי
לה וקחי כרינה דמוכח מזה דתפיסה עי"ג ל"מ
ודר כלשון תפשר דחזקת התס דמסריה ליד נויס דלה
יכול להכיח עדיס ולרחות תשו"ה מעמתי' וכמ"ש
כל זה המרדכי פ' הניז"כ ס"ל תשוס דמכוער הדכר
וכו' לח כן כב"ד שלח מסר לנויס שלח שלקחס לעלמו
ולח שייכי הנו' הפ' דמהכי תפיסתו חף שהיתה
עי"ג ושוב כתב דנרחה דעכ"ו לה וכה רחוכן כתפי'
מכח מ"ם סמרדכי כהנוו"ק דמשכחת דחין לו
לעשות עי"ג כלל וה"ל דחפילו שעשה חיט עשוי



וכמ"ש המרדכי חחר כך משס מהר"מ ושכן פסק
מהרשד"ם ושוב כתב דמן הט' שכתב דחכי"ה נר' דחס
תפסי עי"ג לעלמו מהני וכ"כ כתשו' דשייכי וכו'
וח"כ נד"ן מהכי ליה מט' מנו דהחזרתי ועס כי
הרכנים הנו' לח כתבו שלח ולה היו עדיס כתפיסה
דמ"ש מי"ל החזרתי הס היתה התפיסה כב"ע מ"מ
חין זה מיכרח דמ"ש קי"ל כב"מ מנו דהחזרתי מנו
מעליח הוה וכו' וח"כ נר' כב"ד שיכו"ל החזרתי חכן רחה
להמק"ב שכתב דחף שיכול לומר החזרתי כשתפס על
י"נ למ"ל החזרתי כדי שלח יהיה חוטה נשכר וה"כ
כ"ר חף שיכו"ל החזרתי מה"ד עכשיו שהיו עי"נ לח
להנו מעשיו וה"ה כדמעיקרת ושוב הוכיח מדברי
מהרחנ"ח שהביח הכנה"נ דהיכת דלח כפר ולח
הוחזק כפרן הנס דהיכת עדיס כתפס עי"נ כל
דליכת עידי רחה מהניח ליה תפיסתו כמנו דהחזרתי
ושכן דעת הרב מז"ק ודמט"ש כסי' ס"ח ושוב הק'
דכרי המט"ש תהדדי והל"ע וזו הלכה העלה דכיון
דמהרחנ"ח והמה"ק הכי ס"ל דיכו"ל החזרתי הפך
דעת המק"כ ורבי דחין להוליח ממון מיד המיחזק
הנס רשלקו הפוס' מי חמרי' מנו כמקום מחלוקת
ונס כשהתפיסה עלמה כמחלוקת שנויה יעש"כ . הנה
מכוהר כדכריו הנו' הרחי חדח דכדליכת עדיס על
התפיסה לפניו רכוותה קמיי כהה דלדעת רחכי"ה
ומהרח"מ והמרדכי דמניעה מהניח ליה תפיסתו
כמנו דלח הפסתי ול"ד מהרק"ש ומרדכי דכנוו"ק
ומהרשד"ם לח מהניח ליה תפיסתו ועוד שניח דל"ד
רכוותה דס"ל דכדליכת עדיס מהני תפיסתו ה"ה
היכת דליכת עידי רחה דמהני ליה תפיסתו מט' מנו
דהחזרתי לד' מהרחנ"ח והרב מה"ק הכן לדעת המק"כ
ודעמיה ל"מ ליה תפיסתו משום מנו דהחזרתי וכיון
שום מחל' מני המיחזק לומר קי"ל וכמרובר והנה
כחלוקת קמייתת נרחה לכחורה דהרב הנו' הו"ל כשיטת
הרב ויקרית לברכה נר"ו שנס הוח נר"ו הסכימה
דעתו רגס דדליכת עדיס מח' הפוסקים הוי וכמש"ל
וכבר כתבתי כעניותי מה שנלע"ד כרור דכוה חין
כאן מח' הפו' כלל דכולי עלמת מודו דכדליכת עדיס
על התפיסה דמהימנינן ליה כטענתו כמנו דלח
תפסתי וכמש"ל ותפשר להעמיס זה כדכרי הרב ידי
דוד הנו' דגס הוח סבר הכי דחין מוסת מיחך כר"ק
דפליג עלי כוה כמו שירחה המעיין כרס מה שהסכי'
דעתו דהגס דליכת עדיס על התפיסה שהיתה
ידי נויס עכ"ו כל דליכת עידי רחה חכתי מהימן
כמנו דהחזרתי לדכרי מהרחנ"ח והרב מה"ק כנו"ל
חחר המחי"ר הרחויה שיו לעכ"ר המעט הוח ליכת
שום רחיה ממהרחנ"ח ומהמה"ק כלל ולח מצי המוחזק
לומר קי"ל כוותיה כהה דמה שזוכיח מד' מהרחנ"ח
ממ"ש בב"ד דהוחזק כפרן משום הכי לח מהימן כמנו
דהחזרתי ונסתייע ממ"ש כשמו הכנה"נ כסקל"נ דחי
ליכת עדיס ורחה מהני חזקתו ושכ"כ הרב מט"ש
כשר הכן כעניותין תמהתי על המט"ש ועמדתי ע"ד
ז"ל כוה לעניל וגס עליה דמר דן חנכי כדכר הזמור
וגס הרב הנו' נופיה כשוה"ק שמי ממניה לסרב
מט"ש מחמת דדכריו סתרתי נינהו ולח נשהר כידו

כ"ק מוהרח"ס והמח"ק לכך כמבואר כה"ק הנו' ולדעתי גם ממהרח"ס והמח"ק ליכא סוס רחיה כלל כנו"ל דאי ממהרח"ס הרי מבואר כדכריו דאם ים עדיים לו לפילו עד לחד על חוקתו איכ לימו נאמן על טיבותו כמנו דהחזרתי ומה שנתן טעם מהרח"ס לדכריו מעיס דהוחז' כפרן נאו למימרת דכבר בתחילה לימר לא תפסתי והביא עדיס לידך דתפס ושוב אמר תפסתי והחזרתי ולזה אמר דהוחזק כפרן דלא נתבאר כה"ק כלל שכפר התובע בתחילה נומר לא תפסתי אלא ודאי כוונתו לומר דכיון דלא ליית לה"ת והלך לבעל"ב והילית ממנו אבר לא כדת הוחזק כפרן ואו לא מהימן כטענתו לפילו דאיית ליה מנו דהחזרתי וכדעת המק"ב וז"ש הוחזק כפרן לפון מוסכל הוא וכמובר מה מלמעלה ודכריה כדוריס הם לבעל"ב. ובפרט דכוה הירוחנו להעוית הרעות כין הפוסקים דלא לישתוק פלוגתא לימר דמהרש"ס והמק"ב פליני עם מהרח"ק ז"ל וכן נראה כרור שכן הכין כדכריהם הכנה"ג שהביא דברי זה ודברי זה כ"ת כמקומו ולא כתב שהם חלוקים כזה וכודאי דס"ל לומר דלא פליני וכמובן:

**ומה** שהביא רחיה לזה ממ"ש הרב כנה"ג בשם מהרח"ק כסי' קל"ג דאי ליכא עדיס ורחק מפני חזקתו ומלפון זה תמה על הרב מח"ק דעני קו' ליתא וכו' יע"ש. לדבר זה יפלא התחדוק דהדיוק מדברי הכנה"ג שכסי' קל"ג תדרכא הוא"ל למידק ממ"ש הכנה"ג כפי' ד' בשם מהרח"ק דהחם לא הזכיר עידי רחק כלל ישו"ש ומה גם דאדרכיה מריש דברי הכנה"ג שכסי' קל"ג דוק מציכא דיהיה נופל חיובא שכתב בסו"ד וז"ל וכל דאיכא עדיס ח"ב לו' החזרתי וכו' ע"ב. הרי שכתב דכל דאיכא עדיס על התפיסה לבד תפילו עידי רחק ח"ב לו' החזרתי דאלמא ק"ל דכל דאיכא עדיס ורחק וכו' ואו דאי נימא דאיכא מיירי דאיכא עדיס ורחק פפי' דל"מ לומר החזרתי ומאי למימרת ש"מ דמיירי דאיכא עדיס על התפיסה לבד וליכא עידי רחק דהנס דכעלמא קי"ל דאפילו מצ"ל דהחזרתי הכל שתפה על ידי נויס ל"מ דקנסיהו רכנן וכמ"ש:

**ועוד** מני תמיה על הרב ידי דוד הנו' דאדרכיה מהרח"ק שהביא הכנה"ב כסי' שכתב בסוף דכריו דה"ט מעיס דהוחזק כפרן ומזה סוליד דין חדש לעצמו דהיכא דלא כפר כתבי' שלא הוחזק כפרן מהימן כיון דהחזרתי לדיכא דוק מדברי מהרח"ק שהביא כסי' קל"ג דשתם ותפס הדכריס שם דל"מ לו' החזרתי ולא כתב הט' דהוחזק כפרן כלל ש"מ דס"ל ז"ל דכבל נוונא ל"מ כמנו דהחזרתי אפילו שלא כפר כתחילה ודין לומר כזה יומר שתים מן המפורש כיון דנם כדכריו שכסי' ליכא לפרושינהו כאופי כיפופן שכיומו למ"ש כסי' קל"ג ולעשר הפוסקים וכמ"ל:

**וגם** מדברי הרב מח"ק ליכא רחיה כלל ודין לו' קי"ל כוותיה כהא כיון שלא עמד כעיקר הדין דתפיסה עי"ג כלל ולא זכר שר למ"ש המרדכי כהנו"ק ובתי"ק ולמוקריק"ו ומהרשד"ם ודעמייהו כלל וכיון שלא מכר מדין זה כלל דין להכיא רחיה ממנו כלל שהרי תפילו כדעת מרן שקבלנו הוראותיו העלה הנאון מהריט"ץ כדעת הרב מח"ם דס"ל למר דמה שלא תופסים עיקר דכרי מרן לענין הלכה הוא כדכר שנודע לנו כבירור כדכר שעמד מרן כעיקר הדין לכל כדכר שלא הוכיר לנו אם עמד כעיקר הדין כל כה"ג לדיכו מן הדחוי לפסוק כפשיטות כדעת מרן מאחר שלא נודע לנו שעמד כעיקר סברת זאת ועשר"ק. ואם כן כ"ש וק"ו דהיכא למימר הכי כדעת הרב מח"ק דל"מ לומר קי"ל כוותיה כיון שלא נזכר מדין זה כלל וכמובן. וכ"ו שכתבנו הוא לפי מה שהכין המע"ש כסי' ס"ק והרב ידי דוד הנו' שנמשך לחריו שהכין כן כדכרי הרב מח"ק הנו' כרס לכי עכי כבר הכרחתי דלין כן כוונת הרב מח"ק ועיקר קו' על מהרח"ק הוא עמ"ש דלפילו עד ה' וכו' וכמ"ש דלעי"ו נמצא דגם המח"ק חזיל ומודה לכל הפוס' דכיס עדיס שתפס עי"ג לפילו דליכא עידי רחק ל"מ כמנו דהחזרתי ולפילו למ"ד הנוזל לת תכירו כעדיס לגלל"כ מודו הכל שתפס עי"ג דלא מצ"ל החזרתי דקנסיה רכנן וכמ"ל:

**באופן** שהבאר מכל זה דאין שום רחיה לדכריו ז"ל לא מדברי מהרח"ק ולא מדברי המח"ק הנו' כדי לומר המוחזק קי"ל כוותייהו ודברי הרב ידי דוד כוה לחה"מ רבה ליה לן למסמך עלייהו כלל כוה וכדור ומדברי הרב מע"ש שכסי' ס"ח כמה שהיין לקו' הרב מח"ק דכעלמא דהנה"ב דמהימן כמנו דהחזרתי לף שתפס עי"ג כעדיס ושתי נדון מהרח"ק שכתב כתחילה והוחזק כפרן ככר אנן כעניינין המהנו על ד"ק כוה לעיל ועתה אני מוסיף לתמיה עליו דהשתמיט מיניה דמר מ"ש הכנה"ב כסי' קל"ב דהשמיט שם הט' דהוחזק כפרן ולא העלהו על דל שתניו כלל כמ"ל וזה מורה דלא מה"ב דהוחזק כפרן היה דאינו נאמן כב"ד שלא מסוס דתפס עי"ג קנסוה רכנן דלא יהיה נאמן לפילו כמנו דהחזרתי והוי דינו כמוחזק כפרן וכמ"ל. ומה שביאר הרב ידי דוד כבוונת המע"ש בקו' ע"ד הנו"ר כקיבה"ד דכריו נכונים מאד כוה ועלו לכי שכיונתי לדעתי כמקלת כוה כמ"ש כעניותי לעיל כבוונת קו' המע"ש הנו' יע"ש:

**עלה** כידינו דכל הפוסקים דלעונים ולחרונים מסכימים ומעריכים דכתופס עי"ג שלא כעריס כלל דלב"ע מהניא תפיסתו כמנו דלהר"מ לו החזרתי ואין חולק כוה לבע"ד כלל ולדעת הרב ויקרת לכרחם נר"ו והרב ידי דוד נם כזאת לפלינו רכוותא ולרובא דרכוותה ס"ל דל"מ תפיסתו כלל וכבר כתבתי שאין דכריהם מוכרחים כזה. וכעיס עדיס שתפס עי"ג דליכא עידי רחק כלל עכ"ו ל"מ ליה תפיסתו לפילו דהוחז ליה מנו דהחזרתי ולעגד"ן דכל הפוסקים הכי ס"ל כאין חולק כלל. כרס לדעת הרב י"ד הנו' שמהרח"ק והמח"ק חולקים כזה על כל הפוסקים וסבירא להו דכדליכא עידי רחק לכתי מהימן כמנו דהחזרתי וכבר כתבתי שאין דכריו נראים כוה כלל וכמדובר:

**עכ"פ** הכי נמי דאפילו שתפילו הרב י"ד הנו' כרוקב מכינתו וכקיאותו בפוסקים כנודע ומשורשם בספרו הנחמד הנו' ככל תשובותיו עם כל זה בפרט זה לא מצינו מי שסכור כוותם כ"ש הרב מהרי"ל ומהר"ם הנו' ותו ל"מ וכנו"ל ותשובה זו להרב י"ד נעלמה מה"ר נר"ו ודע דאפילו לפ' הרב י"ד דס"ל דמני המוחזק לומר קי"ל כמהרי"ל ומ"ק היינו דוקא למקומו דהכי דנל הקי"ל כרס חנן כדידן ולכל המקו' שקבלו הוראות מרן לא מצ"ל קי"ל הנו' מצוס דכל חילוק דהמ"ק דס"ל דמני טעין החזקתי לינו שלא מצוס דקי"ל הגוזל מבירו בעדים אפילו כ"ב דנראה דס"ל כהס"ך דתפס עיקר כפ' ואת וכמ"ס המט"ס בפ' ס"ח יע"ס כרס מאחר דמרן בפס"י שס"ת רביה דין זה כמחלוקת וכלשון י"ח וי"ח וי"ח קמת ס"ל דה"ל להחזיר בעדים וי"ח בתרת ס"ל אפילו בעדים יע"ס וכלל גדול מסור בידנו מבעלי הכללים כשכותב מרן י"ל וי"ח דדעתו כי"ח בתרת ואף לפ"ד דמרן לא הכריע כזה ר"ל דלא הכריע לפסוק כפי' כי"ח בתרת מיהו אנן לכללין סמכינן דהלכה כי"ח בתרת וכמ"ש כזה בי"כ י"מ בכללי מרן ואחר רבני האחר ע"ש וה"כ אף הכא כנרון זה דנזלן בעדים קי"ל כי"ח בתרת דל"ל בעדים וכצרנו שכן הוא דעת הרמב"ם כפ"ה מה"נ כמ"ש הה"מ אפ וכ"מ אפ כפס הריב"ם ורי"ו יע"ס והנס דמרן כפי"ן ככד"ם אפ כתב דכיון דהכוותא מוכרים דל"ל ואין הוכחה מדברי הרמב"ם כפ"ה מה"נ יע"ס עכ"ז כיון דחזינן ליה כס"ע סי' אס"ת שהביאו סברת האומרים שנרך כי"ח בתרת ודלי דהכי ס"ל למר כי"ח בתרת וחזר בו ממ"ם בכר"ה הנו' וכן רלינו למהריק"ם סי"ה סנ"ג כתב דמרן תפס עיק' כמהרי"ל דל"ל בעדים עי"ם ונראה כרור דהכי ס"ל נמי למהרי"ל בתשו' כ"י הנו' שהביאו הכנה"ג כפי' י"ד וכפקל"ג שכתב דכפים עדים על מזקקו הינו נאמן לומר החזרתי ואפילו כפים ע"ת נמי ל"מ דמ"מ דין זה לדינא דנפקא דר' אבא דכפרק שה"ע דל"כ ע"כ וכפ' מ"ה דל"ד ופפקוהו כל הפוסקים ועיין בתומת יפרים סי' קצ"ו וקע"ו וכנו ל"ק עליה קו' המח"ק בפס"ת הנו' וכמוכן ועיין למרן החכי"כ בפי"ן הנב"י אות י"ח שכתב דמ"ם מרן בפי' אס"ת כ' הס' ולא הכריע דעתו לפפקה עליהו וכו' ועיין להרב יוסף אומץ דל"ת סי' ס"ט וכברכ"י יו"ד סיר"ו ע"ש ומכמ"ל וא"כ כיון דאנן לכללין סמכינן לפסוק כי"ת בתרת דל"ל בעדים ת"כ נס כשתפס עי"ג בעדים תפילו דלינה עידי דהה ל"מ לומר החזרתי וכמוכן וה"ה נמי דלא מצ"ל קי"ל להיותו מיוחד כהפיסת זאת כיון דל"מ תפיסה כלל ובמדוכר :

**אלא** דכבר רלו הביאו לנו הרב י"מ אס מהכב"י והזר"ת דס"ל דאין כלל זה מוסכם וכב"מ מאכתן להפך וכמ"ם כזה ה"ה נר"ו לעיל מזה וה"כ חזר הדין לדנל הקי"ל וכפי"ט בהאי פלו' דהגוזל מבירו בעדים דאכתן ליה למרן כבר"ה דפסק כי"ת קמת וא"כ היה נראה דנס כמקו' אלה שקבלו הוראות מרן מני המוחזק לומר קי"ל כנוונ דמרן הרב י"ד וג"ד להאמין לותו בטענתו כמנו דהחזרתי לו טענת קי"ל וכמוכן כיס הממת יורה דרכו שכבר הוכחנו וכרינו הדברים כשלמה דהפיסה עי"ג תו"מ בטענתיה לא כמנו דהחזרתי ולא כט' קי"ל כלל לכל הפיסקים ודלא כהרב י"ד הנו' ובמדוכר :

**ואחרי** כותבי כ"ז אלא זה רלינו הדבר מפורש יותר מבי קדוס הרב כני חיי כח"מ סי"ד הב"י ולו"ת שאחר שכתב מ"ש הכנה"ג כשם מהריה"ק כתב וז"ל נ"ל דוק דוקא כשווכה בטענתו מחמת שהוא מוחזק אבל היכו יכול לזכות כט' קי"ל וכו' כיון שתפס על ידי ערכאות ל"ם תפיסה עכ"ל הרי להדיא ת"ק דמסייע לן סיוע גדול ונורא מלא דל"מ תפיסה לומר קי"ל כב"ד כלל וד"ק הנו' הס כמ"ש הס"ך כתק"כ סיקי"ד ממ"ש שמחלק כין טענת מנו לט' קי"ל כטו"ט ודעת וכמ"ש ל' והרי הרב כני חיי הלנו נעלמו מעיני ה"ה לדיק הרב ויקרא הכרתם נר"ו הנו' וכ"ש מעיני ה"ה נר"ו דב"ד ונס זה מן התימה :

**איך** שיהיה נמ"ל דכב"ד תפיסת לוי שתפס עי"ג לא שמה תפיסה כלל לעשותו מוחזק לטענון קי"ל כלל וחייב מן הדין להחזיר לרחוכן כל מה שתפס עי"ג ודלא כה"ה נר"ו שלא כוין כזה ש החמת כלל ככל התמוה ומ"וכר וכתכריס כרוריס ()

**ולרווחא** דמלתא לחמינא כנד"ד דודאי כולי עלמא מודו דתפיסת לוי הויא תפיסה הנס שהיקה על ידי גוים וקונסולים שהרי הכא כב"ד לוי לא תפס ולא תקף כ"א מיד הערל לאחר לפי דעתו מעותיו הם הנלו וחייב היה ליתנם לי ומה לו עם רחוכן שהיה הסטר בידו וקרי זה תפס מת הערל שממוטו הוא נלנו ותקפו על ידי הקונסולים ושוחדות והפחדות ככל הבא מידו והדוחה כדברי מהריק"ו ומהרש"ם ירחה דמכוחר יותר הטעם דיכול היה לקולכו מלל דייני ישרש והלך זה לעצ"נ וחלל את ה' ח"ו אס כן רחוי לקונסו אחר לא כן כב"ד דאין כאן סוס תמיהה שלא הולין להערל לפני דייני ישרש ונס ח"ה ח"ו ליכא שהכל יודעים שהערליס היכם שומעים לדייני ישרש דבשוטת דאין כאן מקום לקונסו ותפיסתו הוי תפיסה :

**והנם** שהדברים כרורים ופשוטים לפקע"ד ות"ל סוס תוק עס כל זה למינא שמלחתי שעד לדברי שהרב מנן שחול סי"ו שכ"כ וז"ל ותומר דלא דנוזה הא דכ"ד מה"ז דהרשד"ם דהתם הלוה הוא ישרש והיה יכול להולינו לה"י וכו' מצ"ל כנ"ד דהלוה הוא נוי ואם נוי הוא לאס אחר על כן הוצרך לסיוע הנזיב וכו' ונ"ם שאם זיב מדברי מרן כ"י סיקע"ו עכ"ב והדיוה ירחה שמה שהלה הרב לדחות כוה לכ"ד לא אזיך כלל דאיכו כנ"ד ולפי דבריו כ"ד הוי כמ' דהוי תפיסה כע"כ תומר אני דלקע"ד תפיסת לוי הוי תפיסה שלימה ותקיפה כלי סוס גריעותה והוא כרור :

**באופן** דזכינו לדין כב"ד לפי הנראה בקע"ד ואם לא הוא אחר שנדמנו בכל הנדיים ונדי נדיים בכל מה שתורה לנו ה"ה נר"ו וכמחילה מכת"ד שלא מצאתי כהם כדי שבישנה לזכות לרחוכן ואחד' לפי מה שנתבאר היטב שבדות הת' כטל ומבוטל שחיקה שלא בכב"ד וגם שתפיסה של לוי הוי תפיסה

מעליה כלי שום פקפוק אם כן אף שנאמר שגם ע"ת השני כשל ג"כ ומחזיק כאילו אין כאן עדות כלל עם כל זה הדבר פשוט דזכה לוי כמתנת שבידו כי כאיזה כח נוליף מידו כשעבד רשעה וחלוצה שנמצא ככר השטר בידו של הלוכן ושניר יכו"ל לו לוי פקדון היה בידו אלוקו של הכי היה ולא השניר להחזירו לו וכאילה רבית :

**יא"ה** נלפיכך נשוף להשיב על חלימותיו ועל דבריו ודמיוטותיו אשר אין להם שחר כלל כיון דהשטר דמ"ד היינו אלא שליח של הלוכן שיגבה השטר מן הדיר ואחריני כיני נשמע הקול ללוי ושלח כתבים להקיסטול ושותות והפחדות להשטר עד שבע"ב שלח כשוכתו הוברח למסור המתנה ליר ס' ואחו של לוי לגבות ולהיליה מן השטר הנו' שליח דלוכן הנו' כל הסך שנבה מן הדיר ואם כן אין לך תפיסה על ידי גוים-גדולה מזו ומה ענין כ"ד לנדון הדב מנן שאול דהסך הנוי היה חייב למלוה שלו מלוה בשטר מפיס הכי יפלו לחלק הדב כב"ד לא כן כב"י שהשטר לא היה חייב ללוי כלום שום מלוה כלל כי אם שתפס ממנו בכח הזדוע וכמו"ל והשטר היה רולה לקיים שליחותו לנבות המעות ולמוסרם ליר שליח דלוכן שמסר בידו השטר כדי לגבותו של שלמסיהו ותקבי ממנו ומה ענין זה למ"ש המנ"ם וכלפי סעיף שלא הייתי לריך להשיב על דבריו הנו' שבללו הכי שם בטלים ודחויים משיהם אלא לכן להודיעו בשוטה כי מיומו הוכרחתי להשיבו גם ע"ד הנו' ודי בזה ()

**ולפי** זה אלכי הרואה דכל זה דקייתי לן ה"ה נר"ו וכל מלי דכתיבנא בענייתין לאו ענין לנ"ד כלל ומקור דין זה דנ"ד אנה הוא נוכע מדברי בעה"ת בשב"ם ס"ח הו"ד בשור ח"מ סי"ס וכשקו מרן שם ס"ע ס"ח וז"ל דלוכן היליה שטר שלוה שמצון מלוי ומצון דלוכן שלוי היה שליחו ונתב השטר על שמו ולא הקפיד עליו ום' טוענן לאו כעד"ד אח אם הודה לוי לדלוכן וכו' כופין אח שמצו' שיפרע לדלו' וכו' ע"ב ואולם היכא שלוי אינו מודה שהיה שלוחו כי אם אומר ממוני היה ופקדון היה בידך הו נאבד ממכי ומלאת אוקו וכן עזה"ד לא נאבדה כאן כפי דינם ויותר כהיים הדברים לכאורה שכופים לפרוע ללוי אמנם בב"י אות י"ח כתב אם דלוכן מולים שטר שים ללוי על שמצ' וטוענן שלוי הקנהו לו בכתו"מ ונאבד השטר או שממנן היה שלו ולוי שלוחו היה ולוי מכחישו או שטוענן דלוכן לוי נתנו לי בחמ"מ והיורדים מכחישים אוקו ענין סי' ס"ב וס"ו עב"ל והיינו ודאי דהכוכה שבאנו למחלוקת מה"מ והריב"ם והמילקים עליהם ז"ל כטוענן כן"מ היה לי ונאבד הה"ה דכאן נמי פליגי כטוענן שלוי שליחו היה דהטעמות שיות הם אם כן אל עליהו חוכת כיאור דלפי מאי דסתם לן מרן בסי' ס"ו בהר"ם והריב"ם דנאמן כטענתו אם כן היך כופין את הלוה לפרוע ללוי וכאלמת לדעת הי"א שלוהו נאמן אף לעניין קניתו מהב"י שהיין כן לכוף את הלוה לפרוע ללוי בעל הבית וכתו שב"ב כעה"ת אם בח"ת חו"ב דכופים ומילקים את השטר מידו ומנבין ללוי ע"ם אמנם לר' הר"ם ומהריב"ם דפסק מרן כוותיהו חין כופים את הלוה לפרוע ללוי כע"כ מוכרחים אנו לומר כהא דאם לוי ליטו מודה דלוי חין כופים ללוה כלל ומה שירלה יעצה אלא דלכתי קשה דלאחר שמרן דעתו ש הפתח שם אמתילא כיאור ר"ק הכא בפי' דחין כופים ליתן ללוי אלא יכלי דמ"כ-יו מע' תכי ומצמ' הכי אם לא שנאמר דמרן פסק"ל להלכה בסים"ו ולכן השמיטו כאן נמי לאחי דיוכל אלא נאכאר דהא כהא תלית והדי זו דחיק לגר מה למ"ש הכנה"ג בסי' ס"ו כמו"ל :

**ומהתימה** למה שרחיתי להדיב רחם יוסף ולהרב בית תכרתם בהאי דיוכל שבמדו על מרן דמ"ש מדברי דהיכא שלוי מבחיבו לאלוכן דאין כופים ללוה לפרוע לאלוכ' דהתמי אין כופים דהא נאמן דלוכן כמנו דשטר הי"ל ותכי וכו' וכל אד תי' כאמתי נשמים ומכי הל תמהני עליהם דאיך לא שלטו מלחות עיני קדשו כד' הב"י אם שבאב כטענה ואת דאלי הוא ולוי שלוחו היה דהיינו הך שטר הי"ל ואכר וכפרט כדברי כעה"ת אם שבאו מדברי כרוחים דכהא נמי הך מצלני והיינו הך ואך היינו וכטענת הלי הרי כיאי דברי מרן בסי' ס"ו דלנבי הלוה אף הר"מ מידה שלינו נאמן והיותר תי' להב"ח שבאב על הרמב יוסף שתי' כן שהוא דיוקך ודברי לא יכולתי להולמם :

**יא"ה** מ"ש דכל מלי דאיתיבנא כענייתין לאו ענין לנ"ד ומקור דין זה דנ"ד אנה הוא נוכע מדברי בעה"ת בשב"ם ס"ח הו"ד בשור ח"מ סי"ס וכשקו מרן שם ס"ע ס"ח וז"ל דלוכן היליה שטר שלוה שמצון מלוי ומצון דלוכן שלוי היה שליחו ונתב השטר על שמו ולא הקפיד עליו ום' טוענן לאו כעד"ד אח אם הודה לוי לדלוכן וכו' כופין אח שמצו' שיפרע לדלו' וכו' ע"ב ואולם היכא שלוי אינו מודה שהיה שלוחו כי אם אומר ממוני היה ופקדון היה בידך הו נאבד ממכי ומלאת אוקו וכן עזה"ד לא נאבדה כאן כפי דינם ויותר כהיים הדברים לכאורה שכופים לפרוע ללוי אמנם בב"י אות י"ח כתב אם דלוכן מולים שטר שים ללוי על שמצ' וטוענן שלוי הקנהו לו בכתו"מ ונאבד השטר או שממנן היה שלו ולוי שלוחו היה ולוי מכחישו או שטוענן דלוכן לוי נתנו לי בחמ"מ והיורדים מכחישים אוקו ענין סי' ס"ב וס"ו עב"ל והיינו ודאי דהכוכה שבאנו למחלוקת מה"מ והריב"ם והמילקים עליהם ז"ל כטוענן כן"מ היה לי ונאבד הה"ה דכאן נמי פליגי כטוענן שלוי שליחו היה דהטעמות שיות הם אם כן אל עליהו חוכת כיאור דלפי מאי דסתם לן מרן בסי' ס"ו בהר"ם והריב"ם דנאמן כטענתו אם כן היך כופין את הלוה לפרוע ללוי וכאלמת לדעת הי"א שלוהו נאמן אף לעניין קניתו מהב"י שהיין כן לכוף את הלוה לפרוע ללוי בעל הבית וכתו שב"ב כעה"ת אם בח"ת חו"ב דכופים ומילקים את השטר מידו ומנבין ללוי ע"ם אמנם לר' הר"ם ומהריב"ם דפסק מרן כוותיהו

**איברא** דחזי הויא להנתון החק"ל כמ"ב מ"מ סי' כ"ג בתריך הרחוב כרכרי הרחבים ז"ל כרין הכא לזכות מחמת שכתב השטר על שתו דתמרי דעתו היה לזכותו ד"ה הפוסקים הכי ס"ל דזכה כעל הפס ותיכף מתן דעלים מ"מ בכה כטענת שמעותיו הוא ולהכי כתב השטר ע"מ כתב הרב כדרל"ח ע"ד שלח מלח חולק כזה כך' הרחבות ולכולי עלמא וכה מי שכתב ע"מ ויעז"כ · נם נסי' כ"ה שם שהכיח הכל כדרך קלרה כתב כרמ"כ סע"ד הכלל העולה לענין דינה שכל הלוקח ד"ה או הלוה מעות לחבירו וכ' על שם חבירו ולא הודיע לעדים שלעלמו קנה או הלוה לע"פ שכותב השטר ע"מ לחר וחבירו טוען שכמעות ו קנה או הלוה זוכה מי שכתב השטר ע"מ לדעת כל הפוסקים שלינו רואה כזה חולק ואף שהשטר לינו יולא מתח"י כל שעדי השטר מעידים למה שכתב השטר ע"מ עב"כ ואחרי נסיקת הרלפה לא ידעתי לינ יולא מע"ק לו' דלא מלא כזה חולק וכרי הריב"ם והרמב"ם ס"ל דנאמן לענין קניתו כטענה דשטר היו"ל ואכר ומד' הכ"י הנ"ל שם בסי' ס' שבח' ד"ק לעיל משמע דה"ה לטענה שלוחי היה או כמ"מ כת לידי וכן על זה הדרך דכבולהו תיפול המחלוקת הנו' מהר"מ והריב"ם ולדעתם הרי נאמן הוא וכ"כרי בעה"ת מבואר הוא להריח כנו"ל ונם מרן דקאי כוותייהו ואם כן לית כאן שלא נמלא חילק כזה · וה"ן חויתיה לקרב הכנה"ג כתבו כע"ח מ"מ מ"ח סי' ל"ו סו"ט כרכרי הפוסקים הם המרכרים כטענת וכוי וכטע' דמתנו הוא וכתב השטר ע"מ נר' דלא מלא מת' יע"ש · נם הרב כני מברהם אכן העזר סי' ל"ח שקיל וטרי ולא הכיח אום חולק ע"ם כאורך :

**יא"ה** מה לענה ומה לומר מה לדבר ומה לטרוך על תמיהותיו הנו' ע"ד שלשת הרועים מרן החבי"כ והכנ"ח והחק"ל לאחר כל דבריו נר"ו הם כלתי האנחה ועיון כלל וחקרון עיוטו וידיעתו לחלק בין הטוחנים נדם לו לתמוה כוחת וכוחת ע"ד הה' והחרוטים כמו שעתה מתחילת פסקו הנו' ועד עתה ועד בכלל עוד ידו נטויה לתמוה ע"ד הפוסקים הנו' לאחר קטנם עכה ממחניו ודעתם רחבה מדע' ומה ידעני ולא ידעו המה בחכמתם ועתה שמענה ואתה דע לך שכל מ"ם הנ' הרין עמהם ול"ק עלייהו ול"מ יהוה הדבר שכל דבריהם ז"ל וכל הפו' לאחר דברו כפרט וזה הם המדברים כמי שהלוה מעיד מידו ליד הלוה או קנה קרקע מיורש מכירו ונתן לו מטותיו מידו ליד המוכר וכתב שטר מקנת הקרקע בהם חיוים לחריכת זולתו ולא הודיע לעדים ולא ללוה או למוכר שלעלמו הוא קונה או הלוה ומ"ם השטר בהם זולתו הוא לפנותו כעלמו כעבור ליזו סיבה שהי"ל בו כפרק ובלעולם ממון מהלוקה או קנית הקרקע הוא שלו ע"ו כתבו הפוסקים הנו' ויותר מהמה המובחים בחק"ל בסי' כ"ג וכ"ם דכיון דהמלוה או הקונה לא הודיע ללוה או למוכר ולעדים שלעלמו קנם אם כת בעל הפס הכתוב בשטר המלוה



או הממכה כטענה שממעותיו הלוה או קנה ומשלו היה לקנות לו או להלוות לו וזכה בעל הפס לב"ע ואין כוה חולק כלל אלא אם בעל הפס כת טעון דהנם דלאו ממעותיו קנה או הלוה מ"מ כיון שכתוב על שתו וזכה בחיותו מתון כהת לינה פלוג' ולרוב הפיס ס"ל דזכה בעל הפס נם כטענה ואת כמכו' כ"ו כרכרי החק"ל שם ומשם בחרה :

**ברם** מ"ם מהריב"ם והרמב"ם ובעה"ת כשב"ה מ"ח הו"ל הנו' הוא כמי שמוליא שטר מתח"י וכתוב ע"ם וטוען שבעל הפס שכשטר שלוחו היה להלוות ללוה בעדו ובשמו או שקנאו ממנו כשטר כתו"מ שהי"ל ואכר וביולא כזה שהוא מורה דהוא עלמו לא הלוה ללוה כלל ולא כאו המעות מידו ליד הלוה או המוכר כלל וכת רעהו וחקרו שבעל הפס מכחישו ואומר שהוא היה המלוה ממעותו ללוה וכרך פקרון כת ליד ראובן הנו' ע"ו הוא שכתב כעה"ת שראובן שבידו השטר לינו נאמן כטענותיו הנו' כלל ומולילין מידו השטר ומחזירין אותו לבעל הפס והוא נוכהו מהלוה שלו ולדעת מהריב"ם והרמב"ם נאמן ראובן שבידו השטר לטעון שבעל הפס שלוחו היה או שקנאו ממנו כתו"מ ואכר ואם כן מה ענין טענת הללו למה שעסוקים בו נדולי הפיסקים הנו' דמיירי כמי שהלוה מעות ללוה הוא עלמו וכתב שטר ההלואה כשם זולתו ולא הודיע לעדים וללוה שלעלמו הלוה וכו' ובעל הפס מכחישו דלא כי שלא שממעותיו הלוה ולא היה שלו שלומו והא דאיתא שכתב השטר כשמו דודאי הנעור דוכה בעל הפס בלחודו שטר ואין כזה חולק כלל אלא אם כת בעל הפס כטענת וכוי דכוה חיכה פלוג' בפוסקים ורוב הפוסקים שכירה להו דנם הכא כטענת וכוי זכה בעל הפס ועיקר טידם דין זה הוא מסוניא דכ"ק דק"כ ע"כ ומסוניא דקידושין ד"ו ע"כ הילך מנה והתקדשי בו לפלוני דמקו' מדין עבד כנעני וכמ"ש הרמשונים אצר הוד"ק כם"מ להרב"ח בסוניא דכ"ק הנו' וכמו שהאריך כזה הנתון החק"ל בשתי התשובות הנו' ושוש"כ נפלאות מתורתו בלופן שאין מד' ס"ה נר"ו שום ממש כלל והא ודאי שמחזר עיונו בלבל וערב הדינים והשמועות והטענות יחד מכלי שימת עין לעיין היטב לחלק בין הטוחנים ושוא

פלא ()

**וב"ב** ק' לעב"ד למ"ם הש"ך בסי' ס"כ סקי"ח כדין ח' מן החתים הנו"ן בסי' וטטרות עדויות ע"ם ואומר וכו' אלא מת והניח יתומים או לריכים לחתים להבית דהיה כנדים וכ' הש"ך ואם הטטרות יוצאים מתחת ידם וטוענים בריח מע' לכאורה מתניכת הרשב"ם דנאמנים לק נר' וכו' ואם כן כיון שטטרות כתיבים ע"ם ל"מ טענת בריח שלקב וכו' · ולע"נ נם בכאה שמבה שמתה וורתי כעלה טוענים בריח והשע' חח"י ל"מ וכו' עב"ב · והרי דעת הר"מ והריב"ם שבת' מרן בסתם בסי' ס"ו מבואר דם"ל דהיכת דהשטר יולא מתחת יד החתים או יורתי הבעל טוענים בריח דמהני טענתם וכבר כתבנו מבבעה"ת דאין הברם כין ט' שטר היה לי ואבד לטע' לחרת דדמי לה וכ"ם הוא לט' החתים והחתם כתפי' הכיח

דלאיכא למימר דעכידי דשמטי להדדי וכמ"ש בעה"ת ע"ש :

**יא"ה** נס כוה לה דק כלל ולה הצניה יפה כדכרי הש"ך הנו' עצמס שכתב כפי' דהט' דל"מ טענת כריה שלהן משום דס"ל למר דכשטרות לה שייך מנו וכו' ע"ש והטעם משום שהלחיס טוענים על השטר שהח"י הכ' כשם לחיהס המת דהממון שכב' הוה מקפי' הכיה ולימו של לחיהס המת הגם שכ' ע"ש לחיהס וע"ז כ' הש"ך דל"מ טענת כריה שלהס דהיינו הטענה הנו' דמתפיסת הכיה הוה מס תלמר דיהיו נלמנים כמנו שקנלוהו ממנו ככהו"מ ולהכר לו מנו לחר ע"ז כתב הש"ך דל"ש מנו כשטרות וכו' כנ"ל ומ"ש הוה גר"ו וז"ל שכרי דעת וכו' ליתה כלל דהתס מיירי כלים זר דעלמה שכירו שטר חכירו וטוען שקנלו ממנו ככהו"מ לו הנ"ק שדה כשם חכירו וחכירו טוען שזכה כו שכתב השטר כשמו דוכה כעל השם ומלי שנת הכת רלי"ל כך כיון דהלי דינה נלמר מהתס וע"ז תירן מה שתירן התורו"ת והיה דתה תי' וכתב דהעיקר הוה דהכת שהני שלוה לתת השטר ליהו ולה ליד כעל השם משו"ה לה וזה כו כעל השם ולי"ו לפיל כה המער' שהוה כעל השם כנ' שהמעות היו שלו כתמת ל"מ כיון שלוה ליתן השטר ליהו ושי כתב דכ"ו דנתמן רלו' ולה כעל השם דוקה כשים עריס שהוה הלוה המעות ול"ל נ"כ דהעריס הנו' הס מעידים נ"כ שלוה להס נ"כ לתת הס' ליהו דוקה דכהה מיירי הנלון הנו"ל לעיל מזה וכמוכן לכן כשלה ים עדים שהוה הלוה המעות כלל וכעל השם טוען שהשטר שלו וע"י פקדון כה ליד רלוכן ורלו' נו' שהוה הלוה המעות והס שלו רק שכתבו ע"ש ס' לפנחיה כעלמה כזה ס"ל להנלין הנו' דכיון שלין עריס לרלו' שהוה הלוה המעות ודלי דש' נתמן כיון דהש' כתוב ע"ש והכריח דכ' מדש"ל להי"ת דלי"ל לקוח הוה כידי ולי ליתה לכתי יהיה נתמן כטענת לקוח כמנו דלי כעי לתר דידי הוה וכו' זהו החכת ר"ק ודכרי הרב כעה"ת שכשב"ה מ"ת מו"ג הס מיירי כמי שמודה דלה הלוה הוה המעות מידו ליד הלוה כלל שלה שטוען שלוי שלוחו היה וכ' השטר ע"ש ולה הקפיד עליו ע"ז כתב כעה"ת שם דלדידיה לימו נתמן כלל ול"ד מהריב"ם והרמב"ם כשם שיכו"ל לקוח ככתו"מ ולכך כן יכול לומר שלוי שלוחו היה כמבואר כר"ק שם כרס כטוען שהוה עלמו הלוה המעות ללוה לעלמו דק שכתוב ע"ש ס' לפנחיה כעלמה ולין עריס לדכריו כלל וכעל השם מכחיזו ולומר לה כי שלה הוה הלוה המעות וכתב השטר כשמו כדרך כל המלוה מעותיו ללוה וכדרך פקדון כה ליד רלו' כזה ס"ל להנ' נתה"מ הנ' דרלו' לימו נתמן כלל וכעל השם הוה דנתמן לכ"ע ולין כזה חולק כלל והנה כ"ש השם היה רלו' כה טוען שקנלו ממנו ככתו"מ מו שמטען שכתוב השטר כשמו כוה ולה הקפיד עניו כמ"ש השטר כשמו כוה ודלי דכתו למחלוקת מהריב"ם והר"ם עם שאר הפוסקים וכמ"ש כעה"ת הנ"ל כרס כהה לה היירי הנלון נתה"מ כלל וככל החמור ומדוכר . ומה שהקשה עור הוה גר"ו מל הנלון הנו' כמ"ש כס"ק כ"ח מעם הנלון ההו"ת דמשמע

מדבריו וכו' ותמה עליו דמה רמה על ככה וכו' לפנ"ד דלמרי דהוה נר"ו מה רמה על ככה שלח לעיין יפה כדברי התורו"ת והנכ שטעיה ורתחים לך דק כלל דעיקר מילי דמע' ליה להגיון נתה"מ מד' התורו"ת הוה ממ"ש שם בסקי"ט וז"ל ולי נראה דתליא כמח' בסקט"ז דה"ק נתמן שהם שלו תף דכת' ע"ם לחר ע"ל כתן וכו' דהל"כ נתמן על שטרו כידו וכי עייף מע' וכו' מחילו כל הפ' ככתב ע"ם לחר וכו' עכ"ל יע"ש הנה לחתך מד"ק הללו מ"ש להדיח דחפילו כשטר שכתב כלו ע"ש לחר ולותו לחר טוען שמעטותיו הלוה לזיה היה כעלמו וכדרך פקדון כת ליד רלוכן רומיח למ"ש מרן בסי"ם ס"ו ס"ט כשטר שהיה כתוב ע"ם רלוכן וכתוב בסופו שהמעות הם מתבירות הקהל ורלוכן טוען דשלו הוה והקהל מכחישים לותו ולומריס דהוה שלהם ובפקדון כת ליד רלוכן שהדין עם הקהל והגיון התורו"ת דמה דין זה למחלוקת הפוסקים לגבי כביה כתומים סקי"ו דהתם מיירי ככת כעל הפ' כ"ו זכו דוקת כיע"ם ולפ כן מדהכא כסקי"ע דמה דין זה דמרן הכ' למחלוקת הפוסקים הכ"ל מזמע דס"ל למר דלפילו שהשטר נכתב כלו ע"ם לחר ולותו לחר טוען דשלו הוה וכדרך פקדון כת ליד רלוכן עכ"ו ס"ל לדעה מהפוסקים שזכר כסקי"ז דנתמן שלה שהשטר יולא מתח"י ולא כעל הפ' מצוי הכי כתב שרין זה דנתמנות הקהל נגד רלוכן תלוי כמחלוקת הפוסקים הכ' דלדעה הכ' דנתמן הלה שהולית השטר מתח"י ל"ל כאן דמה שנתמנים הקהל הוה מצוי מנהגן דהל"ב נתמן על שטרו כידו וכי עדיף מ"ם כתיב השטר שהוה מחבי' הקהל מחילו כל השטר שכתב ע"ם לחר וה"ג דייקי ד"ק כתחלת דבר שכתב דת"ק דנתמן שהם שלו תף דכ' ע"ם לחר הולית ולטרו כידו וכו' ע"כ וכודאי דס"ל למר דתף דלותו לחר כת כטענה שהוה היה המלוה ובפקדון כת ליד רלוכן ה"נ דינק הכי לדעה הכ' מדקת מדמה דין זה לדין הקהל הכ' וכמיכן ולזה הגיון נתה"מ לת הביא לנו מדברי הגיון התורו"ת כ"ת מ"ש בסקי"ע דוקת ולת הביא מ"ש כתומים לעיל מזה בסקי"ז דהתם לת מיירי כ"ת ככת כעל הפ' כ"ו זכו לכך לת כן הכת דמע' מד"ק דתף שלת כה כעל הפ' כ"ו זכו כלל כ"ת כ"ו שהוה עלמו היה המלוה ובפקדון כת ליד רלוכן דומיח דס' הקהל על רלוכן עכ"ו היכך פלוגתת דרכותת גם כהה וע"ו הסיג עליו הגיון נתה"מ דהה ודאי ליתת קלת כזה כביאור דברי הגיון הכ' להסביר להי"ה כ"ו פשט דב"ק ולפלק תמיהתו הכ' ושלה עיין יפה כלל ויפה כוין הגיון נתה"מ כמשמעותו מד' הגיון התורו"ת ככל התמור ומרוכר ()

**כי** ע"כ שלה כי היכי דלת ניחת דנעלם מעיני כל הרכנים הכ"ל המכיכה הגדולה הזכת מהר"מ ומהריב"ם וכל הרחשונים נלע"ד דס"ל דהכת כסי"ם שהזמיט מרן היתי דינת דהיכת דלוי מעדיפר כדבר שכופים ללוה לפרוע ללוי חנה"כ דסמס"ל לי כופים לו לת ומ"ש ל"ק ול"מ דבסי' ס"ו סתם כהר"מ ומהריב"ם ותורם דאין כופים ליתן לבעל השם דשפיר

י"ל דהתם שאני שטרו מכרו לי ושטר כתו"מ הי"ל ונלכך דכטענת זת אין כאן הכחשה מכורחת לעיננו למה שהזו רולים דהשטר כתוב ע"ם לוי דזה לומר לחת כן הוה שהיה שלו תך מכרו לי וכו' לת כן הכת כט' שלי הוה ושלוחי היה לוי וכתבו על שמו ולת הקדימו עליו דטענת היה להכחיש לת המוחם שהשטר כתוב ע"ם לוי דמורה שהוה שלו ותף שכת כטענת מידי סבקת לת נבקת ולכן מרן סתם"ל ובגר לנו לת הדלת ומדברי הרב כעה"ת שכתב לעיל שערכב הטענות והזוה לותם אין דהיה דכיון דסברתו לפסוק כהה' על הרמב"ם ומהריב"ם כ"ם הוה לכל הני טענות לחרות דהיכו נתמן ומוליחים ונותנים לכעל השם · גם ממ"ש מרן בכ"י שניין לנו ע"ד כעה"ת הכ' כסי' ס"כ וס"ו ליכו מוכרח שים לו' דכל הטענות שוות דכיון דככלל הטענות שהוכיר שם חדת מנייהו היה טענת שטר כהו"מ וכו' ת"כ י"ל דלזה ניין כסי' ס"כ וס"ו · ול תציכני על חלוקתו הכ' ממ"ש כעה"ת והכיוק דכריו הכ"י שם שכתב וז"ל דל"ת לד' הר"מ שכוכר דנתמן לומר שטר מכר הי"ל ואכד שנתמן רלוכן ככל טענותיו כמנו דשטר מכר הי"ל ואכד שלת לפילו לדעת החולקים עליו כיון שמודה שמעון שלת היה ממנו ניין זה לשון וביה וכו' ע"כ שמדבריו שלה מוכח דתף לד' הר"מ נתמן רלוכ' כטענה שלת להכניע לת עלמו לע"ב דטענה ולת הויל הכחשה למה שעיננו הרולות שהשטר כתוב על שם שמע' דהה ודאי לזו תברת היה דכתב שמ' עלמו ליכו מכחיש לרלוכן דממונו הוה שלת שכת לטעין שרולה לזכות מדין וכיה שכתוב השטר ע"ם וש"כ רלוכ' שטוען כפך מה שעיננו דלותת הכתוב כשטר לזו שמת הכחשה שמע' עלמו מודה כה ועיקר ההכחשה הפס שכתבו ע"ם שלת להכניע לת כן כטוען שמע' שממונו הוה דהוי הכחשה דכרי רלוכ' ש השטר הכתוב ע"ם שמע' שמפייע ש טענתו והוה פשיט :

**יא"ה** הנך רולה כעיניך הולמת דכריו וחילוקו דרחיק ולתי מרחיק עד שהוצרך לומר דמה שניין מרן בכ"י ס"ם לסי' ס"כ וס"ו לת הקי שת על שטר כתו"מ הי"ל ולכך שזה לת נתן ליתמר כלל ובהמת שלין לחו פריכים לכ' ו כלל ועיקר הוה כרכתיכנת כעניותין מה למעלה והדכריס פשוטים ()

**ולפי"ז** זכינו לדין לתת שכתבוהו כל הרכנים הכ"ל דכטוען כעל הפ' ממוני הוה וכתכ השטר ע"ם וכפקדון כת ליד רלוכן דומיח דט' הקהל על רלוכן עכ"ו היכך פלוגתת דרכותת גם כהה וע"ו הסיג עליו הגיון נתה"מ דהה ודאי ליתת כמ"ש כסקי"ט יע"ש והוצרכתי להאריך קלת כזה כביאור דכרי הגיון הכ' להסביר להי"ה כ"ו פשט דב"ק ולפלק תמיהתו הכ' ושלה עיין יפה כלל ויפה כוין הגיון נתה"מ כמשמעותו מד' הגיון התורו"ת ככל התמור ומרוכר ()

**כי** ע"כ שלה כי היכי דלת ניחת דנעלם מעיני כל הרכנים הכ"ל המכיכה הגדולה הזכת מהר"מ ומהריב"ם וכל הרחשונים נלע"ד דס"ל דהכת כסי"ם שהזמיט מרן היתי דינת דהיכת דלוי מעדיפר כדבר שכופים ללוה לפרוע ללוי חנה"כ דסמס"ל לי כופים לו לת ומ"ש ל"ק ול"מ דבסי' ס"ו סתם כהר"מ ומהריב"ם ותורם דאין כופים ליתן לבעל השם דשפיר

לפרוע לזוי דמתך על המעיין לרחות שכבר כתבו
לק' בסוף הסי' סי"ב וז"ל ואפשר שטועתת וכו' ע"ש ועיין
בש"ך סי' ס"ב סק"ו שמצא לנו מקור דין זה מהרש"ם
בתשו' כלל ג': ס"ר ח"ל ומשמע לאפוקי שטועתת על קנת
קרקעות שהניח בעלה שיש חלוקי מצלה כי בעלה
קנה חלוקי מצלה שיפלו לה מכיח לחיה והשטר
כתוב בשם כ' ירחם שכל הקרקעות וכו' חלוקי שלה
וכו' ואם היה השטר כתוב כלו ע"ש אפשר הדבר ידוע
שהקרקע שלה מ"ל כלו מ"ל חלוקי נדון זה הוי כתלו
נכתב השטר לחיוים דעלמא וכו' עכ"ל ואחרי שוכי
ניחמתי שלא מלינו שנתבאר כך' מרן אם דין זה הוא
לפילו שהשטרות תח"י יורשי הבעל או כדוקא קאמר
לה שהשטרות יוצאים מתח"י ונם כך' הרש"ם לא פורש
בהדיא והפירוש ז"ל ע"ד הטעור שכתב להלן דיבת
כתה"ע סי' פ"ו כתב עליו דמיירי שהשטר יוצא מתח"י
האשה דהל"ם הרי הו"ל טענה שלא להשביע ה"ע
ע"ש נם הסמ"ע בסימ"ב סק"ה כתב ע"ד מור"ם
שם שלפי דעתו דברי מור"ם שם הם הם דברי מרן
הנו' כמ"ש הסמ"ע בסי' זה שלפנינו וכתב עליו שם
שדברי מיר"ם הם כשהשטר כתב' האשה עצמה על שמה
ומוכרח דס"ל שהשטר יוצא מתח"י עש"כ והנם שהש"ך
בסק"ו דחה דברי הפריש כטוב טעם נם דחה דברי
הסמ"ע הנו' מ"מ נם מה שרצה הוא ליישב שם דמור"ם
קאי כהרשב"ם ושכן עיקר ושדברי הרש"ם ומרן רחוים
מה"ל ודאי לא כח לכלל יפוב וכאשר עמדו עליו הרכה
מן האחרונים שלא מצאה נם הנקה"מ שם
עמד עליו יע"ש ואף למאי שרצויתי להרש"ך בחלק
האה"ע סי' ל' שרצה להשוות דעת הרשב"ם עם הרש"ם
הרואה יראה שהרש נראה לא נרגש מכל התמיהות הנופלות
כד' הרש"ם והטור וכישובו הנו' אין לאם האריך בזה"ע

**ואף** נם זאת למה שרצויתי להרש פרי האדמה בזה"ע
ס"נ כדס"ו ע"ל בפן הש' שעמד ע"י הטור
בזה"ע סיפ"ו שהעתיק דברי הרש"ם כנו"ב בה'
מהסיפ דהיו השטרות יוצאות על שמה וכו' נם לייתי
קו' הרש נו"ר בח"מ כ"ג סיל"ה שחמה עליהם מהסוגיא
דב' חו"ה דחמרינן לנלוי זוזי קיא דעבד יע"ש · תו
לייתי קצו' הרשב"ש דסי' תקצ"ו דלכאורה חו' על
הרש"ם ושהש"ך דחה דברי הרש"ם מה"ל מקמי קצו'
הרשב"ש הנו"ל וע"ב שה בקצ הרב חופן נקוט כעיניו
להליל להרש"ם ומרן מכל הקו' הנופלות עליהם דע"כ
ל"ש דכמעות עומדים לא קנתה מ"ט לנלוי זוזי הוא
דעבד אלא דוקא כמכר לה קרקע ולא בחב לה שטר
על שמה אבל בחתב לה שטר ע"ש ל"ש לנלוי זוזי
דאי הכי הי"ל להעלות השטר בשמו לבד וכו' שלא ודאי
ממה שאנו רואים שאחר שנגלו לעיניו מעות אשתו
וקנה הקרקעות ואפילו הכי העלה הש' ע"ש מוכרח
וכו' והכיא סמוכיה לדבריו מד' הב"ש ומד' הש"ך
דלייתי דברי הנ"ש ונסתייע מהש שכ' בפשו"ה דכמקום
דל"ק כזוזי עד שיכתוב השטר ומתנה המעות ולא"כ
בתב לה השטר קנתה כשטר דהא קודם נמר הקנין
נתן לה זוזי ע"כ וכן דברי הרש"ם בתשו' מיירי נמי

הכי דל"ק כזוזי עד שיכתוב השטר כמו שטהנים סיום
כומנטו שמחחילה טוענים המעות ושיב כות' השטר
דכל כהא ל"ש ט' דלנלויי זוזי וכו' ומשו"ה ויכם להאשה
וכהטורפות דברי הסמ"ע הוחרו כל החמיהות והרש"ם
לא פליג על הרשב"ש והד"ק עש"כ :

**והרואה** ירחם דנם זה ליטו עולה יפה ומלכד
שהרב הביד כן שכתב כשו"ת מביר הני
חולמת דברי וכו' חלוקי דיוקא הני שדבריו אין להם קיום
כעולם דמאחר שעיקרו הרוחות למרן מלבה כתה"ע
סיפ"ה ס"ט כתב להלי דינה המוכר קרקע לאשתו אם
היו המעות טמונים ל"ק שהבעל אומר לה מכרתי
חלוקי כדי לרחוק וכו' ע"ש ולפי"ד הרב הכא מרן מיירי
כאחרת דנקוט לכתוב השטר והדר יהבי זוזי דלמי יהבי
זוזי מחלה לית נאמן הבעל כטענתו דלנלויי זוזי עבד
כן מאחר שכבר נגלו לפניו ויו והדר כתב לשטרה
על שמה ת"ו דמיירי באחר דכתבי שטרה והדר יהבי
זוזי ואילו הבא בח"מ סי"ס כתב לה לאשו' הרש"ם
בשאלה דזכתה האשה והיינו מט' דאין כאן ט' לנלויי
זוזי דמוי לאחר דיהבי זוזי והדר כתבי לשטרה ולפי"ד
מרן לאו אחר החכל בשאי רצוים ולית יתקיימו שני
מקימות הללו :

**יא"ה** הנה מ"ש בשולם ולפי"ז וכיוב לדין וכו' עד
שכתבי ורלה וכו' ליתא כלל שכבר כתבתי
למעלה שדין זה שכתבו כל הפוסקים הנו' ומנהון
החק"ל שכתב שלא מצא חולק כזה כלל ליטו ענין
לדין זה שהזמיטו מרן בש"ס ס"ח הנו"ל בכלל דהחם
מיירי שרשומן שבידו השטר הכתוב בשם לוי הוא
עלמו הזיל ומיזה דלא הלוה המעות הוא לשמעון בלל
רק שטוענן דלוי שלוחו היה וכו' כהא ודאי אם לוי
מכחישו לרשומן וטוענן שהשטר שלו וכשקדמן בא ליד
רשומן דהדין הית דמל"ל הלוה לרשומן לאו כעב"ד
אלא וכנז"ל ודין רשומן עם לוי כעל השם חלוי במחלו'
מהריב"ש והרמב"ם עם שאר הפוסקים וכמ"ש בכ"ת
בשו"ת ח"ח סו"ג וכמדומה לכן אם טוענן רשומן שבידו
השטר רכוש עלמו הלוה ממעותיו לגוה מידו ליד הלוה
רק שבאתו ע"ש ס' לפנחיה בעלמא ואין עדיים לדבריו
שהוא עלמו הלוה המעות לגוה וס' מכחישו ואומר
שהשטר שלו וכשקדמן בא ליד רשומן ודאי דהדין עם
בעל השם וכמ"ש הנמוקן נקה"מ וכנו"ל בכרם בל השם
הנו' והחק"ל נם עמהם הם המדברים כמי . שהלוה
מעות לגוה הוא עלמו וכ' השב ע"ש ס' ולא הודיע לגוה
ולבניו שלעלמו הלוה ומ"ש בשטר שם זולתו הוא
לשבח בעלמא ובעל השם טוענן דשלוחו היה רשומן
וההלואה היתה מעלו דוקא בהא ודאי דוכה בעל
השם ואין חולק בזה בלל במ"ש הנמוקן החק"ל ודבר
ה' בניהו אמת ובכל האמור מ"ל ומה שנתפק החק"ל
בכ' תקצו' הנו' בדעת מרן ושקו"ט בד' בסי"ם ס"ט
וסי"ד ו"ח ו"כ וכמ"ש בסי' ק"ן וסו"ד בתב דלא
בריר ליה דעת מרן עש"כ סיינו דוקא דבעל השם
בטענת זכוי הנם שמודה דלא ממעותיו הלוה רק
שטוענן שזכה בו מחמת שנכתב השטר ע"ש בזה דוקא
הוא שנתפק החק"ל בדעת מרן וכיבו"ם והנה נר"ו
מחמת שערב ובלבל הטענות והשמושות והדיונים יחד

ולפ"ז יש לתלות כשיטה זו גרמת ליה לפלפל ככל זה במקום שעמד לפ"ז יפה וכל פלפולו כזה מיושב הוא על קו התיקו וכמדומה :

**אתאן** למה שהקשה ע"ד הרב פרח"ש כישובו הרשב"ן ליתובי דעת הרש"ם ותכנכי לפ"ז ידעתי מפ"ק עליה מכח דברי מרן שכתה"ע סיפ"ה עד שכתב שדבריו אין להם קיום כעולם ושמרן לחזו החכל כב"ר ואיך יתקיימו כ' המקו' הללו דמה כל המדרש הזכיר ותמהני לפ"ז היך לו כ"פ מדברי מרן הנו"ל ולפ"ז הוק' לו מדברי הטור שכתה"ע ס"פ פסק כן נ"כ כמ"ש מרן ממש ושם בסוף סיפ"ו פסק לחזו הרש"ם הנו' ולפי דעתו נר"ו שהקשה מכח חרי פסקי מרן דכתרי סדרי ח"כ עריפת מינה הו"ל להק' דכ' הטור שהדי דכתר סדרה וכהו הפי' כזה"ו המנם הגמת יורה דרכו דל"ק ול"מ ע"ד הפרה"ה כישובו הנ"ו לפ"ז מדברי הטור ולפ"ז מדברי מרן כלל דהנה ככר הרב הנו' נופיה שם בחתי' דבר כבר מבית לנו קו' הנו"ר שכב"נ סי' ל"ה שם הקשה על הרש"ם והטור שכפי' פ"ו מת"ם בפ' חוקת דכמתות עמיתים לחמרי לנלוויי זוז היק דעבד ופסקו הטור כה"ע סי' פ"ה וע"ז תי' הפה"ל דהתם מיירי כשלה כתב לה שטר על שמה למנם הרש"ם והטור כפי' פ"ו מיירי כנוונת דל"ל לנלוויי זוז וכנון דשקל הכעל המעות מיד הקשה תחילה ושוב עשה לה הכעל השטר כשמה דהשתח חו ליכת טעמת דלנלוויי זוז ועש"ב וח"כ נס מרן שפסק לחזו הרש"ם הנו' בח"מ שם סי' ס' ככה"נ נמי מיירי התם ומ"ש כה"ע סי' פ"ה ס"ט הוק דינת דש"ם ומיירי כשלה כתב לה שטר כלל ג"כ כתחרת דכתבי שטרת והדר יהבי זוזי דהכתי שיך לע' לנלוויי זוזי הוק דעבד כיתבן דמרן כה"ע סיפ"ה פסק לדינת דנרמת וכדשקיק נמי הטור שם כפי' פ"ה כנו"ל ומה שנתמר כדברי הרש"ם והטור כן נתמר ג"כ כעד מרן ומתני קשיתה לתר נר"ו מדברי מרן עפי מדינת דש"ם דפ' חזקת הנו' ופסקיהו כל הגוס' ומכללם מרן הה ודתי תחמשת טיכת ומה הלשון תו' דמרן התו החכל כב"ר ואיך יתקיימו וכו' מלתר דכה"ע סי' פ"ה מיירי כנוונת חדת וכת"מ סי' ס' לתירי כתנפת תחרנת כדמיירי שם"ש והרש"ם והטור ומתקיימים כשופי וכמוכן :

**ואתה** תחוק להרב כיח שמוש שם כה"ע סי' פ"ה סקי"ט שע"י מרן הנו' כתב ול"ע עיין כהג"ה כמקום שיזין קונים שכסף לבר ונתנה כסף וה"ק נהן הוק שטר קנתה עכ"ל נרחה כרור מה"ק דהוק המכין דמרן כרין הנו' תיירי כמקום שקונין ככסף לבד וכנ"ל ותשתטחיה לה"ה נר"ו דכרי הכ"ש הנו' ולדידי נלע"ד מל"ל דמרן תיירי נמי תף כמקום שכותבים שטר נ"כ הלה דכו' שטר וה"ק נוהנים המעות היק דעבד טעמת דלנלוויי זוזי וכנו"ל וכמ"ש התוס' שם כפ' חוקת דרש"י ע"ה כד"ה דל זוזי וכו' יע"ש ועיין להרב"ה כש"מ לכתרת שם שכ' דר"ה דלמר דל זוזיה וכו' לתירי מר כי הכתיה דיהבי זוזי והדר כתבי שטרת וכמ"ש התו' הנו' ע"ש וכ"ש דגס הרמ"ש שכתב הטור כפי' פ"ה הנו' כשמו דהיכה



דלה ידעינן הם מעות טמוכים הוו חו לה דעליה להכיה רחים הטפ"י שים לה שטר עליו עי"ש ג"כ דגס היה מיירי נמי כהתרת דכתבי שטרת והדר יהבי זוזי משו"ה עליה להכיה רחיה חע"פ שים לה שטר עליו דחי מיירי כהתרת דיהבי זוזי והדר כת'שטרת תפ"ל דקנקה ההשה מכח השטר שכתב לה לשמה דהשתח ליכת טעמת דלנלוויי זוזי הוק דעבד וכמ"ש הג"ה הנו' ה"ג דמיירי כדלה ידעינן הם נתנה לו המעות היה תחילה והדר כתב להשטר חו בהפך והכעל והחשה חלוקים כזה ג"כ ובהכי ניחה דלה פליג הרמ"ה עם הג"ה ז"ל וכפרש שהטור הכיה דכרי הרמ"ה לפסק הלכה ומרן הכ"י שם כתב שדכרי הרמ"ה נכונים כטעמם ופסקם כשלחן ערוך שם סיו"ד שלת דכב"ע לה כתב ההי דינה דחע"פ שים לה שטר עליו דעליה להכיה רחיה כיעו"ש ומ"ש מדפקה מוכח דהכי ס"ל למר דחע"י שכידה שטר עליו הדין כן וכ"ן שהכיט כדעתו הכ"ם שם כפקב"כ והת"ם שם פקב"ה יע"ש וכיון שהטור ומרן פסקו לחזו הרש"ם דכלל ל"ו סי"ד הנו' ותוקים להו הרב פרח"ה הנו' דמ"מ כשתנה לו המעות תחילה והדר כתב לה השטר וכנ"ל ה"כ מוכרח לו' ש"מ הנו' מיירי כנוונת לחדני הנו' וכמובן והדבריס שפיטים ועיין להרב מקרת סיפריס כדר"ו ע"ד שהכיה דכרי הנ"ל הנו' ומשה"ק על זה הרב נחיכות המשפט מדכרי החי' הנו' ומש שת' הרב הנו' לעיל ובפוף דכרי ק"ט דחו הכיה לנו דהרב המנורה פסק כן כפירוש כדכרי הקנ"ל הנו' יע"ש :

**ואגב** הורחן חזיתיה למר הרב שנות ימין כרל"ג ע"ד שהביה תשו' מהרהנ"ח בח"כ סי' כ' שכתב שלה למר הרמ"ה שלה כשטוען הבעל כריה שהמעות טמוכות היו לכל כטענת שמה שיורשי הבעל טוענים שמה מעות טמוכות היו לין מכטלים לה המכר יע"ש · ושפרב חו"ג והרב בח"מ תמהו עליו כזה מרקו"ל דב"ד טבני ליתומים לפלו טענת שמה וכב"כ הריטב"ח כפי' דלפלו שהבעל טוען שמה לה קנתה מס' יע"ש · וחוק לרון יקיב כעד מהרהנ"ח כמונח דמ"ש מהרהנ"ח ע"ש הרמ"ה הנו' דמיירי דחוקה לשה דב"ר ככר מתה והברית זה מדברי הרהנ"ח נופיה שם ועש"ו ניחה ליה למר דב' מהרהנ"ח הנו' ול"ק עליה מש"ה הרכנים הנו' ואיתיה כידיה סיניה דפח"ה דחמרינן התם דלחד מן הלחים שהיו הונות ושטרות יוצלות ע"ש דעליו להכיה רחיה וחם מת על הלחים ל"ר ולזה שביר קלמר מהרהנ"ח דלין כח ביד יורשי רחוכן להוליה קרקע מלוי כט' שמה המעות טמוכות היו דכב"ג דב"ד שהבעל והחשה ככר מתו על היורשים להכיה רחיה לדבריהם יעש"כ :

**ואחמ"ר** הרחויה שיו לעניין דלה נרק כזה דמכין ריסי כתבו ניכר דהוה חדית לן מדיליה לחתה סוגיה ערוכה דפחו"ה הנו' כתוהר כר"ק יע"ש והחד הרוחה ירחה להרהנ"ח נופיה שם כפי' הנו' לקמיה דשקו"ט חת"ל דהמבר כעל הפילו כדלה טעין הבעל טעמת כריה חם יש לה דמיס לה

לא וכתב דל"מ לדעת הרמב"ם והרמב"ן הודיעים לה דמים אע"פ שיהיה המכר כטל שלא לפילו להקו' ז"ל הי"ד כדטעין הכעל כריה כמ"ש הטור בשם ר"י כרם כדטעין שמא הע"נ דהתם ג"כ לו הכח מכחה נמי טעני שמא לפי"ה דמים יש לה ויליף לה מר מן הרי"ף פוניה דפמ"ה הנו' נופיה יעש"כ · ולולו לעיקר הדין שם המכר קיים הו לא לא הכיח רחיה ו לקיים המכר כמ"ש הרוחה וכודאי טענתו ונמוקו עמו מכום דלא שייכא הרחיה הנו' כ"ת לטענת הדמים לגר שנהמר דהמכר כטל דדמיה ממ"ש ולייתי כמ"ש מהיות דהוגות ושטרות היולחות ע"ש דאם מת על התחין ל"ר דהשטרות הנו' הם כתובים על הזולת לא כן כעיקר המכר היכא רחיה כלל לקיומו כיון דעסקינן כמכר לה הבעל עלמו לא הזולת ושאני התם דקי"ל על התחים ל"ד מכום דעכ"ש השטר יולא בשמה וכמ"ש הריב"ש הביאו מרן כ"י סימ"כ ועיין להרב פ"מ ח"כ סי' ל"ו וכמט"ש סי' ק"ו הנה"ע אות ל"ח יע"ש והכא כנדון מהרחא"ח השטר שלא בשמה הוא מבעלה ולו למרינן דהרמ"ה היירי לפילו כדטעין הבעל שמא שפ"ה עליה ל"ר ואם נאו המכר כטל ה"ב ה"ם ליורבי הבעל דמלו טענו שמא כיון דהוה מלי נמי הכוהן למטען הכי ומ"ל לבעים מ"ל הם ואם כן כטל המכר מעיקרו ומלי רחיה ליכא מהתם דהשטר הכתוב בשמה הוא על הזולת ומה"ד היה נאמן התם לו להשא נומר דשלי הם שלא דבמייבם הלריכוס רו"ל לבדר דבריהם כעדים מכום דת"ל דלה יוכלו לבדר לבל יורשיהם דלא ידעי כמילי דאבותיהן לא הלריכו אותם לבדר ואוק' לדיוק דשל בעים הוא ועל"ה התם להכיח רחיה וכמש"ל · אבן לענין חזרת הדמים שפיר ליכא רחיה מהתם דהנם דנימה דהמכר כטל על כל פנים מלן מוכח דהמעות נ"כ הי מעל הבעל כיון שהיתה נאמנת לומר דשלא הם שנתנום לה המעות כמתנה ואתי כמ"ש מהחות דינא וכדברי מהרא"ח והדברים כרורים ועיין להרב מקרית סופרי דר"ו ע"ד ור"ז ע"ש מ"ש בזה ()

**נם** היטוב הב' שבתב הרב שם להלין בעדם והוא כמה שהפליג עוד להקשות על הרי"ף כמ"ש בסו"ר ואם היה בתוב שטר הקניה כלו על שמה הדבר ידוע דהקרקע כולו שלה מ"ל כולו מ"ל חלין ונדון זה הוי כשו נכתב לחינים דעלמא וכו' ע"כ · וכתב עליו דהנה דבריו שלה החרונים ק"ל כמ"ש נדון זה וכו' דמש' דס"ל דהקונה קרקע והעלה הש' ע"ש לאחר דקנה לוחו האחר אשר נכתב ע"ש ומה יענה לסוגיא דהנוי"ק בשמעתא דהלוקח שדה בשם ר"נ דמוכח בהדיא דלא קנה ר"נ וכו' ומכאן הוכיח הרשב"ם בלוחה תשובה דלא קנתה וא"כ קשה על הרי"ף וכו' דהלא חיונים דעלמא ל"ק וה"ה כנ"ד דל"ק וא"כ יקשה על הרי"ף והכריע דהרי"ף מיירי כהודיע הבעל למוכר לו לעדים שקונה הקרקע להשתו וכו' ובזה התחיל ליישב התמיהות כרוחק וכלשון ועפ"ז יש דברי מרן שפסקם להלכה ודן את הדין כנ"ד לענית מעשה רב עש"ב ואנכי עפר נשתוממתי מרחות ר"ק היך ערכב לן שני שבילין לשר מקלוי

ארץ ועד יש הם רחוקים רמה ענין היי קונית דרים גליתת להקנו' הרי"ף הנו' ורים גלוחת עלמו מודה הוה שלה נתן שום פ"ק מכיסי כ"ת שבת לוכות מדין זכיה שבתב השטר ע"ש דע"ו דחויבת לי לחיבת גלוי דעת לו לא ומה ענין לתשיבת הרי"ף הנו' שבפיו וכשפתיו מניד לומר שטענת התשה הוה מחמון שנפל לה מכית לחיה כ"מ קנה הותה קר' ולא מטעם וכוי לחי עלה כלל · וגדולה מזו רחה נם רחה להרב טור חעודה כרף קכ"ח ע"כ לחר שעמד על הענין ובתכמתו הרמה הפליח עלה הגדיל תושיה עמד על תשו' הרי"ף הלזו דפ"ד והכריע ממנה דס"ל להרי"ף דהבת בטענת וכוי לין כדבריו כלום מ־הול' הרי"ף לוכות לת התשה מחמת שטוענת שקנתה מעלה מע' הת"לו הכי ל"ק התשה וכוה לדרבת הק' עליו דמתשו' שם דפ"נ מע' דהפילו שם בת בטענה וכוי וכה הנבתב השטר ע"ש עי"ש ועיין מה שלבתוב עוד כזה לקמן בס"ד :

**והיותר** פליתה על הרב במ"ש ומבלן הוכית הרשב"ת בתשו' הנו' דל"ק התשה דלוק לא התבונן בסדר רלוקו של הרשב"ת דהיינו עמ"ש תמי' וז"ל ואילו קנה רלוכן מנבסיו תע"ש שבתוב הש' בשם לוחו לא קנתה בדקי' בפרק הנוזל וכו' והרי שיב בתב הרשב"ת שם לבל שם היה טוענת שקנתה מנבסים שנפלו לה מבית לביה רוצים שם מוחזקת בבך שהי"ל נ"מ הדין עמה וכו' ע"ש · ואחר שעיני לדיק רלו תשובת הרשב"ת מה זו קו' על הרי"ף מהיות דר"נ ומסייע עלמו מדברי הרשב"ת ובשמת שדבריו נע"נ :

**יא"ה** השיבהו על רשתון ושתון וטרם בל הני תמיה תמיהת רבתי עליו נר"ו שנראה בורר מבין ריסי עיניו שלא למד יפה לתשו' הנאון החק"ל שבסי' כ"נ וב"ה הנם שבבר הזבירם לעיל מזה ותמה עליו בנו"ל לדרבת יגדל התימה עליו יותר שאחר שפלטו מאורות עיניו בתשו' הנאון החק"ל הנו"ל שאילו היה לומדם יפה לא היה מקשה בלום ע"ד הרב פרה"ח הנו' וכמו שאבאר לו יפה הדברים על בוריין דהנה הנאון הנו' שם בסי' כ"נ דרל"ו ע"נ בר"ה עוד וכו' הביא לנו דברי הרב מהר"ם מחטים שהו"ד בסי' כ"ב שם שבתב דהרי"ף ס"ל דנם בלא הודיע לעדים דלעלמו היא קונה עב"ו ל"ק מי שבתב השטר ע"ם מתזיבה זו דהרי"ף עלמה דקאי עלה הרב פרה"ח הנו' וכל רלוית מהרש"ח הנו' מתשו' הרי"ף הנו' הוא שנראה דדוקא בטוענת שקנה ממעותיה הא לא שם ידוע שקנה ממעותיו לא קנתה התשה, ומה שדמה לזה הרב ס"ת דהרי"ף ע"פ הט' שאמרה שקנה בתע ותיה הסיב ותנן"ן דשם היתה טוענת דבבלה ויבה לה ה"ב דקנתה בתב ע"ו הרב מהרש"ח הנו' שתי' זה דמוק וכו' ועל זה השיבו יפה הנאון החק"ל שם דאין בלן שום דוחק בתי' הרב ס"ת הנו' שהרי בי אמרי' דלא הודיע לעדים קנה מי שבתב ע"ם שיהו שלא בתערב ובה בטענים ואין בלן שלא ב' טענות הו בתשתיו קנה הו שזיבה לו וע"ב בסי' ג' שבתב בשם בניו הקטנים דל"ם בהו הטענה שבתעותיה קנה ויבה

לומס מטעם זכוי לך כפי"ד שטענה שקנה כמעותיה ויכה לומה בטענתה וכתב שכן שהרי כל הם' שים כאן הוא לם שלא נאמר דגם כלה הודיע לעדים ל"ק מה שכתוב השטר על שמה וכיון שכתב הרי"ם דקנה כלה הודיע לעדים מ"ל טענת שכמעותיו קנה מ"ל טענת זכוי שרין פשוט הוא זכין לאדם שלא"כ וכמ"ש הרי"מ מרי"ת הילך מנה והתקדשי לפ' וכו' עכ"ל יע"ש · הנה מבואר להדיא שכפי"ד הנתון החק"ל הללו סרה מהר תמיהתו הרי"מ מעל דברי הרב פה"ק וכמוכן ומה נם דהעיקרת דמלתה דבריו נר"ו בתמיהה זו היכ מוכנים ושיחתו תיני מכיר כלל כמ"ש דמה ענין ההיא סו' וכו' דשם כוונתו לחלק דההיא דר"נ דבעינן גלוי דעת דלר"נ היא קונה ואי לא לא קנה ר"נ דהט' משום דהר"נ נופיה תיני כה כ"ה בטע' זכוי לא כן בב"ק הרי"ם דהתם בלה בטענת דמן המעות שלה קנה לה בעלה ולא מטענת זכוי אלא שנתלה ברור שזהו כוונת תמיהתו בלחת הנה כשהת יגדל התימה עליו שלא השניח יפה בד' הרב פה"ק שעיקר תמיהתו ע"ד הרי"ם הוא במ"ש בכו"ד וביון זה הוי כאילו נכתב הם' לתינים דעלמא מ"ל לחתו מ"ל ה"ר וע"ז כתב הרב דמ"ש דם"ל דהקונה קרקע והעלה השטר ע"ש הים אמר דקנה אותו הים שנכתב השטר בשמו וע"ז תמה עליו מסו' דב"ק הנו' כנו"ל והנם שכתב הרב הנו' אח"ך ול"ל וה"כ י"ק על הרי"ם שדמה כ"ד לא"ד הלא כא"ד ל"ק וה"ה בב"ד נמי דל"ק הא שם וכו' ע"כ דמוכח מזה דתמיהתו היא חוזרת נם על נדון הרי"ם נופיה וכמוכן מ"מ בין אם נאמר שהוא הכיון בכוונת דברי הרי"ם שנכתב בסו"ד מ"ל לחתו מ"ל ה"ר ד"ל אזה הי"ד לא בא כי אם בטענת זכוי ולא בטענת שמעותיו קנה שב"ב מפשט ד"ק דקא מדמי דין זה להיא דר"נ וכמו שבן הכיון כד' הרי"ם הרב ז"ל בדקב"ז מדקא מקשה מתסו' זו לתסו' הרי"ם דלעיל מינה דסי' ו' יע"ש וכין אם נאמר דכוונת הרי"ם במ"ש וכדון זה דומה לא"ד בלו' וטוען שהמעות שלו וכמו שבן הכיון הרב מהר"ם"ז בתסו' הרמתה הנו' דרב"ט ע"ד יע"ש מ"ש בבר הנתון החק"ל דאם דברי מהרם"ח הנו' וקיים דברי הרב ז"ל והכריח דבריו דאפי הטענות הנו"ל שוו בשעורייהו דאם הנה ולא הודיע לעדים מ"ל טענת שכמעותיו קנה מ"ל טענת זכוי וכמ"ש ר"ק לעיל מסו"ם שעיר רמי ומקשה הרב פרי החרן ע"ד הרי"ם הנו' כפי מה שהבין הוא בסו' דר"נ הנו' דלעולם לא קנה הר"נ כי אם עד שיודיע למוכר ולעדים דלר"נ הוא קונה ולא לעצמו הא לא הודיע לסהדי לא קנה ואפילו שהעלה השטר ע"ש ואיך כתסו' זו החליט מאמרו דבאילה דעלמא קנה וכו' כמבואר בר"ק יע"ש ולקמן אכתוב עליו מה שנלע"ד להשיב עליו כזה בס"ד יע"ש · עכ"פ הנה נתבאר דאין בתמיהת ה"ה נר"ו על הרב הנו' שום ממשות כלל ועיקר וכמרובר ומה שהכיא לנו כלשון נדולם מוו מסם הרב ז"ל תמהני עליו שהרב ז"ל נופיה אי' לקושית הנו' דהרי"ם ס"ל דטענת זכוי וטענת שמעותיו קנה

שיו כשעורייהו ותרוייהו מהני לזכות כעל הבס שכשטר והקכים עמו החק"ל וכמ"ש וה"כ מה דהיה היה זו מקושית הרב ז"ל ולא דאה אחי' מקכים עם מה שהכין הרב פרי החרן כרבני הרי"ם והוא פלא ומ"ש דהיותר פליאה וכו' והניח דבריו כלע"ג כנו"ל הפלאה זו איני יודע מה היא וכשאני לעצמי הנני יושב להפליא עליו נר"ו הפלא ופלא על הפלאתו הנו' שאפילו נאמר דדהיתו של הרשב"ם היא עמ"ש תחילה כדבריו נר"ו שכן הוא החמת הלא נם הרב פרי החרן נופיה הוא המכין כן כד' הרשב"ם בלתי ספק ומה דמי ומקשה על הרי"ם שכתב בסו"ר שמדו"ז דומה לתינים דעלמא וכו' וכבר כתבנו דהרב הכין כד' הרי"ם הנו' שזה התינים דעלמא לא כת לעיעור שלא בטענת זכוי כיון דהעלה השטר ע"ש ועכ"ז ס"ל להרי"ם דוכה בעל הבס וע"ז תמה עליו מהסו' עלמה שהביאה הרשב"ם להוכיח ממנה דס"ל קנתה ואיך כתב הרי"ם שזכה התינים דעלמא כמבואר כ"ו בדברי הרב פה"ק בתר רקוכות והנם דנימה דכוונת הרי"ם בסו"ד הנו' שנם התינים דעלמא כת בטענה שמעותיו קנה וכבדון הרי"ם נופיה וכמו שבן הכין הרב מהרש"ח וכמ"ש מ"מ בכר הכריח הנתון החק"ל דתרתי טענות כיהו ותרוייהו שוו כשעורייהו לם נאמר שבטענה אחת זכה בעל הבס נם לאידך טענה וכה ולם נאמר דלא זכה בחדת מנייהו נם באידך לא יזכה בעל הבס ובמובן וה"כ מה זו הפלאה ע"ד הרב פה"ק הנו' עד שהניח דבריו בלע"ג הא ודאי שבל דבריו נר"ו הנו' בס בלתי השנחה ולא ניתנו ליכתב כלל וכמדובר :

**אך** קשת ק"ל בדברי החק"ל בסברתו הנו' שכתב שב"ב שהרי כל הם' שים כאן הוא לם שלא נאמר דגם כלה הודיע לעדים לא קנה מי שנכתב השטר ע"ש וכיון שכתב הרי"ם דקנה כלה הודיע לעדים מ"ל וכו' נע"ל דמה הכרח הוא זה דהלא הרשב"ם יוכיח דס"ל דל"ח לע' זכוי ולי טעין דשליחת שוויה וממעותיו קנה וכה בעל הבס וכמ"ש הוא נופיה כן כדעת הרשב"ם בכלל תסו' הנו' כמו שיראה הרוחה ודוחק לומר דהכרחו הנו' לדעת הרי"ם לחוד הוא דקאמר ליה דמתני שנת תו ק"ל לא קשת ע"ד הנתון הנו"ל עמ"ש שם דרל"נ ע"ד כמה שהיקר לקושית הרב ז"ל ע"ש הריב"ם בסי' כ"ר כמ"ש שב"כ התוספות והרשב"ם דלא זכר שר תסו' הרשב"ם דסי' תתקנ"ו וכתב על זה הוא דלדידה לק"מ מתרי טעמי חדש שהריב"ם הביא דאפי מהתוספות והרשב"ם דלא הודיע לעדים לעצמו קנה דל"ק מי שנכתב השטר ע"ש וכלר זה אינו חולק הרשב"ם בת' וכו' עכ"ל יע"ש · וק"ק דלדין זה אין טורך להריב"ם ללמוד זה מהתוספות והרשב"ם ולא יתבן להעלות כמחשבה דהרשב"ם יקשה ע"ז כלל דוקא ס"ם ערוך בסוגיא דרים גלותא הנו' כרק"כ ע"ב דאמרינן התם הלוקח שדה בשם ר"נ אין כופים אותו ר"נ לכתוב לו שטר אחר בשמו ותניא למימרא דמקנה קני ליתא פליגא אק"מ וכו' לא קשיא דאורשנהו לדידיה ולסהדי וכו' הרי כהדיא ס"ש שאיך הוא דהם] הודיע למוכר ולעדים דלעצמו קנה דלא קנה מי שנכתב ע"ש ומה לורך להריב"ם להכיא ראיה לדין זה מהתו' והרשב"ם

ולפי הפשר שיחלוק הרשב"ם ע"ז עד שהודיענו הנחון הגו' דכגד זה ליטו חולק ועיין להנחין הגו' נופיה שם דרל"כ ע"נ בהכיחו לתשובת הריב"ם הגו' שדבריו שם הם הפך מ"ש כדרל"נ ע"ד הגו"ל יע"ש · ועל הכל י"ל ודוק :

**באופן** הרי כדרנו והוכחנו במיפור שבל מש"ה ס"ק נר"ו ע"ד הרב פה"ח הין כהם תכונה כלל וכלל החמור ומהיבר והדברים כרורים כרם לי קשה ע"ד הפה"ח הגו' הח ק' לעני"ד והוח כמשה"ק ע"ד הרח"ם הגו' ו"ל דמה יענה לפו' דהנוח"ק כשמעתח דהלוקח שדה כשם ר"נ דמיכח מיעח להדיח דלח קנה ר"נ מ־פדיך הש"ם מכלל דמקנה הני ליה לימח פלינהו הכ"מ דחמרי וכו' ומשני ל"ק כגון דחורעינהו לסהדי וכו' מ"ם דוקח כחורעיה לבעל השדה ולסהדי הוח"דקנה ר"נ הח לה"ק לפ"ז דכתב הפטר ע"ם ר"נ ל"ק ר"נ ומכחן הוכיח הרשב"ח כתי הגו' דל"ק וכו' ומה נם דהר"ח נופיה וכו' הכיח הך סו' דהנוח"ק לכ"ד וכתב שמח וכו' עכ"ל עי"ם ובמה מפטט ד"ק הללו מיכח לסדיה דהוה המכיו דמחי דמשכי תלמודיה כגון דחורעינהי וכו' דר"ל שהודיעם שהיה קונה לר"נ ולה לעלמו וכן מלי דפריך הש"ם מכלל דמקנה קני ר"ל דמקנה קני לר"נ ועלה משכי דלה קנה ר"נ חלה בחורעינהו למוכר ולם יהי דהוה קונה לר"נ ולה לעלמו הח לחו הכי לה קנה הר"נ חפילו שהעלה השטר ע"ם ולה הודיע למוכר ולעדים לעלמו הוה קונה ולה לר"נ חפי"ה לה קנה ר"נ חלה הקונה וכן הכיו הוה כר' הר"ח שכי"נ שהיה רחים מהך סו' וכתב שמח היכח וכו' שנראה לכחורה שנם הר"ח הכיו כן בפשט הסוניח כמו שהכיו הוה וכמוכן :

**ובאמת** הדבר קשה לשמוע שהיו כן פי' הסוניח הגו' שלה מלי דפריך הש"ם מכלל דמק' קני ר"ל מדקתמר היו כופיס הח ר"נ למכור מכלל דבע"ם בבעל המעות שהוקנה השדה קנחה לו לעלמו וע"ו פריך תם כ"מ הלחרי מי הודיעו וכו' וע"ו משני דחפילו לפ' כ"מ ה"ם דקנחה הקונה ולה הר"נ משום דמיירי כגון שהודיע בבל המעות הקונה למוכר ולעדים שלעלמו הוה קונה ולה לר"נ משו"ה קנחה בבל המעות ולה הר"נ שלה הודיע כולה לעדים ולמוכר שלעלמו הוה קונה קנחה הר"נ כיון שהעלה השטר ע"ם בפשט וכן פירשוה כל הרה' המוכיחים בש"מ להרב"ח על על הסו' הגו' כמי שה"ד החק"ל בריש סיכ"נ וכריש סיכ"ז הגו' והיפיפו לימר דכולה"ה ל"ל דהודיעי לסהדי דלעלמו הוה קונה הש"ם לה כן מל"ל לסהדי דלהו לר"נ ניהו דהדבק דר"נ ניהו כמו הילך מנה והתקדשי לפלוני דמקודשת מדין ע"כ חלה עיקר החי' דש"ם דהודיע נמי למוכר ולילך חנה נדרש מפ' לה יע"ם הרי שהבדיחו דנם לר"י בעינן שידעו הערים דלעלמו הוה קונה ולה לר"נ הה לחו הכי קנה הר"נ דוקח וכגון"ל ולה"ב היך היה מפ' הפי' כל כתי מיפכת מכל הרחשונים הגו' ומפילו נחמר שלה נגלו לו דברי הרחשונים הגו' מ"מ הנה פירושם בסוניה הגו' הוה מוכרח מכח הקו' דפריך הש"ם נימח פלינהו הכ"מ וכו' וזה לה שייך חלה חם נחמר דקחי על כבל המעות דהיינו הר"נ כלחו הכי הנה כתוב השטר ע"ם ולין לך הודעה נדולה מזו ע"ו דקחי על כבה"מ דלין קנה השדה דמי הודיעו וכו' וכמוכן והנה לחמת שנם כד' הרח"ם דס"נ שהכיח הוה ק' נ"כ לכתורה קיפיתו הגו' וכפרט דהרח"ם נופיה הו"ד כס"מ עם פי' הסוניח הגו' כדכתיבנח כענותין יע"ם וכבר רחיתי לרבים ועלומים שהחבטו כזה ודחקו כפי' דבדי הי־ח"ם שכח' הגו' וכמ"ם כן נ"כ הרב מהר"ם חלטים כתבו שהוכיח כחק"ל מ"כ סיכ"כ דהכ"ט ע"ע יע"ם וכבר מרן החבי"כ בכנה"נ סיקפ"ד הנה"ט לוח י"ד שקו"ט בהח טוכח והכיח דבדי הרח"ם שבסו"נ הגו' והוקשה לו כן וכתב שנם מהר"ם ר"כ עמד ע"ד הרח"ם הגו' ותי' שפיר יע"ם וב"כ עוד הרב הגו' כח' כע"ח ח"ם ח"ח סיקל"י יע"ם וכמה דיוק נשתבבו כזה כד' השושנים כמו שירחם המעיין לה עט הסלף ולין הרב פרי החדן לח הרגיש כב"ו ולשמיטתיה נ"כ דבדי הכנה"נ הגו' ולה פלח ומה שנם שייע נ"כ מהשו' הרשב"ח דסי' תקלב"ו הגו' שהכיח רחיה הוה נ"כ מהסו' הגו' דלח קשה הפשה בעלח הש"ם שבשטר הגו' הנה מלבר שנעלם ממנו תשו' מהריט"ן דסי' טבי' רלייח הרשב"ח הגו' יע"ם עוד כה דהרשב"ח חויל לשיטתיה למ"ם כתי' לב"ק על הסוניח הגו' והו"ד בש"ם להרב"ח שם דס"ל למר דל"ח לטענת זכוי ועלינ על התוספות ולמר מד דל"ד להילך מנה והתקדשי לפלוני מכמה טענתי לי משום יקרה דר"נ יהו דלפנימה עכיד וכו' ועו"ש וב"כ התק"ל שם דרל"נ ע"נ וע"ד ורל"ו ע"ד וברמ"ח ריש ע"ד יעש"ב והש נלמר שכוונת הרב פרי התדן בהוכחתו מסוניח דר"נ הגו' הוח דר"ל דמתי דפריך הש"ם הש כגון דחורעינהו וכו' הנם דוקי דקחי על הקינה שהוח בבה"מ וכגו"ל מ"מ היכו ס"ל דכל זה הוה לפ' כני מעבדת דפלינהו על ר"י כרם לפ' ר"י דקי"ל כווחיה לח לרבינולמוק' כגון שהודיעם שקנה לעלמו דכלתו הכי מן הסתם נמי קנה כעה"מ ולה כבל השם עד שיודיע כפי' למוכר ולעדים דלר"נ הוה קונה ולה לעלמו וכהכי ה"ם תמיהתו ע"ד הרה"ם וכמוכן הנה מלבר שהין כן פשט ד"ק כלל כהשר יהיה הדוקה זהת ועוד שמכל דברי הרשבנים הגו' ומכנה"נ שם מוכח בפי' דנם למהי דקי"ל כר"י בעינן שיודיע לעדים בפירוש שלעלמו הוה קונה הח לתו הכי קנה בבל השם ובפרט לתה שהכריחו בן הרח' מפו' דקי' דהילך מנה וכו' כנ"ל בהופן שדברי הרב פה"ח כזה נח"ת ומן התימה על ה"ה נר"ו שתלבד שלח הרנים עליו כזה כלל וחת ועוד שנראה שהודה לו כזה כמוכן בפשיטות מדבריו נר"ו בתמיהתו על תי' הרב פרה"ח שכנ"ל והוא פלח לחר שבבר הן בל יקר רחתה עיניו לדברי החק"ל בשתי תשו' הגו' חיך העלים עינו מבל זה שלח שבבר בדרבו שלח למד ולח עיין יפה נם בעינין זה בלל ובמדובר ()

**ולבל** הדברות והתמירות דברי הרח"ם והטור ומרן ותור"ם לריבים ביחור שבל הדברים שבהתדר בהם בתוקת שבנה הם בע"ב הנלע"ד לומר בדרך

פשטו ולא לחפצי פלוגתא כיון הרשב"ץ והרא"ם והוא דהרא"ם הוכרח לו ופה נדון שאלתו שכן שים דאותה לחם החוקה כנכסים שהיה לה כ"מ שנפלו לה מכיח לכיח וקמך ש הקורת כשאלתו שיכין כן שכתב כן כי כעלה קנה חניס מעל מצותיה שנפלו לה מכיח לכיח וכו' שדברים הללו שנפלו לה וכו' הם דברי הפוש ולא טענת החשה שהחשה מה שחמ' בוח שקנה חנייס ממעותיה וחו לא וחף שזהו קנת דוחק מ"מ טכל לומר כן כהלטרפות שכן מצ' נמי ממ"ש הרב כתשו' ונדון זה הוי כחילו נכתב השטר לא"ד מ"ל לחשתו מ"ל א"ד דחם לחינה מוחזקת שים לה נכנסים מה דמות יערוך לה"ד שכל לחד מוחזק כממונו וכמה שכידו שהוח עלו מצ"כ כחשה ח"ע דמיירי כידוע שהי"ל נ"מ שירשה מכ"ח ולעילם דמיירי לחילו שט"כ כהם וחם כן רחייתו מכחיכת השטר ע"ם קיים רחיה דחין רחיה לכחוב וכו' דכיון שהיה חות' שי"ל נכנסים מכ"מ שלה חו ליכח טענה לבעלי זוזי הוח דכעי וכי קחמר לה הרשב"ח רחיה מפחו"ה הייטו ודחי למ"ש דכל מה שים להחשה הוי כחוזקת בעלה כשחין ידוע שי"ל כ"מ וכמכואר היטב בדבריו[1]וח"כ הכח דהרא"ם מיירי כמוחזקת שים לה שפיר הוי רחיה כחיכת השטר על שמה :

**ועיקר** שפיקו היה דכיון דהשטר יולח מחחת רשות הבעל דילמח ל"ד להיות דאוחת ושטרות יולחים ע"ם כנ"ל כהם דאם תביח רחיה וכתה שהשטר יולח מחחת ידה ופשיט ליה דאפ"ה כיון שהשטר כחוב ע"ש שפיר זוכה ואין כאן מעשה קו' הנאון כתה"מ שם למה שר"ל הש"ך דאפילו השטר כיד הבעל דכאמנת דאשתה הכח דאוקימנת כהוחזקה שי"ל חו ק"י לטעון טענת דלנלוי זוזי וכאמור ושפיר מ"ל דהרא"ם מיירי שהשטרות יולחים מחחת יד יורשי הבעל והרא"ם והרשב"ח קיימי כחדח שיטה ול"פ . ומדן כסי"ם העתיק דברי הרא"ם ככתבן והייט כפי הכוונה שכתבנו דמיירי כהוחזקת שי"ל נ"מ מכ"ח והשטרות יולחים מהח"י יורשי הבעל ואפילו כנ"ע כהם עכ"ו נהאמנת ומור"ם כפי' ס"כ דרך לחמרת לחו ולא כח לחזור הדברים כ"ל לחת ואייתי חרוצא כידיה דאם היכה מוחזקת שהי"ל נ"מ והיכה נו"כ כהם והיו השטרות יולחים מיד יורשי הבעל כתו' ע"ם שהם שלה דהנם שאתם לחשה הוי כ"ו כהם והיכח טענת דלנלוי זוזי מ"מ כדידעינן בכידור דאיכה נ"ו בח"ה ליכח טענה דלנלוי זוזי כמכו' בר' דסוסקים לך נח דאה :

**יא"ה** חרוחה ירחה כמה דחוק ומסוכן מחד חי' זה לייבב תצו' הרא"ם ולסכסכי' עם הרשב"ח יחד יותר מצני התירוצים שחירן הצרפ"ת ולחרכח חי' הרב פה"ח נם לח חת' נם חם השני ניחנו ליחמר כשופי ואין בהם לפילו ס' דמוקח שכנה ח"ו כלל ותירוצו לח ניתן ליחמר כלל וכ"ש ליכתב ולהעלותו ע"ם כלל דמ"ם דנדון הרא"ם מיירי כהוחזקה לוחה לחשה דנפלו לה כ"מ מ"ח חין סוס רמז מזה כלל כדברי הרא"ם ומה שנסתייע הוח ממ"ם בשאה וחשב שהם דברי הפוש הם כי לח להזכיר ונם פוש מר"י בעלמו הודה שקוש חזקה ובלחמת שלח ניתן ליחמר



כלל דחלי שהם דברי החשה שטוענת כן וזה פשוט וכן מוכח עוד יותר מתשובת הרא"ם הנ' שכתב ח"ל וזה שכתב שם חשתו ניכרים הדברים שחני דמי הקר' הם מעלה וכו' ע"כ ולח כתבם שהם מעלה מחמת שהוחזקה[2] שים לה נכנסים שכ"ל מב"ח והדברים פשו' דהרא"ם מיירי כלח הוחזקה כזה כלל ופוק חזי להרב פרי"ח כתי' הח' הנ"ל דעם שכתב דהרא"ם מיירי כידוע שהי"ל נכנסים מעלה דהייט ממה שהעלם הם' על שמה ולרמוז לנו זה כתב מרן כ"י כהה"ע סיפ"ו תשובת הרשב"ח דמיירי שהי"ל נכנסים ידועים ע"ד העוד להוריות לנו שנם העוד בהכי מיירי והייט ממ"ש השטר ע"ם דוקח ולח מהמת שהוחזקה כך ולהרכה חח"ו הכיה תשובת הרשב"ח ולח מלח מתלוקת כיצחק כי הם כוחת דלה"שב"ח הם לייט מוחזקת לייט נימנת . ולהרא"ם ולהי מוכה דנהמנת יע"ש . והדין עמו כזה דלח נוכל לומר כשום לד דהרא"ם מיירי כהוחזקה ככך וכמוכן ופשוט :

**ומ"ש** הוח נר"ו שכן מצ' ממ"ש הרא"ם בתשובה זו דנדון זה הוי כחילו נכתב הם' לח"ד וכו' וכתב ע"ו הוח נר"ו דח"ל מוחזקת מה דמות יערוך וכו' כנ"ל . דכריו תמוהים מחד כוה ולין כהם תכונה כלל דלהרכה מדברי הרא"ם לחו מוכח לייבב דמיירי כחינה מוחזקת כלל ומשום הכי מדמי לה לחינים דעלמח דס"ל להרא"ם דשם כתב השטר כשם ח"ד דזכה לוחו הלים בעל השם כין ככה כטענת וכוי כין ככח כטענת דממשעותיו קנה וכמ"ש כחילוקו לכ"ק כסו' דר"נ הנ' ובשחר תצו' וכמ"ש כזה קנחן החק"ל שם להכריח כן כדברי הרא"ם יע"ש ולזה כתב כתשובה זו שנם ככותב שטר על שם לחשתו דקנחה לחינים כחדח משתי טענות הנ' כמו שקנה לחינים דעלמח ושם כן מוברח דמיירי כלח הוחזקה כלל שים לה נכנסים מעלה וכמוכן ולהרכה שם נחמר דמיירי כמוח' פשיטה דקנחה החשה ומה מרך לרמיזו שרמה לוחה לחינים דעלמח והדברים פשוטים ובעיקר נדון הרא"ם שם השטרות הם חק"י החשה לו חח"י יורשי הבעל הנך דוחה דחלוקים כזה הסמ"ג ושם"ך דלהסמ"ע כפריטחו לחה"ע ס"ל דמיירי דהשטרות יולחים מחח"י והם"ך כסיפ"כ סוף סק"ו חלק עליו והנחון נתה"מ שם סק"ו הסכים עם הסמ"ע כזה והשוה דברי הרא"ם להרשב"ח יחד דהרא"ם מיירי כשטרות יולחים מחחת יד החשה ולהכי לח שייך טעמח דלנלוי זוזי וקרוים דכריו לדכרי הרב פרי החדש כתי'ה' הנ' וכמוכן והרשב"ח ע"כ מיירי כשהין השטר חת"י החשה יע"ש ודכריו נחמנו מחר שלח דמה שנסתייע מסוגית הש"ם דכ"כ דנ"ל דלמרינן התם דל זוזי מהכח תיקני כשטרח קיצר מחד כוה שכיום מקום לעמוד עליו דהתינח חי עסקי' כחתרת דיכבי זוזי והדר כתבי שטרח . כרם כחתרת דבתבי שטרח והדר יכבי זוזי ח"ל היכה שלח נתנה חו המעות תחילה עד שכתב לה לשמה השטר תכתי חיכח טענת דלנלוי זוזי הוח דעבד וכתב שטר כתה"ע סי' פ"ה חם חלוקים הבעל והחשה חי מעות

טומטום היו לו לא דהכעל נהמן ולא הלשה וכלל
הלמור לחת למעלה ולכמ"ל :

**ומ"ש** עוד הוא כר"י דמרן גם כן שפסק לקמן
הרש"ם כסי' ס' דמיירי נמי כהומזק כלך
ליתא ג"כ דכנפול היסוד גם כן נהרס הכנין . ומ"ש
עוד דמור"ם כסי' ס"כ לא חזר לחכיא דין הרש"
פ"א לחר שכבר פסקו מרן אלא דחדיק לן מי'
לחריגא וכו' לא פרק כזה כלל דהה דין זה דרמ"א
הועתק מדברי הרש"ם והטור שפסק כן כסי' פ"ו
כמו שניין המניין וכן הביאו הסמ"ע והש"ך שלא דסמ"ך
ס"ל דמור"ם חלוק על הרש"ם והטור ופוסק כהרשב"א
יע"ש וכן הוא הלמת דלא כדבריו נר"ו ולפ"ד מכ"ל
לרמ"ה הלי דינא כיון דהרש"ם לא מיירי כהכי כלל
ולם נלמר דסולימו מהרשב"א הנה זה כבר כתבו הס"ך
ונסתייע ממ"ם חר"מ נוסיף עם כלה"ע ע"ד הטור
יע"ש . ומה כל הוא נר"ו לחדש דבר מעתה והדבריס
פשוטים ()

**ובהנחה** זלת לנא שך להפיל לחגלון מהריט"ל
מקו' הגלון החק"ל כמ"כ ח"מ סי'
ז' למ"ם כסיו"ט סי' ע"ו שהעלה דלפילו דלימא
רגלים לדבר שכתב השטר ע"ם לשתי עכ"ו כל שלא
הוחזקה כב"מ לימה נלמנת והביא רלימה מתשובת
הרשב"ל הנו' ותמה עליו שלא זכר שר הרש"ם חו'
על הרשב"ל ומרן בסי' ס'פסק כהרש"ם וקבלנו הורלות
מרן יע"ם ולחרי ניו"ק לק דבהה מודינא שהי"ל
להכי להביא דברי מרן בכל לופן שיהים מ"מ ח"ו
לו' שפסק דלא כמרן ועפ"ה הכי ס"ל נמי להרש"ם
כהרשב"ל ול"ש לחדדי ומרן העתיק דברי הרש"ם
ולין כל חדש ולדיכו דין לחת דהכיא לשה טושלת
וטותנת כת"ם ולא היתה מוחזקת בב"מ לם כן
לימה נלמנת דהוו שתים רלות וכנ"ל ומה שהכריע
הכי שם כתשובת ד"ק דהרש"ם פליג להרשב"ל דהי
ס"ל כוותים הי"ל לחלק כהרשב"ל זה ודלי ל"מ
דלפ"ל דהרש"ם הוכרה לו הכנון יותר שכן היה שהות'
בנכסים ולא הולרך למדד וכתב בפשיטות ומ"ם עוד
דלדרכת ממה שפיים הרש"ם וכתב נדון זה הוי כאילו
נכתב השטר לפ"ד מ"ל לשתו וכו' ואילו להרשב"ל
נכה טורח כיוליו דכלשתו י"ל חוקה כל מה שים
לשה הוא כחזקת הבעל עכ"ל מלרי דלכרהם שם
להרשב"ל נכה טורח כיוליו לילך להרש"ם היו תלומים
ל"ל לא"ד לפי דכריו דגם הרש"ם כהה מיירי בלה
מוחזקה כב"מ ומוקמה זלת שיושתת היה דכל שים לה מס'
הוא מנכסי בעלה ולין משום חוקה לא"י ולילך הוי
רלינה מזה דהרש"ם מיירי בלה הוחזקה לדרכת זו היא
רלינה שלין עליה תשובה דהרש"ם מיירי שכ"ל נכסים
מב"מ דהוא כחיוים דעלמה גם מ"ם עוד רלינה שכ'
הרש"ם הטעם שלין דרך לכתוב שם לשתו כשטר וכו'
ולילו להרשב"ל לין זה הכרח לגלויי ווזי הוא דכעי
גם כזה ככר כתבנו דמ"ם הרשב"ל כן הוא על לר
שלא הוחזקה כב"מ ושפיר כחזקת הבעל ככל הטר
לה למנס הרש"ם דלקי כהוחזקה ככך ודלי לא שייך
טעמא דלגלויי זוזי וכמ"ל :

**ומ"ש** עוד דמלכד זה הרשב"ל והרש"ם פליגי
להדדי וכו' לפוס מ"ד כעניותין ע"ד הם"ך
לין כלן פלוגתא כלל ומ"ם ושיכם וכו' ודלי דכוונתו
לו' מהכרעתו שהכריע הם"ך דקייטו מדלא חי' הרש"
כין כ"ו לחיגה כ"ו ס"כ מיגה נשמע נמי וכו' והייטו
מדלא חילק והייטו הך מ"ם כתחי"ר שלא כיחר הרש"
והיל"ל כהרשב"ל וככר כתבנו דלין זה הכרח כלל
גם מ"ם ומלכד זה פליגי להדדי וכו' לא יכולתי להלוס
דכריו דלין ניחל לים לתשוויי להרש"ם חולק על
הרשב"ל כט' וכו' מכח תשו' ולא ושפתי לדיק הרש"
כרור מללו דטעמת מלשה הוא דמכ"מ שלא קנה
לוחם ולא מט' וכו' לחי עלה והכט נא ודלה מ"ם
כעניותין לעיל ע"ל הרב פה"ח שהכחתי נדולה מזו
מהרב ל"ת דלדרכת מתשובה וזלת של הרש"ם הכריע
כדעתו דס"ל דהיכת דלשה כלה כטענת וכו' דלין
שומעין לה וכסברת הרשב"ל ולין משוי ליה חולק
מתשובה ולת עלמה ולפ למה שתירן הל"ת לקו' על
כ' תשובות הרש"ם הסמוכות דסתרי להדדי שכת'
דהרש"ם כסי' ד ע"ש טטענה שתמרה שקנה כמעוקיה
הסיב דשפיר וכתה ולעולם דגם לם היתה טוענת נמי
דכעלם זיכה לם היה מזכה לוחה לף שלין המעות
שלה וכו' הנה לא כ"כ כ"ל לתירון ולדחיה כעלמת
כי היכי דלא תיקשיה דכרי הרש"ם לחדדי מ"מ רלינה
ודלי לין כלן מתשו' זלת לומר דהכי ס"ל דוכתה
מדין זכוי :

**איברא** דרלינה להחק"ל עלמו שם דלל"ו ע"ג
שעמד ע"ד מהרש"ל שכדרכ"ט ע"ד
דלייתי דכרי הכ"ת וכתב עליו עין רוחה כמה
דחיק תי' זה וכו' וע"ז כתב עליו וז"ל ולדידי ליני
רוחה כו שם רוחק וכו' יע"ש גם דכרי שה הרוחה
ירחה דלין כהם כח להכריע דהרש"ם מתשו' זו פליג
להרשב"ל ולף גם זלת דגם הכ לא לחמרה כ"ל להסכיר
לנו הענין דייקכן לומר כן ושניהו דוחק מ"מ ודלי
דלין להכיא רלינה ג"כ מתשו' זלת דהכי ס"ל ולא יוכל
להכחים הכ דגם שם כחוקה תשובה וכת' הכלות
לחריה מלחות מזה דהכי לחמר מר דהכת כטענת
שממעוטיו קנה שיכת דכ"ע זכה כעל הגס ולילו
הכת כטענת זכוי לה יכלי דלינא מלן דפליג ולין
יכול הכ להכיא מהמדות הלכ"ע מ"ל ט' קניה מ"ל
ט' וזכוי ולף לדכרי הרש"ם לין יכול לומר כן כהחלט
שם לא דגם הכ שם לא לחמרה למלחיה כ"ל לקיים
תי' הכ ל"ת לישב ד' הרש"ם לא שכן מש' כלחת
מדברי התשובה הזלת ודכריו הכת לין כהס מוכן :

**יא"ה** ככר נתכאר דחוקמתת דידים כר' הרש"ם
ליתא כלל ולא נתנה ליחמר וכל"ל ושפיר
קל מוחיב הגלון החק"ל ע"ד מהריט"ל ולית נגר
דיפרקינה ולין ככל דכריו נר"ו שום כרלי לדחות
דכרי החק"ל דשפיר מכריח דלי הרש"ם ס"ל כהרשב"ל
היל"ל כדרך זה לחלק כין מוחזקת כב"מ לו לא כמ"ם
הרשב"ל ומ"ם הוא נר"ו לדחות זה דהיכו מוכרח וכו'
דלין דכריו מוכיים כלל דל"כ העיקר חסר ולמ"ל
להרש"ם לילך כדרך לחרת כקילור הול"ל כיון דמוחזקת
כב"מ נלמנת ופשוט :

**ומ"ש** עוד מתרי דתקרהם וכו' לק הבין יפה דכרי החק"ל כזה דר"ל דלפי ס"ל כהרשב"ם ליק יתמר הרח"ם כסתם מ"ל ס"ל ד"ה וכו' והלה להרשב"ם גבה טורח כיוייהו והיל"ל דכמוחזקת כב"מ מ"ל לפשתו מ"ל ס"ד ס"ו דלה שמיע ליה להרח"ם הלי חי' דהרשב"ם כלומר לק ס"ל ולית ליה נמי הלי חזקה דכל מה שים לפשה וכו' כיון דמזיל' דהכעל העלה השטר על שמה ופשוט נס מ"ש עוד לדחות מ"ש החק"ל דמלכר זה פליגי וכו' וכתב ע"ו הוה נר"ו דעל פי דכריו וכו' ככר דקיטו דכריו נר"ו כזה מ"ל וס"ל לכפול הדכרים:

**ומ"ש** עוד לדחות מ"ש החק"ל דמלכד זה וכו' לק לרק כלל דלה שבקינן מלי דפשי' להו להסמ"ע וס"ך דהרח"ם מיירי לק כנו"כ כהם ולה הוחזקה כב"מ ופליג להרשב"ם מסוס מלי דס"ל למר נר"ו דמיירי כהוחזקה משל"כ החמת כלל וכמו שכן מכיטו כל הרחשונים והחדרונים כר' הרח"ם והה קמן החק"ל פה לירד כזה ולה הונח לו כלל לומר דמיירי כמוחז' כב"מ והיין עמו כזה כלתי ס' מכל ההכרחיות שכתב הוה ושבתכמו לכן בענוחין וכללו דכריו דברמו נ"כ וכמוכן ומה שהשיגו כמ"ם ומיכה נשמע וכו' דהייטו מ"ש כתחי"ד וכו' לק הכין ד"ק כלל ומסוס הכי השיגו והחמת שדכריו פשוטים וכוכוים כטעמס והק' דכיון דהש"ך הכריח דהרח"ם מיירי לפ כנו"כ כהם ס"כ מיהם נשמע דס"ל כרור הם מוחזקת כלך שהי"ל כ"מ מלחר דחפילו נו"כ כהם ס"ל להרח"ם דזוכה כדין כיון שהשטר כתוב על שמה ס"כ מה לנו לברר הם מוח' כב"מ לו לק זהו כוונת הנחון כמ"ש ומיכה נשמע וכו' והדכרים פשוטים וס"כ נמלה דלהו הייטו הך מ"ש כתחי"ד כמ"ש הוה נר"ו ופשוט נס מ"ש עוד דלייטו יכול להולמו וכו' גס כזה דכריו נר"ו כלו כלתי עיין ומשנחה כלל לק כר' הרח"ם ולה כר' החק"ל דהרח"ם דמה דין החמה עם בעלה לק"ד ועל זה הוכח כמיעור החק"ל דלהרח"ם פשוט לו דכין ככו' שטר ע"ש לפהו כין ע"ש חבירו זכה כעל הפס וס"כ חפילו חת"ל דכחמה דב"ד מיירי כהוחזקה כב"מ מ"מ כלינים דעלמת מלי ליכה למימר דהה מפכחת לה שיהיה זה הלינים דעלמת רקס רקס ולייטו מוחזק כנכסים כלל ועס כל זה ס"ל להרח"ם משכה כדין כיון שהעלה השטר ע"ש וכודלי דכטענת זכוי הוה משכה דוקה ומזה מוכרח דכתרוייהו מיירי הרח"ם מע' זכיה מע"ם השטר כשמו והוי הפך הרשב"ם זהו כוונת הנחון החק"ל כלתי ספק כלל ופשוט:

**גם** מ"ש הכטו נה ורחה וכו' תמהני עליו נר"ו דלייך מסייע עלמו סיוע שלין בו ממש מקושית הרב ני"ת ולה רחה לי' הרב דקרי תיובתיה דמ"ש דלי' לייטו שה לי' ודחיה כעלמת וכו' הכה כחמת לחר הרחות מ"ש הרח"ם כלי' לב"ק על הסוגיה דר"נ הכו' דנס הכה כטענת זכוי וכה וכב"ל וזה חזינן דכתכו'ו עלמה סתם וחתם ד"ק דקוי כלתו נכתב השטר לפ"ד ולה כיתר לנו מה עושין זה ה"ל"ד לס כה כטענת זכוי או כמעוקיו קנה ס"כ ילמר סתום מן המפורש דס"ל להרח"ם דכשתי הטעמות זכו החמה וה"ל"ד חס פשוט

אחד מהם מוחזק שודאי הדין נותנת להלוך אחר רוב הפוסקים והרי כיהרנו דרוב הפוסקים ס"ל דזכו הבניס תדין זכיה וכו' ע"ש וה"כ כ"ם וק"ו בכ"ד שלוי כבר תפס והיה ליה רוב הפוסקים דמסייעי ליה דודאי זכה כלי שוס פסק ולית מאן די יחתא בידיה :

**איברא** דאם כתבו לזכותו ללוי מדין זכוי כגון לכתורה היכא למשרי נרגא כ"ד שלא זכה כלל דכיון דכל טענתו הוא שרצונו כאשר נתן המעות לבעלי הדיר וכתב השטר ע"ם יעקב כוונתו היה לזכות לוי ליעקב כלומר הקך וכיון דהאי מלתא ידוע הוא שהכל לזכות לחכירו לריך לזכות על ידי אחר כי היכי דליקני ס"כ מי היה כאן הזוכה כעד יעקב אם לא בעלי הדיר שקבלו המעות לאם יעקב וכ' השטר ע"ם וא"ל אחר דקי"ל דזכיה הוא מדין שליחות והיו שליחות לגוי ה"כ נמצא דלא היה כאן זכה כעדו כלל והכל היה מעשה קוף בעלמא ולריך לומר לזכות עתה לוי בשטר והכי חזיגא להרב וכב הכהן בסיב"ו בסו' התגו' כתב בכל מ"ד על נ"ד יע"ש וכרכה יש לי ליישב וליתן כוה וכפרע עם הרב פרה"ק והאר"ק רבדונם נמי הוי חזוקת של גוים דהייגו פוליסלם מהדיוים ולא נרגשו מזה מ"מ אחר שהאריכנו בעניו זה מאד לא רליתי להטריח עוד ע הקורא ודי כמה שנלמד כ"ד דהא לא תכרה שב"ו ניחא לי עדיו לא נכה לוי והמעות הוי ביד הדיר והשטר ביד הלוכן בעל המעות דלמריכן עדיו המעות הם בחזקת הלוכן והרי חזר כו שהיו רשאי לזכות לו הלאר שהנכסים לא זוז מתקומם כמה וכה לוי כי היכי דיכולת שהיו יכול לקזור כו למכס כ"ד שכבר לקח המעות לוי מיד הדיר ונתרוקנו הנכסים מרשות לרשות והרי הגיעו לידו ונתקיים דלון דלוכן כמחשבה דלשונה ונתי דכעלי הדיר הרי הס כקוף בפני חדש והיו בהם כדי לזכות מ"מ ס"ה זכה מלד עלמו בעת שהגיעו המעות לידו והיך יוכל עתה דלוכן לחזור כו וכן דייקי דברי הרב וכב הכהן עלמו שכתב שם בסו"ד ת"ל ולכן כיון שלא יגלו המעות מתחת רשות חביהם וגם השטר קבל לידו לא זכו הבניס כלל וכו' ע"כ נראה כהריא ס"ל שם יגלו המעות מתחת רשות חביהם וכיון לרשות הבניס זכו הבניס וה"ם לכ"ד וערין ל"י כעניו שלא דמעיקרא היו לקו לריכים לזה לטענת זכוי הגו' כ"ד ודיו נרמא שלא נכנסתי כמכוכה ואת ככל הטורך מאחר שכבר יש לאדם די והותר מכדי שסוקטו לזכות ללוי בטענתו היולאת מפיו דממון לכיו הוא ולכן נכתב השטר ע"ם ושפיר זכה שיכה דכ"ע וכ"ל וכפרע ככה"נ דכ"ד שטענת לוי היא טענת חיורים דודאי הדיו כן היה אף כשהיה השטר ביד הלוכן כלי שום פקפוק וכמ"ש ר"ל הש"ך כסי' ס"כ סקי"ח אף לגבי אשה ואחר מן הלאחים וכמ"ל ועיין להנלון בלוחים סיס"כ אות י"ג ו"ט וכלומים אה"ח עש"כ :

**קנעי** למלין מקום ויפלא להכלם · לבקש פני עליון ס"ם נר"ו דכי ל' שנלא · מני"ד ה"ה שמן תורק ס"כ ליומיכי פחד יצחק ממשפחת רס גבוכה ניפלא · והוא רמוס טפח עון פשע וחטלאת · כי נטו לשוירי מני דרכו דרך הקודם משוגע כיולא · וקם כי לא להזכיר שכוונתי לחלוק ונגלא נגלא · ומלחא כדמא לו נלא ולו יל"ה דגיל כעבודה במקום שבעלי הורלא · וחולם ח' אני ללמוד אני לריך מלא כל חכם לב כל הקורא אלא הקדילא · ואשר שם שלים כפי וכלבבי כריא עדיף לחותו דכריתי ולא כריולא · ואדוני חכם יעבור כסל"ח להסיר עין השנחתו עין רולא · ולא יעלו לדעו לאמרי פי כעל"כ היא כלא · לא תהיה שתיקה כהודלה · כי מודים דרבנן הייט שכחיבו קודש לגדיק ויוסף לקח תנא תוספתא · ויאמת לבי נא אני הנא שעיני למרוס ומלין לגד עילאה · ויהריך ימים ושנות יעלו בא' ומלא · כנה"ר וכנ"ה לחכה בחעטונין · החו"פ עיה"ק ליון וירושלם דליטון תרין דרגין ·

הלעיר **שמ"ח נאגין** ס"ט

**יא"ה** הרולה ירלא חוד ועדכב השמועות והדיוים והטענות יחד משמ"כ הלחת טרם כל מ"ם דדעת מרן כן הוא דזכה בעל הבס וכו' לא נדק כלל שלא דדעת מרן הוא דאם כא מי שהשטר כידו לזכות בלוחו שטר כטענת שהוא הלוה המעות לעלמו דק שכתבו ע"ם חכיתו לפנחיה כעלמא אם יש עדיים לדבריו שהוא הלוה המעות מידו ליד הלוה אם כא חכירו בעל הבס וטענ שעלוחו היה להלוות המעות ללוה כזה ודאי נאמן בעל הבס כשבועה לכ"ע ואם הודה בעל הבס דלאו ממעותיו הס דק שטוענ שזכה בלוחו שטר מכח שהעלהו על שמו ולא הודיעם לעלמו הוא תלוה או קונה כזה עמד החק"ל כד' מרן וסו"ד העלה דלא כריר ליה דעת מרן כזה יע"ש ואם תודה מי שהס' כידו ש"ל היה הוא המלוה ליד הלוה אלא בעל הבס הוא שהלוה ללוה דק שטוענ שעלוחו היה להלוות ללוה ולא הקפיד עליו כמ"ש השטר ע"ם או שטוענ דשל בעל הבס הוא דק שקנאו ממט כשטר כתו"מ ולכד הכא כזה דעת מרן מכואלת כסי' ס"ו סי"ל דנאמן לעניו קניתו וכמש"ל וכזה לא מיירי הגאון החק"ל כלל וכמדובר וגם הגאון נתה"מ כסי"ם סקי"ט הנ' לא מיירי כי אם כשוענ שעלו הוא מעיקרו לזה כתב דלכ"ב לא מהימן וכמדובר מ"ל וכ"ז כלוד כדעת מרן אפילו לבר כי רב דאר יומא והשתא הכא לדבריו נר"ו השתא והודיעני ס"כ מ"ם מרן כסי"ו דאם טוענ שטר כתו"מ הי"ל ולכד דנאמן לעניו קניתו לדבריו נר"ו היכי משכחת לה האי דיוא כיון דודאי כעל הבס טוענ דכפקדון בא ליודו וכו' ולדבריו נאמן כעל הבס בטענתו ס"כ כעקר ס"ד דין מרן הנ' והא ליתא כלל וברור :

**ובכן** ממילא נרמו דבריו נר"ע נ"כ כמ"ם לכ"ד דשפיר זכה לוי וכו' דלעי השטר ליתא כיון שרצונו לזיל ומודה שהוא של יעקב אבי לוי שלא טוענ שיעקב עלמו כעל השטר נתנו לו כמתנה דרך הודאה או בדרך קניה וכיולא בזה וה"ם דיכול לטענ שעלוחו היה להלוות המעות לריד וכן עשה שליחותו ולא הקפיד עליו כמ"ם השטר ע"ם וכפרע כ"ד דלא קפדי לשמת בכל טענות שו נאמן מי שהשטר תח"י אף שכעל הבס מכחישו ואומר לו לא כי שלא בדרך נגכם או פקדון בא ליודך עם כל זה לא זכה כעל הבס לד' הר"מ

ומרן וכמדומה וכ"כ לא נגעו"לה פנע כרין דעסיק כיה הגאון מהק"ל כשתי תצו' הגו' ובלחמור מ"ל · גם ממילא לודה ליה כל מ"ם עוד כר"ה ולרווחא דמלתא וכו' עד נמירת שכל דכריו נר"ו לא שייכי לנ"ד כלל ועיקר דכבר מלתא למורה דכב"ד עסקינן כידוע כבהוד וכעדים שיעקב אבי לוי הוא שהלוה המעות כדיר הגו' מידו ליד ורלוכן עלמו מידה כוה ואם כן מה שייך כאן לוכות ללוי כטענת וכו' דהם מיירי כמודה כעל השם שלא הלוה הוא ללוה כלל רק שרולה לוכות מחמת שהעלה השטר ע"ש כהא לחזי למ"ם החק"ל · כרס כנ"ד לא שייכא החי טע' כלל ולא קרב זה ג' וה וכמדומה :

**סו"ד** לא חויגה ככל דכרי ה"ה נר"ו אוש ממשות לרחות מ"ם כעניותי כפס"ד הרשלון ועדין כמקומי אבי עומד לוכות לרלוכן דנ"ד ולחייב ללוי להחזיר לר' כל מה שנבה וחשם עי"ג כי כן אורח הדין נוקמת וכמו שכתב פסקו כן אח הדין שני המלורות שנדולים הרבנים הנדולים הגו"ל כרים אמ"ר ושר"י ז"מ ויש"ן אבי · פי המדבר זעירא דמן מכריא

הצעיר **יצחק אבואלעפיא** ס"ע

## סימן כ"ג

**שאלה** רלוכן שמעון ולוי שהיו שותפים כיחד וגם המה סוחרים גדולים וככדי מרן וכתוך זמן שותפותם לוו מיהודם סך מה לטרך הגו' לריוח היוש כהיקף עסקם וכתבו לו שטר עסקא רו"ם לבר כדת וכהלכה ולולם לוי לא נטל קנין עמהם כלולו ם' לחנם לוי הגו' ידע אח ההלוחה הגו' והוא כעלמו כתב אח ההלוחה הגו' כתיך פנקס שותפותם הכללי לכולם יחד ככתב ידו ממש ולא"ז הלך רלוכן לחר מהשותפים לדור כעיר לחרת להסתחר גם כשותפות עם שמעון ולוי הגו' ונשאר לוי הגו' כעירו מסתחר וגו"ב כשותפות הגו' כמכנס הקדוש וכידו הכל קרוב על כל השותפות הגו' ונם מה שלקחו כהלוחה מיהודה סגו' ומוכלו הכ"ל הנה הם מסורים כידו לשלח ולקח כגם כחפלו לתועלת השותפות הגו' ושמעון הגו' לא היה מתעסק כשותפות הגו' כלל כי אם מסר כיד רלוכן ולוי הגו' קרני והם יסתחרו כרלונם ויתנו לו ריוח קלוב כשער נלולם כיניהם והיה שמעון מסתחר לכדו כשאר ממונו ולחר שנשב רלו' הגו' לעיר לחרת הגו' הניע ומן פרעון השטר של יהודם הגו' ורלה יהודה לנכות ממונו הגו' קרנו ופירי ולחפש שלח הם' שלו לולחד מלהוניו של לותה העיר שיושב שם רלו' הגו' והרשלה כידו לקבוע מרלוכן כל סך השטר הגו' קו"פ וכן עשה הם"ד שעמד על רלוכן לנכות ממנו מה שחייב ליהודה קרנו ופירי ככח השטר הגו' ורלו' הגו' לחפש כחב לנוי שותפו הגו' שהוא יפרע השטר שחייבים ליהודה קו"ב מכיח השותפות הגו' ויפלק מעליו חביעת רלוכן והמורשה שלו חשר לותפים לותו הרכה וככן כח לוי הגו' לפל יהודה הגו' ולמר לו למה תעשה כה לשלוח השטר ליד מורשה שלך ללחן ולנגוע לרלוכן כלותה העיר כדי שיפרע לך



הנה הכח הזה קלימנא לפרוע לך הכל קו"פ לא ט לאט כומנים מחולקים ולוהכו נפרע ממני מעט מעט ער נמירת ויהודם הגו' כרלותו ובשמעו דכרי לוי הגו' נחכיים ממנו ונתפיים לדכריו ולכקשתו זולתי ה מר לו תן לי כתב ידך שאתה ערב כעד רו"ם הגו' על כל מה שחייכים לי כשטר הגו' ושהם כאחריותך והתחיי כ לי לפורעני קמח קמח עד תום כל הסך הזה אני אמ לא שאלך ואסתלק עכשיו מרלוכן ואחויר השטר שלי לידי מיד המורשה שלי הוא ענכו לוי הגו' כן לעשה כדכרך ותכף עמד לוי הגו' וכתב לו שטר ערכות כל' ערכי כמנהג הסוחרים ומקרו כיד יהודה הגו"ל וזה נוסח הכתיכה על הערכות הוצתק מלשון ערכי ללה"ק ממש כלאתי שום תוספת ומגרעת כלל וו"ל זאת להודיע על לותות השטר שיש ליהודה על ר"ום כסך כו"כ כעסקא כריוח ט"ו למאה לשנה שזמן התחלתו מי וס פליני לתודם פלוני שנת פ' הנה נתחייכתי ליהו דה שפרעהו לו כזמן פ' סך כו"כ וכזמן פלוני סך כו"ך וכזמן פ' סך כו"ך עם הריוח הנולה עליהם מיום הגו"ל עד יום פרשנם מכלתי שום דחיה והתנלות וכתכתי זאת הערכות והאחריות לרחיה מהימנא והיה זה כיום פ' חורש פ' שנה פ' הנעיר לוי כן יעקב ס"ט ונח"ו התחיל לוי הגו' לפרוע ליהודה הגו' לאט לאט מקו"ם עד שפרע לו שני שלישי החוב הגו' מו"מ וכל מה שהיה פורע לו היה מעלהו מלחורי השטר ככתב יד לוי הגו' עלמו ושוב עכרו יתיש והזמנים הגו' ככת"י לוי ועמד מלפרוע ליהודה הגו' חשלוש חוכו הגו' וכיכי כיכי רלוכן הגו' הפסיר כמשלו וכמתנו כחותה העיר ומטה ידו מלפרוע ליהודה הגו' שלרית חוכו הגו' ולוי הגו' פשט את הנגל ליהודה וא"ל שחייט פורע לו עוד כלוס כי הוא חייט חייב לו כלוס כיון שלא נטל קנין כשטר עסקא שכידו ולא נזכר שמו שם כלל ונם על הכתיכה של הערכות ההוא אמר שהיטו מוציל כלוס כדין כיון שהיה לאחר מתן מעות ולא היה כקנין ג"כ מצ' הדין ה"ה פטיר ועטיר מעיכוחו ויחזיר על רלו"ם שלוו ממנו ונחחייכו לו כשטר ואין לו עליו כלוס ויהודה טוען עליו דמכמה לדדים מחוייב לו לוי הגו' להשלים לו פרעון חיכו הגו' אם מחמת שהם טלם שות' יחד וזה החוב לקחו' לעורך שותפותם הגו' ונכנס לכיס האי כאשר לא יוכל לוי להכחיש זה כיון שכן מכואר כפנקס שותפו' שהיה מכת"י לוי עלמו ואם מפני שהוא עכשי מלכוע לרלוכן ע"י המורשה שלו שכלותו ואז היה יכול רלוכן לפרוע הכל משלם ואוח הניחו לפלק חכיעתו מעל רלוכן כלותה הימים הגו"ל · ואם מפני שכל שכי קרנות רו"ם האי' הגו' הנה הנם כיד לוי כשעה שיפלח ערב כעדים ליהודה הגו' ככת"י הגו"ל · ואם מפני מנהג הסוחרים שנהגו פה כל הסוחרים לחייב ערב כלי קנין הנם שהוא שלא כשעת מתן מעות כידוע ומפורסם ואם כן מכל הנדדים טוען יהודה על לוי לחייבו ככל מה שנשאר חייב לו הנה כי כן יורה המורה לנדקה ויכחוב על ספר חוקה להיכן פורת הדין נוטה ויבא שכת"ה :

**תשובה** דוקא מנכי לה דכרי יהודה המלוה והיכי קאי מסתעי והדין עמו לחייב לה לוי הגז' בתצלום פרעון חוכו קדים ופירי ע"ש פ"ח · והולם לזה מחמת כל לחד מהנדדים וסט' שכתו בדב' יהודה ד' המח מעיבי הכתים כשב' הגז' הוא שחייב לוי הגז' כפרעון חוכו כי אם מכח הטענה הרחזוקה והלחרונה דוקא הוא שחייב לוי הגז' כרם מכח שתי הטענות הלחלביות הגז' לין בהם כדלקי כ"ב כפרעותם לחייבו לנוי וכמו שנכחר בס"ד לחת לחתת ומשם כה"ר :

**הנה** מכח הטענה הרח' הגז' דקיה לברה מסתקת לחייב לוי בפר' החוב של יהודה הגז' כלקי סוס סתק כלל דכיון דהס כולס סוחבים יחד ורהוכן ושמ' לקחו ההלוחה הגז' מיהודה לנורך הסותפות כחשר לוי עלמו מודה בכל זה ולה יוכל להכחיש המיחס כדמו' בכרור מפנקס סותפותם שהוא מכתב יד לוי הגז' עלמו שכתב והעלה תוך פנקס הסות' להחוב הגז' של יהודה והתחיל לפרוע לו קמח קמח מכיס הסוק' הגז' בכל הכתוב בשלה המוצנע לפנינו · הנה הס פנים הרבדים הם ודלקי בבי הם חייב לוי בתצלום פרעון החוב של יהודה הגז' ולין פוטר לוחו כלל עם היותו מוחק בממון מבקינן מניה מלחר דמרן שקבלנו הורהותיו פסק בח"מ סי"ז בסברת הרמב"ן דשני שותפים שלוה לחד מהם לע"ה הוני מסתבר וכו' ע"ש וכבר כתבנו דהס בנים ה·כריס שבחו בשאלתו לוט יכול לוי לכפור ולומר שמעולם לה נכנסה הלוחה הגז' בסותפות כיון דהחוב הגז' נמלה בתוב בפנקס הסותפים והוא מכח"י לוי עלמו והתחיל לוי לפרוע לו ללה לזה עד שפרע לו קרוב לשני שלישי החוב כנו' כשהלה ה"ל לחילו הס יכפור בשעת ויומר שלה נכנס חוב זה בסותפות לזו כל כמיניה כלל · וכב"ד נטולים לחבחו מפלוגתה דרבוותה קמלי וכתרלי בדעת הרמב"ן דמחייב לשותף השני כמה שלוה חבירו לע"ה לי בעי תרתי שיודה השותף השני שחבירו לוה לע"ה ושנכנס לוטו ממון לסותפות ולי בעי תרתי מכויהו לה מסתבר השותף השני נם להרמב"ן וכמו שכן העלה הרב כרם שלמה בתשובות ח"מ סי"ח בדעת הרמב"ן וכבי ס"ל להמבי"ט ולהרב הובת חסד בסי' קל"ב וכבר הלריכו כזה גדולי הפוסקים החח' ה"ה הרב דב"מ בה"ח סי' מ"ג והרב הרמ"ק ח"ה סי' ס"ג והרב חק"ל ח"מ ח"ה סי' כ' והחז"ל ח"כ ח"מ סיע"ל ומ"ש לחרונים ע"ע הלה בספריהם · ועכ"פ זו הלכה העלו דמלחה כדינה מדי פלוגתה כדעת הרמב"ן לה נבקה וגדול כח המוחזק לומר קי"ל דכבינן תרתי דוקא יעב"ב · וגם כדעת מרן דפסק כהרמב"ן וכנ"ל לישה לפלוגתה זו הנ"ל ומדי סניקה לה נפקה נם כדעת מרן וכמ"ש הגהון הרב מהריט"ה בשמיט סי' ע"ב דבנם דכתחילה תנה הוא ופליג ע"ד הרב כר"ם בתה שדקדק כן מדברי הרמב"ם שבהלכות שלוחין והוא הוכיח במיסור בכותת דברי הרמב"ם דלה כהרב כרם שלמה עב"ו שוב כתב וז"ל והולם כיון דאין כ"ב הברת לומר דהכי פסק מרן מדי פלוגתה לה יכה ומעתה זה ווכיס



השות' בכתה קי"ל כיון שהם מוחזקים עב"ל וע"ש · נם הרב החסיד מופת הדור מהרח"ש נהנין בח"מ סי' ל"ד לחר שהריך בזה כתב וז"ל נמלה דנם לדידן דתפסינן עיקר דעת מרן עב"ז לין לנו להוליה מיד המוחזק הם לה דאיכה תרתי וכו' יע"ש הנה כל"ד נטלים לחמנו מב"ז כיון דאיתנהו הני תרתי בל"ד שלוה לנ"ה ונם נכנס החוב הגז' כשו' כהשר לה יוכל לוי להכחים כל זה והם יכחים בעת לחו כל כמיניה דאסהמוטי קה מסתמיט מכיה דיהודה לחכול חת כספו והמינן ליה לחוי פנקס של השו' ונחזייה הם נמלה בתוב החוב הגז' חו לה ובפרט הם היה מכה"י לוי הגז' עלמו כנ"ל ה"כ הין לך כרור נדול מזה מפנקס סותפותם דעדיף מעדים וכמכוהר ולה דמי כ"ד למ"ש מהר"ח שנון סי' קל"ד דלין לפסק כעבור שהיו כתובים בפנקס הסותפות דודלי בענין פנקס הסות' הין דרך להקפיד וכו' וכיון שמת הין מן הפנקס הוכחה וכו' יע"ש ומד"ק הללו ונסתייע הרב מהר"ח כ"מ סי' כתבו' כי כלה בספרו הטורף נדייב לב ח"ב ח"מ סי' ל"ו הנר"מ לנדול דורנו ז"ל הדב הנדול המלך דור נר"ו רמת"ם בפנקס הין סוס הוכחה וכו' יע"ש דכלמת שנת ושנת כ"ד מנדון הדכנים הגז' דהתם שלני דהין החוב כרור כלל דליכה כירה דהוכע לה שנר ולה כתי' כלל כי הם מכח מ"ם בפנקס הט פסיס להוכיח דלוו לע"ה ולהוליה מכח הפנקס ככי הה הוה דהמור דכנן דל"מ כיון דלה קנדי הסות' הם כתוב חם הזולת תוך הפנקס וכמ"ש הרב מהרח"ש שם כן לקדיה יע"ש והכי הוי נדון מהר"ה כ"מ נר"ו הנז' כמו שירלה הרואה והפילו בהוקו נדון של מהר"ה כ"מ נר"ו הנז' חלק עליו כוה הרב ר"ל נר"ו שם כסי' ח"ל וכתב לחלק מנ"ד לנדון מהרח"ש דהתם הוא כתיבת חבב' לחריס בפנקס הסותפות לבר בלתי שום נלוי אבל הכח מפרש והזיל בכתיבה זו דהכניסם כסות' דחם' לוי מקומי הוא פנקס לחר עב"ל יע"ש ה"כ מב"ש בל"ד דליכה שנר עסקה כיד יהודה המלוה על דלוכן ושמ' שני השותפ' הגז' והחוב הגז' נמלה כתוב בפנקס הזית' בכת"י לוי הגז' עלמו וכנ"ל וכפרט הם המלה ימלה בפנקס הסות' נלוי בחזכוכם על החיב הגז' שממט יקבלר כפי' שנכנס החוב הגז' בלתי ספק דוקי חייב לוי בתם' פרעון החוב הגז' והם לה ירלה לוי הגז' להרחוה בפנקס השותפ' הם ודלקי זה מוכה להריה דיפתמוטי קמסתמיט וחייב לפרוע ליהודה תצלום מוכו קו"ם עסק"ה ובפרט שבבר התחיל ופרע ליהודה הגז' שני שלישי חוכו הנז"ל כנ"ל הה ודלקי דוו הוכחה נדולה שהין למעלה היכנה דקזיל ומודה דהחוב הגז' נכנס לסותפותם דהל"ב מם לו לפרוע בעדם ויותר הוכחה נדולה לזה שבתב על עלמו שטר ערבות קבלנות על כל החוב הגז' והם לה היה יודע בבורר שהחוב הגז' נכנס לסותפותם ויש לו

תחת ידו מכיס הצות' הנז' יותר מכדי המוכ הנז' לפ
היה כותב על עצמו שטר ערכות שהוא ערב קבלן
ע"כ החוב הנז' ועיין להרב מכתם לדוד בח"מ סי' ז'
דקפ"ו ע"כ כד"ה ויבוא וכו' שכשב על נדון כזה והעלה
שם הרב כדקכ"ז ע"ד דכיון שצלת לו הצות שכני
בכתב לאחר כך שהוא מתחייב לפרוע לו הכל ה"ה חייב
לף לדעת הרמ"ם דפליג על הרמב"ן ול"מ פטר כשיה
כטעמת הי"ל עכ"כ ועיין להרב מופת הדור מהרי"ף
נר"ו בתקבי לב ח"מ ח"כ סי' ל"ף דקל"ט ע"כ כמ"ש
ע"ד הרב הנז' שלפי ד"ק מכיאר יופי דכבל כה"נ
דכ"ד לגיבת הכ"ע חייב הצות שנתחייב בכתב
ידו לפרוע לו לפילו להרי"ף כ"ש להרמב"ן יעש"כ
ודון מניה ופוקי בתקיין ועוד רחם לבי לחייב בללי
דכ"ד לפילו בלף בתב ידו הנז' מכמה טעמי תחרני
ולהסכים בכ"ד . גם דעת הרי"ף כר פלו' דהרמב"ן
הן מטעם המנהג שבתב הרב הב"ד בח"מ סי' והן
מטעמים תחרים המבוארים בפוסקים דשטרי' ותקרו'
המסכימים בברונותם גם דעת הרי"ף לחיובי לשותף
השני בהלוות שותפו ע"ש הלף בספרתם כרס להיות
שבל פעמיהם חינם מוסכמים מכל וכמח' שנים ונדול
בח המוחזק דין גרמא שלף הבחתי דב"ק בהרוכה
כיון דלוי הוא מוחזק ומל"ל קי"ל כמ"ד דהרי"ף
פוטר לבבל גוונא ולהרמב"ן בלף"ה בבר כרלנו דחייב
לוי דב"ד להשליש ליהודה פרעון חובו ע"פ דברי הרמב"ן
ומרן ולף יעבור בתיב מהטעם החמור מה למעלה
וב"ש וק"ו ואם בלרף ההדיוט טעמי הפום' הנז' ממחיבים
גם לדעת הרי"ף בב"ל מב"ם להרמב"ן דלגן קי"ל
כוותיה דודאי חיובא רמיא עליה דלוי דב"ד בפרעון
כל החוב וכבל התמור ומדובר והדברים ברורים :

**אתאן** לטענה השנית שטענו יהודה על לוי השותף
והערב שהוא עבבו מלנבות מרחובן את
חובו בהגיע זמן הפרעון בשלא השטר ליד המורשה
שלו לעמוד עליו לנבותו ממנו והוא עבבו והבטיחו
שהוא יפרע לו ומסר בידו שטר הערבות הנז' ועי"ז
נסתלק מעל הלוכן והחזיר לו המורשה את השטר
כדי לנבותו מלוי בתוקף ולבתוב הפרעונות מאחורי
השטר בשעה הבטיחו לוי בדברים ובכתב בבל הנז'
בשאלתנו :

**הנה** אמת דטענה זאת אינה מספקת לענ"ד
לחייבו ללוי מבח טענה הלזו לאחר דהן
אמת דלבאורה נראה לדמות נ"ד למ"ש הרב מהריק"ו
בנבעות עולם סי' ו"ך והביא ד"ק הב"ד בח"מ סוף
סי' ל"ח דאם אחייב היה בעיר ורצה ללבת מן העיר
ותפסו המלוה שלא ילך עד שיפרענו ואמ"ל הלוכן
הניחהו לילך ואני אבערא לך לוחן פלוני ובזה הניחו
המלוה ללוה לילך מן העיר הו"ל בפטרו על פיו
ובהחזיר המשכון על פיו וחייב הלוכן לף בלתי קנין
בלל לפילו שהוא שלא בשעת מ"מ יעש"ב . והביא
ד"ק הרב מט"ם לפסק הלבה בסי' קב"ט בגב"י הות
ח"י יע"ש וה"ב בל"ד נמי ביון שבהניע זמן פרעון
השטר שלא יהודה את שטרו ליד המורשה שלא לנבותו
מהלוכן בדעתו לו בב"ב שלא בטוכתו וכו בפרק היה
הלוכן לחפשר לו לפרוע החוב הנז' ועמד לוי ועבבו
ליהודה שלא יתבע להלוכן והבריחו שיחזיר השטר לידו
ויסלק המורשה שלו והוא יפרענו בתת בתת ומסר
בידו שטר הערבות הנז' ואם לא היה הוא מעבבו
היה נובה בל חובו מהלוכן עשפ"ח בנו"ל הא ודאי
דהמי נד"ר לבאורה לנדון מהריק"ו הנז' דחייבו
להערב דל"ד מטעם הנז' וב"ר במי דבוותה
וכמובן :

**אלא** דלבי מהסס בתת בדמיון זה דל"ד לנדון הרב
הנז' דמשטע ד"ק משמע דלף חייבו הרב
לחותו ערב דל"ד שלא משיס שהיה הלוה בעיר ורצה
לנסוע לדרבו ועבבו המלוה לילך עד שיפרענו ובא הלוכן
ואמ"ל הניחהו לילך ואני אפרע לך והניחו המלוה
לילך על פיו משום הבי חייבו הרב הנז' להלוכן הערב
ודאמ"ב ל"ד לפטרו ולהחזיר השטר והמשכון ע"פ בשכתוב
בד"ק לא בן בל"ד דהיה הלוה בעיר אחרת שלא שלחה
בך בהגיע זמן הפרעון שלא יהודה השטר ליד המורשה
שלו הנז' לף שעמד לוי ועבבו ליהודה שלא יקבע לו'
ומש"ה בידו שטר הערבות הנז' שהוא יפרענו לו קמח
קמח וכן עשה לוי שהתחיל לפרוע ליהודה קמח קמח
הנז' עם בל זה מצער דלא דמי ב"ב לנדון הרב
מהריק"ו הנז' בדי לחייב ללוי בתשלום פרעון החוב
הנז' להוציא ממנו מתון ע"ב טעם זה ביון דבלו
יבל הרוחה לדחות ולומר דלא רמי ב"ר לנדון הרב
ובתובר ואם גם הנם דנימא דדמי ממש ב"ר לנדון
הרב הנז' ואין בניחם לפילו בתלא נימא בלל עב"ם
רוחה אנבי דאין דברי מהריק"ו הנז' מוסכמים להלבה
ותמהני עובא על הרב מט"ם שהביא ד"ק בפתם בלי
חולק שהרי הרוחה ירחה למהר"מ ב"ב בתשו' התיובות
סי' ל"ו ולהרדב"ז בח"ג סי' תק"ב ולהרב מהר"ם נהור
בח"ב סי' ל"ה תנחי ניחהו ופליגי ממש על הרב
מהריק"ו בחותו בדון ממש בתו שירחה הרוחה ובלתי
ספק דהשתעתייהו להרב מהריק"ו והב"ד והמט"ם
תשו' הנדולים הנז' ואילו הוה שמיע לסו הוו הדרי
בהו בחותן דטענה זאת שטען יהודה על לוי בל"ד
לינה בדאי לחייבו ללוי בתשלום החוב הנז' ביון
דהודב"ז ומהרם"ך בטרי לית לערב בל"ל ולף יהיה
שלף מחלוקת הפוסקים נדול בח המוחזק לומר בים לי
והממש"ה ודפשוט . שו"ר שב"ב הרב בית יהודה בח"ב
סי' פ"ט יע"ש שלף שלף רלה תשו' הרדב"ז הנז'
ומהר"ם ב"ב הנז' נס הרוחה ירחה להרב מהרי"ף
בשרות בינוסף סי' ט"ו וסי' ב"ה ומי' ד"ק דקאי
בשיטת הרב מהריק"ו וב"ד יע"ש וכמו בן הרב להל
יצחק בח"מ סי' ע"ט והרב מה"ד מהרי"ק נר"ו
בתקק"ל ח"ב ח"מ סי' ל"ז יע"ש ומבלם השתמיט מניהו
מלבי תשו' הרדב"ז ומהרם"ך ומהר"מ הנז' והוא פלא
ועיין תוות יחיר סי' קל"ז והמתבחר מדברי הרב
מהרי"ף נר"ו שהם בבר התחיל לפרוע הערב למלוה
בנוונה דב"ד דחייב להשליש יע"ש והן מניה ותוקי
בתתרין :

**גם** הטענה הנ' תשר טען יהודה על לוי שבשעה
שילה ערב בעד הלוכן ושמעון שותפיו היה
בידו מבבסי הצות' הקרוות של הלוכן ושמעון וביותר
מהמה והוא המוליה והמביא ושפח ונותן בבבסי הצות'

וכידוע הכל כנ"ל זה בשלה המוצנת לפניהם הנפ
לכתורה היה נרחה דהיין כטענה זו גם כן כדאי
למיכו לגוי דהיכרת שכ"כ הגאון מהרי"ו בסי' ל'
ופסקו רמ"ח במפה סי' קכ"ט יע"ש כרס ככר רמ"ז
נופיה כר"מ שם דחה ד"ק וכתב רמהר"מ במרדכי
חולק ע"ז יע"ש ולהכי פסקו מור"ם לדין זה בשם
י"ח וכמ"ש הש"ך שם סק"י ומש"ך נופיה שם דחה
דברי רמ"ח כמה שהכין כדברי מהרי"ו ותוקי להו
לחיכו דמיירי כשמעות ההלוחה עלמש היו כידו של
ערב כשעה שהתערב דוקה יעש"כ והגאון קיזורו"ת
שם דחה דברי הש"ך הנ"ל כמאי דתוקי לדברי מהרי"ו
כנ' נם היכיח מהרח"ם והריטב"ח וכתים' דפליגי
להאי דינח דמהרי"ו בפי מה שהכין כו רמ"ח וחיכו
כתב ותוקי לדינח דמהרי"ו כדלית ליה נכסי לנוה
כשעה שילח ערב זה בעדו כי אם לקו המעות שהיו
כיד הערב כשעה שהתערב דהו מהתעבר הערב למלוה
זה מדר"ן ועש"כ בחוסן דהנה נתבאר דהין זה דרמ"ה
דפסקו משם מהרי"ו כמח' הוא שנוי זה תומ' בכה
וזה תומר בכה כמבואר ושם כן הוא נוכל להוליח ממין
מהמוחזק ע"פ טענת זה · כרס שם חמח הדבר
שלוי וה כידו הכל והוא הנ"ב בכל נכסי השות' כנ'
בשלה כלע"ד דחייב לוי בהשלום פרעון החוב של החוב
הנ' שהתערב בהם דהו"ל כשלוחם של השות' ודם
כידו וכחופם כשביל המלוה .דבהכי מיירי הגאון
מהרי"ו וכמ"ש החוזו"ת שם והרב חורח מהפטו בסי'
קכ"ב קכ"ב יב"ש ונש כיון דכשה נשבר רחוכן ואין
לחל ידו לפרוע ויש כיד לוי כעת מנכסי השותפ' של
רחוכן ושמעון שיחפיו הח ודחי דחייב כיון לוי הנ'
להשליש פרעון החוב של יהודה דמשתעבד ליה מדינה
דר"ן כיון דליח ליה נכסי לנוה זולת מה שביד לוי
הנ' וכמו שהשכיש כוה הרב החזו"ת שם והרב יעב"ן
כח"ב סי' קמ"ה והחזרת משפט שם יע"ש והדברים
פשוטים :

**אתאן** לטענה הרביעית שטענן יהודה לחייב ללוי
ע"פ שכתב ידו חף שהוא בלתי ק"מ והיה
טעמו מכח מנהג הסיחרים כנ' בשלה לזה שכיב תצו'
נלחת דהח ודחי שם כרור הדבר שבן הוא מנהג הסיחרים
פשוט מחר הדין דחייב הערב ע"פ כח"י כלה קנין
לפילו לחר מ"ת בלתי פשק דחזלינן כתר מנהגם
והבי דייקינן להו להוליה ממון מהערב ע"פ מנהגם
לפילו שהיתה הערכות לחר מ"מ וכלה קנין וכמ"ש
מרן החבי"ב בכללה"ע סי' קכ"ט לות ל' וכתשו' כע"ח
ח"מ ח"ת סי' פ"ט ומטו כה מהריב"ם ומכל נדולי
הפוסקים יעש"כ וכן הסכים הרב לחיו בכע"ק ח"ה
סי' רל"ט מטעם המנהג הנ' לחיד יע"ש ולזה הסכים
הרב עחות כיהוסף הנ' בסי' ט"ו דמ"ע ע"כ וכסם"י
מ"ת כרין זה עמו יע"ש · ועיין בחק"ל ח"מ ח"ת
סי' ס"ה ובמ"ש עליו נבחו מוה"ר הרב מהרח"ק נר"ו
בחקק"ל ח"מ ח"כ סי' ל"ה הנ' ומר כיום דרב נחון
עחנו ר"ל הרב מהרח"ק נר"ו כבדיב לב ח"מ סי' י"ב
יעש"כ ולכל הדברות הנלמדים בלחת כד"ק שם יש
לעמוד עליהם מדין מנהג הסוחרים דערב כנ"ל שנהגו
לחייב הערב בלה קנין לפילו שלה בשעת מ"מ כנ"ל
סנם דהוה הדך הדין הפשיט דהין הערב והמקבלן שלה
בשעת מ"מ בלה קנין ועם כל זה לחמרינן כיון דנהגו
כך הסוחרים לזולינן בתר מנהגם ומוליחים מן הערב
כנ"ל חם לה שנחמר דמנהג הסוחרים שלני דלרעתה
דהכי נחתי מתחילה להתנהג ע"פ מנהג הסיחרים
ומשום הכי הזלינן בתריה ודייקינן להו כמנהגיהו לפילו
שהוא הדך הדין ועכ"פ כל"ד הדין דין לחמת כל"ד לחייב
הערב הנ' לפילו שהוא בלתי קנין ושלה בשעת מ"מ
ולפילו שהיו שותף עם רחוכן ושמעון כלל ע"פ מנהג
הסיחרים הנ' כיון שמנהג פשוט כן בכל הסוחרים כין
כ"כ כין שלכ"כ והוא מנהג נ"כ כין הסוחרים הנויס
הקונרמים נ"כ כדברו וכזה חזיל ומודה הגאון החק"ל
דהזלינן בתריה וכמ"ש הדכנים בניו הם שני המחוזות
הגדולים הרב מהר"ק חון והרב מופת דורנו מהרד"ק
נר"ו שם בתשו' הנ' כיעש"כ :

**הכלל** הטעלה מכל המקוכן דע"פ הדין החמת
ומל"ק חייב לוי בהשלום פרעון החוב של
יהודה הנ' בלתי שנק כלל הן מכח הטענה הרחשונה
לחוד הן מכח החחרונה לבדה נם מכח הטענה הנ'
הנ"ל וכמו שנתבחר לחת למעלה כ"ש כהלמדם יחד
כל הטענות הנ"ל פשוט הדבר עד מחד דחייב לוי
בכל שחריות החוב הנ' של יהודה קרנף ופרי ולין פוטר
חותו כלל כי כן שורת הדין נותנת וכלל הלמוד ומדובר
הנלע"ד כתבתי לה להלכה ולה למעשה נתכוונתי עד
לחר שם יפביש עמי חד כדרך חרי שבחבורם כתר תורה
מרן מלכא הרב הנדול רמ"ו מלך ירושלים הממלך דוד
נר"ו הוא וב"ד הלדק היו"ר כי לשם יחתה משפטי ההורלה
שמשם תורה יולחה לדון ולהורות לת החוקים ולת
התורו' וטור"י יחילנו מ"זניחות ויומ"ן ויזכני לכוין להמתה
על תורה לכל לחבל כדבר הלכה לבני"ר · הכ"ד עבד
נרלע לכל יודעי דת ודין וזירת דמן מכריח ·

הלעיר **יצחק אבואלעפיא** ס"ט

הסכמת הרב הנדול ר"ל מופת דורנו
כמהר"ר חיים הד חון נר"ו ובדה"ן הע"י

**ראינו** לת השלה ולת לשר נשוד עליה מלת
רלמתין עוזוז מעלת הרב הכולל זר"ק
כמהר"ר יצחק חבואלעפיא נר"ו שילל כעינן ומלוב
כהלכה תורת חכם מקור חיים ורלה"לעמוד על העתנו
הם מסכמת עמו ע"פ השלה · ועם כי לה הונח לנו
להורות השוכה למקומות לחרים כלתרת דלית תמן נבר
מלרי דלחרת דלמו תורת הרעת מ"מ לחבה מקלקלת
השידה לידי דחכיבותים דהרב הפוסק הי"ו נכון
לה יש לנו להשיב פניו ריקם · והננו מסכי' מיס
ומעריכים לכל דברי הרב הפוסק הי"ו יפה דן ויפה
הירה לפי דברי השלה דלוי זה שותף של רחוכן ושמעון
וכרור שהבר שלוו מיהודה הנ' לנוכח השות' ונכנסו
המעות כתוך השות' לין פוטר חותו מלשלם ליהודה כל
חוכו ולף הם יכחים לוי שלה נכנסו כתוך השות' ולה
ירלה להרחות הפנקס לכרר הענין שכך היה דהודלת כע"ד
לין שום טורך לכרר הענין שכך היה דהודלת כע"ד
כך' עריס דמי דכתת"י לשר כתב ליהודה שקבל עליו
לפרוע

לפרוע בזמנים הנז' וקבל לחדיות החוב הנז' לגלוי מלתא למצרע דהוה בעלמו לזיל ומודה דהקוב הנז' הוה נכנס בשות' והוה חייב לשלם כדין שנים שלוו שהם ערבים · והם כי לא להזכיר לדין כת"י לוי הזה בשם ערב ולטעון דכשלא בשעת מ"מ בעי קנין דכי לתמר הכי הוה בערב מבחוץ היוצא על לוה אבר אין לו שום שייכות בחוב ההוא לזה הוה דבעי קנין לכל בעין כר"ד דהוה שוקף ומתעסק דחייב בחוב ההוא מכל עלמו אין כת"י זה כי אם כרור קיוכו בחוב ההוא שנכנס בשותפות ולא מלי פטר נפשיה בטענה דלא נכנס בחוך השותפות והוא מודה ומתחייב בחוב הנז' וערבות ואחריות שבחב בכת"י הוא ערבות ואחריות של כל השות' שלוו שהם לאחרין וערבאין וכ"ז וחיוב זה שנתחייב לפרוע הייכו הודאתו וגלוי מלתא שנכנס חוב זה בשותפות מעין למ"ש עט"ר מוה"ר הגדול ר"ל מלך יהושלם הוא' הת' הי"ו בס' הבחיר נדיב לב ח"כ מ"מ קס"י ח' יע"ש · והוא דבר פשוט חייב ועליו לפרוע וכ"ש דבבר התחיל לפרוע דלפילו בערב דעלמא חייב אף בלא קנין כמ"ש מעלת תהלת הרב המופלא שבח קדישת המאור הגדול אור החייים בסי"ה ססק"ל ח"מ ח"כ סי' ט"ל יע"ש ולהיות שאין הענין מסבים ויהי הק'נר לתי'ן הכל לאורויי כי דעתנו מסכמת לפי סנגון השאלה לכל מ"ש ה"ה נר"ו כי יפה דין יפה חייב לגלוי הנז' ומה גם דלאן בדידן שאלנו אחת פי סוחרי מתא דפעה"ק וסם לאמרו כי כן מנהג הסו' להתחייב כלתי שום קנין וכהלטרף כל מ"ש הרב הפוסק נר"ו הת' ודלי דיגא יתיב דחייב לוי ואין פוטר אותו ואור יצרא י"מ ויום"ן כיר"ח · הכ"ד החותם פעה"ק ירושת"ו כס"ת לת' לחדר מחוקה שנת והיום נכ"בר כ"ל הס"ר ידבר כת יבא לפ"ק כרב עז ושלום ·

| | | |
|---|---|---|
| הלעיר חיים | הלעיר יצחק | הלעיר משה |
| דוד חזן | כבר חיים | פלרדו |
| ס"ט | ס"ט | ס"ט |

## סימן כ"ד

**שאלה** רו"ם שותפים וכל אחד מתעסק בעיר אחת לבדו וזה בטבריא וזה בלפורי ויהי היום שלח יהודה מעיר שכם מכתב לראובן אחד מהשותפים הנז' וכתבו פוליסא אחת מכך מה על ערל אחד אדר שם בעיר ראובן הנז' ויהיו בכתבו הנז' לעמוד על הערל ולגבות ממנו לך הפוליסא בזמנה ולקחת לו הקומסיון בכתוב ואם לא יתבה הערל הנז' לפרוע בזמנו לעשות עמו כמנהג הסוחרים דהייגו לכתוב עליו פרוטיסטו ויחזירנה לו והוא יגבה לוקחה מהאיש אשר לוקחה ממנו הפוליסא הנז' שבעיר שכם הנז' וראובן הנז' בבא הפוליסא הנז' לידו תכף הרגה לאותה לערל הנז' וכתב לו בתוכה קלסול בנהוג ובהגיע תור הפרעון הכתוב בפוליסא תבע ראובן הנז' מהערל לפרוע פרעות ולא קבל לפרוע כלל וראובן הנז' נתרצל ונתעצל מלעשות עליו פרוטיסטו כנסוג עד אחר

צה

עבור ל' ימים מיום זמן הפרעון שנתעורר וכתב עליו פרוטיסטו וכזיר ליהודה הנז' הפוליסא הנז' עם הפרוטיסטו הנז' וחדכיני כיני נשבר הערל הנז' שבאה עליו הפוליסא שבעיר ראובן הנז' בשברי שבריס ויהודה הנז' חזר על האיש אשר לקח ממנו הפוליסא לאמור לו שיחזיר לו מעותיו שנתן לו בעד הפוליסא הנז' להות שחזרה רקם והרי שלך לפניך הפוליסא עם הפרוטיסטו ויהי כמשיב האיש הנז' שמאחר שמנכנ הסוחרים ודאיהם שבריך שיעשה הפרוטיסטו תכף ומיד ביום זמן הפרעון ולא ירגה לפרוע ולם יעבור עליו יום או יומים ולא יעשנו שוב היגו מועיל כלום ודאובן הנז' לא כן עשה ומתרצל מלכתוב הפרוטיסטו עד אחר עבור ל' ימים ל"כ היגי חייב להחזיר לך מעותיך כהופן שעמד יהודה עם האיש הנז' כדינא ודייני כדיני הסוחרים ויען האיש וכאי בדיגו והפסיד יהודה הנז' לך הפוליסא מכיסו וממעותו ואחר עבור כמה חדשים חזר ראובן הנז' ונתן עם יהודה במעות עד שהגיע שתפס יהודה מנכסי ראובן מעות בעין בשך הפוליסא הנז' מ"מ ועיכבם לעלו כעד מה שהפסידו ראובן בדין שנתעכב מלכתוב הפרוטיסטו כנז"ל ועד היום הגה תפוסים לעלו השך הנז' בטענתו הנז' · עתה יורנו המורה אם לפו"ד זכה יהודה בתפיסתו הנז' כיון שפשע ראובן בהתרשלותו · ואם"ל שמחייב ראובן ליהודה בפשיעתו זאת יורנו המורה אם לפו"ד יוכל ראובן להעיל על ג' שותפו הפשר חני שך התפיסה הנז' דכשם שתולקים בריוח כך תולקים בהפשר או דילמא כיון שנתחייב ראובן מכח פשיעתו הנז' ס"ל אין להפסיד שמשון כלום כי אם הכל על ר' כיון שפשע הוא לבדו · ועוד טוענן שמשון על שותפו ראו' שאחר חזרת הפוליסא ליהודה ריקם עדיין שתפס ממנו השך הנז' עמד אחר לתוכ נתמן לראו' ושמעון השותפים הנז' שהוא מעיר יהודה ושלח לו כתב לראו' הנז' כלו לגו ובלאחרות רכות שהזהיר ושה לראובן שעוד לא יפע ולא יתן עם יהודה הנז' בממון שהיו על יהודה פן יתפוס ממנו כאשר היה מעשה שראו' הנז' לא שמע לעלתו ולא לכה לתוכחתו וחזר ונפע ונתן עמו עד שהניחו לתפוס ממנו ס"ל היהו דהפסיד להפסיה ועליו מוטל כל ההפסד הנז' ואין חיוב על שמעון לתת חלק בהפסד כלום וכנ"ל · יורנו המורה לצדקה ויכתוב על ספר חוקה להיכן שורת הדין נוטה ויכת שכמ"ה :

**תשובה** לכאורה נראה ראין על ראו' הנז' שום חיוב ליהודה הנז' כלל לא מיבה ולא מקבתה וזהו ממ"ש מהריט"ץ בתשו' סי' קל"ה ח"ל ועל דבר הפזיעה שפשע ראובן שנתרצל מלהגיל השטר חוב מיהודה וכו' הכא לא פשע כיוים כי אם כשב ול תעשה דאלת"ה התימה על השוא שם תומר אדם לשלוחו לך ב פ' והשתדל ככל עז ותעלומות שיפרע לך והלך ושב ולא תבעו וכין כך וכין כך מת או נשבר היתמר שיקחייכו בפזיעה זו לפילו שהחילוק זה אין הדעת סוכלתו ואין הדין כן וגם כן הכא נמי כנ"ל עכ"ל יעו"ש שהאריך כזה להכריח כן

מהר"ם

כנגד המכס הפוסק שבב"ד ודמה כל הניזוחין בשתי
ידים כו"ע . וכמו כן הרוחה ירקה והרכ הגדול
מוהר"מ נ"ט נטעי בסה"ק כיוצ מעם כתבו' סי' כ"ד
שנשתנו על קרוב לזה והוא דהמתעסקים מקרו כיוצ
בעל העסקה שטר על ערל אחד לגבותו ממנו לתם'
מעותיו וכנו' נתרצל מלתבוע את הערל עד שנשבר
וירד לטמיון ושם בשעה שפליגו כה תרי דכנן דמר
מחייב לבעל העסקה ופוסק קרי ליה ומזיק בידים
הוי מחמת התרשלותו הנו' . ומר סבר דלאו פוסק הוי
כלל ופטור ליה ולתת ולייתי מתניתת בידיה הלי
תשובה דמוהריט"ץ הנו' דמדברי הרב למדנו דלפילו
לת"ל דרלוכן זה נתרצל ולא תבע הערל לאו משום
זה מקרי פוסק ומזיק בידים וכו' ע"ש כשאה שהיה
לרוכה מלר"ש ומני"ר מוהרמ"ב נופיק בתשו' הרמתה
נשא ומתן כזה כיוצ ה' הטובה עליו וכרוח מכינתו
התריך למעניתו ופלפל כדברי מהריט"ץ שבתשובה
הלוז עם מ"ש בתשו' לחרת שבסי' ל"ד שנרחין לכתו'
כסותרין ח"א והעלה כיושב דברין שים לתלק בין מלוה
ולוה ונרב ושותפים ושליח דבשותפים ושליח דמתחי'
משום פשיעה לת מקרי פוסק כי סם עד דעביד
מעשה דמעיקרת לת היה חייב שליח זה כלום ועבשיו
דומים לחייבו הה היטו חל עליו חוכח פשיעה עד
דעביד פשיעה בידים וכל עוד דלת עביד פשיעה
בידים לת דיסב לו מנגד ולת תבע לת התוב לת
מקרי פוסק לת כלום שהיה חייב למלוה והרהה לו
מקום לנבות חובו ככר ילת י"ח בין שהמחזו במע"ב
בין שלת במע"ב ולת נתרצל המלוה לילטו דלפסיד
לנפשיה ומנ"ל לומר דגם כלוה ועריב למרה הרב
להוליט ממון מיד המוחזק עכ"ל הרב ז"ל עש"ב .
ועיין להרב הגדול מוהריט"ץ בסה"ק קדושת י"ט שגם
הוא נשא על נדו' הרב הנו' והביאו דברי הרב הנו' במה
שחילק בדעת מוהריט"ץ והסכים על ידו ולקלים בתי'
זה כיוצ"ם . ונמלינו למדים מדברי הרבנים הללו
דלפסיקו בדעת מוהריט"ץ דבשותפים ושליח לת מחייבי
בפשיעה כי לם עד דעביד פשיעה בידים במעשה
נמור לחמנם כל שהוא בשב ולת"ת בגון דיסב מנגר
ולת תבע לת החוב לת מקרי פוסק וכנו"ל . ולת"ב
לפי"ז ה"ה הכת נמי בב"ד דבשו' ושליח עשקי' דלת
מחייב רלוכן מדי מחמת התרשלותו שבתרשלו מלעשות
הפרוטיסטו תכף ומיד כיון שהוא בשב ולת"ת ולא
מקרי פוסק ומזיק בידים כיון שלת עשה סוס מעשה
היזק בידים ובלשב למדנו מתורת הרב מוהריט"ץ ז"ל
והעמיק וכמרוכר :

**אמנם** לתרי הרלות היטב נלע"ד דחייב רלו'
ליתורה בכל מה שבפסידו בהתרשלותו
הנו' ולטו דומה כ"ד למ"ש מהריט"ץ והרב כרך מסה
כלל כי הב המרתק כיוצם כרתוק מזרח ממערב
והוא דבשלמת התם בבדון מוהריט"ץ ובהברת שהברית
ממנו מלומר חדם לפל' לך חל פלוני והשתדל עמו
לגבות ממנו והלך ויסב לו מנגד ולת תבעו הה"ב
דבתם בדין הוא דלת לגבות כלום כיון דמעיקרת
דדינת לת קבל עליו להשתדל לגבות תוקו החוב שלת
רלה לגרתו ומתחילה ורחם יסב לו מנגד ולת תבעו



לת כן הכת כב"ד דבשבתם ליד רלוכן הפוליסת הנו'
על לוחו ערל הלך ותבעו ותתב לו הערל בתוך הפוליסת
קלבול כנהיג וכשהגיע זמן הפרעון לת רלה הערל
לפרוע ת"ב כיון דרלוכן הנו' נטפל בה מתחילם הרי
הוי כקבל עליו שמירתה ולהשתדל בה כרלוי ובשלת
רלה הערל לפרוע בזמן הפרעון הו"ל לעשות עמו
כנימוס וכמנהג הסיחרים ולה"ן שאם היה ר' מתחלה
ומברשטוכה בבת שיו הפוליסת הנו' לת היה רולה
להשתדל ולתבוע הערל לה"ב שהיה פטור כיון שלת
תבעו כלל והיה מחויר ליהודה הפוליסת בלמור שיו
שיפלתה ע"י לחר כי היה ליטו רולה לשרתו בזה
וגם דהיה ליה מיניה שהיה לוקח ממנו הקומסיון
כנו' עב"ז ורשמי חרם ושליט בעלמו בית כל בה"ב שבבר
נטפל ומתעסק בפוליסת הנו' עם הערל עד שבתב
לו לקבול ללו כל כמיניה לשבת מנד חה"ב לעשות
עמו כנימוס מנפנו הסוחרים וכיון שהוא לת כן עשה
ולדבינו בינו הפסידו הפוליסת ליהודה מחמת התרם'
הנו' ורלוכן הנו' הוא חריב וכבי בנימוסי ובמנהגי
הסוחרים כי זה לו כמה וכמה שנים שעמם כל ברבו
בסחורות ובברשפלך עבב"ו בשבר נודע לי והוא יודע
שאם יתשבל וייתעבב מלעשות הפרוטיסטו ביום הנודע
לפרעון ולת ירלה לפרוע וייעבור עליו יום לו יומים
הנם שיבתבנו לה"ב שוב לין בו מועיל ולת יוכל בעל
הפוליסת לחזור על הרלוכן שנתן לו הפוליסת ועשה
לו ג'יהו בהוג ה"ב הת ודלי דבינו דברי הרב הנו' בשם
בכל הספר של יהודה שלין לך פשיעה נדולה מזו
שעשע רלו' הנם דהוי בשוא"ת ולת עביד מעשה
בידים וחייב הוא מבח פשיעתו הנו' מדינת דנרמי
בין שהוא ברי היזקת והזק נעשה מיד תבף בהתרם'
הנו' מלבר שבן מספט הסוחרים ולין לך בריח היזקת
נדולה מזו וכבר נודע לבל יודעי דת ודין דמדינת
דנרמי לת פלוג רבנן בין עביד היזקת בקוס
עשה בין בשב ולל תעשה כי מספט לחד להם
דחייב מדינת דנרמי לפילו שם נרם ההיזק בשב
ול תעשה ולת עשה מעשה כלל ובשבר למדנו מתורתו
של רבינו הנדול הרמב"ן בתלתר דינת דנרמי לשבר לו
שב"ב בפשיעות נמור להדיח דלמלי דקי"ל בר"מ דדהין
דיד"נ לת ע"פ שלת עשה מעשה בידים בלל מחייב
משום דינת דנרמי יעש"ב וכן רלוחי להרב מהרש"ך
בח"מ סי' ד"ן שמקר תקירת חכם ע"מ שנשב ב"ד
על הר"מ שלת רלה לפרוע לתונר ומחמת זה נמשך
היזק להר"ם והפסידו במ"ם בשלתו והרב בתשובתו
הרמתה הנו' עמד ע"ז לי שייך דינת דנרמי לף בשהזק
נמשך בשב ול תעשה ב"ד שלת הזיק המזיק במעשה
שעשה בידים בלל והביא ע"ז דמלתה דפשיעות היא
דלמלי דקי"ל בר"מ בדד"נ אין לחלק בלל בין בשנרם
ההזיק בקום עשה לשב ול תעשה והובית לה מקוניא
דשמעתין דהנוזל דק"ת ע"ש דלמרי דר"מ הוא דדהין
דינת דנרמי ושקו"ט תלמודת הי ר"מ והוא בעי לתובתי
מתרי דוכתי דתכן בתתיתין ודתי לתו תלמודת דדילמת
שאני התם דעביד בידים ובתר הכי לסיק תלמודת
דלק ר"מ מדתכן מתיבת הכרס שנפרלה לומרים לו

גדור וכו' נתיקם היימנה ולא נדרה ה"ז קדם וחייב כאחריותה וכו' יע"ש מוכח כהדיא דלר"מ דקי"ל כוותיה מתחייב כריד"ג לפילו שלא עשה מעשה רק נרס הסיוק כשב וא"ת תעשה דהא החי מחיצת הכרס שנפרלה לא עשה שום מעשה לה כדכור ולה כהליכה רק שלא דלה לגדור כשב וא"ת תעשה ולפילו הכי קי"ל כאחריות מדיד"ג ושוב ראו הכיא לט דכרי הרמב"ן שכ"כ ומוה העלה כ"ד דאין לפטור להר"מ משום שמם שהזיק לא כמעשה כירים כי אם כשב וא"ת תעשה וכו' יעש"כ וכן יש לי להוכיח דס"ל הכי למהרשד"ם כפשיטות נמור שבסי' קנ"ט וקפ"ג בשב כשותפים שלקחו הלוחה כרכית ל"ה מן הגוי ושוב שלחו לו להנוי פרעון תיכו ע"י אחד מהם והוה עכבה כידו ולא פרע להנוי וכיני כיני נתופף עליהם הרכית ותייכו הרב לאותו שעכבם כידו ככל הרכית שנתופף מדד"ג כמבואר בר"ק כ' כב' תצו' הגו' עי"ש הנה מבואר דס"ל למהרשד"ם דמיוב דד"ג מיתך שייך ותיובי מחייב לפילו אם גרם היזק כשב ולא תעשה ולא עשה שום מעשה בגרמתו כלל לא כדבור ולא כהליכה זולתי שעכב הממון אללו כשתיקה ולא פרעם לבע"ח ולפילו הכי חייבו הרב מד"ג והדין עמו שכן מתבאר מסוגיא דש"ם הגו' וכדברי הרמב"ן וכגו"ל ולרוב פשיטות הדין הגל מהרשד"ם לא חש להתריך כוה וכמוהן ותשו' שו"ת דמהרשד"ם הגו' מוכרחים להלבה מהרשכול' ותח' וכמ"ש להרב החבי"ב שהביא ד"ק בסי' קנ"ג הגב"י לוות מ"ת וביו"ד סי' ק"ם הגב"י ובח"מ סי' שפ"ו לוות מ"ה הביאה בקיצ בלי חילק יע"ש ותשו' הרב החבי"ב שרמוז לנו בסי' שפ"ו הגו' ה"ה כתוכיח הללו בבע"ח יו"ד סי' רפ"כ רפ"ג ורפ"ד ובבע"ח מ"מ ח"כ סי' כ"ח הביא לתשו' מהרשד"ם הגו' להלק בי"ד וכן דן לת הדין בב"ד ותרוץ יתיב דעתיה דמהרשד"ם ממה שהקשה עליו ממ"ש הטור יו"ד סי' קס"ו ועש"כ נס רלתי להרב ידיו של משה יו"ד סי' ד' דלתי כידיה הלי דיבה דמהרשד"ם דמתייב לשלם הרכית מדד"ג ויש לחלק בב"ד יע"ש ש"מ שד"ק הם מוסכמים כלתי חולק וכן כתב הרב בשר המים ביו"ד סי' ל"ז והרב לב מכין בדקל"כ ע"ד יע"ש והדבר כרור לחלק בנקל דלא תיקשי להני תרתי תשו' דמהרשד"ם הגו' למ"ש מהרשד"ם נופיה בח"מ שם"ו קל"ח דהחילוק ברור בניהם כמ"ש המעיין וכבר עמדתי ע"ז בתשובה לחרת לי ומשם בארה ועתה רלתי להרב מהרח"ף נר"ו בחקקו"ל יו"ד ח"ה סי' שנמר בוה יע"ש ועיין בם' הגר"ת זה שמו כנפת יסרש בתשו' סי' שכתב בענין שות' שהתרכל לחר מהם מלהכיל חוב לחר בשטר מהנוי וכתב דלפ הלמת שהתרכל כמו שטוענים עליו טענתיהו טענה לחיובים מרין רוצה שכתב מרן סי' ס"ג יע"ש ונראה דלא רלה תשובת מהריט"ץ הגו' שהרה רוצה שלני יע"ש :

**איברא** דרלתי להרב מהרי"ץ בתשו' כי כלה בם' מניד תרלזית להרב לחיו בח"מ סי' ד' דט"ו ע"ג רלוזל לחיוב ניסף ופשיטות ליה מלתת כל כתר לפכת דס"ל למר דכל שלא עשה מעשה בגרמתו כלל דעת כל הפוס' שוב בוה דאין לחייב כלל מעוש דד"ג דזה לפילו גרמת חיוב ומעוש הכי אין לתלות ולומר דמטעם גרמת חייבו הרבניסובו' לתד"ק יע"ש הנה לפניו דהרב פסיק ותני בפשיטות נמור כל כתר לפכת דגס כדד"ג לא מתייב כי אם עד דעביד מעשה כירים דוקא כיב"ם וכתמת שרבריו תמוהים לעין כל חוזה דאין פסיק ותני הכי כפשיטות חריפת הפך סוגין דהנוזל ומתניתי' דמחילת הכרס דמינה מוכח להדיא דאין לנו לחלק כדד"ג בין שות"ת לקו"ע וגם הפך דברי הרמב"ן דפשיטות ליה הכי כמתמר דד"ג תשר לו וכמ"ש"ל ולא עוד שלא שרנה להעמים שבריתה הלוו כדעת מהרש"ך כח' סי' קפ"ד דהכריח מניה דהכי ס"ל כוותיה וכטעמיה מדלא חייבו לשמע' הפקיד שלא משום שטען הלוה פרעתי לפקיד והי"ל לשמעון הפקיד ללכת הללו ולברר שלא פרעו ומדלא הלך חום' שדברי הלוה הם האמת ולכן חייב ואם היה הדין נותן לחייבו משום דד"ג מה לזרך לכל זה שלא ודאי כדכתיבנא יע"ש · ותתמה טובה דהלא מהרש"ך קדי בחיל בחותה תשובה דסי' ד"ן הגו' דכדד"ג אין לחלק כלל בין קו"ע לשות"ת דבכל נוונה חייב כרמוכח בסוגיא ובהרמב"ן וכגו"ל ואיך נוכל להעמים כדעתו מאי דלא ס"ל הלא ודאי ס"ל דהתם בסי' קפ"ד עדיפא מינה מלא מקום הרב לחייבו ואלא"ג דחייב ג"כ מדד"ג שא שלא הולרך הרב לזה וכמוכן והשתא דאתינן להכי מוכרחים אנו לומר דמה שהביאו מהרשד"ם בסי' קכ"ב ומהרש"ך בסי' קפ"ד הגו' כדעת התה"ד בסי' שכ"ד דמתייב לשלם ג"כ כין שהיה חייב לשמור ולהציל ולא הלך ונשבר החוב דחייב לשלם דהא ודאי דמדד"ג הוא דחייב לפילו שלא עשה שום מעשה כלל וכדסליק לדעתיה דמר הרב מהרי"ץ דודאי כן הוא החמת וכדמוכח להדיא מסו' דס"ש דהנוזל ומר' הרמב"ן ומהרש"ך ומהרשד"ם נופייהו בת' הגו' וכבל החמור ומדוכר ומינה יולא לכ"ד דחייב לעדות ולהציל וכיון שלא עדת להציל כזמנו ונשבר דחייב לשלם וכמוכן :

**ומה** שכתב הרב מהרי"ץ שם ע"ז שכל זה מכוחי כד' התה"ד סי' ס"ז יע"ש הרוחה ירחה להת"ץ שם שלא נכנס כזה כלל לא שם לחלק בחיוב דד"ג מקו"ע לשות"ף וזולת הכיח לכ"ד הכ' חי' דמחלק ר"י כין דד"ג לגרמת וליתנהו בכ"ד כמ"ש המעיין וקל"מ וכחמת טורחות כפלתי ע"ד הרב מהרי"ץ הגו' וע"ש וגם על הרב מהריט"ן כפי' קל"ם יש לתמוה לכ זורה דלמאי לא אתי עלה לחייבו לשותף דכ"ד מדד"ג מלחר שכבר נתבאר דכד"ג אע"פ שלא עשה שום מעשה כירים כלל חייב וכמ"ש לא שלא דלה מפ"ל דשלה הם כ"ד דלאו כריה היא כי לחייבו מדד"ג אפילו כשות"ת שלא דלה אאי כמי שהביא מרין רוצה כסכי ומדלא נחת לדחיקה כתבי ס"מ דס"ל כסברת הרב מהרי"ץ הגו' לתמה גם לזה י"ל דלדעתיה עדיפא מינה מסני ודאי לותה דלית דרוצה שתיו וכתוכן :

**איך** שיהיה דכרי הרב מהרי"ץ הם תמוהים כעת וייחד הוא כם' ותת וכודאי דאין לומר קי"ל כוותיה כיון דיחידאה היהו ודבריו הם הפך מתניתי' ותמה

ומתמת דמ"ם ורמשוכ' וכודאי לילו הוה שמיע כל כהה הוה הדר ביה וכבר כתבנו דמתשו' מהריט"ץ סנו' אין לסייעו להרב מהרי"ק סנו' לומר דקאי כותיה כיון דאפשר לדחות וכדלמרן :

**שו"ר** דמלתת כדינה דסבר הרב מהרי"ק לא נפלאת היא ולא רחוקה דהנם מלאתי לו מבר ת"ק דמסייע ליה וקאי כוותיה דמר הוא הרב המאירי הו"ד בש"מ להרב"ח לקמת פ' הכונס דכ"ו ע"ש והוא ברק"ו סע"כ מהספר שב' ו"ל הרב המאירי היודע עדות לחבירו ואינו מעיד כיון שהם כ' שבביאת עדותם מפקרת ממון וכו' פעור מר"ת וחייב כר"ם שאפי' גרמת אין כאן הואיל ואין כאן מעשה וכו' דמה ענין לחייב את הלדם כמניעת דכור וכו' עכ"ל יע"ש . הא קמן דהרב המאירי ס"ל להדיא דכל שאין כאן מעשה כלל פעור מר"ת ומלבד שאין לחייבו מדר"ג אלא לפילו גרמת אין כאן וכנ"ל והוא תנא דמסייע ליה למר הרב מהרי"ק וכבר רלינו להמאירי נופים שם בקור"ק שנרגש ליהו נופים מהלי מתניתין דמחיצת הכרם שנפרלה דמוכח מינה דחייב מדר"נ הנם דקאי בשוש"ת ואי' דהתם ג"כ מ"מ יש כאן מעשה יע"ש :

**והנה** אמת דכהאי דינא דכובש עדותו פעור מר"ת הדין דין אמת נם לעניות הרמב"ן דמחייב בדר"נ נם בשוש"ת כמבואר בדברי הרמב"ן נופיה אלא דמאמרו הנו' יע"ש אמנם לא מנו' שבתב המאירי דמשום דאין כאן מעשה בידים משו"ה הוא דפטור שא"א הוא יהיב טעמא לאמירנא דהנך דפטור מר"ת משום דאלם הוא לוטו חייב להעיד לו שא מדין נ"ח שחייבתו תורה להעיד ואם הוא לא רלה לקיים הוהה מלוה אין מן הדין לחייבו ממון משו"כ בנתיקים היפנה ולא נדרה וכו' אתר"ק עש"כ הרי הרמב"ן כ"ע אחד לפטור הבובש עדותו וע"כ דא"ע משום דלעניותא חזיל דס"ל לר"מ מחייב בדר"נ אע"פ שלא עשה שום מעשה בידים וכמ"ש בתחילת ד"ק יע"ש משום הכי הוכרת לתת טעם אחר לבובש עדותו דפטור מר"ת וכמובן וכ"ן דס"ל להרמ"ה בהיא ד"ק הנמק"י כפ' הכונס שם מדיוק טעמת לבובש עדותו כמ"ש הרמב"ן והביא ד"ק מדן נ"כ בח"מ סי' כ"ח בב"י יע"ש :

**ומה** שאני תמיה על המאירי דמה יענה לפשט הסוגיא דהנוזל דק"ת ע"ת דהוה כעני לגובותי דהא ר"מ מדקתני דן אתת הדין וכו' ומדקתני לגבות לו להדיא וכו' ודאי להו תלמודא דשאני התם דקעביד בידים למנם היכא דלא עביד בידים לא שמעינן מינייהו דמחייב ר"מ כדר"נ ומשום הכי הוכרת לאתויי מהא דמחילת הכרם וכו' דהתם לא עביד בידים מדי ואפילו הכי מחייב בחדיותו ולסיק תלמודא הכי ס"כ ס"מ דמסתמא דס"ם ס"ל לר"מ מחייב מדר"נ הנם דלא עביד בידים כלל ואי לימא דנם במחילת הכרם הנו' מ"מ יש כאן מעשה כדכ' הוא ז"ל ה"כ הו"ל לתלמודא לאתויי הכי ואכתי לא ידענו מי ר"מ וכבל מ"ם מהרש"ך בסי' ר"ן דכל תילוא הוא מהך סוגיא וכנו"ל וי"ל והוא פשוט :

**ודע** דאיכא למרב שלמ"ג שם בהכונס שב' משם ריש"ו ח"ל היודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו הוא"ל וכבלל דיני הנרמות הוא יכול חבירו להשביעו ס"ה שלא כפר עדותו שמרי הם כפר חייב לשלם לו והרי תביעה זו כשאר תביעות של ממון עכ"ל וכ"כ מר' ריו"ו כמ"ש מהר"ם יונה בביאורו לה"ע ויע"ש . הא קמן הכי תרי לשלי דברבי ס"ה ריש"ו וריו"ו דמחייבי לבובש עדותו נם בר"ת מדר"נ הנם דאין כאן מעשה ודלא כהמאירי והנם דאינו חייב להעיד כ"ת מתורת ג"ח ודלא בהרמב"ן והרש"ך וכמוכן :

**ואנב** תורתין אתת זה ראיתי להרב מהריט"ץ בשה"ק קדושת יו"ט סי' י"ב דיו"ח ע"ד שהקשה עמ"ש מרן בכ"י בסי' כ"ח דיו"ל בדבר דאם זה בבם עדותו סילא היה אפשר לדוט בר"ת וכו' עמד מתמיה הוא ז"ל דהא תשבחת לה שיתחייבו הבדיים בלא חודאתם ע"פ עדים לחריס וכנון שהיו בעיקר העדות כ' כיתי עדיים שא שבבת אחת היו קרובים לתובע ומחמת קורבתם לא הוזמנו ולא בוזו הבדיים להעיד שא שרלו שהבת אחת שבבאו עדותם יודעים בעדות זו וחבת שהם קרובים לתובע כיון שהם רחוקים לבדיים יבולים לחייבם בחמור להם אלו מעידים שאתם יודעים בעדות זו וכבאתם עדותבם ואתם חייבים מדר"נ וכו' עשר"ק מה שתירץ לזה :

**ולענ"ד** לעיקרת קו' ליתת בלל ודברינו נפלאו ממני דביון שהם קרובים לתובע הרי הם בבריס להעיד על העדיים שלו לחייבם ממון ולאתת לא ממון מהנתבע ע"פ עדותם ח"כ היך הם בבריס להעיד על העדיים שלו לחייבם ממון ולאתת לתובע הקרוב להם ע"פ עדותם והוא תייתי כיון דמנינא מאתה לתובע ודאי דהם פסולים להעיד על העדיים שלו שבבאו עדותם וזה ברור ולא ידענתי היך הרב לא הרגיש בזה בלל ועיין למהרש"ל בחכמתו בתי' לשטועות עמ"ש התו' שם בדל"ו ע"ה בד"ה הוד בשבועה הפקדון וכו' שבתב דמי יודע שהם וכו' אלא שהם קרובים וכו' מהרש"ל שם רחה דבריו דאין מלקין ע"פ קרובים וכו' יע"ש . ואי ליתת לדברי מהריט"ץ הנו' כי"ל לפרש דברי הש"ל דמ"ש שהם קרובים ר"ל קרובים לתובע ורחוקים לעדים דהשתת לפי' ממון מתייבים אותם כ"ש מלקות דליבא לזה הנאה לתובע ח"ו דליתת וד"ק ז"ל ל"ע :

**איך** שיהיה הדין לדחתן עלם דנמנא כפי המורם מכל הסמור דמלתת כדינה דר"ד לי חייב רלו' ליחודה לו לא כמ' היא שנויה כין גדולי הפו' דלדעת הרמב"ן והרש"ך ומכ"ם לדעת ריש"ן וריו"ו ולמהרי"ך ומהרשד"ם ודעמיה תורה יולאה דחייב רלו' ליחודה ככל מה שהפקידו בהתרשלותו הנו' מדר"נ וככל הנו' לעיל ולדעת המאירי ומהר"ח ואם נגרף עמהם למהריט"ץ הדין נותן שרלו' הנו' פטור ועניר מכל הפקד יהודה בענין זה כיון דפשיעתו של ר' הנו' היתה בשב ואל תעשה ולא עשה שום מעשה בידים וכנו"ל ובעת שיהודה הוא תפוס בממון ר' הנו' בנגד הפקדו מ"מ וכמ"ש בשאלה הא ודאי דזבה יהודה בתפיסתו בטענת

קי"ל כרוב הפוסקים הנ' דס"ל דמחייבי לפילו אם גרס ההיזק בסוף"ת ומחלר שהוא תפוס מס' ומר' שיוכל להוליא מידו כיון שזוכה כטענת קי"ל וכנ' לעיל :

**ולא** עור שלא נלע"ד דכב"ד כ"ע חזלי ומהדו דחייב דאוכן כפשיעתו הנ' ולא מקרי הזיקו בשב ואל תעשה כיון דמ"מ יש כאן מעשה בידים דכיון דלחר עבור ה' ימים הלך וכתב הפרוטיסטו על הערל שלא רצה לפרוע לו כזמנו וכתבו בתוך הפרוטיסטו זמן יום כתיבתו ולחר הרואה כטוליקה שכתוב בה זמן הפרעון שהוא ביום ג' דרך משל ועיניו לטוכח יביטו כפרוטיסטו שכתוב ומנו ביום ה' ס"ל הרי עביד היזקא בידים ממש וכשלמת אם לא היה כותב הפרוטיסטו כלל כ"ש עמד ויבב לו מעבד לזו לתתן למת הרשב"ו הנ' למכס השתח הכא הרי עביר קלת מעשה בידים וכנ"ל ולדעתי המעט הוא דכלל כה"ג דר"ד כ"ע חזלי ומודו דחייב מדר"ג דהרי מ"מ יש מעשה והוי דומיא למ"ש המחזירי על מתני' דמחיית הכרס וכו' כנ"ל ודבר' כדוריס :

**מעתה** ניהדר לפשין למען דעת משפט נכחיה לנו היכי לרייט דייני להאי דינא שבין דאוכן ושמ' השו' הנ' כהפסד הסך הנ"ל שתפס יהודה מראוכן כעד מה שהפסידו כסך הטוליקא הנ' אם מוטל הפסד על שני השותפים הנ' יחד חלק כחלק לו על דאוכן לברו מוטל כל הפסד הנ' וכמו שפשט הדוש כשאלתו הנ' :

**ולענד"ן** דחין על שמעון השותף השני להפסיד כזה מחלקו אפי' פ"ק כלל והכל על דאוכן לברו הדר דל"מ לדברי הרמב"ן ודעמיה דמחייבו מדר"ג נם כשלא עשה מעשה כלל דמשלח דמן הדין הנמור חייב דאוכן ליהודה מכח פשיעתו מדר"ג ס"כ הוא שפשע כדין הוא שיתחייב הוא לברו דוקא כיון שפשע וכפרט לחר שהזהירו בכתב לחוכם הנלמן שלא ישב ולא יחן עוד עם יהודה כמעות שלוים של יהודה בן ואל יתפוס ממנו והוא לא עשה ולא שמע לעלתו וקור ונשף ונתן עמו כיותר עד שתפס ממנו כנ' כשלה ס"כ לין לך פשיעה נדולה מזו והוא לברו חייב ולא הוי פשיעה ככעלים כיון שכל לחר מהשותפים הנ' מתעסק לברו כעיר לחת וכמ"ש הפוסקים ומרן כסי' קע"ו והוא פשוט וכבר ידוע הסכמת רוב הפוסקים דכס"ל דפשיעת השותף כמתון לחריס לינו משתעבד השותף כשני כמ"ש מהרש"ך כח"ב סי' פ"ד ושאר הפוסקים ע"ש הלא כפשיטא לא עלה על הפשף ועיין להנלון החק"ל ח"מ ס"ל סי' ן' ולהרב חוקי חיים כסי' ל"ד ד"ה סע"ב יע"ש ולכמ"ל :

**אלא** דנם לסברת המחירי ודעמיה דפטרי ליה מחיוב דד"ג כיון דלא עביד סוס מעשה כידים ולא מקרי פושע כנ"ל עכ"ו כיון דהשתא הכא דיהודה הנ' הוא תפוס מראוכן שהוא התפיסו מדעתו ולא שמע לקול מוריס כעת יאמר כלתי קפץ דראוכן הנ' פושע הוי כמה שהניחו ליהודה לתפוס ממנו ומלי שמעון לטעון על רשו' ולו' לו לא נרמת



דלא תפסתיה לדידן כידה דמהן דלא מלינה לאסתעויי דינא כהדיה דהם לא היה יהודה תפוס היה יכולים לפטור עלמנו כטענת קי"ל כהמחירי ודעימיה דס"ל דלא מקרי מדר"ג שאין כאן מעשה כידים כרס השהה דלא תפסתיה ל"מ לאסתעויי דינא כהדיה דחזר קדין דהוא יטענו קי"ל כרוב הפוסקים דמחייבי כדר"ג נם כשב ואל"מ כיון שהוא תפוס ומוחזק ווכח כהפי' מכח הקי"ל וכיון דלא נרמת לת הפסדת לנפשך וט' זו דיטענו אתי' על רשו' הנ"ל הכא היא טענה שיתפה לחתני וקשיא לרלמריון כס"ם פרק שור שנגח דו"ה ופסקו כן להלכה כל הפוסי שאסתמאו כטענ ה זו היכא דאיכא כמרוטיקס וכמ"ש המעיין הלא כפשיטא לא ע"ט הלקח ועיין כס' מניד מרהשית ח"מ דכ"נ ע"ד וב"ד ע"ש וכבר הלרכתי כזה בחשו'כמ"ש ולכמ"ל :

**הכלל** העולה לענין דינא דודאי הנמיר דלין לשמע להפסיד שוס ס"ק מכל מה שתפס יהודה מרשו' הנ' כי הכל עליה דרשו' הדר ויתנכס הכל מחלקו של רשו' כשו' הנ' כי כן שורת הדין נוחנת כנלע"ד נא להלכה ולא למעשה עד אשר יפשרו עמי כעלי הכורלה ולר יפרש יעילו משניותם וירלטו מתירתו נפלאות מלי"ר . נאם זעירא דמן חברייה

הלעיר **יצחק אבואלעפיא** ס"ט

**אמר** הכותב יש"ץ לאחר החיתום הפס"ד הנ"ל ועדיין לא נלמר לבע"ד הנ' לאחה זכאי ולאתה חייב חזרתי על למורי לעיין היטב ברוסם ורליתי ומחון ש לכי שים מקום לפטור לדאוכן הפלטור על יהודה הנ' ולין עליו שום חיוב ליהודה כעבור התרשולותו מלעשות הפרוטיסטו כזמנו מלבד מ"ש מהריט"ן ודעימיה הנ"ל והדרי כי מכל מ"ש בענותי זאת לפניס הלר"ש וכמו שהלאר כס"ד :

**ואמינא** לה ממ"ש הרמב"ן כמלמר דיכא דנרמי לחר לו שהדיק הרחיק ליטב כל הנהו דוכתי דהלמרו כס"ם דפטורים משום נרמת בנזקין וכולהו הלכתא ניכהו וקי"ל נמי כר"מ דדלין דינא דנרמי ולדידיה נרמת בנזקין חייב נמי כמ"ש רש"י וליך יכוט יחדיו כ' הלכות הנ' דלפ"ז מלי שנף הנהו נרמת דפטירי מנרמי דמחייב ר"מ ולא לחלק הרמב"ן שם ו"ל כלל נדול יהיה מעור כידך כל הגורס ומחמת נרמתו כת הנזק שא"ל כל הנהו דוכתי חוזק ולינו תלוי כרלת הלריס שא כשעה שנרס לת הנזק לו שהוא עת"ל כנון זה חייב ר"ת ונקרא כס"ם כריה היזקא ועפ"ז ייטב הוא ז"ל כל הנהו דוכתי הנלמר כס"ם דפטור משום נרמת דחקר מהם כל התנאים הללו דהזכור עירי שקר לאו לינו מזיק ולא נורס היזק שא לינהו נרמי והטוען ס"ה לפני כהמת חבירו פטור משום שהי"ל שלא תאכל כמנת דלאו לינו קא נריס לא נרמת לחרת נעשה וכן המכעיה לת מכירו וכו' לקד"ק עמ"ב . מעתה לפי הכלל הזה והשורש הנדול שהבריאנו ומפר כידיו הרמב"ן תורף יונלה לנדון שלפניט דדקו' הפלטור הנ' ס"ה

פטור ועטיר מן הסך אבל הפסיד יתומה בגרמתו שנתעכב ונתרשל מלעשות הפרוטיסקו מומנו שנתמעט עיכובו לא יכול יתומה הכי לחזור על הבעלים הרי שנתנו פסוליסקו על הערל דכרור הרב רב"ד הרמ"ן יתעכבו ודמות תערכו לו לכל הנך דיבי דהוו גרמת בנזיקין דפטורי דהכי הכא בגרש זה דרשובן שנתעכב ולא עשה הפרוטיסקו כומנו ליטו בהכרת הנמור שיהיה ליתומה היזק כודאי שהיה תחת הספסר שלא יהיה נשבר לותו הערל שבאה עליו הפוליסקו ולא היה מגיע מק ליתומה כלל ואיש על מקומו יבא בשלום ואלו בעינן כדי להתחייב מדב"נ לו מגרמת שהיה ההיזק ברור כודאי מחמת גרמתו שלא כותו הנזק ברש כל שהוא כשפטרות שלא יבא ולא יהיה לותו המזק הרי הנורם פטור ועטיר · זאת ועוד לאחרת דהכא כב"ד שהיזק תלוי כדעת אחרים הוא הערל שעשה עלמו משוכר כדי לאכול ממון הזולת ונם בעלים הא' עילה מצאו כדי שלא לפרוע ליתומה משיכיו ואם לא היה נשבר הערל הנם שלא היה רואה לפרוע לרשובן הפוליסקו עב"ם שפטר דהיה חוזר יחידם על הבעלים הרשעים והיו מחזירים לו מעותיו כיון שהם ליטם מפסידים כלום · ומצאנו שהיזק תלוי כדעת אחרים ומחמת דעת אחרת נעשה הנזק שהיה שפטר שלא יעשה הנזק וכל כה"ג ודאי דחשיב ככל הנך גרמת בנזיקין דפטורי כמו שלמדנו מתורתו של הרימב"ן וכנ"ל והרכרוס כרורים :

**איברא** דלכני הרואה להה"מ בפ"ו מהלכות מוכל ה"ו שעמ"ש הרמב"ם שם וז"ל כל הנורם להזיק ממון מכירו חייב וכו' כיצד כלי וכו' וכן השורף וכו' כתב ע"ז וז"ל דשלשתן פטור רבה כהנוזל עליס משום דלא דיקין דד"ג לכל המפ' כתבו דלדידן בכלהו חייב וכן דעת הה"ג ור"ח ושאר הפוסקים יע"ש וכמוכן החכם עיניו יאוו להמ"מ כרים סי' שפ"ו שהרחיב הדיבר בזה ורלו הביא לנו ס' הפוסקים דמחלקי בין דיד"ג לגרמת בנזיקין שהם ר"י והרי"ף ודעני, וכתב הכי לייתי כדיים ד' הרמב"ם והוכיח במיסור שדעת עליון הרמב"ם ליכא לפלוגי בין דיד"ג לגרמת דבכולהו חיובי מחייב כהו שב"ב ח"ל ולדידהו אין חילוק בין גרמת לדד"ג ולפי שנזכר בם"פ בב"מ דפטורי כגר' ס"ל דהנהו קוניו מזלי שיבא דדבכן דעליני על ר"מ ופטורי כדי"ג כדיוקת בהנוזל אבל לר"מ והשום' כוותיה בכלהו חייבים ומשום הכי התחיל הר"מ וכתב כל הנורם וכו' חייב ס"מ דבליל לכו ומחייב בכולהו וכו' ומה"ט נמי התחיל המחבר וכ' קי"ל כר"מ וכו' ס"מ דס"ל דכל הני דמחייבי להר"מ משום דקי"ל כר"מ ומניה נלמוד דס"ל להר"מ דמחייב בכל הגרמות שלא דנקט המחבר הני משום דבכל מקום דרכה המחבר וכו' יע"ש :

**הדרי** לבניט דעת עליונים למעלה ה"ה הה"מ והסמ"ע שכתבו להדיא שדעת הרמב"ם ודעמיה דכל מיני גרמת בנזיקין חייב למאי דקי"ל כר"מ בדד"ג דה"ה נם בגר' בנזי' חייב ואין חי' בינייהם מגרמי לגרמת בנזיקין דבכולהו מחייב ר"מ וקי"ל כוותיה ובכל דוכתא דלקמר בס"ם גרמת ופטור לא קי"ל הכי שלא קי"ל דחייב בכ"ל וכן הוא דעת רש"י וכמ"ם הרמב"ן במלחמות הנז' וכמ"ם הס"ך שם סק"ד עי"ש · וכן דלישתי להרב כרש שלמה בסי' שכ"ב בפי' דלדעת הרמב"ם כל מיני גרמי נזקי ממון חייב וכ"מ לשרי' בס"ם הו"ל גרמת בנזיקין ופטור דייני לרבנן דס"ל דלא כר"מ אבל לפן כדיון דקי"ל כר"מ כל הנורם נזק בממון חכירו חייב ונקט תלמודא דשורף שטרות לרבותא לומר דחייב אע"פ שאין נופו מתון וכו' כמבואר כ"ז בסמ"ע ובש"ו דן אם הדין הרב בב"ד לחייב לרשובן בנזקי ס' כיון דל"ד הרמב"ם הין חי' בין גרמת לגרמי ומצאנו בל הנורם נזק לחבי' חייב יע"ש וכן נראה להדיא דהכי ס"ל לרמ"ה כדעת הרמב"ם ומרן רע"ד מרן שכתי' שפ"ע דהם הם ד' הרמב"ם הניח ע"ז ו"ל ו"ל אזה מקרי גרמת בנזי' ופטור וכו' עכ"ל · מבואר להדיא דס"ל למר כרברי מרן דלא דהוי גרמת בנזיקין חייב וכדעת הרמב"ם ודעמיה וכמ"ש הס"מ וכמובן · ומ"ר שב"ב להדיא רמ"ה כתבו' סי' פ"ח מכיאו הכנה"ג בסי' הנה"ט בות ל"ד ול"ה יע"ש · ול"ב נמצא לפ"ז דלא הועלנו כלום לפטור את רשובן דב"ד עפ"ד הרמב"ן אבר במלחמרו הנז' הניתנים למעלה כיון דלפי דעת הרמב"ם ודעמיה לא פלוג בין גרמי לגרמת מאחר דקי"ל כר"מ וכבל נוקי יתורה כיון שהוא הסו'כ והנורם להזיקו דלא דלא הוי לא גרמת בנזיקין כעלמא חייב ובפרט לענ"ד שיתורה הנז' הוא תפוס ומוחזק מנכסי ר' דלא הם"ך שם כסי' שפ"ו הנז' כ שק"ח רב תפס הוא ופליג על הסמ"ע כמקלת והודה לו כמ' דבדעת הרמב"ם ודעמיה לזיל ומודה הם"ך להה"מ והסמ"ע דמחייבי בכל מיני גרמת בכל דיד"ג הרס כדעת עליון מרן פליג הם"ך עליה דהסמ"ע וס"ל למר דמרן קאי כשיטת ר"י והרי"ף דפטורי בכל גרמת בנו' והבריח כן מדברי מר"ן במפתח הסי' יע"ש · אם לא היה יתורה תפוס ומוחזק בממון רשו' היה פטור דשו' דלעמור יתמר קי"ל כדעת הם"ך דס"ל כר' מ"ן דפטור בכל מיני גרמת בנזי' ובסנזקו הוי גרמת בעל כיון דאין הזקן כרור והכר והוא תלויכד 'אחר' וכר' הרמב"ן וכנו"ל כרס בעת שיתורה הוא תפוס ומוחזק שרוי ט' קי"ל לדידיה והוא יתמר קי"ל בהסמ"ע דשכר כדעת מרן דקאי כשיטת הרימב"ם ודעמיה דמחייבי בכל גרמת בנזיקין בכל גרמי וכנו"ל · ולפי שברתם תורה יוצאה לחייב את רשו' וזכה יתורה הנז' כתפיסתו ואין מידו מליל וכמדובר :

**אמנם** לאחר שרשות היטב נראה ודאי דאת כוכית היא ועדין שום"ד נותנת לפטור את ר' רב"ד מכל וכל לדעת הה"מ והסמ"ע ודעי' ולא זכה יתורה כתפיסתו כלל להיות דהרוצה יהיה שדברי הרמב"ן בכלל גדול שמשר בידינו הב"ל מוכרח, אנו לאו' גם לר' הרמב"ם ומרן שהרי כל הנהו דוכתי דלתתמרו בס"ם דגרמת בנזי' הוי ופטו' העושה לותם לשר מחמתם יגה הרמב"ן לחלק בחילוק הנז' ולמשור כידינו הבי' הנז' כלם כלאחד פסקם הרמב"ם ומרן להלכה כל חד בדוכתיה ושורשם פתוח לל מיש יש התלמוד קונים

כדוכתה ריש פרק הכונס דחמרינן התם ר' דכריס
העושה לותם פטור מד"מ וחייב בדיני שמים הפורן
נדר כפני בהמות חביתו והכופף קומתו של חבי' כפני
הדליקה והשוכר עדי שקר והיודע עדות וכו' והתם
הוסיפו עוד שאר דכריס שהעושה לותם פטור נ"כ
מד"מ וחייב כד"ם השולח את הבערה כיד קרש ם"ו
והעושה מלאכה כפ"ח ומ"ח והמכעיס ח"ח דגרמת
כמזיקין הם ופטור כדפירש"י התם וכל הדינים הנו'
הנ' פסיקתא ניהו מהרמב"ם ומרן כמ"ש מרן בח"מ
סי' שפ"ה ושל"ו סי"ח וסי"ך כל חד כדוכתיה כיע"ש
והשתא לר' הה"מ והשמ"ע תק"ל לכאורה דלית פטורי
כל הני משום דהוו גרמת בקזיקין והלא לדידהו ס"ל
דלמאי דקי"ל כר"מ דדחין דד"ג ליכא לפלוגי כין
גרמי לגרמת כלל דכללהו חייב והש"ס דקאמר כהו
דפטור מד"מ היינו לרבנן דר"מ דלא דייני דד"ג
וכמש"ל שם לא שנאמר כרכרי הרמב"ן ככללו הנו"ל
דלפי כללו הנו' כל פסקי הרמב"ח ומרן שליט כהונן
ולדקי יחדיו דלית דהאמת דם"ל כר"מ ולדידיה אין
לחלק כין גרמי לגר' דהיינו היכא דהגרמת הוי היזק
ברור שפ"ה אלא כאותו הגזק שיכא בודאי מחמת
גרמתו וגם היינו תלוי כדעת המחים כלל אכל היכא
דההיזק הגרמת אינו כהכרח שיכא ונם הוי תלוי כדעת
המחים ס"ל להרמב"ם ומרן גמי דפטור מר"ח וכל
הדיוק הנו' דפסקוס לפטור כל אחד ואחד לית ביה
אחד דיעותא מהתנאי הנ"ל וכל דכרי הרמב"ן כשורשו
וכללו הנו' כתופן שדכריו הם מוכחים להלכה
ומוכרחים להמרם גם לדעת הר"מ והשמ"ע ולרוב
פסיוחות הדכריס אצל הר"מ והשמ"ע לא הוזכרו
לכאר אלא זה להיוצ דהדכריס פשוטים ומוכרחים
ככל הנו"ל שהרי הרמב"ן מה שהכיאו לחלק ככך
ולמאור בידינו הכלל הנו' הטעם משום דקסיתים הל
דכיון דקי"ל כר"מ דדחין דיד"ג ולדידיה גמי גרמת
כמזיקין חייב וה"כ מאי שנח הכי דפטירי וע"ז יפא
לחלק ככל הנו"ל וה"כ היינו ממש שיטת הרמב"ם
ושאר הרחסוניס וכמ"ש ה"ם ומרן נ"כ קאי כשיטה
זאת להשמ"ע כרס לס נאמר כשיטת ר"י והרא"ש
דם"ל דדוקא כדיד"ג הוא דמחייב ר"מ ולא כגרמת
לא הוא קשה ולא מדי וכמובן :

**ישו"ך** להרב חיי עולם כדרוש כ' לפ' כרחשית ד"י
ע"ל שאמר ע"ד הרמב"ם שאינו מחלק כין
גרמי לגרמת דכללהו מחייב דל"כ למאי פטור כשאר
מקומות ובחקירתו הנו"ל ומני"ר תריץ יתיב כמ"ש
הכנה"ג כאי, שפ"ו הנו' הגב"י אות כ"ו לדעת הרמב"ם
יע"ש ולעד"ן מחוורתא כדכתיבנא כעניותי, לר' הרמב"ן
וכמו שירלה המעיין ועכ"פ לעניו דיכא גם הוא
מסכים הלך לפטור את רחובן דל"ד כיון דלאו כדיה
היזקא הוא וגם לא עשה מעשה כגוף הממון דכתרי
דיעותי הנ"ל גם הרמב"ם מזיל ומודה דפטור הנזרק
וכמו שירלה הרואה כדכרי הרב הנו' יע"ש והוא
ברור . והנה לעכור מהתפק הייתי קפק דדין למאי
דקי"ל שיכא דב"ע כשורתו של מבירו דחייב
לס לחד הזיק לחבירו כמחיקת חת"י עד לחד מאכי
עדי שטרו עד שהיה ניכרת החתימה לגמרי וקעדים

מהו לו ליתנהו קמן ונשהר השטר כעד אחד לכר היכ י
לידיעו דייני להאי דיכא לס נאמר דהוי כשורף שטרותיו
של חבירו וחייב מדיד"ג או דילמא לא הוי שלא כגרמת
כמזיקין ופטור וכן קדם הייתי וכור לכאורה דין זה
כמח' הוא שנוי לדעת הרמב"ם ושאר הרחסוניס ומרן
לדעת ה"ח ומור"ם וסמ"ע דלא מחלקי כין גרמי
לגרמת דכללהו מחייכי לו דקי"ל כר"מ דדחין דיד"ג
וכנו"ל ה"כ הוי"ם והוא הטעם דגם כמוחק חת"י
עד אחד מעדי שטר מבירו דחייב דלא יהא שלא כגרמת
כעלמא הא לדידהו ס"ל דגם כגרמת חייב ולדעת ר"י
והרא"ש ודעמיהו דפטרי ככל מיני גרמת כמזיקין
ה"כ ה"ה ה"כ דפטור דגרמת כעלמא הוי וכמובן
כרס הן עתה רואה אנכי דכין רלית מדכרי הרמב"ן
לפטור המוחק חת"י ע"ק כלל ולא עוד שלא לענד"ן
דחייב המוחק שיכא דב"ע אפילו לפיטת ר"י והרא"ש
הנו"ל דשאני הכא דהוה כיד המלוה שט"ח גמור כשני
ע"כ ומקויס שיכול להתקייס כחותמיו והיה השטר
אלו ממון גמור כודאי כלאי שום ספק כלל דאפילו
אח"ל דהיה טוען הלוה פרעתי לא הוה מהימן כלל
דיאמר לו המלוה שטרך כידי מאי כעי והיה נוכח
לוחו מהלוה כלאי שו"ם לא היכא דטעין הלוה
משתכע לי דמשתכע ליה היפת ושקיל כדאמר ר"פ
כשכועות דמ"ם ופסקיהו להלכה הרמב"ם כפי"ד
מה' מלו"ל והטע"ע סי' ע"ב והוא מוסכם ואם כן
נמצא דהיה השטר ממון גמור אצל המלוה ועכשיו
שמחק לו המוחק חת"י עד אחר ונשהר השטר
כע"פ לכדו נעשה הממון אצל המלוה כספק גמור
דשמא יכפור הלוה וישכע להכחיש העד הו שמא יודה
לו ונעשה ממון המוטל כספק אצל המלוה אח ודאי
דכל כה"ג חייב המוחק אם יכפור הלוה וישכע להכחיש
את העד כיון שהוא הגורס והוא הסובב לאומרני כחוק
השטר והוריד הממון מן הודאי לכית הספק :

**ולענד"ן** להכיא קצת ראיה לזה מדתנן כמתני'
דשכועות דל"ק ע"ב ו"ל כפרו שניהם
כוה"ו הא' חייב וכו' פטור ע"כ הרי להדיא דקתני
הא' חייב דכיון דיש עמו עד אחד אלו לא היה כופר
הא' היה מוציא ממון גמור מהשתכע ע"פ עדותם
כלאי ספק כלל והשתא דכפר העד הא' הנה דהכאי
הא קאי העד הב' ל"מ למפטר נפשיה הא' ולומר מאי
אפסדתיך הא קאי העד השני וקם הוא לשכועה
ואפשר דלא משתכע ויודה וישלם לך הממון שלא דשכ"ו
כיון דכשפירש העד הא' הודיד הממון מן הודאי לכית
הספק חייב קרכן שם"ע והאי טעמא דהוה מצי
למטען העד הראשון דהא קאי העד השני ומזקיקו
ליכע עמו לחכחישו ואפשר דלא הוה משתכע וויהה
וישלם לאו דקמכח היא כלל דאפילו כמשכיע עד ל'
לכרו דתנן כמתני' הנו' השני פטור ה"ט ומי מסוס
דהוי דכר הגורם לממון דם"ל לרכנן דריפ"ם דלאו
כממון ממי דל"מ למי' ליה התוב' אפסדתני כפ"ד
דשו היית מעיד לי אפשר דלא היה נשכע להכחישך
והוה מודה ומשלם כדחמרינן כש"ם התם וכדפירש"י
התם עלה דהאי כריתא דרבנן ודחק"ם יע"ש ודוקא
כדיני שמים הוא דחייב דעד אחד הכותב עדותו

מהטעם דהלו היה מעיד לו לפטור דלא הוה משתכע
הלוה כשקרא להכחים וכדאמרינן בפ׳ הכונס דכ״ע
וכדפירש״י התם וכדפסקו הסוס׳ הכי בטוש״ע סי׳ כ״ח
ע״ש דלפילו כתב הכוכב עדותו חייב בד״ם מה״ט
כיצו״ש׳ :

**עב״פ** נת״ל ממתני׳ הנז׳ דהבד הא׳ שכפר ונשבע
שמיט יודע לו עדות חייב קרבן שם״ע
הנם דאיכא קמיה עדות העד השני ס״ב לוט הכא
נמי כמוחק חת״י ע״פ מעדי השטר חנם שנשאר
קיים חת״י העד השני חייב מדינא דגרמי כיון שהוריד
תכיעת התמון מן הודאי לבית הספק וכנו״ל וזוקק
התם כשם״ע לינו חייב כי אם קרבן לכד ולא תמון
לרבנן דריב״כ בתוספתא דפ״ג דשבועות ועמ״ש
הנאון מהריט״ץ בקדושת יו״ט די״ט ע״ב לדעת ר״י
כ״כ עם״כ ובטעמיהו דרבנן דריב״כ הוא משום
גזה״כ דוכשלה עוט כתיב בשיחות עון הוא דאיכא
דהינו קרבן ולא תמון אי נמי משום דהתם לא עביד
מעשה כידים כהיזק רק כדכורת בעלמא וכטעמא
דהכוכב עדותו דפטור מד״ת דהט׳ משום דלית ביה
מעשה כידים וכמש״ל לדעת המתירי אי נמי כטעם
הרמ״ה והרמב״ן וכמש״ל · כרס הכא כמוחק חת״י
ע״פ מעידי השטר דעביד מעשה כידים הא ודאי
דחייב מדר״ג כלתי פסק כלל כיון שהוא נרס להוריד
תמון השטר מן הודאי לבית הספק וכמדוכר :

**ואין** נומר דנם בהיות השטר ביד המלוה כשני
עדים מי זה לומר שהתמון ודאי הנלו כיון
דקי״ל שטר העומד ליגבות לאו כגבוי דמי ולכל הפחות
אי טעין הלוה עליה דמלוה משתכע לי דלא פרעתיך
היה חייב המלוה לישבע לו ת״כ מי יומר דסיה נשבע
ונוטל דילמא לא הוה משתכע ות״כ נמלא דנם
מעיקרא היה התמון בספק חלנו דמי יומר דמשתכע
וכדאמרינן הכי נמ״ם התם בשבועות דל״כ להא
דאמרינן התם הכל מודיס בע״ח שכנגדו חשוד עה״ם
והוה ס״ד דחשיד לוה ודחי הס״ם דנימא ליה מי
יומר דמשתכעת ות״כ נמלא שזה נמי נורס הוא ואסיק
אלא דכ׳ חסידים וכו׳ יע״ש · ת״כ ה״נ נימא הכי
ויהיה פטור המוחק כיון דמעיקרא היה ספק ונשבעו
ס׳ וכמוכן :

**דהא** ודאי ליתא אדא דכשטר שיש בו נחמנות
וכו׳ מאי איכא למימר ועוד אפילו אמ״ל
כשטר שאין בו נחמנות עשקינן עם כל זה לא דמי
להתם דדוקא כעד שכפנדו תעה״ם דמחייב לישבע
שבועה דאוריתא אף כדלא טעין המשבע משתכע לי
התם הוא דאמרינן הלי טענתא דמי יומר וכו׳ כיון
דשבו׳ דאוריתא חמירא להו ואפשר דלא הוה משתכע
וגורס הוי לא כן הכא בשטר מקויים דלא מחייב
לישבע אלא אי טעין הלוה משתכע לי והשבועה היה
היסת לדעת הסוברים כן שה״ד הרי״ף והרא״ם בשבו׳
וכ״כ תלמידי הר״י הו״ד בש״מ פ׳ הכותב נבי ההיא
דכתב לה מדר ושבועה אין לי עליך וכו׳ יע״ש ואפילו
לר׳ הרי״ף והרא״ם והרמב״ם והטוש״ע בסי׳ פ״ב דס״ל
דנשבע המלוה בנק״ח עכ״פ כעין דלוו׳ הוי ול״ד
לשבועה דע״ח דדוקא גמורה הוי · ועי״ל דהכא קנס

דאיכא טענת מי יומר עכ״פ יש כאנדו טענת מי יומר
שיטעון הלוה פרעתי ומשתכע לי דילמא לא טעין
הכי וחזקה שאין אדם מעיז פניו כפני בע״ח וכל
כה״ג הא ודאי דל״ת הלי טענתא דמי יומר ובמוכן
והלכריס בריריס :

**עוד** נלע״ד להכיא קלת דאיכא לזה לחייב המוחק
חת״י ע״פ מעידי השטר מהט׳ הנז׳ לעיל
שהוריד תכיעת ממון המלוה מן הודאי לבית הספק
כנו״ל והוא ממ״ם התם כשבועות דל״כ ע״ז
כד״ה הכל מודיס בעד טומאה דחייב ז״ל ואין העד
יכו״ל כלא עדותו ע״י עידי קו״ם תשתה ותמות וייפטר
בעלה מן הכתו׳ דהרבה פעמים ובות תולה ונפסדת
היא ע״י העד יותר ממה שנפסדת ע״י עידי סתירה
משום דאיכא למימר שמא תולה לה ולה חשיבי אלא
נורמים עכ״ל הרי להדיא דכיון דע״פ עד או׳
היה פטור הבעל מן הכתו׳ כודאי בלתי ספק כלל
הנם דכלא עדותו נמי כ״ת ע״י עידי סתירה
הוא פטיר הבעל נמי מהכתו׳ ע״י שתשתה ותמות
ויפטר בעלה מן הכתו׳ מ״מ כיון דע״י עידי סתירה
לחוד הוא הפטור כפ׳ כיון דאפשר דיתלה לה זכות ולא
תמות ויברין חייב הבעל בכתוב׳ וע״י עדות עד טומאה
הוי הפטור ברור וע״י בפירתו הוריד הפטור מן הודאי
לבית הספק וחייב הבעל בכתובה משום הכי הכל
מודיס בעד או׳ דחייב וכ״כ הרא״ם בתוס׳ יע״ש ·
ת״כ לוט ה״נ הכל מודיס במוחק חת״י ע״פ דחייב
כיון שהוריד התמון מן הודאי שהם׳ וכמדוכר :

**וראיתי** תנב לורחקי להרב מש״ל כפ״נ מהלכות
טוטה הכ״נ בד״ה ולכל הנראה וט׳ שהק׳
ע״ד התוס׳ הנז׳ ממ״ם בשועה דאם יש עידי טומאה
כמ״ה אפילו ע״פ אין המיס בודקיס לוותה ות״כ לינ
הכא כתבו דאין יכו״ל עד טומאה דכלא עדותו יפטר
מהכתו׳ ע״י ע״ם שתשתה ותמות דהרבה פ׳ וכו׳
דתפ״ל דכלאו אכי כיון שיש עד טומאה שוב אין המיס
בודקיס לוותה ומזה הכריח בד׳ התו׳ דס״ל דכבע״פ
דטומאה המיס בודקיס לוותה וכו׳ יעש״כ :

**ולענד״ן** דלפ׳ דנימת כפשטן של דבריהם בשועה
דנס ע״פ ע״פ דטומאה אין המיס
בודקיס לוותה עכ״ז לק״ת מהכא דשאני הכא דכיון
שכבר עדותו ונאמר בכ״ד שבועה שאיני יודע לך עדות
שוב אי״ל ולהעיד עדותו כב״ד דכיון שהגיד שוב אחו״מ
ות״כ בהא לאמרינן דהמיס בודקיס לוותה דהוי כאילו
אין כאן עד כעולם כלל והתם מיירי בעד שהוא במד״ה
ועדיין לא העיד כלל ואם יבא ויעיד תועיל עדותו כב״ד
משום הכי אין המיס בודקיס לוותה דכיון דיש עד
בעולם שיועיל עדותו שוב אין המיס בודקיס לוותה
זה נראה לי נכון כיושב דבבי התוספ׳ דשבועות
הכ״ל והוא ברור :

**הדרן** לדאהן עלה דנמ״ל לנ״ר דשיכח דב״ע
דאוכן זה ד״ה ה״ה פטיר ועטיר מר״ח
מכל מה שהפסיד יהודה בהתרשלותו כיון דהחזיק הכא
מגרמתו ליטו בהברח ונם תלוי בדעת אחרים וגרמה
בניזקין הוי שיכא דב״ע וכל הרמב״ן במלחמו הנז׳
שהם מוסכמים ומוכרחים מהש״ם ומכל הפיס׳ כמש״ל

ולא זכה יהודה בתפיסתו כלל ועל מע' כ"ד המרק סי"ו שבעירו חיובא רמיא לכוליה מידו מה שתפס כי היכן לו מה זכות כלל במה שתפס הם יסכימו שמה כתכתם לכל האמור ומדוכר מצחה מוכרחים הם לומר דמה שהוכחנו זחת לפנים מתצו' מהרש"ך ח"ה סי' ד"ן ומהרשד"ם כסי' קע"ט וקע"ג דס"ל דלקף הפסיוק כח כשוש"ת מסי' עיכובו והתרעלותו דעב"ז חייב מדד"נ וכמש"ל ג"כ דסייעו דוקא סיכת הפסיוק כדור והכרחי והיו תלוי בד' לחרים וכנדון מהרשד"ם דשו' הרבית היה סכרחית כיון דנתרצל ולא פרע תכף מעכרח שיוסף הרבית וזהו היוק הכרחי ולא תלי כרעת לחרים דסמלוה מוכרח שיתבע משתיו קו"פ כלתי שום פקק . ונם כנדון מהרש"ך הנו' ג"כ ג"ל כן בהכרח ומתדוכר . ולין לומר דכיון דעל כל פנים לכל הדכרות ולכל להמירות רלוכן זה דכ"ד נרמא בנזיקין הוי לכל דפחות ונם דינתא דשנור מר"ן כל נרמא בנזיקין דעלמא וכנו"ל עכ"פ הא מיהא כה"ג מיפא חייב וכיון דחייב לני"ם מיהא חם תפס ממנו הניזק לא מפקינן מניה וכמ"ש הכנה"ג כסי' שפ"ו בגהט"ש אות ל"ה בשם הרדב"ז ז"ל יע"ש . וכ"כ הכנה"ג כח"מ סי' כ"ז מפס מהר"ם מינץ כהגהט"ו אות ל"ה יע"ש והכי ס"ל למר הרשב"ד כמ"ש בשמו הט"ו פ' הז"ן בסוג' דמשכנתא בלחרת דמפלקי והר"ן הו"ד בח"מ למציעא בסיניח הט' כ"כ וז"ל כתב מר"ן כתב הרשב"ד דבכל מכל מקום לו תפס נוה לא מפקינן מניה וכו' ויע"ש והכי ס"ל להה"ה בם' החוך כמ"ש הרב מש"ל בפ"ד מסלטות תלוה הלכה ו' יע"ש והכי ס"ל להר"ן בחיב שם בדחיקו דכרי הרשב"ד לדין חבק"ר דמוכח מר"ק דבעלמא בכל מידי דחיוב לנפש ידי שמים לי תפס לא מפקי' מניה יע"ש וכמ"ש הרב כהוכת עולם בחי' ליו"ד סי' קס"ה יע"ש :

**והנם** דדכו המולקים ע"ו רכותה קמלי ובחרלי רס"ל דלקף לי תפס מפקינן מניה כמ"ש הריב"ש בסי' של"ב בשם הרמב"ן נבי מנה לי ביוך והלה חומר חיני יודע דקי"ל דפטור חר"ח וחייב לנפש י"ש שכתב הרמב"ן דלי תפס בערים מפקינן מניה ואע"פ שחייב לנפש י"ש לא כתמר חע"פ שזין נוקקין לחייבו הרי זכה במה שבידו ותועיל לו תפי' כיון שהוא חייב בכח לנפש י"ש שלא מוליחין חותה מידו יע"ש . וכ"כ הרב"ח בם"ת למציעא דכ"ח ע"ח בשם הרמב"ן וכתב עוד בשם הרשטוניש שב"כ לענין חבק"ר שחיבה יותה כריבים שחם חתר שערע הלוה למלוה תפס הלוה מוליחין חותו מידו הנם דקי"ל דבחבק"ר חייב לנפש י"ש יע"ש וכ"כ הכנה"ג כסי' ע"ה בגהט"ו אות כ"ד בשם הריב"ש והרמב"ן הנו' יע"ש . נם מהרש"ל בר"ם הכונם והם"ך בח"מ סי' ב"ק דיחו דכרי מהר"ם מינץ והעלו להלכה דלי תפס מפקינן מניה יע"ש . ועיין לה"כהנת עולם כסי' הנו' ולהרב שרה החרן ח"ג ח"מ סי' ט' ולהר' קסלת יעקב שנחי דף ע"ב בחות רכ"נ שעפרו ע"ד פרב כנה"ג דכסי' כ"ח בח"מ מבם מהרמ"מ בפתם הפך כל הרשטוניש הנו' ועין רותק לה' חודק מעבנו בסי'



כ"ה בכללי הקי"ל חות נ"ח מ"ש כזה ונרחה כדוד דלחתמיט מניה דכרי הרב כנה"ג דסי' כ"ח ודכרי מהריט"ן הנו' כמו שירחה כר"ק יע"ש . כלופן שכמעט רוב ככל הרשטוניש ס"ל דלקף לי תפס מפקי' מניה וכנו"ל לכן מ"מ הה ודלי דיכול התופס ומתו' לו' קי"ל כפכרית הרלב"ד והרא"ם והר"ן והרב"ז ומהרמ"מ דפכרי מרכן דלי תפס לה מ"מ וכנו"ל . ולף דהרב מע"ל עם וכפי"ה וכ"ה עה' הנו' ס"ל דל"מ המוחזק לומר קי"ל כהרלב"ד והרא"ם לעניו לב"ד דלי תפס למ"מ מלחר שהתפיסה עלמה כמחלוקת שניה לה מני המוחזק לומר קי"ל כיש"ם ככר חלקו עליו כל הלחרונים וס"ל דלף דהתפיסה עלמה במת' שניה מני המוחזק לומר קי"ל כהרלב"ד ודעמיה דס"ל דלי תפס למ"מ כמ"ש ה' כה"ע עם והדב"ת בח"מ ח' ג' עם"י י"ש וכן עלתה הסכמתה כל החח' דנם כמלחמ דכהה פליגי לי מני המוחזק לומר קי"ל לה לה דמני המוחזק לומר קי"ל כמ"ד דמני המוחזק לומר קי"ל כמו שירחה המעיין בכנה"ג סי' כ"ה בכללי הקי"ל וכח"ם וכמע"ם עם וכערך השולחן סי' הנו' וכהסמכותיו יעש"ב והם כן נם כב"ד ויכול יהודה התופס לומר קי"ל כסיוטת הסוכרים דכיון דחייב לנפש י"ש לי תפים למ"מ וקי"ל כמ"ד דמכניח הך תפי' הנם דכמחלוקת היח מני לומר קי"ל לה כנו"ל והנם דפרב שבות יעקב בח"ה סי' קמ"ו הכריע להלכה דכהכרע רכית וכנרמא בנזיקין דרבנן ניהו לי תפים מוליחין מידו שבח דב"ע יע"ש כבר הכי"ד הדב"ת סם"י הנו"ל מס' הרלב"ד והרא"ם דס"ל דנם בנזיקין דהוא נמי מדרבנן לי תפים למ"מ כנו' לעיל . שלא ודלי דהכרעתו כוה חינה מכרעת כלל וכמוכן . כלופן דלפי"ז חזר הדין לוכות לת יהודה כתפיסתו כטענת תרי קי"ל וכמדוכר :

**אמנם** הה ודלי ליתה כלל בב"ד דתנן בדיוין דיתבינן בלחרי דמרן וקבלנו עליהו סורת' תרין ע"כ תצר יתמר כי הוא זה לף להוציא כידוע וכבר מרן מלבה בשה"ט יו"ד סי' קס"ח בפי' דלא כהרלב"ד דכתב להדיה כדין לבק רבית דהיכם יוסלם כדייניש וחייב לנפש י"ש ולפיזו הכי הם תפס לוה מצל תלוה מוליחין מידו כיצ"ש . הרי להדיה דס"ל דלא כהרלב"ד בלבק"ר וה"ה בכל מדי דחייב לנפש י"ש דלי תפס מפקי' מניה ומלחר דמרן הכי ס"ל למר שוב חין יכולת כיד יהודה לזכית בתפיסתו בטע' קי"ל כהרלב"ד ודעתיה כיון דלנן בתר מרן נדריכן ולדידיה ליתיכן וכוותיה עבדיכן . כלופן דשורת הדין נותנת דהלוכן הנו' ה"ה פטור ועטור מכל וזקי יהודה בתפיסתו כלל וחייב להחזיר כל מה שתפס וכית דין מוליחין מידו :

**ואחרי** כותבי כ"ו לת זה רלוחי לנחול לחרון הרב מהר"ח הלוי נם' מטה לחרן בכללי הנ' דס"נ ע"ח שבחל על נדון לחר קדוב במקנת לב"ד ומני"ר ברוחב מכיחתו הלריך למעניתו והעלם להלי לפטור הנורם היזק בב"ד הנם שהניזק שבנדו הוא תופס ומוחזק יעש"ב . וממנו תורה יולחה לנ"ד לפטור לת רלוכן ולחייב ליהודה התופס להוליח מידו

הממון לאחר הוא תפוס כו ולהחזירו לבעליו שכן שורת הדין נוטה ככל אחד העלתי בעניותי לענין דינא מ"ל ומש לנכוי שכותי לדעת ניזול שכמותו הן לדון דין לומת לאמתו ווכן כישוב דעת עליון הרמב"ם ז"ל לר' ס"ה והסמ"ע עפ"ד הרמב"ן בכללו אחר כמאמרו הנז' ונס דעת מהרש"ך הכי נמי מר והכריח הדבר דלייתי כידיה תבו' מהרש"ך דח"ד סי' מ"ז ודח"מ סי' נ"ן שלכאורה נראים כסותרים למ"ש בסי' ד"ן הנז'. לומנס כלומת לאו אחרתי ניכהו דשכהו מיירי דלאו כה"ג יעש"כ נפלאות מתוריהו ועכ"פ לא הכאת דאחמיט מניה דמר דכרי הרב חיי עולם שכבר עמד ע"ד הרמב"ם כמש"ל. גם רציתי לו שם שעמד ע"ד הרב כה"ג בסי' קפ" כמ"ש שהכנה"ג בס"ב ס"ד הרמב"ן דחפץ בכנס"ג מ"ב ולא מנא וכו' יע"ש ולא זכר שר שהכנה"ג בסי' ע"ה לזות כ"ר דשם הזכיר לרב הרמב"ן והריב"ם יע"ש כמש"ל. וגם לא ראה להרב שם החרן ח"ג סי' ט' הנו' שכבר עמד נס הוא ע"ד הכנה"ג הנו' וחתר ליישב יע"ש. ועוד ראיתי לו שם רב חנא הוא ופליג על הרב שכו"ע כמ"ש דכדרבנן כחבק רבית לכ"ע לפי תפש מ"מ ותמה עליו מש' הריב"ד והרי"ן והר"ן וע"ש ולא זכר שר שכבר הרב דב"מ ח"ג ח"ג סי' י"ט עמד על זה כמש"ל והוא נופיה כבר הזכיר לדברי הרב"מ לעיל מזה לע"ל ואיך פה העלים עין ממט והוא פלא עכ"פ הדין דין לומת וכבל התמוד ומדוכר וכנון דא למודעי לני מריך דב"ז שכתבתי לפשוט לת הראובן דב"ד וכב"ל הוא חוקה לפשם דינא כי כן שורת הדין טוקנת שלא מחורת מנהג הסוחרים דלא לתכריר לי היכי נהנו הסוחרים ככל כה"ג דב"ד כרש שם יתבר"ך מדבר שמנהג הסוחרים הוא לחייב דראובן דב"ד כמה שגרש היזק ליהודה כהתרשלותו כנו"ל ומזכים ליהודה הנו' כמה שתפש ונס שם מנהג הסוחרים פשוט ובדוד לתעיל התפסד הנו' על ראו' וע' השו' הנו' חלק כחלק פ"ל ודאי שמנהגם כזה הוא העיקר שם הוא מנהג קבוע בין הסוחרים ומבטל הלכה כאחר עלתה התכמת הפוסקים כזה דמנהג הסוחרים הוא העיקר כמ"ש הרוחה וכבר התרכתי כזה כמ"ל ומש כיתרה ותכמ"ל ועיין להרב רתש מעביר ח"כ סי' ד"ן מ"ש בענין הנו"ל. וגם הוא לא עיין יפה ככל הטורך כענין זה וכמ"ש הרוחה הנלע"ד כתבתי נס שה פי המדבר שיח **יצחק** ס"ט

**ראיתי** לת השאה ולת אחר נגוד עליה מאחר המיוחד מכני עליה כנן של קדושים בעיעות דומות לשרשים רב מדרשיו מכני עליה רתש ריחמ'תים לרתש תעבדנו מעלת הרב המובהק שמן תורק נהדר בקדש כמהר"ר יצחק תכהלעפיק הי"ו מר"ץ יקיר דזיו ליה ככר כתיה ידו פ"ם ש"ר ואור ויזרח יצחק ותשם כטל"ף על שפ"ת חיל"ור נרולה תשוכה שמלרכת עמו עו ותושיה. ולזכותיה דילחוכן קח הרב שם וכה כתפיקת שכנגדו וכשבו לת חייה. ולפי רוב העטה פנה ש התזוב ולחותי טוב לרי נעשה שולל קל"מ מנברת דלא תזי וציבו נכוה ועירת רמן תקריק ומנת ידענת כנפשתי ערכי עלי לנשת כתר"שת ועוד כה עלירית. כי רעתי כל עתי התלתי לת דשני נס לשוני השתת קשית ריעת ולמתר כריקת דל"מ פשית קניה. וטשף נס הוא כי פני מועדות לנשת מק' למו"ל כנעריך ירושלים קרקת השופריה. ולולם לחידי רתכיכים עלי דכרי דודים לתי פי תלך שתור ולנקוע נפשתי בקלירי ע"פ ק' קונ' תר"ם וכתו"ד היא וזק פריה:

**וקודם** כוחי להשתעבד כד"ק מעני כתיב ולשת כשיתי להכין למרי כינה דפת"ח מהריט"ץ כסי' קל"ה אשר ממט תפר לוכל הרב הפוסק נר"ו הלא זה הדבר כמ"ש וז"ל וע"ד השניעה שפשע רלוכן שנתרבל מלהניל השע"ת מיהודה וכו' ועוד ממ"ש הר"מ בענין פשיעת השותפים שתם יש זמן לתחורה לימבר וביכב לתר מהם ולא תבירה שיפרע זה לא מליט שכתב שום פוסק מ"ו הטעם מפני שליט עושה מ' ולא נתייבהו כשב ולא תעשה ע"כ. ולכאורה ראיה זאת ל"מ כשנס נתמר דהדין דין לומת שנת ושנת משום דמל"ל לטובה נתכוונתי וכמ"ש מהרי"ט סי' ק"י כפשטות שאלת לו השותר שחורה ולהו למכור מיד כאשר ימלא ולא מכרם ונרם לו נזק שנפשדו השתו' דעכ"ז פטור דיאמר לטובה נתכוונתי כדי שיעלו ולפ"פ שהיה ראוי שלא לעבור ע"ד הבעלים מ"מ לא כשטל זה יתחייב כנזק הטולד מחמת העכוב וכן כתב הרב טו"ש ח"ב סי' ל"ז יע"ש לא כן נדון הרב וכן כמי שעשה שליח לנכות חוכו ושלח ושב לו ולא תכשו וביני ביני נשבר לו מת דליח ליה שום טענה ליפטר ולומר לטובה נתכוונתי מה"ת לומר דכיון דהוה כשו"ת ליהוי פטיר ועציר מתש' נזקו הלמנס לחר השתכונות שורתת הא ודאי בורכת היא דמ"ם כשו"ת דאם נתרבל ולא מכרה דפטור ר"ל כ לחתן דל"מ טעין לטובה נתכוונתי וכן מדוקדק בדבריו שב' אם יש זמן לשתו' וכו' ולפי"ז רחי' כרו' לחתני ותקיפא והוא פשוט:

**אך** זוהי שקשה בעיקר יסוד זה שהניח דלחרנסילת הרשות מכבודו לכבי לא כן יחשוב ולמינה לה מהניא דלמרינן בפ' הרואה דע"ב ק"ר חמת החי מלן דיהיב זוזיה לחברים למוכן ליה תמרת ופשב ולא זכן משלם ליה כדקתוזל בזולשפטו וה"מ היין שתם לכל פיין זה לא מי יימר דמוכני ליה ר"ת לחמר לפי' כי"ם נמי לא דלמתכחת היא וכו' דהכא לין כידו וכ' התום' ר"ה התם לין כידו בשער תזל דזולשפטו דלא מצינ כולי האי וכתב הסמ"ע סי' ר"ו סקכ"ט דדוקא במקום פלוני מקדי לזו כידו ע"ם ולפ"ז מ"ש דתם שלמו לקטת בשער הנמצך ול"ק תייב לשלם ורבא בש"ת שם כתב משם רבינו דהריטב"א דלמ"פ שלא קבל עליו תש' כיון שנתן לו מעותיו וכו' וקמך עליו וכו' ה"ה תייב לשלם וכו' יעש"ב ושם הביא פי' הריב"ד שפי' דמיירי שנתן לו מעות לעסקה ואמ"ל שיקח בהם יין ויוליכו לשם כי שם הוא כיוקר וכטל כיסו של זה ישלם לו וכו' ולית הל' כוותיה משום דקניית היין ה"ם היא לכל אחד נתן לו יין להוליך ולא הוליך נר' דחייב לשלם מה שהפסיד בזמנו יום השוק דהין לו תש' כיום שוק אחר עכ"ל ויע"ש ותרוויחו נ"ל דהא דקי"ל המכטל כיסו ש"ח פטור היינו דהין כידו דאמ"ל לעקמת

ממקום פ' וחולי לא יתנו לו כמבואר יולא תחו"י הרי דלפ עכשיו כשו"ת עכ"ז מחייב לשלומי ול"ם לן כין ק"ו לשו"ת ולפ דהרי"ם שם כתב דהכא מיירי שהחנם עמו וכ"כ המר' כהנשו"ק והריטב"א כתי' שם דמשמע מזה דכלה מחלי פטור מ"מ לא כ"פ לפטור משום דהוי כשו"ת ולמנמר מניה לכל מידי דכריה היזקא דפטור דק משום דהוי נורם דנורם ומ"מ כנתן לו יין לשולך ולא שולך ועבר יום השוק לזולי ומודו דחייב דחפוחי פלינתא ל"מ וכ"כ הרב נתם"מ כמשה"ק סי' קכ"ב דהעושה שליח לקנות לו ממורה והכעיסו לקנות והממורה הזמת היה מעיך ואזיל חרעא ול"ק חייב לשלם מה שהפסידו מניעת הריוח והכיא דחיה מהך דכ"מ הנו' ומר' הרשב"ד ודכיה דהריטב"א שה"ר הרב"ח והא דקי"ל הטוחן מעות לחבי' לקנות לו ממורה ול"ק חין לו עליו שלא תרעיתת הי"ד כוחן לו למחניה שכר לזמן וכיון דשועל יכו"ל כו חפילו כח"ה פטור מלשלם וכן כשליח כחנם דיכו"ל משליחותו חך כשו"ח לזמן דחי' וכו"ל כו עד שיגיע הזמן וכן כשליח כשכר חו כהקלוטת לקנות לו ממורה יהועה כתרעת דמעיך ול"ק חייב לשלם לו מניעת הריוח כמו שירחתו שחר מוחרים כעסק זה יעש"כ . שלא דיים לעמוד עליו דמדוע העלים עיניו מר' הרמ"ם והריטב"א והמר' הנו' רמ"ל דהכא שחני משום שהחנה עמו חבל כלא"ה פטור דהו"ל מכטל כיסו ס"ח ושוב כחופשי מלחתי כס' חלומים סי' מ"ע יגא ליעש מלחך מלין על הרב הנו' דלא נחלקו הילחו' רק כפי' דר"ח דהכטיחו למוכן ליה חמרת דחין כירו לקנות כמ"ש החוס' שם דלא מעיך תרעא כולי האי משה"כ כמעיך תרעא דבידו לקנות לכ"ע מתחייב יעש"כ וי"ל דמדברי המרדכי הנו' ל"ת הבי ועיין להרשב"ץ ח"ח סי' שלב י"ד ולמהרש"ך ח"ח סי' קל"ט ולהרמב"ן כתשמ דר"ג דקי"ל וכס' שער יהוכח דפ"ו ע"ר . ולהרב חיי עולם ס' כרחשית וי"ל כין הטשחין והכמ"ל וכ"ת להנחין הרב חח"ם כח"מ סי' קע"ח שחר שהחיר שהכיח סוניח הנו' ודברי הרחשו' שכתבו כ' וז"ל וכר' דלריכח לא יקנוק חדם לחבירו"ל דהח רחיתו נכנסה מפועל וכו' וכ"מ מי שנתן מעות לקנות לו ממורה והלך ועשה לו והוח חוכנו כמעותיו ומכחר שיכול להרויח ליך לשלם לו כל הפסדו עכ"ל :

**איברא** שרחיתי כהנ"ח פ' מרובה שכ' וז"ל וחדש המשניל עלמו לדבר מחכר משתמ' הריטי שחול לך לכו"ך זמן חו ל"מ הדר כיס וחס חינו רח"ל ל"נ מפועל דיכו"ל כו ודוקח שחמר כזה"ל הריטי שחול לך וכו' ע"ש משמע רחף כרה"ח חס חמר הריטי מקכל עלי לעשות כו"כ חס יכב ולא הלך פטור מלשלם ושו"ר לסרב מחב"ח סי' שכ' פועלים דפ"ד שכתב כיוחתו דה"ר כחנם חבל כשכר חייב לעשותו וחס יכב ולא הלך חייב לשלם ועיין נ"כ למהריק"ו שו' קל"נ ופסקו מוה"ם סי' של"נ דפועל שעשה כחנם עם כעה"כ יכו"ל לחפילו כדבר מחכר וכ' הש"ך שם שקל"ו דהייטו שיכו"ל ונומר היני עושה כחנם שלא בשכר חבל בעיטת דחס זה רומה ליתן לו שכר וחיטו רומה לעשות עוד חפילו כשכר ונוח דבר הלכך כגון שהיו מחתי' פועלים

אחריס ועתה היו כאן פועלים צריך לשלם לו כל היוקו מדר"ג עכ"ל ועיין להמח"מ שם חשר מכל זה מכואר יולא דלא שנא לן כין פשיעה הכחה כשו"ת להזיק כידיס וכל לפיוק שוין ולפ דליכא מ"ר דכנתן לו מעות לקנות סחו'לפ כתי'ע' דמשו'דפטור דהו"ל מכטל כיסו ס"ח היינו דוקא מעוש דהוי נורם ומעוש דליכו שלא מניעת הריוח ועיין כחשו' מהר"ם מלרוכות סי' תקכ"ה ולהרב חוקי חייס סי' ז"ך ולא העלו על שפתותיהם לפטור משום דהוי כשב ושלא העשה וכפרט כנתן לו יין להולין ולא הילך רלתי מניעת הריוח הוח שלא הפסר ממש חייב לפ דחיני שלא כשו"ת ולפ כן ה"פ והוח הטעם כשופך שנתעצל למכור הסחורה כומנה וכן כקכל עליו לנטות חוב חכירו והלה סתך עליו ולא תכיעו הוח כעלמו וכיני כיני מתי הו נשכר לפ דפשיע כשו"ה דלחו לחייכו מה שהפסיד לחכירו ואין לומר דמ"ש וכן כחו' לשלוחו חייני כשליח כחנם דייכו"ל כו ומשו"ה פטור וכרס"ל להרב נתה"מ וכנו"ל דמלכד דלפי פי' דברי רכיה דהריטב"א כטעמו חשר כתב דהטו' דחייב משום דסמך עליו וכו' נרחה דלא ס"ל לחלק כהכי . עוד כה דמה יענה לשו"ת רש"ם הס ועש כל זה קל פטור ליה ומ"ש הרב וכן כשומר לשלוחו כחנם נלחו לישתקי כשכר הוח רק לרבותא נקטיה להכיח ע"פ הטולל דלפי"ד לפ כשליח כחנם דחייב כפשיעה יהיה חייב נמי כשיבב ולא הלך וזה פשוט והשתא כיון דנפל היסוד ממילא נתקעקע כל הכירה חשר כנה לפטור לת רחוכן כתחרשלותו דלפי החמור לפ דפשיעתו ליטו שלא כשב ות"ת חיובי מחייב לשלוחי ליה נזק שלם ולפ דלפי החמת חין זה מוסכם לרד"נ וכן כשומר לשלוחו לנכות לת חוטו כיון דלא כא להיזק תכף וכן שאר הני' הנלמרי' כשמת מרד"נ כשאר יכל לפניטו כס"ד מ"ם הלי חי' רשם כרש לן הר' ז"ל ק' לשתוע ומש"ן ד"ק כ"כ דהי חחייב ליה התרשלותו גר' כעלמ'דנרמת כנוי' לפי'כידיס פטור כהנך דחחייב כפ' הכונס ולי חחייב ליה דר"נ לפטרו שנרס הנזק כשו"ת הו"ל לחייכו כאשר נתכאר :

**גם** מדכרי הרמו"ל פ"ב מהל' שכירות יש להוכיח הנך פשיטותו שהרי פסק שם ה"ב וז"ל ילחם שלא פשע השומר כעכרים וכיוצא חייב לשלם וכו' שכל פושע מזיק הוא וכן הורו רבותי שהמוסר כרמו לשומר כין כחריסות כין כש"ז והחנה עמו שיקפיד ויזמיר ופשע ולא עשה חייב כמו שהפסיד כידים עכ"ל ועיין כהריטב"ד וכמ"מ ולא"מ וכ"כ הטור ח"מ סי' ל"ה כשם מהריב"ס ויע"ם הרי לפ דפשע כשו"ת שלא חשר ולא זמר עם כל זה חשיב ליה פושע וה"ם כחומר לשלומי לנטות מיטו ופשע ולא הלך לרעת רכותיו דהרמו"ל מחייב לשלומי מחחר דכל עליו לנכות לת החוב ומנס דנס כזה החי' מכואר לעין כל חווה דהחם כריה היזקא והכי לחו כריה היזקא מ"מ לא מן הנשם היא לפטורו מטעש שו"ת רק משום דליטו כריה היזקא ולפ דעכיד כידים נמי פטור ומה"ט חוס סני לן לפוטרו וכמ"ל :

**ולפום** ריהטא היה נרחה ליטב ולומר דהחי לא כשלם ממטו כל זה וכבריה היזקא לחול ומודה דל"ם כין קום עשה לשו"ת ומניה היא ל"ד וכן כשליח

כשליח שיצא ולא הלך לקבוע חובו דלאו כריח היוקר הוא דמי ויימר שהיה פורע לו ולעבר דכשעת תביעתו היה פושטו לו אלא הרגל ותו שלא כח כפיו לפיעורו מה"ט ה"מ דכשוק' קי"ל דלא יכנס מתנכס המדיכה ואם שיכנה הו"ל פושע אף דלא עביד היוק נמיר רק גרמא כעלמא כהיא דלא ימכור כהקפה וכיולה דלאו כריח היוקר הוא עם כל זה כל שיכנה מהיות שעתא הקמו ליה זוזי כרשותיה ואתיוקו עלה ועיין פ"מ ח"כ סק"י מ"ט וכן כשליח שלח"ל לקנות חטים וקנה שעוריס דאף דלא כריח היוקר הוא עם כל זה קמו ליה זוזי כרשותיה ואם פ"ל ועיין בהרב חת"ס ח"מ סי' ק"כ שכתב וז"ל אבל בחמת יודע דרכו דלא ניחמו דיכי גרמי וגרמא שלא בחיובים דעלמא המזיק חבירו לכל מי שכתב הרבר לידו בתורת שמירה או שליחות חייב לפילו ע"ל דחוקה ופפלגה וכל פשיעת השומריס ועיוות שלי' כך מציינת בהו חיוב שלא גרמא ופטיב עכ"ד נמלה דבכל שו אין להו בחיים לחייבו משום דד"ג רק כיון דשינה נתבטל שליחותו ונגרמיה הוא דעבר ולכן ימלא ליחין כד"ח והחוא לאמר דכ"ז היל בשינה ע"י מעשה כיס אם פשיב כשוח"ת אין לא מקרי שבוי ופשיעה כרי למיקם בחריותיה וכן כשומר דחיובו לאו משום דד"ג הוא אלא כל שעשיב בשמירתו אף בגרמא כל דהו חייב כי לאו דנזירת הכתוב וכמ"ש מפריט"ן שם הום מפטור כשוח"ת שכ"ל לקדש כרשעים ומקלות וזחת היתה לי כותח הרב מביד מרחשיה כפי' ו' שתמם ע"ד מרימ"ט הנ"ל שפטור לספלטור כט' דלעובה נתכוון ממ"ש המב"ט בפי' קע"ט דאין לו זכות כט' זו וקו' ע"ז וז"ל דהאם מט' דגרמי לאי עלם וכיון דלא כריח היוקר פטור עכ"ל י ולכאורה קשה דאם כן בכל שליח שלא ניחמ ולאו כריח היוקר והוא ליה לפיעורי מטעם זה דלעובה נתכוון וכבר תמה עליו כן הרב נחפה בכסף מ"מ סי' י"ב עי"ש ולדעתי אפשעם הוא כילפי דכומתו כרורה לומר דכשלמת כנדון המב"ט דקאי כשליח שינה ע"י מעשה ואין לא כחים לחייבו מדד"ג רק משום דשינה וקמו זוזי כרשותיה ל"מ טעין לעובה נתכוונתי ולית רק גרמא דכיון דשינה אף דלא הוי רק גרמא קמו זוזי כרשותיה מכל"כ כנדון מהרימ"ט דכשוה"ת קאי ולא שייך לומר כיון דשינה קמו זוזי וכו' רק דאתו כחים לחייבו מדד"ג אי טעין לעובה נתכוונתי הו"ל גרמא ופטור זה כ"ל כרור כוונתו והוא כתי' הרב כ"כ שם ועיין להמבכ"ל כפי' י"ג מ"ש עליו ומה שתי' הוא ז"ל יע"ש ואתר המחילה רכה לא ידענא מ"ש דה"כ אלכתי קו' מהרי"ח ח"כ ע"ר הרב מ"מ כדקאי קאי שהרי ככל מיני שלית לית שלא גרמא כנון דשם לו לקנות חטים וקנה שעוריס דאין סחיוק כרור כה שעתא וכן כנדון המב"ט ועם כל זה קי"ל דחייב ול"מ טעין לעובה נתכוונתי ומ"ש עוד שכרב ז"ל לא חילק כרברי הגה"ב המעיין היטב כעיניו יחזה דכ' מכוחים נתכוונו בסנטון אחד דק דהגה"ב הרחיב כרבריס יותר עפי"ר מהרימ"ט שם כתבו וכרור :

**שבתי** ורחה דמע"ל ליישב דברי מהריט"ן נרלה דלכתי לא נתיישבו בעיני שהרי כתב גבי שו' דאם עבר ומכה ולא מכרה דפטור משום דלא שיכה רק כשו"ת שהרי ככה"נ דעבר ומכה אין לך כריח היוקר גדול מזה ומ"ש מההיא דכתב הרמב"ד בתוקו יום הכוק :

**וישהדי** כמרומים שלחרי כותבי כל זה רחיתי חסו' מהר"מ כקנרות סי"ו דלכאורה נרחה דהן הם דברי מהריט"ן ודבר נדול דבר סכיות לך אמר ההסנחה קלח מה"ח וממ"ח ול"ש דהעדנם דפטור ליה מהר"מ כ"כ למעכב מלמכור משום דלריות ממין נתכוון וכן כהחיא דיין שעכב מלמכור כזמנו נ"כ אף הוא היה מתכוין להדיוט כיון דמכהן ואילך כל יומא פרקיה הוא וכמ"ש כנמ' ולכן פטור דאם לו נרמא היטו ואין לו עניו שלא הרשתיך מדי דהוה מכטל כיסו ס"ח דפטור ודבריו הללו מורין ככוונתו דאף כשו"ת חייב דל"ל לומר משום דלטובה נתכוון הא כלאו"ה נמי פטור ומשמע דאי הוי כיכופן הל"מ טעין לטובה נתכוונתי כגון כשיקף שלא תלול ולא נכח השט"ח ובם כשומר לשלומו לילך לנבות לת חובו וישב ולא הלך ועל ידי זה נפסד החוב וכשרט כשחורה שהניע זמנה למכור ואם יעבור וזמנה דמים אין לו דאין שכירה דלטובה נחסיק נם הרב חויל ומורה לפי טעם הא' דחייב לשלם דאין לך נרמי יותר מזה הפך פשיטות מפריט"ן שלא דכשליח לנבות החוב וכיולא דלאו כריח היוקר הוא דמי ויימר שפיר פריע לו וכנ"ל י"ל דפטור משום דלאו כריח היוקר ולא משום דהוי כשו"ת כמ"ש הרב ו"ל לך כבריח היוקר אין לחלק כין קום עשה לשו"ת וכ"כ מהרשד"ם כפי' קע"ט וה"ד ה"ה נר"ו דלא שנא ליה כין עכיר מעשה כידים לשו"ת והיינו משום דהוי כריח היוקר כמכואר יולא מתו"ד דהזוק זה נרלה לעין רשת"ה דכריו סתרתין ניהו למ"ש שם כח"מ סי' פ"ו דס"ל דהחם דכשו"ת פטור שלא הוא הרכר אשר דכרו דשניה הך דפי' פ"ז דלאו כריח היוקר הוא וכמ"ש הרב שם דמי יימר שפיר פריע לו סנוי כתביעתו וכיון שכן לא שייך לחייבו דאינו שלא נרמא ומשום שנוי נמי ליכא דאינו שלא כשו"ת ועמ"ש כתוי"ד סי' ס"ה וי"ל ולתה תמזה :

**באופן** דלפי מה שנתכאר אין לחלק ככריח היוקר מקום עשה לשו"ת וכשוחף שלא מכר הסחורה ועבר זמנם דל"מ טעין לטובה נתכוונתי שיכח דכ"ע חייב לשלם מדר"ג ואף לדברי הרב ז"ל וגם"כ כפ' מהריט"ן דס"ל לחלק כין קום עשה לשו"ת כי"ד היכא דמי טעין לטובה נתכוונתי דלא הוי שלא נרמא כמכואר כר"ק כרס סיכא דל"מ טעין הזלי ומותו דכל לפיל שיין והדין נותן לחייבו וכו' הפך מהריט"ן :

**עוד** ואת תוות ק' הונד לי דרך לחנב כדכריו שם כמה שסבר מימר לפטור לת הלובן מט"ש דהי"ל הסחורה לחמיטו מרין שמירה ואם פשע כהם פטור ותמה על ה"ה והניח ד"ק כל"ע עש"כ ודבריו שו מזרו ונשט כפי' קמ"כ יע"ש :

**ואנכי** סרל לת מפתחי מקום לקו' כלל לתמה"י וכע"ר דכשנם מליטו להרי"ף דס"ל השומר כשמורת וכולף פטור מ"מ כד"ו דמוסר כרמו לשומר

ופשע ולא עשה ס"ל דחייב וכמ"ש הר"מ כשמו דחיוב זה לאו משום דפשע כשמירתו הוא לומר דהתורה פטרתו רק חיוכא דמיא עליים מכח תקלו לעכוד אח אחרתם וכיון שלא עכדה חייב ולא ככנס זה כסוג פשיעה כשמירה והעד ע"א הוא מהר"י ן' מינאש שנם סוא כשיטת הרי"ף לחול וכמ"ש הר"ן כשמו והכי"ד מדן כב"י סי' ל"ה וכן מפורש יולא כחי' לשכו' כס' לחיין חליתחי יע"ש ומ"ש הס"מ דמ"ש הר"מ וכן הורו רכותי וכו' שהוא נמשך אמ"ש דפשוטא כדכריס שו חייב כוונתו לאפוקי מ"ש סרחב"ד דנתקוון דכיטו לרין המשנה ל"ח ד"ח אלא נמשך למ"ש דפשוטא כזה חייב שכל פשוטא מוכן הוא דלא פשיעה כשמירה חייב אף דלינהו פלינהו כזה ולא מחייבי פשיעה כשמירה משום דסכירה להו דכל סתם פושע לאו מוכן מקרי זה נראה כיונתו ועיין להסו"ד סי' ל"ה וכלב מכין כחי' על הרמב"ם שם וכמרכבת המשנה ולחכמ"ל סי"ד שדכרי מהריט"ן הנו' כתבו' ז מרחשב וע"ש שנכו תמני ול"ע :

**אין** שיהיה המורם מכל דכרי הרחשונים שזכרנו דכשלים שפשע אף כשו"ת אם הוא כריח היזק מחייב לשלומי מדד"נ · ולולם דעת מהריט"ן כלפי לייא דכשו"ת ושליח לא מחייבי כפשיעה כ"א עד דעכיד מעשה כירים כרש ביסב ולא עשה שליחותו לא מקרי פושע כלל ופטור אף היכא דכריח היזק כסתיא דשותף שלא מכר סמורם שהגיע זמנם ליממכר וכעת יחיד הוא כדכר י ומדכריו שו נמר לם הרב השוסק סי' ל"ד דכשליח עסקינן דלא מחייב רחוכן מידי כהחרשלתו מלעשות הפרוטיסטו תכף ומיד כיון שהוא כשו"ת ושוב מי' מכ"ד למ"ש מהריט"ן ככתוב כקונטריסו וכשאני לעניני לא טעמתי טב' בעיקר כמי' זה ותכני לא ידעתי מי גלה לו רז זה דכמ"ש מהריט"ן כעושה שליח לגבות את חובו וכו' רחיירי דלא קכל עליו להשתדל לגבות רחטו שוטה היה המשלח שסמך על השליח סזה מכלי שיודע להכריו וקכל עליו ללכת ולתכוע תכע את חובו ופשי' רחיירי שקכל את דכריו כפי' ומ"ל שילך וישתדל למטו"! סמך הלה עליו ועכ"ז פטור ה"ן לוסף עוד והתחיל כשליחותו והלך ותכעו וכתב לו קשכול כנסות מה יתן ומה יוסיף זה לחייבו ע"מ שפשע לח"ק ויש לו מנהר ולא תכעו עוד דלו יהא שקכל עליו שמירתו וכד' ה"ה נר"ו והדר פשע כה סו"ם כיון דפשיעתו היו שלא כשו"ת לא מחייב ול"מ לפי"ד מהריט"ן שהרי כשותף שלא מכר הסחו' כמנה פשיעתו ליס דפטור אף דהשותף חוב ס"ם ול"ו נס כהא דרועה שהיה לו לקדם כרוביס ומק' ול"ק כתב סרב דהטו' משום נזה"כ ואי איתא הול"ל דה"ט משום שבבר קכל עליו שמירתן ומתחיל כה ולכן אף דפשע כשו"ת חייב ס"א דאין טעם לחלק ככך כלל ולפי"ד מהריט"ן הרין כך"ד דפטור רחוכן מאחר שלא פשע כ"א כשו"ת שלא הכבר כתכתו דאין זה מוסכם ח·כ דכריה היזקא מיהא וא"כ אין לו שלא לחקור ולרעת אי ככה"ג דנ"ד מחייב כריח היזק לו גרמת רוקק ותמסני על ק"ק נר"ו ותפסו ר'



מהריט"ן לפסק הלכה ולא נרגש מכ"ז והנה ס"ה נר"ו לפי חלוקו אשר חילק כין כ"ד לנר' מהריט"ן מפשט פש"ל דכל כה"ג כריח היזקא חשיב ופש"ז כתב וז"ל וכבר נודע לכל יודעי דו"ד דכוד"נ לא פלוג רכנן כין עכיד היזקא כקו"ע לשו"ת דמפשט אחר להם וכמ"ש הרמב"ן ומהרש"ך ח"ח סי' ד"ן וכו' יע"ש כד"ק :

**ולענ"ד** עב שחיני כדאי תמהני על מהרש"ך ועל כיאי כחו דמלי רחים מייתו מהיות דמחוכת הכרס דשניא היא רכוין דמעורב שלו כחלק חבירו וע"י יאשו כאשר חשיב כמעשה וכן מכואר שם כרכרי הרמב"ן דקי"ל ע"כ וכהרש"ם כפ' הנזהל ז"ל ומחוכת הכרס וכו' ונחוכם ולא נראה דכיון דמעורב שלו כש"ת ונחוכם הוי כעושה מעשה כשל חבירו עכ"ל וכ"כ המרדכי ומהרש"ל שם כהדיא :

**דרי** דכעינן מעשה ומשום שמעורב שלו כחלק חבירו ונחוכם חשיב מעשה ומחי דמייתי הש"ס רחים מהך דהכח לההיא דמרחה דיבר לשולחני הכוחה דכשם דהתם הנח דלא עביד מעשה כירים ממש כ"ש ע"י יאשו ועי"ז נאסר מה שחולך ומתערב שלו כשל חבירו חשיב מ' כיאלו הוא כעלמו זרעו ומערכו כידים כ"כ הכא כיון דע"י דכורו לקח אח אח הדינר חשיב כאילו הוא נופים כפשו ונתן כיד וכ"כ הרב המאורי ומד' הרדב"ז כתשוח סי' תשכ"ט חין רחים דר"ל דהנח דלא עשה כפועל רק על ידי עקי' שפחיו חייב דומי' דמוחל שט"ח ס"ח וכבר רחיתי כהנהה כ"י לא ידעתי למי מק' שחתה ע"ד הרב מהרש"ך ז"ל כן :

**ואחר** ההשקפה קלת נראה דלמהרש"ך ל"ק כ"כ דכיון דע"י שלא פרע לחונר יחזור ויפרע פ"כ משיקשו חשיב כאילו הוא העושה מ' כידים הנח דלפי הלחת לא גרס הניזק כ"ח כשו"ת וזה לא שייך כל"ד ועיין לסרב כר"ם סי"פ' מ"ם ע"ד מהרש"ך הנו' והח דהני חנח דמסייע לן ומ"ש ה"ה הי"ו וכן י"ל מתצו' מרב מהרשד"ם כסי' קצ"ע תמהני דלא וכר סר הסיח דסי' פ"ג וכ"ן מת"ם שם סי' ש"ד דלא שחני ליה כין קו"ע לשו"ת וסו"ל להכירם ולחלק כין הסוגיים :

**עוד** רחיתי לה"ה נר"ו שכתב לעיין כתצו' כנס"י ותמה עליו דלא רחם תצו' מהריט"ן וכו' עי"ש ואין סעם דהנה שטפיה כ"כ דהיכ כנס"י לא הכיח רחיה מהך דדובה רק לפטורא וז"ל ולענין ס' הנ' הנה כח סדכר פשיט כש"ע סי' ס"נ נכיה רועה וכו' ומעתה נפשט ס' זה שהרי יגע ועתיד ע"י חילי החזן ולא יכול דחדחי לאו כתרעל רחוכן היה מקום לטענת שמעון חמנם וכו' עכ"ל · הרי דלחייכו לא כתב דהכא מקום לחלו מהך דיבה דדובה רק דפשיטא ליה דשותף שפשע ל"ם כקו"ע לשו"ת ודכריו נחמו מחד מכל דכרי הרחשונים שזכרנו שלא דהרז"ל לא חש להחריך כזה אף נם ואת להזכיר דכרי מהריט"ן סחולק כזה מחחר דל"ש כש"ם כמ"ש שהרי יגע ועתיד וכו' :

**אדר** כל שם הדכרים דהו הכיח לנו ס"ה הי"ו דכרי הרב מניד מרחצית סי' ד' שכתב שדעת כל הפוסקים שוה כזה שפס לה עשה מעשה כלל היו לחייבו וכו' וכת"ר נר"ו הפליג עליו הפלג ופלה כמכוחר כד"ק ולע"ד ככר מלתי לחורה וחת לפנים דהין רהיה כלל מהיות דמחילת הכרס כיון שמעורב שלו כשל חכירו חשיב כמעשה כנוף הדכר ס"ח וחו ל"ק כלל :

**אך** מי קשה לה ק' כמ"ש כסו"ד ו"ל וחף הרב מהרש"ך שם ס"ם לה חייב לפקיד שלח משום דטענן קליה וכו' ושם היה הדין נותן לחייבו משום דד"ג מה נורך לכ"ו ק"ו כדכתיבנה עכ"ל ודכריו נפלחו ממכי דהרוחה ירחה כתשו' מהרש"ך שם שלמד מתשו' הקה"ד שפס יכול לתקן החוב הנו' כחופן שלה יניע לו נזק והפסד ולה טרח להכיל חייב לשלם שלח רשוב לחלק יפה רשם לה הערעור שטענן לוי על ס' שכבר פרע לו חף דהיה מחוייב לילך ולהכיל מ"מ חף הם לפי החמת זה הלים שמ' היה יכול להכיל מיד לוי החוב הנו' ולה הלך חייב לשלם לרחובן ההפסד ושם לה היה יכול להכיל הפילו היה שם חלל לוי הפילו שפשע ולה הלך בהתרחת רחובן הפילו הכי פטור שמעון הנו' דיכו"ל קי"ל וכו' לה כיון דיש הערעור הזה רגלים לדבר שכדברי לוי כן היה יעש"כ · הרי דהרב הולרך להטו להיכח דלפי החמת לה היה יכול להכיל דהשתח חין לחייבו משום דד"ג כיון דמניעתו ועכוכו לקו כריח היוקה הוח כרס הם לפי החמת יכול היה להכיל כלי קפק ככר העלה להלכה מחורתו של הקה"ד לחייבו ומן הלימה על הרב הפוסק נר"ו שגם הוח לה ירד לעיין היטב כתשו' מהרש"ך הנו' עד שכתב דעדיפה מינה דלה לחייבו הנם דחייב מדד"ג וכחיוקי כוה עם רב נהורחי הרב המפ"ה הי"ו כקם לישב דכרי הרב מניד מרחצית ועכם"ר לה כוין יפה :

**ועוד** זלת קל"ט ע"ד הרב דנרחה דס"ל דחף כשרשור שהיה יכול בודחי להכיל חת החוב שלה יכל לידי פסידת ולה דנם לטרוח ולהכיל דהוי כריח היוקה עכ"ו כל שלה עשה מעשה כלל חין לחייבו והרי זה קפך כל מה שכתבו למעלה משם הרחשונים בהחיח דפרק הרבית וממ"ם מוכריק"ו שו' קל"ב ופס"ך סי' של"ב והכהנו ד"ק לעיל נכי פועל דחס הוח דכר התכד ועליו מוטל לעשות ולה עשה חייב לשלם :

**ושוב** רחיתי למהר"י חלרבי סי' קכ"ב שכתב על חשטרופים שמסרו לידו מטלטלין וחמ"ל שיטכרס מיד והוח נתרשל ולה מכרס ונשרפו דהין זו פשיעה שלה נרמת כשוח"ת יע"ש · הרי דנם הרב כשי' זו חויל ונמלה דמהריט"ץ לחו יתיד הוח כדבר ופליהה דעת ממכי על נ' הרועים הללו חיך לה העלו ע"ש כל הנו"ל :

**איברא** דלריכים חנו להכין דכרי הרחשו' וכפרט כמ"ש הרחכ"ד כהחיח דנתן לו יין להוליך ולה הוליך דחייב לשלם שקרי ק' מחי' דינים של דד"ג הוח שיעשה מעשה פנוף ממון הניוק כמ"ש סרק"ס פ' הנזהל וזוהיח ס' הרחכ"ד כפ' ו' מה' חוכל ק"ל יע"ש · וכ"ם דלה עשה מעשה כלל רק דנתרשל ולה הוליך דהו"ל למפטריה וחולם החילוק מכואר דכשליח הוי כנפקד דכפשיעה כ"ד מחייב וכמ"ם הרדב"ז כתשוחת סי' תצל"ט והרב חת"ס סי' ק"מ כמש"ל משמו וזה ברור :

**עוד** זלת חזיתיה לרב חכיבח ה"ם נר"ו שעמד מתמיה ע"ד הנחון מהריט"ץ שכתשוחת יו"ט והניחם כל"ע ולדידי חזי לי דלק"מ דכוונתו לו' דהערים הללו הקרוכים לחוכע המה רלו חת הערות שהוח נגד דכרי החוכע חך כיון שהם קרוכים דל"מ לחקהודי חף לחוכחיה לח כוונו להעיד וכדי לפטור עלמו הנחכע הכיח חת הכח הנ' והמה ככשו עדותם דהו יוכלו הכח הרחשונה הקרוכים להוכע לחייב הכ' מדד"ג ולימנס לנחכע ז"ל כרור ככווכתו ועי' להרמב"ם כפי' המשנה פ' שה"ע גכי מלי דחנן התם חמ"ל הנחכע משכיע לכי עליכם וכו' הח' פטורים ולם' לור יקרות כתי' שם כה"ע ולקמ"ר ח"כ דנ"ד ע"ג ולהחק"ל שם כח"ח ח"כ ד"ח ע"ד :

**איבו** השחח נדעה נרדפה למען דעת כדמ"ל כנ"ד דקנה ה"ה הי"ו כהחילה כחב דדין זה דנ"ד כמח' שטו ולה עוד שלח דכתה"ג כ"ע מודו דחייב כמכואר כד"ק · ולחקהמ"ר לין לדכריו שחר כלל כמ"ש דלכ"ע חייב משום דעבד מעשה כוריס שהרי לדעת החולקים דס"ל דכשוח"ת לה חשיב פשיעה נמלה דכו כיוס שלה נעשה הפרוטיסטו לה עכד שוס היוק כלל לם כן מה הוסיפה היוק ליכח כמעשה זה חשר עשה שכתב הפרוטיסטו לחר ס' ימים תוכן הפרעון וכפרט לדעת החולקים שהכיח ה"ה נר"ו דס"ל דקנוק כבר נעשה כו כיוס לפ כן מה נתחדש פמעשה זה להחשיבו היוקה כידים ממש דע"כ ל"ל דעביד מעשה חייב רק כנורס נזק לחכירו על ידי המעשה ההוח משה"ך כמלי דקמן כלשר נתב' כלופן דלה מלחתי כזה שום טעם כלל ולין לנו כ"ל פלוג' דרכוותה דלדעת הרחשונים שהכחנו למעלה לין לחלק כין קו"ב לגוש"ת פטור וגל מדב' דגם ככריה היוקה הדין כן וכמש"ל :

**אך** מה שים לעיין כזה היה מי ככה"ג דכ"ד חשיב כה"ז חו לינו שלח נרמת כעלמה ולכלורה נר' דלין לך כריח היוקה גדול מזה כיון דעיקר שמיכת יהודה הסוחר לינה חלה על מי שנתן לו הפוליסה · לממנ כך דייקינן שפיר הח לחו מלתה היה דחף דעיקר שמיכתו לה היתה רק על כעל הפוליסה ולנבי זה חשיב כה"ו מ"מ ס"ם חיובה רמיה על הערל לפרוע מחחר שכבר כתב עליה קחכול כניהו וחפ' דחף הם יום חו יומים ועמוד ויפרע ולה יניע לשכרים ה"כ לה היו חלה נרמת כעלמה דכה שעתה לה מטו ליה נזקה כממוניה :

**וכאשר** דמיתי כן רחיתי לה"ה הי"ו לחמר שרן לת הדין וחייב לת רחובן הנו' ככל זלת ל' שב לשו ממנו ועוד ידו נטויה לו' דגם תפיסתו על יהודה ל"מ ול"מ וחייתיה מתניתה כידים מ"ש הרמב"ן

הרמב"ן במלחמת דוגמת הנרמזי בכל מכתוב כנ"ל :

**ועם** כי בלחמת בן ה־כרים הנלחמרים בלחמת הנה מקום לחבית לחבית סגור ומסתר לדכריו דכל כה"ג לא חשיב כריח היוקר לפי הלחמת כלותה שנה שלא נכתב הנרוטיסטו ל"מ למהדר על כעל הפוליסקא הנו' ממ"ם המכת"ל סי"ג על פלטור שדינם הפוליסקא לכתי' על לחוח ושוב מת לחוה ונלכדו נכסיו וכתוק תשו' כתב וו"ל ולע"ג דקי"ל כמתן דדחין דר"ג היי"ד בשורף שט"ח וכיוצא לכל נרמת כעלמא פשוט והכא מלתא דפשי' דחיטו שא נרמת כעלמא לכל הפי' דהא לאו כה"ו שהרי הקומד לחמיד הוא וכריה וחקוק ולא בא מהספר מיד שהרי כשלקח מידו הכתי' כריא לגמרי כנופו וכממונו היה כיחוש לכל עכ"ל יע"ש · הרי לך דלא דכל עיקר סתיכתו לא היה שא על הקיטקול כעל הפוליסקא וע"י שטויו לכתי' לא יוכל לחזור עליו עכ"ו לא חשיב ליה כה"ו רק נרמת כעלמא משום שלא בא מהספר מיד והיינו ודלקי כרכתיבנא :

**שוב** לחר כל זה מקר מקירת חכם ה"ה נר"ו כמותק מת"י ע"א מעידי השטר שם חייב המוחק חו לא ומעלה דמי כ ולחיתי מתני' כידיה הא דתנן כשם"ע כפרו כ' כות"ו הרחטן חייב ומ"ם המוספות שם דף ל"כ וסיים כסו"ד וו"ל לחא ה"כ הכל מודיס כמוחק מת"י ע"א דחייב כיון שהודיר תכיעת המתן מן הודלי לכית הס' עכ"ל :

**ולכאורה** היה נראה דלחיתו כרחה לחתני וחקיפת עד שמבח זה טהלות נפלחתי על הרדב"ז כחדשות סי' תצב"ט שכתב על לשטרופים שטען כעד היתומים טענה שנחחייב כה הנתבע שכועה ולהו היה עושן כהיות היה מחייבו ממון לנתבע דפטור החטוע דלא חוי פושע דמי ייתר דמשתבע יע"ש וקשה דהא כן למאי כפרו ב' כות"ו תנן כמתני' הנו' הרחטן חייב והשני פטור הרי גם הרחטן ליפטר מה"ט דמל"ל מאי לפסרחיך דהלוכת עד שני ועפי"ד מחייבו שכועה ומי ייתר דמשתבע דלולי ישלם ולא יסבע :

**ואת** ושוד קל"ט ממ"ם הרדב"ז נופיה שם כסי' זר"ת נכי כ' עדים שחתמו שטר לרחוכן על שמעון ולחר מהם הודה שהעיד שקר ועל ידי עדותו הפסיד ממון כתב שם דהעד שהודה חייב ככל ההפסד דמלי שמעין לומר ע"ש ע"ח לא היו מוליכים ממני ממון ולחה נרחת לי כל ההפסד ולמ"ל הרי העד הלני מחייבך שכועה ומי ייתר דמשתבעת דלמ"ל הרי לני עומד ונשבע וכו' לחר"ק יע"ש · הרי לל"ח מי ייתר דמשתבעת ולהו החם כתב רמל"ל מי ייתר דמש' ומלבד זה קשה מהסיק דלמריכן שם דל"כ הכל מודיס כעד שכגנרו חשוד על השכועה ופריך לי חשיד לוה לימא ליה מי ייתר דמשתבעת וכו' הרי דלא מלי המלוה לומר הרי לני נשבע וכו' וח"כ למאי כנרון הרדב"ז למ"ל העד לגוה מי ייתר וכו' דכשם דהחם לח שהיה ממון המוטל כספק דלולי ישבע וע"י שכבע הכיאו לכית הודלי שלא ינבה עם כל זה פטור דלמרי' מי ייתר וכו' כ"כ נימת הכח לח שהיה העד לחד היה מוטל כס' וע"י העד עשלו חיוב גמור נימת מי ייתר

הלפסק ולח שכש"ס לייתי להפוקי ממונח מה ככך ומה טעם לחלק כוה :

**ושו"ר** למהר"ם כ"כ תו"ד כתשו' הרשב"ל סי' שלב ק"ו שכתב כדכרי הרדב"ז דכסי' תצב"ט הנו' ולהכי לה ידעתי מה יענו למתני' הנו' וכפרט למהר"ם הלר הכיח לקושית דעד שכגנרו חשוד עה"ש הנו' יב"ש :

**אך** לחרי החיבתי כדבר חזי הוית דכל דכריהם לרקו ממני ולין כהם נפחל ועקם והוח דנכי שכועת העדות גוירת הכתוב הוח כל שע"י כפירתו הפסידו ממון כרור ובעדות השנית ס' הס יגבה חו לא דהדבר תלוי הם ישבע חו לא חייב קרכן לח דכשעת כביעת עדותו לאו כריה היוקא דכשה"ע לא כעינן שום חי' מדר"נ שא כל שהודיד המתן מכית הודלי לכיתי הס' חייבים רחמנא · כרם לענין חוב ממון לח דהוה כיה מעשה הוח מפטר דלא שייך לחייבו מדר"נ כיון דלא כה"ו הוא וגם תלוי כדעת לחריס דלולי ישלם ולא ישבע וכבן הלפוע' שלם היה טוען טענה טובה הוה מחייבו וע"י טענתו דהשתח חייבו שכועה ולולי ישבע ולא ישלם כיון דכל עיקר מה שלטו כיים לחייבו ליטו שא משום דר"נ לא שייך לחייבו כיון דלאו כריה היוקא דמי ייתר שישבע ולולי ישלם ולא ישבע ומה שהכיא רחיה הרשב"ל לדכריו מעד שכגנרו חשוד עה"ש דפטור משום דמי ייתר וכו' כוונתו למנמר כמב"ם דהשתח נבי שה"ע דהין חיובו תלוי משום נרמי עכ"ו פטור משום דמי ייתר דמשתבע ונמלח דלא הפסידו ממון כרור כ"ם כלפוע' שלטו ליחייבו ממון משום שלם היה טוען טענה טובה הוה משתבע ושקיל והשתח ע"י טענתו נשבע שכגנרו ונפטר דפשי' דפטור כיון דלא הפסידו ממון כרור דמי ייתר דמשתבע :

**ואין** להק' על דין זה שכתב הרדב"ז כסי' זר"ת מהא דפ"ק דמכות ד"ג דמיקי להיות דעד זומם משלם לפי תלקו כלומר שקר העידו ופריך כל כמינים כיון שהניד וכו' ולפי"ד הרדב"ז מלי קו' דניזי דקי"ל דחיטו חוזר ומניד מ"מ חייב לשלם הער מדר"נ מה שהפסידו ולחידי כלוקן דכבר שלם הנתבע לתובע והשתח לתי לתפוקי מיניה מלי דלפסיקא הבר על פיו דמה ליתח שהרי לא לתי לקויבים שא משום עד זומם ובעד זומם כעינן כלחר ומה ולא כלחר עשה ולמה למ"ם התום' בקמת ד"ה דכממון מחייבי נם כלחר עשה וכ"כ הרמב"ם כה"ע יע"ש מ"מ לא מלי לתוקומי כהכי כיון דרב תני משלם לפי תלקו ולהו מ"ט דר"נ לחי עולה הוה מחייב לשלומי כל הנפסד וכפרט דכיון שלא הוח ע"י לחריס היתך קרי ליה כשם ע"ז ועיין כח"ה שם ע"ש התום' כר"ה שקר העדתי ולהרב שם"ח סי' כ"ט ושו"ר כהרמב"ן כמלחמ' דר"נ דקי"ב ע"ש :

**הדרן** עלך כעיקר ס' ה"ה נר"ו דלעב"ד נרחה כיאור דפטור המוחק מת"י הע"ה מלחר דלא כריה סיוקה הוא דלולי ישלם ולא ישבע ונם תלוי כדעת לחריס וכלחר מפורש יונה מתורתם של רקשוים פרשב"ח והרדב"ז וכל דלעיתו מהניח דב' שה"ע לחיגס מכריחות כלל כלחר נתבאר :

וקיותה

**והיותר** תימה על ה"מ הי"ו דלפי"ד דחשיב ליה כה"ו מצוה שהוריד הממון לכיס הפ' הנס דחלוי כדעת לחרים דחולי יפלס ולא יזכע לפ כן לחמי כנ"ד פטר ליה לרחוכן כמה שנחרבל מלעצות חשוב' מצוה דהכיוך כף מנרמתו חיכו כהכרח ונכ חלוי כדעת לחרים שהרי חורין ממון זה מכית הדחי לכיס הספק דחלו היה עומק הפור' היה חוזר על כעל הפוליפ"ס ונוכה ממנו כאין חומר ואין דכרים ונעכשיו ע"י התרשלותו הכיחה לכיס הספק הס ונכה מהערל ועהם"ל :

**עוד** זאת רחיתי לה"ה נר"ו מה שפי' ככונת התים' דשכו' דל"כ לדחוק דכרי המש"ל ז"ל יע"ש . ואני אומר דכל יפר הולך כר' החום' הנו' כעיניו ירחה דחדרכת הכרור לומר ככונתם דל"מ הער לו' דחעיקרי לא היית נריך לעדותי דכיון דחיכח עדי קנוי וסתי ואחתה ותמות היית פוטר את עלמך מכתו' ואין הער מתחייב קרכן כה רק היכח דהלו היה מציד הוא היה מחייב ממון ועתה לא כן דלא היית נריך לעדותי לפטור עלמך מממון הכתו' וע"ז כ' מצוה דיש זכות תולה וכו' וע"ז כתב ונתית רחית המש"ל כמין תומר וכמוכן זהו הכרור והנכון ככונתם . וכדכרי התום' י"ל קלת כתי' הנו' דפעמים זכות תולה וכו' דהא דחולה לה לעולם רק לומן מוצע עד ג' שניס ומיד היה מתנולת והולכת עד שמתה כחותה מיתה כמפורש שם כש"ס דסוטה ופסקו הר"מ כה"ג וצוד ק"ק כעיקר הסו' דהיכי משכחת לה קרכן כעד טמחה דמל"ל שמא אין הכעל מנוקה מעון ולא הוו כדקי לה מיא ולוט י"ל דכיון דככל סוטה היכח למיתה הכי וטכ"ז קושר למקוק ה' דחחזוקי חיכחי כרחיעי לא מחזקינן וחכמ"ל :

**איכו** הסחת נחנה רחם ונשוכה לנ"ד דהנה ה"ה קי"ו פשוט ליה דפעיר דחורן דנ"ד מכל חשר נרס כהתרשלותו דאין זה שלא נרמת כעלמת כיון שאין ההיזק כף מיד ונס תלוי כרעת לחרים וכמ"ש הרב מע"ח ולא עוד שלא דנס מה שתשם יהודה ל"מ ול"מ ומ"מ כמכואר כדכריו השניים כהדוכה :

**אמנם** לדידי חזי לי דחשיחת יהודה המתני ותקיפת וכל מ"ם ה"ה נר"ו היט מענין שלט שהרי כתכט לעיל ס' הרחשונים כהחיל דפ' תריתי דע"נ דשליח שעשה לפ כשות"ת חייב ולפ דחר מחי' דד"נ הוא דכעינן שיעשה מעשה כנוף ממון הניזק וכמש"ל מ"מ הי"ד כאיני דעלמא כרם כשליח דכפשיעה כל דהוא מחייב לפ דלא עביד שום מעשה כנוף ממון סניזק חייב וכמ"ש הרדכ"ו והחת"ס וכמש"ל וכן דחיתי למהרי"ם סי' ק"ח והלח"ר סי' קפ"ג שחייכו לפיטור שעשע כשות"ת יע"ש . וכוכ הגיר ה' עיני ומינחתי לה' יעכ"ן כפי' פ"ה שחייב כפי' לקומפוזיטא שעשע ונת צנל כעשית הפרוטיפטו יע"ש ועיין ד"ק הרב חורת משעע כפי' ס"ו הנה"ט הות כ"ה יע"ש . ולפ דכ"ו היט מוסכם להל' שכרי מהריט"ן ומהר"י חדרכי והמגיד מ"חשית פ"ב: כל כתי חיפכת וכמש"ל ועמ"ש הנו"ד ח"מ סס"י ע"כ מ"מ מלין סעין ומלין רקיע לכולית מיד המוחזק מלחר דרכים מהשום' קמלי

וכתי"לי ס"ל דחחייב לשלם ועד לחתן הרב שחלת יעכ"ן דהחייבו ממש כ"ד ויכו"ל קי"ל כלי שום ערעור ופקפוק :

**את** זה כתכתי כעטי"ו על נח"ן רכרים המסודקים הם לחתת עניית . ויודע רכוני הלא זה לחדוני הרב המוכהק כיצחק יקרית פר"ו כי מעט לחבר היה לפני המה כלל קורת'לי לחנב דוחקת כלחסר'י כי לחסר'וני דכרים המעכבים לת המי'לה וקיימי עלן כי ככלה לעתיה . ועם כי נעיתי מדרכיו פלח נת לחנכי מכקש שכך היה דרכה של תורה לקדושים לחבר כהדן שרו חכימיה . והת כחן לעותת לחנת ה' הטוריפני לחם חוקי לעסוק לחהב כתו' הק' דכר יום כיומו עולת תמיד הנשנים . ממני יגלו הדכרים תירנת דיומת עבר נרנע לכל יודעי רת ודין קטיל קני כהנמת חכמת המסכן כוויה . כו"ח פהנ"ק ירום' ת"ו כס"ת לת' לה הכ הכחמות"ם' משפטיו לנב"ד ומוקו"תיו כרב עז ושלום

הנצוי **רחמים יוסף פראנקו** ס"ט

**הן** כל יקר רחמה עיני תשוכה מלהבה לחבר השיב מעלת רב מביכת הרב הכולל חור נולל קוה"ר רב הו"ד יוסף רחמים פשוטים קי"ו ומוזיקיה למר דכל כתר ליזכה כתר דודי לחזיל ועוד ידו נטויה לחלוק ע"ד הרת' והלח' ועלי דודי ככתי רלזותיו ודמיוטקיו וכשלחי לעלמי עם שכללת להכתכתו יחד לעלם ולכשר עכ"ו הלחת לחוכה לחלי יותר ולחת לחניד שלא מלחתי ככל דכריו נר"ו שום כדאי לרחות דכרי וכ"ם לרחות דכרי הקוס' והנני כח להשיב על סדר קונטרי' מריוח לסיפת ותוכרח לני להחריך קלת כמקום שלמ"ל וזה החלי וה' שהיס יעזור לי :

**תחילת** דכר כ' וז"ל לא זוסי שק' כעיקר יסוד זה שהניח וכו' ככל הכתוב כר"ק מ"ל וכשחני לעלמי חמהתי על המריחה מה כחו יפה לחלוק ע"ד הרב מהריט"ן כדיכו הנו' ועל רכני הלח' הר' הנלון מהריט"ת ומפרמ"ג שהכיחו ד"ק כפתס כלי חולק והסכימו עמו לדינת ונס עתה רחיתי להרב ח"ם כסי' ס"ו הנכ"י חות ע"ס שהכיח דין זה דמהריט"ן כמי שעשע ולא תכע מהלוה הטע"ח דפטור משום שלח הזיקו שת כשוח"ת יע"ש שהכיחו כפתס כלי חולק נס הרב כני חיי כסי' קע"ו חות והרב מע"ס כסי' קע"ו הנכ"י חות קי"ד הכיחו הלי דיוק דמהריט"ן כשותף שעכב מלמכור הסחורה כזמנה דפטור משום שלח עשה מעשה יע"ש שהכיחוהו כפתס כלי חולק כלל ס"מ דס"ל דהל' פסיקתה הוי והוה מוסכם מכל וכחמת דהדין עמהס שחין חולק כזה כלל וכל מלי דחייתי לן ה"ה נר"ו מסוניח כב"מ דע"נ וממ"ס הדסם' ולח' עלה דהחיח סוניח הכל כחשר לכל חין מהס שום סתירה כלל לדכרי מהריט"ן ולחר ממחילם מניה דמר לח כיין ל החמת כזה כלל כמו שלכחר כס"ד:

**קודם** כל לחי תמיה עליו נר"ו שלא הסניח יפה כתבו' מהריט"ן הלוו שבכלל רחיותיו שהכיח לפטור השוקף דס"ד על התרשלותו מלנכות המשכ מיקודם קדם מנייקו רחה הכיח לנו מ"ם כרמב"ם

קניהן

מצות מצות לקנות פירות למחלית שכר ולא קנה חין
לו עליו אלא תרעומת יע"ש ומה שהמ דכרי הרמב"ם
בפ"ו מה' שות' ה"ו יע"ש ומקורו מש"ס ירושלמי
בפ' הרביעית ה"ג דמייתי התם כרייתא דתני הכי להדיא
ותמרי' עלה הד"א המבטל כיסו של חבירו מצות ליקח לו
ומה בהנהות מיי' שות כ' מייתי הירושלמי הנ"ו וכ'
עלה ז"ל והא דתמרינן כתו"כ הסות דיהיב ליה זוזים
לחבריה למזבן חמרא ופשע ולא זבן משלם לו כדקתני
לחיל לפורתא דזולצפנו מיירי שהתנה עמו בפירוש שם
לא תוכיר לך משלם כל ההפסד וכ"מ בשמעתין עכ"ל
יע"ש · וכיון דמהריט"ן כבר הביא דברי הרמב"ם
דפטור השליח ודאי דכבר דהה למ"ש הנמצ"י הנ"ו
ומאי מייתי תו מר בר"ו מן התרם הסונית הנ"ו כאילו
חדשות הוא מגיד מצתה הא ודי לחתמה · ועתה אבאר
דל"ק על מהריט"ן מכל מ"ש הרחשונים עלה דהאי
סונית ואדרבה כלהו הוו סיעתיה · הנה מ"ש הנמצ"י
שנ' דרב חמא מיירי בהתנה כ"כ רש"י והרא"ש וה"י
וכ"כ הריטב"א התי' למציעא לאלי סונית יע"ש · וכ"כ
הר"ן ז"ל יע"ש · כאופן דכולם הסכימו דר"ח מיירי
בהתנה ונם כל זה פליג עליה ר"ת משום דהוי לחמכ'
וקי"ל כר"ח כדפסקו כל הפוסקים ז"ל ולפ"ז כל שלא
התנה עם השליח לפילו לרב חמא פטור השליח מכלום
כיון דלישו של מבטל כיסו של חבירו כשו"ת ונם
הרמב"ם ומרן ודאי דסכי ס"ל דלפילו התנה פטור
לר"ת דקי"ל כוותיה מדסתם הרמב"ם כדין הנו' ומרן
בסי' קפ"ב ועמ"ש סעור סי' ר"ז סי"ז מ"ש ע"ד הרמב"ם
שלא חלק ומ"ש עליו מרן בכ"י ועב"כ והמעיין היטב
בדברי הריטב"א בתי' לקו' הנו' לבבו יכין דס"ל למר
דנם לפי' הראב"ד שפירש במלחמת ד"ח פ"ל נמי
לדעתם דר"ח דמיירי נמי בהתנה וכדפירש"י שלא
הראב"ד מפרשה במחנם ולרש"י כל ההנאם לבעל
המצות וע"ו כתב לתרוייהו ל"ק תו ממבטל כיסו
של חבירו דפטור דיכול מיירי בהתנה יע"ש · נמלא
דנם הראב"ד מפרשה בהתנה אבל בלא התנה לכ"ע
פטור דלא הוי שלא מבטל כיסו ס"ח והנם ד"בדרי הראב"ד
שהביא הרב"ח בשם קתומים ולא פי' דקאי
בהתנה כיון שהריטב"א פירש שיתוקיו דל"ל דבהתנה
מיירי דאי לא ליכא למימר כיון דליכא דאי כיעו"ש
ק"ב יעלה מתום מן המפורש ולפ"ו נם מה שחייב
הראב"ד בנתן לו יין להוליך ולא הוליך ל"ל מפיש
שהתנה עמו דכאופן אחר מיירי כד הפטור ודו החיוב
וכנתן לו מעות לקנות והתנה ליכא למימר דאין
כיורו לקנות ומפיש הכי פטור כרם כנתן לו יין להוליך
והתנה עמו ולא הוליך חייב דליכא למימר כיון
שכירו להוליך וזה פשוט · ונם מדחזינן להריטב"א
בשיט' הנו' דלא הכיא לנו לפי' הרא"ש רכיה כלל
אחד מהנה בש"מ להרב"א ש"מ דלא ס"ל כוותיה
דרכיה כלל שלא דוקא ר"ח בהתנה מיירי ובלא התנה
אפילו ר"ח מודה דפטור השליח מכלום כיון דחיובו
של מבטל כיסו ס"ח בשו"ת ובמדובר ולא עוד של
שלדעתי המעתה הוא כ"ל ונם רכיה דהריטב"א לא
מיירי לדיוקא שלא לפרושיה מלחיה דר"ח אלא לרכיון
לחוקומיה בהתנה דוקא כדי דלא תק"ל מדקי"ל

צט

המבטל כיסו של חבירו דהנם דניחא דלא קבל עליו
אלא תרעומת כלל עכ"ז ס"ל דלר"ח חייב השליח משום
דסתר עליו וכו' ומדמיה ליה ר"ח לדין שכי' פועלים
עם כעה"ב שחזרו בהם ולא תק"ל לר"ח מהתוספות
דמייתי הירושלמי דתני הנותן לחבירו מעות ליקח לו
פירות למח"ש ולא לקח דאין לו עליו אלא תרעומת
דס"ל לרביה דהריטב"א כדעתיה דר"ח דשאני התם
דשתלה הוא חינו בהכרח שהיה לוקח ע"י עלמו או על
ידי אחרים שלא אפשר שהיה לוקח ואפשר שלא היה
לוקח כלל משום הכי פקיק ותני כברייתא דאין לו
עליו שלא תרעומת ועלה קאמר ר"י בירושלמי הר"א
המבטל כיסו של חבירו פטור דהויט כאופן דעסיק
בית בבריתא ורב אחי פליג עליה דר"ח נם באופן
דמיירי בית ר"ח ס"ל לר"ת דפטור מטעם אחם'
דאין בידו לקנות הנם דליכא דאי והתוספו' דמייתי
הירושלמי לרב אחי דכבל נוזבת מיירי דאין לו עליו
אלא תרעומת וק"ל כר"ת וה נלע"ד כוונת רביה
דהריטב"א דלא מיירי פירושו אליבא דהלכתא כלל
שלא עסיק בפירוש מלתיה דר"ח דוקא הנם שהביא
דאיה מסבירות פועלים ובע"ה אזורו בתם וסיים
בסו"ד אזהו דין נדול יע"ש הבל קאי לרב חמא
אבן לר"ת דפליג עליה וקי"ל כותיה ס"ל דל"ד הלי
דינא לסבי' פועלים ובע"ה דאפי' אתם דהפועלים
ובעה"ב שניהם שמכו וב"ו ואנב דלייתי ומכי לחדדי
בדין הוא שיתחייבו אל"ו אם אחר אר מניהו כרם
אבל הנם שבעל המעות אומד על השליח לחנם השליח
לא אמרת דעתיה להתחייב כיון דאין בידו לקנות
היין והדר דיניה כאומכתא ובטור השליח מכלום
דאינו של מבטל כיסו של חבירו וכתמוכר · תו מל"ל
דהתם דסבי' פועלים ובעה"ב מיירי שבבל עליו
הפועל או בעה"ב אלא אם יאמר כו הפועל לו בעה"ב
יאלם לו כמ"ש המרדכי בפרק הנז"ק סי' קב"ו ·
וכ"כ מהר"ם מינץ בסי' כ"ח אמם מהר"ם והמרדכי
יע"ש ועיין בתשו' מהר"ם כ"כ בהלכות סי' תתכ"ו
דאוקים למלתיה דר"ח דמיירי בקנין יע"ש ודבריו
ל"כ יע"ש · עכ"פ תשובה זו דמהר"ם היא הפך מאי
דאסיק להלכה כרב חת"ם כמו שיראה הדואה :

**אלא** דאויתיה לבנאון חת"ם בסי' קב"ו שהוכיר
ה"ה הי"ו דלא הבין כן בכוונ'רביה דהריטב"א
שלא הוא המבין כר"ק דרב חמא פסיק ותני הפך
הבריתא דמייתי הירושלמי הנו' ומתייב השליח והנ'
מאום דאמר עליו וכו' ופליג עליה ר"ת מאום דס"ל
דל"ד לשבירות פועלים ובעה"ב כיון דאסכי אין אחזק
כרור כ"ב דלא היה בידו לקנות יין ומזה הוליד הוא
דמינה כל היכי שההפסד ברור חייב לשלם לו נם
לר"ת ומ"ל דאך ירושלמי דמבטל כיסו דקאי לבריתא
וכו' ה"ט דשעור מאום דאין ההפסד ברור שהיה
בידו לעשות מאום הכי הו"ל נרמא ואם"ם הו"א
להקשות לר"ח מבריתא הנ"ל ואולי לא הוא ידעי
לה וכו' לאחר"ק יעב"ב ועם דאין מסיכין לת האדי
אחי מ"מ לעכ"ן דפי' זה בדברי רביה דהריטב"א
דאוק מאד לומר דפליג ר"ח על הבריתא ונם הנ"ם
לא הוי ידעי לה כמה מקדושתן הוא לומר כן ותו

קצה כמ"ש רה"ט ור"ת דפטור כדמ"ל להך ירושלמי דמכטל כיסו דה"ט דפטור משום דאין ההפסד ברור שהיה כידו לעשות משום הכי הו"ל גרמא דהא ר"ת קאמר כהדיא טעמא דהוא משמשתא ולא משום דהו"ל גרמא שאין ההיזק ברור ודוחק לומר דהא כהא תליא דה"ט דהוי לפ' משום דאין ההיזק ברור שכידו לקנות וקשה להיות גרמא כעלמא דת"כ מאי מקשי ליה תלמודא מהא דאמן אם תוביר וכו' כיון דמעיקרא ר"ת דאמר טע' דלשמשתא הוא משום דאין כידו לקנות ואינו שלו גרמא ויותר לומר דלא ידענו דזהו טעמיה דר"ת כ"ה בתר דאין הפ"ס הפסק כידו וכו' דכ"ז דוחק עצום והלשון יורה דרכו דלשמשתא לחודה וגרמא לחוד וכמוכן . גם כמאי דכייל הוא ז"ל להריטב"א עם רביה ודאי משום דלא רצה מידו' הריטב"א לכ"ש דשם לא הכיל דכרי רביה כלל שלא לדרכה שם הקבימה דעתו דר"ת ור"ת פליגי בהתנה דוקא וכלל התנה לכ"ע פטור . גם מ"ש עוד דלריבה לא יתלוק לדם להריטב"א דהא דאיתקו נכונה מצולע ככר כתבו דלר"ת דקי"ל כווותיה ס"ל דל"ד כלל וכמ"ש :

**ועכ"פ** גם הנחון החת"ם נטפיה שהעלה שם דלכולי עלמא מי שנתן לחבירו מעות ליקח לו פירות והלה יצא לו מצר והוא תוכבו כמצוותיו ומכרר שיכול להרויח ריוח כרור ומ"מ זה מעכבו לריך לשלם לו כל הפסדו וכו' הנה סיים ע"ז ז"ל וע"ם כמרדכי דכ"ק סי' קט"ו וב"ע קנת שם וכסוף תשו' הט' בקטר הריטים היובאים מתשו' הנ"ל שם בחות ה' כתב ע"ז ז"ל ומ"מ הוחיל ולא מצחתי כן להריח וכן כמרדכי דכ"ק ל"מ קנת כן ע"כ כשיבת לידי תרתה לפשר ולכאב עכ"ל הת קמן דקיהו נופיה לת החליט הדין כן שת לין ולתו ודפיה כידיה כנ"ל . גם הנתה"מ בסי' קפ"ג שכ' דכשו' לומן תו שליח בשכר תו כ"ק שנתנו לסם מעות לקנות סחורה ידועה בתרעת דמשיך ולת קנה דמייב לכ"ע לשלם לו מעות הריוח וכו' יע"ש הנה לחת שרבריו הם תמיהים מאד שלת זכר שר דוכ כל הרחשונ' פי' הסו' בהתנה דוקא ולרידהו מוכח דכלת תנאי גם ר"ת מודה דפטור השליח ככל נוונת כיון בתרעת דמשיך תו דל"מ דלת הוי שת מכטל כיסו ס"ת דפטור ושפיר חס"ל תחומים שהזכיר ה"ק רי"ו שכבר עמד עליו כזה ותי' לנת ענית לת חזיקיה ולת כיהרחיה כלל שלשו בנמנת תלוט כלל להלות היעמדו דבריו תו לת ולפי הנרחה דשני הגחונים החת"ם ונתה"מ הנו' תרוויהו בתרת שיטה קיימי וכיון שהנחון החת"ם ככר נדפס מדברי סמר' ולת החליט הדין כי"ל הם כן גם דברי הנחון נתה"מ הנו' לת קיימי לריבה כיון דמכל הרחשונים דתו' בהתנה ומר' המר' הנ' לת מוכח הכי וכמדוכר ועיין להרב מחב"ת כהל' שומרים דיט סי' ח' :

**באופן** דאין מפו' זו ומכל מ"ש הרחשו' עלה שם סתירה ושם קו' ע"ד הרב מהריט"ן ותדרכה לכולהו הדין טהן דהשליח פטור מכלום שלת דשם התנה פטור מע' לסמכתת וכלת התנה פטור משום דהו"ל גרמא דאיט שלו מכטל כיסו של מכירו

כשו"ת וכנו"ל זולתי לדעת הנחונים החתו' הנו' דם"ל דכחרעת דמשיך מייב וכ"כ שאין דבריהם מוכ' מכל הנדפים כנ"ל ומה גם דאין להקשות על מהריט"ן מדבריהם דרב תנת קוח ופליג עלייהו ומי כמותו מורה והנה טרם דעיקר טעם הפטור למכטל כיסו ס"ת היו שלת משום דהוי כשו"ת ומשום הכי היו שלת גרמא ולת גרמי והם הם דברי מהריט"ן דכל שלת גרם היזק לתכירו שלת בשיתת ל"מ פושע ופטור כרם לחיכת נוזקי דחייב גם במכטל כיסו ס"ח כשו"ת וכנון שנתן לו יין להוליך למכור כיום השוק ולדעת הרחכ"ד חייב ונתן טעם ד.משום דלחוקו יום השוק אין לו תקלומין דהנם רגימת דכלת התנה עמו מיירי דלת כמ"ל מ"מ ל"ק מזה למהריט"ן מתרי טעמי תדע דהת הוי כרית היזקת היסוס השיק ודאי כיום מוכרים ומרויח כהם וכברית היזקת אין לחלק מקום עכה לשו"ת וככל נוונת חייב מדר"ג ועוד דעכ"פ כי"ל להוליכו ליום השוק ולעשות שליחותו וכיון שלת הוליכו כלל כרין הוא דיתחייב לדעת הרחכ"ד ולדעתי כל הרחשונים דפירשו הסוגיא בהתנה דוקא ס"ל דנם בנתן לו יין להוליך ולת הוליך פטור כיון שלת התנה וגם הרחכ"ד דמתחייב כזה דוקא בהתנה מיירי וכמ"ש . וכן בהגיה שבתבו נחוני בתרתי הנו' דכתר' דמשיך חייב הנם דנימת שרבריהם מוקבמים מכל עכ"ו שאני הת דהקונ כרור כיון שכידו לקנות ומברר שיכול להרויח ולפילו הכי לת החליט הדין התת"ם ולכל הרחשונים דפי' הסו' בהתנה מוכח דכלת התנה פטור לכ"ע ככל לופן גם הרב מהרש"ך כח"ב סי' קי"ל תייב המכטל כיסו ס"ת כשמרויח בהם בקו"ע יע"ש וכבר טוחו עליה קמתי ובתרתי ועד תחרן עיין להרב ל"ת כרחל"ה ע"ב מ"ש בזה עש"ב כרם בכל כה"ג הנר' מהריט"ן בשותף שנתרחל מלנבות החוב וכן הת עיכב מלמטר הקמורה בהתנה וכן שליח שנתעצל ולת נבה חיכו של מצלתו דבכולהו פטרינהו מהריט"ן משום דלת פשעו כשו"ת ולת שייך לתויבינהו משום מכטל כיסו של תבירו דתדרבה הת שתו בליזת לרמותם למכטל בש"ח היו פטורים מן הדין כדקי"ל בעלמת המכטל כיסו ס"ת פטור כרחשכחן למהריט"ן עצמו שהביח רחיה לפטור מדין זה עצמו דמכטל כיסו ס"ת דאין לו עליו שת תרעומת ולת דמי להכך נוונ דחייבו הפוסקים גם במכטל בש"ח כיון דאין ההיזק ברור דאין בידו לנבו' החוב וכן למבור הסחו' בהתנה נמי לתו בה"ו הוי דוקא לחמור רבנן דבהגיע זמן הסחורה ליתבר הוי יכול למבור השוק הת' כלתי רשות תבירו ואין תבירו יכול לעכב עליו תבל הת עכב מלמבור סחורה בותנה זה לת מקרי פשי' כיון דליכו שלת כשו"ת ולת בריה היזקת דבלתו"ת נמבירת בזמן לתר שלת רשם רלה למבור בזמנה לת' תבשים שאין תבירו יכול לעכב ויכול למבור בלתי רשות תבירו וכנ"ל ק"ל אין שום נד לחיובינהו בהני נוונ דמהריט"ן כי הת משום פשיעה שנתרשלו ועל ידי זה נרמו הספר ממון לתבירו ע"ז כתב מהריט"ן דאין לחויבם משום פושע כיון דלת עשה מעשה רק כשו"ת זה לחמיתת הענין ותלוק הפושעים ש"מ

כין

כין מ"ם מהריט"ן להתי קוניח ומ"ש הרחצונים עלה
היכו ע"ל מהריט"ן בב' תשובות הנו' דין לחמת שרו"ק
קוח ואין להרחר לחדיו כלל מהתי שניח כלל וכלל
הלחור ומדובר וכל מה שעדרת ה"ם הי"ו לחתוני סתי סו'
ומ"ם עלה בחנם עיין דהכל לחיו מענני' כלל דהחי'מבו'
מעלמו ובמדובר וח"ם חני על יופי עיוני ע"ל הרב
הסשקף נר"ו כי כיודעו ומכירו קלחינת שדעתו יפה
מנקני הדעת שבירושלים חיך לת שת לבו לזחת ולערכב
הסמוטות ודרושים ובחרת מחתת מחתיניהו והוח פלח
עטם עוד מחר :

**עוד** כתב וז"ל גם מדברי הרמב"ם פ"ב מה"ש
י"ל חבך פשיטותו וכו' יע"ש גם בזה תמהני
עליו בוכת דרמי ומקשה עליה דמהריט"ן מד' הר"מ
הנ"ל כחילו לת רחה הוח דברי הר"מ הנ"ל ותדשות הרח
מניד ותתמהת דהלח מהריט"ן נופיה כטעמו הסני
קייתי לן דברי הרמב"ם הנ"ל ומ"ש עליו הר"ח וה"ה
ומקו"ע בהי טובת וק"ב חוך מלחו לבו לחוחובי עליה
מניותו הת ודקי לתמהת טובת ולת ידעת מתי לידון
כה ולעיוקר קו' לק"מ כלל דהתם מיירי בשומר וכבר
כתב מהריט"ן דשומר שחני דהסחרה חייבתו בפשיעה
דשוח"ת כמי וכיון דלרעת הרמב"ם מחייב השומר
דקדקנות ועו"ש בפתי' ובכן דעת רבותיו תם כן נעשה
דינם כשומר הסלר דבריה דמתחייב בהם בפשיעה גם
דשוח"ת והוח פשוט :

**כתב** עוד ס"ק נר"ו ח"ל ולפוס ריפטוח וכו'
. שבתי ורחה וכו' ע"כ הנה מ"ש לפוס ריפטוח
וכו' זהו החמת והנכון כדעתיה דמהריט"ן כמ"ל
וגם לחי כשוניי בקו' הרחשון לדדתי כן כדעת מהריט"ן
כרי שלח יהיה כחולק ח"ו על הרמב"ן ומהרש"ך ודוב
הסוסקים דמחייבי כדד"ג גם בשוח"ת וע"ו כתבתי לנח
עניח וו"ל וגם על הרב מהריט"ן י"ל דחמתי לת ידתי
עלה לחייבו מד"ג וכו' שת דלוה חפ"ל דשחני התם
דלחו כה"ו הוח וכו' ע"כ ותמהני עליה דמר שלח
השניח יפה בקוב' הרחשון הנו' ודין כל קדם מדיליה
כלל ומה שחזר בו הוח נר"ו מזה ממה שעטר מהריט"ן
לשוקף שעכב מלמכור הסחורה בזמנה וכתב מר נר"ו
ע"ז דחין לך בריה היזקק גדול מזה ככר כתבתי דהת
ליתת דלחו כרה"ו הוח כלל כיון דנמכרת בסחורה מעם
וחילך ולת נתנו רז"ל זמן לסחורה כיון וכיוצת שת
לענין שיכול למכור משוקף בזמנו בלתי רשות מכירו
ונם חינו יכול לעכב הטו' הת' על חבירו שלח למכור מכל
שיקחייב הם לת מכר בזמנו לת כיון דלחו בריה היזקק
הוח דמעם וחילך פרקים הוח כדלמריכן בגיטין והוח
פשוט והת ודתי דשנת ושנת ממ"ש הרחב"ד דתם כתן
לו יין להוליך ולת הולין מכל מ"ל וכמדובר :

**עוד** כתב ח"ל ושהדי כמרומים וכו' תחר ההשקפה
וכו' ע"כ נם כוה מה שהכין בתחילה קודם
ההשקפם הוח החמת והנכון דמהר"ת ב"כ ומהריט"ן
בסכרת תחת קיימי והין כניתם כמלח נימת כלל וכן
הכין בפשיעות הרב שלמנו ז"ל בפי' קע"ו פי"ד
שכרכרי מהריט"ן כ"כ מהר"ם כ"כ בתשו' הנז' ומכח
זה תמה עמ"ם מהריט"ט בפי' ק"י דמ"ש מניה דהיכח
דל"מ טעין לטוכה נתכוונתי חייב שהוח הדך מהר"ם

נמצא חולק להדיה עליו ועכ"ו יקשה בפה מלחדשיכח
דכ"ע מייב לשלם מדד"ג לחתמהה טוכח דהיכי שייך
לחייבו מדד"ג כיון שלא בא להיזק מיד ולא עשה
מעשה בגוף ממון הניזק ונם ככר כתבנו נם כן דלאו
כריה היזקא הוא כלל ואם כן אין לנו לחייבו שלא אם
נחשוב לפושעא נמור כמזיק בידים ע"ז חדיה לן
מהריט"ץ דכיון דלא פשע אלא בשה"ת פטור זולתי
האומר שהקו' חייבתו נם בשוה"ת לכן הנו' הנם דס"ם
ז"ל כיונהו לפ"ה שמירה בבעלים הוי והם פטורים
מדין שומר נם כן וכמבואר כ"ו במהריט"ץ שם והרבה
כרוכים :

**כ"ע** וז"ל עוד זולת חזות קשה הונר לי וכו' קו"ד
שרבי מהריט"ץ וכו' ול"ע עכ"ל והרושה
ירחה דאין מקום לחי' כלל שהרי הרמב"ם כתחילת
דבר הורה לנו דאף דקרקעות וע"ם נתמעטו מדין
ד' שומרים עכ"ו הפושע בהם חייב וע"ז כתב וכן
הורו רבותי וכו' וכל יבר הולך יפשיטו כלדק דר"ל
דם"ל לרבותיו כוותיה דהפושע בג' דבריס הנ' הוי
כמזיק בידים וחייב ועל זה תמה שפיר מהריט"ץ
דלחדבה לשכחן להרי"ף דפטר שומר שטרוח מפשי'
ג"כ ס"מ דם"ל להרי"ף דנם מפשי' נתמעטו ואיך
יעיד הרמב"ם כרבותיו הפך וע"ו רש"ל דמ"ם הר"מ
בשם רבותיו ולא קשי על הרי"ף דף על מהריב"ם
ושוב הוק"ל דנם מדברי הריב"מ מוכח דם"ל כהרי"ף
והניח הכל בש"ע ודבריו ז"ל יפריס ונכונים למבין
ולפי דבריו נר"ו נמצא דהרמב"ם פליג על
רבותיו בדין פשיעה בג' דבריס הנ' וא"כ ק"ט על
זה איך יאמר הרמב"ם וכן הורו רבותי לפחות הול"ל
ורבותי הורו וכו' ועוד ק"ל דרבותיו פליגי עליה
נמצא דהרמב"ם מביא דברי רבותיו דפליגי עליה
בעיקר דינו והוי כמביא דשיה לסתור וזה לא יתכן
כלל ואין לו שחר וכמוכן :

**עוד** כתב וז"ל איך שיהיה המורם מכל דברי הרמ'
שזכרנו דבשליח פשע לף בשוה"ת לא הוא
ברה"ו חייב לשלומי ואולם דעת מהריט"ץ וכו' ובעת
יחיד הוא כדבר עכ"ל . ומי יתן וידעתי מי הם שו
הרבשונים שזכר דמחייבי לשליח פשע לף בשוה"ת
דלא כמהריט"ץ דבכל מ"ם הוא נר"ו מריש ועד כען
לא חזינא ליה שבהיות שום אחד מהרבשונים דמחייב
השליח פשע לף בשוה"ת זולתי לדעת הנחונים הלחי'
נתה"מ וסחת"ם וכבר כתבנו שרבותיהם ליכא מוכרחים
ואינם מוכמחים ופס הבך הקו' מהר"ם כ"כ בהרוב'
סי' תצב"ח הנו' כמש"ל ולא לחבחן מלן דפליג להריח
על הרב מהריט"ץ זולתי מהריומ"ט בסי' ק"י דמשמע
מד"ק דשוחף שלח מכר הסחורה בזמנה דל"מ טענין
לומבה כתבו אחי דחייב דלא כמהריט"ץ שבן הכין
ותמה עליו דהוא הפך מהר"ם כ"כ וכבר כתבתי כזה
מה שלבע"ד ולחילו נימא דהלחמת הוא כמו שהבין
בדעתו ה' עב"ח ודחי דחילו הוא שמיע ליה למהריומ"ט
הלי תבו' דמהר"ם הנו' הוא פושע נם כדלא מלי טענין
לומבה נחבוחי כיון דלא פשע שלא בשוה"ת ובקברת
מהר"ם ומריט"ץ ונם הרלב"ד שחייב למי שנחנו לו
יין להוליך ולא קולף ככר כתבנו לעיל דקרלב"ד לאו

דמיירי בהתנה עמו לו ודשלחי התם דכריה היזקא
נמור הוא כדייבה טעמא למלחיה לימו נופיה דאותו
יום הסוק אין לו תם' לא כן כמדומה מהריט"ץ דלא
שייך הך טעמא ודאי דיודה הרלב"ד דפטורי כיון שלא
נרמו היזק שלא בשוה"ת כמלא דאין חולק על מהריט"ץ
כלל ודברי ס"ה כזה שלא בהשנחה נכחבו וכמבואר :

**כתב** עוד וז"ל ומדבריו שו נמר לה וכו' ובשלחי
לעצמי לא טעמתי וכו' שלא ודאי דאין טעם
לחלק בכך עכ"ל ובל חכם לב עיניו יחזו דחדי חילוקא
דידי מחסו' מהריט"ץ לנדו"ד הוא מי' מוסכר ומוטעם
מאד לכל מי שים לו חיך ימעם לו טוב טעם ודעת
דשלחי כ"ד דרלוכן זה קבל עליו שמירת הפוליסה
שנטפל בה לעשות בשמוסי השוכרים כיון שהוליכה לחל
הערל הלוה ובבריחו לכתוב בחוב הקבול בנסות לא
כן בשליח לנבות חוב שבהב מהריט"ץ דחיוב חייב הם
לא עשה שליחותו דלא הרלה השליח בעלמו שבבל
עליו שמירת הסירות משלחו זולתי שהרבין בראשו והלך
לדרבו ומלבד שמדברי מהריט"ץ נר' שלא מסר המשלח
לשליח שום שט"ח בידו בדי לנבותו מהלוה דבהה ודאי
לא מחייב השליח הם לא נבה מהלוה כיון דאין בידו
שום רשיה בדי לתבוע בו לא הלוה ומתן ליתא לן
שהים פורע לו בתבי בע"פ וכמ"ש בן להריח מהרשד"ם
בסי' פ"ו על כ"ד יע"ש . וזה ועוד לפילו נאמר
דהוא שמסרו בידו שט"ח בדי לנבותו מן הלוה ובבל
עליו השליח לעשות שליחותו וחזר בו לח"ל ולא עשה
שליחותו ומוה בחשך נזק למשלח שלא נבה מעותיו
ואפ"ה ס"ל למהריט"ץ דלא מחייב השליח בלום כיון
דאינו אלא בשוה"ת והבי ס"ל להרשד"ם בסי' פ"ז
בראיה והסברא שבתב לב"ד מדין השליח הנו"ל ובתבו
בשם הריב"ה ובודאי דנתבוון למ"ש הטור בריש סי'
קפ"נ הנו' עב"ז בדין דידן שהבי וב"ע מודו בים דחייב
הנם שלא פשע שלא בשוה"ת משום דבבר בבל עליו
שמירת הפוליסה ע"י מעשה בפועל שהוליכה לחל
הלוה ובתב לו בבבול ח"ב בי"ל לנמור שמירתו לבתוב
הפורטיבטו ביום זמן הפרעון דוקא בטימום ומחחר
שהוא לא בן עשה ונתרשל מלבתוב אותו בומנו הנם
דחיוב שלא בשוה"ת חייב לב"ע ובשלמא אם לא היה
נטפל בו בלל מתחילה והנם הא ודאי היה פטור
דאומן מבלום דומיא ממש למ"ם מהרשד"ם ומהריט"ץ
בדין השליח הנו' בנ"ל בבר בעת דבבל עליו שמירתה
ע"י מעשה בפועל ונתרשל לח"ל בשוה"ת ודאי דחייב
מדד"ג ובמש"ל וזו דלא שייך בב"ד שבי טענת שבתב
מהרשד"ם סי' פ"ז על ב"ד דמי יימר שהים פורע לו
וכו' מחל דבב"ד שטר הפוליסה בידו ויבול לתבוע
בו ועדה דאין החיוב מוטל עליו לנבות מעות דוקא
מן הלוה אלא לו לנבות מעות או לבתוב עליו פורעי'
בומנו ואם בן הנם דאין הפרעון בידו עב"פ בתיבת
הפורטיבטו בידו הוא וכיון שנטפל בה מתחילה ב"ב
הי"ל לנמור שליחותו ולבתוב נם בן הפורטיבטו ומחחר
שלא עשה בן ודאי דנם מהרשד"ם ומהריט"ץ וכל
הפוסבים יודו בזה דחייב בלחי ספק בלל . ומה שדחק
הוא נר"ו לחלוקי הנו' ממהי דאשבחן למהריט"ץ דפטר
בשותף שלא מבר הסחורה בומנה הנם דהשתא בס ב"ם

זל"ז וכו' אי מהא לא קרינן ול"מ כלל דכבר כתב שם מהריט"ץ דאין לחייב השותף מדין שומר דשמי כבעלים הוו ופטור ומדין שליח שפשע כמי פטור דאינו אלא כשוה"ת והדברים ברורים . ומ"ש שוד דגם בהיות דרועה שכתב הרב רמ"ט דחייב משום גזירת הכתוב וז"ל הול"ל רמ"ט משום שכבר קבל עליו שמירה וכו' ע"כ גם רחיה זו לא חזיא ולא מידי דהתמת הוא דזהו טעמו וממשו של מהריט"ץ עלמו בהא דרועה שכ"כ וז"ל וע"ת מהיות דרועה וכו' דשמי שומר וכו' ור"ל דשמי שומר שכבר קבל עליו שמירה ולא כח בדברי מהריט"ץ טעמת דגזרת הכתוב כלל וכן הבין הרב שם"ת כסי' קכ"ו הנ"ל כר' מהריט"ץ דרועה שמי משום שכבר קבל עליו שמירה וכיצ"ש ולפי"ז נמלא דמה שחלקתי אני עני מנ"ד לדיני מהריט"ץ הוא עלמו אי' מהריט"ץ מדין רועה ושומר לדין שליח ושותף וכמכואר ומתבאר מה"ה נר"ו שלח עיין יפה כוה והוא פשוט :

**עוד** כתב וז"ל והנה וכו' ולע"ד וכו' הרי דבעינן מעשה וכו' ע"כ הנה אמת שנה לנכוי עפר נחיתי כעיה"ק ירושת"ו כשנת רחם תוכ"ר לפ"ק רחיתי בנליון מהרש"ך שכב"מ אל סם רב לחקוי נחון הרב המובהק הלי ניסת דנהרת כמהר"ר שמ"ח נחנין נר"ו סם מכ' הק' הנו' ע"ד מהרש"ך בכ"י ותת שמו לת הניר כרם לענר"ן דאין מקום לקושית זו כלל ובעית היא כיד הפק' יהיה מי שיהיה דאין רחיה לא מר' הרמב"ן ולא מדברי הרי"ף שהביא לט ה"ם נר"ו כלל שכ"כ הרמב"ן במלחמרו דקי"כ ע"כ וז"ל הוי יודע דר"מ סבור שהנורם היזק לע"ם שלא עשה מעשה כידים חייב והיינו דר"נ אבל מי שלא נרם היזק לא חייב ר"מ ולפיכך המטמת וכו' וכל היזק שא"כ פטור מה"ר לפי שאין הנזק בא מחמת נרמתו אבל מחילת הכרם שנפרלה הרי יש מחמת יחושו שהוא הניחו ערכוב שמבטל השורה ומוסר קבוקתו של זה ויזיק ניכר הוא שמחמר שנהיתם הערכוב לוסרו וניכר לכל וכו' עכ"ל . הרי שלא כתב הרמב"ן דע"י יחושו נחסר ונחזיב כמעשה רק שכתב דע"י יחושו נחסר ולחזרו ניכר לכל ור"ל דלא חזיב היזק שהיו ניכר כמטמת וכו' ולעולם רס"ל להרמב"ן דבדר"נ מחייב לפי' שלא עשה מעשה כידים כמ"ש הוא עלמו בחי' ר"ת וזה ברור גם הרש"ש בפסקיו שם בפרק הנזהל בתב וז"ל וכן נחיתם ולא נדרה רבינו שמשורב שלו בשל חבי' ונחיתם הוי כעושה מעשה בשל חבירו וכו' עכ"ל ולא כ"כ הרש"ש שלא כלפי מ"ש הוא עלמו למעלה מזה דהיכא דהוא עלמו עושה היזק למחון חבירו וכה"ו הוא הנק' דר"נ וכו' וע"ו הוא שבתב חש"כ דגם במחילת הכרם וכו' הוא עלמו עושה היזק לנוף מחון חבירו כיון שמעורב שלו בשל חבירו ונחיתם הוי כעושה מעשה בס"ח ול"ד למפלק כרים ובפתות דאע"ג דבה"ז לא עשה מעשה בנוף המחון וכו' וע"ש נמלא לחתך דלא הונרך הרחם לו' כן נבי מחילת הכרם כרי לחייבו מדר"נ משום דבדר"נ בבי' שיעשה מעשה בידים ול"מ בשוה"ת ולעולם רס"ל להרש"ש והלכל הרהשוטים דלר"מ דמחייב בדר"נ גם



בשוה"ת מחייב ובמ"ש הרמב"ן להדיא וכנ"ל ומה שהולכו הרה"ש והביומיה למיהב טעמה הנו' כמחי' הכרם קיימ משום דבבינן בדר"נ שיהיה הוא עלמו עושה ההיזק בנוף מחון חבירו ובריה היזקא והוי כלי אך מכ"מ לא הוי דר"נ שלא נרמת ופטור משום הכי הולרכו לחת טעם במחילת הכרם דכיון דמעורב וכו' ונחיתם הוי כעושה הוא עלמו ההזק בנוף מחון חבירו ול"ד למפלק כרים וכו' וכנ"ל . ברם עכ"פ החמת הוא זוה שהתערב שלו בש"ח ויחושו הכל הוא בש"ח ממש ומזה מוכח שפיר דבדר"נ חייב אפילו בשוה"ת וכמ"ש מהרש"ך ורקייטו ממחילת הכרם ומן הסוגיא דהנחל רחיה עלמית היא ודבריו ארו"ק הם ומחובר ובתה רחיתי שבדברי מהרש"ך כ"כ בדרב"ז בחי' סי' תנ"ט יב"ש ומ"ש ע"ז ה"ה נר"ו דמדברי הרדב"ז חין רחיה וכו' חין דבריו מובנים כלל ומה שיפב לר' מהרש"ך ליתא כלל ומתשובת הרב בר"ש לא חזינא שום סייעתא כלל כמ"ש הדוחה :

**עוד** כתב וז"ל עוד רחיתי וכו' והנה שטפים וכו' עד שהרי ינבע ועדיח עכ"ל . ואני אומר להדיבא לגבי שטפיה דמר וכ"ש מר דמהסבתו לטעון לא דקדק יפה כמ"ש אני עני ולא כדברי הכנס"י שכ"כ הרב הנו' וז"ל דודאי שו נתרבל רחוקן היה מקום לטענה שמעון לחייבו מדין רועה שהביא קוא לעיל מזה וע"ז יפה הסנתי עליו דעבי"ד מהריט"ץ שכתב דרועה שאני וכו' ול"ב חין מקום לחייבו לדהו' אפילו נתרבל וזה פשוט :

**עוד** כתב וז"ל לאחר כל שלה הדברים וכו' ולע"ד וכו' ותו ל"ק כלל עכ"ל . וכבר רחיתי ד"ק לעיל מזה בטו"ט דזה ניחא לעצותו הוא עלמו עושה ההיזק בנוף מחון חבירו ול"ד למפלק כרים וכפתות כרם עכ"פ החמת יורה דרכו דלא עשה שום מעשה כידים כלל כי אם הכל כשוה"ת אם כן מבחן הוכחה ברורה דבדר"נ חין חיוב כין קו"ע לשוה"ת ובכל נוונא חייב וכמ"ש הרמב"ן ומהרש"ך והרדב"ז והבי מוכחת סוגיח דס"ם דהנחל וכמש"ל :

**עוד** כ' וז"ל לך מי קאמה הא קאמה וכו' ודבריו נפלאו ממני עד תכהר ותקרב עכ"ל וכשחני לעלמי לא חוינא שום ריח קו' ע"ד הרב מהרי"ח שדבריו ברור מללו וכוונתו פשוטה לו' דאם היה הדין נותן לחייבו משום נרמת לטרוח להביל כין יכול להביל אם היה אם כין שאינו יכול עכ"פ חייב הוא לעשות המוטל עליו וביון שלא עשה כן מחייב מדר"נ אם קדין נותן כך ס"כ הי"ל למהרש"ך לחייבו לפקיד מט"ו לחור ומה טרך לחלק תחילה כין יכול להביל דהו חייב לכולי עלמא לבין ס"י להביל דלו דיבו תלוי בשלונתא דרבוותא ומל"ל קו"ל ושוב חייבו משום שטבן עליו הלוה פרעתי לפקיד וקי"ל ליתך ולברר שלא פרעו וכו' דמה טרך לכ"ז הלא בלא"ה מחייב מדר"נ כיון שאחו' לעכת להביל ככל הכח מידו זכו כוונת הרב מהרי"ח כמו שירחה המעיין כד"ק כתחי' דכר שכ"כ וז"ל ואם נאמר דכוונת מרבו' הוא לומר דאף שלא חייב הבעה"ח לפרסור שלא לטרוח ולא לעשם ס"ם אם לא טרח והיה נורם שיתקלקל התוב לגמרי ונפסד שהוא חייב לעשם

משום שגרם הפסד כממון תכירו שלא עשה מה שחייבוהו חז"ל שיחזור ויטרח וכו' והיו לומר דמעטעם גרמת חייב הרב כעת"ה דכיון שהיה חייב לטרוח ולהגיל ולא הלך ונתכר שחייב משום דר"נ משום וכו' ואפילו הרב מהרש"ך וכו' ואם היה הדין וכו' עכ"ל • הרי להדיח דהוא קלי לפד שנאמר שהרבניס חייבוהו ללכת לטרוח להגיל בכל לופן שיהיה כין יכול כין ת"ש וכשלא עשה המוטל עליו ונרס הפסד ממון לחבי' חייב לשלם מדר"נ וע"ו כתב דאם היה הדין טתן כן ת"כ כפשיטות הי"ל למהרש"ך לחייב לפקיד מה"ט לחוד ומה טרך לכ"ז וזה ברור ופשוט מאד בהחכת דברי הרב ז"ל וב"ק עליה ול"מ ותמהני טובא מה"ה נר"ו שלא ידעתי מה הי"ל שלא השניח יפה בהחכת דבריו ז"ל ורמי ומקבי עליה מתשו' מהרש"ך עלמה והוא פלא :

**עוד** כ' וז"ל ועוד זאת קל"ט וכו' ובליקה דעת תמני על ג' הרועים הללו לית לא העלו ע"ש כל הנז"ל ע"כ הפלחה זו לימי יודע מה היא דיפה כוונו שלא העלו ע"ש כל הנז"ל כיון שלימו ענין לדין שעסוקים בו המה בחכמתם דכל הסו' דפ' הרכית וכל מ"ש הרחשונים עלה כולה מיירי בדין המכטל כיסו ש"ת דחיטו חייב כטול כיסו של חבירו דפטור שלא משום דהוי בשו"ת ולימו שלא גרמת ולא גרמי וכמש"ל לין טרך לכפול הדברים • גם ממ"ם מהדיק"ו הוא תכף דמסייע להו וממ"ם הש"ך סי' של"ג נכי פועל דאם הוא דבר האבד ועליו מוטל לעשות ולא עשה חייב לשלם לין רחיה מזה לדין הפרסור מלבד שבבר כתבנו לעיל טעמא דפועל וביעה"כ סמכו וז"ו • וגם דמל"ל דהתם מיירי שקבל עליו הפועל או מבעה"כ שאם יחזרו בהם ישלמו ההפסד כמ"ש המרדכי בפ' הגוזל סי' קע"ו ומהר"מ מינץ סי' כ"ח משם מהר"ם והמרדכי וכנ"ל לעיל • אלא ועוד פועל שהוא נשכר לחותה מלחכה עלמה ועליו מוטל לעשותו לא כן ס"סור דלין עליו מוטל להמל כלל שלא למכור ולקנות מחורה לחכירו ולהמליח לו חובות מזולתו והוא לוקח שו"ע ע"ש לכך וכשמכר או קנה מחורה לחכירו או המליח חוב ליון עליו שום חיוב מה לעשות עוד ואפילו שהיה יכול להמל לא החוב שלא יבא לידי פסידא ולא דמי עכ"ז ס"ל למר דכל שלא עשה מעשה בלל לין לחייבו ורועה שלקי שהתו חייבתו נם בשו"ת משום שבבר קבל עליו שמירה וכמש"ל ומה דמיון הוא זה מדין פועל לפרסור וכאלת דל"ד כלל לאפילו כעובלא לדינא וזה פשוט :

**עוד** כתב ז"ל לחיבת וכו' דשליח הוי כנפקד וכו' עכ"ל • הנה מ"ש דשליח הוי כנפקד ליתא כלל דנפקד הוי כשומר ממש והוא עלמו שומר משום הכי מחייב לפילו בפשיעה כ"ד כיון שקבל עליו שמירה כמש"ל כרס השליח לין עליו דין שומר כלל וכל שלא פשע בידים ליתא לן לחיובי כלל וכמ"ש מהריט"ץ בסי' קל"ה ומהרשד"ם בסי' פ"ו הנ"ל והוא ז"ש ירום' ערוך דמיתי התום' דתני הניחן מעות לחכירו לקנות לו פירות למ"ש ול"ק לית לן עליו שלא תרעומת ופסקוהו כל הפו' כנ"ל ולחי ליתא לדכריו כר"י הו"ל לחייבו לפילו דלא כריח היזוק ולא עשה מעשה בגוף הממון כיון דבפשיעה כ"ד מחייב ת"י דליתא לדכריו כלל דשליח לקוד ונפקד לקוד והדדב"ז בסי' תקצ"ט מיירי בלפטורופים שיש לו דין שומר שלא דלפליגו בה רבוותא מי ס"ת הוי ופטור מגניבה ואבי' או בש"ם וחייב בנו"ת אבל לחייבו בפשיעה רוב הפוסקים ס"ל דחייב כירוע • ומהר"י מדרבי דפטר לשטוע' שלא מבר הנכסים שהתנו לו למבור מיד וכשרטו ופטוריה הרב מבמה טעמי וחדת מניהו משום שלא עשה שום מעשה כמוכח בר"ק וכפי מ"ש הי"ל לחייבו נם בשו"ת כיון שדיבו כרין שומר דמחייב בפשי' נם בשו"ת כ"ל הנה לזה י"ל דם"ל למהרי"ת דדיבו לחייב הפשוט' בפשיעה ע"י מעשה בפועל או לפחות על ידי דכורו רעקימת שפתיו בחשוב חותה כמעשה אבל לא בשו"ת בלל דעב"פ ל"ד לשומר ממש דהיכא פוסקים דפטורי יתיה נם מפשיעה כמ"ש הוא ז"ל נופיה בסוף תשובה הב"ל יע"ש :

**גם** מ"ש הנחון החת"ם בסי' ק"מ דמי שבה הדבר לידו בחורת שמירה או שליחות חייב לפילו ע"ל רחוקה וכו' היינו כשעשה מעשה כידים עב"פ אבל בשו"ת מודה הרב דהשליח היינו חייב דלא יחלוק על ס"ם ירושלמי ערוך והוא עלמו פסקו בסי' קע"ח וכב"ל • ולעיקר תמיהתו ע"ד הרחב"ד כמה שחייב למי שנתנו לו יין להוליך ולא הוליך מדבעינן שיעשה מעשה בגוף ממון הניזק וכו' לדידי ל"ק בלל דמלבד דמל"ל דהרחב"ד לא חייבו לשליח הנז' משום דינא דגרמי שלא משום פושע וכמזיק בידים הוא דומיא דמוסר כרמו לשומר לשובדו ולא עברו שבתבו רבותיו דהרמב"ם דחייב לפילו דהוא שומר קרקע דנתמעט מדין ד' שימרים עב"ו חייב ככה"נ כנ"ל כ"ש בנתנו לו יין להוליך למבור כיום השוק ולא הוליך דהוי פושע וכמזיק בידים דמי כדפסיים עלה הרחב"ד נופיה דה"נ דחייב משום דלותו יום השוק לין לו תשלומין וכב"ל עוד כה דהנס דנימת דה"ת דחייבו מרד"נ מה שלא נזכר כר"ק שום רמז מזה בלל לפילו הכי לא קשה בלל דכיון שלקח היין מיד בעליו והניחו בביתו ולא הוליכו למוכרו כיום השוק הא לין לן עושה מעשה היזק בגוף ממון חבי' נרול מזה והיא חשיבת מע' נדול יותר ממ"ש הרה"ם על מחילת הכרס שנפרנה בנו"ל ודברים כרורים :

**עוד** כ' וז"ל עוד זאת חייתי וכו' ולדידי חזי וכו' עד לחיבו השתח יע"ש הנה עם שבך היא חוכחתו וכך יפה לנו לתרן דברי הפוס' שלא להניח דבריהם בקו' ובפרט הנחון מהריע"ח שרעתו רחבה מני יס בידוע מ"מ מ"ש הוא נר"ו בכוונתו בחמת שהוא דוחק נדול ובודחי שלא כיון לזה הרב דפשט ד"ק מוכיחין דהחוכע הוא שהניח עדיו לחייב הנתבע וכבשו לו עדותם ושוב כלו העדים הקרובים לתובע והעידו עליהם שהם יודעים בעדות זו וזה ברור בפשט ד"ק ומ"מ לפי חומר הטעת נסכול הדחק הנזול הזה ונעמים כד"ק קמליחות הנ"ל שבתב מר נר"ו בכוונתו :

**ברם** אנכי הרואה לעת כזאת להרב משכנות הרועים כמע' הכ"ף לות ל"ו שעמד כתקי' זו עלמה דמתין מרע שכבשו העדים עדותם כדי לחייבם כד"ת וע"ו כתב ו"ל וכ"ת דמשכחת לה כגון דהוך סהדי אחרני קרובים לתובע או לנתבע דלהו בני הנדר ניהו וסר"ת דמהני קהרותייהו דהך אחריני להך סהדי דכבשי סהרותייהו הת ליתת דעדות הקר' כיון דמעטי הנאה לקרובים ולהו בני הנדר ניהו וכו' עכ"ל הכא פשיטא ליה להרב ז"ל דעדים הקרובים לתובע או לנתבע לת מעט וכו' כיון דמעטי הנאה לקרו' וכפי מ"ש הוא נר"ו בכוונת הגאון מהריט"ת דעדים הקרו' לתובע מעט להקהודי על עידי הנתבע שכבשו או עדותם כדי לחייבם מה שהפסידו הנתבע על ידי כבישת עדותם ת"כ ל"ל דהרב הנו' מיירי בשהתובע הביא עדים לחייב הנתבע וכבשו או עדותם ועתה באו העדים הקרובים לתובע לחייבם מה שהפסידוהו לתובע וע"ז כתב דל"מ כיון דמעטי הנאה לקרו' התובע וכהאחר הכניט לתן בעניותין בפשט ד"ק מהריט"ת וכמובן ת"כ כפי"ז ק' על הרב משכ"ה הנו' דלמאי לת כתב מגיהות זו חנו' דמשכחת לה בעדים הקרובים לתובע שבאו לחייב עידי הנתבע וכל"ל וכפרע דחזינן ליה להרב הנ' נופים שם כתב הכי דכתב מגיהות כזו ו"ל ת"ת מ"ל ברחובן שהודה לפני לרבעת עדים דשטרת רחית ליה על שמעון שטרת פרעת הוא וגבים מהם הלכו למר"ה ועמד רחובן ותבע מש' וש' השיב כי פרוע הוא ופי"ם עידיו וכשבאו לכ"ד כשבאו עדותם ונתחייב לשלם ושילם ולחר"ך כאו העדים ממרה"י והעידו שפי"ם הוא עמהם כמעמד לחד כשהודה רחובן שפרעו ש' ורחובן תענני וכו' וע"ש . ולפי מש"ל למאי לנעדיך להוקומי כשלכו להם למר"ה לפילו לת הלכו נמי קומ"ל וכגון שהבת הב' הם קרובים לתובע וכמ"ש הוא נר"ו בכוונת מהריט"ת וכפרט דכבר נתת הרב לעיל מזה להוקומי בקרובים ת"כ הול"ל בכה"ג דלת מעטי הנאה לקרובים כפי דכריו נר"ו תלת ודאי נהנה ברור דם"ל להרב דלת לפשר להוקומי בהכי משום חשש קרבה דלכתי מעטי הנאה לקרובים דהה מעיקרה דדינת על"ד טעמת מאי כתב הרב ליתנת דעטי הנאה וכו' דמאי מעטי דקאמר הלת כל ההנאה לקרובים הוא תכף ומיד דשם מחייבים לעדים שכבשו עדותם ונותנים לתובע קרובם ולת ניתן ליאמר ליתנת דמעטי הנאה כלל תו על"ד למאי כתב הרב דעדים הקרובים לנתבע ל"מ לשהודי על עידי התובע דכיון דשם כשרים לתובע דלין להם שום שייכות קודם עטו כלל ת"כ למאי חוש יכו' להעיד לו ומאי הנאה דמעטי מעדותם לקרובם הנתבע ואין לו' דהרב שכתב קרובים לתובע לו לנתבע דלגדלין קתני דהויהו עדים הקרובים לתובע ל"מ לשהסהדי על עידי התובע ועדים הקרובים לנתבע ל"מ לשהסהדי על עידי הנתבע ועל תרוייהו קאמר כיון דמעטי הנאה וכו' דודאי מדשתם כולי האי מש' דככל נוונת מיירי דלפילו עדים הקרובי' לנתבע ל"מ לשהסהדי על עידי התובע ועל"ד למאי ל"מ ומה הנאה שיבת לקרובם ככך וסו דשם כן למאי לת ניתן ליה לומר ממילות הנו' וכמו שדקדקו לעיל שת ודאי ל"ל דם"ל למר דכיון שהם קרובים לנתבע תפיטו לומר שלא יוכלו לסלק עדותם ולא יוכלו לחייב עידי התובע לכתי לפשר דמעטי הנאה מדוקת לקרובם הנתבע דלגן

אות י"ה שתמה עליהם דנעלם מהם תשו' הרשב"ץ
רמ"כ סי' פ"ה דמוכח מינה להדיא הכי יע"ש וכיון
דהרשב"ץ והרא"ם ס"ל דל"מ וכן מרן ומהריט"ץ נופיה
תנח הוא ופליג על המחב"ר כדין זה כנ"ל ופוק חזי
ליה עם כפי' י"ד רפ"ה ע"ב כמה טרח להכשיר עדות
עלמו שחתם בכתובה על כת חתנו דעל ידי עדותו
בכתובתה ממילא מטי הנאה להכיה הקרוב שיו מצינן
הירושה וטרח הרב להכשיר משום דהנאת הירושה דמטי
לאכיה היא מסופקת מאד מאד ככמה פסקות וס"ס
שבתב הרב והכיה רחוק לדלא חיישינן לירושה
משום דהנאת הירושה היא מסופקת הרבה יעש"ב ·
כרם היו חשש דמליאת עדים להוכיח או לנתכב
היכה מסופקת כלל דקרוב הרבר מאד שימלאו עדים
לחרים על התוכב שהודה לפניהם שבבר נפרע חובו
מן הלוה וכן על הנתבע שימנה עדים לחרים שהודה
לפניהם שעדין הוא חייב לתובע שלו ואם כן היכה
מסופקת כלל ולא דמי לנדון הרב מהריט"ץ דכי' י"ד
הב"ע כלל וכמובאר ומלבד כל זה יש לחוש גם כן לפ'
הש"ך בכי' ל"ז סק"י דס"ל למר דטעם פסול הקרובים
דחשידי לקהודי שקרא משום קורבה ונוגע בעדות
הוא דמשקר כשביל הנאת קרובו יע"ש · וכ"כ עוד
הש"ך עלמו בכי' קכ"ג כדין מורם הגו' יע"ש ומהריט"ץ
שם בכי' י"ד רכ"ה ע"ש לדרך הב' שפי' בדברי מרן
כתב דלפי דרך זה כן נראה מדברי כם' הש"ך הלא
שהוא הבריה בר' מרן דלא כהש"ך ושהביקר בדרך
הב' שפי' הוא יע"ש · גם המחב"ר שם דחה דברי
הש"ך הגו' יע"ש ברם עכ"פ מידי סברת הש"ך לא
יצאנו ולפשר דגם הרב מסכ"ה חזיל בשיטת הש"ך דמי
מפיס ברם למהריט"ץ נופיה שחלק על הש"ך בזה
אין לדחות החוקמ' הגו' שפי' ה"ה נר"ו בר"ק שבקדושת
יו"ט מכח סברת הש"ך הגו' כיון שבבר גילה דעתו
בשמיו"ט דס"ל דלא כהש"ך וכיעו"ש ומה גם דמהריט"ץ
נופיה שם בשמיו"ט רכ"ה ע"ד בדי להנגלי בש"ד גם
מש' הש"ך כתב דבבנון ל"ד לא חציב ניגע בעדות
בשביל הנאת קרובו דנוגע בעדות לפילו בשר עלמו
חיו שלא בהנאה מוממת ודחית לכל בהנאה שהיה
מוממת כי אם סתם חבת סתק לא תבת ל"ח ס"ב וכו'
יע"ש וש"ב לוקח הבת בש"ד חינה הנאה ודחית לתובע
אז לנתבע כ"ה סתק ימלאו עדים או לא וכבי הא לא
תציבי ניגעים בעדות הבת הב' הקרובה לתו' אז לנתבע
וכמובן ברם מצר הראשון שהסבים בו מהריט"ץ נופיה
דלא כהמחב"ר הגו"ל הא ודאי דל"מ לאסקודי מט'
פסול קורבה כיון דממילא מטי הנאה לקרו' וליח בה
ס"ם כלל אלחי סתק אחר דוקא וכמובן ומן הלמור בזה
אתה תחזה דלא מצינן להניח בדברי מהריט"ץ שבקדו'
יו"ט דבמקום שבתב קרובים לתובע כ"ל קרו' לנתבע
כדי להלילו ממה שהקנתה עליו בעניותי כמו ש"מה
אחר חכם גבר בעו מר"ו לו' כן להלילו מקושיתי הגו'
דלפי הלמור לא הועיל כלום בהנהתו הגו' דלפי' שתם
קרו' לנתבע ל"מ לקניד על עידי התובע כיון דע"י
עדותם מטי הנאה לקרו' הנתבע ול"מ בכל הלמור
ומדוכר ותמהני מה"ה נר"ו שהעלים עין מב"ו והוא
פלא והולם לכי בעוני בבר ישבתי דברי מהריט"ץ

שבקדושת יו"ט הגו' בפשטן דמיירי שהתובע פלג
הנאתו מפשר יתחייבו לו העדים שבבשו עדותם ע"י
העדים הקרובים פליו והבאתי רחיות לזה דבפלוג
מהני בם"ם הפלי בם"ה ומפס בארה :

**עוד** בתב וז"ל לאיבו השתח וכו' עד וכמ"ש עב"ל
והדבר פשוט דמתוסר השגחה ועיון בתב בזאת
הוא נר"ו דאנה עניה רליתי להקבים בל הפום' שיודו
בב"ד דחייב רחובן זה דורבי לפילו לדעת הסוברים
דבל שפשע בשוא"ת לא מחייב יודו הבא בב"ד דחייב
ביון שעשה מעשה בידים שבתב הפורטיסקטו לאחר ה'
ימים ובשלמת אם לא היה בותבו בלל היה מקום לפוטרו
לר' הסוסקים הנז' ביון שלא פשע אלא בשוא"ת ברם
השתא הבא דעבר מעשה בידים שבתבו לאחר חמשה
ימים נמלה דעביד היזקא ופשיעה בידים ולדידהו
נמי ודאי חייב והנם דזה ההיזק שעשאו בידים היה
נעשה גם בן ממילא גם בשוא"ת מיום שהגיע זמן
בתי' הפור' ולה בתבו ונמלא שלא היסיף שום היזק
יותר בבתי' הפורטיסקטו אם"ו דמתי דהוה הוה מ"מ
מקורם הוה היבו חלוי בפלוגתא דרבוותא לי בשוא"ת
מחייב מדר"ג אף לא ברם השתא שבתבו והוא אם"ו
הבל מודים דחייב ועוד הגע עלמך בראובן שיבול להזיק
לשמעון היזק אחד שיבול להזיקו בו בשוא"ת וגם יבול
להזיקו בו אותו היזק עלמו בקוס עשה היתבן שנאמר
דלדעת הפום' הפוטרים בשוא"ת שיהיה פטור גם בן
גם אם הזיקו אותו היזק עלמו בקו"ע הא ודאי ליתא
בלל ודון מינה ואוקי באתרין · ות"ש עוד הוא נר"ו
ז"ל וכפרט לדעת החו' וכו' ע"כ שיתתו בזה ליבי
מכיר דודאי לדעת החו' ומחייבים גם בשוא"ת פשיטא
דבב"ד חייב ואתן בדיבן לא הולרבו לחלוקו הגו' כי
אם להבים דעת הפוטרים בשוא"ת ע"ש בתבו דבבה"ג
דמ"ד מודו דחייב וכבו"ל ברם לדעת המחייבים גם
בשוא"ת פשיטא דגם בב"ד מחייבי מצת שפשע בשב
ואו"ת נמי ומאי רמי ומקשה עלי דידי מדעת הפום'
הגו' בהופן שהלמת יורה דרבו שרחיו נר"ו הם שתין
להם שחר ולא טעם ורים בלל במו שירחה המעיין :

**עוד** בתב וז"ל אך מה שים לעיין וכו' הרי לך בהדיא
ע"ב לפרייון במטייה למר נר"ו דלמהרינהו
לעיונין בתבו' הרב מבת"ל רפי' י"ב דהוה תנח דמסיע
לן בחאי דבתי' בענייתין ולא עדיף שלא דמד"ק ז"ל ים
ללמוד טעם לפטור לחובן דב"ד בפשיעתו הגו'
דהוי פושע בשעורת דלרוב הפום' פטור דשומר הפושע
בשעורת והפוליפא בזו דב"ד דין שעור ים לה ולא עדיפא
מניה בם"ם הרב שם ובפרט דמרן בשה"ט סי' ס"ו
ס"ת וכפי' ס"ל ס"ל בסק בדוב דפטור מפשיעה גם
בן דלא בהרמב"ם יע"ש · ואנן קבלנו הוראות מרן
לפי' היבא דפלוג על הרמב"ם בידוע ול"ב הגם דבימא
דפשיעה נמורה הוי מפ"ה פטור ביון דשעורי נתמעטו
מדין הרבעה שומרים והוא הוא גם בן טעמו הב' אל
מהריט"ן שבתב לפטור בב"ד יע"ש שלא דמתורתו של
הרב מבח"ל למדנו דגם הפוליפא נמי דייבינן לה
בשומר שטר וביעו"ש ובבר הרב חם"ם בסי' ס"ו הביא
תשו' הרב הגו"ל לעסק הלבה בסתם בלי חולק יע"ש
וב"ו לדעת הסוברים דהפקעון דין שומר יש לו בת"ש

הרב

הרב מכת"ל בתחילת תשובתם הנז' יע"ש · כרס הרוחה ירחה לכרב כתר המיס כיו"ד סי' ל"ק שבתב מעם כמה וכמה פוסקים דדין שניח יש לו וכן עלתה בסכמתו הוח ז"ל יע"ש ותכמ"ל :

**עוד** כתב ח"ל שוב ראה כ"ו חקר חק"ת וכו' עד הדרן עלך ככל הכתוב כר"ק יע"ש · הנה לחמת סתכס עיניו יקוו דתשובת הרדב"ו דסי' ור"ת שהביח לט ה"ם נר"ו הנה היה עד ממהר ותנח דמסייע לן למ"ש ותה עניח לחייב המוחק חת"י ע"ח וה"ט דהרדב"ו שחייב לחותו העד שהודה שהעיד שקר מעום דכל דהיתו היו כ' עדיים כרבר הם מחייבים חותו ממון כודחי הנם שבסעדר ח' מעם היו כפטר הלוה כודחי דחולי לח היה נשבע הלוה לסכחים העד ושמע הוה מודם ומשלם עכ"ו חייב העד שהודה שעל ידי עדותו חייבו לווה כודחי דהיו יכולי למד יפה מהחי מתני' דשבועות הנז' דתני כפרו כ' כוע"ו הת' חייב וכל' פטור וכמ"ש דמנה מוכח דל"ח מי ייתר דמשתבע הלוה שע"י דמנה חמרי' שמח היה נשבע ונפטר ומעו"ה חייב העד קרן' שבשר עדותו שהפסידו ממון כרור לתובע ע"י כפירת עדותו וכרמוכח נמי הכי מת"ש סתו' ותוס' הרא"ש וכמ"ש זחת לפנים דכ"ד נמי כמיסק חת"י ע"ח דכוותה דיני' הפסידו ממון כרור למלוה הנם שע"י חת"י העד הב' היה לחשבר שלח היה נשבע הלוה להכחים העד ושמע דהוח מורה ומשלם עכ"ו כיון שהוח ס' דשמח היה נשבע הלוה ונפטר וכוה יפסיד המלוה תוכו לנמרי דודחי דחייב המו' ת"י ע"ח וכדברי הרדב"ו דסי' זר"ת וכמבוחר ומחויקנן ליה למר עיבותח נם בהח דנפק דק ומשכח לתשו' הרדב"ו המ' דסיק תנח דמסייע לן סיוע נדול שים בו ממש וכמוכן :

**והן** עתה לשימה עיני על מתי דרמי ומקשה מר נר"ו על תשובת הרדב"ו הנז' ממ"ש לימו נופים כסי' תשב"ע ושוב נפק דק ומשכח שבדברי הרדב"ו דכסי' תשב"ע כ"כ להדיח הנחון מהרמב"ם הוכחו דכריו בתשו' הרשב"ח סי' שלח ק"ו ועל תרוייהו הקשה הוח נר"ו ממתני' דשבועות הנז' דתני הח' חייב דחמתי חייב כיון דלרידהו טענת מי ייתר טע' חזקה עוד הק' ע"ר הרדב"ו דסי' זר"ת שב' דלמ"ל העד דלוה מי ייתר שיכו"ל הרי ילו נשבע להכחים העד דהח מסו' דשבו' דל"ב לח מוכח הכי בכתוב בד"ק נר"ו · ולכאורה נרחים קושיותיו הנז' דהס קו' חזקות ומה שתי' הוח נר"ו לחר התיישבו הרוחה ירחה שבתי' הנו' שבח לתקן תשו' הרדב"ו דסי' זר"ת הנו' דמחייב חמון לחותו העד שהודה שעשר עליו בתחילה דלפי תרוצו דמר נר"ו שבתב דלעניין חיוב ממון לח דהוה כיה מעשה הוה מפטר דל"ם לחייבו משום דד"ב כיון דלח בריה היזקה ונם תלוי בדעת לחרים רחולי יפלם ולח ישבע ככתוב בר"ק נר"ו הנה תשו' הרדב"ו הנו' היה ממש תיובתים דל"ב חיך חייבו הרדב"ו להעד כיון דלפשר דלח היה נשבע להכחים העד הבי והוה משלם ולחו ברא"ו הוח וכמ"ש מר נר"ו ותמהני טובא עליו שלח נרגש על תרוצו הנו' משו' הרדב"ו דעסיק בה ועלה קחי



ועדין לחלותית הדיו קיימת וחוה לעני פלח עשוס עד מחר :

**ואולם** לדידי חזי לי דלעיקרה ל"ק ול"מ מכל מה"ק מר נר"ו דהנה עיבטו הרוחה שרבני מהר"ם והרדב"ו דבסי' תשב"ט דס"ל דחמרי' טענת מי ייתר דמשתבע הס הס רינה דנמרינ דשבו' נבי הכל מודים בעד שבנגדו חשוד עה"ס דפריך הס"ם לי דחשיד לוה לימה ליה מי ייתר דמשתבעת וכרחיינן ליה למהר"ם בתשו' הנו' שהביח דהיה זחת לדיבו יע"ש וה"ב תדרמי ומקשי מר נר"ו על הנחו' הנו' ממתני' דשבועות דתני סבופר הח' חייב ולח מל"ל לתובע מהי לפסדיך דהחיבה עד חני ומי ייתר וכו' תדרבה הו"ל למר נר"ו להקשות על הסו' הנו' ממתני' הנו' דמיבה מוכח דלח חמרינ טענת מי ייתר ומה לו כי יוצח חתם על הנחו' הנו' מחחר שדבריהם ס"ם ערוך הוח וכנו"ל :

**אמנם** הממת יורה דרכו דלעיקרה ליכה קו' כלל לח על הסיוניה ולח ע"ד הנחונים הנו' ממתני' הכ"ל כלל דכבר כתבנו דדינה דמתניתין בחני דשו היו מעידים שני העדים יחד לתובע היו מחייבים ממון כרור לנתבע כודחי ומשתה שבפר העד הח' שבפר דע"י כפירתו לה נשאר חיוב ממון על הנתבע מן הדין הנמור כלל שלח הדבר תלוי כרעתו הטוב לס ירלה ישבע להכחים העד השני ויפח פטור מן הממון לנמרי ולס ירלה יפלם כדי שלח ישבע כרס חיוב ממון מן הדין כלל ס"ם ליכה ואנס שנשאר עדין חייב שבועה הנתבע להכחים העד השני מ"מ חיוב שבועה הלזו דרמיה על הנתבע לח כתה מלד העד הח' כלל שע"י עדותו חו ע"י כפירתו נתחייב הנתבע שבועה שהרי הוה כפר ולח העיד כלל כ"ח חיוב שבועה דרמיה על הנתבע כתה לו מכח עדות העד הב' דוקח וכיון שע"י כפירת עדותו העד הח' נסתלק חיוב ממון הכרור מעל הנתבע והשבועה שנשארה עליו לח כתה מלד העד הח' שבפר שפני שלח היה יודע לו עדות כחמת כלל עכ"ז חייב הנתבע שבועה מכח העד השני משום שכי חייב העד הח' שבפר כיון שחוויד הממון מן הודחי לכית הפשר ול"ח כיה טענת מי ייתר דמשתבע כיון דלה כתה חיוב השבועה על הנתבע מלד כלל וכמחזר משל"כ כעד שבנגדו חשוד עה"ס דמעיקרה לח היה מתחייב ממון מן הדין הלוה ע"י עדות זה העד כיון דהוה כחחד ולפילו היה מעיד לתובע לח היה מתחייב הלוה כ"ל שבועה לבד מכח עדותם זה העד עלמו ולח שבפר עדותו זה העד לח הוויד הממון מן הודחי הפשר כלל דלפי' שהיה מעיד לח היה הממון ודחי כלל שלח הוה כפשר לס היה נשבע המלוה וטוטל לו לח בכה"ג תמרינן מחי טענה דמי ייתר וכו' ולח מל"ל המלוה הוה משתבענת ושקילנה דלעיקרה לס היה מעיד זה העד לח כח לחייב שבועה שה ללוה ולח למלוה שלח דלקיות הלוה חשוד הטילו השבועה על המלוה שיהיה נשבע וטוטל ונס כיון דלעיקרה לס היה מעיד העד לח כח לחייב ממון שלח שבועה ומי

יימר דמשתכע ושקיל וטענת הוה משתכענת ושקילנת
הוי גורס לממון וס"ל לרבנן דרשב"ם דגורס לממון
לאו כממון דמי משום הכי ל"מ טענין המלוה הוא
משתכענת ושקילנת כדי לחייב העד שכפר עדותו וס"ל
לרבנן דרשב"ם דהנס דכמשכיב ע"א היכא דליכא
הלוה חשוד פטור העד ול"ק הלי טענה דמי יימר
דמשתכע ודילמא הוה מודה ומשלם כדם"ל לרשב"ם
שלא חזרכה לרבנן ס"ל דלמרינן מי יימר דלא משתכע
עכ"ו ס"ל לרבנן דמשכיב עדי ה' כשהלוה חשוד
דלמרינן הלי טענה דמי יימר דמשתכע ובכל הולך
אל מקום לחר דוחל כחר טעמא דס"ל לרבנן דכר
הגורס לממון לכ"ד ומזה מוכח להדיא דלרבנן דרשב"ם
דקי"ל כותייהו ס"ל דל"ק מי יימר דמשתכע ושקיל
חלא כדי לתוקומי ממונא אלא להוציא ממון מן
העד שכפר עדותו שנחייבו בטענת הוה משתכענת
ושקילנת הא לא למרי הכי קאי לחייבו שלא חזרכה
למרינן מי יימר דמשתכע ושקיל כדי לפטור זה
העד שכפר עדותו לחכל לתפוקי ממונא מן העד
שכפר עדותו כגון משכיב ע"א בעלמא כשאין הלוה
חשוד ל"ק מי יימר דמשתכע ודילמא היה מודה
ומשלם כדי לחייב ממון כזה להעד שכפר עדותו שלא
חזרכה למרי, מי יימר דלא משתכע חלוה דילמא
הוה משתכע ומפטר וכפרע כשהלוה עלמו טוען
כן על העד הא' שהעיד עליו שקר עם עד ב' וחייבוהו
ממון ללוה ע"י ב' עדיים הנז' ואומר דאלו לא היה
מעיד עלי בשקר העד הא' הייתי נשבע להכחיש
העד הב' דודאי ליכא דרשב"ם טענתו טע' למרינן
מי יימר דלא משתכע וכנז"ל וה"ה נר"ו שנה כזה
וכתב דמה טעם לחלק ככך ולא עיין יפה כפלוגי'
דרבנן ורשב"ם כמשכיב ע"א דס"ל לרבנן דל"ק
טענת מי יימר דמי, שלא למרינן טענת מי יימר
דלא משתכע ואילו כמשכיב ע"א שחלוה חשוד ס"ל
לרבנן דלמרי' טענת מי יימר דמשתכע הרי דמפלגי
רבנן כין לתפוקי ממונא לתוקומי ממונא וה"ע משום
דס"ל לרבנן דכר הגורס לממון לכ"ד ולמדנו מזה
דלרבנן דקי"ל כוותייהו ס"ל דטענת הוה משתכע
ושקיל ל"ק כלל וטענת הוה משתכע ומפטר למרי'
לה וכמכואר וככן לפ"ז פלקי שפיר תשו' מהר"ם
ב"כ והרדב"ז דקי' תשב"ט הנז' דכאן דכטענת חלטוט'
דטענין השתח חייב שכועה לחוכע אי לנתכע הנס
דאם היה טוען טענת טוכה היה מחייב ממון נמור
לנתכע מ"מ כיון דהשכועה דרמיא על הנתכע אי
על התוכע כעת הכה היא כאם עליהם מכ' עלמו
וטענתו של האפו' ולא מכ' ואלתו משום הכי מלי
פטר נפשיה האפו' כנ' מי יימר דמשתכע התוכע
או הנתכע כדם"ל לרבנן דרשב"ם נבי משכיב ע"א
שכנגדו חשוד דלמרינן מי יימר דמשתכע ושקיל ום"ה
דלמרי' ככה"ג מי יימר דמשתכע ומפטר דהנס דלשכחן
לרבנן דרשב"ם כמשכיב ע"א כעלמא כשאין הלוה
חשוד דם"ל דל"ק הלי ט' דמי יימר דמשתכע ומפטר
משום דס"ל דכר הגורם לממון לכ"ד וכדי שלא לחייבו
לעד הכופר הוא דס"ל הכי דל"ק הלי ט' דמי יימר
דמשת' ומפטר אכל כדי לפטרו למרינן מי יימר
דמשתכע ושקיל וטענת הוה משתכענת ושקילנת
הוי גורס לממון וס"ל לרבנן דרשב"ם דגורס לממון
לאו כממון דמי משום הכי ל"מ טענין המלוה הוא
משתכענת ושקילנת כדי לחייב העד שכפר עדותו וס"ל
לרבנן דרשב"ם דהנס דכמשכיב ע"א היכא דליכא
הלוה חשוד פטור העד ול"ק הלי טענה דמי יימר
דמשתכע ודילמא הוה מודה ומשלם כדם"ל לרשב"ם
שלא חזרכה לרבנן ס"ל דלמרינן מי יימר דלא משתכע
עכ"ו ס"ל לרבנן דמשכיב עדי ה' כשהלוה חשוד
דלמרינן הלי טענה דמי יימר דמשתכע ובכל הולך
אל מקום לחר דוחל כחר טעמא דס"ל לרבנן דכר
הגורס לממון לכ"ד ומזה מוכח להדיא דלרבנן דרשב"ם
דקי"ל כותייהו ס"ל דל"ק מי יימר דמשתכע ושקיל
חלא כדי לתוקומי ממונא אלא להוציא ממון מן
העד שכפר עדותו שנחייבו בטענת הוה משתכענת
ושקילנת הא לא למרי הכי קאי לחייבו שלא חזרכה
למרינן מי יימר דמשתכע ושקיל כדי לפטור זה
העד שכפר עדותו לחכל לתפוקי ממונא מן העד
שכפר עדותו כגון משכיב ע"א כעלמא כשאין הלוה
חשוד ל"ק מי יימר דמשתכע ודילמא היה מודה
ומשלם כדי לחייב ממון כזה להעד שכפר עדותו שלא
חזרכה למרי, מי יימר דלא משתכע חלוה דילמא
הוה משתכע ומפטר וכפרע כשהלוה עלמו טוען
כן על העד הא' שהעיד עליו שקר עם עד ב' וחייבוהו
ממון ללוה ע"י ב' עדיים הנז' ואומר דאלו לא היה
מעיד עלי בשקר העד הא' הייתי נשבע להכחיש
העד הב' דודאי ליכא דרשב"ם טענתו טע' למרינן
מי יימר דלא משתכע וכנז"ל וה"ה נר"ו שנה כזה
וכתב דמה טעם לחלק ככך ולא עיין יפה כפלוגי'
דרבנן ורשב"ם כמשכיב ע"א דס"ל לרבנן דל"ק
טענת מי יימר דמי, שלא למרינן טענת מי יימר
דלא משתכע ואילו כמשכיב ע"א שחלוה חשוד ס"ל
לרבנן דלמרי' טענת מי יימר דמשתכע הרי דמפלגי
רבנן כין לתפוקי ממונא לתוקומי ממונא וה"ע משום
דס"ל לרבנן דכר הגורס לממון לכ"ד ולמדנו מזה
דלרבנן דקי"ל כוותייהו ס"ל דטענת הוה משתכע
ושקיל ל"ק כלל וטענת הוה משתכע ומפטר למרי'
לה וכמכואר וככן לפ"ז פלקי שפיר תשו' מהר"ם
ב"כ והרדב"ז דקי' תשב"ט הנז' דכאן דכטענת חלטוט'
דטענין השתח חייב שכועה לחוכע אי לנתכע הנס
דאם היה טוען טענת טוכה היה מחייב ממון נמור
לנתכע מ"מ כיון דהשכועה דרמיא על הנתכע אי
על התוכע כעת הכה היא כאם עליהם מכ' עלמו
וטענתו של האפו' ולא מכ' ואלתו משום הכי מלי
פטר נפשיה האפו' כנ' מי יימר דמשתכע התוכע
או הנתכע כדם"ל לרבנן דרשב"ם נבי משכיב ע"א
שכנגדו חשוד דלמרינן מי יימר דמשתכע ושקיל ום"ה
דלמרי' ככה"ג מי יימר דמשתכע ומפטר דהנס דלשכחן
לרבנן דרשב"ם כמשכיב ע"א כעלמא כשאין הלוה
חשוד דם"ל דל"ק הלי ט' דמי יימר דמשתכע ומפטר
משום דס"ל דכר הגורם לממון לכ"ד וכדי שלא לחייבו
לעד הכופר הוא דס"ל הכי דל"ק הלי ט' דמי יימר
דמשת' ומפטר אכל כדי לפטרו למרינן מי יימר

אך ורק לאנכי הדוחק דכלר חיוב האפו' יש הפרש
קלת לדינא כין מהר"ם להרדב"ז דלהרדב"ז
חשיב האפוטו' פושב להתחייב אפילו לס ע"י טענתו
דהשתא נפטר מנתנע אפילו משכועה ולס היה טוען
כהוגן היה מתחייב הנתכע ממון נמור אפי"ה חייב
האפוטרופוס דפושב הוי וכמ"ש כן להדיא הרדב"ז
שם וכודאי דס"ל ומכ"ש כציק היכא דעל ידי טענת
האפוטרופוס דהשתא נתחייבו היקומים ממון וחייבוהו
ב"ד לפרוע כעדם ואילו היה טוען כהוגן היו פטורים
כלא שו"ם כלל ודודאי פושב נמור הוי וחייב כדמוכח
להדיא כדברי הרדב"ז שם ואילו מדברי מהר"ם
שכתב כסוף תשו' ו"ל ולא מקדי פושב לא"כ שכדברי
ליכא היה פטור כלא שכועה עכ"ל מוכח להדיא מד"ק דדוקא
ככה"ג דנתחייב ממון האפוטרופוס ע"י טענתו דהשתא
ואילו היה טוען כהוגן היה ליכא פטור מן הממון
ומן השכועה הוא דפושב וקיים וזהו כדס"ד דהרדב"ז
למימר הכי יעו"ש כדים היכא דע"י טענת האפוטר'
דהשתא נפטר הנתכע אפילו משכועה אפילו שלא היה
טוען כהוגן היה מחייבו ממון לנתכע לא הוי פושב
להתחייב האפוט' לרבות מהר"ם חם דלא כהרדב"ז
כמשקנתו שכתב דהנכון דכלל נוטה מיירי וכו' יע"ש
דל"ק דה"ל ס"ל למהר"ם הו"ל למהר"ם לאשמועינן
הך אלוקה דהוי רכותא טפי כדמוכח מדברי הרדב"ז
וכו הסברת עותה דהוי רכותא טפי וכמוכן ומכור הייתי

להניח כדכתי מהר"ם הנ' וכנ"ל ול"מ פשיטא לח"כ מדברי החפוץ' פטור סתיק כלח שכועה וכדכתי רחובן מקיל כלח שכועה ע"כ וכוס ס"ש דוקא מסקנת הרדב"ז ממש כמ"ש דהכתן בכל נוסח וכו' וחלוקה סב' דהייט שכטענת החפוץ' דהשתח נתחייב ממון לחובע ואילו טעון כחוגן היה פטור הנתבע שמוח רחובן ממרשה לומו לפילו משכועה דין זה נפיק כתב"ש דחייב החפוץ' וכמש"ל עש שדברי מהר"ם שכתב ולח מקרי פשיעה חלח בחופן וכו' מוכתי קלת דל"מ פשיעה חלח בחופן זם ולח כאו"ל ודלי דלאו דוקא ומכ"ם נפיק דהוי פשיעה כשטענתו נתחייב ממון וכמו"ל שח דר"ל דל"מ פשיעה חלח כשלח יש עסק שכועה כלל לח כטענת החפוץ' דהשתח ולח כטענת רחובן שטוחו לטענון ולפי"ז מהר"מ והדרב"ז שני נכיסים נתכבלו כסנגון חחד וכשיטם תדין קיימי וכמובן :

**ברם** וחלתי ותירלי להניח כוחת כדברי הרחשונים ומה נם דתמי' מהר"ם הנ' רחיתיה כמקומה כתמי' מהר"מ כ"כ נופיע התרוכות כסי' רמ"כ יע"ש נם המרדכי כפ' המפקיד סי' ר"ן העתיקה כדמותה כללמה ממש כמ"ש כתמי' ה"שכ"ח ממש נם הרב מהר"י חדרבי כסי' קכ"נ העתיקה כן יע"ש וק' מחד להניה ככל המקו' הנ' וכן לח יעשה ומוכרחים לומר, דהכי ס"ל למהר"ם דלח מקיב פושע וחייב החפוץ' חלח כשטענתו דהשתח נתחייב הוח ממון ולח היה טוען כחוגן היה פטור נם משכועה כוה דוקא הוח דחקיב פושע וחייב וכרם"ך דהדרב"ז חכל כל שעני טענתו דהשתח לח נתחייב ממון הוח כלל שלח עב"י טענתו ילח שכנגדו פטור נם משכועה חפילו שלח היה טוען כחוגן היה מחייב ממון לנתכע כלח שו"ם כהח ס"ל למהר"ם דלח מחייב החפוץ' כיון שלח השפידו ממון לרחובן המרשתו כעת דהייטו שלח נתחייב רחובן ממון חדש ע"י טענת החפוץ' דהשתח וכמש"ל חלח שמדברי מהר"ם שחלה פיטור החפוץ' היכח שים עסק שכוע' כיניהס משום דמי ייתר דמשתכע התובע חו הנתכע מוכח מוה דכל שלח ים עסק שכועה ביניהס כלל לח כטענת החפוץ' דהשתח ולח לח היה טוען כדברי רחובן בכל חופן פשיעה קוי וחייב וח"כ הדק"ל דל"כ הו"ל למהר"ם לחשמועינן רכותח טפי דחפילו שכטענת החפוץ' דהשתח פטרו לנתכע נם משכו' חייב לח היה טוען כחוגן היה מחייבו ממון לנתכע וכמ"ש הרדב"ז ומכ"ש הוה שמעי' חידך דינח וכמדוכר :

**וראיתי** להגהון רמ"ח כס' המפה שלו סי' ר"ן ס"ך שפסק לתמי' מהר"ם כ"כ הנ' שלח לס שמוח העתיקה כתו"ח ה"ל ולח מיקרי פשיעה שלח לס טוען זה כלח שכועה ולאו טוען כחוגן היו טוענים חיקו' כלח שכועה עכ"ל הנה זה שכתב מוה"ם דל"מ פשיעה כ"ל כחופן זה דוקא זה ליט כמהר"ם כלל דפשע דכרי מהר"ם מוכיח להדיח דחפילו לס היה טוען כחוגן לח היה מועיל ממון מהנתכע כלל חלח שהיו פטו' חיקות' חו רחובן כלח שכועה מתכיעת החובע לפי"ם פושע הוי וחייב ולח כעיני נמי שיהיה טוען ממון לס היה טוען כחוגן ולח ידעתי מכ"ל לדמ"ח חלי דינח כיון שכדברי מהר"ם לח מוכח הכי וכמדוכר

והדכר לה"ח תמ"ח וחכת"ל :

**עב"פ** עלה כידיעו ישוב תצו' מהר"ם והרדב"ז הנ' דל"ק עלייהו ול"מ ממתני' דשה"ע הנ' דתני הכופר חייב הנס רחכתי לימה ער כ' דמזקיקו לנוה ליסבע ומי ייתר דמשתכע דכבר מלתח לחמרה דש"ה דהשבועה שנשתרה על הלוה לח כיה מכח הער שכפר דכלח"ה היה חייב שבועה מכח הער הנתי ולאו היה מעיד הרחשון נ"כ היה מחייבו ממון נמור לנוה והשתח דכפר קלת מעל הלוה חיוב ממון ודאי והוידו לכיות הסנק וזה הסנק עלמו לח כח מכח וה הער עלמו שכפר מצו"ה חייב כודאי לשבל כל שהצד פוה יודע כמצל כ' עדיות שבעדות החחת היה מחייבו ממון לנתכע כחיוב חופן ומליחות ובעדות החחרת היה מחייבו שכועה ולח ממין וזה הער העיד העדות שמחייבתו שבועה וכפר עדות החחרת שמחייבתו ממון הח ודאי דאיט חייב כלל כיון שעב"ע העיד עדות שמחייבתו שכועה ומי ייתר דמשתכע דילמח הוה מודה ומצלם ונמלא דלח הפסידו לתובע ממון נמור והוח הוה נדון מה"ם והדרב"ז כלעיט, שעשן ט' שמחייבתו שבועה לנתכע ושם היה טוען כחוגן היה מחייבו ממון נמור דודאי פטור כיון דעב"פ הוה עלמו חייבו שבו' לנתכע ומי ייתר דמשתכע ולין סיוקו ברור וכמש"ל חכן כיון דהדב"ז דקי' ז"ת הוה ממש כנדון מתני' דשבו' דכפר חחד והורם ס' דקכופר חייב ולח מל"ל מלי למשרוקי דהלימה עד שני דמחייבו שבועה ומי ייתר דמשתכע כיון דהשבועה לח כחה מלחו כלל וכנ"ל וה"ה והוה הטעם כנדון הדרב"ז דע"י עדותו הפסידו ממון נמור לנוה ושו לח היה מעיד עליו כשקר לח היה עליו חיוב ממון מן הדין כלל חלח שכועה לכד הוה שהיה חייב מכח הער הכ' ולח מל"ל זה הער שהורם שקר העיד מי ייתר דמשתכעת חלח לתריכן דהוה משתכע ומפטר וכרם"ל לתמי דמתני' הנ' דתני כפרו כ' כוה"ן הח' חייב והכ' פטור דהטו' דהשני פטור משום דלח הפסידו ממון לתובע כלל דלפי' היה מעיד והיה מחייבו שבועה לנתכע חמרי' דהוה משתכע ומפטר והכי ס"ל לרבנן דדחכ"ם כמשניע עד לחר כעלמח כשחין הלוה חשוד וכנ"ל וכ"ש הכח כנדון הדרב"ז דקחתר ליה הלוה כהריח לחוחו הער שהורם שהעיד כשקר דחלו לח היה מעיד הוה משתכעת ושקילנח להכחים הער השני ומפטרת ומנס דנכי משניע ע"ח כשכנדו חשור על השכועה לח מל"ל ליה התובע הוה משתכעת ושקילנח דוקא הוה משתכעת ומפטרת חמרי' לתמי דמתני' ולרבנן דדחכ"ם דפטרי משניע ע"ח כטענת זו דהוה משתכע ומפטר וכ"ש היכח דהלוה עלמו טוען כן דהוה משתכעת ומפטרת דכוותי דשמעינן ליה ונמלח כזה העדות דחשון שהורם שכשר היעיד הפסידו ממון נמור לנוה ומצו"ה חייב דהדרב"ז כרור וכבל חלמור ומדוכר ול"ק ול"מ עליה דהדרב"ז לח מניח וביה ולח מסוניח דשבו' הכ"ל וכמובן ותמהני טובא מה"ם נר"ו שנכנס ולח יצח ונגל כמיס מדיוים ולח הגלה כידו כלום כיסוב ד"ק ולח חת לבו לחלק בין הטוענים דתי' דק בניסס וכמו שנתבאר . שו"ר לסדר

להרב שם"ח בח"מ סי' כ"ט שהביא להצ"ו הרדב"ז ורפי' ז"ת והכ"כ מהרש"ך בפ"ק דמכות וכתב שכן כ"ל ממתני' דשכו' הנ"ל דל"ק טענת מי ייתר דמשתכב ולכו במשביע ע"ה שכינהו חשוד עה"ס למרי כיה ט' מי ייתר וכתב דשלה ודאי מוכרח לחלק כניהם דהיכא דשלו יעידו כ' היה מתחייב ממון כודאי וכי כפר ה' הוי ס' כל כה"ג הוי דד"נ כיון דע"י שכפר עדותו נפל הס' ודוקא נכי חשוד דשו העיד היינו כודאי שמחייב חותו ממון כי לא העיד ל"מ וכ"כ מהרש"ך בחום' וכו' וכפו"ד כתב דמ"מ דין זה שכ' הרדב"ז ומהרש"ך כ"ל עיקר דכיון שכיון חייב העד דהוה אי' לו לגי נשבע להכחיש העד וכו' תתר"ק יע"ש הרי להדיא שהכיש לדינא כהרדב"ז כוותיה וכטעמיה וגם הכריח ד"ק ממתני' והסו' הנ"ל וחי' כניהם כהכחיבנו בעניותין אלא דשתמיטותיה דכרי החום' דהתם דל"ב ע"ה כד"ה הכל תודיס בעד עומדה דמנייהו מוכח כחי' הנ' דהחוכחנו בעניותין זה"ת לפנים ולא נרגש ע"ד הרדב"ז דפי' ז"ת הנ' מפקוניה הנ' שהביאה הוא וכודאי שדעתו לחלק כניהם כהכחיבנו בעניותין ולא הזכר

להדיא כזה לדוב פשיטותו אלא וקצר במובן:

**ואחרי** כותבי כ"ו אח זה רחיתי להרב קטת החומן כפי' ר"ן שנמר על תצ' מהר"ם הנ"ל וכפו"ד תמה עליו ממתני' דשכו' הנ"ל כמו שהקשה ה"ה נר"ו ממש והל"ע ועש"כ נם רחיתי להנאון נתה"מ כמשה"ח פי' הנ"ל שהביא קו' הקל"ח וחי' יע"ש והמעיין היטב כתי' כעיניו ירחה ולבבו יכין שכל כונת תי' הוא לומר דשאני מתני' דשבו' הנ"ל דכפירת העד הראשון היא כפירת ממון נמור. דאילו היה מעיד היה מועיל ממון מן הנתבע וכי כפר הוי כופר בממון נמור דאילו שנשאר העד השני המחייבו שבועה לא הוי רק נורם לממון ולאו כ"ד משה"כ אפוטרופוס דלא מחייב רק מדד"נ ח"כ כל שמזיק ונשאר בו ספק ממון עדיין הוי לאו כריעי היזק ופטור ומצ"ה כל שבטענתו דהשתא חייבו שבועה נתבע ח"כ עדיין נשאר ספק ממון ופטור דלאו בה"ו הוא דמי ייתר דמשתכע אחד"ק כתי' הנ' והוא קדוב מאד למ"ם בעניותו אלא שהוא כתבו כמישוט זיחה נלה וחנה עטיה הרחבתי הדיבר יותר לברר ולבנן הדברים על בוריין ולא כמו שנראה לבאורה מדברי הנאון נתה"מ כתי' הנ"ל שהוא כמו שחירץ ה"ה הי"ו דלישתי כלל וכמו שיעיין המעיין היטב כד"ק ולפי"ז ל"ק על הנאון הנ"ל כתי' הנ' מתצ' הרדב"ז דפי' זר"ת הנ"ל דמחייב להעד שהודה שאחר העיד על הלוה כמו שהקשיתי לעיל על תי' ה"ה נר"ו כנ"ל דלפי תי' הנאון הנ"ל ח"ם עפי וכדין הוא שיהיה חייב לותו העד הנ"ל דכדי לפוטרו בעי' שכשיזקו שמזיק עדיין נשאר ספק חיוב ממון על הלוה בנדון התפוטרופוס הנ"ל כמ"ש כן להדיא הנאון הנ"ל בתירוצו וע"ש כרס בנדון הרדב"ז דפי' זר"ת זה העד שהעיד שאר היזקו לנוה היזק כרור לנוה שע"י עדותו עם העד השני חייבוהו כ"ד לשלם ולנו לא היה מעיד כלל לא היה חייב רק שבועה מכח העד השני דלאו כממון דמי ייתר דלא משתכע ופטור וכו' השני דלאו כממון דמי ייתר דלא משתכע ופטור

רומיא ממש למתי דחייב דחמנא קרבן חיכא דכפר לחד והודה לחד לו דכפרו שניהם כזה"ז דהרחשון חייב וכמ"ש הנאון הנ' מלחא בטעמא ולא הוי נזירת הכתוב בחיוב קרבן כשה"נ דזקא דה"ה בחיוב ממין מדד"נ כפ"ב חייב וכדברי הרדב"ז וכמובן ותמהני מהרב שפתח סי' ו' דשתמיטתיה נ"כ דברי הנאונים הנ' ורמי ומק' ע"ד מהר"ם והרדב"ז כהלו תורת דיליה היא והוא פלא. ולפי"ז לא נמי מ"ש עוד ה"ה נר"ו ו"ל הדין עלך כעיקר וכו' עד כאשר נתבהר עכ"ל דלפי כל האמור אין טרך להאיב ע"ד אלו דממילא נראה כשתי ידים דהאמת הוא דכדון זה דמוחק חת"י עד ל' מעידי השטר לא דמי לענ"ד אלא לנדון הרדב"ז דפי' זר"ת והבל מוריס בו דחייב ול"ד כלל לנדון מהר"ם והרדב"ז דפי' תצנ"ט כאשר נתבאר אין טרך לכפול הדבריס אלא ורק בפי הנראה מדברי הנאון נתה"מ בחידוש הנ' שכתב דכל שמזיק ועדיין נשאר בו ספק ממון פטור דלאו בריח היזקא הוא כנ"ל ח"כ לפי ד"ק יולא לנו בנדון זה דמוחק חת"י ע"ה שהזיקו למלוה ועדיין נשאר בו ספק ממון מכח העד השני דפטור דלרעתו דלא הוי בריח היזקא וכמובן וגם עתה רחיתי ג"כ להנאון החורו"ת כפי' כ"ט קק"ו שכתוך ד"ק שם נאמר בפי' דרב תנא הוא ופליג על הרדב"ז בדין הנ' דפי' זר"ת כיעו"ש ולפי"ז ודאי דכ"ש דפטור ג"כ בנדון זה דמוחק חת"י ע"ה וכתובן ותמהני על שם"ה שהכניס לריעא דהרדב"ז כנ"ל ולא זכר שר לדברי הנאון הנ"ל דפליג עליה להדיא והוא פלא וגמנא שדין זה דמוחק חת"י ע"ה מעידי השטר לם חייב המוחק לו לא ריע חלוי כמחלוקת הפוסקים דלהרדב"ז הדין נותן דחייב המוחק ולהנאון החורו"ת לכאורה מדאה דפטור המוחק כרס המעיין היטב כדברי הנאון החורו"ת הנ' ודאה דגם להנאון הנ' חייב המוחק דכל מ"ש הנאון בטעמו ורחיתו לפטור העד שאחר היעד לא שייכי כלל במוחק חת"י ע"ה הנ' וכמו שזראה המעיין כרס לפי תירוץ הנאון נתה"מ הנ' יולא כודאי דפטור המוחק אלא שאין דבריו מוכרחים כלל ומחוורתא כדברי, כעניותין

והמעיין יכחר ועיין להרב חס"ם סי' ל"ח:

**עוד** כתב וו"ל והיוחד תימה וכו' עד ועהס"ד ע"כ

גם בזה לא נרע כלל דכמוחק חת"י ע"ה כדין הוא שיתחייב כיון דמוא עלמו הוריד ממון מן הודאי לבית הספק וכמ"ל כרס כנ"ד לא הוריד רא' וה ממון של הפולטה מן הודאי ל בספק כלל דכשבאה לידי הפולטה מעיקרא היתה בספק אצל יהודה ור' חס נגבית מן הלוה וגם מן בעל הפולטה שנתנה ליהודה דשמא כיני וכיני יהיו כשבריס או ימותו נס כ' והיה יהודה מעכיד מעותיו לגמרי ותפילו נחמר שהיה יהודה נוכה מעותיו מן הסוחר הרא' שנתן לו הפולטה ע"י הפורט' שיעשה לו דאוכן כזמנו חס כן אין אנו כאים לחייבו להאו' כי חס אכח שפטר ולא עשה הפורט' כזמנו דכבי הא הוה ס"ד לחייבו מדד"נ כדאתי' כפס"ד הראשון על זה כתבנו כפס"ד סכ' דכפי"ד הרמב"ן כמחמרו אין עליו שום חיוב מדד"נ כיון דאין הסיוק מוכרח לבא ותלוי כדעת לחריס כבל קצר כתבנו זאת לפנים ומק עניו כ"ד למוחק

אח"י ע"פ מעידי הסמוך שניקר שיוקר דילן כיה כחופן אחס לה היה מוחק אח"י הע"פ היה נובהו מן הלוס בלחי קפק שיהיה נשבר הלוס כלל דהחס ודאי קייב כמוחק כיון דהיזקו כרור והוריד הממון מן הודאי לכיה הקפק והקפק עלמו לה כח מבר המוחק כלל ב"פ מכח הער הסני כי כזה לפסבר לענ"ד דיודה כזה בגלון נתפ"מ כתי' הסי' ולדבריו כר"ו חק"ל לח"ס כן גם כשורף שע"ח לחלוי חייב מדר"ג כיון דלין ההיזק מובדם לבה וחלוי בדעת לחרים דלפסבר שיודה לו הלוס במה שחייב לו ולה יפסיד כלוס לחע"כ ל"ל דשורף שלני ביון שהוריד הממון מן הודאי ש הקפק ל"כ ה"פ ה"כ כמוקק חפ"י ע"פ דקייב דמס לו כוירו ש הקפק ע"פ הצד פשני מ"ל ע"פ הלוה עלמו · לה כן כנ"ד דלה סיה מתקייב מיוב הממון כודאי והוה הוירו ש הקפק כ"פ הכל חלוי ע"י מעשה דפו' כודאי והס' שע"י מעשיו יכול לבה הממון לידי חיוב ודאי ויכול לבה לידי קפק שחס יעשה פורטיסנו כזמנו היה מביה הממון לידי חיוב ודאי וכעת שלה עשאו כומנו יע"ש המח' כס' לחס יכה לידי נוביונה או לה ולזה ודאי לה מחייב מדר"ג כיון דלין ההיזק כרור מסטעם הלמור כחורת הרמב"ן וכמ"ל והס הס דברי הגלון נתפ"מ כפי' ר"ן כתי' הכ"ל דכל שמיק ועדין נשהר הממון כפקק הוי לפו כריה היזקו ופטור וה"ה והוה הטעם כנ"ד וכמוכן והדכריס פשוטים :

**תו** מיקיה לה"ה נר"ו שדקה דכרי חשר כתכתי בענייוקי ליכב קו' המצ"ל ע"ד הקום' דשבועת יב"ש ותמהני עליו נר"ו רמי הכריקו לפרש כן בכונת סקו' כדי להק' עליהם מדר' טופי ניקח לפרושי ד"ק כדפי' בענייוקי כי היכי דלה תיקשי עלייהו ול"ת מקו' המצ"ל ומ"ש קוף נר"ו שכן ברור בכוונתם ליקח לענ"ד כלל דהחוספות רט לפטור הער טומלה שכפר עדוקו כשבו' מחיוב קרקן בטענה זו דמלי לפסדים לבעל בכפירתו דלכתי מלי ליפטר מכקוכת חשתו ע"י עידי סיזיה ומשקנה מי סוטס וקמות ודאי חייב הער שכפר וע"ז תי' הקום' שפיר וכוס סרה מסר קלונת המצ"ל מעליהם וכמוכן וזהו הלמת והיוצר ככונת הקום' כמו שירלה המעיין :

**תו** מיקיה למר ס"ס נר"ו שחלק עלי לענין דינה לזכות יהודס כתפיסתו וכל חילוס מן הסיונית רפ' הרכית דע"ב ומת"ש הרחשונים עלה וגם חייתי כירים מן החדש תשו' מהרח"ש דסי' ק"ח ותשובת הלח"ר דסי' קפ"ג ותשו' הגלון יעב"ן דסי"פ דמחייבי כגונה דכ"ד וכיון דחיכה פלוגתה דרכוותה לה מפקינן מנים דמל"ל קי"ל ככל הכתוב כר"ק :

**ובשאני** לענמי לחתי כמקומי לחי עומד וככתי זו כתי עתה שכבר כתבו למעלה דהם דמסתיין דפ' תרבית הנ' ותמ"ש הרחשונים עלה ליכה שום קוכחה לחייב כנ"ד כלל ותדר' חיכה רחיה מיכוי לפטור וככל הלמור מ"ל · ותשו' מהרח"ש ומהר"ל ד"ב ליכה שום רחיה מכייהו לחייב כנ"ד ג"כ כלל כחשר החכם עיניו יחזו הדכריס כשורשם ולך כחלקות יצית דשחי החם דה"ו דחייבוהו לפלטור דידהו משום שהוריד הממון מן הודאי ש הקפק שמקחילה ודחם היה



הממון כחורת ודאי שיכול לגבותו כומנו בלחי קפק כלל ולה כח הממון לידי ודאי הנ' ע"י הפלטור עלמו חלה שלה ע"י היה הממון ודאי שה שהפלטור פשע שמלק הודאי והוירו ש הקפק על ידי שהדוח לו זמן הפרעון ונעשה הממון בקפק חס יבה לידי גוביינה או לה לך דשמא יהיה נשבר המבטיח ולה יפרע כלוס וכיון שהיה יכול הפלטור לגבותו בזמנו והוה הבזיר המועד פושע הוי זחייב דומיה דרועה וכו' ודמי מתם נס כן למתני' דשבועת ולתשו' הרב"ו דסי' ור"ת הכ"ל וכמוכן ברס בנ"ד הכל חלוי ביד דאוכן הודאי והקפק שהיה יכול לעשות הפורטיסנו כומנו ויהיה הממון ודאי ויכול להניחו בקפק כמו שהיה בתחילה כנ"ל וכיון שמציק' לה היה הממון ודאי כלל כ"ה הודאי והקפק הכל הוה ביר דאוכן כמו' ככה"ג מורו הגדולים הנ' דלין לחייב מדר"ג מהמ' הכ"ל גם מגדון הגלון יעב"ן יכולים לדחות כלמור כיון דלולו הפתקות דנ"ד בתוך זמנם היו ממון גמור כלה מעשה של הקומפיוטו כלל וע"י שלה קדשם כזמנם נעשו כחרם הנשבר ממש כזה ודאי חייב מדר"ג ופועש נמור הוי הנס דקוף כשוע"ת שכבר כתבו דכדר"ג לה שנה לן כיון קו"ע לשוע"ת הס הוה ברית היזקי והיזק כח מיד ועשה מעשה בנוף ממון היזוק וכשו הפתקות דפשע ולה קדשם כזמנם כלמו חיקנהו כיה וכמוכן וה"כ מגדונו ליכה שום דלין לנד"ד וכמבואר לך ורק מקור"ק שכתב דממ"ש בלמוד ב"כ לקומפיוטו שנתעצל ופשע כעשית הפורטים, דחייב כיעו"ש שברלה כרור דהגלון מחייב לפלטור שנתרשל ולה עשה הפורטיסנו לו שעשהו לח"ו כגונת דנ"ד וכמו שכן העלינו ודנתי לכי עני כתחילה ורלה כפ"ד הרלשון וכנ"ל וכלמת שים לחמוה עליו טוכה שכפי"ד הרמב"ן חשר כמלמרו הנ' תורה יולה לפטור הפושע כעשית הפורטיסנו כיון דלין ההיזק נעשה מיד ולינו מוכרח לכה וחוה חלוי כדעת לחרים ולה דמי לחותם הפתקות דנ"ד ולה לנפקד שהי"ל למכור החמן קודם הפסח דהתם ההיזק נעשה מיד ולינו חלוי כדעת לחרים וכלמת דכריו תמוהים הס עד מחד וכרלים להדיח שהס הפך דכרי הרמב"ן ולין לפסיק כוותיה כהה כיון שלה רלה דכרי הרמב"ן כמלמרו הנ' ולה עמד כזה כלל וכודאי הנמור דחילו הוה שמיע ליה הוה הדר ביה דהכי חמריכן כפשי ע"כ הפוסקים לחרונים שלה הכיחו דכרי הרלשונים כידוע ככללי הפוס' וה"ב חזר הדין לנ"ד לזכות לרחובן דנ"ד כדיעו ודיכה יקיב לחייב ליחודה להחזיר מה שתפס מרחובן כיון שתפיסתו היתה כעדים וע"פ כתכיו לרחובן כידוע ולה תל"ל קי"ל כהגלון יעב"ן כיון דיחיד הוא כרכר ולה דלה דכרי הרלשונים וכמדובר ודלה כמ"ש"ם נר"ו דלחמ"ר לה כיון ש החמת ככל מ"ם הוא נר"ו מריש ועד כעון ועמו הסליחה רבה · הכלע"ד כתכתי ושור ישרש ילילו משניחות וירלנו מתודתו נפלחות ויזכנו לכיון לחמיקה של תורה לקי"ר :

פי המדבר זעירא דמן מכריא

והוה הלעיר **יצחק אבואלעפיא** ס"ע

## סימן כה

**שאלה** יוריו רכיבו על לוחות שטר שזה נוסחו ממש וז"ל להיות שפלוני נלכ"ע ולכל"ם והניח לחמריו כיתו זו לשחו מרת פ' מכ"ח משכרת ולחמ"ך ילדה ן' זכר והנה פ' הנ"ל היה לו מסכונות עם לחיו פו"פ הי"ו כסך שני שפים נרוס נלוג וככן לפ"ע ח"מ כלה הלשה מרת פ' הנ"ל שמנת פלוני הנ"ל ולמ"ל מדעתה ומטו"ר לחם הוו עלי ע"נ וקט מידי קנו"ם וכו' היות לחמו"ן שהי מפלקת שעבוד כתובתי מעל הסך שני שפים נרוס הנו' סילוק נו"ם מעכשיו כהוגן וכתחז"ל · ומעכשיו זכיתי והקניתי לת הסך הנזכר לבני ידידי פ' הנ"ל הס ופירותיהם ופ"פ לך כתנאי וע"מ שיגיע בני הנו' לפרק הנושא בשני"ת וקניגן מיד הלשה פ' הנו' קנו"ם כמדל"כ מ"ך כתחז"ל לקייס כל הנז"ל מרחם וע"ם וכו' עכ"ל השטר הנל"ע והנה הסך כ' שפים נרוס הנו' נכהכו לחד כך כשטר עפקה על לחד מהלחים הנו' כתורת עיפקה ככל שטרי העפקות הנהוגים היום פה עירינו יע"ל בשם הבן הקטן הנו' ונמשך השטר כיד לחמו השמנה הנו' ונשאר הבן הקטן הנו' חי וקייס זה נ' שנים מ"ת וכעת הבן הנו' נלכ"ע וחלי"ם ועמדה הלשה היא לחמו הנו' לתכוע הסך העיפקה הנו' קו"פ מן לחי כעלה הנו' ככח שטר העיפקה הנו' כלחמרה שבן היה התנאי כמ"ם כשטר הנו' שכיון שלא נשאר חי כנה מזדה מתנלה לה ורלונה לנבות ממנו קו"פ מיום התחלת זמן העפקה הנו' ולפילו כזמן שהבן הנו' היה חי וקיים כלחמרה שנלכבלה מלנלה למפרע מכח התנאי הנו' וקודו להיות שלה הקרן והפירות עפס"ה ולחי כעלה הנו' הס טוענים שהס זכו כבר הנו' מכח ירושה הנה כי כן יורו המורה לנדקה להיכן הדין נוטה ויכא שכמ"ם :

**תשובה** לנכי הרואה השטר זה לא חלו כו ידיס מעשה ידי לחמן ולהו ספרית דיוקנין כלכיה כלשר נכלר כל ההערות שים כו לחת לשחת כם"ד :

**תרוי** ורלם רכיון שפלק הלשה הנו' שעבוד כתו' מעל הסך הנו'וליה זה כקנו"ם מ"ך כנז' כשטר וכבר העלה הרב שבט כניתין כסי' קכ"ב דסלוק כקנו"ם מקס יעש"ב ס"ב ממילא נשארו הסך הנו' לבנה הקטן הנז' בכח ירושתו מלכיו הנז' כ"ע ולא היה לריך תו לזכותס ולהקנותס לו כמתנה כלל דבלהו הכי הרי הוא זוכה כהס ממילא כנו"ל ס"ב לחיזה טורך הוכרחה לסלק שעבודה מהסך הנו' כדי לזכותו כהס לבנה הנו' הלא בלהו"ם הוא זוכה כהס מכח לכיו דאל"ה מי יזכה כהס זולתו כיון שהוא היורש של לכיו ואין זולתו וכפרט כיון שבבר נבתה כתובתה משאר נכסי בעלה זולת הסך הנו' שסלקה שעבודה מהס כמובן מתוך השטר הנו' וכמו שנתברר לי שכן היה מעשה ס"ב שוב אין לה מזונות על נכסי בעלה כדי לומר דמשו"ה סלקה שעבודה מהסך הנו' כדי לזכותם לבנה לגמרי קו"ל שלא יהיה לה מזונות מהס כלל ועוד דכלא הסלוק וכולה לזכותם לבנה לגמרי ולא יפאר לה כח לזה מהס דמי ימנע לותה לעשות כשלה מה שתחפון ועמ לנכי לא ידעיתי לין לחר שסלקה שעבודה מהס בקנו"ם ונתרוקן זכותה מהס לגמרי תוכל לזכותס ולתתם כמתנה לבנה או לוולתו דמה כח נשאר לה כהס כדי לתתו לוולתה והלא זכותה מצעה שסלקה שעבודה מהס כבר פקע חלף הלך לו ועלה כמחשבה לומר כנ"ד שהסלוק והזכוי הנו' כהיו שטרף ד"ל כיון דסמיכי לחדדי הכל כתוך כדי דבור נהמרו ובחדא מחתא הוו שלא סלקה שעבודה מהס שלא ע"מ ובתנאי כדי לזכותם לבנה שיזכה כהס מכחה ולא מכח ירושת לכיו ונפקא מינה שהס יהיה חופן שלא זכה הכן כמתנה זו לפו"ר ל"ש שהס ימות הכן קודם שיגיע לפרק הנושא שתחזור המתנה הנו' לה למפרע כמו שכן היה עתה שמת הכן ותבעה הלשה הסך הנו' כפי תנאה הכתוב כשטר הנו' ועס שלא נזכר הנאי הסלוק הנו' כתוך השטר הנו' וכתוב הסלוק כסתם ולח"ך כתוב ומעכשיו זכיתי וכו' כוא"ו הטפל דמשמע שהס שני ענינים מתלקים עכ"ו שתמו כפירושו כיון דסלוק והזכוי הנו' שמיכי לחדדי וקי"ל תכ"ד כרבור דמי ס"ב הו"ל כלילו מתנים כפירוש ולומרת שע"מ שיזכה כהס מכחה הוא שמסלקת שעבוד כתובתה מהס ולי לא לא וכיונא כזה כתב הרשכ"ם כתשו' הביאה הרב מהר"מ ברוך בתשובה כי כלה כס' לבקת רוכל למרן ו"ל סי' פ"ה והלא היא כתובה כתשו' הרשכ"א ח"ג סי' ר"י שנשמ על שטר שדוכין כתנאים שב' וכ כפניט ולו עדים ח"מ הסכים רלוכן עם שמעון שתשמ ללה לחות רלוכן לשמעון המשודך כפי התנאים הכתובים כלן למטה ושתתן לזה הנו' כנדוניא לשמעון המשודך לה כל הבית אשר לה עם הגן שמעריה כו"ב ורלוכן הנו' לקח בקנין שלם מעכשיו וכו' שסלק עלמו שלוק נמור מן הבית והגן הנו' ונתן הכל לשמעון הנו' ולאחותו המשודכת לו וכו' ע"ב ושוב נתעכבו הנשואין ונפל הפרש והכחשות כין החתן והכלה הנו' שזה לו' שהעכוב הוא כל מלידה ווחת תומרת שהעכבה מנדו שלא קיים התנאים ונשמ הרשב"א ע"ו הס ים לעדים לכתוב שטר מתנה על הגן כלא שום תנאי כי העדים כתבו שטר מתנה לשמעון ושמעון כח להחזיק כגן הודיענו הס יש לו להחזיק ואס הקדשו הקדם לו לא וע"ו השיב הרשב"א ז"ל תשו' הרב נרלה כרור שהין שמעון זוכה כמתנת הגן והבית ולפילו עבבה לשה הנשואין לפי שהיה ולחיה לא נתנו הגן והבית אלא מחמת נדוניא וכל שלא נשלח לו מלוזה לד שיתבטלו הנשואין לא זכה הוא בקרקעות שמתנת הקדקעות עגדית לחר הנשואים וכו' יע"ש · הרי דס"ל להרשב"א דהנס שלא נזכר כתוך השטר כפירוש שבתנאי מפורש נתנו לו הבית והגן ע"מ שינשא עמה עס כ"ו ק"ל דהו"ל כלילו התנו כפי כן וכמובן מד"ק וה"כ תוף הכא נמי כנ"ד נימא הכי דכוותה וכמובן וכן נמי חזיתיה למר נדול לחרון הוא הרב מהר"מ הלוי כתשו' כי כלה כס' קדושת יו"ט לנשון עוזיט הרב מוהריט"א שנמר עמ"ם כשטר דב"ד וז"ל נס כעד הסך הנו' שלקט כל מין זכות ירושה ועזכון המגיע לכו' עי"ק כשלר

לאחר המלחמה לחזר פטירת רחובן הגו' כסף וכו' הכל בלאחר לכל ומו"מ העברנו ושחלטנו לחותו ללוי הגו' וכתוב תצו' הרמתה הגו' עם כר"ט ע"ד פקפק הרב בהסוגיא שנדרש ר"ש הגו' דהיינך וכה לוי הגו' מכיון שהכו' קלקו עלמם מכל וכות שים להם בנכסי רחובן הרי מחותה שעה שקלקו עלמם מן הירושה וכו היורשים וביום גמורה ואם כן כשחזר כך מעבירין זכותם ללוי מם כחם יפה לזכותם ללוי והלה זכותם משעה שנחחלקו ככר פקע חלף הלך לו וכו' המנח ע"פ דברי מוהרד"ך דכל שכחוב בשטר לחד הוי בחוך כדי דבור ניחא וכו' שהכו' עלמם שקלקו הם לחמרו שהירושה תהיה ללוי ולעי"פ שכחוב קלקו וכו' ומו"מ העברנו וכו' חכ"ד כר"ד והו"ל כשו מחניה ולומריס שע"מ שיהיו הנכסים ללוי הם מחחלקים וכו' עכ"ל יע"ם . וכ"כ הרב מוהריט"ח עם כדי"ח ע"כ וו"ל דכיון דמעיקרא קלקו עלמם מהירושה הרי חזרה הירושה לסיני ושוב אין כידם להקנות ללוי כדרך קנין שלא העיקר שהענין הוא בדרך חנאי שהחנו הכו' שמקלקים עלמם ע"מ שהירושה תהיה ללוי הנמלא פעיה"ק ולעי"ב שלא כחבו בלשון חנאי נמור מ"מ הרי מניטו בפ"ק דכילם ד"ך דהכו ר' וזו לפ' ולנסוב ברחי לי נסיב שקיל ולי לא נסיב לא שקיל הרי דהוי חנאי לעי"ב שלא לאמרו כל' חנאי וכו' עכ"ל יע"ם :

**הרי** לפניהו שני גדולי הדור שלפניהו ס"ל הכי בפשיטות גמור וכנו"ל . ולעני"ד מסחייעא מלחייהו מחצו' הרשב"ח שבחלק ג' הגו' והוא ת"ק דמסייע להו במלחייהו הגו' וכמוכן וא"כ לכאורה נר' דגם ד"ד הכי הוי וכדילמרן :

**ואולם** הרואה יר'דל"ד הא דכ"ד לא למ"ם הרשב"ח כחצו' הגו' ולא למ"ם הרכנים הגו' ו"ל כנ"ד וכמו שנכחר בס"ד דהנה כל חכם לב עניו יקנו בכחון הרשב"ח הגו' דנכחב בשטר הסירוסין הגו' בפירושא לחמר שחתן לחא הגו' בכחוניא לשמעון כל הכית וכו' הרי שהוכירה בפירוש דמה שנחנה לו הכית וכו' הוא בכחוניא ולא במחנה בעלמא . גם בקלוף רחובן לחיה נזכר בפי' שקלף עלמו מן הכית והגן ונחן הכל לשמעון ולאחותו המשודכת לו כנו"ל וא"כ כדין הוא כיון שנחכטלו הנשואים נחבטלה המחנה של הכית והגן למפרע כיון שכפי' גלו דעחם שבעבור הכחוניא נחנו לו המחנה הגו' וכמ"ש הרשב"ח בחצו' הרמחה הגו' וטעמו ונמוקו עמו לא כן כנ"ד שלא נזכר בשטר דנ"ד שום רמז דהקלוף היה כדי לזכותם ולחחם כמחנה לבנה כ"א היו לחודיה קלי והיו לחודיה קלי ואי אימא דמה שקלקה שעבודה מהם ה"ט כדי לזכותם לבנה מי הכריחה להחלק מהם מקודם כדי לזכותם לו הלא בלא"ה אפילו אימא שלא עדיין שוכחה בהם לפרטן חשלום שכי כחוכחה עם כל זה יכולה לזכותם לבנה ולחחם לו כמחנה נשו"ק ולא היחה יכולה לחזור בה ממחנחה והיחה יכולה להחנות עליו שכ"ז שהוא חי ויניע לפ' הטעם יזכה במחנחו ול"ל חזרה ממחנה לה למפרע ותקח לוחם כי הם שלה בעד פרטן כחוכחה והוה עדיפא לה טובא לעשות כן יותר ממם שקלקה שעבודה מהם בחחלה בעת וכדכעינן למימר לקמן בס"ד . ולא"כ בזור הדבר דהסלוק דכ"ד הוא מלחא בהנפי נפשא שרלחה בריט"ן להסחלק מהם לגמרי ונראה שכן רלו לחתי בעלה לסלק עלמה מהם לגמרי ושוב לזוכחם לבנה הקטן דעדיפא להו לחתי בעלה לעשות כן כדי שיזכו בהם בחורת ירושה לחר פטירת הבן קודם שיגיע לפ' הטעם וכמו שיבא לפניהו בס"ד . גם לא זה החכם עיניו יחזו בחצו' שני המלחוחת הנ' הרב מהר"מ הלוי וברב מוהריט"ח בחצו' הגו' דלא סמכו הרבנים הגו' על טעם זה הגו' לבד כ"א עיקר סמכי להרב מוהר"מ הגו' עמ"ש בחר הבי דבקושטא דמלחא הבי הוי שר' בספו לא נחן שלא ע"מ כך וגם הט' השני עפמ"ש מהרלב"ח ח"ב סי' ט' מ"ש דלא שייכי הני טעמי בחרלי הגו' בכ"ד שעליהם סמך הרב הגו' בכ"ד וכמו שראה הרואה וגם הרב מוהריט"ח עם עיקר בפא ומסוכות שלו הוא על הטעם השני שבחב הרב . עוד עם ו"ל מב"ם בכ"ד דהיכא טעמא לחריכא דברך חנהו הוא וכו' יעם"ב . והני טעמא לחריכא הגו' לא שייך כלל בכ"ד וכמוכן ולא כחבו הטעם הא' הגו' כי אם לסניף כעלמא דחזו לנרופי עם הטעם השני הגו' בר"ק דהוא עיקר כדבריהם וא"כ דגם כלחי הטעב הא' הגו' מסניף להם הטעם השני כמבואר בר"ק וכמ"ש המעיין ופשוט ומה גם דהרב מהר"מ הלוי כחב טעמו הרחשון הגו' דהגם דכחיב בוא"ן הנוסף עב"ו הו"ל כהילו מחניה והומרים שע"מ וכו' הב מסחלקים ולא הכיח שום רחיה ע"ו כלל ולכאורה הדבר קשה לשמוע דהיכא דשכחן בשם"ב דכחיב בוא"ן מוסיף והו"ל כהילו הכחו שע"מ כו"כ הם מסחלקים ואם הוא כדרך חנאי ח"כ בעני' משפטי התנאים והא ליכא כלל לא בנדון הרבנים הגו' ולא כנ"ד וכמוכן:

**אלא** דחזינא להרב מהריט"ח אם בשנותו את טעמו הא' הגו' נרגש מזה והוכרח להכיח רחיה לר"ק שב"כ וז"ל ולעי"ב דלא כחבו כל' חנאי גמור מ"מ הרי מניטו בפ"ק ד"ך דהכו מלחיב זו לפ' ולינסוב ברחי נסיב שקיל ולי לא נסיב לא שקיל הרי דהוי חנאי לעי"ב דלא לאמרו בלשון חנאי וכו' עכ"ל בגו' ונראה ברור דע"ם הניכר בר"ק הגו' וכל חילים דמר הוא מפיפא דההוא עובדא הגו' דקאמר ההוא נברא ליגסוב ברחי ואבו ליה מלחיב זו דבהא הוא דאמרינן בס"ם דאי נסיב שקיל ולי לא כרם בריפא דההוא עובדא שבניה הרב דקאמר בריפא הבו וכו' ולינסוב וכו' החם לאמרינן בהדיא דזוזי שקיל ולי בעי נסיב ולי לא בעי לא נסיב יע"ם . ול"ב פשוט דכל רחיה הרב הוא מפיפא הגו' וכדילמרן והוא פשוט :

**ובאמת** שים לבמוד עד"ק הללו טובא בריחיה וחא דלדחידוק מפיפא דחנאה הוי דוקא מדיפא הגו' דלאו חנאה הוי ומחן מוכח דבדון הרב דמי לפיפא דוקא ולא לדיפא דההוא עובדא והנה לחמת דלכאורה לא ידענא טעם מפיפא זה לדמותו לפיפא ולא לדיפא . ואו דלעיקרא דמלחא בנופא דההוא עובדא לפלינהו בה דלמוניס לי הוי דוקא בס"מ

אלא כברירא ל"ד גם כברירא נמי ק"ל הכי דהנה הרמב"ן במ' שם כ' וז"ל ה"ה וכו' וכאן נמי לא תלה מתנתו לגזוזי כתו שזו הלה לותם כהם תנאו קיים לפי שמעולם לא לתרינן תנאי כפול כ"מ דכל דברי ס"מ כתובים ומסורים דמי כאן כמעשה וכאן בתנאי וכו' עכ"ל ועש"ב וכבי ס"ל כפי' גמור הרב מהר"מ שזיך כפי' ד' ועיין למהרימ"ט כפי' מ"ח ולהרב תורת חסד פי' רמ"ח ולהרב דברי יוסף כפי"ט ובשאר ספרי התוספים ע"ש חלה כספרתם לא עט התסף והרב קול יעקב שתול בשו"ת שבשוף סימן ס"כ יתם ס"ו להרב הרמב"ם ג"כ ופי' דברי הת"ח שכפי' כ"ו שכן הוא כוונתו ג"כ יע"ש וש"כ לפי"ז הנם דהיכא דסיפא דההוא עובדא תנאה הוי שהלה מתנתו בגזוזי כתו כיון שהקדים כדבריו גזוזי כתו עכ"ו ליכא למילף מינה דגם בברירא נמי אי אמר הכי הוי דינא דאפילו אלא הזכיר התנאי בפי' דעכ"ו תנאה הוי דהא בברירא אפילו שהזכיר התנאי בפי' מ"מ כיון שלא בפל לתנאו ש"כ התנאי בטל והמעשה קיים ומה טעיל כי נאמר דהתנאי חוי הה תוף תוף בעינן משפטי התנאים וליכא דמשו"ה תוקמה הרמב"ן בש"מ וכמ"ל ועיין למרן החבי"כ בכנה"ג סי' רנ"ג הנהט"ו סקפ"ג ופ"ב מ"ם הרב מהר"ח כן יעיש בתשו' כ"י שדקדק מדברי רש"י יע"ש ולא זכינו לתורת למען דעת דברים בשורתן:

**וב"ש** דסברת התוס' והרב המחור שם שכתב משם י"מ דהייבו טעמא דריפא דזוזי שקיל וכתיה לי כעי ולי כעי לא נקיב משום דכל תנאי שקדמו מעשה לאו תנאי ודעתא נוטה לזה הפירוש וכו' יע"ש והרב המחירי בשיטתו לכילה תחר שהביא דברי המחור הכי כתב עליו וז"ל ולדבריו מוקמינן לה נמי הכא בדכפליה לתנאיה וכו' עכ"ל יע"ש נהי דהתוס' והרב המחור יהבו טעמא לריפא דההוא עובדא משום שהוא מעשה קודם לתנאי מש"ה זוזי שקיל וכרתיה לי כעי דכל מעשה הקודם לתנאי התנאי בטל והמעשה קיים והרב המחירי חוכיח לאוקומיה גם הסיפא ככפל לתנאו דמש"ה התרינן התם דהי נסיב שקיל ולי לא לא דהנם דסיפא מיירי כהקדים התנאי שהוא נשואי הכא למעשה שהיה תתנת הזוזים מ"מ הא בעינן ת"כ וליכא וע"ז הוכיח לומר הרב המחירי דמיירי נמי בדכפליה לתנאיה וכמוכן:

**ואגב** אורחין מחתיה למר הרב קול יעקב שתול שם שעמד מתמיה ע"ד המחירי הנ' דאוקיה לסיפא בדכפליה לתנאיה דחיק לא זכר שר דהמחור גופיה ס"ל בפרק השולח דבממון לא בעינן ת"ד וכניח בל"ע יע"ש ואנכי לא ידעתי מה קושיא היא אי דהמחירי לא קאמר דגם המחור מוכיח לאוקמה בדכפליה לתנאיה שלא לדבריו קאמר ור"ל דאלו אם נודם להמחור בפירושה דשמעתא דריפא דההוא עובדא משום דהמעשה קודם לתנאי מש"ה זוזי שקיל וכרתיה לי כעי נסיב וכו' אם נסבים תנאתו לפי' זה ל"ל דהסיפא מיירי בדכפליה לתנאיה ומ"ש דהמחור ג"פ"ה חיט מוכיח לאוקמיה הסיפא בדכפליה לשיטתיה תוזל דס"ל כעלמא דבממון לא בעינן ת"כ ואולם אלו בירושו ס"ל דגם בממון בעינן ת"כ אם נסבים לדבריו בריפא ס"ל גם המיירי בדכפליה לתנאיה ומ"ש דהמחור ג"פ"ה חיט מוכיח לאוקמיה הסיפא בדכפליה לשיטתיה תוזל דס"ל כעלמא דבממון לא בעינן ת"כ ואולם אלו בירושו ס"ל

גם הסיפא מוכרחים לומר דמיירי נמי בדכפליה לתנאיה וכנ"ל והדברים פשוטים:

**והשתא** הכא נחוי לחנן לפי"ז מה דמות יערוך הרב מהריט"ץ ה"ר ד' להסוף עובדא הנ' דאפילו דינמא דתנאה הוי כ"ד והכהוף עובדא דגמ' עכ"ו התנאי בטל והמעשה קיים כיון שלא בפל לתנאיה אפילו דיהיבנה ליה כל דילים דהסילוק של הט' דכ"ד חוף התנאי וזכית הכן כממון אכיו הוף המעשה והוי תנאי קודם למעשה וכגוונא דסיפא דההוף עובדא דגמ' הנ' מ"מ שם הוקמינן לה התם דמיירי כדכפליה לתנאיה וחכא כנדון הרב דלא כפלו לתנאי ש"כ התנאי בטל והמעשה קיים לפי' המחירי ודעמיה וכמו שכן דן שם הדין הרב קול יעקב דפי' הנ' בנ"ד לפי דברי המחירי וביעו"ש וכ"ם אם נאמר דהסילוק של הט' הנ' כ"ד הוף המעשה והתנאי הוף שיזכה בהם לוי לבד שלא"ד שכן הוף התמת והכי מוכח מריהטא דלישנייהו דהרבנים הט' כמ"ם המעיין וש"כ בלאו הכי התנאי בטל והמעשה קיים וכגוונא דריפא דההוף עובדא הנ' דהגם דריפא נמי תלוי לרעת המחור עם כל זה משום דהמעשה קדם לתנאי לתרינן התנאי בטל והמע' קיים וכנ"ל ומדון הרב נמי דכוותם חוי וכמוכן:

**וגם** לפי דב' תרתב"ד שהביא הרמב"ן שם כמלתתו וסייעו מהירושלמי שלא לחלק בכל מה שהקריכו רז"ל ת"ך וקודם למעשה וכו' לא נאמרו אלא כשהמעשה נעשה מיד כהיפת הגט וחלילת יבם בתנאי שאין התנאי מבטל המעשה למפרע אלא אם כן נעשה כרצוי בתנאי בגוב"ר כרם כל דבר שלא נעשה בו שום מעשה מיד בגון הכא שאמר תנו מתתים זו לפלוני אם יקח לית דין ולית דיין שאם לא יקח לא יטול ואוח התמת וכו' יע"ש ק"ל נקטינן לרעתו דבדבר שנעשה בו מעשה מיד בגון הכא בנדון הרב מהריט"ץ וכנ"ל דמעשה הבלוק נעשה מיד כה שעתא בקנו"ם וכו' אי מעשה דזכייה בנה תקנן שזכתה לותם לו מו"מ אם כן כדי לבטל המעשה הזה למפרע מכח התנאי בעינן שיהיה התנאי תוך ככל משפטי תתנאים וכמבו' ומה דמות יערוך הרב מהריט"ץ ה"ר ד' להסוף עובדא דהסוף גברה דהתם שלחי שלא נעשה שום מעשה מיד כלל וכמדוכר:

**ולדעת** הרי"ף נמי ס"פ סיפא דהסוף עובדא דהסוף גברה דאמר ליגסוב כרתי והכו ליה ר' זוז דהי נסיב שקיל ולי לא לא דס"ט משום דתנאה הוי מלבד שהרי"ף ס"ל כבעלמא דבממון ל"ב משפטי התנאים וכידוע עוד כה דכבר כתב הרמב"ד טעם נכון הלא בעינן הכא משפטי התנאים כיון שלא נעשה שום מעשה מיד וכמ"ש ועוד דכבר הרב המחירי והרב מוהר"ח עובדיה הו"ד בשו"ת מהר"י מדרבי סק"ל נתנו טעם נכון לדברי הרי"ף והביא ד"ק בקרובה הרב קול יעקב הנ' בס"ב הנ' וע"ש גם הרב מהר"ם כן תמון במשפטים יעריס סמ"ח נתן טעם לדברי הרי"ף ודבריו הם קרובים מאד לדברי המחירי וכמ"ש המעיין בחוכן שלכל הטעמים הנאמרים בתמת לדברי הרי"ף שב' לחת הסיפא דתנאה הוי ותאריו נמשכו הרמב"ם והרא"ש והטוש"ע בסי' רנ"ג כולהו לא סייבי בנדון

מהרי"ח ז"ל וכ"ש כלל וכמ"ש המעיין ומשוטט בגדר
שם לח שנאמר דמ"ש הרב מהריע"ח ז"ל סמך על טעם
זה לבד כי אם כתבו לפניף בעלמא ועיקר סמכיה
על טעמא הנ' שכתב בתר סכי וכבל הלמור ומהוכר
מ"ל ועוד אני אומר דלא אפ"ל כנ"ל דהפלוק והזכוי
דסמכי אהדדי היו בדרך תנאי וא"ל כאלו התנו כנ"ל
דכיון דחזינן דכתב זכוי שוכתה לבנה הסך הנ' הזכירו
בפי' שהזכי היה לך בתנאי וע"מ שיניע לף הטעם
ז"ל אם לאיתא דפלוק נ"כ היה בתנאי כנ' היו מזכירים
אותו בפי' כמו שהזכירו התנאי שנעשה אחר
הזכוי כנ' אלא ודאי ל"ל דהדבריס בפשטן דהפלוק
היה בלתי שום תנאי כלל וכאמור · ובפירש
אלא מציכו לה טעם למה הוצרכה לפלק שעבודה תהם
קורם הזכוי ולא שכתה אותם לבנה לפילו בלתי פלוק
כיון שהם שלה וירידה הוי מלר פרעון כתובתה וכנ"ל
אם לא בהכרח ל"ל שבכונה מכוונת רט אחי בעלה
שתפלק שעבודה מהם פלוק נ"מ ואחר הפלוק יפחרו
הפך הנ' לבנה אם מכח מה שוכתה אותם לבנה
היה עלמה אם מכח ירושת אביו היו ורשים אם
אותו אם ימות ולא מהני לה תנאה הנ' בשטר וכדבעי'
למימר קמן כמ"ד נם ליכא למימר דזה שבתוב בשטר
הנ' אחר הזכוי הנ' אך בתנאי וב"מ וכו' דנאמר
דתנאי זה דקאי שעניו ולפני פניו דנם על הפלוק קאי
תנאי זה דוקא אין לו שחר כלל דמה ענין תנאי זה
שייך לפלוק שעבוד בחובתה מהפך הנ' דאין לו שום
שייכות כלל עם הפלוק רק על הזכוי שייך שפיר תנאי
זה וכל היכא דמוכח להדיא דהתנאי לא קאי אלא
שאניו דוקא ל"ל דקאי נמי נם שאני פניו עיין בזה
תשובת מהרלב"ח ח"ח סי' כ"ח ומ' ומ"ח וכמבי"ט
ח"ג סהם"ו וכלח"ר סי' ל' ומהר"ם הלוי ח"מ סי' כ"ט
יע"ם ובם"פ לא ענו הפלס ועיין להרב חורת משפט
בסי' כ"ה בכללי הקי"ל חות ל"ה יע"ם :

**אתאן** לענין הזכוי הנ' שוכתה לבנה הסך הנ'
שכ"כ זכיתי והקניתי הסך הנ' לבני וכו' והבן
היה קטן מוטל בעריסה יונק משדי אמו ולא היה
לו כן שנה בעת הזכוי הנ' והנה נודע הלכה רווחת
דקטן ליח ליה זכיה מעלמו דאין לו יד לוכות במתנה
מאחרים כ"ל מיך שיוכו אחרים מהנותן בעדו ובאמת
כמבואר בפוסקים וכמ"ש בטוש"ע ח"מ סי' רל"ה
ורמ"ג יע"ש ובנה"י לא מציטו בהאי נוונא שוכתה
הלמה הנ' לבנה הנ' ע"י אחרים כלל ופשוט הייתי
לנמור בנ"י דכיון שכתוב זכיתי והקניתי וכו' בלשון
עבר נמרי דהא ודאי דזוכתה כדין לשעבר כ"ש
המועיל לפו"ר והייט ע"י אחרים ובפרית הרחב"ד
בו"ד בטור ח"מ סי' ס' בשטר שבתב בו מחמת שנתתי
לפ' ק' וזוכים וכו' דם"ל להרחב"ד התם בהודלת
בע"ד בך' עדים דמי ואמרי' דודאי דדין נתן יע"ש
וא"ב נם בנד"ד ניחא הכי נמי דהודלת בע"ד בך"ע
דמי וכדין וכתה הסך הנ' לבנה ע"י אחרים לשעבר
לפו"ר וכמוכן · כיש הודי כי מלומר כן בנ"ד מכמה
טעמי חריני חדא דהרי הרי"ף בפיקו הטור סי' ס'
הנ' פליג עליה הרחב"ד בהא וס"ל דמתחי הקנאה
הוי נמי וב"מ משום דאין מטכע נקנה בחליפין



יע"ם ומרן בשה"ט שם סי' ס"ו פסק כהרי"ף כיעו"ש
ואנן קבלנו הורלות מרן כידוע וכבר האריכו בזה
הפוסקים רשטונים ואת אחרונים בפלונתייהו דהרי"ף
והרחב"ד כמו שירלה המעיין בספרי הפוסקים ובפרט
להרב זרע אברהם בח"כ סי' נד"ה ולהרב חקי חיים
בסי' מ"ה שמו' מהר"י ישרש ומ"ם עליו הרב ח"ח
שם יעש"כ ובכל הדברות והתמירות והחלוקי דינים
שנלמרו בחמת בדברי הפוסקים בדעת הרי"ף עכ"פ
נרון דידן ליח כיה שום ספיקה דלדעת הרי"ף לאו
הודלה לשעבר הוי כלל שלא להבא דומיא דנתתי רשדון
דהרי"ף ולא מהני כלל כיון שלא נזכר בלשון השטר
הנ' דהודיית הלסם הנ' שוב הודלה בפי' כלל אלא
דהרחב"ד סמוך למ"ש קנו מחני קנו"ם וכו' לאמרה
הלסם זביתי והקניתי וכו' דודאי הנמור דלדעת
הרי"ף ל"מ וב"מ כלל וכמוכן מכל דברי הפוס' הם
המדבריס בפרט זה וכמו שירלה המעיין הלא בספרהם
והדברים פשוטים :

**ועוד** דלפילו לדעת הרחב"ד ודעמיה דס"ל דכל
כה"ג הודלה לשעבר הוי ולין כודקים
לאריו היכך נתן דלמרינן דודאי כדין נתן וכנ"ל
עכ"ו אזלי ומודו כנ"ד דלאו הודלה על לשעבר הוי
כלל שלא להבא הוי והסופר טעה וכתב עבר במקום
עתיד שהרי כתבי' דבר כתוב כשטר דב"ד וז"ל ומעכשיו
זביתי והקניתי וכו' ע"כ וכיון שכתב' ומעכשיו זביתי
וכו' הרי מוכח להדיא דהזכוי היה מעלה ומעכשיו
ולא לימים שעברו כלל והוא פשוט · שו"ר שדין זה
במ' הוא שמו בדעת הרחב"ד בשכתוב בלשון השטר
מעלה ומעכשיו לו מכיוס נחתי וכיולא בזה דהרב
משנת משה בח"מ ס"ו דל"ב ע"ב פקפק נם הוא
בנ"ד דלפי' להרחב"ד הקנאה מקדם הוי בהברת
מ"ם כשטר המתנה דב"ד וז"ל הכל נתתי לבני הנ'
מהיום ולהלה"מ וכו' ומ"ם דהמתנה היא מעכשיו
ואינה הודלה לשעבר ומ"ב לא זכו המקבלים לי
מעטמת דלא הוו בידיה בעת החיות ולי משום דאין
מעטע נקנה בחליפין ושוב פ' הרב שם ל' השטר הנ'
בשני פנים ולעולם דהודלה שלשעבר הוי דוקא הפירות
הא' דמתי דבתב ליה מהיום ומעכשיו לריך הרבר
לאומרו לקייס תנאו שיהיה נופה מהיום ולילו ואת"מ
וכו' ולפי' הב' דלשון מהיום לאמור בענין לא מרע
להבליח התשוקה דליכא למימר דקאי שלשעבר והכי
קאמר כי כהאי נתתי מתנה זו מקודם הן היתה בעולם
הזה כל' מהיום ואח"ק ולהו למימרא דמהיום דקאמר
שהיום הזה שלטו בו קאי והבית רליה לדבריו מחשו'
מהרשד"ם דהב"ט יעש"ב הרי לפניט דעת עליון
הרב מ"מ ז"ל דלשון מעכשיו הכתוב בשטר
דב"ד לא מרע ללשון זביתי וכו' דהוי לשעבר
דאלו מפרשינן ליה דה"ק כי כאשר זביתי והקניתי
וכו' לשעבר היה הזכוי מהוח בלשון מעכשיו ולפי'
הב' של הרב הנ' ועשה לו כשא וממוכות מדברי
מהרשד"ם וכנו"ל ולפי"ז לדעת הרחב"ד ופיעתו תכתי
ת"ל דהודלה שלשעבר הוי וכמדובר ורלוי להרב
מהר"י ישרש כתשו' הדמתה הנ' שהובלה בח"ת
סי' מ"ה הנ' כרפ"ו ע"ב לאחר שנם הוא בתחילה

פקפק כנ"ר שכתוב כשטר המתנה דכ"ד כוה"ל ומ"מ נקנו לבתיכו וכו' דמשמע דהמתנה היא מעכשיו וחיכא קודקא על לשעבר שוב הכיא לדברי הרב מ"מ הנו' שוב כתב ז"ל וכותב חוי הויא להרב מוהרח"י בדם"ד ע"ב שכתב דמ"ם כשטר מהיום ומו"מ יש לדון דקאי לחתיכה גופא דמהיום ומו"מ נתן לה וכו' עי"ש והחמ"ר לא שמע מתיא דחדרכה הרב מוהרח"י מר מפרש לה דקאי ל היום שלנו כו שמהיום הקנה לה כל מאי דאית ליה להפוקי שלא נפרש למהיום ומו"מ וכו' דקאי שמטה למ"ם שמתי וכו' כמבואר בר"ק שם כרם"ד ע"א וע"ב יע"ש וכבר תמה ע"ד מוהרח"י הנו' הרב מוהרמ"ק שם כתי' ר' דמ"כ ז"ל לא ידענא מאי להניא ליה והדרכה לא בשטו לדון כן נפל פתא בבירא ומאי מכאן לשון הודאה וכו' יע"ש בחופן דריחקו מלא דברי המ"מ מדברי מוהרח"י ולא ראי זה כראי זה וכמובן ומתמהני מהרב תוקי חייש שם כרב"ק ע"א שהודה לו בזה כראיה זאת מדברי מוהרח"י הנו' וכייל ליה כהדיא המ"מ כיעו"ש והוא פלא :

**ועכ"פ** לדעת הרב מ"מ שפיר הוי כ"ד לדעת הרמב"ד לשון הודאה שלשעבר דגם רכתיב כיה ומעכשיו וכו' וכמובן :

**ואולם** דברי הרב מ"מ חוגם מוסכמים כלל וקא קמן שכי גדולי הדור ה"ה הרב כרם שלמה כח"מ סי' ס"ו והרב מוהר"ר נרפתי הכיא דברי קדשם הרב חסק שלמה נסי' ס' הנהט"ו חות מ"כ דפליגי על הרב מ"מ והסכימו לכטל המתנה דנ"ר מטעם זה דכתיב מעכשיו נתתי וכו' ואפי' לדעת מרמב"ד תו ל"מ כלל וכיעו"ש וגם הכיא לנו הרב חס"ם תשו' מהר"י כסמן סי' כ"ד דקאי כשטחיבו ועל הרישא שהכיא המ"מ מקשו' מהרשד"ם דסי' כ"ט כ' עליה הרב חס"ש דל"ד כלל יעו"ש . הרי לפניט שלשת הרועים ה"ה מהר"י כסמן והרב כר"ם ומהרח"ן דס"ל דכשכתוב כשטר לשון מעכשיו לו מהיום נתתי וכו' לפיכו לדעת הרמב"ד תו ל"מ כלל דלאו הודאה הוי לשעבר שלא מהשחת קא יהיב ליה ול"מ ול"מ וכמדובר וכפרט דכ"ד לין לאו לריכים לזה להקנים דעת הרמב"ד לכ"ד דכשכתוב לשון הכי יהבי ליה דעת דכ"ד דקאמרה זכיתי ומקניתי לה"פ שמשמעותו לשון עבר ליכו שלא להכא הוי ומהשחת קא יהכא לכנה דאין לאו יכולין לפרשו לשעבר דכיון דמקמי הכי כתיב כשטרי דקלוק שעכודה מעל הסך הנו' וענין הסלוק הנו' ליכו שלא השחת הכא כיה לסלק שעכודה ככח הקנין כמבו' כשטרי דנף וכתר הכי כתכה הזכוי הנו' עכ"ל דלה הוי הזכוי שלא כחר הסלוק וכיון דהסלוק הוא מעכשיו גם הזכוי הוא מעכשיו ולא לשעבר וכמובן וכ"ש ליט חלא להסכים כב"ד גם דעת הרמב"ד וגם לשפוקי מדעת הגאון רמ"א כתשו' סי' ל"כ שהעלה דגם הרי"ף מודה דליכא דאתי דהודאה ולא פליג הרי"ף התם כב"ר שלא מטעמי אחריני הוא דפליג יעוש"כ לזה הוא שהוברכו לסוכיח כמישור דכבל כה"ג דב"ד כ"ע מודו דלאו לשון הודאה לשעבר הוא כלל וכמדובר :

**ברם** לשיטת מרן ודעמיה דס"ל כדעת הרי"ף דגם כליסכים דנתתי פליג עליה הרמב"ם ודלאו הודאה הוא וכן פסק מרן בשה"ט כנו' הא ודאי אין אנו מריכים לכ"ז כלל וכמובן ואם כן חזר הדין לכ"ד דהתם דכתיבנה זכיתי והקניתי כלשון עבר אין לנו לומר דהודאה הוי שלשעבר ואין טורחים לחרוי היאך נתנם וכנ' לעיל שלא זכו והקנאת מחדש הוי ומהשחת הוא דיככה ליה וכיון דלא זכתה לו על ידי לחרים לא הועילו מעכשיו כלל ונשאר הסך הנו' כחזקת הבן הקטן בכח ירושתו מאביו וכיון דמית הבן אחי אביו הנה הם יורשים מן התורה וזכו כו זכיה דאורייתא וכמובן . ועלה כדעתי לומר דזכיית הבן הקטן דכ"ד כמתנת אחיו כמחלוקת שניה בין מהרימ"ט וכר פלונתיה מהר"ח מגנסון הו"ד בתשובת מהרימ"ט ח"מ סי' ק"ך דלמהרימ"ט העדיים שבשטר המתנה שקנו מיד הנתן בק"ם הם המה זוכים לקטן דכל ק"ם מרין זכיה והם זכו מהנתן לותה המתנה כעד הקטן המקבל וכיון לאדם שלא כפניו יעש"כ ולמהר"ח הין העדיים הקונים מיד הנותן זוכים הם ומזכים לקטן שא הם ניתנים הסודר למקנה כעד הקונה והמקנה הוא המזכה לקטן ולא הועילה וכיתו כלום כיון שלא היתה הזכיה ע"י לחרים וכל אד מניהו מלכי הכיא ראיות לדכריו יעש"כ . והרב דברי לחת כקונטרים דס"ג הסכימו עם הרב מהר"ח מגנסון וכבר הסכימו האחרונים דמלי המוחזק לומר קי"ל כמוהר"ח מגנסון וכמ"ש הרב שכיתת יו"ט בדק"מ ע"ג יע"ש וכ"ש דמלי המוחזק לומר קי"ל כמהרימ"ט ועיין להרב דבר משה ח"מ ח"כ סי' ק"ה וק"ו מ"ש כזה הרב מהר"י כן ר"י והוא יעש"כ ועיין להרב מט"ש כח"ב סי' רמ"ג והנט"ל חות כ"ד שהכיא לנו שהסכמת הרב לב שמח סס"י ל"כ וכמהר"ח מגנסון ודעימיה עד שיאמר שהוא קונה כק"ם לטורך קטן פליגי יע"ם ואין הספר הנו' מלוי תלוי כעת לראות הדברים כשורשם ומה שנמנם הרב דבר משם כסי' ק"ו ע"ז מטעמת דכקנין חיכא למ"ד דכעינן כפני הקונה וקטן כשלא כפניו דמי יעש"כ . כל זכי דיוק דקכלנו הוראות מרן ליתא להלי חשבת כלל כיון דמרן כשה"ט סי' קל"ד פסיק ותני דקנין שלא כפניו של הקונה מהני כיעו"ש וא"כ אין לחוש מט' הנו' שחשם לו הרב"ם כנו' וכמובן . נמלינו למדים דכל כה"ג דב"ד כמת' שכיה כין מהרימ"ט ודעמיה עם מהר"ם ודעמיה וכמדובר :

**אלא** דחזינא להרב שכתו כניתין כפ"ח דעו"כ ע"ר שהכיא פלוגתא דהני רבוותא הנו' כתב וז"ל וכ"ז הוא דוקא לחיובי שנתחייב לקטן מהני ה"ט דקנין דעדיים לכל כמתנה הרי כתב הגזיר דמזכה מתנה לחביכו מריך שיאמר זכה כמתנה זאת לפי' וכו' יע"ש שמקשה מזה מם"ם מרן החב"י כסי' דל"ה דפלוגתא דמהרימ"ט ומהר"ם הוי כמתנה יע"ש וכבן לפי פתה כבירא כב"ר כיון דיקוי מתנה ולדעתו כמתנה גם מהרימ"ט מודה דלא

מהני וכמו שפירש ר"ן הרב מר כריה שם כסם"י הנו' יע"ש . כרם לענין הרוקח דלא לזה כיון הרב ס"כ וכונת ר"ן כדפי' לקו כריה דרב כנו"ל אלא ודאי דדבריהם תמוהים טובא ואין לסמוך עליהם כלל שהרי כדון מהרימ"ט גופיה בתוקה תשובה דסי' ר"ך הנו' הוא כמת' הלב לבתו הק' וכמו שפירש' הרוקח ועלה הוא דפליג מהרימ"ט ומהרש"ם וכיעו"ש ועיין שוד למר כריה דרב ס"כ כסי' ר' דכ"ק ע"ג שעמד ע"ד מהרימ"ט ומהרש"ם והרב דכרי המת בתרוכה ושם הביא כפי' לכדון מהרימ"ט דמיירי כמתנה כיעו"ש והוא פלא ול"ע והלמת יורה דרכו דעיקר פלוגתייהו דמהרימ"ט ומהרש"ם הוא כמתנה דוקא וכמו שהבין הכנה"ג סי' רל"ך הנו' והוא פשוט :

**אמנם** לחד הרצות היטב לה הועלנו כלום בב"ד לקייס התתנה הנו' כיד הבן הקטן הנו' דהנם דנימת דהעדיס החתומים כשטר על ידי הקטן זכו כעד הבן הקטן הנו' וכדעת מהרימ"ט ודעמיה הנו"ל כיון דעב"פ מה שזכו העדיס הנו' כעד הקטן הנו' כסך הנו' היה ע"י הק"ם המ' ח"כ הו"ל זכיה כמטבע כק"ם וחור הדין דלא קנה הקטן דאין מטבע נקנה כחליפין כיון דהעדיס עצמס שזכו כעדו ככם הק"ם הין זכייתם כלום כיון שלא היתה זכיתם שלא כק"ם דוקא וע"כ לא אמר מהרימ"ט ודעמיה כ"א דוקא כמתנת קרקע או כלים או כמי שמתחייב לקטן כסך ממון כלשון חיוב כק"ם ע"י עדיס דעל ידי הק"ם שקונים העדיס מידו זכו הם כעד הקטן אבל הקטן סך ממון כמטבע ע"י ק"ם שקונים העדיס מידו לא הועיל כלום אפילו לדעת מהרימ"ט ושיעתו כיון דס"ל זכיה כמטבע כק"ם וכנו"ל וכן כתב כפשיטות הרב מע"ם כח"ג סס"י ו' דט"ו ע"ש יע"ש והדברים פשוטים :

**עוד** אכור הייתי לקייס התתנה דכ"ד כיד הבן הקטן הנו' עפמ"ש הרב מע"ם שם כתשובה הנו' די"ד ע"ג ז"ל תו ליכא הכא כ"ד דכתב כתחי' דכריו וקט מחתנו ק"ג ולא אמר ק"ם וה"ב שפיר ל' דהקטן היה לגבי דר"ך כתחו"ל דתי' גמור מ"ם לגמור הלמת והקנית התתנה וככה"ג אמרינן אף היכ חסור כלשון השטר כוונתו הוא כך שלא דלא הם להחריך וכו' כ"ם הכא כ"ד דהלשון נמי מוכח ומסייע שים כו ממש דכוונתו לו' ק"ג כדיעו דהייעו לגבי דר"ק ומה ככך שם לא החריך כלשון ולא דכתוב השיטה כתב קניטו קנו"ם מ"ך כמדל"כ לא תכרת דכוונתו לומר דלקיוס הקטן הנו' דהייעו כלגבי קניטו עכשיו בקטן הלז וכו' עכ"ל וע"ש ולכאורה דון מינה ואוקי כלתרין דכיון דכתוב כתחילת דברי השטר דכ"ד דאמרו הלשה היו עלי עדי"נ וקט ממני קנו"ם וכו' הוי ממש כגרון הרב מע"ם הנו"ל והאי קנו"ם היינו ק"ם שלא ק"ג כאופן המועיל לפי"ד דהייעו לגבי דר"ק וכתחו"ל והנסדרכתיב בתר הכי וקניגא לגבי ק"ם קנו"ם כמדל"כ וכו' לא תכרת וכמ"ש הרב הנו"ל וכמדובר :

**ברם** הדרי כי דכ"ד ל"מ למימר הכי מתלתא טעמי חדא דנהי דקטן לגבי דר"ק מהני לגבי מע' לקבלו דכלגבי מהני מ"מ למאי דקמן דלתיון

עלה רכ"ד דלהוי' הבן קטן ואין זכיה לקטן ע"י עצמו כ"ש ע"י אחר שיזכו הס לעל' כעד הקטן דוקא לכל כהקנאה לאחרת ליתיס בקטן לא כלגבי ולא כחליפין וכמ"ש הר"ן הביאו מרן כב"י סיר"ג סיו"ט וז"ל דכי אמרינן זוכה לעצמו דוקא כמטלטלין ודוקא כשהגיעו לידו לכל כהקנאה אחרת כגון לגבי וחליפין לא לפי שהקטן ליט יודע דרכי ההקנאות וכו' עכ"ל יע"ש ומ"ש מה יושיענו זה דנאמר דהאי קנו"ם הנאמר בתחילה ליט ק"ם שלא קנין לגבי דר"ק דעב"ז לא מהני קנין לגבי בקטן וכדכרי הר"ן והנס דגם גדון הרב מע"ם הנ"ל הוא נמי כילדה קטנה וכמבואר שם מ"מ כי כתב הרב הנו' את טעמו הנ' לפי להכי לתשיל שלא לענין מטבע דליט נקנה כחליפין ולריך להקנותם כלגבי הוא דקאי וע"ז כתב את טעמו הנ' וכתר הכי כר"ם ומובחת וכו' עמד הרב כחקירה הנ' דלהיות הילדה הנ' קטנה כמה וכתה כמהנאתה וכו' יע"ש אמנם מקמי הכי כשטתו את טעמו הנ' לא נכנס לכתי כחקירה זו דאין זכיה לקטן שם לא על ידי אחרים כמבואר כר"ק שם כרס לגן מהכח דקיימינן בחקירה זו כזכיית הקטן דכ"ד כמתנת אמו כנ' מה נועיל שם שאמר דהיה כקנין לגבי דר"ק דאכתי לא זכה הקטן כמתנתו כיון דקטן ליתיה לא כלגבי ולא כחליפין וכמ"ש הר"ן וכמדובר . הן אמת דהאי דיבא דהר"ן שכתב דקטן ליתיה כקנין לגבי ליט מוס' דוקא מלינו להרשב"ק כסי' תקל"ה דפסק כהדיא דקנין לגבי מהני לקטן לזכות ע"י אחר יע"ש וגם מדברי התוס' משמע דקנין לגבי מהני לקטן וכמ"ש הרב שביתת יו"ט כלשונות הטור כסי' רל"ח ורמ"נ יע"ש כיון שכן דה"כ כיון דהיזורשים הם המוחזקים כסך המתנה הנ' מטו למימר קי"ל כהר"ן דס"ל דקנין לגבי לא מהני כקטן ונשאר הסך הנ' להכן הקטן כחזקתו מירושתו מאכיו וכיון דמיית הבן הס יורשים אותו מן התורה כיון דהיה ככר פלוקה שבעודה מסם לגמרי וככל האמור ומדובר כלתו הכי אין שם מיכים כב"ד לדגל הקי"ל כיון דמרן כב"י וכש"ע סי' הנו' פסק לדכרי הר"ן הנ' וזהו קכלנו קולות מרן כנו"ל אפילו כמ"ם כב"י ולא פסקם כש"ע כמ"ם הח"מ וכמ"ם כעניותי כזה כמקום אחר יותר כאורכה וב"ב חזי הדין לב"ד דל"מ למימר דהאי קנו"ם הכתוב כתחי' השטר ליטו ק"ם שלא קנין לגבי מאחר דפ"ם לא מהני כיון דהוזכה היא קטן ואין זכיה לקטן לס לא ע"י אחרים וכמדובר :

**ועוד** דכב"ד דהמתנה הנ' היא הסך שחייבים לחי כעלה כמלוה ע"פ וחשבונות כמכותר כשטר דב"ד ל"כ לא מהני להקנותם לכנה לגבי דר"ק כיון דהוו חוב ורשו וכת"ם מרן כסר"ג ס"ע וכסרי"ף ס"ו וס"ו יע"ש וכרור :

**ועוד** דכלאו הכי לא דמי נר"ך לגרון הרב מע"ם הנ' כיון דכב"ד כתוב כתחילת השטר קט ממני קנו"ם וכו' דהאי תיכת וכו' ודאי דר"ל קנו"ם מ"ך כמדל"כ ככתוב כסיף השטר דסופו הוכיח על התילתו וילמד עליון מתחתון וסתום מן המפורש לא כן כגדון המע"ם הנ' דלא נמנא כתוב ק"ג וכו' אלא

ק"ג נלכד ק"ס סתם מלח מקום חרב לומר בכ"ד לת
טעמו המ' לת בן בב"ר דכתוב וכו' ודלי דכוותה
על הק"ם הנכתב לכתוף ומפ נס שכן נהגו פה עירנו
יע"ק כל הסופרים לכתוב תחלה קנו"ם וכו' ולכסוף
בותבים כפי' וקינוף קנו"ם כפרל"כ מ"ך וכו' כן
עושים ככל השטרות בין שטרי מחנה לו מקח וממכר
ושות' ועסקת ובדומה בידוע וק"כ נס הלי שטרות רב"ד
הוי בחר מנייהו ולין לנו לבדות מדעתנו קניניס
לחרים שלת נזכרו בשטר ולת ביותו להס העדים כלל
וכמדוכר והדבריס כרורים ופשוטים ועיין בתשובות
מהרש"ו סיר"ו הביאה מרן סס"י קל"ה מתורם כ"ד
ומ"ם עליו מרן בכר"ה יע"ם וע"ע להרב שבט בנימין
בסי' ס"ד מ"ם בזה מסס הט"ו והרב המניה וכמ"ם
מר בריה דרב סם יע"ם ודכפי החמור סם הן נסתר
קלת הטעם הנו' שבתב הרב מנ"ם בתשובה הנו' וכמוכן
ומבת"ל :

**עוד** יש לפקפק כמתנת וזכוי הסס הנו' לבנה הנו'
הסך הנו' דנרחק כרור דל"מ כלל כיון דהסך
הנו' לת היה ברשותה כי סס היו מלוה על פה כיר
לחי בעלה ומתם בקשו תשבוטת רבים בבתוב בתחי'
הלבת השטר דב"ד הנו' והלבה רווחת היא דלין לחרם
נותן ומקנה דבר שלינו ברשותו כדין דבר שלת בא
לעולם וכמ"ם הפוס' ופסקו מרן בשה"ט ח"מ סיר"ט
ס"ד ובמירי"ת ס"ק ו וכס"ו כפי' לחמר דמלוה דלהולסה
ניתנה לינה כעו' ולין לחרם יכול להקטתה שלת כמ"נ
ולת היא מלוה כשטר כעי כתו"מ יע"ם מהי דליהיה
ולת שייך כב"ד כלל כיון דהוכה הוא קנין וכשלת בפניו
דמי ובירוע ונם מ"ם בשטר דב"ד הס ובירותיהם ופ"פ
וכו' הנה הפירות וכ"ם פ"פ הוו דבר שלכ"ל ולין לחרם
מקנה דשלכ"ל בלל כירוע ותמיה לחני על החי ספרת
דווקנת דב"ד דלמהי לטעריך למכתב הס ובירותיהם
ופ"פ דהת כיון שזכתה לו סך הקרן הת ודהי ממילת
יזכה נס בפירות וכפ"פ כיון דהקרן הוא שלו פשיטה
דנס הפירות היולת מהס דיוהיה ניכסו דשלת למי וק"כ
לחיזה טורך הולך לכתוב נס הפירות ופ"פ בללי
הזכוי הנו' ולדרבת כזה מגרעות נתן בזכייתת הבן הנס
שנוף הקרן הנו' חוא לחיהיה בעולם כיון שזכתה לו
דשכ"ל שמות הקרן עם דבר שלת בא לעולם שהס
לחירות ופ"פ בקנין לחד דהוי בקנה לת החמור
דליכה מידוותת דס"ל דלת קנה כלום כמ"ם המרדכי
בפ' מי שמת והביאו מהר"ם בסר"ט ס"ד והכנה"ג נס
לוח מ"ד בהגהט"ו יע"ם שת דתנן קי"ל בפסק מרן
בסיר"י דקנה מקנה יע"ם ברם בבר בתבו דבב"ד נס
נוף הקרן חוי דשלכ"ל כיון דלינם ברשותם כי סס
מלוה על פה הס כיר הזולת ובבו"ל ולת זכה הבן בכלוס
ובמדובר וע"ע בתחילת"ט ח"ק סיקב"ח שבת' דהמקנה
לחבירו לינן ובירותיו דקל קנה פירות לת קנה יע"ם
ועמ"ם עליו הבנה"ג בסיר"ט בנהט"ו לוח כ"ט והרב
מט"ם בפי' הנו' לוח ל"ח יע"ם ולפילו לומר מעות
לפירותיהם פלונתת דרבוותת סס להבי לו לת וכמ"ם
מין מחביב בסי' כ"ו הגהט"ו לוח ס"ק והמש"ל פי"ב
מה' מבירה ס"ק הפיל הוא נס בן מחלוקת הפוסקים
בוק יע"ם וק"ב לפילו סס נפרש ליזנת דשטרת דב"ד

כמ"ם הס ובירותיהם דד"ל הס לפירותיהם עם כל זה
כלטו למחלוקת הפוסקים הנ' דמני המוחוק לומר
ק"ל וכמש"ל וכן כתב הס"ג מופת סדור מהר"ם סווין
בתשובה כי בלה בם' חוקי חייס קוף סי' מ"ן בהלי
פלונתת דרבוותת הנ' נופיה כיעו"ם ועיין לחתק"ל
ק"מ מ"ב סי' כ"ק דד"ן ע"ב וע"ד מ"ם בוה יע"ם :

**עם** שבלחת הין משמעות לשון השטר דב"ד דקלחר
הס ובירותיהם דר"ל לפירותיהם שלת דהוי כחילן
ובירותיו שבתב מהריט"ו דל"מ וכמש"ל והדבריס
כרורים :

**והיה** לפשר לקייס התקנה הנו' כיר הכן הנו' הנס
דהוי דש"ל כת לעולם שחיטו ברשותו כנו"ל
עפמ"ם הרב המכי"ט בח"ק סי' קל"ו שבתב בתוך
תשובתו הרמתה הנו' דכי היכי דקי"ל המוכה לעשר
שלו קנס דרעתו של לדם קרובה לחלל כנו ומקניה לדבר
שלת בא לעולם הכת נמי מקני לכנו דשלכ"ל דמקני
דשלכ"ל לו לרשל"כ כהד'כיב' עכ"ל יע"ם וק"ב לפי"ז
הנס דימתי כב"ד דבך המתנה הנו' כיון שחיטו ברשותו
הוי כרשלכ"ל וכשלמת קי"ל לחין לדם מקנה דשלכ"ל
עם כל זה בב"ד קנה כיון דהוי בנה ודעתו ש"ת
קרובה לחל כנו ומקנה לו דשלכ"ל וכדברי המכי"ט
הנו' וכמוכן :

**וראיתי** למרן החבי"ב בבנה"ג סיר"ט הגהט"ו
לוח כ"ט שהביא דברי המכי"ט הנו'
ובתב עליו דלין נרחק כן מדברי הרב העיטור והביאו
מרן בהב"י בסי' הנו' ע"ב ובלחת שהשגה עצומה
היא זו על המכי"ט שבפי' לומר רב העיטור בנס
רב פלטוי נהון דמקן דבתב בשטר יהביט לברי לו
לחנתתי כל מהי דלית וכל דיהבין לי לי"ק שת מהי
דהוה ליה להיא שעתת דוקת וכו' יע"ם הרי בפי'
היבך דברי המכי"ט והוא פלת וכן רלינו להרב מנ"ם
בסי' הנו' ובתבו שבת"ג ס"ו שתמה על דברי המכי"ט
מתשובת הגאון הנו' יע"ם . ושו"ר להרב שה"מ
בפב"ה מה' מכירה קוף הלכה יו"ד דב"ה ע"ב דתרין
יתיב בשני פנים האחד דרב פלטוי נחון ס"ל כריה"ו
דס"ל דנס המוכה לעובר שלו ל"ק לו דס"ל דהביא
דוקת בס"מ ולת בבריה והמכי"ט מיירי בס"מ בב"ד
יעש"ב ובבן לתירון דחאון הנו' שברת המכי"ט מוסבתת
לדעת בל הפוסקים זולת ריה"ו ודעמיה דפליגי בעיקר
הדין ולתירון שני בל שהמקנה הוא בריה נס המכי"ט
מודה דלת קנה בבו דשלכ"ל בין דרב פלטוי נחון הבי
לתר רב להדיא בר"י דס"ל המוכה לעובר שלו קנה בין
בבריה בין בס"מ במו שהתם בסי' ר"ט הנו' ובין שלמדנו
מתורת המכי"ט דדבר שלכ"ל ושלכ"ל בהדדי בינהו
בנו"ל ש"ב בי מיבי דחדם מקנה לעובר שלו שלכ"ל
בין בריה בין ס"מ ס"ב מקני לבנו לשלכ"ל בין בריה
בין ס"מ ובמוכן :

**אלא** דקושיתה לתר דרב מנ"ם שם שבתב מתחילה
מדיליה ע"ד המכי"ט הנו' מתחו' הרי"ף
סי"ת שב' דלין לחרם מקנה דשלכ"ל בין למי שחיטו
רחוי ליורשו בין למי שרחוי ליורשו עכ"ל הרי בפי'
דס"ל לרי"ף דבך ממכי"ט ולין לומר דקרי"ף לת מיירי

בבנו

בכנו דדעתו קרובה לומר דמסתמיות דבריו נראה
ברור דאין חילוק ע״ז תוד״ק יע״ש ולדידי חזי דמציקרא
ל״ק מדי על המכי״ט מתשובת הרי״ף הנ׳ ואין
פורך ליחק ולומר דלהו בכנו מיירי אלא הנם דנימא
דבכנו מיירי הרי״ף עכ״ז לק״מ דהרי״ף מיירי בחותם
תשובה דסי״ל בכריח ואיהו דחסין בך׳ לכת הסוב׳
דהיינו מתני׳ דהחומר אם ילדה לפחתי זכר יטול מנה
וכו׳ מיירי כש״מ וכמ״ש להריב״ף כפ׳ מי שמת דמתני׳
בש״מ וכמ״ש מרן הב״י בסי׳ ר״ו יע״ש וכיון דמוקי
לה בש״מ יהיה מחיזה טעם שיהיה שכתבם מרן
בכ״י שם משם הרמב״ן והר״ן ור׳ כמ״ש הרשב״ץ או
כמ״ש קטור בסי׳ רנ״ג עכ״פ ס״ל להרי״ף דבכריח
לא תהני כלל ולהכי פסק בחשובה הנ׳ דאין חדש
מקני דשלב״ל כיון למי שרצו ליורשו כיון למי שיהיו
רצוי ליורשו ומיירי בכריח כנ״ל כרש המכי״ט דמיירי
בש״מ דנ״ד משום הכי כתב הקנה לכ״ע וכמ״ש כן
הטעם״מ כעד המכי״ט כדי שלא תיקשי ליה מחשו׳
רב פלטי נחון הנ׳ בתרון שני כנ״ל ותמהני מהרב
מע״ש שנעלם ממנו דברי שעה״מ הנ׳ ולא שת לבו
ג״כ להרי״ף מחלק בין כריח לש״מ כמוכח בב״י סי׳
ר״ש כנ״ל וקוק פלא · גם י״ל דלפילו נאמר דהמכי״ט
גם בכריח מחתני עכ״ו ל״ק מדי עליה דחיהו חזיל
כשיטת רוב הפוס׳ דס״ל דגם בכריח המוכה לעובר
שלו קנה מה״ט ודעתו על חדש קרובה לומר בט
וכמדובר :

**עוד** ראיתי להרב שעה״מ שם שתמה ע״ד המכי״ט
הנ׳ ממ״ש הרשב״ץ כמיוחסות סי׳ ק״ו
על דאוכן שנתן מתנה לבתו שקנה מה שעתיד
לקנות שחיו יכול לקנות נכסים שעתיד לקנות
משום דהוי דשלב״ל ע״כ והב״ע יע״ש ולענ״ד דגם
זה לוכה קושיה ע״ד המכי״ט דמלינן לדחויי דהרשב״ץ
לויל כשיטת הרמ״ע מפאטו כסי׳ כ״ח דס״ל דדוקא
דעתו ס״ה קרובה לומר בלא כתו אמרו ולא לומר לכיו וחתיו
וכוותיו יע״ש ולא נפלאת היא ולא רחוקה הסברא
לומר דגם הרשב״ץ הכי ס״ל נמי וכיון דנדון הרשב״ץ
הנ׳ מיירי בנתן לבתו מש״ה פסק אח הדין לא
קנתה שעתיד לקנות דהוי דשלב״ל וכמוכן ועש שגם
כרין זה נמלא דפליג המכי״ט עליה דהרשב״ץ וקרמ״ב
וס״ל למור המכי״ט בקצו׳ הנ׳ דליכא לפלוגי בהא
כין בן לבת וכתרוייהו אמרינן דעתו על חדש קרובה
לגלא כמכואר בדבריו סי׳ הנ׳ שבדי נד״ד מיירי
בהא שמקנת לבתה פירות החתול ואחי עלה הרב
דקנתם הבת הפירות מה״ט דדעתו ס״ה קרובה לגלא
בט וכיוצר דבריו הוא בקוף תשובה הנ׳ וז״ל ולפו
דוקא וכנו שלא לפילו בתו ובומטוס וכו׳ כדתנן כמתני׳
ולא אמרו כנו שלא למעוטי המוכה לעובר כעלמא
וכו׳ עכ״ל יע״ש הרי כפי׳ שתמר בדבריו דלפילו
לנבי בתו אמרינן דדעתו ס״ה קרובה לגלא ובכריח
זה ממתני׳ דאחני בש׳ מי שמת שם ילדה שפחתי זכר
יטול מנה נקבה חטול מחתים וכו׳ ועלה קאמר ר״ש
דה״ט דמתני׳ משום דדעתו ס״ה קרובה לגלא בנו
וכמו שהכיה הוא מתניתין הנ׳ ומתי דאמר עלה
ר״י הנ׳ לעיל מזה קמוך ונראה ולזה נקט בפשיטות



כתב הכי דלאו דוקא בנו שלא לפילו בתו כדתנן כמתני׳
והיינו מתני׳ הנ׳ וכמוכן · ויוקר מזה כתב דברי הרב
המכי״ט נופים בח״מ סי׳ קס״ב וז״ל ומש הבת וכו׳
דדעת הלכ קרובה לגלא בנו ונכ לגלא בתו וכו׳ ל״ש
כן ול״ש בת דעתה קרובה לגלא יותר מלחר כדלמרי׳
נמי התם ילדה לפחתי זכר יטול מנה נקבה הטול ר׳
וכו׳ עכ״ל יע״ש · הרי דהמכי״ט שתי תשו׳ הנ׳ ס״ל
כפשיטות דגם לנבי הבת לחמרי׳ נמי הכי כנ״ל ולא
כפרמ״ע ח״כ עכ״פ לפחתי הרשב״ץ ולא כהמכי״ט
ומה טוענל כי נאמר לם הרשב״ץ · פלוג עליה
דהמכי״ט דעיקר דינא דהמכ״יט דהיו חדש מקנה דכר
שלב״ל לפילו לבנו תו נאמר דדוקא לנבי הבת פלוג
עליה ותו לא לפחתי ק״ט על המכי״ט דלפי סברת
הרשב״ץ כ״מ לריבה דב״ד דאותה הבת שהקנית לה
פירות החתול דלא קנתה כיון דשלב״ל היפך ממש
ממתני׳ דאסיק המכי״ט בב״ד וכמובן · מ״ת כיון דהיה
במכי״ט שתי תשו׳ הנ׳ פשיטה ליה למר היה דינא
דלפילו לנבי כתו אמרי׳ הכי ולייתי כיוצא מזנה
ערוכה דקתני אם ילדה נקבה וכו׳ כנ״ל שזוקת דהיה
עטמה שהיו עליה תשו׳ דפשוט דלפילו לנבי כתו
אמרי׳ נמי הכי וחזינן להרמ״ע בפי׳ הנ׳ דלא ס״ל
הכי שלא הכי אמר מר דדוקא לנבי בט הזכר אמרי׳
הכי ולא לגלא כתו ולכיו ולחיו כנ״ל ועש שדבריו
נראים תמוהים דהוו הפך המתני׳ ומסקנת ר״י פפ׳
מי שמת כנ״ל דלפיקה המכי״ט כיוצא לפוכיח כמיפור
דלפילו לנבי כתו אמרי׳ נמי הכי ולייתי כמש״ל והנחנו לא
נדע טעמו של הרמ״ע ומה מענה כפיו למחות
הרהיה הנ׳ של המכי״ט עכ״פ נברא רבא אמר מלתא
ולייתו ידע טפי מנן שלא ידות וש״כ לייתו רחוק הדבר
ליחם סברתו להרשב״ץ דהייתו נמי סבר הכי ומה
שיתרץ הרמ״ע יקורץ להרשב״ץ ועיין לקמן שהרחיתי
פנים לסברת הרמ״ע הנ׳ כפי חומר הנושא וכבן
סרה מהר תלונת השה״מ מעל המכי״ט בתמיהתו הנ׳
מחשו׳ הנ׳ כמקלת וכמובן ובהכי ניחא נמי תשובת
הרשב״ץ לחרת שהביא הרב ר״מ בח״מ ס״ט להוכיח
מינה דלא בהמכי״ט יע״ש וכפי המור לא מכרעא
דגם התם כביתו מיירי כיע״ש ודלא כהרב״ד מר
כריה דרב גרור הכסף כח״מ סי׳ ל״ך דכתב דהרשב״ץ
מודה לדין המכי״ט שלא דעב״ו חיים לה מור וכהה
לכר חולק על המכי״ט יע״ש דליתא ונעלם מניה
דמר תשו׳ הרשב״ץ שבמיוחסות הנ׳ וכמובן ומחורתא
כדכתיבנא בעניותין :

**וחזון** הרכיתי להרב החכיר מוהר״י שנחזי בקה״ק
דקי״מ ע״ד לוח ז׳ שהביא תשובת המכי״ט
כח״כ בקבל״ו הנ׳ וכתב עליו וז״ל גם אנכ זה דקדקתי
ע״ד עוד שם בוחח החשובה שכתב״כ דחמתי לא
אמרינן דדעתו של חדש קרובה לגלא בנו אמרו ולא
לגלא בתו ולא מצאנוה לם׳ הלזו להרמ״ע וכו׳ עכ״ל
יע״ש ודבריו תמוהים דלכך דחשתמיט מניה דמור
תשו׳ המכי״ט דחלק ג׳ סקס״ב דכתב בפירוש דלא
כהרמ״ע ואיתיה מתניתין כידיה כנ״ל · עוד כה
כוחח התשובה שכת״כ דעסיק כה הרב בפירו׳ לחמר
נמי דלאו דוקא בנו שלא לפילו בתו כדתנן כמתני׳
וכו׳

ובו"ה הגו' לעיל ואם כן הרי כפירום דס"ל דלא כהרמ"ע ומהי מדקדק ע"ד ו"ל דחמתי וכו' כיון דכפי' ס"ל להמכי"ט דלא כהרמ"ע מכח מתני' הגו' הא ודאי לחתחה עוכח תו חזיתיה למר הרב מהרי"ח שם בדקל"כ ע"כ שחתר שהביח תשו' המכי"ט שבח"כ סקל"ו הגו' כתב עליו ו"ל ומתשו' המכי"ט כח"כ למדנו דכי היכי דחמרינן דעתו על לדם קרובה אעל כנו לאו דוקא וה"ה דקרובה אעל כתו לכל כתשובת הרמ"ע וכו' לכאורה נרחה דחיליה מדקדוק לשון המשנה אם תלך לחתי וכר וכו' ומשמ' ליה דקרובה אעל הוכר ולא אעל הנקבה וכו' עכ"ל יע"ש ונם פה דכריו חמוהים טובח מיח כמ"ש דמתשובת המכי"ט דח"כ למדנו וכו' דנראה דלמד כן מכח דהכי היי כרון המכי"ט כח"כ סי' הגו' כחשה שהקנח לכתה דשלב"ל וכמוכן . וע"ז יגדל התימה שכחוך תשו' המכי"ט הגו' קרי כחיל דכבתו נמי חמרינן הכי כדחנן כמתני' כנ"ל ומהי למדנו דקל חמד ועוד קשה טובח דחשחמיט מיניה דמד גם הכח לוחה תשו' דהמכי"ט ח"ל שקיב"כ שהביחה הכנה"נ בסי' ר"י והכנה"נ נופיה שם כחב עלה הנפק דכן מתבאר מסונייח הגמ' יע"ש עם שלח חדם לן דבר מעתה הכנה"נ מחקר דבבר המכי"ט נופיה הכי לחמר מר דחיליה ממתני' ומסונית הגמ' הגו' כמש"ל והרב מהרי"ח נופיה שם בדקל"כ ס"ו ע"ח הביחה מ"ש הכנה"נ בסי' ר"י לוחת י"ו ולזיך לח זבר שר מ"ש בלוחת י"ד והוח פלא . תו תמיהה לי מלחה טובח עליה דמני"ר שבתב דחיליה דהרמ"ע מדקדוק לשון המשנה דנקט זבר כנ"ל והדבר חמוה מחר לזך לח סיים ליחנח דמתניחין הגו' דנקטה שם ילרה נקבה תטול מלחים וכו' הרי דנקט נמי נם הנקבה תטול ולזך הדחיה שהביח המכי"ט היח עלמה הביחה לדחיה הרב מוהרי"ח והרמ"ע ולא השנית כעין יפה כפיפה דמתניחין הגו' עלמה והוח פלא ועה"כ . ומ"ר להרב כבוד יו"ט בה' ומ"מ שבבר תמה בזחת על הרב מוהרי"ח בקושיח מזחרונה הגו' יע"ש . תו חזיתיה להרב שנה"מ שם בקוד"ק שעמד מתמיה ע"ד המכי"ט שבח"כ סי' קל"ו הגו' דפשיטא ליה לחדם מקנה דשלב"ל לבנו משום דדעתו ע"ח קדוכה אעל כנו כנ"ל דהוח היפך מ"ש הרמב"ם פ"ו מה' זכיה הי"ז וז"ל כבר ביארנו וכו' ואמרו כמה לחה נותן לבנך כו"כ וכו' לריך שיהיו הדברים שפוסקים כרשותם שלין לחדם מקנה דשלב"ל ע"כ הרי כהדיח דחפילו נבי כתו וכחו ס"ל להרמב"ם דלין לחדם מקנה דשלב"ל וכו' והל"ע יע"ש ולכאו' נראה דקושיח עלומה היח זו על המכי"ט דבסדיח פסק הרמב"ם להיפך דלין לחדם מקנה דבר שלב"ל חפילו לבנו ולכחו וכנ"ל ורוחה לנכי דנם הטור ומרן בלה"ע סי' כ"ח פסקו כהרמב"ם כדין הגו' כיע"ש וח"כ לפי זה נדחו דברי הרב המכי"ט מהלכה כיון דהרמב"ם ומרן קדמו בכחל דלא כווחיה ועם דהנאו' והביעור ומהר"י בן מינש וס"ל התם דלא כהרמב"ם ודעמיה כמ"ש הכנה"נ והרב ערך השולחן בלה"ע סי' כ"ח הגו' יע"ש עכ"ח דקבלנו הורחות מרן לין לנ שלח דעת מרן וכפרע שהרמב"ם והטור קיימי כווחיה וכמדו' ונמלנו דברי המכי"ט דקוו' מהלכה מבח פסק הרמב"ם ודעמיה כדין הגו' לו לפחות כמחלוקת הוא שנוי בין הרמב"ם וקיומו עם הנחונים ודעמייהו וכנ"ל וכב"ד מיכר' אלו לפסוק כמרן אחר דק' הורחוחיו ז"ל וכנ"ל ואחתי לא הועלנו כלום לקיום המתנה הגו' דנ"ד ע"פ דברי המכי"ט כיון דמרן והרמב"ם פליגי עליה וכמדוכר :

**אמנם** כי היכי דלא נימא דח"ו לחסחמיט מהמכי"ט דין עריך והלכה פסוקה מהרמב"ם והטור ומרן הגו"ל אחר דרב נוכריה ורב חיליה וכל דו לא לניס ליה ומי כמוהו מורה בקי בחדרי תורה למיכח ולא מסחפינה דל"ק מידי על המכי"ט לפסק הרמב"ם והטור ומרן הגו"ל דשחי הסח דהוי קרקי ריעותא דהם דברים הנקנים בחמירה בלא קנין כלל וגם דהוי דשלב"ל לו לינו ברשותו וכה"ג הוא דס"ל להרמב"ם והטור ומרן דלא קנה כלום מטעם דאין לחדם מקנה דשלב"ל דהאי טעמא דדעתו על לדם קדוכה אעל כנו ודאי שיועיל בחמירה לבר בלא קנין דבר שבא לעולם ומטו ברשותו לבל שיועיל נמי להקנותו גם דשלב"ל ואינו ברשותו לא כיון דהרי קרקי ריעותא ודומה לזה כתב הסמ"ע בסי' קל"ו בסקב"ס וכדדיעה שם סט"ו לדעת הרלב"ד והטור דלא"ג דס"ל דלחדם מתחייב כדבר שאינו קטב לפי' הכי ערב כדבר שאינו קטב ל"מ דערב שאני דאינה נמי לסמכתא וכו' יע"ש . וכ"כ הרב ערך השולחן בח"מ סי' ס' אות י"ד לדעת הרמב"ם לאין עליו קושית הריטב"א מערב כדבר שאינו קטב דערב כדבר שאינו קטב שאני דאינה קרקי לריעותא דהוי נמי לסמכתא וכו' יע"ש . ועיין להרב כית דוד ח"מ סי"ג דקי' וכב"פ לא עט האסף ולפי זה דברי חדב המכי"ט כאן ע"ן אף לדעת הרמב"ם והטור ומרן כדין הגו' דהתם שאני דאינה קרקי לריעותא אבל במקום דליכא קרקי לריעותא וכנדון המכי"ט וכנד"ד אינה"ן דאזלי ומודו דלחדם מקני דשלב"ל לבטו אי לבתו וכמוכן :

**גם** דאיתי עוד להרב מהרי"ח שם בדקל"כ סע"ג דמקני לקהיתא ע"ד המכי"ט כמה שלא לרמות קנין דשלב"ל למוכה לעובר ממ"ש התוספות בפ"ק דכתובות יע"ש ונם אח זה לענ"ד ל"ק מידי כיון דדברי התום' הגו' אינם מוכמים מכל ועיין להרב ערך השלחן ח"מ סע"ח אות ל"ב שהאריך בזה והביא מחלוקת הראשונים בזה יע"ש וע"ע להעה"ש בלה"ע סי' מ"ח ס"ד הרב לדמ"ק בל"ב מהתום' דפ"ק דנטין וכפי דבריו שבח"מ סי' הגו' אות הגו' שהביא פלוגתא דרבוותא קמאי בזה לק"מ בלל וכמו שיראה העיין :

**וצופה** לאכי להרב מטה אפרים בדרשותיו דמ"ט ע"ד שהקשה ע"ם המכי"ט הגו"ל ה"ל והדבר ק"ל דמהתוספתא שהביא הרב בה"ק שמ"ד הוי תיובתים דנראה בהדיא דחפילו אבא לנבי בדא אמרינן אין לדם מקנה דשלב"ל ול"ע עב"ל יע"ש וחפשתי בדברי הרב בה"ת בשמ"ד ולא מלאתי לו שהביא שום תוספתא הסותרת לדין המכי"ט בדא

מחמת יורה דרכו דט"ס נפל בדברי המט"א וע"ל
סמ"ג כי סם כשמ"ג ח"ד ס' ו' מנחתי להרב בה"ת
שהביא תוספתא לחמ ות"ל הכותב נכסיו לבנו וחזר
ונקנה נכסים לח"כ לף שכתב לו דקנה כל שלא היה
לו כשעת מתנה דתשובת הרי הס על היורשים עכ"ל
יע"ש ומה ודאי דמתוספתא זו כוין הרב מטה לפרש
להקשות על המכי"ט וכחמת דלכאורה נרחה דקושיא
שימתא היא זו ע"ד המכי"ט דמה יענה להך תוספתא
דתכי להדיא דלפילו לבנו אין חרם מקנה דשלב"ל ·
ולפי מורי הטעה נלע"ד להלין בעד המכי"ט ולומר
דתוספתא הלזו אזלא כתי' הירושלמי כפ' החולץ דמחלק
בדין זכיה לעוכרים בין ס"מ לבריה דבכריה אין
זכין לעוכרים כיע"ש ומכח הירוש' הזה ס"ל להנחומים
לחלק בדין מוכה לעובר אף שהוא בנו בין ס"מ לבריה
דבכרייה ל"ק וכדכתב הנמק"י כפ' מי שמת על מתכי'
דאם ילדה לאחר זכר וכו' יע"ש וכמ"ש מרן בכ"י סי'
ר"י יע"ש ותתוספתא הנ' בכריה תיירי שכתב נכסיו
לבנו וקנה נכסים לח"כ כנ' משום הכי ס"ל להתוס'
דל"ק הכן הנכסים שקנה אביו לאחר המתנה דרשלב"ל
הוה ואין חרם בריה מקנה השלב"ל לפילו לבנו וכיון
דעיקר דין זה שהוליד המכי"ט ורחרם מקנה לבנו דכר
שלב"ל ומה לו מדין מוכה לרשלב"ל וכיון דהסוה דיכה
ליתיה להתוספתא והירוש' שלא בס"מ רוקא ל"ש ה"ה
מקנה לבנו דשלב"ל דליתיה שלא בס"מ ולא בבריה
דזיל בתר טעמא דהמכי"ט דס"ל דרשלב"ל לו למי
שלב"ל כהדדי ניהו כמכ' בדבריו וכבן דינא דהמכי"ט
דהוי מ"ד בתתנת ס"מ מדיך שפיר שיבה דכ"ע ואין
דכר שקר לו מתתוספתא הנ' כלל וזה הוי בתירוץ שני
של הרב שנת"מ שתירץ בעד המכי"ט ממה שהקשה
עליו הכנה"ג מתשו' רב פלטוי גאון וכמש"ל וכמובן
מי נמי הנת דניחא דהמכי"ט לחרה למלקיה נם בבריה
עכ"ז לף תיקשי ליה מהתוספתא הנ' דליהוי חויל
בשיטת רוב הפוסקים דלא מפלגי בדין זכיה לעוכרין
בין בריה לס"מ וכמו שכן הוא דעת הרמ"ם והרמב"ם
ומרן ודעמייהו כמ"ש בכ"י ואין לתמוה עלייהו
דתיך פסקו הכף התום' הנ' דקדי בחיל דלא כותייהו
די"ל כי היכי דדמו סירוש' דפרק החולץ הנ' דטוח
בכרוכיה דבכריה אין זכין לעוכרין והייט טעמא כמ"ש
הרב ס"ך בסי' ר"י בסק"ח דל"ק בהא בהירוש' כיון
דבמ"ם דירן וכו' יעש"כ ה"ה נמי דניחא מכי נס
בעד התוספתא הנ' דדקו לותה מהלכתא שכוכתה בכה"ת לא
הכיוקם בס"ק בלל ל"מ ול"מ ותכתי לא ידעתי היה
מקום בכודה :

**אך** ורק הפ קל"ן ע"ד המכי"ט הנ"ל דכרחה ברור
דתכריה לנזוחה שבח"ק סי' רי"ב נשא הרב בריתו'
שהקנה לבתו דינה בתתנת הספרים שקנה ושעתיד
לקנות וע"ו כתב הרב בסוף התשובה הנ' ו"ל וגם
הספרים שלח היו ברשותו כשנתן התתנה שהיכ נקנין
בקנין משום דהיכ ברשותו וכוי כדין דשלב"ל לפ"ת
כיון שקנאם לתך ונתנם לבתו נתקיימה התתנה כר"ן
דתמר מודיכ דתי שמיטו ותכיל למ"מ וכו' עכ"ל יע"ש
והשתא ק"ט דלדידיה דס"ל כתשובת שבח"ב סי' קל"ו
הנ' דחרם מקנה דשלב"ל לבנו ולבתו ק"ב תמתי
להטעריך הכא לטעמת דר"ן דתמר תי שמיטו ותכיל
למ"מ הלא כלפ"ה תע"ל דהשתא הכא הנס דהוי
דשלב"ל לפילו שבדין לא נמסרו בידה כיון שהנותן הוא
לתיה והעתו על חרם קדובה לפל בנו ובתו ומקנה להו
דשלב"ל כמ"ש בח"ב סי' קל"ו ותמתי טריך לטעמת
דר"ן הנ"ל ותין לומר דהכא בתשובה דסירי"ב הנ'
חזיל בשיטת הרמ"ע הנ' דלגבי כתו ל"ק הכי דעב"פ
הרי פוחר עמנו בתשובה זו למ"ם בשתי תשובות דבח"ה
סקס"ב ובשח"ב סקל"ו הנ' ולבתו' ל"ע אם לא שנאמר
כרוחק דהכא עדיפא מיבה קתמר דהנס דניחא דתין
תלוק מקנה לבנו ולבתו דשלב"ל לתים זר דעלמא על
הנ' דחרם מקנה דשלב"ל לבנו ולבתו ק"ב תמתי
כל פנים שפיר קנתה מדר"ן וכמובן :

**איך** שיהיה הדרן לב"ד דתתינן עליה שהיה תפשר
לקיים המתנה כיד הכן הנס דהוי דשלב"ל
עפי"ד המכי"ט שבח"ב סקל"ו וכבל החמור ומדובר
לחת למעלה :

**ברם** הרואה יראה דתין דברי הרב המכי"ט הנ'
מוכרחים מכל דחזינת לגדולי התחדושים
דהפלינו בכבריתו שהרב לדור הכסף סיע"ד תפס כמוהלם
שברת המכי"ט וס לף היה בב"ד טעם לחר יעש"ב
ובח דעתו ותקרו ה"ה הרב דב"מ בח"מ ח"ב סס"פ
שכתב דלח קי"ל בתח בשברת המכי"ט מכחם טעמי
יעש"ב ועם שהרב מר בריה דרב לדור תכסף אם בתוך
תשובת ר' לבתו הנ' התריך למעניתו להשר ולקיים
פסק הרב מ"ח עפי"ד הרב המכי"ט ותדין יתיב כל
תשב"ק סרדב"מ בשע"ב מ"מ לבתי מרי פלונתא לח
נשקא וכמובן · נם דחיתי להרב מטה שמעון בסר"ו
הנהט"ו לות כ"ה וכחשו' שבח"ג סי' ז' שהביא לטו
קושית עלמה מהרב מהרמ"ך ע"ד המכי"ט הנ'
ומה הוכיח לתוקומי דברי המכי"ט בשטייר מקום
פירי וכוה תי' נ"ב קושית הבנה"ג מדברי הרב הטעור
והסכים לדבריו הרב מט"ם וכתב ול"ל וטעמו ומעקו
עמו ומינה לח ולמר לנ"ד הרב נ"ה הל"ד לנדון
המכי"ט וכן נ"ד נמי ל"ד בין דלא לימא מקום פירי
בב"ד ע"ב לח הני והוה בחיובים דעלמא ונרחה דתו
ליח ל"ל דמתחר דבלתו דכוותא שברי למימר דכוונת
המכי"ט הוי שבי כוותייהו נקטינן בין דל"ת הכי הוי
הסך הס"ם והטעור ובכה"ג לתפוסי פלונתא ל"ת עב"ל
יע"ש בתשובה הנ"ל וכן דעת הרב מהר"ם ן' חביב
הביא ד"ק הרב בני חיי בתה"ב סי' כ"ת יע"ש וכבן
לפי ד"ק נס כ"ד נמי לח דמי לבין המכי"ט
בין דלא לימא שיור מקום פירי והוי סבן בחיובים
דעלמא דלא הני דשלב"ל וכמובן ועיין להרב תורת
חסד בסרל"ו דס"ל בפשיטות דתין חרם מקנה דשלב"ל
לפילו לבנו ולא תב להזכיר שברת המכי"ט הנ' בלל
בינו"ש :

**ומה** נס דלימא דיעותת לחריתי בב"ד לפילו לפי
מה שהביט בולמו דכוותא בדברי המכי"ט
דפילו בלא שיור מקום פירי חרם מקנה לבנו דבר
שלב"ל דלא בהרב מהרמב"ח ומהרמ"ך הנ' דבב"ד
דהתם זיבתה והקניה לבנה דבר שהיה ברשותו ולא
הלב בבנו"ד תוינן ליה להרב המכי"ט נופיה בתשובה

ח"ל קיצ"ל שכתב דכבל דוכתה שהקנו חז"ל לבן מטעם דדעתו ס"ל קרוכה לגל כגו כגון הכיה דמסיק לשם לבגו גדול וכו' וכן המוכה לעוכר אלו לף שהוא למי שלב"ל קבה וכו' משום דדעתו וכו' היגו דוקא לכ לכל דעתה של שם קרוכה לגל כגה ל"ה יעם"כ ועם שהכגה"ג כסיר"י לוות י"ע פליג עליה וז"ל וה"ל כיון דהטעם הוא מפגי שדעתו ס"ל קרוכה לגל כגו ה"ה דשם שהם זיכתה לעוכר אלא קגה עכ"ל יע"ם גם הרב פ"מ בח"ל סי' ל' הביא תשו' הרב מהרי"ק שחש בב"ד לם' המכי"ט ולא מלאו לבו לפסוק דלא כווחיה ועב"ז ליתו נופיה בתשוכתו תרמתה שם בסי' ל"ל הסביס דלא כהמכי"ט בהה וכתב דלא פייתינן ליה כיון שכל הפוסקים חלוקים עליו יעם"ב גם הרב בני חיי כתה"ע סי' כ"ל הביא לגו תשובת הגאון מהר"ם ב"ב דס"ל למר דלא כהמכי"ט בהא גם תקשה ע"ד המכי"ט דשותר עלמו מהשובה זו דקיצ"ל למ"ש בח"ב סקכ"ו דב"ד הוא כאשה שהקניה לבתה פירות החמול וצפ"ה החליט הדבר לדין דקנתה הבת מהטעם דדעתו ס"ל וכו' יע"ם וכן הקשה עליו הרב החסיד מהרי"ל שם דקי"ח ע"ד אות ז' וכדקל"ב ע"ב יע"ם ותה שתי' כעדו הרב מהרמב"ח הביאו הכ"ח כאה"ע סי"ל כי לפי"דק יופה לגו דס' המכי"ט לחמת לריכת ריכולים תלב והשם להקנות לבגה או לבתה דשלב"ל פיע"ם עב"ו בבר ב' הוא נופיה בתוך תי' הגו"ל דמשייר לה מקום פירי וכבר"ד ליכא למימר הכי דלא שיירה לה כלום וכמ"ש המט"ם על גר"ד וכמש"ל ועוד דבבר בתב עליו תבב"ח שם דלין תי' מסקיק לייש יע"ם וגם למ"ש הסג"מ לתרץ סתירת דברי המכי"ט הגו' ואלא לחלק בין בריה לם"מ דבב"מ הלה והשם שוו בשעוריהן יע"ם ח"ב בב"ד דהשם היא בריאה ומוכה הרב דיבא למ"ש המכי"ט בלותה תשובה תל"ח מצל"ט הגו' דבשם ל"ה דעתה קרוכה לגל בגה וכגו"ל:

**ומה** שהביא רמיה הרב החסיד מהרי"ח דקל"ב ע"ב מהירוש' שפסקו הטוש"ע בהא"ע סי' כ"ח בהשה שפסקה על בתה אינו נקנה בהמירה ובתב מרן שם הטעם משום דדעתו של אדם קרוכה לגל בגו ועב"ו הם אמרו דדוקא לב ולא שם וכו' יע"ם בבר בתב בן הרב בעני חיי בהא"ע ריש סי' כ"ח הגו' ועב"ו בתר הבי בתב דמיגו בראי בריוותיו וכמה שמתר לו בותל יע"ם. גם מ"ש עוד הרב מהרי"ח שם בדקל"ב ע"ד שהבריח חילוק המכי"ט מלב לשם מבח דברי התוס' שבפ' השולח שד' ע"ד מסו' דפרק הלשה שנפלו דע"ט ע"ח שם לא שנחלק מלב לשם דבשם ל"ח קרוכה דעתה להקנויי ובשברת המכי"ט ומכחן י"ל דאיה לדבריו עב"ל יע"ם לעב"ד הא ל"מ דאיבה לדחוי ולמימר בשברת הרמ"ע מפקנו בסב"ח דמחלק מבן לבת דבבת ל"ח דעתם קרוכה לגל הבת כמש"ל וב"ב לעיל דלשבר דגם הרשב"ח בשני תשוביו הגו' שהביאו הרב"מ והשעה"מ הכי ס"ל נמי כמש"ל ומהך סוגיה דפרק הלשה שנפלו דע"ט הגו' י"ל דאיה לדבריהם דל"ח דעתם הלב ושם קרוכים לגל בתו ומשום הכי לתרינן התם דלפילו בתקום בריתה נפשם עדיפא להו ונמ"ל לפי"ו דגם תקום בפרק הזולת הבא נמי ס"ל לתלק בין בן לבת דדוקא לבת לגבי בריה לחיל ולא לגבי בריתה ומתי דנקיט לבת ל"ד וה"ה לימת שלא שדברו בהווה דהלב יש שפק בידו למתול ולתת בדעתו ולא הלם דלין בידה מלומה בחיי בעלה וכמוכן והשתא י"ל שפיר דלא הוקבי להו מתנייתיך דפ' מ"ם דקתני לם ילדה נקבה תעול ר' וכו' דמיבה הביא דאיה המכי"ט בשתי תשובות הגו' דלין חו' מבן לבת בגו"ל דכיון דלשבחן לר"ן דהלבתה כוותיה בריבי פסיק ותני דלפילו בתקום בריתה נפשם עדיפא להו ול"ל דעתם קרוכה לגל הבת משום הבי דהו להיה מתנייתין דתני נקבה וכו' ופסקו בר"ן דבבת ל"ל הבי ור"ן נופיה שבירה ליה דמתנייתין הגו' דחויה מהל' ולילו יודע מי שנתה בדקלמר התם בם"ם ולפילו ר"י דקלמר התם דמשנתנו בתוכה לעוכר אלו דקנה דוקא על ילדה זכר הוא דקלמר הבי והגם דבימת דגם על הסיפא קלמר נמי הבי לפי"ה פליג ר"ן עליה והיון דר"ן דחוק בתירה טפי מר"י והלבתה כוותיה בדיבי פליג עליה דר"י בבת משום הבי פסקו בר"ן בבת ודלא בר"י ובתובן ועוד הגה מקום לתי לרחות רלית דרב מהרי"ל שם הגו' דהתם משום לומדנא נגעו בה דלא שביק לינים בפשיה ויהיב להחריבי ולפילו לברתיה כיון שבתבה לה בל נכסיה ולא שיירה לעלמה כלום משום הבי לחרינן דבבתאי נוונה נפשה עדיפא לה לא בן בנותן התב או התם מקנת נכסיהם בתנה לעוברים או לבגה ולבתה דשלב"ל דליבא התי לומדנא הגו' אין הבי נמי דלחרינן שפיר דעתו התב והתם קרוכה לגל בניהם ובנותיהם וליבא תו סייעתא מהא לא להמכי"ט ולא להרמ"ע בלל ובמוכן:

**עב"פ** לעניו דיבא הרואה ירהה להרב בני חיי שם בסי' כ"ל הגו' שבתב וז"ל והלבה למעשה דין אנבי הבך בברת המכי"ט בהם המוכה לעוכר שלה מהחר שמהר"ם מולך עליו בפירוש ופותר הת עלמו וכו' והדין דין לחת לדון הפך המכי"ט וכו' יע"ם גם הרב מהרי"ח שם דקל"ב שע"ב הביא לגו תשובת הריב"ם שסי' תל"ה ותשובת מהרד"ך דס"ל בפי' דגם בהם לחרינן דעתה קרוכה לגל בגה יע"ם. גם הרב שכות יעקב שקי"ח חלק על המכי"ט בחי' הגו' וסתר בל דהיותיו בש"ם מלמו הרב מטה שמעון סי' הגו' לות י"ג יע"ם. הרי דעל בל פנים רבו החולקים על המכי"ט בחי' הגו' בחידון שבתבו לקיים תתנית של הלם הגו' לבגה הגם דהוי דשם"ב ודשלב"ל עפי"ד המכי"ט שבת"ב שקל"ז הגו' ליו בידינו ביון דהמכי"ט נופיה בתשובה לחת הגו' תחלק מהב לשם הגם שסותר לת עלמו הרי הרב שבה"מ תרין יתיב דלין נסתר מתתתו בלל ולפיד"ק יולא לנו בל"ד דלא בבה הבן בלום ביון דהלם היתה בריתה בשעת התתנה הגו' ונתנה לו מתנת בריתה ולא מתנת ס"מ ומטה מ"מ ובבי הא הדרינן למ"ש המכי"ט בח"ל סי' ל"ט דבלם ל"ל דעתה קרוכה לגל בגה ולא זבה הבן בתתנה הגו' ומ"ב שבבר בתבנו דבעיקר סברת המכי"ט דמדמי ומשום דין מתנה לבגו דשלב"ל למוכה לעוכר שלו רבו החולקים עליו וכמ"ש וב"ד היוב"ם בם המוחזקים ופשוט הדבר דהם זוכים

כדינם כקברות רוב הפוסקים דפליגי על המכי"ט
כעיקר דינו וככל הלקוטי ומדובר :

**עוד** אבור הייתי לקיים המתנה הלזו כיד הכן הגז'
הגם דהוי דשק"כ ושלב"ל וכק"ם לחוד
ועכ"ז ליתן לן למיתב לך מקום לתף דאין מטבע נקנה
כחליפין ולא מקום דאין לחד מקנה דשלב"ל כגז'ל
מטעם לחר והוא הדבר דחזינא כשטר הגז' דכ"ד דאיתי
כיה עדיפות דקרי קניניס לשתכת כיה חדה כתחלת
דבר שלמרה השתה קנו ממני קנ"ם וכו' ושפני דכתוב
כסוף השטר וקנינא וכו' הא תרי וכל כהאי גוונא דאיכא
שני קניניס וגם הקנין האחר מהם כיה כתחרונה כזה
ככר כתב מרן בכ"י סי' קל"ה מחודש ק"ך וכן כתב
משם הרשב"א ורבו הר"י והרמב"ן כמיוחסות סי' ס"ז
דכל כהאי מהני לדבר שאין בו ממש ולעולם אתן וכדומה
דהגם דכקנין רשאון ל"מ דהוי ק"ד עכ"פ הקנין הנכתב
בסוף ליפו"ך כתכוהו שלא כתבו הקנין בפ' ככדי וכו'
יעש"ב ואנב לורחין בהיותי עומד בקניף זה אנכי
חזון הרבתי לה"ה מהר"ם יונה בסי' כ"ט שעמד ע"ד
הרשב"א שבתשובה הגז' ו"ל ועוד קשה דמ"מ מ"ש
הכא דדוקא בקנין בתחרונה או בשני קניניס דמרינן
דמועיל הקנין לכל בקנין אחר הקודם למעשה כגון
שאמר קנו ממני שאני נותן דירה לפלוני בביתי לאינו
כלום וה"ב לאיך כתב הרשב"א בתשובה הביאה מהרי"ק
בס"י סירכ"ג וכו' ואין לומר שהיה כתוב אח"ך וקנינא
מניה דמ"מ אר קנין אחיב דמ"ם קנו ממני ליטו
קנין אחר שלא שהוא מעשה לאחריני שיקנו מידו ול"ד
לאקנייה דלעולם אקנייה משמע שהקנהו ולאבי כי אמר
אח"ך וקנינו הוי קנין אחר לכל בהאי קנו ממני והדר
קאמר וקנינו מניה משתכרת דאינו משוב שלא קנין אחר
וכו' עכ"ל ועי"ש וראיה קשה טובא דאמאי קאמר דמלת
וקנינא ליטו מורה על קנין אחר דאפך מזה כתב
הרמב"ן בתשובות המיוחסות שהביאה מרן בב"י שקל"ה
הגז' שכ"כ וז"ל שאפילו אם חזר בשוף השטר וקנינא
לפ' ע"כ מ"ד ומפו' לעיל שגם זה יועיל לקנות נופו
של קרקע לדירה שבחזרת הקנין הב' בשוף קנה דקנין
שבתוב בשוף ליפות כמו בתבוהו וכו' ונשתייב מלשון
רשב"ם שבפי"ן דקל"ו ואחד הרואה דברי רשב"ם שם
קרו בחיל דקנו ממני וקנינא שבותבים בכל השטרות
חזוב קנין אחר כמו שירחה הרואה ד"ק שם ואם
כוונתו להקשות על רשב"ם ג"כ לא הו"ל להקשות זה
על תשובת הרשב"א דקרב"נ ולעשות כמשתבע שם היה
כתוב וקנינא וכו' דאא בתשובה שבשקל"ה המיוחסת
להרמב"ן כתוב להדיא כן ומה גם דכבר קדמו מהריב"ל
בח"ד סב"ה להקשות ע"ד הרמב"ן שבהשיבה הגז'
דבב"י שקל"ה כן וחריך יתיב דאף דמלת וקנינא מורה
שעשו העדים שליחותם ואולם כיון דהוא דבר יתר
ולא היה לריך הכתוב לאומרו דכיון דאמ"ל קנו ממני
ומתתו אף דל"א וקנינא בודאי דאם לא היו קונים
מידו לא היו מאתנים יע"ש וכלתי שפך דאשתמיטתיה
להרב מהרש"י תשובת מהריב"ל הגז' ולא השניח יפה :
כדברי הרשב"א שבמיוחסות הגז' והוא פלא :

**עוד** נר' כרור שלא ראה מהר"ם יונה תשובת הרשב"א
כח"כ שים"ל דכתב בפירוש דמשום דכתוב



דקנינא לאמרינן דאזוי קנין כאחרונה אף דכתוב בתחלה
קנו וכו' והרשב"א אף אתם כתב דברי רבו ה"ר יונה
דבעינן קנין באחרונה וכתב עלה דבין דכתוב וקנינא
לבסוף הוי קנין באחרונה וקנה יע"ש ואילו הרב
מהרש"י שם לאחר קושיתו שהקשה דבין דלהרשב"א
מהני קנין באחרונה ק"ל למה ליה לטעמא דבקנינן
בין דכתוב וקנינן ודאי קנין באחרונה הוא וק"ל אפי'
ליכא שלא קנין לאחר מבין דאזוי באחרונה מהני לפי'
הרשב"א ואחר ומשתברא דלא אשיב קנין באחרונה
שלא כשיבא תו"מ לאחר מ"ש הריבי טוען דירה בעליתי
לשמעון לכל וקנינן דכאיב בסוף השטר לא אשיב בקנין
באחרונה ולהכי לטעמיך לטעמא דשני קניניס וכו'
לכל בשהות בסוף השטר אי לאו דאיכא קנין לאחר
מתחלת השטר ל"מ וכו' שלא דכשיש שני קניניס אמרינן
דלטפויי אתא ליפות כאו ולקיים העניין יע"ש ובאשר
הרשב"א שכתבי' ג"כ הגז' מוכח להדיא דאף דכתוב
קנין בתחלה קודם גמירת החויר שאמר קנו ממני וכו'
אפ"ה זכאו משום קנין באחרונה דכתוב וקנינא שכן
הכיא דברי רבו הר"י דמקני קנין באחרונה וכתב וז"ל
וכאן נמי אמרו בסוף השטר וקנינו ממנה ע"כ מ"ד
ומפורש לעיל הנה שהקנין בא באחרונה לתקון ומקנה
וכו' יע"ש וזה שלא כדברי מהרש"י יונה ועיקר קושיתו
ואת שהקשה הרב מהרש"י הגז' ככר קדמו מהריב"ל
גם ולפענ"ד נראה דאין זו קושיא על הרשב"א דכוונתו
להביא שני חזוקים לשטר זו דגם ימלת חולק על
טעם הרשאון משום דהוי קנין באחרונה לא יחלוק
על טעם השני דזה כ"ל יותר ברור מסוגיית יש נוחלין
ואין לדקדק מה שדקדק מוהר"ם יונה דמלשון הרשב"א
שכתב שאפילו אם חוזר בסוף השטר וקנינו וכו' דממלת
אפילו נראה דהיכא דהוו שני קניניס נרע מקנין
באחרונה דלדידי זה לישו דקדוק כמ"ש שאפילו וכו'
הוא על מה שקדם וכתב וז"ל ולולי שאני שכור שאין
העדים יודעים דין זה הייתי אומר שאפילו וכו' ק"ל
מ"ש שאפילו וכו' הוא כלפי מה שלבו מהשם דאין
יודעים העדים והמופת לזה דכתב וזה יותר נראה
בעיני וכמו שפירש הרב מהר"ם שיק בסי"ז דלא
קאי ש הפשק שנפשתק בעדים שלא ב הדמיון שדימה
לשאר שטרות וכמובן ועיין בדברי מהר"ם סרי"ב ס"ק
ודוק ואי לא מפשינא הוא לישנא דכולה מלתא מלתא
היא ונם מ"ש אח"ך מטעם שני קניניס הכוונה דהוי
האחר כאחרונה והכל אחד כן יכולים לדקדק מדברי
הרמב"ן למאכונן בשם היטב שלא דזה לי עיקר שכתב
הרשב"א שראה היפך ודוק :

**עוד** כתב הרב מהר"ם יונה שם וז"ל עוד ראיתי
לבאר אותה תשובה בב"י שקל"ה על מי שכתב
עליו שטר שכתוב בו אתן לך כך וכך וכל אתן ואעשה
ליטו כלום וכו' והשיב דכל שקנו מידו חייב דקנין
מלתא שיאמא וכו' ונראה מתשובה זאת דקנין לאוד
כלי שום תנאי ושו"מ שכתבתי לעיל נראה
דלא סגי שלא כאחד משני תנאים או שני קניניס או
קנין באחרונה וכו' עכ"ל יע"ש והנה אחד הדואה
עיקר התשובה הגז' במקומה בסי' שלא קמ"ל עיניו
תחזינה שהיה הקנין באחרונה ולא אח להזכיר בתשובה

ט' שהקנין מועיל משום דהוי כחת' דכבר הקדיש לגו דכרי רבו הר"י דהקנין לית מועיל שלא כשטות כחתונה והרואה ירלה דמדין הרשב"ץ שכתשובה הנ' הוס כחתונה וקו לה מידי וכן כתב הרב מע"ם כפקל"ה והגב"י לות מ"ו יע"ם :

**ועוד** דהן לאת דהחיא תשובה דהרשב"ץ שכסי' שלא קמ"ל שהם הוי קנין כחתונה דהכי הוה ודאי ועוכדת דהתם הכי הוי ולולם נרלה דאין לנו לריכים לזה וכעובדת דהתם לגי לם היה כתוב בקנין כרלשונה הוה מהני משום דהתם כל הקפידה הוה משום דהוי קנין דכריס והרשב"ץ ס"ל דלאחן לה הוי קנין דכריס וכמ"ש הרשב"ץ כעלמו סי' שלא ל"ג והתם הוי קנין כרלשונה דלאי הוה כחתונה למה זה מהני התם הקנין למה שקנו ממנו לאחוב"א למה שקנו ממנו למחיל שלא ודאי דהקנין כרלשונה ואפילו הכי לה הוי ק"ל דהכי ס"ל להרשב"ץ וכמובן מלותה תשובה וכהכי ניחא למה שלה ליין מרן בכ"י תשובה זאת של הרשב"ץ שנרלה חולק עם סבר' רביט הלאי נאון שבתב דקנין לאיט מועיל לרבר שאין בו ממש וכתב מרן בכ"י סי' קל"ה דאין כן דעת הרשב"ץ בתשובה שבתבתי בסי' רנ"ג ובחשו' להרמב"ן שבתוב בסי' זה ולא כתב בתשו' הרשב"ץ שבתוב בסי' זה ואיט זאת דסי' שלא קמ"ב לא לה שנאמר כרלאמרן דאין מבאן רלאיה דהרשב"ץ ס"ל דאחן לאיט ק"ד ועיין להרב נד"ת דשמ"ב ולהרב בני יעקב דף ס"ד . ורלאיתי להרב בני יעקב דס"ד ע"ל דאחר שהזכיר כרם"ב ע"ג התשובה של הרשב"ץ שבס"ב סי' ג"ל דנרלה להריא שם דלף דהוי התם קנין כרלשונה וקנאו כאחן משום וקניגא דבתוב לבסוף וא"ב קל"ב עליה דמר דלוך מלאו לבו הבא לתרן בתירוץ מהר"ם יונה הנ"ל דמשום קנין בתחרונה היבא דהוה וקניגא לאיט מועיל והוה הכך לותה תשובה עגמה וכפי האמור מה שתרגנו לאחי שניר . עוד תמה הרב בני יעקב דס"ד ע"ב שם דמתשובת הרשב"ץ דסי' שלא קמ"ב מוכח דאפילו לא הוי הקנין לבסוף מהני יע"ם ואיט התשובה שהביא מרן בתחילה בסי' קנ"ר ולא שמדברי הרב בני יעקב ומדברי הלח"ם בסי' נ"ח דכ"ג ע"ג וכסי' ס"ד ד"ם ע"ל נרלה דהם שתי תשו' ואולם לאחר הרולה דהיה זאת שהביא מרן בסי' קל"ל ול"ל לפי שבתוב בלשון לאחן וכו' ומהתם ליכא שום קושיא דהקנין הוה לבסוף דכן כתוב לשון השלה על כל זה נעלו קנין וכו' ומובא להריא דהוי לבסוף וכמובן וכדבתיבנא לעיל ודוק וכן ליין הבנה"ג בסי' קל"ם ע"ל השלה שלא קמ"ב ומה שאחי יתיש יותר על הרב בני יעקב בתירוץ הנ' בדם"ד ע"ל דהוה קלי לאחן קו' מהריב"ל שהקשה קו' דהוי הקנין בחתן בחתונה והרב מהריב"ל כבר בתב דוקניגא שפיר סוי קנין בחתונה וכפי סברת מהריב"ל הלזו לא הרולה בתירוץ של הרב בני יעקב הנ' כלום שירלה הרולה וכזולת וכולאת לכי תמיה על הרב פרמ"ל בם"ל סי' ע' דז"ל ע"ב שאי' לקו' מהריב"ל הנ' בסי' הבב"ע הנ' דלהבי להנטריך לטעמא דב' קנינים משום דהו"ל דמלאי דבתיב לבסוף וקניגא לוט קנין חדם שלא לומר שעשו עדיים עליגותם וכמ"ש הרב שלא כסוף לוות הנ' שבמיוחסות הנ' כדי להסיר מעליו את תלונת מהריב"ל זאת השניה הנ' וסו"ד הניח דברי מהריב"ל בל"ע יעש"ב . והמעיין יפה בדבריו בעיניו ירלה ובלבבו יבין דאין בכל מה שהאריך לפרש דברי הרמב"ן כדאי לרחות מעליו קו' מהריב"ל הנ' ואבאי הקו' במקומה עומדת דאחאי לטטריך לטעמא דב' קנינין ולהסתפק בזה אם יודעים העדים דין זה או לא לית כיון שבבר ליתמרו להועיל דבקנין הבא בחת' שני להועיל וא"ב דל מהבא קנין דאחון הב' קודם שאמר ידור וכו' ליהבי ליה קנין הב' הבא לבסוף והרב מהריב"ל שלא בל דברי הרב מע"ם במיעוט שיהא נלה בם"ם ח"ל ומסתברה דקנין הא' אם לא יועיל לא יזיק עב"ל . הנה בחפמת קלוב ד"ק הללו שלל והרם בל דברי הרב מע"ם וחיזק קושיתו בחתריס וכמובן ומסתייעא מלאיה דמר מהריב"ל בתתיסתו הנ' מתשובת הרשב"ץ גופיה שבח"ב סי' ס"ל הנ' דהתם בנ"ד נמי הוו תרי קנינים לחד בתחילה ולחד בסוף ואפילו הבי לחי עלה הרשב"ץ לקיים לותה מהבא קנין הבא בחתרונה ע"פ בללתו מרבו הר"י בחם"ל מוברח דס"ל למר דהקנין לחאן בחתן בליאיה דמי ואם לא יועיל לא יזיק וכדברי מהריב"ל וכמובן . ולדברי הרב מע"ם בל"ט דאם בדבריו לחתי לא נסתפק בזאת הרשב"ץ בלותה תשובה דסם"ל הנ' כיון דגם התם הוה בתיב בלותו שנר שבי קניגים לחד בתחילה קודם נתינת המתנה דל"מ בלל ולחד לבסוף שאול וקניגא וכו' ולא לשבחן ליה להרשב"ץ התם דבבנם לבית הסבק בלותם עדיים בלל וזיבה למקבל המתנה מבא הקנין הבא בחתרונה וקניגא וכו' דאוי קנין בחתרונה וכמדובר . והלחת יודה דברו דליבאנו מבאו מילי שבתב המע"ם ותדר בה דבריו הם ס"ע ובושיח מהריב"ל בחוקפא בלי לחתני ותקיפא ולפי תומר הטוען מחוורתא בדשבינן בעניותין לעיל ותשוט :

**תו** מחיתים למר הרב מע"ם שם בסוף לות הנ' שבביא משם הרב בית יהודה בח"מ סיס"ב דם"ל למר התם דבי בתב הרשב"ץ דשני קנינים הוו ליפו"ך סייט בשהם בפרגל לבל בי בתיב תחילה קבו ממני וכו' לע"ב דחזרו ובתבו לבסוף וקניגא וכו' בם"ב לפילו להרשב"ץ ל"ת דהקנין שלחרון סוי פי' קנין הרלשון דבתחלה לאמר קבו ממני דהוא דבריס בעלמא ולבסוף יבלו קדבריס לפרגל וכו'

עב"כ ותמה עליו הרב מנ"א שם דהא דכתי הרמב"ן בדורים דלא דכתיב תחילה קנו ממני וכו' ולבסוף כתיב וקנינא וכו' דומיא דמ"ד לחפילו סכי הוו שני קנינים ליפו"ך וכו' יע"ש :

**ואנכי** הרואה דעם כי בחמת פשט דכתי הרמב"ן שבמיוחסות הנ' סס מורין להדיא דגם כי כתיב תחילה קנו ממני וכו' ולבסוף וקנינא וכו' דהוו תרי קנינים וכמו שהכין מהריב"ל ושאר הפוסקים כולם ז"ל שדברו בזה כמו שירחה הרואה מ"מ נס מס שהכין הרב כית יהודה כדבריו דמיירי בשני קנינים שסס כפועל כנו"ל לא נפלחת היא ולא רחוקה הכנחו הנו' כדברי הרמב"ן הנו"ל שכן מליטו להרב פ"מ כח"ה סיע"ו דקב"ע ע"ב דאחר שכתב הפי' התחתי המוכן מפשט דברי הרמב"ן דפשטן טוטה דשני קנינים שב' שם בר"ק הס אלו האחד הוא מה שכתב שם בדבריו שאחר המקנה בתחילת השטר קנו ממני וכו' והקנין השני הוא כשחזרו בסוף השטר וכתבו בו וקנינא הנס כתב עוד הפ"מ שם ז"ל הנס כי יש לדחר בדברי הרמב"ן דשני קנינים שכתב בשטר כ"פ וקנינן כי קנו ממני הכתוב בראשית השטר היינו מן המנין דקנו מעני זס הנו"ל לפפירת דברים בעלמא הוא שאחר לעדים קנו ממני מ"מ וכו' עב"ל יע"ש הרי לפניהו שהרב פ"א ליחד בדברי הרמב"ן לפרשם ולבאחם כמו שהכין כשם הרב כית יהודה ממש שא שספ"מ חזר בו מפי' זה והסכימס דעתו לפי' הראשון משום דיותר נוטים דברי הרמב"ן לאותו פי' ובפרט שב"כ רשב"ם כפי' בכתוב בר"ק יע"ש וא"כ הס הרב כית יהודה נטה דעתו לפרש בדברי הרמב"ן כפי' הנו' אחר לדחי הרב פ"מ הס ודאי אין לתמוה עליו מדברי הרמב"ן נופיהו לכתוב עליו שדברי הרמב"ן ברורים הכי כיון דאפשר לחדר ולפרשם כדברי הב"י ורמ"ע וכמ"ש הפ"מ ברם מה שיש לתמוה עליו קלת הוא דיותר נוטים דברי הרמב"ן כפי' הראשון ואכן מבואר בדברי רשב"ם כפי"ן דקל"ו ע"ב וכמו שכן הביט בד"ק כל הפוסקים המפורסמים וכלתי ספק אצלי דאשתמיטתיה להמט"ס דברי הפ"מ הנו' כי בפרק אחר לידד וכתב ככל דברי הרב כית יהודה ז"ל וכמדובר :

**ולענדין** דמה שהביאו להרב כ"י להכין כן בדברי הרמב"ן הוא משום שדקדק בדברי מור"ם שכתי' רי"ב ס"ק כהנהה שנראה ברור מד"ק שכן הכין רמ"ה בדברי הרמב"ן שב"כ ושטר שכתוב בו שראובן נתן לדור בביתו וקנו ממנו ע"ז י"ל השטר שקנה ממנו בענין שמועיל שהקנה לו הנוף לדור בו וכ"ש שם התחילו הקנין למנה השטר דוקא ליפו"ך בתבו וקנה ממנו בענין שמועיל אבל אם לא כתוב בשטר רק וקנו ממנו שנתן לו לדור בביתו הוא כלום וכו' עב"ל יע"ש :

**דאא** קשן דהרמ"א הוא המכין בדברי הרשב"א דשני הקנינים סם כפועל דהתחילה אמר שראובן נתן לדור בביתו וקנו ממנו וכו' הרי קנין ג' כפועל וע"ז כתב וכ"ש אם התחילו וכו' ר"ל הקנין דשטר שנעשה כפועל התחילו למנה בשטר ובתבו וקנינא וכו' הרי הקנינים הס כפועל ממש . וז"ש מהר"י עייאש שם וז"ל ומור"ס העתיק ס' הרשב"א בשתם וכו' וקלי לדסתיך ליה שם וכרמוכח מל' הגהה עב"ל יע"ש הרי דבכל חילים רמני"ר הוא ממה שמור"ס הכין כן כדברי הרשב"א ולא הזכיר מור"ס שם כתוב בתחילת השטר שאחר הנתן קנו ממני שאני נותן לפלוני הדירה וכו' דל"מ כלל כי משמעינן דכותא טפי שהפילו שם כתוב וקנו ממנו כוא"ו שנותן לו דירה בביתו וכו' דהייט שבבר עצו הקנין בפועל דאפילו הכי אינו כלום כדאתא רמ"א בסוד"ק ברס שם כתוב בתחילה וקנו ממני שאני נותן וכו' ביו"ד פשוטא ליה לרמ"א דל"מ כלל אפילו שם כתוב לבסוף וקנינא וכו' כיון שאין שני הקנינים בפועל ומשו"ה רמ"א לא העלה דין זה על שבתו כלל וכיון דמור"ס הכין כן כדברי הרשב"א משום הכי נטה דעתו מרב"י לפ' כן דברי הרשב"א לחוקומי מדעת בחוקת מ"ק הכא היא לשם הנו' בגד"ד לב"ע וכיע"ש . ומויתיה למר הרב מט"ס שם שדחק רחייק הרב"י מדברי מור"ס ול"ל ונם מ"ש וכו' הא לבסוף כתב דשם לא כתב כשטר רק וקנו ממנו וכו' דמ"ש דוקא כשכתב הכי לבד ולא הזכיר הקנין לבסוף עב"ל יע"ש ולא הבנתי דקשיתו זאת כלל וכוונת מור"ם ברורה דדוקא כשכתוב בתחי' וקנו ממנו שנתן לו וכו' לבד הוא דאיכא כלום הא דשם הזכיר הקנין לבסוף לבד אחר נתינת הדירה כמ"ש מור"ס בתחילת ד"ק הנו"ל הוא מהני ה"ל כשב' הקנינים כפועל כמש"ל הוא מהני נמי כמב"ש וכמ"ש רמ"א וכ"ש וכו' אפילו שם כתוב הקנין הראשון קודם נתינת הדירה כיון שהפ' נמי הוא כפועל כדאמרינן מלשון וקנו ממנו וכו' ולא אתא לאפוקי שא שם הזכירו הקנין ראשון לבד קודם נתינת הדירה דאייט שבתב וקנו ממנו שנתן לו וכו' דאפ"ה ל"מ ותמהני מהרב מנ"א שלא שם לבו לחלק ולדקדק בדברי מור"ב כמ"ש וקנו ממנו וכו' כוא"ו ולא ממני כיו"ד דכיונתו ברורה כדכתיבנא בעניותין שכן הכין כדבריו הרב כית יהודה וכמדובר :

**אך** מה שיש לתמוה עוכח על הרב כ"י כמה שהכין כן כדברי הרשב"א ומור"ס הוא מתשובת הרשב"א שבח"ב סי' ע"א שהביאה מרן הב"י סמוך ונראה לתמי, הרמב"ן הנו' דהתם כתב להדיא בתחי' השטר דגר"ד וקנו ממני וכו' כיו"ד וכסוף כתיב וקנינא וכו' ואפילו הכי ויכחו הרשב"א למקבל המתנה דג"ר מעשה שכתב לבסוף וקנינא וכו' כמש"ל וזה הפך דבריו ממש וכמובן ול"ע :

**שון"ך** להרב מהר"י עייאש נופיה שם בכ"י ח"מ סי' יו"ד דשטא התם על לוחו נחן עלמו דקי' ס"ב הנו' ושם הביא הרב תשו' הרשב"א דח"ב סנז' כאשר הביאה מר"ן בב"י בסו"ש וכתב עלה וז"ל ומשמע דל"ם סר"י ז"ל כל שהקדים הקנין בתחילה ל"מ אפילו שם חזר והזכיר בסוף השטר פי' בקנין הקודם דילמר שתוס מן המפורש ושתו השלילה שעלל הרשב"א כמ"ש ומיהו וכו' דר"ל כ"ד שבתב בסוף השטר וקנינו וכו' דמיירי בשומר תחילה קנו ממני וכו' ל"מ לם' סר"י וכו' שא ודאי לם' ר"י כל שהקדים

שקדם הקנין שוב אין תקון לקנין הצני דהצני מכח קנין קמץ קמתי וכו' עכ"ל יעש"כ :

**הגה** לפני' דהרב הוא המכין כתבו הרשב"ה הלזו דמ"ש ומיהו וכו' כיטל לאותה מתנה דכ"ד כהג"ק הגס דכתיב וקנינא לבסוף לא הועיל כלום כיון דכתיב דקני הצטר קנו ממני ה"כ קנין הצני מכח קמץ קמתי ול"מ לפ' דכו הר"י כמבואר כד"קהנז ה"כ כפי"ז לא קשה עליה ולא מידי מתשובה זאת של הרשב"ה דכת"כ למ"ש הרכ"י נוטים כפי' ס"ה הנז' כדלקמיון עליה לעיל מן כעניותין דכפי"ז לק"מ כלל וכמובן דליטטתיה לזיל ודכריו עניים במקום לחד ועשירים כמ"ש · גס כמה שהבין הרב כ"ו כפי' ס"כ הנז' כדברי הרמב"ן דכעינן הצי קנינים כפועל כנז' ונסתייע מדברי מור"ם כהגהה כמ"ש לעיל הגה לאמת בתשובה זו דצ' וי"ד נראה ברור שחוזר כו מזה והבין דברי הרמב"ן ומור"ם כפשטן כמו שהכינים כל שהר הפוסקים כמבואר כר"ק מתחילה ועד"ם בתשובה דסיו"ד הנז' שלא שכתב דסברת זו הצנית דהיינו כל שים הצי קנינים הוי ליפו"ך מצמע דלא כדירא ליה כ"כ יע"ש ומן התימה על הרב מט"ש דחצתמיט מנים דמר הפי תשובה דסי' יו"ד הנז' ומוף פלא · ומה גס דהכא נודע דתשובת הרב כ"י דח"מ מסי' ל"ה עד סי' ס"ו הם קיטר תשובת הרב ולא נכתבו שלא רצו פרקים לכך בכתוב במפתחותיו על סי' ל"ה יע"ש :

**אלא** שהני תמיה על הרב"י בתשובה דסיו"ד הנז' שלדעת הר"י ל"מ הקנין הבא כאחר כי אם בשאין כתוב באחרי קנו ממני וכו' כנו"ל וע"פ מוכח זה הניח רבני מור"ם בל"ע כמ"ש בסוד"ק יע"ש. ומה גרס לו להבין כן כדברי הרשב"ה הנז' מפני שלא ראה התשובה במקומה כי אם מה שהניח מרן בב"י וקו ל"מ ואני תמיה טובא עליה דמר דהצתמיטתיה. למר שתשובת הרשב"ה הנז' היה לו נראשה כח"כ הנך תולדות אחד סי' ס"ה דשם אחר שהניח הרשב"ה קבלתו מרבו הר"י כתב וז"ל הרי לאמרו בסוף הצטר וקנינו ממנה ע"כ ת"ל ומפורש לעיל הגה שהקנין הבא באחרונה מתקן ומקנה ומבוף הכותבים קנו מידה שהיא מקנה לותם לעבוד הבנין שתבנה ותכניר וכו' עכ"ל יע"ש הרי דכפי' לתמר כדברי הרשב"ה דלא לסבירא רבו הר"י דבעי קנין באחרונה כנ"ד נמי הוי והקנינא דכתיב לבסוף הוי קנין באחרונה הגס דכתיב בתחלת הצטר וקנו ממני וכו' כמבואר בצטר המועתק בשטת הרשב"ה הנז' כיש"ם ואם היה רואה הכ"י תשובה זו במקומה ובשורשה היה מתברר לו תרתי תיה דמדון הרשב"ה מיירי שלמר תחילה קנו ממני וכו' ואח"כ שניה דהגס דכתיב תחלה קנו ממני וכו' מהני מ"ט מ"ש לבסוף וקנינא וכו' גס לדעת רבו הר"י ולא היה מניח דברי מור"ם בל"ע וכמובן ואם רואה הרב"י להרב מהרי"ם בפי' קל"ג שהוכיח דין זה מהשבו המיוחסת להרמב"ן הנז' ולא מתשובת הרשב"ה הנז' עצמם וגס הרב מהר"ם פרור בפי' ך' דס"ה נסתפק כדעת הר"י לפ"ל דמהבו הצני הניחים הנז' אז לא ועוב הקניותא דעתו ז"ל דדוקא אם נזכר הקנין

ת תי' ולא לבסוף אבל אם נזכר בסוף אף אם נזכר ג"כ בתחלה יועיל וכמו שהוכיח כן מהר"ח שטון מתשובת הרמב"ן הנז' יעש"כ וכן כתב מהרש"ך בתשובה סי' מ"י יע"ש הייטו טעמא דנסתפקו בגדון הרשב"ה וכדעת רבו הר"י והוצרכו להוכיח דין זה מדברי הרמב"ן הנז' מטום דתשובת הרשב"ה הנז' שבתב"כ אם"ש לא נדפסו בומנם וכמ"ש כן בפי' הרב מהר"ם פרור ביע"ם כרם הרב כיון יאודה שבכר נדפסו בימיו תשובת הרשב"ה ס"כ הנז' ולא רצה לותה במקומה ולא עור שלא שהסכימו דעתו בדעת ר"י והרשב"ה בתותן נדון הפך ממ"ש הרשב"ה בפירוש בתותה תשובה הנז' הא ודאי לתמהת טובא גס מ"ש הרב כ"י בסברת הצנית דשני קנינים הוו ליפו"ך שבתבה הרמב"ן מצמע דלא בדירא ליה כ"כ הנז' גס ע"ז אני תמיה טובא עליו דלא הצניח יפה בעין הבדולת במ"ש הרמב"ן לת"ך וז"ל וזה יותר קרוב בעיני וכו' עכ"ל הרי דלבסוף הסכימה דעתו לדין זה דכל שהס שני קנינים הוו ליפו"כ וכן כתב מהרש"ך בסי' כ"ו וז"ל ולא"ע שבתחלה נסתפק כדבר מ"מ לבסוף נראה שסמך ע"ז עכ"ל יע"ש וכבר כתבנו לעיל מ"ש ע"ז הרב מהר"ם שיץ בסי' פ"ז יע"ש ואנכי לא ידעתי למאי הולרך הרב כ"י לומר דלא בדירא להרשב"ה הלי תלתא בשני קנינים שהוא הפך דברי הרשב"ה בעצמו בתותה תשובה שבתב וזה יותר קרוב בעיני כמש"ל ולא כתב כמ"ש הרב מהרש"ן בתותה דסי' וכן כתב כמ"ש הרב מהרש"ך בתותה תשובה שבתב וזה יותר קרוב בעיני וכמו שכתבנו לעיל יע"ש ומה גס המסתפקל בעין יפה ירתה בדברי הרמב"ן שלא לבד על הקנין סמך לקיים המתנה שלא על החזקה שהחזיק המקבל בפני הנותן כמה שנים בקרקע ולא מיחה בו וכו' עכ"ל יע"ש וכמ"ש הרב כיון יאודה נופיף שם בתותה תשובה בסי' יו"ד על תשובת הרשב"ה שהביא מרן בסירב"ג דאזיל הרשב"ה לטעמיה דקנין שני ליפו"ך ולא"ע"ג דלא בדירא ליה מ"מ היכי טעמי אחריני דכתב הרב בתשו' דסרב"ג לזכות הבעל ועלייהו קא סמיך ודוק וכו' עכ"ל יע"ש וא"כ למאי לא בתב בן גס על תותה תשובה המיוחסת להרמב"ן וכמ"ש מהרש"ך בסי' ס"ו הנז' ולא"ל שלזה כוון הרב כמ"ש אחר כך וז"ל ועי' בספר חוט המשולש וכו' ע"כ שלא דרותני דבתר הכי בסוף התשובה הנז' קאי לבתוב דלא בדירא ליה כ"כ יע"ש והדק"ל גס על הרב מהרש"ך בסי' ס"ו הנז' לפי תמיה שבתב גס קוף ל"ל דמהרש"ך אין הדבר בדיוק לגלו ואין ולאו ורפיון בידיה יע"ש דמה יענה למ"ש וזה יותר קרוב בעיני וכמ"ש :

**ראיתי** להרב מט"ש בספקל"ה הנז' הגב"י הוא ס"ל שהקשה ע"ד הרב מהרש"ך הנז"ל וכתב שזה לשונו מאחר וכו' וכבר וכו' עכ"ל יע"ש ולדידי לק"מ כלל דכבר כתבנו דהרב מהרש"ך הנז' ספוקי מספק"ל כדעת הר"י כשני קנינים שאחד מהם נכתב בתחי' קנו ממני וכו' והשני וקנינא וכו' לפי מהני לדידים לו לא ולא מוכיח דין זה דל"ש כ"א מתשובת הרמב"ן הנז' וכמש"ל וכיון שלא יש הוכחה לדין כ"א מתשובת הרמב"ן דס"ל דגס כשני קנינים כנו' הוו ליפו"ך ע"ז כתב הרב מהרש"ך דהמסתפקל יפה כדברי הרמב"ן ירתה שלא לבד על הקנין סמך וכו' כנו"ל

ור"ל

ור"ל דלא על המעם דשני הקניניס הנז' לבד סמך שלח וכו' ומשמיטו מנייהו מלבי הרב מהרש"ן הנז' והרב מע"ם שכ"כ בפי' הרב מהר"ם שביך בפי' פ"ז ור"ל וגם שהרמב"ן לא עשה עיקר אלא מהטעמים האחרונים שכתב ועוד וכו' שכתב בקופה וזה נראה לי נכון וכו' דהוא"ל זה נל"ן אך כאומרו וזה כוי"ו וכו' יע"ם הרי להריא שגם הרב מהרמ"ם כ"כ בפי' בדברי מהרש"ן ומהתימה על המע"ם שלא הזכירה כלל ומשמע לי דברון הרב מהרש"ן דסי' כ' הנז' היה כתוב שעטר דכ"ד שני קניניס לאחד בתחילה קנו ממני וכו' ולאחד בסוף וקניניו וכו' הנם שלא נזכר כשאה דכ"ד דהיה קנין מתחילת השטר מ"מ כך מוכן מד"ק שבדס"ק ע"ה מת"ם ור"ל ומ"ש לענין דינא וכו' הן אמת וכו' יע"ם והם נד"ד לא מיירי בהכי שלא שבתוב קנין בתחילה לבד ולא אמר בתחילה קנו ממני וכו' מה לו ליכתב בב"ד ומה לו לאומר שיאמר כן בב"ד דלא מיירי בהכי אם לא שנאמר בהברית דנם ב"ד בהכי מיירי שיאמר בתחילה קנו ממני וכו' ולבסוף כתיב וקניגא וכו' וכמדוכר וע"ז כתב הוא בתר הכי דגם הרמב"ן עצמו לא סמך ע"ז לבד אלא על הטעם האחרון וכו' וכמ"ש מהרימ"ח וכמדוכר · שלא שידעתי כי'כ מה שיש לדחות זה והוא דהרב מהרש"ן ס"ל דקנין אחד וק"ם הכא לבסוף הוו שני קניניס וסל"ל דאם לא יועיל קנין אחד הכתוב בתחילה מטעם שאין קרקע נקנה אג"ק יועיל מטעם ק"ם הכא בתחילה וזה מוכח מלשונו הטהור שכ' בריש ע"ב וז"ל ונפק"ל מינה לענין קרקע באחד אם היה כתוב קנין לבסוף יועיל וכו' עכ"ל יע"ם שזה הכין הרב מתשובת הרשב"ם שכתב הנז' דב"ד היה תחי' בא"ק ולבסוף בק"ם והוכיח כמיושר שמתשו' המיוחסת להרמב"ן שגם בשני קניניס אחד בתחילה ואחד בסוף הוי ליפו"ך ול"ם לן בין אם היו שני הקניניס בק"ם או אם בהשטר בא"ק והב' בק"ם וכמובן מד"ק הנז' וכנז"ל ודלא כמוהרימ"ח ז"ל סי' פ"ו הנז' ועי' להרב פרמ"ח ח"ב סי' ל"ח דס"ו ע"ח ולהרב לח"ם בפי' הנז' דנ"ע ע"ד מ"ם כוה יע"ם :

**אלא** שלפ"ז יולא לנו דהרשב"ם בתשובה הנז' דס"ב כל קיולה הוא מטעם שהיה בסוף ק"ם וס"ל להרשב"ם דהק"ם הבא לבסוף חוזר על שתי המתנות על הרי"ק שהקנה לו בתחילה ועל מתנת הקרקע שנתן לגבו בתחילה כמבואר בדברי מהרש"ן הנז' אם כע"א וז"ל והחידוש שהרש לנו בתשובה האחרת שאם היה הקנין בסוף שהמתנה קיימת שהקנין שבסוף חוזר על שתי המתנות והרי זה וכו' מה שאין כן שקנין בתחילה דלא קאי שלא הקרקע הראשון שנתן והשני שנתנו בהגב היגא נקנית וכו' עכ"ל יע"ם · נמצא דס"ל להרשב"ם דאף שהיתה המתנה הנז' בשני קניניס מוחלפים דהיינו בקנין הג"ק וכק"ם אפילו שלא קונעיל המתנה מצד קנין הג"ק מועיל מצד ק"ם שבסוף ול"א דלא נמר להקנות שלא בשניהם והיון שלא קנה בקנין הג"ק גם בק"ם לא יקנה וכפי זה נמצא דפליג הרשב"ם על הריב"ם בפי' ס"מק דס"ל למר דכל שנתן בשני קניניס



בקנין הג"ק וכק"ם ולא הועיל קנין הגב כלל אפילו ליפו"ך נם הק"ם לא יועיל כלל כיעו"ש · וכמו שכן רלימי להרב מהרש"ם כמ"ש סל"ג ולזרו ונשנו דכרי דכל סי' ל"ג בתשובת מהר"ם הלוי בפי' נ"ח שכן הכין בדברי הרשב"ם שבתשובה הנז' וגם הוכיח כמיושר דהריב"ם פליג אהרשב"ם הנז' מדסומך הריב"ם לקיים המתנה דכ"ד מכ"ז דהרכבה הסופר אחרי רכשי יעש"כ וכן כתב הרב לח"ם בפי' נ"ג דהכי ס"ל להריב"ם יעש"כ בדע"ת ועכ"ת שלא זכר הרשב"ם בתשו' זו חולק על הריב"ם ואי אימא להה לא הוה שתיק מניה הרב לח"ם בפי' הנז' שהאריך בזה וקו"ד בדע"ג ע"ת כתב שד"ז תלוי בפלוגתא בין הריב"ם ואותו תכם שהביא מוהריק"ו בשורש יו"ד דלדעתם לא מהני כלל ואמרי' דלא נמר להקנות שלא בשני הקניניס וכיון שלא הועיל האחד נם השני לא יועיל ולדעת מהריק"ו ל"ת הכי יעש"כ · ואולי להרשב"ם לא הזכירו הרב לח"ם בהרי מהריק"ו דפליג להריב"ם מוכרח דס"ל למר דלא פליגי אהדדי הרשב"ם והריב"ם ודלא כהרב מהרש"ם בפי' הנז' שז כמ"ש הרב מהרש"ם בפי' ח"י הנז' דאין להוכיח מדרי הסופר לפרש שטר מתנה דכ"ד דהסופר לרככה אחרי רכשי כדי לקיים השטר דמוכח מזה דפליג אהרשב"ם יע"ם ועש שהרב מהרש"ם לא כיאר שיטתו טעמא דל"פ לאדדי הרשב"ם והריב"ם כדין זה דלכאורה נראה דפליגו וכמ"ש מהרש"ם בפי' הנז' וכנז"ל מ"מ נראה ברור דס"ט דמהרש"ם דפשיטא ליה דלא פליגי וכ"כ פשיטא ליה הרבר עד שלא הוצרך לאומרו היינו משום דס"ל בדעת הרשב"ם דבל שהק"ם בא בתחילה הוי ליפו"ך ומנופף של קרקע קנו מידו כמו שהביא רחים מהסיא דפרק הכותב ופרק חזקת וכמ"ש רבו מר"י בתוס' בב"י בשמו וכמבואר בדברי הרשב"ם ז"ל שבמיוחסות סי' ס"ו שהביא הב"י שם וכמ"ש בל שהקנין השני הוי ליפו"ך נם הריב"ם מודה דמועיל הקנין השני כיון דהוי ליפו"ך כמבואר בד"ק וד"ק וכמ"ש הרב לח"ם שם בפי' הנז' כן בפירוש לדעת הריב"ם כיע"ש וכלאמת שבן מורה להדיא טעת הרשב"ם דמה שקייה לאותה המתנה שנתנה תחילה בהג"ק מכח הק"ם שבא בתחרונה לא מטעם שהק"ם חוזר על שתיהן וכנז"ל שלא מטעם דבל שהק"ם בא בתחרונה הוי ליפו"ך ואמרינן דמנופף של קרקע קנו מידו וכדאמי' שזאת היתה טעת מהרש"ם כמ"ש ואין להוכיח דהריב"ם פליג על הרשב"ם הנז' והדבר ברור בה"ע כדבתיבנא דטעמיה דהרשב"ם הוא משום דהק"ם הבא בלא' הוי ליפו"ך כמבואר בדברי הרשב"ם שבתשובה הנז' ודבר ה' בפיהו אמת שבן סייע הרשב"ם בתשובה תשובה דס"ב מ"ם הנז' ול"ל הנה שהקנין הבא בתחרונה מתקן ומקנה ומנוף הבותלים קנו מידו וכו' וכן בב"מ הקנין מחזק ומתקן ומכנים בבלל המתנה הסלוק או הסלוק מה שלא היה בן בשעתנו לבל הקנין וכו' עכ"ל יע"ם · הרי להדיא דס"ל למר דהקנין הוא ליפו"ך ולא שחוזר על שתי המתנות וכיון שבן בבי הא מורה הריב"ם דקיים את מתנתו מצד הק"ם שבא בתחרונה ליפו"ך

ולא פליגי כלל וכמדוכר ומה שלא הסכים כן הרב מהרש"ק בסי' ח"י הנז' לקיים המתנה דנ"ד שנתנה תחילה בתג"ק וכק"ס לכסוף מטעם הנז' וכדכרי הרשב"א והריב"ש ה"ט מטוס דכבר כתב בתחי' ד"ק דרכיהו היו חולק על הרשב"א בעיקר הדין הנז' דק"ס הכא בלחרונה ס"ל לרכיהו היו דל"מ לסס כן הנס רעתת דלהרשב"א מתקיימת המתנה דנ"ד מכח הק"ס הכא בלחרונה דהוי ליפו"ך והכי ס"ל להריב"ש נמי ואם לא יועיל קנין תנב יועיל הק"ס הכא בלחו' ליפו"ך עכ"פ ככר עלתה הסבמתו פה בלחו' זו דרכיהו היו חולק ע"ז והמולוה מחכירו עליו הרחיה וחזר הדין לדעת רכיהו היו דלא אמרי' דהק"ס הכא לכסוף חזר כין על הד' למות אצר ע"ב הקנה החנות כין על חנות עלמו ואם לא יועיל מדין תנב יועיל לקנות מדין ק"ס דכיון דק"ס לכד הוא סני והקנה לחותו ג"כ כתנב אמדינן דילמא לא נתכוין לקנות שלא כתנב ג"כ וכיון דתנב לחינו מועיל גס הק"ס לא יועיל וכמ"ש הריב"ש וכמ"ש כ"ו הרב מהרש"ן אפס וכ"ו לדעת רכיהו היו דס"ל למר דהק"ס הכא לכסוף לא הוי ליפו"ך הקך הרשב"א וכמוכן אלל אין לומר דהרב מהרש"ח שכתב דהרשב"א והריב"ש ל"פ דטעמו הוא דכנדון הרשב"א גס הריב"ש מודה דהמתנה קיימת אף שניתנה בלא"ק כיון שהיה ג"כ ק"ס ואמרינן שכך"ס שקונה כו הר' למות קינה קרקע אחר דכק"ס מני להקנות שניהם כאחד שעתה וכעוד הסיור בירו ומקנה לו הר' למות הוא קונה ג"כ הקרקע אחר וקנה כולהו כאחד ק"ס וכמ"ש כן להריב"ש הרב המבי"ט בח"ת סס"י רמ"ט בטענה הנ' יע"ש וא"כ נימא נמי דס"ל למהרש"ח דה"ט דהרשב"א ומשו"ה כתב דכוה מודה הריב"ש להרשב"א ולא פליגי וכמוכן דזה לחינו דמוכח להדיא מדכרי הרשב"א דלאו מהאי טעמא דהמבי"ט אחי עלה לקיומי המתנה דנ"ד שא מטוס דהק"ס הכא בלחרונה אמרינן מנופה ס"ק ק"מ וכמש"ל ואין לומר דס"ל למר דהריב"ש יודה להין הרשב"א ולא מטעמיה שא מט' המבי"ט הנז' דמלבד זה דוחק גדול לאומרו זאת ועוד אמאי מהרש"ח לא קיים מתנת החנות דנ"ד מט' המבי"ט הנז' דבכי הא אזיל ומודה הריב"ש ונס רכיהו היו ודאי שלא יחלוק ע"ז כלל ואנן חזינן למהרש"ם שם דכיטל למתנה דנ"ד ויכה ליודעים מכח ספקת דפלוגתא דרכוותא הנז' כיש"ם שא ודאי מוכרחים אנו לומר דמהרש"ך פליג על המבי"ט כטעם הנ' הנז' ולא ס"ל כוותיה כלל וס"ל בהכרח דטעם מהרש"ן שכתב דלא פליגי הרשב"א והריב"ש הוא מטעם הנאמר מכל שהק"ס בלחרונה ס"ל להרשב"א דהוי ליפו"ך וכמי שהוא מפורש להריב"ש דל"א דלא נמר להקנות שא כך הקניטים קנין תנב וק"ס וכיון שא"מ ק"א נס הק"ס לא יועיל שא כיון דהק"ס כא בלחו' הוא ליפו"ך אס לא יועיל ק"א יועיל הק"ס וכמלוחר כדכרי הריב"ש וכמדוכר:

**ובן** רלחיתי למרן החכי"כ בח"מ סי' ר"כ הנב"י אות ק"ך שכ' בסי' דמהרש"ח בסי' ח"י פליג על המבי"ט בסי' הנז' בטעמו הנ' הנז' יע"ש נס רלחיתי



נו אם לוחת כ"נ שכתב וז"ל כל שהקנס חב"ק אף שהקנה בק"ס ק"מ מהרש"ח בתשו' סי' ח"י ומכוחר אם כיכריו שאפילו אק"ס בה בלחרונה וכו' כנ"ד אכל מהרמ"ק בתשו' כ"י כתב שאפילו שהקנין בה בתחילה כ"ם כשכח בלחרונה וכו' עכ"ל יע"ש · ומרוחה דכרי מהרש"ח בשרשם בסי' הנז' כיניהו ירחה דלא כ"כ שא לדעת רכיהו היו והחולקים על הרשב"א ודעימיה ומטוס דהוי פלונתא לוקים לרעת בחוקת היורשים וכמ"ש מרן החכי"כ נוכיח מטס מהרש"ך אם לוחת כ"כ · כרס דעת מהרמ"ק אם דאפילו כשהקנין בה בתחילה יועיל לא ידעט טעמו · ולולי דס"ל כמ"ש המכי"ט בסי' הנז' כטעם הסליחי הנז' ולא זכיתו לחור בחור תשובת הרב מהרמ"ק כדי לדעת טעמו וממנו דאיך יפלוג על הריב"ש כדין הנז' אס לא שנאמר כדכתיבנא כעניותין ופשוט:

**ולפי"ז** הדכר ק"ט על הרב מהרש"ן שפוש המכין כט' הרשב"א כחוחה תשו' דח"כ הנז' שזיכה למקבלת המתנה מטעם שהק"ס שכ' לכסוף חזר ש שתי המתנות ואם לא יועיל קנין תנב יועיל הק"ס כנז"ל דלפי"ז נמלא דפליגי הרשב"א והריב"ש כדין זה וכדהכין מהר"ם כך תשובות הנז' וש"כ ק"ט דאמאי לא הכיא לנו תשובת הריב"ש הנז' דפליגא להרשב"א כמו שהכיא לשאר הפוסקים החולקים על הרשב"א כדין ק"ס הכא כאת' לו כ' קנינים כמ"ש דס"ס ע"ב ותו"כ הול"ל ג"כ דהריב"ש נמי פליג להרשב"א כהא שא ודאי מוכרחים אנו לומר דנס מהרש"ן סובר דלא פליגי הרשב"א והריב"ש כהא דכל שהק"ס כא כ' לכ"ע הוי ליפו"ך וכפרט שכן דעת רכיהו יונס רכיה דהרשב"א וכנז"ל:

**ומ"ש** מהרש"ן כתוך ד"ק שהק"ס חוזר על כ' המת' וכו' הייט נמי מ"ש הרשב"א דכל שהק"ס פא בלחרונה מנופה ס"ק ק"מ ומחזק הענין להקנות מנוף הקרקע דר"ל דהוי ליפו"ך וכל שהק"ס להני ליפו"ך נס הריב"ש מודה דמהניא מתנתו מלד הק"ס הנכתב ליפו"ך הנס דל"מ מלד קנין התנב וכמדוכר וכל שהק"ס כא בתחילה לכד ולא חזר ונכתב לכסוף ל"מ כלל דודאי הק"ס הנז' קאי על מתנת הדין ק לכד ואפילו לא"ל דקאי אתרוייהו אפ"ס ל"א כלל כיון דלא הוי ליפו"ך שא כשכא לכסוף וכהניא דפרק חזקת ודשרק הכותב דמדו"ד ק"מ ולא מנופה ס"ק וכמ"ש הרשב"א שכן קכל מרכו הר"י דלא הוי ליפו"ך כל שכא הק"ס בתחילה ולא כסוף וכיון דקנין תנב ל"מ נס הק"ס הכא בתחילה ל"מ וכמ"ש הריב"ש מתם וכמוכן ומו' לא לומר כן כדעת עליון הרשב"א שהרי עיקרו הרוחת להרשב"א נופים כח"א סי' תקב"כ והכיחה מרן כב"י סי' ר"ן ממו' ט' שכתב וז"ל ס"מ שלמר לחי טתן מטלטלי לפ' ואף אנ"ק מהני דלכשחחה לומר דקנין תנב כטילה יקנה מלד ס"מ וכו' עכ"ל יע"ש · הרי להדיא דס"ל להרשב"א כהריב"ש דכל שלא למר אף אנ"ק דמורה ליפו"ך הוא ניתן לו כאנ"ק ל"מ ול"א דאס לא יועיל קנין תנב הקין תנב לאח"מ מ"מ התקיים מתנתו מכח מתנת ס"מ הלא לומרינן דלא נמר להקנות שא כאנב ואי"ן תנב לאח"מ אס לא

דאמר לקמן דאז הוי ליפו"ך הוא דכתב לבה"ק והס
סס דברי הריב"ם ממש ותמהני מהרח"ם בסעי'
תשובות הנו' שהסכימה דעתו הרמה לומר דהרשב"ם
והריב"ם פליגי להדדי ולא זכר שר להשובת הרשב"ם
הנו' שכתב"ם דס"ל להדיא כהריב"ם וכמוכר · ועיין
להרב פ"מ כתב"ם סי' כ' שכתב על מי שמחזר שפחתו
בק"ק ע"י עדים דהשתחרר הנו' בטל לגמרי דכיון
דק"ק ע"י עדים ל"מ כה משום דאין שליחות וזכיה
לנו לק השתחרר בטל דשמא לא נמר להק' שלא בקנין
יעש"כ · ולא זכר שר להשובת הרשב"ם והריב"ם
הנו' דס"ל הכי להדיא כוותיה וכטעמיה הנו'
וכמוכר · שוב ראיתי להרב פ"מ נופיה כתב"כ סי"ד
שכ"כ שם בפסיעות והכיא להשובת הריב"ם הנו' לבד
יע"ש

**וראיתי** להרב כ"ד בח"מ סי' קכ"ג שכתב וז"ל
דל"מ הריב"ם דשם נפל התחד קונה
בב' שלא כשהזכיר הנותן ב' הקנינים בפירוש וכו' דשלמ"ה
וכו' עב"ל דדוקא כשמפרש ב' הקנינים לומרינן שם
אין מועיל הראשון יקנה בתחר אחל כשים בו שני
קנינים ולא פירש שלא התחד כוונתו שלא יקנה אלא
בתוקו שפירש וכו' ותימה לענ"ד על הריב"ם שהרגיש
מזה ותירן בע"ת ולא תירן תירון זה שהוא פשוט וכו'
עב"ל יעש"כ :

**ולדידי** לק"מ דהדוחק ירחק כדברי הריב"ם הנו'
כעיניו ירחק וכלבבו יכין דסבירא ליה
למר דלא סגי ליה כמה שמזכיר שני הקנינים כפי'
שלא כשעינן נמי שיהיה הקנין התחד מהם מהני ליפו"
כח ושיהיה לו חלות לחיזק דבר הא לאו הכי לפילו
שהזכיר שני הקנינים כפי' ל"מ וכמו שכן הכינו כד"ק
מהרח"ם והלח"ם וכנ"ל והוי כמתנת ס"מ שב' כה
קנין דאמר שמואל לא ידענא מאי היזון כה ולזה
הוסיף הריב"ם לקרן תי' לחר ולא כוין כלל לתירון
הרב"ד כפי' הנו' נראה להדיא שלא הבין בדברי
הריב"ם כמו שהבינו כו מהרח"ם ומהרח"ק והלח"ם
ודבריו תמוהים דמלבד דמשתמיט מניה דמר תשובת
מהרח"ם ומהרח"ק הנו' עוד כה דשם כדבריו לשמאי
הוסיף הריב"ם לדחוק נפשיה למימר דהסופר שרכבה
לחדי רכבי וכל לחד משני קנינים י"ל חלוק בדינו
וכו' שלא ודאי מוכרחים אנו לומר כמו שהבינו הפוסק'
הנו' דשם הקנין התחד מהם אין לו חלות ולפילו
ליפו"ך לא מהני ולא היה לריך כלל לזוי לא מהני
דלמריכן שמא לא נמר להקנות שלא כשניהם וכשלא
יועיל התחד לפילו ליפו"ך גם השני ס"מ ולפילו
שהזכיר שני הקנינים כפירוש ודלא כהר"ב כיון דור
וכמוכן :

**עוד** ראיתי להרב כיון דור שם בח"מ סי' י"ח
שהביא מ"ש מוהריק"ו בשורש ד' שכתב
דכל שהקנין חיטו לריך לא לכפות לן בקנין סיוק נעשה
וכתב עליו דכך כללו חיטו מוסכם שלא לאמרינן דשם
על גב דכלה קנין כלל מהני אי קני גרע טפי דגלי
דעתים דלא נמר להקנותי הלא בקנין כדאמרינן
בם"מ שנתן בקנין וכו' כי כן מ"ם מתשובות פסקי
מהרח"י וכו' עב"ל יע"ש : וגם סס השתמיט מניה

דמר תשובת מהריק"ו נופיה שכשורש יו"ד שהו"ל עלמו
נרגש מזה מהא דמש"ם בקנין וכתב בפסיעות דלא
דמי וחלק על לוקו חכם דבב"ד שר"ל בסברת הב"ד
יעש"כ תו השתמיט מניה דמר הכא תשובת הרשב"ם
דסי' תתפ"כ הנו' ותשובת הריב"ם דסי' שמ"ה הנו'
דהוו תרתי דמסייעי ליה טובא מדהגריכו שיהיה
קנין היתר שיהיה ליפו"ך ולא היה לריך להביא מבקקי
מהרח"י והוא פלא על הרב"י דבל רז לא לניח ליה
היכי השתמיט מניה כל זה ול"ע :

**וראיתי** להגאון החק"ל בהה"ע סי' ל' דס"ל
בפסיעות נמור דבתרי ליתני דשטרא
דחד מנייהו מהני וחד לא מהני ס"ל למר דחזינן בתר
ליתנא דמהני יעש"כ ולענ"ד יש לעמוד עליו כזה מכל
המקובן הנו' ודוחק לחלק בין שני קנינים להרי ליתני
דשטרא דלין שכרא כלל לפלוגי בהכי כמ"ש המעי'
ועיין עוד לו בח"מ ח"ל סי' ל"ב ודו"ק ועיין להרב
חורת חסד סי' רל"ו ולהרב ס"ב סי' ק"ח שנראה
מדבריהס שהביאו בפסיעות בדברי הריב"ם דבשני
קנינים שהאחר מועיל ואחד אינו מועיל דיהקניס השטר
בקנין האחר המועיל ול"ג דדעתיה שיקנה בתרוייהו
יע"ש ודבריהם תמוהים דמלבד שהס הפך כל הפוסק'
הנו' כנו"ל עוד כה דשם כן אמאי לקטריך הריב"ם
לומר דהסופר לרכבה לחדי רכבי וכו' וכו' כנו"ל והיכי
יפרשו לנו דברי הריב"ם שבפסי' הנו' ודבריהס לק"ת :

**וצופה** לבבי להרב מהר"י ישראל בתשובה כי
בלה בחוקי חייס להרב החסיד מופת דורנו
מהרח"ק נתנאל סי' מ"ל שהביא בתוך תשובה הנו'
מ"ש הרב מהר"ח עשש בב"ד דלעולם נחתי דקאמר
לשעבר הוי שזכה לוחס על ידי אחר ות"ש לבי נותן
כוונתו שבא ליפות לת בחו לחדש קניה לאחרת מחדש
ולפ על גב דלא עלתה לו קניה זו מבל מקום התקיס
הקנאתו כמ"ש שהודה לו בבר ובתב על זה הרב
הנו' דעש שאין דבריו לריבים חזוק לפ לבבי לו
תנא דמ"ל הוא הריב"ם בסי' שמ"ס שבן בתב להדיא
דמי שמתנה בשני קנינים לפ על פי שאין התחד
מועיל בנה מדין התחר וכו' וב"מ נאי מתנו' הרשב"ם
וכו' ומבח זה הניח דברי הרב מט"ס שבסי' בל"ס
בל"ע יעש"כ :

**ועם** שהרב הנו' נופיה הודה ע"ע שלא דאה ס'
תורת חיים למהרח"ם אשר נייח המע"ם מ"מ
תמיה לבי עליו מוכח שמלבד שנעלם ממנו גם בן
חשובת מהרח"ם אשר הובאה במהר"ם הלוי סי' כ"ל
הנו'ותשובת מהרח"ח דבסי' ח"י הנו' ושתי תשובות
הפ"מ הנו' וגם לא זכר שר מ"ש הלח"ם בסי' ל"ג
הנו' שבן ביאר דברי הריב"ם בתר דחוכות בנו"ל עוד
בה שדברי הריב"ם מוכרחים בן מדשולרך לומר דהסופר
דב"ד תרבבה לחדי רבבי וב"ל דאם לא הועיל הקנין
התחר תתקיים המתנה מבר קנין השני אלא בשנם
קנין הראשון לתהי על בל פנים ליפו בח ויש לו חלות
בדיוט בבד מה הא לאו הבי דאין בו מועיל בלל לתקיים
ליפו בח לא לטריך בדר דינו בתתנת ס"מ בקנין
דס"ל לשמוש דל"מ וקי"ל בווחים וב"ב לדברי מהר"ח עשש ולא סייעתת

כלל גם מ"ש מרכבי הרשב"ץ שבתשובה דח"כ הנז' לא שמא מתיא כלל דכבר מלתא למורה דה"ט דהרשב"ץ משום שהקנין הבא כלקרונא הוי ליפוי כח ומשום הכי הוא דמהני לקיים המתנה בכח הק"ס הבא כלחתונא שהוא ליפוי כח כדבר הלמור וכבריו הס בחמת שלו"ע :

**שו"ר** להרב כתר המיס בסי' קע"ו שב"כ שהדין עם מהרש"ח שבתב דלא פליגי הרשב"ץ והריב"ש כהאי דיבא דלב"ע ס"ל דכל היכא דליבא שני קנינים וחד מנייהו ל"מ כלל אפילו ליפוי כח לחרוצן שמא ל"נ להק' שלא כשנים וכיון דחד ל"מ גם השני ל"מ ועשמיה דהרשב"ץ בתשובה שבח"כ סי' ס"ח הנז' ה"ט משום דלשיטתיה לזיל דס"ל דק"ס הבא כלחתונה הוי ליפוי כח וכיון שבן שביר קני מדין ק"ס הלח' ול"ק מדין לנב והכריח הדבר מתשובה הרשב"ץ דסי' תקפ"ב הנז' ועוד הביא לנו תשובה לחרת להרשב"ץ בח"כ סי' ר"ט דס"ל להחס להדיה כהריב"ש יע"ש ועלן לבי שבוונתי לדעת גדול שבמותו :

**ברם** חזות קשה רחיתי בדברין שהבין שתשובת מהרי"ב לחר הובחה כמהר"ש הלוי סי' כ"ה לחינה למהרח"ש כי סס למהר"ש הלוי ובתב דב' נביחים נתנבלו כסנהדרין ה' יע"ש ולבבי לא כן יחסוב כלל שלא התשובה הנז' עלמה היה להרב מהרח"ש הנז' ועלמו כמו שירחה הרוחה מתחלת התשובה הנז' וע"ס לוח בחות כמו שבתובה במהרח"ש כלי שוס תוס' ומנרעת כלל ובל כי הם בחמת לחמרו לין שני נביחים מתנבחים בס"ה ועוד שבתשובה לחר הובחה כמהר"ש הלוי נלחו מר חתים עלה כמו שחתום בחתר תשובות מהר"ש הלוי כמ"ש הדוחה ופשוט :

**עוד** רחיתי להרב בחר המיס שם בסי' קי"ו שנשחל בב"ד על לחד שנתן מתנה מטבעות בק"ס וע"ז הביא תשובת הרשב"ץ שבסי' שלב קמ"ב שבתב דהקנין שיש ומתקן הענין וכו' גם הביא תשו' המ"ן שבח"כ סי' יו"ד שהעלה בב"ד שנתן מטבעות בכלל נבסיו בק"ס שבתב דלעב"ב עלתה לו מתנתו מבח הקובת הרשב"ץ הנז' דס"ל דהקנין מועיל והוי בילו מחייב עלמו ומטבע נקנה בלשון חיוב וחמה עליו ו"ל ועוד הדבר חימה לעב"ד לפי"ד הרב מהרמ"מ דה"ל להה שם בן עקרת דין מע' לי"ן בחליפין והיבי משבחת ליה לפי"ד ולעב"ד וכו' ומבלן לחת למר ודן שלא בחוב בשטר הקנין בחחילה בגדון הרב מהרמ"מ לו שבתב הקנין בסוף בלשון זה שקנו ממנו בדי לקיים המתנה וכו' לין הקנין מועיל ומתקן הענין בשו חייב עלמו וכו' יעב"ב :

**ונוראות** נפלחתי על רוב בקיאותו דמלבד דנבלם ממנו תשובת המ"ן נופיה בח"נ סי' כ"ן דשם עמד חיסו נופיה בקו' זאת מהה דבי"ל לין מטבע נקנה בחליפין ותרין לה דהחס מיירי בק"ס הבא בחחלה וכדחרין לה מר יעב"ב . עוד בה שלא השניח יפה בגדון הרב מ"ן שבח"כ סי' יו"ד הנז' דמלבר הקנין הבחוב בתחלת השטר עוד בחוב קנין כ' לבסוף ועל קנין הב' הבא בלחרונה בתב שם רב"ב ע"נ בד"ה ועוד וכו' שמבח הקנין חשני הנו' מבניח המתנה של המטבעות שהק נין שיש והוי בילו מחייב עלמו וחביח רחיה מבני תשיבות הרשב"ץ הנז' ובסוף ד"ק בתב וז"ל ונס שבמתנה הוחת בתוב בה כ' קנינים הוה ליפו"ך במ"ש הרמב"ן וכו' עב"ל יע"ש ולין לה השניח הרב בלר המיס בב"ו והבין דבדון המ"ן היה שב' הקנין בתחלה לבד והוה פלה ול"ע ובהדי לוחין חזיתיה למר הרב לח"ם בסי' ח"ן דב"ב סע"ב שהביח מ"ש הנמק"י בריש בתרת מסס הנלוטים דה"ס התומר לחבירו לתן לך מלחים וו וקנו מידו דל"מ דק"ד הוא ע"ב ותמה ע"ז הרב הנו' דתפ"ל דל"מ משום דלין מטבע נב"ח ונמ"ל למימד משום דהוי ק"ד וביתה ליה להרב במ"ש דהס קנו בלשון לתן שיש לעשות בשו נחחייב וכו' ד"ק שנבו ממני דמלבד דהשחמיט מניה שבבר הקשה בן הרמ"ן בתשובה שבח"ב סי' ו"ד הנו' דב"ב סע"ב ולחי' בע"ל יע"ש עוד בח דלא זביתי להבין לחי' במ"ש דהס קנו בלשון לתן שיש לעשותו בשו נחחייב וכו' בנו' וק"ט דה"ב לחמלי ס"ל להני נחומי דהוי ק"ד לחי ס"ל להה מלתא פלה ודחי דליתא להה לדעתייהו והדק"ל ודבריו ל"ע :

**וראיתי** להרב חוקי חייס בסי' מ"ח ד"ן ע"ב שהביח מהה"ק המ"ן בח"ב סי' יו"ד הנו' לסברת הנלוטים הנו' דס"ל דהלומר לחבירו לתן לך מלחים וו וקנו מידו דל"מ דק"ד הוא דחפ"ל משום דלין מטבע נקנה בחליפין ותי' דהבא לינו מקנה הסך הלוא מהמטבעות בק"ס רק הקנין הוא על הנחינה וכו' וכתב עליו הרב הנו' דהדבריס עלמס לין להס שבר מה ד"ל על הנחינה והלא הנחינה הוא המטבע וכמחי נקנים המטבעות וכו' יע"ש ולנבי לא ידעתי מלי קו' היא זו דלנה"ן דמשום הבי הוא דס"ל להנלוטים דל"מ משום דהוי ק"ד כיון דהקנין הוא על הנחינה ולא על המטבעות הגס דליבא משום לין מטבע נקנה בחליפים לבתי ל"מ משום דהוי ק"ד ותחי מקשה ודבריו הס בחמת שלין להס שבר בלל וכמובן גם מ"ש עוד הרב הנו' שס דחזות קשה על המ"ן דנראה סותר עמ"ש בח"ב סי' יו"ד יע"ש לינו רואה שום סתירה בדבריו וכמו שירחה המעיין והדבריס פשוטים :

**איך** שיהיה דבר הלמד מכל דברי הפוס' הנתנים למעלה ויותר מהמה לשר לא כלו בבתו' עד הנה דדעת הרשב"ץ ורבו הר"י דבל שהק"ס בח בחמ' הוי ליפוי כח ומחזק ומתקן הענין ומועיל לבמה דבריס בין להקנות בלשון שתן דלא הוי ק"ד שלא בשו מתייב לת עלמו בלשון חיוב ובין להקנות לחבירו דבר שלין בו ממש בגון חזיר ודירה ושבילת פירות וכין למתנת קרקע הנתנת תחלם בקנין גמ"ק בחשובת הרשב"ץ לשר הובלו בב"י סי' קל"ה ושי' דנ"ב וכין להקנות מטבע בק"ס דהנס דקי"ל לין מטבע נקנה בחליפים עם בל זה ביון דשיבת ק"ס בהקדונה שיש בשו חייב לת עלמו וכמ"ש הרב מ"ן בח"ב סי' יו"ד וכח"ב סי' כ"ן וכמ"ש ועיין מהרש"ל סי' ל"ד והבנה"ג סי' קל"ה הגב"י חות ס"נ ונס למדני

מתורתו של הרשב"ץ ורשב"ם דכל דחיכת שני קניונים לאחר בתחלה ולאחר בסוף הוי ליפוי כח דלא כתבי הקנין כפ' ככדי וככל התמור ומדוכר מ"ל וחזינן לגדולי הפוסקים שתפסו כמושלם כסברת הרשב"ץ ורבו הר"י הנו"ל ה"ה המ"ץ כשני תשובות הנו"ל ומהרי"ם כפקלי"ג והמבי"ט בח"ח סי' שצ"ט ומהרשד"ם ח"מ סיסב"ג וכמ"ש בשמם הכנה"ג כפיקל"ה הגב"י תוית ס"ז יע"ש והלח"מ כסי"ד דס"ק ע"ג והמט"מ כסי' הנו' יעצ"כ ואם כן אינה כל"ד נמי לכתורה יש לדון וחזה הכן כמתנה הנו' מאמו וליכה למיחש כה משום דהוי בס"ם ואין מטבע נקנה כחליפין ולא משום דהוי דשק"כ ודשלב"ל כלל כנו' דכיון דאשתכח כהאי שטרא דר"ד ק"ס בתחרונה ככתוב וקנינא וכו' וגם אינה שני קניונים בתחלה ובסוף כמבואר כשב"ד דר"ד וכיון שכן הוי ליפוי כח וכשו חייבה עלמה כל' חיוב לזכות כנה ולתת לו ספק הנו' כמתנה ובלשון חיוב מהני כין לרשלב"ל ולדבר שאינו ברשותו וכין להקנות מטבע כמבואר כפוס' וכטוש"ע ח"מ סי' מ' וס' וכבר הזכרתי קלת כזה כמ"ש והכאתי דברי הגאון החק"ל כמ"כ ח"מ סי' ג"ד מאר התריך להכריח כדעת מרן דס"ל למר דכלשון חיוב מהני לתקנות מטבע יעצ"כ ושם כסי' ה' הודה לו כר פלונתיה הוא הרא"ש מה"ד הרב מהרי"ם יע"ש . ועש שעש הבאתי ג"כ שתי תשובות מהרב מהרי"ם המוכחים כחוקי חיוש דמוכח מהם דאפי כסברתיה קאי דס"ל כדעת מרן דל"מ לשון חיוב להקנות מטבע ומדרתי בעניותי כ' לדדיים ליתוכי דעת עליון מהרי"ם וכמו שעור תרמוז לקמן בס"ד ואכמ"ל עכ"פ כנד"ד משכחינן מרנויתא לקיומי האי שטר מתנתא דגם עפ"ד רשב"ם ור"י והרשב"ל והרשל"ב כי היכי דליח כיה משום רשלב"ל והרשל"ב כי היכי דליח כיה משום דכר שאין כו ממש ובנו"ל ולא משום שאין מטבע נקנה כחליפין לדעת המ"ץ והגאון החק"ל ומהרי"ם כהודאתו שם כסי' ק' וכמדוכר :

**אמנם** לאחר הרחות היטב חזינן דאפי לא הועלטו כלום לקיומי האי שט"ד דכ"ד מט' הק"ס הכא כאחרונה ומכח הכ' קנינים הנו' ובנו"ל דהא חזינן לשאר גדולי הפוסקים דלשנינים ואחרונים נ"ן שהעלו שרין זה כמחלוקת הוא שנוי כין רבוותא קמאי שהרי מרן כב"י כסי' קל"ה וכסי' רל"ג כתב כפירוש שרביו האי גאון פליג על הרשב"ם ורבו כדין הנו' יע"ש ומטכרת לומר דגם העיטור ואביו ורי"ו נט"ו והגה"מ כפ"ם מהלכות מכירה שהביאו כפתם דברי רביו האי גאון הכי ס"ל למרן נמי דלא כהרשב"ם ורשב"ם ור"ן כמ"ש הגרמ"ח כח"מ סי"ג והלח"מ שם וגם דמהרב"ח כסי"ב מוכח לו כ'כב'קיניני'מודה רבי'האיי להרשב"ם דמהני יע"ש . וכ' הלח"מ שם כדעתי דל"ד כב' קניונים לכד הוא דמודה לו שאין דגב בק"ם הבא כאחר' פעיעא ליה דמודה רביו האי גאון דקאי קמל"ן מהרב"ח דגם בשני קניונים מודה ומכ"ש בק"ם הבא באחרו' ודלא כמהרב"ג יע"ש וכ"כ שאר פוסקים כדעת רביו האיי כמ"ש המעיין מ"מ דעת מרן כב"י סי' קל"ה ופי' רכ"ג נראה כאור דס"ל למר דרביו האיי ודעתיה



פליגי לגמרי על הרשב"ם כנו"ל וכ"כ הרב מהר"י עייאש כב"י סי' י"ח הנו' והלח"מ שם דס"ל כע"ח שכן הוא דעת מרן יע"ש ושכן הוא דעת מהר"מ שיק כסי' פ"ו הנו' יע"ש . ומהרש"ך גופיה תכריח לנו זה כסי' ח"י הנו' דשם הסכימה דעתו דרביו האיי פליג לגמרי על הרשב"ם יע"ש גם מהריב"ל כח"ד סי' ל"ב כתב שהוא מכור שאחר הפוסקים חלוקים על הרשב"ם וכו' יע"ש וכ"כ הרב מהרש"ן כסי' הנו' והרב פרמ"ח כח"ח סי' ט' וי"ג וכח"כ כל"ו והרב מיס רכיס סי' ע' וכמ"ש כ"ו מרן החבי"ב שם והרב מט"ם שם סי' הנו' לות ס"ח וכפוד"ק כאב וי"ל ואיך שיהיה לענין דינא כין שם כתוב קנין כתחרונה כין שם כתוב שני קניונים התילה וסוף כמחלוקת הוא שנוי והממע"ה עב"ל יעצ"כ :

**וחזיתיה** למר הרב מט"ם כח"ג כתשובה סי' ז' די"ל ע"ד דאחר שהביא תשובת הרשב"ם הנו' שכתב דכל דחיכת שני קניונים השני לא כא שלא ליפו"ך וכנו"ל כתב ע"ז וז"ל ואף דמתשובת הרב פ"מ כח"כ סי' ל"ח משמע דפליג כבר יצב ותקן הכל הרב מהרח"י וכו' עכ"ל יע"ש ואנכי לא ידעתי מאי מייתי מתשובת הם"מ הנו' דהיכי משמע מינה דפליג אאך דהתוא ידאה להפ"מ בתשובה הנו' דלא נכנס כענין זה כלל ואדרבה מדבריו שכאותה תשובה הנו' מוכח להדיא דאזיל כשיטת הרשב"ם דכל דחיכת שני קניונים הוי ליפוי כח וכמ"ש הרשב"ם כמיוחסות סי' ס"ו הנו' כב"י סי' קל"ה וכנו' לעיל והוא מדכתב הרב פ"מ שם על כ"ד שהיה כתוב כשטר כתחילה קנו ממני כך"ג וכו' וכסוף השטר לא הוה כתיב וקנינא כגוה ועל זה כתב הרב כדקמ"ד ע"ג דכיון דכתב כתחלת השטר קנו ממני וכו' מסתמא ודאי העדים עשו שליחותם הגם שלא פירש כסוף קתמן כפירושן וכו' יע"ש וזה ממש כדברי הרב מהריב"ל כח"ד סי' ל' שכ"כ הנו' שכ"כ לתרן על מה שהקשה להרשב"ם דאיך אפ"ל דב' קנינים הוו מ"מ כתחילה קנו ממני ולכסוף וקנינא דהאי וקנינא אינו קנין אחד שלא לומר שעשו העדים שליחותם ותירץ כדברי הפ"מ הנו' דשם היו העדים מיתמין על תוכן שטר שכתוב כו קנו ממני אפילו שלא היה כתוב כו כסוף וקנינא מניח אפילו הכי הוה שני דכיון דקתמהדי דהמ"ל שיקנו ממנו ויתמו כתוכו שטר תוקף עשו העדים שליחות ואי לאו דקנו מניה לא הוו מחתמי יע"ש וכמ"ל ומן התימה על הרב פ"מ כתשובה זו הנו' שכ"כ כפשיטות מסברת דנפשיה ולא וכר שר למהריב"ל סי' הנו' שהוא תנא דמסייע ליה טובא וכמוכן ויותר יגדל לעג"ד התימה על הפ"מ כתוכת תשובה שכתלק ח' סי' ס"ו דקט"ו ע"ב ודק"ם ע"ל שהקשה ע"ד הרמב"ן והרשב"ם שכתשובה הנו' כקו' מהריב"ל הנו"ל ממש דכאן דת לאו שני קניונים מקרו דקנו ממני הכתוב כתחילה היו מן המנין דלסברת הכריס כעלמה הוא דאתא שאמר לעדים שיקנו ממנו ואחר כך מלא למהר"ם יונה סי' כ"ט שנתחק כפרט הלז יע"ש ואתמהא טובא דמלבר דעל הרתשונים לנו תמהים דעל מהר"ם יונה יש

לתמוה עליו דלא וכר שר דכבר קדמו מהריב"ל בקו' ותת וכמ"ל ועליה דידיה דהרב פ"מ יבדל החיימה יותר ויותר דמלבד דלפתמיטתים תשובת מהריב"ל שכבר הקשה כוותה ותדין יתיב בטוב טעם כנו"ל וזה ועוד דהוא עלמו בתשובה דכת"כ סל"ה הנו' כתב בפשיטות בתירון מהריב"ל הנזכר ממש וכמוכן ונמלא בשובה דברי עלמו גם כן ח"ו והוא פלא וק"ע :

**עב"פ** מתשובת הפ"מ דכת"כ סיל"ה ליכא שום מתשעות דפליג לתך דיוק דהרשב"ה כלל ונפקד הוא דלדבת דבריו שם מורין להיפוך דס"ל בפשיטות כהרשב"ה דכל דליכא כ' קנינים הם ליפות כת וכנו"ל וכ"כ בפשיטות הרב מהר"מי כורע מכרהם ח"מ סי' ו' דע"ז סב"כ יע"ש ושם כן יגדל תתימה על המט"ש דלתר שהביא תשובת הרשב"ה למילף מינה לכ"ד ושוב נרגש מתשובת הפ"מ הנו' דמשמע דפליג לתך כנו' ולתמה"ר הת ליכא כלל וכמדובר . לממנם הרב מהרק"י שם שציר נרגש מדברי הפ"מ על כר"ד דלא היה כתוב כו קנין כלל ע"ז הוא שנרגש מדברי הפ"מ דנראה מר"ק הנו' דעל כל פנים בעינן קנין לתר לפילו בתחילה שמ"ל קנו ממני סני דיים שם קנין לא כן היכת דלא כתיב כלל קנין לא בתחילה ולא בסוף וכנ"ד כמבואר בדברין כן לתריך ובינו"ש ודברי המט"ש הנו"ל הם תלני ס"ב :

**נמ"ל** דלתי דיוק דהרשב"ה כין בק"ם הכת בתת כין כב' קנינים ליט מוסכם מכל ורבים לוחמים עליו וכבר עלתה הסכמת כל הפוסקים דתשו' ותדרוים דמדי פלוגתת לא נפקא והממע"ה וכמ"ש ולם כן גם כב"ד היורשים שהם לתי בעלה של התשם הנותנת הנו' הם מוחזקים כשך הנו' ומל"ל קי"ל כדעת רבינו שלי גאון ודעמיה החולקים על הרשב"ה ודעימיה לגמרי כין בק"ם תכת בתחרונה כין כשני קנינים וכדעת מרן ומהרם"ל ודעמייהו דמל"ה כדעת רבינו הה"י גאון וכמ"ל וקזר הדין דל"מ הלי מתנתת שהקנה להם לכתם הנו' לם מפני דהוי מטבע שלי"ן כתליפין ולם מפני דהוי דמלב"ל ודבר שלינו פרשוקת ובתו שכן הסכים מרב מע"ש בתשובה דפי' ז' הנו' לגרון דידים לתר שהביא הלי דיוק דמרשב"ה לחזק ולקויים המתנה דכ"ר שיב חזר כו מע' דהוי פלוגתת דהכוותת וכינו"ש וכיון שהחשם הנו' דהכ"ד סלקה שבכוותה מהם בתחילת דיבר ממילא נשתרו הסך תנו' לזכות בהם תזקון מהם ירושתו מלכיו וכיון דמיית תכן דודיו יורשים לותו מן המחורם כשך הנו' שתחת ידם מכל תלמור ומדובר והדבריים ברורים :

**ועוד** דלפילו לדעת הרשב"ה והעמיים דס"ל דכל היכת דליכת ק"ם כתחרונה לו ליכת שני קנינים דהוי ליפוי כח ומהני להקנות מטבע כלו חייב עלמו וכנו"ל עב"ז לולי ומודו דל"מ להקנות דשלב"ל וכמ"ש נלדיוק תרב פ"מ כלוקת תשובה דת"ת סי' ס"ל דקט"ו ע"ל והבריות הדבר מדברי הטור בח"מ סי"ם ומתשובת הרי"ף שהביא הטור שם יעש"כ וכ"כ הרב כני יעק"כ דס"ה ע"ת והרב"מ ת"מ סי"ם ותלת"ם בסי' ס"ו וס"ז ועיין עוד לן בסי' ת"ן דכ"נ סע"נ ועי"ל יע"ש והכי מוכת מתשובת הרב מ"ן ח"ב סי' כ"ן הנו' כיע"ם ועיין להרב"ד בח"מ סי' י"ת די"ו דיס ע"ת יע"ת מ"ם ע"ד הרב כני יעקב ודלקה כרור דלתתמיטתים למר תשובת הפ"מ דסי' ס"ו הנו' וכמו שירלה המעיין ועיין להרב פרמ"ת בח"כ סי' ל"ע דכרלה כרור דפליג בהלי דיוק על הפ"מ דמרמי ומשוי דין קנין לכילת פירות ודתלב"ע לתויר ודירם דשתב"מ לדעת הרשב"ת דשו בפשוטיהו וכמ"ש המעיין והנס דניתת דנס דין זה כמתלוקת תוא שבו בין הפוסקים לדעת הרשב"ת ודעמיה ככר כתבנו דהיוורשים הם מוחזקים ומל"ל קי"ל וכמדובר :

**ועוד** נלע"ד כרור דדעת מרן בשם"ע ס"ל כרבינו תיו ודעמיים דלא כהרשב"ת ודעמיים דהנס הרוחה ירחה כדברי הרשב"ת שבתשובה הנו' דמלי דס"ל דק"ם הכת בתרונה מלתת שיתתה היא ומחוק ומתקן הענין כל תיליה דמר הוץ מדתמרינן מר"פ תכותב וכפרק חזקת דמ"נ נבי תלומר לתבירו דו"ת לין לו על ס"ה זו וקנו מידו דתמרינן מנוף הקרקע קנו מידו כמו שירלה המעיין ככל תשובות הרשב"ת הנו' שנרלה כרור דס"ל להרשב"ת ולרבו דרב"י כריש פרק הכותב וכרשב"ם בפרק חזקת דמ"נ ע"ת הנו' שפירשו דכל תלומר לתבירו דין ודבריים לין לי על שדה זו וקנו מידו סתם דתמרינן מנוף קרקע קנו מידו ולא מדו"ד וכדס"ל לר"ן וכרפסק תמיתר כווקים כר"פ הכותב יע"ש ושתת מניטו לרבותת קמתי דפליני בהא כמ"ש בהנחות לשירי בפרק הכותב וו"ל ולנבי דבר שלו ולומר לתבירו דו"ד לין לי עמך על שדה זו ולן לי עסק בה וידי מסולקות הימנה לא תמר כלום לפילו קנו מידו לפי ר"י לכל דס"י פירש דתם קנו מידו מנופה ס"ק קנו מידו מוהרי"ת עכ"ל יע"ש הת קמן דר"י פליג בהלי דיוק כפירוש על רש"י וק"ל למר דכל שקנו מידו סתם ל"ל דמנוף הקרקע קנו מידו שלא מדו"ד קנו מניה ול"מ ודלא כרש"י וכמבואר ודברי ר"י הנו' כהג"ת הנו' הם המה כתו מבוארים בתוספתה שם בר"פ הכותב דפ"נ ע"ת כד"ה קנו מידו מהו וז"ל פירש בקונטרים דתבריתא קלי וקשה לר"י דמה יש להועיל שם קנין שהרי למי מקנה לותה והת לכ"ע מפקר לה ונדלה לר"י דלכתחלה קלי דלמרינן דידו כידה תם מהני לה שיש קנין לו לא עכ"ל וע"ש . הרי מבואר כדברי תוספות הללו דדעת ר"י דנבי שותפים כשדה ולמר ר' לתבירו דו"ד לין לי כשדה זו וקנו מידו סתם דל"מ כיון דלא מוכח למי מקנה לותה דלפ"ע מפקר לה עד שיקנו מידו בפירוש מנופה ס"ק שנוקם לתבירו ודוקא לכשולה מהני היא ליתנה דכתב לה בעלה דו"ד וכו' וקנו מידו סתם דס"ל לר"ן הסם דמנוף הקרקע קנו מידו ופס' לתימור כוותה והכי קי"ל וכבר הוקשה למהריב"ל בח"כ כתי לר"י דכותב דקט"ו ע"ג מספרו סמ' עליה דר"י דמ"ש כשטותה מהני היא ליתנה נריעת לפילו קנו מידו סתם ומ"ש נבי שותפים כל"מ תתי ליתנה כשקנו מידו סתם ותרין יתיב יע"ש נס מהרש"ת בביתודו לטור ח"מ סי' ל"ו תמה כוותה לסברת ר"י

ובתב שיש לחלק כניסס יע"ש . ונראה שאף הוא כיון לתרץ מסריב"ל ופשוט גם דלתיתי לסרב פ"מ בח"מ סי' פ"ג דר"ו ע"ז שחילק בין שותפים לכותב לחשתו כשיאם כעו"ט עד שתמה על מסרש"ח שהקשה על ר"י הקו' הכו' דקרי לם מתי קרי לם כי אין טורך לם לחתקשת כי פשוט הוא יע"ש ותשתמיט מניה דמר סכן הקשה מהריב"ל על דברי ר"י בקו' מוסרש"ח ותירץ כחופן אחר כיע"ש ועיין להרב לעון למודים כח"מ סי' מ"ג מ"ש כזה בשר ר"י לחלק כין נשותה לשותף יע"ש וכבר קדמו חרב פ"מ כחלוק זה ממש כיעו"ש וכן תירץ סרב ת"ח בסי' רכ"ח דקב"ח ריש ע"ג והרב מהר"ש שבעלי כחלק יעקב כביאורו לסי' ל"ו ובב"ש עכ"ש למדתו מדברי החו' והב"ח הכו' דדעת ר"י דכל החומר לחביאו דו"ד אין לי וכו' ונקט מיד שאף שדו"ד קנו ממיה ול"מ ולא כרש"י וכמרובר :

**עוד** זאת תליטו להב"ח בפ' חזקת על רמ"ג ע"ש שכ' לפירוש רש"י ולרשב"ם מהני כשקנו מידם לפילו אם כתב לו כוס"ל דו"ד אין לי על שרה זו אכל לפירוש ר"ח דוכ שאם וריב"ם וריב"ם לא מהני כזה הלשון עד שיקנו מידו בפי' מנופה ס"ק וכו' עכ"ל וב"ם הרי להדיא להקת הגכיחים כמה דכוותה קתני ה"ה ר"ח והרי"ף וריב"ם וריב"ם דפליגי על רש"י ומשב"ם בסתי דינת מלבד ר"י בעל התוספות דגם הוא ככר נתכאר דעתו בתוספות וכהג"ה דר"פ הכותב דפליג כהדיא על רש"י וכמרובר :

**ואגב** הורחין תוייתה למר הרב פ"מ אם בפי' הגו' בתוס' דר"פ הכותב דכור הגו' פליג כמקתת על דברי הגחוניס הגו' כהג"ה דפ' חזקת הגו' דלר"י ס"ל דאף דמנופה ס"ק מסתע לית הקנין להכתי ל"מ דלמי מקנה כנוף הלו דלא לחביאו הקנהו לחנם לרעת ריב"ם ור"ת וריב"ם לא תן הטם הוא זה שא טעמיהו הוי רבי קנו מניהו בסתמא היו קנין שלון נרוע שהקדים להו דו"ד קתי ולא לחנופה ועל כן הלריכו שיקנה כפירוש מנופה ס"ק וכו' עכתד"ק יע"ש וכן נראה שהכין כן הרב לעון למודים סי' הגו' רכ"ד ע"ב עד שמכת וה יגא לחתוה ע"ד הרב תורת חסר כפי' רכ"ח כמה שחלק לרעת ר"י כין נשותה לשותף יע"ש ותתי מתר תמיה עליהם חיך לשתמיט מניהי מלבי הב"ח שכפרק הכותב הלו שחלק כתב דלגבי דבר שלו ואומר לחביאו דו"ד וכו' לא אמר כלום אפילו אם קנו מידו לפירוש ר"י אכל רש"י פירש דאם קנו מידו מנופה ס"ק קנו מידו כגו"ל הרי מוכח להדיא דדוקא לרש"י הוא דאמרינן דאפילו קנו מידו אתם אמרינן מנופה ס"ק קנו מידו אכל לר"י ל"א הכי כלל אלא אמרינן מדו"ד קנו מידו ולא מנופה ס"ק וכסברת ר"ת והרי"ף וריב"ם וריב"ם הגו' בהג"ה פ' חזקת הגו' ואיכא כגייסו ול"מ כלל וכמוכן וכן מכין כפשיטות כדעת ר"י הרב תורת חסר כסי"ו דקנ"ו רע"ח ומרב מהר"מ כרוחו כסיפ"כ הגו' יע"ש :

**והנה** כבר רחיתי לכמה מגדולי הסופקים שעמדו כסברת ר"י ור"ת והרי"ף ורשב"ם וריב"ם

הגו' רק"ל דל"מ קנו מידו אתם עד שיקנו מידו כפי' מנופה ס"ק כגו"ל והמה רחו כן תמהו מדהמרימ כפ' חזקת רמ"ב אמאי אתן אתם השותפים מעידים זה לזה דבריך לחתי נתנעים כעדותם הם ומינה אכ"פ דכתב ליה דו"ד וכו' ומדר פריך וכי כתב ליה מאי קו' ותתנית התומר לחביאו דו"ד וכו' לא המר כלום הכ"ב כשקנו מידו הרי דמתניתין זו מוכח להריא דאף כי קנו מינים אתם מהני ולא בעינן שיקנו מידו כפי' מנופה ס"ק שהרי תירוץ הש"ך דתירץ הכ"ע שאמי מידו קאי לתירוץ קמא שתירץ הכ"ע רכתב ליה דו"ד וכו' מדלא אמר שלא הכ"ע כקנו מידו וכו' וכבר חוק' לז כן הרב מהרש"ך כביאור סיל"ו על אכרת הרי"ף שכתב הב"ח הגו' מתניתין הגו' וכבר עמד על ד"ק הגו' כמה שהקשה על הרי"ף ולא על כל הגהו רביותא שהביאו הב"ח הגו' מתניתין הגו' הרב מהר"ם כרוחו כתשובתו הרמתה שוכחה כפ"ם סיפ"כ דק"ו ע"ש וכ"ט נכון לדברי מהרש"ך שלא הוקשה לו על דברי הב"ח כי אם מאכרת הרי"ף והניחה כתימה משום דלשאר רבוותא שהביאו הב"ח לריכו מתיישבה שפיר מתניתין דפ' חזקת הגו' דמיירי כדקנו מניה כפירוש כנופה ס"ק אכל לפי"ף משמע ליה למהרש"ך דלא אפ"ל הכי כרעת הרי"ף כרש הרב מהר"ם כרוחו אתיה נופיה לדידיה תרין יתיב התירוץ הגו' לכל הגחוניס הגו' . וגם הרי"ף עתמה שכן כתב שם דק"ו קושה שהביאו דברי מהרש"ך הגו' וז"ל ולפי דבריהם היתה דפ' חזקת דמוקי להחיא דהתומר לחביאו דו"ד וכו' דאינו מועיל אם לא קנו מידו סייעו דדקנו מניה כפי' מנופה ס"ק וכו' ע"ש וכן כתב הרב מלך יעקב למהר"י שבעלי כביאורו לח"מ סיל"ו יע"ש הרב בני אהרן כסל' מתו"מ דקכ"ד ע"ב ושי"ם והלח"ם כסי"ן דכ"ח ע"ג יע"ש והרב בני יעקב כדק"ד ע"ג ע"ש וכן כתבו כמה מהאחרונים ע"ב הלא כפשרתם לא עלו החמה וחזון סרבתי להרב פ"מ כח"מ סיפ"ג הגו' דר"ו ע"ש דאתר שהביאו מ"ש הרב מהר"מ כרוחו כתירוץ הקושיא הגו' כתב וז"ל למתם עדין ק"ל לדעתם החיא בעיא דר"ע הכותב דאכע"ל אם קנו מידו מנופה ס"ק אי מדו"ד וכו' דהרי אם לא קנו מניה כי אם אתם ואפילו הכי מלד הבעיין דמנופה ס"ק וכו' וכיון שכן מה יעלו ר"ת וריב"ם וריב"ם מהך סוגיא הגו' ומה שכ"ל כי הגרולים הללו יפרשו דרך בעיא הוי כתרוסה וכפי' הרי"ף ועדיין הלשון דחוק עכ"ל יעו"ש :

**ואנכי** לא ידעתי מעיקרא מאי ק"ל למר על הגחוניס הגו' מסוגית הכותב הגו' ואתאי דחק עלמו לאוקומה כתרוסה דוקא והלא ר"י כעל התוספות אוקימה לכעיא דהכותב הגו' כנשותה וס"ל אוקמו לה הגחוניס הגו' ומעיקרא דדינא לא אתרו סגחוניס הגו' לסברתם כי אם דוקא לגבי דבר שלו התומר לחביאו דו"ד וכו' כרמוכח כהג"ה דפ' הכותב הגו' וכגו"ל ועל כן לא אסטריך לן לדחוקי נפשן לדעתיהו כי אם כאותה סוגיא דפ' חזקת הגו' דוקא דל"ל דמיירי התם שקנו מידו כפירוש מנופה ס"ק וכגו"ל אכן לסוגית הכותב אפילו אי נימא דקנו מניה אתם אפילו הכי אמרינן דמנופה ס"ק קנין דקאי לנשותם

וכדפירש"י והחלוק כין נשואה לעוקף דבר פשוט וכמו שכתבו הוא מה למעלה ואם כן תו מהני ק"ל הכא עד דהוערך לירחק ולהוקומה כחרוסה וכחמת ערכיו ל"ב · גם רחיתי להרב וקן שמואל כביאורו לסירב"ג דקנ"ד ע"ב שעמד מתמיה על דכרי ר"י והגי"ה דפרק חזקת והכוכב דמסוניא דפ' חזקת דמ"ב הגו' דמוכח להדיא דכחבירו נמי אם קנו מידו מנופה ס"ק ק"מ וכי תימא שאם סוכרים דכאשה נמי צריך שיקנו מידם כנופה ס"ק מש"ה שאם מפרשים כמ"ש ר"ן מנופן וכו' ר"ל צריך שיאמר כן הפירוש שמנופה ס"ק ק"מ זה ק"ח וכו' שלא שאם סוכרים שלא לאמרו דין זה שלא כאשה לכל כחבירו לק ואם כן הוא הוי הקישיה יותר עצומה ול"ע עכ"ל ישו"ם והדכרים תמוהים עוכה תדע דאחר דמן כל יקר רחתה עינו דכרי הג"ה כפ' הכותב שכתב כפי' דפלוגתא דרש"י ור"י הוא לגבי דכר שלו ואומר לחבירו הז"ד וכו' דוקא לק ככותב לאשתו נשואה הו"ד וכו' דלכאורה הקרקע הוא שלה וכחילוק הפוסקים לדעת ר"י כין נשואה לעוקף כנו"ל ואם כן היך סליק לדעתיה לומר שאם סוכרים דגם כאשה צריך לקנות מידו כפירוש מנופה ס"ק מאחר שאין כר הוא כמ"ש ההג"ה כפ' חזקת משא ר"י הוא ר"י שכתבו כשמו התום' כפרק הכותב והכג"ה כפרק שכותב כמוכן מד"ק ממ"ש למעלה מזה כיע"ש ועוד ק"ט דאמאי נחית לפרושי דכרי ר"ן שכדים פרק הכותב דד"ל דצריך לקנות מידו כפי' מנופה ס"ק וכו' ולא פירש כן כפשיטות לאותה סוגיה דפ' חזקת דמיירי דקנו מידו כפי' מנופה ס"ק והכי משמעי לה כל הפוסקים הגו' לדעת ד"י ור"ח והרי"ף וריב"ם וריכ"ם שכתבו הגה"ה כשמ וכמש"ל ודכריו ק"ע :

**וצופה** אכני להרב מהנה יהודה משכנזי כביאורו לסי' ל"ו די"ט ע"ה שעמד בקושיא זו ע"ד הג"ה כפ' חזקת מסוגיית כתרא דמ"ב הגו' וכתב דלוגא דכרי הג"ה הו"ד דוקא לענין דינא מידו הא' לרש"י דמהני קנין דקנין שיש כחיה וכו' שלא דקי"ל כליסניה דש"ס דקאמר חו"ד כנופה ס"ק כמ"ש וכו' ואהא קי"ל שפיר וכו' ומדלא קאמר הכי משמע דלא מקני לכרייתא אלא למתניתין דתכי מתניתין אי נימא דמנופה ס"ק ק"מ כהכי סני שהרי עיקר הקרקע שלה היא ואם כן לפוס מהי דיקנית היא דמנופה ס"ק ק"מ וה"מ דקנין מלקח לגמרי היא ומתקן הענין אם כן מהאי טעמא נמי מהני קנין פאומר דו"ד וכו' כראמרינן כשמעתין וכו' אחר ק"ע וכעניותי לא זכיתי להכין ד"ק כלל דמאחר דש"ל למר דאי אמרינן דלא מקני לכרייתא שלא למתניתין ניחא להו משום דנכי מתניתין אי נימא דמנופה ס"ק ק"מ מהכי סני שהרי עיקר הקרקע שלה היא וכו' כנו"ל אם כן היך לפי"ז נאמר דגם כאומר דו"ד אין לי על שדה זו דמהני הקנין הלא אתם שאני שעיקר הקרקע הוא שלה משום הכי אמרינן דמהני הקנין כשו מנוף הקרקע קנו מידו והיכי יליפינן מיכה לכעלמא כשוקף האומר לחבירו דו"ד וכו' הך ודאי לאחמשת עוכה ולא ידדתי לסוף דעתו כדכריו הם' ונל"ע .

**עוד** רחיתי להרב מח"י הגו' שהכיא מה שהקשה הרב ק"ח כקרב"ח עמ"ס הר"מ כפכ"ג מה"ל דמ"ש הרמב"ם שם דמהני הקנין לאחר הנשואין שיצא לו ממ"ש כפ' חזקת הכ"ע שקנו מידו ושוה פשוט ומיסכם ותמה עליו הרת"ח שלא רחה דכרי התוספות שהכיאו שאינם עולים כהסכמה זו ע"כ ותמה עליו הרב הגו' ול"ל ואיכי מכין דכריו דכשנשואה ודאי דין זה מוסכם לדעת הרמב"ם מסוגיית דשמעתין ולדעתו היה היא כעיא דהכותב ואסיקנא מנופה ס"ק סליק נפשיה עכ"ל יע"ש וגם כזה איכי מכין דכריו דשפיר מתמה הרת"ח ע"ד הר"מ דכיון דס"ל להר"מ דדין זה שכתב הרמב"ם שאם קנו מידו אחר הנשואין הועילו מעצמו יצא לו ממ"ש כפ"ח ולא יהיה כח הבעל כנכסי מאשתו גדול מכח הבעלים כחלקו ועלה כתב שזה פשוט ומוסכם ע"ז מתמה שפיר דכיון דכל חיליה דמר"י הרמב"ם הוא ממ"ש כפ' חזקת הגו' אם כן קשה טובא מיך לא רחה לרכרי התוספות דהכותב שכתבו כשם ר"י דלא קאי לכרייתא שלא לנשואה ומוכרחים לומר לדעת ר"י דהיינו דפ' חזקת מיירי כקנו מידו כפירוש מנופה ס"ק כמו"ל אם כן מה קמן דהרחיה שהביאו הה"מ להרמב"ם לימה רחיה מהכותב שכתבו דהכי תכרחא כלרם דמיירי מאם כקנו מידו כפירוש מנופה ס"ק וברחמרינן לדעת ר"י ואיך כתב שזה פשוט ומוסכם מסוגיית דשמעתין דפ' חזקת הגו' ולא הו"ל להה"מ לומר לדעת הרמב"ם שלא שרין זה ינא מאותה כעיא דפ' הכותב דמפרש לה הרמב"ם לנשואה נמי וכדפירש ר"י ואף ל"מ ואם כן תמיהת הרב ת"ח על הה"מ היא מחתני ותקיפא עוכא ודכריו הם שאינם מוכנים ונל"ע :

**איך** שיהיה נמ"ל דכיון דכל חילייהו דהרשב"ם ורבו הר"י דמ"ל דקנין שיש ומתקן מעניין לענשותו פחילו נתחייב ונשלו מנופה ס"ק קנו מידו כדאמרינן כפ' הכותב וכפ' חזקת ככל הגו"ל הן אמת דכפי זה אשכחן דרש"י ורמב"ם כפ' הכותב והרא"ש כפ' הכותב שהכיאם לפירש"י דהכניעה דר"פ הכותב קאי אכרייתא הכי נמי ס"ל דאפילו קנו מידו אחם אמרינן שפיר דמנופה ס"ק קנו מידה ומיבה אינה למילף לכל דוכתא דהקנין אחם ושיש הוא ומחזק ומתקן הענין וכמובן ונמלא לפי זה דרבו הסוכרים כהרשב"ם ורבו הר"י ה"ה רש"י ורשב"ם והרא"ש והרמב"ן וכמדובר מכל מקום אשכחן נמי דרבו הסוכרים דלא כוותייהו ה"ה ר"י כעל התוספות כפ' הכותב ור"ח ורי"ף וריב"ם דס"ל דכל שקנו מידו אחם שיצא דדו"ד וכו' ל"מ מידו עד שיקנו מידו כפירוש מנופה ס"ק וכמ"ש הגה"ה כשמ כפ' הכותב וכפ' חזקת וכגו"ל מלבד דכיכו הגיי גאון ודעמיה דכוותא קמאי הגו' דפליגי נמי על הגי סברת הרשב"ם ורבו הר"י כדכתיכנא לעיל משם רוב הפוסקים וכמדובר וכ"כ כפירוש הרב מהרש"ח כפו' ק"י והרב ת"ח כפי' רל"ו והרב מהר"ם לרור כחוט המשולש סי' ד' והרב פרמ"ח כח"ח סי"ב דהכי נחוני קמאי שכתב כשמ הגה"ה כפ' חזקת דפליגי על רש"י ורשב"ם מוכרח דפליגי נמי להרשב"ם ורבו הר"י וכיש"ם וכן כתב כפירוש הרב מהר"ם כרורו כתשובה שהובאה כפ"מ ק"ח סיע"ב הגו"ל ועש"כ ודלא כהרב

מתרצ"ג בתשובה כי בלה בפרמ"ח ת"ח סי' י"ר שכתב דלמו הי בהה חליח ע"ש ועמ"ש עליה סרב גם"ש בסוף סי' ס"ד יע"ש וכפירש רבכר בתב הרב מתרצ"ג שם רבכר הסרוך בת"ח כוה והעלה להלכם דלכל הצירושים הסומר לתכירו דו"ד וכו' וקטו מידו דל"מ כלל והכיח רחיה לדבר יע"ש:

**והנה** מרן בם"ע בה"ע סי' ל"ב ס"ח פסק דמהני קנין לחר הנשואים בכותב לחשתו דו"ד חין לי וכו' וכ"כ פסק דנם בסומר לחשתו בעודה תרושה דו"ד וכו' לם קטו מידו הרי פלך עלמו מנוף הקרקע וכו' יע"ש והנה הנם דממ"ש בס"ח דמהני קנין סחס בנשואה ע"ז חין רחיה מזה דס"ל בר"י כעל הסוסחות שפירש דהכותב רחתע"ל קטו מידו ר"חשואה קלי כנו' ומזה נוכיח למרן דס"ל דחכריחת הסרוחפים סחומר לחכירו דו"ד וכו' לח מלי קלי וכרס"ל לר"י ולהנלוים הנו' כסנ"ח פרק חזקת וכמש"ל ודלח ברס"י ודבכ"ס שפירשו דחכריחת קלי וכמש"ל הח ודלי רחין רחיה מזה כלל דס"ל למרן דלח כרס"י ודבכ"ס משום רכבר כתב הר"ן בפ' הכותב דחף לרס"י דס"ל דהכעיח הנו' קלי חכריחת יכבר רס"י דה"ה לנשואה נמי דמהני דמלי שנח משוסף החומר לחכירו דו"ד וכו' וקטו מידו סחס דחסיקנח דמנופה ס"ק קטו מידו לם כן ה"ה בנשואה דדמי כעלה לשוסף עמה בנכסים דמהני לפירות וכבר בביח מרן בכ"י פ' הנו' דכרי הר"ן הנו' מ"ש על פירוש רס"י דה"ה לנשואה נמי דמהני לפירות ע"ש והטור כפ' הנו' בב' דהרח"ש כלים ע"ז ונתן טעם מרן לדכריו משום דהרח"ש כסו"ד כתב בפירש"י עיקר משמע שמוח סובר דליחיה לפירש"י ע"ש כבר חמהו על דכריו כל החחרונים ומה חיקן כזה כיון שרש"י עלמו סיבר דה"ה לנשואה הדמי לשוסף מהני ובמ"ש הר"ן ובנזכר והחריבו למעניחם כיעוב קו' הנו' כמ"ש המעיין הלח בפרחם יעש"ב:

**עב"פ** מוברח מהחמור דמפסק מרן בס"ח דבנשואה מהני קנין סחס ליבח למילף מינה דפסק היסף רס"י שלח כר"י ודעמיה דל"מ קנין סחס לגיסנח דדו"ד וכו' בשוספין כיון דנם לרס"י הדין רין לחמ דבנשואה נמי מהני קנין סחס שיסנח דדו"ד וכו' וכנו"ל והם כן ניכל לו' דלעולם מרן קלי כסיעת רס"י ורשב"ס והרשב"ל דמפרשי דבעיין דהכותב דבעי קט מידו מהו דקלי חכרייחת שלח דמינה יליפין דה"ה לנשואה נמי דמהני קנין סחס וכדעת הר"ן כמקנת רשו שיבח דהר"ן כרס"י סבירח ליה דבנשואה נמי מהני קנין סחס נם לפירות וכרין שוסף החומר לחכירו דו"ד וכו' וקטו מידו סחס דלרירהו ס"ל דהבעיה קלי חכרייחת ולסיקנח עלה דמנופה ס"ק ק"מ לם כן סוף סוף הדין בנשואה כרס מרן חזיל בהה לסיטחים שבחב בביח יוסף בכרך הביח לדעת הרמב"ם דלח הועיל הקנין סחס בנשואה כי סם לעמין שחס מברח ונחנה שיהיה קיים ולח לפירות ודלח כרחשמע מדברי הב"מ וכו' יע"ש · עוד מיין בב"מ בפב"נ מה"ל ס"ב יע"ש ומשום סבי מרן



בזה"ט לחמו ודבכו דרך הקודם לפסוק כהרמב"ם וכמו שהכריח בד"ק הוח בכ"מ ובבדק הבים וכסו"ל וכמו שהכין הטור נמי כן בדעת הרמב"ם וכמובן ולעולם דחין הכרח מזה כלל דקוכד דלח כרס"י ורשב"ם כפי' הבעיה דהכותב מי קלי חכרייחת מו לה וכמוכן דחין לדחות זלומר מי מרן דפסק דבנשואה מהני קנין סחס שיסנח דדו"ד וכו' קלי כסיעת רס"י דהבעיה קלי חכרייחת וכנו' לם כן הול"ל דבנשואה נמי מהני קנין סחס נם לפירות וכמ"ש הר"ן כדעת רס"י וכמ"ל דהח ודלי בורכח היה דוחק מניטו להרב לחם שלמה כפי' ז"ן דנ"ח ע"ב שב' כפשיטות מדיליה דנם לרס"י דס"ל דמהני קנין סחס בנשואה ומב"ם חסיף עב"ז ס"ל לרס"י דל"מ דחס מברה וגחנה קיים ולח לכל מילי וכמ"ש מרן בשר הרמב"ם לכל בשוסף מהני לכל מילי ויהיב טעמח רבה לחלק בין נשואה לשוסף יע"ש והנם דקל"ט עליה דמר שלח זכר שר להר"ן בפרק הכותב שבחב כדעת רס"י דבנשואה מהני קנין סחס נם לפירות וכנו"ל וזה הפך דבריו שהעלה בדעת רס"י וב"ע מ"מ לח נחלחת היה ולח דחוקה הסברח לומר דהכי ס"ל למרן נם בדעת רס"י וכמ"ש היהו טופיה בדעת סרמב"ם וכמדובר:

**ברם** מדבסק מרן בס"ג דבחומר לחשתו כעודה תרושה דו"ד וכו' וקטו מידו סחס דסילק עלמו מנוף הקרקע ומהני נם לפירות כנו' הח ודלי מבחן הוכחח טובה דלח ס"ל כרס"י ורשב"ם בפירוש הבעיה דהכותב דקלי על הבריחת לח ס"ל למרן דהרי"ף ורבינו הלוי נחון והרמב"ם דמפרשי לבעיין דפרק הכותב הנו' דקלי לחחני' דהכותב דחוקימנא לה כגמרח דהכותב לה בעודה תרושה ועלה בעי' קטו מידו מהו דיועיל הקנין נם לעירות וחסיקנח דמהני נם לעירות דמנוף הקרקע ק"מ וכמ"ש כל זה מרן בכית יוסף סי' ל"ב הנו' ומשום הכי פסק מרן בס"ג כווחייהו ודלח כרס"י שבחב בפירוש דבחרוסף ל"מ הקנין יוחר מחמירה ובחיבה כלל כיעו"ש וכיון שמרן בס"ג הנו' פסק כהרי"ף והרמב"ם דמהני קנין בחרוסף נם לפירות כנו"ל וזחח מלינו להנהוח חסירי בפרק חזקת הנו' דכיוכ להרי"ף בחרי כח הסוכרים דל"מ קנין סחס לגיסנח דדו"ד וכו' בשוספין דעלמח עד שיקטו מידו בפירוש מנופה ס"ק דלח כרס"י ורשב"ם וכנו"ל וכבר עמדו כזה נדולי החחרונים להכריח כן בדעת הרי"ף דהכי ס"ל למר וכמ"ש בדעתו הח"י בהב"ח בפרק חזקת הנו' והב"ב כני לחרן כהל' מתנה ומחילה סי' רמ"ח דקב"ד ע"ב הכריח והוכיח כמיטור כדברי הנ"ה בדעת הרי"ף דשל"ה מי רחקו להרי"ף לעשם הבעיה דהכותב הנו' דקלי לחרוסף והכיח הפי' המחוות דקלי חכרייחת שלח ודלי משום דס"ל להרי"ף דבדין הכרייחת ל"מ קנין סחס משום קו' החו' ולכך הכנים עלמו בחוחו פי' שו חיד"ק יע"ש וכחב עליו הרב בני יעקב דק"ה ע"ב הנו' שחמח ויליב וכבן דמב"ט הוח שבחב כן ההנהוח וכו' יע"ש וכן כחב בפשיטות הרב מהר"י שבעלי בחלק יעקב בביחודו לם"ח סי' ל"ו דע"ד דיים ע"ב יע"ש ולח זכר שר

שכבר קדמוהו כזה הרב בני יהודן והרב בני יעקב וכנו' לעיל ומש כן תלחר שמרן בס"ג פסק כהרי"ף והרמב"ם דמהני קנין כתרומה גם לפירות הפך רש"י וכנו' ומש כן ל"ל כהכרח כדעתו כמ"ש הרכבים הנו' כדעת הרי"ף לדעת ההג"ה הנו' דס"ל דל"מ להרי"ף קנין מהס כשותף היומר לחכירו דו"ד וכו' וככל היומר ומדוכר :

**והנם** דחזינת להר"ן בפרק הכיתב שכתב כדעת הרי"ף דס"ל דאפילו כיומר לחכירו דו"ד וכו' וקנו מידו מהס דמהני ולא בעינן שיקנו מידו כפי' מנופה ס"ק ע"ש וכ"כ הה"מ בפכ"ג מה"ת ה"ה כדעת הרי"ף והרמב"ם דס"ל דאפילו לפירושם דפי' דכעיין קלי תמהניתין עכ"ו דכרי רש"י תמת כיעו"ש ונמלת הרר"ן והה"מ פליגי כדעת הרי"ף ע"ד ההג"ה וכמיכן ומש כן מנלן למימר דמרן ס"ל כמ"ש ההג"ה כדעת הרי"ף ודלא כהר"ן והה"מ ומלן מוכח שכן הוא פברת מרן ומנלן הא לזהת לשיב תשובה נלחת חת כל ומוכחת דכיון דחזינן ליה למרן בכ"ו ח"מ סי' ל"ו רחו הביא לנו דכרי ההג"ה דפרק חזקת הנו' כדמותן כנלמן בסהס כלי ת לק כלל וכ"ו ה"ע סי' ל"ב לא הביא לנו חת דכרי הר"ן הנו' שכתב כדעת הרי"ף דחפילו לפי' דכרי רש"י תמת ולא העלהו על שפתיו ודכרי הה"מ דמשמע מדכרי קודשו דלהרמב"ם מהני קנין סהס כנשותה גם לפירות וכבר חלק עליו כבדק הבית וכתב דל"מ לפירות שלא לענין דהס מכרה ונתנה וכו' ותו ל"מ כנו"ל וז"ב מלחר שכב"ו ח"מ סי' ל"ו כתב דכרי ההג"ה בסהס ודכרי הר"ן לא הביאם כלל הא ודחי תובדת דס"ל כהג"ה ודלא כהר"ן כדע"ת הרי"ף וגם מובדת דס"ל להלכה כרוב הפוסקים שנחוניס שהביא ההג"ה שהס ר"י ור"ח והרי"ף וריב"ם ורי"ם דקוו רובא נגד רש"י ורשב"ם וכמוכן ולפי זה לחי שפיר פסק מרן בס"ק דכנשותה ל"מ קנין סהס כי הס לענין הס מכרה ונתנה שיהיה קיים ולא לפירות משום דפסק כהרמב"ם ולפי שיטתו בבדק הבית ואין לנו מוכרחים לידחק ולומר דפליג הא"ה הר"ן כדעת רש"י דכנשותה מכני ק"ס גם לפירות ומרן פליג עליה בהס וס"ל כדעת רש"י כמ"ש הלח"מ דכל זה ודחי היינו נרחה וכמוכן :

**ועוד** נלע"ד שאין לנו מרוכים לכל זה להוכיח כן כדעת מרן ממ"ש בשה"ט הה"ע סי' ל"ב הנו' דלכאורה ממקומו הוא מוכרע ומוכרח והוא מת"ש בשה"ט ח"מ סי' ל"ו ס"ק ו"ל כל עדות וכו' אין שותפו מעיד לו עליה וכו' שא אם כן קנה עלמו ממנה וקנו מידו שנחנו לשותף וכו' עכ"ל יע"ש מדקדוק דכריו שנכתב וקנו מידו שנחנו לשותף מוכח דס"ל למר כרוב הפוסקים הנו' בהג"ה דפרק חזקת הנו' דכבי' שיקנו מידו כפי' מנופה ס"ק וכמוכן דשא"ה שא דס"ל למר כרש"י והשב"ם הו"ל לאשמו' בהדיא היא דעת דאפילו אמר לו דו"ד אין לי עמך כשרה זו וקנו מידו סהס דמהני וכאילו מנוף הקרקע קנו מידו דהוא חדושא רבא דאף דקנו מידי סהס שא שנה גרועה דדו"ד וכו' קס"ל מהני דוקא עלמו אבל

הס"ם כפרק חזקת כמאי דמשני הכ"ע דכתב ליה דו"ד וכו' וקנו מידו וכו' להשתועגן האי דיכא דאף דהוא לעון גרוע עם כל זה כיון שקנו מידו לפילו סהס מהני וכמ"ש הרשב"ם רשב"ם וכש"מ להרכ"א בפרק חזקת ובפרק הכותב ע"ש ומדלא השתיעינן מרן האי דינא הכא כלל שא אחריכא כהב בפירוש דקנו מידו שנחנו לשותף מוכרח דאזיל בשיטת רוב הפוסקים הנו' דלא קנה עלמו ממנה כלשון גרוע וקנו מידו סהס שא בעינן שיקנו מידו בפירוש מנופה ס"ק וכרוב הפוסקים הנו' שהביא דכריהם כב"י סי' הנו' מש הנ"ל הנו' וכמדוכר :

**וחזיתיה** למר הוב הסמ"ע שם סי' הנו' סק"ז שכתב דיוב הפוסקים ס"ל דהג"מ ל"ד דלמר וכו' ובעינן שיפרשו לו בהקנין שם לק נפשו מנוף חלק השדה שי"ל בשוח' וכ"מ תל' הטור וכו' ובמן קילר המחבר ומור"ם עכ"ל יע"ש : הנה מוכח להדיא מדכרי הסמ"ע דהטור ומרן חזיל בשיטת רוב הפוסקים הנו' שא דמרן קלר כמוכן וכנו"ל אלא דק"ל עליה דמר הסמ"ע שכתב דמרן קילר ולפי מה שדקדקנו הנן בעניהין כדכרי מרן שם כן לא קילר מרן כלל שא שכתב כן להדיא בעינן שיקנו מידו כפירוש שנחנו לשותף וכנו"ל :

**עוד** אני תמיה על הסמ"ע דפשיטא ליה הכא כרעת הטור ומרן דאולי בשיטת רוב הפוס' דנראה דתכריה לנזיזה למ"ש הוא עלמו כפרישה סי' הנו' ע"ד הטור וז"ל וכיון שהוס"ף וכו' מש' דבעינן שיסלק נפשו מנופו ס"ק וכו' מיהי י"ל דמ"ש וקנו מידו שא נשאר וכו' כלומר וקנו מידו שאו ממילא לא נשאר וכו' אבל לא שנריך לקנות שא נשאר וכו' עכ"ל יע"ש . הרי דכפרישה נסוד"ק ליהד לפ' דכרי הטור כשכתב דש"י והרשב"ם הפך מה שכתב כסמ"ע וכנו"ל ומה שיהד לפרש כדכרי הטור כן אפשר לפ' כדכרי מרן דמ"ש וקנו מידו שנחנה לשותף אבל לא שנריך לקנות מידו שאו ממילא נהנה לשותף אבל לא שנריך לקנות מידו כפירוש שנחנה לשותף והא"ב אין כתב כסמ"ע כשטיות דכ"מ מדכרי הטור ומרן קילר הפך מ"ש כפרישה אם לא שנאמר דחזר בו כסמ"ע ממ"ש כפרישה והשכיח שעת הטיר ומרן כרוב הפוסקים המוכיחים כהג"ה דכבי' שיקנו מידו כפי' מנופה ס"ק וכאמיר ומדוכר . ויפה כיון הסמ"ע לחזור בו ממ"ש כפירושה דכמה מהדוקין לפרש דכרי הטור דס"ל כיון שקנו מידו ממילא לא נשאר וכו' דתיכת שלא נשאר וכו' עיומדת לנבוד בכוחל ותו דהס כן הו"ל להטור להשמועינן בהדיא דליכא' דד"ד וכו' הנס דהוי ליכא' גרועה מהני אם קנו מידו סהס דהוי חדושא טעי ומה בם דכרי מרן לא יסכלו פירוש זה כלל ועיקר כמו שירהה המעיין ושאת היתה לו להסמ"ע לחזור בו ממ"ש כפרישה ונם כסמ"ע כתב דכן משמע מדכרי הטור כלשון משמעות קלמר משום דיכולים לידחק ולומר כדכרי הטור כמ"ש כפרישה שא דכרי להשווחו עם רוב הפוסקים משום הכי לא רלה כסמ"ע לידחק כפי' הנו' שא דוו כלבר ק' על הסמ"ע שכתב דמרן קלר כדבר ולפום מאי דכתיבנא ובדורנא מדקדוק לשטו

כטהור נמצא דלית קצר כלל וכמדומר . ומתי דק"ע על הסמ"ע דרעק להשוות להטור כהדי רוב הפוסקים דס"ל דכעינן שיקנו מידו כפי' מנופף ס"ק והי לאו הכי ל"מ כט"ל ולית הרח"ם כפם'וכפה"כ הס'לפירש"י דכעיין דפ' הכותב הנו' קלי לכרייתה ולא הטור יסבור ספק דעת לכיו הרח"ם הל ודלי לחמהה טובא וכבר חמהו עליו כזה הרב מהר"ם כרודו בתשובה כי כאה כפ"מ מ"ש סיפ"כ והרב כני יעקב בדק"ה ע"ג ע"ם ולא רלו מ"ם הסמ"ע נופיה בפריפם שחור לנגד כדברי הטור וגם בסמ"ע לא כתב דכן משמע מדברי הטור ותו לא מידי :

**דהן** לחמת דקל"ט על הסמ"ע שכתב דרוב הפוסקים ס"ל דכעינן שיקנו מידו בפירוש מנוף הקרקע כנראה דנגרר בזה בתר דברי הגה"ה דהוא היה מזגה כת הפוסקים דס"ל הכי שהם ר"ח והרי"ף וריב"ם וריב"ם והמחולקים עליהם לא מנה מהם כי אם רש"י ורשב"ם דוקא וכמ"ל ומשום הכי כתב דרוב הפוסקים ס"ל דכעינן שיקנו מידו בפירוש מנופף ס"ק וכמדומר ואולם אני תמיה עליו טובא דלא זכר שר דהרשב"א והרמב"ן ורבינו יונה קיימי נמ כן כזיעת רש"י ורשב"ם כמבואר בתשובת הרשב"א הנו' המיוחסים כב"י סקל"ה ורכ"נ וי"ב כיצו"ם גם הרמב"ן והרשב"א כתי' לכתרא פ' חזקת פי' לאותה סיגיא דדמ"נ כפי' רש"י ורשב"ם וכן פי' הרא"ה לכעיא דפרק הכותב דקלי לכרייתה וכדפירש"י הכיא ד"ק הרב"א בש"ם לכתובות כריש פ' הכותב דל"נ סע"ד מהספר ע"ם וכן פי' לה הנלון מהר"י בן מינתם הביא ד"ק הרב"א כ"סיפת וקנים לכתרא בסוגיא דדמ"נ הנו' ע"ם וכ"כ הרב"א בש"ם לכתרא מסם הרשב"א ע"ם והכי ס"ל נמי להנמק"י כפ' חזקת וכמ"ם מהר"י שבעלי בחלק יעקב סיל"ז יע"ם גם הריטב"א כתי' לכתובות הסכים לי'עת רש"י יע"ם והכיא ד"ק הרב"א בש"ם לכתובות ור' ב' ד' הכותב על הכעיא הנו' ע"ם וכן הסכים הר"ן בפ' הכותב וכתב דלפ' ה"ק דקלי לחלוקה עם כל זה הדין של רש"י הוא דין לחת ומיים דהכי לימא בפרק חזקת הכתים עכ"ל יעו"ם גם דעת הרמב"ם לפי מה שהכין בדבריו הם"מ בפ' כ"נ מה' לימות מסכים לדעת רש"י וכיעו"ם ואם כן נמלא דרבו כמו רבו בת הסוב' כרש"י ורשב"ם ה"ה הרא"ם והרמב"ן ומהר"י"ן מינהם והרשב"א והריטב"א והרמב"ם והר"ן והם"מ ורביט יונה והוו להו דוכא נגד ר"ח והרי"ף וריב"ם וריב"ם הנו' ומה גם דדעת הרי"ף כמת' הוא שנוי כין הר"ן וההנ"א והנו"ל ואיך כתב הסמ"ע לבל רוב הפוסקים ס"ל דהנמ' לאו דוקא קאמר וכו' והוא פלא ול"ע ואולי דהסמ"ע כוון לנרף בהדי הנלוגים הנו' סברת רביט פלייי והעטור והביו והנה"מ דהכי ס"ל נמי וכמ"ל ודוקא . ור"ל דמה שרקרקו בעניותין כלשון מרן דא"מ סיל"ז שכ'שקנו שנתנו לשותף דמוכח להדיא דס"ל למר דכעינן שיקנו מידו בפירוש מנופף ס"ק וכזיעת הפוסקים שהביא הנב"ה וכנו"ל כן דקדקו ומיכיחו כמה מהפוסקים מלשון הרמב"ם בפט"ו מהל' ע"ת ה"ד שלשון מרן שכת הוא כלשון הרמב"ם ממש יהוכיחו מלשון הרמב"ם דס"ל למר דכפוסקים שקובלו בהג"ה החולקים על רש"י ורשב"ם ום"ל דכעינן שיקנו מידו כפירוש הקרקע כמו שחריה להרב מהרא"ם בתורת חיים ח"ח סל"ג ובמהר"ם הלוי סינ"ח ובכני אהרן ה' מתי"ת סרמ"ח דקב"ד ע"ב הנו' שכן הכיעו כפזיטות מלשון הרמב"ם שכתב וקנו מידו שנתנם לשותף דמוכח בכיור דס"ל למר דכעינן שיקנו מידו כפירוש מנוף הקרקע יע"ם . וכן הכין הרב מהר"ם כי'ודו כדברי הרמב"ם הנו' בסיפ"כ הנו'דק"ה ס"ע"ב יע"ם וכן הכין בפזיטות הרב מהר"י שבעלי בחלק יעקב בביאורו לסי"ז עד שמכח זה עמד מת מיה ע"ד הה"מ בפב"נ מה' לימות שהוא דעת הרמב"ם לדעת רש"י והניח דברי הה"מ הנו' בל"ע ע"ם . ולא זכר שר שכבר קדמו בזה הרב מהר"ם כרודו בסי' פ"כ הנו' שעמד ע"ד הה"מ מ'דברי הרמב"ם שבהל' עדות הנו' ע"ם :

**אלא** דחזיתיה למר הרב מהר"מ כרודו שם דקל"ה ע"ד שתי' לדעת, הה"מ דלין רלוה מדברי הרמב"ם שבה' עדות הנו' רס"ל למר דכעינן שיקנו מידו בפירוש מנופף של ק'קע דמ"ם שנתנה לשותף לית הכוונה שקנו מניה בפירוש שנתנה לשותף אלא הוא כ"ט לעיקר הדין דהסליק מועיל בקנין ודקדק הרמב"ם בלשונו לכתוב וקנה מידו ולא כתב וקנו מידו דהכוונה הוא דהשותף האחר קנה מידו של שותפו וכיון שהשותף האחר קנה מידו היא מורה שנתנה לו ולא הוי הפקר לכ"ע דמטעם זה חולק ר"י על רש"י וכו' והרא"ם וכו' יעוב זה של הרא"ם הוא שכוונתו של הרמב"ם בלומרו וקנה מידו ועפ"ז מוכרחים לטו לפרש דברי הטור וכו' יעפ"כ והרב פ"מ נופיה שם כפ"א פ"נ דר"ו ע"כ הסכים עלמו בפי' הטור כי היכי דלא ליפלוג עם מכיו הרא"ם יע"ם :

**והנה** לחמת דלכאורה נראה דכריו נחמנו מאד ולדעתי המעט הוא דלזה כוונו ממ"ם רש"י בפרק הכותב כד"ה קנו מידו מהו ורשב"ם בפרק חזקת דמ"נ בד"ה דכמ"ב בקנו מידו שכתב וז"ל שותף מכירו קנה מידו וכו' ע"ם דכוונו כזה להסיר מעליהם את תלונת ר"י שהקשה ע"ז בתוס' פרק הכותב דמה יש להועיל קנין דלמי מקנה ולא לכ"ב מפקר ע"ם וכזה שכתבו שותף מכירו קנה מי'ו תי' שפיר לקושיא הנו' דכיון שהכירו השותף קנה מידו כזה הורה שלהכירו השותף שקנה מידו הוא נותן ומקנה לו הם"ק וברברי הרב מהר"מ הנו' וכמובן . שלא ולולם הלחת יורה דדכו שדברי הרב מהר"מ הנו' כרעת ס"רמב"ם והעטור אין להם על מה שיסמיכו כלל ומוסחת מיטעת נזדמנה לפניו בדברי הרמב"ם והעטור דכלל שפרי הרמב"ם והעטור שבירושו מכמה דפוסים כבולם נמצא כתוב וקנו מידו שנתנה לשותף וכו' ועוד מה יענה לדברי מרן בשה"ט שכתב וקנו מידו וכו' כנו"ל ועוד נלע"ד דהדקדוק שדק"ק כין וקנה לוקנו חינו דקדוק כלל כיון דקלי"ל דקנין סודר לא כבני עדים כלל כדפסקו הפוסקים ומכללם מרן בם"ע סי' קל"ו וה"ט משום הלא תיכרו פהדי שלא לשקר ועיין להרב לחם שלמה בסי' מ"ם בזה יעש"כ וכלתי קפק דלזה כויט רש"י ורשב"ם

כלשונות הנו' לפרש כמקום קטו מידו דאמרי' בנמ' קנה מידו משוך שלו לשמועינן כאי דינא דלא כעיין ערים וכני כמה שחבירו השותף קנה מידו הגם דכבר למדנו זה ממקום אחר מכל מקום הוה ס"ד דהכי ליכעי עדים כי היכי דלא ניחום לקטוניות קמ"ל דאפילו הכי לא חיישינן לקטוניות וכמ"ש הנמק"י כפ' חזקת והכיא דבריו מרן כב"י סיל"ו הנו' וע"ש:

**באופן** שנלע"ד לאחר המתי"ר מהרב מהרמ"כ ומהרב פ"מ ליתנהו להנהו מילי כלל וכפרט שנעלם מהם לשון מרן כס"ב הנו' ואם יגיהו גם כדברי מרן כס"ע השמים לא לקבל כלל לגלל היותם יורק דבכי שהרמב"ם ומרן כלכלו דבריהם כמשפט ללמדנו דלא שני כקנו מידו משם שלא כעיין שיקט מידו כפירוש מנוף הקרקע וכדאתי' בעניותין ומה"ט השמיטו הכית הלי ליתנהו דהו"ד חין לי עמך כשדה זו משום דס"ל דל"מ הכית הלי ליתנהו גרידתא כקנו מידו משם וכמדובר ולזה כוין מרן בכ"מ בפט"ו מה' עדות שב"ד שרמב"ם הנו' הכיא לנו סוגיית הש"ס דף' חזקת הנו' כמאי דמשני הש"ס דכמ"ש כקנו מידו וע"ז כתב קנו מידו שלא עלמו מן השדה וכו' עכ"ל יע"ש הרי לך להדיא דמרן לפי שיטתו דסובר דכעיין שיקט מידו כפירוש מנוף הקרקע וגם שכן הכין כרבי הרמב"ם מדקדוק לשונו הטהור וכנו"ל משום הכי פי' כפשיטות לדברי הנ"מ דמיירי שלא עלמו מן השדה כפי' בכית הקנין הנו' וכדמוקמו לה כל גדולי הפוסקים הסוברים דכעיין שיקנו מידו כפירוש מנוף הקרקע וכמ"ל והדברים ברורים:

**גם** ראיתי להרב לשון למוריס בח"מ סימ"ג הנו' דבתחלה דקדק מדברי הרמב"ם כדדייקי כל הרבנים דס"ל דבעיין שיקנו מידו כפירוש מנוף הקרקע ושוב כתב דיש לדחות וכו' וע"ש והוא ממש בדדחי ולדד הרב ספריסה לדברי הטור וכבר כתיבנא דלפ' דנסכול הרוקח הנו' כדברי הטור מ"מ להרמב"ם ומרן לא יתכן כלל וכמדובר · אלא דכפי' ר"ק לענ"ד דעמנא דהרי"ף לדעת הנ"י והרמב"ם פליגי בהא על הנחון מהר"י ן' מיגש דאיך יתלוק הרמב"ם על רבו מהריב"מ ונם מהריב"ם נופיה היכי יפלוג על הרי"ף רביה ותולם למהריב"ם ל"ק כלל דאפ"ל דאיתיו סבר כדעת הרי"ף רביה כמ"ש הר"ן והריטב"א כפ' הכותב דאפילו לפירוש הרי"ף דבעיין שיקנו מלדושה מ"מ דברי רמ"י ודיו דין לאמת הוא וכנ"ל כרש להרמב"ם קשיא וכעת ל"י:

**שוב** ראיתי דזה ל"ק זולתי לדעת הרשב"ן כח"ק סיע"ב וכב"ר ח"מ סי' ה' כלל י"ט וכבעל שלמלת הקבלה שב"כ בשם המ"ע והמרדכי והלמח דוד כמ"ש בשמם הרב י"מ בכללי הרמב"ם אות ל"ב ברש בבר כתב הרב שם ודחה דבריהם בראיות מופלאות יעש"ב והסכים עמו הגאון הרב חיד"א כיער לחכמים ח"כ אות מ' סי' ח' יע"ש:

**איך** שיהיה נמ"ל דדעת מרן בשה"ט לפסוק כר"ת והרי"ף ור"י וריב"ם וריב"ס ושאר הכיא בשמם בהג"ה בפ' חזקת הבתים והכיא דבריו מרן בב"י סי' ל"ו בשקתם ובמו שהוכחנו וכדרבו לחתת לתעלה ולא כרש"י ורשב"ם ורשב"ץ ורמב"ן ורשב"א ורמב"ם ורא"ש ורוב רובו וכנמ' קנה מידו משוך שלו לשמועינן כאי דינא דלא כעיין ערים וכני כמה שחבירו השותף קנה מידו הגם דכבר למדנו זה ממקום אחר מכל מקום הוה ס"ד דהכי ליכעי עדים כי היכי דלא ניחום לקטוניות קמ"ל דאפילו הכי לא חיישינן לקטוניות וכמ"ש הנמק"י כפ' חזקת והכיא דבריו מרן כב"י סיל"ו הנו' וע"ש:

**באופן** שנלע"ד לאחר המתי"ר מהרב מהרמ"כ ומהרב פ"מ ליתנהו להנהו מילי כלל וכפרט שנעלם מהם לשון מרן כס"ב הנו' ואם יגיהו גם כדברי מרן כס"ע השמים לא לקבל כלל לגלל היותם יורק דבכי שהרמב"ם ומרן כלכלו דבריהם כמשפט ללמדנו דלא שני כקנו מידו משם שלא כעיין שיקט מידו כפירוש מנוף הקרקע וכדאתי' בעניותין ומה"ט השמיטו הכית הלי ליתנהו דהו"ד חין לי עמך כשדה זו משום דס"ל דל"מ הכית הלי ליתנהו גרידתא כקנו מידו משם וכמדובר ולזה כוין מרן בכ"מ בפט"ו מה' עדות שב"ד שרמב"ם הנו' הכיא לנו סוגיית הש"ס דף' חזקת הנו' כמאי דמשני הש"ס דכמ"ש כקנו מידו וע"ז כתב קנו מידו שלא עלמו מן השדה וכו' עכ"ל יע"ש הרי לך להדיא דמרן לפי שיטתו דסובר דכעיין שיקט מידו כפירוש מנוף הקרקע וגם שכן הכין כרבי הרמב"ם מדקדוק לשונו הטהור וכנו"ל משום הכי פי' כפשיטות לדברי הנ"מ דמיירי שלא עלמו מן השדה כפי' בכית הקנין הנו' וכדמוקמו לה כל גדולי הפוסקים הסוברים דכעיין שיקנו מידו כפירוש מנוף הקרקע וכמ"ל והדברים ברורים:

**גם** ראיתי להרב לשון למוריס בח"מ סימ"ג הנו' דבתחלה דקדק מדברי הרמב"ם כדדייקי כל הרבנים דס"ל דבעיין שיקנו מידו כפירוש מנוף הקרקע ושוב כתב דיש לדחות וכו' וע"ש והוא ממש בדדחי ולדד הרב ספריסה לדברי הטור וכבר כתיבנא דלפ' דנסכול הרוקח הנו' כדברי הטור מ"מ להרמב"ם ומרן לא יתכן כלל וכמדובר · אלא דכפי' ר"ק לענ"ד דעמנא דהרי"ף לדעת הנ"י והרמב"ם פליגי בהא על הנחון מהר"י ן' מיגש דאיך יתלוק הרמב"ם על רבו מהריב"מ ונם מהריב"ם נופיה היכי יפלוג על הרי"ף רביה ותולם למהריב"ם ל"ק כלל דאפ"ל דאיתיו סבר כדעת הרי"ף רביה כמ"ש הר"ן והריטב"א כפ' הכותב דאפילו לפירוש הרי"ף דבעיין שיקנו מלדושה מ"מ דברי רמ"י ודיו דין לאמת הוא וכנ"ל כרש להרמב"ם קשיא וכעת ל"י:

**שוב** ראיתי דזה ל"ק זולתי לדעת הרשב"ן כח"ק סיע"ב וכב"ר ח"מ סי' ה' כלל י"ט וכבעל שלמלת הקבלה שב"כ בשם המ"ע והמרדכי והלמח דוד כמ"ש בשמם הרב י"מ בכללי הרמב"ם אות ל"ב ברש בבר כתב הרב שם ודחה דבריהם בראיות מופלאות יעש"ב והסכים עמו הגאון הרב חיד"א כיער לחכמים ח"כ אות מ' סי' ח' יע"ש:

**איך** שיהיה נמ"ל דדעת מרן בשה"ט לפסוק כר"ת והרי"ף ור"י וריב"ם וריב"ס ושאר הכיא בשמם בהג"ה בפ' חזקת הבתים והכיא דבריו מרן בב"י סי' ל"ו בשקתם ובמו שהוכחנו וכדרבו לחתת לתעלה ולא כרש"י ורשב"ם ורשב"ץ ורמב"ן ורשב"א ורמב"ם ורא"ש ורוב רובו וכנמ' דבתחלה דקדק מדברי הרמב"ם כדדייקי כל הרבנים דס"ל דבעיין שיקנו מידו כפירוש מנוף הקרקע ושוב כתב דיש לדחות וכו' וע"ש והוא ממש בדדחי ולדד הרב ספריסה לדברי הטור וכבר כתיבנא דלפ' דנסכול הרוקח הנו' כדברי הטור מ"מ להרמב"ם ומרן לא יתכן כלל וכמדובר · אלא דכפי' ר"ק לענ"ד דעמנא דהרי"ף לדעת הנ"י והרמב"ם פליגי בהא על הנחון מהר"י ן' מיגש דאיך יתלוק הרמב"ם על רבו מהריב"מ ונם מהריב"ם נופיה היכי יפלוג על הרי"ף רביה ותולם למהריב"ם ל"ק כלל דאפ"ל דאיתיו סבר כדעת הרי"ף רביה כמ"ש הר"ן והריטב"א כפ' הכותב דאפילו לפירוש הרי"ף דבעיין שיקנו מלדושה מ"מ דברי רמ"י ודיו דין לאמת הוא וכנ"ל כרש להרמב"ם קשיא וכעת ל"י:

**ועוד** יש להוכיח דמרן לא ס"ל כהרשב"א דרק"ם הכא בחתיכה אי כ' קנינים מהני ליפוי כח וכשו קנו מידו מנוף הקרקע והוה ממ"ש מרן בחבו' בחכך"ר סי' ל"ח שנשא האם בנ"ר על אשה ח' שנתנה במתנה שליש הבתים שלה בקנין חנ"ק וכשטר המתנה היה בים שני קנינים חנ"ק וק"ם בחרוכה ועם כל זה בתחלה קדם עליו ערער מרן דל"מ משום דחין קרקע נקנה בנ"ק וכמ"ש הפוסקים והרשב"א מכלם ושוב כתב דכרי שלא יקבל השטר מתנה לנמרי דלא לחתיון בכי קנ' יד בעה"ש עה"ת חור לקיים

מתנת

כדמ"י ורשב"ם והרשב"א ודעמייהו הגם דכוו רוצת עבר הנילוסים הנו"ל וה"ט משום דשכר מרן כדעת הרמב"ם כה' עדות דהכי ס"ל נמי מדכתב וקנו מידו שנתנה לשותף וכדפירש הנמ' מדן כב"מ דמאי דקאמר הכמ"ע בקנו מידו ר"ל ק"מ שפלג עלמו מן השדה וכיון שלדעתו ולדעת הנ"ה והרי"ף והרמב"ם מסבימים לדעת אחת ס"ל דהכי נקטיון וכמו שהשיטו מרן בהקדמתו לב"י דאחויל כתב שלשה עמודי ההוראה ואם תוכח מסכימים כדעת אחת הכי נקטיון וכידוע:

**מעתה** מה מאד תני תמיה עמ"ס מהר"י עייאש ככיון יהודה ח"מ סי' י"ל דמרן כש"ע מדאה דעתו בדורה דאולא לסברת רכיבו היו נאון להעמיד הנכסים בחזקתן דהרי ר"ס ר' נ' ורים סי"כ סתם ולא חילק כתי' הרשב"א ע"ש גם שם כפי' ס"כ כתב הרב הנו' דדעת הש"ע דסתם כסרי"כ משמע דס"ל כרכיבו היו נאון ודלא כמור"ם ע"ש ותתמה טובא דאתמי הוגדך לזה להוכיח דעת מרן מדסתם והלא כפי' לתמר כסיל"ו כב"י וכש"ע ככל הנו"ל ואנב תורתן דחיתי לו שם בסיס"כ הנו' דבר תמוה מאד דכיון דהתם להרי"ף כהדי התוספות דפי' הכעיה על דין נשואה דהתם יע"ש ואנב שטפיה לא דק דהרי הרי"ף הסכים לפי' רש"י דקאי אכרייתא והטור בסה"ע סי' ל"כ העיר וכתב דלאביו ל"מ קנין כשואה ועמ"ש עליו מרן בב"י וכתב הרב הנו' נעלם ממנו כל זה והוא פלא גם בפי' י"ח הנו' כתב דלא חיקשי לרבינו הלי הך דפ' הכותב דו"ל דמפ' הכעיה כפי' התוספות דלא קאי אכרייתא ע"ש גם בזה לתי תמה עליו שלא זכר שר מ"ש הה"מ בפ"ג מהלכות מלות דרבינו הלי פרש בהרמב"ם והביאו מרן בכית יוסף סה"ע סי' ל"ב הנו' יע"ש גם הרמב"ן בחי' לכתובות הביא דבריו הרב"ח בס"מ לכתובות דיש פ' הכותב בסור"ק כתב מש רבינו הלי דמפרש הכעיה דקאי אכרייתא יע"ש הפך דברי הרב כית יהודה יע"ש · גריך להתיישב כוס כדעת רבינו הלי נאון לדעת מרן ומהר"מ שדיך ודעמייהו הסוברים דדבינו הלי פליג על הרשב"א ודעמיה בכל נוונא בין בכ' קנינין ובין בקנין הבא לבסוף וכמ"ל ועמ"ש ע"ז: הרב זקן שמוש בביאורו לסי' רנ"ב ע"ש וזה עלמו עיקר הברחו של הרב מהר"ם נאון בתשובה כי בחה בפרמ"ח ח"ה סי' י"ד לומר דלאו הא בהא תליא וחלק בין מקנה חויר או דירה בלשון טוב למקנה בלשון נדוע יע"ש וכנו"ל ואתי לדיך לתי להתלמד כוה לדעת הרב לח"ם בס"ם ס"ד שרתה דברי מהרש"ג הנו' ע"ש ואכמ"ל:

**ועוד** יש להוכיח דמרן לא ס"ל כהרשב"א דרק"ם הכא בחתיכה אי כ' קנינים מהני ליפוי כח וכשו קנו מידו מנוף הקרקע והוה ממ"ש מרן בחבו' בחכך"ר סי' ל"ח שנשא האם בנ"ר על אשה ח' שנתנה במתנה שליש הבתים שלה בקנין חנ"ק וכשטר המתנה היה בים שני קנינים חנ"ק וק"ם בחרוכה ועם כל זה בתחלה קדם עליו ערער מרן דל"מ משום דחין קרקע נקנה בנ"ק וכמ"ש הפוסקים והרשב"א מכלם ושוב כתב דכרי שלא יקבל השטר מתנה לנמרי דלא לחתיון בכי קנ' יד בעה"ש עה"ת חור לקיים

מתנת

מתנת קרקע מכמה לשוטת על חזוקים המכתובים בשטר המתנה הנ' שהם ותחזיק וכו' לפי שבעין יפה וכו' יעש"כ והלח נדון זה דמרן הוא עלמו ממש הנדון שנשאל עליו הרשב"ח בח"כ סי' ס"ח והביאו מרן נופיה בב"י סיקל"ה מחודש ח"ך בנו"ל וקויים הרשב"ח לחותה מתנה מכח הק"ם הבח בחחרונה כמש"ל ומדלח לחני עליה מרן נמי לקיומי ההיח מתנה דב"ד מטעם הק"ם הבח בחחרונה ומטעם השני קניגים כמ"ש הרשב"ח והרמב"ן ז"ל דמרן לח ס"ל כהח כהרשב"ח ומשו"ה הוצרך לקויים המתנה מטעמים לחרים וכנו"ל:

**אלא** דיודעתי כיב"י ריש לדחות קלת רלוה זלת מחשובת מרן הנו' והוח דכיון דכתב מרן בב"י סיקל"ה ורב"נ דרכיהו הלוי פליג בזה על הרשב"ח וכנו"ל ושם כן כיון דדין הרשב"ח הנו' כמח' הוח שהו לומרינן לוקי לדעת לחוקת היורשים ויד המקבל מתנה עה"ח משום הכי לח לחני עלה מרן בחשובה הנו' מכח הק"ם הבח בחחרונה לו מטעם כ' קניגים כיון דזה כפלוגתח דרבוותח קלי משו"ה הוצרך מרן לקויים לוחה המתנה מטעמים לחרים דיודו בהו כולי עלמח וכמובן כרס כיון דמליהו למרן בס"ע סי"ז דגלה דעתו בהדיח דפליג על הרשב"ח ודעמיהו וכמרובר שם כן בפשיטות מב"ל דמשו"ה לח לחני עלה בחשובה הנו' לקויים המתנה הנו' מכח חשובת הרשב"ח הנו' ולית לחן לריכן לדחוקי בפשין ולמימר משום דבפלונתח מקניח ודינח הוח דמוקמינן לחרעח בחזקת היורשים משום הכי לח לחני עלה מש' הרשב"ח הנו' דב"ו הוח עיולי פילח בהיות לו טעם נכון וכרור כדעת מרן בכל החמור ומדובר · ולחנב לורחין חזינח ליה למרן בחשובה הנו' מכלל הטעמים שכתב לקויים לוחה מתנה כתב וז"ל ועוד מדכתב פעמים שנתנה לה מת"נ ושלמה ודחי דה"ק חי קניח מדין חנב תיקני וחי לח קניח מדין חנב תיקני מדין ק"ם וכיוצח בזה כתב הריב"ש סי' שמ"ה עב"ל יע"ש · והנה מדברי קדמו הללו נרחה ברור דהוח המכין כדברי הריב"ש שבחשו' הנו' דלח כמהרח"ם ומהרח"ן והפ"מ ודעמייהו הנו"ל דבשים שני קניגים בשטר שלחר מהם מועיל ומחר ל"מ דל"ח דיתקיים השטר בקנין הלחר המועיל שלח בשנם קנין השני יש לו חלוח בעד מה שלח נלחו הכי תרוייהו ל"מ וכמש"ל ומדברי מרן הללו נרחה ברור שלח הבין כן דברי הריב"ש הנו' כיון שלח נוכח לחמרינן דמתקיים השטר בקנין המועיל דוקח ולח שלימו מועיל מחכינן ליה כמלן דליתיה וכמבוחר וכבר כתבנו דהמעיין היטב בדברי הריב"ש הנו' נבבו יבין שנדקו דברי מהרח"ם ומהרח"ן והפ"מ והלח"ם ודעמיהו דמשו"ה קורך לומר הריב"ש שם דהקופר לרבבה לח"ר וקנין החנב יש לו חלוח כדיעו וכו' דחל"ה לח הוה מהני נם הק"ם וכמש"ל כרס לדעת מרן הנו' לח ידעתי חיך יתפרשו דברי הריב"ש הנו' ועב"פ מליהו לו להרב"ד ולהרח"ן ולמהרי"ם חבר נחול הוא מרן דקלי כוותיהו בפי' דברי הריב"ש הנו' וכמובן ועדיין הני נבוך כדין זה והדבריס נלח"נ ובבן חזר הדין לנ"ד הנם דכתיב קנין בחחרונה ונם שני קניגים וכנו'



לעיל לח יועילו ולח יהיו כלל לדעת מרן שקבלו הורלוחיו כידוע וכבל החמור ומדובר זלח ועוד לחרת בב"ד חיבח נדון למימר דלפילו הרשב"ח וכל דעמיה יודו בב"ד דהנם דחיבח בב"ד לח הוו ליפוי בח כיון דבבחי שטרח דב"ד חית בים שני דברים דשייבי בהו קנין סודר ובם הקלוק שקלקה החשה הנו' שעבוד בחוכחה מהסך הנו' וע"ו ודחי שייך ק"ם וחייל עליה הקנין ובלחי ק"ם חין בו מועיל כלל וכמ"ש הרב שבט בנימין וכנו"ל בריש לחיר ווחה שנית זכו ומחנת הסך הנו' לבנה ולזה ודחי חין מועיל בו ק"ם לחיד בלחי לשון חיוב כדי להגיל מחרי ערעורי דחין מטעם בב"ח ודחין חדש מקנה השלב"ל וכנו"ל וכיון דחין כאן לשון חיוב כלל ומבח השני קניגים זהו בחיש לומר דהוי ליפו"ך ובחילו חייב עלמו וכו' כנו' הנה בל בה"נ דנבחב בשטר שני דברים שהחד מועיל בו קנין והשני חין מועיל בו קנין לחוד הנם בשטר שני קניגים לח לחמרינן דהוי ליפו"ך חלח בחו בהו שהקנין הרחשו' לח הועיל בך השני וכמ"ש הרב נחמן שמוע בחשובה סי' ד' ד"ך ע"ב וז"ל חלח נחמר דברי הרשב"ח שלח בנוף לחת בנון בית שלח קנה הדירה חין הקנין בלום ואם קנה הנוף קנה לבן בשבחו שני קניגים לחקן בח לומר דעל הנוף קנה ומועיל הקנין לבל בשהם שני דברים וקנה על שניהם ובלחד מהם לחו מועיל שום חקון בחו שהקני' הרחשו' לח הועיל בך השני וב"ת נימח דקנין השני קלי על חיוב הממו' לבר ובזה בח לחקן זה לח מלינו וכו' יעש"ב ודוק מינה וחוקי בלחרי'

וכמדובר:

**ועוד** דזה שבתב הרשב"ח ודעמיה דבל שבתו' בשטר שני קניגים הוו ליפו"ך חלח בתבו הקנין בפי' בבדי וכו' כנו"ל הייטו בשהעדים יודעים ד"ו לי נמי בסחמח לבל שם הסופר והעדים ובעל השטר הם לפנינו ולומרים חלח קנו מידו ב"פ לחד בתחלה ולחד בסוף בלל רק קנין לחד דוקח ות"ש בסוף וקנינא וכו' בלו לומר שעשו שליחותם שלמר להם שיקנו ממנו הח ודחי חלח דינינ' לשני קניגים הנו' דהוו ליפו"ך ביון שהם עלמם מבח"שים זה ולומרים חלח היה בוח שני קניגים ממש רק קנין לחד לבר ול"מ וכמ"ש מהר"ם שיך בסיפ"ו שבן מרוקדקים דברי הרמב"ן והרשב"ח בחשובה הנו' יע"ש וב"ב הרב המביב בב"י סי' קל"ה לוח ס"ע והרב לח"ם בסים"ד משם הרב מהרי"ם יע"ש ובפשיטות חני לומר דבימי' הרעים הללו דחחשוב דרוב דרי וחין יודעים דין זה בי לם הרשומים שבניר דוקח שם בן לפילו בסחמח לח דינינ' להו לשני קניגי' רק חד הוח קנין דהוי ול"מ וסחמו בפירושו דחוקה על העדים שעשו שליחותם וע"ז חזרו לבחוב וקנינ' לומר שעשו שליחותם דוקח והדבריס פשוטים · שוב לחחו"ר נר"מ ס' ויקדח להברהם להרב המובהק מהר"ר חרחבי נר"ו מו"ל דק"ק טרחבלום ורחיתי לו בח"מ סי' ס' שעמד קלת בפרט זה ונם עמד בדעת מרן ודעתו נוטה יותר לומר דמרן לח ס"ל כהרשב"ח בהח וסו"ד דמרי ס' לח נפיק והמוחזק מב"ל קו"ל יעש"ב:

**אתאן** למ"ש בשטרח דב"ד לחר הזכוי הנו' וז"ל חך בתבתי וע"מ שיניע לב' הנושח וכו'

ע"כ הנה מורה להדיא שלא נתנה וויכוחה הסך לבנה כי
אם כתנאי הנז' וכיון שכן הרי תנאי זה חסר שתיס
ממשפטי התנאיים כשתיס רעות לחת מהנה דהוי מעשה
קודם לתנאי שכתחלה זכתה ונתנה לבנה הסך הנז'
ואח"ך התנאי הנז' וזה הפך ממש מדין משפטי התנאיים
דילפינן להו מתנאי בני גוב"ר דתנאי קודם למעשה
כעיונן וליכא הכא :

**ועוד** שניה זו רעה חולה דכעיונן תנאי כפול וליכא
הכא וכבר לפסיקא הלכתא ומרן קבעה
להלכה כשה"ט ואה"ע סיל"ח וכח"מ סיר"ז ורמ"ק דנס
בר"מ כעיונן משפטי התנאיים וכל דחסר חד מניהו
התנאי בטל והמעשה קייס כמבואר כמרן שם ולא נמלך
כתוב כהתי שטרא דכ"ד שהכל נגמר כחומר התנאיים
כהתו"ל וכו' כדי שיועיל הכא כנ"ד הני תנאה וכמ"ש
מרן כח"מ סירמ"ק יע"ש דמתני דכתיב כהתי שטרא
וקיניא וכו' כתתו"ל הני תנאי על הק"ק דהיה
כמדל"ב מ"ך כתתו"ל ולא על התנאי הנז' כלל וכמובן
ואם כן ודאי שהדין נותן דהתנאי בטל ומעשה הזכוי
קייס וכיון דמת הבן לחי לבוי יורשיס דידיה הוא
מדהוריתא ואין לה לאם כלום ופשוט :

**והנם** דחזינא למרן שם כאה"ע סיל"ח הנז' ס"כ
דפסק כשתם דכאומר מעכשיו הו ע"מ לא
כעיונן משפטי התנאיים הנז' ושוב כתב מרן וז"ל ויש
חולקים דנס כאומר ע"מ כעיונן משפטי התנאיים
הנז' יע"ש וכבר הסכימו הפוסקים כרשת מרן דכשכותב
כתחלה הסברת הראשונה כשתם ואח"ך כותב סברת
החולקים כלשון וי"ל דדעת מרן לפסוק כס' הראשונה
ומשום הכי קבעה כשה"ט כשתם כמו שהזהיר כזה
הרב יד מלאכי בכללי מרן סי"ו והוכיח כן ברשות
דכות ופי' דברי הפוסקים שכ' דמרן לא הכריע דהכונה
הוא שלא הכריע כפירוש לפסוק כהדיא כאחד מניהו
ומיהו אנן לכללין סתכינן דכשתם ואח"ך י"ל ליה לן
למפסק כשתם ועש"ב וכ"כ הרב חסק שלמה בכללו
והרב מנ"ם בכללי הקי"ל סי' כ"ה יע"ש וה"ב כיון
דכהתי שטרא דכ"ד כתיב ביה בהדיא דהתנאי הנז'
נעשה בעל מנת וכיון שכן הו לא כעי' משפטי התנאיים
הנז' כלל וכשתם מרן דקי"ל כשתם ודלא כיש חולקים
דהכיא מרן הנז' כאחר האריכו בעלי הכללים הנז'
וכמדובר כדס כל היד המרכה לבדוק ולחפש היטב
כסברת הפוסקים בעיונו ירחה דמ"מ אין כלל זה
מוכרח מכל בדעת מרן דס"ל כשתם שהביא ר"ק
הרב י"מ שם כפוד"ק שכתבו כפי' שאין לסמוך על
כלל זה רים ויש כמה מקומות להיפך דכמה מקומות
מצינו למרן כס"ע שהסברת הראויה כותבה כשתם
והסברת העיקרית כשם י"ל יע"ש וכ"כ הרב פרי
החדשה כח"ג והביא ד"ק הרב נר מצוה ח"כ שקפ"ו
יע"ש . ואתה תחזה להרב הון יוסף כסיפ' דל"ל
ע"ג שהביא דברי כל הנז' לעיל ורחה דברי
הרב נר מצוה הנ' כמה שהמה ע"ד הרב
פרי החדשה מתשובת הרב זר"ח דשה"ע שכתב היפך
ממש כלשונה תשובה דיו"ד הנז' והוא הוכיח במיפור
דלמו מני"ר הרב זר"ח גופיה חתים עלה דלשונה תצו'
דבשה"ע שלא הרב מה"ח זאבי כיעו"ש ובסוף ד"ק
כתב הרב הנז' וז"ל הרי לך סרכין תלתא דקיימי כחדא
ניטה ולאיש לסבר שלא לו שלשה המה מעיבי ותרי
מניהו עמודי ארץ לכי ירושלים דסברי מרן דהון
לסמוך על כלל זה ואם קבלנו עליהו הוראות מרן
לא קבלנו גם כללים השו כדעתו ושפיר מני לסמר הכעל
קי"ל וכו' וכיון שכן ליה דינא ולית דייכא דלימא דלא
מני עיבין הבעל קי"ל כהאי מלתא והגם דנימא
דדעת מרן מספק"ל לי מני הבעל לסמר קי"ל דכר זה
הנה שמעינה מתורתו של רבינו החכי"ב כתשו' והכיאה
בכללי הקי"ל לותי ל"ת דמני סמר קי"ל ה"ה כנ"ד
מני הבעל סמר קי"ל עכ"ל יע"ש ומה שדחה לזה
הרב הפוסק שם בסי' י"ט רמ"ח ע"ח כר"ה ועל וכו'
מכח דהסברת הראשונה שהביאה מרן בשתם היא
מהרמב"ם והוא מלתי דלרעת דישרל וקבלנו הוריו'
וח"כ לכ"ע ל"מ טעין קי"ל נגד הרמב"ם יע"ש הנה
מלבר מה שכבר הניב עליו יפה הרב הון יוסף שם
בסי' ך' דכ"ד סוף ע"ד יע"ש קנה בנ"ד בלשו הבי
נעולים לנמנו מדחיק הרב הפוסק הנ' דאנן בדיוק
כאחרת הדין לא קבלנו עליהם הוראות מרן דוקא ולא
הוראות הרמב"ם דהיכו מלריה דאחרת קדישא ח"י ת"ש
דוקא ולא סוריה בכלל והרי בסקום שמרן פוסק נגד
הרמב"ם לנו נגדיה בתר מרן ופסקינן כיותיה דמרן
ודלא כהרמב"ם כידוע וגם כן דחיק הרב הפוסק הנ'
מכח דהסברת הקשיתית היא מונחת מהרמב"ם לא
שייכא הא בנ"ד הגם דבנ"ד נמי הסברת הראשונה
שהביאה מרן בשתם דכאומר ע"מ לא כעיונן משפטי
התנאיים הס דברי הרמב"ם ממש עם כל זה מצ"ל
המוחזק קי"ל כהרב בני יעקב והוז"ל והפרס"ח דס"ל
דמרן פוסק כי"ח וכנז"ל ופשוט :

**שו"ר** דכמתי דקמן כדין זה עלמודקיימינן כיה
לגן כאומר על מנת דלפליגו רבותא קמתי
לי כעי' משפטי התנאיים לו לא ומרן כשה"ט שתם
כתחלת ד"ק כרובא דרבותא דס"ל דבע"מ לא כעי'
מש"ה ושוב כתב וי"ח דגס בע"מ כעי' מש"ה ומשפ"ל
בדעת מרן כמלן ס"ל ובלשו למחלוקת בעלי הכללים
הרבנים הנ' דלפליגו בדעת מרן וכבל הנ"ל ואח"ת
מלחתי דבדין זה עלמו בדעת מרן לפליגו פיה שני
גדולי הדור שלפניהו ה"ה הגאון הרב חק"ל והגאון
הרב מהר"מ סוזין הוד"ק בחק"ל מה"ב ח"מ סי' ד'
דקנ"ו ע"ב לותי ו' דבבדון דידהו היה חיוב על תנאי
ובים המעשה קודם לתנאי שלא דהתנאי היה בלשון ע"מ
וכמעכשיו וע"ז כתב הרב הגדול מהרמ"ם לבטל חיוב
ההקדם מטעם שהחיוב לאחיו הוי מעשה קודם לתנאי
והתנאי בטל והמעשה קייס לדעת כמה וכמה מהפוס'
ה"ה הרשב"ם והר"ן ודעמיהו ועל זה נרגש הרב
וכתב וז"ל ומ"ש בנ"ד מעכשיו ל"מ בשום משפטי
התנאיים ואפילו מרן בש"ע הביא ויש חולקים
ידוע שיש מבוכה בחרונים בדעת מרן דבשתם
מרן שתם וי"ח דאשתר דדעתו כי"ח ולדעתי בים מו'
וכ"ע יודו בזה שו ד"ק יע"ש והגאון החק"ל שם חלק
עליו והאריך למעניתו לרחות ד"ק של הרב מהרמ"ם
יעש"כ והלכי עשר לפעמ"ד דלין כרתי שכל מה
שהאריך

שהחיוב לרחוק דכריו מלחר דעכ"פ עיונו הרואות לשלשת הרועים ה"ה הרב בני יעקב והרב זר"ח והרב פרה"ח דלא ס"ל היתי כללה כדעת מרן דבסתם וי"ח חלכה כסתם והם לחרו דחין כלל זה לחת כדעת מרן וח"כ מלן ספין ומלן רקיע להוליח מיד המוחזק נגד שלשת הרועים הנ' ולם מני"ר הגלון החק"ל שלחי הפך סרכין חלתח הרכנים הנ' שלחי מר דרב נוכריה ורב חילים וכמ"ש עליה הרב מהרמ"ם שם כרקע"ה ע"ד לוחת ה' יע"ש וכמלי דקמן לחי תמיה עליו שכתב בפשיטות שזה כלל מוסכם מכל רבני גדולי ההחרונים שרעתו לפסוק בסתם וכו' יע"ש דחיך כתב זה מוסכם מכל והלח הח קמן שלשת הרועים הנ' דלח סבירח להו הך כללה וכמדוכר · והנם שכתב שכבר כיחר מזה כתק"ל יו"ד ח"ח סי' קל"ט והזכיר לדברי הרב י"מ כיע"ש עכ"פ לח היה לו לכתוב בפשיטות זה הכלל הוח מוסכם מכל מלחר דמרי סברת שלשת הרועים הנ' לח יעלנו ות"ש שים לו רחיה כרורה לזה שהסברח שכותב בסתם בש"ע הכריע כב"י להל' כן ולייחיה כידיה חדח מ"ש בש"ע ח"מ סי' ז' יע"ש לחכלי לח ידעתי מה זו רחיה לסחור סברת ג' הרכנים הנ' דהם לחרו דחין לסמוך על כלל זה ככל דוכתח דיש ויש כמה מקומות להפך כמ"ש הזר"ח וכנ"ל ול"ש לחן יודח הרב דיש מקומות דס"ל למרן לפסוק כהסברח שמכיח כתחילה בסתם והייט כמקום שבב"י הכריע להלכה כן ולחלם לחו מצום הכי ניחח לחן דכבל דוכתח נם במקום שלח הכריע בבית יוסף כן להלכה דלפ"ה ס"ל כסתם ולם כן מה זו רחיה כרורה לזה ולעב"ד לייכה לפילו מקלת רחיה וכמובן נם מ"ש עליו דלי רחה מה שפקפק עליו הלזה יקרח מבוכה הרי קרח כרכתיב לחרי רבים להטות וכו' ע"כ נם כזה לח ידענח מלי קלמר מר דכדיני ממונות לח לוולינן כתר רובח שלח כתר חוקת ממון וכיון דלייכח ג' לו לפילו הרי פוסקים דמסייעי למוחזק מה כח נשחר לנו לחן יד ענייי להוליח מידו ורוחה לחכי להנלון שם שכבר כרנש מזה וז"ל ולם יחמר תיכח וכו' לכל כר"מ דחין הולכין לחחר הרוב וכיון שים פקפוק קלת לי נקטינן כי"ל כיחור דמלו לחרי קי"ל נם זה לישו דכי נחלקו ע"כ דיבי הש"ע הוח וכיון דנקטינן למוסכם כנ"ח דסתם עיקר הנ' נפיק לח"מ וכבר עמדתי על מעין זה בחק"ל להא"ע סי' מ"ה ד"ק והכלתי דברי מהריק"ו שורש קמ"ט דלי קונין דעלמח כחד מר תו ל"מ לחמר קי"ל כלישך וכ"כ הכנה"ג בכללי הקי"ל ונהי הכלי קונין דעלמ'דנקטי בסתם וכו' עכ"ל יע"ש הנך רוחה שהנלון נופיה נרנש ממ"ש והוכרח להסיב דכיון דקונין דעלמח נקטי בסתם חו ל"מ לחמר קי"ל וכנ"ל ולחכי עפר לח ידעתי היכי הוי בכה"נ קונין דעלמח דנקטי בסתם ומי נילה לו רז זה כיון דחשכחתן פלונתח דרכוותח בהח ברעת מרן לם כן בכל דין שבתב מרן בסתם וי"ח בשהנתבע מוחזק מל"ל קי"ל וה"ה בשהתובע מוחזק ולח מצחת לה דשייך קונין דעלמח בהח כ"ה בשני חלקים דח"ח ויו"ד ומקלת מלה"ע דלח שייך בהו דרך דממונח וקר לחי לחפשר דפסקינן בסתם כרש כדרך דממונח וקר מניהו מוחזק מלן ספין ומלן רקיע להוליח מידו ממון נגד כת הפוסקים המסייעתו לחוקומי ממונח כידיה ופשוט · ותו דהנם דיהיבנח ליה כל דיליה דנם בכה"נ חמרי' דשייך לומר דקונין דעלמח דנקטי בסתם עכ"ו זה שבתב הרב דלא לחמרי' קי"ל נגד קונין דעלמח וכמ"ש מהריק"ו והכנה"נ וכנ"ל דוחה חנכי דכלל זה לישו מוסכם מכל ומשכחתן לרכוותח דפליני בהח מלתח דהנם דהרב פ"מ ח"ח סי"ב והרב מוכל מלם סי' כ"נ הכי ס"ל דחין לומר קי"ל נגד קונין דעלמח ורחוי להוליח מיד המוחזק וכן נרלה לדעת הרב דרכי נועם בח"מ סי' ל"ח הנה הרוחה ירלה למהרש"ך בח"ח סי' ז' ולהרב דבר משה ח"ב סי' ק"ו דס"ל כבי' דמני לחימר קי"ל לפילו שיחמרו החולקים שמעשים בכל יום עושים ונוהנים היפך סברת שבנברם יע"ש ובמ"ש כ"ו מופת דורנו הרב מהרש"ח נר"ו מר בריה דרב הנלון החק"ל בספרו הנורח הנד"מ נדיב לב ח"ב ק"מ סי' מ"ב דפ"ב ע"נ ולזה הסכים מני"ר נר"ו שם בכ"ד וכתב ע"ד הרב פ"מ והמ"מ הנ' דלמו כללה הוח מלתר דחזינן לכל רבני החלרונים שמשתמשים בכלל הקי"ל לף במקום דלה נהיני כן וכו' יע"ש וב"ב עוד לחימלך הרב לורח משפט בסי' כ"ה לות ל"ט ועיין למרן החבי"ב בריש לות י"ב מהרש"ך ח"ח סי' ה' בר"ם דל"ב וסהרב בית דוד בתב דבמחלוקת הוח שנוי וב"ב הרב לוכל יפחך ח"מ סם"י ס' וסי' י"ו ול"ה ד"ן ח"מ סם"י ט"ו יע"ש ותמהני על שני המלורות הנדולים הרבנים הנ' הבנים בניו של הנלון החק"ל שלח זכרו שרים לדברי הנלון מר לביהם בשתי תשו' הנ' שהסבימה דעתו להיפך דל"מ לחמר קי"ל נגד קונין דעלמח וכנ"ל וכפרט יגדל התימה יותר על הרב המלך דוד נר"ו דפסק לח הדין בפבינת חריפת דלא כוותיה דהרב רבי לבהו ועם שלעניו דינח הדין עמו לפסוק דלא כוותיה כיון דדין זה במחלוקת הוח שמי ונדול כח המוחזק לטענון קי"ל כיחוע ברם לנד הפחות היה לו להזכירו בהדי כת הסוברים דל"מ לחמר קי"ל נגד קונין דעלמח ולחולי מפני הכבוד שלח יהיה כחולק על רבו ולבי העליס עין הברולח ממנו ולח העלהו על שפתיו וכמובן לית שיהיה עב"פ זלת מלינו דנם בזלת לפלינו רבוותח וחזר הדין ליפות בח המוחזק וקמח כידיה לטענון כמה קי"ל וכידוע ופשוט :

**נם** מ"ש הנלון החק"ל שם דמרן בתשובות לה"ע הלכות נטין סי' ט' פסק כן בפשוט יע"ש · הנה הרוחה ירלה דהסיק תשובה הנ' לחו מרן מתיס עלה ולינה למרן כי לם להרב מהר"י ליחח כמו שירחה הרוחה ומרן בתשו' שהשיב עליו לח השיבו בפרט וה כלום כי לם בתב עליו שב"ו לייו מענינו כיע"ש וח"ב לח נתנלה לנו רעת מרן בתשובה כדין וה כלום וכמובן ותמהני על הנלון החק"ל שנרלה ח"ו שלח הבניח יפה בתשובה הנ' למען רשת מי בעל דבריס והוח פלח :

**ועוד** הנם דניחח דמרן נופיה הכי ס"ל בתשו' הנ' לח"ה לי קבלנו הורחות מרן נם בתשו'

מו לית גם זה כמחלוקת הוא שנוי בכתוב אצלי כמ"ש על זה בקונך וכבר אמה רוחה להגאון החק"ל שם בסי' הנו' אות כ' מאי דפליג בזה הוא עם הרב הגדול מהרש"ם ורוחה אני את דברי הרב מס המלך שהם חזקים כראי מונח ומה שדחה לו הגאון הנו' שם דהרב מהר"י אזולאי הדר ביה בחיים שם סי' ע"ד יע"ש לאכי הרוחה דאשתמיט מניייהו מלכי מ"ש הגאון הרב חיים שם הנו' נופיס בהשמטות על סי' ע"ד אות נ"ז יע"ש וכבר תמהתי כן במקום אחר ע"כ רבני החתרונים שתפסו במושלם דהרב תיר"ם סותר עצמו ח"ו ממ"ש בכרכ"י ח"מ סי' כ"ה למ"ש בחיים שם סי' ע"ד הנו' והאמת דלא היא וכמ"ש בהשמטות הנו' וכמדוכר ומ"ש הגאון החק"ל שם בשות ו' דקע"ו ריש ע"ב על דברי הרב מס המלך שעשה מעשה הרב על זה דמי גלה לו זה וכו' יע"ש · ואתה תחזה להרב דין לאמת בח"מ סי' רמ"ח סוף ס"ק שהעיד בנודלו שעל תשובת מרן נופה דקאי עלה הרב שער המים הוא עובדא בהרב פרה"ק פסק בתשובת מרן הנו' והרב מהר"מ בולה חלק עליו יע"ש ועיין בספר ויוסף לברהם להרב מהר"ם דיין הגד"מ בסי' מ"ם כזה יעש"ב :

**באופן** דחזינא להני תרי אצלי רבבי הגאון החק"ל והגאון הרב מס המלך דאפליגו בהאי דינא דמרן דשה"ע סיל"ז ס"ב דכתב תחילה שתם ואחר כך יש חולקים וי"ל למרן בשתם ואמן נרירן לכתריה לו כי"ת מלבד שברית הרב בני יעקב והרב זרע אברהם והרב פרה"ק דאפליגו ע"ב רבני התחרונים ומ"ל בכל דוכתא דכתב מרן שתם ו"ל דאפשר דהלכה כי"ת ולא חזינא בכל דחיות הגאון החק"ל כדי שביעה בשום הברת חוקך לומר דס"ל למרן בשתם ובכל התמור ומדוכר והנם דחזינא להרב מס המלך שם בסי' ה' דחזר בו וביטל דעתו ח"ו והסביס לכל מ"ש הגאון החק"ל כיע"ש בבר בתבתי בתשובה לאחרת דהייטו טעמא דאזר בו הרב מהרש"ם שם הוא מתרי טעמי אם מפני הכבוד כי הוא רב הוא כרמוז בד"ק הנו' ואם משום דבההוא שערא דבב"ד הוא בתיב ביה ק' ס' הפוסקים וכו' וכיון שהגאון החק"ל בך הסכימה דעתו הרמה והבע"ד בבר קבל עליו שברת הפוסקים אם בן משום הבי בדין הוא לקיומי ההוא שערא בלו עם תבאיו ע"פ שברת הגאון החק"ל בכל הנו' בכל סניף וסניף והנם דבקבלת שברת הפוסקים נופה שדי בה נרנח וקרא עליה ערער הרב מהרש"ם שם בסי' נ' דקע"ג ודקפ"ה דס"ל למ"ד לפו"ד קבלת ס' הפוסקים כיע"ש מ"מ הרי הגאון החק"ל שם שברת ליה למר דמהני והבריח הדבר כריתות רבות ות"ב חזר הדין בחותו נדון לקיום ההוא שערא בכל פרטיו לדעת הגאון החק"ל ומשום הבי הד"ר הוא לבל תסידיו הרב מהרש"ם וביטל דעתו מ"ו נגד דעת עליון החק"ל בלותו נדון דוקא וכמדוכר משה"כ היכא דלא בתיב בשערא קבלת שברת הפוסק וכנוונא דב"ד לבתי מל"ל דהרב מהרש"ם בשבריתיה קאי וכמוכן ובתשובה לאחרת שאר לי הבריתי הדבר ממאי דחזינן ליה למר למהרש"ם בתשובות אחרות והמה לאחרונות כומן טובא ה"ה בתובים בסה"ק תוקי חייס אל הרב התסיד מופת הדור כמוהרש"ל נלבון ושם רשיתי דלבתי בתוקפים קאי ובסברתו עומד ולא חשש בלל למה שדחה לו הגאון החק"ל וכמו שידחה הרואה ות"ב בהבריח לו' אדא מתרי טעמי דלמרן הנו' וכמוכן ות"ב נמ"ל דהאי דינא דב"ד בתחלוקת הוא שנוי אי בעינן ת"ב נם בלומר על מנת לדעת מרן אף אם לא ודינא יחיב דמאי המוחזק לומר קי"ל בתלן דאמר דגם בלומר ע"מ ס"ל למרן דבעי ת"ב ותנאי קודם למעשה וכם' הי"ח שהבית מרן וכמדוכר :

**ועוד** החכם עזיזי יקנו בתשובת הרב הון יוסף דסי' ח"י הנו' בד"מ ע"ב ראו הביא לנו מ"ש הרב התבי"ב בתשובה ב"ח ח"מ ח"ב סי' ק"י דקי"ט ע"ד שבתב ו"ל ואין קפק דבלל מסור בידינו ב"מ שהבית הרב שתי הסברות והאמת בתובה והב' בשם י"א שהסברת שבותב בשתם היא עיקריית ה"מ לדון בן לבתחילה לבל אם המוחזק בשען על סברת הי"א אין מוציאים מידו עב"ל וב"ב מהרמב"ם הו"ד בנו"ר וכו' ו"ל ואף במקום שרגילים לפסוק בדברי מרן בס"ע אין להוליא ממון מן המוחזק משום דמרן לא התניט בס"ע וכו' וכיון דהוא פלוגתא דבתובתא י"ל דאין להוליא ממון מיד המוחזק עב"ל והנם וכו' מ"מ מאי לומר קי"ל בהנה"ג ומהרמב"ם וקי"ל בי"ת וכן העיד הרב מהר"ן קורש שבן הורחה יולחה בבית מדרשו של הרב מ"ח וכן הורו פה עיה"ק ירושת"ו זה ימים לא בביר בבה"מ הקבוע להורחה ופטרוהו למוחזק וחילייהו מדברי הרב החבי"ב שהבתתי ואין פ"פ בדבר וכו' יע"ש שהאריך בזה ואסיק בן להלבה ולמעשה בל"ד יע"ש ורואני להרב הפוסק הבת אחריו שם בסי' י"ט דשתק לו בזה ואסוף דינא הסבים בוותיה דמר שבתב בסוף תשובה דסי' י"ט הנו' וז"ל ואמינא דלעניין דינא הבני מסבים הולך בלל אחר הרב נבר החבם הפוסק ופיו בפי וכל מן דין שמוכו לנא עב"ל יע"ש ז"מ דהודה לו בזה ודן את הדין בסברת הרב החבי"ב ומהרמב"ם בין דהבי דייבי בירושת"ו בחאר הביד בנודלו הרב הון יוסף דאי הוא ליבא בעדותו שום פקפוק ח"י ושום דחיה לדבריו לא הוא אחיק ליה הרב הפוסק הנו' ולא הוא מסבים בוותיה בעניי דינא שלא ודאי דדברים ברורים ואמתיים הם ובין בהם שום נפתל ועקש ח"ו בלל וח"ב לפ"ו תורה יולחה לב"ד ג"ב דמטו אלחים המוחזקים לו' קי"ל במרן החבי"ב ומהרמב"ם ורבני ירושת"ו שבן דנו וקי"ל בסברת הי"ח שהבית מרן דגם בע"מ בעינן מעשטו התנאים וליבא בב"ד וח"ב התנאי בטל ומעשה הסילוק והזבוי קיים וכיון דמית הבן הם יורשים אותו מדאורייתא וכמדוכר ול יטעה הרואה דברי מרן החבי"ב שבתבו' דח"ב הנו' שבתב דהם נשען המוחזק ע"ם הי"ל בין מוציאים מידו דמוכח דדוקא אם נשען המוחזק ונ' הבי אזי הוא דלא מפקי' מניה אבל אם לא נשען ונ' לאחו הבי אבן לא טענו' ליה דהא ודאי ליתא דהא בבר הסבימו בל הפוסקים ז"ל דטעמא קי"ל אף אם לא טע' הבע"ד אבן טענו' ליה

כמו שירלה הרוקח בכללי הקי"ע וכן בדין דמה יעשה לותו הכן המוחזק אם אין לו ידיעת כיח רכו ולא ידע דליכא פוסקים דמסייעי ליה ומוכיח לוקו כדין דלאו כ"ע דינא גמירי ק"כ היכי ניקום לאן ונשתוק ונפיק ממונא מניה הא ודאי לא אן ה' הוא זה ברם כוונת מרן החבי"ב פשוטה לפניה דר"ל דלכתחילה דהייט כתחלת המעשה אם שושיב לותו הכע"ד היכי נעביד לאמרי' ליהו כספרא הא' שמכיח מרן בסתם ולולם כתב הכי כי יהיה ריב בניהם ובאים לדון על הממון לפני כ"ד לוי פסקינן כי"ל לחוקומי ממונא בידיה דמוחזק וכן מוכח להדיא מדברי נרן החבי"ב בוסף תשובת הגו' יע"ש והכי מוכח נמי מדברי מהרמב"ח והרב הון יוסף הגו' דלא כעני' שיטעון המוחזק דוקא שלא לתן בדיין נעניכן ליה כמו שירלה המעיין כר"ק וכל יאר הולך כן יפשוט בנדך :

**ושמעתי** לומרים שהעדים החתומים בשטרא דר"ד הם מעידים בעת בע"פ שבעת התנאי היה התנאי כפול כפירושא לתמר בדברים שבע"פ שלא רצו לכותבו בשטר שלא להוליא מפיהם דבר רע דלא מסתבר מילתא וכילא המות לנגד ואני לותר דעיקרא דדינא כמה דיות נשתפכו כדברי הפו' לא נחמנים העדים לפרש דכריהם שבשטר כשבתב ירם יולא מתקום לאחר כמ"ש בטור וס"ע סי' כ"ט ומ"ו ובשאר פוסקים ולפילו לא לומרים העדים תנאי היו דכריט דפסק מרן בסי' פ"ב דנחמנים העדים בזה לפילו אם כת"י יולא מתקום לאחר עב"ז הסכימו האחרונים דמלי המוחזק לומר קי"ל כמ"ד ד"מ לפי בחדיה דמרן כמ"ש הרב מג"ש בסי' כ"ה בתחילת כללי הקי"ל בשם מהריט"ץ לות ה' ולות ו' וכ"כ הלח' ע"ש הלא בספרתם ותכמ"ל . ועוד דלפילו יהיבנא ליהו כל דיליהו דמטו העדים לפרש דכריהם ולומר דתנאי כפול היה ומן קודם נלאו לאחי מה יענו למ"ש בשטר מעשה קודם לתנאי הפך משפטי התנאים ולא כה יאמרו דבע"ב היה התנאי קודם למעשה הרי הם סותרים דכריהם שבשטר ולכ"ע לה מהמנו עכשיו דכיון שהניד ליהו מוזר ומניד כמבואר בח"מ סי' כ"ט ומ"ו יע"ש והשתא הכא מאחר דהעלינו דהתנאי בטל והמעשה קיים כנו"ל הנם דנימת דנם הסלוק שסלקה שעבוד כתובתה מהסך הגו' היה ג"כ על תנאי לזכותם לבנה כ"ו שהוא חי דוקא ומ"ש בשטר אך כתנאי וכו' קאי שפניו ונם שפני פניו כנו"ל עכ"ו כיון דהמעשה קודם לתנאי התנאי בטל והמע"ק ומלי המוחזק לומר קי"ל כמהרי"ט ודעמיה דהזכוי לקטן כב"ד מהני כיון דהיה בקנין על ידי העדים כנו' וקי"ל כהמכי"ט בחדא מתשובות דס"ל דדעתו ג"כ כיון לב לו אם קרובה אצל בנם ולקנו ליה דשב"ל וה"ה בהא דכר שליט כרשותם_ומעשה הזכוי והסלוק קיים והתנאי האחרון בטל ומבוטל כיון דקדמו מעשה וזכה הבן הקטן כמתנתו וכיון שמת זכו אחי אביו בירושתו מס"ת שסס סתוזקים ולא זכתה אמו כטעותיה כלל כנלע"ד לא לפלכה ולא למעשה עד אשר יסכים עמי חד דפקיע ועור יעיל יילנו



מצניעות וימ"ן כי"ר . פי המדבר ועירת דמן מכריע

הנעיר **יצחק אבואלעפיא** ס"ט

## סימן כ"ו

ת"ב פס"ד זה הניעונו מאת הרב המחבר נר"ו אחר שהתחלנו כהדפסת חלק ח"מ ולזה בא בתחרונה .

**שאלה** על מעשה ראובן ומר שהיכע במהת דסורת כרחובן שהעידו עליו שני עדים כשרים שנתייחד עם לזה אשת שמעון ובעלה הגו' לינבו בעיר והנה הוא בעיר תהלה בא לזמן יע"ת וכא היתה עדותם שהעד הראשון כא לומר שכלול שב"ק בתחילת הלילה מ"מ עלה בנבו לדחות הערפה שהיתה בנגד ביתו ויפן כה וכה טיפה ומביט לנה ולנה והנה רלה מן החלון אל העליה של לזה שבונתו הגו"ל שהיא יושבת בעליתה ורחובן הגו' לזה עמה ויושבים יחד והם משחקים וז"ו ורחובן הגו' ממעך לה בין דדיה והיא נם היא מקשתו כרחבו ממלבושי רחבה ומר רלוק לחלה בתוך העליה הגו' כלבוקה והמה נרחים מבחון ולינם רוחים כי חון לעליה היה חשך ולפילה ומעד הגו' כרחותו לת המעשה הרע ההוא עזב לותם והלך למלה עד לחר שיכה עמו כדי לרחותם ולמחר יעיד עמו כב"ד ומתעכב בהליכתו יותר מחלי שעה מ"מ עד שמלה לית יהודי ונוי לחד והעלם לנב ורחו מן החלון מרחוק מעט שבעתקו היום והחשה ממקומם הרחתון ויושבו להם בקדן ווית העליה הגו' על המטה שישנה לזה עליה והם שוכבים זה על זה הוא מלמעלה ומתנוערו מנבו מחניו ולמטה ותכף נעקו כמרה ומתעוררו כל השכנים ושוב ינלו רחובן הגו' מהעליה וכרח לביתו ויהי ככוקר הקול נשמע ותהם כל העיר כלחרם ליכה נהייתה הרעש הנדו' הוחת וינלו על לזה הגו' שם מזנה בעיר קול גדול וחזק קלל דלל פניק ותכף כיום רחשון שלחו מע' כ"ד הלדק יע"ו לחר העדים הגו' והעידו לפניהם במעמד הלשה החרורה הגו' ככל הגו"ל והיא בעזות מלחה הכחישה לת העדים הגו' הכחשה נמורה שזקר עמו כה ולהד"מ כלל זולתי שביקת רחובן לנלה היה כדי להביט ורחות לת הערפה מחלונות שלה ולא היה ולא נהיה שום דבר עבירה כלל וגם רחובן הגו' הכחיש לעדים כנו' . הן עתה יורנו מו"ן שם הלשה הוחת נלקרה על בעלה מן הדין ע"י עדות העדים הגו' שם לא ולת"ל דמן הדין לא נתקיה עליו שם יכא בעלה ויאמר שלכו טוקפו שלשתו וזתה תחתיו ע"פ עדות העדים הגו' והנה הוא לוסרה עליו הלשה יוכל לגרשה בע"כ או ליטא לת"ע לפי שהוא מוסבע ועומד לשתו לזה הגו' בעת שנשלה שלא יגרשנה בע"כ או דילמת לא מלי לחוסרה עליו מכח השבו' הגו' על הכל יבא דברו הטוב ושכמ"ה :

**תשובה** נרם כל טוח לחני על העד הרחשון שהניח חותם יחד ושלך לו לכקם עדים לחריס עמו שהסכיל לעשות שהיה לו לעטוק עליהם

לענקה גדולה ומרה ולהבות על המלון כלכן לו כלגרוף כדי לשפרוצינהו מלישורה ולא הי"ל להניחם לעשות כרצונם ולילך לו וכוחה ובוחה לווחי ככרוכיה דכני חומיר הוד"ק כמ"ש לב ח"כ לה"ע סי' י"ג על העדים דכ"ד ושפכו חמתם עליהם ו"ל ולף נם זאת הם כעלמם מחזיקים עלמם לרשעים דמלחר שרלו שנכנס לביה החשה למה שהו ככונה מכוונת שיעור שהיה כדי טומחה עד שיעשו עבירה כשלו ובנפש ולא הכו בחלון תכף להפר מחשבתם וכו' הים רשעים נוקמים יד למשעים יותר משו וכו' עכ"ל וכ"כ החכם עינינו יחזו למהרשד"ם לה"ע סי' קס"ו שנם הוא כעם כעם נדול על הער דכ"ד שלא נעק עליהם לספריעה מלסור חמור וכו' וע"ש כרס כעת מלי דהוה הוה ומעק הני לשעבר . והן עתה מריכים אנו לדון כמלי דקמן :

**והנה** למת דכפי עדות העדים הנ"ל אין קפק דודאי עשו מעשה הרע לנוח כפועל כיון שעשו יותר מכיעור כדי טומחה השכל מחייב והדעת נותן דודאי עשו ושה ממש כלאי ס' למנם לא מפני שאנו מדמין בכח השכל וע"ש לומרן דעתה נעשה מעשה לאסור החשה על בעלה ומקרית שלא דברה תורה ע"פ שנים עדים יקום דבר ולא ע"פ לומדנה וכמ"ש כן הפוסקים כזה וביולא כזה ועד לאחרן החכם רוחה מ"ש הרב כמ"ח מולרי כח"כ לה"ע ריש סי' כ' יע"ש ולא כן נם כנ"ד הנם דניחת דע"פ המברית והלומדנה הדעת נותן דודאי נטמלו יחד בב"ו ממש כנ"ל מ"מ אין כח בידינו לאוסרה על בעלה ע"פ הלומדנה הנ"ל כלל וזולתי מריכים אנו לדעת שורת הדין היכן שעה אם לאסור אם להתיר ע"פ הדין החמו"ן דוקא ותו ל"מ :

**ואשר** הני אחות בנחן זה אחר הרחות היטב כפתרן ס"ן הם המדברים כפרט זה וכיוצא בזה הנה לפת נלע"ד כרור דאשה זו מוחרת לבעלה לפו"ד וכמו שלכאר כפ"ד תחלה ואחם עינך רשפיר חוי מחזק שדי יחזה כתשובת מהרשד"ם הנ"ל דאוף נדון נרייע וריע כנ"ד ועפ"י רחה ויחר הוא ז"ל האשה לבעלה יעש"כ וממנו נקח לנ"ד ולדכריו הכימו מהרי"ם סי"ו וכ"ד והרב מעפנו לרק ח"כ סי' ס' ודכני שעוניקו לשר הקביתו עם המ"ן שם כמ"ש הרואה ודון מניהו ואוקי כאחרין ועפ דכנ"ד העידו העדים שרלו אותם שוכבים וע"ז והאיש מחנועע כנו' בשעה עם כל זה מלחר שלא העידו שרלו אותם בקרוב בשר ערומים לפילו מחנים ולמטה כדרך המנהפים מתם יכולים אנו לחלות ולומר שלא היה שלא נפוף ונשוק וביאה כשנעון דרך לברים לכל נוף המעשה לא עשו כלל כמ"ש הרב כמ"ח מ"ר קיבב"ר על ס' שהודה שזנה והיא נם היא לומרה לחת היה אלוי בה שלי ושכב עמי וכו' דנוכל לפרש דכריו שפיר ולומר שכא עליה דרך לברים לו נפפה ונשתנע עמה ושכב עליה והנשימו כדרך המנהפים לכל נוף המעשה לא עשו וכו' וע"ש ומינה יליף הרב חו"ב כסי' קכ"ט לנ"ד ח"ל ולפילו ס"ת שחשקה בו ומיס נניבים וכו' הפשר שהיה ממלא בלון ימרו בנפוף ונשוק דרך לברים בחיזה שנעון ולא בא לידו דבר לחוקר דב"ו שלא לומרה האשה בפירוש שאשתה עמו וכו' יע"ש וכוחלי דה"ה בעדים המעידים שם' זינה עם פ' שכל שלא העידו בפירוש שרלו אותם בקרוב בשר ממש לא מהניה קהדותיהו לאסור האשה על בעלה ע"ש ערוכם דלפשר שבכנדי' היו משחנעים וכנו"ל ול"מ לם' כה"נ שהכיח העור כלה"ע פקע"ח דם"ל לתר דבעינן שירלו העדים כשוכב לביה כדי שתאסר האשה לבעלה יע"ש ועיין כשוש ומשיב הנר"מ ח"כ סי"ה מ"ש עליו וע"ש שלא לפילו לפברת הרי"ף והרמ"ם ור"ן ופפקו כוותיהו העור ומרן ורמ"ה בסי' ד' וקע"ח יע"ש דם"ל דלא בעינן שירלוס כמה"ם מ"מ הא מיהא בעינ' נם לרידהו שירלוס דכוקים וה בזה בקרוב בשר כדרך המנהפים וכמ"ש כפ"ק דמכות ד"ו וו"ל ומשירלוס כמנהפים משינהנו ענין ניחוף שכוכבים בקרוב בשר וכו' וע"ש וכ"כ מהר"ם הו"ד בתשו' דשויכי לק' נשים ס' ח' ובתשו' הרשב"ל סי' תקל"ג יע"ש וכ"כ מהרי"ם בקפ"ו כ"ד ורם"ל בתשובה סי"ב ורמ"ה בתשובה סי"ב וי"ו והוכיחו כן מד' רש"י הנ"ל דכל שלא העידו שרלוס דכוקים וה בזה בקרוב בשר לין כאן עידי טומחה רק עידי כיעור דשמח בבנדיהם קלמרי ולא בקרוב בשר ולפילו דלין שורך לעדים לרחות כמ"ש מכל מקום בעינ' כל הרלוי לחשמים דמסחמת בעינ' שביבה הרלויה לחשמים דעיקר טעמת דקנני בהכי דלמרינ' מסחמת העדה הכ וכמ"ש הר"מ והטור וכו' יעש"כ וכן כתב נדול בחרון הרב שפת היט לה"ע סי' ק' דלפילו העידו שהיו שוכבים וע"ז עכ"ו לא נלקרה האשה מטעם הנ"ל יע"ש ודלא כהרב כית יאורה לה"ע סי' י"ע דלחוקי דכרי רש"י הנ"ל דלעינן חיוב מיתה קלמר רש"י יע"ש דליחא ולא ראה דכרי רש"ל ורמ"ה במקומם נם מה שפירש כרכרי הרב מהרש"ם דסי' כ"ד הנ"ל ליחא כלל ממ"ש מהרי"ם עלמו בקונ"ק יע"ש היטב ופשוט:

**באופן** דנר' כרור כנ"ד דכיון שלא העידו העדים הללו דנ"ד שרלוס שוכבים וע"ז בקרוב בשר ממש שלא בבנדיהם הנם שהעידו שהיו שוכבים וע"ז והאיש מחטועע מנבו לכתי ל"מ שהרחקיהו לחוקרה על בעלה דלפשר דבבנדיהם היו שוכבים וע"ז שלא בקרוב בשר ונשתנע עמה וכה עליה דרך לברים לכל נוף המעשה לא עשו ולא הערה בה כלל וכלל מ"ש פתה"ד והאו"ג וכל הפוסקים הנ"ל והדברים ברורים :

**והנם** דעכ"פ לנ"ע מיהת העדים הללו דנ"ד עידי כיעור הם לכל הדברות והלמירות דלין לך עידי כיעור נדול מזה כלאי ס' כלל כמכואר יוצא בכל הפוסקים וזה פשוט וכיון דלכ"ע נ"כ וקדל"ף כנו' בשלה הנה נודע לכמה מרכוחא קמלי קברי מרנן דבע"כ וקדל"ף מפקינן נם מהבעל דבבי ס"ל לרש"י להריח והכי ס"ל להרמ"ם כפי' השלחות וכפרש לפ' מהר"ם ור"ת לחר חזרקו דם"ל בעידי כיעור לחוד מוציחים לפילו מן הבעל והרב הפריעה לה"ע סי' י"ל כחב דנם רש"י קלי כשיטה זו דד"ח לחר מורקו יע"ש שלא רמזיקים למהריב"ל ח"כ סי' ו' דפליב על הפריעה כזה יע"ש כחופן שדעת כל הני רבוחא דבדליכא ע"כ וקדל"ף מפקינן נם מהבעל וכנו"ל ולא

כן כנד"ן כיון דלאחתכת כיה הכי תר"ל הכ"ל שהם ע"כ וקדל"ף ק"כ כדין הוה שתאחר לשם זו ע"כ לעו"ד וכסברת הרשבו' הנו' וכמדובר :

**ברם** עכ"ז אין לחוקרה על כעלה ע"פ סברת הפוסקים הנו' מכמה טעמי חדא דחזינן לרובה דרבוותא קמאי ובתראי דס"ל דאין לאסור לשם על כעלה כי אם כעידי טומאה ממש ולא כע"כ וקדל"ף ואם סתם דאשינים כמלאכים כה"ג והדי"ף והרמב"ם ור"י ור"ח ור"ת קודם חורקו וכה"ע והרי"ף והרמב"ם והריטב"א והגאונים הכי"ד הריטב"א כאי יכמות יע"ש וכבר נתבאר כה"ט כל סברות הני הנו' כב"י שם ע"ש סי' י"ח וכפרישה וכב"ח שם סק"ד וכעטרת לבי סק"ח וכמהריב"ל שם וכל"ן סי' ל' וכבית יהודה שם וכשפת היס שם ע"ג סי' אב"ג יע"ש שחילק סברות הנו' לר' דאשים יעש"כ ולסברת רוב כנין ורוב מנין הנו' דס"ל דלא מפקינן מן הכעל שלא כע"ט דוקא ולא כע"כ וקדל"ף כנו"ל כן הסכימו כל גדולי הפוסקים האחרונים כמ"ש הרב שפת היס שם וז"ל בתופן דלפי רובא דרבוותא דאחרוני ומנהג אין לנקף להיות להוליא את השתו אם לא בב' עדיס של טומאה ממש ולא כע"כ וקדל"ף וכו' יע"ש וכ"כ רבני חזמיר סוד"ק בנדיב לב ח"ב שם סי' י"ג וז"ל כד מכל שין לו יהיה עדותו ברור ואמת ושם עדיס כשרים כלי שום פקפוק הרי אין כאן כי אם עדי כיעור ושתירה ולא ע"ט וכבר דאשונים כמלאכים עלו כמ"ש במלוקת הפוסקים אי כע"כ מפקי' מן הכעל ועלתה בסכמתם כפ' מרן בסי' י"ח וקט"ז דאין מוליאין השם מבעלה אלא בע"ט דוקא וכו' בנדוטת יותר מבוארים מזה והתירו בפשוט כל שלא דאו כמב"ם וגדולה על כולם הסכמת רבני עירנו זאת ה"ה וה"מ נדול והגאון ת"מ דכך הוו דייני ופוגיה דמתא הכי אזלא דכע"כ מתירים ול"ת השם לבעלה שלא כע"ט וכו' וכיון שכן מאין ולאין אית לן למיחש כעדות וכו' עכ"ל וע"ש הת קמן הסב' נדולי הפוסקים דאשונים ואחרונים דלענין הלכה למעשה לא עבדינן שלא כסברת רוב ככל הפוס' הנו' דס"ל דאין מוליאים השם מבעלה שלא כעידי טומאה דוקא וכנו"ל וה"ע מזה מאי דאסיק מהריב"ל שם דאי ניחוש לסברת המחמירים דס"ל דנם כע"כ וקדל"ף מפקי' נם מן הכעל לפסוק כוותייהו מזה חומר ערוה הוי חומרא דאתי לידי קולא יע"ש ולדבריו הסכימו אחריו כל יתרי לב וכמ"ש רבני חזמיר הנו"ל ועש דאנן כדידן דקבלו הוראות מרן לסתינן השם על כעלה כע"ט לפיכו שלא דאו כמב"ם מאחר שבן פסק מרן בסי' קע"ח וכמש"ל . מ"מ המה בחכמתם מאחר דאזלי בשיטת מהריב"ל כטעמו הנו' משה"ה הסכימו להקל בהתיר השם לבעלה כל שלא דאו העדיס כמב"ם כיון דהנאון בה"נ הכי ס"ל כנו"ל ועיין בתום' פ"ק דכתובות ד"ט ע"ל בד"ה מפני וכו' ע"ש . ומ"מ לפיכו אנן דקבלנו דעת מרן וכע"ט לסתי' השם ע"כ לפיכו שלא דאו כמב"ם כנו' ככר כתבנו דעכ"פ בעינן שיעידו שדאו אותם בקדוב בשר ממש כדרך סמנהפים וכמש"ל וכל שלא העידו כן אינם שלא ע"כ דוקא וכבר נתבאר הסכמת הפוסקים דאין לאסור השם ע"כ כע"כ וקדל"ף כ"ע כע"ט דוקא וה"ט כמ"ש מהריב"ל דהם נראה לאחת המחמירים הוי חו' דאתי לידי קולא וכמו כן יש לנו לדון ולהורות כנ"ד כהסכמת כל הפוסקים הנו' וכמדובר . ועיין מעשה אברהם ח"ל ח"מ סי' ז"ך ועוד דכנ"ד אין אנו לריכים להסכמת הפוסקים הנו' מעתה שכתב מהריב"ל הנו' כדי להקל להתיר השם זו לבעלה כיון שמכוחר יותר דעת עליון מרן בהה"ע סי' י"ח וקט"ו דס"ל כהרי"ף והרמב"ם ודעמיה דלא לאסרינן השם על בעלה כ"ש כע"ט ממש דוקא ולא כע"כ וקדל"ף כמ"ש הב"ש שם סי' י"ח סק"ד והרב עין משפט שם סי' ג' והרב נדיב לב שם סי' י"נ ודבני חזמיר הנו' שם וזה פשוט :

**אלא** דשו"ר דעכ"פ לכתחי לריכים לחזן נמי לטעמי דמהריב"ל הנו' כדי לנאת י"א סברת הנאון מהריט"ץ שכתב בשמיו"ט סי"עה דבאסור ערוה דאזלי לחוש לכל הסברות להתמיר הנם שקבלנו הוראת מרן יע"ש וא"כ השתא הכא שם כחש לחוש לכל הס' להת' ולאסור השם זו לבעלה כדעת האוסרים נם כע"כ וקדל"ף משום לאסור ערוה דספק סוטה ח"כ כחש לטעמיה דהריב"ל דאמרת זו לחתיך לידי קולא דכייבנן לבעל בשוטים כדי לנרשה שם אין רוטו לנרשה וכנו"ל ומשתא דלחתינן להכי ח"כ ממילא נפק"ל נמי דהנם דקבלנו הוראות מרן עכ"ז אין לנו לאסור שם לא דאו כמב"ם ממש כרבתבו רבני חזמיר הנו' ואין להמתיר לאסור לפילו לא דאו כמב"ם כדעת מרן סיקע"ח כיון דאומרת זו לחתי לידי קולא וכמובן ומלבד דאין לאסור השם זו על כעלה כלל מן הדין וכנו"ל עוד כה דאין לנו לכופו לבעלה לפילו בדברים מיהת לנרשה שם יהיה אחופן שאין רלוטו לנרשה וכ"ש שלא לעשות לו שום הרחקה כלל הלא כדס"ל לקלת פוסקים ומעתה לאתרייהו הרב מהר"י נחמיאס סו"ד בנדיב לב ח"ב שם ע"ש סי' יב ועש"ם דאחמה"ר ליתת כלל וכבר כת רעמו ותקנו ה"ה הרב נדיב לב שם סי' י"נ ודתה דבריו בסתי ידיס ועש"ב ודון מינה ואוקי באתריה ממש ופשוט :

**ועוד** דאפילו לסברת מיעוט הפוסקים המחמירים דאקרי נם כע"כ וקדל"ף כנו"ל מ"מ כעו מיהת הני תר"ל שהם ע"כ וקדל"ף שיהיה הקול כדיבו וכמשמעו ולית בית שום ריעותת כלל וכב"ד דאתי לידי קולא פשיק לית בית ריעותת רבתי דנפק הקול עלה מחמת הני סהדי דחזו בה מאי דחזו ומנייהו נפק אתי קלא דאבוך תברת לית ליה וכו' והנן כעינן שלא הקול מבד לאחר שלא מחמת העדיס עלמא חזי חזי ההוא קלא לאלטרופי בהדי עידי כיעור לאוסרם על בעלה לסברת הפוסקים הנו' כדאתבו הנאונים רש"ל ורמ"ח בתשובה הנו' והב"ח וב"ש סי' י"ח והרב מהרש"ק סי' ס"ח וכן הסכימו סאחרונים כמ"ש הרב עין משפט שם לנ"ד והרב בל"ח הה"ע סי' ח' יעש"כ ודלא כהדריש סי"א שהוכיח מלשון העור שם דלא שנא יע"ש דליתת נגד כל הני פוסקים וכפרט לנן בדידן דקי"ל כמרן והנה מרן בש"ע לא תפס כלשון העור כיעו"ש וגלא

יהיה

יהיה דין זה שלא מחלוקת הפוסקים ככר המרוצנו הרב
פ"מ ס"ק סי' פ"ט דכבל דבר שהוא מחלוקת הפוסקים
כענין לאסור אפה על בעלה אית לן למיזל לקולא
ולא לחומרא כיון דקומרא דאתי לידי קולא הוי וכמ"ש
מהריב"ל יע"ש וכ"כ הרב שפת חיים יע"ש וכ"ד ברור
הדבר דהאי קדל"פ לא נפק לגלי מתחת העדים דהם
הוליחו הקול כיה בליליה וביום מחרתו עד שהגיע
הרבר למעלת כ"ד הלדק יע"ו והרי מקמי הכי לא
היו העם מרכנים עליה כלום פה העירה כידוע וע"כ
פשוט הדבר עד מאד דלא שייך לומר דהאי קלא להנערף
עם ע"כ הרי לאוסרה על בעלה כלל לפילו לכת
המחמירים הנו' והדברים ברורים . ואתה תחזה עוד
להכנה"ג אה"ע סי"מו הגב"י אות כ"ה וז"ל וכן
כ"מ שיצא קול כמו שהוא המעשה ומה"ד אינה מקו'
דהוי קול וצוברו עמו וכו' יצא הקול מתחת שנתקבל
העדות כב"ד ואותו עדות אין בו ממש הוי קול וצוברו
עמו וכ"כ הרמ"א עכ"ל יע"ש ועיין בקצ"ח סק ועיין
כמ"ש אבכי עפר בתשובת אה"ע סי' ח' וט"ז לבטל
הקול קלא דקי' יעש"כ ודון מנייהו ואוקי בחתרין
דשני הדינים הנו' שייכי כב"ד דהקול יצא כמו שהוא
המעשה וגם מתחת העדות שנתקבלה כב"ד וכיון
דמה"ד לא נאסרה לבעלה מחמת עדות הנו' כיון
דאינם בלא ע"כ דוקא ק"ו הוי קול וצוברו עמו וכמ"ש
הפוסקים הנו' כדין קלא דקי' וה"ה לקלא דצות
דילפינן מניה ומניה כמ"ש הרשבונים ועיי' ככיה
יאודה שם :

**עוד** כתב מרן החכי"ב שם אות כ"ח וז"ל הכיה
המק' עדיס וכ"ד החמיטו הדין ושוב דאו
שאין ממש בעדותם ל"ח לקלא שיצא באותם הימים
וכו' יע"ש ועיין בתשובת אה"ע אשר לי בסי ט"ז
הנו"ל ובשו"ת רבני ירושלים יצ"ו הוד"ק בנדיב לב
ח"ב אה"ע ס"ק מ"ם בזה יעש"ב וה"ה דאוותה בנ"ד
וכמוכן :

**רון** לאכת טעמת לאחריכת תריצת לבטולי הלי קדל"פ
דשמכת בכ"ד לפילו לפ' הפוסקים המחמירים
הנו' דהנה לפקינן בש"ם דיבמות דכ"ד ע"ב דהי
לאכת לוויבים ל"ח להוות קלא דלוויבים הוי דמפקי
לקלא יע"ש וכן פסקו כל הפוסקים בלא חולק כלל
וכבר הקבימו הפוסקים דלאו דוקא לוויבי הנטענן אלא
הנטענת אלא לפילו הם לוויבים לאכותיהם וכיולא ונם
לא בעינן שהלוויבים עצמם יוליחו הקול אלא כל אים
להם לוויבים בעיר לאריכן שמחמת הלוויבים יצא הקול
כמ"ש כל זה מרן החכיב והי"ל בלה"ע סי"אל יע"ש
וכ"כ כמה מהאחרונים בכ"ד כמ"ש להרב שה"י וכ"י
ומב"ח וכשמת חייס שה"ע סי' ג' יע"ש וכבר כתב
הרשב"ם סיר"ח שבעוה"ר מועטיס בזה"ז שלא יהיו
לוויבים יע"ש וכב"ד ברור הדבר דרבו כמו רבו השולחים
והלוויבים לנטענן ולאחיו ולאחיו שנאה באיכה כידוע
ע"כ פשוט הדבר דליכת למיחש אף להאי קלא דב"ד
הגם דהוה קדל"פ מהני טעמי הנו' הנאמרים
בלאמת וכמדוכר :

**ומאחר** עלות כל הרשום בכתב דמן דיכת לין
לאסור לשה ולת על בעלה וכנו"ל ממילא

נפק"ל דאיטו יכול הבעל לאוסרה עליו בלומרו דהוה
מאמין להני שהדי דאסרוהו עלה או לקול זה שיצא
עליה ולבו טוקפו לשכב אלה להיות עמה וירצה
לגרשה בע"כ מכח דשויה לנפשיה לאסורה דאסורה
וכדי לצאת י"ש וכיוצא דע"פ כל האמור מ"ל לין לו
לחוש כלל ולא מני לטעון כן כיון דמה"ד מוקדת לו
ולין בעדות העדים הללו שום ממש לאוסרה עליו כמ"ש
הרשבונים ומניהו יליף הרב עין משפט שם לב"ד
וכתב וז"ל דאין שייך לומר אי מהימן ליה בב"ת אלא
בע"ת האומר זיבתה דאם היו שנים היו אוסרים אותה
וכו' אבל בעד"ו דאם כ' ואפ"ה בעד"ו אין בו משום לאוס'
על מה הוא מאמין אם לדברי' כ"ע מאמי' אותם דאם
שנים ואפ"ה דמאמינים לדבריהם דקושטא קאמרי אין
בדבריהם משום לאוסרה וכו' הרי מבואר דבל דליכת
ע"ת שאומר בפירוש שזינתה אלא או מחמת הקול
או מחמת הני עדים דלית בהו ממש לאוסרה אמר
כן ל"ת שאחר"ת וכו' עכ"ל יעש"כ וב"כ הרב מהר"מ
לובלין סי' פ' בדבריו ממש יע"ש ואשתמיטתיה למר
הרב ע"מ הנו' תשובת מהרש"ל הנו' שבבר קדמו בחי'
זה כיעו"ש ובכן דון מנייהו לב"ד דדבוותיהו ממש הוי
דאיטו יכול הבעל לאוסרה עליו בטענה זאת כיון דאין
לה בעדות ולא בקול שום משפט לאוסרה עליו מה"ד
וכמדוכר וע"ע להרב ע"מ שם שבתב ט"ק לב"ד ושייך
לגר"נ בכמ"ש הרוחה :

**והנם** שבתבו כל הפוסקים דבדאיכת ע"כ וקדל"פ
הרי הבעל רשאי לאוסרה ולא עוד שלא
דמטוח עליו להוליח רשעה מתוך ביתו ומיעצין לוותו
להוליחה כמ"ש הפוסקים כידוע וה"כ לכאורה דגם
בב"ד כיון דאיכת ע"כ וקדל"פ הרי תלוי הדבר בדעטו
ואם רצה להוציי יכו"ל לאחי' בע"כ ומטוח קעביד וכנו"ל
מ"מ בבה"ג דב"ד כ"ע מודו דאיטו יכול להוליחה בע"כ
ואין הדבר תלוי בדעטו כלל שבבר כתבנו דבב"ד ליכת
שלא ע"כ לבד אבל קדל"פ כדיטו ליכת בב"ד הי מטוס
דאהאי קדל"פ נפק מבח העדים כנו' ואי מטוס דאיכת
לוויבים וכנו"ל ועד כאן לא כתבו הרמב"ם ומרן וכל
הפוסקים דהבעל רשאי להוליחה אם ירצה שלא כדאיכת
ע"כ וקדל"פ כדיטיהו בכל משפטיהם בדם דל מהכת
בב"ד האי קדל"פ מטוס דאית ביה הני ריעותי
דאמרן הגם דאיכת עידי כיעור עב"י איטו רשאי
להוליחה אם ירצה וכמ"ש הרב עין משפט בסק"י
הנו' לב"ד יע"ש והוא פשוט ואו דאפילו הוא בב"ד
עידי כיעור וקדל"פ כדיטייהו עם כל זה לא אמי
הבעל להוליחה בע"כ אם ירצה לפילו להרמב"ם ומרן
הנו' מטעם לאחר והוא ממ"ש הרשב"ם בסי' שלב דל"ת
דבל שבתן עיניו לגרשה בטענת שרצה את משהו
שיבתה לאו מושלין לו ואזר זה להיות כמשנה לאחרונה
וכו' דבין דה"י לגרשה אלא מדעתה וכל דאניחית
בית לא יהבי ליה לאחריתי לפיבך מושלין וכו' עב"ל
וב"כ הגמ"ד דקי' בפ' המוכר רמו תק"ל משם הר"ם
על אחד שאסר אשתו ואמר שיבתה דלפי הקברה
אחר שבגזרה מגזרה אלא לגרש את אשתו כ"ל בדאוותה
חייבין שמא עב"ב ומוכר בה וכופים אותו ומשמיטין אותו
וכו' יע"ש וב"כ הגמ"י בפב"ד מה"ק אות יו"ד משם

הר"י והר"ם וכ"כ מהריק"ו שו' ק"ז והרמ"ה ורש"ל כפי' הגו' דלין להלמין לכעל כזה"ז דליכא חרס רגמ"ה כמ"ש שאלמין לעד דחייבינן שמא עכ"כ יע"ש וכ"כ כו"כ מהפוסקים עיין בכנה"ג אה"ע סי' י"ל הנהגו"ע אות כ"ה וכפי' קע"ו הגב"י מאות ל"ק ואילך וכיר לקרן שם עמ"כ ואכמ"ל והנם שמהר"ם הו"ד בהגמ"ר דקי' רמז תקמ"ו פליג ע"ז וס"ל למר דנלמן לאוסרה עליו לף כזה"ז דליכא חרס רגמ"ה יע"ש ולף שהרב מהר"י בלשלן סי' פ' כתב דמהר"ם יחיד הוא בקברת שאת נגד הרשב"ל ור"י ומהריק"ו והרב"י והרכ"ח וכו' יע"ש · מ"מ הא קאמינן למור"ם בהגהה סי' קע"ח ס"ט כתב דין זה כמש' בלשון י"ל וי"ח יע"ש והרואה יראה למהר"י הלוי שמי הנ"ו כפי' ט"ל ומ' ומ"ל דהחזיק דעת עליון מהר"מ הגו' עמ"כ גם הרשב"ל נופיה כפי' תקכ"ז עשו על ל' שראה דכריס שמרלים בלשתו שוינהו אם תקן כזה ר"ג אי לא לף והשיב דה"ו כל כה"ג לא תקן הגלון לדרכה הדב מלריך לגרשה כדי שלא תהא רשעה בביתו וכו' יעמ"כ הרי לפניהו דעת מהר"מ והרשב"ל נופיה דס"ל דככה"ג לין לשום לחרס רגמ"ה כלל והכי ס"ל למהר"מ לוכלין סי' פ' ומהר"מ מפרובה סי' י"ג וחרף"ם סי' י"ד כמ"ש הכנה"ג סי' י"ל הגב"י אות כ"ה וכ"כ הרב כני חיי שם וכתב מהריק"י הו"ד בשם"ח אה"ע סי' כ' בכ"ד יע"ש וא"כ לכאורה נראה דנם בכ"ד יש לו לכעל על מה לסמוך ויכול להוציאה בע"כ אם ירלה וכסברת הפוסקים הנ"ל לעיל וכמכואר :

**אמנם** הלשתי יורה דרכו דכב"ד כ"ע מודו דלא מלי הכעל לגרשה בע"כ ולה ליתא לף"ל עליה כלל דא"כ לא כתב מהר"מ דלף כזה"ז נלמן הכעל לאוסרה עליו אלא דוקא כמי שאומר דסוף עלמו רלה בשוט הדחוק שזיכתה לשתו להדיח לא כן ככה"ג דב"ד דהכעל לא חזה ול"מ רק שסוף חושב לפי דעתו ע"פ ע"כ הלו שזיכתה לשתו כזה מודה מהר"מ דלא מלי לאוסרה עליו כזה"ז דליכא תקנת ר"ג כמ"ש חילוק זה דס"ל כפי' נ"ל הנ' כדעת מהר"ם הנ' יע"ש והרב לפי זוגדי בכיחורו לה"ע סי' י"ל אות י"ב כתב חי' זה כדעת דס"ל יע"ש ולא רלה היטב דרס"ל נופיה כתב כן כדעת מהר"ם כיעו"ש ומם שנדלה מדברי המכי"ט ח"ג סי' קכ"ו הפך זה בכר עמר ע"ד הבכ"ח אה"ע סי' י"ט ודלתם בב' ידים והסכיים שם לחי' דס"ל הנ' יעמ"כ · גם מתני' הרשב"ם דפי' תקכ"ז הנ' ליכא שום ראיה כלל דשאני דהרשב"ם שהבריח מרלים לכל העולם שוינהו דאה כה כמה ריעותים ולא ע"ש סמיכת הבעל בלאוד וכ"ש שמלא בריקה כין שיש כמ"ש הרשב"ם נופיה שם וב"ב הרב עין משפט שם בד' הרשב"ם עמ"כ · ובכד כתב חילוק זה עלמו הכנה"ג בסקט"ו הגב"י אות ל"ח ומזה תמה על המ"ן שאב דהרשב"ם פליג על הי"ם דליתא עמ"כ וא"כ נפק"ל דתשובת הרשב"ם הנ' ליכא ענין לב"ד כלל וחזר הדין לדין בב"ד כמ"ש הרשב"ם כפי' חלף רל"ו ומהריק"ו ודעמיה דלין להלמין לכעל



כזה"ז ובכו"ל ועיין ג"כ להרב סל"ח אה"ע סי' ח' שדחה דברי הכב"ח הנ' בכח גדול יע"ש ומשלם נדחו נמי דברי מהרח"י הנ' כמה שהסכיים להקל בב"ד מע' הב"ל דליקח כלל וכמכואר :

**והנה** לשתי דאי לחיין להחמיר בב"ד על הבעל לבלתי יוכל לגרשה בע"כ אם ירלה מע' הב"ל משום חרס רגמ"ה וכו"ל אי מיהת לחוד ודאי דשוט מהין להקל בחרס רגמ"ה כזה"ז משום דפשו כיה ספיקי טובא אי משום דשמא לא פשטה תקנתו במקומותיהו שה ואי משום דשמא לא נזר שלא ע"ם אלא הה' כדעת כמה רבותא דקל"ה ובפרט דקי' ס"ל לתרן בתשו' אה"ע אשר לו וכש"ע סי' ל' יע"ש ואי משום דשמא גם בכה"ג דב"ד לא תקן רגמ"ה כדעת קלת פוסקים הב"ל ול"כ כודאי דיש להקל בשופי בחרב רגמ"ה בכח ס"ם הנ' וכדלשכחן כמעט לרוב בכל הפוסקים שדנו להקל בחרס רגמ"ה בס"ם וכל ספרי הפוסקים מלאים מזה ע"ע הלא בספרתם לא עלו להלם ועיין בכנה"ג וח"ל אה"ע סי' ל' שם נקבלו בלו כל מ"ם הפוסקים בזה ועיין בכ"ח אה"ע סי' נ"ל ופי' כ' וב"ן וכחק"ל יו"ד ח"ג סי' פ"ז וכנדיב לב ח"ב אה"ע סי' י"ד וחכמ"ל בזה ואם כן לוף הכא בב"ד אין להחמיר על הבעל שלא יוכל להוציאה בע"כ משום לחת דחרס רגמ"ה בלל כיון דליכא ספקא וכפרט לדעת מרן שקבלו הורלותיו וכמו שנתבאר :

**ברם** לשתי מצד אחר יש להחמיר עליו בזה והוא מצד שסוט מוטבע ועומד לה שלא לגרשה בע"כ ולא ליתא לף"ל עליה כלל דמהכא חרס רגמ"ה מטעם הב"ל לשתי נימא דדל מהכא חרס רגמ"ה מטעם הב"ל לשתי דחיין דשבועתא רביע עליה ועין רואה להמ"ן ח"כ סי"ם שכתב דלפילו לדעת הרשב"ל בלותה תשוכה דפי' תקנ"ו דס"ל דככה"ג לא תיקן רגמ"ה בשבועה מודה וה"ט דכיון דע"כ וקדל"פ הוי דרכן לתיה השבועה דהיא מדהוריית וחיולא על ד"ם יע"ש וה"ע דכיון דע"ד דכל הפוסקים המקילים בחרס רגמ"ה מודו בשבועה יע"ש ולפ"ז מל"ל דגם הגלון מהר"ם הנ' לזיל ומודה בשבועה מטעם שכתב הרב מצפע לרך וכמוכן כיון דגם רלייה הכעל בלשתו שוינהו בלסור היינו שלא דרכן כידוע אם כן לתי השבועה דהיא דאורייתא וחיולא על לשור ד"ם כמ"ש סמ"ן וב"כ כמ"ש הרב ע"מ הנ' והוא פשיט :

**ובכן** מ"ש מהרח"י שם דיליף להקל גם בשבועה ממ"ש הפוסקים בחרס רגמ"ה וכתב דידוע דהחרס הוא השבועה והשבועה הוא החרס יע"ש לחחמ"י ליתא כלל ונעלם ממנו תשובת סמ"ן הנ' דמחלק בין חרס לשבועה כנ"ל וב"ב כנ"ד כיון דהכעל מוטבע כמוכר לא מלי תו לגרשה בע"כ ולא ליתא לשה לחרת עליה ולא כמהרח"י הנ' וכן הסכיים סמ"ן שם לנ"ד והסכימו עמו רבני שלוניקי כיע"ש וכ"כ מהריח"ם חלק ג' סימ"ן ח והכנ"ל סי' י"ט וגנ"ל הנ' דאחר שנשבע אין רשאי שוב לאוסרה עליו וכופים אותו ומשמתו יע"ש וכן כתב הרב סל"ח

עם ומה גם דכבר כתב הכב"ח עם סי' י"ט וג"ל דלו יהיה שלא מחליקת לפילו הכי ליכו יכול לנרשה כע"כ כיון דלרכותת דלקדי עובר על החרם והשבועה ולרכותת דסכרי דנחמן הכעל ליכה לקורה עליו שלא דמטה עליו שיומילה יע"ם וכן כתב הרב"ם ח"ג לקו"ע סי' ו"ד דמסניקא נקטינן להחמיר בשבו' יע"ם ואתה המזה להרב מ"ל סי"ד הנזכר דלאחר שהקימה דעתו להקל כנ"ד בחרם רנמ"ה מכח ספק ספקא שיב כתב ה"ל כרם בהיות הלים הזה רכ"ד לאסור בכבלי כרהל בשבועתו שנשבע לאשתו שלא ינרשנה כע"כ וכו' מי הוה זה כי יעטר כח להתיר לו לנרשה כע"כ וכו' שלא מהדין דמלתא דפשיטא שלא נאמרו כל השיעורין הללו שלא בחרם רנמ"ה אבל לא בשבועה וכו' עכ"ל יעש"כ . ומלתא אם כן עלה כידינו מכל המקובץ דכנ"ד לא מצי הבעל לסוליאה בעל כרחה ולא ליעשו לאשה לאחרת עליה כלל מכח השבועה הנו' והרכריס כרוריס :

**אך** ורק זו בלבד נראה לבאורה דאכתי יש מקום פשור וביש מטש לבעל האשה הנו' דכ"ד גם משבועה הנזכרת והוא הדבר מכח לומדנא דמוכח דאיכא בנ"ד דמצי הבעל למפטר נפשיה בשבועה נדולה וכה יאמר לדעתא דהכי לא נשבעתי ולומדנא דמוכחא כוכחא היא זו דאדעתא שילא אם רע על אשתו וקול מזנה בעיר ויבואו עדים ויעידוה ועם כל זה שלא יוכל לנרשה בעל כרחה וכו' ודאי דעל דעת כן לא נשבע ובשעתא זאת היה נשמעת ומתקבלת לפני כל יודעי דת ודין ודיכא קמשתעי וכבר האריכו למעניתם דלשונים ואתרונים בפרקן זה וזו הלכה העלו דבדאיכא לומדנא דמוכח פטורין ליה בין משבועה בין מתיוב מתן וקנס לפילו דשבועתו היתה לדעת תכירו ולתועלת תכירו ולפילו שהחוכם הטולד לו נתחרם לאחר השבועה אהוא טולד שחיוב מלי עם כל זה פטורין ליה מחיובו ומשבועתו לנמרי ולא כעי לפילו שחלה והתיר כלל דדמי לנדרי חונמין וכתולה נדרו בדבר ואף שלא התנה ולא פירש בשעת השבועה כמפרש דמי שכן נלמד כל זה מתוקפ של רשטונים ה"ה הרש"ם והרשב"ם ומוהריק"ו כמבואר יוצא כל זה ויותר מזה בתשובות נדולי הפוסקים המפורסמים ה"ה מהרשד"ם ומהריב"ל ומהרש"ך ומהרלב"ח ומהרח"ם בכמה מתשובות והרב פ"מ כח"מ סי' ה' וכ"ה וכ"ו וס"כ כח"כ סי' ס"ו וק"ו וקי"ז וכח"ג סי"יט והפרמ"ח כח"כ סי' ס"ו וק"ו וכר"ם יו"ר סי' כ"ר ולקמ"ע סי' י"ב ומשתת משה א"ר סי' ח' וט'וי"ח והר"ן יו"ר סי' ל' וח"מ מסמ"ט ואילך ומשם נראה דעה דעה סי' כ"ג דכרי יוסף סי' ל' עדות ביהוסף ח"כ סי' מ"ז הרב נב"י סי' מ"ל מים רבים לה"ע סי' כ' ו' ובשאר פוסקים עלמו מספר ולא עלו החסף פה ושבולם תר"ק דבדאיכא לומדנא דמוכח דעל דעת כן לא נשבע הרי הוא פטור ועטיד מכל וכל ולפילו התיר לו בעי כלל ול"ל לין פותחין בטלה מכום דהוה ליה כמפרש וכתולה נדרו בדבר וכמו שהורעו הרש"ם והרשב"ם ומוהריק"ו ודלא כמ"ש הב"ח בתשובה סי' ח' דלא פטר הרש"ם בנדון המרת לחות המשודכת שלא מקנס משום שלא היה שם שבועה יע"ש . ומהמ"ר דכריו שם הפך כל הפוסקים הנו' והפך הרש"ם נופיה וכבר הכני עבר בחדי בתשובה קלת במקטע זה בתשובה לחרת אשר לי ה"ה בתוכיס בלה"ע סי' ט"ז בפסק המורדת ושם הבאתי רוב סברות הפוסקים הנו' ועמדתי שם ע"ד הב"ח הנו' ומשם בחרה . ועתה רציתי להרב מהר"ם תמין כש' משפטים ישרים סיפ"ל שנם הוא כתב כדעת הרש"ם ומוהריק"ו כמ"ש הב"ח הנו' שלא שהוא נרנש מהרלים דאייתיה הרש"ם בלוחם תשובה עלמה מנדרי ורוזין ומתשובת הרש"ם האחרת במשורך שהקלקלו תיבותיו ונדחק בזה מאד יע"ש ובעפ"ם בעניותי שם עד הב"ח הנו' ממילא תשובה מולחת גם כן לכל מ"ש הרב מהרש"ח הנו' כמ"ש הרוחה ושוב רציתי עתה הפעם להרב בהוסת עולם בביתורו ליו"ד סי' רכ"ח רפ"ב ע"ב שבתב בקטר נתרן שדברי מהרש"ח בסי' פ"ל הם תמוהים יע"ש וכדור דלפ הוא היה מתכוין למ"ש בעניותי בסי' הנו' נם הם זה עתה רציתי למור"ם בד"מ סרב"ח שבתב ע"ד הרשב"ם דמיירי שלא היה שם שבו' יע"ש . וזהו כד' הב"ח ומהרש"ח בדעת הרש"ם וכמוכן . וכבר דהו דברי הד"מ הנו' השמ"ן והנמ"ב ח"ש לה"ע סי' כ' יע"ם . ונמ"ל מדברי כולם דנם בשבועה שחיבה לזרוז הפרעון מלי טעין הנשבע לדעתא דהכי לא נשבעתי בדליכא לומסא דלא שכיח ולומדנא דמוכח ולפילו התיר לו בעי כלל ודלא כהב"ח ומהרש"ח וכמוכן ול"ב ליפה השתא הכא לתתן לע"ד דהניח לחת לכאורה מלי טעין הבעל דע"ד כן ל"ב ודיבא קא משתעי כפי הסכמת הפוסקים וכבל המקובץ וכמבואר מ"ל :

**אמנם** לחר הדחות היטב נלע"ד ברור דאכתי לא מלי טעין הכי הבעל דנ"ד ותריה דשבועה לבתי רביע עליה יחד התקועה כל תמוע ולין פוטר לותו משבועה זאת מחמת לו"ד הנו"ל בלל וזה מתרי טעמי תריתי דכעיגן מימר בס"ד . זה יבא דשאלה מ"ם מהריט"ו כיו"ד סימ"ו שבשב כעין כ"ד ופטריה הרב לנשבע בטענה זאת דא"ד ל"ן ולילף לה מתשובת הרש"ם ורשב"א הנו' ושוב תמה ע"ד דאיך פטרי לנשבע מטעם לומדנא דמוכח והא קי"ל לין פותחין בטולד דל"ם ושמרת ובקבול ל"ם נופי ממילא והיתה תצו' דשאלי כ"ר דהרא"ם והרשב"א דכושת והפנם הוא בשעת נשואין והילך יש לאשה שתחושה מומרת וכן היולך ימסור לא כתו למי שמעשיו תקולקלים הילכך כל שבא החונם קודם המעשה של הנשואין לומדינן דעתיה דאדעתא דהכי לא נשבע ולא נתחייב שיעשה דבר שהיו רלוי לעשותו ונהי דאם לאחר שבאה היא המאורע הזה לא היה שום טענה לכל כשאירע קודם המעשה לומדינן דאדעתא דהכי לא נשבע שיהא שלום שהונם התנת לו וכו' עכ"ל וע"ם וכדכריו כתב מרן בהבי"כ בחאו' כע"ח ח"מ סי' קי"ט יע"ם וב"י הנחון הרב לבי בסי' ת"ל ועמ"ם עליו הנחון חק"ל יו"ד חלק ב' סי"ח דל"ב עמוד ג' יע"ם וכן לחתה מולח להרב מהר"י לכח בחשובה כי בחה במשבע לדק חלק ג' סי' ד"ך ע"ב שחילק כן לתרולי מה שכוב"ל

שמוק"ל מנהגי תוכפין למאי דקיימא לן חין פותחין בטולד ותניא יתיב דהיינו דחין פותחין בטולד מיירי במי שאסר עצמו בהנאת חיש פלוני מיד ואם כן כשנעשה אותו פלוני תכף או סופר הוה ליה טולד וחין פותחים בטולד כיון שלא היה טעות בשעת חלות הנדר משום הכי לא הוה ליה נדרי טעות כרס כהיינו דנהרי תוכפין בהדירו מכירו שיכל לחלו ואלה הוא או כגו לא חל הנדר עד טעות ולא תיכל כלל וכהכי ניחא ליה למר תצו' הרא"ש והרשב"ץ הגו' דלא הוי טולד כיון דחירע החוכם קודם הנשואין שהוא שעת חלות ונקיום השבועה יעש"כ :

**הגה** מכואר מד"ק להדיא כמי' מהריט"ו הגו' ממש וכ"כ הרב שמש נרקה בסיכ"ג הגו' דע"ד ע"ל שדברי מהרי"ל הגו' הם הם דברי מהריט"ו ובכן מוכח מתשובת מהרש"ך ח"כ סקל"ו יע"ש ומ"ש לנכני עפר בחותה תשובה דסעו"ו הגו' שדברי מהרי"ל הגו"ל מעין למאי מהרשל"ו דמחלק בין קום עשה לשב ואל תעשה יע"ש הוא לנב דסעולי החם כתבתי כן שם והדרי בי כעת ונגם שנחתה חזרתי ע"ד הרב נריב לב שבח"ל סע"ח שהכחתי שם ורחיתי לו שנם הוא כ"כ כמ"ש לבי עני שם יע"ש לחהמ"ר הרחויה חליו לנב שעפיה לא דק ושאת יורם דרבו שדעת מהרי"ל הגו' הוא כדעת מהריט"ו ממש ושניהם נתכוונו לדבר לחד כמלות שוות ועיקר חלוקם הוא בין כשחירע החוכם קמי נשואין שהוא שעת חלות השבועה לחירע החוכם בתר נשואין שבכר חלה עליו השבועה משעת נשואין מיד דבכהאי גוונא לא מני טעין ג"ד ל"ן וכמובן בד"ק ובדוד :

**איברא** דלכאורה נרחה דמי' הרבניס הגו' ומי' הרא"ש הגו' נמי חדא חלוקא הוי דנם מהרי"ל נמי עיקר מי' נם כן הכי הוי דמחלק בין חירע החוכם קודם נשואין לחירע בתר נשואין ונרחה שכן מכין הרב עין משפט בחה"ע ס"ל דמהריט"ו והרא"ש בחדא שיטה קיימי דתרוייהו מחלקי בין קודם נשואין לבתר נשואין שכן כתב הרב הגו' פעמים שנם בתוך תצו' הגו' יע"ש ברם כך דייקינן שפיר הא ליתא דהנם דקרוייהו מחלקי נשואין לבתר נשואין מ"מ חלוקים הם בטעמם ורחוקים זה מזה כרחוק מזרח ממערב כמ"ש המעיין ונם הרב עין משפט ודאי דחזיל ומודה בהא דחלוקים הם בטעמא דמלתא כלאי שפק וטעמו של מהריט"ו בחי' הגו' מוכח לקמיה דס"ל כחי' מהרי"ח וכטעמו וכמ"ש הרב שמש נרקה והרבריס ברוריס ורחיה נרולה לזה דהריט"ו והרא"ש חלוקים הם בטעמם שכבר כתבנו דמרן החכי"ב כתצו' ח"מ הגו' כתב כחי' מהריט"ו דבו ולזו כתצו' יו"ד סיב"נ דחה לסניקו דהרא"ש הגו' יע"ש מוכח להדיא דתרי חלוקי נינהו ולמאי לחודיה קאי וכו' ותשוטו כמנטו למדין מכל הלמור שדעת מהריט"ו ומהרי"ל ומהרש"ך והרב החכי"ב שכל שטולד החוכם לחר הנשואין שבכר חלה עליו שבועתו מיד בשעת הנשואין שוב לא מני לטעון מדעתא דהכי ל"ב הנם דהיכא לומדנן טובא משום דחין פותח' כטולד וכנו"ל וא"ב לוח הכא נמי כב"ד כיון דלוגם זה דכוסת ופנם טולד לבעל לחר הנשואין שבכר חלה עליו שבועה מיד משעת הנשואין הו ל"מ טעין הבעל ג"ד ל"ב וכם' נדולי הפוסקים הגו"ל וכמדוכר :

**איברא** דחזינן ליה למר הרב פרמ"ל כח"ב סי' ס"ו שנרנש בב"ד מד' מהריט"ו הגו' ודקה המי' הגו' בתו' שנם נדרי לוגסין הוו לחר השבו' ולקו' מהריט"ו ע"ד הרא"ם והרשב"ץ מדקי"ל חפ' בטולד כתב דהעיקרת קו' ליקח כיון דחין חנם נריכים לפתח כדי לומר חפ' בטולד יעש"כ נם רחיתי להמ"מ יו"ד ס"ח שדחה חי' מהריט"ו מדברי כל הפוסקים דס"ל דבדהיכא לומד' הוי דינו כתולה נדרו בדבר וכו' יע"ש נם מהריב"ל ח"כ סיב"כ ומהרח"ם ח"ח סל"ג תנאי ניכהו ופליגי להדיח על חי' מהריט"ו הגו' יע"ש חו חזינן להמ"ן ח"ל ס"ה כתב ע"ד מהרי"ל הגו' דלא חשבחן מהן דמחי! כהכי ומה הרשד"ם כתב להפך יע"ש והרב שמ"ן שם הוסיף לומר דנם מהריב"ל והרדב"ז והפ"מ חלוקים עליו יע"ש :

**ואגב** לורחין כמעט שנברתי ע"ד המ"מ הגו' חזיתיה למר דכתר שדקה חי' מהריט"ו הגו' שוב רגה לנהת י"ח מהריט"ו שיסכים בב"ד והכי חתיר מר וז"ל ועדיין חפ"ל בב"ד ולומר דחפילו לפי חי' הרב מוכל הוא ב"ד דהרי כי לחתיל ויחוכי יתיב כה שנה לו שתים מלי הוי כל יומא ויומא זימנא הוי בכל יום וכעמוד ועשה מכאן ולהבא מני החומד ג"ד כי התם וכו' עב"ל יע"ש :

**ודברין** נפלאו ממני דכפי"ז למאי ס"ל להריט"ו דחם לחר שנשא היה המחורע הוא לא קיל"ל שום טענה שבכר נעשה מעשה דכפי מ"ש הוא ז"ל חק"ל דכי חירע נמי לחר שנשא מלי הוי חת כל יומא ויומא וימנא הוי בכל יולילה בע"כ וכעמוד ועשה עמה קלי והרי זה דומה ממש לעובדת דב"ד ואין בניהם כמלא נימא כלל כמו שדקדק היטב המעיין ועכ"ז ס"ל למהריט"ו דחם חירע בתר נשואין שוב חין לו טענה כלל לפטור עלמו משבועה ג"כ גם בב"ד דהמ"מ מוכרח דהכי יסכוד מהריט"ו דחין לו מקום פטור לשבועתו שנשבע לק"ק רודים יע"ש ומה זה העמסה בד' הריט"ו מלי דהוה נופיה כתב להדיח כל בתר לישבח ומה נם רוחה לנכי שהמ"מ נופיה שם סי' ט' לחיל נמי התם לשיטתו בהעמסתו הגו' כמי' הרב מהריט"ו שנשמ התם על לחד שנשבע לחשתו שלח יפ"ל להזה לחרת עליה ודע חין לו והשיב שם דפטור משבו' מכח חו"ד הנם דהוי טולד רל"ם יע"ש ולח נרנש לח מחי' הריט"ו ולח מחי' מהר"י לבח הגו' שהם הכך פשק דינו הגו"ל שהרי התם היתה השבו' בעת הנשואין ובבר חלה עליו מיד וכבי חי' מהרי"ל מה שחין לו זרע ממנה הוי טולד וחין פותחין בו ונם חוכם זה דזרע חין לו לחירע לחר הנשואין וכפי חי' הריט"ו חם לחירע החוכם לחר מעשה הנשואין חין חומנין לו וחיך לחיר הרב שם בפשיטות ולח חזנ לסברתייהו משום חומר פשק שבועה כרחשנ הכח

וליכא למימר דס"ל למר כדכתב הפ"מ כח"כ סיד"י
וסקי"ו דגם מהריימ"ט חזיל בשיטת כל הפוסק' וכמ"ש
כס"ד לפניו שהרי כתשובתם זו דהמ"מ דס"ח הק'
על מהריימ"ט ודחה חלוקו מדברי כל הפוסקים ולא
שמיע ליה כלומר לח ס"ל כמ"ש הפ"מ כד' מהריימ"ט
כלל וכמוכן · ולא ידעי גרמה כרור דגם פה כס"ע
חזיל לטעמיה ולהעמסתו הנ' כדעת עליון מהריימ"ט
וס"ל למר דכתב"ג יודע הריימ"ט וכמ"ש כנ"ל דס"ח
וה"ה כנ"ל דס"ט הנ' ומשום הכי לא הזכירו התם
כלל כיון שהיתו חולק עליו כדיעו כפי העמסתו הנ"ל
וכמוכן ולפי"ז יגדל התימה עליו יותר ויותר ליוך לא
השניח יפה יפה כתי' הריא"ט נופיע דהוה קותר
להדיח להעמסתו הנ' ולפסק דיעו דס"ט הנ' והוא
פלא ודבריו צל"ע :

**איך** שיהיה עכ"פ כל פניס נמליט למדיס דדעט
החולקים ע"ד הריימ"ט ומהרי"ל כתי' הנ'
וכמדוכר ומכל מקום לחיזוק דתי מהא ל"ל כלל שהרי
הרואה ירחה דכל מסה"ק הפרמ"ל והמ"מ על דברי
מהריימ"ט כבר חידעו שפיר הרב עין משפט ונמצ
לרקה כפי' הנ"ל והרב כהונת עולם דפ"ט ע"ל
והרב תקרי לב יו"ד ח"ג דנ"כ ע"ג יעמ"ש דבריס
הנלחמיס כלחמת :

**פש** גבן דמהרשד"ם ומהריב"ל והרח"ם והרדב"ז
דפליגי להדיח עליה דהריימ"ט ומהרי"ל כנ"ל
לם כן יולה לנו מזה שדין זה במחלוקת הוא שנוי
כין גדולי הפוסקים וכיון שכן הא קי"ל ספק שבועה
להחמיר וכמ"ש בזה לקמן בס"ד ולם כן לכתי לדיח
דשבועה רביע עליה דהבעל דב"ד ול"מ פטר נפשיה
מיכה בשבועה זו דל"ד ל"ן כיון דליכא קמן מהריימ"ט
וסיעתיה העומדים לנגדו ומי יוכל להקל נגדם וכפרט
כחומר שבועה וזה פשוט וכרור :

**ואפילו** לפי מ"ש הרב פרמ"ל שם דכחונם גמור
גם מהריימ"ט יודה דשבועה משבועה יע"ש
לכתי לל הועלט כלום להקל כנ"ד כיון דהא דנ"ד
לאו חונם גמור הוא דלא שכיח כלל ושם רע הוי
שול"ש דכמה נשים שכיחי דיולא שם רע עליהם כמ"ש
סדר עין משפט שם ומזה תמה ע"ד הרלב"ח שכתב
סי"ל ושוד כתב שם כתר הכי דלפילו לירע המרת
דת שם הוא כתר נשואים הוא שול"ש ולא כולי עלמל
מקפידים בכך יע"ש וכ"ש שם רע דודאי לחו כ"ש
מקפידים בכך שם לירע לחר נשואין ולפילו מקמי
נשואין נמי כתב הרב הנ' שם כד"ה ולפי כ"ז וכו'
דשם רע הוי שול"ש כדכתב מהריימ"ט ולא מצי פטר
אפשיה בשבועה זו דע"ד כן ל"ן דהוא עולד דשול"ש
ואין פותי' כו גם בשדוכין לפילו להרא"ש ותוהריק"ו
כ"ש לחר נשואין וכו' יע"ש הרי דלכל הפדיס ס"ל
לאו חונם גמור הוא כי היכי דניחא דגם מהריימ"ט
יודה כו דליכא וכמדוכר ודלא כמ"ש החס"ל לה"ע ס"ל
דגם ס"ל הוי חונם דל"ש כלל ועי"ש דלחחמ"ל ליכא
כלל וכמכואר :

**זאת** ועוד עיונא דשפיר חזי מחזק שדי יחזק דתי'
זה דמהריימ"ט שכתבו כדעת הרא"ש והרשב"ל
ואת מצינו דהרא"ש נופיע הכי לחמר רב לבדיח קוד"ק
כס"מ לגזיר על די"ח ע"ש והכיתו הכנס"ג יו"ד סרל"ב
אות י"ט שכ"כ וז"ל וכ"ל דמיך להסוסיף ע"ד דלכתי
לא דמי לגמרי לנדרי חונסין דהתם חירע החונם קודם
שחל הנדר הילכך י"ל דהכא מיירי כגון שחמר ס"ל
לומן ידוע שחו יתחיל כזידוקו וקודם הגעת הזמן לירע
החונם וכו' עכ"ל וע"ס הרי להדיח דהרא"ש נופיע
מחלק כהכי כין שם חירע לו החונם כתר חלות הנדר
דהו הוי נולד ואין פותי' בו להיכא שחירע החונם
קודם חלות הנדר דהו דמי לנדרי חונסין ולנדרי הכתי
דלא כעו שחלה כלל וכתי' מהריימ"ט ומרן החכי"ב
ומהרי"ף ממש וכמכואר וכן רלוחי להרב מהר"ם
לכעון כס' טוכח השלחן הגר"מ כח"מ סל"ף דל"ב
ע"ף שכ"כ להדיח דתי' הכנס"ג ודכו ומהרי"ן שם הס
דכרי הרא"ש נופיע הנ' וע"ש חלח דלא זכר שר שכבר
הכנס"ג יו"ד סרל"ב הנ' דהו הכיח לנו דכרי הרא"ש
הנ' וכמ"ל וכין שכתכרר עתה לפניו דהרא"ש נופיע
מחלק כהכי כתי' הרבמים הנ' מעתה לא תשחין לנחנת
למתי דחזינא לשחר גדולי הפוסקים הנ' דחפליגו
עליה דמהריימ"ט ומהרי"ף כתי' הנ' כיון דלא שלה
להם תורת הרא"ש הנ' דליהו ניהו דפטר למשדך מן
הקנס ומן השבועה מכח לומ"ד כהמירה לחוק המצו'
וכמתקלקלו חוכוחיו ולית נופיע מודה וכא דשם חירע
החונם לחר חלות הנדר הו ל"ד לנדרי חונסין כנ"ל
לם כן כודחי הנמור למרינן כפשיטות דליתו סיס
שמיע להו להפוסקים הנ' דכרי הרא"ש נופיע הכ"ל
ודחי דהוו הדרי כהו וחולי ומודו לתי' הריימ"ט ומהרי"ף
הנ' כלתי ספק כלל וזה כלל גדול ומוקבס כידיעו
דכל שהפוסקים החדוניס לח הזכירו דעת הרחשונים
והורו הפך דעתס למרינן ליתו הוה שמ"ל הוו הדרי
כהו כידוע ועיין כמטה שמעתן ככללי הקי"ל לוח י"כ
ובכוכח השלחן דנ"ו ע"ף יע"ש · נמליט למדיס דתי'
מהריימ"ט וסי' הנ' הוא יתד התקועה כל תמוט לחר
שרליהו דהרא"ש נופיע דהוא מחרי דהתי שמעתף מחלק
להדיח הכי וכנ"ל ודחי שכן דחוי להוורות גם כנ"ד
להחמיר על הבעל וכמדוכר זו כלבד לף לחכחד שטומדים
לנגדי ככוחל דברי הרב פ"מ כח"כ סי' ד"כ וסקי"ו
שחחר שהעלה כדעת הרא"ש והרשב"ם דכל דהיכא
חום"ד הו"ל כתובה נדרו כדבר וכו' ונסתייע מגדולי
הפוסקים ס"ה הריב"ם ומהרשד"ם ומהרש"ך ומהרח"ש
דהכי ס"ל להדיח ושוב הביח מ"ש מהריימ"ט ותמה
עליו דמחי ק"ל מדקי"ל לין פותי' כטלר לחר דכבר
מלחת למורה הרא"ש והרשב"ם מדין קולה נדרו כדבר
לחו עלה ושוב כתב בסקי"ו שחחר התכוננתו בדברי
מהריימ"ט הכין הוא כד"ק שגם מהריימ"ט מודה
לו בזה דהגס דהוא טלר למרינן דהוי כתובה נדרו
כדבר כיון דהיכא לו"ד ללא דמהריימ"ט כדי להכריסס
יותר עריב ותני הכי יע"ש וכן כתב בסיד"ן הנ' דגם
מהריימ"ט לחזל נמי כוותיה וכטעמיה למדקדק היטב
בד"ק יע"ש ושם כן לכאורה כפי"ו נמליט דגם מהריימ"ט
הוא מכת המתירים לגבבא לפילו שם לירע החונם
לחר חלות השבועה כיון דהוא נמי ס"ל דהוי כתובה נדרו
כדבר ולא נשחר מחלוקת כלל כין מהריימ"ט עם
שחר גדולי הפוסקים ולכלם הרי הגבבא פטיר ועטיר

משכונה ואת כדאיכא לומר ולומ"ד כיון דהוי כתולה כדון כדכר וכנדרי שגגות וככל מ"ש הפ"מ וכמכואר :

**ברם** אחר ההתכוונות היעב חזינן שדברי הפ"מ הללו כמה שרגה להשוות דעת מהרימ"ט עם דעת גדולי הפוסקים דאתו עלה מדין תולה נדון כדכר וז"ל שגם מהרימ"ט הס"ל וכנו"ל הנה לחת לכאורה דכריו תמוהים עד מאד ואין להס תקוס למאל כלל דכל יפר הולך כעיניו ירחק ולכבו יכין שדברי הרימ"ט כחי' הנו' רחוקים הס מאד מדברי שאר גדולי הפוסקים הרחק כמטחוי וכבר רליתי לה"ה שכס' נשמת חיים כתשו' לה"ע סס"ג כד"ה ולכיומין לחמר וכו' שתמה כן ע"ד הפ"מ הנו' יע"ש והיין עמו לכאורה דהנס דבימת דמהרימ"ט יודה לדברי גדולי הפוסקים דהוה ליה כתולה נדון כדכר וכנדרי לוונסין כמ"ש הפ"מ וכנו"ל מ"מ וזו דוקא לס לירע הלונס כבושת ופנס קודס הנשואין שהוא קודס תלות השבועה סתס סוא דמל"ל דקכי' ליה למהרימ"ט דה"ט דהרא"ש והרשב"ץ דפטרוהו לנשבע משבועה משום שלירע סלונס קודס הנשואין ואין לך בושת ופנס גדול מזה דהטעם משום דהו"ל כנדרי שגגות וכתולה נדון כדכר הוי ומשום הכי פטרי ליה משבועה הרא"ש והרשב"ץ ולא תק"ל ממאי דקי"ל אין פותחין בטולד ול"מ וזה מוכרחים אנו לאומרו כדעת מהרימ"ט כחי' הנו' דאי לא תימא הכי כמה נתישבה קושיא שהקשה על הרא"ש והרשב"ץ מדקי"ל ס"פ בטולד דאפילו לאדע הבושת ופנס קודס שגשא מאי הוי אכתי תק"ל דבולד הוי ואין פותחין בו אלא ודאי מוכרחים אנו לומר כדעתו דגם הוא סבירא ליה דהוי כתולה נדון כדכר וכנדרי שגגות ומשום הכי פטר להנשבע וכמדבר שזהו נלע"ד כחור שזה עצמו מס שהכין הרב פ"מ כדעת מהרימ"ט אחר התכוונתו היטב כדכריו והייט שהפ"מ נדגש עליה דמהרימ"ט כחי' הנו' דאכתי היכי ניח"ל הקושיא שהקשה ע"ד הרא"ש והרשב"ץ מדקתי אין פותחין בטולד דמס יפשענו זה שלירע הלונס שהוא הבושת ופנס קודס שגשא דאכתי נולד הוי ואין פותחין בו משום הכי התכונן היטב כד"ק והכין דגם הוא יודה דמדין תולה נדון כדכר אתו עלה הרא"ש והרשב"ץ משום הכי פטור הנשבע זה נראה לי כחור בכוונת הפ"מ כמ"ש כדעת הרימ"ט בשתי תשובות הנו' והייט כדהתירנא בעניותין וכמכון כרס אכתי קשה טובא על הפ"מ דהתירנא לתלוקת לס לירע הלונס קודס שגשא מל"ל שגם מהרימ"ט סבירא ליה דה"ט דפטרוהו הרא"ש והרשב"ץ משום דהוה ליה כתולה נדון כדכר ולא הוי טולד אכן לתלוקה בהאחרת דהייטו לס לירע הלונס לאחר שגשא דמהרימ"ט מקי בחיל דאין לו שום טענה ליפטר משבועה היכי מל"ל כדעתו דאזיל ומודה לשאר גדולי הפוסקים דמדין תולה נדון כדכר אתיא ולמה לי גדולי הפוסקים דמדין תולה נדון כדכר אתיא עלה ודאי הכי קו"ל למהרימ"ט לאפטורי לנשבע בכל גוונא כין לס לירע הלונס קודס שגשא כין לס לירע לאחר שגשא וכדעת גדולי הפוסקים דלא מחלקי כהכי וכנו"ל ומדאזיל ליה למהרימ"ט דלא קל"ס כלירע הלונס לאחר שגשא מוכרח דגם לס לירע הלונס קודס שגשא דפטור לאו ק"ע משום דהוה ליה



כתולה נדון כדכר כמ"ש הפ"מ כדעתיה דמהר"ם מ"ט אלא נ"ל דדוקא לאתו כטענת דמלתא והייט כמ"ש מהרי"ל ומרן החכי' ז"ל דה"ט משום שכא הלונס קודס חלות הנדר והשטעה כנדון הרא"ש והרשב"ץ וכרור שכן הכין גם כן הרב שמע נדקה כדעת מהרימ"ט ממאי דכייל למהרי"ל עם מהרימ"ט כחדא שיטה וכנו"ל כוודאי שגם הוא הכין כוזאת כר' מהרימ"ט דעיקר חלוקו הוא כין לס ככר חלה עליו השבועה ושוב כא ליפטר ממנה מחמת הלונס הגולד כתר הכי דכשא ל"מ דאין שוחחין כו מה שאין כן לס גולד הלונס קודס שחלה עליו השבועה כנדון הרא"ש והרשב"ץ דקודס זמן הנשואין שהוא שעת חלות השבועה וקיומה המירה לאחת המשודכת או נתקלקלו אוכות המשודך או קלקל מעשיו המשודך כל כהאי גוונא שבטל הלונס קודס קיום השבועה לא הוי ככלל אין פותחין כטלד וזהו טעמו וממשו של חי' מהרימ"ט כפי הנלמד מדברי מרן החכי"ב שכתשו' ח"מ הנו' וכוודאי דמתורת רכו מהרימ"ט למד לתרץ כן והס הס דברי מהרי"ל ממש וכמבואר וכרור והשתא לא קשיא עליה דמהרימ"ט הקושיא הנו' דהיכי נחייבך לו קושיא שהקשה ע"ד הרא"ש והרשב"ץ ה"ע"פ הלמור תרוט הנס נכון וטעמו ונמוקו עמו וכמוכן וזהו הלמת והנכון כדעת הרא"ש וכפרט לאחר רלוקטו דהרא"ש גופיה מחלק כהכי כחי' לנזיר וכמש"ל והדברים כרוריס :

**שוב** דליתי לאחרי רוחי חודאי גם הפ"מ לא יוכל להכחיש המוחס מאי דקבירא ליה למהרימ"ט כהדיא דאם לירע הלונס לאחר נשואין אין לו טענה עוד כלל ומה גם דרוחני דהפ"מ נופיה שם נסוד"ק דבסקי"ו הנו' הסקימה דעתו לאחי' מהרימ"ט הנו' לדינא שכ"כ שם וז"ל הכלל השולה ד"ל כשהאדה הוה קודס נשואין וכו' ת"ח נברא דבא מהרימ"ט כדבריו הנו' מלמת לא דכרט ומחלק וכו' עכ"ל עש"כ הנה מבואר להדיא דהסקימה דעת הפ"מ לאחי' הרימ"ט הנו' לענין דינא וכמבואר וא"כ לפי"ז ל"ל דמה שהעמיס הפ"מ כד' הרימ"ט דגם הוא מדין תולה נדון כדכר אתי עלה וכנז"ל הוא דוקא לאלוקה קמייתא דהייטו כשלירע הלונס קודס נשואין שהוא זמן תלות וקיום השבועה דאהא מל"ל דגם מהרימ"ט מדין תולה נדון כדכר אתי עלה ודמי ממש לנדרי לונסין דהתס כמי שכבר מיירי שחל הלונס קודס הנעת זמן חלות הנדר וקיומו וה"ט דמסכי ומותר מט' לומ"ד ולא מקרי טולד וה"ה כנדון הרא"ש והרשב"ץ והרשב"ץ דכוותיהו כל שבא הלונס קודס חלות השבועה שהוא שעת נשואין ה"ה פטור ומותר ולא כעי שלא כלל דדמי ממש לנדרי לונסין והו"ל נמי כתולה נדון כדכר וכמוכן ואזילו לפי מ"ש מרן החכי"ב ומהרי"ח אכתי מל"ל הכי כיון דנדרי לונסין נמי כהכי מיירי שלירע הלונס קודס חלות הנדר וה"ט דפטור ומותר כלא שלה משום דהוה ליה כתולה נדון כדכר וכנדרי טעות ולריכים לטעם זה והכהי ניחא שפיר דאחישבה יפה קושית מהרימ"ט ע"פ חלוקו הנו' וכמוכן לחנם כחלוקה השניה דהייטו שלירע הלונס לאחר הנשואין שכבר חלה עליו השבועה כבא גם הפ"מ גופיה לזיל ומודה דלא

מלי טעין תו שום טענה כלל כמ"ש מהריט"ץ וכמ"ש הפ"מ נופיה להריח בסיף תקו' הנו' שכן דעתו מסכמת לדינא וכמ"ש וכן רליתי להרב שמש נדקא שם דע"ד ע"ק דאחר שהכיא דברי מהרי"ק ומהריט"ץ הנו' כתב עוד ז"ל ואפשר וקרוב לודאי דגם הפ"מ מודה לזה דגם להריה צריך לחלק כזה שהרי מתני' כהכי מיירי דכשעת התכילה שהוא חלות הנדר חייב להוקם ומשו"ה ל"מ טלר ומ"מ לכתי לריכים לתו לטע' התומדנה דמוכח דמשום הכי תשיב כמתנה ומפרש וכתולה נדרו דמשום הכי לפילו אחרה לא בעי עכ"ל ולפי ד"ק כשם דגם להפ"מ לריך לחלק בהכי וכו' כמ"ש הוא מיהא דגם להריט"ץ ומהרי"ק כמי לריכים תו לט' שכתב הפ"מ דמשום הכי לא תשיב טלר מחמת התומדנה דמוכח ותשיב כמתנה ומפ' וכתולה נדרו בדבר ופ"ט דלפילו התרה לא בעי וכמדובר:

**אלא** דהגם דנימא דהכין הוא כונת הרב פ"מ כהעמתו הנו' כר' מהריט"ץ דקאי על הריעא דוקא כרש בסיפא מודה למהריט"ץ דלא מהני ליה שום טענה מ"מ הרי שאר נדולי הפוסקים שנסתייע מהם הפ"מ נופיה בתחילה קודם הכיאו לר' מהריט"ץ כודאי דפליני עליה דמהריט"ץ לגמרי ומ"ל דכלל לוסן שיהיה כיחת התוקם על הנשבע פטריען ליה מט' תומדנה דמוכח וכנ"ל. ועוד שדברי הפ"מ נופיה בשתי תשובות הנו' כהעמתו בדברי הריט"ץ לא מוכחי הכי דקאי על תלוקא קמא דוקא שלא לכלהו קאי. וגם רליתי להרב דברי יוסף בסי' ל' שהרלה כרור מד"ק שהכין בפשיטות כר' הפ"מ כהעמתו הנו' דמהריט"ץ כתי' הנו' מסכים הולך לכל שאר נדולי הפוסקים דפטרי לנשבע מטעם תומדנה דמוכח בכל נוונא ואין כיהם מת' כלל כיעו"ש והרב פרמ"ל בסי' ס"ו והמ"מ בסי' ק' הנו' שהרגשו בכ"ד מדברי מהריט"ץ והוכרחו לדחות דבריו מהל' ולהשווחו שיודה בהדוסם ולא נזכרו מדברי הפ"מ כהעמתו הנו' ולא היו מריכים לכל מ"ש הם עם שכבר הזכירו תשובת הפ"מ הנו' כד"ק כיעו"ש שלא דכוה לא הזכירוהו כלל ל"ל כדעתם תרת מתרתי אלו דם"ל ליתנהו לר' הפ"מ בהא כלל ומ"ה לא נסתי' מר"ק כזה אלו דם"ל דגם הפ"מ לא כתב כן בדברי מהריט"ץ זולתי לחלוקא קמא דוקא שהיא כשחירע התוסם קודם חלות השבועה וכנ"ל לעיל ולזה הדגישו המה בהמתם על כ"ד מר בדי הריט"ץ מחלוקא השנית דהיינו שחירע התוסם לחר שכבר חלה עליו השבועה דבהכי לריכי לינהו דבהא סבירא ליה להריט"ץ דאין לו עוד שום טענה ולזה הוכרחו לדחות ד"ק מהלכה נגד שאר נדולי הפוסקים דלא פלוג רבנן בהכי כלל ומשום חומר שבועה הוא לזיחק להשכיש בכ"ד גם מהריט"ץ וכמוכן:

**וצופה** לכאי להרב עין משפט שם רכ"ת ע"ב שעשה עלמו מעלומי העין מדברי מרן החבי"כ ומהרי"ת הנו' ולא הוכירם כלל וגם העלים עין מהדולת מדברי הפ"מ בהעמתו הנו' מדברי הריט"ץ ועמד והקשה מרילים על דברי הריט"ץ הנו' לעיל דאיך נתישבה לו קושית שהוקשה ע"ד הרי"ם ומהרשב"ת וכו' ותירן לזה כ'תירולים בדרך תרוכה יע"ש. והמעיין היטב בד"ק כין יכין דתירן הרחשן שלו הוא עלמו תירון מרן החבי"כ ומהרי"ת לעיקר הקושיא מדקי"ל אין פותחים בטלר ותירולו השני הוא דעת הפ"מ כדעת עליון הריט"ץ דהמרת דת קודם ניטואין הוי תוסם דלא שכיח כלל דכולי עלמא קפדי בכך וכדבר דלא שכיח כלל אין יכו"ל לדעתא דהכי לא נשבעתי הגם דהוא טולד. לממנ לא תירע זה כאר נטואין הוי טולד דשו"ם וכו' עכ"ל. ולדעתי המעט הוא זה עלמו כונת הפ"מ כהעמתו הנו' כדברי הריט"ץ דדוקא כתוסם דל"ם הוא דפטרינן לנשבע מט' תומ"ד ותשבינן ליה כמפרש וכתולה נדרו בדבר ול"מ תוסם דל"ם שלא כשחירע תוסם זה דשמיא וקלקול קודם נטואין דהו כ"ע מקפידים בכך אבל לא לא תירע תוסם זה אחר נטואין לא תשבינן ליה כתולה נדרו בדבר כיון דאזי הוי תוסם דשו"ם והוי טולד ואין פותחין בו זה נלע"ד מה שהכין הפ"מ בדברי הריט"ץ ובהכי ניחא לי מאי דאקשי' בעניותין לעיל ע"ד הפ"מ דאי אכי דגם מהריט"ץ אתי עלה מרין תולה נדרו בדבר כיון ד"כ הו"ל לפטור הנשבע אפילו לא תירע התוסם אחר שנשא ובמ"ל כרש ע"פ התמור ניחא שפיר כיון דאזי הוי תוסם דשו"ם ל"כ הוי טולד"ת ום"ל להריט"ץ דכשו"ם לכ"ע אין פותחין בו וכמובן כרש ת"ס אכי ולא אדע אמאי לא זכר שר הרב ע"מ הנו' למ"ש הפ"מ בדברי מהריט"ץ כנו' מאחר דבאר הכי הזכירו להפ"מ ושקו"ט כד"ק כיעו"ש ובוה פלא:

**הדרן** לריתץ עלה עכ"פ למדט מכל התמור דאכתי דין זה דחילוק מהריט"ץ הנו' כמחלוקת הוא שנוי עם שאר הפוסקים ואין מדברי הפ"מ הנו' שום דבר שאר למה שדלינו לרון להחמיר כד"ר ע"פ חילוק מהריט"ץ הנו' וכמו שנתבאר ותלת דינא לד"ר כיון דמשורע זה דם"ר נפק עלה בשאין לחר שכבר חלה עליו השבועה מיד שנשתה לא לא אכי טעין כלל לדעתא דהכי ל"ל כיון שבא החוסם לחר חלות השבועה ומקרי טולד וק"פ כטולד וגם לתירון שני של הרב ע"מ הנו' שכר כתבו לעיל משם הרב הנו' עלמו דחוסם זה דם"ר הוי שו"ם לפי' קמי נטואין כל שכן לכתר נטואין וכמ"ש והדבריס כרורים:

**ודע** שטעם זה דכתיבנה לסחמיר על הבעל מתו' מהריט"ץ ומיעתיה ניתן ליחמר וליכתב נ"כ גם בפסק המורדת שכתבתי בעניותי לעיל סי' ט"ז הנו' דהתם אמי מטעם זה לתור יש לסתור ולהחמיר על הבעל לכלתי יובל לנרשם בע"כ ולא ליפת חשש לחרת עליה כיון דחירע לו תחוסם דמרדה תשתו עליו כתר נטואין וכבל הנו"ל שלא דמירתת התריכות לא הכחתי כעניו' שם גם ט"ז מאחר דבלתו הכי עלתה כידיעו שם לסתור עליו מהנהו תרי טעמי תריני הנו' שם כמו שירחם הרוחם. כרש אני חמיה על גדול הדור הרב מדיב לב בת"ח סי' ע"ק וכחלק כ' סי' י"ד דחמתי לא אתי עלה דר"ד לסתור ולהחמיר גם מטעם זה נמי כפי חילוק מהריט"ץ ודעמים

ולא הזכירם כלל ועכ"פ צ"ע להפ"מ בסי' הנ"ל על כל פנים היה לו להודיענו מה הכין בדברי הפ"מ בהעתקתו בדברי הרימ"ט והנמוק"י בחק"ל יו"ד ס"ג דל"ב ע"ג מידד להחמיר בנ"ד ע"פ מהריט"ו הנ"ל כיעו"ש ואיך הוא לא נזכר מזה כלל והוא פלא:

**זאת** ועוד תמהת ליכא כ"ד להחמיר ולאסור על הבעל לגרשה כיב"ב אלו ליתא לא"ע מכח שכועתו הנ"ל והוא ממאי דחזינן למהרלב"ח ס"כ סי' ד' שכשל על נדון כזה ממש שילח קול זועת על אשתו ולאוטו לגרשה בעל כרחה וכו' ומן קדש עלה בדעתו להתיר לו מכח תומ"ד אם הקול הנ"ל הוא חזק ושוב תרי עלה ומסתפק דשמא לא אמרו כל הגדולים הללו שלא כשהיתר הוא בקום עשה אבל בעשה אבל כשהאיתר הוא בקום עשה אין פותחין דאין להתיר עכ"ל כ' והנה דכתשובה זו דס"ל הניח הדבר בספק ולא נמצא שם פיומת דמלתיה ליכא למימר דאשאר בקיום תשו' הנ"ל הכריע להקל בכל גוונא כמ"ש הפ"מ בס"ל סקי"ו ונמצא לחריו הרב נחפה בכסף ס"ל אה"ע סי' כ' ועשה מזה ספק להקל כדי לגלות ידי חובת מהרלב"ח והוא זה ספק לי הרלב"ח עלמו הכריע בסו"ד להקל ותל"ל לא הכריע להקל דילמא הל' כשאר הפוסקים דפשיטא להו להקל יע"ש וכן ס"ל לכל הפוסקים האחרונים דהרלב"ח הניח הדבר בספק ולא הכריע ותחמ"ד הרלוים להם כנרלה שלא זכרו שרים לתשו' הרלב"ח נופיה שכת"ס סי' ס"ל דכתב התם בפשיטות נמור דכל שהוא עובר בקו"ע אסור והוא דהתם בתחילת דבר הלה לומר דמ"ש בכתו' בלתי רשות כ"ד לא קאי אלא אתנאי שלא יגרשנה הסמוך לו ולא קאי נמי אתנאי דשלא יפה אה"ע שלמעלה היתמו ולפי פירוש זה כתב הרב דליכא לאסה אחרת עליה לאסור בכל ענין וע"ב ואסתא ניחזי אנן דלמאי פשיטא ליה דליכא אה"ע לאסור בכל ענין אלרבה הו"ל להתיר לו ליכא לאסה אחרת עליה כנ' זו דלא"ת דהכי לא משכעתי ואומדנא דמוכח הוא כיון דכ"ד הוי מלתא דלא שכיחא כמ"ש הפ"מ ס"ל סי' כ"ה יע"ש ואם כן למאי פסק בפשיטות דכנשכע התם שלא ליכא אה"ע לאסור בכל ענין כיון דמל"ל ל"ד לא משכעתי שלא ודאי כ"ל דמאי דמסתפקא ליה למהרלב"ח התם פשיטא ליה לתומרא כיון דהוי בקום עשה וכמוכן ותמהני טובא ע"כ התחרונים ויותר ע"ד הפ"מ שנסתפק כדעת הרלב"ח מי לבסוף הכריע להקל ולא זכר שר לתשו' הרלב"ח הנ"ל דלאדרבה נקיט בפשוט הוי ספיקא לחו' ותה גם דהפ"מ עלמו בח"ל סי' כ"ה כל יקר רואה עיט לתשובת זקט דסי' מ"ל הנ"ל כמו שרמזה שם וכתב רגש מר זקט הרלב"ח בתשו' הל' ס"ל כמהריב"ל דמריך רשות כ"ד ולא כהרשד"ם יע"ש וכבר כתבתי בעניותי לעיל בסי' ט"ו הל"ל דודאי כיון הפ"מ לתשובה זו דסמ"ק הנ"ל יע"ש ועתה ראיתי שכבר קדמני כזה הנח"כ שם יע"ש ואם כן יגדל התימה יותר על הפ"מ דאם כן חיך לא מכר ממנה בסיקי"ו דמיכה נפיק דפשיטא ליה להרלב"ח לחו' מאי דמסתפק"ל התם בח"כ סי' ך' והוא פלא ויותר אני תמיה על הפרמ"ל בסי' ס"ק ו' דרמי ומקשה כ' תשובת מהרלב"ח הנ"ל יע"ש והוא פלא עלוס הלרכה מקשובה זו דסיימ"ל מכואר יולא להדיא דפשיטא ליה לאומרא ול"כ מוכ' לומר דמ"ש עוד מהרלב"ח לאחר כך בלותה תשובה דסי' מ"ל דכרשות כ"ד מלי ליפא וכו' הוא כמ"ש בעניותין לעיל בסי' ט"ו הנ"ל והוא פשוט ומוכרח ועיין להחס"ל ח"כ לה"ע סי' ד' מה שהקשה כזאת ע"ד הפ"מ ונם"כ כמה שהביט כדעת מהרלב"ח בסיום"ל הנ"ל דקאי כשיטת מהריב"ל דמריך רשות כ"ד לפי' כמלתה דלא שכיחא ויש לו לטעון לדעתה דהכי לא נשבעתי עם כל זה ניריך רשות כיון דלא כהרשד"ם ותמה עליהם דאין רלוה כלל מהחס דהתם לשיטתיה הזיל דסבירא ליה דבקום עשה לא מלי לומר לדעתה דהכי לא נשבעתי ומשום הכי הלריך רשות כ"ד דכל היכא דלא מלי לומר לדעתה דהכי לא נשבעתי כ"ע מודו דלריך רשות כ"ד לפילו למהרשד"ם עכ"כ והכריו הללו הם עד ממהר ותנא דמסייע לן למאי דכתיבנא בעניותין בלותה תשובה דסי' ט"ו ליכא מאה"ק הרב פרמ"ל ח"כ סי' ק"ו שתי השובות הרלב"ח לחדדי ותרוילה התם בעניותין יע"ש והוא פשוט:

**באופן** דדעת מהרלב"ח מבואר להדיא דס"ל למר דכל שעי' החומ"ד יכא לעבור על שבועתו בקום עשה לא שריגן ליה לעבור בקום עשה וכפי הלחור דמאי דמסתפק"ל בחלק כ' סי' ד' פשיטא ליה בח"ח סי' מ"ל כנ' לעיל ממילא חלף הלך לו הספק שספק בעשה הרב בח"כ להקל כנ' דליתא כיון דחזינן למהרלב"ח עלמו דנקיט בפשוט לחו' ודאי דכבר הכריע בסוף לחומרא וליכא תו ספק שספק כלל וכמבואר:

**והנה** כתשובתי רסי' ע"ו הנ"ל שם הכאתי הא' ס' דמהרלב"ח הנ' למילף מינה לחו' לההוא כ"ד ושם האריכתי קלת ליישב משה"ק הפ"מ והפרמ"ל ע"ד מהרלב"ח וגם הכאתי שם מ"ש הרב נדיב לב בח"ל סי' ע"ל בישוב קו' המ"מ ע"ד הרלב"ח ועש"כ ועתה ראיתי כי הרב עין משפט בלה"ע ס"ל שכבר קדמני בישוב כל הקו' הנ' ככל מ"ש הנד"ל ואינה ענינ ושהדי כמרומים שלא ראיתיו עד עתה ומן המודיעית גם כן דנם מ"ש בעניותי שם דעל פי ישוב הרב נדיב לב לקו' המ"מ מהניא דנדדים דקושם משתי שם נהניתי לי שנגבה את כיסי וכו' יתורץ נם כן מה שהקשיתי לכי ענני מקוניא דהנזל יע"ש עתה נם כן ראיתי ונתון ל לכי דליתא כלל וכמ"ש שם נם כן וכעת לא ראיתי תי' נכון ליישב הקושיא מקוניא דהנזל זולתי מ"ש מרן שלרט הרב נשמת חיים שם"ע ס"ג דע"כ לא נסתפק מהרלב"ח אלא דוקא כראיכא דעת אחרת אבל כראיכא דעת אחת מודה מהרלב"ח דצריכין לקושם עשה ג"כ ע"י חומ"ד והסיק קוניא דהנזל היה כראיכא דעת אחרת כמ"ש התום' שם יע"ש ותי' הגלוי טוכא כי עפיר"ק בתי' זה ממילא מודח לה קו' המ"מ עליה דמהרלב"ח מהניא דקושם משתי וכו' דעפי"ה לק"מ דשתי התם דראיכא דעת אחרת זולתי דעת המתיר

דוקא וכדור ועל כל פנים תשובת הרב עין משפט הגו' היא נעלמה מהרב נריה לב הגו' שכבר קדמו בכל מ"ש כזה והוא פלא :

**איך** שיהיה הנה כתבתי שם בהוספת תשובה דסעי"ו הכ"ל דאתי דמספק"ל למהרלב"ח פשיטא להו להריטב"א והמק"י להחמיר והעתקתי שם לשון הריטב"א שאי' כן בפשוט כיון דקו"ע לשוה"ת וכבן ודאי דנקטינן להחמיר כל שבטול שבועתו בקו"ע ולא שריין ליה משום חומ"ד דהנם שכל השוגים ושחרורים חלקו על מהרלב"ח ודנו להקל גם בקו"ע והיה נעשה משוס ולא עוד דחזינן ליה להרב נכח השלחן עלמו בסי' ל' דף ח"ע שהביא שם תשובת מהרימ"ט הגו' יע"ש ופה בקל"ח עשה עלמו מעלומי העין משקו' הרימ"ט וממ"ש ליקו נוסיף בסי"ל הגו' וממ"ש הרב עה"ש הגו' ושדשות הוא מניר כלילו תורה דילים היא כל מ"ש כזה והוא פלא :

**עכ"פ** למדנו מזה שבדב' הריטב"א וכ"י הגו' נחלקו החחרונים ככוונתם מי דעתם לחלק בין קו"ע לשוה"ת בחי' הרלב"ח או דעתם לחלק בחי' מהרי"ל ודעימיה וכבנ"ל וכיון שכן שנם זה במחלוקת הוא שנוי הדרינן לכללין דקי"ל ספק שבועה להחמיר וכבל מ"ש הרב נריה לב בח"ל סע"ח וכח"ב לה"ע סי"ד על ספק זה דהרלב"ח נוסיף וכיעו"ש וכפרע דלב"ד לא נפק"מ מידי כזה דבין שם נחמר הכי או הכי יונח לנו להחמיר על הבעל דבב"ד לבל המדיש בממ"ן וכמוכן :

**וראיתי** למרן החבי"ב בבנה"ג לה"ע ס"ק הגב"י אות ל"ה שבתב דאתי דמספק"ל להרלב"ח פשיטא ליה לקולא למהרש"ך ח"ב סרב"ו יע"ש ולדידי אי מהא לא חייש דהרואה יחלה להמ"ן ח"ב סי"ם שאי' בדעת הרש"ך הגו' דהשם שאני שלא נשבע שלא יבטל השדוך בלאתי רשות ב"ד במ"ש בב"ד וכו' יע"ש ונמלא לפי"ז דבל שהשבועה היתה שלא יוכל לנרשה בב"ב וכו' בלאתי רשות ב"ד בב"ד חזי נם למהרש"ך לא מצי טעין חו מדל"ן כיון שהלה היתר ברשות ב"ד ס"ב נחית להתחייב לבל לשלה יוכל לנרש בלאתי רשות ב"ד וכתב"ם המ"ן יעו"ש ושם כן יונח לנו לפי"ז דנם מהרש"ך הוא משלנו דמחמיר בנוכח דב"ד וכמוכן :

**איברא** דקוישיה למר המ"ן נופיה ק"נ ס"נ דבבריה לנזיזיה דהשם פשקיה לריבוי בשביעת חייפא דמני לנרשה בע"ב וכו' לפילו שהיתה שם השבועה ב"ד דלא יקדך ותה בלאתי רשות דב"ד וכו' ועם בל זה פשר יחיש בטענת ק"ד ל"ן וילף לה מר השם מתשובת הרשד"ם והרש"ך ושנם מהריב"ל יודה בב"ד וכו' יעש"ב וזה הפך מ"ש הוא עלמו בסי' ס' הגו' וכמבואר · ושו"ר להשם"ל להש"ע ס"ד שנרשם מוה על המ"ן ושוב בתב דחיין זו קו' דשם נמי לא ב"ב הלא בתחלת העיון בתל אחר שרוש מ"ם מהרש"ך בח"ב סרב"ו נם הוא חזר בו וכו' יע"ש · ולחחמ"ל לא לדק בזה בלל שהרי אחר השי"ן בח"ב תשו' הרש"ך הגו' בתב בפשיטות שי"ל ולחלק דהשם לא היתה השבו' שלא יבטל השדוך בלאתי רשות ב"ד וכמ"ש בב"ד וכה"ג יודה וכו' עב"ל הרי להדיא שיטת לחלק בפשוט בחופן שחיין שתירה לדיוט מחשובת מהרש"ך הגו' ושוב בתב השי"ן חילוק אחר דמ"ש מהרש"ך הוא לשמועת ט"ו וכו' יע"ש וק"ב מעולם לא חזר

כו מסכרתו אחר רשותו דכרי מהרש"ך הט' ולין הכרח לו ליחזור בו כלל כיון שחי' שפיר מנ"ד לנדון מהרש"ך וכמטיקר לכן החמת יורה ודכו דחני תרי חסוכתא המ"ן קחרי לחדדי וקשה לזוונם ולדעתי המעט הוא שהעיקר כמ"ש בח"כ סי' ס' כי שם הקבימו עמו רבני שלוניקי והכא ודאי דהסכמתם היתה ע"כ מ"ש המ"ן ולא לענין דינא כלאוד וכמוכן . נמ"ל דכל שהסכועה היתה שלא יגרשנה כע"כ כלתי רשות כ"ר לא מלי טעין תי ל"ד לא נסכעתי שלא לריך רשות כ"ד והנס דמהרשד"ם פשיטא ליה להקל דמלי טעין הכי אפילו כשתלה החתר ברשות כ"ד מ"מ כיון דמסריב"ל נפתפק בזה ומהרש"ך בסי' הנו' מל"ל דמודה בזה וכנו' ודאי דכלתי רשות כ"ד ל"מ לגרשה כע"כ משום דקי"ל קפק שכועת להחמיר וכן עלתה הסכמת הנח"כ והחס"ל שם וכודאי דכבל כהאי גוונא דכ"ד דמן הדין ה"ה רשאי לקיחה ולא נחשרה עליו אין טוענים לו רשות כ"ד לגרשה כע"כ ולא ליפא לחא לחדת עליה כיון דאינו חייב להוליחה מה"ר וככה"ג אין להם להכ"ר לתת לו רשות כלל כמ"ש כל החכרונים ופשוט :

**וצופה** אכני עוד להרכ"מ מ"נ לה"ע סי' יו"ד שהביא מ"ש המ"ן הנו' כר' מהרש"ך הנו' והוסיף מדילים דגם מהרש"ך לא התיר שלא דוקא כחרוסה כנדון מהרש"ך אבל כנשואה ככר אפילו שנשבע שחם ולא תלה ההיתר ברשות כ"ר עכ"ז ל"מ טעין ג"ר ל"ן ע"ם וא"כ לפ"ז אין דברי מהרש"ך הנו' סותרים לספיקו דהרחב"ח הנו' כלל ולא לב"ד כיון דמהרש"ך מיירי בחרוסה דוקא במבואר בב"ד יע"ם ועם שהרכ"מ כ"כ שם גם כדעת הרב מ"ן דבנשואה ככר גם המ"ן יודה דלא מלי טעין מדי אפילו שנשבע שחם יע"ם ובדעת המ"ן לא מוריכן ליה בהא כלל דחזינן ליה להמ"ן בחוחה חשובה דח"ג סי' נ' הנו' דהחיר אפילו בנשואה ככר מכח חצו' מהרש"ך הנו' גם כן ולא ירד עם לחילוק זה כלל וככר הציגו כזה החס"ל עם להרכ"מ וכתב דגם הרב"מ לא כ"כ שלא משום רכומטו עדיין לא נדפסו חשובות המ"ן ח"ג יע"ם ומ"מ עם שהמ"ן לא ס"ל לחלק כהכי כר' הרש"ך מחרוסה לנשואה ככר עכ"ז אכן כדיוק מחלקינן הכי כדכרי מהרש"ך כדי שלא יסיח מולק עם מהריב"ח בספיקו הנו' כל זמן שלא רחיטו למהרש"ך כמ"ש בפירוש שחולק עליו מל"ל דיודה מהרש"ך להריב"ח דבנשואה ככר חויל ומועה דלא שריכן ליה לעכור בקו"ע משום חומ"ד לא כן כחרוסה שמבטל שכועתו כשוע"ת ואין ריסיה מתשובת מהרש"ך הנו' לדיוק דהמ"ן דח"ג הנו' וכמוכן וכודאי דב"ע דמהרש"ך דמיקל כחרוסה הוא משום דמיירי החס שנשבע ליחא לחרוסתו זחת ולא נשבע גם כן שלא ליחא חלא"ע כמבואר החס דאפילו חירוסין לא היה אם זולתי שרוכין דוקא ונשבע ליחא משורכתו לחשא וחל"מ וע"ם משו"ם היקל הרב בב"ד להחירו משבוע' מטעם חומ"ד ויליף לה שפיר מחשובות הרי"ם ומהריק"ע ע"ם ולעולם לפיכו בחרוסה עלמה לה



**ופון** חזי להרב פ"מ כח"ח סי' ע"ח וכח"כ סי' קל"ב ולהנחון מהריט"ח כשמיט"ו סכ"ג שעלתה הסכמתם דכחרוסה שכועה נקטינן להחמיר אפילו על פי קברת יחיד עי"ם וכ"כ הרב להל ילחק סי' ט"ל מחם המכי"ט יע"ם והנס שהנחון החק"ל כיו"ד ח"ח סי' ע"ו וכלה"ע סי' מ"ה והכ"ר לה"ע סי' ט"ל דעתם טוטה להקל

בחפור שכועה היכא דידוע דעוסקים מחיים עי"ש
וכ"כ הכנ"ל ס"מ סי' ט"ו עי"ש מ"מ מלבד שהרב
נויב לב מר כריה דרב החק"ל כה"ל סי' ע"ח וכה"כ
לה"ע סי' י"ד פליג בהדיא על הרב רבי חכהו כזה
וכתב דאחהמ"ר כבתרו במקומו מונח ולית לן למעבד
עובדיה כוותיה וכו' יע"ש עוד כה דבכה"ג דכ"ד
כ"ע יודו דלין להקל נגד מהריא"ק כיון דמניטו רבים,
דקיימי כוותיה כמ"ש החק"ל נופיה כח"ג יו"ד סס"ז
על סמך זה דמהריא"ק עלמו עם דקיהו נופיה לזיל
בתר רובא להקל בחפור שכועה כנ"ל עם כל זה כזה
סמס להחמיר מכח שרלה תורת הרלשונים הנ':

**דין** חמת דקיכא למשרי נרנץ כהאי טעמא שכ'
הגאון החק"ל ז"ל ומהרח"ק דהכא לא שייך
לומר הלי טעמא דאלו דקו הפוסקים המקילים נם
כקום עשה דברי הרלשונים הנ' הוו הדרי כמו כנ'
לעיל שהרי עינטו הרוח'למהר"י הכהן שהביא בריש דח"ק
דברי הריטב"ק הכ"ל וכוותי דכל הפוסקים שהקריו
נם מהם דקו דברי הריטב"ק במקו'אר בחשו' מהרי"ק
הנ' ועב"י לין נם אחד מהם דפשיטו לפשיקא דהרא"ש
הנ' מדברי הריטב"ק אלו ולא ידעכון לשום אחד
מהפוסקים שיאמר כן כלל מוכרח דח"ט משום דס"ל
דדברי הריטב"ק הנ' לינם ענין לס' מצרלא"ש כלל
זולתי דבריו סס עד ממסר וחנן דמסייע לחילוק
מהרי"ק ומהריח"ט הנ' דוקק וכמדוכר ומ"מ עכ"פ
טפים למרוח ה"ה חנאון החק"ל ומהרח"ש ורב
נוברייהו ורב חיליהו וכפרע שדבריהם ניחט ליאמר
בשופי עלייהו דמהריב"ל ומהרא"ש ומהרח"ק דנקטי
בפשוט מדיליהו דלא כהרא"ש והלא כחילוק מהרי"ק
ומהריח"ט הא ודאי דעלייהו אמרי' שפיר דאילו היו
רואים תורת הרלשונים הנ' כודאי הוו הדרי כמו
וחו סברי בהברח לפחות חו כחילוק מהרי"ק והריח"ט
חו כחילוק הרא"ש וכפי מה שיביט המה בחבמתם
בדברי הריטב"ק והנמק"י והדברים פשוטים ולכל
הדברות והחמירות בכה"ג דנ"ד ודאי דנקטינן להחמיר
כיון שנאמר שדברי הריטב"ק והנ"י הם כחי' מהרי"ק
והריח"ט כיון שנאמר דהם כחילוק הרלשו"ש למר כר"ל
ולמר כדאית ליה יש להחמיר כנ"ד וכבל החמור
ומדובר ועיין להרב נכח השלחן כתבו' סי' י"ח דס"ה
ע"ג וכפי' ל' דפ"ו ע"ח וכפי' ל"ג דק"ה ע"ד שכשה
דעתו להקל כס' לחוד שכועה כשרוב הפוסקים מחירים
ונסתייע ממ"ש הכנ"ה והחק"ל יע"ש . ואחהמ"ר
נם כזה לא הורח יפה כלל ונעלם ממנו תשובת מרן
החכי"כ יו"ד סי' ק"כ ומהריטו"ח כשיו"ט סכ"ג ותבו'
לה"י סי' ט"ל הנ' דנקטי להחמיר לפילו ע"פ ס'
יחיד כ"פ כמיעוט נגד רוב ודאי נקטי' להחמיר
כלל מ"פ הרב נד"ל וכמ"ש חו מזיחיה למר הרב
נכח השלחן שם כלה"ע סי' י"ח וכח"מ סי' י"ב ול'
ול"ח דדעתו טעה להקל כשכועה כנ"ד שמיח כח"כ
וכלי שם חו כתי ותוח ע"י לחרים ועפמ"פ הרב עדות
כיעקב יע"פ וכן רלינו עתה להרב נויב לב ח"כ ח"מ
סי' מ"כ סמך להחיר כשכועה דע"י סחיר כס' סס"מ
ויש שהה יע"פ . וכבר הארכתי בזה בענייתי בחותם
תשובה דסי' ע"ו הנ"ל והעליתי ברלחות נכוחות דלין

להקל בזה כלל וגדלה תמיהתי יותר על הרב נר"ל
דכתי כמילי דלכוס החק"ל וחיך לח זכר שר למ"פ
כחק"ל מ"כ יו"ד סוף סי' ח' שהחה לס' סס"מ הנ'
בהיתר זה בשתי ידים כיעו"פ ותוח פלח עטס ועיין
כמעשה לברהם ח"ח דקמ"כ מ"פ בזה על החק"ל
יע"פ לשר ע"פ החמור דחילוק מהר"י הכהן ומהרמי"ט
וחי' מהרלב"ח הנ' לם סס דברי הרלשונים הריטב"ח
והנמק"י והרא"ש הנ' שוב לין לחו יכולים לדון כס"פ
להקל בשכועה דנ"ד ע"פ סברת מהריב"ל והרשד"ם
ומהרח"ח וע"פ סברת החחזונים הנ' דהקלו בשבו'
החתן דנ"ד בהשר עלתה על דעת הרב מר ותלמות
והרב נכח השלחן לדון להקל בספק ספקא בשכועה
כנ"ד יע"פ דבר"ד לין כלן ספק ספקא לחר מנלות
נעלות לנו תורת הרלשונים הנ' וכמעכן והדברים
כרורים :

**רח** חזינן טעמא לחחיר להחמיר כנ"ד על הבעל
לבלתי יוכל לנרשה בעל כרחה ולא ליהנ
לסם לחרת עליה בטע' לומ"ד הנ' ומוח ממה שכתב
סרב המכי"ט ס"ג סי' כ"ק דהרא"פ והרשב"ל דפטרי
לשבע בטענה הנ"ל מיירי שהיה החונם קודם
נשואים לכל לחר נשואין ל"מ משום דלמרינן נסתחפה
שדהו יע"פ והרב עין משפט לה"ע סי' ל' לייתי
דברי המכי"ט הלנו למילף מינה לנ"ד דהוח כעין
כ"ד וכתב עליה ול"ל ונהי דכנ"ד לא שייך סע'
דנסתחפה שרך דאין לומר כן אלא כמו שכח ממילא
שלא מדר פשיעותה לכל כס"ד שהוח מדר פשיעותה
לא וכו' מ"מ נקוט מיהא פלנא ום"ס מס' וכו' עכ"ל
עכ"פ ודון מינה ואוקי כאחרין וכמבואר :

**באופן** דמכל החמור ומדובר עלה בידיט דשפה
זאת מוקרת לבעלה היתר נמור ע"פ הדין
החמו"ן ואם ירלה הבעל להוליאה כע"כ לא ליהנ
אלא"ע לינו יכול מחמת לריך דשכועתה דרכיב עליה
ולא מני פטור נפשיה משכועתו מכח חומ"ד בטענת
לחל"ן אם מע' דאירע הס"ד לאחר נשואין ולי מע'
דעי"ו הוה עובר על שבו' כקום עשה ולי מטעם דנם
כ"ד שייך לומר דנסתחפה שרהו כיון דמן הדין
ה"ה רשאי לקיימה ולא נאסרה עליו כלל וכלל וכבל
החמור ומדובר אחת למעלה :

**ואפילו** אם יטענן הבעל דכ"ד שלא שמע ולא
קרא ולא ידע ולא הבין מ"פ בכתובת
אשתו מכל החנאים הנ' כה כלום בשעת הקנין והשבו'
שקבל עליו בעת החופה כמו שאמרתי כלומרים
קן רלים עתה ע"פ שלא ידעו ולא יבינו מכל קנאי
הכתובה כלום כ"א בקשיבה יתבלבו בשעת נשואין
שמקבלים בקנין ושבועה לאחר ולקיים כל מה שכ'
בכתובה קנאי כתובה ותנאי כ"ד מרחם וע"פ ותו
ל"מ והם לינם יודעים מחומה מכל קנאי הכתובה
אפילו שמע מפיו וכזה מושבים להקל בתנאים ובפרט
בקנאי שלא לנרשה בע"כ ושלא ליהנ ל"ל עליה :

**לזאת** אפילו דטענתם זו מבבל תמצא ולא
חזיח ולא מדי כלל דאכרת דחזי' להרשב"ל
בתשו' ח"ל סי' תרכ"ט והביאה מרן בב"י סי' ס"ל
שנשא כזה ול"ל יהודי ל' ע"ה בת לנרש לאשתו ותמ"ל

כ"ר שיפרע לה כתוכחה וחמר שלא מכין כשקרית החזן
מכתובה והתנחיים וכתב כי שזו לא פי הרמ"ה והשיב
דשו"ע והוא השיב דחין שו"ל דחזקה שהעידו מעדיים
כעל פה וע"ש מחתו כו וח"ל חו' כן לא המחת
חיוב לע"ה ולנשיש שכולם יטעטו כן וחין שו שלא
דכרי חימה לכל מה לעשה שכבר הודם וקן ושכב
כיטיבה מכם עם לית שיבה עכ"ל וכן כתב מרשב"ל
נתיים כסי' שלב קנ"ו וע"ש וכן כתב חד"ן כפרק החשה
שנפלו וס"ד מרן בכית יוסף שם הם"ע סי' נ' וס"ה
כפ"ו מהלכות זכיה הלכה י"כ כשם מרשב"ל יע"ש
חרי לפניטו דהרמ"ה ורשב"ל ומר"ן מכירה לשו דשם
יטעטו ע"ש ונשיש שלא ידעו ולא מכיטו מ"ש בכתו'
וכשטר שמעינן להם דחפילו מרשב"ל דחלק על
הרמ"ה כדין עכ"ו כיטל דעתו נגד דעת עליון הרמ"ה
וכטו"ל לומנם הדוחה ירחם לומר דעם שבכית יוסף
ח"מ סי' ק"ל מכיח תשובת מרשב"ל הכו' שם סי' הכו'
ולא דבר עליו כלום עם כל זה כשם"ט שם סי' הכו'
סי"ג פסק דלא כהרמ"ה ורשב"ל וחחר שבטל דעתו
ו"ל כש"ע מי שטטן על כתובת חשתו שהיה ע"ה
ולא הכין כשקרית החזן והתנחיים חין שומעים
לו עכ"ל חרי להדיח דפסק מרן דלא כהרמ"ה ומיהו
משום דסמך מרן פה עמ"ש לחיהו נופיה כב"י לה"ע
סיס"ו לחר שהעתיק שם תשובת הרשב"ל הכו' כתב
עליו ו"ל ומיהו יודע למה נתכח לל הכלים משום דקוח
נברית כיון דקוכתה לא חזק ולענין הל' כ"ל כדברי
הרשב"ל משום דהל"כ לא שכתה חיו דכל ע"ה יהמר
כן עכ"ל יע"ש ומשו"ה כתב כפשיטות כח"מ דלא
כהרמ"ה וכמ"ש הדב"מ ח"כ ח"מ חות ג' סי' פ"ל יע"ש
ומתמהני על כתר הנולה שם כח"מ חות ג' שליין על
דין מרן הכו' שמות תשו' הרשב"ל כשם הרמ"ה יע"ש
ולהמהה דהדרכה הרשב"ל והרמ"ה הסכימו להשך
דשו"ל ומיל"ל לעיין ע"ד מרן שמות דעת עלמו כמ"ש
כב"י שם ע"ש סיס"ו וכנו"ל :

**איך** שיהיה הנה מליטו למרן דלקח לפרש עלים
דהרמ"ה וכנו"ל וכבר דפיתי כם' שטוקים
לשר נקבטו כלו בכנה"ג ח"מ ותש"ב ותע"ב סיס"ל
וכבנה"ג שם ע"ש שחלריטו כפרטו וס עיין עליהם
הלא כספרתם ומו"ר עיטטו ברוחות דמרי פלונתא לא
נפקא והמחוק מל"ל קי"ל כהרמ"ה ודעימים כמ"ש
הב"ד ח"מ סי' ע"ו דס"ו ע"ב וכן כתב כם' כן מכרתם
ח"מ ס"ב יעש"ב ומ"מ לכן כדיון שקבלטו חורות
מרן לא מליכן למימר קי"ל מחמר שכבר פסק מרן
דלא כהרמ"ה וכנו"ל וככן לפילו לם יטעטו הכעל
שלא הכין ולא ידע מתנחי הכתובה כלל לין שומעין
לו וכפסק מרן וכמדוכר והנם דלפילו לדעת מרן
על כל פנים כעיכן שמחון יקדיל הכתובה ומשום הכי
כשיטעטן מחר כך הבעל שלא הכין לין שומעים לו
דהכי מוכח מלשון מרן הכו"ל משל"כ למהגבו שהחזן
הקודל הכתובה מדלג כל התנחיים וכידוע וכ"כ לכחורה
נרחה דלם יטעטן הבעל שלא ידע מתנח' הכ"ל שומעין
לו לפילו לדעת מרן כיון שכחתת לל קדיל החזן התנחיים
הכו' כלל וכמדוכר לכן לם נמי ליתל שכבר כתב הב"ד
שם ע"ד מרן הכו' דלפילו ידוע שהיו מכין לשון השטר
מתחייב הוא כך כיון שכתב כתוכה וכל נכסי שיקנה
אחריו משועבדים לכתובת אשתו וכו' ואפילו הכי
כתב הרשב"ל דלא כהרמ"ה וכן נראה לי דכיון דלא
כתב אלא שיקנה ולא כתב שיהיו משועבדים לכתובת
אשתו ולא כתב שום שעבוד אלא שיקנה ולא כתב
שיהיו משועבדים לכתובת אשתו ולא כתב שיהיו
משועבדים לכתובת אשתו ולא כתב שיהיו משועבדים
לכתובת אשתו ולא כתב שיהיו משועבדים לכתובת
אשתו ולא כתב שיהיו משועבדים לכתובת אשתו
ולא כתב שיהיו משועבדים לכתובת אשתו

בחת"י וחפי' הרמ"ה מודם כזה דאין זו"ל לאחר דאחתם בחת"י וכמ"ש הרב"ח בסי' כ"ה וכמדובר וכל זה לא פריך לאומרו כ"ש לדעת הרשב"ח והרמ"ה כרס לדעת מרן דפסק דלה כוותיה בסי' ס"ו לא בעינ' שיחתום בחת"י וכל שחתמו עדים סגי לפילו שלה קרא ולא הכין כמ"ש הש"ך שם וכמש"ל :

**ואתה** תחזה מ"ש הרב"מ בלה"ע סמ"ל דקס"ד ע"ד לדחות מ"ש הרב הפוסק דכ"ד שבתב דכל אלו הדברים והחי' שמחלק הכנה"ג שייכת כדבריה ותנאים שרגילים לקרותם החזן בקול רם אבל כתנאים שאינם רגילים היכי מצ"ל וכו' וכתב עליו הרב"מ וז"ל ולענ"ד קשה דאע"פ דאלו התנאים אינם רגילים לקרו' החזן בקול רם מה בכך הי"ל להחתן או לקרוביו לקדות הכתובה כפרט שיחתום בשחותם כה אז מצוה לאחר לחתום בעדי הי"ל לקרותה מדאקס"ם וע"ם לרחות שם הכתובה חיש כדאמם ומשום הכי עכשיו אינם נאמנים לומר דלא ידעי מ"ש כה דהו"ל למידע ולהכין הדבר על כוריו קודם שיחתום והשתא לאמרינן דודאי ידע כן ניח"ל דלאו בעידנא זאת דאתם קוראים הכתובה כלל בפני החתן וכלה יהא לאחן לומר לא ידענא שבך כתוב כה לאתמהא דאמרינ' הי"ל לידע גם החם וכו' יע"ם וכ"כ עוד שם דקס"ה ע"ה יע"ם ולענד"ד שבל דברי הרב"מ הללו לא לאטריכו בל"ד דנהגינם לאחום החתן עלמו בחת"י בכתובה וכיון שבן שחותם עלמו החתן בחת"י תו אין לנו לריכים לבל מ"ם הוא לדחות דברי הרב שבנגדו חלוק עליו שהרי דין זה פלמי יפה מתשובת הרשב"ם גופיה שבמיוחסת הנו' דכיון דאחתם בחת"י לפי' הדבר ברור שחיטו יודע לקרות בלל לפילו הכי מאחייב הוא בבך וכנז"ל וכן פסק מרן בח"מ סי' מ"ה וכפמ"ל וכלאי פסק אלא דלשאחתימו מכייהו מלבי תשובת הרשב"ם ופסק מרן הנו' והוא פלא ומיהו אנן בדידן דלא נהגינן בחאדוותא הדין לאחום החתן עלמו בכתובה כיודע שם כן נריכים אנו למ"ש הרב"מ הנו' דלפילו דהחתן חיטו קורא בקול רם החנאים ומדלגם לנמרי עם בל זה לא מצי טעין השתא דלא ידע ולא הכין כיון דהי"ל להחתן או לקרוביו לקדות הכתובה מדאסה וע"ם ולהכינה על כדיה קודם שיעול קטן ושבועה ומה גם דאנן סהדי שהחתן קורא הכתובה או הסופר והעדים לומרים לו או לקרוביו היאך כת' בכתובה ויודעו התנאים הנ' ושתקו משום דניח"ל וכמ"ש כן הרב הנו' שם דקס"ד ריש ע"ר וע"ש וכ"כ דמ"ש בהגה"ה לא"ע ססי' ס"ו מ"ל ולכן ע"ה שבא לברש ואמר אחר בך אלא הכין מה שהיה כתוב בתנאים או בכתובה חיטו נאמן דודאי העדים לא אחמו מה אלא הביאו בפניו אחלה על פה עכ"ל וע"ש והוא דעת מרן בח"מ סי"ם וכנז"ל :

**ועוד** דבלאו הכי אין לנו לריכים לבל זה בל"ד מאחר דקי"ל בל מבושא לאשא בעל דעת מנהג המקום הפוך הוא משא בח"מ הרמב"ם ומרן בלא"ע סס"ו והוא פשוט וכיון שברוב ברובי ישרא נהגו להקביע החתן אלא ונרשנה בע"ב וכו' כיודע ז"ל ודאי בל המוסף לאשה בהעדים הנו' ע"ר מנהג זה הוא נושא ומחאייב ומקבל ע"ע התנאים אלו ואפי' הרמ"ה מודה בזה דאין זו"ל לאחר דאחתם בחת"י וכמ"ש הרב"ח בסי' כ"ה וכמדובר וכל זה לא פריך לאומרו כ"ש לדעת הרשב"ח והרמ"ה כרס לדעת מרן דפסק דלה כוותיה בסי' ס"ו לא בעינ' שיחתום בחת"י וכל שחתמו עדים סגי לפילו שלה קרא ולא הכין כמ"ש הש"ך שם וכמ"ש

כדין לחוסרת על כעלה לפ"ד מכח הצריס הנ"ל כלל
מצני טעמים כרוריס שבאחר כס"ד . תיקי חדא
ממה שמקבלה עדותם שלא בפני בעל דין הוא
בעלה והלכה רווחת דקיס לן לין מקבלים עדות
שלא בפני בעל דין ואם קבלו שלא בפניו לין דניס
על פי לוחו עדות כלל כדס"ל הכי לרוכת דרכוותת
וכן פסק מרן בשולחנו הטהור ח"מ סק"ח סט"ו
יע"ש ולפיכך לסברת רלב"ן ורלכי"ם דסכירת להו
דכדיעבד מהניא כמ"ש בשמס מרן כ"י שם והביא
ד"ק תוד"ס בהגהת סט"ו הנ"ל יע"ש מ"מ ומה דוקא
בדיני ממוניות ומט' הפקר כ"ד נראה כס כדי שלא
תנשל דלת בפני לוין מה שלין כן לקוד שאם
על כבלה דדמי לדי"ן כמ"ש הגלוון דס"ל בתשובה
סי' נ"ל יע"ש וכ"כ הרב נכריות שלם סי' י"ג מאם
מהרי"ט והרב זק"ל דקי"ו ע"ה יע"ש ועיין בתשו'
מהרי"ט סי' ט"ז והרדב"ז יסנות סי' י"ן וכחדשות
סי' ע' יע"ש וכפירושת לתמר כרכי הרי"ם בתשו'
הביאה מרן בכית יוסף לה"ע סי' י"ה דכעידי זוטת
הכאיה לקוד שאם על כעלה הכל מודים דקבלת
עדות בפני בעל דין בעינן יע"ש כמ"ש הרכניס הנ'
גס כן משמו יע"ש ודלת כמ"ש הגלוון טב"י מ"ק
סי' ע"כ מלה"ע דגס כעידי זוטת כריעבד מהני
שלא בפני בעל בעלה ויכיאס יע"ש :

**ועיין** דלוות בכרוכית על כמה רכניס שכזמנו
שאסרו לשאם על בעלה ע"פ עדות שקבלו שלא בפני
הבעל ותמה עליהם דאיך קבלו שלא בפניו דיבא
בשם"ם וכו' והביא מתוקמת רלב"ן ורלכי"ם עם
רוב הפוסקים הנו' וכתב וז"ל ומעתה בפ"ד שאוה
לקוד שאם על בעלה אין כח בעדות זו שנתקבלה
שלא בפניו ולהוציא מן המוחזק הוא הבעל ולע"פ
שכתב מהריב"ל דבלקוח לולי לחו' הי"ד בעידי קי'
להריכה גט מקנק לא להוציא לשאם מבעלה ולע"נ
שהרב מהריב"ר פבר דלקוד לשאם על בעלה אין
לריך לקבל העדות בפני בעל דין בכר רבו עליו מבריו
וכו' וס"ל דלריך שיהיס בכב"ד לף שלא יהיה דרין
מרומה וכפשטו דברי הרי"ם וכו' ופסק כן בשם"ע
וכו' עב"ל ועש"כ והנה לפת"ם הרב לחלק מדיליה
בדעת מהריב"ל דלפילו דס"ל דבלקוד לולין לחו'
ז"ד בעדות קי' לא להוציא לשאם מבעלה כנו' הנם
דהוא לפתר להלי מלתא בגזירה ובהלכתא כלא
עדמת מ"ש טעמת דבה לילה והבר ה' בפיסו לפת
דהכי ס"ל למהריב"ל נופיס בח"כ סי' ו' במחלוקת
הפוסקים לי מסקינן נמי מהבעל בע"כ וקי"ל
לו בעינן דוקא עידי טומלה ממש כתב הרב דלאלינן
בתר רובא כיון דלילה חומרת לכל הדדין דלפילו
למהר"ם ור"ת והשלחות דס"ל דמסקינן נס מהבעל
בע"כ וקי"ל לין זה חומרת שלא קולא דאם היה
לפתרם כפינן לבעל לגרש לפילו בשוטים אם כן הוי
חומרת דלחילת לידי קולא וכיון שכן אפ"ל דאע"נ
דכדר עדוה לולין להחמיר ואע"נ דהוו רובא להקל
בכ"ר דלילה הו' לכל הדדין לולין בתר רובא עכ"ל
והמליקו בסברת זלת לחביו כל יפרי לב הפוסקים

קיד

כמ"ש הרי להדיא רמ"ם הכמ"ת לחלק מדיליה
כדעת מהריב"ל מעידי קי' לעידי זוטא אם הם דכדי
מהריב"ל נופיס ויכיב מלתא בטעמא בההיא פלו'
דרכוותא והוא הדין והוא הטעם ניתן ליאמר כדין
זה דקיימינן כיה כיון דרוב הפוסקים ס"ל דקבלת
עדות שלא בפני בעל דין לפילו כדיעבד ל"מ כלל
ואם כאנו להחמיר כדי לחום לסברת רלב"ן ורלכי"ם
דס"ל דכדיעב"ד מהניא עדותם הנם מומרת ו
לחיא לידי קולא דכפינן לבעל כדי לגרשם כיון
דנלטרה עליו וכיון שכן ודאי דלולין כתר רובא
וכלל מ"ם מהריב"ל ומבלים לאדיו וכ"כ להדיא הרב
ג"ע שם והדכריס פשוטים . גס מ"ם עוד הכמ"ת
שם דמרן פסק כזה כהרי"ם דגס לשאר לשאם על
בעלה כעינן קבלת עדות בפני בעל דין דלא
כמהריב"ד וכן רלילי להרב כיה יאודא לה"ע סי'
י"ט שכ"כ בפשיטות יע"ש הכא לאת דהגס לבאחרים
גרלה דמ"ם בפ"ע ס"ה ו"ל ולין לקבל העדות שלא
בפניה ושלא בפני בעלה ע"כ דלאן זה מד' מרן זולתי הם
קנהת מוה"ס דפסקן כזה כהרי"ם וכמבואר כן דעת
רמ"א כאן סי' י"כ וכמ"ם בשמו הכנה"ג לה"ע
סי' מ"כ יע"ש ולעולם תג"ל לבאחרם שדעת מרן
לפסוק בפ"ע כמהריב"ר מרלילין ליה דהשמיט מרן
דין זה בשה"ע שבכית יוסף אם הביא לתשובת
הרי"ם בסתם וכדעת קלת פוסקים דס"ל דלי
חוינן למרן שבפ"י הביא לילו סברת מהרלשונים
והשמיטה בש"ע שם דלא ס"ל וה"ע שהשמיטה
ולפילו שלין זה מוסכם ורבים חולקים על זה כמ"ש
בענינותי כמ"ש וכמ"ל כזה מ"ש הא ודאי דסה הדין
דקלימנא כיה לא מג"ל הכי לב"ע וכודאי שבן הוא
דעת מרן כהרי"ם כלתי שפק כלל מדאוינן ליה למרן
שם דס' להדיא כהרי"ם לענין דבעו דו"ח יע"ש ומדס"ל
דבאו דו"ח לפילו שלין דין מרומה ודאי דס"ל נמי
דבעינן קבלת עדות לפני בעל דין נס שלין הדין
מרומה ודלא כמהריב"ר דהא מהריב"ר פליג נמי
גס כדין דו"ח דלא כעי' אלא כדין מרומה וכמ"ש
בשמו הכנה"ג לה"ע סי' י"ל הגב"י לות ל"ל ומ'
מ"ב לות מ"ע יע"ש ואם כן מוכרח הדבר דמרן
ס"ל נמי דגס בקבלת עדות לפני בע"ד בעינן ולי
לא ל"מ כלל וכמ"ש בח"מ סי' כ"ח סט"ו כדיני ממוניות
ובמוכר וכ"כ הברח זה רבני ירושת"י יל"ו סוד"ק
בבריב לב ח"כ לה"ע סי' ת' דכ"ע ע"ה יע"ש וזה
פשוט ואם כן עלה בידיד דלפילו היתה עדות הבריס
הללו דכ"ד עידי טומלה ממש ל"מ ול"מ כיון שבתק'
עדותם שלא בפני בעל דין הוא בעל הלשה ולפילו
כדיעבד ל"מ כלל וכמדובר :

**והנם** דכב"ד שמעון זה בעל הלשה לא היה פה
העידה בשעת קבלת עדות הנו' דכ"ד כמבי'
בשאה ובשלין הבעל דין בעיר להשבחן לרוכת דלכוותא
דסבירת להו דמק' עדות שלא בפני בעל דין בשלילו
מלוי בעיד כמ"ם הכנה"ג ק"מ סי' כ"ח הגב"י לות
ל"ז דאלפ שם רוב הפוסקים דסבירת להו הכי והכי
נקטי' כמ"ש הפרמ"ה ח"כ סי' מ"ע יע"ש מ"מ
כיון דחוינן לכמה מהרלשונים ולקדמונים דפליגי

כזה וס"ל דאין מקבלים עדות שלא בפני בע"ד לפיכך שהכעב"ר בעיר לחרת כמ"ש בשמס הכנה"ג שם וכבר"י חנדלי סי' ט"ו יע"ש · והנה כדיבי ממוטת העלה מרן החכי"ב שם דהמחזק מפ"ל קי"ל והמוציא והממע"ה וכ"כ כרב"מ ח"מ סיל"ד ויע"ש וכודאי דלעניין לפיכך בעדות קי' בסי' דאזלינן לחו' להקריבה נט מספק בפי הטעם הזה כרם בכהאי גוונא דנ"ד שהוא לאסור אשה על בעלה ודאי אם בלא לחוש ולהחמיר בם' המבאריס קב"ע שלכ' בע"ד בשאין הבעל דין בעיר הוי חומרת דאתי לידי קולא דכפיבן לבעל כדי לגרש ובקברת מהריב"ל וכל הפוסקים שלאחריו וכמש"ל אם בן מוכרחים הם לדון בקברת בת הפוסקים דס"ל דגם בשאין הבע"ד בעיר לא מקבלין עדות שלא בפניו ולא לאסרינן אשה על בעלה על פי לותה בקבלת עדות בלל :

**דין** אמת דלא דמי הא דנ"ד לאותה שבתב מהריב"ל ח"כ סי' ו' הנ' דהתם על כ"פ רוב הפוסקים מתיריס אשה לבעלה לפיכך לוכח עידי כיעור וקדל"פ כיון דליבא ע"ו ממש ומשום הכי הבכיס מהריב"ל שם דאזלינן בתר רובא להקל מטעם הנ' וכנ"ל · ברם בכה"ג בהאי פלוגתא דרבוותא לחדבה רוב הפוסקים מבשרי בבלת עדות שלא בפני בעל דין בשאין בעל דין בעיר ס"ב דאוי למיזל בתרייהו כיון דאוו רובא ולא חיישי לדעת הפוסקים דפבלי הבב"ע לפיכך שאין הבעל דין בעיר וכמוכן ומ"מ הא חזינן דבוותא להרב פני משה ח"ח סי' פ"ע דיליף מדברי מהריב"ל הנ' למאי דאפבלינו דבוותא בעדות נשים בפרט בעידי זוטא הבאים לאסור אשה על בעלה אי בעיבן עדות מיוחדת אי לא דרוב הפוסקים ס"ל דלא בעיבן ע"מ ומעט מהפוסקים ס"ל דבעיבן ע"מ וע"ז בתב הפ"מ דלעניין דיבת אזלינן בחד מיעוט דפוסקים הנ' דבעי' ע"מ ולא לאסרינן אשה על בעלה בתין ע"מ מע' מהריב"ל וכו' יע"ש וה"ב דבוותא ממש ובמוכן וכבר רמיתי לברב מהרי"ן בתשו' כי כתה בנדיב לב ח"ב הא"ע סי' י"ב שתמה ע"ד הפ"מ הלנו במאי דיליף למלתיה ממ"ש מהריב"ל דלא דמי בלל דהתם רוב הפוסקים מקילים והבא דוכא מחמירים דלא בעו ע"מ בעידי זוטא ועמ"ש עליו הרב מד"ל שם בסי' שלאחריו ליבב דעת הפ"מ בזה יע"ש ומה"ן ניחא הבי בב"ד וכמוכן :

**ועוד** דאפן כדידן דבקלנו הוראות מרן אין לנו לריבים לבל זה דהוראה ירחה למרן בשה"ט סי' כ"ח סב"ד נראה דעתו דגם בשאין הבעל דין מצוי בעיר אין מקבלין שלא בפניו שלא שם כן היו בעדים דדופים ומבקשים ללבת למ"ה דוקא וכמ"ש הסמ"ע שם סק"ן להדיא הבי בדעת מרן יע"ש · וכן מבואר בים מרן שבבר"ה יע"ש וב"כ הר"ר דוד מלכי"ם הביאו ד"ק מהר"ם שאסקר סי' ט"ו והדבב"י בישנות סי' ז"ן יע"ש ועיין במהר"י חנדלי סי' ט"ו וכמ"ש לבי עבי עליו בתשו' הא"ע חלר לי סי' ק' יע"ש ואבמ"ל · וב"כ הרב"ז נופיב שם ז"ל וכר מעיינת בה שפיר תשבח דאע"ג דלא בעינן דשלחו לו ולא בא בהדי הבך חדא מהבך בעי מיהא לבל היבא דאין מקבלים עדות אלא בפני בע"ד ולא עדיו קולים ולא מבך' ליבך למדינת היס לב"ע לא מקבלין לפיכך היבא דהבע"ד בעיר לחרת ער דשלחי לאודועי יע"ש ואם בן בב"ד ביון שהעדים לא היו מבקשים לילך למ"ה לא לותו היום ולא לעולם פשיטא דלא מבבי קבלת עדותם הלזו ביון שנתקבלה שלב"ב בע"ד הגם שלא היה הבע"ד מטי בעיר לדעת מרן והרשלוניס הנ' ובמדובר :

**ודין** אמת דאבבי עבר עמיבי בזה בדעת מרן במ"ש ובידדתי בד' מרן שבם"ע ובבד"ה דלא במ"ש הרב הסמ"ע והעלתי שם בדברי מרן דס"ל למר דבשאין הבעל דין בעיר בבל לופן מקבלים שב"ב לפיכך שלא היו העדים מבקשים ליבך למ"ה בלל ובבי' זה מבמה לנפי ובב"ב מוהריק"ם והארבתי קלת בזה במ"ש הרואה בתשובה לה"ע לאסר לי בסי' ח' ובח"מ סי' יעמ"ב · ברם מ"מ מדי סברת הרשלוניס הנ' והסמ"ע בד' מרן לא יפלטו ומ"מ מדי פלוגתא לא נפבא נם בדעת מרן ובפרט הבה"ג דב"ד שהוא להקור לאסר אשה על בעלה הריבי מבעל דעתי וגר דעת עליון הסמ"ע ולא חיישבא להחמיר בסברתין ביון דהוי חומרת דאתי לידי קולא ובבר האריבו הפ"מ שם דבבל פשה זיפול בענין לאקור אשה על בעלה אזלינן לקולא דמספק לא אסרינן אשה על בעלה יע"ש ולזה הסבימו בל האחרונים בם"ש הרואה והדברים בתוריס :

**ועוד** דהרואה ירחה למרן החכי"ב בבנה"ג ח"מ סיב"ח הגב"י לותה פ"ו שבתב משם הרדב"ז ח"ב שבל"ה דאפילו להסוברים דבחדא מניהו סני לא מקבלין עד דשלחי לאודועיה להבשנדריה דהמקום קרוב הוא ושיירות מלויות ותבעי להו לאודועיה עב"ל יע"ש וב"ב הרדב"ז נופיב בח"א סיז"ן דממצר' לירוש' מקום קרוב הוא ולא מקבלין שלא בפניו עד דשלחי ליה לאודועיה ולא בא יע"ש וב"ב הרב נחמן שמואל סיע"ה ונבעות עולם סי' י"ב יע"ש והם בן הה"ן בב"ד ביון דהבע"ד הבה הוא יושב בב"ל יע"ש וכזמן הזה הסיטות על הם מלויות תדיר ולא פשיטי מהבא להתם ומהתם להבא בידוע וכפרט בימים הללו שנתמרם התלגרמף וביום אחד יבולים לשלוח להודיב להבעל ולבבל הבשובתו אם יבא אם לאו אם בן ליבן לך מקום קרוב נדול מזה וכודאי דאין מקבלים שב"ב בל זמן שלא שלחו לו ולא בא בתי"ד הפוסקים הנ' והמדובר :

**ועוד** שבבר בתב הרדב"ז שם בח"ב סי' ז"ן דבעדים המוסרים לשה על בעלה בתר דשלחת דמיא לדי"ב לפיכך הוא חולה ושלחו לו ולא בא או בעיר לחרת לא מקבלין דלא נרע מדינו של שור וכו' עב"ל יע"ש למדבו מד"ק דבבל עדים מבחים לאסור אשה על בעלה בין בנדון הרב בין בעידי זוטא בב"ד ב"ע יודו דלפיכך שהבע"ד בעיר לחרת אין מקבלים שלא בפניו וכן בתב הרב ב"ם שם סיע"ה וז"ל ואם לאמר יאמרו שלא היו החיש והשה ובעלה בעיר בשעה שבקבלו העדים הלא עיניהו הרואות מבל נביחים דבבירת ליה דלפיכך לם הבע"ד בא"ב אין מקבלים עדות שלא בפניו ומה גם דלאסור אשה על בעלה נראה דבולי עלמא יודו

דאין מקבלים הפילו אם יסיו הכע"ד כע"פ כמ"ש הרדב"ז וכו' וע"ש ועיין בגדיב לב ח"כ אה"ע סי' ק' ס"ג כזה ועמ"ש בזה מרן החכי"ב בכנה"ג ח"מ סי כ"ח אות פ"ו ו"ל הפילו למ"ד דכפדת מניחו מקבלים היינו כדבר שבממון אבל כדבר האסור אין מקבלים ואם קבלו לאו עדות הוא יע"ש :

**נמצינו** למדים כנ"ל מכל האמור ומדובר דהפילו אם היו העדים הללו דע"ד עידי טומאת ממש הפילו הכי אין בעדותם ממש ובטלה עדותם לגמרי כיון שנתקבלה עדותם שלא כפני הבעל הגם שלא היה בעיר כו בפרק כיון דלא שלחו לו ולא כל ונם שלא היו העדים מבקשים ללכת למדינת היס כלל וכבל האמור ומדובר כל שכן וקל וחומר דהאמת הוא דאינם שלא עידי כישור לבד ומטעם זה כמי לאחר פסלינן להחדותיהו לגמרי הפילו לכת המוכרים דמפקינן מן שבעל גם כן בעידי כישור וקדל"פ גם ליכא לזלי ומדו כנ"ל דאתתא דגת ברית לבעלה לפוב דיבת כיון שנתקבלה העדות שלכ"ב כע"ד ונפסלה עדותם לגמרי ככל האמור מה למעלה והדברים ברורים :

**זאת** שניה ליכא טעמא לאחרנא דכתי למפסל האי שהדותא דהני סהדי ובטלה לגמרי הפילו לי הוו עידי טומאה ממש והוא ממה שלא נעשה לעדים הללו דדיפה ואקירה בעת קבלת עדותם כלל כאשר נתברר לנלי ברור גמור שלא נתקרו ולא נדרשו העדים הללו כשבע חקירות כלל וחזינן לרכותא קמאי ובתראי דלפלינו בעדות נשים לי דמו לדי"נ ובעינן בהו דדיפה ואקירה לו כד"מ דמו ולא בעו דדיפה ואקירה כמו שהארכתי בעניותי בזה בתשו' שה"ע סי' ח' וי"ו ועמ"ש ובמאי דקמן בעידי זוטא הכתים לאסור אשה על בעלה גם בזה מידי פלוגתא ל"ב לי בעו דדיפה ואקירה לו לא כמ"ש הכנה"ג שה"ע סי"ח ומ"ש והרב סדר ח"י דל"ה ודל"ו עמ"ש ולדידן שקבלנו הוראות מרן בכר פסק מרן בשה"ע סי"ח ס"ד דעידי זוטא לריכים דו"ח יע"ש והוא מתשו' הרמ"ס הביאה בכ"י שם שכתב דלאסור אשה על בעלה הכל מודים דלריך דדיפה ואקירה יע"ש ואם בלנו להחמיר לחוש לסברת הפוסק' דלא מנרכי בהו דו"ח כלל או לסברת הריב"ש דס"ל דהגם דבעו דו"ח על כל פנים לא בעינן בהו דו"ח כדי"ב ממש שאם יאמרו בלחת מהחקירות לריכי יודע שתהיה עדותו בטילה לגמ בעו דו"ח כל מלי דלפשר יע"ש והכלחתי ד"ק בתשו' הנז' יע"ש לי ניחוש לסברתיה נמי לחומרא מטום לאסור עדות דספק קולא להאסור לחוש לה בעלה לדרכה היא הטותא כב"ד אלא להחמיר לאוסרה עליו כיון דאומרת זו לחיא לידי קולא וכמ"ש ומרן נופיא בתשו' שה"ע סי' ד' הביא מלוקת הפוס' הנז' לי עדי קי' מריבים דו"ח אז לא ושוב בתב דכיון דליבא פלוגתא מי יקל דאשו בערוה החמורה נגד כל הני רכותא המנריבים דו"ח עכ"ל יע"ש ועיין בגדיב לב ח"כ אה"ע סי' ח' כמ"ש ירושלים יל"ו בזה ע"ד מרן הנז' יע"ש ולכמ"ל :

**ותן** דכדין מרומה לכולי עלמא בעינן דדיפ' ואקירה הפילו כד"מ כ"ש בעדות גו"ק ולהאסור אשה על בעלה כמ"ש הפוסקים ה"ד הכנה"ג שה"ע סי"ח ומ"ב וכח"מ סי' ל' וכמ"ש בעניותי בזה בתשו' דסי' ח' וט"ו הנו' יעש"כ וכשהאשה מכחשת לעדים כמה פוסקים סבירא להו דמקרי דין מרומה כמ"ש הכנה"ג שה"ע סי' מ"כ הגב"י אות ן' יע"ש ועמ"ש לחי עכי בתשו' הנו' יע"ש ולי"כ בנר"ב דהאשה מכחשת לעדים כפי' בכו' בשאלה ודאי דהוי דין מרומה וכעיקן כהו דדיפה ואקירה לכולי עלמא להרעת הפוסקים הנו' דסבירא להו דכהכחשת האשה לעדים חשיב דין מרומה ובכו"ל ועמ"ש רבכי ירושלים יל"ו בתשובה הנו' בזה יעש"כ ולכמ"ל :

**והנם** דהנלון הרב טודע כיהודה במ"ק סיע"כ העלה בדעת מרן דס"ל למר דדוקא עידי טומאה ממש הוא דבעו דו"ח אבל לא עידי כיעור ודייק הבי מלשון מרן שבש"ע יעש"כ · הנה מלבד שדבריו הם הפך כל הפוסקים האחרונים שלא הבינו כן בדעת מרן בלל באשר ירחה הרואה ועיין להרב בית יהודה ח"ל שה"ע סי"ט דדייק מלשון מרן הנו' דאתתא לגאוקי עידי נטין וקדושין דלא בעו דדיפה ואקירה יע"ש עוד בה דאפילו יהיבנא ליה להנלון הנו' בל דיליה מבל מקום בב"ד יודה הוא דלא לאקריען אשה זו על בעלה ע"פ העדים הנו' בממ"ב דאם נתבוב להבי סהדי דב"ד עידי זוטא בודאי דבעינן בהו דדיפה ואקירה בעת הרמ"ס ומרן ודעמייהו וכל שלא נתקרו בעלה עדותם לגמרי ואם נתבוב לותם לעידי כיעור דלדעתו לא בעינן בהו דדיפה ואקירה לדעת מרן הנה בבר בתבנו הקבמת הראשונים ואחרונים דלא לאקריען אשה על בעלה בעידי כיעור וקדל"פ ובבל מע"ל ואם בן אין שום אתירה לדיון מדברי הנלון הנו' לדינא ובמובן :

**באופן** דמהני תרי טעמי תריני הנ"ל הנה נתבאר בילור גמור דאית לן לבטולי לגמרי הפי שהדותא דהני סהדי דב"ד הפילו אם היתה עדותם שלא בפני בע"ד ואם ממה שלא נעשה להם דדיפה ואקירה בדבעי ובבל האמור ומדובר · ועינך דשפיר חזי בתשו' רבכי ירוש' יל"ו הנו"ל בגדיב לב ח"כ דב"ד ע"פ מ"ש המה בקבמתם לרחות טענת המקדש דבב"ד שטען טענת מנהג ודחו טענתו בעתי ידיס בדברים נכוחים וברורים עלומה יע"ש והדין עמהם ובפרט בבה"ג דב"ד דהוא עדות לאסור אשה על בעלה בודאי הנמור דלא אשבר לטעון טענת מנהג הנו' וברור :

**ואין** לדחות בל זה שבתבנו לפשול עדות הלזו מבח' שבי טעמים הנ"ל בחמור דלית לן למיחש מזה בב"ד בין דליתיה בתקנתא דיחזרו העדים ויעידו בפני הבע"ד הוא בעל האשה ובדדיפה ואקירה בדאמרי וכזה נמלטנו מתרי טעמי הנ"ל דהא ודאי ליתא בלל דמלבד שדעת הרמ"ם ובלת רבנים שבתב בשתם בשאר חוקות הדינים שברי מרן דעדים שהעידו שלא בפני בע"ד שוב אין חוזרים ומגידים בבע"ם בלל דאיכא בהו דלאחזוקי אקריהו קל משאר דבי בפני בע"ד והבי ס"ל נמי לבתה רבותא בתשו' בעניותי בתשובה דסי' ח' וע"ו הנו"ל יעש"כ ומשם בתרה דעל בל פנים

דין זה לי' חוזרים ומבדיים כבע"ד ולו לא במחלוקת הוא שכן הפוסקים ובניהן בכנה"ג ומגן ומ"ם בח"מ סי' כ"ח ומכמ"ל ומספק אין להקדיך לעדים שיחזרו ויעידו כבע"ד כדי להוסיף על כעלה דמספק לא אקריכן אלא על כעלה וכמש"ל :

**ומה** גם אם נתפוס כפשט דברי מרן שכתב בשו"ע אה"ע סי' כ' ס"ל למר דאינם יכולים העדים להוסיף לא לגרוע ולשנות מעדותם אף כלל יע"ש הגם דאין נכון כן כדברי מרן הכו' נמצא דחולק מרן ע"כ הפוסקים המולקים על תרמ"ה הנו' וס"ל דכיון דיכו' לחזור ולהגיד לפני בע"ד ס"כ יכולים להוסיף ולגרוע ולשנות כתנאי ורואים כמאחר כפוס' וכבר הארכתי בעניותי בזה בשתי תשו' הנו' ומזה הוכרחתי להעמיד בדעת מרן דס"ל כהרמ"ה ודבוי' יע"ש ומ"מ בב"ד אפילו נתפוס כפשט ד"ק הנו' דיכולים לחזור ולהגיד בבע"ד ולא חיישינן דלחמוקי שקריהו קא מסהדי הכי בבע"ד וכנ"ל מ"מ לא אברה בב"ד כלל דכיון דאפילו יחזרו ויעידו לפני הבעל ובדו"ח כדבעי עם כל זה אינם יכולים להוסיף ולגרוע ולשנות כלל לדעת מרן שו"ע מיהו אם כברשונה לא פתות ולא יותר אם כן מור הדין דאינם שם עידי כיעור דוקא ולא אקריכן

השה על כעלה כעידי כיעור וכמש"ל עוד כם דכבי נם ע"ז פקח עיניו הרב כמ"ח מוליבי בח"כ אם ע"ע סם"י כ' וס"ם ג' והעלה כפשיטות דיתן לחזור ולקבל עדותם כפני כב"ד כדי להחמיר ושכ"כ מהרח"ם כסי' י"ו יע"ש והון מניה ואוקי כאתרין ועיין עוד לסרב שפת היס כם"ם ג' מ"ש כב"ד ויליף לה מדברי הרב כ"ד וע"ש ועמ"ש עליו הרב יד ימין כאה"ע סי' ד' ומ"ש עליו שם הרב מהרי"ן שכעלי שם כסי' ס' כפרע זה יש"ם בפוסק ודון מניהו ואוקי באתרין והמ"ל :

**הכלל** העולה מכל האמור ומדובר דאפשר ז' דב"ד הרי היא מותרת לכעלה לפיס דאינא ולא מלי לגרשה בע"כ ולא ליתן אשה אחרת עליה כלל וכופין אותו ומשמשתו שכן שורת הדין נותנת שכלע"ד כתבתי לא להלכה ולא למעשה נתכוונתי כי אם ללמוד תורה בהתי ואם יסבירו עתי מעלת הדבנים היושבים על מדין הי"ו ויעלו דברי שלה לרצון לפני כסא כבודם אם טוב ואם נעים ונם ידי תכון עמהם ואם לאו דברי לעו והיו כלא היו ולוי ישרל ינילו משגיחות וירחמו מקודתו נפלאות לכי"ר . הלב"ד עבד נרצע.

לכל יודעי דת ודין זעירא דמן מבריא .

והוא הכעיר **יצחק אבוליעפיא** ס"ט

# ת"ו של ב"ע

נזילם ח"ו שרעת הרי"ף והרמב"ם דרכוב לבד קונם
אפי' שלח מנהיג כרנליו וכ"כ סר"ן הכיתו מרן כ"מ
לדעתם שם ועי' רמ"ם הרמב"ם כפ' כ' מה"מ
והלכה כו חיינו עקירת יד ורגל דאפילו רוכב נמי
ל"ק הלח שם כן הלכה כו יע"ש · וכן כתב
סלח"מ כפ' כ' דמכירה יע"ש וכן הכין הטור
כסי' קל"ו דם"ל להרמב"ם דרכוב לכר קנה כלח מנהיג
כרנליו וע"ש בכ"י וכמ"ש עם קו"ם בחופן שרעת
הטוח והר"ן והה"מ ומרן והסמ"ע כרע"ת הרי"ף והרמב"ם
דרכוב לאוד קני אפי' כלח מנהיג כרנליו וכ"פ מרן
בש"ע יע"ש ובחמת שדכריהם מוכרחים ונפרט כר'
סרמב"ם מדחוקין ליה להרמב"ם כפ"ט מה' כלאים
ה"ח דפסק דסיוסב בקרון לוקה ח"כ מוכרח דם"ל
נמי דנם רכוב לחודיה קני דכסיניה דמליעת ד"ת
יליף שמוח רכוב מיוסב ותיקך למתני' דכלאים הנו' ותני
ותכמים פוטרים הת היוסב בקרון ומינה יליף שמוחל
ודכוב ל"ק וכיון דהרמב"ם פסק דסיוסב בקרון לוקה
מוכרח דפסק דלח כשמוח דמיקך ול"ל ודאי דם"ל
דרכוב קני אפילו שלח הנהיג כרנליו וסם פשוט וכ"כ
כסך פני יהושוע וכ"כ חק נתן בחי' למליעת יע"ש
מיהו חויין למרן בכ"י סי' הנו' ובכ"מ כה"נ הנו'
שכתב וז"ל ויש מקום לכע"ר לחלוק ולומר דהאי והלכה
כי חיינו ע"י שבהנהיג כרנליו יע"ש וכ"כ הפריסם שם
בלשון חיים חפ"ל וכו' יע"ש חמנם הרב תורת חיים
בחי' למליעת החליט כן כר' הרמב"ם דבעינן מנהיג
כרנליו דוקא יע"ש גם סרב חיו"ט כפ"ק דמליעת
סבין כן כר' סרמב"ם דרכוב נאוד ל"ק מכח מ"ש
סרמב"ם בפי' סתנחם יע"ש גם חחנת למהר"י הלוי
בסי' ס' חמתם ע"ד הב"מ דמי דחקח לזה לפ' ד"ר נבר מה
שמוכח מסיניח הג"מ וכו' והרמב"ם עצמו כתב בפי'
המשנה שדיק להנהיג כרנליו וכמ"ש בפ"ב מה"מ
והלכה כו דמו שדיק להנהיג כרנליו וכ"כ הרב בכ"מ
וכו' יע"ש וכודחי דמ"ש דב"כ הרב בכ"מ היינו מ"ש
מרן דים מקום לבע"ר לחלוק וכו' ולח כמ"ש הרב
הל"מ ח"כ דקל"ד ע"ש דקחי עמ"ש מרן בכ"מ כתב
הכי ודחפילו לר' הר"ן וה"ם וכו' ומכח זה הק' עליו
יע"ש דליחיל רכוכ חכוח מהרי"ל כמ"ש בענינותין
ומשום שלח ידעינן ליך יקיימב לסס כפי זס
מ"ש הרמב"ם כה' כלאים דסיוסב בקרון לוקה דמוח
מוכרח דם"ל דרכוב קני כלח שיהיה מנהיג כרנליו
כמש"ל דזהו ודחי חליהו דהר"ן והה"מ והטור שבחיבו
בשביל כר' סרמב"ם דרכוב לאוד קנה ולין לו' דם"ל
נמ"ש הפריסם כיו"ד סי' רצ"ו ובח"מ סי' קל"ו ליישב
חמיהה מרן בכ"י ע"ד סטור שב' דסרי"ף פסק דסיוסב
בקרון לוקה שהרי הרי"ף ס"ל כשמוח דרכוב ל"ק וכ"ש
לגבי כלאים וכו' וע"ע בי' הפריסם דדיקח גבי כלאים
ת"ל להרי"ף דלקי דלח גרע ממנהיג כקול דלקי
לכל לגבי כלאים ל"ק וכו' יע"ש · ומס כן
נימח דהבי ס"ל למרן ולהחיו"ט ולי"מ הלוי ולסמ"ך
ולח חק"ל מה"מ קרחב"ם בה' כלאים ול"מ ובמו'
דהלח ודחי ליחח כלל חדש דלמרן ק"ח לומר כן דהלח
מרן כחמיקו הנו' כחב דכיון דלגבי קנין רכוב ל"ק
ב"ש לגבי כלאים וכו' ח"כ סרי בקרוב דם"ל למרן



דעדיף רכוב מיוסב ולה ס"ל כחילוק ספריסם כלל
וכ"כ ת"ח הסכים כרנליו חו כנסו ומ"כ חק"ל למרן דידיה
סימיה מנהיג כרנליו חו כנסו ומ"כ חק"ל למרן דידיה
סדידים דחיקו ביו"ד סי' רל"ו סי"ל סעם להדיח
דסיוסב בקרון לוקה וק"ט דכיון דם"ל למרן דרכוב
ל"ק כ"ש לגבי כלאים דלה מיחייב סיוסב בקרון דלדידים
עדיף רכוב מיוסב כנו"ל וכן קשה על מרן בש"ע
כ"מ לר' סרמב"ם כנו"ל · ומו דלעיקרח דדינח
דכרי הפריסה הנו' קשים להולמם כמ"ש דה"ע דיוסב
בקרון לוקה מכ"ש דלה גרע ממנהיג בקול וק"ע
שפרי גם לגבי קנין דכהמה ק"ל דלה מנהיג בקול
קנה כמ"ש חיח"ם והטור ומור"ם ולכוש דלה גרע
מקורח לה ובית כחה יע"ש וה"ב כפ"ז סול"ל דגם
רכוב לחודיה קני דלה גרע ממנהיג בקול כמ"ש סות לגבי
כלאים ומו קשה דכב"ם סתם מחרינן הסתם יוסב
קני רכוב מכעיח יע"ש וז"ל לחי' חפר יפה סט' ק"ט
דהיכי יליף רכוב דקנין מיוסב דכלאים וגם יוסב
דקנין היכי יליף לה מיוסב דכלאים חימח דשחני
יוסב דכלאים דחייב משום דלה גרע ממנהיגה בקול
חבל גבי קנין לעולם חימח לך דבין רכוב כין יוסב
לה קנה ומסוגיח זו מוכח להריח דרכוב הוח עדיף
מיוסב וכבתרם מרן בכ"י יו"ד הנו' מדקחמר חלמוד
הסתם יוסב קני רכוב מכעיח מוכח לסדיח דפסיט
ליה לחלמודח דרכוב עדיף מיוסב ומס כלמר דיוסב
קני נפק"ל רכוב מכ"ש ומס נחמר דרכוב ל"ק מנים
נפיק כמכ"ש יוסב דל"ק ולח מיחיב יוסב בקרון
וכמ"ש מרן בחופן שדברי הפריסה בחילוק זה לחני'
הם חמוהים וח"כ לית לחלוק ולומר דגם הרכנים
הט' ס"ל בחילוק הפריסה הנ"ל ונם כל מה שנרלה
לחלק כין יוסב דכלאים לרכוב דקנין חיזם חי' שיהיה
הנה לחת ומסוגיח הנו' מנדחו מדקחמר
הסתם יוסב קני רכוב מכעיח ומס כן בהברם
לו' דהעיקר כדעת סרמב"ם כמ"ש הטור ומרן וה"ם
והר"ן דרכוב לחודיה קני ולח כדעמ' מדברי סר"מ
בפי' המשנה וע"ל שחזר בו הר"מ מפי' המשנה לפ"ם
בחבורו כרית רינן הכי בכמה ריכחי כידוע ומה גם
דמליכן להעמים כדברי הר"מ שבפי' המשנה הנו'
להסבימם עם מ"ם בחי' דרכוב לחוד קנה שלח דבעי
עב"ם נעטה קלת בנופו כרי שהעקור יד ורגל כרי
לקוח וכמ"ש מרן והלח"מ וכנו"ל וזהו כוחו בפי'
המשנה עם שפוח דוחק קלת מוכרחים לפו לסכול ום
סרחק כרי שלח יפחוד דברי עלמו מ"ש בהלכ' כלאים
וכה"נ וכפ' טוענן דם זם דרוכב לחוד קנה נמ"ש כפ'
מכירה ובבי' המע' הכ"ל וכמוכן ונמ"ל ש"עת סרי"ף
והר"מ ומרן דרכוב לחוד קני והיינו כשעיקר רכיבתו
חולת חוחים הכהמה חפילו שעקרם יד ורגל פיח דקני
ודלח כהרכנים הנו' דס"ל כדעת סרמב"ם ומרן דרכוב
ל"ק עד שינהיג כרנליו ב"ב דליפח כלל וכמדומה
כרם לי חיוכן דע"י רכיבתו לח זום סכהמה ממקומם
כלל שלח עקרם חפילו יד ורגל ודאי דל"ק לכ"ע כמ"ש
הרמב"ם פ"ו ה"ד כם"ט לכר"ב כסיניח מליעת כ"ל ודאי
חיינו דלח לגלח חוחים כלל פשיטח דל"ק וכן הוח כמשמע
מקרית כל הקרקעות סמוכלסים כם"ט שם וכ"כ הרמב"ם

לסמיך וע"ם · ועיין מ"ש סדר סלכה למעשה ח"כ
דקל"ר ע"ל וכעור סימן סי' ד' שמחדיך בזה כשלפיל
כחמר לחת טעם למ"ש הרמכ"ם דרכוב לחודיה קני
ויומב כקדיש לוקח דלא כשמעון יעמ"כ נפלוחת מחו'
ומכמ"ל עוד כזה :

**דף לן** ע"ב שדה ל"ז · בלח שום מנהיג כלל
ומ"ש סר"ן הוכלו דבריו כח"ו להר"כ שם
ח"ל שלפ היומב כקדיון כשחרנישית הכסחות שסקדיון
טעון וכבר הו הולכות כיוחר עכ"ל חין כיומתו לו'
דלפילו שלינם הולכת כלח מנסיג עכ"ז כשהולכת ע"י
מנהיג"ב מרגשת שסקדיון טעון וכבר לו הולכת
כיוחר מחמת כוכרם לשילו ע"י הנהגה מועטת דזה
ודחי ליתא כלל דודחי חין לחייב ליומב כשכיל
וה כלל דחיט חלח גרמת דגרמת כעלמת כרס
כוומתו פשוטה לו' דבשנה סיומב כקדיון תלף מרגישות
הכסחות שסקדיון טעון וכבר וחולכות כיוחר כה
שלית לף ומיד כלח שים מנסיג לכל וכו' כנ"ל :

**דף לן** ע"ד שורה י"ב · כלרוכה ולח עוד שלא
רגס סר"ח לח לחמרם לח חיה · כעיף
דלח לחשיטת לח כוי שסק ושפקו כודחו שלא דוקא
כחסור תורם רלח היי שפיקא דם"ק כם' רעלמת
כדי לנדפו לם' לחר ולהחיר כס"ם שלא היי שפיקא
דם"ם כודחי וכשים שסק שני סוי ם' דחידיחת ותולינן
כיה לחומרת לכל כעיף דלח לחשיטת כחסיר דם'
פשיטת ליה להסר"ח נמי דחולינן לקו' ככל שסק
חיסיר דרכנן דשפיקו לקולא כמכוחר כר"ק שם כללי
שם"ם לוחה"ל כסוף כלל ל' וכ"כ עוד הפר"ח נטפיס
כח"ח סי' ת"ע"כ ס"כ יע"ם והרב חרישת דשר"ל
כמערכת הכ' חות ל' כ"כ כדעת הפר"ח מסברת
דנפשיה וכבר חמה עליו סרב משק כיחי סי' שכ"ח
ע"ם וה"כ יגדל התימה יותר כיון דהדי ריעל דמנסיג
כעיף ושיכוטע הוה כעיף דלא לחשיטה כש"ם דכ"ק
ס"פ חזיר וי"ד סר"מ כיון דשניהם טהורים לה
לחסירי כהנהנה רק מדרכנן וכיון דחיכף ס' כש"ם
חמחי פשק לחומ' הלא קי"ל כל סר"י לקולא גם כעיף
דלא לחשיטי כש"ם לכ"ע ושיין חילק ע"ו כעת וכמרו'
ובפרט וכו' כנ"ל :

**שם** ע"י שורה י"ד · חיקו דרכנן לקולא
יע"ם ושכי ס"ל להרמכ"ם דכל חיקו
כיחסור דרכנן לקולא כמכיחר דעתו כש"ם מכי"ט
ס"ח וכ"כ ה"ם שם ובמ"ם הרב י"מ סי' חרל"ד
ושכיחם כמיסיר שכן סוא דעת סר"מ מכמם דוכחיחם
יע"ם וס"ב ס"ל למרן כש"ע סי' ס"ב סכ"ג וכסי'
חקי"ו ס"כ וע"ם כב"י וכיר מלחכי שם שהכיח לט
דעת סרמ"ם ושחר גחוני' דס"ל דכל חיקו דחיסיר
לחו' נס כיחסור דדכנן כמ"ם כשמס הגמ"י כרפ"כ
מס' חו"מ יע"ם וכ"ם הסמ"ג כשמס כלחון ק"י וכן
סוא דעתו יע"ם כי מן הכחר יש להעיר ע"ד הפר"ח
ולרעת דיש"ל ומשק כיחי דנקטי כפשיטות דכל
כעיף דל"ת כש"ם כיחסור דרכנן לקו' כיילו חין
חילק ע"ז כלל וכלא קשן דעת הרי"ם והסמ"ג ושלר
נחוניס דס"ל דכל כעיף דל"ת כש"ם ועלתה כחיקו
נס שהסיר דרכנן לחו' וסיכי פשיטת לא לנקוט



כל כיוכר לפכלה ולח וכרו שרים מכח החולקים סנו"
וחולי דס"ל לחלק חכעיף דל"ת כש"ם ולה חיים
עלה ש"ם חיקו דכלה ליכלה מחן דפליג דודחי
חולינן להו לקולא כיחסור דרכנן לח כן סיכלה דקחמר
עלה הש"ם חיקו כלה סוף דס"ל לסרה"ם ושלר
גחונים דחולינן כה לקו' במ"ם רמ"ל כיש"ם פ"ק דכילם
כסי' מ"ג יע"ם שחילק כן לחרן כעד הבס"ג שפסק
הכעיף רפ"ק דיו"ט דיו"ד ע"כ לחומרת וכתב הר"ן
שם שכן דעת הרי"ף שהשמיטם ול"ע למה עכ"ל
יע"ם · ועל זה חילק רס"ל כחילוק הנו' יע"ם ·
ודרוסם יראה דחילוק זה לח נחן לומר כר' הרי"ף
דמכיחר דעת הרי"ף הפ' כמה מקה דנס כעיף
שעלתה כחיקו כדרכנן לקולא כמ"ש שם להריח על
תחני דפורפת לפה על הלכן וכו' יע"ם וזה ספק
ממש מחי' רמ"ל הנו' וכלא"ס לחה חמוס להי"מ
שם בסי' חיל"ם דשרי כמה נרני כחי' רמ"ל הנו' וכסי"ד
כחב ת"ל לפלי מי"ל לח סוו שחקי קמחי מינה יע"ם
ועין דוקה להסמ"ג כחיו"ט לחוין ע"ו דפסק לקולא
כהך כעיף דפ"ק דיו"ט דיו"ד הנו' שעלתה כחיקו
וכחב שם הטעם דספיקא בד"ם להקל יע"ם וכלחוין
קש"ם פסק לחמרת כעיף דחמר לנוי מסוס פרחי
ודוק כה יע"ם וכבר חמה עליו המש"ל בפ"כ מהל'
שביעית דכיון דמ"ל להסקת"ג דלא כפשטה כעיף
הי"ל לקולא כיון דקר"ר סוא יע"ם · וע"ב
לסרב מחב"ר ח"ח סי' תקל"ח שרלה לחרן תמיהת
מרן ע"ה הרמכ"ם וסר"ים דחמחי נקטי לחו' כעיף
שביחה והיא לשור דרכנן והוא חשב לחרן עפמ"ש
הקו' דרמ"ל הנו' שכשיטו הרב ק"ן יע"ם שלא רחה
הוא דברי הש"ל כמקומם ושוב רחה הוא כחילוק הנו'
וו"ל לפשם כי עז דמלבד דהרמכ"ם פסק הכם לקולא
והכי לחו' לעיקרת כלל זה לא יכון דהמלא ימלא
כמה כעיות דסלקי כתיקו כיחסור דרכנן ופסקים
הרי"ף והרי"ם לקולא עכ"ל יע"ם וכ"כ עוד כיעיר
לחון מערבת הת' לוח ל"ז וע"ם עיד כחות ל"כ מ"ם
עד הי"מ ומשניהם נעלם מ"ם הסמ"ג כלחון ק"י
דר"ן וור"מ פוסקים להקל יע"ם עכ"פ מכוחר להיות
שרעת הרמכ"ם ומר"ן דלפי' כעיף דס"ם שעלתה
כחיקו כיחסור דרכנן נקטי לקולא ומכ"ם כעיף
דל"ת ולא חכים עלם הש"ם חיקו וכפלי כעיף דיוק
דעיף ושיכוטע דכ"ק ס"פ הפרה דלא חכים עלה
חלמודין חיקו דודחי דחיק לן למנקט כה לקולא כיון
דסוא חיסור הדכנן להרמכ"ם ודעימים וק"כ הך ודחי
ק"ט וכו' כנ"ל :

**דף לח** ע"א שורה כ"ם עכ"כ וגם כתי' סמני"ם
הנו' להכתי לח מחישבה הקו' שהקשם
על הרמכ"ם ומרן כמלי דפסקו הך כעיף דעיף
ושיכוטע לחומרת דכתב הפר"ח יו"ד סי' ק"י כללי
הס"ם סי' י"ו דסשיקא דדיוק וכעיף דלא לחשיטה
כש"ם לא סוי ממש כספק מכא מחמת מסיק ידיעה
יע"ם ועיין למרן כ"ת פ"ע מה' מעבר ס"כ דנרשם
דס"ל דלקולא וכ"כ סרדב"ז סי' תרם"ט ועיין להרדב"ז
ח"ג סי' תפ"ם כחופן וכו' כנ"ל :

**שם** ע"ה שורה כ"ו · וכלל הלמור ומדוכר לישרה
דמחי דפסקו הרמב"ן ומרן הך כעיף דעיוה
ושכיטה למו' הגס דשיח לישור דרכנן נרשה כרוב
דלק"מ דס"ל להר"מ ומרן דשח דקי"ל ק"ר לקולא
סיימו דוקא כריעבד אבל לח לכתחילה כמ"ש מרן
נופיס כה"מ סי' פ"ג וכ"כ הלח"מ כפ"נ מהל' ק"ש
ה"כ וכ"כ הרא"ש כתום' על הסמ"ג הלכות מגילה
דס' ת"כ כדרכנן ום"ש כדחוריוקא דה"י ליט שלא כריעבד
ולא לכתחילה יע"ש ומנס דהצר"ח עם כה"ח סי'
פ"ג וכיו"ד סי' ק"י בכללי הס"ם שות ס' תנא הוא
ופליג על מרן והרא"ש כוס וס"ל דחין לחלק כין
לכתחילה לדיעבד דכל דחיכח ס"ם כדחוריוקא וס' ס'
כדרכנן שרינן לפילו לכתחילה והוכיח כן מהרשב"א
ויעש"כ וכן רכים מהחרונים חלקו על הרא"ש ומרן
בזה עיין בכנה"ג וי"ח לה"ע סי' ס"ח שהביחו כזה
מחלוקת הפו' יע"ש ועיין כני חיי ה"ח סי' תרפ"ט
נחתם בכסף יו"ד סי' ר' ר"ל ע"כ מסק כיתי שות
שב"כ לרעת ה"ש מערכת הס' שות ג' ווי"ד ע"ם
וחכמ"ל · עכ"פ נקטינן שכן הוא דעת מרן כרעת
הרמב"ם ג"כ כנ"ל וח"כ ניחא השחא שניר מחי
דפסקו הס דחשיר לכתחילה כעיוה וכיכוטה והייט
לכתחילה הוא דחשור דלשיטתייהו חולי דהא דס"ד
לקולא הייט דוקא כריעבד וכמדוכר וחנה"ן דלם'
הצר"ח ודעמיה דס"ל דחין לחלק ככך כנ"ל גם ככך
כעיף דעיוה וכיכוטה ס"ל דשרי להכחיב כהו לחילו
לכתחילה חי ס"ל ככה"מ ודעמיה דשני מינים טמחים
חו טהרים לח חסיר כהנסנה רק מדרכנן כדחשבחן
להצר"ח ה"ז סי' פ"ז ופליג על הרמב"ם ומרן
כהכחיב כעיף דים יר לכ"ם ומחיר חפילו לכתחילה
יע"ש וס"ה הכח נמי דכוותה וכמוכן עכ"ם להרמב"ם
ומרן דחקרי עיוה וכיכוטה כהנסנה ככר נחכחר
דלק"ת דלשטחייהו חולי וכמדוכר ומשכחי דרכי לחרן
כזה גם קו' המגי"ם הנו' על מחי דחסר הרמב"ם
למשך כב' פרדות עד שיכוק רמנ"ל נמי דהייט
דוקא לכתחילה וה"ג למרן ג"כ נימח הכי דלשיטתים
חזיל כמ"ש כה"ת סי' פ"ג וכנו"ל לכן לפ"ז קשה
דל"כ למחי לה מוכירו הר"מ ומר"ן שם דחסור להכחיב
גם כצרי עם חמו לכתחילה כמ"ש דחסור למשך
כב' פרדות עד שיכוק וחין לומר דקמך הוא עמ"ש
חיכו נופיס שם כהל' ק' דשני מינים שהם כלחים
כה"כעה חסורים לחכוש וכו' ס"ל גם לחיסור הנהנת
כצרי עם חמו ונכלל כזה כיון דכבר השמיענו לחסור
פרכבת פרי עם חמו וכמ"ל דהא דחמי כורכת היא דל
כהחי חידוש הוא ל' לחשמיענו' כפי' דחפילו פרי עם
חמו דלרוים לה הוי רק סר"ר עכ"ו לחסורים לגמרי
כהם כחחר לכתחילה ולה הי"ל לפחוס כולי האי
ומדוחי דמ"ם הר"מ כהל"ח דשני מינים שהם כלחים
כפרכבת חסיר לחרום וכו' חין כוחו רק על מה
שהוא כלחים כפרכבה כחסר ודחי לה כיחסר שפק
ומה פשוט · ועוד דחפילו נימח דהרמב"ם סמך עמ"ש
כהל"ח וכנו"ל מה נענה כעד מרן כס"ע יו"ד סי' רל"ו
שלא כתב הכלל הנו' כלל ועכ"ו לחסר למשך כב'
פרדות כלי כריקה והשמיט לישור מנהנם כפרי עם



חמו וכולחי דכטוחם מכוונם חשמיטו הלחי דינא משום
דס"ל דצדי להנסינ כפרי עם חמו גם לכתחילה
וכיכצינן לחיסור כס"ד והנם לחמת דמנ"ל דחם שחסרו
הרמב"ם ומרן למשך כב' פרדות כלי כדיקה דס"ד
לכתחילה ולטטקייהו חולי וכמ"ם מרן כיו"ח סי' פ"נ
וכמנ"ל וקייט טעמת כמ"ש הח' דהנס דכס"ם
ס"ינן לחסור חירם חפילו דיכח דחצר לכרורי וכמ"ש
חצר"ח יו"ד סי' ק"י כללי הס"ם שות כ' יעש"כ ·
מ"מ מיכח ליכול לכדד כנקל כלי טורח וכלי שום
הפסד ממון כלל לח ס"ינן לכתחילה כס"ם כלי שיכרד
כיון שכקל יוכל להחכרר כמ"ש הלח' עיין כס' קסל
יחודם ככיחורו לצ"ע יו"ד סי' ק"י וכשחר לחרונים
וגם כס' ת'. דרכנן דחולינן כיה לקולא כתב המנ"ל
כצ"ד מהל' ככורות דמיכח ליכול להחכרר הס' לח
חצ"ל קפק יענ"ש ודבר ס' כפיהו לחת שכ"כ הח'
כעיוכין ד"ה ע"כ כר"ה וקפק רכריהס יע"ש ומנס
שהרב שער המלך כפיו"ד מהל' מקוחות כלל ג' קרא
ערעיר ע"ד המנ"ל הנו' וכתב דחיפס ולא מנא דין
זה כרחצינים ולקייך להכיחו הפך המנ"ל יעש"כ
סנה מלכי דחצחמיטו מנים דמר החום' הנו' וכ"כ
הרשכ"ן ח"ה סי' קס"ח עי"ש עוד כם ולני חמים עלו
טוכל דכפ"ק דפסחים נבי מצכיר כיה לחבירו כיום
י"ד מוכח דיכס לחפסד כחקנה ע"י שלם לח מחכינן
לחזוקה חפילו כיחסיר דרכנן וכ"כ הר"ן שם וכחצ'
סי' ק"ו יע"ש ועיין מהריומ"ט סי' ל"ו עמ"ש יו"ד
סי"כ"ט לחת ג' וכפסי' ק"י יע"ש וח"כ ס"ל כיון דחצר
לברר כנקל כלא טריח לחיי נסמוך חספיקה להקל
וכ"כ החום' והרא"ש כפ"ק דככורות ר"ט דלא מחכינן
לסיתרת דקרי קציקי יס לחפסר כתקנה ולא מצסיד
מידי יע"ש וס"ה והוא הטעם כחר קפק דרכנן
דיוע הוא דס"ם כדחוריוקא ומד קפק כדרכנן דין
ג' להם ושוו כשיעודייהו וכמ"ם הוא נטיה שם וכ"כ
כל החחרונים והוא פשיט וכלחי קפק שנס השנה"מ
חוזל ומורה דחם לחצר לברר הקפק כנקל כלי טריחה
וכלי פסידא כלל ודחי דלא סחכינן לקציקא לחיד
להקל וכ"כ הרב פרי מגדים יו"ד סי' ק"י בכללי
הס"ם כשחתי דעת יע"ש ולפ"ז ניחא שניר מחי
דחסרי הר"מ ומרן למשך כשני פרדות כלי כריקה
הנס דחינו שלא קר"ר כיון דכנקל יכול לברר כלי
הפסד ממון וכלי שום טרחת כלל כיון דיכירים הם
כסימניהם כחוניס ונכ וקול ודחי דלא שרינן ליה
לכתחילה למשך כהס כלא כריקה שיכח דכ"ע ואין
מולק ע"ז כלל והשחא דחקינן לסכי מנ"ל דנס ר'
לכל נטיה דהוא מחרי דהחי דינא ס"ל דטמחה
עם טמלה וטיטרה עם טהרה לא חסרי כהנסנה
רק מדרכנן ועכ"ז חסר לסנסינ כב' פרדות כלי כריקה
כיון דכקל יוכל לכוריקם ולברר התיסור וכנ"ל ומיהו
זה שיך דוקא כב' פרדות דשיך כהו כריקה וכירור
כנקל כלי הפסד ממון וכלי שום טורח כלל וכמדוכר
כרס כצרי עם חמו דלא שיך כהו כריקה כלל ומה
ירנה למטע עלמו מהם חיה ליה טרחת רכתי דנופה
כיוצא ודחי דשרינן ליה לנהינ כהם לחפילו לכתחילה
דכריעבד דמי כיון דחיתי ליה טרחת והפסד ממון

דכל מידכים במוקח סבנה כנודע וע"כ לא החמירו
מלחרונים מלסקל כמ"ם בלקוט חורם ובחד פציקא
ברייכנן שלא דוקא היכא דמלי לבירורי מילתא דנקל
מחד ובכו"ל כרם כל שים לו טורח לתקן לו הפקר ממון
לו מצם סבנה לזוי שריגן ליה גם לכתחי' דכדעבד דמי
וא"כ הרב כנ"ח ח"מ ס' קרפ"ט ליתב מה שהקשה
פתי"ח ע"ד הרמ"ס מהגו' הרשב"ח ח"מ סי' תל"ז
יע"ש וכ"כ הרב יד מלאכי סי' קל"ב מצם הרמב'
ופילח' וקוף פסוט וכבן קם דינא דלפילו למחי דלקרי
הרמב"ם ומרן למשך כך' פרדות כלי בריקת בהם
הגם דלימו שלא קר"ר עכ"ו לולי ומודו דכפרי עם
לחמו שרי לנהוג בהוגם לכתחי' דכדיעבד דמי וכמדו'
ומשום הכי לא הזכירו הלחי דינא דלקרי למדחו להועיל מי'
דכתי דלפילו דלימו שלא קר"ר עכ"ו לא לולינן בים
לקולא להחיר בהם ההנהגה בלא בריקה כיון דכנקל
מלחר מלי לברורי לא כן בהיתרא דהנהגת פרי עם
לחמו אין טורך להם ללמדנו ההיתר דכבר השמיענו
כזאת בבמה דוכתי דקד"ר לסקל כיוצא וכ"ו שבתבנו
הוא לרווחא דמלתא ליתיכי דעתייהו דכל הפיסקים
דשרו ס"ם כדלזיתא ותד ס' כירכנן לפילו לכתחילה
וכי היכי דלא תק"ל מסלחי דינא דהר"מ ומרן דלקרי
קר"ר לכתחילה הוכרחנו לתק"ן כעדם כדכר הלחור
ומ"מ נסק"ל שפיר כחא דהיתרא בנד"ר לרכוב בענלות
המיסכין לוחם בפרי עם לחמו כמדוכר · לחנם פן
יאמר הלומר דכנו"ר דכ"ר לאו כדיעבד דמי כיון
דיכול ללכת עם שיירא בטוחם הגם דלחית ליה טורחא
דנופא עכ"ו לא שריגן ליה להכים עלמו בפסק
היסור דרכנן הגם דפציקו להקל וגם דחזקה להעמיד
סלחי דינא דהר"מ ומרן דלקרי למשך כך' פרדות כלא
בריקה דמיירי לכתחילה דוקא כיון דלא כיקרו לנו
דמיירי לכתחילה וכמ"ש בהל' ק"ם בהחית בעיא דיש יד
לכ"ם וכנ"ל וכמה דוכתי הגם כי כן הגלע"ד לומר כיסוב
הקושיא של הרב מגי"ם הנו' וסוף וכו' כמ"ש בפנים :

**דף מא** עמוד ג' כ"ו בלחוכה כאן נשמט כמה
שורות וכנ"ל ובהכי הרווחנו נ"כ דלא
חייבינן כנ"ד להחמיר משום דחיכא כנ"ד ס"ם להחמיר
והוא זה ס' לחי הלכה כרוב הפיסקים דס"ל דדכוב קני
ומזה נפק"ל דהיושב בקרון לוקה ולחש"ל דהל' כר"י
דפסק כשיטת דדכוב ל"ק שמא דהלכם ככת הסו' דשטור
לכל לסור ולא נשחר בידו שלא קפק לחד וסוף לחי
חייבינן לזורע הלוב חו לא וכל שים כנגדו ס"ם להחמיר
חוליבן לחומרת כמ"ם המש"ל כפ"ד מס' כטורות בסוף
אחשי' יע"ש דהכה מלכד דהמש"ל עלמו לין ולאו
ודפיל כידים דין זה כמ"ם הרב י"מ ויעיר לוון כמע'
המחוך בכללי הס"ם יע"ש ונם הרב שנש"מ כה' מקולות
בכללי קר"ר כלל ס' הוכיח כמישור דלוכל דרכוחא
פשיטא לסו דכלאור דרכן לא עבדינן ס"ם להחמיר
יעש"כ וכבר כתבנו דכ"ר דשוח פרי עם לחמו לינו שלא
לישור דרכנן לכ"ע וכמש"ל עוד כה דהשתא דלסתכח
מרי ולקחה פציקי להקל לפילו ניחח דלוכל נמי עבד

זה ס"ם להחמיר לא חייבינן ליה כלל ולכ"ע לחלין
לקולא וכמ"ש הנלחן מהרי"ן לוזק כה' כיון יחחן
כשבר הפצקות לחבר לו כפי' יע"ש והוא כדור :

**דף נב** עמוד כ' שורה נ"ב · והוה פלוג נ"כ עחה
רלוחי להרב קטח החוחן כפי' שכבר
עמד עליו כוח וע"ש ומה שנלע"ד כישוב ד"ק כהכחיו
וזלח לפנים :

**דף סג** עמוד ג' שורה מ"ה · כמחניחין ר"פ
חיו כודקין וה"כ כעדות נשים דקי' וכהלי
נוונת דכ"ד לחחון לפלוגתא דרבוחא לם וכו' כנ"ל :

**דף פד** עמוד ד' שורה ז' · ופשוט כ"כ הן עלמם
הלזיר וזרק ס' הכהיר שולל ומשיב ח"ת
להנלון מהר"י שלול נר"ו ושם רלוחי לו סי' קי"ב וקי"ד
וקי"ו ושרלם דברי הנלון טוב"י מ"ק סי' ג' הנו"ל ע"ש :

**דף ק** עמוד ג' שורה ל"ד : ס"ט נ"כ כן נעשם
מעשם נמור כהסכמת רב העיר נר"ו
ופטרים כלא נע כלל כמ"ש לחי הדל כשלחי כידוע :

**דף קה** עמוד כ' שורה י"ד · עד מלד נ"כ כן
הרפסה לבריכה כלן נמלא וכלן לים
מני"ר הרב המובהק ח"ק ליסרש כמוהר"ר לייבוש מני
ר"מ ור"מ דעיה"ק חברון ת"ו והרלחי קונטריסי זה
לפניו וכה הביא לי בכתב בענין זה וז"ל ומ"ם ס"ם
נר"ו להוכיח דלא כהנה"ג בבע"ח סי' ל"ז מן המיחה
לקד"ן לין רלוחי משום דשם פטרי מלומדן דעתה שלא
נלחייב ליתן נדוניה כ"ל להנלות הבת עכשיו שמחה
פטור ועיין לבני מלוחים סי' כ' סק"ו והפרם שכין
לומדנה לחוכם הוא שהלומר' עוקרת הענין מעיקרו
ולא יש שים ענין משל"כ טענת חוכם הוא כיון לפוטרו
עכשיו ועיין נמון ח"מ סי' ן' הנו' שלפוט מדוקדק ולכן
לפקד"ג מ"ם לבני מלוחים הנו' על הח"מ דמש"ל
פסיעה ליה בהפך לחחמ"ר שמח"מ כבר כטענת חוכם
נמר הומר שהוא חייב וכמש"ל לכל לחי עלם כט'
לומדנה וכזה לא דבר מש"ל עכ"ל הטהור ולחי שמעתי
ולא לבין דמה שהבלחי רלוחי מן המיחה לא מפטורו
מהנדוניה לחר שמחה כחו שלא מפטורו מהקנם שכחבייב
וכמכואר בדברי כחר היטב והל"ש לין מקום לחי סבו'
כלל כמו שירחה הרואה גם מה שינא לחלק בין חוכם
לחומרנה לא זכר סר לכמה פוס' דס"ל לישבא דגם
הפטור מחמת חוכם הוא מכח לומרנה וכמו שבחבתי
ד"ק לקמן דק"ו ע"ה :

**דף קו** עמוד ג' שורה ט' · ולע"ע כ"ב גם ע"ז
השיב לי בכחב הרב שיחו הנו' מי"ו ח"ל
ומ"ם ה"ה נר"ו על מהרי"ך ומהרי"ח מחבו' מ"ן ח"נ
סי' כ"ט מלבד שבומנם לא נרפם ול"ל לשחמיטחים
לגלא מס' קנדפם וכמ"ש מ"כ לגלא לא וביתי להכין
קו' דמ"ן סוכיח כמיסור מלשון הסטר שלא נחחייב
סלב לשלם קנם שלא כשיחמדנו הוא ולא נחחייב לשלם
הוא קנם אם יחמדנו כנו ולכן פטר לוחו כטענה שלמי
לא נחחרטתי משל"כ נרון מהרי"ך שהחחן קבל מעשה
מן חם סכלה וכחחייב לפרוע לוחם כשיחכבטלו משדוכין
ומרי נחבטלו הבי' ומחייב לשלם עכ"ל מוסב ולחה עניית
מודינה ליה בחרח ופלינגה עליה בחרח כמ"ש שבומנם
לא נרפם דקנם שרחם הוא טר"ו מ"ם הרב חיד"א

כשם"ג ח"ל מע' המש חתן ו' ולח רחם מ"ם בועד
לחכמים ח"ל חוח כ"ח כמע' המש שכבר נרפם בזמנו
נם מ"ן ח"ג יע"ב מ"מ ורחי וכרור שבשנת תקל"ו
שכחבו חשובה ו' הרב מהרי"ך ומרב חיד"ל ורחי שלל
מרפם עדיין חבו' מ"ן ח"ג הנו' כלחי ספק וחנב טורדחי
לח שמחי לכי לזה בעת כוחבי חשובתי הנו' וכמ"ש
עוד הרב הנז' נר"ו לחלק מע"ד מהרי"ך לנר' המ"ן
ענו' מרוחם ירחם מ"ם חני עני כרקי"כ וחילך ומשם
כחרם דחין חבוקו עולם יפה והמעיין יבחר:

**דף קי** עמוד ב' שורה כ"ו · וח"ה כ"כ בשנת
כודמן לידי ס' כיח מלינ ורחיחי לו בחכמי
מלוחים סי' ן' סק"ו שהק' ע"ד סכ"ם כרחיחו הנו'
מרין נרוניח דל"ד דהחם שהני רלח חייב עממו החב
כמרן כי חם כעבור שחהנם כחו וחי כחו לית לה סיחה
כטן שמחה לו רוגם להחגרש היך נחייבטו לחב לפריע
המדוניח לה כן כחיובו בקנס שלינו להנלח כחו וצי"ל
מם שחי' וחפשר שלוה כיון ג"כ הרב הפיסק בס"ד נר"ו
כיון שהיה הכיח להכיח מחיר שהק' כן ע"ד הכ"ם שלא
שלטינו סעמום הכריחני לחמוה עליו כמ"ש לפנים כחו
שירלה הרוגלם כר"ק דעיקר החי' חסר מלשינו ותשוט:

**דף קיד** ע"ב שורה ג' · דלשמיעחיה ל"כ בשנת
נזכרחי שבזמנו עדיין לח נרפסו חבו'
סרשב"ל ח"ג כגרלם מר"ק בשם"ג ח"ל הוח ח"י:

**דף קטו** ע"ד שורה ד' · וח"ה כ"כ עיין נם כן
להרב בשמח כל חי ח"ל ור"ד סי' מ"ט
כמ"ש שם הם ים לנל' כין הזמני' וע"ש:

**דף קיו** ע"ד שורה כ"כ · וכמוכן כ"כ בשנת
נר"מ שי"ח נכחר מכסף להרב המיסמך
מרי"ף ורחיחי לו בם"ם ל"ה שבחב בפשיטות דכל שלח
החנו כחיוב סך יחיב שהוח דמי בושתו חין לנו לחייבו
מדים כיסת יע"ם וסיפ ת"ק דמסייע לן והרב המגיה
שם רלו סכיפ לנו חבו' מהריק"ו דשורש כ"ב דם"ל
למר דלפשילו לח עבדי קנס חייב לשלם דמי בושתו לי
תפש דוקח וחמה ע"ד הכ"ם והבה"ט שלח כיחלו דמיירי

לי חפש יעו"ש ושוקי כיחרין:

**דף קיז** ע"ג שורה ע"ז · ומרשם כרור ט"ם ול"ל
ושפשר לומר וכו' ועיין לעיל דף ד' ע"ב
דשם כחבתי והכרחתי דלח קכלם מניח יע"ם ומ"מ
לפשילו למ"ש שם עכ"ו פשיר מקשה הרב מהרש"ם על
הרב מהרי"ם נשינו ולפברתו דס"ל כחר"ב מ"מ וכמוכן:

**שם** ע"ד שורה ח' · ויפה כ"כ הנה הרב החסיד
ורידנו מוהר"ר שלימו מיכי נר"ו הנו' הטיב לי
בכתב בענין זה וז"ל מ"ש ס"ם נר"ו בענין שם הקבלה
הארוכות מרן לפשילו בחשובתו וכו' כמ"ש לשרבתי הרבה
ונתקשתי הרבה בדעת מהרי"ל ותק"ל שכל כתב מחשו'
נח"כ ח"ל ח"מ סי' ק"ו ומ"מ ח"ג סי' י"ג כשער
ורוח הרוחה ומניטו שהרב נח"כ ח"כ ר' ויוסף עח"ק
כחיים שם ח"ל סי' ס"ג דף כ"ב ע"ל שכתב כמו שער
המים ומתקשה מחשו' הט' ויש דכריו חס כן לל
נשער לנו סמיכות שהקבלה דברי מרן לפשילו כחשו'
ומ"מ לפף דיוק כבר הנה בעתה נתפשט המנהג
בעם"ק ירושל"י שלין לו קי"ל לפשילו נגד התשובות
וכב"י ועיין ויוסף לקרפס שבן הוח סמנהג בשער



מקו' ול"ח מכחי מני המוחנק לו' קי"ל כדעת הסיכיים
דמיוחן סכת נקרא לה שביח כלל ול"כ לפשילו מרן
מ"ש כזה דלפקד"ן חי' מהרי"ל כוחנים שבושנו מילפל
יסנה סיל יפר ונכון לחזיב לחוקו שול"ם ול"ב כוה"ו
ליכל מי שיחמר לל שביח כלל ות"מ כענה הוחל שלני
מנוולנל ל"ע עכ"ל הטהור ושנה מם שבחקשם הרבה
מלוחים תשיבה של הרב נח"ב דח"ב הנו' חיבי עפר
נב"ר חוינה וחיובתה לה חוינה כלל דהה נם כלוחם
חלו' דח"ב הסשיבה רלשו שם נ"ב דקבלנו הורלוח מרן
נם כחשיבת יכמ"ם בח"ח ומבח זם הישרם לו' ולחלק
דשניח נ"ד מהחם דשלני החם שדברי מרן כחשו' סם
לפסק הל' מש"ב בב"ד וכו' יע"ם הה קמן מבולל
יולה דלשתו מסבמת כמ"ם בח"ל ממש ולל ידלשי מם
הכין הרב הנז' נר"ו כדברי הנח"ב הללו עד שנחקשם
הרבה ועד שבחב דהם כן לל נשיר לנו סמיכת וכו'
כנו' ולבר הזה יסלת ההדין שלל כיון יפה כזה ומ"ם
עוד דבבר נחפשט המנהג וכו' בבר כחבתי לפנים
הסבמת רבני הלחם דמל"ל ק"ל נגד המנהג ומ"ם
עוד דפי' מהרי"ן יפר ובכון בבר כחבתי לפנים מם
שבלב"ד ולפילו ול ממנו כלל ובל יפר הולך לחת לחבר יבחר
בו יקריב חלין:

**דף קכז** ע"ב שורה כ"ג · בבב"ח ושטרו ביום
כ"ב עיין בם' לפי סיס הפר"מ רל"ש
ע"ל דלנין זה לחברו דהע"ה עליו ובל דשו עכ"ם:

**דף קלב** ע"ב שורה י"ח · ל"ב למד לו לקשות
פלונחל בין הרמב"ם ופלח' נם כלינו
עיבם ה"יין הפך הדין הרב' וכו' בל"ל:

**דף קלג** ע"ב שורה כ"ח · הלח' דהל"ב לל
הי"ל להה"מ להביל הלי מיחרל דמכין
וכו' בהחילה ובבחוב עלם בחר הבי ות"ת וכו' בין
וכו' עב"ל:

**דף קלט** ע"ל שורה י"ב · וכשלבי לעלמי וכו'
כ"ב מבלן וע"ם שטה מ"ד לל יפלו
ממני הרבים בלל בי שם הוסבו מיר המעשיק ותלמיד
טועם בחבם ובבעת שבלחתי להדפים לל חזרתי על למודי
להבירם ובבעת נריך למחוק עד ד"ם ולחו"ר וכל סין
לוחי לבף זבות המקום ירינסי לבף זבות מבריעת ועד
בשתן נשמן:

**דף קמב** ע"ד שורה כ"ב · הריטב"ל בלן חבר
וכל"ל מ"ת הרי מניטו רלינו להרב
מורת חבד סי' קל"ו ע"ב"י סי' מ"ו נחבה בכסף ח"ל
סי' כ"ה דס"ל דמני המיחוק לומר קי"ל כסריטב"ל
ובפרט וכו':

**דף קמה** ע"ל שורה ט' · וכמדובר ובעין עוד
בזה בחק"ל שם ע"ב סי' מ"ד ובחק"ל
ח"מ ס"ב דט"ז ושם בהל' שבירות סי' פ"ב מ"ב בזה
יע"ם בפלוגות מחורתו:

**דף קמט** ע"ב שורה כ"ו · ומדברים בחדיש
כ"ב עתה רלינו שב"ב הרב מקבלי לב
ויו"ד ח"ב סי' יע"ם:

**דף קן** ע"ל שורה כ"ו · כהלוכה כ"ב עיין
בם"ם עוד בזה לנלן בעניל בחשובת
ח"מ סי' כ"ד יעם"ב:

**שם** עמוד ו' שורה ל"ג - מדינת רנרמי ראוי לה
סיה תקום לה היה לנו כח בדין למוניין מיד
יורקי שמ' כלום דקנס כזה פלוגתת דכותקת דלפליגו
כספרי דיבת רנרמי לה וכו' כנ"ל :

**דף קנו** עמוד נ' שורה ג' - ועי"ש וכן מסבים
כריעת סתום' סרב ידי חוד סכר"מ בספ'
ר"ן ועמ"כ :

**שם** עמוד נ' שורה מ"ד - לכ"ע גם כבריעת ואין
חלק על זה כלל ואלתי קשת רכוותקת רס"ל
דכבריעת ל"מ סהילום כלל כמ"ש בשמס סכרכ"י ואריך
ליישב לרעתס מתכי' דזה כוחר ראלתי כיוצא מפ"ר"ס
כת"מ סי' ק"ל ופ"ל כמ"ש סרב תוקי חיים כריש רל"כ
ע"ל ועי"ש ועל כל פנים אלו אין לנו שלא רשת שרן
ותבואר סרכי בס"ע סי' מ' ופ"ה וקי"ג וכמס"ל כנ"ל :

**שם** ע"ל שורה ו' - ע"ש כ"כ עתה ראיתי לסרב
תשבוטת סרועים בחות ס' סי' ט' שהאריך כזה
ומסקנת כסרדב"ו ועמ"כ עוד עתה ראיתי לסרב חורת
משפט כסי' ר"ן סגהט"ו לחת ז' שעמוד בכ"ז וחוקים
דברי מרן ורסרדב"ו כמוסס ומעיד על עלמו בחורת
עדות ולא כקנים מרשה וכל שמודים בקורת עדות לכולי
עלמא מפני ואין חלק ע"ז ועי"ש וע"ע מ"ש לפנים
מקי' תעלמא לר"ק ובפרט בס"ש כדעת הרמב"ס שנעלם
ממט ח"ש מ"ש מרן בב"מ וכמש"ל וחכמ"ל :

**דף קסד** ע"ד שורה מ"ס - וכמוכן כ"כ עיין
עוד כס' רין לחת ד"ד ע"נ שגם הוא
מכין בפשיטות רקי' סס"ק וחי' מסריש"ע חרי חלוקי
ניהגו הקו"ט כהו והוא קנס רווקנת רמקשינ לן ונעלם
גס זס מסרב הסוסק נר"ו ולא עוד שלא שרחק חירון
מהריש"ט לגמרי ושמרן לא ס"ל כוותיה כלל ועש"כ :

**דף קפא** ע"ב שורה י' - וכתוב על שם הזולת
וכו' כל"ל ועיין כס' עוב ליישב לסר"ח
חיון סב"ח כקונטרים סשו"ת שם בסוף פשרו סנו'
כתשובס ס' על לחר שמת וירשוהו הכולל ולחר סולים
מחח"י שע"ח סכתוב על שם הנלב"ע שחייב לו לחר
מ"ש ע"ז ומקבס עינוי יתו שסכין סיטב ככל מ"ש לחי
עני כפנים כמו שירחה המעיין ותכמ"ל :

**דף קעב** ע"ב שורה נ' - בלתי פסק וכמו שפיים
כן מסריש"ח נוסיף כפי' וכו' כנ"ל :

**דף קעג** עמוד ס' שורה י"ח - ועל"ע כ"כ עתה
ביאתי כחלוקי קדום דר"ל דבנס דמלי
לומר החורתי בקשם עי"ש חפילו שקשם כעריס כרין
סנוחל חבורו בעריס מ"מ סיינו דוקא כשלא טענו
כקחלם חיוס טענם לחתת ססוקרת לטענת החורתי
כגון שקייב לי מן סרין וכיוצא דמלת רע"ס טענתי
ולחת שרי הוא מודים כפי' שלא החזיר מסך טענת החנו
דסחזרתי עלמס וחסו גס כן כוונת מסרלב"ח לרעת
ממט"ס בת"ס כסי"ר פוחק כפרק זה נרלה כוותה סרב
מט"ס כישבו לקו' סרב מ"ק וכהבי ל"ק עליס ול"מ
מכל מ"ש לפנים לך ורק הא ק"ל טענת
מנו דסחזרתי דסוכחס בפוסקים פוסק כס"ג דעשס
עושן טענה לחתת דלפי' לוחה טענם סגס הוא מודים
דלא סחזיר ועם כל זס מסיימינן ליס כמנו דסחזרתי
עד דחיכף עידי רלה ולחתי סכח בקשם עי"ג ונחל



מכירו כעריס לך מהימניק ליס בכלי מנו דכחזקו
כל דליכף עידי רלה ולי משס רכוח עשה שלא כהוגן
לחפוס עי"ג כעריס ולגזול מכירו כעריס קנסו ליס
רכגן שלא יסיס עוד נחמן כמנו דסחזרתי וכדכתיבנן
כענינוחין משס הפוס' לס כן כפשיטות סול"ל הכי
ועיין כמרן כ"י ח"מ סי' ל"ז ס"ק וסכ"כ שכתב משס
סרב בס"ת שנר מ"ט שכתב כשס הרשב"ל והרת"ס
נבי נקבת דר' לכף ונחל לחת מכירו כעריס רלי ליכף
עידי רלה שיכול לומר סחזרתי יכול לומר גס כן חין
מנופי ידידי מנופי כמנו דסחזרתי וכן כתב סריב"ס
כפי' שב"ב ושכן רעת הרשב"ל וסרמב"ן ועי"ש וע"ע
תשו' סרל"ס כלל ע"ט סי' ק' ומסרל"ס סי' ק"ל חחת
משנטו סי' פ"נ ורע"ס ע"ל וכמט"ש נוסיף סי' פ"כ
כללי ממנו לחת ק"ט וקי"ל וכפי' ל' סגב"י מוס י'
ועיין רכרי סמט"ש גל"ע ודוק ותכמ"ל :

**דף קפה** עמוד כ' שורה ל"ד - כהו נ"ב עתה
רחיתי להרב משכנות סרועים כמע'
סמס סי' נ"ו שסביה רין מוסריק"ו וב"י סנ' וכתב
ע"ז שלין כן רעת סרדב"ו ומהר"ם לוב ולא שכקיון
חרי חיוושלא מקמי ק' סב"ד ומהריק"ו סם' ופשיטא
רלי סוי חזו להו סוי פסקי סכי ושכן מסכימנו מורי הורלה
וע"ש ולא זכר שי לקמן מהר"ם כנ' ווסו פלא :

**דף קיז** עמוד ו' שורה מ"ד - כ"כ עיין כשפר
משכנות סרועים סגר"ם מע' סכף לחת
ל"ו שכן כתב כפשיטות כרכתיבנן כענינוחין ולגבי לוחמין
חוישים למר שם רסק' על טעמים דסרמב"ן ולא כביטני
דמ"ת מ"ע מסתו' לפעיד וכו' וע"ש ולא כביטני מלי
ק"ל דסנס דמ"ע היה זו וכופין ומכים לוחו לקיימס
מ"מ שם לחר כל שם לא רנס לקיימס ובברמתי פשפיר
חכירו פעור מלשלם כד"ו ראלין מן סדין לחייבו ממון
וכן כתב להדיח סרב תורת חסד סי' קכ"נ וע"ש ושלח
פשוטו :

**דף קצב** עמוד ו' שורה מ"ו - והוא כוזר
כ"כ עתה ראיתי שכבר קדמני כוס
הגאון טדע כיהודס כמה"ח יו"ד סי' קס"ל ועיעלו לכי
שכוונתי לרעת עליון שלי"ת :

**דף קצט** ע"כ ו"ד - וע"ש ועתה ראיתי נ"כ תשו'
לחרת להרדב"ו כחלשון סי' שנ"ע
דמתלק כשוחף שנכנס ממרת שותפו מלמכור כמנס
דלא סוה כרוך היזקא נמור חייב לשלם לו ספחת
ולי לחו כרוך היזקא פשוט וס"ל סתס כפי' דכרוך
דנרמי חייב חשלו לף עכיד מעשה כידים כלל וכל
חילוס ממחינת הכרס שנפרנס ולא סוסך לומר עוד
הוא סתס רע"י יחושו סרי כעושה מעשה וכו' שלא
לרעת המוכרים דבדד"נ כעיון שיעשה מעשה בנף
ממון מכירו כמבואר כ"ו כד"ק וע"ש וכמ"ש עוד
שם כסו"ד ככללא דמלתא וע"ש וסוא ממ"ש כמ"ש
כענינוחי לפנים כר' סרמב"ן וסרש"ש כמו שירחה
פרושה ועלו לבי כי כוונתי ש סחמת כוס ותשובס א
כעלמא מסרב הפוסק מ"ו וסוא פלא :

**שם** ע"ב שורה כ"ג - לטעמת שמעון כ"כ כלן מסר
וכנ"ל ומדלקי דכוותי כוס למייב לריאובן
שנתרשל מדין רועס וכו' כנ"ל :

# השמטות

**דף ד"ך** ע"כ מ"ו ומש"ל פשוט כ"כ כעת מ"מ
ס' הנזכרי ויטב לב דרושים להרב הגדול
מופת הדור מו"ה מש"ח ז"ל וכפיפו כמה דרושים
לבר בריש דיב הרב מהר"ח חזן נר"ו ומוסיפים למר
עם בריק"ח ע"כ שהכוונה דפירי מנחון מהריט"ץ הלזו
ותמה עליו מהר כזה מש"ם דתנב דרליית פרב
מן פריפת וליתת דכל דרליית קוף מן הפיפת וח"ש
ולק"מ ובמוכן :

**דף ד"ין** עמוד כ' שורה כ"ח · ועש"כ ב"כ ובזה
רליתי גם כן להרב מזכנות פרושים מע'
ל' לוח ו' יחות ז' ובמערכת המס הוח רט"ו שנמד
בשני פרטים הנז"ל בחרוכת דהייט כדין שני קניים
וכקנין הבת בחתיכה ושקי"ט בדינת הייב"ם וכד'
הפוסקים שהכרו בזה כיד ה' הטוכח עליו ובדינת מרן
עלתה מזכמתו דם"ל כהרשב"ה וחולם לייתי לן כיריה
דהרב מהר"ם פליג עליה בדינת מרן וחילוף ממ"ש
בח"מ סי' ל"ז ולפפס הפנתי בינת לא יכולתי לעמוד
על ד"ק וכע"ה נקי נדר הסוכה לשנה פרק זה ותתהלכה
פרחכם :

**שם** יעמוד ל' שורה כ"ב · ולא פיריש ככלל כ"ב
פדרי כי מזה כי עתה רליתי מ"ש הרב כרב ר"י
ג"ח סי' שמ"ה משם הרב מהרי"ק שבכל תלרונת הללו
לרם נהרים ואר"ן קיימו וקבלו עליהם תורתות תרמב"ם
יע"ש וכבר כתבתי כן בחשו' לחרית בפפק היתר עגונה
לפזר לי בכת"י עדיין ה"ה כמום עמדי :

**שם** ע"ד שורה כ"ד · כיוצא כ"ב עתה רליתי
שזה ליט מוסכם מכל ועיין לוחת מזבנו סי'
כ"ה בכללי סקי"ל לוח י"ג ס"ק מח' הפיסקים בזה
ועלתה הסכמתו שלא לסולית מיד המוחזק וממע"ה
יע"ש וע"ע בלוחים נחלים ליתוד ע"ח יע"ש :

**דרי"ט** ע"ג מ"ד ומני המוחזק לו' קי"ל כמהרי"ט
ודעימיה כ"כ דע רבתי' לחרית לפזר

**דף ד"ך** ע"כ מ"ו ומש"ל פשוט כ"כ כעת מ"מ
ס' הנזכרי ויטב לב דרושים להרב הגדול
מופת הדור מו"ה מש"ח ז"ל וכפיפו כמה דרושים
לבר בריש דיב הרב מהר"ח חזן נר"ו ומוסיפים למר
עם בריק"ח ע"כ שהכוונה דפירי מנחון מהריט"ץ הלזו
ותמה עליו מהר כזה מש"ם דתנב דרליית פרב
מן פריפת וליתת דכל דרליית קוף מן הפיפת וח"ש
ולק"מ ובמוכן :

**דף ד"ין** עמוד כ' שורה כ"ח · ועש"כ ב"כ ובזה
רליתי גם כן להרב מזכנות פרושים מע'
ל' לוח ו' יחות ז' ובמערכת המס הוח רט"ו שנמד
בשני פרטים הנז"ל בחרוכת דהייט כדין שני קניים
וכקנין הבת בחתיכה ושקי"ט בדינת הייב"ם וכד'
הפוסקים שהכרו בזה כיד ה' הטוכח עליו ובדינת מרן
עלתה מזכמתו דם"ל כהרשב"ה וחולם לייתי לן כיריה
דהרב מהר"ם פליג עליה בדינת מרן וחילוף ממ"ש
בח"מ סי' ל"ז ולפפס הפנתי בינת לא יכולתי לעמוד
על ד"ק וכע"ה נקי נדר הסוכה לשנה פרק זה ותתהלכה
פרחכם :

**שם** יעמוד ל' שורה כ"ב · ולא פיריש ככלל כ"ב
פדרי כי מזה כי עתה רליתי מ"ש הרב כרב ר"י
ג"ח סי' שמ"ה משם הרב מהרי"ק שבכל תלרונת הללו
לרם נהרים ואר"ן קיימו וקבלו עליהם תורתות תרמב"ם
יע"ש וכבר כתבתי כן בחשו' לחרית בפפק היתר עגונה
לפזר לי בכת"י עדיין ה"ה כמום עמדי :

**שם** ע"ד שורה כ"ד · כיוצא כ"ב עתה רליתי
שזה ליט מוסכם מכל ועיין לוחת מזבנו סי'
כ"ה בכללי סקי"ל לוח י"ג ס"ק מח' הפיסקים בזה
ועלתה הסכמתו שלא לסולית מיד המוחזק ומממע"ה
יע"ש וע"ע בלוחים נחלים ליתוד ע"ח יע"ש :

**דרי"ט** ע"ג מ"ד ומני המוחזק לו' קי"ל כמהרי"ט
ודעימיה כ"כ דע רבתי' לחרית לפזר

**ודע** דלחר מ"ש לני עני בח"ת דיני כרכות בלוחת
ג' סי' כ"ג הסכמתי לברך כפה"ח על קלהבי
קלויה וכלוחה הדק ביוטב המעורכת עם טוקלר כמ"ש
קלת פוסקים שהכלחים שם יע"ש עתה בח לידי ספר
זכור ליטחק לפהרב מהרי"ן הרדי ורליתי לו שם בחשו'
שנשל ע"ו ושלריך פרלוב מלר כור ס' הטוכח עליו
ועלתה הסכמתו לברך עליה שהכל וזכן נפטו יעמ"ב
וכ"ל עיקר כעת ודלה כמ"ש כעניוקי וזלת לפנים
לברך לחדמה דליקח רק לברך שהכל לפילו לכלולם
וכהסכמת פרב הגו' ופוק חזו מלו עמק דכר :

מלעיר **יצחק אבואלעפיא** ס"ע

| דף | עמוד | שורה | |
|---|---|---|---|
| יח | ק | ך | כמה שנים ע"ל כמו שני חדשים |
| " | כ | יחד | ולא ניחך ע"ל ולא להיות |
| " | ג | יח | דב"ם ע"ש רמ"כ |
| " | " | יג | פ"ם ע"ל ס"ב |
| " | " | טל | כמ"ם ע"ל דמ"ם |
| " | " | מו | דסיבר ע"ל דסיבה |
| " | ד | ח | וכ"ם ע"ל דס"כ |
| " | " | יח | ולומר דהכא שמי כע"ל |
| " | " | טו | כדכריו דקוכא הכו' |
| " | " | יט | לסכיות ע"ל שהכיות |
| " | " | לד | כפ"ם ע"ל כפ"כ |
| " | " | מ | לי ליתא כע"ל |
| " | " | מד | ולינו שיש לומת דכריו התנא כע"ל |
| יב | ק | ד | הרב כגה"נ ע"ל הרב הכה"ג |
| " | כ | יז | לפרש לחר ע"ל לפירש לחר |
| יג | ד | ט | ועל עלמו לבר כע"ל |
| יד | ק | כב | שם כן ע"ל לי נמי |
| " | " | לו | והר"מ כתב ע"ל והם"מ כתב |
| טו | ג | כב | ולמינח לם כע"ל |
| " | ד | כט | שיטת כוהלה כע"ל |
| " | " | מב | הר"ט ע"ל דה"ט |
| " | " | מט | דלרו"ם ע"ל דלמו"ם |
| טז | ק | ז | ו"ל ע"ל ו"ל |
| " | " | כב | דנם הרי"ף קלי |
| " | " | מם | וכמ"ם הם"מ כע"ל |
| " | " | נכ | סכלים ע"ל סכיתנים |
| " | כ | ח | לי ע"ל ליש |
| " | " | כט | כלחרית ע"ל כלחרית ע"ל כלחרית |
| " | " | ל | דעלמת כע"ל · כלחרית ע"ל כלחרית |
| " | ג | כט | לויל ע"ל ולויל |
| " | " | לב | שיוש ע"ל שריוש |
| " | " | מ | ולום כתב דלי כע"ל |
| " | ד | יח | לכנין כן כע"ל |
| " | " | כג | הרשב"ם ע"ל הרשב"ץ |
| " | " | כו | רמ"ם דקורלח ע"ל רמ"ם בכניקלח |
| " | " | מכ | כרכ"ם ע"ל כרכ"ל |
| " | " | נץ | וכמו ע"ל וכמו |
| יח | ד | יז | והסברים סוף וכו' כע"ל |
| " | " | מם | הרלכ"ד כע"ל כלא ולו |
| כ | ג | יג | כשלש ע"ל כפולים |
| כא | ק | כם | לוקח כרקי"ל כלן חסר וכע"ל לוקח חייב המוכר לשלם |
| " | " | לם | ורמ"ל נוסיף כע"ל |
| לב | ג | ע | דכ"ב מורי כע"ל |
| " | " | יג | לי ילקה כע"ל |
| לד | ק | ד | דמלינה ולין לא נתן כע"ל |
| " | " | ו | לל כפירושו כע"ל |
| " | כ | כב | וכ"מ המרן ע"ל בסר"ן |
| " | " | כו | ולל בכם"ב ע"ל ולקי בכם"ב |
| " | ג | יוד | כולם כשו מעשם כ' כלילו כולם מעשם |
| " | ד | ם | כלי ניכת לפולו עליון לשו כע"ל |
| " | " | עז | דמי סבני ע"ל דמי סבני |

| דף | עמוד | שורה | |
|---|---|---|---|
| לו | ק | כל | דכמיטות ע"ל דכפיטות |
| " | ג | כ | לו לל לחתם להרמב"ם דשפק כר"ם כריש דר"י דמקשק"ל לי חישי' לדה"ל ק"ע וכו' |
| " | ד | ע | הרב פר"ת שם כפי' ל' ס"ק וכפי' ע"ע ס"ק וכם' רחשון לגיון דקי"ע ע"ג שרשם וכו' כל"ל |
| " | " | יל | שכן דעם מוך כע"ל |
| " | " | כ | דכלמת ע"ל ובלמת |
| לח | ק | לד | לי מפשין ע"ל לון מפשין |
| " | " | נכ | וכמשכן כ"כ ועיין לסרב כחפה בכשף יו"ד קוף קי' ד' |
| " | כ | לם | כסיפת ע"ל כריפת |
| " | ג | יל | ר' לכת ע"ל ר' שיעור |
| " | " | ל | מלב ע"ל מלם |
| " | ד | ו | בן שרד ע"ל עם פרד |
| " | " | י | והסמ"ע ע"ל והסמ"ע |
| " | " | כ | כוה ליש ע"ל הלכה |
| טל | ק | ז | וגם ע"ל והגם |
| " | " | ח | דילמת ע"ל דל"מ |
| " | ד | נב | כמ"ם מלח' וכ"כ הרב המ' נשים שהר כלרעת דיסרש כמע' הם' לחת יע"ם |
| מ | ק | יט | כר"מ ע"ל בכ"מ |
| " | " | לו | כוש ליש ע"ל הלכה |
| " | " | מל | לי נמי ע"ל שם כן |
| " | כ | לח | וככי ע"ל וכיכי |
| " | ד | נ | ומת"ם ע"ל ועמ"ם |
| " | " | יכ | לף דס"ל ע"ל לפשר דס"ל |
| " | " | לו | סדין סקוש ע"ל סכין סוש |
| מל | ק | כח | פסקי ע"ל עסקי |
| " | כ | י | דפנוד ע"ל דשוטר |
| " | " | יל | סכי יע"ם ע"ל סכי ס"ל וע"ם |
| " | " | יד | דר"י ליש ע"ל דכרי הכל היש |
| מכ | ג | מד | ידוע כין ע"ל ידוע דקיכת פלונתל כין |
| " | ד | כב | רפ"ל ע"ל רכ"ל |
| מר | ק | כם | דר"י ע"ל הנם |
| " | " | כו | נם מוקריק"ו והבימים יהדו כע"ל |
| " | " | כח | לפולו כמפי' קו' כע"ל |
| " | " | לח | הנ"ל מכוחר דמוינת כע"ל |
| " | כ | מנ | ק"י לו ע"ל ק"י ז |
| " | ג | כנ | מלהם כעיני וכו' ע"ל כ"כ מקרי"ל למי מכלן |
| " | " | לו | כעדים ע"ל כעדם |
| " | " | מל | דכשם דהבעל מצוי ג"ל נהסופי נכתוב הנה קנס דלר"ל עליה דכעל דמי לכתוב הנה ס"ם לר"מ כע"ל |
| " | " | כ | כעדים ע"ל כעדם |
| " | " | נכ | דלית לסו ע"ל דלית דתם לם |
| " | ד | כב | ע"כ ע"ל עכ"ו |
| " | " | מנ | חסר כו ע"ל חוד כו |
| מה | ק | כ | חית נן כר ע"ל ליח לן כה |
| " | ד | כ | סכרי מרנן דלון וכו' כע"ל |

# לוח השעיות

דף עמוד שורה

| | | | |
|---|---|---|---|
| מם | ד | ד | ס' ל"ל ר' |
| " | " | ס | בכתפי נושכת ל"ל בכנפ"ב |
| " | " | נז | ממ"ל ל"ל פני מסם |
| " | " | ל | הן ל"ל רטן מדיק |
| מו | ל | ו | דהרמ"ק ל"ל דסרמ"ל |
| " | " | מב | חייבו חס ל"ל חייבו לפילו |
| " | ב | מט | מ"ם ל"ל ע"ם |
| " | ג | יל | סי' י"ב ל"ל סי' כ' |
| מז | ג | י | בע"ח ל"ל בע"ח פעיר בעיגין לפניו |
| " | " | לו | ועיד לחרש ל"ל וער לחד |
| " | ד | טל | סדב תורו"ת שם בפי' הגו' כנ"ל |
| מח | ל | מה | מרן ל"ל הר"ן |
| " | כ | | מכל הסום' ועי' בתוס' ח"ת חסר לי בסו' שמרכתי כוס ככל הטוך ומסם כתר"ם |
| " | ג | יל | והסכמת ל"ל כהסכמת |
| " | " | טו | חדש מנו חרי כנ"ל |
| " | " | לב | לקדושי ער לחד כנ"ל |
| " | " | לט | ונמלה לסברתם ל"ל כנ"ל |
| " | " | כב | חס כן ל"ל לו נמי |
| " | ד | יוד | וקבלת עדות ז' ת"ו עלמה וכו' כנ"ל |
| מט | ב | מם | ועיין כדין ל"ל וכגון כדין |
| כ | ל | ח | לסלק ל"ל לחלק |
| " | " | מג | פ"ם ל"ל פ"ח |
| " | " | כ | כל דלח ל"ל דכל דלח |
| " | " | כם | לח ס"ל סרך למחוק חיכת לח |
| " | " | | לח וסכי קלמר ל"ל וסקשה |
| " | ד | ג | הרסוד בם מפ"ם כנ"ל |
| " | " | לם | מר כריה ל"ל מר רכיה |
| " | " | מ | גם ל"ל חם |
| כח | ל | ג | הגפי' ל"ל דהפי' |
| " | ג | ה | ויקיכח ל"ל דליכח |
| " | " | ו | דמחי דדיוק עליה וכו' כנ"ל |
| " | " | יב | עכ"ל ל"ל עכ"ו |
| " | ד | ו | כיון שחק ל"ל כיון שח"ל ד"ח וכו' |
| " | " | מכ | לכתר דדחיק ל"ל לכתר דחדיק |
| " | " | מח | וחו לח מהכי ל"ל וחו לח מידי |
| כט | כ | לם | ועל כן ל"ל ועד כאן |
| | ד | כב | ולכאו' ק' ל"ל ובלאו"ם |
| נג | ל | כח | ומי לרי"ן כנ"ל |
| מד | כ | מם | הרח"ם ל"ל הרכ"ם |
| " | " | מז | מכתי בעיגן חד וכו' כנ"ל |
| " | " | מח | כלל חלח דממ"ם וכו' |
| " | ג | ב | בחופן שדברי כנ"ל |
| נם | ג | כו | מלו שני כנ"ל |
| " | " | לח | שמקדשם מיכם וכו' |
| " | " | מו | שלח מקדשם וכו' |
| " | " | נח | כשם דחקו וכו' |
| ט | ד | מל | וכדין סוח דליכני ד"ח וכו' |
| כו | ל | מח | דרך ל"ל דכך |
| " | כ | נו | משום ל"ל מקודכת מקודם וכו' |
| כח | ל | טו | ולרכני הכנם"ג י"ל דע"ם וכו' |
| " | " | יט | לכך וכך ל"ל לכמה וכמה |
| א | ד | ג | שלח כשמני עדיס וכו' כנ"ל |

דף עמוד שורה

| | | | |
|---|---|---|---|
| כט | ב | כם | שיש עדיים כמו"ם וכו' כנ"ל |
| " | ד | מו | שלח ל"ל שלח וכו' |
| " | " | כב | שמלל ל"ל שמלח |
| ם | ל | ך | לם סרמב"ם ל"ל נם סרמב"ם |
| סב | ג | לח | היל מוכחתה ותכטל כנ"ל |
| סג | ל | לב | דיך ל"ל דכך |
| " | כ | כ | דכר זו הוח זם כנ"ל |
| סם | ג | לו | סרי ל"ל ור"י |
| סו | ל | י | שכיוח רחים וחח כנ"ל |
| סז | ל | יד | דכל שכן ל"ל דכשכתב וכו' |
| " | " | לה | מעשה שהיס כו כפרק קמרתי כנ"ל |
| " | " | מו | כתם לם וכרכו כנ"ל |
| סח | כ | נב | ססמ"ע ל"ל ססמ"נ |
| " | ג | כב | לם לח בירכו וכו' כנ"ל |
| " | ד | כח | מלי דקיימת לן ל"ל מלי דקשיח לסו |
| " | " | לח | וכסי קלמר ל"ל וסקשו |
| עב | ד | נב | כיון דכ' סעריס וכ"ד סרי סם פומפו |
| פם | כ | מח | דסכי ל"ל דקיכי |
| פו | ל | כו | עכ"ל ל"ל עי"ם |
| פו | ד | טל | מעיל סקם ל"ל משעשה סיוקים |
| פח | ד | י | וחיכח ל"ל וליכח |
| לח | כ | יד | סימים ל"ל ריעים |
| נ | ל | כט | סח קמן כנ"ל |
| מ | ג | לז | דלח סוס ל"ל דסוס |
| מח | כ | לו | מרן ל"ל הר"ן |
| " | ד | עח | ספנן סרמב"ם ל"ל סכרת סרמב"ם |
| נט | ד | י | מעלת מסם ל"ל מעלת כניסין |
| ק | ל | ך | מ"מ ל"ל מ"כ |
| קד | ל | כם | כמהרי"ח ודעיסים כנ"ל |
| | ג | י | ולמם לי ל"ל וליכח למימי |
| קו | ל | יב | ודלי חפם כנ"ל |
| קו | כ | מם | חכמי ספרד ל"ל חרס פחם |
| קח | ל | מר | וקיימח לן ל"ל וקים לי |
| " | ד | ט | דהרשב"ח ל"ל דמרן |
| " | " | לח | יד חסרן ל"ל ידי שיהא |
| " | " | מו | ופט' שהעמיטו כם"ב כנ"ל |
| קט | כ | ו | וסכי סום ליה ל"ל דסכי סלכם |
| " | ד | מם | שלח כתו שח לסלק וכו' |
| קי | ג | מו | ר"י ל"ל ד"ן |
| " | ד | ז | דלח נכתב כל' חיוב נמוד ולק"מ משום הכי כתב כל' ועיין כנ"ל |
| קיח | " | כב | תסכי ל"ל חמסני |
| קיג | ל | מט | כחלק ג' ל"ל בחוב נמוד |
| " | כ | | יע"ם יל"ם · וכשו' כח חוב סיוח כנ"ל |
| קיב | ג | ב | מס שסלק ל"ל מס שכתבתי |
| קטו | ד | מם | לח כן ליטו וכו' |
| קיו | ד | כב | ולפילו הכי וכו' |
| קיו | ג | כד | הוכיח ל"ל הוכיר |
| " | " | לו | לפי' לחשוקי מקר ל"ל לפי' לחד מיחס |
| קיח | כ | כח | מס"מ לחנם לשבו' לח למעורכת |
| קכד | כ | כו | וקקר"ח יס שטר קיוס ל"ל שליח קבלם |
| קכט | ב | יד | סריט"ם ל"ל מסריט"ט |
| קלח | ל | לח | שלח ל"ל סוח |

רף עמוד שורה

| | | | |
|---|---|---|---|
| קלח | ג | כב | ולא כתבם כנ"ל · שו' כו רשו נ"ל דכלא |
| " | ד | כה | תו נ"ל שא וז"ו |
| " | " | לו | דשלמה נ"ל דיחזקאל |
| קלכ | ה | כו | ולמה נ"ל וכמו · שו' ל במ"ם נ"ל במ"ח |
| " | ג | י | דלמה לא הכיח וכו' כנ"ל |
| " | " | יז | דנמיח לחלק כנ"ל |
| קלב | ה | ז | עכ"ו הכח שלמי כנ"ל |
| " | ג | מב | הכי דלא לריטו נ"ל מכי דלריטום |
| " | ד | כג | ותם הלי נ"ל ותם רחם |
| " | " | מח | כנוי נ"ל כמי |
| " | " | נג | ע"פ פנקסו על לחם כנ"ל |
| קלד | ה | ו | דסכי ס"ל כנ"ל |
| " | " | ז | ע"פ פנקסו דחיכיב לחלוק מן סנהדרין ע"פ פנקסו וכו' כנ"ל |
| " | ג | נה | שרן כו כנ"ל |
| " | ד | פ | מב"ע נ"ל מכע"ח |
| " | " | כב | כמה הפליטי נ"ל דמם שמיעבוי |
| " | " | כט | ת"ו נ"ל ת"י והוא תומת יעדיים |
| " | " | ל | דאמן לא וכו' כנ"ל |
| קלה | ה | כה | דה"ן נסתר ממ"ם וכו' כנ"ל |
| " | ב | ז | דע"כ נ"ל דעצ"י |
| " | ג | ג | ולא"כ נ"ל ולחי נמי |
| " | " | כו | וכתב הרב מע"י וכו' כנ"ל |
| " | " | לה | ח"ז מי' כ"ה כנ"ל |
| " | " | נה | פסקו מרן כנ"ל |
| " | ד | טל | דשי' נ"ל לפיטת מפיהרים |
| קלו | ה | יד | הגם נ"ל הכו' |
| " | " | כה | ומה קיחיים לריך למחוק |
| " | " | מ | כמדי נ"ל כמאי |
| קלז | ב | כו | דאין לחלק כאו' כנ"ל |
| " | ג | כד | מהרמ"ח נ"ל מהרמ"ב |
| " | ד | י | דכרי מרן מדקו יתדיו וכו' כנ"ל |
| " | " | כה | תלוכתו וכו' כנ"ל |
| " | " | מג | הרמב"ן וכו' כנ"ל |
| " | " | מה | הרמב"ם ליך למחוק |
| " | " | כ | עצ"י מדוחיו כנ"ל |
| קלח | ב | לב | דלא דיוכיכן כוה"ג כנ"ל |
| " | ד | יד | לעצור כרם כנדון כוה שהחזיב כסך וכו' |
| קלט | ה | ג | תיה קהה כמ"ם מרן כה"ע ח"מ מב"ח |
| " | כ | מב | והולם אין דעבדי וכו' כנ"ל |
| " | ד | יא | דמקומו נ"ל סמקיימו |
| " | " | כה | שרחות מרן כנ"ל |
| קמ | ג | יט | מקהה נ"ל ס"ק |
| " | " | מט | חבב שטיים שמרה דקבלה והרמב"ן וכו' |
| קמב | ה | ח | וכמוכן נ"ל וכמו כן |
| " | " | לב | מסדרין נ"ל סדרין |
| " | " | מה | כעיקר נ"ל כנפקר |

רף עמוד שורה

| | | | |
|---|---|---|---|
| קמב | ג | כג | שלח נ"ל שלו (כד) ה"ח נ"ל הטעם קח, |
| " | " | כ | טודע כיחודם נ"ל עירכ"י |
| " | ד | ט | לכל יפ"ל נ"ל ולכל יפר |
| קמג | ב | יה | דקיומיהו נ"ל דקיומיו |
| " | " | עו | דקק' כן ומי' דהיה קיה כנ"ל |
| " | " | כ | סרכ"ח נ"ל הרכ"ד |
| " | " | מ | סריחב"ר נ"ל הרכ"ר (מו) סרכ"ח סרכ"ד |
| " | " | נ | דסרב כב"ח נ"ל הרכ"ד |
| " | ג | כד | והרח"ם נ"ל והרמ"ם |
| " | " | נ | סרכ"ח נ"ל הרכ"ד |
| " | ד | כ | הרכ"ח נ"ל סרכ"ד (מנ) ותם נ"ל ונם |
| קמד | ה | מר | נודע דכל שסעלילם וכו' כנ"ל |
| " | ב | כח | דמ"ם נ"ל כמ"ם |
| " | " | לח | נרחם ממ"ם נ"ל כ"ד ממם |
| " | " | מז | קרוב נ"ל קלוב (נג) קיים נ"ל קלוב |
| " | ג | ט | לות סנו' נ"ל לות מ"ח |
| " | " | יה | יד ז יט קיים נ"ל קלוב |
| " | ד | כח | ר"ה נ"ל ר"ו |
| " | " | לג | לם מת המתחייב כנ"ל |
| קמה | ה | לח | תם נ"ל נס |
| " | ב | ד | כפי' נ"ל כפי' פ"ר |
| " | ג | י | סרכ"ם נ"ל הרב כ"ד |
| " | ד | כד | הרב נת"ת והכיות ד"ק המח"ל וכו' |
| קמז | ה | כט | בחס נ"ל ברס |
| " | " | מט | זקנט נ"ל שהרט |
| קמח | ה | מה | לוגה נ"ל לוכח |
| " | " | מח | במקים לאחר נ"ל לקמן סי' כ"ב |
| " | ב | לב | לוגס נ"ל לוכח |
| " | ד | כב | י"ו ס"ל' · (לח) כי היחמן וכו' כנ"ל |
| קמט | ה | כ | אל המוב עד כמם כנ"ל |
| קנ | ג | לח | סי' ס"ח כנ"ל |
| " | ד | כט | לכ"ד נ"ל לכ"ד |
| קנא | ה | כח | דאפשר דחיכתו מיודי כסודאם בכתב |
| " | ב | ל | כסודאם בכתב וכו' |
| קנב | ה | ל | ומתילא נדחו נ"כ כנ"ל |
| קנג | ה | ד | שביב מרע נ"ל שמעון |
| קנד | ה | מה | ומטעם נ"ל ומיוט טעמא |
| " | " | מט | מקשה נ"ל מקבלין |
| קנה | ג | ה | לפטור ולא לפוליג בח כנ"ל |
| קנו | ה | לח | דגרמת נ"ל דגמרת |
| קנח | ד | לח | יהודה לשכנזי כדפ"ו ע"ה כנ"ל |
| קנט | ד | י | שא שכבר מרן למחוק תיכת שא |
| " | " | כד | כפי' ת"ך נ"ל כם' תקפו כמן |
| קסה | ב | כו | כחיליקו נ"ל כת דוסיו וכו' |
| קסו | ג | מו | שכן הכין מה"ק סרב שם"ח וכו' כנ"ל |
| " | ד | לח | קכלו עליהם שא סורחות מרן דוקא כנ"ל |